

מהלכות קדושים סימן צ הנה תוכן השאלה הוא לפי גב"ע הראשון שהבחור יזיף טוען שקידש הבתולה פייגא העניא לפני שלשה עדים והבתולה הכחישה דבריו ואמרה שלא קיבלה ממנו שום מטבע ולא קידש אותה כלל והביא יזיף שני עדים אלטער בן שמעון ואברהם בן צבי והעידו שבבית חתן מאהל של ר' ישראל מרדכי נתן הנער יזיף גריוונע פסוף להבתולה פייגא העניא וקודם הנתינה אמר לה הרי את מקודשת לי במטבע זו פדת משה וישראל והעד השלישי לא היה בביתו ומחמת איזה סיבה נתבטל ישיבת הב"ד ולא היה להם פנאי לשאול אותם כל פרטי הדברים ולעשות דרישה וחקירה פדת הגם שידעו הב"ד שיש לחוש בזה חשש רמאות וע"כ לאחר זמן נתאספו הב"ד ושלחו אחר שני העדים הנ"ל ואז היה גם העד השלישי לשאול אותם עוד הפעם וגם לעשות דו"ח.

ואמרו בתו"ע באליונ"ע ובח"ח ואחר האיום שאיימנו עליהם ואמר העד אלטער שהאמת שלא ראה אם נתן יזיף מטבע להבתולה הנזכרת וגם לא שמע שאמר יזיף איזו דברים ומה שהגיד מקודם שראה ושמע אינו אמת כלל רק מחמת יראה אמר שיוזיף הנ"ל ואביו אמרו לו שאם לא יאמר פרצונם יפו אותו וראוי להתירא מהם וכעת ששומע מהב"ד החטא והעונש מעדות שקר אמר האמת שלא שמע ולא ראה מעסק הקדושים שום דבר מהבחור יזיף בן דוד להבתולה פייגא העניא הנ"ל והבחור אברהם בן צבי העיד מתחלה כמו שאמר בעת גב"ע הראשון שנתן ושומר מקודם כו' ושאלו הב"ד ממנו אם ראה שנתן המטבע לידה ממש והשיב שמתחמת הדחוק והחושף שבעת חתן מאהל הנ"ל של ר' ישראל מרדכי לא היה אפשר לראות אם הניח המטבע לתוך ידה רק ראה שיוזיף שלשל ידו למטה עם הגר"כ מפני שהיה בוש ליתן לה בפני אנשים ע"כ נתן אונטער ויילעכש ושאלו ממנו איך אתה יודע שנתן לה המטבע שמא לא נתן לה כלום והשיב שלא ראה רק שמשער בדעתו בן לפי שמקודם ראו אצל יזיף א' גריווניק פסוף ובמשך זמן מועט אחר הקדושים קראה יזיף מהבית לרחוב ואמר לה אני קדשתך והשיבה לו דרך שחוק מז"ט לה וכראותה שפנלם אומרים שקידש אותה התחילה לבכות ולזעוק איך יכול לומר שקידש אותי והרי אין לי רק גריווניק אחד שהבאתי מביתי ויותר אין לי ואזי ראיתי אצלה א' גר"כ ואני יודע שגר"כ אחד נתנה לאשה על החתונה וא"כ מאין לה עוד גר"כ זה השני מזה אני משער שזה הגר"כ הוא מהקדושים אבל ראה לא ראיתי אח"כ שאלו אותו הלא על החתונה קול רעש גדול איך שמעת לשון הקדושים והשיב שבאמת לא שמע כלום רק שראה איך ששפתיו נעות כמו שאדם מדבר וקולו לא שמע ולאחר זמן מה אמר הבחור הנ"ל שהסוף מהקדושים שמע היינו תיבות פדת משה וישראל ושאלו אותו למה אמרת ששמעת שאמר לה במטבע זו ושמה לא אמר במטבע זו והשיב נזכרתי שחמש' תיבות אלו שמעתי היינו במטבע זו פדת משה וישראל ויותר לא שמעתי כל הנ"ל אמר לנו בתו"ע באליונ"ע ובח"ח ובדריש' וחקיר': אח"כ שאלנו את העד השלישי יעקב בן יצחק אייזיק ואמר לנו בזה"ל יזיף בן דוד קרא אותי שאהי' עד איך שקידש את הבתולה פייגא העניא על החתונה בבית ר' ישראל מרדכי והלקתי עמו וראיתי איך הוא עמה בחוץ ושאלתי אותו מה דברת עמה בחוץ אמר לי שאמרתי לה שאתן לה א' גר"כ על ריקוד כדי שתקבל ממני את הגר"כ אח"כ כשאתן לה בפניכם שאם אתן לה סתם מתירא אני שתרגיש שזהו לשם קדושים ולא תאבה לקבל.

ע"כ מןכרח אני להטעות אותה כף אמר לפני ולפני עוד אנשים ואח"כ נכנסנו אנו השלישה עדים ויוזיפ לתוך הבית וגם היא באתה ושלשל ידו למטה ונתן לה תחת וויילעכש את הגר"כ גם אמר קודם הנתינה הרי את מקודשת לי במטבע זו פדת משה וישראל ולקדה ממש לא ראיתי מחמת שהיה דונק וחושף.

רק כמו שראיתי המטבע זו אצל יוזיפ ואחר זמן מה אחר הקדושין ראיתי א' גר"כ אצלה אני משער שזהו הגר"כ ואמר לנו כסברת העד השני אברהם בן צבי הג"ל גם אמר לנו שהוא עמד בקרוב יותר מהשני עדים אצלו ואצלה ותפשיתי שהבתולה לא שמעה את הלשון הקדושין והיתה מדמה שהוא נותן לה על ריקוד פדרפם מקודם מחמת שאני עמדתי קרוב מאד אצלם יותר הרבה מהשני עדים הג"ל כל הג"ל אמר לנו בתו"ע באליונ"ע ובאיום כמו שמאיימין על העדים ואנחנו ב"ד קבלנו עדותם הג"ל יום א' טו"ב סיון שנת תר"ח לפ"ק פ"ק יעזר נאום זאב וואלף בלא"א מוה' ישראל זלה"ה: נאום שמעיה יהודא באא"מ דוב נ"י: נאום זאב בן יהושע: א מתוך תשו' הרב"י בדיני קדושין סי' ד' למדתי וראיתי לתקור בזה שלישה חקירות הא' אם לפי גב"ע הראשון הוי קדושין נדאין או קדושי ספק או רק פקול קדושין בעלמא החקירה הב' אם לפי גב"ע השני אין הקדושין פלום לגמרי והחקירה הג' אם הדין שיכולים לתזור בהן ממה שאמרו תחלה ושאין בזה משום פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

וע"ז אשיב תחלה בקצרה ואח"כ אבאר באריכות אי"ה הטעם ואומר בס"ד ע"ד החקירה הא' פיון שעדות הראשונה לא נעשה בה שום דרישה וחקירה לא משבע חקירות המנויות במשנה פ"ה דסנהדרין ולא בבדיקות ודרישות בגופה של עדות והדין מרומה שהרי הבתולה מכחישתו וניכרים דברי אמת לכן קרוב הדבר מאד לומר שהעדות אינו פלום ואין עליה חשש קדושין מדאורייתא והיינו אפילו לא היה עושים גב"ע השני פלל דאין עדות הראשונה עדות גמורה לאוסרה אכ"ע רק ה"ל כמו קול של קדושין ועל החקירה הב' נראה שלפי הגב"ע השני נתברר שאין עליה חשש קדושין פלל וכלל והרי היא פנויה כמקדם ונתברר שהקול והחשש קדושין שע"פ גב"ע הראשון בטל ומבוטל פתח הנשבר ועל החקירה הג' ג"כ נראה שיכולים לתזור בהן ועדות הראשונה בטיילה ועדות השניה קיימת: ב הנה נידון החקירה הא' הנה אע"ג שהרמ"א בס"י מ"ב ס"ד בהג"ה פסק כמ"ד דעדי קדושין אינם צריכים דו"ח.

והיינו כת"ק סוף יבמות גבי עדות אשה דלדיני ממונות מדמינן לה. מ"מ סי"ם אם לא בדבר שנראה שיש בו רמאות והיינו כמ"ש בש"ס רפ"ד דסנהדרין פאן בדין מרומה כו' ופי' הב"ש שם ס"ק י"ד דהיינו כשהיא מכחשת והוא מתשובת ר"י שבמרדכי פאד"מ הואיל והיא מכחישתו הובא ב"י סי' מ"ב ובח"מ סי' כ"ט וכ"כ האגודה בסנהדרין פ"ד סעיף מ"ב וז"ל ולולי פן לא היתה צריכה לקבל גט כי עדים שבאין לאוסרה צריכים דרישה וחקירה הואיל והיא מכחישתו כו' ועוד אפילו בדיני ממונות בדין מרומה בעי דרישה וחקירה ואין לה דין מרומה יותר מזה עכ"ל והנה הא דדין מרומה צריף דרישה וחקירה פי' התוספת בסנהדרין רפ"ד (דל"ב ב') לא שיודעין בו שהוא מרומה דא"כ אין לדונו פלל וכ"כ בהג"א בשם ריב"ן היינו שנראה בעיני הדיינים כו' וכ"נ מפרש"י שם וכן הסכים בחי' הר"ן.

ומהר"מ אלשיך בתשו' סי' מ' כתב וז"ל דחמשה גונוי דין מרומה איפא חדא דלא אתחזק בנדעתיה דהוא דין מרומה אלא דמספקא ליה ומש"ה בעינו דרישה וחקירה לברורי מילתא והינו ההיא דר"פ אהד דיני ממונות שנית דמשמע ליה דהוא מרומה ודאיומש"ה אפילו מידן לא דייגינן לי' והינו ההיא דר"פ שבועת העדות כו' הרי רק פשםספקא ליה צריף דו"ח מדינא וא"כ הכא לפחות מספקא להו שהדין מרומה וכמ"ש בגב"ע הראשון שהדיינים הבינו שיכול להיות בזה טענות רמאות א"כ ודאי צריף דרישה וחקירה ומה גם כבר נמצא פן בתשובת הריב"ש סי' רס"ו בד"ה וכן דאין לפסול דע"ג א' וז"ל ובנדאי אין לה דין מרומה גדול מזה שיאמר אדם שהוא קדש אשה אחת חשוכה בלא שדוכין ושללא בפני קרוביה ובלא ברכת ארוסין ושללא בעשרה ובהכמנת עדים בדרך ערמה עכ"ל וכש"כ הכא שהבתולה יש לה אב.

ושתקדש בלי דעת אביה שהיא אצלו וביותר נגלה שהוא דין מרומה ממה שהעיד יעקב איף שאמר לו יוזיפ תחלה שמנכרח להטעות אותה לומר שימתן לה הגר"כ על ריקוד שמתנייא שמא תרגיש שזהו לשם קדושין הרי מבואר איף שרצה רק להטעות אותה לבד והרי יעקב לא העיד תחלה בענין אחר א"כ מעדותו מבואר ברור שאין לה ענין מרומה ושקריי גדול מזה וכן מעדות אברהם בן צבי שפראותה שפולם אומרים לה שקידש אותה התחילה לבכות ולזעוק א"כ מזה ג"כ נראה ברור שנעשה הכל במרמה ולא הספימה כלל להתקדש לו דא"כ איף ברגע אחת נהפף לפה לבכות ולזעוק ובכה"ג אמרינן הוכיח סופו על תחלתו פינן שבלא"ה קרוב הדבר שלא נתרצית מעולם והנה בהגדה זו דאברהם בן צבי אינו סותר כלל למה שאמר בגב"ע הראשון שהרי גם בגב"ע הראשון לא אמר שהיא הספימה על הקידושין כ"א סיפר מה שעשה יוזיפ א"כ ע"ז (שהוא) פשאמרו לה שקידשה התחילה לבכות ולזעוק לא נמצא סתירה בגב"ע הראשון וא"כ זה ודאי יש לקבל ממנו לכל הדעות וא"כ יש שני עדים שהדין מרומה דעדיף ממ"ש רש"י בסנהדרין שם שמפירים בתובע זה שהוא רמאי או מבינים טענת רמאי בדבריו דהכא מלבד דה"ל שהוא רמאי הרי מדברי שני העדים מוכן ומבואר שעיקר המעשה הנה ברמאות ועדיף ג"כ ממ"ש הריב"ן ע"ש.

ואע"ג שבעת עדותן לא הנה מוכן כ"כ שהוא מרומה רק מטעם דהריב"ש ה"ל שיאמר אדם שהוא קדש כו' בלא שדוכין כו' אבל ההוכחה מדברי העדים יעקב ואברהם נתגלה אח"כ מ"מ נראה דאמרינן תגלי מלתא למפרע כמו בכל עדים שכ' הפ"ח סי' מ"ו בפשיטות דא"צ שהב"ד ישמעו כל דברי העדים בבת אחת וכהא דאמרי' פ"ב דכתובות (דף כ"ו ע"ב) שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו ואפילו לת"ק דר"נ בכל עד עד שלא נגמרה עדותו יכול להוסיף דבר כו' וגדולה מזו כ' הב"י בח"מ סי' כ"ט מחודש ג' היכא שאינו סותר עיקר דברים הראשונים כו' יכולים לחזור ולהגיד כו' אחר שנקר עדותם בב"ד כו' כל שאנו יכולים לכוין דברי העד כו' ע"ש ולא דמי למ"ש בגמרא ר"פ החולץ (דף ל"ה ע"ב) דר"ל ס"ל תגלי מילתא למפרע לא אמרינן דכבר פירשו התוס' שם ד"ה תגלי.

משום דאין ספק זה ראוי להתברר עכשיו אבל הכא שנתגלה אח"כ מעשה שפבר הנה מקודם שפיר אמרינן תגלי מילתא למפרע: ג וא"כ פינן שהדין מרומה צריף דו"ח וגם

כְּשֶׁנֶצְרָף אֶל זֶה מֵה שֶׁהֶעֱלָה הַסֵּדֶר אֵלֵיהוּ שֶׁעַר ב' דָּף ק' ע"ג וְנ"ל סוּף דָּבָר הָעוֹלָה בְּיַדְנוּ כִּי מֵה שֶׁחָשַׁב הָרַב מֵהֲרַח"ש דְּגִיטִין וְקִדּוּשֵׁין לְדִינֵי מְמוֹנוֹת דָּמוּ אֲלֵיכָא דכ"ע וְהָר"ן שֶׁפֶתַח דְּלַד"נ דָּמוּ הוּא יִחִיד בְּסִבְרַתוֹ אַחֲרֵי הַמְחִילָה אֵין זֹאת כְּמוֹ שֶׁכָּבַר כְּתַבְנוּ פַּעַם וּפְעָמַיִם דְּהָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְר"י בְּעַל הַתּוֹס' וְהָרָא"ש וְר' פֶּרֶץ ז"ל קִיָּמִי כְּנוֹתִי וְסִלְקָא בְּיָדוֹ דְּפִלּוֹגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא הִיא אִם דִּינֵי נְשִׁים בְּקִדּוּשֵׁין וְגִיטִין וְזִנוּת אֵי לְדִינֵי נְפֻשׁוֹת דְּמִיָּן אוֹ לְדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּמִיָּן עכ"ל וע"ש דְּאֶפְיָלוּ בְּהִיא מְכַחֲשֵׁתוּ ה"ל פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא וְדָלָא כַּהֲב"ש וְלָכֵן אָף לְהַרְמַב"א סִי' מ"ב ס"ד דְּפֹסֶק דְּעַדֵי קִדּוּשֵׁין א"צ דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה י"ל בְּהִיא מְכַחֲשֵׁתוּ עכ"פ יוֹדָה דֵּה"ל פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא דְּהָא הֲב"ש ס"ל דְּבַכְה"ג לִכ"ע צָרִיף דו"ח וְגַם הֲרַש"ל בִּיש"ש סוּף יְבָמוֹת פּוֹסֶק דְּעַדֵי קִדּוּשֵׁין צָרִיכִים דו"ח.

לָכֵן עכ"פ בְּהִיא מְכַחֲשֵׁתוּ י"ל דֵּה"ל פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא וְכִינּוּ שֶׁהָדִין מְרוֹמָה ג"כ א"כ יֵשׁ לְהוֹרוֹת דְּנִדְּאֵי הָיָה צָרִיף דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה וְהִיכָא שֶׁצָרִיף דו"ח וְלֹא עָשׂוּ דו"ח נִרְאָה שְׂאִין הָעֵדוֹת פְּלוּם דָּאִין לוֹמֵר אַע"ג דְּצָרִיף דו"ח מְדַאֲרִיָּתָא מ"מ אִם לֹא דו"ח נְהִי דָּאִין עוֹנְשֵׁין מְסַפֵּק מ"מ ה"ל סִפְק דְּאֲוֹרִיָּתָא אַע"ג דְּעֵדוֹת שְׂאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַזְקִימָה אֵינּוּ עֵדוֹת זֶהוּ כְּשֶׁאֲמַר אֵינּוּ יוֹדַע אֲבָל לֹא כְּשֶׁלֹּא דו"ח כָּלֵל וְכִשּׁוֹ"ת נו"ב סִי' ע"ב בַּד"ה הִנֵּה זֶה מְמַשׁ כְּדַבְרֵי כְּתַב דְּדו"ח פִּינּוּ שֶׁכָּבַר נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה וְכָבַר הָעֵידוֹ הָעֵדִים אֵין זֶה מְעַכֵּב בְּדִיעֵבַד וע"ש סִי' ע"ג דְּהַחֲכָם הַפּוֹלֵל הַשִּׁיג עָלָיו וְכַחֲדוּשֵׁי הָר"ן בְּסִנְהֶדְרִין ר"פ הָיוּ בּוֹדְקִין בַּד"ה מְפִירִים אַתָּם אוֹתוֹ כְּתַב נו"ל וְהָר"ד ז"ל סוֹכֵר שֶׁשָּׁבַע הַחֻקִּירוֹת הַמְּנוּיּוֹת בְּמִשְׁנֵתֵינוּ אֵין עֵדוֹתוֹ מְתַקֵּימָת זוֹלָתָם שְׂאִם לֹא שְׂאֵלוּ אוֹתָן הַדִּינָיִם אֵין עֵדוֹתָם פְּלוּם עכ"ל הָרִי הִיכָא דְּצָרִיף דו"ח וְלֹא עָשׂוּ אֵין עֵדוֹתָם פְּלוּם וְכ"מ מֵהַנ"י ר"פ אַד"מ שֶׁכ' וְכֵן גִּט דְּמִכְּרִינּוּ אֶפְיָלוּ אֵין בּוֹ זְמַן מֵהִיא תְּקַנְתָּא הוּא דְּלֹא בְּעֵי דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה כּו' וְיֵשׁ פַּת בְּיַד חֲכָמִים לַעֲשׂוֹת מִשׁוּם דְּכָל דְּמִקְדָּשׁ אַדְעֻתָא דְּרַבְּנוּ מְקַדָּשׁ וְכִהָיִי גִט אֶפְקַעִינָהּ רַבְּנוּ לְקִדּוּשֵׁין מִיָּנִיָּה עכ"ל מְבַנְיָר דְּמְדַאֲרִיָּתָא לֹא הָיִי גִיטָא וְאִס"ד דְּהִיכָא דְּלֹא עָשׂוּ דו"ח הָעֵדוֹת קִיָּים מְדַאֲרִיָּתָא א"כ א"צ כָּאֵן לְהַפְקַעַת קִדּוּשֵׁין וְעֵינּוּ בְּסִפְר תְּבוּאָת שְׁמַשׁ עַל הַרְמַב"ם בַּה"ל גְּרוּשֵׁין פ"א הַכ"ח וְע' תְּשׁוּבַת פְּנִים מְאִירוֹת ח"א סִי' כ"ב וְכִהַרְמַב"ם ס"פ י"ז מֵהַל' מְלִנְה דִּין ט' הָא דְּשִׁטְר שְׂאִין בּוֹ מְקוּם וְזְמַן כְּשֶׁר מִשׁוּם דְּבַד"מ א"צ דו"ח מְשַׁמַּע הָא הָיָה צָרִיף דו"ח אָף דִּיעֵבַד אֵין זֶה עֵדוֹת וְכ"מ בִּיש"ש סוּף פ' בַּתֵּר' דִּיבָמוֹת סִס"י כ"ח וְאָף שֶׁהַתְּנֻמִּים סִי' ל"ד ס"ט פִּי' הַטַּעַם דְּשִׁטְר קִדּוּשֵׁין וְגַט שְׂאִין בּוֹ זְמַן כְּשֶׁר מִשׁוּם בְּעֵדוֹת שְׁבִשְׁטֵר א"צ דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה וְלֹא בְּעֵינּוּ עֵדוֹת שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהַזְקִימָה מ"מ בְּזֶה לֹא נִחְלַק דָּאֵם הָיָה צָרִיף דו"ח וְעִשְׂאִי"ל הָיָה הָעֵדוֹת בְּטַל מְדַאֲרִיָּתָא כַּמ"ש הַנ"י וְהַרְמַב"ם הַנ"ל וְק"ק עַל הַתְּנֻמִּים מֵהַש"ס ר"פ אַד"מ וְאִס"ד כּו' הִיכָא חִיָּשֵׁינּוּ כּו' הָא בְּעֵדוֹת שְׁבִשְׁטֵר א"צ דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה כָּלֵל.

וְכ"כ בְּתְשׁוּבַת הָרִיב"ש סִי' רס"ו בַּד"ה וְכֵן דָּאִין דַּע"ג ע"א נו"ל הִנֵּה עֵדוֹת הַב' עֵדִים שֶׁהָעֵידוּ עַל קִדּוּשֵׁין בְּטַל פִּינּוּ שְׂלֹא הָיוּ בְּעֵדוֹתָם דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה שְׁהָרִי לֹא אָמְרוּ בְּכַמְהָ בַּחֲדָשׁ וְלֹא בְּאִיזוֹ שְׁעָה עכ"ל.

וְקָאֵי שְׁם עַל דִּין מְרוֹמָה וְהִינּוּ שְׂיֵאמַר אָדָם שֶׁהוּא קִידָשׁ אֲשֶׁה אַחַת חֲשׁוּבָה בְּלִי שְׂדוּכִין כּו' עַד וְכִהַמְנַת עֵדִים בְּדָרְוֹ עֲרָמָה עכ"ל וְכ"כ בְּסֵדֶר אֵלֵיהוּ שֶׁעַר ב' דָּף צ"ט ע"א נו"ל מִשׁוּם דְּאֵיכָא מֵאֵן דְּאָמַר דְּבְעֵי דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה וְאִם לֹא נִחְקְרוּ כְּמֵאֵן דְּלִיתְנָהּ דְּמִי עכ"ל

וכ"נ קצת ראיה מהא דסנהדרין פרק הנשרפין (דפ"א ע"ב) גבי ההורג נפש שלא בעדים דאוקימנא בעדות מיוחדת.

או דאמכחוש בבדיקות ואמאי לא אמר שלא עשו דו"ח פלל א"ו דכה"ג אין העדות פלום ובגמרא שם ר"פ אד"מ ואס"ד כו' היכא חיישינן כו' משמע אם צריכים דרישה וחקירה פסול וכיון שפן בנד"ז שלא עשו דו"ח פלל הרי העדות אינו פלום ואף שהריב"ש שם פתב וכו' אין לפסול הקבלת עדות כו' שקבלם שלא בדרישה וחקירה כו' שהרי לא אמרו בכמה בחדש ולא באיזה שעה כו' שבראה דבהודאות והלנואות אפילו בדין מרומה לא בעי דרישה וחקירה כד"נ ממש אלא שצריך הדין לחקור בו כל מה דאפשר כו' וכו' אם אמרו אמש הלוחו ושיהא צריך שיכוננו באיזו שבוע באיזה שנה באיזה חדש וכל שאר החקירות אע"פ שבד"נ צריך פן עכ"ל ונהביאו ב"י בח"מ סי' ל' מחדש א' הנה בכנה"ג שם בהגב"י אות ח' פתב שבתשובת מהר"ר בצלאל אשכנזי סי' ה' הביא כמה אשלי רברבי שסוברים דדין מרומה דיני ממונות הוא כד"נ ממש וכל שלא נעשה דרישה וחקירה עדותן בטלה וכ"מ בחידושי הר"ן פ"ק היו בודקין בד"ה היו בודקין גבי מ"מ נפ"מ לד"מ היכא דהוי הדין מרומה כו' ע"ש דמשמע דצריך שבע חקירות כד"נ ממש (וכ"ד התנאים רס"ל סק"א) אלא שבר"פ אד"מ בד"ה פאן בדין מרומה פתב וז"ל וכתב הר"ר דוד ז"ל דבמאי דאמרינן הכא דבדין מרומה בעינן דרישה וחקירה אין הפוננה שצריך כל דיני דרישה וחקירה כמו בד"נ לגמרי אלא שאם הדין חושש בענין זה צד רמאות שהוא ידווש ויחקור אותו צד רמאות שחושש בו כו' וא"ת ואי הכי פי מוקמינן מתניתן בדין מרומה ואמרינן אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות כו' מה בין דיני ממונות לדיני נפשות כו' משמע דאין בין דיני ממונות לדיני נפשות אלא מה שפירשו אה"כ: וא"כ לא שוו דיני ממונות בדין מרומה לדיני נפשות פלל דבד"נ צריך לחקור כל צדדי הדרישות והחקירות ובדין מרומה א"צ לחקור וכדכתובנא י"ל דמשפחת לה היכא שהדין חושש בכל הענין פולו שהוא מרומה דבכי האי הוא שצריך לעשות דרישה וחקירה בשלימות עכ"ל הרי הר"ן בשם הר"ד שהוא מקור סברא זו דהריב"ש מודה היכא שהדין חושש שפול הענין מרומה כו' ובנד"ז הרי החשש האמיתי הוא שמעולם לא נתקדשה פלל ולא עלתה על דעתה לשם קדושין רק לשם ריקוד או שלא קבלה פלל הגר"כ א"כ זהו שפול הענין מרומה ובכה"ג מוכרח מהמשנה דצריך דרישה וחקירה כד"נ ממש וכ"כ בתשובת הרב"צ סי' ה' דף כ"ז ע"א וגם להריב"ש דצריך לחקור אותו צד של רמאות הרי פאן לא חקרו מהם פלל בגוף הענין שיבארו היטב המעשה ולא די שלא חקרו מהם זה אלא אף מה שצריך לבדוק העדים בד"מ בדין שאינו מרומה איך אתה יודע שנה חייב לזה גם זה לא שאלו מהם.

כמו שיתבאר לקמן בחקירה הג' א"כ גם להריב"ש י"ל דאין העדות פלום אלא שבכנה"ג בח"מ סימן ל' בהגהת הב"י אות ט' פתב וז"ל לדעת הריב"ש ז"ל אפילו בדין מרומה אם לא נעשה דרישה וחקירה אין עדותן בטלה הר"ש חקאן ומוהרש"ח אכל מהר"י ב"י רב פתב שאין להבין פן מדברי הריב"ש ואם לא נעשה דרישה וחקירה עדותן בטלה עכ"ל.

ועכצ"ל פוננתם שלא נעשה דרישה וחקירה באותו הצד רמאות ואעפ"כ להר"ש חקאן אין עדותן בטלה אכל יקשה ע"ז מלשון המשנה ר"פ אד"מ מה בין דיני ממונות לדיני

נְפִשׁוֹת מִשְׁמַע וּמִבְּנֵי אֵין הַפְּרֵשׁ בִּינֵיהֶם בְּדִין מְרֻנָּה דד"מ פנ"ל וְאֵי הָכִי הַהִפְרֵשׁ עֲצוּם שְׁבַד"נ כְּשֶׁלֹּא עָשׂוּ דְרִישָׁה וְחִקְרָה הַעֲדוֹת בְּטַל וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת הַעֲדוֹת כְּשֶׁר א"ו הַעֲיָקָר כַּמ"ש מְהֵרָא בִּי רַב וּבַנ"ד שְׁלֹא נַעֲשֶׂה שׁוּם דְרִישָׁה וְחִקְרָה בְּב' הַדְּבָרִים לֹא בְּשִׁבְעַת חִקְרֵי שְׁבַד"נ וְלֹא בְּדו"ח בְּעֲצָם הַעֲנִין שְׁאֵנוּ חוֹשִׁינֵי לְרַמְאוֹת א"כ הַעֲדוֹת אֵינּוּ פְלוּם: ד אֵלֶּא שְׁמַהֲר"ר בְּצִלְאֵל בְּתִשׁוֹ הַנ"ל כ' וְז"ל וּמִיָּהוּ בְּעֶרְוָה הַחֲמוּרָה רָאוּי לְחוֹשׁ לְדַבְרֵי הָרֹא"ה שֶׁהֵבִיא הַרִיטְב"א סוּף יְבָמוֹת דְּמֵן הַתּוֹרָה לֹא בְּעֵי כָּלֵל דו"ח בְּקִדּוּשֵׁינֵי וְלָכֵן כ' הַמְאִירֵי שְׁאֵף בְּדִין מְרֻנָּה בְּקִדּוּשֵׁינֵי א"צ דו"ח.

וּר"ל שְׁדִיעֵבַד אִם לֹא נְחַקְרָה עֲדוּתָן לֹא יִתְבַטַּל עֲדוּתָן. מ"מ זֶהוּ רַק דְּרָךְ חוֹמְרָא לְהַצְרִיכָה גַּט.

אָבֵל מְעִיקָר הַדִּין וְדָאֵי קִי"ל כְּדַעַת רַב הַפּוֹסְקִים דְּדִין מְרֻנָּה בְּקִדּוּשֵׁינֵי לֹא גָרַע מְדִין מְרֻנָּה דְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְצָרִיף דו"ח מְדֹאֹרֵי יִתָּא מַה גַּם בְּמַרְדְּכֵי וְאַגְוָדָה בְּשֵׁם ר"י כְּתָבוּ וְעוֹד אֲפִילוּ בַד"מ בְּדִין מְרֻנָּה בְּעֵי דו"ח מְבֻנָּא דכ"ש וּק"ו בְּדִינֵי קִדּוּשֵׁינֵי מַה גַּם פִּינּוּ שְׁהַרְבָּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּבַעֲדֵי קִדּוּשֵׁינֵי אֲפִילוּ בְּדִין שְׁאֵינּוּ מְרֻנָּה צָרִיף דו"ח וּא"כ אֵיף נֹאמַר שְׁדִינֵי קִדּוּשֵׁינֵי גְרִיעֵי מַד"מ זֶהוּ וְדָאֵי סְבָרָא יַחֲדָאָה דָּאֵין לְחוֹשׁ לָהּ וְכֵן בַּסֵּד"א כ' שֶׁהַפּוֹסְקִים דְּחוּ סְבָרַת הָרֹא"ה בְּשִׁמְיֵי יָדִים.

מִיָּהוּ אַחַר זֶה רְאִיתִי בְּסֵדֵר אֵלֵיהֶוּ שְׁעַר ב' דָּף קי"ו עַד סוּף דָּף קי"ז הָאָרִיף לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי הַרִיב"ש ס' רס"ו מִשׁוּם שִׁי"ל דְּלִרְב אֲשֵׁי אֵין דִּין מְרֻנָּה דד"מ שְׁנֵה לַד"נ לְעֲנִין שְׁאֵם לֹא נְחַקְרָה עֲדוּתָן יִהְיֶה הַעֲדוֹת בְּטַל וּמִיָּהוּ לְרַב פְּפָא הַעֲדוֹת בְּטַל אֵלֶּא דְהִלְכָה כְּרַב אֲשֵׁי וּבְפִרְש"י שֵׁם מִשְׁמַע דְּרַב אֲשֵׁי ס"ל ג"כ הָא דְרַב פְּפָא כַּמִּש"ש רַב אֲשֵׁי אָמַר מִתְנִיתִין כְּדִשְׁנִיין שְׁפִיר אֵימְרָצוּ בְּחַד מְהֵנָּה שְׁיִנּוּיֵי אֵי כַר' חֲנִינָא אֵי כְּרָבָא אֵי כְּרַב פְּפָא עַכ"ל וְגַם גַּלְע"ד פִּינּוּ דְלִרְב פְּפָא מְוֹכְרַח לּוֹמַר דְּהַעֲדוֹת בְּטַל וְלִרְב אֲשֵׁי אֵין מְוֹכְרַח לְהַפְּרָה כ"א שְׁאֲפִשֵׁר לּוֹמַר כֵּן אָבֵל אֲפִשֵׁר ג"כ דַּס"ל דְּהַדִּין בְּטַל כְּרַב פְּפָא וּכְדִפְרַש"י דְּרַב אֲשֵׁי לֹא פְּלִיג כָּלֵל עַל רַב פְּפָא וּכ"נ מְדַבְּרֵי ר"י שְׁבַמְרְדְּכֵי וְאַגְוָדָה א"כ הֵרִי מְצִינּוּ בְּגִמְרָא הֵיכָא דְלַחַד אֲמוּרָא פְּשִׁיטָא לִיה דְּהַדִּין כֵּן אֵף אִם לַחַד מְסַפְקָא לִי לֹא שְׁבָקִינּוּ פְּשִׁיטוּתָא דְּחַד מְפָנֵי הַסְּפִיקָא דָּאֵי דָּף וְלַדַּעַת הָרֹא"ש פ' אֵלוּ נְעֻרוֹת ס' ה' לֹא שְׁבָקִינּוּ פְּשִׁיטוּתָא דָּאֲבִי מְפָנֵי סְפִיק' דְּרָבָא אֵף דְּבָכֵל מְקוּם הַלְכָה כְּרָבָא נֶגְד אֲבִי וּמְדַבְּרֵי הַנ"י ס"פ פִּיצַד הַרְגֵּל לֹא נ' כֵּן וְלַכְאוּרָה נ' רָאָה מ"ש בַּשֵּׁט"מ פ' אֵלוּ מְצִיאוֹת דכ"ח ע"א וְז"ל וְלַעֲנִין פְּסַק הַלְכָה בְּסִימָנִים אֵי דְּאוּרֵי ת' אֵי דְּרַבְּנֵי דַּעַת הֵרִי"ף דְּמְסַפְקָא מִלְּתָא וְלַחֲוּמָרָא דְּהָא לְרָבָא מְסַפְקָא לִי וְכַדְכֵּתִיבָנָא.

וְלִרְב אֲשֵׁי נְמִי מְסַפְקָא לִי אֵי סִימָנִים דְּאוּרֵי יִתָּא אוּ דְּרַבְּנֵי כְּדֹאֵי יִתָּא בַּפ"ק (ד"ח) וּבַפ"ג דְּגִיטִין (דכ"ז) כו' אָבֵל מוֹרֵי פּוֹסַק דְּסִימָנֵי דְּאוּרֵי יִתָּא מְפְשִׁיטוּתָא דְּרָבָא דְּלַעֲיֵל וּמְהַדְרִינּוּ גַּט הָאֲשֶׁה בְּסִימָנִים אַע"פ שְׁאֵינָם מְוִבְהָקִים הַרִיטְב"א ז"ל עכ"ל וְקָשָׁה דָּאֵף אִם נֹאמַר דְּרָבָא פְּשִׁיטָא לִי דְּסִימָנִים דְּאוּרֵי יִתָּא הוּא הָא רַב אֲשֵׁי מְסַפְקָא לִי וְהוּא בְּתַרְאָה א"ו ס"ל לְהַרִיטְב"א וְרַבּוּ דְּכִינּוּ דְּרָבָא פְּשִׁיטָא לִי לֹא שְׁבָקִינּוּ פְּשִׁיטוּתוֹ דְּרָבָא מְקַמֵּי סְפִיקוֹ דְּרַב אֲשֵׁי וְאֵף דָּאֵין לֹא קִי"ל כְּהַרִיטְב"א שֵׁם הֵרִי כ' הַפּוֹסְקִים הַטַּעַם מִשׁוּם דְּרָבָא ג"כ לֹא פְּשִׁיטָא לִי דְּלֹאֲחַר שְׁאֵמַר אֵלֶּא אָמַר רַבָּא סִימָנִים דְּאוּרֵי יִתָּא הֲזַר וְאָמַר אַת"ל סִימָנִים דְּאוּרֵי יִתָּא כו' וְגַם יֵשׁ לִישָׁנָא פַּב"ת דִּיבְמוֹת דְּרָבָא אָמַר דכ"ע ס"ל סִימָנִים דְּרַבְּנֵי כו'

ע"כ מבואר דגם רבא לא ברירא לי מילתא להכי קיי"ל כספיקא דרב אשי משא"כ פאן דלרב פפא מוכרח דהעדות בטל י"ל לא שבקינן פשיטותא כו' ועוד דגם להנ"י פרק ביצד הרגל שלדבריו נראה דראוי לחוש לספיקא דבתרא מ"מ הרי בגמ' אין שום זכר לומר דרב אשי ס"ל לא פרב פפא אדרבה מדברי רש"י נ"ד ס"ל לרב אשי פרב פפא א"כ איך נחדש אנו ספיקות לדחות דרב פפא ועוד מאחר שמדאורייתא בעינן דו"ס בד"מ אף בדין שאינו מרומה ורב תקנתא דרבנן הוא שא"צ דו"ס א"כ בדין מרומה שלא תיקנו כלל ממילא נשאר אדאורייתא אלא שלכאורה צ"ע משום שאמרו שהקדושין היו אוף דעם חתן מאהל של ר' ישראל מרדכי ונהרי היום של חתן מאהל הנ"ל נדאי ידוע בהעיר לכל אנשי העיר א"כ הרי ידוע היום בשבת ובחודש ובשנה וגם המקום ידוע ובחז' הר"ן ר"פ הוי בודקין הביא מחלוקת בזה שהר"ן ה"ס"ל דלא הנצרכו לפרש כל אלו הקירות אלא כשאומר זמן מרובה כו' אבל כשאמר בחדש זה אצ"ל באיזה שנה ולא באיזו שבוע והוא נחלק עליו דאע"ג דאמרו העדים אמש הי' המעשה צריכין הן להשיב על שבע תקירות ואם הוכחשו בתקירות ואפילו אמרו אין אנו יודעים עדותן בטלה וכ"ד הר"ד ו"ל והרמב"ם ו"ל וכ' דנפ"מ עכשיו למעשה לענן דין מרומה ושכ"מ פשטא דגמרא דלא פהר"ן והוא אפילו להר"ן הרי רש"י פי' פ"ק דפסחים דאפילו פיונונו בשש תקירות ורב בתקירה דשעות לא נחקרו ג"כ עדותן בטלה.

וכ"כ בהרמב"ם פ"ב מה"ע. וע' בתנאים סי' ל' ס"ק י"ג דס"א ע"ב מ"ש דס"ל לרש"י דהנה ז' תקירות ילפינן מקרא א"כ צריך לעולם ז' תקירות ושם ע"ב כ' דהתוס' לא ס"ל כן וצ"ע ועוד מה שאמרו בחתן מאהל פינון שלא אמרו בהדיא ביום פלוני י"ל אין זה הדבר מבואר בפי' אם בליל חתן מאהל או ביום וכ"כ בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' נ"ו בתשו' הגאון ר' יעקב ו"ל בעל נתיבות משפט ונ"ל וכן נראה דאם משיבין על תקירות בכמה בשבוע ואומרים סימן בהיום פגון שהיה ביום השוק או ביום המעונן אין ממש בתשובתם וצריכים להשיב בכמה דוקא דסימנא לאו מילתא היא כו' עכ"ל והיינו אפילו להר"ן ה"עו"ש וכן העלה בחיבורו בנתי"מ סי' ל' ס"ק ב' ואף שהגאון בית אפרים השיב עליו בתשו' שם ססי' נ"ו ונ"ל וכיון שידוע שהיה היריד פה ימים בחדש כפורט היום דמי עכ"ל מ"מ פינון שכ"ז המחלוקת רק לדעת הר"ן ה' שבלאו הכי נחלק עליו הר"ן והר"ד וכ"ד הרמב"ם אין לחוש כ"כ בשגם שאפילו להר"ן ה' ואלקבא דהב"א ג"כ בצרה לה תקירות דשעה עכ"פ ועוד דהרמב"ם ס"ל דכוננת המעשה הוא ג"כ מפלל הדרישות כמ"ש בתשו' הרב"צ אשכנזי סי' ה' ואף שיש חולקים על הרמב"ם וכ"נ מדברי רש"י פ"ק דפסחים (דף י"ב) דאפילו מפירים אתם אותו נק' בדיקות מ"מ הר"אב"ן בסנהדרין גבי מפירין אתם אותו כ' כ"ז גוף העדות ואינו לא תקירות ולא בדיקות וגבי וכל המרבה בבדיקות ה"ז משנבא כ' לאו אמפירים אתם אותו קאי שיהא קרוי בדיקה שאם אמר איני יודע שתהא עדותן קיימת דחס ושלום ותלתא גוונני תקירות קתני מתניתן וגוף העדות דין אחד להם שאם אמר אחד איני יודע עדותן בטלה לענן ביטול ולא לענן הזמה שבגוף העדות לא תליא הזמהאלא בתקירות אבל בדיקות אמר איני יודע עדותן קיימת עכ"ל ונראה דגם לרש"י הדין כן בנדאי ועוד פי' מ"מ לענן דין מרומה נדאי צ"ל תוספת דרישת בכוננת המעשה כמ"ש בשו"ת רב"צ הנ"ל בשם הסמ"ג וכמ"ש הריב"ש ונלע"ד דזה מוכח מהש"ס ר"פ אד"מ (דל"ב ב') דר"ל נפקא לי מקרא דצדק צדק תרדוף דדין מרומה

צָרִיף דו"ת ווא"א לומר דקאי רק על תקירות של זמן ומקום דא"כ אף בדין שאינו מרונה צָרִיף דו"ת זו כדר' חנינא א"כ איך אמר בצדק תשפוט עמיתך דא"צ דו"ת אע"כ צ"ל דזה הדו"ת הוא לבד שבע תקירות שיש בכל עדות כ"א הדו"ת יתירה בכוננת המעשה וכ"מ בפס"ג דבדין מרונה צ"ל ב' מיני דו"ת.

היינו מלבד שבע תקירות הידועים צָרִיף לתקור היטב לברר גוף העדות היטב וע' בשו"ת מהר"ם אלשיך סי' ק"ד שנשאל על הקדושין שבתשו' רב"צ סי' הנ"ל. והרב"צ כ' שיש לבטל הקדושין משום שלא היה דו"ת ומקרה"א לא כ' פן ודבריו צ"ע שגוראה דס"ל פדעת הר"ש שקאן ומוהרש"ח שבכנה"ג בח"מ סי' ל' אות ט' ההובא לעיל וכבר נת' שגור אינו נכון: עוד יש פאן טעם לפסול הגב"ע ע"פ מ"ש רומע"ל שהשלישה עדים הנ"ל הטה עמי הארץ וקלי הדעת ואינם לא במקרא ולא במשנה וקרוב לומר וגם לא בדרף ארץ והעד השלישי הוא רועה בהמות במחנינו זה פמה שנים ונושא מקל גדול ואפילו בשבת בדרף הרועים והולך חוץ לתחום עכ"ל ותנן ספ"ק דקדושין (ד"מ ע"ב) וכל שאינו כו' א"ר יוחנן ופסול לעדות וכ"פ הרי"ף והרא"ש שם וביש"ש שם סימן פ' וכ"כ בש"ג שם.

ואף שרו"מ כ' וקרוב לומר גם כו' משמע שאינו נדאי הרי מדברי הרמב"ם פי"א מה' עדות דין ג' משמע דבכה"ג הוא בחזקת פסול וכמ"ש בלח"מ שם ואף שהרמב"ם שם פי' שהוא רק פסול מדבריהם הרי הב"י באה"ע ססי' מ"ב כ' שהרי"ף כ' בתשו' דהמקדש בפסולי עדות דדבריהם אין חוששין לקדושיו ואפ"ל הטעם בדרף שאמרו בכמה זוכתי אפקעינהו רבנן לקדושין משום שאומר כדת משה וישראל דמקדש אדעתא דרבנן וא"כ ה"ה כשקדש בפני פסולי עדות דרבנן אין הקדושין פלום מה"ט ועיין בפס"א כ"ח גבי המקדש באיסורי הנאה דרבנן שאין חוששין לקדושיו ועיין מזה בב"ש סי' כ"ח ס"ק נ"א נ"ב ואף שיש חולקים ע"ז וכמו שהאר"י הרשב"א בתשו' סי' אלה קפ"ג וצ"ע אם יש להעיר לזה מפלוגתא דרב פפא ורב אחא בר יעקב פ"ד דשבועות (דל"א ע"א) על פי המשנה ואינה נוהגת אלא בראויין להעיד כו' דלרב אחא ממעט אף פסולי עדות דרבנן ופטורין מחמת זה מדאורייתא משבועת העדות ע"ש ברש"י והריטב"א והרמב"ם ר"פ יו"ד מה' שבועות פסק כרב אחא ויש לחלק דלגבי ממון שאני דהפקר ב"ד דהפקר וא"כ סוף סוף לא יתחייב הממון ע"פ עדותם משא"כ לענין איסור וכ"פ בש"ע סי' מ"ב ס"ה להחמיר פדעת הרשב"א מ"מ הרי כ' הרמ"א ססי' מ"ב י"א כו' אבל בקדושין דרבנן כו' ובנד"ז הנה מטעם הראשון שהדין מרונה ולא נחקרה עדותן פלל א"כ אף אם באנו לחוש לקדושין פדעת מהרב"צ בתשו' הנ"ל י"ל דה"ל כמו קדושי דרבנן וא"כ כשנזכר ע"ז טעם שי"ל שהעדים הם פסולים מדרבנן י"ל דאין חוששין לקדושין פלל ואע"ג דאמרינן בחגיגה (דף כ"ב סע"א) דמקבלין עדות מע"ה וכ"כ התוס' ספ"ג דפסחים (דמ"ט ע"ב).

כבר פי' הר"ן בפסחים שם דלא סתר להא דספ"ק דקדושין וכן מצאתי באגודה דבספ"ק דקדושין ססי' ל"ו הביא דכל שאינו במקרא ובמשנה וברף ארץ פסול לעדות ובספ"ג דפסחים כ' וז"ל ת"ר ששה דברים נאמרו בעם הארץ ובפרק חומר בקדש אמר כמאן מקבלין סהדותא מעם הארץ כו' יוסי והיינו בעם הארץ דאיתיה בדרף ארץ וכו' עכ"ל

נשמע בנדון זה שקרוב לומר שאינו בדרך ארץ הרי הם פסולים לעדות: ועוד יש לבטל העדות משום שנמצא ביניהן עד פסול דאוריית' כי זה שנושא מקל גדול בשבת מרה"י לרה"ר וחויץ לתחום נהרי מחלל שבת באיסור דאורייתא כי מקל זה היינו פענן ולא באלה שבמשנה פ"ו דשבת (דס"ג ע"א) דאמרין מאי אלה קולפא פ"י שבט שמפין בו וראשו עב ובפרוץ ערף אלה כ' פ"י בגמ' דשבת דס"ג מאי אלה קופל ודומה למקל והוא של ברזל והוא פאמה ומחצה וראשו עגול כמו כדור ויוצאין בו יתדות שדומה לשקדים ושמה בלשון ישמעאל דבו"ס ובלעז מצ"א סליבא עכ"ל וז"ש הרע"ב בפ"י המשנה פ"ו דשבת מ"ד בענן פ"י באלה נאני שמעתי באלה מצא בלעז ובפרקי דבוס עכ"ל.

וכן פ"י עוד הרע"ב במס' פלים ס"פ ט"ז גבי חפוי האלה שבט של ברזל והוא ממ"ש הערוף בערוף אלה הנ"ל וזה לגירסת הערוף מאי אלה קופל אבל לגירסתנו מאי אלה קולפא י"ל שהוא מקל של עץ ממש פי בערוף ערוף קלף החמישי הביא המקומות שנו' קולפא ואחד מהן פ"ט דברכות (דנ"ח סע"א) יתבו ליה קולפא אמרו ליה דון דינא פרש"י קולפא מקל לרדות והוא דוגמת מ"ש בגמרא פ"ק דסנהדרין (ד"ז ע"ב) מקל ורצועה כו' וכן הביא הערוף מ"ש בגמרא רפ"ו דערכין (דכ"ב ע"א) קולפי טאבי בלעי עלה דהיא שמעתיא ופרש"י הפאות גדולות כו' וכ"ה פ"ק דמנחות (ד"ז ע"א) א"כ לפ"ז היינו מקל של עץ ממש דאי אפשר שיכפו בבהמ"ד את התלמידים במקל של ברזל ח"ו וא"כ הרי משנה מפורשת היא דהיוצא במקל זה של עץ חייב חטאת ולא דמי למ"ש התוספות שם (דף ס"ה סע"ב) דמי שפונצו גידי שוקיו יש להתיר ללקח במקלו בשבת וכ"כ בפסקי תוס' שם סעיף רע"א מי שפונצו גידי שוקיו הולך במקלו בשבת עכ"ל התם ה"ט כמ"ש בהג"א שם ספ"ו דשבת סד"ה אוסר וז"ל ולכל הפירושים משמע שיש יכול להלך במקלות אע"פ שאינם קשורים בו אלא אוחזם בידו הואיל ואינו יכול להלך בענן אחר עכ"ל וכ"כ הרא"ש שם סי' י"ז ויראה דוקא מי שאינו יכול לילך פלל בלא מקלות כו' אבל זקן כו' ע"ש וכ"כ הגאון ס"פ במה אשה וז"ל הקיטע יוצא בקב ומותר לילך במקלו במקום שאין עירוב אבל זקנים אסורים לילך במקלות דלתרוצי סוגיא עבידי עכ"ל והוא מדברי סה"ת סי' רמ"א ומהש"ס (דס"ו סע"א).

ובהרא"ש פ"ג דביצה דטעם היתר דמקל לחגר דכיון שא"א לו לילך בלי מקל הרי הוא לו כמנעל משא"כ זה האיש שצריך המקל להכות בהמות הוי משוי גמור ולא הנה תכשיט לו כמו מקל החשובים במ"א סי' ש"א ס"ק כ"ז דהא חייט שיוצא במחט התחובה לו בבגדו ונגר בקיסם שבאזנו חייבים חטאת בגמרא פ"ק דשבת (ד"א ע"ב) ולא אמרינן דמתכשיטין הם להם.

וגם הדין דמקל החשובים ג"כ אסור עכ"פ אף להמ"א והא"ר ומדאסרו בגמרא פ"ג דביצה (דכ"ה ע"ב) לסומא לצאת במקלו אף ביו"ט דלכאורה יותר הוא תכשיט לו ממקל החשובים ואסרו אף ביו"ט שהוצאה לצורך מותר כ"ש מקל החשובים דאסור אף ביו"ט ועוד אף אם היה איסור דרבנן כיון דמחלל שבת בפרהסיא הרי אמרו בערובין פרק הדר (דס"ט ע"ב) דהוא פועבד כוכבים וכ' התוס' שם (דס"ט ע"א) ד"ה פאן דאפילו מחלל במידי דרבנן וכ"כ הרא"ש שם סי' י"ד והבה"י בי"ד סי' ב' כ' דפסול לשחיטה ונחלק עליו הפר"ח בק"א שם והת"ש שם הביא שזהו פלוגתא פ"ג דהוריות (ד"א ע"א) גבי

הלובש פלאים דרבנן דת"ק סבר דאינו מומר ור' יוסי בר"י סבר פיון דמפרסם איסוריה
הוי מומר והרמב"ם ספ"ד מה' רוצח נקט והלובש פלאים ואפ"ל ת"ק לא פליג על ר"י
בר"י רק גבי פלאים דלא תמיר פשבת וגם לא מפרסם כ"כ איסור פמחלל שבת בפרהסיא
ואפשר לענין עדות יודה הפר"ח ג"כ דדוקא לענין שחיטה כ' פן דהא אפילו רשע שעבר
על ל"ת של תורה פשר לשחיטה נהרי לענין עדות הרשע פסול לעדות ובב"י בח"מ סי'
ל"ד ססעי' ל"ב הואיל ומעיו פניו בפרהסיא נק' רשע ופסול לעדות וכ"ש פשמעיו פניו
לחלל שבת בפרהסיא ועוד מי הגיד לו שנהו רק דרבנן הלא כל העולם יודעים שלהוציא
בשבת אסור מן התורה ואיך ידע הדין שנהו פמקל החשובים מה שבאמת זה אינו וגם
מקל החשובים אין מבואר שאיסורו רק דרבנן רק שהמ"א כ"כ דרף ואין לומר: וכיון
דהוא עד פסול מדאורייתא ויוזיפ הזמין ג' אלו שיהיו עדים הנה לפ"ד הדיעה הראשונה
בשו"ע ח"מ רס"י ל"ו דבנתפנין להעיד תליא מילתא אפילו לא הגיד הפסול בב"ד פלל
ה"ל דין נמצא אחד מהן קרוב או פסול דעדותו בטלה הרי פאן בטל כל העדות וכ"ה דעת
הרמ"ה בטור וכן פסק הש"ך וגם לפ"ד הפוסקים דתתמי בעינו נתפנין להעיד והעיד
עכ"ז פסק מהרי"ו בתשובה סי' ז' דכיון דייחד עדים אלו והם פסולים לא הוי קדושין
פלל אע"ג דהקדושין נעשו בפני המון עם והיו שם הרבה עדים פשרים כו' אף מהר"י
בן לב ח"א סי' ק"א לא ס"ל פן וכן בתשובת הרשב"א סימן אלף קפ"ט משמע אפילו
בהעדים שהזמין הנה פסול אם לא העיד בב"ד לא נפסל לדעה השניה שבש"ע מיהו
בשער משפט סימן ל"ו סק"ד כתב דארף לדעה השניה פיון שפסלו פשהעיד לאחר פדי
דבור ה"ה אם העידו זה שלא בפני זה ע"ש שהביא ראיה לזה א"כ בנ"ד נמי הרי העיד
בגב"ע השני ע"כ גם גב"ע הראשון נפסל משום נמצא אחד פסול לעדות דכיון שארף
בהעידו זה שלא בפני זה פסולים ה"ה לאחר זמן וכ"מ מהראיה שהביא וכ"ש הקא
דלאחר זמן העידו זה בפני זה ונ"ל הכנה"ג בהגהת הטור אות כ' אם פיון להעיד והעיד
בב"ד אע"פ שלא העיד בבת אחת עם כל העדים תכ"ד כל העדות בטלה אליבא דכ"ע
מהר"י אדרבי ז"ל סי' רכ"ח ועיין בסימן ש"ל וכ"כ הר"ש חקאן הלוי ז"ל.

אבל מהר"י בי רב ז"ל בתשו' כ"י סי' ע"ד וע"ה כתב דלכ"ע לא בעינו ששהעידו יחד
בב"ד והסכים לזה דעת הר"י שהביא הטור סימן ל"ח סעיף י"ד עכ"ל אח"כ ראיתי
בתשו' דברי ריבות סי' רכ"ח הנ"ל כתב ג"כ פדעת מהר"י בי רב ואיני יודע מ"ש הכנה"ג
אבל כו' פי שם פסק פן למעשה לבטל הקדושין גם מהך טעמא וראיתי בכנה"ג בהגה"ט
סעיף א' סברא דלא נאמרו דינים הללו אלא פדיני נפשות ודיני ממונות אבל לא באיסורין
אלא שמהר"י בי רב ומהר"מ אלשקר סי' י"ו וצ"ט דארף באיסורין הדין פן וכ"מ
בפשיטות מדברי התוספות פ"ק דמכות דף ו' ע"א שכתבו בגיטין וקדושין שייך זה הדין
וכ"כ בתשו' הרשב"א סימן אלף קפ"ט ומדברי רי"ו שהביא הב"י באה"ע סס"י מ"ב
ומהתוספות אין ראיה דהם לשיטתם דגיטין וקדושין דומה לדיני נפשות ונראה משום
דלכאורה במשנה פי"ב דיבמות גבי חלצה בשנים או בשלשה ונמצא א' מהן קא"פ משמע
דלא נפסלו הפשרים אף אפ"ל דיינים לא דמו לעדים ועיין מזה בכנה"ג בהגה"ט סל"ו
אות ו' ואולי י"ל מתניתן דיבמות אתיא כר' יוסי פ"ק דמכות וכ"פ הא"ז כמ"ש בתשובות
בגניזין זאב סימן רמ"ט אבל רוב הפוסקים פסקו פרי שם ועמ"ש בתשו' אחרת דקדושין
דמשה חיים מענין נמצא אחד מהם קא"פ שם הארכתי יותר ומ"מ פשהפסול הוא רק

פסול דרבנן כ' בתש"ו ב"י סי' י"א שי"ל תתקנים העדות בשאר ובמ"א כתבתי שי"ל פן
פינן בלא"ה נראה דהמשנה פי"ב דיבמות ס"ל כר"י וצ"ע: ועתה נבוא לחקור החקירה
השנית והוא איך הדין לפי גב"ע השני והנה העד אלטר שחזר בו לגמרי והעיד שלא
ראה לא שנתן לה הגר"כ ולא שמע שאמר יוזיף פלל א"כ מעיד שלא נתקדשה פלל
ולדברי אברהם פן צבי ויעקב פן יצחק אייזיק ג"כ לא ראו רק ששלשל ידו ליתן אבל
לא ראו הנתנה פלל וכ"ש שלא ראו אם קבלה רק שיש להם הוכחה שלדעתם מוכח
שקבלה פמבואר בגב"ע והנה מ"ש ר"מ הגם שכתב בב"ש סי' מ"ב ס"ק י"ב דקדושין
דומה לד"מ דמהני עדי ידיעה י"ל דוקא בטבעת שמכירה שזהו הטבעת שראה אצלו
ועכשיו הוא אצלה לא כן במטבע שאין בה שום סימן ואין פאן שום ידיעה ברורה שנתן
לה ושכ"כ הנ"ב במה"ת חאה"ע סי' ע"ה בד"ה הראש הששי ושכ"כ בתש"ו שיבת ציון
סי' ס"ט ונ"ל ואפילו לדעת המרדכי דגם בקדושין מהני ידיעה בלתי ראיה מ"מ הקא גם
ידיעה ליכא דשפא כו' ע"ש הנה השיבת ציון ס"ל דאף להמרדכי שהביא הב"ש סי' מ"ב
ס"ד ס"ק י"ב בעינן עכ"פ ידיעה ודאית בלתי שום ספק דהיינו כמו בממון דבעינן ידיעה
ודאית גבי נחבל בפ"ז דשבועות (דמ"ו ע"ב) אבל אומדנא לא מהני וכמ"ש באו"ת ססי'
צ' בתנאים שם ס"ק י"ד ונ"ל מיהו יש מקום לדינו של הב"ש כמ"ש המרדכי כו' דהא
כתבו התוספות שבועות דל"ד ע"א ד"ה דאי איתא דמוכח בגמרא דכל אומדנא דאמרין
בד"מ אפילו בד"נ אמרין כו' וא"כ אפי' בקדושין כף עכ"ל וא"כ זהו נדאי רק כשהידיעה
ודאית בלתי שום ספק פה היא דעלתה נשיכה בגבו כו' ע"ש בתנאים דאפילו בד"נ היו
מחייבים על זה לפי משמעות התוספת ספ"ד דשבועות דל"ד ע"א וצ"ע לפ"ד הרמב"ם
בספר המצות שמונה מצוה שלא לחתוך ד"נ באומדן הדעת ע"ש בלאו"ן סי' ר"צ ומשמע
שם דבד"מ אין הדין פן יעו"ש סוף הסימן א"כ אפ"ל אפילו דומיא דנחבל זהו מהני רק
בד"מ ולא בד"נ ואין פאן מקומו וס"ל להתנאים ג"כ דבקדושין ג"כ רק בכה"ג מהני
ידיעה בלי ראיה ולפע"ד אינו פן לפ"ד הרא"ם שהביא המרדכי בקדושין פרק האומר
ססי' תקל"א אם עד ראה דבר מוכיח ונראה שיכול להעיד ונדון פאלו ראה גוף המעשה
כדאמרין בגיטין ובקדושין וב"ה אומרים הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה בגיטין ספ"ח
(דפ"א ע"ב) ונהרי התם אף לבית הלל אין זה חשוב ידיעה ודאית שנדאי בא עליה אלא
חשוב ספק ולר' יוחנן גם לבית הלל אפי' ספק לא הוי כ"א בחזקת שלא בא עליה פלל
ואין פאן שום קדושין ולתנא דמתניתן אליבא דב"ה צריכה גט מספק אלמא שזה חשוב
רק ספק לבד ולא פה היא דעלתה נשיכה בגבו דחשוב ידיעה ודאית ונהרי הרא"ם מיייתי
ראיה מתנא דמתניתן ס"פ הזורק אליבא דב"ה אלמא ס"ל דאם עד ראה דבר מוכיח כו'
אף שאינו ידיעה ודאית ממש יכול להעיד וה"ל ספק קדושין הג"ה מיהו מהר"ם בתש"ו
מיי' י"ל ס"ל דשם חשוב פאש בנעורת וכ"מ ברש"י ספ"ח דגיטין דפ"א ע"ב נדאי בעל
ובפ"ג דקדושין דס"ה ע"ב פי' מחזקין לי' בחזקת שבעל עכ"ה) ואע"ג דבד"מ ג"כ לא
אזלינן בתר אומדנא כמו בד"נ ועדי קדושין לכל הפחות לד"מ מדמינן לה אף לק"מ
דאומדנא המוכיח י"ל ספק הוי אלא דבד"מ ספק ממונא לקולא והממע"ה ע"כ האומדנא
אינו פלום אבל בקדושין ספיקו לחומרא ואפילו כשיש שני ספיקות להקל רבו המחמירין
בקדושין משום איסור א"א ונתלו בזה בסוגיא פ"ב דקדושין (ד"נ) גבי רובא מסבלי
נהדר מקדשי כו' דמוכח דחיישינן למיעוטא משום איסור א"א א"כ אין תימא אם

בְּאִנְיָן דְּמוּכָח יְכוּל הָעֵד לְהַעֲיֵד כְּאִילוּ רָאָה וְה"ל סָפֵק קְדוּשִׁין וְכִמוּ בְּהֵן הֵן עֲדֵי יְחִוּד כּו': אִךְ בְּאַמַּת דִּין זֶה תְּלוּי בְּאַשְׁלֵי רַבְרָבִי דְּהֵנָּה בְּתִשּׁוּ' מִיִּמּוֹנֵי דְשִׁיכִי לֵה' אִישׁוֹת סִי' א' מְבִנְאָר לְדַחֲוֹת רָאָה זֹו שְׁהִבִּיא הִרָא"ם וְנ"ל דְּדוֹקָא בְּבִיאָה אֲמָרִינּוּ הֵן הֵן עֲדֵי יְחִוּד הֵן הֵן עֲדֵי בִיאָה מִשׁוּם דְּאִיכָא לְמִימַר אֵשׁ בְּנִעְוֶנְרַת וְאִינְהָ מְהַבְּהַבְתָּ וְעוֹד כִּינּוּן דְּלִבּוֹ גַּם בְּהָ וְעוֹד דְּכִינּוּן דָּא"א לְרָאוֹת כְּמַכְחֹל בְּשׁוּפּוֹפֶרֶת דְּגִנְאֵי הוּא כּו' וְלִכְּן אֲפִילוּ בְּד"ג הוֹרְגִים מִשְׁיָרָאוּ פְּדֶרֶף הַמְּנַאֲפִים וְא"צ לְרָאוֹת כְּמַכְחֹל בְּשׁוּפּוֹפֶרֶת כּו' וְלִהְיֵי הֵכָא גַבִּי קְדוּשִׁין כִּינּוּן שְׁהִיא אֲשֶׁתּוֹ שְׁלִבּוֹ גַּם בְּהָ דֵי בְּעֲדֵי יְחִוּד כּו' יַעו"ש דַּס"ל בְּפִשְׁטוֹת שְׁאִין לְלַמּוּד מְזָה לְשָׂאָר סָפֵק שְׁהָעֵד מְסוּפֵק אַא"כ קְרוּב לְנִדְאֵי דְוָמְיָא דְהֵן הֵן עֲדֵי יְחִוּד בְּאַשְׁתּוֹ דְּלִבּוֹ גַּם בְּהָ וְיִצְרָו תּוֹקְפוֹ דַּס"ל דֵּה"ל כְּמוֹ בְּמִנְאֲפִין שְׁאִינְהָ אֲשֶׁתּוֹ מִשְׁיָרָאוּ פְּדֶרֶף הַמְּנַאֲפִין דְּהִי ג' כ' רַק קְרוּב לְנִדְאֵי כּו' וְכִכְהָ בְּאַשְׁתּוֹ בְּעֲדֵי יְחִוּד כּו' ע"ש.

וְלִכְּן פְּסִק בְּנִדּוּן שְׁנִשְׂאָל שֵׁם בְּאַשְׁהָ שְׁאֲמָרָה לְאַחַד פְּלוּנֵי בְּאִ וְקִדְשֵׁי וְזָרֵק לֵה קִדְוּשִׁיָּהּ תּוֹף חִיקָה וְהֵנָּה פְּתוּב בּוֹ שְׁהָעֲדִים לֹא רָאוּ אִם גַּפְל הַטְּבַעַת שְׁל הַקְּדוּשִׁין בְּחִיקָה אוֹ לֹא לִפ"ז נ"ל דָּא"צ גַּט וְהָא דְאֲמָרִינּוּ פְּרָק אַרְבַּעָה אַחִים בִּיבְמוֹת (ד"ל ע"ב) וְכֹלֵן שְׁהִי בְּהֵן קְדוּשִׁין אוֹ גְרוּשִׁין בְּסָפֵק כּו' כִּי צַד סָפֵק קְדוּשִׁין סָפֵק קְרוּב לוֹ סָפֵק קְרוּב לֵה לֹא אִינְרִי בְּכַה"ג שְׁשֵׁנֵי הָעֲדִים לֹא יָדְעוּ אִם קְרוּב לוֹ אִם קְרוּב לֵה כּו' דְּכָל כַּה"ג אִין פְּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ דְּאוּקְמָא אַחְזָקָה וְאֲפִילוּ אִם הוּא יוֹדַעַת בְּטוּב שְׁנַפְלוּ קְדוּשִׁין לְתוֹף חִיקָה בְּעִינּוּ דְלִהְיֵי סְהָדֵי שְׁהִגִּיעוּ הַקְּדוּשִׁין לִיְדָה כּו' וְגִדּוּלָה מְמַנּוּ נ"ל דְּאֲפִילוּ חִזּוּ סְהָדֵי שְׁנַכְנַס עֲמָה לְקִדְוּשָׁה בְּכֶסֶף וְלֹא רָאוּ שְׁקִדְוּשָׁה לֹא בְּעֵינֵי גַט כִּינּוּן דְּלֹא חִזּוּ מִמֶּשׁ שְׁקִדְוּשָׁה דְּדוֹקָא בְּבִיאָה אֲמַר הֵן הֵן עֲדֵי יְחִוּד הֵן הֵן עֲדֵי בִיאָה מִשׁוּם דְּאִיכָא לְמִימַר אֵשׁ בְּנִעְוֶנְרַת עַכ"ד וְהִבִּיאֻּ הַב"ח סִי' לְמ"ד סַסְעִי ד'.

אִךְ הֵנָּה בְּהֶרְמַב"ם פ"ד מֵה' קְדוּשִׁין דִּין כ"ב וּבְש"ע סִי' לְמ"ד ס"ה אוֹ שְׁהִי סָפֵק כּו' לֹא מִשְׁמַע כֵּן כַּמ"ש הַחַמ"ח שֵׁם סַק"ח אַע"ג דֵּהב"ש שְׁמַסְק"ט פִּי דְבָרֵי הַש"ע ג"כ כְּתִשּׁוּ' מִיִּמּוֹנֵי הַנְּ"ל הוּא מִשׁוּם דַּס"ל דְּלִית דְּפִלִּיג ע"ז אֲבָל הַבֵּית מְאִיר סִי' לְמ"ד ס"ה הַנְּ"ל הִבִּיא דְּבַחֲדוּשִׁי הַרְשָׁב"א בִּיבְמוֹת שֵׁם פִּי דְמַתְנִיתֵן דְּהֵתֵם זָרֵק לֵה קִדְוּשִׁיָּהּ סָפֵק קְרוּב לוֹ סָפֵק קְרוּב לֵה מִינְרִי בְּשִׁנְסַתְפֵק הַדְּבָר לְעֲדִים אִי קְרוּב לוֹ אוֹ קְרוּב לֵה וְכ"כ שֵׁם בְּשֵׁם ר"ח וס"ל דְּזֵה עֲדִיף מַע"א אוֹמֵר קְרוּב לוֹ וַע"א אוֹמֵר קְרוּב לֵה אֲלֵא דְרַש"י שֵׁם לֹא פִי כֵן וְא"כ מְבִנְאָר שְׁזֵהוּ לֹא כְּתִשּׁוּ' מִיִּמּוֹנֵי הַנְּ"ל שְׁכ' דְּכָל כַּה"ג אִין פְּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ כּו' וְכֵן בְּסִפְר הַמְּקַנָּה סִי' ל' ס"ה הַקְּשָׁה עַל מֵהר"ם בְּתִשּׁוּ' מִיִּמּוֹנֵי כַּנ"ל גַּם מ"ש דְּאוּקְמָא אַחְזָקָה הֵנָּה הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת פ"ב דְּכַתּוּבּוֹ' סד"ה וְעוֹד שְׁלִשָׁה שְׁיָשְׁבוּ לְקִיָּים אֶת הַשְּׁטֵר הַעֲלָה אֲלֵא ש"מ דְּלֹא אֲמָרִינּוּ אוּקְמָא אַחְזָקָה וְלַעוֹלָם חוֹלְצַת עַכ"ל יַעו"ש וְא"כ לֵה חַמ"ח וְהַבֵּית מְאִיר וס' הַמְּקַנָּה דַּס"ל דְּלִהְרַמְב"ם וּש"ע סִי' ל' ס"ה אִם שְׁנֵי הָעֲדִים מְסוּפֵקִים וְלֹא יָדְעֵי אִם קְרוּב לוֹ אוֹ קְרוּב לֵה ה"ל סָפֵק קְדוּשִׁין א"כ זֵהוּ פְּדַעַת הִרָא"ם שְׁבַמְרָדְכִי דְּקְדוּשִׁין סִי' תַקְל"א הַנְּ"ל.

וּבְתִשּׁוּבַת הַשְּׂאֲגָת אַרְיָה שְׁבִשּׁוּ"ת בֵּית אֲפֶרִים חַה"ע סִי' מ"ב הַקְּשָׁה ג"כ עַל תִּשּׁוּבָ' מֵהר"ם הַנְּ"ל וְא"כ לְכַאוּרָה נ"ד דְּהָעֲדִים לֹא רָאוּ הַנְּתִיבָה לִיְדָה מִמֶּשׁ רַק רָאוּ שְׁשִׁלְשָׁל יְדוֹ לִיתָן לֵה בְּחִשְׂאֵי וְאִם"כ רָאוּ גַר"כ אֲצִלָּה וְלְדְבָרֵיהֶם הוּא הוֹכְחָה שְׁקַבְלָה הַגַּר"כ מִפְּנֵי טַעַמָּם שְׁאֲמָרָה שְׁלֹא הִיָּה לֵה רַק גַּר"כ א' וְהֵם יוֹדְעִים שְׁנִתְנָה תַחֲלָה לְאַשְׁה אַחַת א' גַּר"כ

א"כ לכאורה יש לדמותו לכשעדים מסופקים אם הי' קרוב לו או קרוב לה דס"ל לגדולי האחרונים החמ"ח והבית מאיר וסהמ"ק דהגוי ספק קדושין להרמב"ם וש"ע וכ"ד ר"ח והרשב"א ביבמות דל"א פנ"ל ודלא כמהר"מ בתשו' מיימוני הנ"ל.

וה"נ בנ"ד הרי לדברי העדים הוא קרוב שקבלה מיזו הגר"כ. וא"כ לא גרע מספק קרוב לו או ספק קרוב לה אכן באמת אינו כן ולא דמי כלל וכלל לספק קרוב לו ספק קרוב לה דהתם שאני דמייירי שברצונה ומדעתה זרק לה הקדושין שאמרה לו שמונחה לה התקדש לו ומדעתה זרק לה דאל"כ שלא נתרצית מתחלה בפירוש להתקדש לו א"כ אפילו הי' ודאי קרוב לה אין פאן קדושין ופשוט הוא וכן מבואר במשנה פ'ק הזורק גט (דע"ח ע"א) וכן לענין קדושין וכן לענין החוב אמר לו בעל חובו זרוק לי חובי כו' וכן מבואר בהרמב"ם פ"ד דין כ"א ובש"ע סי' ל' ס"א וס"ג וזרק לה קדושיה מדעתה וכיון דנותרצית להתקדש לו א"כ זרק לה מדעתה הרי עי"ז אתרע חזקת פנויה שהיתה ברשותה והחל דבר העושה בה מעשה אישות וקנין לרשות המקדש וכמ"ש מזה התוס' פ"ב דכתובות דכ"ג ע"א וכיון שהתחלה היא ודאית היינו מרצון שניהם נעשה מעשה אלא שיש ספק בגמרו של דבר וגם ספק זה ראו העדים שיש ספק שקול ממש שמה הנה קרוב לה הרי יש פאן עדים שנעשה בה מעשה מרצונה דבר שהוא ספק ממש שנתקדשה והחזקה אתרעי בנדאי בלי שום ספק ע"י שהותחל מעשה קדושין מרצונה ומזה ק"ל עמ"ש בקדושין הרשב"א פ"ק דקדושין דף ה' ע"ב גבי נמן הוא ואמרה היא דה"ל ספק קדושין ופי' הוא ז"ל הטעם משום שאין פאן עדות על קדושין דהא כיון שאמרה קודם נתינתו תן לי ואקדש אני לה ועי"ז נמן הרי אנו רואין שרצונה להתקדש וכן רצונו וא"כ יש פאן עדות כמו בספק קרוב לו ספק קרוב לה דס"ל להרשב"א דמצד העדים חשוב עדות גמור ולא כמהר"מ אעכ"ל הטעם שם כמ"ש בתוס' רי"ד שם דבעינו שיאמר הוא ולא מהני בהוכחה כו' לא כן בנד"ז שלא הנה שום דבור ממנה שרצונה להתקדש לו וגם לא שום משמעות כלל וכלל כ"א אדרבה אמר שהגר"כ יתן לה לשכר רקודין.

וגם לא הנה שום שדוכין ביניהן כלל א"כ אין פאן שום התחלה על קדושין מצדה ולא אתרעי חזקתה כלל א"כ כיון שלא ראו הנתינה אין פאן שום עדות על הקדושין דכיון שאין פאן שום התחלה על קדושין מצדה א"כ אף אם הנה ספק שקול אם קיבלה י"ל שונדאי לא קיבלה כלל כיון שלא ידענו כלל שנתרצית לקדושין מהכ"ת נימא שנשתגעעה לקבל לקדושין שלא כדרך בנות ישראל הפשרות וכיון שלא אתרעי חזקתה כלל י"ל אוקמא אחזקה שונדאי לא קבלה ואף להאומרים דבספק דאורייתא לא מוקמינו אחזקה אף היכא דלא אתרעי החזקה כמבואר בתשו' פנים מאירות חלק א' סי' ט"ו וכ"מ דעת הרמב"ן במלחמות פ"ב דכתובות סד"ה שלשה שישבו לקיים מ"מ הכא שאני דבעינו שיראו העדים שנתקדשה ולא סגי במה שבאמת קבלה הקדושין בלא עדים א"כ הכא אין שום עדות אפילו על ספק קדושין מצדה כיון דלא ידענו ממנה שום משמעות שרצונה להתקדש לו ולא ידענו בנדאי שקיבלה הגר"כ.

א"כ י"ל שמסתמא לא קיבלה כלל וראני דבתשו' הרשב"א סי' אלה קע"ט כתב וז"ל וא"כ גם לדבריו אפשר שלא אשה זאת היתה שהכניסה ידה אלא אחרת ואם היא אינה מודה בכה אין בדבריו פלוג' שאין אוסרין את האשה בעדים כזו שאין מקבלים מן העדים

אֵלָּא עֲדוּת בְּרוּרָה לֹא עֲדוּת מְסוּפָּקָת וְכָל שְׂהִיא טוּעָנָת לֹא הִכְנַסְתִּי יָדַי וְלֹא קִבַּלְתִּים וְהֵם אֵינָם יְכוּלִים לְהַכְחִישָׁה בְּבִירוּר הִיא נְאֻמָּנָת וְאִין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם כָּלָל עַכ"ל וְהָרִי הִרְשָׁפ"א בִּיבְמוֹת דל"א ס"ל שְׂפָשְׁהָעֲדִים מְסוּפָּקִים אִם קָרוּב לוֹ אוֹ קָרוּב לָהּ הָיִי סָפֵק קִדּוּשִׁין אַע"כ צָרִיךְ לְחַלֵּק כְּמוֹ שְׂחִילְקֵתִי דְהֵתָם אַתְרָעִי הַחֲזָקָה שְׁהוֹתְחַל בָּהּ וְדַאי מַעֲשֶׂה הַקִּדּוּשִׁין מִשָּׂא"כ בְּגִדּוֹן שְׂבִתְשׁוּ' הַנ"ל פִּינּוֹן שִׁי"ל שְׂאֲשָׁה אַחֲרַת הִיא וְכַמ"כ בַּנְד"ז שְׂאִינּוֹ יוֹדְעִים כָּלָל שְׂקִיבְלָה וְהִיא טוּעָנָת לֹא קִבַּלְתִּי וְהֵם אֵינָם יְכוּלִים לְהַכְחִישָׁה בְּבִירוּר הִיא נְאֻמָּנָת וְתַדַּע דְּבִתְשׁוּב' מִיְיִמוּנֵי ס"ל אֶפִּילוֹ בְּזָרֵק לָהּ הַקִּדּוּשִׁין מִדְּעֻתָהּ וְהָעֲדִים מְסוּפָּקִים אִם קָרוּב לוֹ אִם קָרוּב לָהּ ה"ל לִיכָּא עֲדִים עַל קִדּוּשִׁין כָּלָל א"כ אַף דְּשָׁם לֹא קִי"ל פְּנוּתָהּ זֶהוּ מִפְּנֵי שְׂזָרֵק לָהּ מִדְּעֻתָהּ כּו' וְכַנ"ל מִשָּׂא"כ בַּנְד"ז וּמַהֲרִי"ט בְּתִשׁוּבַת חֲאָה"ע ס' מ"ג דס"ו ע"ב בַּד"ה הָרֵאשׁ הַשְּׁלִישִׁי וּבַד"ה וְשָׂמָא תֵּאמֵר כָּתַב שִׂאע"פ שְׂרָאוּ הָעֲדִים שְׂנַתְּנוּ לָהּ בְּתוֹרַת קִדּוּשִׁין רַק שְׂלֹא רָאוּ בְּמָה קִדְּשָׁה מְקַדֵּשׁ בְּלֹא עֲדִים קָרִינּוּ בֵּיהּ דְּשָׂמָא בְּפַחּוּת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה אוֹ אֶסוּרֵי הַנְּאָה נִתְּנוּ לָהּ אוֹ שְׂמָא לֹא נִתְּנוּ לָהּ כְּלוּם וְאִין רָאִיהּ מִמָּה שְׂנַתְּנָהּ בְּאַפּוֹדְתָהּ כּו'.

וְסִיִּים דְּבִהִיא דְּהִרְשָׁפ"א ס' תש"פ מִיְיִרֵי אַע"פ שְׂהוּא הָאֲתָרוּג שֶׁהִי בְּיָדוֹ שְׂל רָאוּבּוֹ לְאוֹ כְּלוּם הוּא וְרוּאָה אֲנִי שְׂהִדְבָּרִים ק"ו עַכְתָּ"ד וְהִדְבָּרִים ק"ו לַנ"ד שְׂלֹא רָאָה כָּלָל שׁוּם נְתִינָה מִיָּדוֹ לִיָּדָה רַק רָאָה שְׂשִׁלְשֵׁל יָדוֹ לְמַטָּה לִיתְּנוּ לָהּ א"כ אַף אִם נִתְּנוּ לָהּ חֲשׁוּב מְקַדֵּשׁ בְּלֹא עֲדִים הֵגַם שִׁי"ל שְׂמַהֲרִי"ט כ"כ ע"פ סְבֵרַת הִרְשָׁפ"א ס' תש"פ דְּרָאִיהּ מִמֶּשׁ בְּעִינּוֹ כְּמוֹ בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת אִינוּ מְנוֹכְרָח ע"ש אֵלָּא שְׂהִבִּיא דְּבָרֵי הִרְשָׁפ"א לֹא מְרָדֵק"ו הוּא וּבִתְשׁוּב' הִרְשָׁפ"א ס' אֶלְפֵי קצ"ג מְבִנְיָר בְּהִדְיָא עַל שְׂאֵלָה דְּסִי' תש"פ הַנ"ל שְׂאֶפִּילוֹ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּסִגְלֵי בְּרָאִי' בְּלֹא יָדִיעָה וּבִידִיעָה בְּלֹא רָאִיהּ לֹא מְהִי כַּה"ג וְהִינּוּ מִשׁוּם שְׂאִין זֶה יָדִיעָה וְדִאִית וְגַם רָאִיהּ בְּלֹא יָדִיעָה אִינוּ מְהִי בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת רַק מִשׁוּם שְׂהוֹחֲזֵק כְּפָרְוֹ וְהוּא רַק עֲנִיָּן הוֹדְעָת פִּיּוֹ וּבְקִדּוּשִׁין לֹא מְהִי זֶה וְכַמ"ש לְקַמֵּן בְּאַרְיִכוֹת וְגַם נ"ד שְׂלֹא רָאוּ שׁוּם נְתִינָה לֹא חֲמִיר מִדִּין שְׂתִיקָה דְּלֵאֲחֵר מִתְּנוּ מַעוֹת בְּפִקְדוֹן וּכְדִלְקַמֵּן וְגַם יֵשׁ עוֹד רֵאִי מִדְּבָרֵי תה"ד ס' ר"ז וְרש"ל נְרַמ"א בְּתִשׁוּב' ס' ל' דְּזָה לֹא חֲשׁוּב עֲדוּת עַל נְתִינָה כְּמוֹ שְׂאֶבְאָר בַּס"ד: ט וְלִכְּן בַּכַּה"ג אֶפִּי לְהַחֲלִיקִים עַל תְּשׁוּ' מִיְיִמוּנֵי אִינָה מְקוֹדֶשֶׁת וְכ"כ רַמ"א בְּתִשׁוּב' ס' ל' הִבִּיאוּ הַכַּנְה"ג בֵּאָה"ע ס' מ"ב בְּהַגְהַב"י אוֹת מ"ב וְז"ל הִרְמ"א שָׁם וְאִין לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְּכַתְּבֵי הַמְרָדְכֵי פִּרְקֵי הָאוּמֵר סְסִי' תְּקַל"א אִם עַד רוּאָה דְּבָר מוֹכִיחַ כּו' א"כ אֶפְשָׁר לֹאמֵר מֵאַחַר שְׂהִרְב ר' פְּנַחֶס רָאָה דְּבָר מוֹכֵחַ שְׂנַשְׂא הָאֶרְבָּעָה זְהוּבִים אֲדִנְיָם אֶפְשָׁר לֹאמֵר דְּהוּא כְּאֵלוֹ רָאָה הַנְּתִינָה מ"מ נ"ל דְּאִין בְּעֲדוּתָן כְּלוּם דְּזָה לֹא מְקַרֵי דְּבָר מוֹכִיחַ כָּלָל דְּאֶפְשָׁר שְׂנַתְּנוּ לֵאִישׁ אַחֵר וְהוּא נִתְּנוּ לְכַלָּה שְׂדִרְוֹ לְפַעְמִים לַעֲשׂוֹת בַּכַּה"ג כּו' א"כ מֵאַחַר שְׂלֹא רָאָה הַנְּתִינָה אֶפְשָׁר לֹאמֵר שְׂהִפְלָה לֹא קִיבְלָן בְּעֲצָמָה וְלִכְּן לֹא מְקַרֵי דְּבָר מוֹכִיחַ כָּלָל וְלֹא הִיא דְּוִמְיָא שְׂכַתְּב עֲלֵיו בְּסִפְרֵי הַחֲכָמָה שְׂהִבִּיא הַמְרָדְכֵי פִי מַעֲשֶׂה הִיא הִי שְׂנַתְּרִצִית לְקִדּוּשִׁין וּשְׂנִיָּהֶם לְקִדּוּשִׁין נִתְּפִינּוּ רַק שְׂלֹא רָאָה הַנְּתִינָה וְאֶפְשָׁר שְׂבַמַּעֲשֶׂה הִיא שְׂמַע הָעֵד ג"כ הִלְשׁוֹן שְׂאֵמֵר בְּשַׁעַת הַנְּתִינָה רַק שְׂלֹא רָאָה הַנְּתִינָה אֶבְל כְּשִׂאִין הוֹכַחָה כָּלָל שְׂנַתְּנוּ אִינָה מְקוֹדֶשֶׁת עַכ"ל הַכַּנְה"ג א"כ מְלִשׁוֹנוֹ דְּוִקָא שְׂנַתְּרִצִית הָאֲשָׁה כּו' מוֹכֵחַ בַּנְד"ז שְׂמַעוּלָם לֹא נִתְּרִצִית הַבְּתוּלָה כָּלָל לְקִדּוּשִׁין וְגַם הַנְּתִינָה לֹא רָאָה וְשְׂלִדְעוּתוֹ לֹא שְׂמַעָה ג"כ כָּלָל לְשׁוֹן הַקִּדּוּשִׁין וְאִין כְּאִין שׁוּם חֲשִׁשׁ קִדּוּשִׁין וְהִינּוּ אַף לְדְבָרֵי הִרְמ"א הִיּוֹתֵר מִחֲמִיר בְּזָה וְכ"כ בְּתִשׁוּ' מְהִרְשָׁ"ל ס' כ"א מֵאַחַר שֶׁהִרְמ"ר פְּנַחֶס לֹא רָאָה

הנתינה כו' ואין לומר מאחר שראה הר"ר פנחס תחלת המעשה אפי' לא ראה הנתינה מ"מ סגי בהכי כמ"ש בספר תה"ד סי' ר"ז מ"מ לא נראה דמהני אלא כשראו תחלת ההכנה לסבלונות דהיינו השילוח דאז הנה פאלו ראו כל המעשה כו' עכ"ל ונ"ל התה"ד סי' ר"ז רש"י פי' טעם הסבלונות משום דשפא עכשיו קידשה בהני סבלונות וכתב הטור אה"ע דלפ"ז צריך שישלחם בעדים ורש"י פי' נמי הכי מי ששידך אשה ושלח לה סבלונות בעדים משמע דוקא בעדים והא דכתב רבינו שמחה דלעיל דאפילו לפרש"י לא בעי עדים נראה ליישב ולומר דנדאי בעינן עדים בפשה שהמשלח שולח סבלונות אבל בפשת שנותנים הסבלונות להאשה סובר רבינו שמחה דלא בעינן עדים והם ונוכל לומר דהאה"ע נמי מודה בזה דרש"י גופיה נמי לא פי' אלא בשולח סבלונות בעדים וכיון דשולח בעדים אנו סהדי דלשם קדושין שלח ונדאי השליח עשה שליחותו ונתנו פאשר צוה המשלח ובהכי סגי דהנה שפיר עדות של שנים בדבר ערוה מדאמרין פ' האומר (דס"ה סע"א וע"ב) דלבית הלל הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ואע"ג דהביאה היא הקדושין והמקדש אשה בביאה העדים אינן רואין הביאה הואיל ורואין דברים שמתוכן יבוא לידי ביאה חשוב עדות.

וה"ה שולח סבלונות עכ"ל התה"ד. א"כ דוקא בכה"ג הוא דחשוב דבר מוכיח דכיון שפבר עשו קנין על השדוכין ודרף כל פלה לקבל הסבלונות ששולח לה החתן וכמש"ש בשם רבינו שמחה דהוי חזקה הבאה מפח הרוב ועדיף משאר חזקה כו' וע' במהרי"ק שרש ע"ב דיש פמה חזקות וחזקה הבאה מפח סברא עדיפא כו' ע"ש ולהכי כשהעדים ראו ששלח לה הסבלונות אף שלא ראו הקבלה של הפלה חשוב דבר מוכיח וכה"ג בענין קדושין ס"ל להרא"ם שפמרדכי פ' האומר דקדושין סי' תקל"א דכיון שנתרצו שניהם לקדושין באותו מעמד ושניהם לקדושין נתפוננו רק שלא ראה הנתינה יכול להעיד והיינו בגונא דהתה"ד גבי סבלונות משא"כ בנד"ז שפעולם לא נתרצית הבתולה להתקדש לו א"כ כל מה שראה הכנת הנתינה ממנו שרופה ליתן אינו פלום כיון שלא ראה שקבלה ואין פאן הוכחה דומיא דהתה"ד שנוכל לדמותו להן הן עדי יחוד כו' וכ"כ בתשוב' מהרי"ט ח"א סי' קל"ח דצ"ט ע"א בד"ה וקרוב הדבר לומר דאע"ג דגבי זרק לה קידושיה ספק קרוב לו כו' כיון דנדאי זרק הקדושין לית לן למימר אוקמי אחזקתה כו' אבל היכא דאין לנו שום הוכחה שנתרצית אלא מה ששתקה כו' ותוכן דבריו היינו דהתם שנתרצית לקדושין ע"כ לא מוקמינן אחזקה אבל בשתיקה דלאחר מתן מעות אע"ג דיש ספק גדול ממה שלא השליכתה הפקדון תלינן דאימור סברה דמחייבה וטועה היא כמ"ש הר"ן עיין עליו וכ"ש וק"ו הקא דאין ממנה שום רצון.

וע' בספר עצי ארזים בה' קדושין סי' מ"ה ס"ק י"ג וסי' מ"ב ס"ק י"ג שהקשה על התה"ד מתשובת הרשב"א סי' אלף קצ"ג ולא ירד לחילוק זה שחילקתי: ועוד דכאן י"ל עוד שאם קבלה הגר"כ זהו מפני שלא שמעה לשון קדושין וא"כ בנד"ז מצד הנתינה יש שני ספיקות להקל שפא לא קבלה פלל הגר"כ ואם קבלה נדאי לא קבלה לשם קדושין כ"א על רקידה פמו שאמר לה תחלה ובכה"ג מלבד השני ספיקות והחזקה דלא אתרעי פלל י"ל נדאי חשוב ליכא עדים על קדושין פלל וה"ל פמו במקרש אשתו מן הארוסין ולנה עמו בפונדקי דלכ"ע לא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה וא"צ ממנו גט והיינו

משום דכיון שאין לבו גם כה אין לבדות שפא עליה אע"ג דהיתה אשתו ממש כמ"כ הכא כיון שמעולם לא נתרצית להתקדש לו.

לא נבדה עליה שקיבלה הגר"כ לקדושין והדברים ק"ו דהתם י"ל אש בנעורת כו' אלא דמ"מ כיון שאין לבו גם כה חשוב שאין עדים על קדושין א"כ כמ"כ הכא חשוב אין עדים כלל על קדושין מטעם הנ"ל דלא רצתה מעולם להתקדש א"כ י"ל שלא קבלה הגר"כ לשם קדושין דהיינו או שלא קבלה כלל או שלא שמעה לשון קדושין ועדיף מהתם דליפא רק ספק א' שפא לא פא עליה דאם פא עליה נדאי הוא לשם קדושין דאין אדם עושה בעילתו באשתו בעילת זנות אלא דכיון שהספק שפא עליה הוא רחוק קצת משום דאין לבו גם כה חשוב ליפא עדים כלל א"כ כ"ש הכא שיש שני ספיקות מכ"ש דהכא אמר העד יעקב בן יצחק אייזיק אז ער האט תופס גיווען אז דאי בתולה האט גיט גיהערט דאש לשון הקדושין אונג האט גימיינט אז ער גיט איר אויף טאנץ.

כדרךם מקודם עכ"ד א"כ ה"ז עכ"פ ספק קרוב שלא שמעה כלל ועוד שהבחור אברהם בן צבי שהוזמן לעד עכ"ז לא שמע רק חמשה תיבות במטבע זו פדת משה וישראל א"כ היא שלא ידעה מזה כלל שרצונו לקדשה ולא נתנה לב לשמוע י"ל שלא שמעה כלל וכיוצא בזה מבואר בתשוב' הרשב"א סי' אלה קע"ט הנ"ל וזהו לשונו ואם היא מודה בקבלת המעות אלא שטוענת שלא שמעה שניתנו לה בתורת קדושין וסבורה היתה שלדבר אחר ניתנו לה גם כה נראה לי מן הדין שהיא נאמנת לפי שזה לא שידף ולא היה מדבר עמה על עסקי קידושיה והפותר רחב וחוצץ בינו לבינה והחור קטן וצורתו מוכחת עליו פי מי שהכניס זרועו דרך שם צריך הוא להרחיק ראשו מן החור כדי שתפנס זרועו וכיון שאין שם חור אלא הוא אי אפשר לשמוע קולו של המקדש א"כ מגביה קולו ביותר ועדים אלו לא העידו ששמעה היא אלא שאפשר ששמעה וקרוב הדבר מאד שלא שמעה וכל כיוצא בזה אם אמרה לא שמעתי אע"פ שהעדים אומרים שאפשר לה לשמוע חששא בעלמא היא וכיון שכן הרי היא נאמנת לומר לא שמעתי ולא נתפוננתי לשם קדושין מיגו דאי בעיא אמרה לא קבלתיה אני כו' לפי ששמיעתה חששא בעלמא הוא כו' ע"ש.

א"כ כש"כ בכאן שזה שתשמע חששא בעלמא הוא מאחר שהשני עדים שהוזמנו לזה ג"כ לא שמעו והעד השלישי ששמע אומר שלדעתו שהיא לא שמעה א"כ זה שנאמר שפא שמעה חששה רחוקה בעלמא הוא יותר משמיעה דרך פותר ועוד ששם אף שהעדים לא העידו ששמעה אמרו שאפשר לה לשמוע אבל הכא נראה מדבריהם להפך שלא שמעה שהרי בן מעיד בפירוש עד א' מהשאלשה עדים וכו' וכנ"ל ולכן נראה שהיא נאמנת לומר שלא שמעה ואע"ג דשם יש מיגו הכא דהחשש ששמעה רחוק יותר מבנדון שלו י"ל שא"צ למיגו כלל וגם שנגד המיגו יש פאן דבר דעדיף ממיגו שהרי אומרת שלא קיבלה הגר"כ כלל וא"כ נדאי אוקי אחזקתה שלא קבלה הגר"כ לשם קדושין או שלא קבלתו כלל מלבד שי"ל כיון שלפי הבנתו לא שמעה לשון הקדושין א"כ אינו עד על קדושין כלל שהרי אדרבה מעיד שלא שמעה וגם גוף הנתינה לא ראה וסברא זו כ' הנ"ב במהד"ת סי' ע"ה ד"ה הראש החמישי כיון שהעד אומר שיותר קרוב אצלו שהבתולה לא ידעה ולא שמעה כו' א"כ אפי' יהיה האמת ששמעה וידעה והבינה לא

מקרי מקדש בעד עכ"ל ונ"ד עדיף מהתם דהתם דיבר עמה בינו לבינה בקול אלא לתלות מפני שנתבהלה לא שמעה כו' הוא רחוק אבל הכא שהיה רוב עם על התנונה וקרוב הדבר בלא"ה שלא שמעה כי דבר תחלה שיתן רק על ריקוד א"כ פיון שלפי דברי העד הנ"ל לא שמעה כלל לשון קדושין א"כ הרי אדרבה מעיד שלא נתקדשה כלל מצד שלא שמעה ואלא ראה הנתונה לידה ובתשובת הב"י בדיני קדושין בסי' ב' ד"ג סע"ד כ' אבל יש מקום לבטלה מפני שהעד אחד אומר שאיננו יודע אם שמעה היא תהי לי מקודשת ואם אינו ברור לו ששמעה אין פאן עדות שהרי זה מכחיש את חבירו בחקירה בדבר שהוא עיקר העדות עכ"ל ונהרי לדבריו כ"ש וק"ו פן בנו של ק"ו בנ"ד שאיננו יודע אם שמעה אלא אומר שלדעתו לא שמעה וגם מהרי"ט בתשובות חאה"ע סי' מ"ג דס"ו ע"ג בד"ה וגם יש לחקור כתב ונ"ל ואפשר שהנערה לא שמעה כו' ויש לנו לומר פן שהיא לא שמעה כדי לכוין שפשמ שהוא לא שמע כף היא לא שמעה וכיון שלדברי העד א' אינה מקודשת שלא ידע אם שמעה הנערה כו' עכ"ד הרי העד צ"ל יודע ששמעה הנערה והיינו עכ"פ כששמע קולו פדרה אדם המדבר לחבירו והיא ג"כ במעמד א' ואין מבלבל דבכה"ג מסתמא שמעה עיין ב"ש רס"י מ"ז בשם תשו' שער אפרים סי' קי"ב שכתב בשם מהרשד"ם חאה"ע סי' פ"ח ומהרש"ך ח"א סי' כ"ח ומהרב"צ אשפנזי סי' ז' דאין לחלק בין שמיעה לראיה דבשמיעה נמי אם היו במעמד אחד ואחד אומר שמעתי והשני אומר לא שמעתי הו"ל הכחשה כאלו אומר לא שמעתי וכ"כ בכנה"ג בח"מ סי' כ"ט בהגהת הב"י אות ל"ז ועיין פ"ק דמכות דף ה' מהו דתימא ליחוש לנהורא פריא כו' ובתשוב' א' בדיני עיגונא אשת ר' אליעזר בר' דוד סלוצקער הארכתי בזה דאף במעמד א' היכא דאיכא למיתלי שזה לא שמע מפני שהמדבר היה חולה ונהיה מדבר עם אחד בנמיכות ע"כ השני לא שמע אין זו הכחשה ומכרח פן מדברי העיטור ודייקא במילתא שפיר ולא חזינו גרושין וקדושין צ"ע אי אמרינן כה"ג לא ראינו אינה ראינה כו' וז"ש מהרי"ט בתשו' הנ"ל דכיון שהמקדש לא היה מדבר עם האשה כ"א עם העד י"ל שלא שמעה כו' ולכן הכא בנד"ז שהיה קול רעש התנונה ויש לומר שלא שמעה ועוד שדיבר עמה תחלה שיתן לה גר"כ לריקוד וכיון שהעד יעקב אומר שלדעתו לא שמעה כלל וגם הבחור אברהם פן צבי אומר שלא שמע וכן הבחור אלטער א"כ מהכ"ת שתשמע פיון שהם אף שידעו שיאמר ל' קדושין לא שמעו כ"ש היא שלא ידעה מזה כלל וכיון שהעד יעקב אומר שלדעתו לא שמעה הרי מעיד שלא נתקדשה כלל ומ"מ צ"ע להעמיד תשוב' הב"י ותשו' מהרי"ט שמקילים לתלות שלא שמעה יותר קצת מההיא דתשוב' הרשב"א סי' אלף קע"ט הנ"ל דמשמע אע"פ שהעדים אומרים רק שאפשר לה לשמוע ואפשר שלא שמעה פיון שדיבר דרף פותל וגם היא אומרת לא שמעתי עכ"ז חששא הוא וכ"כ בתשו' אמונת שמואל ססי' ה' שעם היות שבנדון שלו העדים המעידים על הנתונה אמרו שניהם שאינם יודעים אם שמעה מה שאמר דנא זאלשט מאיין זיין דר"ל שתהיה שלי וע"ז כתב ונ"ל ומצד שהעדים לא ידעו אם שמעה האשה ל' קדושין הנ"ל לאו כל כמינה לומר שלא שמעה פיון דלית לה מיגו וכמ"ש הרשב"א סי' אלף קע"ט דדוקא היכא דישי לה מיגו לומר לא היא היתה מהימנא לומר שלא שמעה כו' ע"ש ובנ"ד פיון שדיבר בפני העדים להיות עמה במעמד א' כשנתן לה ואמר לה ושמעו הם לא מהימנא לומר שלא שמעה עכ"ל ודבריו אלה הם נגד תשו' הב"י שכ' ואם אין ברור לו ששמעה אין פאן

עדות כו' וגם הרשב"א לא כ' רק דחששא הוא ולכן מהני להאמינה אף ע"י מיגו שבמקום
עדים ע"ש אף בנדון שלפנינו אף להאמונת שמואל נאמנת דהרי טעמו פיון שדיבר בפני
העדים כו' ושמעו הם לא מהימנא לומר שלא שמעה עכ"ל והכא נהפוך הוא ששני העדים
לא שמעו א"כ נאמנת לומר שגם היא לא שמעה ונהגם ששני העדים עמדו קצת רחוק
מיוזיפ יותר ממנה ר"ל שהיא הבתולה היתה מהסתם קרובה אצל יוזיפ יותר וקעד
השלישי שהיה קרוב להם יותר אומר ששמע מ"מ נגד זה יש סברא יותר שישמעו הם
פיון שהזמנו בגין זה ונדעו שיאמר ואעפ"כ לא שמעו והיא לא ידעה שיאמר לה דבר
זה סברא יותר שראוי שישמעו הם ממה שתשמע היא דההכנה והידיעה לדבר הוא מיקל
יותר שישמעו משא"כ היא שלא ידעה בדבר לא הרגישה אמירתו ולא אדעתה כלל
וכיון שהם המוכנים ומזמנים לזה לא שמעו כ"ש שי"ל שהיא לא שמעה א"כ קרוב
יותר מצד עדותם שלא שמעה כלל וראיה לזה ממה שתומ"י שאמרו לה שקדשה
התחילה לבפות ולזנוק והנה בגמ' סוף יבמות פיון דחזיתנהו בכחה הרי ע"י בכי זו עשו
אותה מסל"ת ע"ש בהרי"ף.

לכן גם פאן י"ל קצת ראיה לדבר שודאי לא שמעה כלל ולא שנעמיד יסוד ע"ז אלא פיון
דבלא"ה היא בחזקת שלא שמעה כלל וכלל ע"כ יש לצרף גם זה לראיה כלל דמילתא
שדדברי העדים בגב"ע השני יש פאן שני טענות עצומות לבטל החשש קדושין הא'
דשפא לא קיבלה כלל הגר"כ כמו שהיא טוענת בברי ואין מי שיוכל להכחיש ע"ז הב'
דשפא לא שמעה כלל לשון הקדושין שאמר יוזיפ כמו שלא שמעו העדים וכמו שאמר
יעקב שלדעתו לא שמעה כלל א"כ י"ל בפשיטות שאין פאן שום חשש קדושין וגבי
שתיקה דלאחר מתן מעות מפני שאין ממנה גילוי דעת לרצון על קדושין אפי' שדין
תחלה אינו פלוג כמ"ש בב"ש סי' כ"ח ס"ק י"ג והוא מוכרח בש"ס: כ"ש הכא דלא
שדין כלל ואין ממנה גילוי דעת להתקדש יותר מבשתיקה משני טעמים הנ"ל דקרוב
לודאי שלא שמעה כלל וגם אין שום עדות שקבלה: יא ועוד יש ראיה דזה שלא הנה
ממנה שום גילוי דעת על קדושין הוא עמוד גדול להקל בספיקא דקדושין.

דהנה יש להבין לפ"ד ר' יוחנן ספ"ח דגיטין (דפ"א ע"ב) דס"ל כר' שמעון בן אלעזר
שם דלא אמרינו הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה אף בנתגנרשה מן הנשואין וא"צ הימנו
גט אף לבית הלל אע"ג דס"ל לב"ה דאם נבעלה הוי קדושין דאין אדם עושה בעילתו
באשתו בעילת זנות ומבואר בתה"ד סי' ר"ז דהיא חזקה גמורה הבאה מפח הרוב כו'
ע"ש וא"כ איפה מדוע בנתניחה עמו לפני עדים לא חיישינו להיות ספק קדושין דהא
זהו ספק גדול עכ"פ שפא בא עליה ונהרי אם בא עליה הוי ודאי קדושין כנ"ל בשם תה"ד
וא"כ איך בספק כהנ"ל אין חוששין לקדושין כלל וא"צ הימנו גט ומאי שנא לר' יוחנן
ממתניתין פרק ד' אחין (ד"ל ע"ב) דזרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה הוי ספק
קדושין וצריכה גט ולכמה פוסקים הוא מדאוריית' פדין ספק תורה ואין לומר דר' יוחנן
יחלוק על סתם משנה הנ"ל דזה ודאי דחזק גדול דדוקא גבי לנה עמו בפונדקי הוא דאמר
כר' שמעון בן אלעזר דפליג על תנא דמתניתין ספ"ח דגיטין אבל סתם דפרק ד' אחים
הנ"ל אין שום חולק עליה ודאי ס"ל כן לר' יוחנן ועוד שבהר"ן ספ"ח דגיטין יש סברא
דהלכה כר' יוחנן שם ודלא פתנא דמתניתין.

אע"ג דנדאי קיי"ל ג"כ כמתניתן דיבמות פד"א הנ"ל אעכצ"ל דס"ל לר' יוחנן דלא דמי
זה לזה כלל דהתם גבי ספק קרוב לו כו' פיון דנתרצית להתקדש לו וזריקת הקדושין הי'
מדעת שניהם ע"כ כפיש ספק שהיה קרוב לה חיישינו לזה כספיקא דאורייתא ובפרט
באיסור אשת איש אבל הכא גבי לנה עמו בפונדקי פיון דלא שמענו מהם שום רצון
לקדושין אין חוששין כלל לספק שמא בא עליה ונתקדשה לו דכיון שלא ידענו שנתרצו
לקדושין אין חוששין הנולד והשתנות משא"כ התם גבי ספק קרוב לו כו' הרי היה
התחלה ונדאית במעשה קדושין ברצון שניהם וכיון שספק שמא נגמר לגמרי חיישינו
משא"כ הכא ליכא התחלה ונדאית כלל (הג"ה מיהו התם גבי הן הן עדי יחוד י"ל מה
שנתקדשה עמו חשוב ג"כ התחלה מצדה ג"כ אלא די"ל שאין זה התחלה על קדושין
ממש רק על ביאת זנות אע"ג דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אפשר לא אמרינו
כן רק באדם שהוא הזכר ולא באשה ופיר שיזך לשון אדם רק על זכר כמ"ש אדם
אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי (ע' במפתח).

וא"כ י"ל ממנה אין התחלה על קדושין ועוי"ל פיון הא ב"ש לא ס"ל דאין אדם עושה
בב"ז א"כ לר"י ס"ל דגם לב"ה אין זה ודאי רק ספק לכו בהיחוד ה"ל ס"ס על הספקה
בקדושין ואין זו חשוב להיות ריעותא גמורה על חזקת פנויה כמו בזרק לה קידושיה.

עכ"ה) הרי מזה נלמוד דזה שאין ממנה גילוי דעת על קדושין זהו עמוד גדול להקל אף
בספק ממש ואף דאנו קיי"ל דלא כר' יוחנן ודחשיב ספק קדושין היינו משום דס"ל דכיון
דלבו גם כה קרוב שבעל.

והשאגת ארי' דלקמן דקדק מלשון תשוב' מיימוני הנ"ל דס"ל דה"ל כמו ודאי ממש
משום דה"ל כמו אש בנעורת כו' אלא ששא"פ חולקים עליו וס"ל דחשוב ספק ומ"מ גם
לדבריהם י"ל דהנה ליה כמו דחוששין לספק דרוסה אע"ג שלא ראינו כלל שנגע בה וכ'
התוספת פא"ט דמ"ג ע"ב משום דשכיח כו' אבל בנתגרשה מן הארוסין מקילין לגמרי
מה"ט משום דאין לבו גם כה וה"ט ג"כ דשתיקה דלאחר מתן מעות בפקדון פנ"ל ולכן
אין להחמיר בנד"ז ממה שימצא בכמה תשובות דהחמירו בקדושין אפילו כפיש שני
ספיקות להקל דזהו פשנתרצית לקדושין אבל בנ"ד שאין ממנה שום גילוי דעת להתקדש
ואדרבה גם הוא אמר בפ"י לפני אנשים שאם תרגיששנותן לקדושין לא תקבל בנדאי
ולכן בא בערמה לומר שיתן לה על ריקוד וגם מהחל ועד סוף לא ראינו ממנה רצון
לקדושין ואדרבה כשאמרו לה שנתקדשה התחילה לבנות ולצונח איה יוכל לומר כו'
א"כ בכה"ג וכפיש שני טענות עצומות שלא ראה הנתינה ושלדעתו לא שמעה הקדושין
אין לחוש כלל וכלל.

שוב ראיתי בהדושי הרשב"א ספ"ח דגיטין דבשראנה שנבעלה חוששין לה לשם
קדושין משמע דגם בנבעלה אינו קדושין ונדאין ממש וכ"מ מלשון הרא"ש (שם ססי'
י"ג) אימור נתחרטו על הגרושין וחזר ובעל לשם קדושין לשון אימור נתחרטו משמע
דהוי ספק אע"ג שכ' ה"ן פ"ק אלו טריפות גבי דרוסה גבי אימור נח רוגזיה וכל אימור
דאתמר הכא ודאי חשבינו לה פיון דתלינו בה לקולא וצ"ע (בשבת פכ"ג דקנ"א ע"א)
גבי חיישינו שמא חוץ לחומה לנו ופרש"י דמצינו חיישינו לקולא כו' ע"כ אין מוכרח
דאימור חשוב ודאי אלא שהוא ספק והדין נותן להקל בזה הספק אף אפילו נאמר שם

דהוא ודאי היינו פינון דתלינו בה לקולא אכל הכא דאימור נתחרטו זהו לחומרא י"ל דה"ל רק ספק מה גם הפוסק ה"ל לפרש דבריו ולא היה לומר אימור על דבר שהוא ודאי אף הרמב"ם פ"י מה' גרושין דין י"ז כ' שהוא בחזקת קדושי ודאי ע"כ להרשב"א ונהרא"ש י"ל דה"ט דר' יוחנן.

משום דהנה שני ספיקות שמה לא נבעלה כלל ואת"ל שנבעלה עדיין אינו ברור דלקדושיין בעל ואנו דלא קיי"ל כר' יוחנן צ"ל משום דאין הספיקות שקולים וכמ"ש רש"י דכיון דלבו גם בה ודאי בעל.

ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות א"כ הספק דשמה לא בעל אינו ספק שקול כלל וגם הספק השני י"ל אינו ספק שקול ממש או משום דשם חשוב ג"כ איתרע החזקה ע"י עדי יחוד מאחר דה"ל כמו אש בנעורת כו' א"כ דוק מזה לנ"ד דלא איתרע החזקה כלל וגם דה"ל שני ספיקות שקולים ועדיף מזה לכ"ע לא חיישינו לקדושיין כמו לר' יוחנן התם וזה אפילו לדעת הרשב"א ונהרא"ש אכל להרמב"ם וכ"כ בתה"ד דבראוה שנבעלה הוי קדושיין ודאין א"כ לפ"ז בשני ספיקות כנ"ד פשיטא דאין להחמיר כלל ועיין בש"ע (סי' קמ"ט ס"א) ובב"ש שם סק"ג ס"ל פהרמב"ם דהוי קדושי ודאי ממש ולא דקדקו בלשון הרשב"א ונהרא"ש גם הרמב"ם כ' בחזקת מקודשת קדושי ודאי ולא כ' מקודשת קדושי ודאי משמע דאינו ודאי גמור לסמוך ע"ז להקל שאם נתקדשה לאחר לא נצריכה גט והרב"י בש"ע רס"י קמ"ט דילג תיבת בחזקת ועוד דהא לר"י דאמר דב"ה דאמר צריכה הימנו גט שני מיירי בשראוהו שנבעלה ולשון צריכה הימנו גט שני משמע רק מספק וא"כ פינון שהר"ן כ' שיש פוסקים כר' יוחנן וכ"כ הריטב"א א"כ אע"ג דפסקינון פהרי"ף ונהרמב"ם זהו להחמיר ולא להקל ומ"מ אף אם פן בנדון שלפנינו יש להקל: יב ובתשובת שאגת ארי' שפשו"ת בית אפרים חאה"ע (סי' מ"ב) תפס ג"כ דכשבעל הוי קדושי ודאי ממש ואין דבריו מוכרחים גם העלה שם להקל בשני ספיקות בקדושיין משום צירוף חזקת פנויה ובאמת שם בענינו י"ל איתרע החזקה פינון דהיה נשואין פאיש ואשתו.

ולכן שם קולא יתירה היא להקל מצד הס"ס שם. וגם הספק דעדי יחוד י"ל בכלל הספק ג"כ שמה הי' פמה פעמים עדי יחוד ולא פעם א' לבד מאחר שהיו דרים פדרה איש ואשתו וכיון שהיו פמה פעמים עדי יחוד א"כ הספק דלא בעל בכמה פעמים הנ"ל אינו ספק שקול אלא י"ל שם היה עוד צד להקל ע"פ פסקי מהרא"י סי' קל"ט יעו"ש סס"י מ"ב הנ"ל אכל בנ"ד שהחזקת פנויה לא איתרע כלל ולא הקניית א"ע כלל והשני ספיקות הנ"ל ג"כ טובים ובריאים נראה להקל ובמהריב"ל ח"ב סס"י ז' שנשאל על קדושיין ע"י שתיקותא דלאחר מתן מעות לא בתורת פקדון שהוא מחלוקת הפוסקים ועוד היה בזה שעד אחד אומר שלא היה שם רק הוא העד אחד ועד שני מכחישו ואמר שהיה הוא ג"כ וא"כ היו שני עדים וע"ז פתב דאם הבתולה מכחשת העד השני יש שני ספיקות להקל ואע"ג דכתב המרדכי פ' החולץ דלפעמים מחמירין בס"ס מ"מ הכא הספק השני כו' ועוד דאוקמא אחזקת פנויה אכל אם היא מסופקת אם פדברי עד הראשון אם פדברי עד השני אע"ג דג"כ יש שני ספיקות להקל לא פסיקא ליה להקל משום דברי המרדכי הנ"ל הנה אף לדבריו יש לחלק דהתם איתרע קצת חזקת פנויה פינון דשתקה ולא השליכה אותם

ואין זה בא בתורת פקדון ועוד דהא גם כשקנה פקדון כתבתי לעיל בשם מהרי"ט דיש קצת ספק על רצון אמאי לא השליכה אלא דכיון שיש לתרץ שטענתה משום האחריות אמרינו דלאו כלום הוא אבל פשוטו לזה שפא לא דרף פקדון אזי י"ל שנה שלא השליכה אחר שאמר לה לשון קדושין חשוב ריעותא בחזקת פנוייתה כיון דעכ"פ שמעה בנדאי לשון קדושין והספק שמא היה רק ע"א ג"כ עכ"פ אפשר היה רצון ממנה להתקדש וגם י"א דהמקדש בע"א חוששין לקדושין משא"כ הכא דהחזקה לא אתרעי כלל ועוד התם הנה ספיקא דדינא אבל הכא ספיקא בגוף המעשה שלא ראה הנתינה כלל זה ספק גדול ועצום כיון דמעולם לא נתרצית לקדושין ולא חשוב שום עדות כלל ולא כשאר ספק כמו ספק קרוב לו וכמש"ל אות ח' ואות ט' וגם הספק השני שלא שמעה ג"כ הוא כמעט כן וע' מהרי"ק סוף שרש ע"ב גם איני מבין כ"כ דברי מהריב"ל איך החמיר מפני דעת המרדכי ולא עמד פנגדו תשו' מיימוני סי' א' שמיקל אפילו בספק אחד והנה אף אם היו דנים זה כשני ספיקות י"ל ג"כ שזהו דומה למ"ש בגמרא רפב"ת דיבמות (דקי"ט ע"ב) סיפא חזקה לשוק ורובא לשוק וענין הרובא היינו כמו ס"ס שמא הפילה ואת"ל לדה שמא נקבה כו' וה"נ שמא לא קבלה כלל הגר"כ ואת"ל קבלה שמא לא שמעה ל' קדושין דהא העד אומר שלדעתו לא שמעה וה"ל החשש כמו מעוטא ופחות מיניה ובצירוף החזקה העצומה יש להקל לגמרי והמרדכי דהחולץ סי' כ"א בשם ר' ברוך מייירי דליכא חזקה דהתירא דמסייע להס"ס כ"א ס"ס לבד דבענין שנשאל שם באחות ספק חלוצתו הרי ליכא חזקה להקל ע' תוס' יבמות (דל"א א') ועוד דכבר חלץ לה א"כ עשה מעשה והראיה מאשת טומטם דבכורות (פ"ז דמ"ב) התם נדאי ליכא חזקה דאין לה ריעותא מזו שהיא טומטום והיא דס"פ בהמה המקשה ג"כ ליכא חזקה דהא עכ"פ היא יולדת וחזקת טומאה עליה עכ"פ ליכא חזקה דטורה ומשרקפא דספק דרוסות פשיטא דליכא חזקה מאחר דקי"ל חוששין לספק דרוסה.

והראיה משתוקי דפרק עשרה יוחסין דהחמירו בס"ס הרי זהו משום מעלת יוחסין ואף שי"ל בקדושין לא גרע ממעלת יוחסין. מ"מ התם השתוקי נדאי ליה חזקה דהתירא ועוד דהתם בבודקין את אמו סגי ומיהמנינו לה בדבורה הקל והכא הרי יש לה חזקה שלא הקנית א"ע וגם צונחת פכרוכיא שלא נתקדשה וביוחסין מקילין בתרי רובא אף שאינה טוענת והנה שני טענות דהכא שלא קבלה ושא לא שמעה י"ל חשוב כתרי רובא.

וכן מ"ש במשנה פרק המפלת (דכ"ט) תשב לזכר ולנקבה ולנדה. וכ' התוס' אע"ג דנהו ס"ס כו' ומיהו בטועה כו'.

הנה לבד תירוצ' התוס' התם נדאי כיון דהפילה ליכא למימר אוקמא אחזקת טהרה עכ"פ וגבי טועה איכא ג"כ חזקת טומאה משא"כ גבי ס"ס דקדושין שיש חזקה פנ"ל ובסדר אליהו סוף חלק א' בסופו ממש כ' וז"ל אמנם בעניני קדושין יש מקום להקל בו מפת ס"ס והעיד שזכור הוא שבימי חורפו בעירו שאלוניקי שנפל ספק קדושין ונוצצו יחדיו רבני העיר והתירוה בלא גט מטעם ס"ס ואני הקטן כו' מההיא דר' ברוך שבמרדכי פרק החולץ והרשב"א בתשובת סי' אלף רי"ו נראה דאין להקל גם בזה כו' עכ"ל.

ונראה אף לדבריו זהו כאשר אתרעי החזקה שלא כגון שנתרצית בקדושין או עכ"פ יש מעשה ממנה המורה שי"ל שנתרצית דומיא דשתיקותא דלאחר מתן מעות כשאינו

בפקדון דאָמרינוּ בגמ' חושוּ לָה אַף שׁיֵשׁ עוֹד סֶפֶק ס"ל למהריב"ל ח"ב סי' ז' שְׁאִינוּ מוֹכֵרִח לְהֵקֵל אֲבָל פְּשָׁאִין שׁוּם מַעֲשֵׂה מִמְּנָה הַמְּבִיא לְהִיּוֹת אַתְרֵעִי חֲזָקָתָה כנ"ד נ' שְׁאִין לְהַחְמִיר כָּלֵל וְהֵיִיא דְהַרְשָׁב"א שֵׁם אַתְרֵעִי חֲזָקָתָהּ דַּעֲכ"פ נְתִיקָהּ מִרְצוֹנָהּ מִקְטָנוּתָה וְהִיתָה פְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דְבָר.

א"כ עֲכָשְׁוֹ שׁיֵשׁ סֶפֶק שְׁמָא כָּבֵר גְּדוּלָהּ הִיא לִיכָא לְמִימַר אוֹקְמָא אַחְזָקָת פְּנוּיָה שְׁהָרִי כָּבֵר הַקְּנִית א"ע לֹו וְקָנָה אוֹתָהּ לְכַמָּה דְבָרִים לְגַמְרִי כְּדֵאִיתָא בִּיבְמוֹת פָּרְק הָאִשָּׁה רַבָּה (דף פ"ט ע"ב). גַּם כ' בְּתִשׁוֹ מַהֲרִי"ט ח"א רס"י מ"א דְחֲזָקָת קְטָנוּת לֹאוּ חֲזָקָה הִיא לְהַעֲמִידָה בְּחֲזָקָת קְטָנָה כְּמוֹ שְׁהִיתָה מִקְּוֹדֵם דְּכִי אָמְרִינוּ אוֹקְמִי מִקְּלָתָא אַחְזָקָתִי הִיָּינוּ בְּדָבָר שְׁמִצְוִי לְעַמּוֹד בְּאוֹתָהּ חֲזָקָה אֲבָל חֲזָקָת קְטָנוּת פִּינוּ דְכָל יוֹמָא גְּדוּלָהּ וְאַתָּא אִינָה חֲזָקָה וְהִבִּיא רָאִיָּה מִהַמְּשָׁנָה פ"ז דִּיבְמוֹת סֶפֶק שְׁהוּא בְּוֹ תִשְׁעָה וְיוֹם אֶחָד כו' א"כ בְּנִדּוֹן דְהַרְשָׁב"א לִיכָא חֲזָקָה לְסִייעַ לַהס"ס לֹוֹמַר דְקְטָנָהּ הִיא מְלַבֵּד דְמַהֲרִי"ט שֵׁם מְפָרֵשׁ דְאִינוּ ס"ס גְּמוּר וְעוֹד דְטַעֲנַת בְּרִי שְׁלָהּ מַה שְׁצוֹנַחַת כְּכַרוּכִיא שְׁלָא עָלָה עַל דְעָתָה עֲנִין קְדוּשִׁין נְמִי מִקְּלָתָא הִיא.

וְיֵשׁ לְהוֹכִיחַ זֶה מִהַש"ס פ"ק דְכְּתוּבּוֹת בְּמִשְׁנָה (דף י"ג א') ר"ג ור"א אוֹמְרִים נְאֻמְנַת דר"ג אֲלִימָא לִיָּה טַעֲנַת בְּרִי דְאִפִּילוּ בְּחַד סְפִיקָא מְכַשֵּׁר הָתָם (דף י"ד א') וְע' בְּהֵרָא"ש שֵׁם סִי' י"ח וְמִיָּהוּ נ"ל לְקַיִּים כו' וְהֵכָא דְאִיכָא שְׁנֵי סְפִיקוֹת גְּדוּלִים וְחֲזָקָה וְטַעֲנַת בְּרִי שְׁלָהּ וְאִין לֹוֹמַר דְהֵכָא בְּרִי וְכִרִי הוּא דְהַנְעֵר טוֹעֵן ג"כ בְּרִי שְׁקִידְשָׁה זֶה אִינוּ דְהָא הוּא א"א לֹו לְטַעֲוֵן בְּרִי שְׁשִׁמְעָה ל' הַקְּדוּשִׁין וְאִפִּילוּ אִם יִטַּעֲוֵן הָרִי עֲדִים מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ בְּזָה שְׁהָרִי הָעֵד אוֹמַר שְׁלִדְעָתוֹ לֹא שְׁמַעָה כָּלֵל וְעוֹי"ל דְחֲזָקָה דנ"ד אֲלִימָא טוֹבָא דְמְבִנְאָר בְּמַהֲרִי"ק שְׁרֵשׁ ע"ב ונ"ל יְדוּעַ כִּי כְּמָה חֲזָקוֹת בְּתַלְמוּד אֲשֶׁר מִחְמַתָּה מוֹצִיאִין מְמוֹן כְּגוֹן חֲזָקָה דר"ל פ"ק דב"ב דף ה' כו' כִּי אִין לֹוֹמַר אוֹקְמִי מְמוֹנָא בְּחֲזָקָת מְרִיָּה אֲלֹא כְּגוֹן חֲזָקָה דְאִין דְאִתָּא מְמִילָא כְּגוֹן חֲזָקָת הַגּוֹף אֲבָל הִיכָא שְׁהַחֲזָקָה בְּאָה מְחַמַּת טַעַם כְּגוֹן חֲזָקָה דְאִין אָדָם פּוֹרַע בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ כו' פְּשִׁטָא דְלֹא תַעֲמֹד חֲזָקָת מְמוֹן כְּדַפְּי לְעֵיל עכ"ל וְעַד"ז יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין סֶפֶק קְרוּב לֹו סֶפֶק קְרוּב לָה דְמְלַבֵּד דְאַתְרֵעִי הַחֲזָקָה עוֹד זֹאת עֲצָם הַחֲזָקָה הִיא רַק כְּמוֹ חֲזָקָת הַגּוֹף שְׁאִין לָנוּ לְבַדּוֹת הַנּוֹלָד וְהַשְׁתַּנּוּת אֲבָל חֲזָקָה דְהֵכָא לְהַעֲמִיד הָאִשָּׁה עַל חֲזָקָתָהּ שְׁמַעוּלָם לֹא נְתַרְצִית לְהַקְנוֹת א"ע לְהַתְקַדֵּשׁ לֹו הִיא חֲזָקָה מְעֵלִיא יוֹתֵר שְׁהָרִי יֵשׁ בָּהּ חֲזָקָת הַגּוֹף וְעוֹד זֹאת שְׁיֵשׁ בְּזָה ג"כ טַעַם שְׁאִיָּה תַעֲשֶׂה הַנְּבִלָה הַזֹּאת לְהַתְקַדֵּשׁ בְּלִי שִׁדּוּכִין וְכִלִּי דַעַת אֲבִיָּה וְאִמָּה שְׁהִיא מְתַגְדֵּלַת בְּבִיתָם מַה שְׁלֹא יַעֲשֶׂה כֵּן בְּבָנוֹת יִשְׂרָאֵל הַפְּשָׁרוֹת וְהָרִי עכ"פ רַבּוּבָא דְרַבּוּבָא שְׁל הַבְּתוּלוֹת אִינָם עוֹשִׂים כֵּן א"כ זֶהוּ מְמַשׁ עֲנִין חֲזָקָה הַבְּאָה מְחַמַּת סְבָרָא וְטַעַם שְׁכ' מַהֲרִי"ק דְהִיָּינוּ שְׁרוּב בְּנֵי אָדָם אִין עוֹשִׂים אֲלֹא בְּעֲנִין זֶה כַּמ"ש בְּתַה"ד סִי' ר"ט כו' ע"ש כ"ש הֵכָא שְׁתוּמ"י שְׁאִמְרוּ לָה הָרִי קְדוּשָׁה בְּכַתָּה וְצוּנְחָה כו' הָרִי סוּפָה מוּכַח עַל תְּחִילָתָהּ כ"ש שְׁהַנְעֵר אִינוּ מְסוּג אֶחָד עֲמָה וְכַהֲצִטְרַף כָּל זֶה אֵל חֲזָקָה דְגוּפָהּ לְהַעֲמִידָה בְּחֲזָקָת שְׁלֹא הַקְּנָתָה א"ע לֹו הִנֵּי כְּחֲזָקָה מְעֵלִיא שְׁכ' מַהֲרִי"ק וְתַה"ד הַנְּ"ל וְא"כ עכ"פ בְּצִירּוֹף הַשְּׁנֵי סְפִיקוֹת אֲלוּ י"ל דְמַצֵּד כָּל אֶחָד לְבַד חֲשׁוּב לִיכָא עֲדוּת כָּלֵל כַּמַּש"ל אוֹת ט' וְאוֹת י' הָעוֹלָה מְזָה שְׁאִיָּה לְדַבְּרִי הָעֵד יַעֲקֹב כֵּן יִצְחָק אִיזִיק שְׁאִמַר שְׁיִזְיֵפ שְׁלִשְׁל יָדִיו לִיתָן וְגַם אָמַר לְשׁוֹן הַקְּדוּשִׁין עכ"ז אִין שׁוּם חֲשׁוּשׁ קְדוּשִׁין עָלֶיהָ מְהַנְּדָה שְׁנֵי הַטַּעֲנוֹת הָאִמּוּרוֹת: יג וְכַש"כ לְדַבְּרִי הָעֵד אֲבָרְהָם כֵּן צָבִי שְׁנוּסָף עוֹד מְלַבֵּד שְׁנֵי טַעֲמִים הַנְּ"ל עוֹד טַעַם עֲצוּם שְׁהָרִי הוּא מְעִיד שְׁלֹא שְׁמַע רַק

שְׂרָאָה שְׁפָתָיו נְעוּת וְקוּלוֹ לֹא שָׁמַע כ"א אָמַר אַח"כ שִׁשְׁמַע ה' תִּיבּוֹת אֵלָיו בְּמַטְבֵּעַ זוֹ כְּדַת מִשָּׁה וַיִּשְׂרָאֵל כִּינּוֹן שְׁלֵא שָׁמַע רַק תִּיבּוֹת בְּמַטְבֵּעַ זוֹ כְּדַמוֹ"י וְלֹא שָׁמַע כָּלֵל תִּיבּוֹת הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי בְּמַטְבֵּעַ זוֹ הָרִי וְדָאִי אֵינּוּ עַד עַל קְדוּשֵׁין כָּלֵל דְּגָרַע מִהָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת בְּמַטְבֵּעַ זוֹ וְלֹא אָמַר לִי דַס"ל לְרֹב הַפּוֹסְקִים דָּאִין מְקוֹדְשֵׁת כ"ש וְק"ו הֵכָא וְכַמ"ש בְּתִשְׁבִּי' מִהָרִי"ט ח"א (ס' קל"ח) בְּמִי שְׁנָתָן צְמִיד לְמִשְׁוֹדְכֵתוֹ וְאָמַר טוּמְאָלָה פּוֹר קְדוּשֵׁין וְנָתַן בְּיָדָהּ (הֵינְנוּ שְׁתַּטְלָנוּ לְקְדוּשֵׁין וְכ' שֶׁהֲלִישׁוֹן הִזָּה אֵין בּוֹ יָד מוֹכִיחַ לֹא שֶׁהוּא הַמְקַדְּשׁ וְלֹא שֶׁהִיא הַמְתַּקְדְּשֵׁת וַיֵּשׁ בְּמִשְׁמַעוֹ שְׁתַּטְלָנוּ לְקְדוּשֵׁין לְשֵׁם אִשָּׁה אַחֲרַת וְלִכְּן אֶפְיָלוּ שִׁידָדָה תַּחֲלָה לֹא הָיָה סֶפֶק קְדוּשֵׁין כָּלֵל דְּכִינּוֹן דְּלִיפָא יָדִים מוֹכִיחוֹת לֹא בְּדִידָהּ וְלֹא בְּדִידָהּ לֹא הֵוֵינּוּ יָדִים כָּלֵל.

וְאִף שְׁבִסוּף תִּשְׁוֹבְתוֹ נִרְאָה דְלֹא בְּרִירָא לִי מִיִּלְתָּא לְגַמְרִי הֵינְנוּ מִשׁוּם שִׁשְׁיָדָדָה תַּחֲלָה וְאָמַר שְׁתַּטְלָנוּ לְקְדוּשֵׁין אֲבָל בַּנ"ד שְׁלֵא שָׁמַע לְשׁוֹן קְדוּשֵׁין כָּלֵל אֵין שׁוּם סֶפֶק וְחֻשְׁשׁ קְדוּשֵׁין כָּלֵל וְגַם שְׁלֵא שִׁידָדָה תַּחֲלָה כָּלֵל מִיָּהוּ יֵשׁ לְחַלְקָה דְּהֵתָם שְׁאֵנִי שְׁאָמַר לְשׁוֹן קְדוּשֵׁין דְּגָרִיעֵי אֲבָל הֵכָא אֶפְשָׁר שְׁיִזְיַפּ אָמַר ג"כ כָּל לְשׁוֹן הַקְדוּשֵׁין הֵינְנוּ הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי בְּמַטְבֵּעַ זוֹ כְּדַמוֹ"י רַק שְׁאֲבָרְהֶם לֹא שָׁמַע תִּיבּוֹת הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי.

וְא"כ י"ל עֲדוּתוֹ זוֹ ה"ל כְּמוֹ סֶפֶק אִם אָמַר אִם לֹא אָמַר וְאִף אִם כֵּן הָרִי כְּתִבְתִּי לְעֵיל אוֹת ח' בְּשֵׁם תִּשְׁבִּי' הִרְשָׁב"א ס' אֶלְף קע"ט שְׁאֵין מְקַבְּלִין מִן הַעֲדִים אֵלָּא עֲדוּת בְּרוּרָה לֹא עֲדוּת מְסוּפָקָת וְעוֹד דָּאִף אִם זֶהוּ סֶפֶק שְׁמָא אָמַר מ"מ עכ"פ יֵשׁ לְהַחְזִיק שֶׁהָאִשָּׁה ג"כ לֹא שָׁמְעָה זֶה כְּמוֹהוּ וְא"כ וְדָאִי לֹא נִתְפָּוֶנָה לְקְדוּשֵׁין מֵאַחַר שְׁלֵא שָׁמְעָה כָּלֵל תִּיבּוֹת הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי דְּהָא אֶפְיָלוּ הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת בְּלֹא אָמַר לִי לֹא הָיוּ קְדוּשֵׁין לִפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים וְהַרְבִּי"ש בַּש"ע כ"ש בְּתִיבּוֹת בְּמַטְבֵּעַ זוֹ כְּדַמוֹ"י בְּלֹא הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי לֹא חָשׁוּב אִפְי' יָדִים שְׁאֵין מוֹכִיחוֹת כָּלֵל וְעוֹד שְׁלֵא רָאָה גַם הַנְּתִיבָה כָּלֵל כ"א מִהוֹכְחָה בְּעֵלְמָא שְׁאָמְרָה אַח"כ אִיף יָכוֹל לֹאמַר שֶׁקִּידְשָׁה הִלָּא אֵין לִי רַק גַּר"כ אַחְזָד וְכַנ"ל בַּגב"ע וְהוֹכְחָה זוֹ אֵינָה כְּלוּם כַּמ"ש לְעֵיל בְּאַרְיִכוֹת וְאֵין לְגַמְגֵּם מְפָנִי שְׁבַתְחִלָּה גַם בַּגב"ע הַשְּׁנִי אָמַר שְׁיִזְיַפּ שְׁאָמַר וְקִידְשׁ וְאַח"כ כְּשִׁשְׁאֵלוֹ מִמֶּנּוּ כו' שַׁז"א דַּמ"מ עֲדִינּוּ לֹא בִּינָר דְּכָרִיו אִיף יוֹדַע שֶׁהָרִי מְבִנְאָר בַּהַגב"ע שֶׁשְׁשִׁיעֵיד שְׁנָתָן יוֹזִיפּ: וְשְׁאָמַר מְקוֹדְשׁ כו' שְׁאֵלוֹ הַב"ד מִמֶּנּוּ אִיף רִאִיתָ אִם רִאִיתָ שְׁנָתָן הַמַּטְבֵּעַ לִיָּדָה מִמֶּשׁ וְהַשִּׁיב שְׁמַחְמַת הַדּוֹחֵק כו' לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר לְרִאוֹת כו' א"כ הָרִי בִּינָר דְּכָרִיו תוֹף כְּדִי דְּבוּר שְׁאֶפְיָלוּ לְחַזֵּר יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְאִף שֶׁשְׁשִׁיעֵיד שְׁל הַב"ד הִיא יוֹתֵר מְשִׁיעֵוּר כְּדִי דְּבוּר.

מ"מ כִּינּוֹן שֶׁשְׁשִׁיעֵיד הִיָּה תַכ"ד לְדְּכָרִיו וְתִשְׁוֹבְתוֹ הִי תַכ"ד לְשִׁאֲלָתָם נְחֻשָׁב הַפֶּל תַּכ"ד כַּמ"ש בְּתוֹלְדוֹת אָדָם לְהַרְשָׁב"א ס' אֶלְף קל"ד מִהָא דְּפָרְק אֵלוּ נְעֻרוֹת (דָּף ל"ג ע"א) וְנִתְרוּ בְּהוּ תַכ"ד כו' דַּאֲע"ג דְּאֶתְנָא הַהִתְרָאָה וּמְפָסְקָא טוּבָא כו' מְפָנִי שֶׁהַהִתְרָאָה צְוֹרָדָה הַעֲדוּת הוּא כו' וְע"ש בְּתוֹס' ד"ה וְנִתְרוּ בְּהוּ וְא"ת נִחְוֹשׁ שְׁמָא בֵּין דְּכָרִיו לְשִׁאֲלַת הַב"ד נִשְׁתַּהֲהָה יוֹתֵר מִתַּכ"ד ע"ז י"ל דְּמִסְתַּמָּא שְׁאֵלוּהוּ תוּמ"י תַכ"ד דְּכָה"ג כ' הָרִיב"ש ס' רס"ו סד"ה אֲבָל מִה שְׁמַבְטֵל דַּע"ג סע"ב וְזֶה הָעֵד כְּבָר נִרְאָה שְׁחִזֵּר בּוֹ תַכ"ד כו' וְע"ש עֲמוּד ג' וּמ"ש וּמִזָּה הֲלִישׁוֹן נִרְאָה כו' וְא"כ לֹא אָמְרוּ לְאַחַר כְּדִי דְּבוּר עַכ"ל.

א"כ כַּמ"כ י"ל שֶׁנִּרְאָה כָּאֵן ג"כ שֶׁהַדְּכָרִים הָיוּ תְּכוּפִים בְּלִי הַפְּסָק יוֹתֵר מִתַּכ"ד וְעוֹד שְׁאִף אִם נְחֻשׁ שְׁמָא נִשְׁתַּהֲהָה יוֹתֵר מִכְּדִי דְּבוּר כִּינּוֹן שְׁמַדִּינָא צְרִיף לְבָרַר וְלְשִׁאוֹל מִמֶּנּוּ

אם ראה שנתן המטבע לידה ממש כמשי"ת בתקירה הג' לקמן באות א' ובפרט בדין מרומה שנה מעיקר הדרישות א"כ כל זמן שלא שאלו זאת ממנו נקרא לא נחקר עדותו בב"ד.

וכ"ש לפמ"ש הריב"ש סי' רס"ו סד"ה אבל מה שמבטל שאף דס"ל דבדין מרומה אם לא עשו דו"ח אינו מעכב דיעבד עכ"ז פ"ן שמן הדין צריך לעשות דו"ח א"כ נקרא לא נגמרה העדות ויכול לחזור בו הרי מובן מדבריו דאף בדבר שאינו מעכב דיעבד נק' לא נגמרה עדותו לענין שיכול לחזור בו ועוד דנדון זה אינו חזרה כלל אלא שמבאר דבריו כמ"ש רומע"ל וכמ"ש הב"י בח"מ סי' כ"ט בשם תשוב' הר"ן כל שאינו יכולים לכונן דברי העד כו' וכ"כ הב"י בתשובתו בדיני קדושין סי' ד' וכמ"ש לקמן בתקירה הג' וא"כ אף אם הנה לאחר כ"ד נאמן לבאר דבריו כ"ש שמסתמא היו הדברים רצופים והנה הפל מסתמא תכ"ד כנ"ל נמצא נת' ג' טעמים שיש לתפוס עדות אברהם בן צבי כפי שפירש דבריו אם משום דמסתמא הי' השאלה תכ"ד ואח"כ תשובתו ע"ז ג"כ תכ"ד ואם משום דאפילו לאחר כ"ד מהני מתרי טעמי הא' דנקרא לא נחקרה עדותו עדיין הב' משום דזהו רק פירוש ולא חזרה ועוד שאפילו היינו חוששין לכל החששות שאר הוא עד אחד לבד ובהכחשה מיעלב בן אייזיק ובהכחשה מפי עצמו אח"כ ובעד א' בקדושין ודאי יש לסמוך על ג' טעמים הנ"ל בלי שום חשש בעולם: גם פ"ן שהוא שונא מוחלט לאבי הבתולה ובצירוף מה שאינו במקרא ולא במשנה כו' י"ל דחשיב פסול לעדות לגמרי כמשי"ת לקמן אות י"ט ועם שלא נסמך ע"ז לבד מ"מ ודאי יהי' מהני ג"כ לשלא נחוש בעדותו לחומרות ותירות ולתפוס עדותו כמו שבאר דבריו: יד ובגוף ענין ההוכחה שמוכיחים העדים שקיבלה הגר"כ מיוזיפ שהוא מפני שאמרה איה יכול לומר שקידש אותי ונהי אין לי רק גריוניק אחד שהבאתי מביתי ויותר אין לי עכ"ל והם יודעים שגר"כ אחד נתנה לאשה על התנוה וא"כ מאין לה עוד גר"כ זה השני מזה הם מוכיחים שנה הגר"כ הוא מהקדושין עכת"ד הנה בתשו' הרשב"א סי' אלף קצ"ג כ' וז"ל ולא עוד אלא אפילו ראינו אתרוג יוצא עכשיו מתחת ידה והיא מודה שקבלתו מידו ולשם קדושין איני רואה בו חשש קדושין כו' דאפילו גבי ממון שהעדויות מתקיימת בו בדיעה בלי ראיה ובראיה בלא ידיעה ואמרין ראיה בלא ידיעה כיצד מנה מניתי לה בפני פלוני ופלוני יבאו ויעידו אפילו הכי אם הלה טוען במתנה נתנם לי נאמן ופטור וכדאמר רב המנונא בפרק שבועות העדות (דף ל"ד) אלמא במכחיש בכענין זה פטור ואין ראיה בלא ידיעה חייב אלא משום שטען לא היו דברים מעולם ומשום דהוחזק כפרן ולגבי קדושין עדות ממש בענין והודאת שניהם כפי שאינה א"כ לעולם אינה מקודשת אלא במקום שיש עדים גמורים שאינן יכולים להכחישו כש"כ פאן שהיא שותקת וכשהיא מודה עכשיו מדין הודאתה אתה בא לאסרן אל תאסרנה עכ"ל ובאור דבריו במ"ש כ"ש פאן שהיא שותקת ר"ל שאפילו לא הנה שותקת אלא היתה טוענת לא היו דברים מעולם שלא קבלה אותו האתרוג כלל.

והעדים היו מעידים שראו האתרוג בידו של ראובן ועכשיו רואים אותו ממש בידה וכדפי' מהרי"ט בתשובת סי' מ"ג דס"ו ע"ג סד"ה הראש השלישי דמירי שהעדים מפירין שהוא האתרוג שהיה בידו של ראובן וא"כ הוחזקה כפרן.

ובדיני ממונות כה"ג מתחייב בראי' בלי ידיעה. ר"ל אף שאין יודעים העדים אם בהלונאה נתנו לו או במתנה והכא ג"כ אף שאין יודעים אם לשם קדושין קבלה או לשום מתנה וכמ"ש בספר המקנה סי' מ"ב סעי' ד' בד"ה וצריכים העדים דהרשב"א מייירי בענין שיש להסתפק שנתן לה במתנה אף ששמעו שאמר לה שתתקדש לו בזה אולי חזר בו ונתן במתנה עכ"ל וא"כ נימא נהי דאם היתה טוענת שבמתנה נתנם לי היתה נאמנת כדבר המנונא פ"ק שבועות העדות אבל כיון דטוענת להד"מ (ונאחרוג אחר הוא או שהאחרוג עכשיו ביד נערה אחרת) והעדים מכחישים אותה על להד"מ א"כ הוחזקה כפרן ואמרינו דלשם קדושין קבלה כמו ששמעו העדים שאמר לה שתתקדש לו בזה ע"ז אומר הרשב"א דהא דהוחזק כפרן לא שייך רק גבי דין ממונות משום דענין הוחזק כפרן הרי אין לנו עדות ע"ז כלל שלא נתנם לו במתנה ויכול להיות שנתנם לו במתנה אלא מדין הודאת פיו אמינן עלה שאחר שטוען להד"מ ה"ל כאלו הודה שלא נתנם לו במתנה וכ"כ הריטב"א בשבועות דל"ד שם ונ"ל ואע"פ שלא ידעו הם אם הי' מלנה או מתנה או פ"רעון לפי שהוחזק כפרן כו' והשתא לא משפחת לה בקנס כדאמרינו לקמן דבעדות קנס לא משפחת ראי' בלי ידיעה שאם אמר לא אנסתי אשה מעולם ובאו עדים שאנס אשה בפניהם (ור"ל שמ"מ אין יודעים אם היא אשה שמחוייב לה קנס או לא כגון אם ישראלית בעל או נכרית ע"ש דל"ד סע"א) אע"פ שהוחזק כפרן אינו משלם קנס שזה בכלל אשר ירשיעון אלקים הוא פ"רט למרשיע את עצמו דכיון דבהודאת קנס ממש פטור ה"ה דפטור בהודאה הבאה מתוך כפירה עכ"ל וכמ"כ בעדי קדושין לא שייך הוחזק כפרן דהיינו ענין הודאה הבאה מתוך כפירה וכיון דבקדושין לא מהני הודאת שניהם רק העדאת עדים ממש ה"ה הודאה הבאה מתוך כפירה ולכן אמר כ"ש פ"א שהיא שותקת ולא טענה להד"מ וא"כ אין שייך פ"א הוחזק כפרן והיתה יכולה לומר לשם מתנה נתן לי וכשהיא מודה עכשיו מדין הודאתה אתה באתה לאנסרה ר"ל מדין הודאה גמורה שלא ע"י כפירה אל תאסרנה דמדין הודאת פיה אינה נאסרת דעדים בעינין וכ"ד מהר"מ בתשובת מיימוני סי' א' שכ' אע"פ שמלבד שהעדים מסופקים אם נפל בחיקה כו' היא בעצמה מודה שגפלה הטבעת בחיקה כו' ע"ש הרי הודאתה אינו פ"ל שהעדים אינם יודעים בעצמם וכתב שזהו דומיא המקדש בעד אחד שאין חוששין לקדושין אע"פ ששניהם מודים וזה נדאי פ"דעת הרשב"א וכ"כ בד"מ סי' מ"ב סק"ד דמהר"מ ס"ל פהרשב"א אף אפ"ש שגם החולקים על מהר"מ עיינן בש"ע סי' ל' ס"ה בחמ"ח שם סק"ט ובבית מאיר ובספר המקנה היינו מטעם אחר דכיון שהעדים מצד עצמן מסופקים שמה הנה קרוב לה חשוב עדות בלי הודאתה כלל אבל בנדון דהרשב"א כיון שלולי העדות אין פ"א עדות ולא דמי לספק קרוב לה דהתם זרק לה הקדושין מדעתה משא"כ הכא א"כ גם מצד הודאתה י"ל דלאו פ"לום הוא: טו ונחזור לענינינו דהודאה הבאה מתוך כפירה ס"ל להרשב"א והריטב"א דחשוב רק כהודאה ממש ולא שייך בקדושין ובקנס הוחזק כפרן ועפ"ז נ"ל שהדין שבתשו' מהר"מ פ"ס ס"ל ל"ב שפינון שהנערה אמרה להד"מ וע"ז הוכחשה משני עדים ולא ראתה אחד מהן אפילו אם תטעון מעתה ששחקה בו אינה נאמנת דהא במה שטענה להד"מ הודתה שלא שחקה בו ודומה לה דאמרינו פ"ק שבועות הדיינין (דמ"א סע"ב) שהוא גברא כו' רבא אמר כל האומר לא לוייתי פ"אומר לא פ"רעתי דמי דהתם טעמא מאי כיון דאמר לא לוייתי או להד"מ א"כ מודה שלא פ"רע

ה"נ פִּינּוֹן דְּאָמְרָה לַהֲד"מ הוֹדְתָה שְׁלֵא שְׁחָקָה בּוֹ וּק"ל עכ"ל הִבִּיאוּ הֶרְמ"א בַּד"מ ס' מ"ב סק"ד ובש"ע שם ססעי' ג' בהג"ה ולפע"ד דלהרשב"א וְהָרִיטְבֵּ"א דס"ל דְּגַבֵּי קְדוּשִׁין וְגַבֵּי קִנְס הוֹדְעָה מִתּוֹךְ פְּפִירָה ה"ל פְּהוּדָאָה לְבַד.

א"כ יְכוּלָה לְחַזֵּר וּלְטַעֵן שְׁשִׁחָקָה בּוֹ וְזֶה שְׁאֵתָה ר"ל דה"ל פְּאֵלוּ הוֹדִיתָ שְׁלֵא שְׁחָקָה בּוֹ פְּאֵלוּ בְּמִמּוֹן דְּהָאוּמֵר לֹא לְוִיתֵי הוֹדָה שְׁלֵא פָּרַע. זֶה אֵינוֹ דָּרַק בְּמִמּוֹן מִהֲנֵי הוֹדְעָתָ פִּיּוֹ אֲבָל הֵכָא הוֹדְעָתָ פִּיּוֹ אֵינוֹ פְּלוּם וְלָכֵן לֹא שְׁיִיךְ סְבֵרַת הַחֲזוּק פְּפָרְן וְע"כ יְכוּלָה לְחַזֵּר וּלְטַעֵן לְשַׁחֲוֹק פִּינּוֹנְתִי וְכִמּוֹ בְּשִׂאָלָה דְּהָרִשְׁבֵּ"א הַנ"ל מ"ש וּכ"ש שְׁהִיא שׁוֹתְקַת דַּר"ל שְׁאֵפִילוּ הֵיטָה טוֹעֵנַת לַהֲד"מ אֵינָה מְקוֹדְשֵׁת וּבְאֵמַת דְּבָרֵי הֶרְשֵׁב"א וְהָרִיטְבֵּ"א מְוַכְרַחִים מִהַש"ס דְּשִׁבּוּעוֹת הַנ"ל דְּגַבֵּי עֲדֵי קִנְס לֹא מִשְׁפַּחַת לֵה רֵא"י בְּלֹא יְדִיעָה וְע"כ מִשּׁוּם דְּבִקְנָס לֹא שְׁיִיךְ הַחֲזוּק פְּפָרְן וְהֵינּוּ מִשּׁוּם שְׁהַעֲדָתָ עֲדִים בְּעֵינֵי וְהַחֲזוּק פְּפָרְן אֵינוֹ חָשׁוּב הַעֲדָתָ עֲדִים כָּלָל כ"א הוֹדְעָתָ פִּיּוֹ וְהָרִי גַבֵּי קְדוּשִׁין לֹא מִהֲנֵי הוֹדְעָתָ פִּיּוֹ וְאֵי אֲפֹשֶׁר לְהַעֲמִיד דִּינּוֹ דַּמְהַרְמ"פ רַק פְּשִׁנְאָמֵר דְּטַעֵנַת לְשַׁחֲוֹק פִּינּוֹנְתִי לֹא מִהֲנֵי כָּלָל נִגְדַּם מִהַ שְׁמִקְבֻלַּת הַקְּדוּשִׁין וְכַמ"ש בְּתִשּׁוּ"מ מִיִּמּוֹנֵי דְּשִׁיכִי לֵה' אִישׁוֹת ס' א' וְאֵע"ג דְּאָמְרָה בְּלָבִי לֹא הָיָה אֶלָּא לְשַׁחֲוֹק וְלִהְתְּלוּצֵץ עִמּוֹ כו' דְּבָרִים שְׁפֵלֵב גִּינְהוּ וְדְבָרִים שְׁפֵלֵב אֵינּוּ דְּבָרִים עַכ"ל וְע' בְּקְדוּשִׁין פ"ב (דמ"ט ע"ב) וּבְכֹלָם אֵע"פ שְׁאֵמְרָה בְּלָבִי הֵיטָה לְהַתְקַדֵּשׁ לוֹ אֵע"פ כ"א אֵינָה מְקוֹדְשֵׁת כו' וְנֹאמֵר דֹּאֵע"ג שְׁלֵא רֵאָתָה רַק עַד אֶחָד אֵינָה יְכוּלָה לִזְמֵר לְשַׁחֲוֹק פִּינּוֹנְתִי וְשְׁלֵא פְּדַעַת הֶרְשֵׁב"א שְׁחִידֵשׁ שְׁכֶשְׁאֵינָה רֹאָה אֶת הַעֲדִים יְכוּלָה לִזְמֵר לְשַׁחֲוֹק פִּינּוֹנְתִי כְּאֲשֶׁר בְּאֵמַת יֵשׁ חוֹלְקִים עַל הֶרְשֵׁב"א אֲבָל לְפִי מִהַ שְׁתּוֹפֵס מִהַרְמ"פ בְּזֶה בְּפִשְׁיטוֹת פְּהָרִשְׁבֵּ"א א"כ אֵין פֶּאן עֲדוֹת עַל קְדוּשִׁין כַּנ"ל.

שְׁהָרִי פִּינּוֹן שְׁהִיא לֹא רֵאָתָה אֶת שְׁנֵי עֲדִים א"כ אֶף לְדְבָרֵי הַעֲדִים אֵין הַקְּדוּשִׁין פְּלוּם שִׁי"ל לְשַׁחֲוֹק פִּינּוֹנָה פְּדַעַת הֶרְשֵׁב"א וְאִם מִשּׁוּם שְׁכּוֹפְרַת לְגַמְרֵי שְׁלֵא קִיבְלָה וְא"כ מִסְתַּמָּא לֹא לְשַׁחֲוֹק קִיבְלָה.

א"כ מִצַּד פְּפִירָתָה בְּאֵנוּ לְהַחֲזִיקָה מְקוֹדְשֵׁת וּפִיּוֹ לֹא פְּלוּם הוּא: וְיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק לְפ"ד הֶרְשֵׁב"א בְּתִשּׁוּבָה דְּבַעֲדֵי קְדוּשִׁין לֹא שְׁיִיךְ הַחֲזוּק פְּפָרְן אִם יְכוּלָה לְחַזֵּר וּלְטַעֵן הַמְּשָׁל בְּגִדּוֹן שְׁלוֹ אִם יְכוּלָה לְחַזֵּר וּלְטַעֵן אֵמַת שְׁקִבְלַתִי אֲבָל לְשֵׁם מִתְּנָה וְהַגֵּם שֶׁלֹּא הֶרְשֵׁב"א אֵין צְרִיךְ לְזֶה שְׁאֵפִילוּ נְשִׂאָרָה בְּטַעֵנַת הַהַכְחָשָׁה שֶׁלַּהֲד"מ וְכִינּוֹן שְׁמִוּכְחָשֵׁת ע"ז מִעֲדִים אֵנוּ דְּנִין פְּאֵלוּ הִיא מוֹדָה שְׁקִבְלָם וְלְשֵׁם קְדוּשִׁין אֵפ"ה אֵין פֶּאן קְדוּשִׁין דַּה"ל מְקַדֵּשׁ בְּלֹא עֲדִים פִּינּוֹן שְׁרַק מִדִּין הוֹדְעָתָ פִּיּוֹ אֵתִינּוּ עֲלָה כַּנ"ל עכ"ז אִם יְכוּלָה לְחַזֵּר וּלְטַעֵן הִי עֲדִיר.

וְלְכֹאֲוֵרָה נ"ל דִּיכוּלָה לְחַזֵּר וּלְטַעֵן וּמִנָּה אֲמִינָה לֵה מ"ש ב"ש ע"ח מ"מ (ס' ע"ט ס"ט) אֵינוֹ מְוַחֲזָק פְּפָרְן אֶלָּא א"כ כְּפָר ב"ד וּבְאֵו שְׁנֵי עֲדִים וְהַכְחָשׁוּהוּ וְכ' הַסְמ"ע אֲבָל אִם הַכְחָשׁוּ עַד א' אֲלִיבָא דכ"ע לֹא נַעֲשָׂה פְּפָרְן כו' וְסִינִים דַּלְהַרְשֵׁב"א פִּינּוֹן דַּע"פ עַד אֶחָד לֹא נַעֲשָׂה פְּפָרְן עַל פִּיּוֹ וְכִינּוֹן שְׁאֵינּוּ יוֹדַע שְׁלֵא פָּרַע נְאֻמָּן זֶה בְּשִׁבּוּעַת הֵיסַת לְחַזֵּר וְלִזְמֵר אֵין לְוִיתֵי וּפְרַעַתִי פְּאֵלוּ לֹא הַעִיד הַעֵד כָּלָל דִּיכוּלָה לְחַזֵּר בּוֹ מִטַּעֵנַת לֹא לְוִיתֵי לְטַעֵן לְוִיתֵי וּפְרַעַתִי וְהוּא מְבִנְיָר בְּאַרְיִכוֹת בְּתִשּׁוּ"מ הֶרְשֵׁב"א שְׁהִבִּיא ב"י שָׁם ס' ע"ה מְקוֹדְשֵׁת כ"ג וּמַעֲתָה פִּינּוֹן גַּבֵּי קְדוּשִׁין לֹא שְׁיִיךְ הַחֲזוּק פְּפָרְן א"כ לֹא נִתְחַיְיבָה מְאוּמָה ע"פ פְּפִירָתָה א"כ ה"ל כְּמוֹ בְּמִמּוֹן פְּשִׁהַכְחִישׁוּ עַד א' דִּיכוּלָה לְחַזֵּר וּלְטַעֵן הַפָּךְ מִמֶּה שְׁטוּעֵן תְּחַלָּה

וכש"כ לפ"ד הסמ"ע בסי' פ"ז סעיף ה' ס"ק י"ד דגם פְּשֵׁהוֹחֶזֶק פּפָּרוֹן ע"פ עֵדִים וְחֵיב לְשַׁלֵּם לֹא חָשׁוּב זֶה הוֹדָאָה פְּהוֹדָאָת פּוֹ מִמַּשׁ לְעֵנָן מוֹדָה בְּמִקְצַת כּו' ע"ש.

רק שְׁלֵעֵנָן מְמוֹן חֵיב לְשַׁלֵּם וּבש"ט מ"מ ריש ב"מ ראייתי סְבָרָא אַחַת דְּהָא דְּהוֹחֶזֶק פּפָּרוֹן הוּי דְּרַבְּנָן א"כ פִּינּוֹן דָּאִין זֶה הוֹדָאָה גְּמוּרָה וְדָאִי יָכוֹל לְחַזְרוֹר וְלִטְעוֹן אֲלֵא אֲפִילוּ לִפ"ד הַש"ף שֶׁם דְּחָשׁוּב מוֹדָה בְּמִקְצַת מ"מ פִּינּוֹן שְׁפָאן בְּקִדּוּשֵׁין ס"ל לְהַרְשָׁב"א דְּהוֹדָאָתָה לֹא פְּלוּם הוּא א"כ יָכוֹלָה לְחַזְרוֹר וְלִטְעוֹן וּכְמוֹ בַּע"א הַמְּכַחֵישׁוּ בְּמִמּוֹן פּנ"ל.

וְהִנֵּה הַבֵּית מֵאִיר ס' מ"ב ס"ד בַּהֲג"ה בַּד"ה עַד שִׁירָאוּ הַנְּתִיבָה הִבִּיא ג"כ תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א ס' אֲלֵף קצ"ג מִיְהוּ מ"ש בְּכַוֵּנַת הַרְשָׁב"א דְּלֹא הִנֵּה רָאִיָּה אֲלֵא פְּעִין דִּיעָה כּו' גַּלְע"ד לְהַפֵּךְ דְּכַוֵּנַת הַרְשָׁב"א דָּאֵף בַּד"מ הוּי פְּעִין רָאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה דְּמַהֲנִי מִצַּד שְׁהוֹחֶזֶק פּפָּרוֹן וּבְקִדּוּשֵׁין לֹא שִׁינָה הוֹחֶזֶק פּפָּרוֹן וְכַוֵּנ"ל: טו וְעוֹד כ' הִבִּי"מ שֶׁם רִסְעִי ג' דְּבָרֵי הַרִיטְב"א פ"ב דְּקִדּוּשֵׁין דַּמ"ג לְאַפּוֹקִי הַטְּמִין עֵדִים חָדָא כּו' וְעוֹד דְּהָא מְצִי לְמִימַר לֹא שְׁתַּקְתִּי בְּשַׁעַת קִדּוּשֵׁין אֲלֵא בְּשָׁבִיל שְׁלֹא הִי שֶׁם עֵדִים וְכִסְבוּרָה שְׁלֹא הוֹעִיל מַעֲשֵׂיָהּ וְה"ל כְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא עֵדִים וּר"ל מִפְּנֵי שְׁאֵם רְצָתָה לְטַעוֹן לֹא שְׁתַּקְתִּי כּו' הָרִי יָכוֹלָה וְלִכְּנָן תּוּ אֵף כִּי מוֹדָה שְׁפִינּוֹנָה לְשֶׁם קִדּוּשֵׁין ה"ל כְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא עֵדִים וְהִינּוּ נְמִי טַעַם הַרִיטְב"ש כּו' עַכ"ד וְזֶה ג"כ הַפֵּךְ תְּשׁוּ' מֵהֶרֶם"פ דְּמָה בְּכָף דַּס"ל דַּע"י שְׁפָפְרָה לַהֲד"מ ה"ל הוֹדָאָה שְׁלֹא שְׁחַקָּה מ"מ פִּינּוֹן שְׁאִין עֵדִים רַק טְמוּנִים וְהִתָּה יָכוֹלָה לְטַעוֹן שְׁלֹא קִבְּלָה הַקִּדּוּשֵׁין רַק לְשַׁחֲוֹק לְהִכִּי אֵף כִּי מוֹדָה כּו' דַּה"ל כְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא עֵדִים מ"מ הִנֵּה בְּתִשׁוּ' הַב"י בְּדִינֵי קִדּוּשֵׁין סְסִי' י' כ' ג"כ כְּדָבָרֵי מֵהֶרֶם"פ מִמַּשׁ פִּינּוֹן שְׁהַכְחִישָׁה לְגַמְרֵי שׁוּב לֹא יָכוֹלָה לְטַעוֹן לְשַׁחֲוֹק פִּינּוֹנִתִי דְּהוֹחֶזֶק פּפָּרוֹנִית כּו' וְאֵע"ג דְּאֶמְרִינּוּן פָּרָק ז"ב מִיְלֵי דְּכָדִי לֹא דְּכִירֵי אִינְשֵׁי הִכָּא רְוָה שְׁהִיָּה מַעֲשָׂה בְּדָבָר לִיכָּא לְמִימַר הִכִּי אֲלֵא שֶׁאֲח"כ כ' וַיֵּשׁ לְדַחּוֹת דְּבָרֵי דְּכִינּוֹן דְּבִין לְדָבָרֵי הָעֵדִים בֵּין לְדָבָרֵי אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת אַע"ג דְּלְדָבָרֵי הָעֵדִים נִצְטָרָף לֹא מִשׁוֹם דְּבַש"ג פ' זֶה בּוֹרֵר הִבִּיא שְׁנַחֲלָקוּ הָרֵאשׁוֹנִים בְּדִין זֶה כְּשֶׁלֹּא רָאוּ הָעֵדִים דְּהָרָאב"ד פָּסֵק דָּאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת וְכַדַּעַת הַרְשָׁב"א וְהַרִיטְב"א וְנַחֲלָקוּ עֲלֵיו וְהַש"ג הִבִּיא רֵאִי לְהַחְמִיר מִיְבָמוֹת פָּרָק מְצֻנֹת חֲלִיצָה (דָּף ק"ה סַע"ב) וְעֵדִים רוֹאִים אוֹתוֹ מִבְּחוּץ הָרִי זֶה חָשׁוּב עֵדוֹת לְעֵנָן חֲלִיצָה אַע"ג שְׁלֹא יָדְעוּ מֵהָעֵדִים כָּלֵל וְא"כ שְׁמָא לֹא נִתְפָּוֶנוּ דְּהָא חֲלִיצָה בְּעֵינָא פְּנוּנָה שֶׁם (דַּק"ו ע"א) וְע"ש בְּהַרִיטְב"א דַּפִּי מְנָא יָדְעֵי מִשׁוֹם דָּאִין דְּבָר שְׁבַעֲרוּנָה פְּחוֹת מְשֻׁנִּים כּו' וְע"ז מְתָרֵץ וְעֵדִים רוֹאִים אוֹתוֹ מִבְּחוּץ וְצָרִיף לְחַלֵּק דְּבַחֲלִיצָה הוּא יוֹתֵר בְּחֻזְקָת שְׁמִכּוֹנִים לְחֲלִיצָה מִשׁוֹם שְׁאֶפְשָׁר ג"כ רִקְקָה וְקָרָאוּ מִשָּׂא"כ בְּקִדּוּשֵׁין שִׁינָה יוֹתֵר דְּלְשַׁחֲוֹק פִּינּוֹנִי וְלַפַּע"ד עוֹד רֵאִי לְהַחְמִיר מֵהָא דָּאֵינָה בְּגַמְרָא רַפְב"ת דְּעֶרְכִין (דַּכ"ט ע"ב) הַמוֹכֵר אֶת שְׁדֵהוּ בְּשֵׁנַת הַיּוֹבֵל עֲצָמָה כּו' וְשְׁמוּאֵל אָמַר אֵינָה מְכוּרָה כָּל עֵינָר כּו' וּמַעוֹת חוֹזְרִין וּפְרִיף שֶׁם (ד"ל ע"א) מ"ש מִמִּקְדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ דְּהַמַּעוֹת מִתְּנָה.

וְכַדְמַפְרֵשׁ הַש"ס פ"ק (דב"מ דט"ו ע"ב) מִשׁוֹם אָדָם יוֹדַע שְׁאִין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתוֹ וְגַמֵּר וְנָתַן לְשֶׁם מִתְּנָה וְא"כ ה"נ גִּימָא הִכִּי. וְכ' הַתּוֹס' וְז"ל וּמִיְהוּ לְפִי הָאָמַת שְׁהוֹכְחָנוּ דְּמַעוֹת חוֹזְרִים אֶמְרִינּוּן דְּלֹא דְּמִי לְמִקְדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ לְפִי שְׁאָדָם יוֹדַע שְׁאִין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתוֹ וְגַמֵּר וְנָתַן לְשֶׁם מִתְּנָה אֲבָל בְּמוֹכֵר שְׁדֵהוּ בְּשֵׁנַת הַיּוֹבֵל אֵין הָעוֹלָם בְּקִיאִין בְּכָף לֹא גַמֵּר וְנָתַן לְשֶׁם מִתְּנָה עַכ"ל וְכ"כ הַתּוֹסְפֵת עוֹד בְּגִיטִין פָּרָק הַשּׁוֹלַח דַּמ"ה ע"א וְא"כ

כמ"כ עד"ז י"ל גבי מקדש בלא עדים דאין אדם יודע כ"כ שאין קדושין תופסין בכה"ג עד שנאמר שגמר ונתן לשם מתנה וכו' שהיא נתפונה לכה דדוקא גבי מקדש אחרותו אדם יודע כו' שזה דבר הנודע ומפורסם לכל שאין שום אדם מקדש ונושא אחרותו כו' משא"כ במקדש בלא עדים ודאי אין הפל יודעים וכמו במוכר שדהו בשנת היובל כו'.

וע"כ ס"ל למהרמ"פ דאף לפ"ד הרשב"א אין להקל אלא בטוענת פן שלפי שיזעה שאין קדושין תופסין בלא עדים ע"כ קיבלה לשם שחוק הא כשלא טענה פן הוא בחזקת שקיבלה לשם קדושין משום שאין הפל בקיאיין בכך שאין קדושין תופסין בלא עדים ולכן ס"ל בדין שנשאל שהיו עדים רואין רק שהיא לא ראתה עד השני דכיון שהכחיש וה"ל הודאה שלא פיונה לשחוק היא בחזקת מקודשת גמורה דהא בלא"ה י"ל שאין הפל בקיאים כו' ודי להקל כשטוענת פן בפירוש לא כשאינה טוענת וכ"ש כשהיא מודה שלא פיונה לשחוק ואפשר לומר דס"ל למהרמ"פ דעדיף מהן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה שהיא רק מחמת החזקה כו'.

כ"ש הכא שראו עדים שקידשה רק שפאנו לבדות שפא פיונה לשחוק וכיון שאין הפל בקיאים בדין זה וגם היא מודה שלא פיונה לשחוק היא מקודשת: קיצור הבית מאיר הביא ג"כ מהריטב"א פ"ק דקדושין דכיון שיכולה לטעון לא נתפונתי אלא לשחוק ה"ל במקדש בלא עדים ולא כמהרמ"פ וכ"כ הב"י בתשו' בדיני קדושין סי' י' מיהו פיון שהש"ג פ"ק ז"ב כ' שיש חולקין דעדים רואין מבחוץ מהני כמו ביבמות ק"ה ע"ב א"כ י"ל אף להרשב"א דוקא כשטוענת לשחוק פיונתי אבל אנו לא טענינו לה: יז ומעתה נשוב לנד"ז דהעדים לא ראו כלל אם נתן לידה הגר"כ וכ"ש שלא ראו אם קבלה ממנו רק שמוכיחים פן מפני שראו בינה גר"כ ומדבריה שהחזקה אצלם פפרנית על דיבורה שאמרה אין לי רק גר"כ אחד שהבאתי מביתי והם יודעים שנתנה גר"כ לאשה על החתונה הנה אף אם נאמר דע"י הכחשה זו נאמין פאלו הביאה רק גריוניק אחד לבד ושנתנה אותו לאשה ושעל פ"ק הגר"כ שבינה קיבלה מיוזיפ הנה לא מיבעיא לדברי הרשב"א והריטב"א פיון שזיעה זו נמשך רק מדבריה והעדים מצד עצמן לא ראו וגם לא ידעו שנתן לה א"כ ה"ל מקדש בלא עדים ועדיף טובא מנידון דתשו' הרשב"א סי' א"ל קצ"ג דהתם גם בלי הודאתה ממה שראו העדים האתרוג בינו ואח"כ תומ"י בינה וגם שמעו שאמר לה תתקדש לי בזה כמעט חשוב ראיה וידיעה שנתנו לה בתורת קדושין אלא משום שיש להסתפק שפא אח"כ חזר בו ונתן לשם מתנה ע"כ אין ידיעה ודאית בלי הודאתה וחשוב זה מקדש בלא עדים כ"ש וק"ו הכא דלולי דבריה אין שום עדות כלל לא על הנתינה ולא על האמירה ומה שראו גר"כ בינה אין שום ראיה דהא אין סימן למטבע: והלא לדבריהם הנה לה עוד גר"כ משלה שנתנתו להאשה א"כ שפא גם זה הנה לה מביתה פ"ח דנבחים (דף ע"ז ב') מדהא דהתירא הא נמי דהתירא כו' משא"כ התם גבי האתרוג פי' מהרי"ט דמכירים שנהו האתרוג ממש שהנה בידו וגם בלא"ה אתרוג אינו מצוי ויש בו סימנים שנהו משא"כ במטבע וא"כ לולי דיבורה אין פאן שום עדות פשיטא דע"י דיבורה אינה נאסרת אף את"ל דדיבורה זה חשוב הודאה שקיבלה הגר"כ מיוזיפ וגם לדעת מהרמ"פ דוקא התם הוא דע"י הודאת פיה שלא פיונה לשחוק חשוב קדושין משום דשאני התם שפלא הודאת פיה יש שני עדים על קדושין רק כשטענה לשחוק פיונתי היתה נאמנת וכשהיא מודה נשארה בקדושין בעדים אף

שְׁהַעֲדִים אֵין יוֹדְעִים שְׁלֹא כִּינּוֹנָה לְשַׁחֲוֹק מ"מ חָשׁוּב עֲדִים וְכִמוֹ שְׁהַעֲרִיר בִּסְהַמ"ק סִי
מ"ב ס"ג בְּהַג"ה בְּד"ה וְנִרְאָה דְטַעַם מֵהַר"ט מְהֵא דְבִש"ע סִי כ"ז ס"ב בְּהַג"ה אִם הִבִּינָה
דְּבָרֵיו כּו' וְאִם אוֹמֶרֶת דְּלֹא הִבִּינָה נְאֻמָּת הָרִי מֵהַנִּי הוֹדְעָתָה וְהִינּוּ מִפְּנֵי שְׁיִישׁ עֲדִים עַל
קְדוּשֵׁין גְּמוּרִים כּו' מִשָּׂא"כ הֵכָא בְּנִדּוֹן זֶה שְׁהַעֲדִים לֹא רָאוּ הִנְתִּינָה כָּלֵל וְגַם לֹא הִנָּה
מִשְׁמַעוֹת מִמֶּנָּה עַל קְדוּשֵׁין א"כ אִף אִם הִינּוּ אוֹמְרִים שְׁמַדְבְּרִיהָ יְנַמְשֵׁף פְּאֵלוּ יֵשׁ הוֹדְעָה
מִמֶּנָּה שְׁקִבְלָה הַגֵּר"כ אֵין זֶה פְּלוּם דְּנִדְאֵי חָשׁוּב מְקַדָּשׁ בְּלֹא עֲדִי בְּמַכְש"כ מֵהֲדִין דְּתָשׁוּ
הַרְשָׁב"א סִי אֶלְף קצ"ג הַנְּ"ל וּבְנִדְאֵי דְמַהֲרַמ"פ לֹא יִחְלֹק עַל דִּין תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א הַנְּ"ל
וְאֶפְשָׁר לֹא עַל מַהֲר"מ בְּתָשׁוּ מִיְּמוֹנֵי וְכ"ש וְכ"ו בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דְּעֲדִירָה מְהֵא דְּתָשׁוּ
הַרְשָׁב"א סִי א' קצ"ג דְּהֵכָא זִילַת דִּיבּוּרָה אֵין שׁוּם עֲדוֹת וְהָרִי אוֹמֶרֶת שְׁלֹא קִבְּלָה מִמֶּנּוּ
מְאוּמָּה: יח וְעוֹד נִרְאָה לְחַלְק דְּבִשְׁלֵמָא בְּהֵא דְּמַהֲרַמ"פ הִוְחֻזְקָה כְּפָרְנִית מִפְּנֵי שְׁטוּעֻנָּת
שְׁקָר בְּדָבָר שְׁהַעֲדִים רָאוּ בְּהַפָּהּ וּבְכַה"ג חָשׁוּב הִוְחֻזְקָה כְּפָרְנִית מִפְּנֵי שְׁטוּעֻנָּת
מְעִידִים שְׁלֹנָה מִשָּׂא"כ בְּנִד"ז לֹא רָאוּ הַעֲדִים שְׁהִבִּיאָה מִבֵּיתָה גֵּר"כ אֶחָד לְבַד כ"א רַק
מִפִּיָּה אֲנוּ חֵיִים שְׁאֲמָרָה כֵּן וְאֲמָרָה ג"כ אֵיךְ יִכּוֹל לֹאמֵר שְׁקִידָשׁ אוֹתִי הָרִי אֵין לִי רַק גֵּר"כ
אֶחָד שְׁהִבִּיאָתִי מִבֵּיתִי וְע"ז הֵם מְכַחֲשִׁים אוֹתָהּ שְׁהָרִי נִתְּנָה לְאִשָּׁה א' גֵּר"כ וְר"ל נִמְצָא
לְפִי דְּבָרֵיהָ שְׁלֹא הִבִּיאָה רַק גֵּר"כ א' הִוְחֻזְקָה שְׁקִרְנִית שְׁהָרִי נִתְּנָה גֵּר"כ א' לְאִשָּׁה נִמְצָא
אֵינָה מְוַכַּחֶשֶׁת רַק מְדַבְּרִיהָ וְזֶה אֵינוֹ חָשׁוּב כָּלֵל הִוְחֻזְקָה כְּפָרְנִית דְּהָא אֶפְיָלוּ אִם מְוַכַּחֶשׁ מֵעַד
א' לֹא חָשׁוּב הִוְחֻזְקָה כְּש"כ כָּאֵן שְׁאֵין מִי שְׁיִכַּחֲשֵׁהּ בְּבִירוֹר לֹאמֵר שְׁלֹא הִבִּיאָה רַק
גֵּר"כ א' וְזֶה הַגֵּר"כ נִתְּנָתוּ לְאִשָּׁה רַק הִיא אֲמָרָה כֵּן וְהַעֲדִים יוֹדְעִים שְׁלִפְנֵי דְּבָרֵיהָ זֶה הִיא
שְׁקִרְנִית בְּמָה שְׁאֲוֹמֶרֶת שְׁזָהוּ הַגֵּר"כ שְׁיִישׁ אֶצְלָה שְׁהָרִי רָאוּ שְׁנִתְּנָה א' גֵּר"כ לְאִשָּׁה וְכַב"ל
וְזֶה לֹא נִקְרָא הִוְחֻזְקָה כְּפָרְנִית וְעוֹד דְּהִוְחֻזְקָה כְּפָרְנִית שְׁיִהִיָּה חָשׁוּב כְּהוֹדְעָה זֶהוּ רַק בְּדוּגְמַת לֹא
לְוִיתִי כּו' דֵּה"ל וְדָאֵי שְׁלֹא פָּרַע וְהָרִי יָדוּעַ וְדָאֵי שְׁלֹנָה אֶבֶל כָּאֵן אֵינוֹ וְדָאֵי שְׁקִיבְלָה הַגֵּר"כ
מִיּוֹזִיפ דְּהָא י"ל שְׁשִׁיקְרָה בְּמָה שְׁאֲמָרָה שְׁלֹא הִבִּיאָה רַק גֵּר"כ א'.

וּי"ל שְׁשִׁנִּים הִבִּיאָה וּמְנַלֵּן דְּהַשְׁקָר הוּא בְּזֶה שְׁמָא הַשְׁקָר בְּדַבּוּר הַרְאִשׁוֹן שְׁלֹא אֶחָד
הִבִּיאָה אֶלָּא שְׁנַיִם אֶבֶל זֶה הַגֵּר"כ אֶפְשָׁר הוּא מֵה שְׁהִבִּיאָה מִבֵּיתָה. וּמֵה שְׁאֲמָרָה שְׁהִבִּיאָה
רַק גֵּר"כ אֶחָד זֶהוּ לְחֻזְקָה טַעֲנָתָה אֶבֶל אֵיךְ נּוֹלִיד מִזֶּה שְׁזָהוּ הוֹדְעָה שְׁקִבְלָה גֵּר"כ מִיּוֹזִיפ
מֵה שְׁהִיא צוֹנַחַת לַהֲד"מ וַיֵּשׁ שְׁנֵי דְרָכִים בְּהַשְׁקָר שְׁלֵה אִם שְׁשִׁיקְרָה בְּמָה שְׁאֲמָרָה
שְׁהִבִּיאָה רַק גֵּר"כ א' אִם שְׁמַשְׁקֶרֶת בְּמָה שְׁאֲמָרָה שְׁזָהוּ הַגֵּר"כ שְׁהִבִּיאָה מִבֵּיתָה וּמִי הַגֵּיד
לָהּ שְׁהַשְׁקָר הוּא בְּמָה שְׁאֲמָרָה שְׁזָהוּ הַגֵּר"כ שְׁמָא הַשְׁקָר בְּמָה שְׁאֲמָרָה שְׁהִבִּיאָה רַק גֵּר"כ
אֶחָד מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן דְּתָשׁוּ מַהֲרַמ"פ שְׁיָדוּעַ בְּעֲדִים שְׁמַשְׁקֶרֶת בְּמָה שְׁאֲוֹמֶרֶת שְׁלֹא קִיבְּלָה
מִמִּילָא מְחֻזְקִים לְנִדְאֵי שְׁלֹא כִּינּוֹנָה לְשַׁחֲוֹק אֶבֶל הֵכָא לִיכָא עֲדִים רַק עַל שְׁשִׁיקְרָה אֶחָד יֵשׁ
בְּדַבְּרֵיהָ וְאֵינוֹ יָדוּעַ מֵהוּ הַשְׁקָר א"כ אֵין לְהוֹלִיד מְדַבְּרֵיהָ שְׁקִיבְלָה גֵּר"כ מִיּוֹזִיפ וְנִשְׂאָר
מְדַבְּרֵיהָ רַק סָפֵק לְבַד לֹא הוֹדְעָה וְדָאֵית דְּוַגְמַת לֹא לְוִיתִי וְהַעֲדִים מְעִידִים שְׁלֹנָה דְּחָשׁוּב
הוֹדְעָה וְדָאֵית שְׁלֹא פָּרַע וְעֵינֵן בְּתָשׁוּ בֵּית אֶפְרַיִם חָאָה"ע סִי כ"ד מ"ש בְּשֵׁם תָּשׁוּ מ"ב
(סִי ק"ט) וְאֵע"ג דְּחֻזְקָא בִּיהָ תִּינְהָא כּו' וְזֶה שְׁקָר גְּמוּר כּו' נ' דָּאֵין לְתַלּוֹת זֶה לְעֲדוֹת
שְׁקָר כּו' וּבְשֵׁם תָּשׁוּ ח"צ סִי מ"ד בְּשֵׁם הַרְמַב"ם פ"ט מֵה קִידּוּשׁ הַחֻדָּשׁ כּו' וּבְשֵׁם
הַתְּשׁוּבָה ח"א סִי ס"ו שְׁכ' וּמֵה שְׁאֲמָרוּ שְׁדַבְּרֵי הַעֲד הַרְאִשׁוֹן הֵם מְוַכַּחֲשִׁין מְאֻלְיָהוּ כּו'
אֶפ"ה אֵין עֲדוֹתוֹ נִפְסָל בְּשִׁבִיל זֶה עַכ"ל יְעו"ש וְה"נ י"ל שְׁאֵע"פ שְׁיִישׁ שְׁקָר בְּדַבְּרֵיהָ
נְאֻמָּת שְׁלֹא קִיבְּלָה הַגֵּר"כ מִיּוֹזִיפ.

ואפ"ל כמו שאם העדים ששמעו מהלנה שחייב לפלוני אינו עדות דאמרין שלא להשביע עצמו אמר פן במשנה וגמרא פ"ג דסנהדרין (דכ"ט ע"א). כמ"כ ה"א אין לעשות עדות מדבורה הקל שאמרה שלא הביאה רק גר"כ א' מביתה לבנות ע"ז הוכחה שקיבלה גר"כ מיוזיפ מה שצונחת פכרוקיא שלא קיבלה ובשבועות פ"ו (דמ"א סע"ב) פל מילתא דלא רמיא עליה כו'.

אף שהקכש בזה לאו פלום הוא כו': יט ועוד נראה דנדאי אם תפרש דבריה שמה שאמרה נהרי אין לי רק גר"כ א' שהבאתי מביתי היינו לבד הגר"כ שנתנה לאשה שלא היה לה להזכיר זה נדאי יכולה לפרש במכ"ש ממש"ל סוף אות ט"ו דיכולה לחזור ולטעון אלא דא"צ לזה דזה אינו לחזור ולטעון כ"א לפרש דבריה שפיון שהיא אמרה נהרי אין לי כו' יכולה לבאר דבריה דוגמת מ"ש פב"ת דכתובות דק"ט ע"ב אם טען ואמר חזרתי ולקחתיו ממנו נאמן כו' ופרש"י דהפה שאסר הוא הפה שהתיר כו' גם ע"ד פל מילתא דכדי לא דכירי אינשי בסנהדרין פז"ב (דכ"ט ובח"מ סי' פ"א כמ"כ י"ל הגר"כ שנתנה להאשה הוא מגלי דכדי אף להחולקים על החמ"ח סי' מ"ב סק"ט ועוד שמה שלחו על ידה הגר"כ להאשה הנ"ל או שמה חזרה ולתתה הגר"כ מהאשה הנ"ל דוגמת חזרתי ולקחתיו וכל היכא דיכולה לטעון פן א"כ אין זה הודאה עכ"פ שקבלה גר"כ מיוזיפ דגדולה מזו אמרו היכא דיכולה לטעון אין שקלי ודידי שקלי פ"א דקדושין (די"ג ע"א) ואפי' אינה טוענת פן אנו טוענינו ופסקינו דאינו קדושין והב"י סי' כ"ח כ' דאפילו אמרה דלשם קדושין קיבלה אינו פלום אלא שכ' הטעם משום דשמין דעתה כו' אבל עוי"ל פיון דיכולה לטעון פן אין פאן עדות על קדושין כמ"ש כה"ג בחי' הרשב"א פ"ק גבי נתן הוא ואמרה היא וכ"ש ה"א דצונחת שלא קיבלה פלל.

ועל מה שגראים דבריה מוכחשים יש לתרץ בטוב אע"פ שהיא לא פירשה דבריה אנו טוענינו לה ועמש"ל אות ט"ו דיכולה לחזור ולטעון אף ההפך כ"ש ה"א לבאר ולפרש דבריה ועוי"ל פיון העד אברהם י"ל שפסול לעדות מדרבנו ויעקב י"ל פסול דאורייתא א"כ אין דבריהם בענין הגר"כ שנתנה להאשה חשוב עדות פלל דאף שלא עמדנו יסוד לפוסלם ממש היינו אם מעידין על קדושין ממש אבל בעדותן זה שאף אם נאמין לדבריהם שנתנה להאשה גר"כ אין זה ראי' פלל שקיבלה מיוזיפ גר"כ רק איזו חששא וגם זה רק כהודאת פיה שי"ל שאינו פלום ע"כ בחששא קלה כזו שאין בה ממש פלל מדינא הנמשכת מפסולי עדות הנ"ל אין לחוש פלל וכלל גם לפמ"ש שהעד אברהם הנ"ל ידוע שהוא שונא מוחלט לאבי הבתולה א"כ בצירוף מה שאינו לא במקרא כו' ופסול מדרבנו י"ל יותר שאין לחוש לעדותו על הנ"ל.

ובכנה"ג בח"מ סי' ל"ג בהגה"ט אות ג' ונ"ל אי לא דמסתפינא ה"א דשונא גמור שהיא לו פאחד מן הרודפים ומבקש להתנקם ממנו פסול להעיד רש"ל ו"ל בתשו' סי' ל"ג רמ"א בתשו' סי' י"ב וכן יש ללמוד מדברי התוס' פ"ק דמכות בד"ה אלא מעתה הרוג יציל ואפשר שיהיה זה דעת מהריב"ל ח"א סי' מ"א עכ"ל גם כ' רמ"א שם ונ"ל ועוד דאיכא למ"ד דשונא פסול לעדות פדאיתא פז"ב ואע"ג דהלקתא פרבנו דחולקים ואומרים לא נחשדו ישראל על זה מ"מ בחשודים פבר והם שונאים נדאי חיישינו וברור לנו שאלו העדים שונאים עם משפחת הגרשונים עכ"ל וכ"כ רש"ל סי' ל"ג ונ"ל ואף

שְׁהִלְכָתָא פְּחֻמִּים דְּשׁוּנָא כְּשֵׁר לְהַעֲיֵד מ"מ גְּבִי רִיקִים וּפּוֹחֲזִים פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְלָא מְהִימְנֵי וְלוּלֵי דְמִסְתַּפִּינָא אַמִּינָא דְשׁוּנָא גְּמוּר פְּסוּל לְהַעֲיֵד עכ"ל הָרִי אֶפְלוּ בְּסִתְּמָא שׁוּנָא שְׁהִכְשִׁירוּ חֻכְמִים עכ"ז פְּשִׁהוּא ג"כ מְהִרִיקִים וּפּוֹחֲזִים דְּהִינּוּ ע"ד שְׁאִינוּ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה כּו' ע"ש וּא"כ בנ"ד שְׁנָה אֲבָרְהָם בֶּן צְבִי אִינוּ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה כּו' וְנוֹסֵף ע"ז הוּא שׁוּנָא לְאַבֵּי הַבְּתוּלָה שְׁנָאָה מְוַחֲלֻטָּת א"כ י"ל שְׁאִין לְחַוֵּשׁ לְעֵדוּתוֹ כְּלָל וְהַעֲד יַעֲקֹב י"ל שְׁבִלָא"ה פְּסוּל דְּאוֹרֵייתָא: א קִיצוּר הַשְּׂאֵלָה יֵשׁ בָּהּ שְׁלֵשָׁה חֻקִּירוֹת הָאֶחָד אִיף הַדִּין לְפִי גב"ע הִרְאִישׁוֹן הַשְּׁנִי אִיף הַדִּין לְפִי גב"ע הַשְּׁנִי הַשְּׁלִישִׁי אִם יְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהוֹן מַעֲדוּתוֹן הִרְאִישׁוֹן.

לְעֵדוּתוֹן הַשְּׁנִי: ב עֲדֵי קְדוּשִׁין כְּשִׁהְיָאָשָׁה מְכַחֶשֶׁת צְרִיכִים דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה וְאִין פֶּן דַּעַת הַסֵּדֵר אֲלֵיהּ אֶבֶל דִּין מְרֻמָּה בְּעֲדֵי קְדוּשִׁין לְכ"ע צְרִיף דּו"ח וְלֹא שְׁיֻדְעִים בּוֹ שְׁהוּא מְרֻמָּה רַק דְּמִסְפָּקָא לְהוּ וּמוּבָן לְהֵם פֶּן כ"נ מֵהַתּוֹסֵף וְהַג"א וּמִפְרָשׁ"י וְהָר"ן דפ"ד דְּסִנְהֶדְרִין דל"ב ב' וְכ"כ מְהַר"ם אֲלֵשִׁיף בְּתַשׁוּ' ס' מ' וּא"כ הֵכָא חָשׁוּב דִּין מְרֻמָּה כּמ"ש כה"ג הָרִיב"ש ס' רס"ו שְׁיֵאמֵר אָדָם שְׁהוּא קִדָּשׁ אִשָּׁה אַחַת חָשׁוּבָה בְּלֹא שְׁדוּכִין וְכו' וְעוֹד שְׁפָאן מַגב"ע הַשְּׁנִי נִתְגַּלָּה בְּרוּר אִיף הַעֲנִין הִנֵּה מְרֻמָּה וְלֹא בְּדָבָרִים שְׁחֻזְרוּ בְּהוֹן מַגב"ע כ"א רַק גַּם בְּדָבָרִים שְׁהוּסִיפוּ עַל גב"ע הִרְאִישׁוֹן וּבַכַּה"ג אַמְרִינָן תִּיגְלִי מִיְלִתָּא לְמִפְרַע פִּי תְחַלְתּוּ וְסוּפוּ מוֹכִיחַ שְׁהַעֲנִין מְרֻמָּה: ג גַּם בְּלֹא"ה הַעֲלָה הַסֵּדֵר אֲלֵיהּ דְּפִלְגֻמָּא דְּרַבְּנוֹתָא הִיא אִם עֲדֵי קְדוּשִׁין צְרִיכִין דּו"ח אִף כְּשִׁהְדִין אִינוּ מְרֻמָּה וְכ"ש בְּהִיא מְכַחֶשֶׁת וְכַשְׁנוֹסֵף ע"ז שְׁהַדִּין מְרֻמָּה י"ל נְדָאֵי צְרִיף דּו"ח וְהִכָּא שְׁצָרִיף דּו"ח וְלֹא עָשׂוּ דּו"ח אִין הַעֲדוּת פְּלוּם כּמ"ש הַסֵּדֵר אֲלֵיהּ וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּחִידוּשֵׁי הָר"ן ר"פ הָיוּ בּוֹדְקִין וְכ"מ בנ"י ר"פ אד"מ גְּבִי וְכֵן גִּט וְכ"מ בְּהַרְמַב"ם ס"פ י"ז מֵה' מְלָנָה דִּין ט' וְכ"כ הָרִיב"ש ס' רס"ו בד"ה וְכֵן אִין וְלֹא בְּתַשׁוּ' נ"ב חֵאָה"ע ס' ע"ב אִף שְׁהַרִיב"ש כ' דְּבַד"מ אֶפְלוּ בְּדִין מְרֻמָּה לֹא בְּעֵי דּו"ח כּד"נ מִמֶּשׁ וְעַפ"ז ס"ל לְמַהֲר"ם אֲלֵשִׁיף בְּתַשׁוּ' ס' ק"ד וְלְמַהֲר"ש חֻקְאָן וּמוֹהַר"ש ח דְּבַעֲדֵי קְדוּשִׁין בְּדִין מְרֻמָּה אִם לֹא נַעֲשֶׂה דּו"ח אִין עֵדוּתוֹן בְּטָלָה אִין פֶּן דַּעַת הָר"ן ר"פ הָיוּ בּוֹדְקִין וְכ"ד הַרְבֵּה פּוֹסְקִים וְכ"פ הַתּוֹמִים רְס"י ל' סק"א וְגַם לְדַעַת הַר"ד שְׁהַבִּיא הָר"ן ר"פ אד"מ שְׁנָרְאָה שְׁמַמְנוּ מְקוּר דְּבָרֵי הָרִיב"ש עכ"ז הִכָּא שְׁפָל הַעֲנִין מְרֻמָּה צְרִיף דּו"ח כְּמוֹ בְּד"נ מִמֶּשׁ וְכ"פ בְּתַשׁוּב' מֵהַר"ב צ אֲשַׁכְּנִי ס' ה' וְחַלֵּק עַל מַהֲר"ם אֲלֵשִׁיף בְּזָה: ד הַר"ב צ בְּשֵׁם הָרֵא"ה דְּעֲדֵי קְדוּשִׁין וְגִיטִין קִילֵי מִד"מ שְׁמַדְאוֹרֵייתָא א"צ דּו"ח כ' הַסֵּד"א שְׁהַפּוֹסְקִים דְּחוּ סְבָרָא זוּ בְּשִׁתֵּי יָדִים דְּאֲדָרְבָּה הַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּעֲדֵי גִיטִין וְקְדוּשִׁין כּד"נ דְּמָיָא וּמ"ש עוֹד הַסֵּד"א לִיתָן מְקוּם לְסִבְרַת הָרִיב"ש דְּלַעֲיֵל אוֹת ג' וְלוֹמֵר דְּרַב אָשִׁי לֹא ס"ל כְּרַב פְּפָא הוּא ג"כ אִינוּ נְכוּן כְּלָל מְפָמָה טְעָמִים וּמָה שְׁאֲמָרוּ בְּחֻתָן מֵאָהֵל אִף שְׁיָדוּעַ יוֹם הַחֻתָן מֵאָהֵל אִין זָה כְּמוֹ יוֹם אֲתָמוּל וְאִף בְּאוֹמֵר יוֹם אֲתָמוּל ס"ל לְהַרְמַב"ם וְהָר"ן דצ"ל כָּל שְׁבַע חֻקִּירוֹת וְגַם עכ"פ לֹא אֲמָרוּ אִיזָה שְׁעָה עוֹד דְּגַם הַחֻקִּירוֹת בְּגוּף הַעֲדוּת בְּדִין מְרֻמָּה נ' שְׁהוּא מְדְאוֹרֵייתָא מֵהָא דְּצָדֵק צָדֵק תִּרְדוּן: ה עוֹד יֵשׁ כָּאן טַעַם לוֹמֵר דֵּה"ל פְּסוּלֵי עֵדוּת מְדְרַבְּנָן וְהָרִי"ף הוּבָא ב"י סְס"י מ"ב ס"ל הַמְקִדָּשׁ בְּפְסוּלֵי עֵדוּת דְּרַבְּנָן אִין חוֹשְׁשִׁין לְקְדוּשִׁין וְאֵע"ג דְּלֹא קִי"ל פֶּן מ"מ עַפְמ"ש רַמ"א סְס"י מ"ב י"א כּו' אֶבֶל בְּקְדוּשִׁי דְּרַבְּנָן כּו' לִפ"ז י"ל כָּאן אִין הַעֲדוּת פְּלוּם: ו וְעִי"ל דְּנִמְצָא בִּינֵיהֶן ע"א פְּסוּל דְּאוֹרֵייתָא: וְכִינּוּ שְׁכֵן י"ל דְּמַה"ט בְּטָלָה כָּל הַעֲדוּת: גִּידוֹן גב"ע הַשְּׁנִי שְׁלֹא רָאוּ הַנְּתִיבָה מִמֶּשׁ לִיזָה רַק שְׁיֵשׁ לְהֵם הוֹכְחָה שְׁקַבְּלָה.

להתנמים ססי' צ' סס"ק י"ד אף להמךרדכי אינו פלום אף לכאורה מדברי הרא"ם
שבמךרדכי פ' האומר דקדושין ססי' תקל"א משמע פשעך רוואה דבר המוכיח אף שאינו
ידיעה ונדאית חשוב עדות מספק.

והוא תולה באשלי רברבי היינו תשו' מימוני סי' א' עם הרמב"ם והרשב"א ור"ח ההובא
בש"ע סי' ל' ס"ה בדין אם העדים מסופקים אם הנה קרוב לו או קרוב לה אכן באמת
אינו פן דהתם שאני שמרצונה ומדעתה נרק לה הקדושין ועי"ז איתרע חזקת פנויה שהנה
לה ובכה"ג הוא דפליגי הרמב"ם והרשב"א ור"ח על מהר"מ שבתשו' מימוני הנ"ל
משא"כ בנד"ז שלא נודע לנו שום רצון ממנה על קדושין וגם לא ראו הנתינה א"כ הספק
שפא קבלה משום ההוכחה שלהם פיון שאין זה ידיעה ונדאית רק הוכחה בעלמא אינו
פלום.

וראיה מהרשב"א בתשו' סי' אלף קע"ט וסי' אלף קצ"ג: ט וכ"כ רמ"א בתשו' סי' ל'
דהמךרדכי דקדושין סי' תקל"א מיירי פשנתרצית לקדושין וגם מהתה"ד סי' ר"ז מבואר
דפי' דבר מוכיח דמהני היינו דוקא פשיש רצון לשניהם על קדושין ועכ"פ פשפבר היא
משודכת לו ועומדת לארוסין אזי פשיש עדים על התחלת השילוח חשוב הוכחה משום
דמסתמא יגמר דוגמת הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה משא"כ בנ"ד דאין שום שידוכין
ביניהם פלל וגם אין עדות על ההתחלה רק מצידו ולא מצד שלה פלל וכלל אינו פלום
וכ"נ בתשו' מהרי"ט ח"א סי' קל"ח בד"ה וקרוב הדבר לומר: ועוד דכאן י"ל עוד שאפילו
את"ל שקבלה הגר"כ מה שאין לחוש לזה מדינא פנ"ל אות ח' ואות ט' אף עוד זאת י"ל
שגם אם קבלה זהו מפני שלא שמעה לשון הקדושין שהרי עד א' אומר שאע"פ שהוא
שמע עכ"ז לדעתו היא לא שמעה וכן עד א' אומר שגם הוא לא שמע פלל ועד אחד אמר
שהוא שמע רק תיבות במטבע זו כדמו"י ואם הם שהומינם יזיפ לזה להיות עדים לא
שמעו מכ"ש שי"ל שהיא לא שמעה ויש ראיה לזה מתשו' הרשב"א סי' אלף קע"ט ויותר
מזה משמע בתשו' הב"י בדיני קדושין סי' ב' ד"ג סע"ד ובתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' מ"ג
דס"ו ע"ג בד"ה וגם יש לחקור ואף שדבריהם צ"ע לזנוגם עם תשו' הרשב"א הנ"ל ועיין
תשובת אמונת שמואל סי' ה' מ"מ בנד"ז שגם העדים לא שמעו וע"א ששמע אומר
בפירוש שלדעתו היא לא שמעה י"ל לכ"ע נאמנת לומר שלא שמעה: יא לר' יוחנן דלא
אמרינו הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ואין צריכה גט מ"ש מזרק לה קדושין ספק קרוב
לו ספק קרוב לה צ"ל משום דשם ידוע שהתחל ענין קדושין משא"כ עדי יחוד אינו
התחלה לקדושין ובנתגרשה מן הארוסין לכ"ע א"צ גט ולכן בנ"ד דג"כ אין שום התחלה
ונדאית רק הפל ספיקות ויש לכל הפחות שני ספיקות גדולים להקל א"צ גט להרשב"א
י"ל טעמין דר' יוחנן משום דהוי ג"כ שני ספיקות נאנן דלא קיי"ל כר' יוחנן י"ל משום
שאין הספיקות שקולים או משום דשם חשוב ג"כ איתרע החזקה משא"כ בנד"ז
ולהרמב"ם נראה דר' יוחנן אינו חושש אף שהוא רק ספק אחד וכנ"ל: יב ועדיף נ"ד
ממ"ש השאגת ארי' בתשובת בית אפרים סי' מ"ב להתיר ע"י ס"ס ומהריב"ל ח"ב סי'
ז' שהחמיר שלא להקל ע"י ס"ס.

י"ל שם איתרע החזקה דעכ"פ שמעה בודאי לשון קדושין משא"כ הכא וראי' דבשני
ספיקות פשיש לזה עוד חזקה דלא איתרע פלל לא חיישינו מר"פ בתרא דיבמות והתשו'

רש"ב"א סי' א' אף רי"ו שלא הקיל בשני ספיקות שם ודאי אתרעי התזקה גם י"א דשם לאו תזקה היא גם י"א דאין שם שני ספיקות גמורים גם התזקה דנד"ז אלימא טובא וגם סופה מוכיח על תחלתה וגם טענת פרי וגם השני ספיקות הם שקולים כמו תרי רבוי וא"כ יש תרי רבוי ותזקה וסופה מוכיח וטענת פרי: יג וכ"ז אף לדברי העד יעקב שאומר שהוא שמע ל' הקדושין וכ"ש לדברי הבחור אברהם שאומר שלא שמע רק תיבות במטבע זו כדמו"י ובנדאי שיש לתפוס עדותו כמו שבאר דבריו מצד ג' טעמים ונוסף ע"ז עוד טעם שי"ל שהוא פסול לעדות זה לגמרי וגם שישאר עד א' מוכחש משני עדים: יד ההוכחה מדבריה לא עדיף מאמרה שקבלה ופסק הרש"ב"א בתשו' א' אף קצ"ג דאינו פלוג פנין שאין פאן עדות גמורה ע"י העדים מצד עצמן כ"א בצירוף פיהשפורה והתזקה פפריגית א"כ ה"ל פדין הודאת פיה לבד: וכ"ד הריטב"א דהודאה הנמשכת מתוך פפירה לא עדיף מהודאה: טו וא"כ לכאורה פליגי על הדין שבש"ע סי' מ"ב ס"ג בהג"ה מתשו' מהרמ"פ ס"ס' ל"ב ונ' דלהרשב"א יכולה ג"כ לחזור ולטעון הפך ממה שאמרה אף שא"צ: טז הבית מאיר הביא ג"כ מהריטב"א פ"ב דקדושין דלא כמהרמ"פ מיהו לדינא דינו דמהרמ"פ שאני דשם בלא"ה יש מחמירים: יז ובנד"ז יודה מהרמ"פ ג"כ דלא יחלוק על תשו' הרש"ב"א ה"ל וכ"ש נד"ז דעדיף טובא מדברש"ב"א: יח ועוד דאף את"ל דהתזוק פפרין חשיב פהודאה ולא פתשו' הרש"ב"א אקצ"ג זהו פשהתזוקה פפרין נגד מה שעדים ראו משא"כ ה"ל לא התזוקה פפרין רק לפי דיבורה הראשון ובכה"ג לא שמענו בגמ' התזוק פפרין דשמה דיבורה הראשון שקר ואיך ידמה דיבורה לראיית עדים: יט ועוד דנדאי יכולה לתרץ דבריה הראשונים וכל היכא דיכולה לומר פן אין זה שייך להתזוק פפרין ועוד די"ל ששני העדים המעידים נידון אמירתה הם פסולים לעדות לגמרי וכיון שאין מעידים על הנתינה רק על הוכחה בעלמא מדיבורה הקל אין לחוש פלל לזה נמצא אין נשאר שום עדות על הנתינה ולא אפילו על הוכחה על הנתינה וגם לא על השמיעה: ס"א צא הנה אחר שנתבאר החקירה השנית שלפי גב"ע השני אין בהקדושין שום ממש פלל מעתה נבואה לחקירה השלישית והוא אם יכולים העדים לחזור בהן מהגדתן הראשונה ושיהיה עדותן הראשונה בטלה ועדותן השניה קיימת: א מאחר שבגב"ע הראשון לא העידו השני בחורים רק שאמר לה ונתן לה ולא שאלו מהם איך ומה היה הדבר היינו אם שמעה שאמר לה הרי את מקודשת לי כו' וקיבלה על דעת זה או אפשר שלא שמעה פלל מחמת שהיה בעת אסיפת עם על חתן מאהל וכמו שהעידו אח"כ בגב"ע השני וגם היה צריך לשאול אם גילתה דעתה תחלה שרצונה להתקדש להנער יוזיפ או שאינו פן שאם לא ידעה מזה פלל תחלה קרוב הדבר שלא שמעה פלל ולא נתפוננה לקדושין גם היה צריך לשאול מה עשתה אחר שנתן לה אולי השליכה הקדושין או צונחה שאינה רוצה פלל.

וכמו שהעידו בגב"ע השני שאח"כ כששמעה שאומרים שקדשה התחילה לבכות ולצונח להכחישו כ"ז היה צריך לשאול אפילו את"ל שא"צ דו"ח וגם את"ל שאין זה דין מרומה מ"מ זהו דברים שצריכים להנודע בגוף העדות דהא אין האשה נקנית אלא מדעתה ואם פן היו צריכים לשאול מהם אם היה זה מדעתה או לא ואם לא הי' זה מדעתה והסכמתה צריך לדע אם ודאי שמעה כו' עד שידע שזהו מדעתה ע"ד שפרש"י פ"ק דקדושין די"ב סע"ב דכי קבילתיה אדעתך דהכי קבילתיה עכ"ל וזהו פשנדי ששמעה מה שאמר ה"א

מְקוֹדֶשֶׁת לִי כו' מִשָּׂא"כ כְּשֵׁיט לְהִסְתַּפֵּק שְׁלֵא שְׁמַעָה כָּלֵל וְכִמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם תְּשׁוּ' מֵהֵרִי"ט חֵאָה"ע סִי' מ"ג בִּד"ה וְשָׂמָא תֵאמֵר וְאֶפְשָׁר שְׁהִנְעָרָה לֹא שְׁמַעָה כו' וְהֵינּוּ מִפְּנֵי שְׁהִיָּה דְבָרָיו כְּלָפֵי הָעֵד וְלֹא כְּלָפֵי הַנְּעָרָה כו' ע"ש.

וְכִש"כ שִׁי"ל פֶּן בִּנְד"ז שְׁהִיָּה הַמַּעֲשֵׂה בְּעֵת דְּוִחָק וְרַעֲשׁ וְקוּל מְאִסִּיפֵת אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה וְהִיָּה וְדָאִי מְנַגְנִים כְּלִי זְמֵר יֵשׁ וְיֵשׁ מְקוּם לְהִסְתַּפֵּק שְׁמָא לֹא שְׁמַעָה הַבְּתוּלָה כָּלֵל וְרַק הָיוּ דְבָרָיו כְּלָפֵי הָעֵדִים שְׁהִזְמִינֵם לְעֶשְׂוֹק הַבְּתוּלָה וְכִמ"ש ל"כָּה"ג בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א סִי' אֶלְף קפ"ט וְגַם הִיָּה צָרִיף לְיַדַע אִם לֹא צְוֹנָה אַח"כ וְכִנ"ל וְא"כ י"ל שְׁזָה נִקְרָא שְׁלֵא נִגְמָרָה עֵדוּתָן וְצָרִיכִים עֵדֵינָן לְדַבְרֵי הָעֵד.

וְלָכֵן יְכוּלִים לְחַזְרֵן בְּהֵן כִּמ"ש בְּתֵשׁוּ' אַחֲרֵת בְּשֵׁם שׁו"ת מִשָּׂאָת בְּנִימִין סִי' ק"ו שְׁהוֹכִיחַ כֶּן מְהֵרָמְב"ם פ"ג מֵה"ע דִּין ה' וּמִתְשׁוּ' הָר"ן וּמִתְשׁוּ' הַרִיב"ש סִי' רס"ו וְלִכְאִזְרָה י"ל שְׁעֵנִינִים אֵלֶּי הֵם חֲסָרוֹן בְּגוּפָה שֶׁל עֵדוּת אֶפְיָלוּ דִיעֵבַד דְּהָא מְעֵדוּתָם אֵין יְדוּעַ בְּרוּר שְׁנִתְקַדְשָׁה מִדְּעֵתָה אִם י"ל שְׁלֵא שְׁמַעָה לְשׁוֹן הַקְדוּשִׁין מִחֲמַת רַעֲשׁ הָעוֹלָם בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה וְשָׂמָא אָמַר בְּחֵשָׁאִי כְּדִי שְׁלֵא תִשְׁמַע שְׁלֵא נִזְכָּר בְּעֵדוּתָן רַק הָאֵט עַר גִּיזְאָגֵט הָרִי אֶת כו' וְלֹא נִז' שָׂאֵמֵר לָהּ לְנוֹכַח רַק אֶפְשָׁר אָמַר כֶּן בְּחֵשָׁאִי לְהָעֵדִים בְּמַכְוֹן שְׁלֵא תִשְׁמַע שָׂאֵם תִּשְׁמַע לֹא תִקְבֵּל וְגַם אִם נוֹסִיף לָזֶה שְׁצְוֹנָה וּבְכַתָּה אַח"כ אִזִּי י"ל הוֹכִיחַ סוּפָה עַל תַּחֲלָתָה שְׁוֹדָאִי לֹא שְׁמַעָה וְלֹא הִבִּינָה כָּלֵל שְׁזָהוּ עֵנִין קְדוּשִׁין וְכִמ"ש בַּהֲגַמ"ר דְּקְדוּשִׁין סִי' תִקְל"א וְנ"ל וְאָמַרו פ"ב דְּחֻלִּין דִּל"ט ע"ב וּפ"ח דְּב"ב דְּקל"ו דְּכ"ע מוֹדִים הֵיכָא דְאִיכָא לְמִיתְלִי הַשְׁתִּיקָה בְּאַמְתָּלָא מוֹכַחַת הוֹכִיחַ סוּפָה עַל תַּחֲלָתָה עכ"ל וְכִשְׁלֵא נִחְקַר כ"ז י"ל ה"ל רַק סְפַק קְדוּשִׁין לְבַד כִּי מֵאֲחַר שְׁלָקְל הָעֵדִים לֹא יְדַעָה מְזָה כְּלוּם קוֹדֵם הָאֵמִירָה וְהַנְּתִינָה א"כ צָרִיף עֵדוּת בְּרוּר שְׁנִתְקַדְשָׁה לְדַעַת וְעֵדוּתָם הַנְּ"ל אֵינּוּ מְסַפִּיק מִחֲמַת סְפִיקוֹת הַנְּ"ל וְא"כ נִקְרָא לֹא נִגְמָר עֵדוּתָן: וְעוֹד רֵאִי לָזֶה שְׁזָה נִקְרָא לֹא נִגְמָר עֵדוּתָן אַף בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת מֵהֵדִין הַנְּזָכָר בְּהֵרָמְב"ם וְהַטּוֹר וּבִש"ע ח"מ סִי' כ"ח סְעִי' ח' אַח"כ כו' וְאוֹמְרִים לוֹ אֲמֹר הָאִיף אַתָּה יוֹדַע שְׁזָה חֲזִיב לָזֶה וְכַתֵּב הַסְמ"ע שָׁם ס"ק ל"ז דְּכָבֵר הָעֵידוּ שְׁהוּא חֲזִיב לוֹ אַעפ"כ צָרִיף לְשׁוֹאֵלוֹ אִיף הוּא יוֹדַע שְׁחֲזִיב לוֹ כו' וְדִין זֶה הוּא מְשָׁנָה מִפְּנִיחַת בְּסִנְהֵדְרִין פְּרַק זֶה בּוֹרֵר דְּכ"ט ע"א דְּהֵינּוּ שְׁמָא מְעִיד עַד מְפִי בְּעַל דְּבָר הוּא הִלְוָה שְׁלֵא בְּפִנֵי הַמְלִיחָה אוֹ שְׁמָא מְעִיד עַד מְפִי עַד וּמִשְׁמַע בְּהֵדָא מְהֵרָמְב"ם פִּי"ז מֵה' עֵדוּת דִּין ב' וּבְהַטּוֹר סִי' כ"ח סְעִי' י"ב וּבִש"ע שָׁם סְעִי' ח' דְּאַף דְּדִינֵי מְמוֹנוֹת א"צ דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה אֲבָל בְּדִיקָה הַנְּ"ל שְׁהִיא לְכוּיִן שְׁיַדַע גּוּפָה שֶׁל עֵדוּת צָרִיכָה גַם בִּד"מ וּמְעַפְכַת כְּמוֹ שְׁמַעַכְב דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה בִּד"נ שְׁהֵרִי כֶּן מִשְׁמַע מֵהַמִּשְׁנָה שְׁהֵרִי כ' שְׂאֲחַר שְׁבְדָקוֹ הָעֵדִים הַנְּ"ל וְנִמְצָאוּ דְּבָרֵיהֶם מְכוּוֹנִים אִזּוֹ נוֹשָׂאִים וְנוֹתְנִים בְּדָבָר וְגוֹמְרִים הֵדִין מְכָלֵל דְּבִלָא בְּדִיקָה זֶה אֵין זֶה עֵדוּת גְּמוּרָה כָּלֵל וּבְחִי' הָר"ן פ' הָיוּ בּוֹדְקִין מִשְׁמַע דְּבְדִיקָה הַנְּ"ל דְּהָאִיף אַתָּה יוֹדַע שְׁזָה חֲזִיב לָזֶה זֶהוּ לְכַתְחָלָה לְבָדוּק הָעֵדִים וְדִיעֵבַד אִם לֹא שְׂאֵלוֹ אוֹתָן עֵדוּתָן קִינִימַת וְאֵין דְּבָרָיו מְוֹכְרָחִים וְרֵאִי' דְּכָה"ג מְצִינּוּ בְּמִשְׁנָה פ"ב דְּר"ה (דְּכ"ג ע"ב) כִּי צִדַּד בּוֹדְקִין אֶת הָעֵדִים כו' כִּי צִדַּד רֵאִיתָ אֶת הַלְבָנָה כו' אִם נִמְצָאוּ דְּבָרֵיהֶם מְכוּוֹנִים עֵדוּתָן קִינִימַת וְכִי גַם שָׁם נִאֲמַר שָׂאֵם לֹא בְּדָקוֹ אוֹתָן כָּלֵל עֵדוּתָן קִינִימַת וְעוֹד דְּגַם לְחִי' הָר"ן מ"מ פִּינּוֹן שְׁעַכ"פ לְכַתְחָלָה צָרִיכִין לְבָדוּק אוֹתָן כֶּן א"כ נִקְרָא לֹא נִגְמָרָה עֵדוּתָן וְיְכוּלִים לְחַזְרֵן בְּהֵן כִּמ"ש בְּתֵשׁוּ' הַרִיב"ש סִי' רס"ו סְד"ה אֲבָל מָה שְׁמַבְטֵל דַּע"ג ד' י"ל אַע"פ שְׂאֵין הָעֵדוּת בְּטָלָה מ"מ לֹא נִגְמָרָה וְהִי' יְכוּל לְחַזְרֵן בּוֹ כו' וּמְצָאֵתִי מְזָה בְּחֻדְשִׁי

הָרָן פִּז"ב שֵׁם וְנִלְ אַמְתַּנִּיתָן הַנָּ"ל וְאוֹמְרִים לוֹ אֲמֹר הָאִיף אַתָּה יוֹדֵעַ שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה כּו' לְכֹאֲרָה מִשְׁמַע לְפֹנֶם הָאִי לִישְׁנָא שְׁפָכְר הַעִיד הָעֵד שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה מְאֵתִים זֹו דַּאֲל"כ הָאִיף יִפְתָּחוּ לוֹ ב"ד לֹמַר שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה וְאִי הָכִי קִשְׁיָא פִּינָן דְקִי"ל דְדִינֵי מְמוֹנוֹת א"צ דו"ח פִּינָן שְׁהַעִיד הָעֵד שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה מְנָה מַה לְהֵם לִב"ד לְשֹׂאֹל לְהֵם הָאִיף הוּא יוֹדֵעַ וְאִיכָּא לְמִימַר דְאִילוּ הַעִיד הָעֵד פְּלוֹנֵי הַלְלוּהָ לְפְלוֹנֵי בְּפִנֵי מְנָה פְּשִׁיטָא דְבַכָּה"ג אֵין שׁוֹאֲלִין לוֹ פְּלוֹם אֲבָל כְּלָפִי שְׁאֲמַר מְאֲמַר סְתוּם שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה מְנָה אֶפְשָׁר שְׁנֵה הָעֵד טוֹעָה בְּעַצְמוֹ וְסוֹבְר שְׁפִינָן שְׁאֲמַר לוֹ הַלְלוּהָ דְרָף שִׁיחָה אֲנִי חֲזִיב לְפְלוֹנֵי מְנָה דְמַהֲנִי וְלִיתָא שְׁאֲדָם עֲשׂוּי שְׁלָא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עַצְמוֹ וְיֹאמַר לְאַנְשִׁים דְרָף שִׁיחָה שְׁהוּא חֲזִיב לְפְלוֹנֵי כְּדִי שְׁלָא יַחֲזִיקוּהוּ בְּעֲשִׂיר וְכֵן נְמִי אִם אֲמַר פְּלוֹנֵי אֲמַר שְׁהוּא חֲזִיב לוֹ לֹא אֲמַר פְּלוֹם דַּה"ל עַד מְפִי עַד הַלְפָּה הַדְּבָר בְּרוּר שְׁאֵם כְּתָבוּ בְּשִׁטְר יוֹדְעִים אָנוּ שְׁפְלוֹנֵי חֲזִיב לְפְלוֹנֵי מְנָה שְׁזוֹ עֲדוֹת בְּרוּרָה דְעֵדִים הַחֲתוּמִים בְּשִׁטְר נְעֻשָׁה כְּמִי שְׁנַחֲקָרָה עֲדוּתָן בְּב"ד וְכֹאֲלוּ אֵימָו אוּתָן וְלֹא אֲמָרוּ כְּאֵן שְׁחֹקְרִים הָאִיף הֵם יוֹדְעִים אֲלָא בְּעֵדִים הַמְעִידִים בְּב"ד שְׁצָרִיכִים אִיּוֹם וְחֻקִּירָה בְּלִשׁוֹן כְּדִי שְׁלָא יִטְעוּ בְּעַצְמָן וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שְׁקוֹדֵם שִׁיאֲמַר הָעֵד פְּלוֹם שׁוֹאֲלִים אוּתוֹ הָאִיף הוּא יוֹדֵעַ כְּדִי שְׁיִבְרַר דְבָרָיו דְמֵן הַסְתָּם הַמְלָנָה הַבִּיאָם לִב"ד לְהַעִיד עַל חֲזִיב זֶה וּמַש"ה שׁוֹאֲלִין אוּתוֹ בְּלִשׁוֹן הָאִיף אַתָּה יוֹדֵעַ אֲבָל לְאַחַר שְׁאֲמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שְׁחֲזִיב כְּךָ וְכָף אֵין לָנוּ עָלֵינוּ פְּלוֹם שְׁעֲדוֹת שְׁלִמָה הַעִיד וּדְיוֹ וּפְרוּשָׁא קְמָא עֵיקַר עַכ"ל חִידוּשֵׁי הָרָן פִּז"ב אַמְתַּנִּיתָן הַנָּ"ל הָרִי מְבֹנָאָר מְדַבְּרִיו שֹׁאֵע"פ שְׁהַעִידוּ בְּפִנֵי ב"ד וּבְפִנֵי הַבַּעַל דִּין שְׁפְלוֹנֵי חֲזִיב לְפְלוֹנֵי מְנָה צְרִיכִים מְדִינָא לְשֹׂאֹל מְהֵם שְׁיִבְרָרוּ דְבָרֵיהֶם הָאִיף הֵם יוֹדְעִים שְׁהוּא חֲזִיב לוֹ וְכַנ"ל בְּשֵׁם הַסְמ"ע וַא"כ כַּמ"כ בְּנִד"ז שְׁהַעִידוּ עַל לִשׁוֹן הַקְדוּשִׁין שְׁלוֹ וְהַנְּתִינָה וְלֹא הַעִידוּ שְׁרַצְתָּה לְהַתְקַדֵּשׁ לוֹ וְשִׁדְעָה שְׁמַקְדָּשָׁה וְאַדְרָבָה מוּכָן מִעֲדוּתָם שְׁבַתְחָלָה לֹא שְׁמַעוּ שְׁדַבְּר עִמָּה דְבָר מְזֶה פְּלָל א"כ הָיוּ צְרִיכִים לְבָרַר מְהֵם שְׁמָא הֵם טוֹעִים וְסוֹבְרִים שְׁכְּשִׁקִּיבְלָה הַמְטַבֵּעַ וְהוּא אֲמַר קוֹנָם שְׁנָתָן לִשׁוֹן קְדוּשִׁין הִיא מְקוֹדֶשֶׁת אַע"פ שְׁלָא שְׁמַעָה פְּלָל דְאוּלֵי סְבוּרִים שְׁפִינָן שְׁאֲמַר וְנָתַן א"צ כ"כ רְצוּנָה ע"ז וַא"כ יֵשׁ לְחוּשׁ אוּלֵי אֲמַר בְּלַחֲשׁ וְהִיא לֹא שְׁמַעָה אוֹ שְׁמָא עַכ"פ יֵשׁ סְפַק אִם שְׁמַעָה וְגַם עַל הַנְּתִינָה צְרִיף לְשֹׂאֹל אִם רָאוּ כְּוָלָם שְׁנָתָן מְדִדוּ לִידָה מְמַשׁ וְשִׁאֲחֲזַתְמָם אַח"כ וְלֹא הַשְׁלִיכָה אוּתָם אַחַר שְׁהַרְגִישָׁה שְׁנֵהוּ לְקְדוּשִׁין וְכַנ"ל דְלֹא גְרַע מְדִינֵי מְמוֹנוֹת וְעַפִּי"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ מ"ש רַמ"א בַּא"ע ס' מ"ב ס"ד בַּהֲג"ה כָּל עַד שְׁלָא נְחַקֵּר בְּב"ד לֹא מְקַרֵי עֲדוֹת לְעִנְיָן קְדוּשִׁין וְכ' הַב"ש שֵׁם ס"ק י"ד שְׁלַכְאוּרָה הוּא תְּמוּהָ שְׁהָרִי פְּסַק דְעַדִי קְדוּשִׁין א"צ דו"ח: וּבְסַפֵּר עֲצִי אֲרָזִים שֵׁם ס"ק ט"ו כְּתָב דְגַם בְּדָבָר שֹׁא"צ דו"ח שְׁיִיף לִשׁוֹן עַד שְׁלָא נְחַקֵּר וְהַפְּנוּנָה הוּא עַד שְׁלָא נְגַמַר קְבֻלַת הָעֲדוֹת בְּב"ד עַכ"ד וְהִבִּיא רַא"י ע"ז מְלִשׁוֹן הַתּוֹסְפָתָא וְהִירוּשְׁלָמִי הָעֲדִים שְׁהַעִידוּ בֵּין לְטַמָּא בֵּין לְטָהָר כּו' עַד שְׁלָא נְחַקֵּרָה כּו' וְלְטַמָּא וְלְטָהָר א"צ דו"ח וַא"כ מ"ש עַד שְׁלָא נְחַקֵּרָה ע"כ הַפְּנוּנָה הוּא עַד שְׁלָא נְגַמַר קְבֻלַת הָעֲדוֹת בְּב"ד וַא"כ נְבִין מַהוּ עַד שְׁלָא נְגַמַר לְעִנְיָן קְדוּשִׁין ע"כ כְּבָר הַעִידוּ שְׁפְלוֹנֵי קִידָשׁ פְּלוֹנִית דַּאֲל"כ פְּשִׁיטָא שְׁאֵין כְּאֵן עֲדוֹת א"ו צ"ל אֶף שְׁהַעִידוּ כֵּן פִּינָן שְׁלָא בְּיֹאֲרוּ דְבָרֵיהֶם עַל דְרָף הָאִיף אַתָּם יוֹדְעִים כּו' חֲשׁוּב לֹא נְגַמַר קְבֻלַת עֲדוּתָן בְּב"ד וְעִינָן בְּגַמ' פ"ד דְסַנְהֶדְרִין (דל"ז ע"ב) דְלַעֲנָן הַבְּדִיקָה שְׁמָא אוֹמְרִים מְאֹמֵד הַלֵּב אַע"פ שְׁפָסוּל בְּד"מ כְּמוֹ בְּד"נ עַכ"ז א"צ לְשֹׂאֹל זֶה בְּד"מ אַפ"ל דְבְּדִינֵי קְדוּשִׁין אֶף לְמ"ד דַּא"צ דו"ח וְלֹא דְמִי לְד"נ כ"א לְד"מ מ"מ חֻקִּירָה זֹו שְׁמָא אֲמָרוּ מְאֹמֵד י"ל שְׁיִיכָא בְּקְדוּשִׁין כְּמוֹ בְּד"נ דְבַד"מ אֵין זֶה

שִׁינָה כ"כ כ"א בְּעֹבְדָא דר' אָחָא בְּגַמְלָה הָאוּחַר שְׁאִינוּ מְצוּי אַבְל בְּעֵינֵי קְדוּשִׁין שְׁפִיר שִׁינָה שְׁאוּמְרִים שְׁנָתָן לָהּ אַף שְׁלֵא רָאוּ הַנְּתִיבָה מִיָּד לִיד מְמַשׁ וְכַמוּ שְׁהִי בַנְד"ז שְׁבַגְב"ע אָמְרוּ שְׁלֵא רָאוּ הַנְּתִיבָה לִידָה מְמַשׁ כ"א שְׁאוּמְרִים כִּן מְהוּכְחָה שְׁאֵח"כ רָאוּ גר"כ אֶצְלָה וְכַמוּ בְּתִשׁוּי הַרְשָׁב"א סִי תש"פ: וּבַהֲגַמְ"ר דְּקְדוּשִׁין סִי תַקַּל"א.

א"כ אֶפְשָׁר מְדִינָא צָרִיף לְשִׂאוֹל זֶה ג"כ שְׁבָקְדוּשִׁין פְּאֵלוּ שְׁבֵלֵא שְׁדוּכִין וּבִלֵּא יְדִיעַת קְרוּבִיָּה זְהוּ דְרָף עֶרְמָה ע"י תַּחְבּוּלָה קְרוּב וְאֶפְשָׁר הַדְּבָר שְׁלֵא יָרְאוּ הָעֵדִים הַקְּבֵלָה לִידָה מְמַשׁ ע"כ הִיָּה צָרִיף לְשִׂאוֹל עכ"פ אִיף רָאוּ הַנְּתִיבָה כְּמוּ שְׁבַד"מ שׁוֹאֲלִים שְׁמָא הוּא אָמַר לָהּ שְׁאִנִּי חֲזִיב לֹו כו' וְהֵן אָמַת שְׁאֵם הִי מְבֹנָאָר בְּעֵדוּתָם שְׁהִיא גְתַרְצָתָה לְהַתְקַדֵּשׁ לוֹ הִיָּה דִי וְכַמ"ש הַר"ן שְׁבַד"מ אֵם אָמַר הָעֵד פְּלוּנִי הִלְוָה לְפְלוּנִי בְּפִנֵּי מְנָה דִי בְּכָף אַבְל מֵאַחַר שְׁבַעֲדוּתָם אִין מְבֹנָאָר פְּלָל רְצוֹן מְמָנָה כ"א רַק שְׁהוּא אָמַר וְנָתַן אֶלָּא שְׁמָזָה אָנוּ מוֹכִיחִים שְׁרָצָתָה ג"כ כִּינֹן שְׁקֵבְלָה הַמְטַבֵּעַ לְכֹן הִיוּ צָרִיכִים לְשִׂאוֹל מְהֵם אֵם שְׁמַעָה אֶמִירְתוֹ וְשְׁקִיבְלָה וְלֵא הַשְּׁלִיכָה וְלֵא צְוֹנָה וְכַנ"ל וּא"כ עֲדִינִן אִין זֶה עֵדוּת גְּמוּרָה פְּלָל וְכָל שְׁלֵא נְגַמְרָה עֵדוּתָן יְכוּלִים לְחַזֹּר בְּהֵן וְעוֹד כִּינֹן שְׁלֵא נְחַקְרוּ הָעֵדִים בְּדְרִישָׁה וְנַחְקִירָה וְהַבְּתוּלָה מְכַחֲשֵׁתָן י"ל שְׁיְכוּלִים הָעֵדִים לְחַזֹּר בְּהֵן כַּמ"ש ר"י בְּמַרְדְּכִי פ"ד דְּסַנְהֶדְרִין הוּבָא ב"י בַח"מ ס' כ"ט וּבֵאָה"ע ס' מ"ב וְכ"כ הָאֲגוּדָה בְּסַנְהֶדְרִין רפ"ד סְעִיף מ"ב דְּהִיכָא שְׁהָאֲשָׁה מְכַחֲשֵׁת בְּעֵינֵי דו"ח וְכ"כ הַב"ש ס' מ"ב ס"ק י"ד.

נְאֻף שְׁהַסְד"א בְּשֵׁם הַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז מ"מ הָא פְּתַב דְּבִלֵּא"ה הָיוּ סְפִיקָא דְּדִינָא אֵם עֲדִי קְדוּשִׁין צָרִיכִים דְּרִישָׁה וְנַחְקִירָה כְּמוּ שְׁהַעֲלָה בְּסֹדֵר אֶלְיָהוּ דְּצ"ח וּבְתִשׁוּי שְׁאֲגַת אֶרְיָה שְׁבַתְשׁוּבַת בֵּית אֶפְרַיִם חֵאָה"ע ס' מ"ב פְּתַב דְּרוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּעֲדִי קְדוּשִׁין וְעֵדוּת לְאֶנְסְרָה עַל בְּעֵלָה צָרִיכִים דו"ח וְגַם יֵשׁ סְבָרַת מְקַצָּת אַחְרוּנִים דְּטַעְמוֹ דְּר"י הוּא שְׁאֶפְיֵלוּ אֵם עֲדִי קְדוּשִׁין א"צ דו"ח כִּינֹן שְׁזָהוּ מְדַרְבְּנֵן אַבְל מְדֵאוּרִייתָא צָרִיכִים דו"ח לְכֹן מְהִנִּי עכ"פ שְׁיְכוּלוּ לְחַזֹּר בְּהֵן אֵם לֵא עֲשׂוּ דו"ח כ"כ בְּכַנְה"ג בַּח"מ ס' כ"ט בְּהַגְהַת הַב"י אוֹת ה' בְּשֵׁם הַרְא"ם ס' כ"ד בְּשֵׁם ר' יִשְׁעִיָּה וְכ"כ בְּסֹדֵר אֶלִי דְּצ"ח ע"א מְה גַם בְּהַצְטָרַף טַעַם זֶה אֶל טַעַם הַרְאִשׁוֹן דְּאֻף לוֹ יֵהָא רַק פְּדִינִי מְמוֹנוֹת י"ל שְׁלֵא נְגַמְר עֵדוּתָן כַּנ"ל יֵשׁ לְהוֹרוֹת דִּיכוּלִים לְחַזֹּר בְּהֵן כ"ש לְפַמְש"ל בְּאַרְיִכוֹת דְּחָשׁוּב דִּין מְרוּמָה וְלְכֹן כִּינֹן שְׁלֵא נַעֲשֶׂה דו"ח פְּלָל י"ל שְׁאִין הָעֵדוּת פְּלוּם א"כ אַף אֵם לֵא נְסַמּוּף ע"ז לְבַד מ"מ לְכָל הַפְּחוֹת מִיָּהוּ יְכוּלִים לְחַזֹּר בְּהֵן וְאֵם חֲזָרוּ בְּהֵן בְּטָלָה עֵדוּת רֵאשׁוּנָה וְנַשְׁאָרָה עֵדוּת שְׁנִיָּה שְׁהָרִי אַף הַרִיב"ש ס' רס"ו דס"ל שְׁבָדִין מְרוּמָה דד"מ וְקְדוּשִׁין שְׁאֻף אֵם לֵא נְחַקְרָה הָעֵדוּת אִין הָעֵדוּת בְּטָלָה עכ"ז נְקָרָא לֵא נְגַמְרָה עֵדוּתָן וִיכוּלִים לְחַזֹּר בְּהֵן א"כ כ"ש לַפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים דס"ל שְׁאֵם לֵא נְחַקְרָה עֵדוּתָן הָעֵדוּת בְּטָלָה דְּפְשִׁיטָא דִּיכוּלִים לְחַזֹּר בְּהֵן וְאִין בְּזָה שׁוּם פְּקַפּוּק פְּלָל וְכָלֵל דָּאֵם חֲזָרוּ בְּהֵן מְהִנִּי חֲזָרְתוֹ וְנִדְגִין רַק ע"פ עֵדוּת הַשְּׁנִיָּה קִרְצוֹר מוֹכַח בְּמַשְׁנָה וְגַמְרָא פז"ב (דכ"ט ע"א) וּבְחִזִּי הַר"ן לְשֵׁם וּבְטוּש"ע ח"מ ס' כ"ח ס"ח וּבְסַמ"ע שֵׁם ס"ק ל"ז שְׁאֵע"פ שְׁהַעֲיָדוּ שְׁפְלוּנִי חֲזִיב לְפְלוּנִי מְנָה אִין זֶה עֵדוּת גְּמוּרָה עַד שְׁיַבְאָרוּ אִיף יוֹדְעִים שְׁהוּא חֲזִיב לוֹ א"כ עֲדִי קְדוּשִׁין לְכָל הַפְּחוֹת אִינוּ גְּרוּעַ מְד"מ וְכַשְׁהַעֲיָדוּ שְׁאֻמַּר וְנָתַן כִּינֹן שְׁמוּבָן מְעֵדוּתָן שְׁלֵא דְבָרוּ מְזָה פְּלָל תַּחְלָה עִם הַבְּתוּלָה א"כ צָרִיכִים לְשִׂאוֹל מְהֵם אֵם יוֹדְעִים שְׁנַתְרַצִּית ע"ז הִינֵנוּ שְׁשִׁמְעָה לְשׁוֹן הַקְדוּשִׁין וְשְׁקֵבְלָה אַחַר שְׁשִׁמְעָה שְׁהָרִי הַמַּעֲשָׂה הִי בְּעַת אֶסִּיפַת רֹב עִם וְכָלֵי זְמַר בְּבֵית הַמְשָׁתָה דִּישׁ וַיֵּשׁ לְסַפֵּק שְׁלֵא שְׁמַעָה פְּלָל עוֹד יֵשׁ טַעַם נְכוּן שְׁיְכוּלִים לְחַזֹּר בְּהֵן מְשׁוּם

שְׁהַבְתוּלָה מְכַחֵשְׁתוּ וְלֹא נִחְקְרָה עֲדוּתוֹ בְּדו"ח וּבִיּוֹתֵר שֶׁהַדִּין מְרַמָּה: ב וּמָה שֶׁיֵּשׁ לְחֹוֹשׁ כִּינּוּן שֶׁבְּתַחֲלָה בְּעֲדוּתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה הִטִּילוּ הַב"ד עֲלֵיהֶם בְּרַמ"ח שִׁיאֲמָרוּ לָהֶם הָאֲמַת בְּעִנְיָן זֶה וְאִח"ז הִגִּידוּ עֲדוּתָם שֶׁהוּא כֵּן וְא"כ כְּשֶׁהֲעֵד חוֹזֵר בּוֹ וּמַעֲיֵד בְּאִנְפֵּן אַחֵר הָרִי מְשִׁים עֲצָמוֹ רָשָׁע עַל עֲדוּתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁשָּׁקַר הֲעֵיד וּמִשְׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ פ"ד דְּשָׁבוּעוֹת (דף ל"א ע"ב) הַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לַב"ד וּבָאוּ לַב"ד וְהוֹדוּ פְּטוּרִים כְּפָרוּ חַיִּיבִים עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וְכ' בַּח' הָרִיטְבֵי"א שָׁבוּעוֹת דַּל"א ע"ב וְז"ל וְא"ת נְכִי חוֹזְרִים וּמַעֲיֵדִים בַּב"ד מֵאֵי הֵנָּה דְּהָא לָא מְהִי סְהִדוּתִיָּהּוּ שֶׁהָרִי נִשְׁבָּעוּ חוּץ לַב"ד שְׁלֹא יוֹדְעִים לוֹ עֲדוּת וְאִין בְּיָדָם לְחֹזֵר וְלוֹמֵר שֶׁנִּשְׁבָּעוּ לְשָׁקַר שֶׁהָרִי מְשִׁימִים עֲצָמָם רָשָׁעִים וְאִין אָדָם נֶאֱמָן לְשׁוֹם עֲצָמוֹ רָשָׁע וִי"ל דְּלֹא בְּרִשְׁעֵי עֶסְקִינָן שִׁיאֲמָרוּ עֵתָה בַּב"ד שֶׁנִּשְׁבָּעוּ לְשָׁקַר אֲלֵא שִׁיאֲמָרוּ שֶׁהָרִי שְׁכּוּחִים בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְנִזְכְּרוּ דְּבָהָא וְדֹאֵי נֶאֱמָנִין וְעוִי"ל דְּאֲפִי' אוֹמְרִים עַכְשָׁיו בְּשָׁקַר נִשְׁבָּעוּ פְּלִגְנִין דִּיבּוֹרָי' וּמְהִימָנִין לְהוּ בְּגוּפָהּ שֶׁל עֲדוּת וְאִין נֶאֱמָנִין לוֹמֵר שֶׁנִּשְׁבָּעוּ עַל שָׁקַר דְּהָא תְּרֵי עֲנִינֵי הוּא וּבִתְרֵי גּוּפֵי פְּלִגְנִין דִּיבּוֹרָא וּכְהִיא דְּעֵד שֶׁהֲעֵיד לְאִשָּׁה שֶׁהָרַג אֶת בְּעֵלָהּ דְּפִלְגִינָן דִּיבּוֹרָא וְנֶאֱמָן שֶׁנִּהְרַג לְהַשְׁיֵא אֶת אִשְׁתּוֹ וְאִינוּ נֶאֱמָן לוֹמֵר שֶׁהוּא הָרַגוּ לְשׁוֹם עֲצָמוֹ רָשָׁע וְכִדְתַּנּוּ הַרְגַּתוֹ תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ מֵעֵתָה עַד שֶׁכָּפַר חוּץ בַּב"ד וְנִשְׁבָּע עַל כָּךְ אִם חוֹזֵר וְהוֹדָה בַּב"ד מְקַבְּלִין עֲדוּתוֹ כּו' עַכ"ל וְהֵנָּה לְכֹאֲרָה הֵכָא בְּנִדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ לֹא שִׁינְיָה הִנֵּי תְּרֵי תִירוּצִים דְּהָא נִשְׁבָּעוּ שֶׁאֲמַר וְנָתַן וְא"כ אִיךָ יֵאמָרוּ שֶׁהָרִי שְׁכּוּחִים בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וִי"ל דְּשִׁפִּיר שִׁינְיָה תִירוּצֵי זֶה שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהָרִי סְבוּרִים דַּע"פ שְׁלֹא אָמַר רַק בְּטַבְעַת זֹו כּו' הִנֵּי אֲמִירָה וְגַם אִף שְׁלֹא רָאָה הַנְּתִינָה בְּפוֹעֵל כִּינּוּן שֶׁאֲצִלוּ קְרוֹב הַדָּבָר שֶׁנָּתַן נִשְׁבָּע וְלָכֵן עַכְשָׁיו שֶׁשׁוֹאֲלִים מֵהֶם בְּכַרְטוֹת הֵם אוֹמְרִים וְכַמ"ש בִּירוּשְׁלַמִּי תַמָּן כְּשֶׁאוֹמֵר לֹא חֲתַמְתִּי בְּרַם הֵכָא בְּאוֹמֵר ע"ז חֲתַמְתִּי וְע"ז לֹא חֲתַמְתִּי כּו' וְכַמ"ש לְקַמָּן אוֹת דְּבִשְׁם תְּשׁוּ' הַרְב"י בְּדִינֵי קְדוּשִׁין ס' ד' כִּי הָאֵי גִוְוָנָא אִיךָ בְּעֲדוּת אֲלֻטְעָר לֹא שִׁינְיָה לוֹמַר כֵּן דְּהָא עַכְשָׁיו אוֹמֵר שְׁלֹא שְׁמַע כָּלֵל וְלֹא רָאָה כָּלֵל.

מִיָּהוּ ק' עַל תִּירוּצֵי הָרִיטְבֵי"א דְּהָא מִתְחַיֵּיב עִי"ז בְּשָׁבוּעוֹת בִּיטוּי כַּמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ט מֵה' שָׁבוּעוֹת דִּין י"ד וּבְפָרְק יו"ד דִּין י"ו י"ט: וְכִינּוּן דְּמִתְחַיֵּיב בְּשָׁבוּעוֹת בִּיטוּי מִחֻזְקִינָן דְּבִשְׁקָר נִשְׁבָּע וְהָרִי אַעפ"כ עֲדוּת שְׁמַעֲיֵד אַח"כ בַּב"ד מְקַבְּלִין עֲדוּתוֹ וּמַש"ה גְּפִטֵר מִדִּין שָׁבוּעוֹת הָעֲדוּת וְצ"ע ע"כ לְכֹאֲרָה מְוַכְרַח מִשְׁם דְּכִינּוּן דַּמְד"ת יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ מִמָּה שֶׁאֲמַר שֶׁאִינוּ יוֹדְעֵי לוֹ עֲדוּת מִשׁוֹם שֶׁהָיָה חוּץ לַב"ד וְאִם לֹא יִגִּיד הִינּוּ בַּב"ד ע"כ אֲפִילוּ נִשְׁבָּע יָכוֹל לְחֹזֵר וְלִהְעֵיד וְאִף שֶׁמְמַלֵּא מְבֹאָר שֶׁהִי רָשָׁע לְמַפְרָע מ"מ בְּעֲדוּתוֹ זֶה אִין מְשִׁים א"ע רָשָׁע עַל הָעֲדוּת שְׁמַעֲיֵד עַכְשָׁיו רַק אֲלֻמְפָרַע עַל מָה שֶׁכָּפַר תַּחֲלָה וְא"כ יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לַמ"ש הַתּוֹסֶפֶת פ"ג דְּכָרִיתוֹת דִּי"ב ע"א בַּד"ה אוֹ דִּילְמָא וְאֵע"ג דְּלֹא מִשְׁוִי אִינְשׁ נְפִשְׁי' רִשְׁיָעָא כּו' הִינּוּ לְיִפְסָל נְפִשְׁי' לֹא מְהִימָן אֲבָל אִי אָמַר מְזִיד אֲכַלְתִּי חֵלֶב מְהִימָן דְּאִימּוֹר מִתְפַּוִּינָן לְטוֹבָה שֶׁאִינוּ רוֹצִים לְהַבִּיא חוֹלִין בְּעִזְרָה וְה"נ מִתְפַּוִּינָן לְטוֹבָה לְהֲעֵיד עֲדוּת אֲמַת וּמוֹדָה שֶׁנִּשְׁבָּע לְשָׁקַר וְכ"כ הַתּוֹסֶפֶת פ"ק דַּב"מ ד"ג סַע"ב סַד"ה מָה אִם יִרְצָה לוֹמֵר מְזִיד הִייתִי וִי"ל דְּאִינוּ נֶאֱמָן לְפָסוֹל עֲצָמוֹ אֲבָל הֵכָא עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה וְאִינוּ רוֹצִים לְהַבִּיא חוֹלִין בְּעִזְרָה וּבִשְׁט"מ שֵׁם כ' בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן קִשְׁיָא לְהוּ הִיכִי מְצִי לְמִימַר מְזִיד הִייתִי וְהָא אִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רָשָׁע אֲלֵא גְבִי עֲדוּת דְּלֹא פְּסִלִין עֲדוּתִיהּ וּפְלִגְנִין דִּיבּוֹרָי' אֲבָל כְּשֶׁאוֹמֵר מְזִיד הִייתִי אִין אוֹמְרִים לוֹ לְהַבִּיא קֶרְבָּן הוֹאִיל וְהוּא יוֹדְעַ בְּעֲצָמוֹ שֶׁאִינוּ חַיִּיב בּוֹ עַכ"ל וְא"כ כַּמ"כ הֵכָא בְּמוֹדָה בַּב"ד שֶׁיּוֹדְעַ עֲדוּת אִף שֶׁמְשִׁים א"ע רָשָׁע לְמַפְרָע מ"מ

אינו לפסול עדותו כ"א אמילתא אחריתא שנשבע לשקר אבל עדותו בא להעיד וא"כ מקבלין עדותו ולא שייך בזה אין אדם משים א"ע רשע דזה לא נאמר אלא שאין נאמן לפסול א"ע מעדות אבל הכא אין זה שייך כלל ליפסול א"ע מעדות אף ק' דזה דומה למ"ש בפ"ק דסנהדרין (ד"ט סע"ב) לרצונו רשע הוא והתורה אמרה אל תשח רשע עד.

רבי אמר אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע אבל הכא שאנו ידענו שנשבע: וא"כ לדבריו שפא להעיד וא"כ ע"כ בשקר נשבע והתורה אמרה אל תשח רשע עד ויש לחלק דהתם בשעת העדות מוכרח להזכיר שנעשה רשע פי זהו מעיקר עדותו שפלוני רבעו לרצונו אבל הכא העדות הוא מלתא אחריתי שאין בה שום רשעת מצד עצמו היינו שבעצם העדות אינו משים א"ע רשע כלל כ"א שמזה נוכיח שעשה מעשה רשע מקודם מה שנשבע וכיון שאין זה מעדותו ע"ז לא שייך אין אדם משים א"ע רשע ודומה להא דכריתות י"ב וב"מ ד"ג ע"ב פנ"ל מיהו זהו דוחק דמ"מ הכא ידענו דרשע הוא אם עדותו בב"ד אמת: קיצור מאות ב' שיש לחוש משום דכשמעיד באופן אחר הרי משים א"ע רשע שהרי נשבע תחלה ויש לפשוט מדין המשנה פ"ד דשבועות השביע עליו חמשה פעמים חוץ לב"ד ותיגרין הריטב"א דאפילו אומרים עכשיו בשקר נשבענו פלגינן דבוריה ובב"ד לא שייך פן בעדות אלתער ואפ"ל דא"צ כלל לפלגינן דבוריה כיון בעדותו בב"ד אינו משים א"ע רשע ולא כמו פלוני רבעני לרצוני רק שאנו מוכיחים כאשר נעריף לפנינו מה שהעיד ונשבע חוץ לב"ד עם עדותו בב"ד נבין שהיה רשע למפרע זה לא איכפת לן.

שהרי אין עדות ממש שהוא רשע: ג ויש לכאר הדבר עוד דהנה הא דאין אדם משים א"ע רשע פ"א בתש"ו מהר"ם לובלין סי' פ"א סד"ה ואם פן בב"ד דל"ה ע"ד. ונ"ל לא מסברא בעלמא אמרו פן אלא מדינא כדאיתא התם סנהדרין פ"ק ד"ט ע"ב.

רבי אמר דאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע ופרש"י פלומר ע"י עדות עצמו אינו נעשה רשע שהרי התורה פסלה קרוב לעדות וכיון דמן התורה הוא דאינו נפסל ע"פ עצמו מטעם קורבא אין לחלק בשום אופן עכ"ל וא"כ זהו שאין מאמינים לו על מה שפוסל א"ע אבל הכא במתניתין פ"ד דשבועות שפא לב"ד והודה שידוע לו עדות כמו שהתובע משביעו א"כ זה יש להאמינו אלא שתאמר א"כ פוסל א"ע לומר שנשבע לשקר ונהרי הא בהא תליא שאם תאמינו העדות תאמין שנשבע לשקר וע"כ האמנת העדות גורם שמאמינים לו ליפסול א"ע ע"ז יש להשיב כיון שבשעה שמעיד העדות בב"ד א"צ ואין מוכרח להזכיר נידון השבועה לשקר א"כ אני מקבל זה וכשאני בא לדין אם פסול לעדות מחמת שנשבע לשקר אומר שאין פסול ע"פ עצמו דכונתה אשכחן פט"ו דיבמות שהאשה נשאת ע"פ עצמה ולגבי צרתה הוא בחזקת חי לגמרי ואוכלת בתרומה אלא שיש לחלק דהתם האשה והצרה הם שני גופים אף שהבעל גוף אחד הדין נותן להאמינה גבי גופה ולא לגבי חביתה כלל אבל הכא הפל איש אחד ועדות אחת ועוד דאף אם נניח חילוק זה עכ"ז זהו שייך כשאין שני עדים ששמעו איה שנשבע חוץ לב"ד שאין יודע לו עדות רק התובע והוא ע"ז שייך לומר פן אבל כשיש שני עדים ששמעו איה שהשביעו חוץ לב"ד וכפר בו הרי אם עדותו שהעיד בב"ד אמת ממנ"פ השני עדים מעידים שרשע הוא שהרי ממנ"פ אם עדותו בב"ד אמת ע"כ נשבע לשקר בפני שני

הַעֲדִים וְהָרִי הוּא מוֹדָה ג"כ לְדַבְרֵיהֶם שֶׁנִּשְׁבַּע פֶּן א"כ אֵינוֹ נַעֲשֶׂה רָשָׁע ע"פ עֲצֻמוֹ כ"א
גַּם ע"פ שְׁנֵי עֲדִים בְּצִירוֹף עֲצֻמוֹ שְׁאֵינוֹ מְכַחֵשׁ לְהַעֲדִים שֶׁרָשָׁע הוּא וְעוֹד דָּאָרְף שְׁאֵין שְׁנֵי
עֲדִים שֶׁהַשְּׂבִיעוֹ חוּץ לַב"ד וְכִפָּר מ"מ הַתּוֹבֵעַ עֲצֻמוֹ מוֹדָה שֶׁהַשְּׂבִיעֵם חוּץ לַב"ד ה"פ
וְכִפְרוּ בָהֶם א"כ מֵאֵי מְהֵנִי לִי הַהוֹדָאתָם הָרִי לְדַבְרֵיו רָשָׁעִים הֵם שֶׁנִּשְׁבַּעוּ בְּשִׁקְרָה ה"פ
וְהָרָשָׁע פְּסוּל לְעֵדוֹת א"כ אֵיךְ יוֹצֵיא מִמּוֹן בְּעֵדוּתָם.

כִּינּוֹן שֶׁלְדַבְרֵיו הֵם פְּסוּלֵי עֵדוֹת מִן הַתּוֹרָה. עכ"ז י"ל כַּמ"ש הָרִיטְבָּ"א כִּינּוֹן שְׁאֵינוֹ מְוַכְרֵחַ
גְּמוּר שֶׁהָיָה רָשָׁע פְּגוֹן שִׁי"ל שֶׁשָּׂכַח אוֹ שִׁי"ל שֶׁהִי טוֹעָה דַּהֲי' נִשְׁבַּע וּמַחֲשֵׁב בְּלִבּוֹ אֵיזָה
תְּנַאי בְּדָרְךְ הַנִּזְכָּר בַּש"ע יו"ד סי' רל"ב סעי' י"ד בַּש"ף ס"ק ל"ג וּבַט"ז ס"ק כ"ו אוֹ י"ל
שֶׁמֵּא הָיָה אָנוּס מִחֲמַת פְּקוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁהָיָה יָרָא מֵהַנְּתַבֵּעַ בְּדַבָּר שֶׁיֵּשׁ חֲשֵׁשׁ ס"נ וְאָף שַׁכ"ז
רְחוּק מְאֹד מ"מ מֵאֲחֵר שֶׁאֶפְשָׁר הוּא אֵין שְׁנֵי הַעֲדִים שֶׁשָּׂמְעוּ יְכוּלִים לְהַעֲיִד בְּנִדְאֵי
שֶׁרָשָׁעִים הֵם.

וְכֵן הַתּוֹבֵעַ א"י וְדֹאֵי שֶׁרָשָׁעִים הֵמָּה. וצ"ע מֵהָא דְאֶמְרֵינוּן בִּיבְמוֹת פֶּרֶק הַחֹלֶץ דַּמ"ז ע"א
וְלְדַבְרֵיהֶם נִכְרִי אֶתָּה וְאֵין עֵדוֹת לְנִכְרִי.

וה"נ נִמָּא לְדַבְרֵיהֶם נִשְׁבַּעַת עַל שִׁקְרָה וְרָשָׁע אֶתָּה וְאֵין עֵדוֹת לְרָשָׁע וַיֵּשׁ לְחַלֵּק ג"כ דְּהֵתָם
בְּהַעֲדוֹת גּוֹפָא מְזַכִּיר אֵיךְ שֶׁהוּא נִכְרִי וּפְסוּל לְעֵדוֹת וְאֵין נֶאֱמָר לְפִסְוֹל א"ע זְהוּ פִי אֵין
עֵדוֹת לְנִכְרִי מִשָּׂא"כ הֵכָא בְּעֵדוּתוֹ הַשְּׂנֵיָה אֵין מְזַכִּיר כָּלֵל שֶׁהוּא רָשָׁע כ"א עי"ז מוֹכִיחִים
שֶׁהִי רָשָׁע לְמַכְרַע אֵינוֹ נִפְסָל דְאֶפְשָׁר תּוֹלִין בְּסִבְרָא דְלַעֲיִל וּמִיָּהוּ בַּש"ע ח"מ סי' ל"ד
סכ"ד מְשַׁמֵּעַ דְאֵין תּוֹלִין בְּדַבָּר שֶׁצַּד הַזְכוּת רְחוּק יַעו"ש וַע" בַּש"ף ס"ק ח וּבב"י רַס"י
ל"ד בְּסַעֲיָף ה' בַּד"ה כ' הָרִיב"ש בַּס"י שִׁי"א וַאֲע"פ שְׁאֵין רֹבֵב הָעוֹלָם טוֹעִים בְּזָה אֲבָל
כִּינּוֹן שֶׁהַשְּׂכַחָה מְצוּיָה כו' יַעו"ש וּבָהָא אֶתִּי שֶׁפִּיר דַּלְק"מ אֲמַתְּנִיתָן פ"ד דְּשִׁבּוּעוֹת הַנִּזְ"ל
מִמַּתְּנִיתִין פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת דִּי"ח ע"ב הַעֲדִים שֶׁאֶמְרוּ כְּתִב יְדִינוּ הוּא זֶה אֲבָל אָנוּסִים הֵיִינוּ
כו' הָרִי אֵלוֹ נֶאֱמָנִים וּבְגִמְרָא שָׁם אָמַר רַמִּי בַר חֲמָא לֹא שָׁנוּ אֲלָא שֶׁאֶמְרוּ אָנוּסִים הֵיִינוּ
מִחֲמַת נִפְשׁוֹת (נֶאֱנָסוּ דְלֹא מְשׁוּוּ נִפְשֵׁיהוּ רַשִׁיעֵי וְכִינּוֹן דְּעַלְיָיהוּ סְמִכִינוּ הָא בְּתוֹךְ פְּדֵי
דְּבוּר עֲקָרוּהָ לְסִדְהוּתֵיהוּ וְהִפָּה שֶׁאֲסַר הַתִּיר) אֲבָל אֶמְרוּ אָנוּסִים הֵיִינוּ מִחֲמַת מִמּוֹן אֵין
נֶאֱמָנִים מ"ט אֵין אָדָם מְשִׁים עֲצֻמוֹ רָשָׁע (אֵינוֹ נֶאֱמָר לְפִסְוֹל עֲצֻמוֹ מִחֲזַקְתּוֹ דְּקָרוֹב הוּא
אֲצֵל עֲצֻמוֹ וְקָרוֹב פְּסוּל לְעֵדוֹת) וּכ"פ הָרַמְבַּ"ם פ"ג מַה"ע דִּין ו' ז' וְהַטּוֹש"ע סי' מ"ו
סל"ז.

וּמ"ש מֵהָא דַּפ"ד דְּשִׁבּוּעוֹת דְּנִשְׁבַּעוּ חֲמִשָּׁה פְּעֻמִּים חוּץ לַב"ד וּבָאוּ לַב"ד וְהוֹדוּ מְקַבְּלִין
עֵדוּתָן אַע"פ שֶׁאֲוֹמְרִים בְּשִׁקְרָה נִשְׁבַּעוּ א"ו הַחֲזִילוּק פְּשׁוּט דְּהֵתָם בְּעֵדוּתוֹ שֶׁמַּעֲיִד בַּב"ד
אֵין מְבֹאָר שֶׁהוּא רָשָׁע כָּלֵל ע"כ נֶאֱמָר בְּזָה אֲבָל הֵכָא עֵיקַר עֵדוּתוֹ שֶׁמַּעֲיִד שֶׁהוּא רָשָׁע
הֵיִינוּ שֶׁחֲתָם בְּשִׁקְרָה מִחֲמַת מִמּוֹן וַע"ז בָּא לְפִסְוֹל הַשְּׂטֵר וְכִינּוֹן שֶׁבְּעֵיקַר עֵדוּתוֹ הוּא רַק
שֶׁהוּא רָשָׁע הָרִי זֶה אֵין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי שֶׁאָדָם קָרוֹב אֲצֵל עֲצֻמוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָר ע"ז לְבַטֵּל
עֵדוּתוֹ שֶׁהַעֲיִד עַל חֲבִירוֹ אֲבָל לַפְמ"ש הָרִיטְבָּ"א פ"ד דְּשִׁבּוּעוֹת דְּהֵתָם הַטַּעַם מְשׁוּם
דְּפִלְגִינוּ דְּבוּרֵיהֶם וְכִמוֹ פ"ק דְּסִנְהֶדְרִין ד"ט סע"ב יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ אֲמַאי גַּבִּי אָנוּסִים
הֵיִינוּ לֹא פִלְגִינוּ דְּבוּרֵיהֶם וְאָרְף שֶׁהַתּוֹס' שָׁם בְּכַתְּנֻבוֹת הַקְּשׁוֹ אֲמַאי לֹא פִלְגִינוּ דְּבוּרֵיהֶם כְּמוֹ
בְּפִלוֹנֵי רַבְעֻנֵי לְרַצוֹנֵי וְתִרְצוֹ שָׁם כְּפִה תִּירוּצִים.

אפשר התירוצים ההם לא יספיקו לחלק אמאי פלגינן דבוריה במתניתן פ"ד דשבועות הג"ל דמש"ש משום דאונס מחמת נפשות לא שכיח הלא גם במתניתן דשבועות לא שכיח מאד השכחה שישפחו ה' פעמים כו' כמשי"ת לקמן ואעפ"כ פלגינן דבוריה גם מ"ש עוד א"נ שאני הכא דמחמת ממון הוי פירושא דאנוסים היינו כו' הלא כמ"כ וכ"ש במתניתן דשבועות פיון שמעידין עדות בב"ד מןכרח שבשקר נשבעו גם התירוץ הד' שכתבו א"נ כו' מיד עושין עצמן רשעים כו' כש"כ שפן הוא במתניתן פ"ד דשבועות הג"ל וא"כ אמאי שם פלגינן דבוריה מיהו התירוץ שכתבו פיון דקיום שטרות דרבנן לא פלגינן דבוריה כדי לפסול השטר וכ"כ בסנהדרין ד"ט סע"ב פיון מדאורייתא עה"ח על השטר כמי שחזקה עדותן בב"ד דמי כו' תירוץ זה אתי שפיר גם להריטב"א לחלק פן בין הדין דשבועות ג"כ וכ"כ בשט"מ שם בשם הרב ר' יוסף הלוי ז"ל לחלק בין אנוסים היינו ובין פלוני רבעני לרצוני כו' מפי חתמי אשטרא כפר נחזקה עדותן בב"ד כו' וכיון דלא מהימני לשונויה נפשנויהו רשעים מוקמינן לה אחת"י דבשטר חזקה דהא עה"ח על השטר כו' נמצא השטר עומד על חזקתו בחותמו והא דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו כו' שאני התם דליכא שטרא עכ"ל: קיצור מאות ג' זה שאין אדם משים א"ע רשע מפני שהוא קרוב והיינו כשבשעת עדותו מבואר בתוך העדות דבר שהוא רשע כמו פלוני רבעני לרצוני משא"כ בדין המשנה דשבועות הג"ל בתוך עדותו אינו מבואר רק שפלוני חייב לפלוני ואין זה רשעת על עצמו רק שיש ממ"נ מבחוי שהוא רשע ע"ז יש לתרץ גם באיזה טעם רחוק שאפילו בלא טעם אינו נפסל ע"פ עצמו כי י"ל שאמת שעכשו עושה תשובה ומעיד האמת וראי' לחילוק זה שלא יקשה אמתניתן פ"ב דכתובות והגמרא שם דאין נאמנים לומר אנוסים היינו מחמת ממון משום דאין אדם משים עצמו רשע במתניתן פ"ד דשבועות דמקבלין עדותן בב"ד אף שלפ"ז בשקר נשבעו חוץ לב"ד ולפמ"ש החילוק פשוט דהתם בעדותו מבואר שהוא רשע ע"כ אין מקבלין זה ממנו משא"כ במתניתן פ"ד דשבועות ולהריטב"א דהכא הטעם משום פלגינן דבוריה אינו מתורץ הטעם דהתם לא פלגינן דבוריה רק ע"פ תירוץ א' של התוספת: ד ונשוב לנדון שלפנינו דאף שקיבלו עליו בח' יכול לחזור בו כדודן דפ"ד דשבועות הג"ל.

ולא דמי לכתובות י"ח ב' משני טעמים הג"ל דבאנוסים היינו מחמת ממון נזכר בדבריו שהוא רשע וזהו עיקר העדות הב' שכבר נתקיים עדותן הראשונה מה"ת לגמרי ע"כ אינו נאמן להשיב א"ע רשע לשבן עדותו הראשונה וכמו דלא פלגינן דבוריה מה"ט משא"כ בנדון שלנו שלא נזכר בעדותן השנייה שהוא רשע.

וגם עדיין לא נגמר עדותו הראשונה מדאורייתא שפיר מהימנינן ליה אלא שי"ל נהי דלא דמי להא דאנוסים היינו מחמת ממון עדיין גם להא דפ"ד דשבועות ג"כ לא דמי דהתם י"ל הטעם כמ"ש הריטב"א דפלגינן דבוריה כמו בפ"ק דסנהדרין ד"ט סע"ב אבל הכא לא שייך זה מאחר שכתחלה קיבל הבחור אלטער בח' שאמר ונתן ועתה אומר שלא שמע ולא ראה פלל א"כ אין מה לפלוג דבורו הראשון אף כפר פתבתי שאף אם לא שייך פלגינן דבוריה פיון בעדותו השנייה בעצם העדות לא נזכר שהוא רשע א"כ יכול להעיד ולא דמי לפלוני רבעני לרצוני דהתם בעדותו נזכר שהוא רשע ע"כ אי לא פלגינן דבוריה ע"כ אומר בעדותו שהוא רשע ונתורה אמרה אל תשת רשע עד וממנ"פ אם תאמין עדותו רשע הוא ע"כ העדות בטל אבל הכא שבעדותו אין נזכר שהוא רשע אף

אם לא פלגינן דבוריה מקבלין עדותו כמש"ל שאפ"ש דהיה טועה ומחשב בלבו אינה תנאי כו' וכנ"ל ומיהו באמת זהו דוחק מטעם הנזכר לעיל סעיף ג' פינון לדברי התובע עצמו רשעים הם שנשבעו על שקר וכ"ש אם יש עדים ע"ז איך יוציא ממון בעדותו אף עכ"ז נראה דהכא בנקל הרבה יותר לקבל עדותו השניה מבהמשנה פ"ד דשבועות דע"כ שם דוקא הוצרך הריטב"א לחדש הטעם דפלגינן דבוריה וכאן א"צ לזה דהתם בהמשנה עדותו השניה הוא לקיים ולהחזיק דבר מתקדש שפלוגי חייב לפלוגי מנה ואם הוא רשע א"א לקיים על פיו דבר זה ע"כ הוצרך לטעם דפלגינן דבוריה ולא היה רשע כלל משא"כ הכא שעדותו השניה אינו כלל לקיים דבר כ"א לבטל הגדתו הראשונה שלהד"מ זה יוכל לבטל אף אם לא פלגינן דבוריה דאף שקבל בח' תחלה שעדותו על הקדושין אמת מ"מ מאחר שעדיין לא נגמרה עדותו ויכול לחזור בו ואומר שא"י מהקדושין כלל הרי יש לקבל חזרתו שעד שלא נגמר עדותו יכול לחזור בו ובעדותו זה לא נזכר כלל שהוא רשע אלא שמבחוץ תאמר א"כ נעשה רשע למפרע שעבר על הח' ואין אדם משים עצמו רשע היינו רק שהוא אינו נאמן לעשות עצמו רשע אבל הכא על החזרה נאמן הוא מדינא ונעשה רשע לא ע"פ עצמו כ"א ע"פ הב"ד ששמעו שבועתו ומהכ"ת לא יוכל לחזור בו פינון מדינא יכול לחזור בו רק מפני שתאמר שא"כ מ"ע רשע ע"ז נשיב הלא מה שמע"ר זה אינו כ"א ע"פ אחרים ששמעו שבועתו ובאמת נעשה רשע עי"ז ע"י אחרים ועכ"ז לא מפני זה נשלול ממנו הדין שיכול לחזור בו מעדותו ואין לומר שע"י שקבל בחרם חשוב כנגמר עדותו זה ודאי ליכא למימר פינון שאנו רואים שלא חקרו ממנו כל הצורך וזה תולה בדין עד שהעיד בב"ד וקודם שנגמר עדותו עבר על ל"ת שנשבע על שקר עד"מ ואח"כ חזר בו מעדותו הראשונה לכאורה י"ל איך עתה שהוא רשע יכול לבטל העדות שהעיד קודם שהיה רשע ומ"מ י"ל פינון דהדין גותן שיכול לחזור בו והרי חזר בו א"כ עכ"פ ה"ל עדותו כמאן דלית' כלל ולכן אף שהב"ד יודעים שאם חזרתו אמת על פרחנו נעשה רשע שעבר על הח' עכ"ז י"ל שזה אינו מציל מלקבל חזרתו לענין שיכול לחזור בו וה"ל עדותו כמאן דליתא כמש"ל וכעת נרחיב עוד בזה והוא שי"ל דבלאו הכי אף אם לא נשבע ולא קיבל בחרם תחלה עכ"ז פינון שהעיד תחלה בב"ד שנתקדשה ועכשיו חזר בו הרי העיד עדות שקר ועושה עצמו רשע וכן מלקות הוא ואזהרתיה מפסוק לא תענה ברעך עד שקר שחייבין ע"ז מלקות כדאיתא בסנהדרין ד"י ע"א.

ובפ"ק דמכות (דף ד' ע"א וע"ב). ועיין בחידושי הריטב"א שם במכות (דף ד') בד"ה אלא אמר ריש לקיש ואעפ"כ אמרה תורה שיכול לחזור בו אף שע"ז משים את עצמו רשע למפרע שהעיד שקר דאין לתרץ דשם לא עושה א"ע רשע שסמך על שיחזור בו דהא עד"מ בדין מרומה שצריך דו"ח או בשאר עדות שצריכים דו"ח כמו בדיני קנסות או בדין מרומה דקדושין וכה"ג מניין יודע זה העד שידרשוהו ויחקרוהו וגם אם הדו"ח ה"א אחר שנה ובינתיים לא חזר בו הרי עכשיו שחזר בו אחר שנה משים א"ע רשע למפרע שיצתה מתח"י עדות שקר ואעפ"כ אמרה תורה שיכול לחזור בו והטעם אפ"ל דאע"פ שמשים עצמו רשע למפרע מ"מ פינון דעדיין לא נגמר עדותו כלל איך אפ"ש לקיים עדותו אחר שחזר בו פינון דכלל גדול ודין גמור שפשלא נגמר עדותו בדו"ח (ואין זה נכון) אין העדות פלום א"כ מה בכך שמשים א"ע רשע עכ"פ אין כאן עדות ודוקא

בההיא דפ"ד דשבועות שמקבלין עדותו מחדש לקיים דבר על פיו הנצרך הריטב"א לומר דפלגינן דבוריה אכל לעגנן שיכול לחזור בו מעדותו הראשונה קודם שנגמר עדותו א"צ לזה דכיון שעדיין לא נגמר עדותו כלל ובתוך כך חזר בו אין פאן עדות עכ"פ וא"כ אף אם מתחלה נשבע ע"ז שעדותו אמת פיון שלא נחקר עדותו ובגמר דו"ח חוזר בו אין פאן עדות וא"כ לפ"ז אפילו עדות הבחור אלתער אף שחזר בו לגמרי אף אם הוא בעגנן שאין לומר פלגינן דבוריה הראשון וקבל עליו בח' תחלה יכול לחזור בו שפיון שהוא דין מרומה וצריף דו"ח וגם אפילו אינו דין מרומה לא פירש ולא נגמר עדותו פנ"ל ויכול לחזור בו וכשחוזר בו אין פאן עדות כלל והנה בתשו' הב"י סי' ד' נשאל על עדים שהעידו תחלה שיצחק אמר לחנה לקחי אלו בתורת קדושין דה"ל ידים שאינן מוכיחות וא"צ גט.

והעידו זה ע"פ הח' וא"כ העידו שא' הריני נותנו לה בתורת קדושין דפסק הריב"ש דהוי ידים מוכיחות וכ' דיכולים לחזור בהן משום שי"ל שלא חשבו שיש חילוק בין לקחי אלו בתורת קדושין ובין הריני נותנו לה בתורת קדושין וכשאמרו לנו שיש חילוק בדבר העדנו דברים פהנונינו ולכן אע"פ שהעידו תחלה ע"י קב"ח פלשחזרו להעיד שניה לא נפסלו מפני כך דלא היו חוזרים ומגידים עכ"ד והר"ם מטראני כ' ע"ז ואם מה שהעידו תחלה הוא שקר ומה שהעידו א"כ הוא אמת הרי עברו על הח' ופסולים לעדות הובא בכנה"ג באה"ע סי' כ"ז בהגה"ט אות למ"ד לכאורה זהו סתירה לדברינו שאמרנו שאע"פ שלדברי הבחור אלתער עבר על הח' פשהעיד בראשונה עכ"ז יכול לחזור ולהעיד שניה דכבר הקדמנו החילוק דלקיים דבר ע"פ עדותן השניה הוא שא"א פאשר עברו על הח' בעדותן ראשונה אא"כ י"ל פלגינן דבוריה כמ"ש הריטב"א פ"ד דשבועות.

והרב"י והמבי"ט ע"כ צ"ל דס"ל דבגדון שלהם לא שייך לומר פלגינן דבוריה משא"כ בגדון שלפנינו שעדותן השניה הוא לבטל דבר של הגדתן הראשונה א"צ לזה דאף שעבר על הח' עכ"ז פיון מדינא יכול לחזור בו הרי חזר בו ומ"מ צ"ע על הרב"י והמבי"ט שהרי פמו בדין המשנה פ"ד דשבועות עכ"ל דמתרצים דבריהם שהיו שכוחים באותו שעה ונזפרו עתה כמ"ש הריטב"א שזהו עגנן פלגינן דבורי' שאנו מתרצים דבריהם א"כ גם בגדון דהרב"י שייך לומר פן שמתרצים דבריהם שבשעה שהעידו בראשונה היו סבורים בדעתם שאמר לקחי אלו בתורת קדושין ועתה נזפרו שאמר הריני נותנו לה בתורת קדושין ולכן נ' שהמבי"ט והרב"י לא ראו ד' הריטב"א הנ"ל ועמ"ש לקמן תירוץ אחר על המשנה שלא פדברי הריטב"א: קיצור.

וא"כ בגדון שלפנינו אף שבעדות ראשונה קיבל עליו בח' פיון דלא נגמר עדותו ויכול לחזור ולהעיד אין מה שקבל עליו בח' מונעו מלחזור ולהעיד כמתניתן פ"ד דשבועות הנ"ל ועכ"ז כ"ז הוא דוחק פיון שהתובע מודה שרשעים הם שנשבעו לשקר וכ"ש פשיש שני עדים ע"ז שנשבעו פן חוץ לב"ד וע"כ נשבעו לשקר איך יוציא ממון בעדותם וא"כ א"א לתרץ המשנה דשבועות אלא משום דתלינן שלא נשבעו לשקר אלא שכחו העדות וכמ"ש הריטב"א ובנד"ז לא שייך זה פנ"ל אף עכ"ז נ"ד עדיף.

דנד"ז היינו שמעידים לבטל עדותן הראשונה א"כ לא איכפת לן אף שי"ל שנעשה רשע דבלא"ה ה' קיי"ל שיכול לחזור מעדותו קודם שנתקרה נאפילו לאחר שנה וא"כ הרי העיד שקר תחלה ונעשה רשע אעפ"כ לגבי חזרה מהני ה"ה אף שנשבע תחלה ואין

קשׁיָא ע"ז מְתָשׁוּ' הַב"י והמבי"ט ומ"מ הם לא ראו דברי הריטב"א: ה שׁוֹב רְאִיתִי שְׁדִין
זֶה מְפָרֵשׁ בַּב"י ובש"ע ח"מ סי' כ"ח סט"ז דו"ל הַב"י שֶׁם מְחַנְדֵּשׁ י"א פְּתַב הַר' מְנַחֵם
הָאָרוֹן עֲדִים שְׁנֵתִּקְבְּלָה עֲדוּתָן שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד אֶפְיָלוּ הַשְּׁבִיעוּם ב"ד חוֹזְרִין וּמְקַבְּלִים
עֲדוּתָן כּו' אִם לֹא כִּינּוּנוּ עֲדוּתָן עֲדוּת הָרֵאשׁוּנָה וְהֵאחֲרוּנָה בְּטִילָה מִמ"נ עֲבָרוּ עַל הַשְּׁבוּעָה
וְאִי לֹא דְמִסְתַּפִּינָא בְּעֵינֵינוּ לְמִימַר דְּעֲדוּת הָאחֲרוּנָה קִינִימַת וְהִבִּיא רְאִיָּה מֵהֵיכָא דְפָרְק
שְׁבוּעוֹת הָעֲדוּת הַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לַב"ד כּו' וְכ"פ רַמ"א בַּש"ע שֶׁם סט"ז
הוֹלְכִין אַחַר הָעֲדוּת הַשְּׁנִי שֶׁהִגִּידוּ בְּפָנָיו אַע"פ שֶׁהִגִּידוּ בְּרֵאשׁוּנָה ע"פ הַח' וְכ"כ הַסְּמ"ע
שֶׁם ס"ק מ"ח דה"ה אִם הִגִּידוּ בְּרֵאשׁוּנָה ע"פ הַשְּׁבוּעָה.

ואַע"ג דהַסְּמ"ע שֶׁם כ' דְּכָל שְׁלֵא בְּפָנָיו אִין מְדַקְדְּקִין כ"כ: הִנֵּה כַּמ"כ פֶּאן פִּינּוֹן דְּעֲדוּת
זֶה הִנֵּה צָרִיף דו"ח וְלֹא עָשׂוּ זֹאת וְגַם לֹא נִגְמַר עֲדוּתָן כְּלָל ה"ל כְּמוֹ הֵתֵם כְּשֶׁנִּתְקַבְּלָה שְׁלֵא
בְּפָנָיו כּו' וְגַם הַט"ז שֶׁם וְהַבֵּאָה ט נִרְאָה מְסַפְּיָמִים לְדִין זֶה יַעו"ש בַּט"ז ומ"ש בְּתִשׁוּבַת
הַרִיב"ש סי' ק"ח פִּי מַעֲתָה לֹא יִתְזָרוּ בָּהֶם אַחֲרֵי שֶׁהִעִידוּ בְּכַח חֲרָם אֲבָל אִם הָיוּ חוֹזְרִים
בָּהֶם הִנֵּה מְהִינֵי חֲזָרְתָם וְזֶה פְּדַעַת הַר"ם הָאָרוֹן וְאַע"פ שֶׁבַכְנָה"ג סי' כ"ח בְּהִגָּהַת הַב"י
אוֹת ק"ח פְּתַב לְהַפְּדָה דְּכּוֹנֵנַת הַרִיב"ש דָּאִם חֲזָרוּ בָּהֶם לֹא יוֹעִיל הַפְּדָה מ"ש ר"מ הָאָרוֹן
דְּעֲדוּת אַחֲרוּנָה קִינִימַת מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"ב סי' ס' עכ"ל אִין דְּבָרָיו נְכוּנִים לַפַּע"ד דָּאִם
כְּדָבָרָיו ה"ל לְהַרִיב"ש לומר פִּי מַעֲתָה לֹא יוֹכְלוּ לְחַזֵּר בָּהֶם אֲבָל אוֹמְרוּ לֹא יִתְזָרוּ בָּהֶם
הַכּוֹנֵנָה רַק שְׁלֵא יַעֲשׂוּ כְּזֹאת לֹא שְׁלֵא יוֹעִיל חֲזָרְתָם וְהִנֵּה הַכְּנָה"ג שֶׁם אוֹת ק"ו הִבִּיא
סְפָר מ"צ הַנ"ל סי' ס' שֶׁהִקְשָׁה עַל הַר"מ הָאָרוֹן לְמָה לֹא יִהְיוּ פְּסוּלִים לְעֲדוּת לְפִי שְׁעָבְרוּ
עַל הַשְּׁבוּעָה וְהַכְּנָה"ג תִּירֵץ דָּאִינוּ רְחוּק מִן הַדַּעַת שֶׁיִּסְבֹּר הַר"מ הָאָרוֹן כְּסִבְרַת רַש"י
ז"ל שְׁבִשְׁבוּעוֹת בִּיטוּי דְּלִהָבָא לֹא נִפְסַל לְעֲדוּת וְלִכְּן עֲדוּת הַשְּׁנִיָּה קִינִימַת דְּבִמָּה שְׁעָבְרוּ
עַל הַשְּׁבוּעָה בְּעֲדוּת הָרֵאשׁוֹן לֹא מִיפְסָלִי וּמִיָּהוּ בְּטַל הָעֲדוּת לְפִי שְׁחֲזָרוּ בָּהֶם עכ"ל וְאִין
מוֹכֵן תִּירוּצוֹ דְּהָא הַר"מ הָאָרוֹן הוֹכִיחַ דִּין זֶה מֵהַמְּשָׁנָה פ"ד דְּשְׁבוּעוֹת כְּנ"ל וְהֵתֵם עֲבָרוּ
עַל שְׁבוּעַת בִּיטוּי דְּלִשְׁעָבַר שְׁיִצְתָה שְׁבוּעַת שְׁקָר מִפִּיהֶם וּבַכָּה"ג רַש"י ג"כ מוֹדָה דְּנִפְסְלוּ
וְשׁוֹב רְאִיתִי שֶׁהַתּוֹמִים הִקְשָׁה כֵּן עַל הַכְּנָה"ג וְהוּא בְּסִי' כ"ח ס"ק י"ט וְז"ל אָף לְפִי דְּבָרָיו
לֹא הִנֵּה לוֹ לְהַר"מ הָאָרוֹן לְהִבִּיא רְאִיָּה מִן מְשָׁנָה הַנ"ל דְּשֶׁם אִי נִשְׁבְּעוּ שְׁאִין יוֹדְעִים
עֲדוּת ה"ל שְׁבוּעָה שְׁעָבַר עכ"ל: קִיצוּר: שְׁדִין זֶה מְפָרֵשׁ כֵּן בַּש"ע ח"מ סי' כ"ח סט"ז
בְּהִגָּהַת רַמ"א וּמְקוּרוֹ בַּב"י מְחַנְדֵּשׁ י"א בְּשֶׁם הַר' מְנַחֵם הָאָרוֹן וְהִקְשָׁה ע"ז בְּמִשְׁפֵּט
צָדֵק.

וְהַכְּנָה"ג תִּירֵץ וְאִין הַתִּירוּץ נְכוּן לְפָרֵשׁ כֵּן הַמְּשָׁנָה אֲלֵא פֶּשֶׁט ד' הַר"מ הָאָרוֹן וְרַמ"א
מִשְׁמַע כַּמְש"ל אוֹת ב' וְאוֹת ג' וצ"ע: ו וְהַתּוֹמִים כְּתַב לְפָרֵשׁ דְּמִיָּרִי שְׁלֵא עֲבָרוּ עַל
הַשְּׁבוּעָה כְּלָל וְרַמ"ש דְּמִיָּרִי בְּמִןשְׁבָּע מִפִּי עֲצָמוּ הִינּוּ שְׁעָנָה אֲמֵן וְאַע"פ כ' לֹא עֲבָרוּ עַל
שְׁבוּעַת בִּיטוּי יַעו"ש זֶהוּ נִגְדַּל לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה שְׁבוּעוֹת הָעֲדוּת פִּיצַד כּו' שְׁבוּעָה שְׁאִין אָנוּ
יוֹדְעִים לָהּ עֲדוּת אוֹ כּו' וְאָמְרוּ אֲמֵן וַע"ז גּוֹפֵא אוֹמֵר הַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶן ה"פ חוּץ לַב"ד וְכֵן
מְבֹאָר בְּהַרְמַב"ם דְּחִיבִים מִשׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי שְׁנִשְׁבְּעַ לְשִׁקָּר.

רַק שְׁפִטוּרִים מִשְׁבוּעַת הָעֲדוּת כְּמְבֹאָר בְּהַרְמַב"ם פָּרְק י' מֵה' שְׁבוּעוֹת דִּין י"ו פְּטוּרִים
מִשְׁבוּעַת הָעֲדִים כְּמוֹ שְׁבִיָּאֲרָנוּ וְר"ל כַּמְש"ש פ"ט דִּין י"ד כָּל מְקוֹם שְׁאָמְרוּ פְּטוּר פְּטוּר
מִשְׁבוּעַת הָעֲדִים וְחִיבִים מִשׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי וְהַרְשָׁפ"א בְּחִדּוּשָׁיו שֶׁם כ' לִיתְגִּי אוֹ

שְׁאֵמֵר לָהֶם מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׂאֵם אַתֶּם יוֹדְעִים לִי עֵדוֹת שֶׁתְּבֹאוּ וּתְעִידוּנִי וְאָמְרוּ אֲמֵן חַיִּיבִים וְהַעֲלֶה דַמְתֵּינִתָּן לֹא מֵיִרֵי בְּאִפְּן זֶה כִּי אֲבִי בְּאִפְּנִים הַמְּבֹאָרִים בְּמִשְׁנֵה פִּנְ"ל וְזֶה הַפֶּה דְּבָרֵי הַתּוֹמִים שֶׁפִּירֵשׁ הַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶם ה"פ חוּץ לִב"ד בְּאִפְּן הַנְּ"ל אִף מ"ש לְתַרְץ דַּמְתֵּינִתָּן דִּהַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לִב"ד לֹא מֵיִרֵי בְּעִנְיָן מְוָשָׁבַע מִפִּי עֲצָמוֹ אוֹ מִפִּי אַחֲרִים וְעֵנָה אֲמֵן דִּהְיִי כְּמוֹ נִשְׁבַּע מִפִּי עֲצָמוֹ אֲלֵא מֵיִרֵי בְּמִשְׁבַּע מִפִּי אַחֲרִים זֶהוּ נְכוּן וְכ"כ בַּקְצָה ח"ח שָׁם סק"ח בְּשֵׁם תְּשׁוּבָ' עה"ג.

וְכ"מ מִלְּשׁוֹן הַרְ"ן דְּבִשְׁבוּעָה בִּב"ד מִשְׁנֵי נִפְשֵׁיהוּ רִשְׁעִים וְכ"כ בִּכ"מ פִּכ"א מֵה' עֵדוֹת מִשְׁמַע בְּשְׁבוּעָה חוּץ לִב"ד לֹא וְהֵינּוּ בְּמִשְׁבַּע מִפִּי אַחֲרִים וְלֹא עָנוּ אֲמֵן וְהֵינּוּ כִּי פִי מְוָשָׁבַע מִפִּי אַחֲרִים פִּי רִשְׁ"י בְּהַמְּשָׁנָה ר"פ שְׁבוּעוֹת הָעֵדוֹת (דָּף ל' ע"א) כְּגוֹן מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁתְּבֹאוּ וּתְעִידוּנִי וְאָמְרוּ לוֹ אֵין אֲנִי יוֹדְעִים לָךְ עֵדוֹת וְלֹא הוֹצִיאוּ שְׁבוּעָה מִפִּיהֶם.

א"כ בְּכַה"ג אֵין חַיִּיבִים מִשׁוֹם שְׁבוּעַת בִּיטוּי פְּלֵל רַק מִשׁוֹם שְׁבוּעַת הָעֵדוֹת לְכַד וְכִינּוּן שֶׁבָּאוּ לִב"ד וְהוֹדוּ פְּטוּרִים מִשְׁבוּעַת הָעֵדוֹת לְגַמְרֵי וְלֹא הָיוּ רִשְׁעִים מִשׁוֹם שְׁבוּעַת בִּיטוּי מֵאַחַר שֶׁלֹּא הוֹצִיאוּ שְׁבוּעָה מִפִּיהֶם וְלֹא עָנוּ אֲמֵן דְּבִשְׁבוּעַת הָעֵדוֹת הוּא דְחַיִּיב מְוָשָׁבַע מִפִּי אַחֲרִים כְּדַכְתִּיב וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהֵי וְהֵינּוּ אֲפִילוֹ שֶׁלֹּא עָנָה אֲמֵן וְלִפְנֵי מִינִיָּה שְׁבוּעַת הַפְּקֻדוֹן בְּגוֹז"ש דְּתַחֲטָא תַחֲטָא כְּדֵאִתָּא בְּגַמ' וְרִשְׁ"י שָׁם דָּף ל"א ע"ב וְסַע"א מִשָּׂא"כ בְּשְׁבוּעַת בִּיטוּי מְוָשָׁבַע מִפִּי אַחֲרִים פְּטוּר אִם לֹא כִּשְׁעָנָה אֲמֵן כִּמ"ש בְּהַדְּיָא בְּגַמְרָא שָׁם ספ"ג (דָּף כ"ט סע"ב).

אִף הַרְמָב"ם ס"ל דְּבִשְׁבוּעָה מִפִּיאַחֲרִים וְלֹא עָנוּ אֲמֵן אֵין חַיִּיבִים פְּלֵל עַל חוּץ לִב"ד אַע"פ שֶׁכְּפָרוּ בִּב"ד כִּמ"ש בַּה' שְׁבוּעוֹת רַפ"ט וְלִדְיָדִיָּה א"א לְהַעֲמִיד הַמְּשָׁנָה פְּלֵל אֲבָל אֵין כֵּן דַּעַת רִשְׁ"י וְשָׂא"פ וְהַקְצָה ח"ח שָׁם הַקְּשָׁה עַל הַתּוֹמִים וְס"ל דַּמְתֵּינִתָּן דִּהַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶם ה"פ חוּץ לִב"ד מֵיִרֵי ג"כ בְּנִשְׁבַּע מִפִּי עֲצָמוֹ וְע"כ תִּרְץ קְרוֹב לְתִירוּץ הַרִיטְב"א ע"ש סק"ח בִּמ"ש וְהַנְּלַע"ד בְּדַבְּרֵי הַר"ם הָאָרוֹן כו'.

וְא"כ אִם נֹאמֵר דִּהְיִי סְפִיקָא דְּדִינָא סְפַק כְּדַעַת הַרִיטְב"א וְגַם הַקְצָה ח"ח כְּתִב שִׁכ"מ מִהַתּוֹסְפוֹת וְכ"ד הַר"ם הָאָרוֹן וְהַרְמָ"א סְפַק כְּדַעַת הַתּוֹמִים וְכֵן בְּכַנְה"ג שָׁם כ' דַּה"ל סְפַק א"כ בְּנִד"ז יֵשׁ עוֹד סְפַק דְּהִכָּא לְחֻזֵר בּוּ מֵעֵדוֹתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה י"ל דִּיכּוֹל אִף לְהַתּוֹמִים מִטַּעַם הַנְּ"ל אוֹת ד' וְעוֹד דְּכִינּוּן שֶׁהַבְּחֹר אֶלְטַעַר אוֹמֵר שֶׁהוֹכְרַח לְהַעֲיִד מִחֲמַת שָׂא"ל כִּי הָיוּ מִפִּי אוֹתוֹ הָאֵב וְהַבֵּן א"כ ה"ז אוֹמֵר שֶׁהָיָה אֲנוֹס מִחֲמַת נְפִשׁוֹת דְּנִגְדָא חֲמִירָא מִקְטָלָא כִּמְאֵרז"ל אֶלְמָלָא נְגֻדוּהוּ, כו' וְא"כ אֵינוֹ מְשִׁים א"ע רִשְׁע פְּלֵל וְאֵע"פ שֶׁזֶּהוּ טַעֲנָה רְחוּקָה קִצָּת הַנָּה לִפְמ"ש הַרִיטְב"א פ"ד דְּשְׁבוּעוֹת דְּפִלְגִינּוּ דְּבוּרִיָּה וְנִאָּמֵר שֶׁשְׁכַחוּ עֵדוּתָן אֲזוּ וְיָמִי לֹא אֵיִירֵי שְׁתוּמ"י אַחַר שֶׁנִּשְׁבְּעוּ בָּאוּ לִב"ד וְהוֹדוּ וְא"כ זֶה רְחוּק שֶׁפֶל הַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים שֶׁהַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶן חוּץ לִב"ד הָיוּ שְׁכוּחִים מִהָעֵדוֹת אִף אִם שָׁהָה זֶה כְּמָה יָמִים שֶׁהַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶן יוֹם וְכַרְגַּע זוֹ הָאֲחֵרוֹן שֶׁאַחַר הַשְּׁבוּעָה הַחֲמִישִׁית בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי אֲזִי דוֹקָא תוּמ"י נִזְכָּרוּ עֵדוּתָן וְבָאוּ לִב"ד וְהוֹדוּ זֶה נִדְּאִי רְחוּק יוֹתֵר וְאֵע"פ כִּי תִלִּינּוּ בְּזֶה וְאֵינָם נִחְשָׁבִים רִשְׁעִים וּמִקְבָּלִים עֵדוּתָן עִתָּה א"כ כִּש"כ שֵׁיִשׁ לְקַבֵּל טַעֲנָה הַנְּ"ל דְּאֲנוֹס הָיָה מִחֲמַת נִגְדָא כְּדִי לְבַטֵּל עֵדוּתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה ע"פ עֵדוּתוֹ זוֹ הַשְּׁנִיָּה אֲלֵא אִף לִפ"ד הַתּוֹמִים

שי"ל דהמשנה לא מייירי פלל רק במןשבע מפי אחרים פנ"ל וא"צ פלל לענו פלגינן דבוריה מ"מ י"ל דכמו במשנה פ"ב דכתובות העדים שאמרו כת"י הוא זה אבל אנוסים היינו מחמת נפשות נאמנין אם אין כת"י יוצא ממקום אחר.

ואף שמדאורייתא עדים החתומים עהש"ט פמו שנתקרה עדותן בב"ד דמי רק מדרבנן צריה קיום עכ"ז נאמנין א"כ כמ"כ בנד"ז פיון שעדיין לא נגמר עדותן ויכול לחזור בו נראה דלא עדיף עדותן מעה"ח עהש"ט פשצריה לקיים עדותן דאדרבה הכא גרע עדותן הראשונה טובא דצריה לקבר עדותן מן התורה וגם לעשות דו"ח פיון שהדין מרונה וגרע טובא יותר ויותר משטר שאינו מקוים ועוד דכיון שנאמנין לומר מבודין היינו לומר שבשקר העידו ה"ה דנאמנין לומר אנוסים היינו מחמת נגדא לבטל עדותן הראשונה וא"כ נראה דהבחור אלתער נתבטל עדותו הראשונה ויכול לחזור בו ולא לחוש למה שאמר עדותו ע"פ הח' מתרי טעמי חדא דהוי שני ספיקות לשיוכל לחזור בו ועוד טעם חזק ע"פ המשנה פ"ב דכתובות מלבד שאף את"ל שלא יוכל לחזור בו ישאר הוא עד אהד מוכחש משני עדים היינו מן הבחור אברהם בן צבי שהוא נראה דנדאי יכול לחזור בו ומן יעקב בן יצחק אייזיק וא"כ פשיטא דלאו פלום הוא דאפילו ע"א בהכחשה דע"א לאו פלום הוא פשהאשה ג"כ מכחשת לגמרי כמבואר בהראב"ד ספ"ט מה' אישות דין למ"ד ובהה"מ בשם הרמב"ן והרשב"א ואף לפמ"ש הרמב"ם שם דלכתחלה לא תנשא ופי' המגיד הטעם פשעד אהד אומר כדבריה סומכת עליו ומענינה הכא לא שייך זה שהרי הכחישתם בעת גב"ע הראשון פשהיו שניהם אומרים שנתקדשה א"כ כשאח"כ בגב"ע השני חזר בו ע"א והודה לדבריה לא שייך טעם דהה"מ ועו"ל דע"כ לא אמר הרמב"ם דלכתחלה לא תנשא אלא פשהעד האומר נתקדשה מחזיק דבריו אבל הכא שגם הוא חזר בו והודה שלהד"מ אף את"ל שלא יוכל לחזור בו י"ל דתנשא לכתחלה כ"ש פשיש פמה פנים לומר שיוכל לחזור בו דפשיטא שהם מספיקים באיסורא דלכתחלה שלפ"ד הרמב"ם וכש"כ דהעיקר שבאמת יכול לחזור בו וכנ"ל וכש"כ מפי שנים: קיצור.

שהתומים פי' דהשביע עליהן חוץ לב"ד מייירי במןשבע מפי אחרים והקצה"ח פי' פהריטב"א: וא"כ ה"ל ספיקא דדינא והכא לחזור בו ולבטל עדותו הראשונה י"ל אף להתומים יכול ועו"ל דהכא שאומר שהיה אנוס מחמת נגדא נאמן פדין המשנה פ"ב דכתובות פשאין כת"י יוצא ממק"א והכא דלא נגמרה עדותן ה"ל אין כת"י יוצא ממק"א ואפילו אם לא היה יכול לחזור בו ה"ל מוכחש מפי שני עדים: אף הנלע"ד לתרץ המשנה דפ"ד דשבועות השביע עליהן ה"פ חוץ לב"ד כו' באופן מרנוח שא"צ למה שנדחק הריטב"א שפלגינן דבוריה ואמרינן שהיו שכוחים כו' גם א"צ למ"ש התומים דמייירי דוקא במןשבע מפי אחרים דכ"ז נגד לשון המשנה וכמ"ש המפרשים דלרבנן מייירי בין במןשבע מפי עצמו בין במןשבע מפי אחרים ואעפ"כ לא נפסלו לעדות פלל גם בלא"ה ק"ל שהרשב"א והר"ן והתוס' לא הקשו פלל במשנה זו איה לא נעשו פסולי עדות ע"י שנשבעו שקר ה"פ חוץ לב"ד: זולת הריטב"א לבדו הקשה קושיא זו וקושיא עצומה פזו איה העלימו עיניהם ממנה התוספות והרשב"א והר"ן בחידושיהם.

ומתחלה אקדים מ"ש בב"י בח"מ סי' ל"ד סעיף ה' בד"ה בתשו' הרשב"א נמצא ואם קשוד על שבועת ממון אף לעדות פסול דתנא בפז"ב אל תשית חמס עד אלו הגזלנין ומועלין בשבועות ואוקימנא בשבועת ממון דהוי רשע דחמס עכ"ל א"כ לפ"ז במועל בשבועות שאינן שבועות ממון רק שבועת ביטוי אינו פסול לעדות לפ"ז הי' א"ש הסוגיא דשבועות ל"א הנ"ל דנשבע חוץ לב"ד ומודה בב"ד עדותו פשר דאינו נפסל לעדות בשבועת שקר שאינו של ממון דהכא שבועה זו אינו מרויח בה ממון לעצמו.

אף הב"י כ' ע"ז ויש לתמוה על מ"ש דלפוסלן לעדות בעינן שיהא רשע דחמס דהיינו לרבא פ"ק ז"ב דף כ"ז א' אב"ל לאב"י כל רשע פסול אפילו דלאו חמס וקיי"ל פאב"י כמו שנתבאר בסמוך עכ"ל וע' כנה"ג סי' ל"ד בהגהת ב"י ס"ק י"ג שהביא שהגמ"י פ"י מה' עדות פסקו פ"ק רבא ודינו פהרשב"א הנ"ל ושכמ"כ בתוספת פא"נ ד"ה שטר שיש בו רבית דנ' מדברי ריב"א ז"ל שפוסק פ"ק רבא ומורי הרב ז"ל (הוא מהרי"ט) בתשו' חאה"ע סי' מ"ג הליץ בעד עכ"ל וראיתי שם בתשו' מהרי"ט דס"ז סע"ג סד"ה אב"ל קשה דהא מיייתי פז"ב שיש שבועה דלא לקי ע"ז ובה אינו נפסל אם אינו שבועת ממון אף לאב"י דקיי"ל פ"ק דה"ה וע' בב"מ פ' הפועלים ד"צ ע"ב בתוס' ד"ה ריש לקיש מה שהביאו מפרק אלו הן הלוקין דט"ו ע"ב בשבועה שאוכל פ"ק זה היום ולא אכלה דר' יוחנן פטר ליה משום לאו שאין בו מעשה ושם לעיל מיניה בד"ה א"ר יוחנן ועיין מזה בהרמב"ם פ"ד מה' שבועות דין כ' כ"א שבשבועה לשעבר דיצתה שקר מפיו בשעה שנשבע לוקה אף שאין בו מעשה פ"ק כגון אם נשבע שאכל והוא לא אכל והוא מהש"ס פ"ג דשבועות (דף כ"א ע"א).

א"כ לפ"ז במתניתין פ"ד דשבועות השביע עליו חמשה פעמים חוץ לב"ד כו' שבשעה שנשבע יצא שקר מפיו שהיא שבועה דלשעבר הרי חייב מלקות וא"כ נפסל לעדות ולא שייך תירוץ דמהרי"ט ועיין מזה בש"ע ח"מ סי' ל"ד ס"ה ובאו"ת שם סק"ז ועיין בשו"ת שמן רוקח סי' ס"א מדין אין אדם מע"ר עד סי' ס"ה וע' מזה בכנה"ג סימן פ"ב בדיני מיגו סעיף קנ"ד ובסי' מ"ו בהגב"י אות פ"ד ובסי' מ"ז בהגהב"י אות ובסי' ל"ד בהגה"ט אות ס' עד אות ס"ח ועכ"פ לפ"ז לדברי מהרי"ט הנ"ל שבשעה שאינו לוקה עליה ואינו שבועת ממון לא נפסל לעדות אף לאב"י א"כ לפ"ז שפיר יש לתרץ המשנה דקיי"ל שבשבועת העדות ליכא פ"ק הלאו דשבועות ביטוי כמ"ש בגמרא פ"ק שבועת שתיים דכ"ה סע"ב לפ"ד רבא דקיי"ל פ"ק וכל דמי פ"ק לשבועת השומרים דהכא דאינו חייב משום שבועות השומרים חייב משום שבועת ביטוי כמ"ש בגמ' פב"ת דשבועות (דף מ"ט ע"ב) משא"כ בשבועת העדות אף היכא דפטר משבועת העדות אין בו פ"ק הלאו דשבועת ביטוי כמ"ש התוספת שם ודלא פהפסר משנה פ"ט הי"ד שכ' ללמוד משבועות השומרים לשבועת העדות נגד התוספת וגם נגד הגמרא (דף כ"ה) סע"ב הנ"ל וא"כ לפ"ז בדין המשנה השביע עליהם ה"פ חוץ לב"ד כו' ודאי לא לקי משום שבועת ביטוי פ"ק בשבועת העדות אף חוץ לב"ד ליכא משום שבועת ביטוי וכיין דלא לקי אינו נפסל לעדות פ"ק דהא אין לו בה הנאת ממון ולכן אתי שפיר המשנה היטב ודברי הרמב"ם פ"ט מה"ש הי"ד הם לכאורה נגד הגמרא דשבועות (דף כ"ה סע"ב) הנ"ל לרבא רק לפי שטת ר"י בן מיגש שהביא בחידושי הרשב"א שם יש לקיים ד' הרמב"ם אב"ל לפרש"י בגמ' שם א"א לקיים דברי הרמב"ם פ"ק ואף גם לפמ"ש בחי' הריטב"א

דהסוגיא משמע יותר כפירש"י מפירוש הרמב"ן יעו"ש ולכן אתי שפיר מה שהתוס' ושאר מפרשים לא הוקשה להם במשנה דשבועות (פ"ד הנ"ל) אמאי לא נפסלו לעדות כו' וכנ"ל ושוב ראיתי שי"ל שגם הריטב"א לא הוקשה לו כלל מדוע לא נפסלו לעדות דהא ע"ז הטעם י"ל שאפילו נשבעו בשקר לא נפסלו לעדות רק קנשיתן איך נאמנים על העדות מאחר שאם פן משים את עצמו רשע וקיי"ל אין אדם משים א"ע רשע ולכן צ"ע אם ללמוד מפאן לדין של הר"מ האר"ן דאפשר דבדין של הר"מ האר"ן אף שהוא בשבועת העדים שי"ן דין שבועת ביטוי דלא דמי לשבועת העדות שבקרא שהתובע משבועת בזה דוקא הוציא התורה שבועת עדות מדין שבועת ביטוי משא"כ היכא שב"ד משביעים אותם שיעידו אמת אף עכ"ז בנדון שלפנינו שפיר י"ל שחזרת אלטער מהני מכמה טעמים דלעיל: קיצור סעיף ז' מתשו' הרשב"א משמע במועל בשבועות ביטוי אינו פסול לעדות והב"י תמה ע"ז דזהו פרכא וקיי"ל פאב"י ומהרי"ט תירץ שיש שבועה שאינו לוקה עליה ובה אף לאב"י לא נפסל לעדות.

וא"כ גבי שבועות העדות אף אם העידו בשקר ליכא משום שבועת ביטוי כמ"ש בגמרא שבועות פ"ג (דף כ"ה ע"ב). ולכן א"ש דין המשנה השביע עליהם ה"פ חוץ לב"ד שלא נפסלו לעדות עי"ז אף שהעידו שקר דשבועה שאין בה הנאת מומן וגם אינו לוקה עליה לא נפסל לעדות על ידה: ח וע"ד הבחור אברהם בן צבי הנה לבד השני ספיקות הנז' לעיל באות ו' עוד יש טעם נכון כמ"ש רומע"ל שנוכל לתרץ דבריו הראשונים שלא יהיו מוכחשים מדבריו האחרונים.

פי מה שאמר בדבריו הראשונים ששמע שאמר לה הרי את מקודשת לי במטבע זו כדמו"י אמר לפי אומדנא דמוכח פיון ששמע סוף דבריו היינו במטבע זו פדת משה וישאל סבר שמתמא אמר גם תחילת הדברים וכיון שהוכרר אצלו שבנדאי אמר כן ע"כ אמר ששמע הכל כי לא כולא עלמא דינא גמירא ובפרט ע"ה פמותו ואומר בדדמי לי ששמע הכל בעדות הראשונה ואחר הדו"ח שנודע לו שאין לילך אחר אומדנות אמר ששמע רק תיבות במטבע זו פדת משה וישאל ותחלת הדברים לא שמע כלל וכן מה שאמר בעדות ראשונה שראה שנתן לה המטבע מידו לידה ממש הוא בעצמו תירץ דבריו בעדות אחרונה שלפי אומדנא דמוכח אמר פן פיון שראה אצלו אגר"כ וראה שהושיט ידו לה ואחר זמן מה ראה אגר"כ אצלה אמר פנ"ל וא"כ עדות אחרונה עיקר מטעמים האלו עכ"ל רומע"ל וכיוצא בזה כ' הרב"י בתשו' מדיני קדושין (סי' ד') שהבאתי לעיל אות ד והביא כמה ראיות לדבריו האחד מתשו' הר"ן שהביא בב"י בח"מ סימן כ"ט מחנודש ג' פל שאינו יכולים לכונן דברי העד כו' הב' ממ"ש בב"י רס"י כ"ט מהגמרא פ"ב דב"מ מסתבר לא מיייתי אינש כו' ולא אמרינן בכי הא פיון שהגיד כו' הג' מהש"ס דפרק גט פשוט שהביא בב"י שם אמר אב"י אע"ג דאמור רבנן פיון שהגיד כו' וס"ל דנדון ש"ל הוא כש"כ מהנה עובדי וז"ל והשתא ומה התם שהוא ברור לכל שדבריו הראשונים הם הפך מדבריו האחרונים משום דלאו אורחין' סומכין על דבריו האחרונים לא הוי חוזר ומגיד בנדון דיין דמשמע דבשעה שהעידו עדות ראשונה לא הנה משמע להו שיש חילוק בין אותו עדות למה שהעידו באחרונה משום דלאו דינא גמירי לאו אורחיהו למיזק על אחת כו"כ דלא מיקרו חוזרים ומגידים וסומכים על עדות אחרון וכ"כ הרב רבינו נסים בפ"ק דר"ה ואפ"ל אם נחקרו בעדות ראשונה בדרישות נחקירות בעדי נפשות יכולים

להעיד כמו שהעידו בעדות שניה וסומכים על עדות שניה לדברי הכל בלי ספק ומזה נלמוד שאע"פ שקבלו העדים נח"ש בעדות ראשון כשחזרו להעיד שניה לא נפסלו מפני פה דלא הווי חוזרים ומגידים עכ"ל וכמ"כ נאמר אנו בנד"ז ומה גם בצירוף השני ספיקות ש"ל דיוכל לחזור בו לגמרי בלאו הכי נראה ודאי שיכולים אנו לסמוך ע"ד הרב"י לומר שיכול לחזור בו ולעשות מעשה רק ע"פ עדותו השניה מה גם שגם נראה שהעדות הראשונה הי' מרומה וגם לא נגמרה עדות הראשונה מדינא א"כ בלא"ה לא היה זה עדות כלל כמו שנת' בתקירה הא' מפמה טעמים א"כ כשחזרו בהן ויש טעמים רבים ונעצומים דיכולים לחזור בהן ודאי דנתבטל עדותן הראשונה מפל וכל ויש לדון רק ע"פ גב"ע השני וכבר נתבאר שלפי גב"ע השני לדברי כל השלשה עדים אין שום חשש קדושין כלל וכלל נהרי הבתולה פיגא העניא בת ר' בצלאל היא פנויה לגמרי ואין עליה שום חשש קדושין כלל וא"צ גט כלל: ואם יאמר האומר לא יהא עדותן הראשונה אלא רק כמו קול קדושין עכ"ז יש להחמיר להצריכה גט ממ"ש הפרדכי בשם ר"י דאע"ג דיכולים לומר מבודין היינו עכ"ז צריכה גט משום קול הובא ב"י בח"מ רס"י כ"ט וכ"כ האגודה פאד"מ אף באמת יש הרבה טעמים להקל הא' דהרבה גדולי האחרונים ס"ל דמבטלינן קלא פהובא בש"ע סי' מ"ו ס"ד בהג"ה וע"ש מזה בפאר היטב ס"ק י"ז מהכנה"ג סי' מ"ו בהגהב"י אות י"ד שגראה שם דהמקילים הם רבים מהמחמירים וכ"נ דעת הר"ב"ש ססי' רס"ו כמהר"מ מרוטנבורג והוא בתשו' מיימוני דשייכי לה' אישות סי' א' יעו"ש באריכות וכן פסק הר"ב"א בחידושו בסוף מסכת גיטין דקיי"ל פ"ב דמבטלינן קלא דהלכה פ"ב באיסורי ובגדון של ר"י בפרדכי שאני שעד אחד לא חזר בו רק ע"א חזר בו וי"ל דה"ל כמו תרנוניהו בא"א קא מסהדי והאי דקאמר נתגרשה ה"ל חד פ"ב דכתובות (דף כ"ג ע"א) ואף שאין הגדון דומה לשם כלל ע"ש מ"מ י"ל מש"ה החמיר לחוש לקלא פ"נ שלא נתבטל עדות הראשונה לגמרי משא"כ בנד"ז שלדברי שני עדים הראשונים ג"כ נתברר היטב שהקדושין אינו פלוס וכמ"כ לדברי עד החדש השלישי י"ל דיודה ר"י דמבטלינן קלא הטעם הב' עפ"מ"ש הבית מאיר סי' מ"ו בשם התוספות ס"פ הזורק (דף פ"א ע"א) ד"ה ובגהרדעא שהקשו מהא דמבטלינן קלא לענין אכילת תרומה ותרצו לחד תירוץ דהתם פ"ד שלא יאסור באכילת תרומה לעולם ומזה הוכיח הבית מאיר דה"ה היכא שיש עיגון מבטלינן קלא והנה פ"דברי התוספת ס"פ הזורק הנ"ל מבואר פ"נ עוד בתוס' פ"ב דכתובות (דף כ"ו ע"ב) סד"ה ואסקיניה וע"ש דאפילו ע"י עד א' מבטלין הקול וכ"כ בסה"מ"ק סי' מ"ו ס"ד ואפילו ע"א י"ל דמאטרף עם חזקת פנויה להכחיש את הקול ונמצא לפ"ז בנד"ז שיש חשש עיגון שאינו רוצה ליתן גט ס"ל להבית מאיר דלכ"ע מבטלינן קלא וכיוצא בזה כ' בכנה"ג באה"ע סי' מ"ו בהגהת ב"י אות י"ז וז"ל אפילו למ"ד דלא מבטלינן קלא דילמא משום תקנות הגאון שתקנו הקהלות מודה דמבטלינן מהריב"ל סי' ק"א עכ"ל וט"ס וצ"ל מהרי"ל והוא בתשו' מהרי"ל סימן צ"ו אף בהריב"א בכתובות שם והובא בשט"מ דקדק מלשון רש"י דהתם מייירי בקלא דלא אתחזק בב"ד וע"כ מבטלינן קלא.

משא"כ בקלא דאתחזק בב"ד אף יש פ"א א' שם דמייירי בקלא דאתחזק בב"ד ועיין ב"ש סי' ג' סעיף ז' ס"ק"ד משמע דמבטלין אפילו קול גמור ומ"ש דמייירי בתרומה דרבנן זהו פתרוץ השני דתוספת נהרי החמ"ח שם סק"י כ' שהב"י הביא מחלוקת הפוסקים

אם מיירי בתרומה דאורייתא ג"כ ועיין בקרב"ב פ"כ מהא"ב דין ט"ז ועיין במהריב"ל סוף ח"א בחדושי דינים בד"ה שאלה אשה אחת נשואה לכהן משמע לכאורה דמפרש לה אף בקלא דאתחזק בב"ד (הטעם הג' שי"ל קצת דהוי כמו במקום אמתלא פיון שגראה להב"ד שהי' רמאותדלא חשוב כ"כ אתחזק קלא פיון שהיה נראה קצת שיש רמאות בהענין ולא נגמר הגב"ע כלל מלבד שלא נחקר וגם אפשר שזה שהיה נראה קצת שיש בזה רמאות אפשר חשוב כמו מקום אמתלא לפמש"כ בתשובת משאת בנימן סימן נ"א דאפילו אמתלא כל דהו סגי מיהו זה דוחק דא"כ מ"ט דר"י בפרדכי שהצריך גט) ועוד יש טעם כמ"ש בספר המקנה סי' מ"ו ס"ד ונ"ל.

אמנם נראה פשוט דאם באו עדים והעידו שלא נתקדשה כלל פשיטא דמבטלין את הקול לכ"ע כו' אלא דהכא מיירי שהביטול הוא אינו להכחיש את הקול שלא נתקדשה אלא להכחיש את החיזוק שנתחזק בב"ד על פיהם ואין להקשות א"כ אמאי קאמר הש"ס אלימא דאי מגלי מילתא דקדושי קמא לאו קדושי מעליא.

הוא מבטלינו קלא כו' דלמא אמר אי מגליא מילתא ע"י שני עדים שהעידו שלא נתקדשה ז"א די"ל דהא מילתא דפשיטא היא ותו לא שכיח כולי האי שיכולין להעיד בבירור שלא נתקדשה דדילמא קדשה ע"י שליח קבלה או שליח הולכה אבל אם יכולין להעיד בבירור שלא נתקדשה כלל נראה פשוט דמבטלין אותו ובזה מיושב מ"ש הב"ח, דמעשים בכל יום שיצא הקול שנתקדשה והעידו העדים בב"ד ואח"כ נתברר ע"פ הדין ע"י גדולים אשר בארץ המה שהקדושין אינם פלוג מתירין אותה דלפמ"ש אם נודע בבירור שהקול הוא שקר ואינם קדושין כלל לכ"ע מבטלין ולא פליגי אלא היכא שנתברר שהחיזוק בב"ד הוא שקר אבל הקול אפשר שהוא אמת עכ"ל וא"כ לדבריו בנד"ז שנתברר ע"י שני העדים הראשונים שאין בהקדושין שום ממש וה"ז שלא נתקדשה כלל א"כ לכ"ע מבטלינו קלא וכן מצאתי בדבריו בשו"ת מהר"ם אלשקר סי' צ"ט בשם הרמ"ה ונ"ל אפילו למ"ד לא מבטלינו קלא ה"מ דלא אשתכח ריעותא דמבטלא ליה לקלא לגמרי אלא פגון אמתלא דצד ספק הוא ומספיקא לא מבטלינו קלא דחיישינו ללעז אבל היכא דאתברר דשקרא הוא כו' לכ"ע מבטלינו ליה עכ"ל הרמ"ה וע"ז כ' מהר"ם אלשקר ונ"ל וזה מושפל ראשון דכיון דעמדנו על המקור של הקול ומנין יצא ואין לו עיקר דוע הוא דמבטלין ומבטלין ליה אפילו למ"ד אין מבטלין עכ"ל ומיהו צ"ע דדברי הרמ"ה שהובאו בטור סי' מ"ו נראה טעמו דס"ל מבטלינו קלא ולא כמ"ש מהר"ם אלשקר דדבריו נאמרו אף למ"ד לא מבטלינו קלא ועכ"פ גם הב"ח סי' מ"ו ס"ו כ' ומעשים כמה פעמים כו' אם לבסוף נתברר ששקר היה בטל, הקול דפשיטא דאין צריך שיגידו העדים כל העדות בבת אחת עכ"ל ונהרי בנ"ד ג"כ העדים לא הגידו כל העדות בבת אחת שהרי בגב"ע הראשון לא נגמרה עדותן כלל כמש"ל אות א' מלבד שלא נחקרה ואח"כ בגב"ע השני גמרו עדותן ונתברר שאין בהקדושין ממש א"כ בכה"ג ס"ל להב"ח דמבטלינו קלא נמצא יש ב' טעמים דמבטלינו קלא בנד"ז אף אם אינו מקום עיגון כלל היינו הטעם האחד דרוב גדולי הפוסקים ס"ל דהלכה פרב דמבטלינו קלא והטעם השני משום דלהב"ח וספר המקנה ומהר"ם אלשקר בנד"ז אף למ"ד לא מבטלינו קלא מבטלין ומבטלין מטעם האמור בדבריהם פנזר.

וטעם ג' משום דבמקום חשש עיגון לכ"ע מבטלינן קלא פדברי הבית מאיר שהוכיח פן מהתוס' ולכן בנד"ז שנקבצו ובאו כל השלשה טעמים ודאי לכ"ע מבטלינן קלא: סוגיות הש"ס שנתבארו בתשובה זו תקירה הא' שייכא לסוגיא ר"פ אד"מ בענין דין מרומה אם צריה דו"ח שם אות ה' לסוגיא ספ"ק דקדושין כל שאינו במקרא כו' פסול לעדות ואות ו' ז בענין נמצא אחד מהן קא"פ ומשנה פ"ו דשבת ולא באלה כו': בתקירה הב' אות ח' שייך לדין הגזפר בש"ע סי' מ"ב ס"ד וצריכים עדים לראות הגתינה כו' ובדין עדות המתקנים בידיעה בלא ראיה בשבועות (ל"ד) ובתנאים ססי' צ' ובדין המשנה פרק הזרק גט המגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי שצריכה ממנו גט ובדין המשנה ספ"ג דיבמות ספק קרוב לו ספק קרוב לה ובדין תשו' מיימוני דשייכי לה' אישות סי' א' והדין המובא בש"ע סי' למ"ד ס"ה: אות ט' תקירה וביאור ד' תה"ד סי' ר"ז בענין שילוח סבלונות ש"ל דלק"מ עליו מתשובת הרשב"א סי' אלף קצ"ג ולא פעצי ארזים סי' מ"ה ס"ק י"ג: אות י' בענין פשהעדים אומרים שאפשר לא שמעה היא לשון הקדושין ויש בזה בתשו' הרשב"א סי' אלף קע"ט ותשוב' הב"י בדיני קדושין סי' ב' ותשו' מהרי"ט חאה"ע סי' מ"ג בד"ה וגם יש לחקור ובתשו' אמונת שמואל סי' ה' וממ"ש הב"ש רסי' מ"ז בשם שער אפרים סי' קי"ב ובתשו' נ"ב מה"ת סי' ע"ה ד"ה הראש החמישי: אות י"א סוגיא דפרק הזרק גט (דפ"א ע"ב) ור' יוחנן דאמר פי האי תנא כו' שיש להקשות על ר' יוחנן ממתניתן פד"א (ד"ל ע"ב) גבי זרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה ויש ע"ז ב' תירוצים האחד שם ידוע שהותחל ענין קדושין ממש משא"כ עדי יחוד אינו התחלת ספיקות והתם רק ספק אחד נאנן דלא קיי"ל כר' יוחנן הוא משום שאין הספיקות שקולים וא"כ קושיא על התו' יקותיאל בי"ד סי' נ"ג: אות י"ב סוגיא דר"פ בתרא דיבמות (דף קי"ט ע"ב) סיפא חזקה לשוק ורובא לשוק מוכח בחזקה עם ס"ס מותרת לשוק וכן אפילו באיסור פרת כה"ג לא חיישינן ע"ש: והתשובת רשב"א סי' אלף רי"ו שלא הקיל בשני ספיקות י"ל שם ליפא חזקה גמורה ועוד דאתרעאי החזקה ועד"ז י"ל טעם מהריב"ל ח"ב סי' ז' והמרדכי דפרק החולץ סי' כ"א י"ל כל ראיותיו אינן אלא בס"ס בלי צירוף חזקה המסייע להס"ס: אות י"ד סוגיא דשבועות (דף ל"ד ב') מנה מניתי לה בפני פו"פ והלה טוען להד"מ דהחזק פפרון וכ"ה בח"מ סי' ע"ט ס"ד חשוב עדות רק לענין ממון משום דבממון הודאת פיו ג"כ מהני אבל לענין קדושין דהודאת פיה אינה פלום לכן גם עדות פה"ל לא חשוב עדות פיון שאין פאן עדות גמורה רק ע"י פיה שהחזקה פפרנית כ"כ בתשו' הרשב"א סי' אלף קצ"ג וכ"כ הריטב"א בחידושיו בשבועות שם דלענין קנס ג"כ כה"ג פטור דהודאה הנמשכת מתוך פפירה לא עדיף מהודאה: אות ט"ו.

וא"כ מוכח מדבריהם ומהסוגיא הנ"ל הפך מ"ש הרמ"א בש"ע אה"ע סי' מ"ב ספעי' ג' בהגה"ה אבל אם מכחשת שקבלה פלום כו' ומ"מ לפי דיעה א' יש לקיים דינו דמהרמ"פ מטעם אחר: בסוגיא פ"ק דב"מ (דף י"ז ע"א) בדין מנה לי בידך כו' החזק פפרון ובש"ע ח"מ סי' ע"ט ובסמ"ע שם ובסמ"ע סי' פ"ז סק"ה: אות י"ז בסוגיא פ"ב דקדושין (דף מ"ג סע"א) אלא מעתה קידש אשה בפני שנים ולא אמ"ל אתם עדין כו' ומה שהוכיחו הרשב"א והריטב"א מנה דאם לא ראתה העדים כו' והש"ג פרק הביא חולקין ע"ז מפח סוגיא דיבמות פרק מ"ח (דף ק"ה ע"ב) ועדים רואים אותו מבחוץ והערה מסוגיא פב"ת

דְּעָרְכִין (דָּף כ"ט ע"ב) גָּבִי מ"ש מִמְקַדָּשׁ אַחוּתוֹ כו': אוֹת י"ט בְּדִין מ"ש בְּמִשְׁנֵה פ"ג דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"ז ע"ב) דְּשׁוֹנָא פָּשֵׁר לְהַעֲיֵד מ"מ בְּשׁוֹנָאִים גְּמוּרִים וְגַם הֵם רִיקִים וּפְחוּזִים י"ל שְׁהֵם פְּסוּלִים לְהַעֲיֵד ע' תְּשׁוּ רש"ל סי' ל"ג הוֹבָא כְּנֵה"ג ח"מ סי' ל"ג בְּהַגְה"ט אוֹת ט' וְעַמ"ש בַּמ"א בְּדִין תְּמַשָּׁה נְשִׁים שְׁאִינָן נְאֻמְנוֹת לְהַעֲיֵדָה מִחֲמַת שְׁהֵם שׁוֹנָאִים פְּתַבְתִּי מִזֶּה בְּתִשׁוּ הַשְׁיִיף לִיּוֹ"ד סי' קי"ט פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כ"א סע"ב) וּמִפְרָשׁ"י שָׁם בַּד"ה מְשַׁחְתְּמוּ ה"ל נוֹגְעִים בְּעֵדוֹת כו' וְכֵן פַּחוּזָה (דָּף מ"ד סע"א) בְּפִרְשׁ"ם בַּד"ה אֵלָא פְּדָרְכִין וְלֹא לְהוֹי מוֹכֵר לְזֶה רְשַׁע כו' וְע' תְּשׁוּ מֵהַרִּי"ט ח"א סי' י"ד וְחַח"מ סי' פ' וּבִשְׁ"ף בַּח"מ סי' מ"ו סכ"ו ס"ק ס"ו וּבְתִשׁוּ פְּנֻסָת יִחְזַקְאֵל סי' פ"ג וּבְמִרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת סי' י"ז ס"ק ט"ז: בְּחֻקִּיהָ הֵג' אוֹת א' בְּמִתְּנִיתָן פ"ג דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"ט ע"א) כִּיֻּצַּד בּוֹדְקִים אֶת הָעֵדִים בַּד"מ אוֹמְרִים לוֹ הָאִיף אַתָּה יוֹדֵעַ שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה.

וכ' בְּחִידוּשֵׁי הָר"ן דֹּאע"ג שְׁכַבְר הַעֲיֵד שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה וּד"מ א"צ דו"ח אַעפ"כ צָרִיף לְשׁוֹאֵלוֹ שְׁיִבְאָר דְּבָרָיו אִיף הוּא יוֹדֵעַ שְׁנֵה חֲזִיב לְזֶה וְכ"ה בַּש"ע ח"מ סי' כ"ח ס"ח וּבַסַּמ"ע שָׁם ס"ק ל"ז וְכָל כְּמָה שְׁלֹא נִגְמְרָה עֲדוּתָן יְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהֵן וְא"כ כַּמ"כ וְכַש"כ גַּם גָּבִי קְדוּשִׁין כֵּן: אוֹת ב' בְּדִין מ"ש בְּמִשְׁנֵה פָּרָק שְׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת (דָּף ל"ד ע"ב) הַשְּׁבִיעַ עָלָיו תְּמַשָּׁה פְּעֻמִּים חוּץ לַב"ד וּבָאוּ לַב"ד וְהוֹדוּ פְּטוּרִים וְהִקְשָׁה הָרִיטְב"א אִיף מִהַנִּי עֲדוּתָן בַּב"ד דְּהָא לְפִי הוֹדְאַתֶּם בַּב"ד א"כ נִשְׁבְּעוּ לְשַׁקֵּר וְתִירַץ דְּפִלְגִינָן דְּבוּרִיהָ: אוֹת ג' ד' מֵה שְׁיִישׁ לְהַקְשׁוֹת לְכַאוּרָה אֲמַתְּנִיתָן הַנ"ל מִהָא דפ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף י"ח ע"ב) הָעֵדִים שְׁאֲמָרוּ פְּתַב יְדִינוּ הוּא זֶה אֲבָל אֲנוּסִים הֵינּוּ כו' שְׁאֵם אוֹמְרִים אֲנוּסִים הֵינּוּ מִחֲמַת מְמוֹן אִינָן נְאֻמְנִים דְּאִין אֲדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע: וְאֲמַאי שָׁם לֹא פְּלַגִּינָן דְּבוּרִיהָ וְיִישׁ לְתַרְץ מְשׁוּם הֵכָא בְּעֵדוּתוֹ בַּב"ד אִינּוּ אוֹמֵר שְׁהוּא רְשָׁע וְשַׁמ"מ חִילּוֹק זֶה דְּנֻחַק: אוֹת ה' שֶׁהָר' מְנַחֵם הָאָרְוֵךְ הוֹכִיחַ מִמִּשְׁנֵה זֶה דְּעֵדוֹת שְׁנַתְּקַבְּלָה שְׁלֹא לְפָנֵי בַע"ד אֲפִילוּ הַשְּׁבִיעוּם חוּץ לַב"ד כו' הוֹלְכִים אַחַר הָעֵדוֹת שְׁהַעֲיֵדוּ אַח"כ בְּפָנָיו הוֹבָא ב"י בַּח"מ סי' כ"ח מְחַוְדָּשׁ י"א וּבְהַרְמ"א בַּש"ע ס"ט"ז בַּהַג"ה וְהִקְשָׁה בְּכַנְה"ג לְמָה לֹא יִהְיוּ פְּסוּלִים לְעֵדוֹת לְפִי שְׁעָבְרוּ עַל הַשְּׁבוּעָה: אוֹת ו' וְהַתְּנִיחַ תִּירַץ דְּהַמִּשְׁנֵה מִיִּירֵי בְּמִן שְׁבַע מִפִּי אַחֲרֵים: אוֹת ז.

י"ל תִּירַץ הַמִּשְׁנֵה עַפְמִש"כ בַּב"י בַּח"מ סי' ל"ד סְעִיף ה' בְּתִשׁוּבַת הָרִשְׁב"א נִמְצָא כו' וְהִקְשָׁה ע"ז וְתִירַץ מֵהַרִּי"ט שְׁשׁוּבָעָה שְׁאִינָה לּוֹקָה עָלֶיהָ וְגַם אִין בְּהָ הַנְּאֻת מְמוֹן גַּם לְאַבְיֵי לֹא נִפְסָל לְעֵדוֹת וְא"כ גָּבִי שְׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת דְּלֹא מְחִיב מְשׁוּם שְׁבוּעוֹת בִּיטוּי בְּגִמְרָא בְּשְׁבוּעוֹת (דָּף כ"ה ע"ב) וְא"כ לֹא נִפְסָלוּ עִי"ז לְעֵדוֹת לְכֵן גַּם הָרִיטְב"א י"ל שְׁאִינוּ מִקְשָׁה רַק אִיף נְאֻמְנִים לְהַשִּׁים אֶת עֲצָמָן רְשָׁעִים וְלֹא שְׁיִהְיוּ פְּסוּלִין לְעֵדוֹת וּלְפ"ז אִין לְהוֹכִיחַ מִמִּשְׁנֵה זֶה דִּינוּ דְּמַהר"מ הָאָרְוֵךְ: אוֹת ט' בְּסוּגִיָּא סוּף גִּיטִין אִי מְבַטְלִינָן קְלָא מ"ש הַבֵּית מְאִיר ע"פ הַתּוֹסֶפֶת (דָּף פ"א ע"א בַּד"ה וּבְנֵהרְדְּעָא).

כְּדִי שְׁלֹא יֵאָסֵר בְּאַכִּילַת תְּרוּמָה לְעוֹלָם דֹּא"כ כַּמ"כ בְּמִקּוּם עֵיגוּן וְעִי' תּוֹסֶפֶת פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כ"ו) סַד"ה וְאֶסְקִינָהּ וּמ"ש בַּסַּמ"ק סי' מ"ו ס"ד וּמֵהַר"מ אֵלְשַׁקֵּר סי' צ"ט בְּשֵׁם הַרְמ"ה הֵיכָא דְּאֵתְבָרִיר דְּשַׁקֵּרָא הוּא כו' לַכ"ע מְבַטְלִינָן: סִימָן צב עֵינָן תְּשׁוּ מִיִּמּוֹנֵי דְּשְׁיִיכֵי לֵה' אִישׁוֹת סי' א' שְׁאֵם כַּת א' מְסוּפְקָת אִם קְרוּב לוֹ כו' א"צ גַּט וְע' בַּש"ע סי' ל' ס"ה אוֹ שְׁהִיָּה סְפַק כו' לֹא מְשַׁמַּע כֵּן וְכַמִּשְׁ"ש הַחַמ"ח סַק"ח: וְהַב"ש סַק"ט פִּי', דְּבָרֵי הַש"ע כְּתִשׁוּ מִיִּמּוֹנֵי וְהַבֵּית מְאִיר שָׁם הַנִּיחַ בַּצ"ע ד' תְּשׁוּ מִיִּמּוֹנֵי הַנ"ל דְּמַה

בין זה ובין נתן הוא ואמרה היא וע' בסהמ"ק סי' ל' ס"ה שפכתב ובאמת יש לתמוה דא"כ בכל ספק קדושין כו' נימא דהנה כמקדש בלא עדים דאוקי אהוקה כו' ונלע"ד דמהר"ם לא אמר אלא פשלא ראו העדים כלל להיכן נפל הקדושין כו' ע"ש וא"כ גם לפ"ז בנ"ד שלא ראו הנתינה כלל אף שראו ששלושל ידיו למטה כדי ליתן לה בתשאי מ"מ מאחר שלא ראו אם קיבלתם אין פאן שום עדות ולא דמי כלל להן הן עדי יחוד הן עדי ביאה דהתם ה"ל קרוב לנדאי עכ"פ וע' בתוס' רפב"ת דיבמות דלא חשוב רובא דתלי במעשה כו' אבל הכא מי יימר דתקבלם פיון שלא דברו כלל תחלה מעגנו שתתקדש לו.

א"כ אדרבה הדבר בחזקת שלא תקבלם לשם קדושין כלל וכמו שאפילו בנתינת עם גרושתו מן הארוסין לא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה וההוכחה משום שאח"כ ראו אצלה גר"כ הרי היא צונחת שגר"כ זה הי' בידה מקודם מביתה ואם משום שנתנה גר"כ לאשה א' הרי אין ע"ז רק עד אחד ושמה הוא שקר וגם שמה הי' אצלה שני גר"כ עכ"פ פיון שלא ראו כלל הנתינה והקבלה הוכחה זו אינה פלום הב' מצד האמירה שלא שמע גם עד א' רק סוף דבריו היינו במטבע זו כדמו"י ותחלת הקדושין ה"א מקודשת לי לא שמע שום א' א"כ בזה נדאי אין פאן עדות על קדושין דא"ל דג"ז חשוב ספק שמה אמר הרי את כו' דהא אפילו חסר אמירת לי אינו חשוב קדושין ואפילו ספק קדושין אינו וה"נ אפי' אמר הרי את כו' שמה לא אמר לי וה"ל כמ"ש בסהמ"ק בפ"ד מהר"מ בתשו' מיימוני פשלא ראו העדים כלל להיכן נפל הקדושין כו' פנ"ל דה"נ פיון שלא שמעו כלל הרי את מקודשת לי אין בזה עדות כלל ועוד דהכא אפילו אמר פיון שלא שמע זה שום אחד א"כ מהסתם גם היא לא שמעה וכיון דלא שמעה אמירתו אינו פלום דהא אין האשה נקנית אלא מדעתה ורצונה והיינו שיהיה ממנה דעת ורצון שרצונה להתקדש שלכן שתיקה דלאחר מתן מעות אינו פלום אף שלא נרקה הדינר ואוחזת אותו כו' א"כ מכ"ש פשלא שמעה ה"א מקודשת לי אף ששמעה במטבע זו כדמו"י אין פאן דעת ממנה שרצונה להתקדש לו עכ"פ וגם י"ל שלא הבינה כלל שגהו עגנו קדושין פיון שלא שמעה אמירת ה"א מקודשת לי כ"ש שע"א אומר שלדעתו נדאי לא שמעה כלל שום דיבור.

וגם שמתחלה אמר שיתן לה גר"כ על ריקוד ורק אדעתא דהכי קיבלתם אם קיבלתם שאפילו נתן בשתיקה כ' החמ"ח סי' כ"ז ס"ק ט' דאינו פלום והדין עמו דהא אפי' באמרה היא ואח"כ נתן הנה רק ספיקא א"כ פשאין פאן שום אמירה נדאי אינו פלום וכ"ש שהי' אמירה להפך שיתן לה על ריקוד שתרכד בבית החתן וכלה א"כ הרי יש לבטל הקדושין אפילו היו רואים הנתינה משום שלא היה שום אמירה פדכעי והיא לא שמעה כלל וכ"ש שגם על הנתינה ליכא שום עדות: סימן צג בתולה שחטפה מאיש אחד א' רוכ"ס כמו שחטפו ג"כ שאר נערים ע"ד שחוק ואח"כ החזירה לו הרוכ"ס הנ"ל וחסר אח"כ ונתן לה ואמר נא דיר זיך ואח"כ פביקש ממנה בחזרה הרוכ"ס ושאם לא תחזור וועל איך זאגן וכשלא החזירה תומ"י אמר לה הרי את מקודשת לי ואמרו לה העדים הרי קדשה אז השליכה לו הרוכ"ס הנ"ל: גרסינן בגמ' פ"ק דקדושין (די"ב ע"א) שהוא גברא דקדוש בצניפתא דאסא (מתצלת של הדס) אמרו לי' והא לית בה שו"פ א"ל תקדש בארבעה זוזי דאית בה (פרוכים היו בה) שקלתה (פלומר נקטא לה ולא השליכתה ואישתקה רש"י

פ"י לפירושו דלכאורה מל' הגמ' משמע דשקלתה לאחר שאמר תקדש בד' זווי כו' ונה' א"א דא"כ איך אמר לקמן דהו"ל שתיקה דלאחר מתן מעות מה זו שתיקה פ"נ שנטלה.

אלא שר"ל דשקלתה תחלה כשא"ל שתקדש בהציפתא ואח"כ כשאמר לו לית בה ש"פ ואמר הוא תקדש בד' זווי הפרוכים בה לא השליכה הציפתא עם הזווי וז"ש רש"י פלומר נקטה לה כו' ר"ל דמ"ש בגמ' שקלתה היינו שאחזתו פמקודם ואינה משליכתו וצ"ע באמת למה קורא הגמ' מה שאחזתו בשם שקלתה ואפ"ל שזהו קצת ראי' למ"ש לקמן אות ג' דמה שאחזתו ואינה משליכת אותה ה"ל כעושה מעשה.

ולפיכך הוצרכו ליתן טעם ע"ז סברא אי שדינא כמשי"ת לקמן וכ"מ ד' ס' המקנה סי' מ"ב סעי' א' שקלתה ואישתקא דהיינו שעשתה מעשה המוכיח כו' ולא השליכה זהו מעשה המוכיח עכ"ל וע"ש דכוננתו מה שאחזתו בידה זה נק' מעשה) ואישתקא אמר רבא הנה שתיקותא דלאחר מתן מעות (שמתחלה כשקבלתה והמעות היו בתוכה לא ידעה בהן וכשידעה אח"כ ושתקה שתיקה דלאחר מ"מ הוא ולא פלום היא דהאי דשתקה משום דלא אכפת לה מימר אמרה מעיקרא לאו אדעתה דהכי קבלתינה.

רש"י) פ"י וכיון שכן אין גילוי דעת והודאה ממנה שהיא מתרצה לקדושין אלו פ"נ שי"ל דהאי דשתקה משום דאמרה בנפשה הרי אני לא עשיתי שום מעשה עתה שאתקדש לו עי"ז שיהי מתחלה קבלתי בתורת קדושין ע"ד הציפתא ונתברר אח"כ שזה אינו פלום באמ"ל ונה' לית בה ש"פ וא"כ אח"כ כשאמר תקדש בד' זווי הפרוכים בה ואני לא ידעתי בהם כשקבלתי הציפתא שיתכן לומר שע"ד פן קבלתים להתקדש בהן א"כ מעולם לא עשיתי מעשה ע"ד להתקדש בד"ז ועכשיו כשאמר תקדש בד' זווי דאית בה אינו עושה שום מעשה ואיך אתקדש לו פ"נ שאין שום הוכחה ממני שאני רוצה בזה ומה שאיני משליכת דהו"ל כמעשה כמ"ש לק' יתבאר ע"ז תירוץ שאינו מעשה המורה על קידושין פי יראה להשליך שמה יאבד ותתחייב לשלם.

וגם צ"ל דאע"פ שמקודם רצתה להתקדש לו שיהי קבלתה הציפתא מ"מ אין זה גילוי דעת לקדושין שאח"כ ע"י הד"ז משום די"ל שמה לבשתה רוח אחרת בינתיים ואין רצונה להתקדש לו ואנן בעי' גילוי דעת שרצונה ממש בשעת הקדושין להתקדש לו ולכן בשתיקה דלאחר מ"מ לא מהני מה ששדיך מקודם (כמ"ש בב"ש סי' כ"ח ס"ק י"ג בשם הר"ן והריב"ש דהא ה"א עדיף משדיך וז"ל הר"ן שם ובכה"ג ליכא לאפלוגי בין שדיך ללא שדיך דהא בהאי עובדא דציפתא גופיה ככר נתרצית לו שיהי קיבלה ציפתא דאסא גופיה לשם קדושין ומשמע נדאי דלא גרע הא משדיך וצ"ע מכאן על מה שכ' הרא"ש בפ' האיש מקדש סי' ז' שאם גילה דעתו לשדכן שהוא חפץ לשדכה לו והלך השדכן וקדשה לו בלא מינוי שליחות שהיא מקודשת עכ"ל דמאי שנא מכאן שאע"פ שפבר נתרצית להתקדש לו וקבלה ממנו הציפתא עכ"ז לא מהני להקדושין שקידשה בהארבעה זהובים אע"פ שאחזתו אותם לא הנה פלל פאלו הודית ונתרצה בקדושין השניים ואיך ע"י גילוי דעתו לשדך אותה לו נחשב פאלו עשאו שליח לקדש ושני הדינים הובאו בש"ע דין דציפתא בסי' כ"ח סעיף ה' ודינו של הרא"ש בסי' ל"ה ס"ד ולא העירו פלום ושמה נחלק בין האיש המקדש דקונה זוכה לאשה המתקדשת שהיא נקנית ומשתעבדת לו ואין פאן זכי' אבל הוא דוסק דאדרבה לקמן (דמ"א א') שהאשה רוצה יותר להתקדש

למאן דהוא מהאיש להאשה וכמש"ש אבל בהאי איסורא ליפא ואין פאן מקום דין זה) וכל שתיקותא דלאחר מ"מ לאו פלום היא ובפנ"י בדרך י"ג ע"א בד"ה שלח לי ביאר טעם אמאי לא חיישי' שמא רצתה להתקדש ונ"ל אלא דאפתי איפא למידק אפי' למאי דפרקיה רב אחאי אטו פולהו נשי דינא גמירי מ"מ מידי ספק לא נפקא דילמא האי אתתא דינא גמירא כו' ונראה דהא דשתיקותא דלאחר מ"מ לאו פלום הוא משום דבעדי קדושין בעינו דבר ברור כו' משא"כ ה"א שאין לעדים שום הוכחה שנתפוננה לקדושין עכ"ל וכ"כ בק"א סעיף כ"ח.

ועכ"ז הניח בצ"ע ודבריו אלה עולים ע"פ מ"ש בתשו' מיימוני דשייכי לה' אישות סי' א' ונ"ל אבל בנדון זה דליפא סהדותא פלל כו' ע"ש אבל בחמ"ח סי' למ"ד ס"ה סק"ח כ' שמלשון השו"ע נראה דלא ס"ל פן וכן בבית מאיר ובסהמ"ק שם העירו על דין זה ויש לחלק דשם איתרע התזקה פינו שרצתה להתקדש וזרק לה הקדושין אבל ה"א שיש ספק בעיקר הענין אם רצתה להתקדש א"א שתהי' נקנית בלא ראי' וכמו שאמרו רפ"ק האשה נקנית מדעתה אין בע"כ לא והיינו שבעינו שיהי' ידוע דעתה שרצונה להקנות א"ע לאיש זה.

וצ"ל דה"א אע"ג דמתחילה גילתה דעתה שרצונה להתקדש לו ע"י ציפתא אין זה חשוב איתרע התזקה לגבי קדושין השניים שהם מילתא באפי נפשי' וכנ"ל ולפי"ז י"ל שזה דומה לאותה ששנינו לקמן פרק שני (דמ"ט סע"ב) ובכולם אעפ"י שאמרה בלבי היתה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת ומל' הרמב"ם ר"פ ח' מה"א נראה דקאי אפי' אהתקדשי לי בדינר זהב ונמצא של פסוף כו' וע"ש בגמ' (דנ"ב ע"א) דבדברים שפלב אינם דברים אפי' הי"א דלא אתני ממש בתנאי ע"ש דגבי זביני ודילמא שאני התם וכיון דאתני כו' מוכח דלפי האמת אע"ג דלא אתני ממש והנה ענין קדושין זהו לא גרע מזביני דהא הלשון שהאשה נקנית ועיין בהידושי הרשב"א רפ"ק גבי האשה נקנית מדעתה אין דפי' דקמ"ל דחמיר מזביני לענין תלויה ונתקדשה כו' וא"כ לא גרע מזביני וא"א להיות נקנית אא"כ גילתה דעתה שרצונה להיות נקנית לו אבל לא בדברים שפלב לבד דלא גרע משאר זביני וכדאי' לעיל ד"ז ע"א וכן לענין ממונא כו' וע"ש פ"ב (דמ"ט סע"ב) גבי זביני דגלייא דעתה בשעת מעשה בעינו ולא מהני הג"ד דמקודם כמש"ש ובעינדא דזבין לא אמר כו' אע"ג דמקמי דזבין אמר כמ"ש הר"ן וכ"כ שם הפנ"י בשם רש"י והרשב"א וה"נ ממש אע"ג דגילתה דעתה בקבלת הציפתא מ"מ בשעת קדושין אלו בד' זוזי לא גילתה דעתה וה"ל דברים שפלב: קיצור מה שאוחזת הציפתא והד' זוזי ואינה משלכת י"ל דהוה כמעשה ע"כ צריף תירוץ ע"ז סברא אי שדינא וכדלקמן אות ב' והקשה הפנ"י אמאי לא חשוב ספיקא ותירץ דבעינו שיהיו עדים על קדושין וכאן אין העדים יודעים שרצונה להתקדש והנה לד' תשו' מיימוני סי' א' סברתו אמת דכמו בכת אחד שמעידים שזרק לה קדושין מרצונה והם מסופקים אם קרוב לו אם קרוב לה חשוב כאלו אין פאן עדות על קדושין ולא הוי ספק קדושין.

א"כ ה"נ פינו דליפא הוכחה דנתפוננה לקדושין אין פאן עדות אבל החמ"ח והבית מאיר וסהמ"ק סי' ל' סעי' ה' כ' שיש להקשות על תשו' מיימוני הנ"ל וכ"ד הרמב"ם וש"ע והרשב"א דבשני עדים שמסופקים אם הי' קרוב לה נחשב ספק קדושין א"כ לכאורה

אין תירוץ הפנ"י מספיק אלא צ"ל דעצם הענין אינו פלוג דאין האשה נקנית אלא מדעתה וכאן ליכא הודאה ממנה על קדושין ומ"ש הפנ"י מידי ספק לא נפקא י"ל לא דמי פלל לספק קרוב לו ספק קרוב לה דהתם פבר נתרצית בקדושין שזרק לה הקדושין מרצונה א"כ הספק קרוב לה חשוב ספק קדושין אבל הכא אף אם נאמר פדברי הפנ"י שפיון שנתרצית להתקדש בציתא חשוב ספק שמה היא מרוצה ג"כ עכשיו פיון שזהו קדושין אחרים בעינו שגדע שרצונה להתקדש וכאן ליכא שום ידיעה וספק זה שהוא ספק בעיקר הענין ובהתחלתו אם רצונה להתקדש זה גרע טובא מספק קרוב לה ולא חשיב קדושין פלל דאנו בעינו שגדע שרצונה על קדושין והא ליכא ידיעה גם י"ל דחשוב כדברים שבלב פיון דלא עשתה מעשה המורה על קדושין וכן חילק בתשו' מהרי"ט ח"א סי' קל"ח בד"ה וקרוב הדבר לומר דצ"ט ע"א ונ"ל דאע"ג דגבי זרק לה קדושיה ספק קרוב לו כו' פיון דנדאי זרק הקדושין לית לן לומר אוקמא אחזקתה כו' אבל היכא דאין לנו שום הוכחה שנתרצית אלא מה ששתקה היכא דאיכא אמתלא למיתלי שמשום הכי שתקה לא תהא שתיקתה כהודאה עכ"ל: ב אף צ"ע ממ"ש בחה"ר פ"ב דקדושין דף נ' בד"ה ואסיקנא פל שדברים שבלבו אינו מבטלין מעשיו אלא מקיימין כו' הוי דברים ובנ"ד אם רצתה ג"כ אין זה לבטל שום דבר רק לקיים הקדושין שנתרצית עליהם תחלה ע"י קבלת הציפתא ולחילוקו של הפנ"י א"ש דדוקא בנזיר ותרומה מהני כה"ג דלא בעינו עדים משא"כ הכא בקדושין מ"מ ליכא עדים ולדרכי ג"כ יתכן דדוקא בנזיר ותרומה שהוא דבר שבינו לבינו מהני דברים שבלב משא"כ בקדושין ומקח וממכר לא מהני פלל הדברים שבלב אפי' לקיים דבר דבשביל שיש בלב המקנה להקנות אינו נקנה לחבירו עד שיאמר בפ"י כו' וכעין זה חילק בריב"ש בתשו' סי' קצ"ה הובא בי"ד סי' רי"ח בין נדרים שבינו לבין עצמו דאזלי בתר פנונת הנזיר ובין נשבע לחבירו דלא אזלי בתר הדברים שבלב ואע"ג דשם ר"ל דבגושבע לחבירו לא מהני הדברים שבלב לבטל מ"מ פיון דע"כ הוכרחנו לחלק דלגבי בינו לבין עצמו מהני ג"כ לבטל ממילא שיש לחלק אפי' בענין לקיים דבר כו' וע"ש בהריב"ש (סד"ה ועוד שאף אם) שנסתייע בחילוקו זה מהרמב"ן פי"ג ופסקו פובשו"ע י"ד סי' רי"ח.

ובעיקר הוכחת הרשפ"א לא הבינתי דמה שהביא מתרומה צ"ע דבהד"א מבואר בגמ' לחלק ביניהן בזה בקדושין (דף מ"א ע"ב) בין תרומה וקדשים לקדושין וגרושין כמש"ש מה להנה שפן ישנם במחשבה וא"כ איך נלמוד אם דברים שבלב מהני בתרומה שכמ"כ מהני בקדושין פיון דבהד"א מבואר בגמ' לחלק ביניהן בזה ממש.

ומ"ש דא"כ איך אתי למיפשט מיקריב אותו ר"ל מה ענין קרפנות דמהני בהו דברים שבלב לקדושין צע"ג דאדרבה א"כ הראי' פפולה ומכופלת פיון דאפי' בקדושי דמהני מח' לבד פשאין אומר בפיו להפך אפ"ה פשאומר בפיו להפוך בטלים הדברים שבלב א"כ כ"ש בקדושין דלא אזלי בהו בתר דברים שבלב לבד שאין מועילים פשאומר בפיו להפוך וצ"ל דכוננתו רק להביא ראי' שהסוגי' מדפרת בכה"ג שאמרי פיו מורים להפוך אמנם מ"מ מה דמשמע מיני' לכאורה דכשאין אמרי פיו להפוך אזלי בתר דברים שבלב לבד ונסתייע בזה מתרומה אינו מוכן שזהו נגד הגמ' הנ"ל דמשמע דתרומה וקדשים לחוד ישנו במח' ולא קדושין וגרושין ובפ"ג דשבועות (דכ"ו ע"ב) מבואר בהד"א דאפי' שבוועה לא גמרינו מתרומה וקדשים ואהא דנזירות צ"ל דשאני דהוי יד המוכיח וגם דבר

שְׁבִינּוֹ לְבִין עֲצָמוֹ מִשָּׂא"כ דְּבַר שְׁבִינּוֹ וּבִין חֲבִירוֹ כ"ש דְּבַר שְׁבִינּוֹ לְחֲבִירוֹ פְּקֻדוֹשִׁין וְגִירוֹשִׁין וּמִקַּח וּמִמְכָּר שְׁצָרִיף עֲדִים וְעֵינֵין בַּחֲה"ר עֲצָמוֹ גְּבִי מַה לְתַרוּמָה שְׁפֵן יִשְׁפֵן בַּמַּח' כו' וְעו"ל דְּוָדַי דְּבָרִים שְׁפֵלֵב דְּקָאֵמֵר הַרְשָׁפָ"א דְּהוּי דְּבָרִים פְּשָׁאִין אוֹמֵר בְּפִיו לְנִגְדַּה הֵינּוּ דְּוָקָא פְּשִׁישׁ הוֹכְחָה גְּמוּרָה דְּלָזָה נִתְפָּוּן פְּאָהָא דְּנִזְרִוּת וּכְמַש"ש בַּחֲה"ר בְּפִי' בַּד"ה בְּעֵידָנָא דְּזַבִּין דָּאֵם לֹא אָמֵר פֶּן קוֹנְדֵם הַמְּכָר אִפִּי' דְּבָרִים שְׁפֵלֵב לֹא הוּי כו' ע"ש וְצ"ע בְּשִׂדְיָה לְשִׁיטְתוֹ וְהָכָא בְּצִיפְתָּא הוּי פְּשִׂדְיָה אֲבָל לְהַרִיב"ש ס' קצ"ה הַנּוֹ' לְעֵיל אֲתִי שְׁפִיר דַּמ"מ הוּי דְּבָרִים שְׁפֵלֵב וְלֹא מְהַנִּי פֶּלֶל בְּקֻדוֹשִׁין אֲבָל צ"ע בְּתַשׁוֹ' מַהֲר"מ שְׁבַמְיִי' ה' אִישׁוֹת ס' ד' וְהִבִּיא דְּבָרָיו הַרְמָ"א בַּש"ע ס' כ"ז ס"ג בַּהֲג"ה וְאִפִּי' נִתְּן לָהּ בְּשִׁתְּיָקָה וְלֹא דְּבַר פְּלוּם, וְהוּא וְהִיא אוֹמְרִים.

שְׁפִינּוֹנוֹ לְשֵׁם קֻדוֹשִׁין הוּוּ קֻדוֹשִׁין אִף עֵינֵין בַּט"ז ס' כ"ז סק"ו בְּמַה שְׁהַשִּׁיג ג"כ בְּאַמְתָּעַל מ"ש רַמְ"א שְׁם סְעִיף ג' בַּהֲג"ה וְאִפִּילוֹ נִתְּן לָהּ בְּשִׁתְּיָקָה כו' וְאִף עַל דְּבָרֵי תַשׁוֹ' מַהֲר"מ הַנּוֹ' לְדָהָא דְּבָרִים שְׁפֵלֵב אֵינּוּ דְּבָרִים וְעֵינֵין מְזָה ג"כ בַּחֲמ"ח שְׁם סק"ט וּבַב"ש שְׁם סק"י"ב וְהִנֵּה הַרְשָׁפָ"א עֲצָמוֹ דָּף י"ג גְּבִי יְכוּלָה לֹאמֵר אֵין שְׁקֵלִי וְיָדִי שְׁקֵלִי כ' וְאִפִּי' מוֹדָה דְּלְשֵׁם קֻדוֹשִׁין נִתְפָּוּנָה אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת עַכ"ל הַרִי פִינּוֹ דִּיכוּלָה לֹאמֵר כו' וְאֵין פֶּאֵן מַעֲשֵׂה הַמוֹכִיחַ שְׂרָצוֹנָה לְהַתְקַדֵּשׁ וְלִכְּוֹן אֵין הַקֻּדוֹשִׁין פְּלוּם.

וְלִהְיֵי אִף שְׂאוּמֶרֶת שְׁלֵשׁ קֻדוֹשִׁין נִתְפָּוּנָה אֵינּוּ פְּלוּם דַּה"ל דְּבָרִים שְׁפֵלֵב וְאֵינּוּ דְּבָרִים: קִיּוּר. יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מִמ"ש הַרְשָׁפָ"א פ"ב דָּף נ' דְּדְּבָרִים שְׁפֵלֵב הוּי דְּבָרִים פְּשָׁאִין סוֹתֵרִים אִמְרֵי פִּיו וַא"כ ה"נ אֵם בְּלַבָּה הֵיחָה לְהַתְקַדֵּשׁ מֵאַחַר שְׁקִיבְלָה הַצִּיפְתָּא תְּחִלָּה לְהַתְקַדֵּשׁ לוֹ אִמְאֵי לֹא יִהְיִי קֻדוֹשִׁין.

וְעַפ"י דְּבָרֵי הַרִיב"ש סִימָן קצ"ה יֵשׁ לְחַלֵּק דְּבְדְּבָר שְׁבִינּוֹ לְחֲבִירוֹ לֹא אֲזַלִּינּוּ בְּתַר הוֹכְחָה כ"ש בְּקֻדוֹשִׁין דְּבְעֵינֵין עֲדוּת מִמֶּשׁ: ג אָמֵר רְבָא מְנָא אֲמִינָא לָהּ (דְּשִׁתְּיָקָה לְאַחַר מִתָּן מְעוֹת לָאו פְּלוּם הוּא רַש"י) נִלְע"ד דְּהַוָּצְרָה לְרֹאז' אַע"ג דְּלְכְאוּרָה פְּשׁוּט הַטַּעַם מִשׁוּם דְּלִיכָא גִילּוּי דַּעַת מְמַנָּה שְׂרָצוֹנָה לְהַתְקַדֵּשׁ כַּנ"ל וְהַשָּׂה אֵינָה נִקְנִית אֲלֵא מִדַּעֲתָה בְּרַפ"ק דְּקֻדוֹשִׁין (ד"ב ע"ב) וְהֵינּוּ שְׂתֵאמֵר שְׁהִיא חֲפִיצָה לְהַתְקַדֵּשׁ אוֹ מַעֲשֵׂה הַמוֹכִיחַ שְׂרָצוֹנָה לְהַתְקַדֵּשׁ כַּפִּירֵש"י ד"ג סע"ב דְּכִי קְבִילְתִּי אֲדַעֲתִי דְּהִכִּי קְבִילְתִּי וְהֵינּוּ פְּשָׁאֵמֵר וְאַח"כ נִתְּן וְדְּבָרִים שְׁפֵלֵב הִלְכָה פְּסוּקָה הִיא לְקַמֵּן דָּף נ' דְּאֵינּוּ דְּבָרִים וַא"כ אִמְאֵי לֹא מִיִּתִי מִהֶתֵם אִף בְּאַמְתָּעַל לֹא הוֹצְרָה לְרֹאז' ע"ז דְּדְּבָרִים שְׁפֵלֵב אֵינּוּ דְּבָרִים אֲלֵא שְׁהוָּצְרָה לְרֹאז' לֹאמֵר דְּהוּי דְּבָרִים שְׁפֵלֵב לְפִי שְׁיֵשׁ לְהַשִּׁיב וְלֹאמֵר דְּמַה דְּאוֹחֲזוֹת הַדִּינָרִים וְאֵינָה מְשַׁלְּקֶתֶם ה"ל פְּעוֹשָׂה מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ וּכְמַש"ל אוֹת א' מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא שְׁקִלְיָתָה כו' שְׁזָה שְׂאוּחֲזוֹתוֹ נִקְרָא פְּאֵלוֹ גְּוֹטְלֵתֵם.

וְכִיּוּצָא בְּזָה מְצִינוֹ בַּגְמ' פ"ג דְּבְרָכוֹת (ד"י ט ע"ב) הַמוּצָא פְּלֵאִים בְּבִגְדוֹ וְאֵינּוּ פּוֹשְׁטוֹ חָשׁוּב כְּעוֹשָׂה מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ וְלֹא כְּמוֹ שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה כְּמַש"ש בַּגְמ' (ד"כ תְּחִלַּת ע"א) שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה שְׂאֵנִי וּבְרַש"י שְׁם אֲבָל מִיַּעֲקֹר בְּיָדִים לֹא וְהַלּוֹבֵשׁ פְּלֵאִים עוֹקְרוֹ בְּמַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ שְׁהוּא לּוֹבְשׁוֹ וְר"ל דְּמַה שְׂאֵינּוּ פּוֹשֵׁט הַבְּגָד שְׂמָצָא בּוֹ הַפְּלֵאִים חָשׁוּב כְּמוֹ עוֹשָׂה מַעֲשֵׂה וְלֹא כְּמוֹ שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה וּכ"כ הַמַּג"א בַּה' צִיּוּת ס' י"ג סק"ח ו"ל דְּאֵי מִקְרֵי קוּם וְעֵשָׂה ה"ל כְּמוֹ פְּלֵאִים דְּפּוֹשְׁטוֹ אִפִּי' בְּשׁוּק הַרִי גְּבִי פְּלֵאִים חָשׁוּב זֶה מַה שְׂאֵינּוּ פּוֹשֵׁט כ"א מְלֻבָּשׁ בּוֹ כְּמוֹ קוּם וְעֵשָׂה וּכ"פ הַרְא"ש פ"ט דְּנִדְּהָ בַּה' פְּלֵאִים ס' י"א דְּפּוֹשְׁטוֹ

ואפ"י בשוק והרמב"ם פ"י דכלאים דין כ"ט הקמיר בזה ביותר וז"ל הרואה פלאים של תורה על חבירו אפ"י הנה מהלך בשוק קופץ לו וקורעו עליו מיד ואפ"י הנה רבו שלמדו חכמה שאין כבוד הבריות דוחה איסור ל"ת המפורשת בתורה עכ"ל וע' מזה בטוי"ד סי' ש"ג מזה מוכח דחשוב עובר בל"ת בקום ועשה וכן מבואר שם יותר בהרמב"ם שם דין ל"מ"ד גבי ה"ז חייב על כל שהיה ושהיה ושהתרו בו עליה והכ"מ כ' ויש לתמוה מאחר שאינו עושה מעשה בכל פעם למה יתחייב על כל התראה והתראה ונ"ל שמאחר שהי' בידו לתקן להסיר האיסור מעליו בכל פעם שמתרים בו חשוב פלוש וכ"כ הריטב"א בשם התוס' וכ' שהביאו ראי' לדבר עכ"ל לכאורה לפי"ז גם בנד"ז שהאשה אוהזת הציפתא והארבעה זוזים שבתוכה ואינה משלכת אותם מידה חשוב שהיא עושה מעשה גמור וכמו שאינו פושט הכלאים שמצא בבגדו שמלובש בה דחשוב מעשה גמור ואם התרו לוקה וה"נ מה שאמר הרי את מקודשת לי בד' זוזים שבהציפתא חשוב פהתראה וכשאוחזת ואינה משלכת חשוב כמעשה גמור שכלאים הי' לוקה ע"ז אף הרא"ש פ"ט דנדה סי' י"א הנ"ל הביא הירושלמי דר' אמי ס"ל דאינו פושטו ונדחק קצת לפרשו ועיין בריו"ו נ"ט ח"ב: ולכאורה אפ"ל דר"א ס"ל דזה ג"כ נקרא שב ואל תעשה כיון שאינו עושה מעשה ממש רק שאינו פושטו וקבוצתית הכ"מ הנ"ל.

ולא פהתירוץ ואפ"ל שכן משמע פשט לשון המשנה פ"ג דמכות (דף כ"א סע"א) הנה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת דמשמע דדוקא כשפשט ואח"כ לבש מתחייב מלקות על כל פשיטה וליבישה ולא פשלא פשט וכדפי' רב ביבי א"ר יוסי שם וכמו שאמר רב אחא שם עיין רש"י שם.

וכ' התוס' פ"ב דשבועות די"ז ע"א בד"ה או אינו צריף א"נ לרב ביבי לא לקי אשהייה משום דהוי לאו שאין בו מעשה עכ"ל וכן מבואר בחידושי הריטב"א פ"ג דמכות שם וז"ל אמר רב ביבי כו' רב אשי אמר אפ"י לא הי' פושט פלום אלא ששהה כדי לפשוט וללבוש והיו מתרין בו על כל שהיה ושהייה חייב על כל אחת ואחת וקשי' לי לר"מ ז"ל האיף לוקה לדברי רב אשי הא לא עביד מעשה ולא תירוץ פלום אבל בתוס' תירצו דכיון דהנה יכול לפשוט ואינו פושט ועומד במלבושו זה חשוב מעשה דבכלל לא תלבש דאמר רחמנא הוא שלא יעמוד לבוש וזה חשוב לו כל שעה כאלו לובש.

והביאו ראי' לדבריהם מנזיר שנקנס לבית הקברות בשידה תיבה ומגדל ופרעו עליו את המעזיבה שהוא חייב על כל שהיה ושהייה אע"ג דלא עביד מעשה כיון דבכניסה או בפריעה עביד מעשה והוא שוהה שם במזיד כדאי' במס' נזיר פ"ו דף מ"ג.

ועוד הביאו ראי' מדאמרין במס' ברכות די"ט ע"ב המוצא פלאים בבגדו פושטו ואפ"י בשוק דלא אתי כבוד הבריות ודחי לאו דכלאים ואותבינן מדתנן' והתעלמת מהם פעמים שאמה מתעלם כגון זקן ואינו לפי כבודו ופרקינן שב ואל תעשה שאני פלומר הא דלבוש פלאים פושטו ואפ"י בשוק דהוי קום ועשה ואמאי דהא בכלאים גמי שב ואל תפשוט בגדיך הוא אלא ודאי ש"מ כיון דכיוול לפשוט ואינו פושט חשבינן לי' כאלו הוא לובשו עכשיו עכ"ל והנה זהו לדעת רב אשי אבל לרב ביבי שם במסכת מכות נק' שב ואל

תעשה דלרב ביבי היינו שאינו חייב מלקות ע"ז כלאו שאין בו מעשה וא"כ אינו עובר בקום ועשה.

ור' אמי בירושלמי י"ל ס"ל כרב ביבי אף עכ"ז הרי הפוסקים פסקו בי"ד סי' ש"ג דפושטו אפי' בשוק פסוגיא דברכות די"ט הנ"ל והיינו כרב אשי ועוד יש שינויניא בתוס' פ"ב דשבועות די"ז ע"א דרב ביבי אינו חולק כלל על רב אשי: קיצור די"ל מה שאוקות הציפתא בשתיקה ואינה משליכתו חשוב מעשה כמו המוצא כלאים בבגדו דמה שאינו פושטו חשוב מעשה ולוקה ע"ז לפ"ד רב אשי פ"ג דמפות דכ"א ע"ב וכ"פ הרמב"ם והרא"ש והטוש"ע י"ד סי' ש"ג והריטב"א במפות שם מיהו יש דיעה בגמ' דאין זה מעשה וכן יש בירושלמי: ד אלא דהתוס' ביבמות פ' האשה רבה ד"צ ע"ב אהא דאמרין שם דהלובש סדין בלא ציצית חשוב שב ואל תעשה הקשו וא"ת סדין בציצית היכי הנה שב ואל תעשה כו' וי"ל דבשעת עיטור אפתי לא מחייב כו' ולאחר שנתעטף שמחוייב שב ואל תעשה הוא וא"ת כפ' מי שמתו די"ט משמע כשהוא לבוש בכלאים ואינו פושטו לא חשוב שב ואל תעשה אלא עמוד ועשה ואור"י דשאני כלאים דעיקר האיסור בשעת לבישה שלבש באיסור אבל כן לא מתחייב עד אחר שנתעטף כדפרישית עכ"ל ואינו מוכן כ"כ התירוי דהא בכלאים מלבד שחייב על הלבישה חייב גם על מה שאינו פושט כמ"ש רב אשי פ"ג דמפות כנ"ל הרי דגם מה שאינו פושט חשוב קום ועשה.

וא"כ גם גבי ציצית נימא כן דמה שאינו פושט הסדין חשוב מעשה וי"ל דה"פ דנדאי נכריח מסוגיא דפ' מי שמתו דמה שאינו פושט חשוב ממש כאלו לובש בידיים ולכן גבי כלאים דעיקר האיסור בשעת הלבישה שהלבישה הוא איסור גמור וא"כ כיון דמה שאינו פושט חשוב כאלו לובש הרי א"כ זה שאינו פושט חשוב עושה איסור בקום ועשה מאחר דמה שאינו פושט חשוב כאלו לובש ובכלאים הלבישה הוא האיסור וא"כ זהו איסור בקום ועשה שלובש בידיים מה שאסור לו ללבש אבל גבי סדין בלא ציצית הלבישה אינו איסור כלל כ"א שלאחר שלבש מחוייב להטיל בו ציצית וא"כ זה שאינו מטיל בו ציצית אינו חשוב קום ועשה כ"א שב ואל תעשה שמונע א"ע מלהטיל ואינו עושה איסור בידיים כלל וא"כ גם מה שאינו פושט הסדין אינו חשוב עושה איסור בקום ועשה דאף שמה שאינו פושטו חשוב כאלו לובש בידיים הלא הלבשת סדין בלא ציצית אינו אסור כלל רק שהמצוה שלאחר שלבשו יטיל בו ציצית וא"כ אינו עובר על הלבישה כלל רק על מה שאינו מטיל בו ציצית ומה שאינו מטיל בו ציצית זהו רק שב ואל תעשה.

וכן מפורש במרדכי ה' ציצית סי' תתקמ"ה בשם ר"י הובא ב"י בה' ציצית סי' י"ג לכן נ' לר"י דמ"ע דציצית אינו אלא להטיל בו ציצית כשילבשו ולא אמר הכתוב בלשון לא תלבש בגד שיש לו ד' כנפים בלא ציצית דאז נדאי הי' הדין עמו (ר"ל עם ה"ר שלמה מדרויש דס"ל שאם נפסק לאיש חוט של ציצית בשבת דאסור ללבושו ור"י ס"ל דאינו כן) אלא מ"ע גרידא להטיל בו ציצית ומ"מ אין הטלית אסור ללבש וגם אינו עובר כיון שאין עמה יכול להטיל בו שהוא שבת ובחול נדאי עובר כל שעה שלובשו בעשה דהטל בו ציצית וכן במזוזה ומעקה ותדע דאטו במזוזה יאסר ליכנס לבית אלא בעמוד ועשה קאי ותו לא עכ"ל הרי מפורש דגם בחול הלבישה אינו אסור כמו שאינו אסור ליכנס בבית שאין בו מזוזה אלא שעובר על מ"ע מה שאינו מטיל וא"כ זה עבירה בשב ואל

תעשה כמו מה שאינו עושה מזוזה אע"ג דעדיין י"ל דמה שלובשו הרי עי"ז מביא עליו בידים דבר שיבטל מ"ע בשוב ואל תעשה וא"כ ה"ל כעושה מעשה מ"מ פיון שהלבישה אינו אסור שהתורה לא אמרה לא תלבש כו' כ"א אמרה שלאחר הלבישה יטיל בו ציצית א"כ הו"ל עבירה בשוב ואל תעשה א"כ לפר"י הקא גבי שתיקה לאחר מתן מעות י"ל דלא דמי לסדין בציצית דחשוב רק שב ואל תעשה אלא הקא דמי לכלאים דמה שאינו פושט חשוב מעשה כו' דקא לפר"י גם גבי סדין בלא ציצית מה שאינו פושט הסדין חשוב פאילו לובשו כמו גבי כלאים אלא דנהי דנהי לי פאילו לובשו הרי הלבישה אין בו איסור כלל ולא כמו בכלאים דהלבישה הוא איסור אבל גבי סדין בלא ציצית אין הלבישה איסור רק שהוא מצות עשה להטיל בו ציצית וא"כ הקא גבי שקלטה ואשתיקה ואינה משלכת אם ה"ל פאילו נוטלתו עתה הרי ה"ל היא מודה בהקדושין כמו אלו מקבלת הקדושין לאחר האמירה מאחר שזה שאינו פושטו ה"ל פאילו לובשו עתה ה"נ מה שאינה משלכת כ"א אוחזת הציפתא עם הד' דינרין ה"ל פאילו מקבלתם עתה וקבלה זו דעתה היא הודאה והסכמה גמורה שנתרצית לקדושין כמו שתיקה דקודם מתן מעות דכי קבליתיה אדעתא דהכי קבליתיה אף הנה התוס' ביבמות שם סד"ה פולן הקשו על ר"י מדמברכין להתעטף בציצית משמע דבשעת העיטוף עביד מצוה וכן הקשה באגודה א"כ זהו פדעת הר"ש בפרדכי בה' ציצית סי' תתקמ"ה דהמ"ע שלא ללבוש בגד ד"כ בלא ציצית ואעפ"כ כשלושב סדין בלא ציצית נק' שב ואל תעשה בגמרא ביבמות שם ולא חשוב הלבישה מעשה וכן משמע בפרק התכלת (דף מ' ע"א) בפרש"י ד"ה לפי שאינו בקי אין כמ"כ י"ל פאן בשתיקה דלאחר מתן מעות מה שאינה משלכת לא חשוב מעשה: קיצור לפר"י בתוס' יבמות ד"צ ע"ב י"ל נד"ז דשתיקה דלאחר מתן מעות דומה למי שאינו פושט כלאים דחשוב מעשה לרב אשי פנ"ל ולהר"ש בפרדכי ה' ציצית סי' תתקמ"ה אפ"ל דחשוב שב ואל תעשה (הג"ה ומיהו דברי רש"י נראה לפרש דענין דסדין בציצית נקרא שב ואל תעשה היינו מה שחכמים התירו וציוו שלא להטיל ציצית בסדין זהו ענין שב ואל תעשה היינו שאין להטיל ציצית ולכן לבישת הסדין בלא ציצית אף שזהו מעשה דברי הר"ש מדרויש שרי פיון שפבר עקרו חכמים מצות הטלת הציצית בהסדין וא"כ לפ"ז גם כן אין ראי' שמה שאינה משלכת הציפתא חשוב שוא"ת ואין ללמוד זה מסדין בציצית).

ומיהו גם להר"ש אין זה אמת אלא די"ל פיון שפבר עקרו חכמים שלא להטיל ציצית וזהו ענין שב ואל תעשה ע"כ גם כשלובושו דחשוב עושה מעשה שרי ולכן גבי שתיקה דלאחר מתן מעות מה שאוחזתו ואינה משליכתו נראה דחשוב עושה מעשה: ה אף אפשר לומר עוד דרוך אחר בכוננת התוס' דיבמות (דף צ' ע"ב) ה"ל בשם ר"י והוא דאזלי לשיטתיהו בשבועות (דף י"ז ע"א) ד"ה או דקא דרב אשי במפות (דף כ"א ע"ב) חשיב מה שאינו פושט הכלאים למעשה גמור לחייב מלקות על כל התראה והתראה וכדפסקו הרמב"ם פ"י מה' כלאים דין ל' היינו משום דכיון דתחלת הלבישה הי' ע"י מעשה ור"ל שהיה מעשה באיסור דאסור ללבוש משא"כ אם בתחלה לא היה מעשה פגון שלבש בהיתר ואח"כ נעשה כלאים י"ל דאז מה שאינו פושט לא חשוב מעשה כ"כ הפמ"ג בספרו שושנת העמקים כלל וא"ו בד"ה ודע דביבמות צ' ב' איתא שם דסדין בציצית לא הוי מעשה.

ולפ"ז י"ל דאזלי התוספת לשטתם בנזיר (דף מ"ג א') גבי פהו ונזיר שונכנסו בשידה
תיבה ומגדל לאהל ופרע חבירו את המעזיבה כו' דמיירי שפייע הפהו בפריעת המעזיבה
והיינו משום דאל"כ אינו מתחייב על השחייה פיון שמעשה הפניסה הנה בהיתר לא
חשוב מעשה מה שאינו יוצא אבל בכלאים שהלבישה באיסור אע"פ שהיה שוגג ומצד
איסור שוגג א"צ לפשוט אבל מ"מ מהני דמה שאינו פושט חשוב מעשה כדפסק רב אשי
בהדיא במכות פנ"ל ועיין מ"מ פ"ג מהלכות ביאת מקדש סוף הכ"א נסתפק במעשה
דשוגג אם חשוב מעשה להתוס' ופשיט דהוי מעשה פנ"ל ומתחלה רצה המל"מ לומר
דאפי' מעשה דהיתר חשוב מעשה עי' ספר שושנת העמקים שם.

ולפי"ז בציצית הטעם דאינו חשוב מעשה צ"ל כמ"ש באות הקדום דהלבישה אינו איסור
כלל וא"כ להתוס' דדוקא משום שלבש באיסור א"כ הכא גבי שתיקה דלאחר מתן מעות
דהקבלה הנה בהיתר ר"ל שלא ע"ד קדושין כלל א"כ מה שאינה משלכת את"כ לא חשיב
מעשה אף בהידושי הריטב"א פ"ג דמכות שם משמע כפשוטו דמה שאינו פושט חשיב
מעשה או לפחות כשהיה מעשה תחלהאפי' בהיתר ועכ"מ ה' פלאים שם הביא ד'
הריטב"א הנ"ל (ועיין עוד מענינים אלו ברמב"ם פ"ק ג' מהל' אבל ה"י ולח"מ שם פ"ד
נרמב"ם פ"ה מנזירות הי"ח שכ' מדעתו וצ"ע איך ס"ל) גם הרמב"ם דהשגות פ"ו מה'
נזירות ה"ט משמע להדיא דמתחייב מלקות במה ששוהה ואינו יוצא ואע"פ שהכניסה
הנה בהיתר וגם עכשיו אינו עושה מעשה שהרי חבירו פרע המעזיבה וכ' בתוס' דנזיר
די"ז ע"ב דמיירי שפרע שלא ברצונו של הנזיר רק לאונסו אלמא דמה שאינו יוצא חשוב
מעשה ועיין בתה"ד סי' רפ"ה הובא בש"ע יו"ד סי' שע"ב בהג"ה פהו ששוכב כו' משמע
ג"כ מה שאינו יוצא חשוב מעשה אעפ"י שהכניסה בבית הי' בהיתר גמור כגון שהמת
מת את"כ כדמשמע שם וכ"כ התה"ד שם לא נעשה שום איסור ומ"ש הש"ך בשם תשו'
מהרי"ל אע"ג דאינו עושה מעשה איסורא איכא צ"ע דאיסור שאין בו מעשה נדחה
משום כבוד הבריות ויש לחלק ע"ד מ"ש המג"א ססי' י"ג לחלק בין גנאי גדול לגנאי
קטן כו' וממוצא דבר נשמע דלפ"ד רוב הפוסקים מה שאינו פושט חשוב מעשה גמור
ולא משום שהלבישה הנה באיסור וסדין בציצית שאני שאין האיסור בלבישה רק שמ"ע
להטיל ציצית פנ"ל ועי' עוד במנחות ספ"ג (דף ל"ז סע"ב) אפסיק לי' קרנא הרי לבש
בהיתר גמור אעפ"כ אלו הי' ברה"ר הי' חייב לפשוט אע"ג דיש גנאי גדול אלא ע"כ צ"ל
מה שאינו פושט חשוב מעשה (ושמא יש לדחות דאיסור סקילה שאני שאינו נדחה אפי'
בשב ואל תעשה כמו שמצינו בפסחים (צ"ב א') שלפעמים לא העמידו חכמים דבריהם
במקום פרת כו') וא"כ לפי"ז כמו"כ ממש מה שהאשה אוהזת הדינרים ואינה משלכת
אותם ה"ל מעשה גמור ואף לפ"ד האומרים דכה"ג אינו חשוב מעשה מ"מ הרי באיסורא
כה"ג חשיב עכ"פ עובר על לאו רק שהוא כמו לאו שאין בו מעשה א"כ י"ל לכאורה
דמתקדשת עי"ז שהרי נראה שמתרצית לקדושין שלו מדאוהזת ואינה משלכת ומש"ה
הוצרך להביא ראיה דאפ"ה לאו כלום הוא והטעם צ"ל משום דיש תירוץ על אחיזתה
כמ"ש בגמ' סב"א אי מתבדא תחייב לשלם כו' הג"ה מיהו אפ"ל דלרבא א"צ כלל
סב"א אי שדינא פיון דעכ"פ אין זה מעשה גמור לכמה פוסקים לא מיבעי לרב ביבי
בפ"ג דמכות פנ"ל באות ג' אלא אפי' לרב אשי ס"ל להתוס' דדוקא כשהלבישה הנה
באיסור א"כ אף אם לדינא לא קי"ל פנ"ל האשה היא טועה וסב"א פרב ביבי שאין

כָּאן שׁוּם מַעֲשֵׂה מִמְּנֶה לְכֹן אֵין זֶה הוֹכְחָה גְמוּרָה שְׁרָצוּנָה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ דִּיכּוּלָּה לּוֹמֵר אָנִי
לֹא עָשִׂיתִי שׁוּם מַעֲשֵׂה פְּלִל וְכַעֲנֵן דִּיכּוּלָּה לּוֹמֵר אֵין שְׁקִלִי וְדִידִי שְׁקִלִי כּוֹ' אִף שְׁאָמַר
הִתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ קוֹדֵם שְׁקִיבְלָתָה כּוֹ' וְאָנֹן בְּעֵינֵן גִּילוּי רְצוּנָה ע"י דְּבוּר אִו דְּמוּכָח הֵיטֵב
שְׁמִקְבָּלַת ע"ד פֶּן וְכֹן רְאִיתִי בַּפְּנֵי דָף י"ג ד"ה שְׁלַח לִיה שְׁכַתָּב דְּלִרְבָּא אֵין פָּאן חֲשַׁשׁ
קְדוּשִׁין פְּלִל אֱלָא שְׁפִירֵשׁ הַטַּעַם מִשׁוּם דְּבַעְדֵי קְדוּשִׁין בְּעֵינֵן דְּבַר בְּרוּר לְהוֹצִיאָה מִחֻזְקַת
פְּנוּיָה לְחֻזְקַת אֲשֶׁת אִישׁ כּוֹ' מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׁאֵין לְעַדִּים שׁוּם הוֹכְחָה דְּנִתְפּוֹנָה לְקְדוּשִׁין
דְּהָא אִיכָא לְמִימַר מֵאִי דְשִׁתְּקָה הוּא מִשׁוּם דְּלֹא אִיכְפַת לָהּ עַכ"ד וְעַמְש"ש לְעֵיל מִיגִיָּה
בַּד"ה קָשׁוּ בַּהּ בְּפּוּם נִהְרָא וְכ"כ עוֹד בְּקוּ"א שְׁם סִי' כ"ח וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְּסִבְרָא זֹ
דְּבַעְדֵי קְדוּשִׁין בְּעֵינֵן דְּבַר בְּרוּר אֵינוֹ נְכוּן פְּלִל דְּגַם אִם יֵשׁ סִפְק לְהַעֲדִים אִי הָנָה קְרוּב
לוֹ אִו הָנָה קְרוּב לָהּ חֲשׁוּב עֲדוּת גְּמוּרָה וְה"ל מְקוֹדְשֵׁת מְסַפְקָא א"כ ה"נ הִי רְאוּי לּוֹמֵר פֶּן
אֱלָא עֵיקַר הַטַּעַם פִּינּוֹן דְּלֹא עָשִׂתָּה מַעֲשֵׂה שְׁיִהְיָה מוֹרָה שְׁמִסְכַּמַּת עַל קְדוּשִׁין אֵין פָּאן
קְדוּשִׁין וְס"ל לְרַבָּא דְכִינּוֹן שְׁהַקְבָּלָה לֹא הָיָה ע"ד קְדוּשִׁין א"כ מָה שְׁאוּחֻזְתָּ הַדִּינָר לֹא
חֲשׁוּב הוֹדָאָה עַל קְדוּשִׁין פִּינּוֹן שִׁי"ל שְׁהִיא סְבוּרָה שְׁאֵין זֶה שׁוּם מַעֲשֵׂה פְּלִל שְׁהָרִי רַב
בְּיָבִי ס"ל פֶּן אֱלָא רַב הוּנָא בְּדַר"י ס"ל דְּשׁוּם אֲשֶׁה לֹא תִטְעָה בְּזָה לּוֹמֵר שְׁאֵין זֶה שׁוּם
מַעֲשֵׂה דָאָם אֵין רְצוּנָה לְמָה תְּאַחֲזוּ הַקְדוּשִׁין וְה"ל לְהַשְׁלִיךְ אוֹתָם וּמִשָּׁה הַנְּצָרְכוּ לּוֹמֵר
דְּסִבְרָה אִי שְׁדִינָא וּמִתְבָּדָא תַתְּחִיב בְּאַחֲרֵיּוֹת עַכ"ה: קִיצוּר.

נִתְבָּאָר דִּי"ל מָה שְׁאוּחֻזְתָּ בְּשִׁתְּיָקָה חֲשִׁיב מַעֲשֵׂה כְּמוֹ בְּכִלְאִים כְּשִׁאֵינוֹ פּוֹשֵׁט וְהָא דְאֵינוֹ
פּוֹשֵׁט טְלִית בְּלֹא צִיצִית ל"ח מַעֲשֵׂה פִינּוֹן דְּשָׁם רַק מ"ע לְהַטִּיל צִיצִית לֹא אִיִּסוּר לְלִנְבְּשׁוּ
וְכֹן פִּהֵן וְנִזִּיר שְׁנִכְנִסוּ בְּשִׁינְדָה כּוֹ' בְּהִיתַר מִתְּחִיבִי בְּמָה שְׁאֵין יוֹצֵאִים אַע"פ שְׁחִבְרִו
פְּרַע הַמַּעֲזִיבָה שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ וְכ"ד רָאָב"ד וְתַה"ד וְרִיטְב"א אָבֵל י"א דְּכָל שְׁלֹא הָיָה מַעֲשֵׂה
אִיִּסוּר תְּחַלָּה אֵין מָה שְׁאֵינוֹ פּוֹשֵׁט חֲשׁוּב מַעֲשֵׂה וְכ"ד מְהָרִי"ל וְלְדַבְּרֵיהֶם י"ל פָּאן ג"כ
אֵינוֹ מַעֲשֵׂה גְמוּרָה מ"מ הָרִי ג"כ כְּמוֹ לָאוּ שְׁאֵין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְאַעֲפ"כ לֹא חִיָּישִׁין לְהַקְדוּשִׁין
פִּינּוֹן דְּאִיכָא טַעְמָא וְסִבְרָא אִי שְׁדִינָא כּוֹ' וְעִי' בַּהֲג"ה שִׁי"ל דְּסִבְרָה שְׁאֵינָה עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה:
וְנִחְזוֹר לְעֵינֵינוּ אִמֵּר רַבָּא מְנָא אֲמִינָא לָהּ דְּתַנְיָא אִמֵּר לָהּ כְּנָסִי סְלַע זֶה בְּפִקְדוֹן וְחִזוֹר
וְאִמֵּר הִתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ בְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת (אִם קוֹדֵם שְׁקִבְלָתָן אִמֵּר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ
מְקוֹדְשֵׁת דְּכִי קְבִלִיתָה אֲדַעְתִּי דְּהָכִי קְבִלִיתִי רַש"י וַיֵּשׁ לְשִׁמּוֹעַ מִזֶּה דְּדוֹקָא קוֹדֵם
שְׁקִבְלָתָה אָבֵל לְאַחַר שְׁקִבְלָתָה אֲפִילוּ תכ"ד לְהַנְתִּינָה לָאוּ פְלוּם הוּא וְכ"ד תְּשׁוּ' מִהֲרִי"ט
חִלְקָה אַה"ע סִי' ל"ח ד"ה וְנִבְּא דְּכָל שְׁפִילְקָ יָדוּ מְקַרִי לְאַחַר מַתָּן מְשַׁמַּע שְׁם בְּהִדְיָא
דְּכָל שְׁקִדְמָה נְתִיבָה לְאַמִּירָה אֲפִילוּ אִם תוּמ"י לְאַחַר הַנְּתִינָה אִמֵּר לָהּ ה"ל לְאַחַר מַתָּן
מְעוֹת וְכ"מ בְּתוֹסְפָתָא פ"ב אִם מְשַׁטְטִילְתוּ מִיָּדוּ מְשַׁמַּע תוּמ"י שְׁנִטְטִילְתוּ מִיָּדוּ חֲשִׁיב לְאַחַר
מַתָּן מְעוֹת וְעוֹד דְּלִקְמָן סְעִיף י"א וְהוּא מְהַגְמָרָא שְׁם דָּף י"ג ע"א גְּבִי אֵין שְׁקִלִי וְדִידִי
שְׁקִלִי י"ל אַחַר אוֹמְרוּ כְּנָסִי סְלַע זֹ שְׁאֵנִי חֲתִיב לִיכִי וְקִבְלָתוּ אִף אִם תכ"ד לְקִבְלָתָה אִמֵּר
לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ וְדָאִי לֹא הוּוּ קְדוּשִׁין דְּכִינּוֹן שְׁחֲתִיב לָהּ וְסִילְקָ לָהּ הַסְּלַע עַל פְּרַעוֹן הַחֹב
מֵאִי מְהִנִי חֲזַרְתּוּ וְא"כ ה"נ דְּכֻוֹנָתָה אִף אַפ"ל לְהִיפָּךְ דַּצ"ע גַּם שְׁם דְּבִמְלֻנָה שְׁלֹא הִגִּיעַ
הַזְּמַן פְּרַעוֹן יְכוּל הִלְוָה לְחִזוֹר בּוֹ וְעוֹד אֲפִילוּ הִגִּיעַ הַזְּמַן פִּינּוֹן שְׁאָמְרָה רוּצָה אָנִי א"כ
מְסַכַּמַּת לְחִזְרָתוֹ רְאוּי שְׁיָהָא מְהִנִי תכ"ד אַעֲכַצ"ל דְּמִיָּירִי לְאַחַר כ"ד מְהַנְתִּינָה וְא"כ ה"נ
דְּכֻוֹנָתָה וַיֵּשׁ לְדַחוֹת דְּשָׁם ג"כ אִף דְּבִמְלֻנָה שְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה יוּכַל לְחִזוֹר בּוֹ מ"מ פִּינּוֹן
שְׁכַבֵּר נָתַן לָהּ וְתַפְשָׂה בְּיָדָהּ יְכוּלָּה לּוֹמֵר אֵין שְׁקִלִי וְדִידִי שְׁקִלִי וְעֵינֵן ב"ש סִי' כ"ח ס"ג

סק"י אָבֵל עכ"פּ בְּהִגִּיעַ זְמַנָּהּ וְדַאי י"ל דְּלֹא מְהִינֵי חֲזָרְתּוֹ אַף תַּכ"ד וַיְכֻלָּה לְזַפּוֹת מְדִינָא
בַּע"כ וּא"כ אַף פְּשֵׁהִיא מִתְרַצָּה וְאַמְרָה רוֹצָה אֲנִי הָרִי הָרִיצוּי הוּא אַחַר כ"ד מְלִקְיַחְתָּהּ
שְׁהָרִי תִיבַת אֶתְּ מְקַנְדָּשֵׁת לִי מִפְּסִיק וְהוּא הַמְּשֻׁף יוֹתֵר מִתַּכ"ד וְעֵינֵי לְקַמֵּן מְזַה שׁוֹב
מְצֹאֲתִי בַּס' הַמְּקַנָּה בְּדָף י"ג ע"א בַּד"ה וְחֲזָר וְאָמַר לָהּ הַתְּקַדָּשִׁי לִי בּוּ כ' ג"כ דְּמִשְׁמַע
מִהֶגְמָרָא דְאַפִּי תַכ"ד לֹא מְהִינֵי הַחֲזָרָה וְעֵינֵי מְזַה בְּשׁו"ת חֲמֻדַּת שְׁלֵמָה חָא"ה ע"ס נ"ו
תְּשׁוּ' הַג"מ עֲקִיבָא אֵיגֵר ז"ל ד"ה וּמ"ש מַעַכ"ת עוֹד וּד"ה וּלְפִי הַכְּרַעַת הַב"י וּבְסִי' נ"א
ד"ה וּמ"ש עוֹד וּלְפִי וּד"ה וּבְגוֹף הַדִּין וְעִי' לֵק' אוֹת י"ב עוֹד מְזַה מְקַנְדָּשֵׁת לְאַחַר מ"מ
רְצָתָה מְקַנְדָּשֵׁת לֹא רְצָתָה אֵינָה מְקַנְדָּשֵׁת מֵאִי רְצָתָה וּמֵאִי לֹא רְצָתָה אֵלִימָא רְצָתָה
דְּאַמְרָה [אֵין לֹא רְצָתָה דְאַמְרָה] לֹא מְפָלֵל דְרִישָׁא (דְּלֹא פְּלִיג בֵּין רְצָתָה לְלֹא רְצָתָה) אֵפִי
אַמְרָה לֹא (בְּתַמִּי') נְמִי הוּוּ קְדוּשִׁין וְאַמֵּאִי הָא אַמְרָה לֹא (וְצ"ל דֹּאע"פ שְׁמַקְבֵּלַת דִּינָר
בְּרַצוֹן וְהוּא נוֹתְנוּ בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין פְּאַמְרוּ הַתְּקַדָּשִׁי לִי בּוּ אַפ"ה פִּינּוֹן שְׁבִשְׁעַת הַקְּבֵלָה
אוֹמְרַת לֹא שְׁאַיְנָה רוֹצָה לְהַתְּקַדָּשׁ א"כ א"א לּוֹמֵר דְּהוּוּ קְדוּשִׁין מִשׁוּם זֶה שְׁמַקְבֵּלַת
הַדִּינָר) אֵלֹא לֹא רְצָתָה שְׁאַמְרָה אֵין לֹא רְצָתָה דְאַיְשְׁתִּיקָה מְשִׁתְּקָה (וְלֹא רְצָתָה דְקֹאמֵר
ה"ק לֹא אַמְרָה רוֹצָה אֲנִי) וּש"מ שְׁתִּיקָה דְלֹאחַר מ"מ וְלֹא פְּלוּם הִיא (דְּהֵאִי דְשִׁתְּקָה
מִשׁוּם דְּלֹא אִכְפַּת לָהּ הוּא רַש"י) ר"ל מַה שְׁאַיְנָה מְשִׁיבָה לֹא מִשׁוּם דְּלֹא אִיכְפַּת לָהּ הוּא
וּכְמ"ש הַטַּעַם בַּגַּמ' וּכְדִלְקַמֵּן וְלֹא פְּהַפְנִי יְהוֹשֻׁעַ קָשׁוּ בָּהּ בְּפּוּם נִהְרָא מְשִׁמִּי' דְרַב הוּנָא
בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ מִי דְמִי (שְׁתִּיקָה דְהֵכָא לְשִׁתִּיקָה דְהֵתָם) הֵתָם גַּבִּי כְּנִסִּי בְּפִקְדוֹן מְעִיקְרָא
בְּתוֹרַת שְׁמִירָה קְבִילְתִּי' כִּי הָדָר אָמַר הַתְּקַדָּשִׁי לִי בּוּ סְבָרָה אֵי שְׁדִינָא לִי כו' הִלְכָּה לֹא
שְׁדִיתִינָהּ וְהֵאִי דְלֹא מְחֵאִי מִשׁוּם דְּלֹא אִיכְפַּת לָהּ) בְּתוֹרַת פִּקְדוֹן יְהִיבִינָהּ גִּיְהִלָּה סְבָרָה
אֵי שְׁדִינָא לָהּ וּמִתְבָּדָא מִתְחִיבָנָא בְּהוּ הֵכָא גַבִּי צִיפְתָּא מְעִיקְרָא בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין קְבִילְתִּינָהּ
וּנְהִי דְצִיפְתָּא לִית בְּהַשְׁנָה פְּרוּטָה כִּי הָדָר וְאָמַר תְּקַדִּישׁ בְּזוּזֵי דְאִית בָּהּ אֵי לֹא נִיחָא לָהּ
תְּשִׁדִּינָהּ דְהֵאִי לֹא נִתְחִיבָהּ בְּשְׁמִירָתָהּ וּמְדָלָא שְׁדִיתִינָהּ ש"מ נִתְרַצִּית בְּקְדוּשִׁין) בְּתוֹרַת
קְדוּשִׁין יְהִיבִינָהּ גִּיְהִלָּה וְאֵי אִיתָא דְלֹא נִיחָא לָהּ לְשְׁדִינָהּ (וְאֵע"ג דְּלֹא נָתַן לָהּ מְעִיקְרָא
בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין רַק הַצִּיפְתָּא אַפ"ה לֹא נִתְחִיבָהּ בְּשְׁמִירַת הַד' זְוִזִים פִּינּוֹן שְׁלֹא יִדְעָה מִהֵן
וְלֹא קְבִילְתִינָהּ אֲדַעְתָּא דְפִקְדוֹן א"כ אֵפִי' ש"ח לֹא הָנָה וּפְטוּרָה אֵפִי' מִפְּשִׁיעָה וְאֵע"פ
שְׁחִיבִית פְּשִׁיעִין בְּיָדִים מ"מ הַהִשְׁלָכָה אֵינָה כְּמִזִּיק בְּיָדִים רַק י"ל דְּהִנָּה פְּשִׁיעָה נ"ל).

כ' הַפְּנִי' ז"ל לַעֲנֵן דְּלָרְוֹחָא דְמִילְתָא נִקְטַת הֵכָא דְסְבָרָה אֵי שְׁדִינָא כו' דְהֵא אִכְתִּי אֵמֵאִי
לֹא אַמְרָה לֹא אַע"כ כְּפִרְש"י דְהֵא דְלֹא מְחֵאִי מִשׁוּם דְּלֹא אִיכְפַּת לָהּ וְנִרְאָה הַפְּוֹנָה בְּזֶה
דְּכִינּוֹן דְּלֹא בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין יְהִיב לָהּ מְעִיקְרָא א"כ מַה שְׁאַמֵּר לָהּ אַח"כ הַתְּקַדָּשִׁי לִי בּוּ
וְלֹא יְהִיב לָהּ מִיָּדִי סְבָרָה דְמִשְׁחָק הוּא בָּהּ וְאַיְנָה חוֹשֶׁשֶׁת לְדְבָרֵי פְּלִל א"כ מַה"ט גּוֹפֵא
לֹא שְׁדִי לִי לְפִקְדוֹן שְׁסוּבְרַת עֲדִינּוֹן לֹא חֲזָר מִמָּה שְׁמִסֵּר לָהּ לְפִקְדוֹן וְלֹא אִיכְפַּת לָהּ
שְׁתַּחֲזוֹר ג"כ מִפְּקֻדוֹן וּכ"נ מְהִרִיטְב"א עכ"ל וְהִנֵּה לְכַאוּרָה אֵין דְּבָרֵי נְכוּנִים מֵאִי דְמִשְׁנׁוּהָ
הָא דְלֹא אַמְרָה לֹא לָהּ דְלֹא שְׁדִיתִינָהּ דְעַל שְׁנִיָּהּ י"ל דְּלֹא אִכְפַּת לָהּ מִשׁוּם דְּסְבָרָה
דְּמִשְׁחָק בָּהּ פִּינּוֹן דְּלֹא בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין יְהִיב לָהּ מְעִיקְרָא דֹא"כ מַה יַעֲנֶנָּה בְּהָא דְפְרִיָּד רַב
אַחָא אֲטוּ פְּוִלְהוּ נָשִׁי דִינָא גְמִירֵי כו' וּס"ל דְאַפִּילוּ בְּעִבּוּבָא דְצִיפְתָּא דִּיהִיב לָהּ מְעִיקְרָא
בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין וְלֹא שְׁיִיף הַטַּעַם דְמִשְׁחָק הוּא בָּהּ שְׁכ' הַפְּנִי' אַפ"ה אֵין חוֹשֶׁשֶׁת לָהּ דְלֹא
שְׁדִיתִינָהּ מִשׁוּם דְּסְבָרָה שְׁמָא יֵאבֵד וְתַתְחִיבָהּ בְּאַחֲרֵי דְמ"מ אִכְתִּי קָשָׁה אֵמֵאִי לֹא אַמְרָה
לֹא וְכֵאֵן לֹא שְׁיִיף תִּירוּצָא שְׁל הַפְּנִי' לְפִי הַבְּנָתוֹ בְּרַש"י דְהֵא דְלֹא אִיכְפַּת לָהּ וְשִׁתְּקָה

משום דסבירה דמשחק הוא ביה ואינה חוששת לדבריו כלל דהא פאן נראה ברור דכוננתו לקדשה ולא לשחוק א"ו פשוט דיש לחלק טובא בין הא דלא אמרה לא שע"ז שינה מ"ש רש"י משום דלא אכפת לה ואפי' בנדון דציפתא ודאי לקדשה וכו' גבי פקדון ג"כ אין ראי' כלל לומר דסבירה דמשחק כו' אלא אע"ג דמתכוון לקדשה מ"מ כיון שהיא אינה עושה מעשה שיהיה הוראה שרצונה להתקדש בהא סגי ושתטעון לגלות דעתה איך שאין זה רצונה אינה מחוייבת ולא איכפת לה דאמרת לנפשה למה לי לטעון כיון שלא עשיתי מעשה כלל והלכך לא איכפת לן במה שלא אמרה לא דזה שתאמר לא ה"ל שתעשה מעשה וזה אין אנו מבקשים ממנה כלל רק שלא תעשה מעשה והוראה להכפף שרצונה להתקדש להכי מה שלא השליכה הדינרים דה"ל כמו מעשה שאוחזת הדינרים כמשנ"ת ע"ז אין שינה לומר דלא איכפת לה דעכ"פ אין לה לעשות מעשה להכפף משא"כ במניעת אמירתה לא אינה עושה מעשה להכפף רק שהיא וא"ת גמור אבל אחיזתה המעות אינו שוא"ת וכו"ל מענין אינו פושט דכלאים כו' ומש"ה הנצרך הגמ' סברה אי שדינא לה כו' הלכך לא שדיתנהו כו' דאיכא טעמא ע"ז ולכן לא הוי זה להוראה שרצונה להתקדש אע"ג דהוי כמעשה כיון שיש טוב טעם על מעשה זו דיראה מלהשליך.

ונה מבואר מלשון רש"י דעל דלא מחאי סגי בטעם משום דלא איכפת לה משא"כ אהא דלא שדיתניהו: קיצור נתבאר לדחות מ"ש הפנ"י דלרנוחא דמילתא אמרו הטעם אי שדינא מתבדא שזה אינו אלא הכרח הוא טעם זה משום דאחיזתה ה"ל מעשה המורה קצת שנתרצית לקדושין ע"כ צריך לטעם סברה אי שדינא משא"כ מניעת טענתה לומר לא ה"ל שוא"ת הגה"ה ולפי מש"ל באות ה' בהגה"ה דרבא ס"ל פרב ביבי שאין זה מעשה או ס"ל דהאשה טועה בכך וקסברה שאין זה שום מעשה שהרי רב ביבי ס"ל פן אפשר להעמיד דברי הפנ"י וכמו שכתבתי לעיל ססעי' ה' בהגה"ה עכ"ה): ז וכאשר כתבתי פן מוכח להדיא מדברי חז"ר דז"ל בד"ה סברה אי שדינא כו' וא"ת ולימא לי לא וי"ל דלא איכפת לה כיון דלא מידי קעבדה דמוכח דניחא לה וכן פרש"י והא דלא מחאי משום דלא איכפת לה עכ"ל עוד כ' בד"ה וא"ת ולימא ליה שקול דידך ואי לא בעי למשקלי' אשדינהו וי"ל אנו לא אחינו עלה משום דלא טענה דאי הכי ה"נ אי לא ניחא לה למימר לא עכ"ל נראה שצ"ל תאמר לא והדברים מבוארים כמש"ל דאין אנו מבקשי' ממנה שתטעון ותעשה מעשה ע"כ אין אנו מבקשים שתאמר לא וכן שתאמר לו הרי שלך לפניך דכ"ז הוא טענה שתטעון וזה אינה צריכה כלל דלא איכפת לה לטעון מטעם הנ"ל אבל במה שאינה משלכת המעות ליכא למימר הכי משום דאחיזתה הדינרים הוי כעובדא דמוכח דניחא לה דאין זה דומה כלל לשוא"ת דמניעת הטענה דמ"מ למה לה לאחוז וכו"ל אלא דמ"מ היכא דאיכא טענה לומר שיראה להשליך סגי דתו ליכא הוכחה דניחא לה אע"ג דעבדא מעשה באחיזתה הדינרין פנ"ל דאין חשוב קדושין אא"כ יש הוכחה מעליא דעל דעת קדושין קיבלתם וכ"מ לפע"ד ג"כ מהריטב"א בד"ה אמר רבא וז"ל אלא דאפתי תקשי לן אמאי שתקה לגמרי תימא לי' אינני רוצה בקדושין ותו לא וליכא עלה משום חששא כו' מיהו הכא אין אנו באין לדון אלא על שתיקתה ועיכוב המעות אם היא הודאה שמודה בקדושין או לא ובהא טענינו דלאו הודאה היא אלא דחישא דמתבדא ומחייבה באחריותו ואיהי לא בעינא למיטעון בהדיא ולא למימר לי' אינני רוצה בקדושין ולא לומר לו טול אתה את שלך אי משום פסופא וצניעותא אי

משום דמאיס לה דבוריה הלכך אין לנו לדון אלא על שתיותה בלבד וזהו עיקר מפי רבינו גרו ובשם רבו ז"ל עכ"ל נראה דרבו של רבינו הוא הרמב"ן.

והנה עכ"פ ג"כ חילק בין למיטען דאין צריכין ע"ז טעם למה לא טענה ובין מה שאוחזות המעות שע"ז צריכה טעם והוא משום דחיישא דמתבדא כו' ולא כמו הפנ"י שהשנוה שניהם ואמר דסגי בהא דלא איכפת לה כו' שפן משמע מהריטב"א ונהפוך הוא.

אך מ"מ יש חילוק דק בין חה"ר להריטב"א שלפ"ד חה"ר ופרש"י טעם החילוק שא"צ לטעון הוא משום דלא איכפת לה ונתבאר הפ"י שפיון שפניעתה מלטעון הוא שב וא"ת להכי מונעת א"ע כי היא רואה שא"צ לטעון ולעשות מעשה משא"כ במה שאינה משלכת דהוי מעשה צריכה טעם ואילו להריטב"א החילוק בענין אחר דלטעון אינה רוצה משום דכסיפא לה או משום דמאיס לה דבורי' כו' וזה אינו שייך בהשלכה אבל אינו מחלק בין שב וא"ת לקום ועשה ויש לצייר נ"מ לדינא בין ב' שטות אלו והוא ענין השאלה שראיתי בשו"ת שארית יוסף ס"ח שאמר המקדש לאחר מ"מ להאלמנה וז"ל תן לי המטבע או התקדשי לי בו וע"ז דן משום שתיקה דלאחר מ"מ וכ"פ ג"כ בתשו' מהרמ"פ סי' כ"ד על ג' דון זה רק נשם לא העתיק הל' תן כו' או כו' והנה לפ"ד חה"ר י"ל דבנד"ז יש חשש קדושין משום דלא החזירה לו המטבע דבשלמא כשאינו נותן לה בריה שתחזור או שתתקדש רק אומר בהחלט לשון קדושין אז שפיר י"ל דזה שאינה אומרת לו הרי שלך לפניך היינו משום שאינה צריכה לטעון ולעשות מעשה כו' וזה שתאמר לו הרי שלך לפניך נקרא טענה פיון שהוא אינו מבקש זה משא"כ בנד"ז שפ"קש שתחזור לו או שתתקדש אם לא תחזיר א"כ זה שתחזיר לו ושתאמר לו איננו טענה רק אדרבה קיום הבקשה.

וכשמונעת א"ע מזה י"ל דה"ל מעשה להיפוך כמו מניעת ההשלכה דכיון שהוא מבקש שתחזיר לו א"כ ה"נ מדרגה א' החזרה לו היינו שתאמר לו הרי שלך לפניך עם ההשלכה וכיון שמונעת א"ע מזה מוכח שנתרצית בקדושין ולא שייך ע"ז התירוץ סברה אי שדינא כו' דאדרבה לא תשליך רק להריטב"א שכ' דהיכא די"ל דכסיפא כו' א"כ בנד"ז ג"כ יש להקל דאף שנאמר שלא החזירה לו ה"ל מעשה מ"מ יש ע"ז התירוץ אי דמאיס לה דבורי' אי משום פסופא וצניעותא כנ"ל.

ומ"מ צ"ע: קיצור ראיות עמ"ש באות ו' מחדושי הרשב"א והריטב"א ושיש חילוק קצת בין הרשב"א דתולה הטעם במעשה ושב וא"ת ובין הריטב"א דכ' משום פסופא וצניעותא או דמאיסה לה דבורי' ונ"מ להגדון שו"ת שארית יוסף סי' כ"ח תן כו' או התקדשי כו' ושתקה דלהרשב"א יש להחמיר דמניעת החזרה ה"ל מעשה ולא שייך התירוץ אי שדינא כו' ועי' בש"ע סי' כ"ח ססעי' ה' בהג"ה הג"ה בנ"ד מה שלא נתנה לידו אף שבבקש תחלה דלכאורה מה שלא נתנה ה"ל פעושה מעשה דומי' דלא השליכה ול"ד לשאר שתיקה דלאחר מ"מ מעות כשאינו מבקש שתחזור לו דזה שתתן לו לידו ה"ל שתעשה מעשה וא"צ כמו שא"צ לומר לא.

עיי' חה"ר ולא כפנ"י. משא"כ כשבבקש תחלה שתחזיר לו ואם לא יאמר א"כ תומ"י שאמר היתה צריכה להחזיר לו כשבקשתו יש ע"ז ג' תירוצים האחד שאמר וועל איך זאגין ולא פירש מה יאמר א"כ י"ל שלא הבינה רמיתו פלל ולא דמי לנדון דשו"ת

שארית יוסף ותשו' מהרמ"פ ד'שם אָמר בְּפירוּשׁ תַּן לִי הַמְטָבֵעַ אוֹ הַתְּקַדְשִׁי לִי בּוֹ גַם בְּתוֹשׁוֹ מֵהֶרֶם"פ רַסִּי כ"ד בְּהַשְׁאֵלָה הַעֲתִיק וְהָאִישׁ שׁוֹאֵל מִמֶּנָּה לְהַחְזִירָה וְלֹא רָצָתָה וְאָז אָמַר בְּפָנָי עֲדִים הִנְנִי מְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ בְּאֵלָהּ.

וְלֹא הַעֲתִיק מ"ש בְּהַשְׁאֵלָה בְּשֵׁאֲרֵית יוֹסֵף סִי כ"ח תַּן לִי הַמְטָבֵעַ אוֹ הַתְּקַדְשִׁי לִי בּוֹ מְבֹנָאָר שְׂאִין נְפָקָא מִינָּה אֲצִלוּ בֵּין אִם אָמַר אוֹ כו' אוֹ שְׁכַשְׁבִּיקָשׁ שְׁתַּחֲזִיר לוֹ הַמְטָבֵעַ וְלֹא הַחְזִירָה אָמַר הַתְּקַדְשִׁי לִי בְּהַמְטָבֵעַ וְכֵן הַעֲתִיק רַמ"א בְּשׁו"ע סִי כ"ח סָפְעִי ה' תִּירוּץ ב' י"ל מְאִיסָה לָּהּ וְכִסִּיפָא מִינֵי עֵינֵי רִיטָב"א ג' דְּסִבְרָה דְּשַׁחוּק הוּא עֵי פנ"י אוֹ דְּשֻׁלָּה הוּא שְׁנַתֵּן לָּהּ פְּאוּמְרוֹ נָא דִיר זִיף עֵי ר"ן אַע"ג דְּטַעֲתָה בְּדִין.

וְהִיכָא שְׂיֵשׁ תִּירוּץ אִפִּי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אִין לְחוּשׁ כְּמוֹ הָאִי דְלָא שְׁדִיתִינָּהוּ מִשׁוּם דְּסִבְרָה כו'. ע"כ הַג"ה: ח פְּרִיף רַב אַחֲאִי אֲטוּ פְּוֹלְהוּ נְשִׁי דִינָא גְּמִירִי (וְיָדְעָה פִּינוֹן דְּלָא קִיבְּלָה נְטִירוּתָא עֲלָהּ אִי שְׁדִי לָּהּ לֹא תַחֲזִיב) ה"נ סִבְרָה אִי שְׁדִינָא לָּהּ וּמִתְבָּרָא מִתַּחֲזִיבָנָא בְּאַחֲרִיּוּתִינָּהוּ: כ' בַּחֲה"ר וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק אִפִּי בְּפִקְדוֹן נְשִׁדִינָּהוּ וְנִימָא לִי הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ וְתִירֵץ הֶרָאָב"ד דְּסִבְרָה אִי שְׁדִינָא לָּהּ אִתִּי זִיקָא אוֹ פְּלָבָא וְשְׁדִי לָּהּ מִקְמִי דְלָא מְצִי יָדָא דְמַרְיָהוּ לְמַשְׁלֵט בְּהוּ וְקָא מְסַחֲבָנָא וְהֶרַמְב"ן פְּתַב דְּפִקְדוֹן אִי שְׁדִי לָּהּ מְסַחֲבָנָא בִּי עַד דְּמַהֲדָרָא מִיָּד לִיָּד דְּלִהֲכִי קִבִּילְתִּי אֲבָל אִי אָמַרָה לִי תָא שְׁקוּל דִּידָךָ וְלֹא בְּעֵי לְמַשְׁקִלְךָ אִי אָמַרָה לִי הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ וְשְׁדִיתִינָּהוּ קִמִּי מְפִטְרָא וְהֶלְכָּהּ שְׁדִיתִינָּהוּ קִמִּיָּה בְּשִׁתִּיקָה מְסַחֲבָנָה בְּהוּ וַא"ת לִימָא לִי שְׁקוּל דִּידָךָ וְאִי לֹא בְּעֵית לְמִישְׁקִלְךָ אֲשִׁדִינָּהוּ אֲנִן לֹא אֲתִינִן עֲלָהּ מִשׁוּם דְּלָא טַעֲנָה דָּאִי הֲכִי אִי לֹא נִיחָא לָּהּ לִימָא לֹא עכ"ל.

וְהַהֲפָרֵשׁ בֵּין הֶרָאָב"ד לְהֶרַמְב"ן מוּבָן דְּלִהֲרָאב"ד אַע"פ שְׁלָא אָמַרָה לִי תַחֲלָה שְׁקוּל דִּידָךָ וְלֹא רָצָה כו' רַק שְׁמַתַּחֲלָה זְרָקָה לוֹ וְאָמַרָה לוֹ הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ אִם לֹא הִי שׁוּם רוּחַ וְכָלֵב בְּאִוְפֹן שְׁהַמְעוֹת הִיוּ מוֹנַחִים שְׁיָכוּל לִיטְלֵם נְפִטְרָה מְאַחֲרִיּוּת וַאֲע"פ שְׁנַתְעַצֵּל וְלֹא נְטֵלֵם וַאֲח"כ נְאָבְדוּ פְּטוּרָה וְלֹא מִשְׁפַּחַת דְּחִיבָת רַק אִם אֲתִי רוּחַ אוֹ פְּלָב וְאִיבְדָם קוֹדֵם שְׁהִיוּ הַבְּעֵלִים יְכוּלִים לִיקַח בְּהֵם וַאֲע"ג שְׁחַשֵּׁשׁ זֶה הוּא לֹא שְׁכִיחַ כ"כ אַפ"ה ס"ל לְהֶרָאָב"ד דִּי"ל שְׁמַחַמַת זֶה לֹא זְרָקָה אֲבָל לֹא שְׁיָיָה לְפִטְרָה מִשׁוּם דַּעֲכ"פ צְרִיכָה לוֹמַר לוֹ בְּשַׁעַת זְרִיקָה הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ וְאֲנִן אִין מְצָרִיכִין לָּהּ שְׁתַּטְעוֹן עֲמוֹ י"ל דְּזֶה אִינוּ חָשׁוּב טַעֲנָה מַה שְׁתַּזְרוּק לָּהּ בְּחַמְתָּהּ וְתֹאמַר לוֹ הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ דְּאֲדַרְבָּה בְּזָה תְּבַזָּה אוֹתוֹ וְטַעֲנָה אִינוּ רַק שְׁתֹּאמַר לוֹ הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ בָּא וְטוּל מִיָּהוּ י"ל מְאִי שְׁנָא מְזָה דְּתַשִּׁיב לֹא דג"כ חָשׁוּב טַעֲנָה וַיֵּשׁ לְחַלֵּק אֲמָנָם הֶרַמְב"ן ס"ל דְּלֹא נְפִטְרָה פְּשִׁזְרָקָה אִפִּי הִנֵּה שְׁהוּת לְמַפְקִיד לִיטְוֹל וְלֹא נְטֵל וְנִאָבַד מְסַחֲבָנָא בְּאַחֲרִיּוּתוֹ וַאֲ"כ אָמַרָה לִי תַחֲלָה שְׁקוּל דִּידָךָ וְלֹא רָצָה וְכַמְשַׁנ"ת בְּש"ע ח"מ ס' ק"כ ס"ב גְּבִי חוּב וְלָכֵן א"א לָּהּ לְזָרוּק שְׁמָא יֵאבֵד וְשְׁתַּטְעוֹן בָּא וְשְׁקֵל זֶה אִין מְצָרִיכִין אוֹתָהּ וְהֶרִיטָב"א ו"ל כ' דְּקוֹנְשִׁיא מְעִיקְרָא לִיתָא דָּאִיָּה לֹא בְּעֵי לְמַטְעוֹן בְּהִדְיָא כו'.

הִנֵּה חָשִׁיבָא לִיָּה טַעֲנָה אִפִּי מַה שְׁתַּצְטָרֵף לוֹמַר לוֹ בְּשַׁעַת הַזְרִיקָה שְׁקוּל פְּקוּדוֹנָךְ כו' (פְּדַפְסֵק הֶרָאָב"ד). וְהֶרַשְׁב"א ו"ל תִּירֵץ כַּמ"ש הֶר"ן דְּטַעֲתָה וְסִבְרָה שְׁתַּחֲזִיב בְּאַחֲרִיּוּת וִי"ל שְׁהוֹצְרָה לְזֶה מִשׁוּם דְּפְלִיג אֲדַעַת הֶרַמְב"ן וְחַשְׁשָׁא דְּהֶרָאָב"ד לֹא שְׁכִיחַ וְמַה שְׁצָרִיכִי לוֹמַר הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ לֹא חָשִׁיבָא טַעֲנָה שְׁכִינֵן שְׁתַּזְרוּק בְּחַמְתָּהּ לוֹ מַה שְׁתֹּאמַר לוֹ הָרִי שְׁלָהּ לְפָנֵיךָ אִין זֶה עֲנִין כ"כ וְל"ד לְאִמִּירַת לֹא בְּלֹא הַזְרִיקָה דְּהוּי מַעֲשֶׂה וְטַעֲנָה.

והריטב"א דחשיב לי טענה לשיטתו אגיל דכסיפא ומאיסה לי דבורן' כו' משא"כ להרשב"א שא"צ לעשות מעשה כו' י"ל דנה אינו מעשה א"נ י"ל דס"ל דכל שזורקת בפניו א"צ כלל שתאמר הרי שלח לפניה מש"ה צ"ל משום דטענתה כו': קיצור.

נתבאר ארבעה שיטות בענין אי שדינא מתבדא כו' דקשה נשדינהו ונימא הרי שלח לפניה שהראב"ד תירץ דחוששת דילמא אתי זיקא כו' והרמב"ן תירץ דבפקדון מחייבא עד שתחזור מיד ליד והריטב"א כ' דקושני' מעיקרא ליתא דמאיסה לה דבורן' לומר לו הרי שלח לפניה והרשב"א תירץ דטענתה וסבורה שתתחייב באחריות: ט שלחה רב אחא בר רב קמי' דרבינא כה"ג מאי שלח לי אגון לא שמיע לן (לא הוא אמר לנו ולא אחר משמו) אתון דשמיע לכו חושו לה ואצריכו גיטא): ופסק הרמב"ם דא"צ גט וכ"ד הרשב"א.

והרי"ף פסק דצריכה גט והנה יש לחקור בדין שתיקה דלאחר מתן מעות דלאו פלום בפקדון לכ"ע (ובציפנתא לפ"ד הרמב"ם) אם תכ"ד להנתינה אמר לה הרי את מקודשת לי ושתקה מהו והנה בחמ"ח סי' כ"ט סק"ד ממה שהביא בשם הב"ח משמע דתכ"ד כד"ד וכ"מ בב"ש שם סק"ו בשמו הג"ה לאח"ז מיהו י"ל מדברי הב"ח אין ראיה כלל לומר דלאחר מתן מעות יהי מהני אמירה תכ"ד דלא דמי כלל להדין דסימן כ"ט ס"ב דהתם אמרה לי תחלה תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה א"כ הרי כבר נשתעבדה מדין ערב שפשיטתו תהי מקודשת אלא דעכ"פ בעינן אמירה דידן' וס"ל דבעינן תכ"ד אבל לא דתכ"ד יהי מהני בשתיקה שלחה שלאחר מתן מעות) והט"ז סי' כ"ט סק"ז השיג על הב"ח דהא קי"ל בקדושין לא אמרינן תכ"ד כד"ד.

ובאמת אינו ענין כלל זה לזה כמ"ש מהריב"ל ח"ג סי' כ' בהקירה הג' וז"ל הסקירה הג' אם נאמר דע"כ לא קאמר הרשב"א דנתן לה כסף סתם דבתורת מתנה נתן לה ואפילו שתאמר הן לא מהני אלא דוקא כשאומר להוי קדושין לאחר כד"ד אבל אם היא תכ"ד הויא כהיא שפאו לידה בתורת קדושין ואמרו הא לית בה שנה פרוטה וחזר ואמר תקדש בארבעה זוזי ומלתא דפשיטא היא דתכ"ד לא מהני פאלו הנה בשעת מ"מ וקל להבין ומה דאמרינן בפ' יש נוחלין (דקכ"ט סע"ב) דתכ"ד כד"ד חוץ מעכומ"ז וקדושין וכתבו המפרשים דמיירי במקדש עצמו שפקדש האשה וחזר בו תכ"ד והיני טעמא לפי שהעושה דברים אלו בגמר דעתו הוא עושה אותן ע"כ אינו ענין לנ"ד כלל דהתם לענין חזרה אתמר וכדיהבו טעמא לפי שהעושה אותן בגמר דעתו הוא עושה אותן עכ"ל הנה אע"ג דס"ל דמילתא דפשיטא היא דתכ"ד לא הוי פדין בשעת מ"מ עכ"ז לא ס"ל טעמא דהט"ז מהא דפי"נ דדוקא כשנתן תחלה לשם קדושין לא מהני פשיטתו תכ"ד לומר דיהי מתנה משום דהקדושין בגמר דעתו עושה אותן וכמ"ש בש"ע אה"ע סי' מ"ט סעי' ב' אבל להקפד כשנתן מתחלה לשם מתנה וחזר תכ"ד ואמר דלהוי קדושין לא שייך הא טעמא דהא הקדושין באמת בגמר דעתו עושה אותן ולא יכול לחזור מהם אף תכ"ד אבל מה שאמר תחלה שיהיה מתנה ע"ז לא שייך הטעם בגמר דעתו עושה אותן וא"כ אמאי לא יהיה מהני החזרה ואפ"ל פיון דמ"מ בקדושין לא אמרינן תכ"ד כד"ד ה"ה גם כשחזר מהמתנה תכ"ד ומהפך על הקדושין לא מהני משום דקדושין צ"ל בגמר דעתו עושה אותן וכאן ראינו שאינו בגמר דעתו שנתן לשום מתנה וחזר בו ובנדאי אין בתכ"ד כ"כ

להתיישב הדעת כו' ועוד פִּינן פְּשָׁחוֹזָר מֵהַקְדוּשִׁין תכ"ד לא מְהַנִּי ה"ה להִיפָּךְ לֹא מְהַנִּי דְלֹא פְּלוּג חֻמְמִים בְּקְדוּשִׁין פְּעִין מ"ש הַתּוֹס' בַּפ' י"נ שֶׁם סְבָרַת דְּלֹא פְּלוּג: וְאִם תֹּאמַר אִם מְדַאֲרִינְתָּא מְהַנִּי תכ"ד אִיף מְהַנִּי לֹא פְּלוּג ע"ז י"ל פִּינן שְׂאוּמַר פְּדַת מְשָׁה וַיִּשְׂרָאֵל לְכֹן אֶפְקַעֲיָנָהּ כו' וּכ"ז אִפִּי לְדַעַת הַר"נ בַּפּב"ת דְּנֻדְרִים (דָּף פ"ז ע"א) שְׂסוּבְר הַטַּעַם דְּבְקְדוּשִׁין תכ"ד לֹא כו' מִשּׁוּם דְּכָל הָעוֹשֶׂה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּגִמְר דַּעְתּוֹ הוּא עוֹשֶׂה אוֹתָן אֲבָל לְהַתּוֹס' שֶׁם דְּהָא דתכ"ד כו' הוּא תַּקְנַת חֻמְמִים וּבְהַנִּי לֹא תִיקְנוּ י"ל יוֹתֵר כַּמ"ש הַט"ז דַּה"ה לְהִיפּוֹךְ לֹא תִיקְנוּ כו' וּמ"מ אִין רֵאִי פְּלָל לְהַקְל וְלוֹמַר פִּן אִף עכ"פ נִרְאֶה פִן דַּעַת מְהַרִּיב"ל דְּפִירוּשׁ לְאַחַר מ"מ הִינּוּ אִפִּי תכ"ד לְהַנְתִּינָהּ וּכ"כ בַּד"מ ס' כ"ח סַק"ד בְּשֵׁם הַרִיב"ש ס' ק"ע וְהַתִּימָא שְׁנַעְעֵלֵם מְעִינֵי הַב"ח וְשְׂאָר אַחְרוּנִים הַנְּ"ל דְּבָרֵי הַרְמ"א בַּד"מ וּמִיָּהּ בְּהַרִיב"ש שֶׁם ס' הַנְּ"ל לֹא נִמְצָא פִן מְפּוֹרֵשׁ רַק דְּמִשְׁמַע פִּן עֵינִן מְנָה לְקַמֵּן סְעִיף י"ב וְהִנֵּה לְעִיל אוֹת ג' פְּתַבְתִּי דְּמִלְשׁוֹן רַש"י מִשְׁמַע דְּכָל שְׂאֹמַר לֵה אַחַר שְׁנַטְלָתָהּ אִפִּי תכ"ד ה"ז בְּכָלֵל לְאַחַר מ"מ.

וְהַטַּעַם פְּשוּט לְכַאוּרָה דְּבִשְׁלֵמָא בְּשַׁעַת מ"מ אֲמַרִּינן שַׁע"ד קְדוּשִׁין מְקַבְּלָתֵם דַּאֲל"כ לֹא תִקְבֵּל מִשְׂא"כ פְּשָׁפְכָר קִיבְּלָהּ מַה לֵּה לַעֲשׂוֹת וְאִין לֵה דְרָף רַק לְהַשְׁלִיף אוֹ לוֹמַר לֹא וְע"ז פְּכָר תִּיקְרָצוּ בַּגַּמ' סְבָרָה אִי שְׂדִינָא כו' וְא"כ מֵאִי נ"מ בִּין לְאַחַר כ"ד לְתַכ"ד רַק שְׂיָדִיו מְסוּלְקוֹת מְמַנָּה י"ל פִּן וּכ"כ מֵהַרִי"ט בְּתַשׁוּ' חֵאָה"ע ס' מ"ג בְּפִירוּשׁ וּכ"מ בַּמַּהֲרִי"ט ס' ל"ח חֵאָה"ע הַנְּ"ל וּבִשְׂאָרֵי תְּשׁוּבוֹתָיו וְנִרְאֶה שְׁגַם הַב"ח וְדַעֲיָמָהּ לֹא אֲמַרוּ דַּתְכ"ד כו' דַּה"ה אֵלּא הֵתֵם גַּבִּי תֵן מְנָה לְפִלוּנִי וְאֶקְדֵּשׁ אֲנִי לֵה דְהָא לְהַחֲמ"ח וְשְׂאָר אַחְרוּנִים שֶׁם אִין צָרִיף פְּלָל תַּכ"ד פִּינן דְּאֲמָרָה לוֹ תַחֲלָה תֵן מְנָה לְפִלוּנִי וְאֶקְדֵּשׁ אֲנִי לֵה א"כ פְּכָר נִשְׁתַּעֲבָדָה עַל הַקְדוּשִׁין מְדִין עָרַב שְׁפִשְׁיָתָן לְפִלוּנִי תַהִי מְקוּדְשַׁת לְהַנּוֹתָן וְהָרִי הוּא נוֹתֵן עַל פִּיָּה אֵלּא דַּאֲעַפ"כ בְּעֵינֵן אֲמִירָה דִּידִיקָה וּס"ל לְהַחֲמ"ח דַּא"צ פְּלָל תַּכ"ד שְׁהָרִי יֵשׁ גִּילּוּי דַּעֲתִיקָה שְׁמִקְדֻשָּׁה ע"י שְׁנוֹתָן לְפִלוּנִי עַל פִּי דְבָרִיָּהּ וְגַם אוֹמַר לְכֹן אַע"פ שְׂאִין הָאֲמִירָה תַכ"ד הָרִי קְדוּשִׁין גְּמוּרִים אֵלּא שֶׁהַב"ח ס"ל דְּבַעֲיָנָן תַּכ"ד וְשֶׁם דְּנֻקָּא מְהַנִּי הַתַּכ"ד אֲבָל בְּשְׂאָר שְׁתִּיקָה דְּלְאַחַר מ"מ לֹא יַחֲלוּק עַל הַד"מ דְּלֹא כו' אֲמָנָם אֶפְשָׁר דִּישׁ מְקוּם לְהַחֲמִיר פִּינן דַּתְכ"ד כו' לְעַנְנֵן פְּקֻדוֹן וּמִתְנָה שְׁהָרִי מַה דְּבְקְדוּשִׁין תַּכ"ד לֹא כו' דַּה"ה הִינּוּ בַּחֲזָרָה מֵהַקְדוּשִׁין עֲצָמָם מִשְׂא"כ בַּנְּד"ז שְׂאֵנוּ דְנִין אִם יִהְיֶה לוֹ דִּין פְּקֻדוֹן (אוּ מִתְנָה) פְּשָׁחוֹזָר בּוֹ מֵהַפְּקֻדוֹן וְרוּצָה בְּקְדוּשִׁין י"ל דַּתְכ"ד כו' וְכַנְּ"ל בְּשֵׁם מְהַרִּיב"ל וְכֹן בְּסַפֵּר הַמְקַנָּה ס' כ"ט הַשִּׁיג עַל הַט"ז בְּזָה וְא"כ לֹא שְׂיָיף הַטַּעַם שְׂאֵמְרוּ בַּגַּמ' סְבָרָה אִי שְׂדִינָא כו' דְּכִינּוּ דְכָבֵר חֲזוֹר בּוֹ מֵהַפְּקֻדוֹן תַּכ"ד לְנַתִּינָהּ אִינָה חֲזִיבַת בְּאַחְרֵיּוֹתוֹ דַּה"ל פְּאֵלוּ לֹא בְּתוֹרַת שְׁמִירָה קְבִילְתִּיקָה פִּינן דַּתְכ"ד חֲזוֹר בּוֹ וְאִפ"ל דַּא"כ אִפִּי לְאַחַר כ"ד הָרִי חֲזוֹר בּוֹ מֵהַפְּקֻדוֹן וּבִידּוֹ לְחֲזוֹר אַעֲכָצ"ל דַּאִין זֶה חֲזוֹרָה מֵהַשְׁמִירָה רַק פְּשָׁתְתַרְצָה לְהַתְקַדֵּשׁ אֲבָל אִין רְצוּנָה הַפְּקֻדוֹן בְּתַקְפוֹ וְא"כ אִפִּי תַכ"ד י"ל פִּן וְאַעַפ"כ יֵשׁ לְחַלֵּק דַּמ"מ תַּכ"ד לְהַנְתִּינָהּ בִּידָה לְחֲזוֹר בָּהּ מִתּוֹרַת הַשְׁמִירָה שְׁקִיבְלָהּ וְלֹא תַתְּחַיֵּיב בְּאַחְרֵיּוֹת פְּלָל דְהָא קִי"ל אַרְבַּעַה שׁוּמְרִין צָרִיכִין מְשִׁיכָה וְקִי"ל דְּבַמְשִׁיכָה ג"כ שְׂיָיף חֲזוֹרָה תַכ"ד כַּמ"ש הַב"י בַּח"מ ס' קצ"ח וְאִין לוֹמַר דַּחֲזוֹרָה הִינּוּ דְנֻקָּא שְׁתַּחֲזוֹר לִידּוֹ וְלֹא שְׁתַּשְׁלִיף לוֹ דְהָא הַשְׁלֵכָה זוֹ אִין לוֹ דִּין מְזִיק בִּידָים דַּא"כ אִפִּי לֹא בְּתוֹרַת שְׁמִירָה קְבִילְתִּיקָה תַתְּחַיֵּיב אַעֲכָצ"ל דַּאִין חֲזִיב ע"ז רַק הַשׁוּמַר וְא"כ פִּינן שְׁחֲזוֹרָה מֵהַשְׁמִירָה לֹא תַתְּחַיֵּיב ע"ז וּבַפְּרָט דִּישׁ לֵה אֲמַתְלָא רַבָּה שְׁהַשְׁלִיכָה מִירְאַת הַקְדוּשִׁין: קִיצוֹר.

אם תכ"ד לאחר מ"מ הפקדון אמר התקדשי לי בו ושתקה לכאורה קצת משמע מהב"ח וחמ"ח וב"ש סי' כ"ט להחמיר ורמ"א ומהרי"ט ואתרונים הקילו וכן משמע ד' מהריב"ל ח"ג סי' כ'. אף באמת גם מהב"ח וסיעתו אין שום ראיה פלל להחמיר: אף לפי הרשב"א והר"ן דטעמה וסברה שתתחייב באחריות א"כ אפ"ל תכ"ד י"ל פן וכש"כ לדעת הרמב"ם דאפ"ל פשקבלה בתורת קדושין י"ל סברה אי שדינא כו' כש"כ בפקדון ותכ"ד גם להראב"ד דלעיל אות ח' הרי הטעם דלא השליכה דחיישא דילמא אתי זיקא או פלפא כו' וזהו ג"כ חששא רחוקה וכ"ש אם המעשה הנה בתוך בית דליפא זיקא ולא פלפא וע"כ דאפ"ל א"א לתרץ מה שלא השליכה רק ע"י שעלה על דעתה חששא רחוקה ג"כ סגי לומר שאין זה הודאה בקדושין א"כ כמו"כ בענין תכ"ד אין לחלק דאפתי י"ל שעלתה על דעתה שתתחייב באחריות והנה בחה"ר והריטב"א כ' רא"י לסברת הרשב"א מלשון סברה כו' מיחייבנא מכלל דאין האמת פן ולולי דבריהם הי' נ"ל הטעם דאע"ג דבפקדון דעלמא מחייבא כה"ג אי מתבד כו' מ"מ הכא פטורה מדינא דהוא הגורם שהוכרחה להשליך פינון שאמר לה התקדשי כו' א"כ מה תעשה וא"כ הוא פשע והגם שהיא יכולה לומר לא או טול שלך מ"מ יש לה טענה דכסיפא לה או לא אסקה אדעתה והעיקר דאדעתא דהכי לא קבילת' (וראיה קצת לזה מהא דב"מ פ' השואל (דף ק"א ע"ב) דדמית עלי פי אריא ארבא כו' יעו"ש.

ואע"פ שלא התנה שעמ"כ משפרת לי ואפ"ל חצר דקיימא לאגרא מ"מ דמיא כו' ה"נ י"ל פן) ומש"ה אמרינן סברה כו' משום שאינה יודעת שמתחמת זה תפטור כו' משא"כ גבי ציפתא דמעולם לא קבלה בתורת שמירה ס"ל לרב הונא בדר"י דאין שייך לומר טעיתי בזה ולפי"ז בנ"ד בתכ"ד יש להסתפק די"ל דלר"ה ג"כ אין שייך טעות בזה דכיון דתכ"ד חזר בו בנדאי מדע שתוכל לחזור בו ועו"ל דא"כ הי' לה לטעון לא דהא דאין מצריכים שתטעון משום דסבורה מה עשיתי והיינו דוקא לאחר כ"ד אבל תוך כ"ד פינון דקדיבור דמיא י"ל דה"ל לאסוקי אדעתה שעכ"פ צריכים להראות שאינה רוצה ואין פאן מקום לשתוק כמו לאחר כ"ד דאם תשתוק לגמרי ה"ל פקבילת' פינון דתכ"ד פדיבור דמי מיהו להריטב"א דאין הטעם מצד דלא עביד מעשה רק דכסיפא לטעון א"כ גם בכאן שייך לומר פן מיהו להרמב"ם אין לחוש לזה ג"כ דהא בציפתא נתרצית תחלה להתקדש אפ"ה א"צ לטעון פינון דעכשיו לא עשתה מעשה א"כ י"ל כמ"כ בתכ"ד דפקדון כו' וגם להרשב"א י"ל דטעמה דסבורה דמה נפ"מ בין תכ"ד לאחר כ"ד פינון דמ"מ בשעת שקיבלה לא קיבלה ע"ד קדושין א"כ א"צ לטעון נמצא יש בדבר כמו ס"ס דלהרמב"ם הפוסק פרבא ורב אחאי דאטו פנלהו נשי דינא גמירי א"כ אפ"ל שתיקה לאחר מ"מ לאו פלום הוא ולהפוסקים כר"ה בדר"י יש ג"כ ב' סברות היינו להרשב"א דג"כ אמרינן דטעמה וסברה דמחייבנא כו' ה"נ י"ל פן דגם על תכ"ד שייך טעות זה דדוקא ה"מ גבי עובדא דציפתא דלכתחלה לא קיבלתם מעולם בתורת שמירה הוא דאפ"ל נשי ידעי דלא תתחייב בהם משא"כ פשקבלתם בתורת שמירה הא דיכולה לחזור בו תכ"ד י"ל דלאו פולא נשי ידעי וכ"ש לפמ"ש לקמן דבאמת יש חולקין בדין זה אמנם לפי הסברא שכתבתי בפי' סברה כו' י"ל דתכ"ד לא טענה אבל אין זה בפשט לשון הרשב"א אף לפי דעת הרמב"ן דה"מ דינא קאמרי דבאמת תתחייב ומ"ש בגמרא וסברה צ"ל דקאי על שפא יאבדו כו' א"כ בתכ"ד דיכולה לחזור בו י"ל דיש לחוש לקדושין ואין לומר דאפ"ל

לפי סברתם פיון שדיבור שלו הרי את מקודשת לי מפסיק בין הנתינה דע"כ א"א לה להשליף עד שתשמע תחלה שאמר הקדושין וא"כ כבר יש אחר כ"ד מהנתינה ושוב אינה יכולה לחזור בה פיון שמשיכה אדעתא דשמירה ע' בש"ע ח"מ סי' פ' בהג"ה בשם תשו' הרשב"א סי' אלף ס' ובד"מ סי' ע"ט סקי"א דתכ"ד של חבירו לא כד"ד: דיש לחלק דהקא פיון שדיבור שלו דקדושין הוא נגד דיבור ומשיכה דפקדון לכן מהני עכ"פ לשותכל לחזור בה תכ"ד של דבור זה שהיה תכ"ד להנתינה דאע"ג שפיארנו שאינו חוזר לגמרי מהפקדון רק באם תרצה להתקדש לו מ"מ מישף מיהא שינה בענין זה לשינה הפל תכ"ד א' וכענין שאמרו במכות ד"ז גבי עדות פשהעידו כ"א תכ"ד של חבירו חשוב הפל עדות א' אע"ג דכשהעידו שנים פשרים תו אין צורך גדול כ"כ לשאר עדים וע' בת"א להרשב"א סי' קל"ד (לא הביא גמ' זו מיהו יש לחלק בין זה לנדון שלו דמ"מ מצורכי עדות הוא) מ"ש דאין כפירת עדותו כו' ובשבעות שם כ' דאפי' הודה הראשון תכ"ד לכפירת השני שהיתה תכ"ד לכפירתו הוי הודאה י"ל פיון דעדות אחת הוא משא"כ בנדון שלו שם.

אבל בנ"ד י"ל דמישף שינה ג"כ ול"ד לאותו נדון דהרשב"א וצ"ע: קיצור. נתבאר דיש פאן שני ספיקות או שלשה להקל.

הא' להפוסקים דלא פרב הונא בדר"י הב' אף להפוסקים כר"ה בדר"י יש ג"כ להקל לפי הרשב"א בו ואפ"ל עוד ספק ג' דהא אף לשאר פוסקים מ"מ הא דר"ה גופא י"ל רק ספק קדושין הווי ועוד סניף משום דאמירתו הרי את מקודשת לי אפשר ה"ל הפסק בין מתן הפקדון לשתיקה ע"כ לא ה"ל שתיקתה תוכ"ד וביותר שפן משמע מלשון הגמרא והתוס' שתיקה ומיד פשנטלתו הוי לי' לאחר מתן מעות: יא והנה לכאורה יש להביא ראי' בפ"י בשעת מ"מ שפבריי' היינו אפי' תוכ"ד לנתינה וכמו בעלמא דתוכ"ד היינו בפשעת מעשה דאלת"ה אלא דבשעת היינו ממש דנקא קודם שקיבלתה אבל לאחר שקיבלתה אפי' תוכ"ד נק' לאחר מ"מ א"כ בשלמא בפרייתא זו המדברת מדין שתיקה דלאחר מ"מ בפקדון י"ל הטעם דטענתה וסבורה שתתחייב ומש"ה לא השליכתה אבל הענין השני דבריייתא בענין א"ל פנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו דאמרינן שם דלאחר מ"מ אפי' רצתה ואמרה אין אינה מקודשת ואם תכ"ד לנתינה נקרא לאחר מ"מ אמאי אינה מקודשת דהטעם דאינה מקודשת פרש"י דמעיקרא קבילת' בחובה וכי הדר אמרה אין לא קנהיב לה מידי דזה יתכן לאחר כ"ד שאז לא יוכל לחזור בו מסילוק החוב אבל תכ"ד פשחוזר בו הוי חזרה וכיון שהיא מספמת ג"כ לחזרתו ואמרה אין למה לא יהי מהני ואע"ג שהספמתה הוא אחר כ"ד ממשיכתה מ"מ י"ל דמהני דמישף שינה כנ"ל וכיון ששניהם מספמים על החזרה מסילוק החוב א"כ הרי קנהיב לה מידי וכמו בשעת מ"מ הנזכר תחלה בפרייתא בדין פקדון וראיתי להגאון ספר המקנה פ"ק דקדושין די"ג ע"א בד"ה וחזר ואמר התקדשי לי בו שנתעורר בזה ונ"ל אלא דהא קשיא לי פיון דקיי"ל בכל התו' כול' תכ"ד כד"ד חוץ ממקדש ומגרש משמע לכאורה דבמכירה ומתנה תכ"ד כד"ד כו' לא מביעי בלא הגיע הזמן הפרעון דפשיטא דדינו כמו מתנה כו' אמנם העיקר נראה דלא מהני חזרה תכ"ד במכירה או מתנה לאחר שעשה קנין וכמשנ"ת באנרף בק"א סי' כ"ז עכ"ל והוא בסי' כ"ז סעי' ג' סד"ה ובמקום דלא הווי קדושין ונ"ל ונראה דאם נתן לה סתם ומיד תכ"ד אמר לה הרי את מקודשת לי לא

אָמרינוּ בְּזֶה תכ"ד כד"ד דאָם נָתַן לָהּ לְשֵׁם מִתְּנָה אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ כּוֹ' וְאֶדְרָבָה מְצִינוּ גַבֵּי הַקִּדְּשׁ דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ תכ"ד פְּדֹאֵיתָא בְּתַמּוּרָה מְשׁוּם דְּאִמְרָה לְגַבּוּת פְּמִסְרָה לְהַדְיוּט דְּמִי מְשַׁמַּע לְהַדְיָא דְלֹאֲחַר מְסִרָה לְהַדְיוּט אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ אִפִּי תכ"ד ונ"ל הַטַּעַם בְּזֶה מְשׁוּם דְּלֹא אֲתִי דְבוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֵׂה פְדֹאֵי ר"פ הָאוּמֵר אֶלָּא דק"ל מְהָא דב"ב פִּי"נ שְׁבַש"ע אה"ע ס' מ"ט ס"ב וְהָרִי מְקַדֵּשׁ וּמְגַרֵּשׁ אֵיפָא מַעֲשֵׂה וּמֵאֵי אִירָא מְקַדֵּשׁ אִפִּי מְכִירָה וּמִתְּנָה נְמִי וְנִרְאָה דלק"מ פִּינוֹן דְּמְקַדֵּשׁ וּמְגַרֵּשׁ קִי"ל דְּבַעֲיָנוּ דְבוּר עִם הַמַּעֲשֵׂה כּוֹ' לְכֵן ס"ד אֲתִי דְבוּר וּמְבַטֵּל דְבוּר כּוֹ' אֶבֶל בְּמְכִירָה וּמִתְּנָה דְלֹא בַעֲיָנוּ דְבוּר א"י לְחַזֵּר בּוֹ מִהַמַּעֲשֵׂה אִפִּי תכ"ד עכ"ל וְדְכָרִי אֶלֶּה הֵם נֶגֶד מ"ש הַב"י בַּח"מ ס' קצ"ה סְעִיף י"ב מְחֻדָּשׁ ד' ונ"ל וְכ' עוֹד שְׁבַשְׂאָר קִנְיָנִים תכ"ד מְהָא יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ כּוֹ' וַיֵּשׁ לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמֵר דְּמִשִּׁיכָה בְּמִטְלָטְלִי כּוֹ' אִפִּי תכ"ד אֵינוֹ יָכוֹל.

לְחַזֵּר בּוֹ כּוֹ' עכ"ל. וע"ז כ' הַב"י ונ"ל וְלַעֲנֵן הֶלְכָה דְכָרִי בַעַל דִּין הַחֹלֵק בְּטָלִים לְגַבֵּי כָּל הַנֶּהָר רַבְּנוֹתָא דְבַשְׂאָר קִנְיָנִים יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ תכ"ד עכ"ל וְכ"פ בַּש"ע שְׁמַעִי וּבַסַּמ"ע וְש"ף שְׁמַעִי.

וְע' מְזֶה בַכְּנֵה ג בְּסִי קכ"ו בְּהֶגְהֵת הַטּוֹר אוֹת י"א ב' דְּעוֹת בְּזֶה וְשִׁהַכְּרַעַה כַּמ"ש הַב"י בַּש"ע ס' קצ"ה ס"ז פנ"ל וְרִאיוֹת סה"מ ק מְאִמְרָתוֹ לְגַבּוּת פְּמִסְרָתוֹ לְהַדְיוּט י"ל אֵינְהָ רֵאִי פְּלָל דֵּה"ל פְּמִסְרָה לְהַדְיוּט וְאִזְ הָאֵי פְדִינְיָ' וְהָאֵי פְדִינְיָ' דְבַהֲקִדְּשׁ א"י לְחַזֵּר בּוֹ תכ"ד מִשְׁא"כ בְּהַדְיוּט.

וכ"מ בַּתּוֹסֶפֶת דְּמִנְחוֹת פ' הַתּוֹדָה דְּפ"א ע"ב סד"ה תּוֹדָה מִן הַחֹלִין (עֵינִין בְּהַמְּפָתָם). וּבְגוּף הַדִּין דְּגַבֵּי אִמְרָה לְגַבּוּת חֹלֵק הַש"ף בַּח"מ ס' רנ"ה סק"ד דִּיכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ תכ"ד א"כ כ"ש בְּמִסְרָה לְהַדְיוּט אָף הַמַּל"מ ר"פ ט"ו מֵה' מַעֲשֵׂה הַקְּרָבָנוֹת קִינִים ד' הַרְמַב"ם דְּבַהֲקִדְּשׁ א"י לְחַזֵּר בּוֹ תכ"ד וּבַקְצָה"ח ס' רנ"ה סס"ק ב' הַכְּרִיחַ דְּגַם רַש"י בְּתַמּוּרָה דכ"ה סע"ב ס"ל כְּהַרְמַב"ם וְכ' וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' מְבֹנְאָר דְּטַעֲמָא דְלֹא מְהַי חֲזָרָה בְּהַקִּדְּשׁ תכ"ד מְשׁוּם דְּאִמְרָה לְגַבּוּת פְּמִסְרָה לְהַדְיוּט וְאֵע"ג דְּבְּמִסְרָה לְהַדְיוּט גּוּפָא מְהַי חֲזָרָה תכ"ד וְכַמְבֹּנְאָר בַּש"ע ס' קצ"ה ס"ז הֵינּוּ מְשׁוּם דְּמִשִּׁיכָה לֹא מְהַי בְּלֹא דְבוּר שְׁאוּמֵר לוֹ שְׁמִימְשׁוּף וְיִוֹכַל לְחַזֵּר בּוֹ מִהַדְבוּר עכ"ל וְסַבְּרָא זֹו לְקוּחָה מְדַבְּרֵי סה"מ ס' כ"ז הַנְּ"ל אֶלָּא דַּסְה"מ ס"ל בְּמִסְרָה לְהַדְיוּט א"צ דְבוּר, א"כ א"י לְחַזֵּר בּוֹ אָף תכ"ד אָף בַּלֵּא"ה י"ל דַּמ"מ הָאֲשֶׁה טוֹעָה וְסַבְּרָה שְׁאֵינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ אָף תכ"ד דְּהָא הָא דַּתְכַּד"ד כַּד"ד י"ל שְׁהוּא תַקְנַת חֲכָמִים לְפִי דַעַת הַתּוֹס' פִּי"נ דַּקכ"ט ע"ב בַּד"ה וְהַלְכָתָא וְא"כ פְּשִׁיטָא שְׁהִיא אֵינוֹ עוֹלָה עַל דַּעַתָּה תִּיקוֹן חֲכָמִים וְסַבְּרָה פִּינוֹן שְׁפָכָר נָתַן לִינְדָה בְּתוֹרַת מִתְּנָה וְהִגִּיעַ לִינְדָה שׁוֹב א"י לְחַזֵּר בּוֹ וְאֶפִּי לְדַעַת הַר"ן פב"ת דְּנִדְרִים (דפ"ז א') דְּדִינָא הוּא לֹא תַקְנָתָא י"ל שְׁהִיא טוֹעָה בְּזֶה.

וְאִיף לֹא תַטְעָה פִּינוֹן שְׁאֶפִי הַתּוֹס' ס"ל דְּלֹא דִינָא הוּא וְא"כ וְכִי תֵהִי שְׁפָלָה מְסָכִים דְּוָקָא לְדִינוֹ שֶׁל הַר"ן וְע' בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (דף י"ג ע"א). י"ל בְּטַעוֹת כְּזֶה לְכ"ע יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁטוּעָה הִיא וְכֵן רֵאִיתִי בְּפִסְקֵי הַגָּאוֹן רַע"ק אֵיגָר ז"ל וְהַג"מ זְלָמָן מְפּוֹזְנָן ז"ל בְּשׁו"ת חֲמַדַּת שְׁלֹמֹה חָאה"ע מ"ח ע"ד ס'.

ס"ל תוּמ"י אַחַר שְׁסִילָק יָדִיו חָשׁוּב לְאַחַר מ"מ בְּנֻדָּאֵי יַעו"ש: קִיצוּר. בְּנוֹתָן מִתְּנָה וְתכ"ד.

חזר ואמר התקדשי לי בו י"א דהו קדושין אם אמרה הן. ולהט"ז סי' כ"ט סק"ו י"ל דזהו ג"כ בכלל דבקדושין תכ"ד לאו כד"ד ודוחק אמנם סהמ"ק ס"ל במסירה להדיוט לא מהני חזרה אף תכ"ד וכן יש דעה בב"י סי' קצ"ה סי"ב אף רוב הפוסקי' חולקים ומ"מ בשתיקה ששתיקה י"ל דלא הו קדושין כ"ל די"ל היא סברה שאינו יכול לחזור בו.

ועדיף מהסברה אי שדינא להו מחייבנא באחריות: יב ועו"ל הטעם גפי כנסי סלע זה שאני חייב לה דלא מהני אף אם אמרה הן תכ"ד אם מיירי במלוה שהגיע זמ"פ. דא"כ מה שאמרה רוצה אני הו אחר כד"ד למשיכה ודבורו הרי את מקודשת לי אינו מצטרף לעשות זה לדבור אחד דכיון דהו חייב לה בתורת פירעון א"כ אין בידו לחזור בו אם הגיע זמ"פ רק בדידה תלי' לכן לא מהני חזרה שלו אם היא לא חזרה תכ"ד למשיכה ועיין בהראב"ד ספ"ב מה' שבועות שהשיג אהרמב"ם שם דכ' דמה שאמרו לו חזר בך הני כתכ"ד ובשו"ע י"ד ססי' ר"י משמע פהראב"ד.

ומ"מ בדין דפקדון י"ל יותר דאפ"י תכ"ד לנתינה לא מהני השתיקה מטעם הנ"ל אות יו"ד דהנה פמו"ס. ועוד דאפ"י הפוסקים כר"ה בדר"י היינו משום דמספקא להו א"כ הו ג' ספיקות עי' בהרמ"פ סי' כ"ד דכ' אנדון שלו דהו ס"ס לפ"ז פאן יש ג' ספיקות ואין הכרח לומר דיגיד עליו ריעו ברייתא שנייה דחוב דגם שם י"ל דתכ"ד לאו כד"ד כנ"ל ועמש"ל אות ו' מזה אף גם אם נאמר דשם תכ"ד כד"ד י"ל הא כדאיתא והא כדאיתא דזיל בטר טעמא (וכבר נת"ל אות א' דבתוספתא תניא משנטלתו כו' אף למה שינו רבא ור"נ הלשון בשעת מ"מ ולאחר מ"מ י"ל להורות דתוכ"ד כד"ד ואינו מוכרח) והנה הרמ"א בד"מ סי' כ"ח סק"ד כ' בשם הריב"ש דתוכ"ד לאו כד"ד ואע"פ שלא נתפרש זה בפ"י שם מ"מ מוכח פן דהא בהשאלה סי' כ"ו מבואר דתיכף להזריקה לר' סימן אמר אברהם הסופר הרי בתך מקודשת לי ואהא כ' לבטל הקדושין משום שתיקה דלאחר מ"מ אלמא דאפ"י אמר תכ"ד לאו פלום הוא אם שתיקה ואין החילוק שם משום זריקה לנתינה דזה כ' אח"כ ע"ש מיהו הריב"ש לא העמיד היסוד ע"ז לבד אלא דהתם השליף תומ"י כשאמרלו ר"א בתך מקודשת לי וא"כ למאי נזחוש לה וא"כ פיון דלא הוצרך כ"כ למעשה שם סברא זו דשתיקה כו' אין להכריע כ"כ משם למעשה לסמוך ע"ז לבד הנה נת' בענין תכ"ד לנתינת הפקדון אמר לה התקדשי ושתיקה יש פנים לומר דהנה ס"ס או ג' ספיקות: יג מעתה יש לעמוד על מה שנסתפק מהריב"ל ח"ב סי' ז' היכא שבתחלה נתן בסתמא ואחר שנתן אמר לה התקדשי לי בו אי דמי לפקדון או לצדפתא והעלה ע"פ לשון רבינו ירוחם די"ל דדמי לעובדא דציפתא ולהרי"ף הנה ספק מקודשת אבל בח"ג סי' כ' הביא דלדעת הרשב"א זה גרע מפקדון דאפ"י רצתה ואמרה הן אינה מקודשת והטור ג"כ ס"ל פהרשב"א לא כרי"ו וכן פסק בח"א סוף כ"ל שליש סי' י"ט רק שהיה שם עוד ריעותא טובא בהקדושין ומהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' מ"ג ד"ה מיהו צריך האריף בזה והעלה דיש לסמוך להקל בשתיקה ועיין בסהמ"ק בק"א סי' כ"ז אשתמיטתי תשו' מהרי"ט הנ"ל והעיר המקומות שהביא הוא ודחה והנה ראי' מהרי"ט משבועות ל"ד נרמז פאן בהר"ן רפ"ק דקדושין גבי תן מנה לפלוני ואקדש אני לה ויפה השיב המל"מ פ"ג מה"א דין ז' ע"ז אע"פ דאשתמיטתי ד' הר"ן הנ"ל ונראה לו שגם הר"ן יחלוק על סברא זו ע"ש: ובאמת זו"א דהר"ן כ' בפ"י פן.

ומקור הדין בזה"ר ד"ו ד"ה ר' יהודה ונ"ל דהא אי פְּעִי לְמַהֲדַר בִּי לֹא מְצִי הַדָּר דְּמִימַר
אֲמָרָה לִי אֵת בְּסִתְמָא יְהִבְתָּ נִיְהִלְנִי וְנִיְהִלְנִי וְנִיְהִלְנִי לִי עַכ"ל וְהִנֵּה רְאִיּוֹת הַמַּל"מ
לְהִיפּוּד מֵהָא דְאִתָּא בַב"י אַה"ע ס' ע' בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א וְהוּבָא בַב"ש שֵׁם ס"ק כ"ח הֵן
אוּ הַמְהַנֵּה לְחַבְרֵי סְתָם חוּזַר וּמִשְׁתַּלֵּם מִמֶּנּוּ וְלֹא אֲמַרִי בְּמַתְנֵה יְהִיב לִי וּבַס' הַמְקַנָּה כ'
שְׁהוּא מְחַלְקַת הַפּוֹסְקִים גְּתֻבּוֹן לְהַשְׁ"ף בַּח"מ סָס' רמ"ו וְלְהַרְשֵׁב"ץ שַׁבְב"י שֵׁם ס'
ש"ג וְלְכַאוּרָה ד' הַרְשֵׁב"ץ הֵם נֶגֶד הַיְרוּשְׁלָמִי גְּבִי הַמְלִינָה אֵת חַבְרֵי כו' אֲשֶׁרִיתִי גו'
בֵּיתִי עִי' בְּהַר"ן ר"פ אֵין בֵּין הַמְּוֹדָר אֲכֹן לְכַאוּרָה רְאִיּוֹת הַמַּל"מ לֹא יִסְפִּיקוּ רַק נֶגֶד מ"ש
הַרְשֵׁב"א דְאִפִּי רְצַתָּה וְאֲמָרָה הֵן לֹא מְהַנִּי עַד שִׁיִּטְלֶנָּה מִמֶּנָּה וְיַחְזוֹר וְיִתֵּן לָהּ אֲבָל עַמ"ש
מֵהַרִּי"ט דְּבִשְׁתִּיקָה לְאַחַר מ"מ יֵשׁ לְהַקְל כְּמוֹ בְּפִקְדוֹן אֵין שׁוֹבֵר מֵהַנְּ"ל דַּמ"מ אִם גְּתֻבּוֹן
לָהּ אֲדַעְתָּא שִׁישְׁתַּלֵּם מִמֶּנָּה א"כ בְּהַלְוָאָה הוּא אֲצֵלָה וְחַיִּיבָתָּ בְּאַחֲרֵיּוֹתָהּ יוֹתֵר מִשׁוֹמֵר
חָנֹם כְּנ"ל בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א דְּבַחוּב הוּא בְּאַחֲרֵיּוֹת הַלְוָה עַד שִׁישְׁלֵם מִיָּד לְיָד כו' דְּאֵין לוֹמַר
כִּינּוֹן שְׁלֵא קִיבְלָה עָלֶיהָ לְשִׁמּוֹר אֵינָה חַיִּיב בְּאַחֲרֵיּוֹת דְּכִינּוֹן שְׁקִיבְלָה בְּיָדָהּ מְסַתְמָא אֲדַעְתָּא
שְׁתַּשְׁמֹר דְּאֵלָא מִי יִשְׁמֹר דְּלֹא מִיבְעֵינָא לְחַכְמִים בְּמִשְׁנֵה הַקְּדָר (פ"ה דב"ק דמ"ז) דס"ל
דְּאִם הַכְּנִיס בְּרִשׁוֹת קִיבֵל עָלָיו בַּעַה"ב גְּטִירוּתָא וְאִפִּי חֲנֻקָא א"ע וְהָא.

דְּאִיבְעֵי לִי אִם קִיבֵל עָלָיו גְּטִירוּתָא דְּעֵלְמָא עִי' תּוֹס' וְהַג"ה שֵׁם בְּדָבָר דְּלֹא מְסִיק אֲדַעְתָּא
כו' וַא"כ כ"ש בַּנְד"ז שְׁקִיבְלָתוֹ לִיָּדָה דַּעַכ"פ קִיבְלָה עָלָיו גְּטִירוּתָא שְׁלֵא תַשְׁלִיכֶם כו'
וְעֵינּוּ בְּהַאֲוָנִים (דְּפ"א ב') בְּחֻצָר דְּבַת גְּטוּרִי הִיא כו' וַא"כ כ"ש וק"ו בְּיָדָהּ מִמֶּשׁ אֵלָא
אִפִּי לר' דס"ל דְּלֹא קִיבֵל עָלָיו גְּטִירוּתָא הָא אֲמַרִינּוּ הַטַּעַם בְּהַאֲוָנִין שֵׁם דְּתוּב וְנָטַר לָךְ
קְאָמַר וז"א שִׁינְךָ כְּשֶׁהוּא בְּיָדָהּ מִמֶּשׁ דְּהִיא יְכוּלָה לְשׁוֹמְרָה וְלֹא הוּא.

עֵינּוּ גִיטִין פְּרָק הַזּוֹרֵק דַּע"ח וְעוֹד בַּהַג"א בַּב"ק שֵׁם כ' דל"פ רַבִּי אֵלָא בְּחֻצָר אֲבָל אִם
הַכְּנִיס לְבֵית בַּעַה"ב בְּרִשׁוֹת סְתָמָא דְּמִקְלָתָא קִיבֵל עָלָיו בַּעַה"ב גְּטִירוּתָא וְאִפִּי ר' מוֹדָה
וַאֲע"ג דְּאֵין כֹּן דַּעַת הָרָא"ש בְּתַשׁוּ' שַׁבְטוּח"מ ס' רצ"א א ס"ג דְּבַהֲנִיחַ בְּבֵית הַנֶּפְקֵד לֹא
קִיבֵל גְּטִירוּתָא מ"מ נ"ד שְׁקִיבְלָה בְּיָדָהּ י"ל דלכ"ע עָלֶיהָ הַשְׁמִירָה וְכַעֲנָן תַּשׁוּ' הָרָא"ש
שֵׁם דְּהָא ה"נ הוּא אֵינּוּ יְכוּל לְשִׁמּוֹר כְּמוֹתָהּ דְּבָר שְׁבִינָה וְכַדְמוּכָח ג"כ בַּב"ק מ"ז א' גְּבִי
עוֹבְדָא דְאִתְתָּא דְּעֵיילָא לְמִפָּא דְּהִיכָא דְּזָה שְׁעָלָיו הַשְׁמִירָה נִיכָר שְׁמוֹכְרָח לְסַלֵּק נְפִשׁוֹ
מֵהַשְׁמִירָה אֵזִי הָאִתְתָּא קִיבְלָה עָלֶיהָ גְּטִירוּתָא כְּשֶׁנְּכַסָּה בְּרִשׁוֹת וְדַכְּוֹתָהּ בַּנְד"ז בְּחַפְזָא
שְׁבִינָה וְדָאִי הוּא מְסַלֵּק נְפִשׁוֹ מֵהַשְׁמִירָה וְכִינּוֹן שְׁקִיבְלָתָהּ מִדַּעְתָּה עָלֶיהָ הַשְׁמִירָה וַא"כ
א"א לָהּ לְהַשְׁלִיף דְּתַתְּחִיב בְּאַחֲרֵיּוֹת וַא"כ מ"מ"נ אֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ כְּשֶׁשְׁתַּקָּה דְּאִם גְּתֻבּוֹן
דְּאֵין זָה מַתְנָה א"כ ה"ז כָּאֵלוֹ קִיבְלָה גְּטִירוּתָא כִּינּוֹן שְׁקִיבְלָתָהּ לִיָּדָה וְאִם גְּתֻבּוֹן דְּזָהוּ
מַתְנָה וְאֵינָה חַיִּיבָתָּ בְּאַחֲרֵיּוֹת א"כ אִפִּי אֲמָרָה הֵן לֹא מְהַנִּי דְּלֹא קִיבְלָה מִיָּדִי (אֵלָא דְּבַחוּזַר
בוֹ תכ"ד לְנִתְיָנָה י"ל דְּאִם מַתְנָה יְכוּל לְחַזוֹר בוֹ הָרִי יְהִיב לָהּ וְהִיא לֹא גְּתֻבּוֹן בְּאַחֲרֵיּוֹת
נְאִי לֹא נִיחָא לָהּ תַשְׁדִּינָהוּ מִשָּׂא"כ בְּפִקְדוֹן.

עֵינּוּ לְעֵיל אוֹת יו"ד וּבַמַּהֲרִי"ט ס' מ"ג שֵׁם כ' אִפִּי תכ"ד ל"מ וצ"ע וְכָבָר כ' לְעֵיל שִׁי"ל
דַּעַכ"פ הָאֲשֶׁה טוֹעָה וְסְבוּרָה דְּכִינּוֹן שְׁנַתָּן לָהּ בְּמַתְנָה שׁוּב אֵינּוּ יְכוּל לְחַזוֹר בוֹ אִף תכ"ד
וְלָכֶּךָ אֵינָה מְשַׁלְכַת דְּסְבוּרָה שְׁלָהּ הוּא).

אָלאַ הגאון מוה' מאיר פ"ץ אבנה דהש"ך בתש"ו סוף ספר גבורת אנשים (סד"ה ועוד אני אומר) כ' וז"ל דהכא אע"ג שבאמת דעתו הי' ליתן בתורת פקדון לבד מ"מ היא לא קיבלה שמירה דסברה לשם מתנה נתן לה וא"כ ה"ל להשליך עכ"ד.

ור"ל פשהרגישה אח"פ באומרו התקדשי לי בו תבין ג"כ שלכתחילה לזה נתפנון וא"כ ה"ל למשדינהו דלמאי תחוש אי משום אחריות הא לא קיבלה עלי' שמירה דיכולה למימר למתנה איפנונית ואי משום א"כ שפא תחזיק החפץ פינון דסבורה דמתנה הוא ומש"ה אינה משלכת הא ליתא דנהי דמעיקרא קבילתין' אדעתא דמתנה ומהני לפוטרה מאחריות מ"מ עכשיו רואה היא דעתו וסופו מוכיח על תחלתו דלא נתפנון למתנה רק להערים לקדשה בזה וא"כ למה תחזיק זה פינון שלא תזכה בו וה"ל למשדינהו עוד כ' שם דאפשר שלכן נתפנונו מתחלה שניהם הוא נתן לשם קדושין ובודאי אין דעתו של הגאון הנ"ל לומר שדיינינו לה פאלו קיבלה ממש לשם קדושין דזה נדאי אינו דלו יהא שהי' דעתם פן ה"ל דברים שבלב ואין זה פלום כמשנ"ת לעיל אות א' אלא פנונתו רק לתת טעם דלא קיבלה עלי' שמירה אם משום דהיא לשם מתנה קיבלה והוא נתפנון לשם פקדון פנ"ל אי משום ששניהם לדעת קדושין נתפנונו וא"כ פטורה מאחריות עכ"פ וה"ל למשדינהו ומ"מ נראה שאין דברים אלו מכריחים להחמיר נגד כל הפוסקים המקילים שהוא לא ראה אותם דכיון דאפי' נדאי קיבלה בתורת קדושין פענבדא דציפתא (הגם שהד"ז לא קיבלה בתורת קדושין מ"מ לא קבלתם בפקדון והציפתא קיבלה בתורת קדושין גם איגלאי מילתא שהיו בה ג"כ ד"ז וי"ל שלכן נתפנון תחלה וא"כ נדאי לא קיבלה שמירה עד"ז ג"כ כדפשוט בגמ') אפ"ה משום די"ל שפא סברה שתתחייב רבו צדדי הקיטר כמ"ש מהרמ"פ דהגוי פמו ס"ס א"כ בנדון זה דלא הי' שום סברא לקדושין איך נחמיר כ"כ לומר דקיבלה בתורת קדושין ושלכן פשיטא לה שלא תתחייב באחריות.

וגם לחוש דפשיטא לה שפטורה מאחריות משום דיכולה לומר למתנה איפנונית ג"כ רחוק דממ"נ א"כ יהי' פשיטא לה כ"כ תומ"י שאמר התקדשי כו' שלא תוכל לזכות בהמתנה ושפא טענתה וסברה שלא יוכל להוציא מידה מדינא הפלל העולה שי"ל דדי להחמיר בענבדא דציפתא ממש שקיבלתו בנדאי בתורת קדושין אבל כשי"ל עוד שפא נתחייבה בשמירה כנ"ד דמדינא אינה מתנה וא"כ נתחייבה בשמירה אין להחמיר דאם אנו אומרים שפא טענתה בדין.

כש"כ שי"ל שפא פיונה פסומא בארובה להדין דמחוייבת באחריות ולכך לא השליכה ולא נשאר לומר רק שפא בנ"ד יש טענה לגריעותא מענבדא דציפתא והוא דמש"ה סבורה להפטר מאחריות דלמתנה נתן ע"ז אני אומר דהא איכא נמי מעליותא לומר דמש"ה אינה משלכת אע"פ שברור לה שאינה מחוייבת באחריות דהא סבורה דשלה הוא ממש וא"כ למה תשליך ובתוכ"ד צ"ע אם שייך זה).

והנה בתש"ו הרב"י מדיני קדושין שאלה ב' (ד"ה עוד יש לבטלה) פסק ג"כ דשתיקותא לאחר מ"מ בכה"ג שנתן לה בסתם לאו פלום הוא ואפי' להרי"ף והרא"ש המחמירים בציפתא ולכאורה משמע ממנו דאפי' תוכ"ד להנתינה לא פלום הוא דכתב מנה חתיכות א' ב' ג' עד שמונה (ואח"כ) ואמר לה אח"פ תהא לי מקודשת בזה.

וע"ז כ' הב"י פ"ן שאחר שגמר מלמנות השמונה קאטעש אמר לה תהא אתמקודשת ושתקה ה"ל שתיקה דאחר מ"מ וקאו פלום הוא ובספר עצמות יוסף דקדק מתשו' ריב"ש סי' ק"ע להחמיר ופסק פו והמענין פריב"ש יראה דשם הנה המעשה שתיכף לזריקה אמר התקדשי כו' דבכה"ג אין לספקו במתנה ועוד דג"כ אין לספקו שנתחייב אבי הבת בשמירה דהא לא קיבלו ברצון רק זרקו אבל אם קיבלו לידו וגם לא אמר תיכף לנתינה רק אחר כד"ד שום רא"י מהתם להחמיר ולכן יש לסמוך בזה על המקילים שלא לחוש לשתיקותא בכה"ג ועיין בכנה"ג סי' כ"ח בהגהת הטור סעי' ל"ז שרוב גדולי האחרונים מקילים בזה מהריב"ל והר"מ מטראני והב"י ומהרי"ט ומשפטי שמואל והרש"ך ומהר"מ אלשיך ססי' ק"ד ודברי ריב"ז וכ"נ מדברי מהר"פ ובנימין זאב ומהרש"ד"ם רק שהביא ג"כ איזה אחרונים מחמירים: קיצור בנתן לידה סתם ואח"כ אמר הרי את מקודשת לי והיא שתקה בשאמר אחר פדי דבור יש להקל: יד ואם קיבלה בידה אלא שתכ"ד אמר התקדשי נראה לכאורה להחמיר דהא אפי' בפקדון לא פריא כ"כ להקל בפשיטות בתכ"ד כמש"ל אות ט' כש"כ בסתם דאין להקל אף שמשמע מתשו' הב"י להקל בזה פנ"ל אות י"ג וכמש"ל הטעם אות י"א אמנם אם יש עוד צד להסתייע פגון שלאחר שאמרו לה העדים ראי מה אתה עושה השליכתה י"ל דיש להקל אע"ג דאבנה דהש"ף שם העלה דזריקה לאחר כ"ד לא מהני היינו שאין להקל על סמך זה לבד אבל סניף מיהו הנה להקל כדמשמע מתשו' הרשב"א שבב"י רס"י כ"ח גבי שתיקה כו' וכש"כ כו' ועוד אני מוסיף בה טעם דע"כ ל"ק ר"ה בדר"י דכשלא קיבלה בתורת שמירה אי איתא דלא ניחא לה לשדינהו ולא ס"ל לסמוך על שמא טועה וסברה דתתחייב כו' אלא פענבדא דהתם דאישתקא ונשאר החפץ בהחלט בידה אבל אם מיד אחר שאמר לה ראה כו' השליכה כו' מודה דאין לחוש על מה שעיקבה החפץ בידה רגע דמזה אין רא"י דניחא לה דאטו פשיטא לה כ"כ עד שא"צ להתיישב אפי' רגע דעל זמן מועט בזה יקבל אמתלא דיכולה לומר נתיישבתי אם אשליף שמא אתחייב באחריות או שמא אינו צריך להשליף דזכיתי בהם או כסבורה דשחוק בעלמא הוא עד שא"ל ראי כו' ואמתלאות אלו מהני עכ"פ על שתיקתה.

ועוד זאת דגם אם טוענת שלא הבינה שמקדשה עד שא"ל ראי מה אתה עושה י"ל הוי אמתלא אף דלשון הרי את מקודשת לי הנה חזקה שהבינה היינו טעם חשוב להקל בלא"ה משא"כ בנד"ז וכ"מ בתשו' מהרמ"ל ססי' קל"ט מתשו' מיימוני סי' ג' שהביא דלסניף יש לצרף להאמינה כשאומרת שלא הבינה לה"ק אפי' הרי את מקודשת לי וכ"פ בש"ע סי' ל"ה ס"ט (ועי' רס"י כ"ז שלא הביא דעת תשו' מי' וצריך לחלק דהכא לסניף כו').

כמו"כ פאן יש לצרף לסניף לענין שתיקותא דלאחר מ"מ. ומהרמ"ל ל"פ רק לגבי קדושין בשעת מ"מ אין להאמינה ודלא פתשו' אבנה דהש"ף שהביא עזר פנגדו גם בכנה"ג סי' כ"ח בהגהת הטור סי' ל"ט כ' בשם מהרח"ש ונ"ל אפי' למי שירצה להחמיר ולומר דבנתן לה פסך סתם ואח"כ פירש לה לקדושין ושתקה דהנה ספק מקודשת היכא דלא הביאה סימנין דאע"ג דיש לחוש ולומר שמא הביאה ונשרו מ"מ יש לספק שמא לא הגיעה לכלל שנותיה והיא קטנה ואין קבלת קדושין שקלה פלום יש להקל לכ"ע הרח"ש בתשו' סי' ל"ו עכ"ל.

וא"כ ה"נ יש לצרף הענין מה שתומ"י כְּשֶׁאָמְרוּ לָהּ רְאֵי שְׁקֵדְשֵׁךְ הַשְּׁלִיכְתֶּה כו' וּבִתְשׁוּ אַחַת הָאֲרָכְתִּי בְּזֶה דְּזֶה חָשׁוּב צַד לְהַקֵּל מִמ"ש הַמְרָדְכִי בְּקִדּוּשֵׁי פָּרֶק הָאוֹמֵר סִי תַקֵּל"א דְאָמְרִינָן בְּכַה"ג הוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תַּחֲלָתוֹ וּמ"מ אֵין צַד זֶה שְׁקוּל כְּמוֹ הַצַּד שְׁפָנְדוֹן דֶּה־רַח"ש סִי ל"ו הַנ"ל (הַג"ה וּבְנִדּוֹן שְׁנֹשְׂאֵלְתִי זֶה מְחַדֵּשׁ כְּעֵנֶן הַנ"ל וְגַם שְׁלֹא נִחְקְרוּ הָעֵדִים כְּלָל וְהֵדִין מְרֻמָּה דִּי"א שְׁעֵדֵי קִדּוּשֵׁי צְרִיכִים דִּו"ח וּכ"ש כְּשֶׁהֵעֵנֶן מְרֻמָּה דְלָרוּב הַפּוֹסְקֵי צְרִיכָה דִּו"ח וְכִינּוֹן שְׁלֹא נִחְקְרוּ הָעֵדִים י"ל אֵין זֶה עֲדוּת כְּלָל א"כ בְּכַה"ג נִרְאָה לְהַקֵּל דְצִירּוּף שְׁנֵי טַעֲנוֹת אֵלוֹ מַה שֶׁהַשְּׁלִיכָה אַח"כ וְשְׁלֹא נִחְקְרוּ הָעֵדִים חָשׁוּב כְּצִירּוּף שְׁל הַרַח"ש עַכ"ה) וּבְפָקְדוֹן וּתְכ"ד אָמַר לָהּ הַתְּקַדְּשִׁי כו' נִרְאָה וְדַאי לְסַמְּךָ ע"ז כְּשֶׁהַשְּׁלִיכָה אַחַר שְׁאָמְרוּ לָהּ רְאֵי כו' וַיֵּשׁ לְהַעִיר מִמ"ש בִּתְשׁוּ דְאִמְלִינָן נִידוֹן שְׁאָרָא בְּקִדּוּשֵׁי דְתַכ"ד לָאו כְּד"ד הֵינּוּ בַחֲזָרָה אֲבָל נֶאֱמַנְתָּ לְפָרֵשׁ דְּבַרְיָה יַעו"ש א"כ שְׁמָא כְּמוֹ"כ הֵבֵא בְּלֶאֱחָר כ"ד: קִצּוּר.

בתוכ"ד יש להחמיר. נאם וְרַקְתּוּ אַחַר שְׁאָמְרוּ לָהּ הָעֵדִים מַה אַתָּה עוֹשֶׂה וְנוֹתַנְתָּ אִמְתְּלָא עַל שְׁלֹא זָרְקָה תִּיכְרָף יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקֵּל וְאֵם גַּם לֹא נִחְקְרוּ הָעֵדִים וְדַאי יֵשׁ לְהַקֵּל: קִצּוּר סְעִי א' מַה שְׁאוּחֲזוֹת הַצִּיפְתָּא וְהָאֲרַבְעָה זְוִי וְאִינְיָה מְשַׁלְכַת י"ל דִּהוּהָ כְּפַעֲשָׂה וּכְמ"ש לְקַמָּן סְעִי ג' רְאִיָּה ע"ז מִהַגְמָרָא פ"ג דְּבַרְכוֹת (דָּף כ' ע"א) וְרַש"י שָׁם.

ועוד פוסקים וכ"כ המג"א בה' ציצית סי' י"ג סק"ח אף שיש חולקים מ"מ הפוסקים פסקו כן וכינון דהוה פאילו היא עושה מעשה ע"כ תירוצ' ע"ז סב"ה אי שדינא פדלקמן סע"ה ב'. וגם צ"ל דאע"פ שאנו רואים שקיבלה הציפתא על דעת להתקדש לו מ"מ אין זה גילוי דעת לקדושים שאח"כ ע"י הארבעה זווי דשמא בינתיים נתחרטה וכמו דשד"ף לא מהני בשתיקה דלאחר מתן מעות כמ"ש הב"ש סי' כ"ח ס"ק י"ג וצ"ע מזה על דברי הרא"ש פ"ק האיש מקדש סי' ז' שאם גילה דעתו כו' ובפנ"י דף י"ג הקשה אמאי לא חשוב ספיקא ומירץ דבעינן עדים על קדושים וכאן אין העדים יודעים שרצונה להתקדש לו ומירצו צ"ע הגם שלדברי תשו' מיימוני סי' א' סב"ה אמת דס"ל בשני עדים שפועלים שזרק לה קדושים מרצונה והם מסופקים אם קרוב לה אם קרוב לו חשוב פאילו אין פאן עדות על קדושים ולא הוי ספק קדושים א"כ ה"נ פינון דליכא הוכחה דנתפוננה על קדושים דארבעה זווי אין פאן עדות אכל בחמ"ח סי' ל"מ"ד ס"ה סק"ח כ' דמלשון הש"ע נראה דלא ס"ל כן וכן הבית מאיר וסה"מ"ק שם.

והרמב"ם והרשב"א והש"ע שם ס"ל דנחשב ספק קדושים א"כ גם פאן א"א להעמיד תירוצו של הפנ"י וצ"ה לחלק דשם שרצתה להתקדש בקדושים אלו אימריע החזקה שיהא בחזקת פנוי' משא"כ ה"בא שספק בעיקר ההתחלה אם נתרצית לקדושים אלו דארבעה זווי ויש ראייה לזה מדין דברים שבלב אינו דברים פ"ב דקדושים (דמ"ט סע"ב) ובכולם אע"פ שאמרה כו': קיצור סע"י ב' יש להקשות ממ"ש הרשב"א פ"ב דקדושים ד"נ דדברים שבלב הוו דברים פשאין סותרים אמרי פיו וא"כ ה"נ אם בלבה היתה להתקדש מאחר שקיבלה הציפתא תחלה להתקדש לו אמאי לא יהי קדושים וע"פ דברי הר"ב"ש בתשו' סי' קצ"ה שחילק בין גדרים שפינו לבין עצמו דאזלינן בתר פנונת הנודר ובין נשבע לתבירו דלא אזלינן בתר הדברים שבלב יש לחלק ג"כ בין מ"ש הרשב"א ובין ענין קדושים אע"ג דהריב"ש ר"ל רק דלא מהני הדברים שבלב לבטל הנדר מ"מ

גבי קדושין דבעינן עדות ממש י"ל דלא מהני אפילו לקנים ובעיקר דברי הרשב"א צ"ע
איה נלמוד אם דברים שפלב מהני מתרומה שכמ"כ מהני בקדושין מאחר דבהדיא מבואר
בגמרא בקדושין ר"פ האיש מקדש (דמ"א ע"ב) לחלק ביניהם בזה ממש פאמרם מה
להנה (היינו תרומה וקדשים) שכן ישנם במחשבה משמע לא בקדושין וגרושין ועיין
פ"ג דשבועות דכ"ו ע"ב ועיין בהרשב"א קדושין די"ג גבי יכולה לומר אין שקלי ודידי
שקלי: סימן צד לענין ס"ס בקדושין בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' מ"ב השיב השאגת
ארי' דתולה בהסוגיא פ"ב דקדושין (ד"נ ע"ב) בענין חוששין לסבלונות דלפרש"י שם
וגירסת הש"ס דוקא ברובא מקדשי ונהדר מסבלי חיישין לסבלונות וא"כ למיעוטא לא
חיישין וכן לפמ"ש התוס' סד"ה ה"ג אף ר"י מ"כ מבואר פן בהדיא וא"כ ה"ה בס"ס
אין לחוש ולכאורה לרש"י דוקא ברובא מקדשי חיישין ולמיעוטא דמסבלי ונהדר
מקדשי לא חיישין אבל אם הוא מחצה על מחצה י"ל ג"כ לא חיישין והטעם י"ל דהא
אימא בש"ס פ"ק (ד"ה ע"ב) גבי נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוי וחיישין מדרבנן וכאן
הספק נוטה יותר להקל מטעם שכתב הרשב"א פאן לפרש"י דכיון ששליח סתם ולא
פירש לשם קדושין מסתמא לא לשם קדושין שליח שלכן היה הקס"ד דניחוש אף
למיעוטא להקל ונהי דלמיעוטא לא חיישין אבל בש"ס ספק שקול י"ל להקל אבל לגירסת
המ"כ שהביא ר"י אין להקל רק היכא דרובא מסבלי ונהדר מקדשי וגם לפ"ז יש לצדד
להקל בס"ס אף אין ראי' דשאני הכא דכיון ששליח סתם כו' אבל לגירסת הגאונים
חיישין אף למיעוטא דמקדשי ונהדר מסבלי א"כ כמ"כ בס"ס אין להקל אף לפי הטעם
שכ' בחידושי הרשב"א דמיעוט זה שאני דדוקא רוב הקבוע פטבע פגון נשים מתעברות
ויולדות ומיעוט מפילות אבל רוב התלוי במנהג כו' ע"ש, וכ"כ הריטב"א שם א"כ לפ"ז
אין ראיה להחמיר בס"ס אבל התוספת כ' הטעם דחיישי' למיעוטא משום חומרא דא"א
ופי' הרשב"א פמו במשאל"ס וגוסס כו' א"כ לפ"ז כ"ש שיש להחמיר בס"ס: וקשה על
שטה זו מהסוגיא (דף ה' ע"ב) ה"ל דספיקא הוי וחיישין מדרבנן.

הרי אף בספק א' אין חוששין מדאורייתא רק מדרבנן ומדוע פאן יחמירו אף לחוש
למיעוטא ול"ד פלל לגוסס דהתם איכא חזקת איסור אשת איש ואמרינן סמוך מיעוטא
לחזקה פדאמרינן רפב"ת דיבמות דקי"ט ע"ב והריב"ש בתשו' סי' שע"ט כתב דיש שני
חזקות לאיסור חזקת חיים של הבעל וחזקת אשת איש ע"כ לכ"ע אמרינן סמוך מיעוטא
לשני חזקות אלו משא"כ הכא גבי קדושין אין שום חזקה לאיסור אדרבה אפ"ל חזקה
להקל דאוקמא אחזקת פנויה וא"כ מדוע יחוש למיעוטא: ב והנה שם גבי ספיקא הוי
מירי אף שהיא אמרה דבריה קודם הנתינה שי"ל דהוא נתן אדעתא דידה כמ"ש
בחידושי הרשב"א שם דאמרה ליה תן דינר ואתקדש אני לה ונתן לה ולא פירש וכן
מבואר בתוספת רי"ד שם דבמכר כה"ג הוי מכירה ובקדושין הוי ספק משום שפא
[אמירתו] בעינן פדכתיב פי יקח.

וע' ב"ש סי' כ"ט סק"ה דנתן הוא ואמרה היא הנה בכה"ג אף הריטב"א פי' הטעם
דחיישין רק מדרבנן משום שאין הספק שקול שהדין נותן יותר להתיר ולא ידעתי טעמו
כיון במכר כה"ג הוי מכירה אלמא פשיטא לן דנתן ע"ד האמירה של הלוקח א"כ ה"נ
גבי קדושין היה ראוי לומר פן.

ומדוע יאמר פֶּאן לְהַפֵּךְ שְׁהַדִּין נוֹתֵן יוֹתֵר לְהַתִּיר וּמ"ש הַרְשָׁב"א טַעַם דְּהַמְקַדְּשׁ בְּלֹא עֵדִים כּו' ע"ז יֵשׁ לְהַשִּׁיב שְׁזָה חֲשִׁיב יֵשׁ עֵדִים וְעַדִּיף מִהַמְגַרְשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְלִנְה עִמּוֹ בְּפִנְדָּקִי וְיֵשׁ עֲדֵי יְחִוּד דְּחֲשִׁיב עֲדֵי קַדוּשֵׁין אַע"פ שְׁהַמְקַדְּשׁ וְהַמְתַּקְּדָּשׁ י"ל אֵין יוֹדְעִין הַדִּין דְּהֵן הֵן ע"י הֵן ע"ב וְגַם י"ל א"י בְּרוּר הַדִּין שְׁאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעֵילְתּוֹ ב"ז אַפ"ה חֲשׁוּב עֵדִים וְעוֹד כְּמוֹ בְּזַרְק לָהּ קַדוּשִׁיהָ סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לָהּ כּו' דְּהַעֲדוֹת חֲשִׁיב עֲדוֹת לַפ"ד הַרְמַב"ם פ"ד דִּין כ"ב וּש"ע ס' לְמ"ד ס"ה וּכ"ד הַרְשָׁב"א עֲצָמוּ בִּיבָמוֹת פּוֹד"א דל"א בְּשֵׁם ר"ח וְלֹא כַּמְהַר"ם בְּתַשׁוּ' מִיְּמוֹנֵי כַּמ"ש בַּמ"א: ג וְאוּלַי מִיְּרֵי הַש"ס בְּנִתְּן הוּא שְׁהַתְּחִיל נְתִינְתּוֹ מְקוֹנָדָם שְׁאֲמָרָה הִיא וְתוֹמ"י אֲמָרָה הִיא אַף שֶׁהִ' הָאֲמִירָה קוֹנָדָם גָּמַר הַנְּתִיבָה מ"מ פִּינּוֹן שְׁהִיָּה אַחַר הַתְּחִלַּת הַנְּתִיבָה י"ל אִיהוּ אַדְעָתָא דִּידְנָה קָא יְהִיב אָבֵל כְּשֶׁגַם הַתְּחִלַּת נְתִינְתּוֹ הִיָּה אַחַר שְׁאֲמָרָה הִיא י"ל סָפֵק שְׁקוּל הָהּ דְּהָא בְּמַדְבַּר עָמָה ע"ע קַדוּשִׁיהָ א"צ אֲמִירָה שְׁלוֹ פְּלָל.

וְנִתְּן הוּא וְאֲמָרָה הִיא מִיְּרֵי דְּוִמְיָא דְּנִתְּן הוּא וְאֲמָרָה הִיא דְּהָאֲמִירָה לְאַחַר הַתְּחִלַּת הַנְּתִיבָה שְׁפִשְׁט יָדוֹ לִיתְּנוּ רַק קוֹנָדָם שְׁקִיבְלָתָהּ וּבַכַּה"ג בְּנִתְּן הוּא וְאֲמָרָה הִיא הוּא דִּי"ל מְדַאֲרִינִי אִינוּ ס' קַדוּשֵׁין אַע"ג, בְּדִידָה כַּה"ג חֲשִׁיב הֶסְכָּם גָּמוֹר הָרִי הִיא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה לְאַחַר הָאֲמִירָה וּמְקַבְּלַת מִשָּׂא"כ הוּא הַתְּחִיל בְּהַמְעֲשֶׂה קוֹנָדָם הָאֲמִירָה וְאֵף לַפּמ"ש מַהֲרִי"ט חַאה"ע סל"ח בַּד"ה וְנִבּוֹא לְעֲדוֹת דָּאָם אֲמַר בְּשַׁעָה שְׁשִׁנְיָהּ אֲדוּקִין מְקוֹנְדָּשׁתּוֹ מְדָלָא סִילְקָה יָדָה אַף שְׁתַּחֲלַת הַקְּבָלָה לֹא הִ' לְשֵׁם קַדוּשֵׁין עַכ"ז חֲשִׁיב הֶסְכָּם י"ל לְגַבֵּי דִידָה סְגִי בְּהֶסְכָּם כְּזֶה אָבֵל לְגַבֵּי דִידָה בְּעֵינֵי הֶסְכָּם יוֹתֵר דְּוִמְיָא דְּמַדְבַּר עָמָה ע"ע"ק.

וְלִכּוֹן כְּשֶׁהַתְּחִיל לִיתְּנוּ שְׁלֹא ע"ד קַדוּשֵׁין אַף שֶׁאֲחַ"כ אֲמָרָה הִיא וְאֵז גָּמַר וְנִתְּן אֵין זֶה הֶסְכָּם חֲזַק אָבֵל בְּשֶׁהַתְּחִיל לִיתְּנוּ אַחַר שְׁאֲמָרָה תּוֹן דִּינָר וְכו' י"ל הָוִי קַדוּשֵׁין אוֹ ס' קַדוּשֵׁין מְדַאֲרִינִי וּכ"מ דְּהַש"ס מִיְּרֵי בַכַּה"ג דַּל"ג דַּל"ג הַל"ל אֲמָרָה הִיא וְנִתְּן הוּא דָּאֵז הָוִי מִשְׁמַע שְׁהָאֲמִירָה שְׁלָה קְדָמָה לְנִתְּנָתּוֹ אָבֵל מְדַאֲוִמֵר נִתְּן הוּא וְאֲמָרָה הִיא מִשְׁמַע לְהַפֵּךְ שְׁהַנְּתִיבָה קְדָמָה וְהִינּוּ ע"כ שְׁפִשְׁט יָדוֹ לִיתְּנוּ וְאֲמָרָה הִיא וְנִתְּן הוּא וְא"כ הִינְצָא מְזִה דָּאִין מְכָאן רַאִי דַבְּס"ק מְדַאֲוִ' אִינָה מְקוֹנְדָּשׁתּוֹ דִּי"ל הֶכָּא שְׁאֲנִי אַח"כ רַאִיתִי בְּסִפְרָ עֲצֵי אַרְזִים ס' כ"ט סק"ה בְּשֵׁם הַר"ן גַּבֵּי תּוֹן מְנָה לְפָלוּנִי וְאֲקַדְּשׁ אֲנִי לָהּ דְּמַדְבְּרֵי הַר"ן וְנִרְאָה שֶׁא"צ שְׁיֵאֲמַר הָרִי אֶת מְקוֹנְדָּשׁתּוֹ לִי וְלֹא דְמִי לְנִתְּנוֹ הוּא וְאֲמָרָה הִיא דְּהָוִי ס"ק דְּהַתָּם נִתְּן הוּא תַּחֲלָה וְאֵין הַדְּבָר מוֹכִיחַ שְׁנִתְּנוּ לָהּ בְּתוֹרַת קַדוּשֵׁין כּו' אָבֵל אֲמָרָה הִיא תַּחֲלָה וְהוּא נִתְּן עַל פִּיהָ אֲמִירָה דִּידָה הָוִי כְּמַדְבַּר עָמָה עַל עֶסְקִי קַדוּשִׁיהָ כּו' וְכ' שְׁלִשׁוֹנוֹ שֶׁל הַר"ן מְגוֹמְגָם קִצָּת וְצָרִיף תִּיקוֹן וּלְפַמְש"ל מוֹבָן טַעַם דְּעָה זֹו דַּס"ל דְּכְשִׁידְעָנוּ בְּבִירוּר שְׁמֵרְוָצָה עַל קַדוּשֵׁין וּמְסַכִּים לְדַבּוּרָה אַף שְׁלֹא אֲמַר פְּלוּם מְהִנִּי וְרַאֲיָה מְדִין הִיָּה מְדַבְּרָ עָמָה עַל עֶסְקִי קַדוּשִׁיהָ וְלִכּוֹן גַּבֵּי אֲמָרָה תּוֹן מְנָה לְפָלוּנִי וְאֲתַקְּדֵשׁ אֲנִי לָהּ וְע"פ דְּבוּרָה נִתְּן הָוִי וְדָאִי הֶסְכָּמָה גְלוּיָהּ וּמוֹכַחַת שְׁלִשָּׁם קַדוּשֵׁין נִתְּנוּ אָבֵל גַּבֵּי נִתְּנוּ הוּא וְאֲמָרָה הִיא פִּינּוֹן שְׁהַתְּחִיל לִיתְּנוּ מְקוֹנָדָם אַף שְׁאֲמָרָה הִיא קוֹנָדָם גָּמַר הַנְּתִיבָה וְהוּא נוֹתֵן אֵין זֶה הוֹכָחָה חֲזַקָה לְהֶסְכָּם גָּמוֹר עַל קַדוּשֵׁין וּבְבִיאוּרֵי הַגֵּר"א ס' כ"ז ס"ק ל"ג אָבֵל הוּא הַר"ן סִתֵּר אֶת דְּבַרְיָהּ מְנִתְּן הוּא וְאֲמָרָה הִיא דְּמוֹכַח דְּשִׁתִּיקָתּוֹ אִינָה כְּהוֹדָאָה עַכ"ד וּבְאַמֶּת אֵין בְּזֶה כְּדִי סִתִּירָה מִהַתְּחִילוֹק הַמְבּוֹאֵר פֶּאן.

וילדעת רוב הפוסקים דס"ל גבי תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה אם נתן בשתיקה ה"ל כנתן הוא ואמרה היא ס"ל דהספקמה וריצוי דידיה לא מהני עד שיאמר בפירושו ול"ד למדבר עמה על עסקי קדושיה דמייבירי שאמר תחלה בפ"י שרוצה לקדשה לו והיא הסכימה ומדברי הרמ"ה גבי נתן הוא ואמרה היא דאם אמר הבעל הו דמהני נראה לכאורה שעומד ג"כ בשטת הרי"ף דהא כשאומר הו אין פאן רק הספקמה.

וא"כ ה"ה כשאמרה היא תחלה ואח"כ נתן וראיתי בספר המקנה סי' כ"ז ס"ח בד"ה ואמרה היא דהוא נדחק מה"ט לפ"ש דהרמ"ה מייבירי בשדיבר עמה ע"ק אלא שהפסיק בעניינים אחרים דאל"כ שלא דיבר עמה תחלה א"כ לא עדיף הריצוי דידיה מריצוי דתן מנה לפלוני כו' ואפ"ה לא מהני עד שיוציא בשפתיו וס"ל פו לדבר פשוט ולא ראה שהר"ן כ' שיש חולקים דגבי תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה סגי כשנתן אח"כ בשתיקה: ד ועפ"ז יש ליישב בטוב טעם מ"ש הריטב"א הטעם דגבי נתן הוא ואמרה היא דאמרינו ספיקא הוי ותיישנו מדרבנן משום שאין הספק שקול לכו לא תיישנו רק מדרבנן כמש"ל ס"ב והקשיתי ע"ז פיון במק"כ כה"ג הוי מכירה גמורה כו' ולק"מ דאיהו אזיל בשטת הפוסקים דבעינו אמירה דידיה בפירושו ולא סגי פלל בריצוי ע"י אמירה דידיה דה"ל כ"י תקח אשה איש ובעינו כ"י יקח איש אשה וכמ"ש בספר עצמות יוסף.

בדף ד' בסד"ה תוספת היכא דנהבא וכ"כ בהבית מאיר בשם הפנ"י שם. וכ"כ עוד העצ"י גבי סוגית דנתן הוא ואמרה היא בד"ה וילעגנו הלכה דהו ספיקא לא הוי ספיקא דאורייתא אלא חששא דרבנן בעלמא והינו מטעם הנ"ל דממעטינו זה מכ"י יקח איש אבל לדעה דגבי תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה דמקודשת ודאי אף שנתן בשתיקה כמ"ש העצ"י ארזים א"כ פיון דריצוי על אמירה דידיה מהני א"כ גם גבי נתן הוא ואמרה היא י"ל הספק שקול פיון דמייבירי שאמרה קודם גמר הנתינה ומה גם לפיכך דמייבירי שפשוט ידו ליתן ואמר לה (תו) [הא] לה דינר וקודם שנתן אמרה היא ונתן הוא א"כ ה"ל ספק שקול שפ"א מסכים לקדושו ונהסכם גמור מהני וא"כ הנה ראוי להיות ספיקא דאורייתא ואעפ"כ אומר הש"ס ותיישנו מדרבנן יש להוכיח לכאורה דספק קדושו מדיאורייתא מוקמינו אחזקה ומדרבנן לא מוקמינו וכן פ"י הפר"ח דעת הרי"ף בתחלת פלג"י ספק ספיקא בד"ה וא"ת בתרא והקשה על הר"ן שלא הבין פו מדעת הרי"ף וראיתי שהפר"ח פיון בזה לסברת העצמות יוסף שכתב פו ממש.

ומ"מ העצ"י כ' שלמעשה יש לומר דה"ל ספק דאו' ממש ומהרי"ט בחידושו רפ"ק דקדושו כ' הטעם דלא מוקמינו אחזקה מדיאורייתא משום דאתרעי החזקה והכא גבי נתן הוא ואמרה היא דאומר הש"ס ותיישנו מדרבנן שאני הכא פיון דאמרה היא אין נתינתו של בעל פלום דשפ"א מתנה יחייב לה ומה ששמתק אח"כ כמסכים לדבריה שתהא נקנית ע"י עצמה כו' ע"ש בדבריו ואולי לדבריו י"ל שאפילו לדיעה דריצוי ודאי מהני אעפ"כ הכא אינו אפילו ספק שקול או אולי י"ל שאפילו לדיעה זו גבי תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה כשלא אמר בשעת נתינה הרי את מקודשת לי ה"ל ס"ק מדיאורייתא ולא ודאי קדושו ולכן א"ש דגבי נתן הוא ואמרה היא ה"ל הספק נוטה יותר להתיר ולכן רק תיישנו מדרבנן אבל העצ"א כ' דלדיעה זו גבי תן מנה כו' הוי קדושו ודאין.

לכן לפ"ז גבי נתן הוא ואמרה היא דחיישינו מדרבנן י"ל או משום דכל ספק מדאוריין אוקמא אחזקה או משום דספק זה גרוע יותר נמצא לפ"ד רוב הפוסקים ה"ל ספק קדושין ספק דאורייתא ממש דהא רוב הפוסקים ס"ל גבי תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה דאעפ"כ צריף שיאמר דוקא האמ"ל א"כ לפ"ז גבי נתן הוא ואמרה היא ודאי הספק נוטה להתיר כמ"ש הריטב"א ואף לפי הדעה שהביא הר"ן גבי תן כו' יש סברות לומר דגבי נתן הוא ואמרה היא הספק יותר נוטה להתיר ומש"ה חיישינו מדרבנן אבל בספק שקול י"ל אף לדעה זו ה"ל ספק דאורייתא ונהיה דסבלונות לפרש"י דרק למיעוטא לא חיישינו שאני כמש"ל בשם הרשב"א כיון דשלח סתם כו' ובהרמב"ן פ"ב דכתובות גבי שלשה שישבו לקנים את השטר ס"ל דהך חזקה אין לה עיקר כלל כ' יעו"ש ומשמע דס"ל בספק שקול דקדושין לא מוקמינן אחזקה כלל: סימן צה משנה רפ"ק דקדושין האשה נקנית ובגמרא (ד"ב ע"ב) דאשמעינן מדעתה אין בע"כ לא.

והעצמות יוסף פי' דאשמעינן דתליוה עד שנתרצית להתקדש לא הוי קדושין ולא כמו במקח וכרב אשי פרק חזקת (דמ"ח ק ע"ב) וכבר קדמו בזה הרשב"א בחידושי ובהיאם הפנ"י במסכת קדושין רפ"ק בד"ה איבעית אימא וק"ל ע"ז דא"כ לאמימר שם דס"ל פרק חזקת שם דהוי קדושין אף פרש המשנה והעצ"י הרגיש בזה הגם שי"ל דיוכל לתרץ כמ"ש בתוספות רי"ד כיון דכל הפרק תנא בדברים הנקנין כמו עבד עברי נקנה בכסף ובשטר עבד פנעני נקנה כו' בהמה גסה נקנית כו' גם י"ל דהתירוץ כמ"ש הרשב"א דאמימר מתרץ כתירוץ הראשון שבגמ' משום דתנא סיפא וקונה את עצמה בדידה תנא גמי רישא בדידה עכ"ל אף עוד אפ"ל בענין אחר דאשמעינן מדעתה אין.

היינו שצריף שיהיה מעשה ממנה שהיא חפצה בקדושין מדעתה ורצונה או דבור שאומרת כן בפ"י אבל כשאין ממנה דבור והמעשה מסופק שיש פנים לומר שזה המעשה אינו רצון על קדושין כלל אף שיש פנים לומר ג"כ שנתרצית על קדושין כיון שי"ל ג"כ שלא נתרצית כלל ודבור אין ממנה אין זה נקרא מדעתה כי אנו צריכים שתקנה את עצמה מדעתה ורצונה וכל שיש לומר שלא רצתה להקנות א"ע לא נקנית כלל דאוקמא אחזקה שהיא שלה ולא הקנתה את עצמה ואע"פ שבשאר ספק קדושין לא אוקמינן אחזקה כמו בזרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה ה"תם שאני דמייירי שנתרצתה תחלה להתקדש לו וכיון ששניהם רוצים וזרק לה קדושין איתרע החזקה כמ"ש התוספות פ"ב דכתובות (דף כ"ג ע"א) אבל הכא שלא ידענו ממנה שום רצון כלל על קדושין ולא שום דבור והמעשה אינו מוכרח כלל על רצון דקדושין אף שיש לספק שמא נתרצית אין זה שום קדושין וזהו ששנינו האשה נקנית מדעתה אין אבל כשי"ל שהוא בעל פרוצה לא שהרי גדולה מזו מצינו במקח דקנין חזקה לא מהני אפילו נתרצה למפור וזה נתרצה ליקח אא"כ יאמר לו לה חזק וקנה פרק חזקת (דף נ"ב סע"ב ודנ"ג ע"א) פרשב"ם אפילו נתן לו המעות במקום שנוהגים לכתוב את השטר כו' ונהי דבמקום שפסוף לבד קונה א"צ שיאמר לה חזק כו' מ"מ עכ"פ בעינן שיהיה ברור שרצונו להקנות לו.

וכ"ש בהקנאת גוף האשה לבעלה דצריף קנין טפי וכמו אשה בחליפין לא מקניא נפש (ד"ג ע"א) וכן מתנה ע"מ להחזיר לא מהני בקנין אשה אע"ג דמהני במקור (ד"ו סע"ב) ע"כ כשאין דבור ממנה שרצונה להתקדש וגם המעשה שקיבלה הפרוטה י"ל שלא

נתפוננה פלל להתקדש לו אינה מקודשת וזהו הדין הנזכר בגמרא (דף י"ג ע"א) גבי יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי שאע"פ שנטלה הסלע לאחר שאמר התקדשי לי בו פיון שמתחלה אמר לה ג"כ פנסי סלע זו שאני חייב ליכי אע"פ שאח"כ חזר ואמר התקדשי לי בו ולכן יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי אינה מקודשת פלל ונהרי מעשה זו מסופק די"ל ג"כ פיון שקיבלה אותו לאחר אומרו התקדשי לי בו רצתה להתקדש לו דאל"כ מי הכריחה ליפנס בספק זה לעשות מעשה ולקבל ונהרי לאו פולהו נשי דינא גמירי שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי א"כ מאחר שקיבלה הסלע אחר אומרו התקדשי לי בו י"ל שבאמת רצתה להתקדש לו אלא דכיון שיש לנו לומר שאפשר לא נתרצית פלל להתקדש וקיבלתו כדי לגבות מה שחייב לה על פן אין זה חשוב פלל דעת ורצון ממנה על קדושין ואין קדושין פלוס ועיין עוד בגמ' (ד"ח סע"ב) יש סברא דאף שנתן לשם קדושין כפר שלו על פיה ללכת שרץ אחריה לנשקה אינה מקודשת משום דאמרה ליה שמדאורייתא מחויב להצילה ולא נתרצית להתקדש רק הטעתו אלא שנה נשאר בתיקו פיון דמ"מ הכפר שלו ממש ונתנו על פיה לשם קדושין אבל כשי"ל אין שקלי ודידי שקלי אינה מקודשת.

ונהו פנ"ל דבעינן מדעתה שנדע שנתרצית להתקדש לו וכן דין שתיקה לאחר מתן מעות י"ל ג"כ מה"ט הוא דלא מהני דאע"פ שאינה משלכת הפסך ואוחזתו והוי קצת מעשה וא"כ י"ל דבאמת נתרצית לקדושין דאל"כ ה"ל להשליף אלא שמשום שי"ל דהא דאינה משלכת משום דסבורה שתתחייב אם יאבד ע"כ אינה מקודשת פלל ובאמת שזהו ספק שקול דהא החשש דאחריות רחוק קצת שמה יאבד ולא יאבד וגם אם יאבד יש ספק בשלל אם תתחייב באחריות הגם שקיבלתו תחלה בתורת פקדון אף פיון שאח"כ שינה בה ואמר התקדשי לי בו י"ל פל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור וגם כמו הוא עשה שלא פהוגן ע"כ גם היא עשתה לו שלא פהוגן וכגמול ידיו יעשה לו וכדין הנזכר בגמ' בב"מ פ"ק השואל (דף ק"א ע"ב) ובש"ע ח"מ סי' שי"ט או שהטעה עד שהכניס פירותיו והלך יש לבעה"ב כו' ע"ש דה"נ ממש דכנותה שהטעה אותה שתקבל הפסך בשביל שיאמר לה אח"כ לשון קדושין לאוסרה אכ"ע ע"כ מדינא יכולה להשליכם.

וכ"ש שמשלכת אותם לפניו דאפילו להי"א שם בהרמ"א סי' שי"ט סגי וכ"כ בכה"ר בקדושין פאן דהפירוש הוא דילמא הכא טעיא וסברה הכי דתתחייב באחריות וא"כ לכאורה זהו טעם קלוש שתחשןש לדבר שא"א כ"א ע"י שני ספיקות פנ"ל וגם שי"ל מדוע תחשןש לממון הקל של שנה פרוטה ולא תחוש לחשש גופה שתאסר אכולי עלמא ע"כ נראה קצת יותר דהשתיקה מורה שסברה וקיבלה על קדושין וכ"ש דהכא מירי ששדוף תחלה ואעפ"כ פיון שאין זה גילוי דעת ממנה שרצונה להתקדש פיון שיש פנים לומר דמה שאינה משלכת הפסך הוא מפני חשש אחריות ע"כ אין זה שום קדושין פלל ע"כ זהו שהשמיענו האשה נקנית מדעתה אין בע"כ לא דבעינן שנדע שדעתה ורצונה להתקדש לו לאפוקי שתיקה דלאחר מתן מעות אפילו בשדוף תחלה אינה נקנית פלל דאין זה מדעתה ומזה ראיה למ"ש הפנ"י שם דלרנוחא דמילתא נקט סבר אי שדינא כו': סימן צו [עוד זאת מצאנו בד"ק] בהרשב"א קדושין (דף ה' ע"ב) הא נתן הוא מ"מ

העצאת עדים בעיניו וכו' ולכאורה הרי העדים ראו הנתינה וגם אמרה דידה ושהוא מסכים לזה שהרי אחר אמירתה נתן א"כ במקח כה"ג קנה כמ"ש בתוספות רי"ד פאן א"כ חשוב העצאת עדים ומ"ש הרשב"א אפשר שלשם מתנה נתן זהו דוחק וא"כ לדבריו אף במקח לא קנה וזהו נגד הש"ע ח"מ סי' ק"צ ס"ג דהא הרשב"א כ' והא דאמרינו לקמן תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה מקודשת מדין ערב ונקא בשחזר הוא ואמר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי במנה זה שאני נותן לזה וכ"כ בש"ע סי' כ"ט ס"ב וכ"כ בב"ש שם סק"ה ואילו בדין קניית שדה דהיינו הדין שבש"ע ח"מ סי' ק"צ ס"ג הנ"ל א"צ שיאמר הלוקח דבר כמ"ש הרב"י שם סקע"י ד' בבד"ה ונ"ל ול"נ דדוקא גבי קדושין קפדינו בהכי [פ"י] היכי דלא להוי אמרה היא אבל גבי ממון א"צ הלוקח לומר דבר עכ"ל רק הטור סעיף ד' כ' ואמר לו יקנה לי כו' משנה זה לקדושין והב"ח סעיף ה' שם הסכים לדעת הב"י והפרישה ג"כ הסכים לזה בנותן ליד המוכר ואע"ג הכא בנתן הוא לידה ואמרה היא ספיקא הוי.

א"כ ע"כ צ"ל דזה חשיב העצאת עדים והא דבקדושין לא מהני זהו משום דבעינן שיאמר הוא וכה"ג יש חילוק לענין תכ"ד כד"ד דבקדושין תכ"ד לאו כד"ד מדאורייתא משא"כ במקח וממכר ע"כ גם לענין זה בקדושין לא סמכינן על גלוי דעת ואלו אחר אמירתה דמתכוין לקדושין וכמ"ש הרשב"א אבל א"צ לטעם שאין פאן עדים דהא עדים יש פאן שראו ושמעו כ"ז.

רק שהמעשה גופא לא חשיב קדושין אא"כ יאמר הוא. ודוגמא ממ"ש בש"ע סי' כ"ז ס"ו בהגה"ה ובב"ש שם ס"ק כ' ואם מרמז כו' ובח"מ כו' ע"ש.

ומפאן ראיה לדברי הש"ג ולא כהחמ"ח: סימן צז במ"ש הרא"ש פ"ק דקדושין סי' ב' ואם היה מדבר עמה על עסקי קדושין כו' ולא אמר לי מסתברא כו' וכ"פ הטוש"ע סי' כ"ז דהוי קדושין ודאין רק הב"י בבד"ה כ' ועיין בהגמ"ר סוף גיטין.

וראיתי שם משמע דמפרשים דהא דהרי את מקודשת ולא אמר לי מיירי אפילו במדבר עמה ע"ק וכן מבואר בקיצור הדינים היוצאים מהמרדכי שהם באלפסי דחולין ושם סי' ת"ע שה"ר נתן הורה בה להמירא פיון דלא אמר לי ונחלקו עליו חכמים ואמרו שאם יש עדים שדבר עמה על עסקי קדושיה אע"פ שלא פירש בשעת הקדושין צריכה גט עכ"ד ור"ל אע"ג שלא פירש לי יעו"ש הרי משמע גם להחכמים צריכה גט רק מספק.

ולהר"ר נתן אינה מקודשת כלל וזה דלא פהרא"ש והטוש"ע. ועיין מזה בכנה"ג סי' כ"ז בהגהת הטור אות ט"ל שיש דיעות פן.

רק שרבו החולקים ולפע"ד קשה מהסוגיא פב"ת דגיטין דף פ"ה ע"ב) ר' יהודה אומר ודו דיהוי כו' ור' יהודה סבר ידים שאינן מוכיחות לא הוינן ידים ונהרי התם אין לה עוסקים ומדבר עמה על עסקי גיטה יותר מזה שצוה לסופר ולעדים לכתוב ולחתום לה הגט ונותן לה הגט ואעפ"כ פשלא כ' בו ודן דיהוי לר' יהודה לא הוינן ידים א"כ כש"כ במדבר עמה על עסקי קדושיה וכשמקדשה לא אמר לי והטעם כמ"ש בגמרא פ"ק דקדושין (ד"ו ע"א) ואי דיהיב לה ושתיק ה"נ כו' ואף שיש לדחות ולומר דהתם הרי טעמיה דר' יהודה דאם לא כ' לה ודו אמרינו דבדיבור גרשה ושרא ראיה בעלמא הוא

לכן אף דנדאי מדבר עמה על עסקי גיטה מ"מ אין זה רק ראיה שרוצה לגרשה אבל י"ל שפא הענין שפדבור לבד מגרשה ואין פאן ידים מוכיחות שבהגט מגרשה מ"מ זהו דוחק דנדאי חשוב עסוקים באותו ענין גם על הגט שהרי צינה לסופר לכתוב ולעדים לחתום ואיך נאמר שכ"ז לראי' לבד אע"כ הפנונה דמ"מ חיישינן שפא בשעת גרושין נותן לה הגט לראיה מיהו י"ל דלק"מ דר' יהודה לשיטתו דס"ל במשנה (פ"ד דמע"ש מ"ז) ובגמ' פ"ק דקדושין (דף ו' ע"א).

דאע"ג דמדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה לא מהני אא"כ פירש ואנן קיי"ל כר' יוסי אף עדיין קשה דא"כ מה מוכרח הש"ס פב"ת דגיטין שם לומר דרבנן דפליגי על ר' יהודה הוא משום דס"ל ידים שאינן מוכיחות הניין ידים תיפוק לי' דאפילו לא הניין ידים מהני משום דקיי"ל כר' יוסי דבמדבר עמה על עסקי גיטה א"צ לפירש.

והכא חשיב כמדבר על עסקי גיטה לגרשה בהגט ולא בהדבור ובפרט אם אומר שיכתוב הגט לשמו ולשמה ולשם פרישות דבנדאי היינו שבהגט מגרשה. אף יש להשיב דא"כ הא התם לא גרע מנותן לה בסתם דלר' יוסי מהני לכ"ע במדבר עמה עע"ק וגיטה אע"כ צ"ל דשם לא חשיב כמדבר לגרשה בזה הגט די"ל הגט לראיה בעלמא אף עוד ראיה מהסוגיא פ"ק דנדרים (דף ה' סע"ב וד"ו ע"א) ורבא אמר אנא דאמרי אפילו לרבנן ע"כ לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשת חבירו כו' ופרש"י דהא כתיב ביה הרי את מותרת לכל אדם משמע דלאשתו קאמר.

והרשב"א הוסיף דהא פתוב בהגט שמו ושמה. הרי מוכח דאיהו מגרשה.

ועכ"פ משם מבואר דהחשש דידים שאינן מוכיחות משום דלא כתיב ביה מנאי וחישינן שפא פנונתו שאחר מגרשה בזה הגט. וע"ז תירץ רבא דהא איפא הוכחה דאיהו מגרשה ולא אחר משום דאין אדם מגרש אשת חבירו והשתא אי איתא דגבי קדושין אם הנה מדבר עמה עע"ק ואמר הרי את מקודשת ולא אמר לי.

דיו ולא חיישינן שלאחר קדשה. כש"כ הכא גבי גט שמדבר על עסקי גיטה שהיא מגרשה ואומר לסופר לכתוב וכו' ועסוקי הפל באותו ענין ונותן לה הגט דמלבד ההוכחה דאין אדם מגרש אשת חבירו סגי כמו בקדושין דסגי בהקא אע"ג דלא שייך הוכחה זו פלל שהרי היא פנויה ושפא מקדשה לאינש דעלמא עכ"ז סגי פיון שדיבר עמה על עסקי קדושיה לו ועסוקים באותו ענין וה"נ דכנותה וא"כ למה הוצרך רבא להוכחה דאין אדם מגרש אשת חבירו לימא ליה מהא דקיי"ל כר' יוסי ויותר יהי קשה על אב"י דמתרין אנא דאמרי אפילו לר' יהודה מיהו יש ליישב לאב"י דר' יהודה לשיטתו דלא סגי ליה אף במדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה אבל לרבא דאומר אפילו לרבנן קשיא וא"כ מזה קצת ראיה לסברת הר"ר נתן שבהגמ"ר סוף גיטין ונפקותאבחרש שקידש אשה ובא לגרשה ויש ספק אם הוא חרש כי יכול לומר איזו תיבות דהגם שי"ל פקדושין פך גירושין אף יש מספקים אולי עכשיו נשתנה לגריעותא והנה בשעת הקדושין למדהו לומר הרי את מקודשת ולא אמר לי דאולי יש לצרף גם ספק זה דאף לו יהא שאז לא היה חרש הרי אין פאן קדושין משום שלא אמר לי רק שי"ל דה"ל כמדבר עמה על עסקי קדושיה שהרי נכנסו לחופה ואולי י"ל זה לא הנה מדבר עמה ממש פיון שלא יכול לדבר כו' א"כ אולי יש לצרף גם ספק הנ"ל של סברת הר"ר נתן ולסמוך על גיטין: סימן צח

גידון הקדושין שהיה מעשה באחד שקידש אשה ושאל מע"ל אותו קודם הקדושין אם הטבעת שלו ואמר שהוא שלו אח"כ נודע שהטבעת שאל מנכרי אחד והנכרי המשאיל התנה בפירוש שיוחזר לו הטבעת דוקא ואינו רוצה תשלומין אחרים יפה פסקת שצריכה קדושין אחרים.

והואיל ואתא לידן דין זה נתלמד. בתשו' הרא"ש פ"ל ל"ה ובפסקיו פ"ק סי' כ' במה שפסק שהמקדש בטבעת שאולה שהמשאיל השאילו אדעתא שיקדש בו את האשה ה"ז מקודשת וטעמו פינון שהשאיל לו אדעתא לקדש בו את האשה אגון סהדי.

דגמר בלבד ליתנו לו באותו לשון שיועיל לעשות קדושין שתהא האשה מקודשת לו כי אדעתא דהכי מסר בידו הטבעת ואם לא יועיל לו בלשון שאלה יהיה בלשון מתנה ולכל הפחות תהיה מתנה ע"מ להחזיר והוי מקודשת ויקנהו מן האשה ויחזירהו לו או יחזיר דמיו וחוורת דמים הוי חזרה אפילו לרבנן דפליגי על רשב"ג באצטלית דדוקא התם דלצעורי קא מכונן והא לא ציערה אבל הכא משום הרנוחה והא קא רנוח עכ"ל והמוכר מדבריו דלא פסיקא לי' למימר שאדעתא דהכי מסר בידו הטבעת שאם לא יועיל בלשון שאלה תהיה מתנה גמורה לחלוטין ולצמיתות לפי דלא שייך פלל אגון סהדי שזה רוצה ליתן לו מתנה גמורה אבל לגבי מתנה על מנת להחזיר שלא יפסיד הטבעת שפיר ס"ל דשייך לומר ע"ז אגון סהדי שאדעתא דהכי מסר לו שאם לא יועיל בלשון שאלה תהיה לכל הפחות מתנה עמ"ל.

שהרי אין המשאיל מפסיד מאומה בזה שהרי יוחזר לו הטבעת וכיון דאינו מפסיד אגלי בתר אומדנא וע"ז הביא ראיות שם יעו"ש וכן לקמן שם לא הזכיר רק מעמ"ל ולא הזכיר עוד מתנה גמורה מה"ט: קיצור הרא"ש עצמו לא פסיקא ליה לומר שאדעתא דהכי מסר לו הטבעת שאם לא יועיל בלשון שאלה תהיה מתנה גמורה רק שיהיה מעמ"ל הטבעת או דמיה והראיה שהביא דאגלי בתר אומדנא זו מקידשה בגזל דידה בדשדיך או בלא שדיך ואמרה אין דהוי מקודשת משום אגון סהדי שמחלה לו מה שגזל ממנה ונתנתו לו במתנה כדי שיקדשנה באותו חפץ שגזל ג"כ אינה ראיה פלל על שנאמר בנד"ז אומדן דעת שהמשאיל נתפגין ג"כ למתנה כו' דל"ד פלל דהתם ע"י קבלת הקידושין אינה מפסדת מאומה ואדרבה החזיר לה החפץ.

רק שהיתה יכולה להוציא ממנו בדין בלא הקדושין ועכשיו מקבלת אותו ע"י קדושין וכיון שרצונה להתקדש וע"י הקדושין אינה מפסדת מאומה והיא מקבלתו בתורת קידושין שפיר י"ל ע"ז אגון סהדי שמחלה לו כו' שהרי אינה מפסדת רק מה שאילו הי' מקדשה בדבר משלו היתה מרנוחת אותה שנה פרוטה ואמדינן דעתה שאינה מקפדת ע"ז הפרוטה מאחר שרצונה להתקדש לו עכ"פ וכש"כ לפמ"ש בזה"ר שם בפ"ק דקדושין דקידשה בגזל דידה ושדיך מפרש בירוש' שהוא חייב לה לשלם כדי גזילה דלא אחלא גבי אלא אקנויי אקני גבי' לשם מלוה והוא חייב לה פנגדו כו' משא"כ בנ"ד לשנאמר שנתן לו מתנה מפיו מנלן לומר כן דיש טובא לחנק בין נתינה מפיו ובין מניעת ריח בלבד כדאיתא בגמרא ר"פ מי שהחשיך כו' נותן פיסו לנכרי אבל מציאה לא ע"ש ובטוש"ע א"ח רס"ו ועוד דשם נדאי יש לה הנאה גדולה במה שמוציאה הגזילה מתחת ידו שפודאי נותנת שנה פרוטה כדי שיוציאו לה הגזילה א"כ אינה מפסדת מאומה

כָּלֵל וְאֶפִּילוּ מְנִיעַת רִינּוּחַ לִיכָּא הֶלְכָּךְ אֵין מִשָּׁם רְאִיָּה כָּלֵל לְנֹד"ז עַל מַתְּנָה מְפִיסוּ מִמֶּשׁ
רַק עַל מַתְּנָה עַמ"ל דְּגַם כֹּן אֵינוֹ מְפָסִיד בְּזָה מְאוּמָּה וְאֶפִּילוּ עַל שְׂיֵהָלָה מְהֵי הַחֲזֵרָת דְּמִים
בְּמָקוֹם הַחֲפִיץ אֵין שׁוּם רְאִיָּה מִשָּׁם.

כִּי בֵין עֲצָם הַחֲפִיץ וּבֵין דְּמִיו יֵשׁ קַפִּידָא טוֹבָא וְאֵין רְאִיָּה מִשָּׁם כָּלֵל וְעוֹד דְּשִׁאֲנֵי אִשָּׁה
שְׁהֶרְצוֹן לְהַתְקַדֵּשׁ הוּא נִיחָא דְגוּפָה דְטָב לְמִיתָב טַן דּוּ בִיבְמוֹת (ספ"ט"ו דק"ח סע"ב)
ע"כ י"ל דְּמַחְלָה אֶבֶל מְנַלְן לְחַדֵּשׁ כֹּן בְּאִישׁ הַמְשָׁאֵיל לְחַבְרוּ שְׁאֵין לוֹ נִיחָא דְגוּפָא כָּלֵל
מְעַנְנוּ זֶה ע"כ אֵין לְחַדֵּשׁ וְלוֹמַר דְּמַתְרַצָּה ג"כ כְּשִׁלָּא יַחְזִיר לוֹ הַחֲפִיץ רַק דְּמִיו דִּי"ל שְׁאֵינוֹ
רוּצָה כָּלֵל לְמַפְּוֹר חֲפִיצוֹ כְּדֵאִיתָא פ"ק דְּעֵכוּמ"ז (ד"ב סע"ב) בְּמִשְׁנָה וְשְׁאֵין מְעוֹטְרוֹת
מְוִתְרוֹת וּפְרַש"י א"נ דְּרַף לֹקַח לְהִיּוֹת שְׁמַח וְאֶזְיֵל וּמוֹדֵי אֶבֶל לִזְבֹּן מִיְנִיָּהוּ דְּבַר
הַמְתַּקְנִים שְׁרֵי דְסֵתָם מוֹכֵר עֲצָב הוּא עַכ"ל הֵבִיאוּ בְתוּי"ט שָׁם מִשְׁנָה ד' וּבְמִשְׁנָה ב"ב
פֶּרֶק ג' פ' וְהִלּוּקַח נוֹתֵן שְׂכָר וּבְגִמְרָא (דקס"ח ע"א) פְּשִׁטָּא לָא צְרִיכָא אֶלָּא בְמוֹכֵר שְׂדֵהוּ
מִפְּנֵי רְעִתָהּ וּפְרַש"ב מוֹם גְּדוֹל שְׂבָה אוֹ רְחוּקָה מִמֶּנּוּ וּסְד"א יִתֵּן הוּא שְׂכָר דְּהִנָּאָה דִּידָהּ
הוּא וּכְדִכְתִּיב הַקּוֹנֵה אֵל יִשְׁמַח וְהַמּוֹכֵר אֵל יִתְאַבֵּל בִּיחְזוּקָאֵל (ס' יו"ד) וּכְדֵאֲמַרֵי אֵינְשֵׁי
זְבִנְתָּ קְנִיַת זְבִין אוֹבֵיד עַכ"ל וְעֵי תוּי"ט מִשְׁנָה ד' דְּצ"ל קמ"ל וּכְדֵאֲמַרֵי אֵינְשֵׁי כו' ור"ל
קמ"ל דְּאֶפ"ה הִנָּאֵת לֹקַח הוּא וְנ"ל חִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן שָׁם וְלֹקַח נוֹתֵן שְׂכָר תַּקְנַת חֲקָמִים
הוּא שְׂכָרָה בְּדִין דְּמִי שְׁנִשְׁפָּר יִתֵּן הַשְׂכָּר כו' וּכ"כ הַנ"י שָׁם וְנ"ל וְהִלּוּקַח יִתֵּן שְׂכָר שְׁהֵרֵי
לְעוֹלָם הוּא נִהְיָה יוֹתֵר מִן הַמּוֹכֵר דְּהָא אֲמַרֵי אֵינְשֵׁי זְבִנְתָּ קְנִיַת דְּזַבִּין אוֹבֵיד עַכ"ל וּבְפֶרֶק
חֲזוּקַת (דמ"ז סע"ב) כֹּל דְּמַזְבִּין אֵינְשֵׁי לָאוּ דְּאֵנִיס לָא הֵוָה מְזַבִּין וּפְרַש"ב מ' רֹב חֲפִיצִים
וּכְלֵי בֵיתוֹ וְטִלִּיתוֹ שְׁאֵדָם מוֹכֵר אֵי לָאוּ דְּאֵנִיס וּדְחִיק לְמַעוֹת לָא הֵוָה מְזַבִּין כו' עַכ"ל
וּא"כ זֶה שְׁמִשְׁאֵיל לוֹ טַבַּעַת אֵיךְ נֶאֱמַר שְׁמַתְרַצָּה בְּהַחֲזֵרָת דְּמִים מְאִחַר שְׁאֵינוֹ אָנוּס כָּלֵל
לְמַפְּוֹר וְאֵינוֹ מוֹכֵר כָּלֵל רַק מְשָׁאֵיל וְאֲמַרִינֵן מֵאֵן דְּזַבִּין אוֹבֵיד א"כ אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר
מְעַצְמֵנוּ שְׁמַתְרַצָּה לְהִיּוֹת אוֹבֵיד אֵין ע"ז שׁוּם רְאִיָּה וְלָכֵן אִם קִידֵשׁ בְּהַטְבַּעַת ע"ד לְהַחֲזִיר
מְעוֹתוֹ לְהַמְשָׁאֵיל י"ל דְּדִינוֹ כַּמ"ש בַּש"ע ס' כ"ח סְעִיף י"ז הַנִּכְנָס כו' אַע"פ שְׁאֲמַר לוֹ
כו' הוֹאֵיל וּקִידֵשׁ בְּמִמּוֹן חֲבִירוֹ שְׁלֵא מְדַעַת חֲבִירוֹ ה"ז גְּזֵל וְאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת כו' וְצ"ע
בְּטוֹש"ע ח"מ ה'ל' גְּזֵלָה ס' שַׁנ"ט ס"ב דֵּינֵשׁ לְחַלֵּק בְּכַמָּה חִילוּקִים דְּאֵינוֹ דוּמָה לְשָׁם
וְעֵינֵן עוֹד בְּאֵה"ע סְעִיף י"ז דְּאֶרְף אִם קִידֵשׁ בְּדָבָר שְׁאֵין בַּעַה"ב מְקַפִּיד כו' ה"ז סְפַק כו'
וְע"ש סְעִיף י"ח וּקִידֵשׁ בְּחֻלְקוֹ כו' וְה"ה הֵכָּא פְּשִׁמְשָׁנָה מְדַעַת הַמְשָׁאֵיל: קִיצוֹר.

הַרְאִיָּה שְׁהִבִּיא הָרָא"ש מְקִידֵשָׁה בְּגֵזֵל דִּינָהּ בְּדִשְׁדִּיף אֵינָה רְאִיָּה כָּלֵל לְכָאֵן רַק לְשִׁנְאָמַר
שְׁתִּהְיָה מַתְּנָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר הַטְבַּעַת עֲצָמָה וְלֵא עַל מַתְּנָה גְּמוּרָה שְׁהִיא הֶפְסֵד מִשָּׂא"כ
שָׁם. וְעוֹד דְּשִׁאֲנֵי הֶתָם דְּהוּי נִיחָא דְגוּפָה וְאֶרְף עַל מַתְּנָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר דְּמִיָּה אֵין שׁוּם
רְאִיָּה.

דְּהָא לָא נִיחָא כָּלֵל לְאִישׁ לְמַפְּוֹר חֲפִיצוֹ כְּדַמּוּכַח בְּגִמְרָא בְּכַמָּה דְּוִכְתֵי בְּפֶרֶק חֲזוּקַת (דמ"ז
סע"ב) וּבְפֶרֶק ג' פ' בְּמִשְׁנָה וְהִלּוּקַח נוֹתֵן שְׂכָר וּפ"ק דְּעַבְדוֹת כְּכַבִּים (ד"ב סע"ב) וּא"כ
י"ל דְּדְּמִי לְהַדִּינִים שַׁבַּש"ע ס' כ"ח סְעִיף י"ז י"ח: ב וּמ"מ גַּם ע"ז אֵינוֹ מוֹכֵן הַרְאִיָּה
כ"כ מִשָּׁם אֶפִּילוּ אִם נֶאֱמַר שְׁהָאֲמִדְנוֹת שְׁוֹת (מְלַבֵּד שִׁי"ל דְּחֲזוּקָה כֹּל הַנְּשִׁים רוּצוֹת
לְהַתְקַדֵּשׁ וְהוּי נִיחָא דְגוּפָה עֲדִיפָא מְאֻמְדָּנָא זֹו דְּהֵכָּא וְהֶתָם דְּבָרִים שְׁבֵלֵב נִיגְהוּ וְאֵין פֶּחַ
בְּדָבָרִים שְׁבֵלֵב לְסִתּוֹר דְּבָרִים הַמְּפוֹרְשִׁים לְהִדְיָא שְׁהוּא אוֹמַר בְּפָה מְלָא שְׁמִשְׁאֵיל לוֹ

הרי אומר שאלה ולא מתנה ואנו נפרש דבריו להפך ולומר דהיינו נמי מעמ"ל מחמת האומדנא.

דלו יהא שיש אומדנא שהיה מתרצה ע"ז אם היה מבקש ממנו פן. מ"מ עכ"פ עכשיו אנו רואים שלא נתן לו על אופן זה ובתורת שאלה ניתן לידו ואיך תתהפך ממילא למתנה בלא דעת הנותן משא"כ התם גבי גזל דידה הרי היא מקבלתו לשם קדושין וליפא דברים המורים להפך וכ"ש בלא שדיף ואמרה אין דמפרשת להדיא פן שתקבלנו בתורת קדושין אלא מאחר דשלה הוא במה תתקדש וכיון שמקבלתו לקדושין אנו סהדי שמחלה לו כו' כיון שלא אמרה להפך שאינה מוחלת והרי מציינו שלפעמים ע"י השתיקה שאינה תובעת החוב זמן רב דיינינו ליה למחילה בכתובות פ"ק הנושא (דף ק"ד ע"א) במשנה וחכ"א כו' כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנה כו' ובטוש"ע אה"ע סי' ק"א.

לכן ה"א גבי קידושה בגזל דידה ובדשדו דיינינו לי' במחילה משא"כ ה"א שאומר בפירוש לשון שאלה שמשאיל לו י"ל מחמת אומדנא אין בכחינו לעשות משאלה מתנה דהא שאלה ומתנה ע"מ להחזיר הם שני ענינים חלוקים דגבי לולב ואתרוג יוצא גם כיו"ט הראשון של חג במתנה ע"מ להחזיר בפסוקה פ"ק לולב הגזול (דף מ"א ע"ב) ובש"אול אינו יוצא בגמרא ר"פ הג"ל (דף ל' ע"א).

ובטוש"ע א"ח סי' תרנ"ח סעיף ג' ד' וכן חילק הרשב"א ז"ל בחידושו פ"ב דקדושין (דף נ') בד"ה ואסיקנא דדברים שבלב וז"ל דכי אמרינו דברים שבלב אינו דברים היינו שאינו דברים לבטל מה שאמר בפיו פהיהא דזבין והיה בלבו תנאי שיעלה לירושלים ובאומר סבור הייתי שהיא פהנת וכן כולם אבל כל שהדברים שבלבו אינו מבטלים מעשיו אלא מקיימין פנזיר כו' שאין דברי לבו מבטלין שום דבר היו דברים עכ"ל ועיין בפ"ק דנזיר (דף ב' ע"ב) בתוספות ד"ה מהו דתימא בעינא פיו ולבו שוין במ"ש דמחשבת הלב מגלה אדבורו שדבריהם מטין פדברי הרשב"א ועיין מ"ש הפ"ד כי פ"ק אלמנה גיזונית סי' רנ"ד בשם ר"א מפיץ בס"י.

וחילוק זה יוכל להיות ג"כ בין הראי' שהביא הרא"ש להגדון שלו דבהראי' אין האומדנא מבטלת שום מעשה שלה שהרי המעשה שלה היא מה שמקבלתו בקדושין (אבל מעשה הגזילה אינה מעשה שלה רק שלו ואינה שייכה לזה דמה שהיה הוא שהי') והאומדנא היא ג"כ שרצונה להתקדש כיון דשדיף וגם חזקה כל הנשים רוצות להתקדש וכ"ש בדאמרה אין א"כ אומדנא מסייע להמעשה (ומבטלת המעשה שלו שפ"ק הי' קודם ר"ל הגזילה שעשה הוא שיש מעשה ואומדנא שמבטלת זה לומר דהוי מחילה אבל אין מעשה שלה סותרת לאומדנא כנ"ל רק מסייע) משא"כ בהגדון של הרא"ש הרי האומדנא באה לבטל דברים שפ"ק שהוא אומר לשון שאלה ונאנחנו נפרש שאינו שאלה אלא מעמ"ל ע"ז נאמר דדברים שבלב אינו דברים והנה במשנה וגמ' ר"פ הנושא גבי המקבל עליו לזון בת אשתו אף שאומדנא הוא שפ"ק לא נתפנון להתחייב לזונה אלא כל זמן שהיא אשתו אעפ"כ אולינו רק בתר אמרי פיו ומחייבין אותו לזונה חמש שנים.

ועיין מזה בט"ז בח"מ סי' סמ"ד גבי ומעשה אירע במקומינו והח"צ שם בהגה"ה הסכים לדבריו ועמ"ש ג"כ כזה בתשו' בשכ"מ שגירש מעכשיו אם מתי דדעת ר"ת דמפרשים

דבריו שלא גירש מהיום ממש כ"א סמוך למיתה ורוב הפוסקים ס"ל כשטת רש"י גיטין (דף ע"ג סע"ב) דלא אמרינן פן אלא באומר מעת שאני בעולם ושם פתבתי ג"כ מזה דלא אמרינן ע"י אומדנא לסתור דבריו המפורשים שהוא אומר מהיום ואנו נאמר מחמת אומדנא דר"ל מעת שאני בעולם גם בדין התקדשי לי בדינך של פסוק ונמצא של זקב אף שאומדנא גדולה שהיתה מתרצה בשל זקב שהרי יש לקנות בו כ"ה דינרי פסוק ע"י במשנה פרק מי שהיה נשוי שלש נשים.

דפשוט שם דסתם דינר זקב הוא כ"ה דינר פסוק: וגם אפילו אם היא אומרת אח"כ שהיא מרצה בדינך של זקב עכ"ז אינה מקודשת פמבואר בטוש"ע סי' ל"ח סכ"ד הר' פמה גדול פח הדבור שאמר בדינך של פסוק שא"א לשנותו אפילו ע"י אומדנא עצומה ועם דבריה א"כ כמ"כ י"ל שאי אפשר לשנות הדבור של השואל והמשאיל שאמר לשון שאלה לומר מצד אומדנא דהוי מתנה על מנת להחזיר משא"כ גבי קודשה בגזל דידה אין צריך לשנות הדבור אדרבה הדבור של קדושין מסייע להאומדנא דשדך ולמעשה הקבלה שלה שוב ראיתי בפנ"י פ"ק דקדושין (דף י"ג) ד"ה היא איתתא.

שהקשה ג"כ על עובדא הנ"ל דקודשה בגזל דידה אמאי מהני בדשדך דאמרי דמחלה הא דברים שבלב ניהו ונ"ל לכאורה יש לתמוה פיון דלא מחלה בפירוש ה"ל דברים שבלב דקיי"ל דאינן דברים ומאן זימר דמחלה מיהו לפמש"ל ד"ו ע"ב בשטת רש"י גבי מחילת מלנה והערמת ריבית דאע"ג דדידה קא מהדר לה אפ"ה הדין הנאה דלא צריכא למיזל בדינא ודינא שנה פרוטה ומתקדשת בו וכתבתי שם שזה מוכרח לשטת רש"י א"כ ה"נ אתי שפיר בכה"ג עכ"ל (ואעפ"כ בדלא שדך יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי עמ"ש מזה בד"ה גרסינן בגמרא פ"ק דקדושין (דף י"ג ע"א) שהוא איתתא דהנה מזבני ונרשכי יעו"ש סוף הדבור מזה) וא"כ לדברי הפנ"י אין שום התחלת ראיה משם להנדון של הרא"ש אמנם אפ"י למ"ש הרא"ש שם וש"פ דמחלה הגזל כו' אין ראיה לפמש"ל בשם זה"ר דדברים שבלב מהני היכא שאינו נגד דברים שפכיו א"כ מש"ה מהני התם וגם מעשיו ודיבוריו מבוארים להדיא שנותנו לה בתורת קדושין ונהרי היא מספקת ע"ז ואין זה דברים שבלב כ"כ ויש לדמותו להא דגיטין פרק המביא תנאין (דף כ"ב) אשה ידעא לאקנויי כו' ע"ש.

משא"כ בהנדון של הרא"ש שדברי פיו הם ל' שאלה א"כ מה דאמדינן דעת' נגד זה ה"ל דברים שבלב שנגד אמרי פיו דלא מהני לכ"ע: קיצור. (ואפילו על מעמ"ל י"ל דאין ראיה כ"כ משם דהתם האומדנא דמחילה אינה סותרת אמרי פיה משא"כ הכא שאומר בפירוש שמשאיל לו אין פח בדברים שבלב לבטל אמרי פיו ועיין ר"פ הנושא גבי המקבל עליו לזון בת אשתו וכן גבי התקדשי לי בדינך זה של פסוק ונמצא של זקב דא"א לסתור הדבור אף שיש אומדנא גדולה.

משא"כ לענין מחילה ע"ש ס"פ הנושא גבי כ"ז שהיא בבית אביה וכ"ש לפירוש הפנ"י גבי קודשה בגזל דידה אין שום התחלת ראיה משם): ג ועיין בר"ן פרק האיש מקדש שם כ' ג"כ חילוק דהרשב"א מיהו ביאר שם הר"ן תחלה לתרץ מה שקשה ע"ז דדברים שבלב אינן דברים מהא דאיתא בגמ' באיזהו מקומות דאזלינן בתר אומדנא דכל כה"ג שהענין מוכיח מתוכו לאו דברים שבלב הן אלא דברים שבלבו ובלב כל העולם.

ומשמע שם דאומדנות פאלו מהני אפי' לסתור אמרי פיו יעו"ש. וכ"כ התוס' פ"ב דקדושין שם (דף מ"ט סע"ב) ובכתובות פ"ק אלמנה ניהונית (דף צ"ז ע"א) והרא"ש שם ובב"ב פי"ג סי' מ"ח.

(ועי' במרדכי פ' אלמנה ניהונית סי' רנ"ד בשם ספר יריאים דלחילוקו י"ל דלא מהני) וא"כ לפ"ז י"ל דמ"ש הרא"ש אגן סהדי דגמר בלבד ליתנו לו באותו לשון שיועיל לקדושין כו' י"ל דס"ל ג"כ דהוי כמו אומדנות הנ"ל והיינו עכ"פ לשנאמר שתהיה מתנה ע"מ להחזיר החפץ עצמו דאינו מפסיד בזה מאומה ע"ז י"ל שיש אומדנא זו ממש אף צ"ע דאפילו נאמר דה"ל פאומדנא דמוכח הנ"ל הנה המעיין בתוס' והרא"ש והר"ן שם מפל המקומות שהביאו מהגמרא דמהני אומדנא דמוכח דהיינו רק לבטל המעשה שעשה או הדיבור ולומר שאילו הי' יודע שכן לא הי' עושה ונשאר הדבר פאילו לא נעשה מאומה אבל מ"מ לשנאמר ע"י האומדנא פאילו נעשה מעשה מה שבאמת לא נעשה.

זה לא שמענו. ומצאתי סברא זו במהריב"ל ח"ב סי' פ' נז"ל דצריף לחקור חקירה אחת פתב עליה הרד"ך בית כ"ח והיא לדעת אי מהני האומדנא להוסיף על לשון ההספמה מה שאין כתובה בפירוש ולא משמע פלל מתוך הלשון דומיא דנדון דידן דבהספמות החזקות פתוב ששום יהודי לא יוכל לשפוך בית או חצר שמחזיק בו יהודי אחר כו' דלשון שכירות אינו כולל מכר אכן מחמת האומדנא אית לן למימר דמה לי שכירות מה לי גנייה כו' ואומדנא דמוכח היא דהרבנים המתקנים ההספמה על שניהם נתפוננו כו' ואיברא דלא מצינו דבר זה מפורש בשום מקום שנוכל להוסיף על ההספמה מחמת האומדנא מאי דלא משמע פלל מהלשון כו' והאריף בזה עד וכן נראה נמי מתוך תשו' מהר"ם שבמרדכי פ"ק המקבל גבי מעשה שגזרו הקהל שלא לקנות בית משום ערבי ושאלו למהר"מ כו' ואם איתא דס"ל למהר"ם דהאומדנא מהני להוסיף על התקנה מאי דלא משמע פלל מהלשון א"כ מה לו למהר"ם להרבות ברציות דחלוף מקרי זביני והלא אע"ג דלא הוה מקרי זביני האומדנא הנה מהני להוסיף על התקנה מאי דלא משמע פלל מהלשון כו' ונמצא לפ"ז דהנהך תרי אריינותא אבות העולם אמרו דבר אחד והספמיו בדעת אחד דאין פח באומדנא להוסיף על התקנה מאי דלא משמע פלל מהלשון איברא דמתוך מ"ש תלמידו של הר"ם יראה איפכא שכתב נז"ל ג"ל דבמה שתיקן ר"ת להחזיר פל הנהוניה לאב לא על הבת לבדה תיקן כו' אבל אם הפך נותן הנהוניה ומת בתוך השנה הנהוניה חוזרת גם לאביו עכ"ל.

ועיין מזה בחמ"ח ססי' נ"ג סק"ך ועיין בתשו' צ"צ סי' מ"ד שהעלה ע"פ תשו' הרד"ך בית ל"ב דאומדנא דעת מתקני התקנה אף להוסיף בכלל התקנה מה שלא פירשו בו עכ"ל ואשתמיטת' תשו' מהריב"ל הנ"ל דהשיג על הרד"ך ע"ש ולכאורה יש ראיה עצומה למהריב"ל מ"ש הרא"ש ספ"ח דנדרים בפירושו ובפסקיו גבי טיפת צונן שאני טועם לה כו' ומיהו גם באכילה ושתיה מותר וכ"כ הרע"ו ברטנורה שם וכ"כ הטי"ד סי' רי"ח אלמא דלא אזלינן בתר הפוננה למה שלא הוציא בשפתיו אלא שהב"י שם הביא שבתוספתא קתני דאסור באכילה ושתיה ואעפ"כ אין מזה תיובתא למהריב"ל דשם י"ל דה"ל פאלו פירש מאחר דאמר טיפת צונן שאני טועם לה כ"ש אכילה ושתיה מרובה משא"כ שכירות ומפך שני דברים הם ועיין בגמ' פ"ג דנדרים גבי הנהוניה מרואי החמה

כו' ג"כ י"ל דה"ל פאלו פירש מדלא אמר מן הרואין כו' ולכאורה יש ראיה מהגמרא פירק מי שאחזו (דף ע"ג א') גבי זה גיטף מהיום אם לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו הבית או הכישו נחש ומת דמסיק בגמ' שם דאינו גט משום דלא.

אסיק אדעתיה ענגן זה. ונהרי יש אומדנא גדולה דאילו אסיק אדעתיה הנה אומר שיהא גט מאחר שעיקר פנונתו הי' לפנטרה מן היבום מה לו אם ימות מהחולי או שיפישו נחש.

א"כ יש פאן אומדנא שהי' רוצה לפנטרה ע"י גט זה פל שימות שלא תצטרף ליבום ונחליצה ואפ"ה פיון שאין ענגן מחודש זה במשמעות דבריו אין לנו להוסיף על הדבר האמור בדבריו והירושלמי דפליג באם לא יעמוד מחולי זה היינו משום דס"ל דזהו ג"כ נכלל בדבריו ע"ש בתוספת ד"ה מאי שנא.

ועיין בש"ע סי' קמ"ה ס"ו ועמ"ש לקמן סעיף ט' ג"כ מנה מב"ק (דף מ"ה). : ואי לזאת להאומרים שם דאין פח באומדנא להוסיף על התקנה מאי דלא משמע פלל מהלשון כמ"כ בנדון של הרא"ש גבי טבעת קדושין שבאנו לומר מחמת האומדנא שבמתנה נתנה לו ובדבריו פירש בהדיא רק לשון שאלה: אין לנו פח לשנות הלשון לגמרי מחמת האומדנא וגרע מנדון מהריב"ל דהוי רק להוסיף והקא הוא לשנות ולהחליף דבריו לגמרי מיהו לכאורה אפשר לחלק ולומר דהספמות שאני דבעינן לבטא בשפתיו משא"כ בשאלה ובמתנה וכה"ג ומ"מ י"ל דלהוציא ממון מחזקתו משאלה למתנה וכה"ג לא גרע ג"כ מדין ההספמות ואין לנו פח לשנות מוצא שפתיו מחמת האומדנא שהרי ריא"ז כ' בש"ג פ' אלמנה ניוזנית וז"ל ולא אמרו דברים שפלב אינו דברים אלא במקר כו' ע"ש ובהכי ניחא הא דגבי זבין ולא אצטריכו ליה זוזי בעינן גילוי דעת דייקא משא"כ בשטר מברחת והפוחב נכסיו לאשתו כו' הביאו בש"ע ח"מ סי' ר"ז ס"ד בהגה"ה וכתבתי מנה במ"א.

והגע עצמה אפילו מי שאומר בפה מלא שרצונו ליתן מתנה לחבירו פל שלא נתן עדיין אין זה מתנה וכה"ג חזקו בירוש' הובא בש"ס ח"מ סי' כ"א בענגן אונסא פמאן דעביד או פמאן דלא עביד יעו"ש ונראה ראי' עוד מהא דאיתא במשנה סוף מסכת טבול יום רבי יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת להתנות ולא התנה.

נשברה אינה מדמעת מפני שהוא תנאי ב"ד ורובן פליגי עליה וגם רבי יוסי לא אמר אלא מפני שהוא תנאי ב"ד וק"ל פרבנן הרי מהתם מוכח דכל שלא התנה בפ"א אף שיש אומדנא לא מהני ואף דהתוי"ט שם פי' דנדאי אם הנה בלבו בשעה שתורם דאף רבנן לא פליגי כו' היינו משום דאל"כ אין פיו ולבו שוין ואנו בעינן שיהיה פיו ולבו שוין משא"כ בנד"ז מה"ט גופא אף אם הנה בלבו לאו פלום הוא פיון דאין פיו ולבו שוין ובפיו פי' להיפך והנה לפי הב' שבר"ש שם שהביא התוי"ט ור' יוסי אמר שאפילו לא עלה על דעתו מעולם כו' אע"פ שעל תרומה זו לא עלה בדעתו מעולם כו' אבל על מי שאינו בר דעת כו' ע"ש ורובן פליגי ע"ז וא"כ מ"ש הרא"ש דכ"ע לאו דינא גמירי והיו סבורין שיועיל לשון שאלה כו' ה"ז פנדון דר' יוסי שאעפ"י שעל תרומה זו לא עלה על דעתו כו' וא"כ גם לר' יוסי לא הוי כאילו התנה מאחר שאינו יודע להתנות ולא דינא גמיר כו' וא"כ ש' לרבנן: מיהו לכאורה שפיר מצינו דאע"ג שלא נעשה מעשה אמרי' דה"ל כאילו נעשה והוא בקדושין (דף נ"ב ע"ב) אבל הקא משום פיסופא הוא דאמר ליה משמע הא אם היינו יודעין באמת דלאו משום פיסופא הוא ה"ל קדושין גמורים אע"ג

שְׁבִשְׁעַת קְדוּשֵׁינָּה עֲדִינָּה לֹא נִתְּנָה לֹא מִמֶּהֱיָי לְמִפְרָע לֹמֵר דַּה"ל כְּאִילוּ נִתְּנָה לֹא אַעֲפִי
שְׁאֵז לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה מְהֵי כְּאִילוּ נַעֲשֶׂה וְאִ"כ י"ל גְּבִי אֲנִימְדָּנָא נְמִי כִּן דַּה"ל כְּאִילוּ נַעֲשֶׂה
מַעֲשֶׂה.

וְהִנֵּה הַב"ח בַּאֲה"ע סִי' כ"ח סַעִי' ט"ו הִבִּיא פְּלִגְנָתָא בְּדִין הַנְּ"ל שְׁבִחֵי קְדוּשֵׁי הַרִיטְב"א פִּי
דְּלוּלֵי מְשׁוּם כְּסוּפָא הִנֵּה קְדוּשֵׁינָּה מְכָאן וְלִהְבָּא וּמִיָּרִי דְהַשְׁתָּא אִיתְּנָהוּ לְקְדוּשֵׁינָּה בְּעִין
בְּיַד הָאִשָּׁה אָבֵל בְּתוֹס' רִי"ד נִרְאָה דַּס"ל דְּלוּלֵי כְּסוּפָא ה"ל קְדוּשֵׁינָּה לְמִפְרָע וְכ' הַב"ש
שְׁכ"ד שֶׁא"פ וְהַחֲמ"ח סִי' כ"ח סַק"ל וְהַב"ש שְׁמֶס"ק מ"ד פִּי' גַּם כִּן שְׁהַקְדוּשֵׁינָּה מְכָאן
וְלִהְבָּא אָבֵל הוּא דְחֹק בְּגִמְרָא וּלְפַעַד"נ דְּמָרָא דְדִינָא שְׁמֶס הוּא רְבָא וְרְבָא לְשִׁטְתֵּי דַּס"ל
ר"פ אֵלוּ מְצִיאוֹת יָאוּשׁ שְׁלֵא מְדַעַת הִנֵּה יָאוּשׁ דְּאֲמָרִי הוֹכִיחַ סוּפוֹ דְּלְמִפְרָע נְמִי הִנֵּה
מִיָּאֵשׁ וְס"ל דְּאֲמָרִי ג"כ הִכָּא מְדַעַתָּא נִיחָא לִי כַּמ"כ לְמִפְרָע הִנֵּה נִיחָא לִי וְאֲנִי קִי"ל
כְּאֲבִי דְלָא אֲמָרִי הִכִּי כַּמ"ש הַתוֹס' שְׁמֶס דַּכ"ב סַעֲ"א וְגַם רְבָא ל"ק רַק בְּדָבָר שְׁעוּמָד
לְהַתִּיבָא שְׁדִינָּה דְבָר שְׁאִין בּוֹ סִי' וּבַכַּה"ג דְּנֹקָא הוּא דְּמַחְזְקִי מְסוּפָא אֶלְמִפְרָע כַּמ"ש
בְּשֵׁט"מ וְה"נ דְּנֹקָא בְּדָבָר שְׁדָרָה הַבְּעֵלִים שְׁלֵא לְהַקְפִּיד אֶסְרִי דִּילָּי עִי' רַש"י וְא"כ אִין
זֶה עֲנִין לְדִינוֹ שְׁלֵא הִרָא"ש שׁוּב מְצִיאוֹתֵי מְזֶה ג"כ בְּסַפֵּר עֲצֵי אֲרָזִים ס"ק נ"ד דְּרְבָא
לְשִׁיטְתֵּי אֲזִיל וּמ"מ הַעֲלָה דְּלְהַרְמֵב"ם שְׁבִי"ד סִי' שְׁל"א סַעֲ"א ל"א גַּם לְאֲבִי הַדִּין כִּן
כְּאִין לַפ"ז אִם בְּעַל הַבֵּית הִי' אֹמֵר אַחַר הַקְדוּשֵׁינָּה שְׁמֶסְכִּים שְׁיִהְיֵי אֶצֶל הַמְקַדֵּשׁ בְּמַתְנָה
ע"מ לְהַחֲזִיר וְיִקְנֶהוּ מְהֵאֲשָׁה וְיִחְזַרְנָּה לֹא י"ל דְּהִנֵּה קְדוּשֵׁינָּה לְמִפְרָע לְהַרְמֵב"ם אָבֵל
כְּשֶׁאִינוּ אֹמֵר כְּלוּם אִין רְאִיָּה מְשֶׁם: קִיצוּר מִיְהוּ בְּר"ן שְׁמֶס דִּישׁ אֲנִימְדָּנָא דְמִהֵי גַּם לְנִגְד
אֲמָרִי פִּי' וִי"ל דְּגַם כְּאִין הִנֵּה אֲנִימְדָּנָא דְמוֹכַח שְׁמֶסְכִּים עַל מַתְנָה ע"מ לְהַחֲזִיר אַף גַּם
אֲנִימְדָּנָא דְמוֹכַח לֹא מְהֵי רַק לְבַטֵּל הַמַּעֲשֶׂה שְׁלֵא הַמַּתְנָה וְלְהַחֲזִיק הַדְּבָר בְּיַד הַנּוֹתֵן אָבֵל
לֹא לְהַפִּיף שְׁנַמְשִׁיף מְמַנָּה מַעֲשֶׂה חֲדָשׁ לְהַפְקִיעַ הַדְּבָר מִיַּד הַמַּשְׁאִיל לַעֲשׂוֹתָהּ מַתְנָה וְרָא'י
מִמְהָרִיב"ל ח"ב סִי' פ' וְכ"מ לְכַאוּרָה בְּגִיטִין פֶּרֶק מִש"א (דַּע"ג א') בְּדִין אִם לֹא יַעֲמֹד
מִחוּלֵי זֶה דְּאִינוּ גִּט וְכַאוּרָה מִמַּתְנֵיתֵן סוּף מְסַכְתָּ טְבוּל יוֹם דְּכָל שְׁלֵא הַתְנָה אַף שֵׁישׁ
אֲנִימְדָּנָא שְׁהִיָּה מַתְנָה אִינוּ כְּלוּם וְהָא דְּגַבִּי פְּרוּמָא דְּשִׁיכְרָא מְמַשְׁכִּי מְלִהְבָא אֶלְמִפְרָע
הִיָּינוּ מְשׁוּם דַּע"כ פ' אֲמַר אַח"כ כִּן וּבְדָבָר שְׁעוּמָד לְכַף וְלֹא מַעֲצָמִינוּ מְמַשׁ וְעוֹד דְּגַם שְׁמֶס
רוֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל שְׁאִינוּ רַק לְהַבָּא): ד אַף הִנֵּה לְכַאוּרָה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דַּעַת הִרָא"ש
בַּע"א.

דְּהִנֵּה בְּטַעֲמוֹ דְּרַב אִשִּׁי וְאֲמִיָּר בַּב"מ שְׁמֶס פֶּא"מ פִּי' בְּשֵׁט"מ דִּיּוֹדַע הִי' שְׁמָרִי אוֹהֵב
הַחֲכָמִים כּו' א"כ מוֹכַח דְּכְשִׁיּוֹדַע לָן שְׁאִינוּ מְקַפִּיד ע"ז לֹא הִנֵּה גִזְלֵי לַכ"ע אֶלָּא רַק מֵר
זוּטְרָא לֹא סְמַךְ ע"ז לַפ"ז מ"ש הַרְמֵב"ם אִם קִידְשָׁה בְּתַמְרָה וְאֲגוּז שְׁאִין דְּרָה הַבְּעֵלִים
כּו' הִנֵּה סְפַק י"ל לְמַד הַדִּין מֵרַב אִשִּׁי הַנְּ"ל רַק פְּסַק דְּהִנֵּה סְפַק שְׁמָא ל"ד מְמַשׁ לְהָא דְּמָרִי
שְׁהִי יְדוּעַ בְּכַף שְׁאִינוּ מְקַפִּיד לְגַבִּי הַחֲכָמִים כְּנ"ל.

אוּ מְשׁוּם דְּהִתָּם שְׁאִנֵּי שְׁהָאָרִיס נִתְּנָה לְהֵם וְלֹא מַעֲצָמוּ לְקַחוּ הַלְכָּהּ כִּינּוּן שְׁהָאָרִיס נִתְּנָה לְהֵם
דְּבָר שְׁבַע"ב ג"כ לֹא יִקְפִּיד ע"כ בַּכַּה"ג דְּנֹקָא אִין לְחוּשׁ לְגִזְלֵי מִשְׁא"כ בְּנִדּוֹן דְּהַרְמֵב"ם
שְׁמַעֲצָמוּ לְקַח ע"ז דְּרָה הַעוֹלָם לְהַקְפִּיד אוּ מְשׁוּם דְּמֵר זוּטְרָא פְּלִיג אֶפְיָלוּ בַּכַּה"ג וְלַפ"ז
יֵשׁ לְפָרֵשׁ דִּין שְׁלֵא הִרָא"ש דְּכְשִׁשְׁאֵל לֹא ע"מ לְקַדֵּשׁ בּוֹ מְהֵי הָאֲנִימְדָּנָא עַכ"פ שְׁבַנְדָּאֵי אִינוּ
מְקַפִּיד שְׁיִהְיֵי בְּמַתְנָה עַמ"ל הַלְכָּהּ גַּם בְּלֹא דַּעַתוֹ יוֹכַל לְזַכּוֹת בּוֹ לַעֲצָמוּ לְמַתְנָה עַמ"ל

ועיין חמ"ח סי' כ"ח ס"ק ל"ה משום דמסתמא אין הבעל מקפיד כו' מיהו הב"ש שם
סס"ק נו"ן כ' דאל"כ הנה מותר כו' אלמא דזה אינו סברא פלל ועוד דהא שואל שלא
מדעת גזלן הנה אלא פה י"ל דכשהשאלו פדי לקדש בו אז מסתמא י"ל דלא יקפיד על
מעמ"ל ואז ה"ל דומיא דמרי שגם שם הוא לפי שנתן האריס עכ"פ ומ"מ לפ"ז ראיות
שהביא הרא"ש מהא דב"ב גבי אתרוג זה נתון לה במתנה ואחריה לפלוני וכן מחלוק
אינו מקריעות דשא"ה גבי אתרוג שהזכיר ל' מתנה ממש: משא"כ הכא שאמר שאלה
פנ"ל וא"כ מהו הראי' אם אמרו דהאומדנא מהני לקנים דבריו שיהי' מתנה ואדיבוריה
קא סמכינן אלא דבמקום דשייך אכילת פירות מפרשין דהמתנה היא רק לפירות לפ"ד
רבי מדאמר ואחריה לפ'.

והיכא דליכא אכילת פירות עכצ"ל דלמיפק יתבי' ניהלגי' דאל"כ לא יהי' לדבריו קיום
ועי' רשב"ם דזהו רבותא דלא יכול לאונלו' כו' משא"כ בנד"ז דאדרבה דבריו מורין
להפך ואדרבה משם מוכח דדוקא מדאמר ל' מתנה אמרי' דלמיפק יתבה הא השאלו לא
מהני אעפ"י שהשאלו ביו"ט כו' עוי"ל דהתם שאני פנין דרשב"ג ס"ל דנכסי לה אף
שאמר ואחריה לפלוני דקנן הגוף הוא ע"כ גם רבי דפליג מ"מ כשליכא פירות עכצ"ל
דהקנה לו לצאת בו ועמ"ש לקמן אות ז בפ"י דברי רבי ומחלוק ג"כ אינו ראי' דהתם לא
מהפכינן לה למתנה רק שמתירין לו לעשות קרע משום דאומדנא שאדעתא דהכי
השאלו אבל להפך משאלה למתנה ליכא ראי' פלל משם.

ואדרבה מוכח קצת בהפך מדקי"ל ב"ד סי' ש"מ סל"ד דמאסה הקרע אף אאביו משום
דלא הקנהו רק השאלו כמ"ש הנ"י עב"י שם והרא"ש והטור י"ל לשיטת' שם אזלי
דמהפכי הגי' וס"ל דאינו מאסה משום דהקנהו אבל כל הפוסקים לא כ"כ וכ"כ ב"י וב"ח
שם ומ"מ י"ל פמו היתר הקריעה בחלוק פה השינוי משאלה להיות מעמ"ל אינו שינוי
כ"כ ואפשר גם מר זוטרא דלעיל מודה ע"ז והנה הראיה מחלוק פתובה ג"כ בהגמ"ר
דקדושין סי' תקמ"ה שחלקו שם שני מורים והמקיים הקדושין הביא ראי' זו אבל
הר"ש משאנץ שפסק ג"כ לקיים הקדושין נראה דלאו מה"ט דשואל אדעתא לקדש מהני
אלא כמ"ש בתשו' מיימוני דשייכי להלכות אישות סי' י"ח דכיון דמסר לו הטבעת על
מנת לקדש בו האשה וא"א לה להתקדש אא"כ היתה שלו במתנה או במקר אין לו
לשמעון אלא דמיו גם כי הודה שמעון שבמתנה נתן לו ואע"פ שחזר בו למחרתו ואמר
שבמתנה ע"מ להחזיר נתן לו אין בדבריו פלום עכ"ל הרי ס"ל דאף מתנה ע"מ להחזיר
פדי לקדש בו לא מהני אא"כ היתה שלו ממש ואם אמר לשון שאלה ודאי ליכא אומדנא
שנתן לו לחלוטין עד שאין לו אלא דמיו אלא פ"י פנין דמסר לו היינו שנתנו לו נתינה
סתם על מנת לקדש בו את האשה ובכה"ג שפיר מפרשינן דנתנה לו לחלוטין ואין לו
אלא דמיו פנין שנתנה לו סתם פדי לקדש בו וא"א לה להתקדש אא"כ היתה שלו כו',
משא"כ אם אמר בפירוש שמשאלה לו לא נת' בתשו' הר"ש פלל שיהי' מהני ועוד דאי
איתא דאפילו אמר שמשאל לו אמרינן דר"ל שנתנו לחלוטין ואין לו אלא דמיו משום
דכיון דמסר לו כו' א"כ מהו שסיים ואע"פ שחזר בו למחרתו ואמר שבמתנה ע"מ להחזיר
נתן לו אין בדבריו פלום.

דר"ל שאינו נאמן שאמר פן כיון שהודתה שבמתנה גמורה נתן לו הרי אפילו הי' נאמן
שאמר פן נאמר דר"ל על מנת להחזיר דמיו במכ"ש דאפילו אמר רק לשון שאלה אמרינו
פן כ"ש וק"ו בנתן לו מעמ"ל דעדיף מלשון שאלה יש לפרש פן מטעם הנ"ל דכיון דמסר
לו הטבעת ע"מ לקדש בו האשה וא"א לה להתקדש כו' א"ו ס"ל דאם אמר בפ"י שנותנו
לו במתנה ע"מ להחזיר אף שנתן לו פדי לקדש בו לא הי' מהני ופליג בזה על הרא"ש
ואין מפרשין לשנות דבריו וכ"ש אם אמר בפירוש שמשאיל לו לא הי' מהני אלא דכיון
שסמך לו בנתינה פדי לקדש כו' אמת שהמורה הא' מהגמ"ר ס"ל פן דאפילו אמר ל'
שאלה מהני אבל תשו' הר"ש נראה שאינה עד"ז ואע"פ שבד"מ סי' כ"ח ס"ק י"ב הבין
הפ"י דהר"ש קאי עמ"ש בלשון שאלה לפעד"נ כמ"ש דזהו דעת המורה הראשון מיהו
בקיצור דיני המרדכי שהם באלפסי סוף חולין ושם סי' תקמ"ה משמע כמ"ש בד"מ סי'
כ"ח ונהנה פל הנ"ל שפתיבתי בפ"י דעת הרא"ש בנוי ע"פ שטת השט"מ פא"מ שם בטעם
מה שאכל רב אשי ואמיר אכל לפמ"ש התוס' שם דכ"ב סע"א אין ראי' פלל מיהו יש
להביא ראי' ממקום אחר דהרה"מ ריש הל' גזילה כ' דאע"ג דאסור לגזול פל שהוא
מדאורייתא אפי' פחות מש"פ מ"מ כ' קצת מן המפרשים דוקא פשיעור מאי דקפדי בי'
קצת מן האנשים אבל ליטול מן החבילה קיסם או מן הגדר לחצוץ בו שיניו דליכא אינש
דקפיד בי' בכי האי שרי עכ"ל וכ"ה בח"מ סי' שנ"ט והשתא בין שאלה למעמ"ל לכאורה
ליכא שום קפיידא לפ"ד הרא"ש פ"ד דסוכה דבמעמ"ל חייב באונסין כמו שואל יעו"ש
(מיהו לפ"ד רשב"ם והמגיד פ"ג מהל' זכי' דאינו חייב באחריות י"ל דיש קפיידא ועבח"מ
סי' רמ"א דקיי"ל פנותיהו) וגם חייב יותר אפי' במתה מחמת מלאכה אף לפמ"ש הר"ן
בפ"ג דסוכה והריטב"א בחידושי דמ"א ע"ב סד"ה לא החזירו וז"ל ושמענין משמעתי
דמתנה ע"מ להחזיר נותנה לחבירו וחבירו לחבירו אפילו פמה דכל שחוזרת לבסוף
לבעלים סגי עכ"ל משא"כ השואל אינו רשאי להשאיל וא"כ יש קפיידא וחילוק בין
שאלה למעמ"ל.

מיהו לכאורה התוספות בסוכה שם ד"ה ואם לאו פליגי עלליהו דכתבו ומה שלא החזירו
ר' יהושע לר"ג אלא נתנו לר' אלעזר בן עזריה וראב"ע לר' עקיבא דעתו של רבן גמליאל
היה פן [משמע דאל"כ] לא הי' ר' יהושע רשאי ליתנו לראב"ע אלא הי' צריך להחזירו
לרבן גמליאל ועיין בתוספות פ"ק דקדושין ד"ו סע"ב ד"ה ואם לאו שכ' אע"פ שר'
יהושע לא החזירו לרבן גמליאל כו' לכאורה י"ל דקושיותם אינו ממה שנתנו ר' יהושע
לראב"ע כו' כ"א אמאי אח"כ לא החזירו ר' יהושע בעצמו לר"ג אף זה אינו פדסימו
שם דיתחזר לידו אחר שיצאו פולם משמע דקושיותם הוא ג"כ כמו שהקשו בסוכה פנ"ל
וכ"ד הרא"ש בסוכה שם פהתוספות ועיין בש"ע א"ח סי' תרנ"ח ס"ה פסק כמ"ש הר"ן
וריתב"א וכ"כ המ"א שם בשם תשו' הרשב"א ותמיהני שלא הביאו דעת התוספות דלא
ס"ל פן וליתנו להאשה הרי לכתחלה נתנו לו ע"ד פן וא"כ לדבריהם י"ל דליכא קפיידא
וכיון דליכא קפיידא א"כ כשהשאילו יוכל השואל מעצמו לזכות בה להיות לו למעמ"ל
דליכא משום גזל מאחר דליכא קפיידא בהכי דמ"ל אם החפץ מצד עצמו קטן מאד עד שאין
בו קפיידא כמו קיסם כו' או שאין קפיידא מצד שאין חילוק בין שאלה למעמ"ל.

ומ"ש הרמב"ם פ"ה מה"א ה"ח דבדבר שאינו מקפיד מקודשת מספק עי' מל"מ שם
דהספק הוא מטעם אחר ודבריו צ"ע שהוא נגד סוג' סנהדרין נ"ז א' דמשמע דאית לי'

צַעֲרָא מְהֻסְתָּם גַּם בְּפָחוֹת מִשׁׁפּוּ וְעַיִ תִּשְׁבַּחׁן חׁׁא סׁׁי כׁׁג מִיְהוּ טׁׁז וּבׁׁשׁ פִּי דְסֻתָּם
בִּנְׁא אֵינָם מִקְפִּידֵי לְכֹן הִסְפֵּק שְׁמָא מׁׁמ זֶה מִקְפִּיד לִפׁׁז יׁׁל בֵּין שְׁאַלְהָ לְמַעַמׁׁל דְּלִיפָא
שׁוּם קְפִידָא הָוֵי קְדוּשִׁין וְדַאִין.

וְעוֹד דְּלָא דְמִי לְהֵיָא דְהֶרְמַבׁׁם דְּנֻטְל מַעְצָמוּ מִשׁׁאׁׁכ הֶכָא דְהִשְׁאַיְלוּ עׁׁמ לְקַדְשׁ עׁׁכ
אֵין מִקְפִּיד פְּשִׁיזְפָּה מַעַמׁׁל וּבְהָא אׁׁשׁ מׁׁשׁ הַבׁׁי בַּחׁׁמ סׁׁי קַצׁׁה סְסַעִי יׁׁא דׁׁה כׁׁ
הֶמְרָדְכִי בִּסׁׁפ הִסְפִּינָה קִנְיִן חֲלִיפִין צָרִיף שְׁיִהְיִי הַסּוּדָר שְׁלוֹ אַבְל אִם הוּא שְׁאוּל פִּינּוּ
דְאִינוּ יָכוֹל לְהַקְדִישׁ אֵינוּ יָכוֹל לִיתְנּוּ עַכׁׁל וְאֵין נִרְאָה לִי דְאִין דְרָף בְּנִי אָדָם לְהַקְפִיד אִם
זֶה נוּטְל קִנְיִן בְּסוּדָר שְׁלוֹ פִּינּוּ שְׁהוּא מְחֻזְרוּ לוֹ עַכׁׁל הַבׁׁי שְׁם וְקוּשְׁנֵי הֶרְמׁׁא שְׁם
מְהֶרְמַבׁׁן לִקׁׁמ דְשׁׁם מִיְרִי שְׁלֵא הִשְׁאַיְלוּ כְּלָל וּפְשִׁיטָא דִישׁ קְפִידָא שְׁאַדָּם יְשָׁאל מַעְצָמוּ
מִשׁׁאׁׁכ פְּשִׁהֲשְׁאַיְלוּ אׁׁכ יוּכַל לְזַפּוֹת מַעְצָמוּ מַעַמׁׁל דְאִין קְפִידָא כוּׁ אֶלָּא לִפׁׁז קְשָׁה
לְהַבׁׁי יְהִי מְהֻנֵי בְּקְדוּשִׁין גׁׁכ אֶפְיָלוּ לֹא הִשְׁאַיְלוּ כְּדִי לְקַדְשׁ פְּמוּ שְׁם דְמְהֻנֵי הַקִּנְיִן אֶפְיָלוּ
לֹא הִשְׁאַיְלוּ כְּדִי לְקַנּוֹת וְזֶה לִיפָא לְמׁׁד כַּמׁׁשׁ בְּתִשׁוּׁי הֶרְאׁׁשׁ כְּלָל לׁׁה וִיׁׁל דְבְּקִנְיִן
דְמְהֻנֵי אִם הַקּוּנָה נוֹתֵן לְהַמְקַנָּה הַסּוּדָר עַמׁׁל לִיפָא שׁוּם קְפִידָא מִשׁׁאׁׁכ בְּקְדוּשִׁין צָרִיף
לִיתְנּוּ לְהַאֲשֶׁה מִתְנָה גְמוּרָה עַל סְמֵף שְׁיִקְנֶהוּ מִמְנָה בַּכַּהׁׁג יֵשׁ קַצָּת קְפִידָא לְכֹן בְּעִינּוּ
שְׁיִתְנּוּ לוֹ אֲדַעְתָּא לְקַדְשׁ כוּׁ וְדוּחַק דְהָא בְּנִתְנּוּ לוֹ מַעַמׁׁל מְשַׁמַּע דְרִשְׁאֵי לְקַדְשׁ אִף שְׁלֵא
נִתְנּוּ לוֹ מַעַמׁׁל כְּדִי לְקַדְשׁ כוּׁ וְהִנֵּה מְהֶרְדְּכִי שַׁבַּבׁׁי שְׁם אֵין רֵאִי דְפְלִיג עַל הֶרְאׁׁשׁ
דְשׁׁאׁׁה שְׁהִשְׁאַיְלוּ כְּדִי לְקַדְשׁ וְהֶרְמׁׁא שְׁם יוֹכִיחַ דְמַחְלֵק בְּהֶכִי וְהִנֵּה לְדִידִין דְקִיׁׁל בַּחׁׁמ
סׁׁי רַמׁׁא סׁׁח דְבַמַּעַמׁׁל פְּטוֹר מֵאַחֲרֵיּוֹת פְּהֶרְשֵׁבׁׁם.

אׁׁכ לְכַאוּרָה אִיפָא קְפִידָא טוּבָא וְאֶזְיִל לִי הָף סְבָרָא דְאִמִּינָא: מִיְהוּ אִפׁׁל דְלָזָה מְהֻנֵי
עַכׁׁפ מַה שְׁהִשְׁאַיְלוּ אֲדַעְתָּא לְקַדְשׁ בּוֹ לִפְמׁׁשׁ הֶרְאׁׁשׁ אֲנִן סְהַדִי שְׁדַעְתּוֹ לִיתְנּוּ לוֹ בְּכַל
יְפוּי כוּׁ. וְאׁׁכ מְסַתְמָא לֹא הִי מִקְפִיד כְּלָל עַל הָאַחֲרֵיּוֹת שְׁהוּא מִקְלָתָא דְלָא שְׁכִיחָא וְכִינּוּ
דְאֲנִן סְהַדִי דְלִיפָא קְפִידָא אׁׁכ יוּכַל לְזַפּוֹת לְהִיּוֹת לוֹ מַעַמׁׁל וּמׁׁמ צׁׁע דַּאׁׁכ לֹא עֲדִיף
מְדִינוּ דְהֶרְמַבׁׁם בְּדָבָר שְׁאִינוּ מִקְפִיד דְהָוֵי סׁׁק דְהָא גְרַע דְהֶתֶם סְתָם בִּנְׁא אֵינּוּ מִקְפִידִים
נְאֻפׁׁה מְסַפְקִינּוּ שְׁמָא הָאִי גְבָרָא מִקְפִיד.

כׁׁשׁ הֶכָא דִישׁ קְפִידָא טוּבָא אֶלָּא דְסַמְכִי אֲאֻמְדָנָא וּמִי עֲדִיפָא הָף אֲאֻמְדָנָא מְרֻבָּא דְסֻתָּם
בִּנְׁא כוּׁ (אֶלָּא דְלָא) [דְהָא לֹא] אֶזְיִל בְּתַר רְנָבָא בַּדׁׁמ. וְכׁׁשׁ בְּתַר אֲאֻמְדָנָא לְרַבְּנּוּ דְרׁׁ
אַחָא (בַּבׁׁב דְצׁׁג).

מִיְהוּ.

יׁׁל בְּנִדּוֹן דְהֶרְמַבׁׁם שְׁאֵנִי שְׁנֻטְל מַעְצָמוּ וְעׁׁז דְרָף הָעוֹלָם לְהַקְפִיד אִיף יְטוּל מַעְצָמוּ
מִשׁׁאׁׁכ הֶכָא שְׁהִשְׁאַיְלוּ עׁׁמ לְקַדְשׁ וּמֵאַחַר שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְקַדְשׁ אַאׁׁכ יְהִיָּה מִתְנָה עַל מְנַת
לְהַחְזִיר וּבִזָּה אֵין הֶפְסֵד כְּלָל לְהַמְשָׁאִיל יׁׁל דְאִינוּ מִקְפִיד עׁׁז כְּלָל מֵאַחַר שְׁהַדְבָר נַעֲשֶׂה
בְּרִשׁוּתוֹ וְלֹא חוּץ מִמְנוּ וַיֵּשׁ לְחַוֵּשׁ עוֹד דְהָא עַכׁׁפ בְּעִינּוּ שְׁנַתְּפוּיִן לְקַנּוֹת וּלְזַפּוֹת בַּמַּעַמׁׁל
דְבִלָּא נִתְּפוּיִן לְקַנּוֹת כְּלָל לֹא קִנְיָה פְדַאִיתָא בִּיבָמוֹת (דַּנׁׁב) גְבִי עוֹדָר בְּנִכְסֵי הַגֵּר כוּׁ וְהָרִי
לֹא לְקַחוּ [רַק] דְרָף שְׁאַלְהָ וְאֶפְשָׁר דְכִינּוּ שְׁנוּתְנּוּ לְהַאֲשֶׁה בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין דְרָף נְתִינָה
גְמוּרָה וְחֻלּוּטָה עׁׁכ הִנֵּה כְּאֵלוּ מִתְּפוּיִן לְזַפּוֹת לְנַפְשׁוֹ תְּחַלֶּה בַּמַּעַמׁׁל עַכׁׁפ וְעִינּוּ בְּטוֹר
אַהׁׁע סׁׁי קׁׁכ בְּשֵׁם הֶרְמׁׁה גְבִי וְנִמְצָא זְכִיכִית הַבְּעַל וְגִירוּשֵׁי הַאֲשֶׁה בְּאֵין פְּאָחַד: קִיצוֹר.

(י"ל דומיא דרב אשי אכל פיון דהאריס נתן ומרי ידוע שלא יקפיד פן פשהשאלו לקדש ואין הפסד כלל בין שאלה למעמ"ל יוכל לזכות מעצמו שיהיה שלו במתנה ע"מ להחזיר מיהו מאחריה וחסלוק אין ראיה ומיהו התוספות פ"ט טעם אחר ברב אשי אף עכ"ז י"ל דדומה לדבר שאין מקפיד עליו דליכא משום גזל ועד"ז ס"ל להב"י בח"מ סי' קצ"ה דמותר להקנות קנין סודר בשאול): ה"א ש"מ"ש בש"ע א"ח סי' י"ד סעי' ד' מותר ליתן טלית חבירו ולברך עליה והקשה המ"א סק"ה למה יברך כו' ונדחק לתרץ דבאמת אין חיוב ברכה רק דנשאי לברך כמו הנשים אבל בט"ז שם סק"ה נראה דאמרינו דהקנה לו ע"מ להחזיר והיינו משום דניחא לי' לאינש למיעבד מצנה במקומו כו' ולכן ניחא ליה שיקנה מעצמו ע"ד מתנה ע"מ להחזיר ואף להמ"א שם היינו דבלוקחה מעצמו לא שיקנה לו כו' פן אכל פשהשאלו לו שפיר י"ל דעכ"פ אינו מקפיד שיקנה מעמ"ל והט"ז שם הקשה על סברת הרא"ש גבי טבעת קדושין מדין אתרוג השאול דאין יוצאים בו ביום טוב הראשון ואמאי לא נימא פיון שיוצא שא"א לצאת י"ח אא"כ נתנו לו במתנה ע"מ להחזירו נדאי נתפנון לזה כו' ונדחק לתרץ בדוחק גדול וגם זה לא א"ש לכמ"ש דיוצא בו מעצמו שיהי' מעמ"ל מאחר שהשאלו ואין קפידא כו' ובחמ"ד משה שם תירץ דלהרא"ש באמת דין אחד לאתרוג כמו בקדושין כו' וכ"ת א"כ שאול דכתב רחמנא היכי משפחת לה זה לק"מ דאי לאו מיעוטא דקרא הו"א דשאול ממש נמי יוצאין בו ואפילו לא נתפנון כ"א לשאלה ועכשיו גילה הפתוב דאין יוצאין בשאול ומעתה השואל לחבירו ע"כ למתנה ע"מ להחזיר יתפנון כו'.

וכ"ך המ"א שם סי' י"ד סק"ח ובסי' תרנ"ח סק"ג בשם הרא"ש פי"ג. ועיין ברש"ב"ם פי"ג דקל"ז ע"ב ד"ה ואם לאו דעתנו מספקת כו' ואע"ג דלא פריש כו' דלא גרע ממתנה ע"מ להחזיר כו' הובא בהרא"ש פ"ג דסוכה ועד"ז כ' המגיד סוף הלכות לולב בשם הרשב"א אכן הגמ"י ורי"ף ורמב"ם ע"י מגיד שם ורי"א ז"ב בש"ג פ"ג דסוכה לא ס"ל פן וא"כ דברי המ"א הנ"ל דבהשאלו לצאת בו יוצא יש להם פנים לשתת רשב"ם וסיעתו וג"ז לא דמי ממש לשם.

אבל לדברי הגמ"י ונהרי"ף וסיעתם נדאי דאינו יוצא וגם מדבריהם יש סתירה לכאורה לדעת הרא"ש גבי טבעת קדושין ומיהו נלע"ד שיש לחלק בין אתרוג לטבעת קדושין דהשאלו כדי לקדש בו עדיף טובא מהשאלו אתרוג דהתם י"ל שלא נתפנון כלל למתנה אלא דבאנו להוכיח דהא אין יוצאין בו וע"ז לא סמכינן לסתור דברים המפורשים בהדיא דבשאלה יחייב ליה משא"כ ה"א אף שאמר לשון שאלה הרי עכ"פ השאלו ע"ד שהוא נתנו להאשה כדרך המקדש אשה.

וקדושין ידוע לכל שהוא דרך מתנה א"כ הרי השאלו על דעת שהוא יוכל ליתנו במתנה א"כ אין לה מתנה ע"מ להחזיר מפורשת מזו ומה שאמר לשון שאלה היינו משום דלא נתנו לו לחלוטין כ"א שיתחזרו לו אם"כ לכן קורא זה שאלה.

אבל עכ"ז ה"ל פפירש שיוכל ליתנו לאחר וא"כ מה בכך שקורא זה שאלה פיון דדבריו מבוארים שהיא ג"כ מתנה. וה"ל פהא דאיתא בב"ב פי"ג (דף קכ"ו ע"ב) כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קנימין הרי דאע"ג דלשון ירושה לא מהני מ"מ פשאמר ירושה תחלה והזכיר מתנה בסוף מהני לקנות וה"נ אף שאמר לשון

שאלה פניון שמפונרש ג"כ שהוא יתננה לקדושין י"ל דשאלה זו הוי מתנה ע"מ להחזיר הגם שי"ל שמא לא ידע דנתינת קדושין זהו מתנה מ"מ נתן לו רשות ליתן לקדושין מה דמדינא זהו מתנה משא"כ בהשאלו אטרוג וציצית שאין פאן רק שאלה לו לבד ולא שיהא יתננה לאחר דרף נתינה י"ל דמפרשי דהוי שאלה לבד כפשוטו: קיצור שי"ל גבי אטרוג אינו יוצא פשוואל לו ולא אמרינן דמסתמא ה"ל מעמ"ל וכן משמע פשט לשון הש"ע סי' תרנ"ח.

אבל הכא גבי קדושין פניון שנותן לו ע"ד לקדש בו האשה מסכים הוא, שיתננו להאשה מתנה גמורה רק שעכ"ז יהי מחויב להחזירו לו ולא דמיו והיננו ע"י שיקנה אותו מיד האשה ויתן לה יותר משניו.

עכ"פ הוא מחויב להחזירו לו רק שמתר לו ליתנו לה מתנה גמורה באופן שיקנהו ממנה ואם לא תאבה האשה להקנותו בחזרה ולא יקיים התנאי באמת הקדושין בטילין: ו מיהו אפילו בנותן לו בפירוש מתנה ע"מ להחזיר צ"ע האיה יוכל לקדש בו האשה שצריך ליתנו לה מתנה גמורה הרי חייב להחזירו ומ"ש הרא"ש דחזרת דמים הוי חזרה ובכנה"ג בח"מ סי' רמ"א בהגהת הטור אות מ"ג הביא סברת הרא"ש זו ושהריב"ש בתשו' סי' ב' ס"ל להפך בפשיטות דחזרת דמים לא הוי חזרה ע"ש בתשו' במ"ש וא"ת האיה יחזיר המתנה והלא יש לו למפנר הסחורה ההיא ולשלוח דמיה למפקיד כו' עכ"ל הרי ס"ל בפשיטות דחזרת דמים אינה חזרה אף שהמכירה היא בשביל טובת המפקיד ועיין מזה באריכות בשו"ת מהר"א בן ששון סי' ס"ג והנפירם הש"ך בח"מ סי' רמ"א ונהנה בש"ע או"ח סי' תרנ"ח גבי אטרוג פסק דאם לא החזירו אפילו נאנס לא יצא ידי חובתו והוא מדברי הרא"ש פ"ג דסוּפָה בשם בעל העיטור ומי לא איירי שבעל האטרוג כבר יצא י"ח בגטילת האטרוג והרי ביום שני היה יוצא בשאול ואעפ"כ אם לא החזירו לא יצא המקביל י"ח אף אם נאנס משום דאעפ"כ אמרינן דבנדאי קפיד הנותן שיתחזיר לו גוף האטרוג דוקא א"כ כמ"כ בכל מתנה ע"מ להחזיר י"ל פן שקפיד על גוף החפץ דוקא פדרף קפידת בעל האטרוג על גוף האטרוג אף שהיה יוצא י"ח גם בשאול וא"כ אם לא החזירו אף אם נאנס מידו וליתא בעיניה נתבטלה המתנה פניון שלא קיים תנאו וכ"מ נדאי מדעת הריב"ש ש"ש.

וכש"כ הכא פשמקדש בו האשה דאיתא בעיניה ביד האשה והרי בהדיא אמרינן בגיטין פ' מש"א (דע"ה) אימור דאמר רשב"ג היכא דליתא בעינא והיננו פגון שנאבדה כמו באבדה אצטליתו היכא דאיתא בעיניה מי אמר.

וצ"ל דס"ל דמה שנתנו ליד האשה מקרי ליתא בעיניה פניון שאינו אצלו וכמ"ש בק"נ פ"ג דסוּפָה ס"ק ק"ג ובקצה"ח סי' רמ"א אבל באמת זהו דוחק גדול דכיון שישנו ביד האשה המתקדשת אין זה דומה כלל לליתא בעיניה ממש שנאבד דהתם יש אומדנא שעל סוּפָה פזו לא התנה בדוקא כמ"ש בתה"ד ססי' שי"א.

משא"כ הכא שהרי ידע שיתננו להאשה ובשביל זה היה הנתינה ועכ"ז התנה בפירוש שיתחזרנו לו דהיינו החפץ עצמו ואדרבה אפילו בליתא החפץ בעיניה יש מקום לומר שלא מהני כדמוכח מהא דאטרוג הנ"ל ומה שמוכח מהא דרשב"ג ורבנן דהיכא דלא לצעורא קא מיכנין מהני החזרת דמים וכמ"ש בתה"ד ססי' שי"א ונ"ל אפ"ה היכא דליתא

החפץ בעיניה אמדינו דעתיה שאין רצונו שבשביל כך יתבטל תנאו אלא יטול את דמיו
עכ"ל זהו פשהוא מבקש להוציא חפצו ממנה שפכר אין החפץ תחת ידו כ"א תחת ידה
שפתפסה בו למזונות וכה"ג אז אמרינו היכא דליתא החפץ בעיניה אמדינו דעתיה וכו'
כנ"ל אבל פשהחפץ אצלו והוא נותנו מתנה ע"מ להחזיר י"ל דקפיד שיחזירו לו דוקא
גוף החפץ ולא דמיו ולכן אפילו ליחא בעיניה מתבטל המתנה כהיא דאתרוג אבל באיחא
בעיניה ביז האשה ודאי תתבטל המתנה.

ניתן לה פרקבא דדינרי ותחזיר לו הטבעת: קיצור פשוטן לו מתנה עמ"ל לקדש בו
האשה מוכרח להחזיר לו גוף הטבעת ולא מהני חזרת דמים דהא אפילו בליחא בעיניה
אפילו שפאנס מתבטל המתנה עמ"ל גבי אתרוג אף שלמחר יוצא הנותן בשאול מ"מ
קפיד כמ"כ י"ל דקפיד על טבעת שלו וכמו שהוכיח המכמ"א ש"ח סי' יו"ד וכ"נ דעת
תשו' הריב"ש סי' ב' דהא התם הנותן רוצה שיהי' ליחא בעיניה ועדיף מנאנס וליחא
בעיניה והא דגבי אצטלית אילו לא לצעורא מיפוין מהני חזרת דמים זהו בחפץ שפחת
ידה ואינו תחת ידו שם י"ל דלא מקפיד כ"כ בליחא בעיניה אבל בחפץ שפחת ידו ונותנו
במעמ"ל י"ל דקפיד טובא שיחזיר גוף החפץ לידו דוקא כמו גבי אתרוג דקפיד אף ליום
שני וכש"כ הכא החפץ איחא בעיניה אף שהוא ביז האשה.

ודאי קפיד שיחזיר לו גוף החפץ דוקא ולא דמיו: ואפ"ל דהרא"ש אזיל לשיטתיה דמיקל
בתנאי זה דאצטלית אפילו לגבי גיטין דכתב בפ"ק מי שאחזו ססי' ז' דחזרת דמים לחוד
לא מהני אבל פשמוחל ג"כ על גוף החפץ מהני ובש"ע סי' קמ"ג ס"ז הביא סברא זו
בשם יש מי שאומר ועב"ש שם שהקשה ע"ז גם הבית מאיר שם פתב דסברה דחוקה
כו' וכ"כ במכמ"א ש"ח סי' יו"ד דלכל הפוסקים לא מהני שום מחילה עם חזרת דמים
וא"כ להרא"ש דמיקל בתנאי לענין החזרת דמים לכן מיקל ג"כ בנד"ז להחשיב מה שביז
האשה פליחא בעיניה משא"כ לשא"פ החולקים עליו וכה"ג אמרינו בגיטין (דע"ה ב')
רשב"ג היא דמיקל בתנאי וכן בעל העיטור שהרא"ש פ"ג דסו"פ נסמך עליו לענין חזרת
דמים ג"כ מיקל בתנאי דהחזרת דמים אפילו לענין גיטין בענין ע"מ שפחזירי לי את
הגייר והר"ן שם חולק עליו ודבריו מוכרחים בגמרא כמ"ש במכמ"א.

וענין ב"ש סי' כ"ט סק"ד משמע דס"ל אפילו העיטור חולק על הרא"ש בנד"ז ואי משום
דא"כ שפאמר שלא נתן לו אלא ע"מ להחזיר החפץ דייקא א"כ הרי לא בריחא שיתקיימו
הקדושין דאולי לא תאבה האשה להחזיר נהרי נתנו לו פדי לקדש נראה דזה אינו פלוג
דהא בה"ז גיטין והגייר שלי הגט בטל ולא אמרינו דא"כ ודאי לא עשה פועל בטל ונימא
דחזרת דמים מהני א"ו כיון דהתנה התנה וכ"ש הכא שאפשר דמפייס לה המקדש במעות
יותר משווי החפץ ותחזיר לו החפץ ועי' בהרא"ש פ"ג דסו"פ סי' כ"ט שכ"כ בשם
העיטור דחזרת דמים מהני והתם קאי אליחא בעיניה ומ"ש מה לי הן מה לי דמיהן אינו
ענין לכאן דזה נאמר בפ"ק איזהו נשף (דס"ג) דשם אין שייך קפידא פלל שהרי נותן
מרצונו הטוב הן או דמיהן רק משום חשש אבק רבית וע"ז אמר ר' ינאי מה לי הן כו'
ורב פליג ואינו ענין פלל להיכא שמתנה על הדבר ממש דאיכא ודאי קפידא רבה דהן
דייקא ולא דמיהן נאפילו גבי פירות שמצויים לקנות בשוק משנה שלמה שנינו בפ"ק
המפקיד (דל"ח) המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין ה"ז לא יגע בהן כו' ולא

אמרנו מה לי הן מה לי דמיהן ואפילו גבי מצא אבידה תנו פירק אלו מציאות (דכ"ח ע"ב) פל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל כו' ופרש"י ולא ימפרה אותו המוצא אם שהו בעליו מלדרשו שפל אדם נוח לו בבהמתו שהפירה פבר כו' וכן בכל שארי הפלים כדאיתא שם (דכ"ח ע"ב) מצא ספרים כו' ובתפילין דשם דמיהן ומניחן משום דשכיחי בכל עידן בבית האומן גם זאת הוא במוצא אבידה לבד שיש לחוש שיירקבו עד שיבוא הפעלים לדורשו עי' בהרא"ש שם סי' י"ח משא"כ בפקדון פנ"ל מדין המפקיד פירות כו' ועיין בהרא"ש פירק המפקיד סי' יו"ד דבר נחמן בר יצחק אית ליה דבר פהנא כו' לכן עכצ"ל דסמיה אטעם השני דיקנהו מן האשה ויחזירנו לו וכ"כ רבינו אביגדור בתשו' הרא"ש בשם מורו מאישפירא אף גם זה צ"ע איך רשאי ליתן מתנה חלוטה על סמך שיקנהו אח"כ מן המקבל שמה לא תתרצה למוכרו ולא יוכל לקיים תנאו להחזירו ונהרי נמצא שבמתנה זו יורד לספק ביטול התנאי דעמ"ל וא"כ שמה עי"ז הוי ביטול התנאי וא"כ בטלה המתנה לגמרי.

ותדע שהר"ן ספ"ג דסופה הוצרך להוכיח שהנותן לחבירו מעמ"ל יוכל ליתן לחבירו ע"מ להחזיר כו' משמע דייקא עמ"ל ולא מתנה גמורה דזה הוי כביטול התנאי והתוס' בסופה דמ"א ע"ב משמע דחולקים על הר"ן וס"ל דגם מתנה עמ"ל לא יוכל ליתן וכמש"ל אות ד' ואין לומר דממ"נ אם לא ירצה המקבל השני למכרו א"כ תיבטל המתנה לגמרי מפני שלא יתקיים התנאי של הנותן הראשון עם המקבל הראשון ותחזור ממילא לבעלים הראשונים וא"כ אינו יורד לספק ביטול התנאי דזה אינו דמ"מ לא יוכלו להוציא מיד המקבל השני כ"א ע"י שיירדו עמו לדינא ודיינא וכל כה"ג י"ל שאדעתא דהכי לא נתן הנותן הראשון ועי' כה"ג בתוספות פירק בתרא דגיטין (דף פ"ד ע"א) סד"ה הקא ובחידושי הרשב"א שם סד"ה הקא בשם רבינו יצחק הגדול.

ועיין תה"ד סי' ר"י בשם מהרי"ח אם קידשה בדבר שעבר על דין דאין השואל רשאי להשאיל י"ל דאינה מקודשת וכ"כ רבינו ירוחם נכ"ב ח"א א"כ כ"ש הקא שעבר ע"ד הנותן לו ע"מ להחזיר במה שנתן מתנה גמורה י"ל דאינה מקודשת.

עוד יש לספק פאן חסר קצת] כ"ח ס"ק ל"א. ועוד דהא רוב הפוסקים ס"ל דמדאורייתא מתנה ע"מ להחזיר מהני גם בקדושין רק מדרבנן הוא דלא הוי קדושין כמ"ש בתוס' רפ"ק דקדושין (דף ה' סע"ב) ובחידושי הריטב"א שם ושאר פוסקים וא"כ כשהמתנה ע"מ להחזיר הוא.

בענין שלא תחזיר עד שיתן לה דמי החפץ י"ל דמקודשת. מיהו לפרש"י שם אפשר גם בכה"ג לא הוי קדושין וצ"ע ואפשר גם לשא"פ לא מהני עי' חידושי הרשב"א דאיהו לא מקדשה אלא בגופו של חפץ ונהרי מחוייבת להחזירו ובהדמים שיתן לה אח"כ לא קידשה אבל עכ"פ כשאינו מודיע לה הרי סבורה שמתקדשת בגוף החפץ ממש שנותנו לה לטבועין ע"ד נתינה גמורה ובאמת אינה מתנה גמורה אלא בצד א' היינו באם תתרצה להחזירה לו עבור מעות ואם לא תתרצה אין פאן נתינה פלל: וא"כ היא מתנה ריעא מאד והיא סבורה שזהו מתנה טובה וה"ל כמו התקדשי לי בכוס של יין ונמצא של דבש כו' בדינר זה של כסף ונמצא של זהב כו' ועוד דעכ"פ אם האשה הקדישה את החפץ אינו הקדש וקיי"ל כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה: קיצור אפילו נותן לו

בפירוש מתנה ע"מ להחזיר איה יוכל לקדש בו דחזרת דמים נראה דלא מהני פיון דאיתא
הספין בעין ביד האשה וצ"ל טעם ב' עיקר שיקנהו מן האשה ויחזירו ומ"מ יש ע"ז ד'
ספיקות הא' שבמתנה זו יורד לספק ביטול התנאי א"כ אף כשפודהו ממנו ומחזירו לא
נקרא נתקנים התנאי פיון שעבר ע"ד הנותן ב' אולי ע"מ להחזיר היינו להחזיר לו תחלה
ט"ר שיתנהו לאחר אפילו מעמ"ל.

מיהו כשנתן לו ע"ד לקדש בו לא שייכי ב' ספיקות אלו רק במעמ"ל סתם והוא קידש
בו שייכי ב' ספיקות אלו ג' הוא נתן דרך נתינה גמורה להאשה ובאמת הרי היא נתינה
גרועה שאם לא תחזירנה הנתינה בטילה.

ד' עכ"פ אינה מתנה שאם תקדישה מקודשת): והנה אנהרינהו לעינינו סוגיא פ"ק
המגרש (דפ"ד) בדין המגרש את אשתו ע"מ שתנשא לפלוני ונשאת מקודם לאחר אם
גירשה האחר ונשאת אח"כ לאותו פלוני דלהרמב"ם פ"ח מה"ג הי"ג גירשתי האחר הו
באוסור ובניה ממנו ממזרים אע"פ שנשאת אח"כ לאותו פלוני לא מהני ולשא"פ פיון
שנשאת לאותו פלוני הרי נתקנים התנאי ובניה מהאחר פשרים כ"ד הרמב"ד והרשב"א.
והר"ן כ' על הרמב"ם שדבריו תמוהים. וע' בטור וב"י סי' קמ"ג.

והנה המגיד פ"י שם טעמו דהרמב"ם דעל מנת שתנשא לפלוני תחלה משמע ולכן
כשנשאת לאחר תחלה עברה על תנאה ובטל הגט א"כ לפ"ז גם על מנת שתחזירהו לי
י"ל ג"כ תחלה משמע היינו קודם שימכרנו או יתנונו לאחר מיהו המכמ"א שער ח' סי'
י"ח הביא ראיה מהגמרא בגיטין שם הפ"ד ד' המגיד מדפרידו הכא בדידה קיימא לאיגרושי
כו' וא"כ לפ"ז מוכח לכאורה דע"מ שתחזירו לי היינו ג"כ אפילו אחר כך.

אף מהתוספות דסופה דמ"א סע"ב לא משמע פן ואולי יש לחלק בין לפלוני ובין לי
וכמ"ש בגמרא פ' יש נוחלין (דקל"ז ב') לעצמו לא והנה מ"ש המכמ"א שם טעם לדעת
הרמב"ם הוא דחוק יותר לפענין.

וא"כ צ"ל טעמיה דהרמב"ם דזה שירדה לעשות מעשה שיש בה ספק סתירת התנאי
לגמרי ה"ל ביטול התנאי אף אם אחר כך נתנה שפעלה לקיים התנאי וביאור הדבר
היינו פיון שא"א לה לקיים התנאי אא"כ יגרשה האחר ולא בדידה קיימא לאיגרושי
א"כ יורדת למעשה שיש בה ביטול התנאי וכנ"ל בניתן לו מעמ"ל והוא נותן זה לאחר
מתנה גמורה ומש"ה באמת להרמב"ם נק' זה ביטול התנאי ואע"פ שאח"כ גירשה האחר
ונשאת לאותו פלוני לא מהני וא"כ ה"ה בנד"ז נק' זה מה שנתן מתנה גמורה ביטול
התנאי וכ"פ הרמב"ם בהד"א פי"א מה' מכירה דין ה' ובש"ע ח"מ סי' ר"ז ס"ה אכל
לשא"פ החולקים עליו והם הרבים כמו שנתבאר למעלה וס"ל דכשגירשה האחר ונשאת
לפלוני בניה מהאחר פשרים.

א"כ ה"ה בנד"ז אם קנה הטבעת מהאשה והחזירו להנותן הוי קידושין דהא לדבריהם
ע"כ צ"ל מה שירדה לספק אין זה ביטול התנאי פל שנתקנים התנאי אח"כ: קיצור
(בנידון הספק הא' שבמתנה זו שנותן לה לקדושין יורד לספק ביטול התנאי י"ל לדעת
רוב הפוסקים אין זה ביטול התנאי ועיין לקמן רסעי' ט'): אכל הספק הג' אין לפשוט
משם ולומר דכשם שישם גירשתי האחר אין יכולים להתקנים רק אם יגרשה ותנשא

לפלוגי ונמצאו הנשואין תלויין בצד אחד ועכ"ז פשגירשה הוי נישואין כמו"כ פאן אף
שהקדושין אינן אא"כ תחזיר הטבעת עכ"ז פשהחזירה הוי קדושין דלא קרב זה אל זה
פלל קדא דאף אם נשואי האחר אינן נשואין מ"מ בניה ממנו פשרים פיון דעכ"פ
פשקיימה התנאי איגלאי מילתא דלא היתה אשת איש ואף לפמ"ש הרשב"א שם דאם
קיימה התנאי ה"ל קדושי נשואי האחר קדושין ונשואי גמורים למפרע ולא עמדה אצלו
באיסור פנויה מ"מ שאני התם שהאחר לא התנה עליה מאומה וגם לא הטעתו ואולי ידע
מזה הענין משא"כ הכא שאומר הרי את מקודשת לי בטבעת זו.

דמשמע שמשקדשה בנתינת טבעת זו לחלוטין. ונהרי הטעה אותה דאינו יכול ליתנה פלל
לחלוטין א"כ י"ל דאינה מקודשת וה"ל בדינר של פסוף ונמצא של זהב ויש לחלק דהתם
נדאי אינו של פסוף והוא אמר התקדשי לי בדינר של פסוף משא"כ הכא אם נתרצית
אח"כ למוכרו לו ולקבל דמים ממנו וכן עשה והחזירו לנותן נמצא בשעת קדושין הי'
שלו ממש ושפיר נתנו לה מתנה גמורה וקידשה בטוב כמו בדינר פסוף ונמצא של פסוף.

אף לכאורה י"ל דדומה יותר לדין דינר פסוף ונמצא של זהב וכשאומרת בלבי היתה
להתקדש לו אע"פ כן ועכ"ז אינה מקודשת פיון דאינו כמו שאמר אלמא הרצון שלה
עכשיו לא מהני ע"ז רק דבעינו שיהי' כמו שאמר.

א"כ ה"נ עכ"פ אינו כמו שאמר דאיך נאמר שעכשיו פשנתרצית להחזיר איגלאי מילתא
שנתן לה מתנה גמורה בשעת הקדושין מאחר שמוכרח להחזירו אין יכול ליתן יותר
מהזכות שיש לו בו וא"כ לא שייך פלל לומר מתנה גמורה שאיך יתן לה מה שאין לו
בהחפץ פלל אלא דאם לא נתרצית אח"כ להחזיר אז הנתינה בטילה לגמרי ולא נתן לה
אפילו מתנה ע"מ להחזיר וכשנתרצית להחזיר הוי נתינה כפי הזכות שיש לו בו שיוכל
ליתנו מתנה ע"מ להחזיר החפץ עבור שיתן דמים מחירו אבל מתנה גמורה וחלוטה
החפץ עצמו אי אפשר פלל ליתן וא"כ גרע מדינר של פסוף ונמצא של זהב דהא זהב
עדיף טובא מדמי הדינר של פסוף א"כ כ"ש וק"ו מה שנמצא שאין לה בו רק דמי הטבעת
והחפץ עצמו אין בכחו ליתן פלל ואפשר דמה"ט פשיטא ליה לרבינו שמשון בתשו' מיי'
סי' י"ח דאם נתן לו מתנה ע"מ להחזיר כדי לקדש בו את האשה אינה מקודשת אלא
דיש לדחות משום דהיתה מתרעמת על שאינה שלו כו' אף דמסתמא נתרצית אח"כ לקבל
הדמים י"ל מיד שנתרעמה נתבטלו הקדושין ועי' בתשו' הרשב"א סי' אלף קפ"ו במ"ש
ואין אומרים בכה"ג לא ידעה ולא הבינה דמ"מ הטעה הרי אף שי"ל שלא ידעה ולא
הבינה אומרו בטבעת זו לכן אע"פ שאינה טבעת תהיה מקודשת לא אמרינו פן אלא
דאע"פ שלא הבינה אומרו בטבעת פיון דמ"מ הטעה אותה שאמר בטבעת ונמצא פלי
אינה מקודשת.

פיון שהטעה. א"כ י"ל ה"ה בנד"ז אע"פ שאח"כ נתרצתה להחזיר הטבעת פיון דמ"מ
בשעת הקדושין הטעה אותה שנתן לה טבעת בנתינה גמורה כאלו היא שלו לגמרי ובאמת
אין ביכולתו ליתן נתינה לגמרי הרי הטעה אותה וגם מה שהיא מתרצה אח"כ י"ל משום
פסופא הוא ומשום דאל"כ יתבטלו הקדושין ויהי' גנאי: קיצור (הספק הג' הוא חזק שי"ל
דה"ל פהתקדשי בדינר של פסוף ונמצא של זהב.

דהטענה אותה וילדעת הרשפ"א אף שלא הבינה אומרו של פסוק אינו קדושין וה"נ הרי הטענה אותה אף לגריעותא ולא לשבח): וצריף לךחוק להרא"ש דזה שאין בכוה ליתן מתנה גמורה היינו לא מפני שלא נתנו לו לחלוטין דמתנה ע"מ להחזיר הוי לשענה מתנה גמורה כמתנה חלוטה רק מפני שצריף לקיים התנאי דתנאי זה אינו גורע מהות המתנה יותר משאר תנאי שאם התנה עליו ע"מ שילף למקום פלוני דנדאי יכול לקדש בו אף קודם שילף וכשהלף את"כ הוי קדושין אף דבשעת הקדושין הנה ספק שמא לא ילף פיון דמ"מ פשילף איגלאי מילתא למפרע דהנה שלו וה"נ תנאי דע"מ להחזיר פשהחזירו את"כ איגלאי מילתא דהוי מתנה גמורה: קיצור.

(להרא"ש צ"ל דאת"כ פשקנה הטבעת ממנה איגלאי מילתא שהיה מתנה גמורה ואע"פ שפשעת הקדושין הנה צד אחד בהטענה מ"מ את"כ נשאר הצד שאין בו הטענה משא"כ בדינר של פסוק ונמצא של זהב נשאר בהטענה קנימת וצ"ע ועמ"ש מזה ג"כ סוף תשובה זו) מיהו אם פן הרי עכ"פ לפחות ה"ל פלוגתא דרבנןא שהביא בשער המלף פ"ג מהלכות זכייה ומתנה שמדברי הר"ר ישעיה שבהרא"ש פ"ג דסנפה סי' כ"ט מבואר דס"ל דמתנה ע"מ להחזיר אין הגוף קנוי למקבל ואין צריף שיתחזר המקבל ויתנה לו במתנה וכתב שכ"ד הרשפ"א וכ"ד י"א שהביא הריטב"א פ"ג דסנפה גבי לא ליקני אינש לולבא לינוקא ולהרא"ש והריטב"א הקנאה גמורה היא וממון שלו הוא וכשמחזירה לו הקנאה גמורה בעי פשאר הקנאות דעלמא עכ"ד ע"ש גבי ודע מדברי הר"ר ישעיה ז"ל מבואר דס"ל דמתנה ע"מ להחזיר אין הגוף קנוי לו כו' ובאמת מ"ש הריטב"א דכשמחזירה לו הקנאה גמורה בעי לענ"ד קשה ע"ז טובא דמי עדיף הו מתנה עמ"ל שאין למקבל בה פלום לחלוטין כ"א לשענה מנכסי לף ואחריו לפלוני דקיי"ל כר"ש פן גמליאל דאין לשני אלא מה ששייר ראשון דגוף ופירות נתן לראשון ואפ"ה א"צ הקנאה מראשון לשני כ"א ממילא נקנה לו במות ראשון ולא עוד דאפילו נתן ראשון במתנת שכ"מ לא עשה פלום דכבר קדמו אחריו עיין בגמרא פי"ג דף קל"ז ע"א) ובפרשב"ם דמשענה דאין הראשון צריף לנכסים הללו זכיהו הנותן לזה השני אחריו כו' הרי דמתנה שנתן לראשון אע"פ שהיה בה קנין גוף ופירות נפקעה ממילא וזוכה השני וא"צ קנייה אחרת כלל.

וכ"ש שי"ל פן במתנה ע"מ להחזיר לעצמו דאטו גרע עצמו מאחריו אדרבה עדיף טובא טפי פדאיתא בגמרא שם (דף קל"ז ע"ב) א"כ א"צ זכייה מהמקבל להנותן פי ממילא הוא שלו כשמחזירו וכ"ש דגם מעיקרא לא זכה בה כ"כ פמו בנכסי לף ואחריו לפלוני שהרי אינו יכול למפור וליתן ובאמת גבי עובדא דר"ג ור' הושע בסנפה (דף מ"א ע"ב) לא משמע כלל שחזר והקנו לרבן גמליאל כ"א שהחזירו לו כו' דא"כ הל"ל וחזרו ונתנו לרבן גמליאל גם הנה שם פי"ג גבי נכסי לף ואחריו לפלוני כו' הנ"י בשם הריטב"א בשם שני רבותיו דאע"ג אם מכר ונתן הראשון אין לשני בה פלום מ"מ אם לא מכרו ונתנו אלא ששעבד ואפילו באפותימי מפורש ובמשפונא ומת יורד השני ואין בעל חוב זה גובה ממנה כל שלא מכר ונתן ממש זוכה בהם אחריו אם לא החליט לו מחיים עכ"ד: וא"כ איף כתב הריטב"א פ"ק דקדושין (דף ז') גבי מתנה ע"מ להחזיר ומסתברא שאם שעבדה לבעל חובו הרי הוא משועבד ומחזיר וגובה ממנה לאחר חזרה וכדפרשית פי"ג עכ"ל וא"כ יציבא בארעא כו' דהא בנכסי לף ואחריו לפלוני יש לראשון קנין הגוף יותר

הרבה ממתנה ע"מ להחזיר פנ"ל ותדע דאפילו לרבי דפליג על רשב"ג שם וס"ל דאין לראשון רק קנין פירות אבל לא יוכל למפור וליתן עכ"ז ס"ל דהראשון יוצא באחרוג קנה.

א"כ גם לרבי ה"ל פערך ומדריגת מתנה ע"מ להחזיר דג"כ איתא שם הרבותא דיוצאים בו אלא דתדא דרגא הוא עם הא דרבי וא"כ לרשב"ג דיש לראשון קנין הגוף ממש עדיף טובא ממתנה ע"מ להחזיר ועיין בטור ח"מ סי' רמ"ח ובב"י שם סעיף ד' ה' שיש מחלוקת הפוסקים בדין זה שכ' הנ"י גבי נכסי לה ואחריה לפ' דלא מהני שעבוד כי הר"מ מרוטנבורג והרא"ש והמרדכי והגמ"י לא ס"ל פן אבל גבי מעמ"ל לפע"ד פולם יודו דלא מהני שעבוד דדוקא גבי נכסי לה כו' דמכירה מהני ס"ל להר"מ וסיעתו דה"ה שעבוד אבל גבי מעמ"ל דאם מכר ונתן לא עשה פלום ה"ה דשעבודו לא מהני וכן משמע ממ"ש בעה"ת סוף שער ב' קנה הזוכה מה שזוכה לו עד שיגיע זמנו אף אם עשאה בסתם כו' יכול המקבל לעכב בידו מתנתו זמן מרובה כו' והובא בקיצור בסמ"ע סי' צ"ט סק"ה.

דמזה מבואר דעכ"פ מוכרח לחזור אח"כ למלנה ואי איתא הרי יכול המקבל לשעבדה לבעל חוב שלו ואז לא יקנה מזה המלנה של הנותן פלום כמ"ש הרמב"ם שמתחזיר וגובה ממנה לאחר חזרה ולא משמע פן מדברי הבעה"ת שדבריו לקוחים מהרמב"ם בשם תקנת הגאונים וכ"מ ממ"ש בגמ' דסנפה (דף מ"א ע"ב) מילתא אגב אורחא קמ"ל דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה והפ"י דאע"ג שאין לו בו קנין עולם רק לשעה עכ"ז ה"ל מתנה ויוצא בו ואי איתא דיוכל לשעבדה לבעל חוב שלו א"כ פיון דיש לו בה זכות גם אלעולם ממש וגם לשעה נתנה לו מתנה ממש א"כ לא הני רבותא כ"כ דהני מתנה עד שיצאו בו ועוד דא"כ פשהקשו הפוסקים ממתנת בית חורון על מעמ"ל ונהרי להריטב"א יש חילוק עצום ביניהם דכאן יוכל לשעבדה לבעל חוב ונמצא זנפה בכל דמיה משא"כ במתנת בית חורון דפירש ואינו לפניה אלא פדי כו' וגם פאן יוכל להקדיש זכות זה דהני כמעט כל ערה החפץ אע"ג דהרשב"ם כ' דמה שפ"י הרמב"ם אי מקדש לה הוא זכות כו' אינו מחנור התם הני דבר קטן הזכות שיש לו בו אבל לפי הרמב"ם דהני פל שיווי החפץ י"ל פן וכ"מ ממ"ש התוספות דסנפה (דף מ"א ע"ב) אבל הקא דמזכה ליה שיהנה בו משמע רק שיהנה בו אבל לא יוכל לשעבדה ממש והטעם נראה פשוט דע"מ שתחזירהו לי מידי דחזי ליה קאמר ליה כמ"ש בגמרא וא"כ היינו נמי לאפוקי פשיש עליו שעבוד וחוב לאחר שמוכרח לסלק לו א"כ אינו חזי ליה כמו שהנה מקודם הנתינה.

וגם כמ"ש הפוסקים ובש"ע א"ח סי' תרנ"ח גבי ע"מ שתחזירהו לי דאחרוג שאם החזירו אחר התק לא יצא כו' והיינו משום דאומדן דעתא הכי הנה כמ"ש בב"י שם בשם הר"ן וכ"כ עוד הב"י בח"מ סימן רמ"א סעי' ט' מחודש ד' בשם תשובת הרשב"ם א סימן אלה לא נתפזן זה אלא שיתחזרו לו למה שצריה לו כו' ובלבד שיתחזרהו בענין שהוא ראוי לו כו' ע"ש וא"כ ה"נ יש לומר ובלבד שיתחזרהו לו בענין שלא יצטרך להוציא מנה על מנה.

ואין לומר דנכסי לה ואחריה לפ' ה"ל פאומר הא לה מתנה זו ותחזירם לי דגרע ממתנה על מנת להחזיר כמ"ש הרשב"ם א בתשו' ח"א סי' קצ"ח וסי' תשנ"ח הובא בש"ע י"ד סי' ש"ה ס"ח בהגה"ה דהא הש"ך שם סק"ח פ"י הטעם דהתם לא גמר בלבד שעה א' לשם

מתנה והט"ז שם סק"ז פי' הטעם דהוי תורה משא"כ בנכסי לה ואחריה לפ' לא שיניף כ"ז.

עכ"פ נראה הריטב"א מעדיף טובא פת המעמ"ל לענין שעבוד ולענין שצריף לחזור ולהקנות ממש ולכן ס"ל דגופו קנוי אבל להאומרים דלא יוכל לשעבד אפשר שאין בה קנינהגוף וכמ"ש הר"ר ישעיה ויש לדמותו לאתרוג ואחריה לפלוני לפ"ד רבי דאע"פ שיוצא בו מ"מ אין לו בו קנין הגוף: קיצור להר"ר ישעיה במתנה ע"מ להחזיר אין הגוף קנוי להמקבל ולהרא"ש והריטב"א הקנאה גמורה היא ומ"ש הריטב"א דכשמתחזרה לו בעינו הקנאה קשה ע"ז דמי עדיף מנכסי לה ואחריה לפלוני ואפ"ל הריטב"א לשיטתו דבפ"ק דקדושין דף ז' שהמקבל מעמ"ל אם שעבדה בחובו הרי הוא משועבד וגבי נכסי לה ואחריה לפלוני ס"ל יש דעות אם שעבדו הראשון אם אחריה מפקיע השעבוד וא"כ כ"ש גבי מעמ"ל דלא יוכל לשעבדה לכן י"ל הריטב"א דס"ל שיכול לשעבדה ס"ל שיש לו בה קנין הגוף אבל לשא"פ דס"ל שאינה יכול לשעבדה י"ל דלא עדיף מאתרוג זה לה ואחריה לפלוני לרבי דאע"פ שהראשון יוצא בו אין לו בו קנין הגוף): ולכאורה לכמ"ש הפנ"י בקדושין (דף ו') דלרש"י במתנה עמ"ל לא הוה קדושין מדאורייתא כמו בחליפין ממש ושפן משמע בחידושי הרשב"א לשם ומ"ש התוס' שם ד"ו סע"ב הא בחליפין גופייהו אמר בנדריים דמ"ח דאי תפיס לה מיתפסי הנה ה"ר"ן והרשב"א בנדריים שם העלו דאי תפיס לא מיתפשי וכ"כ בב"י סי' קצ"ה סעי' ה' בשם בעל העיטור ורבינו ירוחם ובסע"י י"א כ"כ בשם הרא"ש וכ' ה"ר"ן שם דמ"ח ע"ב גבי דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא דכי יהיב קונה סודרא למקנה אינו מזכהו בו לשום דבר אלא שיהא לו בו קנין בכדי שיקנה לו קרקע שלו כו' וכ"כ בחידושי הרשב"א שם ד"ה ועוד סודרא ונ"ל שהקנאה גרועה שאינו קונה הסודר קנין גמור אלא כדי שיקנה בו את השדה לבעל הסודר עכ"ל אלא דבמתנה ע"מ להחזיר משמע בר"ן שם דעדיף ממהות מתנה דקנין סודר כמש"ש דף מ"ח ע"א דמ"מ לשעשה מתנה היא ואתי שפיר לגירסת הספרים בקדושין (ד"ו סע"ב) גזירה שפא יאמרו אשה נקנית בחליפין גזירה לבד אבל לגירסת רש"י שם לפי שאין אשה נקנית בחליפין משמע דמתנה עמ"ל וקנין סודר הם שוים בענין מהותם.

וא"כ גם במעמ"ל ליפא קנין הגוף וכדעת הר"ר ישעיה (ועיין בב"י בח"מ רס"י קצ"ה סעי' ד' ונראה כו' מההיא כו' ואיני יודע למה הוצרך לזה הא אפילו קני על מנת להקנות קני וצ"ל דהוצרך לזה לדעת רב עמרם דס"ל פרב אשי בנדריים שם כמ"ש בב"י שם סעי' י"א ואפ"ה מתנה ע"מ להחזיר מהני דכשפירש ע"מ להחזיר עדיף).

והא דמשמע בגמרא בנדריים שם (דמ"ח סע"ב) דמתנת בית חורון הוא קני על מנת להקנות וא"כ עכצ"ל דמתנה על מנת להחזיר עדיפא מזה י"ל דלפרש"י אין העדיפות לשיהיה בה קנין יותר אלא העדיפות הוא דכשפירש על מנת להחזיר עדיף מכשמתנה בסתם והקנאה גרוע כעין מ"ש הרא"ש פי"נ סי' ל"ח וכו' מתוך קושיות התוספות בבכורות פרק יש בכור דנ"א ע"ב ד"ה הלכה אי נמי הגריעות דמתנת בית חורון הוא מטעם דמסיק הש"ס שם דסעודתו מוכחת עליו או משום דיותר אסור כו' והשתא לא מיבעיא את"ל כדעת הר"ר ישעיה שבמתנה עמ"ל אין למקבל בה קנין הגוף ממש רק

דוגמת קני ע"מ להקנות וה"נ קני האתרוג כדי לצאת בו כו' א"כ נדאי אם נותנו מתנה גמורה לאחר אין זו מתנה כלל אף אם קיים התנאי אח"כ דמאחר שלא היה לו בו קנין הגוף איך יתן לאחר בו קנין הגוף אלא אפ"ל לפ"ד שאר הפוסקים דמשמע דס"ל דהוי קנין ממש לשעה.

ועוד דעכ"פ נתן לו שיהנה בו כמ"ש התוספות בסנפך (דף מ"א ע"ב). משא"כ בק"ס.

מה גם לפי הגירסא בקדושין (ד"ו סע"ב) גזירה שמה יאמרו כו' פנ"ל עכ"ז יש לומר דאינו יכול ליתן מתנה גמורה דהוא קנין לחלוטין ואפילו אם יקבנה ממי שנתן לו ויחזירו לבנות ויקיים תנאו עכ"ז י"ל דלא היה ע"ז דין מתנה גמורה אצל מי שנתן לו דזה שנתן לו לא עדיף מגבירא דאתי מחמתיה שלא היה לו בהחפץ קנין עולם רק קנין שעה ומ"ש לעיל לדמות זה לשאר תנאי דעל מנת שאף אם נותן לאחר קודם שקיימים התנאי הוי מתנה גמורה כל שקיימים התנאי אח"כ לא דמי כלל דהתם הדבר קנוי לו קנין עולם רק שעליו לקיים התנאי ולכן גם קודם שקיימים התנאי יוכל ליתן מתנה חלוטה פניו בידו לקיים התנאי והתנאי הוא בעל מנת דכשקיימים התנאי קונה מעכשיו קנין עולם משא"כ תנאי זה דעל מנת להחזיר שאף כשקיימים התנאי לא היה לו בו קנין עולם רק קנין לשעה א"כ איך יוכל ליתן בו לאחר קנין עולם מה שלא הי' לו בו קנין כזה מעולם כלל.

ואין לומר דכיון שנתן לו מתנה ע"מ להחזיר אדעתא לקדש בו את האשה. וידוע דלקדש האשה צריף ליתן מתנה גמורה א"כ ה"ל כהרשהו ג"כ ליתן מתנה גמורה רק דמ"מ מחוייב לקנותו ממנה אף ביותר מדמיו בכפלי כפלים ולהחזירו להנותן וא"כ לפ"ז פניו דברשות נתן המתנה גמורה ה"ל מתנה גמורה דסוף סוף מאחר שהתנאי מעכב שמחוייב להחזיר לו שאף אם לא תתפייס בשום מעות עכ"ז מחוייב להחזיר החפץ א"כ סוף סוף אין לו זכות לחלוטין בהחפץ ואין ביכולתו כלל ליתן מתנה גמורה ועוד דהרא"ש כ' בהדיא פ"ק דקדושין ס"כ דכ"ע לאו דינא גמירי והיו סבורין שיועיל לשון שאלה כו' א"כ י"ל דלא הרשהו כלל ליתן מתנה גמורה וכ"ש בנותן לו סתם מתנה ע"מ להחזיר והלך וקדש בו האשה דאף אם קיים תנאו וקנהו מהאשה והחזירו להנותן דיש לחוש טובא יותר: קיצור (לפ"ד רש"י פ"ק דקדושין י"ל מעמ"ל זהו פערף הקנאת הסודר וגבי קנין סודר ס"ל להרשב"א והר"ן ספ"ה דנדריים שאינו זוכה בו לשום דבר אלא שיהא בו קנין בכדי שע"ז יקנה לו קרקע שלו והר"ן ס"ל דמע"מ להחזיר עדיף מהקנאת הסודר דמ"מ לשעה הוי קנין והשתא לפ"ד הר"ר ישעיה הנ"ל וכן לפרש"י שבמעמ"ל אין לו בה קנין הגוף א"כ נותנו מתנה גמורה לזו המתקדשת לאו פלום הוא אלא אפילו לפ"ד שא"פ דיש לו בה קנין הגוף פניו שהוא רק קנין לשעה אין בכחו ליתן יותר מזכותו דהיינו קנין עולם לכן לא דמי מעמ"ל למתנה על מנת איזו תנאי דשם ע"י קיום התנאי יש לו בה קנין עולם.

אבל במעמ"ל אף שקיימים התנאי אין לו בה קנין עולם כ"א קנין. שעה ואיך נתנו לאחר קנין עולם ואין לומר דכיון שנתן לו במעמ"ל כדי לקדש בו האשה ה"ל כהרשהו ליתנו במתנה גמורה דזה אינו פניו שמ"מ התנאי שיחזירו לו הוא לעיפובא א"כ הקנה לו רק קנין שעה וממילא א"א לו ליתנו קנין עולם דזהו ב' הפסדים וכמו מתנה על דבר שאי אפשר הגם דשם התנאי בטל והמעשה קיים ה"א א"א לומר פן דהרי אפשר לו לקיים

התנאי וא"כ התנאי אינו בטל וממילא מה שהרשהו לקדש בו אינו פְּעוּלָה לדינא וכ"ש בנותן לו סתם מעמ"ל וְהִלְךְ וְקִדְּשׁ בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה דִּישׁ לְחוּשׁ יוֹתֵר): וְנִדְּוֹן הַחֲשׁוּשׁ שְׂאִיף הָיָה נְתִיבָה הֲלֵא אִם הַמְתַּקְדָּשֶׁת הִיְתָה בְּאֵה לְהַקְדִּישׁ הַחֲפִיץ אִינוֹ קְדוּשׁ הַנָּה קוֹנְשֵׁי זֶה הַקְּשׁוֹ ג"כ כֹּל הָרְאוּשׁוּנִים עַל דִּין מִתְּנָה עַל מְנַת לְהַחְזִיר שְׁהָרִי אִם הַקְדִּישָׁה אֵינָה מְקוֹדָשֶׁת וְתִנּוּ ספ"ה דְּנִדְרִים שְׁפָל מִתְּנָה שְׂאֵם הַקְדִּישָׁה אֵינָה מְקוֹדָשֶׁת אֵינָה מִתְּנָה וְהִנֵּה הַתּוֹסְפוֹת בְּפָרֵק יֵשׁ נוֹחֲלִין (דָּף קל"ד ע"א) תִּירָצוּ ב' תִּירוּצִים הָא' דְּבִמְתְּנָה עִמ"ל יָכוֹל הוּא לְהַקְדִּישׁוֹ כֹּל זְמַן שֶׁהוּא בְּיָדוֹ שְׂאֵל יִהְיוּ אַחֲרֵים מְמַנּוּ כו' הַב' לר"י נִרְאֶה דְלֵא תִלְיָא מִתְּנָה בְּהַקְדָּשׁ וּמִתְּנַת בֵּית חוּרוֹן שְׂאֵנִי שְׂאֵל נְתִיבָה לֹו שְׂיִהְיֶה הַמְקַבֵּל שׁוּם הַנָּאָה שְׂבַעוּלָם אֲלֵא שְׂיִהֵא מוֹתֵר לְאָבִיו שֶׁל נוֹתֵן זֶה כו' וְכֵן פְּתָבוּ עוֹד בְּסוּפָה דִּמ"א ע"ב וְכִתְרוֹן זֶה הַשְּׂנִי פְּתָבוּ ג"כ הַתּוֹסֵ' וְהָר"ן בְּנִדְרִים ספ"ה וְהָרִיטְב"א בְּסוּפָה שֶׁם וְהָרִשְׁב"א פ"ק דְּקְדוּשֵׁין ד"ו בְּשֵׁם הַרְמְב"ן וְגַם כ' בְּשֵׁם הָרִאָב"ד פְּעִין תִּירוּץ קָמָא דְהַתּוֹסְפוֹת בְּסִגְנוֹן אַחַר קָצַת וְהוּא דְמִתְּנָה עִמ"ל נְמִי אִי מְקַדֵּשׁ זְכוּתָא דְאִית לֵיהּ בְּגוּיָה קְדִישׁ פְּגוֹן אֲתָרוּג ע"מ לְצִאת בּוֹ וְלְהַחְזִירוֹ אִי מְקַדֵּשׁ לְזְכוּתָהּ וְטוֹבֵת הַנָּאָה שְׂיֵשׁ לֹו בְּאֲתָרוּג זֶה כו' וְכ' עָלִיו הָרִשְׁב"א שְׂזָה אִינוֹ מְחַנּוֹר כֹּל וְכ' עָלִיו הָרִיטְב"א בְּסוּפָה שֶׁם.

וְהָרִא"ש פָּרֵק יֵשׁ נוֹחֲלִין סִי' ל"ח תִּירוּץ בְּעִנְיָן אַחַר מְשֻׁנֵי הַתִּירוּצִים הַנִּלְ וְהוּא לְחַלֵּק בֵּין נוֹתֵן מִתְּנָה בְּסִתָּם וּבֵין פְּשֻׁמְפָּרֵשׁ דְּבָרָיו עַל מְנַת לְהַחְזִיר וְכֵה"ג דְּבִנּוֹתָן סִתָּם בְּעִנְיָן שְׂתִּהֵא מִתְּנָה גְּמוּרָה עַד שְׂתִּהֵא בְּרִשׁוֹתוֹ לְעִשׂוֹת בָּהּ כֹּל צְוֹרְכֵי חֲפָצוֹ אֲבָל אִם פִּירֵשׁ דְּבָרָיו אֲפִילוֹ נָתַן שְׂאֵל לִיתֵן וְשְׂאֵל לְמִפְּוֹר וְשְׂאֵל לְהַקְדִּישׁ וְשְׂאֵל יַעֲשֶׂה בּוֹ דְּבָר כִּי אִם דְּבָר אֲחָד הָיָה מִתְּנָה לְאוֹתוֹ דְּבָר וְכֵן פְּתָב הַטּוֹר ח"מ סִי' רמ"א סְעִיף ז' ח' וְהַב"י שֶׁם לֹא הֵעִיר ע"ז אִם חִילּוּק זֶה מוֹסָפָם מִכֹּל הַפּוֹסְקִים אוֹ לֹא וּמ"מ בִּש"ע שֶׁם פְּתָב זֶה בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר: וְלְכֹאֲוֹרָה הַתּוֹסְפוֹת וְהַרְמְב"ן וְהָרִשְׁב"א וְהָר"ן וְהָרִיטְב"א פְּוֹלָם לֹא ס"ל כֵּן שְׁהָרִי לֹא נִזְכָּר כֹּל בְּדַבְרֵיהֶם חִילּוּק זֶה בֵּין נוֹתֵן סִתָּם לְפִירֵשׁ דְּבָרָיו אֲלֵא עֵינֵי הַחִילּוּק הוּא לְפִמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דְּמִתְּנַת בֵּית חוּרוֹן שְׂאֵנִי שְׂאֵל נְתִיבָה לֹו שְׂיִהְיֶה הַמְקַבֵּל שׁוּם הַנָּאָה שְׂבַעוּלָם כו' הָיָה הַעֲרָמָה בְּעֵלְמָא וְהָר"ן כ' שְׂאֵל נְתִיבָה לֹו כֹּל וְהָרִשְׁב"א וְהָרִיטְב"א כ' דְּסִעְוֹדָתוֹ מוֹכַחַת עָלָיו דְּהָיָה הַעֲרָמָה בְּעֵלְמָא וְעַכְצ"ל כֵּן גַּם לְהָר"ן דְּהָא סוּדְרָא נְמִי קָנִי ע"מ לְהַקְנוֹת הוּא שְׂאֵינּוּ מְתַפְּוִן לְזַכָּהוּ בּוֹ כֹּל כו' אֲלֵא דִּמ"מ אִינוֹ הַעֲרָמָה א"כ מְדַבְּרֵי פְּוֹלָם מְשֻׁמֵּע דְּכָל שְׂמֻזָּכָהוּ לֹו מְשֻׁמֵּע שְׂיִהְיֶה בּוֹ אֲפִילוֹ לֹא יוֹכֵל לְהַקְדִּישָׁה הָיָה מִתְּנָה אֲפִילוֹ בְּנוֹתָן סִתָּם אֲלֵא דְאִי אֲפֻשֵׁר לְצִיִּיר דְּכִשְׁנוֹתָן סִתָּם אֲמַאי לֹא יוֹכֵל לְהַקְדִּישׁוֹ וְאֲפֻשֵׁר שְׂהָרִא"ש מְפָרֵשׁ כֵּן הִירוּשְׁלָמִי ספ"ה דְּנִדְרִים וְז"ל רַבִּי יְרֵמְיָה בְּעֵי מַעֲתָה אִין אָדָם נוֹתֵן מִתְּנָה לְחַבְּרוֹ עַל מְנַת שְׂאֵל יְקַדִּישָׁה לְשָׂמִים כִּינֵי מִתְּנִיתִין כֹּל מִתְּנָה שְׂהִיא כְּמִתְּנַת בֵּית חוּרוֹן שְׂהִיְתָה בְּעֵרְמָה שְׂאֵם הַקְדִּישָׁה אֵינָה מְקוֹדָשֶׁת אֵינָה מִתְּנָה עַכ"ל וְהִנֵּה הַתּוֹסְפוֹת דְּפִי שְׂהִיְתָה בְּעֵרְמָה הִינּוּ שְׂאֵל נְתִיבָה לֹו שְׂיִהְיֶה הַמְקַבֵּל שׁוּם הַנָּאָה שְׂבַעוּלָם כו' אֲבָל הָרִא"ש מְפָרֵשׁ דְּהַעֲרָמָה הִינּוּ לְפִי שְׂאֵל פִּירֵשׁ לֹו עַל מְנַת שְׂאֵל יְקַדִּישָׁה כִּי אִם נָתַן לֹו מִתְּנָה סִתָּם וְעַכ"ז אִינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁה מְשׁוּם שְׂאֵמֵר לֹו וְהוּן לְפָנֵיךְ עַד שְׂיָבֵא אָבֵא וְיֵאכֵל עֲמִנּוּ בְּסִעְוֹדָה.

וְכֵן הַגִּירְסָא בְּמִשְׁנָה שְׂבַגְמָרָא דִּילָן הִינּוּן לְפָנֵיךְ כו' א"כ זֶה גִּרְע טְפִי אֲמָנָם לְפִי הַגִּירְסָא שְׂבַמְשֻׁנִיּוֹת וְאִינּוּן לְפָנֵיךְ אֲלֵא כְּדִי שְׂיָבֵא אָבֵא כו' וְכֵן הוּא בְּפִי"נ (דָּף קל"ד) א"כ לְכֹאֲוֹרָה י"ל דֵּה"ל כְּפִירֵשׁ דְּבָרָיו שְׂאֵינּוּ נוֹתֵן לֹו רַק לְדְּבָר אֲחָד דְּהִינּוּן כְּדִי שְׂיָבֵא אָבֵא כו' וְעַכ"ז

לא מהני ועכצ"ל מטעם שכתבו הפוסקים דלא כהרא"ש ואפשר פוננת ה"ר ש' דדוקא כשפירש דבריו דרף על מנת מהני משא"כ בסתם או אף שפירש ואינו לפניה כו' פיון דלא הוי דרף על מנת לא מהני דכשמתנה דרף על מנת א"כ המתנה בעצמה היא מתנה רק שאין יכול להקדיש מפני התנאי משא"כ כשעצם המתנה היא שישיר בה וע"ד שחילקו בפרק בתרא דגיטין בין תנאי דעל מנת לתנאי דחוז כו'.

גם בתשו' הרשב"א ח"א סי' קצ"ח וסי' תשנ"ח הובא בש"ע י"ד סי' ש"ה ס"ח בהגה"ה משמע פן לחלק בין תנאי דעל מנת ובין תנאי דנתחזירהו לי משום דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ועי' בגיטין (דף ע"ה א') גבי ע"מ שנתחזירי לי את הנגיר דהוי גט משא"כ כשאמר והנגיר שלי והטעמים שכתבו הט"ז והש"ך סי' ש"ה שם דחוקים מאד דהטעם שכ' הש"ך סק"ח סתרו בט"ז ס"ק ז' דלמה נאמר כו' וגם הטעם של הט"ז דחוק מאד ואעפ"כ דברי הט"ז יש לפרש ע"ד שנתבאר.

מיהו אין ראיה לכל משם דהתם משום דשיר לה בגט ואין זה פרישות אבל במתנה לא שיר זה פלל וא"כ עכצ"ל פוננת ה"ר ש' רק כשנותן בסתם דוקא ולא פירש פלל אלא דא"כ צ"ל דהא מוכיח דין זה ממתנת בית חורון ונהרי שם פירש דבריו ואינו לפניה אלא פדי כו' וי"ל דכוננת ה"ר ש' רק לפרש פן מה שאמרו חכמים שם הלשון כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה: זהו דוקא כשנותן בסתם ואינו מפרש דבריו אבל מתנת בית חורון אע"פ שפירש דבריו לא מהני משום מאי דאסיק בגמרא שם משום דסעודתו מוכחת עליו וכן משמע בהרא"ש שם פי"ג ס"ח דרף היא פוננתו ולכאורה יש ראיה לסברת ה"ר ש' מפרק יש בכור (דנ"א ע"ב) אומר ליה לא גמרת ויהבת כו' הלכך אין בנו פדוי וכ' התוספות שם תימא מ"ש ממתנה, ע"מ להחזיר כו' ולסברת וחילוק של ה"ר ש' א"ש דהתם פיון שנתן בסתם ואעפ"כ ה"ה פוננתו שיתחזירו לו גרע טפי משפירש שנותן לו ע"מ להחזיר ולכן שם אין בנו פדוי וכן משמע מתשובות הרשב"א הנ"ל שמבאר בהם שמהדין דפרק יש בכור הנ"ל לקח מ"ש דלא מהני אלא בתנאי דעל מנת דוקא לא זולת ע"ש אבל התוספות פרק יש בכור שם שתיקצו דהכא רבי חנינא לא ה"ה רוצה לזכות אלא במתנה גמורה כו' עכצ"ל דלא ס"ל חילוקו של ה"ר ש' ולשיטתו היה אזלי בפרק יש נוהלין (דקל"ד ע"א) ובסופה (דף מ"א ע"ב).

וה"ר ש' בפרק יש בכור שם פתב ג"כ כתיורין התוספות שם והתימא שלפי חילוקו בפ"ג סי' ל"ח לא ה"ה נצרך לתירוצו זה פלל. ומעתה נשוב לנ"ד שהמקדש נותן להמתקדשת נתינה סתם.

ועכ"ז אם המתקדשת הקדישה החפץ אינו קדוש מאחר שאינו של המקדש רק במתנה ע"מ להחזיר וא"כ לפ"ד הטוש"ע ח"מ סי' רמ"א ס"ו שכתבו חילוקו של ה"ר ש' פי"ג סל"ח אין זו הנתינה של המקדש להמתקדשת חשובה נתינה פלל פיון שנתן לה בסתם בעינו שיהא ברשותה לעשות בה כל צורךי חפצה להקדיש ולמפור וליתן כו' וכיון שאין יכולה להקדישו וכה"ג כמו שכתבו הפוסקים בפשיטות דמתנה ע"מ להחזיר אם הקדישה אינה מקודשת.

א"כ לא עדיפא מגברא דאתיא מחמתיה וא"כ פיון דאיכא בה תרתי לריעותא שניתן לה בסתם ואעפ"כ אינה יכולה להקדישו אינה מתנה פלל אבל לפי חילוקם של התוספות

והרמב"ן והרשב"א והר"ן והריטב"א י"ל דאין זה מזיק פניו דעכ"פ בנד"ז יש לה קנינה גדולה במתנה זו אע"ג דאיכא קצת הערמה שנתן לה דרך מתנה גמורה מה שאין בכחו פלל מ"מ לא דמי פלל להערמה דמתנת בית חורון דר"ל שלא נתן לו לשיהנה שום הנאה כו' משא"כ הכא ולתרוץ קמא דהתוספות פי"נ וקהראב"ד צ"ע דאע"ג דיכולה להקדיש הזכות שיש לו בהספץ מ"מ הרי אינה יכולה להקדיש כפי מה שנתן לה שהרי נתן לה בדרך מתנה גמורה וא"א לה להקדיש הקדש ג"כ להיות הקדש גמור לחלוטין משא"כ בנותן מתנה עמ"ל יכול המקבל להקדיש כל מה שנתן לו ואין לצדד לדעת הרא"ש פי"נ והטור סי' רמ"א ע"פ מ"ש הרא"ש פ"ק דקדושין ס"ך ונ"ל וגבי שור בפרק יש נוחלין כו' ע"ש וא"כ ה"נ יכולה להקדיש ותחזיר הדמים או הבעל מחנניב להחזיר הדמים דהא כל הפוסקים לא ס"ל כן דאל"כ אין מקום והתחלה לקושיותם מפל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת על מתנה עמ"ל כו' גם מ"ש הר"ר אביגדור הפהן בתשו' הרא"ש סי' ל"ה דמעמ"ל נקרא יכול להקדיש ואי משום דצריך להחזיר יפדהו מההקדש משמע מהפוסקים דלא ס"ל כן וכנ"ל: קיצור.

(נידון הספק הד' דכל מתנה שאם הקדישה אינה מתנה לפ"ד התוספות פי"נ דקל"ד ע"א והרשב"א והר"ן והריטב"א יש להקל בנד"ז אכל לפ"ד הרא"ש פי"נ סי' ל"ח והטור ח"מ סי' רמ"א יש חשש גדול לבטל הנתינה גם מה"ט) ט העולה מכ"ז דאפילו בנתן לו בפל מתנה ע"מ להחזיר ע"ד לקדש בו האשה וה"ה בהשאילו ע"מ לקדש אף שי"ל דה"ל בנותן לו מעמ"ל פדי לקדש מ"מ יש בזה ב' חששות הא' גדולה מאד שי"ל דה"ל פאומר התקדשי לי בדינר פסף והוא באמת של זהב וכסף הוא נותן לה נתינה גמורה ובאמת אין זה אמת דאין ביכולתו וזכותו פלל רק ליתן מתנה ע"מ להחזיר הב' חששא ע"פ דעת הטוש"ע ח"מ סי' רמ"א ס"ו וכ"ש בנותן לו סתם מתנה על מנת להחזיר.

והלך וקידש בו האשה דאז מלבד דבכה"ג גדול יותר החשש הא' הנ"ל עוד זאת נוסף עוד ב' חששות המבוארים לעיל אות ו' והוא ע"פ דעת הרמב"ם פי"א מה' מכירה דין ה' וש"ע ח"מ סי' ר"ז ס"ה וצירוף מטבע ג"כ לא ידעתי מהו התועלת דלא דמי למלנה ופרוטה דקיי"ל דדעתה אפרוטה דהתם פל הטעם בלבוש סי' כ"ח סעי' י"ד משום דהפרוטה היא בעין משא"כ המלנה אע"ג דהמלנה חשיבא כמ"ש רש"י בסנהדרין (דף י"ט ע"ב) אכל הכא ששניהם בעין דעתא אתרונניהו והרי בקודשה במנה ונמצא מנה חסר דינר אינה מקודשת דדעתה אכל המנה וגם כמ"ש הפוסקים גבי ההוא אריסא דקדיש במוזא דשמכי בפרק האיש מקדש (דף נ"ב ע"ב) והובא בש"ע סי' כ"ח סעיף י"ח בהגה"ה.

ועוד דבנד"ז. הטבעת ג"כ חשוב מהמטבע לכן יש לנהוג כמו שנוהגים פה שהשמש יש לו טבעת קדושין של פסף ומוכרו להמקדש ואחר הקדושין למחר חוזר השמש וקונה אותו מהאשה המתקדשת: ולענין שאילתינו נראה פשוט דאפילו לפ"ד הרא"ש לא הו' קדושין מאחר דהמשאיל הנה עוכומ"ז.

והתנה בפל שיחזיר לו גוף הטבעת דייקא ואינו רוצה תשלומין עבורו דהא ל"ל שחזרת דמים מהני מאחר שהתנה בפל להפך ואף לפמ"ל דעיקר טעמי' דהרא"ש צ"ל דהוא שכשיקנהו מן האשה ויחזירנו לו קנים תנאו.

מ"מ דוקא בַּמְשָׁאֵיל יְהוּדֵי י"ל דְּכַשְׁמְשָׁאֵיל לֹו ע"מ לְקַדְּשׁ ה"ל כְּמַתְּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר בִּינוֹן
שְׁהַשְׁאִילוֹ ע"ד לְקַדְּשׁ בּוֹ דְּהֵיִינוּ שְׁיִתּוֹן דְּרָף גְּתִינָה פְּדַת מְשֵׁה וַיִּשְׁרָאֵל מִשָּׂא"כ בְּאִינוּ יְהוּדֵי
דְּלֹא אִיכְפַת לִיה נְדָאֵי פְּשָׁאוֹמֵר לְשׁוֹן שְׁאֵלָה אַף שְׁהַשְׁאִילוֹ פְּדֵי לְקַדְּשׁ אִין ע"ז רַק תּוֹרַת
שְׁאֵלָה כְּפִשׁוּטוֹ הֵגַם שְׁהַמְג"א ס' תְּרַנ"ח ס"ק"ג כ' דְּלַפְמ"ש הָרָא"ש פ"ק דְּקְדוּשִׁין ס"ך
וּכ"מ בְּתִשׁוֹי פְּלָל ל"ה מִיִּירֵי בְּשָׁאִין הַמְשָׁאֵיל יוֹדַע שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְקַדְּשׁ בְּשָׁאוּלָה מְשׁוּם
הָכִי לֹא הָיָה גְּזֵל דְּאֵנָן סְהָדֵי דְּאִילוֹ יוֹדַע הָיָה מְקַנָּה לֹו בְּמַתְּנָה וְהֵיִינוּ מִמ"ש הָרָא"ש שֵׁם
דְּכֻלֵי עֲלֵמָא לֹאוּ דִּינָא גְּמִירֵי כו' וְלַעֲוֹלָם אֶמְדִּינוּ דְּעַתִּינָה כו' שְׁדַעְתּוֹ שְׁאֵם כו' וּא"כ
לְכַאוּרָה בִּינוֹן דְּמִיִּירֵי בְּאִינוּ יוֹדַע אֶלָּא מְשׁוּם דְּאִילוֹ הָיָה יוֹדַע הָיָה מְקַנָּה כו' וְאֵע"פ שְׁעַכְשָׁיו
לֹא הִקְנָה מְהֵנִי א"כ גַּם בְּמְשָׁאֵיל אִינוּ יְהוּדֵי י"ל כֵּן מֵאַחַר שְׁהוּא מְפִירוֹ וְאֵהוּבּוֹ א"כ
מְסַתְּמָא הָיָה מְקַנָּה לֹו ג"כ בְּמַתְּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר אִם הָיָה מְבַקֵּשׁ מִמְּנוּ מ"מ בְּתִשׁוּבָה [ס'י
צ"ט ס"ד] נְתַבְּאָר רָאִיָה מִב"ק (דמ"ה) וּמַגִּישִׁין (דף ע"ג א') דְּכָל דְּבָר דְּלֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה
עַתָּה אַף אִם הוּא בְּעֵנָן דְּאִילוֹ אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה לֹא הָיָה מוֹנַע א"ע מְזָה אַעפ"כ עַכְשָׁיו דְּלֹא
אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה פְּלָל הָרִי לֹא קִבֵּל עָלָיו זֶה הַדְּבָר וּא"כ מֵאֵי מְהֵנִי דְּאִילוֹ הָיָה יוֹדַע הָיָה מְקַנָּה
כו' עכ"פ עַכְשָׁיו לֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה לְהַקְנוֹת לֹו וְע"כ צ"ל לְהָרָא"ש כִּמ"ש אֵנָן סְהָדֵי
שְׁדַעְתּוֹ לִיתְנֹו לֹו בְּכָל לְשׁוֹן וַיְפּוּי כֹחַ שְׁיֹועִיל וַיְהִיָה לֹו בּוֹ פַח וְזִכּוֹת לְקַדְּשׁ בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה
אֲדַעְתָּא דְּהָכִי מְסֵרוּ לִידּוֹ עכ"ל וּא"כ מֵה"ט ה"ל פְּאֵלוֹ אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה אוּלַי צְרִיף פַח
וְזִכּוֹת יוֹתֵר מְעַנֵּן שְׁאֵלָה וּמְסֵרוּ לִידּוֹ אֲדַעְתָּא דְּהָכִי וְהֵגַם שְׁתוּמ"י כְּתַב הָרָא"ש דְּכ"ע לֹאוּ
דִּינָא גְּמִירֵי וְהָיָה סְבוּרִין שְׁיֹועִיל לְשׁוֹן שְׁאֵלָה צ"ל הַפִּירוּשׁ שְׁהַדְּבָר מְפִינְקֵי אֶצְלוֹ וַיּוֹדַע
וְאִינוּ יוֹדַע פְּדַאִיתָא קְרוּב לְזָה בְּפָרְק הָאִישׁ מְקַדְּשׁ (דמ"ו ע"ב) יוֹדַע וְאִינוּ יוֹדַע כו' וּבְהָא
א"ש שְׁדַבְּרֵי הָרָא"ש פָּרְק יֵשׁ נוֹחֲלִין ס'י מ"ו דְּמִשְׁמַע שְׁם דִּיּוֹדַע כִּמ"ש הִמ"א לֹא סְתָרֵי
עִם מ"ש בִּפ"ק דְּקְדוּשִׁין (דף כ"א) דְּכ"ע לֹאוּ דִּינָא גְּמִירֵי וְהָיָה סְבוּרִין כו' דְּהֵיִינוּ שְׁיֹועִיל
וְאִינוּ יוֹדַע לְגַמְרֵי וּמִש"ה לֹא ה"ל פְּאֵלוֹ לֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה פְּלָל וּא"כ פְּשִׁטָּא דְּבְּאִינוּ
יְהוּדֵי לֹא שְׁיִיף כ"ז וְה"ל פְּאֵלוֹ לֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה פְּלָל חוּץ מִשְׁאֵלָה וְעוֹד דְּג"כ לֹא שְׁיִיף
בְּכָל לְשׁוֹן וַיְפּוּי כֹחַ שְׁיֹועִיל לְקַדְּשׁ כו'.

אַף לַפְמ"ש הִמ"א שְׁם לְחַלְק בֵּין קְדוּשִׁין לְאַתְרוּג מְשׁוּם דְּבְּאַתְרוּג בְּעֵינָן שְׁלָכְם מִשָּׂא"כ
בְּקְדוּשִׁין שְׁפִיר דְּמֵי אַף שְׁאִינוּ עֲדִיין שְׁלָכְם דִּמ"מ אִינוּ גְּזֵל א"כ לִפ"ז שְׁמָא גַם בְּמְשָׁאֵיל
עֻכּוּמ"ז י"ל דְּאִין זֶה גְּזֵל אַף דְּבָרֵי הִמ"א שְׁם בְּלֹא"ה אִינוּ מוּבָן כ"כ דְּגַם לְעַנֵּן קְדוּשִׁין
אִם אִינוּ שְׁלוֹ בְּמָה מְקַדְּשָׁה וְאֲדַרְבָּה קְדוּשִׁין חֲמִירֵי מְאַתְרוּג דְּבְּאַתְרוּג יוֹצֵא בְּמַתְּנָה ע"מ
לְהַחֲזִיר מִשָּׂא"כ בְּקְדוּשִׁין לֹא מְהֵנִי כְּשִׁנְתָן לָה מִעַמ"ל א"כ אִם לְגַבֵּי אֲתְרוּג לֹא מְהֵנִי
כֹה"ג כ"ש בְּקְדוּשִׁין וְרֵאִיתִי בְּסִפְר מַחְצִית הַשְּׁקָל שְׁפִי וְנ"ל דְּלֹא הָיָה גְּזֵל בְּיַד הָאִשָּׁה
מְשׁוּם דְּהָא כְּשַׁעְתָּה יְנוֹדַע לְהַמְשָׁאֵיל דְּאִין אִשָּׁה מְתַקְדָּשֶׁת בְּשָׁאוּל יִתְנָנוּ בְּמַתְּנָה וְלָכֵן אִינוּ
גְּזֵל בְּיַד הָאִשָּׁה אַע"ג דְּלֹא קָנָה הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה לְמַפְרַע כ"א מְשַׁעַת מַתְּנָה וְאִילָף מ"מ סְגִי
בְּכַף וְלֹא הָיָה גְּזֵל בְּיַד אֶבֶל בְּאַתְרוּג דְּבְּעֵינָן לָכֵם נְהִי דְּלִסוּף פְּשִׁינְוֹדַע לְמְשָׁאֵיל דְּאִינוּ
יוֹצֵא בְּשָׁאוּל יִתְנָנוּ בְּמַתְּנָה מ"מ בְּשַׁעַת נְטִילָה לֹא הָיָה לָכֵם וְלֹא יֵצֵא עכ"ל וּפְיִירוּשׁוֹ צ"ע
דֹא"כ בְּקְדוּשִׁין ג"כ הוּא שְׁלוֹ וְשְׁלָה מִפְּשׁ רַק (שְׁהוּא) אַח"פ פְּשִׁינְוֹדַע לֹו וְעוֹד קָשָׁה דֹא"כ
שְׁמָא לֹא נוֹדַע לֹו גַם אַח"כ דְּאִין אִשָּׁה מְתַקְדָּשֶׁת בְּשָׁאוּל כו' וְעכ"פ גַם לִפ"ז בְּמְשָׁאֵיל
עֻכּוּמ"ז לִיכָּא לְמִימֵר הָכִי דְּפְשִׁטָּא דְּלֹא יְנוֹדַע לֹו אַח"פ יוֹתֵר מְבַתְּחָלָה וְגַם פְּשִׁינְוֹדַע לֹו
י"ל לֹא יִתְנָנוּ בְּמַתְּנָה וְאֶפְשָׁר פְּנוּנַת הִמ"א ע"ד שְׁפַתְּבַתִּי לְעִיל דְּאַף אִם הַמְשָׁאֵיל נְתַפְּוִין

לשאלה בלבד מ"מ מאחר דנתנו לו כְּדִי לְקַדֵּשׁ אֶלָּא דְלֹא יָדַע שֶׁא"א לְקַדֵּשׁ בְּשֵׁאוֹל אֲבָל רְצוֹנוֹ הָיָה לִיתֵּן לוֹ בְּכָל יְפוּי פֶּחַ שְׂיֹעִיל לְקַדֵּשׁ רַק שְׁלֹא יִפְסִיד הַמְּשָׁאֵל א"כ מְעַצְמוּ יוֹכֵל לִזְכּוֹת בּוֹ שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹ בְּמִתְנָה ע"מ לְהַחְזִיר דְּבוֹדָאֵי לָא קְפִיד ע"ז אֶלָּא דס"ל דמ"מ אִינוּ שְׁלָכֶם מִמֶּשׁ פִּינּוֹן דְּזוֹכָה מְעַצְמוּ רַק שְׂאִינוּ גְזַל וְע"כ בְּאַתְרוּג לָא מְהַנִּי.

אֲבָל בְּקִדּוּשֵׁינּוּ שְׂיִישׁ פְּאָן שְׂיִנּוּי רְשׁוֹת שְׁהַמְקַדֵּשׁ נוֹתֵן לְהַמְתַּקְדֵּשׁת בְּנִתְיָנָה גְמוּרָה א"כ לָא גְרַע מִיֵּאוּשׁ וְשְׂיִנּוּי רְשׁוֹת דְּמַהַנִּי גַם בְּגִזְל מִמֶּשׁ אִף דִּיֵּאוּשׁ כְּדִי לָא קְנִי א"כ כְּשִׁהְיָה אֶצֶל הַמְּקַדֵּשׁ לָא הָיָה שְׁלוֹ עֲדִינּוּן רַק בְּהַגִּיעוֹ לִיד הָאִשָּׁה הָיָה נִתְיָנָה וְה"נ פִּינּוֹן דְּאִין פְּאָן גְזַל לָא גְרַע מְגִזְל שְׂנִתְיָנָאשׁ.

וְלָכֵן כְּשֶׁנּוֹסֵף ע"ז שְׂנִתְנּוּ נִתְיָנָה גְמוּרָה לִיד הָאִשָּׁה הָיָה נִתְיָנָה וְגַם טַעַם זֶה לָא שְׂיִינְךָ בַּעֲכוּמ"ז דְּלֹא שְׂיִינְךָ כ"כ לֹאִמַר דְּרְצוֹנוֹ לִיתֵּן בְּכָל יְפוּי פֶּחַ שְׂיֹעִיל כּו' רַק לְשֵׁאלָה לְבַד נִתְפָּוּן וְא"כ כְּשֶׁזֶּה נוֹתְנוֹ לִיד הָאִשָּׁה מִתְנָה גְמוּרָה אֶפְשָׁר הָיָה גְזַל מִמֶּשׁ.

וְעֵינּוּן בִּש"ע סכ"ח ס"א בְּהַגְה"ה וּבַחמ"ח וּבב"ש שָׁם: עֵינּוּן תְּשׁוּבַת מִיְּמוּנֵי דְסַפֵּר נְשִׁים סִי' כ' וְה"ל כְּאוֹמַר הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּדִינְךָ שֶׁל כְּסָף וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב כּו' ע"ש אִף שְׁלֹא אָמַר כָּלֵל הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּשֶׁל כְּסָף יַעו"ש כש"כ כְּשֵׁאוֹמַר הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּטַבְעַת זֹו וְנִמְצָאת שְׂאִינָה שְׁלוֹ וְהַדְּמִים שְׂיִתֵּן לָהּ לָא עֲדִיף מְדִינְךָ שֶׁל כְּסָף וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב.

וּמ"מ יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵתָם הָרִי נִשְׁאַרָה שֶׁל זָהָב אֲבָל הֵכָא אַע"פ שְׁבִשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין ה"ל כְּשֶׁל זָהָב מ"מ אַח"כ כְּשֶׁקָּנָה הַטַּבְעַת מִמֶּנָּה בְּרְצוֹן נִמְצָא הָרִי הַטַּבְעַת שֶׁל כְּסָף. וְר"ל הָרִי קִידְּשָׁה בְּטַבְעַת זֹו וְנִשְׁאַר הַקִּדּוּשִׁין כֵּן אֶלָּא שְׁלֹאִח"כ מְכָרָה לוֹ בְּרְצוֹן וְא"כ בְּשֶׁעָה שְׂקִידְּשָׁה הִי' ב' צְדִדִּין צַד א' שָׂאֵם יִקְנֶהוּ מִמֶּנּוּ בַחֲזָרָה ה"ל קִדּוּשִׁין וְצַד א' שָׂאֵם לָא יִקְנֶהוּ אוֹ שְׁלֹא תִתְרַצָּה לְמוֹכְרוֹ לָא הָיָה קִדּוּשִׁין וְכִינּוּן דְּלִבְסוּף קָנָה אוֹתוֹ בְּרְצוֹן נִשְׁאַר הַצַּד הִרְאִשׁוֹן קִיָּים דְּהָיָה קִדּוּשִׁין וּבַכּה"ג אִין לָנוּ רְאָיָה דְּאִינָה מְקַדְּשֵׁת דְּלֹא דְּמִי לְמִקְדֵּשׁ בְּדִינְךָ שֶׁל כְּסָף וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב שְׁלֹא הָיָה בּוֹ שׁוּם צַד לָא בַתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוּף שְׂיִהָא כְּדַבְּרִי וְאוּלַי יֵשׁ לְהַעֲרִיר מִצַּד אֶחָד בְּרַבִּית דַּר' יְהוּדָה ס"ל דְּמִןתֵּר וְאִף לְרַבֵּנּוּ דס"ל אָסוּר זֶהוּ כְּשֵׁאִח"כ בְּשֶׁעַת הַפְּרַעוֹן הָיָה רַבִּית כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פֶּא"נ דס"ג ע"א ד"ה צַד אֶחָד מִשֵּׁא"כ כְּשֶׁבְּסוּף לָא הָיָה רַבִּית וּבַנְד"ז הָרִי בְּסוּף נִשְׁאַר הַעֲנֵן בְּטוֹב וְעוֹד דֹּא"כ יִתְקַיְּמוּ הַקִּדּוּשִׁין מִשְׁעָה שְׁהַסְפִּימָה לְמוֹכְרוֹ לוֹ שְׁהָרִי הַטַּבְעַת עֲדִינּוּן בְּיָדָה וְצ"ע בְּגִיטִין (דָּף ע"ה א') גְּבִי ע"מ שְׂתַחֲזִירִי לִי אֶת הַנְּיִיר וּבִטּוֹש"ע סִימָן קַמ"ג סִי"א וְעַמ"ש בְּתִשׁוֹ' [סִי' ק"] הַמְתַּחֲלַת הִנֵּה נִידוֹן מ"ש כַּת"ר סַסְעִי ז' בְּשֵׁם הַחַמ"ח סִי' כ"ח סַס"ק ל': בַּכְּנֶה ג בַּסִּי' כ"ח בְּהַגְהוֹת הַב"י אוֹת כ"ח כ' וְז"ל מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרֵא"ש וְז"ל דְּכָל שְׁהַשְּׂאִילוֹ הַמְּשָׁאֵל ע"ד לְקַדֵּשׁ בּוֹ הָאִשָּׁה הָיָה מְקַדְּשֵׁת גְמוּרָה אֲבָל מִדְּבָרֵי הָרַב בַּעַל הָעֵיטוֹר שְׁלֹא חִזְקָה נִרְאָה דְּבָכָל גְּוֹנָא לָא הָיָה מְקַדְּשֵׁת וְכ"כ מִהַרְח"ש וְז"ל בְּתִשׁוּבָה סִי' ל"א וְט"ו וְכו' עכ"ל וּמ"מ בְּסוּף הָעֵלָה הַכְּנֶה ג כְּהָרֵא"ש וְאִין דְּבָרִי מְוַכְרְחִים: סִימָן צַט בַּמ"ש הָרֵא"ש פ"ק דְּקִדּוּשִׁין ס"כ וְאֵם לָא יוֹעִיל בְּלִשׁוֹן שְׂאֵלָה כּו' וְכ"כ בְּתִשׁוֹ' כָּלֵל ל"ה סִסִּי א'.

וּבְדִין אִם אָדָם מוֹצִיא דְּבָרִי לְבִטְלָה וּבְעֵינּוּן מְקַדֵּשׁ אַחוֹתוֹ: א וְהִנֵּה כָּל זֶה שְׂפַתְבְּתִי [לְעִיל] לְהַעֲמִיד דַּעַת הָרֵא"ש מְדִינָא אֲבָל רְחוּק הוּא בְּפִשְׁט דְּבָרִי לְמַעֲיִין בּוֹ שְׁנִרְאָה שְׂפַתְבְּתִי שְׁהַמְּשָׁאֵל מִקְנֶהוּ מִמֶּשׁ ע"ד מִתְנָה גְמוּרָה אוֹ מַעַמ"ל עכ"פ אַע"פ שְׂאוֹמַר ל' שְׂאֵלָה (וְלֹא כַּמ"ש שְׁהַשְּׂאֵל זוֹכָה בּוֹ מְעַצְמוּ כּו').

ובמג"א סי' תרנ"ח סק"ג כ' דלהרא"ש דפ"ק דקדושין מייירי דוקא פשאין המשאיל יודע שא"א לקדש בטבעת שאולה ולמ"ש הרא"ש בפי"נ סי' מ"ח הוא אפי' פשיודע ולכאורה נראה דדינו של הרא"ש שהוא שגפרש שנתן לו במתנה אע"פ שאמר ל' שאלה פיון דבקדושין לא מהני שאלה ואנו סהדי שהיה דעתו ליתן לו בלשון שיועיל מש"ה אמדינו דעתו דה"ל פאילו נתן לו במתנה הוא פדברי ר' מאיר בפ"ק דערכין (דף ה') דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה יודע שאין ערכין לפחות מכן חדש וגמר ואמר לשם דמים וכ' התוס' ואפילו אינו יודע מ"מ דעתו ע"פ שתקנו חכמים הלשון עכ"ל ועי' גמ' ותוס' רפ"ב דנזיר לפ"ז א"ש הרא"ש דפי"נ ודקדושין דבין שיודע בין שא"י י"ל אין אדם מוציא כו' אבל הרי רבנו פליגי עלי' וקיי"ל דאדם מוציא דבריו לבטלה כמ"ש בש"ס ופוסקים בכמה מקומות והנה בהגמ"ר דקדושין סי' תקמ"ה אפילו אמר ליה לשון שאלה שחוזרת בעיניה אפילו הכי הואיל ואדם יודע שאינו יכול להתקדש אם תחזור בעין גמר ונתן לשם מתנה פדאמרינו גבי מקדש אחרתו וכה"ג נמי אמרינו במסכת שמיחות השואל חלוק מחבירו כו' עכ"ל וזהו דברי המורה הראשון שם אמנם בתשו' הר"ש משאנן דשם להמורים לא משמע פן כמ"ש דאין נאמן לומר שהשאילו מכלל דאילו הי' נאמן שאמר לשון שאלה לא הנה אמרינו פן ונלע"ד הטעם דלא דמי פלל להא דמקדש אחרתו דהתם גבי מקדש אחרתו הדברים שהוציא הם ודאי, לבטלה ואפ"ה טעמא דשמואל הוא דכיון שהנתינה שנתן לה הוא בענין שיהי' שלה לגמרי ולא בענין לאפוקי מלישניה בעיקר הענין רק ממה שנתן בתורת קדושין ואדם יודע שאין קדושין תופסין מש"ה ס"ל לשמואל דמקיימי הענין באופן אחר שיהי' שלה בדרך מתנה ולכך גם רבנו דס"ל אדם מוציא דבריו לבטלה מודו התם.

דקא אפילו ר"מ מודה דבכה"ג שאין קדושין שייכין באחרתו ע"כ פשאמר ל' קדושין הוציא דבריו לבטלה כמ"ש התוס' רפ"ב דנזיר בהריני נזיר מן הגרוגרות. דר"מ נמי מודה דאינו נזיר פיון דגרוגרות לא שייך בהם ל' נזירות כו' א"ו הכא לכ"ע הדברים שהוציא הוציא לבטלה מיהו אנו דנין על מעשה מסירת המעות שנתן מידו לידה דעל פרוך א"א להמלט מב' אופנים או שנתנם לשם פקדון או לשם מתנה ולשמואל אלימא לי' לקיים המעשה שיהי' שלה כמו שנתן שיהי' שלה בפרט שיש טעם למה שלא נתן בל' מתנה משום דכסיפא לי' מילתא ולרב לא מפקינן ממונא מחזקתו בסברא זו ותלינו דנתן לשם פקדון משא"כ הכא דנתן לשם שאלה שחוזרת בעיניה איך נעשה מזה מתנה הרי זה הפך נתינתו לגמרי וא"כ ל"ד פלל למקדש אחרתו וכל דדמי ליה דהוי מתנה לשמואל דהוא קיום הנתינה והמעשה כמו שנתן שם הדבר לטבועין פך נשאר אלא השינוי רק באופן הנתינה מקדושין למתנה וממפר למתנה.

וע"ז יש טעם משום דאדם יודע שאין קדושין תופסין כו' א"כ אין זה שינוי דמעיקרא להכי איכיון ואולינו פתר המעשה דנתן לטבועין אבל הכא נהפוך הוא לשנות המעשה ע"ז ודאי אין ראי' משם.

וי"ל דמודה שמואל לרב דלא מפקינן הפמון מחזקתו וה"ל שאלה או פקדון ועוד דגם גבי מקדש אחרתו היינו משום דאי אפשר פלל לתלות בטעות שטעה וקסבר שייכול לקדשה פגון במקדש אחרתו וכה"ג דכ"ע ידעי שאין קדושין תופסין באחרתו אבל היכא

שי"ל שטענה פגון במוכר שזדהו בשנת היובל דס"ל לשמואל דאינה מכורה פל עיקר
ואפ"ה מעות חוזרין ולא אמרי' אדם יודע כו' וגמר ונתן לשם מתנה משום דאין העולם
בקיאי בזה ולא גמר לשום מתנה משא"כ במקדש אחרותו כ"ע ידעי שאין קדושין תופסין
באחרותו לכן ס"ל לשמואל דגמר ונתן לשם מתנה כמ"ש התוס' בערכין (דף ל"ד ע"א)
ובגיטין (דמ"ה ע"א) ובפ"ק דב"מ (דט"ו ע"ב).

וכ"כ התוספות עוד במסקת ב"ק ספ"ד (דף מ"ה ריש ע"א) ד"ה מכור וא"כ להוי מעות
מתנה כמו במקדש אחרותו וי"ל שאין הפל בקיאי בדין שור הנסקל כו' וכ"כ הש"ג פ"ק
אינהו נשף גבי דיני אסמכתא בד"ה ופשוט בפ"ק ד' וה' (דף מ"ה) וז"ל מיהו דוקא
במלתא דברור לן שהוא הנה יודע בו ולא הי' יכול לטעות פגון המקדש אחרותו שיודע
בנדאי שאין הקדושין תופסין בה וגמר ונתן לשם מתנה אבל דבר שהוא תלוי דאיפא
למימר שהנותן מעות טועה כו' אז לא אמרינו דגמר ונתן לשם מתנה כו' עכ"ל והכא גבי
טבעת שאולה נדאי אין לומר דברור שלא הי' יכול לטעות כו' וכמשי"ת לקמן: קיצור
לכאורה דברי הרא"ש הם כמ"ד אין אדם מוציא דבריו לבטלה ונהרי לא קיי"ל פו.

ואין לומר דדמי למקדש אחרותו משום דעושה מעשה ולא דברים לבד דשאני במקדש
אחרותו דלשמואל מקיימים המעשה שנתן שיהי' שלה לטבועין ולכך הוא מתנה משא"כ
הכא נהפוך הוא ועוד התם ג"כ היכא שי"ל שטענה לא הוי מתנה והכא י"ל שטענה וסבור
דשאלה נמי מהני פדלקמן): ב והנה כת"ר כ' דיש לדמות נד"ז למקדש אחרותו יותר
מלענין אין אדם מוציא דבריו לבטלה מצד ג' טעמים דהא ע"כ הא דמקדש אחרותו איתא
אפילו לרבנו דפליגי ארבי מאיר אשר ע"כ הנראה לחלק ביניהם בג' אופנים הא' מצד
הסיבה שמחמתה באנו לתקן ולשנות הדבור דהתם איננו כ"א דבור ולעצמו בלבד באופן
שאף לפי פשוטות דבריו אין כאן כ"א שיחה בטילה ס"ל לרבנו דאדם עשוי להוציא
דבריו לבטלה משא"כ היכא שעושה מעשה פגון שמסר מעות לאחרותו כו' דיש לחלק
בין דבור למעשה ע"ד החילוק שכ' הרשב"א גבי הוחזקה נדה כו' לפמ"ש הט"ז ססי' א'.

וה"ה במוסר טבעת לחבירו לקדש לא אמרינו שעשה כ"ז לבטלה עכ"ד והחילוק זה
לחלק בין דבור למעשה מצינו ג"כ בגמרא בגיטין ס"פ התקבל (דס"ז סע"א) מעשה לא
עבדי דבורא קא אמרי' כו' וקיימתיה ג"כ מסברא לומר דהא דלא חיישינו במקדש אחרותו
לשמואל שנתן המעות לפועל בטל ורצה לשחק בה דומיא דאמרי' לרבנו אדם מוציא
דבריו לבטלה וה"נ שמה פיון לא לפקדון ולא למתנה רק רצה לשחק בה.

א"ו צ"ל דדוקא דברים שייך לומר שמוציא לבטלה דאין הפסד בזה אבל שיוציא מעותיו
ליתנם לאחר לבטלה לא אמרינו דירא לנפשו פן יחזיק בהן מש"ה לא תלינו בהכי לכן
ס"ל לשמואל דגמר ונתן לשם מתנה.

ולרב נמי י"ל דלא תלינו בפועל בטל רק לפקדון כו' אלא דהיה חושש שלא תקבל ממנו
מש"ה אמר ל' קדושין ובב"מ (דט"ו ע"ב) שם יש טוב טעם יותר דמלבד הפקדון עוד
יש לו תועלת כמש"ש אנא איחות לארעא ואיעבוד ואיכול בגונה פי היכי דהנה קא עביד
איהו ולכי אתי מרי דארעא זוזאי נהוו פקדון כו' וז"ל השט"מ שם בשם הריטב"א לאו
לשם פקדון ממש דא"כ לית ליה רשותא למוכר לאנפקינן כו' ע"ש ואפשר דמה"ט פסק
התם רבא פ"ב אע"ג דבמקדש אחרותו קיי"ל לשמואל פמבואר בש"ע אה"ע סי' נ' סעי'

ב' משום דהקא מסתבר טעמיה דרב למיתלי בפקדון כזה פיון שיש טעם למה שנקנס בספק להוציא מעותיו מידו על שדה שמפיר בה שאינה של המוכר ושיצטרף אח"כ להוציאם בתורה דמשום שיהי' פקדון לבד קשה לתלות שיכניס מעותיו לבית הספק שהרי המוכר יטעון חיימת דקטרי סברת וקיבלת אבל משום הנאת אכילת פירות שפיר תלינו בצירוף הפקדון אבל גבי מקדש אחותו דאין לתלות רק דעשה כן כדי שתקבל ממנו פקדון לא תלינו בהכי דאמדינו דעת' שלא הי' עושה כן בשביל דבר זה לבד ליקנס לבית הספק שאחותו תטעון שמסתמא נתן למתנה כמו שנתן שיהי' שלה אלא שנתן בתורת קידושין נהרי כ"ע ידעי שאין קדושין תופסין באחותו מש"ה קיי"ל התם כרב והקא כשמואל ומוכן מזה ג"כ דכל היכא דאיכא לקנים המעשה כמו שאמר מקיימים כמו גבי הפיר בה שאינו שלו קיי"ל כרב פנ"ל משום שיש פנים לומר שנתכנין כמו שאמר שיהי' שם מכירה עד שיבא מרא דארעא ר"ל שיאכל הוא הפירות ואח"כ יהי' פקדון כו' משא"כ במקדש אחותו דליכא שום אופן לקנים הדברים כפשוטן קיי"ל דתלינו במתנה דמסתבר טפי מפקדון מטעם הנ"ל ובפועל בטל לגמרי ודאי לא תלינו פנ"ל.

ועיין בהרא"ש פ"ק דב"מ ס"ס' ל"ט שכתב ונ"ל ומהא דפסק דמעוות יש לו אין לדקדק דהלכה כרב במקדש אחותו דדילמא שאני בין אחותו לזוכראה עכ"ל והלח"מ פ"ו מהלכות זכייה ה"כ דקדק מדברי הרמב"ם דאין חילוק בין אחותו לזכרית כגון אשת איש ולכן כ' הוא ז"ל טעם אחר לחלק ביניהם ע"פ פרש"י בב"מ שם דט"ו ע"ב ד"ה בין לרב שכתב סבור הי' שהמכר יהי' קנים ולא הנה בקי בדין כו' עכ"ל ולהכי התם פיון דטעי מעוות יש לו.

ולפע"ד לא דק כלל בפרש"י דרש"י לא כתב כן רק לדעת המקשן שהקשה בין לרב כו' פלומר היכן מצינו לומר טעמא דרב כדפ' הש"ס דגמר ונתן לשם פקדון כו' אלא ודאי טעם אחרניא הוא אבל למאי דמתרץ הגמרא לכי אתי מאריה דארעא זוזאי נהוו לרב דאמר פקדון פקדון כו' עכצ"ל שלא הי' סבור כלל שיהי' המכר קנים ועיין מ"מ פ"ד מהלכות עבדים ה"א ד"ה ויש להסתפק ועי' בשעה"מ פ"ו מהלכות זכייה שם ועי' בספר המקנה באה"ע סי' נ' ועיין בתוס' דב"ק דמ"ה ע"א משמע ס"ל בפשיטות דהלכתא כשמואל במקדש אחותו וכ"ד הגמ' דקדושין ולפמ"ש לחלק בין זה להפיר בה שאינו שלו פנ"ל: קיצור.

(יש לחלק בין הא דקיי"ל דאדם מוציא דבריו לבטלה להא דמקדש אחותו דלא תלינו לכ"ע דעשה כן לפועל בטל דיש לחלק בין דבור למעשה וגם הא דבהפיר בה שאינו שלו קיי"ל כרב דמעוות יש לו אע"ג דמקדש אחותו או נכרית א"א קיי"ל דהוי מתנה כשמואל משום דבהפיר בה שפיר מסתבר הטעם שלפקדון נתן פיון שפקדון זה יש בו הנאת אכילת פירות כו'): ומעתה מוכן דענין מקדש אחותו והפיר בה שאינו שלו ומוכר שדהו בשנת היובל לא שייכו כלל אי אדם מוציא דבריו לבטלה אי לא דלכ"ע שיוציא מעותיו לבטלה ליתנם לזולתו ובאופן שזולתו יוכל להיות לו טענה בהם שהם שלו פנ"ל באריכות ויצטרף לבוא עמו בדינא ודיינא ודאי לא תלינו שיעשה זה לפועל בטל רק אא"כ הוצרך לפקדון להפקיד כו' וכה"ג משא"כ גבי דברים בעלמא שעדיין לא הוציא מעותיו שפיר ס"ל לתקמים דאדם מוציא דבריו לבטלה.

ויתנישב עוד בזה דהנה נזכר לעיל שהתוס' בערכין כ' דלר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה אזי לאו דוקא משום שיודע שאין ערכין לפחות מן חדש וגמר ונתן לשם דמים. אלא אפי' אינו יודע מ"מ דעתו ע"פ שתקנו חכמים הלשון כנ"ל הרי היכא דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה ס"ל להתו' דאין חילוק בין יודע לאינו יודע והנה כבר נת' דלענן שיוציא מעותיו לזולתו לבטלה ולשחוק כ"ע מודו דאמרין שלא יעשה פזאת כנ"ל ואפ"ה כ' התוס' להדיא דהיכא שאינו יודע תלינן שנתפנין למה שאמר ממש ומ"ש מההיא דערכין הנ"ל אכן לפי האמת ל"ד להדדי דהתם גבי ערכין פנין שנתרצה ליתן המעות להקדש ס"ל לר"מ דלא קפדינן אלישני' ודעתו ע"פ שתקנו חכמים הלשון.

מאחר דעכ"פ מרנצה ליתן הדמים להקדש משא"כ ה"כא אנו באים לומר שנתן לו במתנה משום דאל"כ לא ה"ה מוציא מעותיו לפועל בטל ולשחוק וכשיש לתלות שלא ידע שהוא פועל בטל מהכ"ת ניתלי בהכי: ומעתה מוכן שאין מקום להשגתו עלי מאי פסקא לדמות לההיא דר"מ ולא לההיא דקדושין דמקדש אחרתו כו' כי ממקדש אחרתו אין שום ראיה פלל להרא"ש דהרי גבי מקדש אחרתו מבראך להדיא דדוקא משום שאדם יודע שאין קדושין תופסין באחרתו כנ"ל וליכא דטעי בהכי מש"ה הוא דתלינן במתנה אבל היכא די"ל שטעיה לא תלינן בהכי וכן"ל בפ"ש התוס' במוכר שדהו בשנת היובל וכ"כ בחה"ר גיטין דמ"ה דשא"ה דכל אדם יודע כו' אבל ה"כא לאו כ"ע דינא גמירי (ור"ל דאחרתו הוא דבר הנראה ונגלה לכל שאין שום אדם שיקדש אחרתו משא"כ התם י"ל דלא גמר הדין).

והנה גבי טבעת שאולה כ' הרא"ש בהדיא בפ"ק דקדושין דכ"ע לאו דינא גמירי והיו סבורין שיועיל ל' שאלה כו' וכ"כ בתשו' פלל ל"ה וא"כ ל"ד פלל למקדש אחרתו ואדרבה משם ראי' להפך דדמי למוכר שדהו בשנת היובל דלא תלינן במתנה פנין דלאו כ"ע דינא גמירי לכן תלינן דנתפנין כמו שאמר דמהכ"ת להשיאו לכונה אחרת מאחר דל"ל אדם יודע כו' (וא"כ לא יעשה פועל בטל דהנה סביר שיועיל גם פשישאלהו וכמו שפיקש ממנו המקדש שישאל לו הטבעת) וממקדש אחרתו לא מוכח רק היכא דאדם יודע כו' כנ"ל אבל מההיא דר"מ שפיר הנה מוכח לכאורה לכמ"ש התוס' דאפילו ל"ל אדם יודע כו' אמרינן דאין אדם מוציא דבריו לבטלה.

וחנם השיג מעלתו עלי וז"ל בשגם שא"כ גם אליכא דר"מ לא מיתוקמא שפיר לפ"מ שהטעם הרא"ש ז"ל כאן דלאו כ"ע דינא גמירי והנה סבור כו' והרי התם בדר"מ אדרבה עיקר הטעם דאדם יודע כו' משא"כ אי טעי וסבר דגם פחות מן חדש נערה כו' ע"ש בגמ' דערכין עכ"ל מע"ל ולא ידעתי למה הכחיד דברי התוס' שכ' להדיא דאפי' אינו יודע מ"מ דעתו כו' ובנדאי דל"פ על הגמ' דפי' טעמא דר"מ משום אדם יודע כו' אלא ס"ל להתו' דהא במסקנא אמרי' התם הוא דטעי סבר כו' איכא נמי לפחות מן חדש כו' וס"ל דדחוק דר"מ יחלוק ע"ז להכי פי' ד' ר"מ דבין שיודע בין שא"א"ש דביודע הטעם כמ"ש הגמ' נאפי' א"י דעתו כמו שתקנו חכמים הלשון וכ"כ השט"מ פ' אע"פ אגמ' נ"ח ב' (והוא בשט"מ ט"ו ב') דההיא דפחות מן חדש נמי לאו כ"ע בקיאי בי' וכ"ש שם גבי מקדיש דשלב"ל יעו"ש (ולכאורה זה מוכרח ודאי דלא שייך לומר ע"ז אדם יודע כו') אלא דלעולם לר"מ אין דעת מקדיש להוציא דברים אלא על דבר שאפשר ואע"ג דבשעת

הקדישו לא הי' יודע דאין אדם מקדיש דשלב"ל מ"מ איהו לדבר שאפשר איכונן וכל היכי דמצי ליחול ליחול וכינן דא"א בלא נדים מתקנינן לישנ' דה"נ קאמר עכ"ל וקשטא לפ"ז הי' מקום לקנים סברת הרא"ש גבי טבעת שאולה גם לפ"מ שהטעים הרא"ש פיון דלאו כ"ע דינא גמירי כו' דענין אמדינן דעת' (שפרא"ש) דכינן דמסרו לידו לקדש בו את האשה שדעתו שאם לא יועיל ל' שאלה שיתנהו לו בלשון אחר המועיל לענין קידושין ולכל הפחות מעמ"ל עכ"ל היינו כמו גבי ערכין ומקדיש [מעשה] ידי אשתו דאנו מקימי' הענין אע"פ שלא אמר בל' המועיל וגם לא שינה אדם יודע כו' אלא אע"ג דלאוגמיר דינא ועכצ"ל משום דאמדינן דעת' שפיון שנתרצה להקדיש זה דעת' שיהי' ע"ד שאפשר כו' כנ"ל בשם השט"מ ונתוס' וע"ז שפיר הקשיתי דמאן שמעת דס"ל הך סברא ר"מ לבד אבל רבנן פליגי עלי' ואין לומר הלא נת"ל דלענין שנאמר שיוציא מעותיו לזולתו לבטלה גם רבנן מודו דלא תלינן בהכי וא"כ בנ"ד שמסר לו הטבעת ה"ל כאילו הוציא לבטלה ז"א דכבר נתבאר דלרבנן לא אמרינן דלא תלינן בהכי רק היכא שאדם יודע כו' כמו במקדש אחרתו שאז אם לא נתן לשם מתנה לשמואל או פקדון לרב עשה פועל בטל וזה לא תלינן משא"כ בנ"ד שי"ל דטעי כמ"ש הרא"ש להדיא.

א"כ לא עשה פועל בטל רק שבאנו לומר משום דאמדינן דעת' כו' ונהך סברא בדר"מ שייקא דשמעינן לי' הכי כנ"ל ורבנן פליגי עלי' גבי דיבור בהקדש וגבי מקדיש [מעשה] ידי אשתו דלא אמרי' נעשה כו' וממילא דפליגי נמי בנ"ד אע"פ שהוציא מעותיו מאחר דלא אזלי בתר אומדן דעת' אין לחלק לענין זה בין דיבור לגבוה מעשה ולא חלקנו בין דיבור למעשה רק היכא דאדם יודע כו' שאז י"ל דדיבור יוציא לבטלה.

אבל לא יוציא מעותיו לזולתו שזולתו יהי' לו טענה לעכבם כנ"ל אבל לגבי אמדינן דעת' בהיכא דאינו יודע כו' אין מקום לחלק ביניהם ואת"ל דמודו רבנן גבי מעשה כנ"ד דטבעת שאולה הו' מודו ג"כ גבי אמירה לגבוה.

ומדפליגי התם ה"ה הכא: קיצור. (מש"ה גבי אין אדם מוציא דבריו לבטלה אפילו אינו יודע פיון שנתרצה בהענין דעתו ע"פ מה שתיקנו חכמים הלשון משא"כ גבי מוכר שדהו בשעת היובל כשי"ל שטעה א"כ לא נתרצה בהענין ליתן מתנה ובנדון משאיל טבעת לקדש מאחר דלאו כ"ע דינא גמירי א"כ לא נתרצה במתנה רק י"ל משום דא"כ יהיו דבריו ומעשיו לבטלה ונהרי רבנן פליגי ע"ז ועוד דגם לר' מאיר כפאן אינו לבטלה דסבור ששאלה מהני ומה יעשה שטעה אבל למתנה לא נתרצה כלל ול"ד להא דערכין דעכ"פ נתרצה ליתן הדמים): ד ונהנה התוספות ר"פ המדיר (דף ע' ע"ב) ד"ה אלא כ' דאף לר"מ משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה יש לנו לתקן דיבורו כו' דאינו אלא תיקון מלה בעלמא אבל להוסיף על הדבור מה שלא אמר כלל אין לנו להוסיף כו' ומש"ה אפילו לר"מ לא אמרינן נעשה כאומר לה צאי מעשה דניך למזונותיך ע"ש והשט"מ ר"פ המדיר כתב בשם הריב"ש שלא אמר ר"מ אין אדם מוציא דבריו לבטלה אלא בהקדש אלא שפייגים וצ"ע ובדיקה בתלמוד ולפעד"נ להביא רא' מהא דספ"ק דנדירים (די"ג ע"ב) גבי קונם פי מדבר עמך כו' דפרכי' ונהרי אין נדרים חלין אלא ע"ד שיש בו ממש ונהוצרך רב יהודה לתרץ באומר יאסר פי כו' ולמה הוצרכו לזה מ"ש ממקדיש מעשה ידי אשתו דאמרי' נעשה כאומר משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה כו' הן אמת ה"ן שם כ'

דנעשע קאומר קאמר פֿינן שְׁהַזְכִּיר הַיָּדִים וּבפ"ב דְּנִדְרִים דט"ז סע"ב כ' דלפ"ז גַּם בְּמַקְדִּישׁ [מַעֲשֵׂה] יָדֵי אִשְׁתּוֹ נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר יִקְדָּשׁוּ יָדָיו כּו' פֿינן שְׁהַזְכִּיר הַיָּדִים אֲלֵא דְהָא לָאו כ"ע ס"ל הָכִי וְהַרְמַב"ם מְפָלְגֵם: וְכַמְבּוֹאֵר בּש"ע אה"ע רס"י פ"א דְּבִאוֹמֵר יִקְדָּשׁוּ יָדָיו לְעוֹשֵׂיהֶן כָּל מַעֲשֵׂה יָדָיו קִדְּשׁ אֲבָל הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יָדָיו אִשְׁתּוֹ הָרִי זֶה עוֹשֶׂה וְאוֹכֵלֶת אֲלֵמָּא דְלֵא אֲמַרְיָנוּ נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר וְגַם פִּשְׁטָא דְגַמְרָא פִּרְקָא אע"פ (דנ"ח ע"ב) מִשְׁמַע דְּוָקָא לר' מֵאִיר אֲמַרְיָנוּ נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר וְלֵא לְרַבִּינָן.

וְאִין לֹמֵר דַּמְש"ה לֵא אֲמַרְיָנוּ בּספ"ק דְּנִדְרִים נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנוּ לְאוֹקוּמֵי מִתְּנִיתָן אֲפִילוּ פִּרְבָּנוּ דַּמ"מ אִם כֵּן גַּבֵּי קוֹנָם שְׁאֲנֵי יִשְׁן כְּשֵׁלֵא הַזְכִּיר הַפָּה דְתַנּוּ פ"ב דְּנִדְרִים (דף י"ד ע"ב) דְּאִינוּ נִדְרֵי מְדֹאֲרֵימָא רַק מְדַרְבָּנוּ אַמַּאי ל"פ ר"מ וְלֹמֵר פֿינן שְׁאִין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבִטְלָה ה"ל כְּאוֹמֵר קוֹנָם עֵינֵי לְשִׁינָה וְא"כ מְזַה רְאָיָה לְהַרִיב"ש שְׁלֵא אֲמַר ר' מֵאִיר אִין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבִטְלָה אֲלֵא בְּהַקְדָּשׁ אָף י"ל דְּגַם לְחִילּוּק הַתּוֹסְפוֹת א"ש דְּהֵתָם פְּשֻׁתָּא דְּהַזְכִּיר הַיָּדִים שְׁאֲמַר מַעֲשֵׂה יָדָיו וְאִינוּ מִתְּקַנִּים דַּה"ל כְּאוֹמֵר יִקְדָּשׁוּ יָדָיו לְעוֹשֵׂיהֶם אִינוּ אֲלֵא תִקּוּן מְלָה בְּעֵלְמָא מִשְׁא"כ כָּאִן שְׁלֵא הַזְכִּיר הַעֵינָיִם כָּלֵל רַק קוֹנָם שְׁאֲנֵי יִשְׁן אִם בְּאִינוּ לֹמֵר דַּה"ל כְּאוֹמֵר קוֹנָם עֵינֵי לְשִׁינָה ה"ל לְהוֹסִיף עַל הַדְּבֹר מַה שְׁלֵא אֲמַר כָּלֵל וּצ"ל גַּבֵּי עֵרְףָּה כְּלֵי דְמַעֲרָף לְדַמִּים ג"כ אִינוּ אֲלֵא תִקּוּן מְלָה פֿינן שְׁהַפֵּל עַנְיָן נְתִיבֵת שְׁוִיּוּי הַפְּלִי לְהַקְדָּשׁ וְלְכַאוֹרָה יֵשׁ קוֹנְשֵׁי עַל הַרִיב"ש מְהָא דַּרְפ"ב דְּנִזִּיר (דף ט' ע"א) גַּבֵּי הַרִיבֵי נִזִּיר מִן הַגְּרוּגְרוֹת דְּמְבּוֹאֵר בְּגַמ' שְׁם דְּשִׁינָה בְּזַה עַנְיָן אִין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבִטְלָה וּצ"ל דְּנִזִּירוֹת הֵיוּ בְּהַקְדָּשׁ כַּמ"ש בְּנִזִּיר קְדוּשׁ יְהִי כּו' שְׁנַעֲשֶׂה גּוֹפּוֹ קְדוּשׁ בְּקוֹנְשֵׁי יִתְרָה שְׁעַל מַת לֵא יָבֵא כּו' כְּכַהֵן גְּדוֹל וּכ"כ בְּתִשּׁוּי מַהֲרִי"ט ח"א ס' ג' נ"ג בַּד"ה וְכָף נ"ל בְּיִרְוֹן שֶׁל דְּבָרִים וְצ"ל וְנִזִּיר הוּא עֲצָמוֹ נִתְפַּס בְּנִדְרֵי וְנִתְקַדָּשׁ גּוֹפּוֹ דְּוָמְיָא דְכַהֵן כּו' כְּדַמּוּכַח בַּר"פ שְׁנֵי דְנִזִּיר דַּב"ש סְבָרֵי אִין שְׁאֵלָה בְּהַקְדָּשׁ וְכִי הֵיכִי דְאִין שְׁאֵלָה בְּהַקְדָּשׁ כָּף אִין שְׁאֵלָה בְּנִזִּירוֹת דְּכַהֵן דְּמִי דְּגּוֹפּוֹ קְדוּשׁ דְּכַתִּיב קְדוּשׁ יִהְיֶה כּו' וְע"כ לֵא פְּלִיגֵי ב"ה עֲלֵייהוּ אֲלֵא דְאִיהוּ ס"ל דְּנִשְׁאֲלִין עַל הַהַקְדָּשׁ כּו' וְעַפ"ז נִרְאָה אִיפְכָּא מַמ"ש כַּת"ר לְחִלּוּק בֵּין הַהִיא דְּעֵרְףָּה כְּלֵי לְרַבִּינָן לְנִדּוֹן טַבְעַת שְׁאוּלָה מִצַּד אֲפִן הַשִּׁינּוּי דְּהֵתָם הָעַנְיָן מְשׁוּנָה דְּעֵרְףָּה הוּא דְּבַר הַקְּצוּב בַּתּוֹרָה וְדַמִּים כְּפִי שְׁוִינָה מִשְׁא"כ בֵּין שְׁאֵלָה לְמִתְּנָה ע"מ לְהַזְכִּיר לֵא רְחוּק הַשִּׁינּוּי בְּעַנְיָן בְּפִרְט לַפ"ד בְּנֵי אָדָם וּלְפַע"ד מוּכַח מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דַּר"פ הַמְדִיר לְהַפָּךְ מִשְׁ דְּהָא ס"ל דְּאֲפִילוּ לר' מֵאִיר אִין אֲנוּ מִתְּקַנִּים לְשׁוֹנוּ אֲלֵא תִקּוּן מְלָה בְּעֵלְמָא וְא"כ עַכְצ"ל דְּמַעֲרָף לְדַמִּים אִינוּ אֲלֵא תִקּוּן מְלָה בְּעֵלְמָא וְהִינּוּ פֿינן שְׁאִין שׁוּם נְפִקוּתָא בְּגוֹף הָעַנְיָן דְּהַפֵּל עַנְיָן א' שְׁיִתּוֹ דְּמִי הַפְּלִי לְהַקְדָּשׁ מִשְׁא"כ זֶה שְׁנַפְרֵשׁ דַּמ"ש שְׁאֵלָה ר"ל מִתְּנָה אֲפִילוּ ע"מ לְהַזְכִּיר ה"ל לְהוֹסִיף עַל הַדְּבֹר מַה שְׁלֵא אֲמַר כָּלֵל וּמ"ש כַּת"ר בְּשֵׁם הַשֵּׁט"מ דְּכַתּוּבּוֹת פ' אע"פ דַּנ"ח ע"ב שְׁכַתּוּבּ בְּשֵׁם הַרִיטְב"א גַּבֵּי מַקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יָדֵי אִשְׁתּוֹ דְּאֲמַרְיָנוּ לר' מֵאִיר נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר כּו' אע"ג דְּלֵא שְׁיָיָה לֹמֵר אָדָם יוֹדֵעַ כּו' מִשּׁוּם דְּאִין הַשִּׁינּוּי כָּל כָּף מִתְּקַנִּינוּ לְשִׁינָה אֲבָל מַעֲרָף לְדַמִּים שְׁיָיָה גְּדוֹל דְּוָקָא מִשּׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ כּו' אֲמַרְיָנוּ דְּלִשְׁמֵ דְּמִים קְאָמֵר: וּמְזַה מוּכַח כַּת"ר דְּמַעֲרָף לְדַמִּים הֵוָה שְׁיָיָה גְּדוֹל יוֹתֵר מִשְׁאֵלָה לְמִתְּנָה ע"מ לְהַזְכִּיר אִין זֶה רֵאִי כָּלֵל מִשְׁנֵי טְעָמִים הָא דְּהָא תוֹס' פ"ק דְּעֵרְכִין הָעֵלּוּ דְּגַם גַּבֵּי עֵרְףָּה מִתְּקַנִּינוּ לְשִׁינָה אָף הֵיכָא שִׁי"ל שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ שְׁאִין עֵרְףָּה לְפָחוֹת מִכֵּן חִדָּשׁ וְכֵן הָעֵלָה בַּשֵּׁט"מ דְּכַתּוּבּוֹת שְׁם א"כ לַפ"ז א"צ לְחִדָּשׁ כָּלֵל דְּמַעֲרָף לְדַמִּים הֵוָה שְׁיָיָה גְּדוֹל יוֹתֵר מִכֵּין מִתְּקַנִּישׁ מַעֲשֵׂה יָדֵי אִשְׁתּוֹ לְיִקְדָּשׁוּ יָדָיו

לעושיהן הב' דאף את"ל דמערך לזמנים הנה שינוי גדול יותר מ"מ עכצ"ל דאינו אלא תקון מלה בעלמא פנ"ל משא"כ משאלה למתנה הנה ודאי הוספה דבר מחודש ממש ומ"ש כת"ר עוד לחלק ע"פ דברי הריב"ש דהפלוגתא דר"מ ורבנן נראה שלא מצינו רק גבי הקדש דאין שם קנין אחר זולת האמירה שהיא כמסירה להקדושה לכן אם גם האמירה שלא להונן לא נשאר דבר כו' ואף אם אמר בלבד לא מהני דהא צריך להוציא בשפתיו משא"כ גבי מתנה וכה"ג דגם זולת האמירה יש קנין משיכה וכה"ג.

לכן אם מאיזו צד שיהי' נדע דדעתו וכוונתו של הנותן לדבר הראוי לחול די בכך ומה שדיבורו משופש לא איכפת לן דאם לא יועיל לא יזיק ג"כ ודברי הוא פאילו אינו לא שנוצטרך לסרס ולתקן דיבורו עכ"ד והנה מה שכ' מעל' לחלק דגבי מתנה וכה"ג כו' יש לזה פנים ועכ"ז הרי קיי"ל דדברים שבלב אינן דברים לסתור אמרי פיו וכמ"ש בכה"ר פ"ב דקדושין (דף נ'): וא"כ אף אם הי' בלבד שיהי' מתנה לא מהני פיון שאמר בהדיא רק לשון שאלה.

וכ"ש ש"ל דלא הי' בלבד פלל ע"ז דהא לאו כ"ע דינא גמירי שצריך מתנה ולא די משאלה ואף אם הוא בענין שאם הי' יודע שצריך מתנה לא הי' מונע א"ע גם מזה מ"מעכשיו שלא עלה בלבד א"כ הרי לא נתן וכיוצא בזה כ' הש"ג פ"ק איזהו נשף שם ונ"ל ופשוט בפרק ד' וה' (דף מ"ה) דאיכא למימר דהמתנה תנאו או המקבל עליו לעשות דבר פלוני לא קבל עליו פל הצדדין שפאותו הדבר דהא מי שהפיר בשור שהוא נגזן וקבל עליו שמירת גזקו והנזק השור פטור השומר כו' דלא מסיק אדעתיה הך מילתא שיהי' אין שור מתניצב לנגדו מפחד כו' עכ"ל ע"ש.

והרי התם מאחר דקיבל עליו שמירת גזקין כ"ש שאם הי' בעל השור מבקש ממנו שיקבל עליו ג"כ שמירת שלא ינזק מאחרים שהי' מקבל עליו מאחר דדבר קל הוא יותר הרבה משמירת גזקו מהך טענה גופא דאין שור מתניצב לנגדו מפחד.

ועכ"ז מאחר דלא אסיק אדעתיה ולא קיבל עליו זה התנאי אין לחייבו עליו ולא אמרינן דיש בכלל מאתים מנה ועי' בגיטין פרק מי שאחזו (דף ע"ג ע"א) גבי קבילו עליהו פל אונסא דמתיליד דעכ"ז אונסא דלא שכיח לא קבילו עליהו אף שאם היו מבקשים זה הדבר מהם י"ל שהיו מקבלים עליהם מאחר דלא שכיח פלל זה הדבר והובא בש"ע ח"מ סי' רכ"ה סעי' ג' ד' כ"ש בנד"ז דמתנה דבר גדול הוא יותר משאלה שלא נאמר דמפיון שאם הי' מבקש ממנו ליתנו לו במתנה הי' נותן לכן גם עכשיו שנתן לו בשאלה ה"ל ממילא כמתנה מאחר דמ"מ לא אסיק אדעתיה פלל ליתנו לו במתנה מהיכן תתנהו המתנה מעצמה רק גבי מקדש אחותו שם שפיר י"ל פן דעכ"פ הרי נתן לה הדבר לטבועין ואף שפירש לקדושין לא שייך פאן דברים שבלב אינן דברים לסתור אמרי פיו מאחר דאמרי פיו בלא"ה בטלין ומבוסטלין וגם הוא ידע מזה כשאמר שדיבורו בזה הוא חרס א"כ שם הדברים שבלב וגוף המעשה עצמה מסייעים להיות מתנה ועכ"ז כשי"ל שלא נתפזן למתנה רק לפקדון טוב כמו בלקח שדה מגזלן קיי"ל דאין זה מתנה פנ"ל וכ"ש גבי משאיל טבעת לקדש שיש לפרש המעשה והדבור הפל כפשוטו דלא מהני המשיכה פלל אף אם הוא בענין שאם הנה יודע שצריך דוקא ליתן במתנה הנה נותן וכנ"ל גם מ"ש כת"ר דטעמא דרבנן דפליגי אר"מ משום דאף אם אמר בלבד הרי לא הוציא בשפתיו זה

אינו דהא רבנן פירשו טעמם בהדיא משום דאדם מוציא דבריו לבטלה דאלת"ה (ה"ל) עדיפא מהה סברא הל"ל דהרי לא הוציא בשפתיו עכ"פ ומה לנו ולכוננתו א"ו דאי ידעינן דגמר לשם דמים הנה מהני אע"ג שאין לשונו מתקן והיינו אומרים נעשה כאומר כו' ועיין בתוס' פ"ק דערבין (דף ה' סע"א) דמדבריהם מוכן דלק"מ מהא דלא הוציא בשפתיו בטוב פיו דגמר בלבו אלא טועה בדבורו ועיין במסכת שבועות (דף כ"ו ע"ב) גמר בלבו מניין כו' ותרומה פרש"י שם תרומת מלאכת המשכן א"כ ערכין דהנה קדשי בידק הבית הם ג"כ בכלל זה באופן דנראה ודאי דרבנן לאו מה"ט דלא הוציא בשפתיו אתו עלה פלל ועי' בתוס' רפ"ב דנזיר שביארו טעמא דר' מאיר ומשם יובן ג"כ לרבנן: קיצור התוס' ר"פ המדיר כ' דגם לר"מ אין לנו להוסיף על הדבור מה שלא אמר פלל רק תיקון מלה בעלמא ולפ"ז משאלה למעמ"ל הוי הוספת דבר חדש וגרע מערה לדמים שאין לחלק לומר דרבנן דפליגי אר"מ משום שם ליכא רק אמירה והכא משיכה דהא רבנן לאו מה"ט אתו עלה כ"א משום דהוציא דבריו לבטלה ועוד דהכא פיון שי"ל שהמשאל לא הי' מכוין פלל למתנה מאי מהני המשיכה ואף אם הוא בענין שלא הי' מונע מלימתן במתנה ג"כ מ"מ עתה עכ"פ דלא נתן רק בתורת שאלה אינה מתנה פלל וראי' מב"ק (דמ"ה) ומגיטין (דע"ג א'): ה' ולכאורה יש לקיים הראיה ממקדש אחרותו שהביא בהגמ"ר דקדושין בענין זה בסי' תקמ"ה פשנאמר דאדם יודע בנדאי שאי אפשר לקדש בטבעת שאולה שפך משמע בהדיא דעת הגמ"ר שם.

ואפשר שכ"ד הרא"ש ג"כ בפרק יש נוחלין סי' מ"ו ואפשר דהראיה מקידשה בגזל דינדה בדשדנה מוכח פן דעכ"פ אפילו אשה יודעת שא"א להתקדש בחפץ שלה דאל"כ מנ"ל דאחליתיה שפא נתרצתה להתקדש בחפץ שלה א"ו אמרי' שהכל יודעי' זה וכו' ג אמרי' בפ"ב דגיטין (דף כ' ע"ב) אשה ידעא לאיקנויי כו' ע"ש בתוספת ד"ה אשה דהיינו אפילו בדבר שהוא יחזיר לה ולא חיישינן דלא גמרה ומיקנא אלא בתורת שאלה משאלתו לו כ"א אמרינן דידעא וגמרה ומקנה לי' וכן משמע מפי' רש"י שם וכ"כ הרא"ש וכ"כ בחי' הריטב"א מיהו זה אינו דהתם האביעא אף אם ידעה שצריכים שטר מקנה מ"מ שפא לא גמרה ומקנה פיון דעתיד להחזירו לה וע"ז מסקינן דמ"מ גמרה ומקנה והיינו כשיודעת שעכ"פ צ"ל שטר מקנה.

משא"כ בנד"ז שהספק שפא אינו יודע פלל שצריף ליתן במתנה דייקא אמנם הריטב"א כ' בשם רש"י שם דהאביעא שפא לא ידעה לאקנויי היינו שפא לא ידעה שהיא צריכה להקנות דלא ידעה דשטר מקנה בעינן וא"כ פיון דמסיק דידעה לאקנויי היינו שגם אשה יודעת דשטר מקנה בעינן וא"כ גבי קדושין נמי י"ל דהכל יודעים שא"א לקדש בטבעת שאולה אבל לפרש"י שלפנינו ולהתוס' והמפרשים לא מוכח מידי משם.

וגם הראי' מקידשה בגזל דינדה הנה לפי' הפנ"י בקדושין שם (דף י"ג) לפ"ד רש"י אין מוכרח לומר אשה יודעת שא"א להתקדש בחפץ שאינו שלה ועזה"ר שם בשם רמב"ם משמע פן לכאורה כפי' הפנ"י מיהו הרשב"א בשם רש"י כ' דאחליתיה א"כ צ"ל דידועת וכו' וכ"ש לפמ"ש בירושלמי דחייב לה הסלע א"כ הקנתו לו כדי שתתקדש בו א"כ עכצ"ל אשה יודעת כו' וא"כ אפ"ל דה"ה אדם יודע שא"א לקדש אשה בחפץ שאול א"כ פשנאמר שרק השאליל לו הטבעת א"כ עשה פועל בטל מאחר דאדם יודע כו' ולא תלינן

בְּהִיבֵי גַבֵּי מְקַדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ כּו' א"כ תְּלִינֵן דְּלִמְתַּנְה נְתָנוּ לָהּ וְאֵע"ג רב ס"ל דְּלִפְקָדוֹן וְזֶה ג"כ אִינוּ פּוֹעֵל בְּטַל מ"מ י"ל רב לָא פְּלִיג רַק הֵתָם שְׁעַכ"פ א"א לְקַיָּיִם מַה שְּׁאָמַר לְקַדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ וּמִתַּנְה אוּ פְּקָדוֹן שְׁנִיָּהֶם לָא אָמַר א"כ שְּׁמָא פְּקָדוֹן כּו' אָבֵל הֵכָא פְּשָׁנְאָמַר לְמִתַּנְה יְהִיָּה יוֹכֵל לְקַדָּשׁ הָאִשָּׁה שְׁאִדְעָתָא דְּהִבֵּי נְתָנוּ לּוֹ טְפִי עֲדִיף לְתַלוּת בְּמִתַּנְה מִבְּפְקָדוֹן.

וְהָא דְּלָא אָמַר לְשׁוֹן מִתַּנְה י"ל כְּסִיפָא לִי מִיְלִתָּא א"נ לָא חֵשׁ לְפָרֵשׁ בֵּינָן שְׁהִמְקַדָּשׁ בִּיקָשׁ רַק לְהַשְׁאִילוֹ וּמ"מ אִין לְסִמְוֵה ע"ז מְכַמָּה טְעָמִים תְּדָא דְּהִרָא"ש פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין ס"ךְ וּבִתְשׁוּ' פְּלָל ל"ה כ' דְּלָאו כ"ע דִּינָא גְּמִירֵי וְסָבוּר שְׁיִוְעִיל שְׁאֵלָה כּו' א"כ ל"ל אָדָם יוֹדֵעַ כּו' וּל"ד לְגִדּוֹן דְּשִׁדְיָה דְּהֵתָם לְשִׁתְּמַקְדָּשׁ בְּשִׁלְה מְמַשׁ הַפֵּל יוֹדְעִים שֵׁא"א מִשֵּׁא"כ בְּשִׁאֹוֹל אִין הַפֵּל יוֹדְעִים כ"כ וּמְסֻגְנֵי דְּגִיטִין אִין רְאָיָה אֲפִילוּ לְפָרֵשׁ"י שְׁבָרִיטְבָ"א דְּשִׁאֵנֵי הֵתָם שְׁהִאִשָּׁה נוֹתְנָת לּוֹ הַטְּבָלָא דְּרָף נְתִינָה מְמַשׁ וְלָא אָמְרָה לְשׁוֹן שְׁאֵלָה וְסַתְּם נְתִינָה הָוֵי מִתַּנְה לְכֹן סְמִכִינוּ דְּאִשָּׁה יְדָעָא לְאִקְנוּיָי אָבֵל כְּשִׁאֹוֹמַר ל' שְׁאֵלָה לָא סְמִכִינוּ דִּיּוֹדֵעַ דְּהָא אִיכָא רִיעוּתָא בְּרוּרָה הַמּוֹרָה שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ מְאַחַר דְּנָתַן בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה וְעוֹד דְּאָף אַת"ל שְׁיִוְדֵעַ מ"מ מְאַחַר דַּעכ"ז אָמַר לְשׁוֹן שְׁאֵלָה א"כ מְנַלְן דְּנָתַן בְּתוֹרַת מִתַּנְה וְאִדְרָבָה מְאַחַר דִּיְדָעַ שֵׁא"א לְקַדָּשׁ בְּטַבְעַת שְׁאֵלָה וְעַכ"ז לָא אָמַר לְשׁוֹן מִתַּנְה רַק שְׁאֵלָה א"כ רִיעָא טְפִי מְאָלוּ לָא יְדָעַ עֵי' מַג"א ס' תְּרַנ"ח ס"ג וְעַכ"פ אִין לְלִמּוּד זֶה פְּלָל מִמְקַדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ מְכַמָּה טְעָמִים דְּהֵתָם נָתַן בְּתוֹרַת שְׁיִהִיָּה שְׁלָה לְחִלוּטִין וְלְכֹן אָנוּ מְקַיָּיִמִין זֶה הַמְעַשָּׂה אָף דְּאָמַר לְקִדּוּשֵׁין הָרִי אָדָם יוֹדֵעַ כּו' וְא"כ גְּמַר וְנָתַן בְּתוֹרַת שְׁנָתַן לְחִלוּטִין אָבֵל הֵכָא הָרִי בְּהִדְיָא לָא נָתַן רַק בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה וְאָף דִּיְדָעַ שֵׁא"א לְהִתְקַדָּשׁ בְּשִׁאֵלָה מַה בְּכַף אִדְרָבָה גְּרַע טְפִי בֵּינָן דִּיְדָעַ וְעַכ"ז לָא רְצָה לּוֹמַר שְׁנוֹתַן בְּתוֹרַת מִתַּנְה מִשֵּׁא"כ גַּבֵּי מְקַדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ עַכ"פ נָתַן שְׁיִהִיָּה שְׁלָה לְחִלוּטִין דֵּה"ל כְּמוֹ מִתַּנְה וְאָף דַּאֲת"ל שְׁאָדָם יוֹדֵעַ וְעַכ"ז נָתַן בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה א"כ עֲשָׂה פּוֹעֵל בְּטַל וְלַעֲיִל אָמְרָנוּ דְּמִמְקַדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ מוֹכַח שְׁאִין אָדָם עוֹשֶׂה מְעַשָּׂה לְבִטְלָה י"ל הֵכָא שְׁאֵנֵי דְּכְמוֹ שְׁבִיקָשׁ מְמַנּוּ שְׁיִשְׁאִילְנוּ כְּף הַשְׁאִילוֹ וּל"ד לְמִקְדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ דְּהֵתָם יֵה' לָהּ טַעֲנָה וְתֹאמַר שְׁבִנְדָאֵי בְּמִתַּנְה נָתַן לָהּ שְׁהָרִי נָתַן בְּפִי' שְׁיִהִיָּה שְׁלָה וְיְדָעַ שֵׁא"א לְקַדָּשׁ א"כ לְמָה הַכְּנִיס א"ע לְבֵית הַסְּפֵק א"ו בְּמִתַּנְה נָתַן לָהּ מִשֵּׁא"כ הֵכָא נָתַן רַק בְּלְשׁוֹן שְׁאֵלָה א"כ אִין לְהִמְקַדָּשׁ טַעֲנָה עָלֵיו וְלָא שְׁיִיף לּוֹמַר לְמָה הַכְּנִיס א"ע לְסִפְק.

וְעוֹד הֵתָם גַּבֵּי מְקַדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ דִּיבּוּרוֹ א"א לְהִתְקַיָּיִם בְּשׁוּם אֲנֹפֵן שְׁאִין קִדּוּשֵׁין חֲלִין בְּאַחֲוֹתוֹ וְכִינּוֹן שְׁהַדְּבוּר בְּהִכְרַח בְּטַל וְא"א לְקַיָּיִמוּ בְּשׁוּם צַד מִש"ה אָנוּ דְּנִין אֵהֲמַעְשָׂה לְחוּד וְלָא שְׁדִינּוּ הַמְעַשָּׂה בְּתַר הַדִּיבּוּר שְׁהָרִי הַדִּיבּוּר בְּהִכְרַח הוּא דְּבָר בְּטַל וְא"א לְקַיָּיִמוּ בְּשׁוּם צַד הַלְכָף לְרַב פְּקָדוֹן וְלְשִׁמּוּאֵל מִתַּנְה וְכֹן בְּהִפִּיר בְּהָא א"א עַכ"פ לְקַנּוּת דְּבָר שְׁל הַמּוֹכַר מִשֵּׁא"כ בּו"ד דִּיבּוּרוֹ יְכוּל לְהִתְקַיָּיִם שְׁיִהִיָּה שְׁאֵלָה בְּיַד הַמְקַדָּשׁ נְהִי שְׁלָא יִשְׁלָמוּ כְּוֹנַת הַקִּדּוּשֵׁין זֶהוּ מִיְלִתָּא אַחֲרִיתִי הוּא וְאֲפָשֵׁר מִשׁוּם זֶה לָא אָמְרִי' דְּגְמַר וְנָתַן אַע"פ שְׁיִוְדֵעַ כּו' בֵּינָן שְׁהוּא אָמַר שְׁאֵלָה וִיכּוּלִים לְקַיָּיִם דִּיבּוּרוֹ אֲזִלִּי בְּתַר דִּיבּוּרוֹ מִשֵּׁא"כ הֵתָם הַדִּיבּוּר בְּנְדָאֵי כְּמֹאֵן דְּלִיתָא וְעוֹד דְּגַם לְהַגְמִ"ר דְּאָדָם יוֹדֵעַ כּו' עַכ"ז לָא עֲדִיף מְבַהֲפִיר בְּהָ שְׁאִינוּ שְׁלוֹ דְּנְדָאֵי אָדָם יוֹדֵעַ שֵׁא"א לְקַנּוּת שְׁדָה שְׁאִינָה שְׁלוֹ דְּלָא כַּהֲלַח"מ.

וְעַכ"ז קִי"ל כְּרַב דְּאִין הַמְעוֹת מִתַּנְה. וְהִינּוּ מִשׁוּם שְׁהַנְתִּינָה לָא הִיָּה עַל דַּעַת מִתַּנְה כִּי אִם דְּרָף קִנְיָן וְלְכֹן אָנוּ מְקַיָּיִמִין הַעֲנָנָן כְּמוֹ שְׁהוּא בֵּינָן שְׁהוּי קַצַּת דְּרָף קִנְיָן לְשַׁעָה עַד שְׁיָבוֹא הַנְּגִזֵל מִשֵּׁא"כ גַּבֵּי מְקַדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ אַע"ג דְּג"כ נָתַן בְּשִׁבִיל קִדּוּשֵׁין דְּהוּי פְּקַנְיָן מ"מ

התם המעשה קידושין אין לה קיום אפילו לשעה לכן ה"ל כמתנה משא"כ גבי הכיר בה שאינו שלו הוי קיום להמעשה לשעה שיוירד לשדה פדרה לוקח עד שיבא הנגזל ויטרון ועמ"ש הרי"ף פ' השולח בענין מכורה לשעה כו' וכיון דגבי הכיר בה שאינו שלו מקיימים הענין דאינו מתנה מחמת זה שיש קיום לשעה אע"פ דאין זה מכירה אמיתית אפילו לשעה כ"ש הכא גבי משאיל לו טבעת לקדש דדבריו יש להם קיום לעולם כמו שאמר דבשביל שיצמח מזה שהקדושין לא יהיה להם קיום אין זה מספיק לבטל דבריו כו' ולעשות משאילה מתנה כיון דלא דמי למקדש אחרותו שעצם הדיבור אין לו קיום מצד עצמו אפילו לשעה ועו"ל שהמשאיל הטבעת סבר שהמקדש יצטרף ג"כ מטבע להטבעת וסבר שע"ז יהיו הקדושין קדושין אף שהטבעת רק שאול או שסבר שתתקדש בהנאה שתשתמש בלבישת הטבעת איזו זמן ומ"מ לענין שיהיה מתנה ע"מ להחזיר נתבאר בתשו' דלעיל טעם אחר שיש לומר כן כיון שהשאיל לו על אופן שהוא יתנו להאשה לקדשה בו א"כ הרי השאיל לו ע"ד שיתן הטבעת מתנה לאחר אלא דהאמר לשון שאילה.

ולכן צ"ל דהיינו מתנה על מנת להחזיר. ומיהו יש לחוש שסבר שיצטרף מטבע להטבעת: קיצור: (דגם לפמ"ש בהגמ"ר בשם מורה א' שאדם יודע כו' מ"מ ל"ד למקדש אחרותו דהכא אדרבה כיון שיודע ועכ"ז נתן בתורת שאילה א"כ לא רצה ליתן במתנה משא"כ התם נתן בתורת שיהיה שלה כמו מתנה ועוד התם דיבורו א"א להתקיים בשום אופן משא"כ הכא שיש לקיים שיהיה שאילה כמו שאמר אזלינן בחר דיבורו וכ"ש שהרא"ש כ' בהפ"ד דלאו כ"ע ידעי דלא פהמורה שבהגמ"ר).

סימן קוף להרב ר' נחמיה ז"ל. הנה נידון מ"ש כת"ר לתרץ דברי הרא"ש במ"ש בפ"ק דקדושין ס"ד דחזרת דמים הוי חזרה שהקשיתי עליו דכיון שהטבעת לא נאבד וישנו אצל האשה שנתנו לה מרצונו א"כ ה"ל איתא בעיני' ובגיטין פרק מי שאחזו (דע"ה א') אמרינן דאפילו רבן שמעון בן גמליאל דאמר תתן לו את דמיה לא אמר דאפשר דקא מיפייסי ליה בדמי אלא היכא דליתיה לאצטלית בעיניה היכא דאיתא בעיניה מי אמר ואף דהתם איתא בעיניה ביד מי שהתנה הבעל עמה והכא איתא בעיניה רק ביד מי שקבלו ממי שהתנו הבעלים עמו אין נפקותא דאין לומר דא"כ יתבטלו הקדושין ולכן כדי שלא לבטל הקדושין שהבעלים נתנו לו כדי לקדש ה"ל פליתא בעיניה דז"א דהא התם ג"כ יתבטל הגט שהבעל עצמו מגרשה ואעפ"כ אמרינן דמ"מ יתבטלו הגרושין כיון דבפועל ממש איתא בעיניה וה"נ דכונתה וע"ז השיב כת"ר וז"ל לכאורה דברי מעלת כתר"ה תמויהם דכאן שהטבעת ביד האשה נראה פשוט דה"ז פליתא בעיניה לגבי דיניה וכמ"ש בנתי"מ סי' רמ"א סק"ז.

אף מהיות שמעלתו שנים שבנ"ד חשוב איתא בעיניה נראה שיש לו איזה ראיה דכה"ג חשוב איתא בעיניה לכן אמרתי בחפזי דלו יהי כן אין סתירה מהגמרא דגיטין להרא"ש דקדושין די"ל דהתם רק גבי אצטליתא דגט דשייך לומר לצעורה מכונן אלא דרשב"ג פליג דאפשר דפייסה ליה בדמי פ"י ופייסה לי' כמ"ש הרשב"א סד"ה ה"נ דמייירי בדפייסה ליה בזה אמרינן אימור דאמר רשב"ג כו' פ"י דהיכא דאיתא בעיניה אפשר מודה לחכמים ור"ל דלענין זה י"ל דמודה דלצעורה ג"כ מכונן רק עיקר כוונתו לעיכובא

אינו אלא להרנוחה ולכן היכא דליתא סגי פשמתפניס בדמי משא"כ בעלמא דלא שניף
לצעורי אלא ודאי להרנוחה לבד איפניו דלכ"ע אמרינן מה לי הו מה לי דמיהו פ"א ב"רצון
דהינו פשמתפניס בדמי אין חילוק בין ליתא בעינן לאיתיה בעינן וכו"מ לכאורה מדברי
הרמ"א בח"מ סי' רמ"א ס"ז דמסתמת לשונו משמע ודאי דבכל גונוי מייירי אף באיתא
בעיניה וב"רצון מייירי אף שהנתי"מ לא פ"א פ"א וכן הרא"ש דפ"ק דקדושין ס"ד מייירי ג"כ
שמתרצה המשאל בדמים דאל"כ זה גרע מנתינה בעל פ"א דלא הוי נתינה.

ומדוקדק הלשון שפ"תב ויקנהו מן האשה כו' או יחזיר לו דמיו פ"א דנדאי מחוייב לקנות
ולהחזיר גוף החפץ אלא שאם יתרצה המשאל די בכך והוי חזרה גם לענין קיום התנאי
עכ"ל כת"ר ועפ"ז פ"תב כת"ר ג"כ שדברי תה"ד סי' שי"א פ"א פ"א פ"א פ"א פ"א פ"א פ"א פ"א
וחובה ליישב וכן נותן כת"ר היינו דהא דינו של תה"ד הוא לומר דחזרת דמים בעל פ"א פ"א
לא מהני היכא דהחפץ איתא בעינן והוכיח זה מהא דאפילו לרשב"ג היכא דאיתא לחפץ
בעיניה לא מיקיים תנאו עליו בדמיו וע"ז קושניית כת"ר דהא רשב"ג מייירי אפילו
בדפניסה ליה ועכ"ל דזה אינו רק בגט לבד משום דלצעורי ג"כ מכונן אפילו לרשב"ג
כמ"ש הרשב"א בחידושו בד"ה הא דבבבא מיינה רבי אסי וא"כ אינו ענין לדינו של
תה"ד דמייירי שבאר דברים דלהרנוחה לבד קא מיפניו עכ"ל: קיצור קושניא על הרא"ש
מהא דבאיתא החפץ בעיניה אפילו לרשב"ג לא מיקיים תנאו בהחזרת דמים וחקם א'
תירץ משום דהתם בגט גם לרשב"ג אף לצעורה גמי מתכונן לכן אפילו מתפניס בדמים
לא מהני משא"כ בשא"ד דלהרנוחה מיפניו החזרת דמים פ"א ב"רצון לכן קשה על תה"ד
סי' שי"א דהביא מהא דרשב"ג לדין תנאי בשא"ד אע"ג דדינו אמת): ב ולפע"ד דברי
תה"ד נכונים דנמשך אחר לשון רש"י שם דע"ד ב' דפי' בד"ה תתן את דמיה דלא איפניו
אלא להרנוחה דידי' הרי בהדיא דלרשב"ג להרנוחה לבד קא מיפניו ולא כפי' הרשב"א
וכן פרש"י דע"ה ע"ב ד"ה מתניתין רשב"ג ותוס' ד"ה ה"ל וכן פ"א הר"ע ברטנורה ומה
שהכריחו להרשב"א לומר דלרשב"ג אף לצעורי גמי קא מיפניו הוא משום דמשמע ליה
דבמחולין לה אף לרשב"ג אינה מגורשת כמו לרבנן י"ל דרש"י ותוספות לא ס"ל פ"א.

וכן משמע בירושלמי ספ"ח דנדרים דלרשב"ג הוי גט דהא שם מדמו הרניי פאלו
התקבלתי להא דרשב"ג דאמר פ"א עכ"ה שאינה הימנה ה"ז גט וגם י"ל דדומה ג"כ להא
דאי אפשי שתשמעני שלא בהקפדה כו' וא"כ לפ"ז י"ל דלרשב"ג להרנוחה לבד קא
מיפניו דברי רש"י דלפי' זהא"ש טפי הא דהחזרת דמים מהני בלייתא בעיניה מלפי'
הרשב"א דאף לצעורי קא מיפניו אלא דסגי בלצעורה דהחזרת מעות דמאי פסקת וכיון
דלרשב"ג להרנוחה לבד קא מכונן א"כ ה"ז דומה לתנאי שבבבא דברים והיינו דינו
דתה"ד.

אף קצת קשה לפ"ז דא"כ איך פ"תב הרא"ש בפ"ק מי שאחזו גבי מתניתין דרשב"ג דאמר
פ"א עכ"ה שאינה ממנה ה"ז גט וז"ל ולית הלכתא פ"א ר"ת ור"י ז"ל פוסקים בכל
מקום פהיא פ"ק דר' יוחנן דפסיק הלכה פ"א רשב"ג עכ"ל דמשמע דגם פ"א הלכה
פ"א וכו"ש הטור ברמזים שם ובטור סי' קמ"ג: ולפ"מ ש"ש בשם הירושלמי דנדרים
ה"ל דדין דכל עכ"ה שאינה הימנה הוא שנה לדין דמחולין לה א"כ הא התם קי"ל
דאינה מגורשת ועכ"ל דכאן לכ"ע לא קי"ל פ"א רשב"ג וכו"מ בגמרא דידן דאמרי' הא

מני רשפ"ג היא דמיקל בתנאי אלמא דהא דרשפ"ג באידך דצינדן שייכא מיהו בחי' הרשפ"א דע"ה בד"ה מתניתן ה"ו גיטף על מנת שתשמישי את אבא כתב וז"ל ולרשפ"ג דקאמר דכל שאין העפכה ממנה ה"ז גט נמי יש לחלק בין תנאי זה לתנאי דעל מנת שתתני לי מאתים וזו ואמר לה מחולין לה דהתם פינו שהתנה עליהן מתחלה ובידו ליקחם עכשיו כמו בשעת התנאי ודאי בעינו קיום התנאי אבל הכא מעיקרא לא נתפנון אלא שאם יצטרף לכה שתניק את הבן ותשמש האב.

ועכשיו שמת הבן והאב אינו רוצה בשמושה ה"ז מגורשת עכ"ל וצריף לומר דההפך בין שהאב אינו רוצה בשמושה דהוי מגורשת ובין כשהוא מוחל המאיתים וזו ואינו רוצה לקבל הוא כמ"ש הפנ"י דע"ה בד"ה פלל אמר רשפ"ג שאפשר שיש לחלק בין תולה בדעת אחרים לתולה בדעת עצמו כו' אכן לפי הירושלמי י"ל דא"צ לזה: ומה שהקשה כת"ר דהא הרשפ"א כתב דרשפ"ג מייירי בדפייסה ליה שיקבל הדמים תמורת החפץ ואפ"ה לא מהני באיתא החפץ בעיניה וא"כ עכצ"ל שאין זה רק בגט ומשום דארף לצעורי נמי קא מכנין.

הנה מקודם נזכיר שפפירוש איף מייירי רבנן ורשפ"ג מצאנו ג' שיטות דהנה הרשפ"א בד"ה אצטליתא דוקא קאמר כתב וז"ל הקשו בתוספות במאי עסקינן אי כגון שהיא רוצה לקבל הדמים ומוחל לה האצטלית תיפשוט בעינין דבסמוך דאמר לה מחולין לה: דלרבנן לא מצי מחיל ולרשפ"ג מצי מחיל ואי בשאינו חפץ לקבל הדמים א"כ תיפשוט בעינין דנתינה בעל פרוח הו"א נתינה דהא הכא לא פליגי רבנן אלא משום דאצטלית דוקא קאמר הא לא ה"כ נתינתו נתינה ורשפ"ג אפילו בהכי פליגי ומכשר אלמא לכ"ע היא נתינה ובתוספות העלו הדבר בקושיא ומסתברא דלא דמו כו' עכ"ל ויתר לשונו יובא לקמן והנה בתוספות פאן בגיטין לא נמצא מזה דבר אבל בפ"ט דערכין (דף ל"ב ע"א) מבואר מזה בתוספות ומשמע דס"ל דלפי האיבעיא דרבי אסי מחולין לה מהו ע"כ הא דאמרי רבנן אצטליתו דוקא קאמר בעל פרוח מייירי דאי מדעתו לא גרע ממחולין לה.

ואפ"ה קאמר רשפ"ג תתן לו דמיה אפילו בעל פרוח דס"ל לרשפ"ג נתינה בעל פרוח הוי נתינה (והיינו כל"ב דרבא שכ"ד רב האי גאון וסיעתו). ולל"ק דרבא דנתינה בע"כ לא הוי נתינה צ"ל דרשפ"ג דאמר תתן לו דמיה מדעתיה קאמר ואפ"ה לרבנן אצטלית דוקא קאמר ואינה מגורשת.

והאי בעיא דמחולין לה אינה אליבא דל"ק דרבא דל"ק דרבא ודאי לרבנן אפילו מחולין לה לא מהני נמצא לפי שיטה זו אתי שפיר דברי תה"ד דמשמע דמפרש דברי רשפ"ג דאפילו בעל פרוח דהא דעת הפוסקים נוטה דלענין ממונא קיי"ל פלישנא בתרא דרבא דנתינה בעל פרוח הו"א נתינה בפרט לדברי התוס' ה"ל דכל שקלא וטרין דבעיא דמחולין לה מהו ס"ל ג"כ כן כו' וכיון שכן הרי לפ"ז רשפ"ג דאמר תתן לו את דמיה היינו אפילו בעל פרוח ולכן מאי דאמרינן ע"ז אימור דאמר רשפ"ג אלא היכא דליתא בעיניה היכא דאיתא בעיני' מי אמר ה"ה גם בתנאים שאינן בגיטין הדיו כן דהיכא דאיתא לחפץ בעיניה לא מיקיים תנאו עליו בדמים בעל פרוח של מי שהתנה והנה לפ"ד הרא"ש בגיטין פמש"א ססי' ז' משמע ג"כ לכאורה כפי התוספות ה"ל דרשפ"ג מייירי אפילו

בעל פרחו דהא פתב שם דגם לרבנן דפליגי על רשב"ג נראה דמדעתו הוי גט ואע"ג דמחולין לה לא הוי גיטא שאני התם דלא צינערה אבל הכא דיהבה דמי וצינערה על גוף האצטלית יכול למחול עכ"ל וכיון דאפילו לרבנן מהני נתינת דמים מדעתו א"כ עכצ"ל דרשב"ג דאמר תתן לו את דמיה היינו אפילו בעל פרחו וצ"ל דהיינו משום דכתב לעיל מיניה בשם בעל העיטור בשם רב האי גאון דהלכתא פלישנא בתרא דרבא דלפ"ז שפיר י"ל דרשב"ג מיירי בעל פרחו אף קשה שיהי פתב דטוב להחמיר פדעת הרמב"ם שפתבו בשמו דמסקינן שמה הלכה כל"ק דרבא ולפ"ז צ"ל דרשב"ג ורבנן מיירי שהנתינה היא מדעתיה ואפ"ה ס"ל לרבנן דאצטלית דוקא קאמר.

(ולכן מדברי התוספות הנ"ל מוכח דפליגי על הרא"ש במ"ש וינראה דמדעתו הוי גט ואפילו לל"ב דרבא כ' דאי מדעתו לא גרע ממחולין לה וא"כ כמו דבמחולין לה אינה מגורשת ה"ה בנתינה לו דמים אפילו מדעתו.

וכן דעת הרשב"א ד"ה אצטליתא נראה ג"כ בזה בפשיטות דלא פהרא"ש) ולקמן ית' מזה. .

קיצור. י"ל תה"ד ס"ל כפרש"י ותוס' והרעב"ט דרשב"ג להרנוחה לבד קא מיכנין וכ"מ בירושלמי ספ"ח דנדרים ולפ"ז יש ללמוד לתנאי דמקח מתנאי דגט לרשב"ג ומהירושלמי הנ"ל קשה על הרא"ש גבי פל עכבה כו' ועי' חה"ר ומנידון מה שפי' תה"ד דברי רשב"ג דמיירי בעל פרחו פן הוא בתוס' דערכין דל"ב ללישנא בתרא דרבא: ג השטה הב' היא שטת הרשב"א שכתב וז"ל ומסתברא דלא דמו דהכא מתכנין הוא בקבלת המעות לקיום תנאו והא לא איקיים לרבנן דאצטלית דוקא קאמר ולרשב"ג הא איקיים דלאו דוקא קאמר אבל בעינין דמחולין לה הא לא מתכנין לקיומיה תנאה אלא לבטולי ומיבעי בעו אי מצוי מחיל אתנאה או לא כו' עכ"ל והאריה נמצא דפי' שמקבל המעות תמורת החפץ מדעתו ורצונו ואעפ"כ לא מהני ולא דמי אפילו למחולין לה משום דלקיום תנאה מכנין ואנן סהדי דלא איקיים ופי' אנן סהדי דלא איקיים ורשב"ג ס"ל דאיקיים צ"ל ע"ד שכתב בתה"ד ססי' שי"א דודאי בעלמא פשהוא מתנה על החפץ והחפץ בעין אין אומרים שיתן את דמיו שיהי על החפץ התנה ולא על דמיו.

אם הנה רוצה בדמיו הנה אומר תן לי שנה פה וכה אלא על פרחו דדוקא החפץ הנה חביב עליו אפילו הכי היכא דנאבד וליתא בעיניה אמדינן דעתיה שאין רצונו שבשבייל פה יתבטל תנאו אלא יטול את דמיו עכ"ל התה"ד וז"ש הרשב"א ורשב"ג ס"ל דאיקיים והיינו משום דאמדינן דעתיה שאין רצונו כו' והיינו שגם מתחלה לא הנה מקפיד ע"ז שאם יאבד יטול את דמיו רק היכא שהחפץ בעין בדוקא התנה על החפץ ולא על דמיו ולפ"ז טעמייהו דרבנן היינו כיון דבדוקא התנה על החפץ אפילו היכא דנאבד לא אמרינן אומדנא דאמדינן דעתיה שאין רצונו כו' ולכאורה י"ל דדוקא בתנאי דגיטין אמרינן פן לרבנן משום דלצעורי קא מיכנין ע"כ אמרינן דאף אם ליתא בעיניה בדוקא התנה אף מדמחלק הרשב"א דלא דמי קבלת המעות אפילו ברצון למחולין לה והיינו דאף דחזרת דמים לא מהני עכ"ז איבעיא ליה לגמרא שמה מחולין לה מהני וא"כ צ"ל דאפתי לא אסיק הש"ס אדעתיה דטעמייהו דרבנן משום דלצעורי קא מיכנין דא"כ פשיטא דמחולין לה מהני וא"כ כיון דעכ"ז חזרת דמים לא מהני אפילו ברצון צ"ל משום דבלאו ה"ט

דלצעוורי קא מכוון אין זע קיום התנאי פֿינן שעל הספֿץ התנה בְּדוּקָא וְלֹא עַל דְּמִיּוּ מְנֻלָּן לְבָדוֹת דְּהִיכָא דְּלִיתִּי בְּעֵינֵיהּ דְּדָמִים הֵם בְּמָקוֹם הַחֲפִץ דִּילְמָא הַכֹּל בְּדוּקָא הַחֲפִץ קְאָמַר וְעוֹד אַף אִם יֵשׁ אֲנִימְדָּנָא דְּהִיכָא דְּלִהְרִנְוֹתָהּ קָא מִיפּוֹנִין לֹא הִי מְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה וְהַתְּנָאִים יֵאבֵד הַחֲפִץ שְׁלֵא יִקְבֵּל דְּמִים תְּמוּרָתוֹ מ"מ הָרִי עֵכְשֵׁינּוּ עכ"פ שְׁבִשְׁעַת הַתְּנָאִי לֹא נִזְכָּר מִזֶּה וּבְדוּקָא הַתְּנָה וְלֹא אָמַר שְׂאֵם יֵאבֵד אֲזִי לֹא דוּקָא הַחֲפִץ קְאָמַר אֲמָרִינוּ דָּאִין זֶה קִיּוֹם הַתְּנָאִי וְעֵינִין בְּגִמְרָא פֶּרְקִי שְׁבוּעַת הַדֵּינִינִים (דָּף ל"ט סע"ב וְדָף מ' ע"א).

דלכ"ע גְּבִי חֲפִץ אֲמָרִינוּ דְּדוּקָא קְאָמַר הַתּוֹבֵעַ וְלֹא שְׁנָה וְאִף אִם טְעֵנוּ בְּחֹב דְּלִיתִּי בְּעֵינֵי וְכִשְׁהוּדָה לֹו מְעוֹת אִין הַהוּדָאָה מִמִּין הַטְעֵנָה וְכמ"ש בְּטוֹש"ע ח"מ סי' פ"ח וא"כ ה"ה פֿאן נְאָמַר פְּשִׁתְּנָה עַל הַחֲפִץ דוּקָא קְאָמַר וְלֹא מְעוֹת וְלִכְּנֵן אֲפִילוּ לִיתָא הַחֲפִץ בְּעֵינֵיהּ אִין חֲזַרְתָּ דְּמִים אֲפִילוּ בְּרִצוֹן נִקְרָא קִיּוֹם הַתְּנָאִי פֿמוֹ שְׂאִין נִקְרָא הוּדָאָה מִמִּין הַטְעֵנָה פֿלֵל וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הָרִיב"ש בְּתִשׁוּ' סי' ב' שְׁכַתְּבִי שְׁיִתְּנוּ לָהּ בְּמַתְּנָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר שְׁהִיא מַתְּנָה כּו' וְאִם תֵּאמַר הָאִיךָ יִחְזִיר הַמַּתְּנָה וְהִלָּא יֵשׁ לֹו לְמַכּוֹר הַסְּחוּרָה הַהִיא וְלִשְׁלֹוֹת דְּמִיָּה לְמַפְקִיד אִו סְחוּרָה אַחֲרַת שְׁיִקְנֶה לֹו בְּדָמִים יֵשׁ לֹוֹמַר אֲפִשֶׁר לָהֶם לְהַתְּנוֹת שְׁיִחְזִירָם לֹו אִו לְפִלוּנִי בְּעִבּוּרוֹ הַדָּר בְּעִיר הַנִּפְקֵד כּו' ע"כ.

וְהָרִי הֵתֵם פְּשִׁמוּכְרָה נַעֲשֵׂה לִיתָא בְּעֵינֵי וּמְכִירָה זֶה הִיא מְדַעַת הַנּוֹתֵן שְׁעַל דַּעַת פֿן שְׁלַח וְזֶה הִיא פֿנוּנְתוֹ וְא"כ לֹא גֵרַע מִנְּאָבְדָה שְׁנַעֲשֵׂה לִיתָא בְּעֵינֵיהּ מִמִּילָא וְכֵאֵן נַעֲשִׂית לִיתָא בְּעֵינֵיהּ ע"פ דַּעַת הַנּוֹתֵן וּבְמַצּוֹתוֹ וְאִף שְׁכַתְּבִי לְעִיל דְּהַטְבַּעַת פֿינן שְׁיִשְׁנוּ אֲצֵל הָאִשָּׁה לֹא נִקְרָא לִיתָא בְּעֵינֵיהּ הֵתֵם שְׂאִי דָּאִין נְתִינָה זֶה טוֹבַת בַּעַל הַטְבַּעַת פֿלֵל אֲבָל הֵכָא שְׁשׁוֹלֵחַ לְמוֹכֵר וְהִלּוּקֵם שְׁנָתֵן דְּמִים עֲבוּרָה וְדָאִי לֹא יִחְזִיר בְּשׁוּם אֲנִפּוֹן: וּמֵאַחַר שְׁפֵל זֶה בְּמַצּוֹת הַנּוֹתֵן י"ל דְּנִקְרָא לִיתָא בְּעֵינֵיהּ פֿינן שְׂאִי אֲפִשֶׁר שְׁיִחְזִיר (מִשֵּׁא"כ גְּבִי טַבַּעַת קְדוּשִׁין תְּחִזִּיר וְאִם יִתְבַּטְּלוּ הַקְדוּשִׁין מִה אִיכְפַת לִי לְבַעַל הַטְבַּעַת) וְאִפ"ה ס"ל לְהָרִיב"ש דְּלֹא מְהַיְ חֲזַרְתָּ דְּמִים דָּאִין זֶה קִיּוֹם הַתְּנָאִי שְׂאֵמַר עַל מְנַת לְהַחֲזִיר דְּמִשְׁמַע גּוּף הַחֲפִץ וְזֶה חוּמְרָא גְּדוּלָה יוֹתֵר מְדַעַת הַתְּנָה"ד סְסִי שִׁי"א דס"ל דְּאֲפִילוּ בְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ כַּה"ג דְּלֹא חֲזִינָא שְׁחֲפִץ בְּהַחֲפִץ שְׁל חֲבִירוֹ יוּכַל לִיתֵן דְּמִים וּלְהָרִיב"ש אֲפִילוּ בְּלִיתָא בְּעֵינֵי צָרִיךְ לְהַחֲזִיר הַחֲפִץ עֲצָמוֹ אִף שְׁיִדּוּעַ שְׁהַנּוֹתֵן הִי מְרֻנְצָה בְּהַחֲזַרְתָּ דְּמִים יוֹתֵר וְצָרִיךְ לְדַחֵק לְהָרִיב"ש דְּכִיּוֹן דְּבִפּוֹ אָמַר עַל מְנַת לְהַחֲזִיר דְּהֵינּוּ הַחֲפִץ ה"ל כְּהִיא דְּקְדוּשִׁין (דָּף נו"ן ע"א) לֹא פֿל כְּמִינָה דְּעַקְרָה לָהּ לְתַנְאָה הוֹאִיל וְשְׁמַעָה וְלֹא מִיחְתָּה וְכ"ש הֵכָא שְׁפִירֵשׁ בְּעֲצָמוֹ הַתְּנָאִי וְכ"כ בְּתִשׁוּבָה מֵהַר"א בֶּן שְׁשׁוֹן רִסִי ס"ג וְז"ל שְׁהָרִי מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרִיב"ש וְז"ל נִרְאָה דְּמַתְּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר צָרִיךְ לְהַחֲזִיר הַמַּתְּנָה עֲצָמָה וְלֹא דְּמִיָּה וְלֹא סְחוּרָה אַחֲרַת בְּדְמִיָּה כּו' עכ"ל וּבְסוּף תְּשׁוּבָתוֹ פֿתַב שְׁמַדְבָּרֵי הָרִיב"ש וְז"ל נִרְאָה דְּמַחֲזַרְתָּ דְּמִים לֹא הָיִי חֲזָרָה אֲפִילוּ אִם הַנּוֹתֵן יִתְּנָה עַל תְּנָאִי פֿך עכ"ל וְכִוּוֹנְתוֹ ע"ד שְׁכַתְּבִי דְּאִף שְׁשׁוֹלֵחַ לֹו הַסְּחוּרָה עַל דַּעַת פֿן פֿינן שְׂאֵמַר עַל מְנַת לְהַחֲזִיר דְּמִשְׁמַע הַסְּחוּרָה אִין נִקְרָא קִיּוֹם הַתְּנָאִי בְּחֲזַרְתָּ דְּמִיָּה אִף שְׁבִאָמַת לֹו נִתְּכּוֹן וְנִקּוּט מִיָּהוּ עכ"פ לְהִיכָא שְׁמַתְּנָה עַל הַחֲפִץ מִשְׁשׁ אִין שׁוּם גִּילּוּי דַּעַת שְׁמֵרְנְצָה בְּדְמִיּוֹ דֹא"כ וְדָאִי מִשְׁמַע דְּדוּקָא קְאָמַר אֲזִי וְדָאִי כ"ש וְק"ו דְּלִהְרִיב"ש לֹא מְהַיְ חֲזַרְתָּ דְּמִים אֲפִילוּ בְּרִצוֹן וְאֲפִילוּ לִיתָא הַחֲפִץ בְּעֵינֵיהּ אִין חֲזַרְתָּ דְּמִים קִיּוֹם הַתְּנָאִי פֿלֵל.

אע"ג שאַפּפּשׂר שׂלא עֵלָה ע"ד מִי שֶׁהִתְנָה הַתְּנָאי שְׂאָם יִהְיֶה הַלָּה אָנוּס שְׂיֵאבֵד אֲצִלוֹ הַחֲפֵץ עכ"ז יִתְבַטֵּל הַתְּנָאי וְכַמ"ש הַתְּנָאי בְּטַעַם דְּרַשְׁבֵּ"ג דְּאֲמַדִּינָן דַּעֲתִיָּה וְכַמ"ש ל"מ לְרַבְּנָן לֹא מְהִי כִּינּוּן שֶׁהִתְנָה עַל הַחֲפֵץ בְּדוּקָא הֲרֵי הַתְּנָה וְלֹא נִתְקַיַּים הַתְּנָאי וְדוּמָה קִצְת ל"מ שׁ הַשְּׂ"ף בַּח"מ ס' כ"א וְבִי"ד ס' רל"ו בְּנִקְה"כ דְּנִהֵי דְּאֲנוּס רַחֲמָנָא פְּטָרִיה מ"מ הִנּוּ כְּמֵאן דְּלֹא עֲבַד וְלֹא קִיַּים הַתְּנָאי אִף שִׁי"ל ג"כ שְׂלֹא עֵלָה ע"ד הַמַּתְּנָה שְׂאִף גַּם אִם יִהְיֶה אָנוּס יִתְבַטֵּל הַמַּעֲשֶׂה בְּפִרְט בְּתְנָאי שְׂאִין בּוֹ כְּפִידָא כ"כ עכ"ז ס"ל לְהַשְּׂ"ף בְּנִקְה"כ שְׂם דְּכִינּוּן שֶׁהִתְנָה וְלֹא נִתְקַיַּים הַתְּנָאי אֲפִילוּ בְּאֲנוּס נִתְבַטֵּל הַמַּעֲשֶׂה וּלְפ"ז גַּם בְּמִסְקָנָא דְּאֲמַרִּינּוּ דְּגַבִּי גִיטִין לְצַעוּרֵי קָא מִיכּוּנִין לֹא הִנְצָרָה טַעַם זֶה רַק לְמַחְוִלִין לָהּ אֲבָל חֲזַרְת דְּמִים אִף בְּלֹא ה"ט וְגַם הִיכָא דְּלֹא שְׂיִיף לְצַעוּרֵי קָא מִיכּוּנִין לֹא מְהִי וְעכ"פ לְמַדְנּוּ מְדַבְּרֵי הַרִיב"ש דַּס"ל וְדַאי מ"ש הַתְּנָאי דְּחֲזַרְת דְּמִיָּה לֹא מְהִי בְּאִיתָא בְּעִינְיָה כִּינּוּן דְּלִדְיָדָא אֲפִילוּ בְּלִיתָא בְּעִינְיָה לֹא מְהִי וְאֲפִילוּ בְּרַצוֹן.

וְגַם דְּפִלִּיג וְדַאי עַל תְּשׁוּ' הָרָא"ש גַּבִּי טַבְעַת קְדוּשִׁין דְּלֹא מְהִי חֲזַרְת דְּמִים אֲפִילוּ בְּרַצוֹן דְּאֲפִילוּ אִתְ"ל דְּזֶה שֶׁהַטַּבְעַת בְּיַד הָאִשָּׁה נִקְרָא לִיתָא בְּעִינְיָה לֹא מְהִי לְהַרִיב"ש כ"ש שְׂזֶה נִקְרָא אִיתָא בְּעִינְיָה וְלִכּוֹן לֹא מְהִי אֲפִילוּ לְרַשְׁבֵּ"ג וְאֲפִילוּ בְּרַצוֹן וְכוּן בְּתִשׁוּ' מֵהַר"א שְׂשׁוֹן ס' ס"ג הַעֲלָה דְּהַרִיב"ש פְּלִיג עַל דִּינּוּ דְּהָרָא"ש: קִיצוּר שְׂטַת הַרִשְׁבֵּ"א דְּרַשְׁבֵּ"ג וְרַבְּנּוּ מִיַּרִי בְּרַצוֹן וְעכ"ז ל"ד לְמַחְוִלִין לָהּ וְטַעַם פְּלִגְתָּן דְּלְרַשְׁבֵּ"ג אֲמַדִּינּוּ דַּעֲתִיָּה כַּמ"ש בַּתְּנָאי דְּסָס' שִׁי"א וְלְרַבְּנּוּ לֹא אֲמַדִּינּוּ אוֹ דְּלֹא מְהִי הָאֲנוּמְדָנָא נִגְדַּם מֵהַ שְׂכַפּוּי הַתְּנָה בְּדוּקָא עַל הַחֲפֵץ וְעִי' בַּגַּמ' פ"ו דְּשְׂבוּעוֹת בְּעִנּוּן שְׂוָה וְדוּקָא וּלְפ"ז גַּם הִיכָא דְּלֹא שְׂיִיף לְצַעוּרֵי קָא מִיכּוּנִין לֹא הִנּוּ חֲזַרְת דְּמִים קִיּוּם הַתְּנָאי כָּלֵל וְאֲפִילוּ לִיתָא הַחֲפֵץ בְּעִינְיָה אֲפִילוּ מִקְבֵּל הַדְּמִים בְּרַצוֹן וְכַמ"ש בְּפִשְׁטוֹת בְּתִשׁוּ' הַרִיב"ש ס' ב' וְכַדְפִּי' בַּמַּהַר"א כּוֹן שְׂשׁוֹן ס' ס"ג וְכ"ז שְׂלֹא פְּדַעַת הָרָא"ש גַּבִּי טַבְעַת קְדוּשִׁין וְדִינּוּ שְׂל תַּה"ד דְּבְּאִיתָא הַחֲפֵץ בְּעִינְיָה לֹא מְהִי חֲזַרְת דְּמִים אֲתִיָּא בַּמַּכ"ש מִדִּין זֶה לְשִׁטָּה זו): ד אָמְנָם לְכַאוּרָה הַטַּעַם שְׂפִי' הַרִשְׁבֵּ"א לְחִלְק בֵּינּוּן קַבְּלַת מְעוֹת דְּלֹא מְהִי אֲפִילוּ בְּרַצוֹן וְכִינּוּן מְחוּלִין לָהּ לְפִי הַאִיבְעִיָּא הוּא דְּחוּק בְּמָה שְׂפִי' אֲבָל בְּעִינּוּן דְּמַחְוִלִין לָהּ הָא לֹא מִיְתְּכּוּנִין לְקִיּוּמֵי תְּנָאִיָּה אֲלֵא לְבַטוּלֵי דְּקִאָמַר מְחוּלִין לָהּ וְבַטְלִיָּה לְתְּנָאִיָּה מִשָּׂא"כ גַּבִּי חֲזַרְת דְּמִים לְקִיּוּמֵי תְּנָאִיָּה קָא מִיכּוּנִין וְהָא לֹא אִיִּקְיִים דְּלְכַאוּרָה גַּם בְּמַחְוִלִין לָהּ ה"ז מִצַּד פְּאִילוּ נִתְקַיַּים הַתְּנָאי בְּפִרְט לְפַמ"ש הַרִשְׁבֵּ"א בַּפ"ג דְּנְדָרִים דָּף כ"ד דְּדוּקָא בְּקִיּוּם מַעֲשֶׂה כו' וּמִשׁוּם דְּאִילוּ קִיבְלָם מִמֶּשׁ יְכוּל הוּא לְהַחֲזִיר וְאִפּוּכֵי מִטְרַתָּא לְמָה לִי כו' יַעוּ"ש וְהוּבָא ב"י בִּי"ד סָס' רל"ב אֲבָל לְפִי הַשְּׂטָה הַג' א"ש הַסּוּגִיָּא יוֹתֵר וְהוּא שְׂטַת הַרִיטְבֵ"א בְּגִיטִין פַּמִּשׁ"א שְׂם וְנ"ל וְהָא דְּאֲמַר רַשְׁבֵּ"ג תַּתְּנָן לוֹ אֵת דְּמִיָּה פִי' כְּשֶׁרְצָה לְקַבֵּל הַדְּמִים וְקַמ"ל דְּאִם רְצָה לְקַבֵּל הַדְּמִים אַע"פ שְׂלֹא מְחַל לָהּ הָאֲצִטְלִית מְגוֹרְשָׁת דְּקִיָּמָה תְּנָאוּ אֲבָל לֹא מְחַל לָהּ בְּפִירוּשׁ הָאֲצִטְלִית וְהִכִּי מוּכַח הָא דְּאֲמַר עַד כָּאֵן לֹא אֲמַרִי רַבְּנָן הָתָם אֲלֵא דְּלֹא אֲחַלִּיָּה גַּבְהָ עכ"ל הֲרֵי חִילְק בֵּינּוּן מְחִילָה וְכִינּוּן קַבְּלַת הַמְּעוֹת סְתָם כְּשֶׁלֹּא מְחַל בְּפִירוּשׁ עַל הָאֲצִטְלִית אִף שְׂקִיבֵל הַמְּעוֹת בְּרַצוֹנוֹ הַטּוֹב דַּמ"מ הֲרֵי לֹא מְחַל בְּפִירוּשׁ וְא"כ לְקַמ"מ קוּשְׁיַת הַתּוֹס' וְהַרִשְׁבֵּ"א בְּמֵאִי עֲסָקִינּוּן אִי כְּגוֹן שֶׁהוּא רוּצָה כו' נְאִי בְּשְׂאִינּוּ חֲפֵץ לְקַבֵּל הַדְּמִים א"כ תִּיפְשׁוּט בְּעִינּוּן דְּנִתְיָנָה בְּעַל פְּרָחוּ כו' כְּהוּבָא לְעִיל אוֹת ב' דְּשְׂפִיר מִיַּרִי שְׂרוּצָה לְקַבֵּל הַדְּמִים וְלֹא מִיַּרִי בְּנִתְיָנָה בְּעַל פְּרָחוּ כָּלֵל כ"א מְרַצוֹנוֹ וְאֵעִפ"כ אִין זֶה עֲנִין לְמַחְוִלִין לָהּ דְּהָא לֹא מְחַל בְּפִירוּשׁ כָּלֵל וְכַמ"מ לְרַשְׁבֵּ"ג נִקְרָא זֶה קִיּוּם הַתְּנָאי מִשׁוּם

דאָמדינן דעפּתיה שׂאין רצונו פֿשׂנאַבד החפֿץ שׂבשׂביל פֿה יתבטל תּנאוּ אַלא יסתּפק
בּהחזרת דמיו וּלרַבנן פּינן דבּדוּקא התנה אין זֶה קיום התנאי פֿלל ולפֿ"ז כ"ש שׂי"ל נשפּן
הדין לרַבנן גּם בתנאי דמקח וּלא בּגִיטין.

אף דשם מחילה נדאי מהני אבּל הרי לא מחל בּפּירוּש ואין זֶה שׂינן למחילה פֿלל כ"א
מצד קיום התנאי נגעו בּה לרַשׁב"ג וּרבנן ס"ל דאין זֶה קיום התנאי פֿלל וכדפ"ל לשטת
הרַשׁב"א אַלא דלשטת הרַשׁב"א הטעם דאין זֶה כּמחילה הוא משום דמחילה היא לבטולי
תּנאיה כּו' אבּל להריטב"א א"ש בּפּשיטות דאין זֶה מחילה דמחילה בּפּירוּש בּעינן
שׂימחול על האצטלית וְהא ליפא פּאן מחילה זו בּפּירוּש רק שׂקניבל הדמים בּרצון ע"ד
למלאות התנאי וְהרי לא נתמלא וכמו שׂהתנה על מאתים וזו והיא סילקה לו קצ"ט וּקניבל
דלא מפני זֶה נאמר שׂמחל הזו החסר דאעפ"כ קניבל אלו כּו' ומ"מ התוס' דערכין פּליגי
על הריטב"א בּזֶה וס"ל דקבּלה מרצונו הטוב שׂמקבּל הדמים ה"ל כּמחולין לָהּ על
האצטלית ג"כ וכ"ד ה"א שׂפמש"א סס"י ז' וּנראה דמדעתו כּו' עד יכול למחול הרי ס"ל
דזֶה שׂמקבּל המעות בּרצון ה"ל מחילה לגבי האצטלית וּנלע"ד דדין זֶה תלוי בּאשלי
רבּרבי דהנה הב"י בח"מ סי' רמ"א סעי' ג' פּתב אדם שׂעושה מעשה שׂנראה כּמודה
לחבירו הוי כּמחילה מהרי"ק בּשרש קי"ח ותשו' ה"א שׂפּלל מ סי' ב' עכ"ל וּכּן הביא
הד"מ שׂם סק"ד וְהנה מקור דבּרי מהרי"ק שׂרש קי"ח הוא מתשו' מהר"מ שׂבמך דכי
שׂלהי פּרק חזקת סי' תקנ"ט בּענין אי דלא ליה צנא דפּירי א"כ הודה כּו' או שׂמחל לו
כּו' ע"ש וְהובאו דבּרי תשו' מהר"מ ה"נ"ל בד"מ סי' קמ"ב סק"א ובש"ע סי' קמ"ב סעי'
א' בהגה"ה וְהוא בּשם י"א כּו' ע"ש דתליא לפי ר"ח שׂם.

ובמך דכי שׂם ס"פ חז"ה כ' דרַשׁב"ם לא ניחא לי' פי' ר"ח וגם הוא ז"ל בּעצמו הקשה
על דינו דמהר"מ מפרק יש נוחלין דקל"ב דמוכח דבּעינן שׂיאמרו בּפּירוּש הרניני מוחל
השעבוד וְראיה זו היא ג"כ תשובה על מ"ש הב"י בּשם תשוב' ה"א שׂ וגם המעיין
בתשו' ה"א שׂ עצמו פֿלל מ סי' ב' שׂפּתב דדוקא גבי פּתובת אשה כּו' ע"ש הרי ס"ל ג"כ
פּהמך דכי בּעצמו ועיין בב"ש סי' ק"ו סק"ב לת"ק צריף ג' אופנים כּו' וע"ש סק"ה אבּל
חוב כּו' ועיין בּה"א שׂ פי"נ סי' מ' בּשם מהר"מ וי"ל לשׂיטת' אַזיל או דשם עדיף ועיין
בּמך דכי ספ"ק דסנהדרין גבי יהי כּדבּריף כּו' פּאילו פּירש משא"כ בּדין ה"נ"ל שׂעושה
מעשה שׂנראה כּו' ועיין בתה"ד סי' שׂי"ז אבּל בנ"ד שׂאין דרפּו של ראובן להאכיל בּשכר
מחמת עושרו כּו' נראה דאין לחלק הכי כּו' ע"ש נלע"ד שׂזֶה שלא פּסבּרא שכ' הב"י
אדם שׂעושה מעשה שׂנראה כּו' דאל"כ הרי הכא נדאי נראה דמחיל א"ו דלא סמכינן ע"ז
אא"כ רגילות הוא בּעשירים שׂבאותה מדינה כּו' ע"ש בתה"ד סס"י ה"נ"ל.

ואפּשר דגם מהר"מ שׂבמך דכי ס"פ חזקת עיקר טעמו משום הודאה כמ"ש א"כ הודה
שׂאין לו פּח בּישוב כּו' ומ"ש או שׂמחל לו היינו לסניף דבהודאה שׂאין לו בּה פּח פֿלל
מעיקרא הוא דסמכינן על הוכחה זו.

משא"כ לגבי מחילה שׂהוא אם נדאי הי' שׂלו אַלא דמוחל ע"ז י"ל דלא סמכינן על הוכחה
ה"נ"ל להפקיע זכותו שׂהיה לו בּה בּנדאי וְהש"ס פּאן דאומר ע"כ לא אמרי רבנן הָתם
אַלא דלא אחלה גבּה לפי הריטב"א מסייע להרַשׁב"ם וְהמך דכי דאע"ג שׂעושה מעשה
שׂנראה כּמוחל לא הוי מחילה גּם מ"ש בגמ' (דע"ה א) אפּשר דמפייסה לי' בּדמי אין זו

מחילה וכדמוכה במסכת ב"ב פָּרָק לֹא יִחְפּוֹר (דכ"ג ע"א) אִימָא פִּיּוּסָא פִּיּוּסִי אִי נָמִי אַחוּלִי אַחִיל גַּבְיָהּ הָרִי דְּפִיּוּס עֲנִין בַּפ"ע שְׁהוּא קַבְלַת מְעוֹת.

וּמְחִילָה הוּא עֲנִין בַּפ"ע. וְא"כ הֵכָא אַע"ג דְּנִתְפַּיִס לְקַבֵּל הַמְּעוֹת י"ל שְׁאִין זֶה מְחִילָה עַל הַחֲפִץ מִמֶּשׁ אִדּוּ קָשָׁה כְּמוֹ הֵתָם מְהִי אִימָא פִּיּוּסִי פִּיּוּסִיהָ ה"נ הֵכָא יִהְיֶה מְהִי.

וְצ"ל דַּמ"מ אִין זֶה קִיּוּם הַתְּנָאי מִשְׁא"כ הֵתָם אִין שְׁיִיָּדָה זֶה: (שְׁטָה ג' הִיא דְּמִיָּרִי ג"כ בְּמִקְבֵּל מְרֻצוֹנָא כַּמ"ש הַרְשָׁב"א אִדּוּ הַטַּעַם דְּלֹא הָוִי בְּמְחִילָה הוּא מְשׁוּם דְּמְחִילָה בְּעִינָן שְׁיִאמַר בְּפִירוּשׁ מוּחַל אֲנִי וְלֹא סְמַכִּינָן עַל מַה שְׁנִרְאָה כּוּן.

וְהַתּוֹס' וְהָרָא"ש ס"ל דַּה"ל כְּמְחִילָה וְכַה"ג יֵשׁ ב' דִּיעוֹת בְּמִרְדְּכִי ס"פ חֲזַקַת בְּאָדָם שְׁעוּשָׁה מְעַשָּׂה שְׁנִרְאָה כְּמוּחַל אִי הָוִי מְחִילָה. וְעַכ"פ לְשִׁטָּה זֶה הַדִּין בְּסוּגִיָּא זֶה כְּמוֹ לְשִׁטַּת הַרְשָׁב"א דְּלַעִיל אוֹת ג' ה' וְהִנֵּה לְהָרָא"ש פִּמִּשְׁא"ס סִי ז' דַּס"ל כְּהַתּוֹסְפוֹת דְּעִרְכִין דְּכְשִׁמְקַבֵּל הַמְּעוֹת מִדְּעוֹתוֹ הָוִי מְחִילָה א"כ אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ הַסּוּגִיָּא לֹא כְּשִׁטַּת הַרְשָׁב"א וְלֹא כְּשִׁטַּת הַרְשָׁב"א וְגַם אִי אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּמִיָּרִי בְּעַל פְּרַחוֹ דְּהָא הָרָא"ש כ' דְּטוֹב לְהַחְמִיר דְּנִתְיָנָה בְּעַל פְּרַחוֹ הָוִי סְפַק מְגוֹרְשָׁת אֶלְמָא דְּאִי אֶפְשָׁר לְפָשׁוּט מְהַמְשָׁנָה דִּין נִתְיָנָה בְּעַל פְּרַחוֹ וְעַכ"ל דְּלֹא מִיָּרִי הַמְשָׁנָה בְּהִכִּי וְכַמ"ש מְזָה לַעִיל אוֹת ב' וְצָרִיף לִזְמַר לְהָרָא"ש שְׁיֵשׁ אֲנָפִן שְׁהוּא אִינוּ מִדְּעוֹתוֹ וְרֻצוֹנָא מִמֶּשׁ וְאַעֲפ"כ אִינוּ בְּעַל פְּרַחוֹ כְּגוֹן כְּשִׁמְקַבֵּל הַמְּעוֹת בְּלִי הַכְּרַח וְכַפִּיָּיה אֶלְמָא שְׁאִימַר שְׁמִקְבֵּל מַחְמַת הַכְּרַח הָאֲבִידָה דְּאִין לֹא בְּרִירָה אַחֲרַת דְּאֶלְמָא מִאִי יַעֲשֶׂה אֲבָל אִינוּ שְׁוֶה לֹא כְּלָל הַמְּעוֹת כְּמוֹ הַחֲפִץ מִמֶּשׁ וּמְצַטְעֵר עָלָיו.

דְּזֶה וְדָאִי לֹא דְּמִי לְמַחְוִלִין לְהַ דַּע"כ לֹא אָמְרוּ הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש דְּכְשִׁמְקַבֵּל מִדְּעוֹתוֹ לֹא גִרַע מְמַחְוִלִין לְהַ אֶלְמָא, כְּשִׁמְקַבֵּל בְּלִב שְׁלָם וְנִפְשׁ חֲפִיצָה וְחֲזִינָן דְּמַתְּפַיִס לְגַמְרִי בְּהַדְּמִים כְּאִילוּ קַבֵּל הַחֲפִץ אִזוּ י"ל דְּהִנֵּה כְּאִילוּ מְחַל בְּפִירוּשׁ פִּינָן דְּמִרְוּצָה מִמֶּשׁ בְּהַמְּעוֹת אֲבָל כְּשִׁאִמַר שְׁאִינוּ מְקַבֵּל הַמְּעוֹת רַק מַחְמַת הַכְּרַח הָאֲבִידָה וְשְׁאִין בְּרִירָה כו' אִיָּד יִהְיֶה זֶה דוֹמָה לְמְחִילָה בְּפִירוּשׁ דְּאִמַר הַרְיָנִי כְּאִילוּ הַתְּקַבְּלִיתִי וְהָרִי הֵכָא אִינוּ שְׁוֶה אֲצִלוּ כְּלָל הַמְּעוֹת עִם הַחֲפִץ וְכַמ"מ לֹא דְּמִי כְּלָל לְנִתְיָנָה בְּעַל פְּרַחוֹ דְּהִינָנו ע"י הַכְּרַח וְכַפִּיָּיה מְזוּלְתוֹ וּבְרֻצוֹנָא לֹא הִנֵּה מְקַבֵּל כְּלָל וְה"ל אֲוֹנְסָא דְּאַחְרִינִי מִשְׁא"כ הֵכָא מְקַבֵּל בְּעַצְמוֹ שְׁלֹא מְכַפִּיָּיה כְּלָל אֶלְמָא שְׁהוּא כְּמוֹ אֲוֹנְסָא דְּנִפְשִׁי דַּה"נ אִינוּ אֲוֹנְסָא דְּאַחְרִינִי אֶלְמָא שְׁבָא בִּידֵי שְׁמַיִם מַחְמַת הָאֲבִידָה וְעִינָן בְּפָרָק חֲזַקַת הַבְּתִימִים (דַּמ"ז סַע"ב) וְדִילְמָא שְׁאִינִי אֲוֹנְסָא דְּנִפְשִׁי מְאֲוֹנְסָא דְּאַחְרִינִי וְכַמ"מ שְׁם דָּרַךְ מ' סַע"ב גַּבִּי הַהוּא גַּבְרָא דְּאִזְוִיל לְקַדוּשִׁי אִיְתָתָא מוּכַח דְּחָשִׁיב אֲוֹנְסָא לְגַבִּי מִתְּנָה כו' ע"ש וְכַמ"ש דְּאֲוֹנְסָא כְּזֶה שְׁמַחְמַת הָאֲבִידָה דְּגִרַע מְאֲוֹנְסָא דְּנִפְשִׁי שְׁבִיבָאִי מְבַטֵּל שְׁלֹא יִהְיֶה מְחִילָה אַע"פ שְׁאִין בּוֹ כְּלָל מְשׁוּם נִתְיָנָה בְּעַל פְּרַחוֹ וְאֶפְשָׁר אִף אִם מְקַבֵּל הַמְּעוֹת בְּסִתָּם אִינוּ מְחִילָה מַה"ט וְלֹא אָמְרוּ הַתּוֹס' וְהָרָא"ש דְּמִדְּעוֹתוֹ הָוִי מְחִילָה אֶלְמָא כְּשִׁאִמַר רֻצָּה אֲנִי דְּכַה"ג מְחַלְקִינָן בְּב"ק פָּרָק הַכּוֹנֵס דַּס"ב א' לְעִנָּן חֲמָסָן וְהַגַּם דְּשֵׁם הוּא אֲוֹנְסָא דְּאַחְרִינִי מִשְׁא"כ הֵכָא מ"מ לְשִׁנְאָמַר דְּהָוִי מְחִילָה מִמֶּשׁ אֶפְשָׁר צ"ל בְּפִי רֻצָּה אֲנִי אוֹ שְׁיִהְיֶה נִיכָר שְׁמַתְּפַיִס לְגַמְרִי וְזֶה צ"ע אֲבָל עַכ"פ כְּשִׁאִמַר שְׁאִינוּ מְקַבֵּל רַק מַחְמַת אִין בְּרִירָה וְצָר לֹא עַל הַחֲפִץ י"ל וְדָאִי דְּמִי לְמְחִילָה וְעַפ"ז י"ל הָא דְּבְּאִיתָא בְּעִינָיָה מוֹדָה רְשָׁב"ג הִינָנו ג"כ בְּכַה"ג וְאַע"ג דְּשֵׁם אִינוּ שְׁיִיָּדָה אֲוֹנְסָא הַנָּ"ל י"ל ג"כ שְׁאִימַר שְׁמִקְבֵּלוֹ מִצַּד אִין בְּרִירָה שְׁאֵל"כ יִתְבַּטֵּל הַגַּט וְתַצְעוּק הָאֲשָׁה

כו' אָבֵל כְּשֵׁאוֹמֵר שְׂמֻקְבֵּל מְרֻצוֹנוֹ מִמֶּשׁ לִפְ"ד הַתּוֹסְפוֹת וְרֵא"ש דה"ל פְּמַחִילָה י"ל דְּמַהֲנֵי לְרִשְׁבֵּי"ג אֵת"ל דְּרִשְׁבֵּי"ג ס"ל דְּלַהֲרֹנוּחָה לְבַד קָא מִיפּוֹיִן (וּס"ל לַתַּה"ד דְּכַה"ג לֹא מְהַנֵּי בְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ גַּם בְּתַנְאִים שְׂבַמְקַח וּמְמַכֵּר אַע"ג דְּלַהֲרֹנוּחָה לְבַד קָא מִיפּוֹיִן מֵאַחַר דְּאִין זֶה מַחִילָה וְגַם אִין פֶּאן קִיּוֹם הַתְּנַאי דְּכַשְׂיֵישׁ הַחֲפֵץ בְּעֵין ע"ז וְדַאי בְּדוֹנוּקָא הַתְּנָה אַף דְּלַהֲרֹנוּחָה הַתְּנָה) מִיְהוּ מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא מִשְׁמַע דְּבְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ אַע"ג דְּקַמְפִּיִּסָּה לִיָּה וְנִתְפִּיִּס לֹא מְהַנֵּי וְאַפְשָׁר מִשׁוּם דְּכַשְׂאִיתָא בְּעֵינֵיהּ לֹא מְהַנֵּי מַחִילָה אֲלֵא הַקְּנָאָה מִמֶּשׁ בְּעֵינֵן מִיְהוּ צ"ע פִּינֹן שְׁנֹתָנוּ לָהּ אֲלֵא שְׂהִיא צְרִיכָה לְהַחְזִירוֹ לְקִיּוֹם הַתְּנַאי י"ל דְּמַהֲנֵי מַחִילָה בְּפִירוּשׁ וְלֹא בְּעֵינֵן הַקְּנָאָה פִּינֹן שְׂעֻדְיִין הוּא שְׂלָהּ וּא"כ הָא דְּרִשְׁבֵּי"ג דְּמוּדָה בְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ מִיְיָרִי בְּלֹא נִתְפִּיִּס אוּ דְּבִגִּיטִין מוּדָה דְּאַף לְצַעוּרֵי נְמִי קְמַכּוֹיִן כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א מִיְהוּ בְּסִפְרָא שְׁעַר הַמֶּלֶךְ פ"ג מְהֵלְכוֹת זְכִיָּיה וּמִתְנָה הִבִּיא שְׂיֵישׁ ב' דִּיעוֹת בְּזַה שְׂמַדְבְּרֵי הַר"ר יִשְׁעִיָּה שְׂפֵרָא"ש פ"ג דְּסוּפָה סכ"ט מְבֹאָר דַּס"ל דְּמִתְנָה עַל מְנַת לְהַחְזִיר אִין הַגּוֹף קְנוֹי לָהּ וְאִין צְרִיכָה שְׂיַחְזוֹר הַמְּקַבֵּל וְיִתְנָה לוֹ בְּמִתְנָה וּשְׂכ"ד הַרְשֵׁב"א וּכ"ד י"א שְׂהִבִּיא הַרִּיטְבֵּי"א פ"ג דְּסוּפָה גְּבִי לֹא לִיקְנֵי אִינְשׁ לְוֹלְבָא לִיְנוּקָא וְלִהְרָא"ש וְהַרִּיטְבֵּי"א הַקְּנָאָה גְּמוּרָה הִיא וּמְמוֹן שְׂלוֹ הִיא וְכַשְׂמַחְזִירָהּ לוֹ הַקְּנָאָה גְּמוּרָה בְּעֵי פְּשָׁרָה הַקְּנָאוֹת דְּעֻלְמָא עכ"ד וְנִמְצָא לְהֵרָא"ש וְהַרִּיטְבֵּי"א רְאוּי שְׂיִהְיָה מְהַנֵּי מַחִילָה מִשְׂא"כ לְהַר"ר יִשְׁעִיָּה וְהַרְשֵׁב"א וְהַנְּהָה אַף דְּשֵׂא"פ פְּלִיגֵי עַל הַדִּין שְׂחִידֵשׁ הֵרָא"ש פִּמְש"א סְסִי' ז' דְּמִדְּעוֹתוֹ הָוֵי גֵט כַּמ"ש הַמְּכַמ"א ש"ח סִי' י' וְכַנְזָפֵר ג"כ לְעֵיל סוּף אוֹת ב' הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמַחְלוּיִן לָהּ בְּפִירוּשׁ נְמִי לֹא מְהַנֵּי אֲפִילוּ עִם קְבֻלַּת הַמְּעוֹת וְכַמ"ש בְּבֵית מֵאִיר סִי' קמ"ג דה"ל פְּאִילוּ צִיעֵרָה בְּקְבֻלַּת מְקַצַּת מְעוֹת אוּ רֹבֵם וְעַל הַמְּוִתָר מְחַל בְּפִירוּשׁ דְּנִדְּאֵי לֹא הָוֵי גֵט פְּלִל: אָבֵל מ"מ בְּעֵצֵם הַסְּבָרָא דְּמִדְּעוֹתוֹ וְרֻצוֹנוֹ מִמֶּשׁ הָוֵי מַחִילָה י"ל הָרִי כֹּן ג"כ דַּעַת הַתּוֹסֵף דְּעֵרְכִין וְהַר"מ שְׂבַמְרֻדְכֵי ס"פ חֻזְקַת.

לְכֹן עכ"פ י"ל הַחִילּוּקִים הֵנָּה לְאַמִּיתִיִּים בְּפִי הַסְּגִיָּא וּנְפ"מ לְשָׂרָה תְּנַאִים שְׂלֵא בְּגִיטִין וְהַנְּהָה הֵרָא"ש ס"ל דְּבִשְׂאָר תְּנַאִים שְׂלֵא בְּגִיטִין מוּדוּ רַבְּנֵן לְרִשְׁבֵּי"ג דְּחֻזְרַת דְּמִים מְהַנֵּי בְּלִיתָא הַחֲפֵץ בְּעֵינֵיהּ כַּמ"ש בַּפ"ק דְּקִדּוּשִׁין ס"ד וּבַפ"ג דְּסוּפָה סִי' כ"ט בְּשֵׁם בַּעַל הַעֵיטוֹר גְּבִי וְאִם נִגְזַל מְמוֹן וְלֹא הַחְזִירוֹ כו' אַע"ג דְּחֻזְרַת דְּמִים הָוֵי חֻזְרָה כו' דְּטַעְמָא דְּרַבְּנֵן הָתָם גְּבִי אֲצֻטְלִית מִשׁוּם דְּלְצַעוּרָה קָא מִיפּוֹיִן וְהָא לֹא צִיעֵרָה אָבֵל בְּעֻלְמָא מוּדוּ רַבְּנֵן כו' וְכ"ה הַק"נ בְּסוּפָה שְׁם ס"ק ק"ג דְּנוּקָא בְּשָׂאִין הַחֲפֵץ בְּעֵין כו' וְעַכְצ"ל דְּלֵא מִיְיָרִי מִדְּעוֹתוֹ וְרֻצוֹנוֹ דַּא"כ אֲפִילוּ בְּאַתְרוּג נְמִי דַּאע"ג דְּבְּאַתְרוּג וְדַאי בְּדוּקָא הַתְּנָה מ"מ מֵאַחַר דְּלֵאוּ לְצַעוּרֵי קָא מִיפּוֹיִן בְּבִגִּיטִין י"ל דְּמַהֲנֵי מַחִילָה א"ו מִיְיָרִי אֲפִילוּ לֹא בְּרֻצוֹן וּפְיִיס גְּמוּרָה רַק ע"ד הַנְּ"ל וּמ"מ מְהַנֵּי וְעוֹד דְּמִדְּעוֹתוֹ מִמֶּשׁ אֲפִילוּ בְּגִיטִין מְהַנֵּי לְהֵרָא"ש פְּנ"ל וּס"ל דְּלֵא כַּמְש"ל אוֹת ג' דְּלְרַבְּנֵן לֹא אֲמַדִּינֵן דְּעֵתִיָּה כו' אֲלֵא ס"ל דְּלִפִּי הַמְּסַקְנָא דְּמַחְלוּיִן לֹא מְהַנֵּי מִשׁוּם דְּלְצַעוּרֵי קָא מִיפּוֹיִן ה"ה וְהַטַּעַם דְּחֻזְרַת דְּמִים לֹא מְהַנֵּי הוּא ג"כ רַק מְהַנֵּי טַעְמָא אָבֵל הִיכָא דְּלַהֲרֹנוּחָה קָא מְכּוֹיִן מְהַנֵּי חֻזְרַת דְּמִים בְּלִיתָא הַחֲפֵץ בְּעֵינֵיהּ אַף לְרַבְּנֵן וְה"ל כְּמוֹ קִיּוֹם הַתְּנַאי מִמֶּשׁ וְעַמ"ש מְזָה לְעֵיל אוֹת ג' הַטַּעַם מִשׁוּם דְּאֲמַדִּינֵן דְּעֵתִיָּה כו' וְנִרְאָה לְבָאָר עוֹד דְּהַנְּהָה גְּבִי הַרִּינֵי פְּאִילוּ הַתְּקַבְּלִיתִי פִּי הַר"ן בְּנִדְּרִים פ"ג (דָּף כ"ד ע"א) ב' טַעְמִים א' דַּאֲפוּכֵי מִטְרַתָּא כו' ב' נְשָׁלֵם רֻצוֹנוֹ ע"ש.

וּכ"ד תַּה"ד רְסִי' שִׁי"א כְּטַעַם הַב' וְעִי' חַה"ר שְׁם לְטַעַם דַּאֲפוּכֵי מִטְרַתָּא לְמָה לִי אַף שְׁגַם כְּאִין גְּבִי מַחְלוּיִן לָהּ יְכוּל הוּא לְהַחְזִירָם לָהּ אַעפ"כ לֹא מְהַנֵּי כְּאִין דַּמ"מ הָרִי נִתְפִּיִּן הוּא

שֶׁתַּצְטַעַר בְּנִתְיָנְתָם וּלְטַעַם הַב' דְּאֶזְלִינָן רַק בְּתַר הַשְּׁלֵמַת רְצוֹנוֹ וְלִכְּנֹן אֶפְיָלוּ בְּבִיטוּל מַעֲשֵׂה מְהַי אַע"ג דְּלֹא שְׁיִיף אַפּוּכִי מִטְרַתָּא א"כ צ"ל אַמְאִי בְּגִיטִין לֹא מְהַי מְחֻלִּין לִף אַע"ג דְּבַתְחֻלָּה לְצַעוּרֵי קָא מְכוּנָן מ"מ מֵאַחַר שְׁפַעַת נְהַפְּהָ רְצוֹנוֹ וְאִינוּ חִפְץ עוֹד לְצַעֲרָה וְרוּצָה לְמַחֹל הָרִי נְשָׁלַם רְצוֹנוֹ אֲלֵא מְזַה מְשַׁמַּע דְּבַעֲיָנָן שְׁיִתְקַיְיִם הַתְּנָאִי כְּמוֹ שְׁהִיָּה בְּעַת שְׁהַתְּנָה.

וְלֹא מְהַי מַה שְׁנִהְפְּהָ רְצוֹנוֹ וְא"כ קִשָּׁה אִיף מְהַי שְׁם גְּבִי בִיטוּל מַעֲשֵׂה כְּשֶׁהֲדִירוּ שְׁלֵא יִלְף כו' כְּשֶׁנְּהַפְּהָ רְצוֹנוֹ וְצָרִיף לֹא מְרַיָּה לִינָן שְׁשָׁם הִיָּה הַתְּנָאִי לְהַרְוּחָה שְׁהַנְּצָרָה שְׁלֵא יִלְף א"כ כְּשֵׁאח"כ לֹא אִיכְפַת לִיה וְרוּצָה שְׁיִלְף א"כ ה"ל כְּמוֹ נְשָׁלַם רְצוֹנוֹ הֲרֵאשׁוֹן שְׁהִיָּה ג"כ לְהַרְוּחָה וְהָא לֹא אֶצְטְרִיף מִשֵּׁא"כ כְּשֶׁהַתְּנָאִי הִיָּה לְצַעוּרֵי אַע"פ שֵׁאח"כ אִינוּ חִפְץ לְצַעוּרֵי אִין רְצוֹן זֶה קִיוּם הַרְצוֹן הֲרֵאשׁוֹן כְּלָל וּפְנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן וְכ"כ בַּתְּה"ד רְסִי שִׁי"א וְנ"ל דְּלִגְבִי גִיטִין לְצַעֲרָה קְמַכּוּנָן וּלְכַף צָרִיף לְהַתְּקַיְיִם הַתְּנָאִי מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׁהַתְּנָה אֲבָל בְּכָל מִילֵי דְמַכּוּנָן בַּתְּנָאִי לְהַרְוִיחַ הוּאִיל וְנִתְפַּיְיִס הָרִי הוּא כְּאֵלוּ נִתְקַיְיִם לוֹ הַתְּנָאִי מִמֶּשׁ דְּמַחֲלִיָּה כְּקַבְּלָה הִיא כְּדַפְרֵשׁ"י הַתָּם עַכ"ל וְהִנֵּה לְעַנְנָן הַחֲזָרַת דְּמִים תְּמוּרַת הַחִפְץ הִנֵּה הַטַּעַם דְּאַפּוּכִי מִטְרַתָּא וְדֹאִי לֹא שְׁיִיף אֲבָל הַטַּעַם הַב' שְׁבַמְחִילָה מְשׁוּם שְׁנִשְׁלַם רְצוֹנוֹ י"ל דְּשִׁיף ג"כ גְּבִי הַחֲזָרַת מַעוֹת כְּשֶׁמְתַּפְּיִיס בְּזַה שְׁהִיָּה נְשָׁלַם רְצוֹנוֹ וְכַמ"ש בְּב"ב (דְּכ"ג סַע"א) אִימָא פִּיּוּסִיָּה פִּיּוּסִיָּה אוֹ אַחֻלִּי אַחֻלִּיָּה הָרִי דְקָרוּבִים זֶה לְזֶה וְלִכְּנֹן לְפ"ד הַרְשָׁב"א דְחֲזָרַת דְּמִים דְּמְהַי הִיָּינוּ כְּשֶׁמְתַּפְּיִיס י"ל לְכַאוּרָה דְמַה"ט מוֹדוּ רַבְּנָן לְרְשָׁב"ג בְּשָׂאָר תְּנָאִים שְׁלֵא בְּגִיטִין אִף א"כ גַּם בְּאִתָּא בְּעֵינָי' וְאַכְּשָׁר בְּאַמַּת הִיכָא דְלִהַרְוּחָה מְכוּנָן מְהַי כַּה"ג אֶפְיָלוּ בְּאִתָּא בְּעֵינָיָה אֲלֵא דְהָא הַרְשָׁב"א עֲצָמוּ כ' דְקַבְּלַת דְּמִים אִף בְּרְצוֹן מִמֶּשׁ לֹא דְמִי לְמַחֲלִיָּה וְהָרֵא"ש הָא ס"ל דְּבַעֲלָמָא מְהַי חֲזָרַת דְּמִים אִף שְׁלֵא מְדַעְתּוּ מִמֶּשׁ וְלִכְּנֹן צ"ל הַטַּעַם מְשׁוּם אֲנַמְדִּנָּא שְׁבַתְּה"ד סְסִי שִׁי"א וְעַל כֵּן מַה לָּנוּ וְלְרְצוֹנוֹ עֵתָה מֵאַחַר דְּאֶמְדִּינָן דְּעַתִּיָּה שְׁעַל דְּעַת כֵּן הַתְּנָה שְׁבַשְׁבִּיל כְּף יִתְבַּטַּל הַתְּנָאִי וְיִטּוּל אֶת דְּמִיו.

וְכַה"ג אִיתָא בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א סְד"ה ה"ז גִּיטִיָּה עַל מְנַת שְׁתְּשַׁמְשֵׁי אֶת אַבָּא וְנ"ל וְלְרְשָׁב"ג דְּאֶמַר כָּל עַכְבָּה שְׁאִינָה הִימְנָה ה"ז גַּט כו' הִכָּא מְעִיקְרָא לֹא נִתְכּוּנָן אֲלֵא שְׁאֵם יִצְטְרַף לְכַף כו' שְׁעַל דְּעַת כֵּן הַתְּנָה עֲלִיָּה מְתַחֲלָה עַכ"ל וְרַבְּנָן דְּפְלִיגֵי הַתָּם הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּלְצַעוּרָה קְמַכּוּנָן אֲבָל הִיכָא דְלִהַרְוּחָה קְמַכּוּנָן מוֹדוּ דְּאֶזְלִינָן בְּתַר אֲנַמְדִּנָּא כְּזוֹ וְלִמְ"ד דְּנִתְיָנָה בְּעַל כְּרַחוּ הָרִי נִתְיָנָה מְהַי נִתְיָנַת דְּמִים תְּמוּרַת הַחִפְץ בְּלִיתָא בְּעֵינָיָה אֶפְיָלוּ בְּעַל כְּרַחוּ לְפ"ד הָרֵא"ש וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דְּעַרְכִּין (דָּף ל"ב ע"א) כְּהוּבָא לְעִיל אוֹת ב': לְהָרֵא"ש צ"ל דִּישׁ אֲנַפְּן מְמַנְצָע שְׁאִינוּ מְדַעְתּוּ וְרְצוֹנוֹ מִמֶּשׁ וְאַעַפ"כ אִינוּ בְּעַל כְּרַחוּ וְאַף דְּשֵׁא"פ פְּלִיגֵי עַמ"ש הָרֵא"ש דְּמְדַעְתּוּ מְהַי בְּגַט מ"מ זֶהוּ מְטַעַם אַחַר מְשׁוּם דְּגַם מַחֲלִיָּה בְּפִי עַם הַמַּעוֹת לֹא מְהַי גַּם ס"ל לְהָרֵא"ש דְּרַבְּנָן מוֹדוּ לְרְשָׁב"ג בְּשֵׁא"ד רַק בְּגִיטִין פְּלִיגֵי מְשׁוּם דְּלְצַעוּרֵי קָא מְכוּנָן וְאִיף הֵם הַדְּמִים קִיוּם הַתְּנָאִי הִנֵּה לְהַרְשָׁב"ג דְּמִיָּרִי בְּרְצוֹן הִיָּה מְקוּם לֹא מְרַיָּה וְשְׁלִימּוֹת הַרְצוֹן ה"ל כְּמַחֲלִיָּה אֲלֵא דְהַרְשָׁב"א לֹא כְּתַב כֵּן וְעוֹד לְהָרֵא"ש מִיָּרִי שְׁלֵא מְרְצוֹנוֹ וְלִכְּנֹן צ"ל הַטַּעַם מְשׁוּם דְּאֶמְדִּינָן דְּעַתִּיָּה כַּמ"ש בַּתְּה"ד סְסִי שִׁי"א): וְלְכַאוּרָה יֵשׁ רְאִיָּה לְזֶה דְּטַעְמִי' דְּרַבְּנָן גְּבִי חֲזָרַת דְּמִים דְּלֹא מְהַי הוּא ג"כ רַק מְשׁוּם דְּלְצַעוּרֵי קְמַכּוּנָן מְעַנְבְּדָא דְּהוּא גְּבָרָא דְּאֶמַר לִיה לְאַרִּיסָא דְּאֶמַר הַש"ס תְּחֻלָּה וְרַבָּה דְּאֶמַר כְּרְשָׁב"ג וְפַרְשִׁי דְּדְּמִים בְּמְקוּם אֶצְטְלִית הִכָּא נְמִי מְטַר בְּמְקוּם הַשְּׁקָאָה

ואח"כ מסיק ורבה דאמר לה אַנא דאמרי אפילו לרבנן עד פאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלצעורי קא מפונן אַבל הַכא משום הרנוחה הוא וְהא לא איצטריף ומאחר דדיקמה המטר לגבי השקאה פמו דמים לגבי אצטלית וְהיכא דלהרנוחה קא מכוון מהני המטר פאילו השקה הַכא נמי מהני נתינת דמים במקום אצטלית ומיהו יש לחלק דמים לאו אצטלית הן כדפרש"י לעיל ד"ה תיבועי לרבנן משא"כ מטר ה"ל פהשקאה ממש אלא רק הטענה משום דלא האריס השקה וע"ז אמר הַכא משום הרנוחה הוא וְהא לא איצטריף וא"כ מה בכה שאלא הוא השקה עכ"פ הא לא איצטריף.

וכמ"ש הש"ס לעיל גבי מחולין לה לשון זה ממש וְהא לא איצטריף וא"כ בכה"ג דוקא הוא דהטעם דלא מהני בגט רק משום דלצעורא קא מכוון אַבל דמים דלאו אצטלית הן י"ל בלא"ה לרבנן אין זה קיום התנאי ועוד דהא התוס' שם ובב"מ (דע"ז א') הקשו מפועלים דכשאמתי מיטרא הוי פסידא דפועלים וְלא מהני טעמא דלא איצטריף ותיירצו ומיד כו' זכה כו' וכ"כ הרי"ף וא"כ הוי פאילו משמאי רחימו עליה דהאריס כמ"ש התוס' בב"מ ודומה פאילו איזו אדם הנה מחזיר החפץ עצמו למי שהתנה עבור מי שהיה התנאי עליו להחזיר דנדאי מהני אף שהוא לא החזיר בעצמו וכמו בסופה (דף מ"א ע"ב) לפי ה"ר"ן והריטב"א.

ובפועלים דלא מהני היינו שמפני שלא יש להם זכות בהשדה אין המטר עבורם כָּלל ועוד דהא בחידושי הרשב"א בגיטין שם הקשה עוד מדין הנושא את האשה ופסקה עמו פדי שיזון את בתו כו' נשאת לאחר כו' דמשם מוכח דטעמא דלא איצטריף לחוד לא מהני מאחר שנתחייב לזון ותיירץ דהכא אי אפשר לבעה"ב לומר השקה אתה נאני מסלק מי גשמים כו'.

ור"ל התם יכול האריס לומר אני מוכן לקיים תנאי רק שאם יקיים היתה השדה מתפסדת כו' ע"ש. וא"כ ה"נ מה"ט ל"ד לנתינת דמים שהמניעה מצד מי שהיה התנאי עליו שאינו מביא את החפץ ועוד דהנה במשנה (דע"ה ב') ה"ז גיטף על מנת שתשמשי את אבא כו' דמת האב ה"ז גט אף לרבנן דרשב"ג משום דהתם מודו דלהרנוחה קא מכוון כמ"ש בתוס' וכיון דהא לא איצטריף ה"ל גט אע"ג דאין פאן קיום בפועל כָּלל וכ"ש בירידת המטר דג"כ הא לא איצטריף ויש פאן קיום בפועל רק שהקיום מן השמים וכן בחידושי הרשב"א שם ד"ה מתניתין ה"ז גיטף ע"מ שתשמשי את אבא דיקמה זה להא דאמר רבה גבי אריסא וְהא לא איצטריף אַבל בנתינת דמים לא שייף לומר וְהא לא איצטריף שצריף הוא לגוף החפץ רק איש אפשר להשיגו ואין להביא ראיה להפך דטעמא דרבנן משום דחזרת מעות נגד החפץ אינו קיום התנאי ממ"ש ה"ר"ן והריטב"א פמש"א גבי על מנת שתחזירי לי את הנזיר דרבנן לאו באצטלית דוקא שהוא דבר חשוב פליגי אלא הוא הדין בדבר שאינו חשוב כנזיר וכיוצא בו כו' ולכאורה מה צער יש בהחזרת נזיר הגט אלא הטעם דאע"ג דלא שייף לצעורי קמכוון מ"מ נתינת דמים נגד הנזיר לא חשיב קיום התנאי.

והעיקור דס"ל דטעמא דרבנן רק היכא דלצעורי קמכוון י"ל דבאמת מה"ט ס"ל דבנזיר לא פליגי רבנן על רשב"ג כמ"ש ה"ר"ן בשמו אף באמת זה אינו דא"כ דנאמר דלהר"ן והריטב"א ג"כ בנזיר לאו לצעורא קמכוון ראוי שיהי' עכ"פ מהני כשאמר מחול לה

הַנְּיָר וּכ"ש פְּשֻׁנְתָּנָה דְּמִים וְגַם אָמַר מְחֻלִּין לָהּ וְזֶה אֵינּוּ מִשְׁמַע פְּלִל מְסַתִּימַת פֶּל הַפּוֹסְקִים דְּמִשְׁמַע דְּכָף לִי תְּנָאֵי נְיָר וּשְׂא"ד כְּמוֹ תְּנָאֵי דְּאַצְטְלִית וְעוֹד דֵּא"כ ה"ל לְהַש"ס לְתַרְזֵן הַב"ע דְּקַמְפִּיִסָּה לִיהַ עַד דְּאָמַר מְחוּל לָהּ א"ו צ"ל דְּגַם בְּנְיָר אָמְרִינּוּ דְּלַצְעוּרָה קְמַכּוּנּוּ וְכֹן הַעֲלָה הַמַּכְמ"א ש"ח סְסִי' יו"ד: (לְכַאוּרָה יֵשׁ רְאֵיהּ מְסוּנְגִיא דְּאַרִיסָא דְּהַמְטָר ה"ל פְּהַשְׁקָאָה אָפִילוּ לְרַבָּנָן לֹמַר דְּהִיכָא דְּלַהֲרֹנוּחָה קְמַכּוּנּוּ ה"ל נְתִינַת דְּמִים כְּמוֹ הָאֲצְטְלִית אַף בְּאַמַת זֶה אֵינּוּ דְּמְטָר עֲדִיף] מְנַתִּינַת דְּמִים וְעוֹד מִכְּמָה טְעָמִים וְגַם אֵין רְאֵיהּ לְהִפְּהֵה מְדִין וְהַנְּיָר שְׁלִי): ז וַיֵּשׁ לְחַקֹּר לַפ"ד הָרֵא"ש ס"פ מִש"א וַיִּרְאֵה דְּמַדְעָתוֹ כּו' אִם הֲדִין כֹּן אָפִילוּ בְּאִיתָא הַחֲפִיץ בְּעֵינֵיהּ מֵאֲחַר דְּמַצְעָרָה בְּנְתִינַת דְּמִים י"ל שְׁעַל גּוּף הַחֲפִיץ יָכוֹל לְמַחֲוֹל וַיֹּתֵר י"ל דְּאַפִּילוּ הָרֵא"ש לֹא קָאָמַר רַק בְּלִיתָא בְּעֵינֵיהּ דְּמַצְעָרָה כְּפִי שְׁאָפְשָׁר מִש"א כְּ בְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ מִיְהוּ אֵין נִפְקוּתָא כ"כ דְּכָל הַפּוֹסְקִים לֹא ס"ל פְּהָרֵא"ש בְּזֶה אָפִילוּ בְּלִיתָא בְּעֵינֵיהּ כְּנ"ל וּבִשְׂא"ד שְׁלֹא בְּגִיטִין דְּמַהֲנֵי מְחִילָה אָפִילוּ הַחֲפִיץ בְּעֵין אָפְשָׁר דַּה"ה דְּמַהֲנֵי פִּיּוּס בְּדְמִים בְּרַצוֹן לַפ"ד הָרֵא"ש וְהַתּוֹס' דְּעֵרְכִין דְּהוּי כְּמַחֲלִילָה אָבֵל לְהַרְשָׁב"א וְהַרִיטְב"א אֵין זֶה כְּמַחֲלִילָה אֵא"כ מוּחַל בְּפִירוּשׁ וּלְפִי זֶה מָה שְׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא הִיכָא דְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ מִי אָמַר אֵין הִטְעַם מִשּׁוּם לַצְעוּרֵי קָא מְכּוּנּוּ שְׁהֲרֵי לֹא נִתְבָּאָר בְּגִמְרָא דְּרִשְׁב"ג ס"ל לַצְעוּרָא נְמִי קְמַכּוּנּוּ וְא"כ אִיף פְּשִׁיטָא לִיהַ כ"כ מִי אָמַר אֵלָא הִטְעַם מִשּׁוּם דְּאֵין זֶה קִיּוּם הַתְּנָאֵי מִשּׁוּם דְּבְּאִיתָא הַחֲפִיץ לַכ"ע בְּדוּקָא הַתְּנָה וּלְהַרְשָׁב"א וְרִיטְב"א הֵינּוּ דְּאַפִּילוּ מְרַצוּנּוּ לֹא הוּי קִיּוּם הַתְּנָאֵי וְלְהָרֵא"ש צ"ל דְּמִיִּירֵי שְׁלֹא מְרַצוּנּוּ מִמֶּשׁ דְּבַכָּה"ג לֹא מַהֲנֵי גַם הִיכָא דְּלַהֲרֹנוּחָה מְכּוּנּוּ אָבֵל מַדְעָתוֹ וְרַצוּנּוּ מִמֶּשׁ דְּהוּי כְּמַחֲלִילָה מַהֲנֵי בְּשְׂאָרֵי תְּנָאִים רַק בְּגִיטִין לֹא מַהֲנֵי גַם לְהָרֵא"ש בְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ כְּנ"ל וְאַפְשָׁר גַּם לְרִשְׁב"ג לֹא מַהֲנֵי בְּזֶה בְּגִיטִין לְהָרֵא"ש כְּפִשְׁט לְשׁוֹן הַגַּמ' דֵּאֵע"ג דְּקַמְפִּיִסָּה לִיהַ מוּדָה רִשְׁב"ג וּלַפ"ז נִצְטָרְף לֹמַר דְּהָרֵא"ש מוּדָה ג"כ לַמ"ש הַרְשָׁב"א דְּרִשְׁב"ג ס"ל ג"כ דֵּאֵף לַצְעוּרָא קְמַכּוּנּוּ אָבֵל לְפַרְש"י דְּרִשְׁב"ג ס"ל דְּלַהֲרֹנוּחָה קְמַכּוּנּוּ מִשְׁמַע דְּבְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ לֹא מַהֲנֵי אָפִילוּ נִתְפִּיִס גַּם בְּשְׂאָר תְּנָאִים וְצ"ע: וּמַעֲתָה נְשׁוּבָה לְדַבְּרֵי כַת"ר דְּמָה שְׁרָצָה כַת"ר לֹמַר דַּמ"ש הָרֵא"ש בַּפ"ק (דְּקַדוּשִׁין ס"ד) דְּחֻזְרַת דְּמִים מַהֲנֵי הֵינּוּ דְּיִיקָא כְּשֵׁהוּא מְתַרְצָה וּמִתְפִּיִס לְקַבֵּל הַדְּמִים עֲבוּר הַטְּבַעַת דֵּא"כ לֹא אֲתִי שְׁפִיר מ"ש הָרֵא"ש דְּדוּקָא הַתָּם דְּלַצְעוּרָא קְמַכּוּנּוּ כּו' דְּהָא כְּשִׁמְתַרְצָה וּמִתְפִּיִס ס"ל לְהָרֵא"ש דְּאַפִּילוּ בְּגִיטִין נְמִי מַהֲנֵי נְתִינַת דְּמִים אַעֲכַצ"ל דְּמִיִּירֵי הֵכָא בְּעַנְיָן דְּבְּגִיטִין לֹא מַהֲנֵי וְהֵינּוּ בְּעַל פְּרָחוּ לְמ"ד דְּנְתִינָה בַע"כ הוּי נְתִינָה וְלַמ"ד דְּלֹא הוּי נְתִינָה מִיִּירֵי שְׁמַקְבֵּל שְׁלֹא בְּנִפְשׁ חֲפָצָה כְּנ"ל הַגַּם שְׁיֵשׁ לֹמַר דְּבְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ לֹא מַהֲנֵי לְהָרֵא"ש גְּבִי גִיטִין נְתִינַת דְּמִים אָפִילוּ נִתְפִּיִס מְרַצוּנּוּ כְּנ"ל וְהֵכָא גְּבִי טְבַעַת קַדוּשִׁין דְּלֹאוּ לַצְעוּרֵי כּו' מַהֲנֵי כַה"ג מ"מ א"כ עֵיקַר חֶסֶד מְהַסְפֵּר בַּמ"ש הָרֵא"ש אָפִילוּ לְרַבָּנָן דְּפִלְגֵי אַרְשָׁב"ג כּו' הֲלֹא בְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ לֹא נִזְכָּר פְּלִל פְּלוּגְתָא בֵּינֵיהֶם וְאֵדְרָבָה אָפְשָׁר רִשְׁב"ג מוּדָה בְּזֶה לְרַבָּנָן דְּאַפִּילוּ נִתְפִּיִס לֹא מַהֲנֵי וְהַפְּלוּגְתָא הַנּו' בַּגַּמ' הוּא בְּלִיתָא בְּעֵינֵיהּ וְשֵׁם עַכְצ"ל דְּמִיִּירֵי שְׁלֹא מַדְעָתוֹ וְרַצוּנּוּ לְפִי הָרֵא"ש דְּבַכָּה"ג דְּיִיקָא פְּלִגֵי וְא"כ מִשְׁמַע דְּבְּטְבַעַת קַדוּשִׁין מִיִּירֵי נְמִי בַכָּה"ג וְעוֹד דֵּא"כ אֵין שְׁיִיף ע"ז לֹמַר נְחֻזְרַת דְּמִים הוּי חֻזְרָה דְּהֵכָא הָעֵיקַר מִשּׁוּם הַפִּיּוּס דַּה"ל כְּמַחֲלִילָה נִגְעוּ בָּהּ וְאַפִּילוּ בְּלֹא דְּמִים אִם מוּחַל וְאוּמַר הַרְיֵנִי כְּאֵלוּ הַתְּקַבְּלִיתִי מַהֲנֵי אֵלָא דַּה"ה נְמִי פִּיּוּס דְּמִים מְרַצוּנּוּ וְדַעָתוֹ לַפ"ד הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש אָבֵל עֵיקַר עַנְיָן דְּחֻזְרַת דְּמִים הוּי חֻזְרָה מִיִּירֵי לְהָרֵא"ש שְׁלֹא מְרַצוּנּוּ וְדַעָתוֹ אֵלָא מִשּׁוּם דְּהַדְּמִים מִמֶּשׁ ה"ל פְּקִיּוּם הַתְּנָאֵי בְּלִיתָא

בְּעִינְיָה מִשׁוּם שֶׁע"ד כֵּן הִתְנָה וְכֵן מְוַכָּרַח מִמ"ש הָרֵא"ש פ"ג דְּסוּפָה סכ"ט אַבְל בְּעֵלְמָא מוֹדוּ רַבְּנָן כו' דא"א לומר מְדַעְתּוּ וּרְצוֹנוּ דַּיִקָּא דא"כ בְּאַתְרוּג נְמִי לפ"ד הָרֵא"ש וְהַתּוֹסְפוֹת דְּמַדְעָתוּ וּרְצוֹנוּ הָוֵי מְחִילָה וּמְחִילָה מְהֵי וְדַאי גַם בְּאַתְרוּג אע"ג דְּבִדְוִקָא הִתְנָה מֵאַחַר דִּמ"מ לָאו לְצַעוּרָא קְמַכּוּן וְתַדַּע דְּאַפִּילוּ לְעַנְיָן גַּט הַקְּשָׁה הַרְשָׁב"א פ"ג דְּנִדְרִים (דף כ"ד) אֲמַאי לָא מְהֵי מְחִילָה אע"ג דְּלְצַעוּרָה קְמַכּוּן תִּיפּוּק לִיהַּ שְׁהָרִי אַחַר קִבְלַתְּם יְכוּל הוּא לְהַחְזִירָה וְאַפּוּכִי מִטְרַתָּא לְמָה לִי וְתִירֵץ דִּמ"מ לָא דְּמִי שְׁהָרִי נְתַפְנוּן הוּא שְׁתַּצְטַעַר בְּנִתְיָתְּם וּא"כ גַּבִּי אַתְרוּג שְׁלֵא נְתַפְנוּן לְצַעוּרָא.

י"ל דְּמְהֵי מְחִילָה בְּפִירוּשׁ וְעכ"פ אִיךָ פְּשִׁיטָא לִיהַּ לְהַעֲיִטוּר דְּלָא מְהֵי אַעכְצ"ל דְּמִיָּרִי שְׁלֵא מְרְצוֹנוּ וְנִדְעָתוּ דְּלָא הָוֵי מְחִילָה וְאַפ"ה ס"ל דְּבְעֵלְמָא חֲזַרְתָּ דְּמִים הָוֵי חֲזַרְתָּ: הַעוּלָה מִכ"ז דלכ"ע לְרַשָּׁב"ג בְּלִיתָא הַחֲפֵץ בְּעֵינֵי הָוֵי נְתִינָת דְּמִים קִיּוּם הַתְּנָאִי מִשׁוּם דְּאַנְמְדָּנָא הוּא וְלָמ"ד דְּנִתְיָנָה בַּע"כ הָוֵי נְתִינָה מִיָּרִי אֲפִילוּ בַּעַל פְּרָחוּ וְלָמ"ד דְּנִתְיָנָה בַּע"כ לָא הָוֵי נְתִינָה מִיָּרִי בְּעַנְיָן דְּלָא הָוֵי בַּעַל פְּרָחוּ מִמֶּשׁ וְעַמְש"ל סוּף אוֹת ב' וס"ל לְהַעֲיִטוּר וְהָרֵא"ש בַּפ"ג דְּסוּפָה ס' כ"ט דְּרַבְּנָן לָא פְּלִיגִי עַל רַשָּׁב"ג רַק בְּגִיטִין מִשׁוּם דְּלְצַעוּרִי קְמַכּוּן אַבְל בְּתַנְאִים שַׁבְּשֵׁא"ד מוֹדוּ לִיהַּ אַבְל לְהַרְשָׁב"א וְהָרִיטְב"א י"ל דְּפְלִיגִי עֲלֵיהַּ מִשׁוּם דְּנִתְיָנָת דְּמִים אֵינּוּ קִיּוּם הַתְּנָאִי כָּלֵל וְלָכֵן בַּעַל פְּרָחוּ וְדַאי לָא מְהֵי אֲפִילוּ לָמ"ד דְּנִתְיָנָה בַּע"כ הָוֵי נְתִינָה.

וְלֹא עוֹד אֵלָא אִפִּי מְדַעְתּוּ וּרְצוֹנוּ לָא מְהֵי דְּהָא אֵינּוּ זֶה קִיּוּם הַתְּנָאִי וְגַם לָא מְחַל בַּפִּי. מִיָּהוּ הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש ס"ל דְּמַדְעָתוּ הָוֵי כְּמַחֲלָה בְּפִירוּשׁ.

וּבְתַשׁוּבַת הָרִיב"ש (ס' ב') מְבֹאָר פְּשׁוּטַת הַרְשָׁב"א וְהָרִיטְב"א: וּבִיאִתָּא הַחֲפֵץ בְּעִינְיָה מוֹדָה רַשָּׁב"ג דְּלָא מְהֵי נְתִינָת דְּמִים וְהֵינּוּ אִפִּי מְתַפְיִיס בְּרְצוֹן בְּדְמִים אֲמַנְם לְהַאוּמְרִים דְּמַדְעָתוּ הָוֵי כְּמַחֲלָה צ"ע אִם בְּגִיטִין לְבַד כוה"ג לָא מְהֵי אוּ גַם בַּשֵּׁא"ד: וְעוֹד דָּאִם כֵּן דַּאי אֲפִשֶׁר לְקַיִם תְּנָאוּ אַא"כ יִתְפְּיִיס, בַּעַל הַטְּבַעַת לְקַבֵּל הַמְּעוֹת בְּרְצוֹן מְחִיר הַטְּבַעַת אִם כֵּן אִיךָ יוּכַל הַמְּקַדָּשׁ לְכַתְּחֻלָּה לְקַדָּשׁ בּוּ הָאֲשָׁה עַל סַמָּךְ זֶה שְׁמָא לָא יִתְפְּיִיס לְקַבֵּל דְּמִים וְעכ"פ מְקַדָּשָׁה בְּחֲפֵץ שְׁאֵינּוּ שְׁלוֹ וּכְאִילוּ קִדְּשָׁה בְּחֻמְסָא עֵי ב"ש סס"ק ב' וְעֵי בַחמ"ח סס"ק ל' דָּאִף אִם מְתַרְצָה אַח"כ וְהַקְּדוּשִׁין בְּעֵינֵי בְּיַד הָאֲשָׁה צ"ע אִם מְקַדָּשָׁת לְהַבָּא כו': ח וּמ"ש כַּת"ר דְּזֶה נִקְרָא לִיתָא בְּעִינְיָה וְנִסְתַּיִיעַ כֵּן מְדַבְּרִי הַקְּצָה"ח ס' רמ"א סְעִיף ז' סק"ז וְהַנְתִּי"מ (שָׁם סק"ז).

אֵינּוּ נ"ל מֵאַחַר שֶׁהַטְּעַם דְּבְלִיתָא בְּעִינְיָה מְהֵי חֲזַרְתָּ דְּמִים הוּא מִשׁוּם הָאֲנְמְדָּנָא הַנָּ"ל. י"ל דְּדוֹקָא בְּשִׁנְאָבַד דֵּא"כ מַה יַּעֲשֶׂה זֶה וְהֵלֵא עֵי"ז מְפָסִיד עוֹד דְּמִים ג"כ א"כ ע"ז הוּא דֵּאִיפָּא אֲנְמְדָּנָא דֵּאֵינּוּ רְצוֹנוּ שַׁבְּכָה"ג יִתְבַּטַּל הַתְּנָאִי.

מִשֵּׁא"כ בַּנְד"ז שְׁהִלָּה גוֹרֵם בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לִיקְחָה מִהַבְּעֵלִים לִיתְנוּ לְהַאֲשָׁה אֵינּוּ פֶּאן אֲנְמְדָּנָא כָּלֵל ע"ז וְעוֹד דְּהֵנָּה הָרֵא"ש בַּפ"ק דְּקְדוּשִׁין ס"ד שָׁם כ' וְגַבִּי שׁוֹר בְּפָרְק יֵשׁ נוֹחֲלִין (ד' קל"ז) אִם אָמַר שׁוֹר זֶה נִתּוֹן בְּמִתְנָה עַל מְנַת שְׁתַּחֲזִירָהוּ לִי וְהַקְּדוּשִׁין וְהַחֲזִיר לוֹ דְּמִיו ה"ז קְדוּשׁ אַע"ג דְּקָאֵמַר עַל מְנַת שְׁתַּחֲזִיר לִי דְּכִינּוּן שְׁתַּחֲזִיר לוֹ דְּמִיו וְיְכוּל לְקַנּוֹת בְּהֵם שׁוֹר אַחַר שְׁפִיר פִּינְצָא בְּזֶה קְרִינּוּ בִּיהַּ שְׁפִיר מִיָּדִי דְּחִזִּי לִיהַּ עכ"ל הָרִי הַשְּׁנוֹה דִּין מְקַדָּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁנִתְנוּ לוֹ בְּמִתְנָה ע"מ לְהַחְזִיר שְׁיְכוּל לְהַחְזִיר דְּמִיו כְּמוֹ הַשׁוֹר שְׁיְכוּל לְהַקְּדִישׁוּ

ובבאמת שם גבי שור מוכרח בראיות גמורות דכל הפוסקים פליגי עליה וס"ל שאינו יכול להקדישו כלל אפי' מחזיר דמיו.

שקרי התוס' נדרים פ"ק השותפין גבי מתנת בית חורון דאיתא שכל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה. וק"ל שם ונתוס' בפ"ג דסופה (דף מ"א ע"ב) ובב"ב (דף קל"ד ע"א) וק"ל שכל א"א וקריטב"א פולם הקשו דא"כ מדוע מתנה ע"מ להחזיר הוי מתנה הא אינו יכול להקדישה ותיקצו בתיקוצים שונים ועכ"פ לכל התיקוצים מבואר דאינו יכול להקדישה כלל ואילו לדברי הרא"ש אין כאן התחלת קושיא כלל שקרי יכול להקדישה באמת ויחזיר דמיה משא"כ במתנת בית חורון שאינו יכול להקדישה כלל אף שימתן את דמיו לפי שאמר לו ואינו לפניה אלא כדי שיבא אבא כו' ע"ש וזה היה חילוק ותיקוצ טוב יותר מפל התיקוצים שתיקצו המפרשים הנ"ל דעכ"פ גם לדבריהם אינו יכול להקדישה כלל אבל לפי תירוצ זה הרי יכול להקדישה ולכן הר"ר אביגדור פ"ץ שבתשו' הרא"ש דס"ל בזה קהרא"ש פתב באמת לתרץ פן וז"ל והשתא אתי שפיר דלא תיקשי ממתנת בית חורון דתנינו עלה כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה דמתנה על מנת להחזיר נדאי יכול להקדיש עכ"ל אע"ג דפי' הטעם משום דכדי לקיומיה תנאיה מצי פריק.

ליה ומקיים תנאיה מ"מ אח"כ פתב ואי משום לקיומיה תנאיה יחזיר לו דמיו והיה דשור זה נתון לה במתנה על מנת שתחזירהו (לי. כצ"ל ע"ש) והקדישו ולא הוי חזרה שלא החזיר לו כלום לא שור ולא דמיו דשור פיון דלא חזי ליה כמאן דליתיה דמי עכ"ל.

ואפשר גם קהרא"ש פ"ק דקדושין ס"ד שכ' והיה דשור כו' נתפנין לזה דלפ"ז לק"מ ממתנת בית חורון דהכא יכול להקדישה וחזר בו ממ"ש בפ"ג ס"ל ח לחלק בענין אחר ואיך שיהיה עכ"פ כל הפוסקים הנ"ל צריף לומר דס"ל בפשיטות דאינו יכול להקדישה כלל (ועיין בב"י בא"ח סי' תרנ"ח ד"ה כ' הרוקח בנדרים).

והיינו משום דחזרת דמים לא מהני וצ"ל הטעם משום דלא דמי כלל לליתא בעיניה פיון שהוא עושה זה בינים שמוציאה מרשות בעליה ומקדישה ל"ד כלל לנאבדה ועוד דגם עכשיו איתא בעיניה רק שהקדישה א"כ ההקדש אינו כלום והיא של בעליה הראשונים וכמ"ש המגיד פ"ג מהלכות זכייה שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וא"כ ה"ה והוא הטעם פשקידש בו את האשה דלא עדיף מה שקידש בו את האשה ממה שהקדישה הקדש גמור דאמירה לגבוה פמסירה להדיוט וכמ"ש הקצה"ח סי' רמ"א שם דשון זה לזה ממש דלכל הפוסקים הנ"ל לא קנתה האשה כלל כמו דאין השור קדוש כלל ולא מהני חזרת דמים ולכאורה היה מקום לומר דהרא"ש לא אמר פן רק גבי טבעת קדושין שהנותר הטבעת במתנה ע"מ להחזיר הוא כדי שיקדש זה בו את האשה.

וא"כ פיון שאי אפשר לקדשה במתנה ע"מ להחזיר מוכרח היה ליתנו לה במתנה גמורה ולא פשע כ"כ בזה הוי שלה ומהני חזרת דמים כמו בנאבדה משא"כ גבי שור הנ"ל פשע במה שהקדיש שלא נתנו לו אדעתא דהכי כלל לכן ס"ל לכל הפוסקים שאין ההקדש כלום דאיך יקדיש דבר שניתן לו רק במתנה ע"מ להחזיר משא"כ הכא נותן לו מעמ"ל זו כדי לקדש בו את האשה פה היה אפשר לחלק מסבא אבל מאחר שקהרא"ש והרא"א

פ"ץ נָשָׂהּ מְקוֹר סְבָרָא זֶה דְחִזְרֵת דְּמִים מְהִנֵּי גַבֵּי טְבַעַת קְדוּשֵׁין דִּימֵוּ זֶה בְּהִדְיָא לְהֵיא דְשׁוּר זֶה כּו' וּס"ל בְּפִירוּשׁ דְּבִשְׁנֵיהֶם הַדִּין שְׁנֵיהֶם מְמַלְשׁ דְּמֵהִנֵּי חִזְרֵת דְּמִים.

וְשֵׁם כָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם יֵשׁ לָנוּ לְתַפְּנוֹס פְּדֻבְרֵיהֶם עֲצָמָם שְׁהִשּׁוּ אוֹתָם וּא"כ הַחוֹלְקִים שֵׁם כּמ"כ ה"ה וְהוּא הַטַּעַם גַּבֵּי טְבַעַת קְדוּשֵׁין וְאִין לָנוּ לְחַדֵּשׁ סְבָרָא מִדְּעִתְּנוּ לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם בְּפָרְט שְׁבָאָמַת אִין פֶּאן אֲנִמְדָּנָא כ"כ שְׁהִרֵי אַף שְׁנָתָן לֹו פְּדֵי לְקַדֵּשׁ עַכ"ז פִּי בְּהִדְיָא עַל מְנַת לְהַחְזִיר לֹו א"כ לֹא רָצָה כָּלֵל הַחִזְרֵת דְּמִים וְלֹא נָתַן לֹו אֶלְא ע"מ שְׁיִתְּנָהוּ בְּמִתְּנָה ע"מ לְהַחְזִיר לְהַאֲשֶׁה וְהִיא טוֹעָה בְּהִדִּין שְׁסָבוּר שְׁיִכּוּל לְקַדֵּשׁ הַאֲשֶׁה בְּכַה"ג.

אוּ שְׁיִקְנֵהוּ מִן הַאֲשֶׁה בְּחִזְרָה בְּמִתְּנָה דְּדִינְרֵי [עֵינִין בְּמִתְּנָה]. וְעַכ"פ הוּא הַתְּנָה ע"מ לְהַחְזִיר דְּמִשְׁמַע וְדֹאֵי הַחֲפֵץ עֲצָמוּ בְּדוּקָא גַם בְּלֹא ה"נ יֵשׁ סְבָרָא דְּבְּמִתְּנָה ע"מ לְהַחְזִיר יֵשׁ קְפִידָא יוֹתֵר בְּהַחְזֵר גּוּף הַחֲפֵץ מִבְּפִלְגָּתָא דְּרִשְׁבֵּ"ג וְרַבְּנֵן שְׁעַכ"פ הָעֵיקָר הוּא הַמַּעֲשֶׂה שְׁנִתְרָצָה לְגַרְשׁ אֶלְא שְׁהִתְנָה ג"כ תְּנֵאֵי שְׁתַּתְּנוּ לֹו אֲצֻטְלִיתוּ סְבָרָא לֹוֹמֵר דֹּאִין הַתְּנֵאֵי מְבַטֵּל הַמַּעֲשֶׂה כְּשִׁמְחִזִּיר דְּמִים בְּלִיתָא בְּעֵינֵיהֶם הַחֲפֵץ.

מִשָּׂא"כ פֶּאן שְׁאִין מַעֲשֶׂה אַחַר רַק נְתִיבַת הַחֲפֵץ וְאִין נוֹתְנוּ אֶלְא ע"מ לְהַחְזִיר יֵשׁ מְקוֹם לֹוֹמֵר דֹּאֵף בְּלִיתָא בְּעֵינֵיהֶם הַתְּנֵאֵי מְעַכְבֵּי. וּל"ד לַה"ז גִּיטָף ע"מ שְׁתַּחֲזִירֵי לִי אֵת הַנְּזִיר דְּמִדְּמָה הַש"ס לַע"מ שְׁתַּתְּנֵי לִי אֲצֻטְלִיתִי דְּהָא הָתָם יֵשׁ ג"כ מַעֲשֶׂה בַּפ"ע וְהוּא הַגְּרוּשֵׁין וְלָכֵן עַכ"פ בְּנִד"ז שְׁיִשְׁנוּ בְּעֵין אֶלְא שְׁהוּא אֲצֵל הַאֲשֶׁה וְדֹאֵי דְנְתִיבַת דְּמִים לֹא מְהִנֵּי: וּמ"מ נִשְׂאָר עוֹד טַעַם שְׁבֵהֲרָא"ש שְׁיִקְנֵהוּ מִן הַאֲשֶׁה כּו' אוּ שְׁיִחְזִיר לֹו הַדְּמִים וְיִפְעוּל שְׁיִאֲמַר הַרְיֵנִי פֶּאִילוּ נְתַקְבְּלִיתִי גּוּף הַחֲפֵץ אֶלְא דִּישׁ לְפַקְפַק מִכְּמָה טְעָמִים הָאֲחָד שְׁמָא חָשִׁיב בְּיִטּוּל הַתְּנֵאֵי בְּמָה שְׁנוֹתָן מִתְּנָה גְּמוּרָה וּמְכֻנִּיס א"ע לְבֵית הַסְּפָק נֶגֶד הַתְּנֵאֵי דַעַמ"ל וְשְׁמָא לֹא תִרְצָה לְהַחְזִיר וּמְצָאֵתִי סְבָרָא זֶה בְּמַל"מ פִּי"א מַה' מְכִירָה דִּין יו"ד בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר כּו' וְאֵע"פ שְׁהַמְל"מ כ' עָלִיו וְאִין זֶה נְכוּן.

דְּבָרֵיו צַע"ג דְּהָא וְדֹאֵי יִצְיָבָא מִקְלָתָא עַכ"פ לַפ"ד הַרְמְב"ם פ"ח מַה"ג הִי"ב דַּס"ל נְשָׂאֵם גִּיסַת תְּחִלָּה לְאַחַר הָרִי נְשׁוּאָיו בְּטָלִים וְהוֹלָד מְזוּר אַע"פ שְׁנִיסַת אַח"כ לְאוֹתוֹ פְּלוּנֵי וְה"נ דְּכּוֹנְתָה (וְעֵינֵין בְּסִפְרֵי נְתִיב"מ סִי' ר"ז סְעִיף ה' מְזָה שְׁהִדִּין אֲמַת דְּלֹא כַהַמְל"מ וּמַש"ש ב' מַהֲר"א שְׁשׁוֹן דְּהַטַּעַם כַּמ"ש הַמ"מ פ"ח מַה"ג אִינוּ בְּמַשְׁמַע כָּלֵל בְּתַשׁוּבָ' מְהֵרָא"ש וּנ"ל פְּדֻלְקָמֵן) וִי"ל דְּהַטַּעַם כַּמ"ש הִישׁ מִי שְׁאוּמֵר שְׁבַמְל"מ מִיְהוּ הַמ"מ כ' שֵׁם טַעַם אַחַר וְאַפְשָׁר טַעַמוּ שְׁיִיף ג"כ בְּנִד"ד בְּמַעַמ"ל דַּר"ל ג"כ שְׁתַּחֲזִיר לֹו בְּרֵאשׁוּנָה טָרַם שְׁיִתְּנָהוּ מַת"ג לְאַחַר רַק מַעַמ"ל מְוֹתֵר לִיתָן לְאַחַר כַּמ"ש הַר"ן וְרִיטְב"א סַפ"ג דְּסוּכָה וְאַפִּי' אַת"ל דְּטַעַם שְׁל הַמ"מ לֹא שְׁיִיף בְּנִד"ד מ"מ שְׁמָא הַטַּעַם כַּמ"ש הִישׁ מִי שְׁאוּמֵר שְׁבַמְל"מ מְאַחַר שְׁהִדִּין אֲמַת עַכ"פ לַפ"ד הַרְמְב"ם דְּלֹא כַהַמְל"מ וְהַמְל"מ לֹא סָתֵר דְּבָרֵיו רַק מְשׁוּם שְׁלֹא נִרְאָה לֹו הַדִּין וּז"א בְּנִדְאֵי.

וְעוֹד דְּבַתְּשׁוּ' מַהֲר"א שְׁשׁוֹן (סִי' קִי"ח) כ' דְּהֵרָאָב"ד וְהַטוּר שְׁחוֹלְקִין עַל דִּינוּ דְּהַרְמְב"ם פ"ח מַה"ג הַנְּז"ל מוֹדוּ בְּדִין שְׁבַפִּי"א מַה' מְכִירָה הַל' י' דָּאֵם מְכָרוּ לְאַחַר אַע"פ שְׁלִקְחוּ אַח"כ מְמַנּוּ וְחָזַר וְקִנִּים תְּנָאוּ (וּמְכָרוּ וּנְתָנוּ לְפְלוּנֵי): הַמְּקַח בְּטָל.

ואם הטעם כמ"ש המ"מ בה"ג קשה אי פליגי שם מ"ש דמודו הקא. אכל אם הטעם פהיש מי שאומר שבמל"מ א"ש דס"ל דשם י"ל דבידה לקניינים התנאי אף שלא יגרשנה זה שניסת לו לדעת ר"י הזקן שבחה"ר שם שכ' פן להדיא יעו"ש ומה שהקשה עליו המכמ"א ש"ח סי"ט דהאיך פשנתגרשה מן הראשון הווי קדושין למפרע ובלא נתגרשה הןפקעו הקדושין כו', מ"ל נתגרשה מ"ל לא נתגרשה עכ"ל המכמ"א.

ודבריו תמוהים דבמחכ"ת פי רב נעצום הוא לא הבין ד' הרשב"א ור"י שכינן שהתנה הבעל ע"מ שתנשאאי לפ' ר"ל שיהיו נשואין גמורים פדת ולא שישא אשת איש דאין זה נשואין פלל (פי כ"ד התוס' פ' המגרש דפ"ג ולא פהרמב"ן דלא קפיד רק אשם נשואין ועו"ל דבכה"ג הרמב"ן נמי מודה דע"מ שתנשאאי ל"ד פלל לשלא תנשאאי לפ' דבשתנשאאי משמע ודאי בהיתר משא"כ התם דמשמע אפילו באיסור יעו"ש).

וא"כ זו שניסת תחלה לאחר אם גירשה ואח"כ ניסת לפ'. הרי נתקניינים התנאי שניסת לו בהיתר שהרי גירשה האחר וכינן שנתקניינים התנאי הוי מגורשת למפרע ושפיר חלו קדושי האחר משא"כ כשלא גירשה האחר אע"פ שניסת אח"כ לפלוני בלי גירושין מ"מ את"ל שקדושי האחר קדושין הם הרי לא נתקניינים התנאי שהרי א"כ אין נשואי פ' נשואין שששא א"א וכינן שלא נתקניינים התנאי ממילא קדושי האחר לאו קדושין הם.

וא"כ שפיר בידה לינשא לפ' בלי גט מן האחר מיהו י"ח שם אהרשב"א ור"י וס"ל דצריכה גט כפשטא דגמ' משום דדמילחוזרות חלילה דאם תאמר שתנשא בלא גט וחשיב קיום התנאי (משום דלא חלו קדושי האחר אם אין התנאי מתקניינים ואמאי לא תנשא).

י"ל כינן שניסת לו ונתקניינים התנאי א"כ ה"ל מגורשת למפרע ואמאי לא חלו קדושי האחר כו'. (וכשתאמר חלו קדושי האחר א"כ לא קניימה התנאי ואינה מגורשת כו' ולא חלו קדושי הפ' וגם לא קדושי האחר).

ולדינא צ"ע היטב בפסוגיא שם עכ"פ אם נימא דס"ל כהר"י ורשב"א נמצא התם בידה לקניינים התנאי וא"צ פלל להאחר: והלכך ל"ח ביטול התנאי במה שניסת לו ומש"ה פליגי ראב"ד וש"א פ' שם אהרמב"ם משא"כ בדין שברמב"ם פי"א מה' מכירה הל' י' שפיר חשיב ביטול התנאי במה שמכרה לאחר שהרי אין בידי שיתרצה האחר למוכרו לו כו' ויצטרף לבא עמו בדינא ודינא ושמא לא יוכל להוציא או וכל כה"ג קפידה הוי וה"ל ביטול התנאי וכדפסק בש"ע ח"מ סי' ר"ז ס"ה ואין לומר דהקא ודאי ל"ח ביטול התנאי כשנתנו לו מעמ"ל כדי לקדש.

דא"כ הרי נתנו אדעתא שיתנהו לאשה. די"ל שלא נתנו רק שיתנהו לה ג"כ מעמ"ל שאז יהי' הטבעת מוכרח עכ"פ להיות נחזר אצלו אבל לא שיתן לה מת"ג.

ועי' בר"ן פ"ג דסוכה שכ' ושמעין משמעתינ דמעמ"ל נותנה לחבירו וחבירו לחבירו ואפילו כמה דכל שחוזרת לבסוף לבעלים סגי. י"ל פ"א נותנה לחבירו היינו עמ"ל לסוף לבעלים הראשונים ולא מת"ג.

מיהו לדעת המל"מ נראה דס"ל דהחולקים על הרמב"ם בפ"ח מה"ג ה"ה דפליגי הקא ולדבריהם מה שנתנו מתנה גמורה להאשה אין זה ביטול התנאי דע"מ להחזיר ובלבד שיקנהו ממנה ויחזיר לו וכמש"ל בתשובתי הראשונה סי' צ"ח שם סעי' זיין.

ובפרט בנד"ז שנתנו לו כדי לקדש בו האשה י"ל פן דאין זה ביטול התנאי רק שיקנינו
הדבר לסוף. וע"ז י"ל שישפיק הראיה משאילת חלוק לבקר את אבא וכו' דמותר לקרעו
ונותן לו דמי קרעו שלפע"ד אין ראיה זו מספקת על שגבי טבעת יהי מהני חזרת דמים
דלא דמי כלל דהתם מחזיר לו גוף החלוק רק שקרוע קצת ע"ז מהני חזרת דמים אבל
שיהי' מהני חזרת דמים לגמרי נגד החלוק ונגד הטבעת אין ראי' משם כלל אף ע"ז יספיק
הראיה דיכול ליתנו לה מתנה גמורה באופן שיקנה אח"כ ממנה בתרקבא דדינרי ויחזירו
לו כו' ומ"מ עוד יש בדבר זה פקפוקים ונחששות גדולות יותר וכמשנ"ת לעיל בתשובה
הראשונה: סימן קא שאלה אשה שנתגרשה מבעלה הראשון ונשאר אצלה הטבעת
קדושין מבעלה הראשון וטבעת שנתן לה אבי הבעל אחר הנשואין והי' כמה קטטות בין
הזוג שלא רצתה למיתדר עמו ובכרו להם ב"ד שיפשוטו אותם הבעל ואבי הבעל עם
גיסה של האשה הנ"ל ועשו ב"ד פשרה ביניהם כמה מעות תחזיר להבעל ונשאר אצלה
המטלטלין שלו ואין הב"ד זוכרין אם דברו מהשני טבעות הנ"ל ואח"כ נשאת לבעל
השני וקנה אצלה ע"י שליח אחד מהטבעות הנ"ל וקדש אותה ואחר הנשואין אחר כמה
זמנים סיפרה לו הענין מהטבעת ונשאר אצלו לחקור הענין מפי גדולי הדור ושלה אותה
למשפחה וזה שתי שנים שנתלה האשה מחמת לידה ועתה בעלה אינו רוצה לעשות
שלום בשום אופן כ"א פשיצא הדין מוסכם מפי גדולי מורים שאין צריף לקדשה עוד
הפעם: תשובה.

החמ"ח סי' נ' סק"ה ס"ל מן הנשואין ודאי לא הדרי הקדושין ומלשון מהרי"ו שהביא
משמע במורדת לא הדרי משום גזירה ובבית מאיר משמע מדינא לא הדרי דאף למ"ד
לאו לטבועין היינו רק שיהיו קניימים עד הנשואים וכן מצאתי בשט"מ ס"פ המדיר דע"ו
ב' גבי ואף למ"ד לטבועין כו' דכ"ז רק עד הנשואין שהרי כ' דמעיקרא לא ניתנו הקדושין
לטבועין אלא צריף שיהיו עומדין בעין כדי שיחזרו לו אם לא תנשא לו וכ"כ עוד שם
בשם רש"י במה"ק אלא צריף שיהי' עומדין בעין כדי שיחזרו לו אם לא נשאת לו כו'
עכ"ל מבואר דהא דלא נתנו לטבועין היינו רק עד שנשאת לו ודומה למש"ש בגמרא
בב"ב (דקמ"ה ע"א) לענין שושבינות פששמת עמו שבע ימי המשתה ולא הספיק לפורעו
עד שמת והכא גבי דידה פיון שנשאת לו כבר נגמר הדבר ועי' בערוף ערוף טבע פסק
בפשיטות דקיי"ל כר"מ דקדושין לטבועין ניתנו והט"ז ס"ק ג' ג"כ כ' אחר הנשואין לא
שייף כלל ענין קדושין הדרי אח"כ מצאתי בתורת חיים במסכת ב"ב פ"ט דקמ"ה בד"ה
הלכתא שהביא תשו' מהרי"ל דבנשואה הדרי ודברי רמ"א בהג"ה וכו' וז"ל ודבריהם
תמוהים כו' יעו"ש שהאריף בראיות לסתור דבריהם וסיים לקו' נראה דהנשוא את
האשה ומת לא הדרי קדושין ונותנים לה הפתובה מלבד טבעת קדושין עכ"ל אף ס'
המקנה ועצ"א החזיקו ביד הב"ש ע"פ מהרי"ל ובאמת במהרי"ל עצמו בתשו' מבואר
שאינו נראה לו רק שאין משיבין את הארי ויהיו דיני ממונות אבל בדבר ערוף חמורה
כנ"ד חלילה להקל ונ"ל דנד"ז דהקדושין עדיף ממתנה דבמתנה תלוי בדעתו לבד ע"כ
יש סברא לומר אדעתא למיקם קמיה כו' אבל הטבעת קדושין הוא קנין שבו ועל ידו
קונה את האשה וה"ל פקונה ממוכר לא פנותן מתנה פמבואר בהדיא בש"ע רס"י מ"ב
וכ"מ במשנה פ"ק דמעשר שני וגבי קנין ודאי אין לומר אדעתא דהכי לא קנה כו' דהא
אדרבה י"ל בפעם הנשואין נגמר הקנין לגמרי וגבי קנין לא אזלינן בתר אומדנא אא"כ

התנה ואמר דזבין אדעתא למיסק לא"י וכן חילקו התוס' ספ"ט דב"ק דק"י סע"ב גבי דאדעתא דהכי לא קודשה נפשה בין אירוסין לנשואין וכן חילק מהר"מ בפרדכי פרק החולץ ועוד נלע"ד דלא גרע מיאוש ושינוי רשות ר"ל יאוש ביד האשה שהרי לא תבעו המגרש כלל ושינוי רשות שמכרה אותו לזה שרוצה לקדשה ועדיף מהדין הנז' רס"י כ"ח ואף למ"ש החמ"ח שם סק"ד דדברי ר' ירוחם חולקים כו' מ"מ בנד"ז שיש שינוי רשות אצלו מודה ודאי דמקודשת ועיין בגמ' פ"ג דסו"ה ד"ל גבי אנוכרי כו' והנה בטבעת של האב י"ל דגרע מטבעת קדושין עב"ש סי' צ"ט סק"ז קרובי החתן כו': בב"ב פ"ט (דף קמ"ה סע"א) בסוגיא אי קדושין לטבועין ניתנו ובפרק המדיר (דע"ו ב') מזה יתבאר דאפילו למ"ד לאו לטבועין ניתנו היינו בארוסה אבל אחר שנשאת לכ"ע לטבועין ניתנו משרש הדין.

כ"מ בשט"מ בכתובות שם וכ"כ התו"ח בב"ב שם וכ"ד הט"ז והחמ"ח באה"ע סי' נ' והבית מאיר שם ודלא כתשו' מהרי"ל ורמ"א ומהרמ"ל הו' בתשו' סי' י"ט): סימן קב האשה העלובה אינדיא פּעסִיא בת צבי המכונה הירש מבעליצא קבלה ג"פ כדמו"י מבעלה דוב המכונה בער בן אפרים הנלקח לעבודת המלך לא"ח בלי שום תנאי ואונס קלל.

רק מרצונם הטוב נתפשו וניתן הג"פ מידו לידה בפני ב"ד וע"מ ועשירה אנשים מישראל ביום ד' תשעה ימים לחודש טבת דנא פ"ק רהאטשאוו תקצו"ו לפ"ק ועתה אציע נא לפני רמעכ"ת המעשה אשר לא יעשה שנעשה אחר בן במוצאי ש"ק נגהי י"ג טבת יצא קול גדול ולא יסף בכל העיר שחזר וקידש אותה בטבעת קדושין של כסף בפני מנין אנשים מהרעקרוטין היהודים ולמחרתו ביום א' י"ג טבת הושכנו ב"ד לחקור ולדקדק אחר הקול אם יש בי' ממש.

פמבואר בש"ע סי' מ"ו ס"ב בהג"ה ובחרנו מהם שני אנשים המוחזקים בכשרות שהיו במעמד ההוא וגם אחי בעה"ב מהאכסניא שלהם וגבינו עדות מפייהם. ע"פ איום והודעת עונש עדות שקר ח"ו ובאליו"ע ובהטלת ח' שיגידו עדות אמת והעידו בפנינו בתו"ע זה שלא בפני זה שלשתם בסגנון אחד ובשינוי לשון קצת ותוכן דבריהם פי הוא זה שפכל הג' ימים שאחר הג"פ הלכה אליו פעמים ושלש בכ"י.

ושמה ושחקה עמו וישבה אצלו בהתקרבות יתירה והם היו מדיחין אותה מעליו לאמר מה לה פה כו'. והשיבה אמרי' להם שהמ"ץ התיר לה לישב עמו גם לקחה ממנו את פתונתו לכיבוס וביקשה מאתו א' רו"כ על הוצאות פור לביתה והשיב שימתן לה חצי רו"כ וביום ש"ק לא מצאה אותו פעם א' באכסני' הנ"ל ושאלה עליו והשיבו לה שהלה לבית אנשפינא אחרנא דיזהו היא מקום לינה שלהם בבית עפ"ם והלכה גם היא לשם.

אח"כ באתה שוב לאכסניא שלהם בעת סעודה שלישית וישבה על המטה עד שהתפללו ערבית ובעת שהציתו האור בבית אמר לה הבה ידך לי ואמתן לה מדעם ופשטה ידה אליו ונתן את הטבעת באצבעה ואמר (הרי את מקודשת לי בט"ז כדמו"י) ואחז בידה משך מה ואמר להעומדים שם אתם עדים שקדשתי אותה לי לאשה והתחילו כולם לשחוק עליה לומר עתה תלה עמנו והרי את אשתו כפראשונה אז השליכה את טבעתו מעל ידה לארץ עכ"ל העדות.

והנה האשה אמרה בתחלה שלקח את ידה בחזקה ותיכף שהרגישה שרוצה ליתן הטבעת באצבעה מיאנה בו וניערה את ידה. ובעוד שלא הספיק ליתן את הטבעת לידה מידו נפל לארץ.

אף אחרי שהעדים העידו שפשטה את ידה אליו ושראו את הנתינה באצבעה ממש. השיבה שמה שפשטה ידה.

סברה שיתן לה את החצי רו"כ שהבטיח לה ליתן על פור לביתה והדעת מכרעת שפך הוא האמת כמו שאמרה לבסוף פי מדברי פולם נשמע שמתחלה לא דיבר עמה מעסקי קדושין כלל ומה שפיתשה תחלה פנ"ל אטו כלהו נשי דינא גמירי אפשר שסברה אם נותן באצבעה אף ברמאות ושללא מרצונה ליהוו קדושין וגם כמה אומדנות והוכחות שלא פיונה לשם קדושין כלל הא' והוא העיקר שתיכף ששחקו עליה השליכה את הטבעת לארץ הב' שפכל משף הד' או ה' שבועות ימים שנתעכבו פה בכמה יגיעות חזרה אחרי לבקש מאתו שיגרשנה עד שהנכחה לפייסו בממון ומכרה מבגדיה ונתנה לו שבעה רו"כ משלה בעבור זה שיפטרנה בג"פ והאיך תתפייס שוב לחזור ולהתקדש אליו עוד הג' אם היתה מרצה להנשא אליו לא היתה בושה מלעשות בהיתר לפי מנהגינו שאין מארסין אלא בשעת נשואין ע"י חופה וקדושין עם שבע ברכות כדמו"י ולפי כ"ז נראין הדברים שברמאות בא וקדושין הללו נעשו שלא ברצונה או דרך שחוק בעלמא ואין בהם ממש: גב"ע שני שהגובה במאהילוב ע"ד המארע שנתהונה באחד מאנ"ח יהודי דוב בר' אפרים שמו שעשה שלא פהגן וקידש את מתרכתו בערמה ובחזקה פנראה גם לפי דבריו וזה אשר סיפר לפנינו אחר הג"פ היתה מתרכתו הולכת בכל יום על אכסניא שלו וביקשה מאתו חצי רו"כ על הוצאה בש"ק היתה ג"כ בשם עד חשכה אחר תפלת ערבית ועדיין לא הדליקו האור אמר לה אינליא פעסניא אתן לך דבר מה הושיטה ידה לקבל תפסה בידה ולקח את אצבעה בידיה והיא משכה ידה ואצבעה לחזרה אף תקפה באצבעה בחזק ונתן עליו הטבעת ואחר נתינת הטבעת אמר ל' הקדושין ואמר לחביריו אתם עדים אתם"כ הדליקו נר צעקו עליה חביריו ראה שקדשך.

נענעה בידיה ואמרה לאו לאו ראו שאין על ידי כלום. ואמר שבשעה שנענעה בידיה השליכה בתוך כך הטבעת מאצבעה אף מחמת הרעש מקול המולה (גם) [לא] שמע קול נפילת הטבעת לארץ ואח"כ מצא הטבעת על הארץ במקום ישיבת האשה אלו תוכן דברי האישי.

והאשה טענה ששקר הוא דובר שלא נתן הטבעת באצבעה רק הכי הוי עובדא שמתחלה הובטחה מאתו ליתן חצי רו"כ על הוצאה ואח"כ אנ"ח התאכסן עם בעלה המגרש הנ"ל על אכסניא אחת והיתה הולכת אל אחי' וגם לבקש מבעלה החצי רו"כ הנ"ל אחר תפלת ערבית אמר לה שיתן לה דבר מה הושיטה ידה לקבל וסברה שיתן לה החצי רו"כ הנ"ל הרגישה שרצונו ליתן איזה דבר באצבעה השמיטה אצבעה מידו בחזק ונפל הטבעת לארץ וכשהדליקו הנר נענעה בידיה להראות לכל שאין על ידיה כלום אף הטבעת נפל מקודם על הארץ בעת שהשמיטה אצבעה מידו אלו תוכן דברי האשה הנ"ל ונאנחנו הב"ד דרשנו מאתו מי היו העדים ואמר שני אנ"ח הנקובים בשמותם בהגב"ע למטה גם הבע"ב הי' שם ושאר אנ"ח רובם קטנים ואפשר הי' איזה מהם בני יג"ש.

אף לא ראו שום דבר כי עמדו מרחוק וגבינו עדות בפני האיש והאשה משני אנ"ח הנ"ל
כפי הגב"ע דלמטה: במוטב תלתא ב"ד פחדא הוינא ואתו לקדמנא תרי סהדי ה' ניסן בר'
מאיר וה' אליעזר בר' דוד והעידו לפנינו בת"ע באליונ"ע.

ובתחלה העיד ה' ניסן הנ"ל בזה"ל האשה אינדליא פּעסִיא בת צבי הירש איז גיקומען
שבת פ' ניחי צו מנחה על הקוואטיר צו אונז וואש מיט אונז איז גיווען בעלה בער בר'
אפרים וואש האט זי מגרש גיווען יום ד' ט' טבת איז זיא גינזעסין אויף דיא בעטיל מיט
דיא בעלת הבית.

אחר שהתפללו מעריב במגן קודם שהדליקו הנר קומט צו איר דער מאן און איה בין
גישטאנין צו קאפן פון בעטיל זאגט צו איר דער מאן אינדליא פּעסִיא איה וניל דיר עפיש
געבין. און האפט זיא פאר איר האנט אונ זיא האט זיך גיבאדרעוועט מיט אים אונ האט
גיריסין דיא האנט צו זיך.

עש איז שוין פינצטער גיווארין קיין פאייער האט מען נאך ניט אן גיצונדען האב איה ניט
גינזעהען ציא האט ער איר עפיש גיגעבין ציא ניט רק איה האב גיהערט וויא ער האט
גינזאגט דעם לשון קדושין האט ער אגישררי גיטאן אתם עדים רבותי איה האב זיא מקדש
גיווען.

בתוך כך האט מען אן גיצונדען פאייער האבן מיר גינזאגט זעה ער האט דיה מקדש
גיווען שראייט זיא ניין ניין. ונאו ונאו אונ שאקולט מיט דיא הענט אונ זאגט זעט עש
איז באיי מיר ניטא נישט אויף דיא הענט.

האבן מיר גינזעהין אויף דיא הענט איז נישט ניטא דער ונייל האט מען אן גיצונדען
פיייער האט מען גינזעהען על הארץ האט מען גיפונען דעם פינגעריל על הארץ אונ קיין
שום קלאפ האט מען ניט גיהערט דער נאך האט זיא גיוואלט אונעק גיין מהבית האט ער
זיא גחאפט פארין קורטקע האט זיא גימוזט ווארטין ביז מיא האט גיפונען דעם פינגעריל
על הארץ איז גיבליבען דיא קורטקע באיי אים אונ זיא איז אונעק גיגאנגען פה העיד
הר"ר ניסן הנ"ל.

ר' אליעזר בר' דוד העיד לפנינו בזה"ל. דיא ווייב איז גיקומען צו אונז אויפן קוואטיר
שבת צו מנחה מחמת דער מאן האט איר מבטיח גיווען צו געבין על הוצאה חצי ר"כ
האט זיא זיך גיזעצט אויפן בעטיל מיט דיא בעלת הבית מיר האבן אפ גידאווינט מעריב
מיט אמגן איז שוין פינצטער גיווארין גינזעהן האב איה גאר נישט נאר איה האב גיהערט
דעם לשון קדושין אונ האט גינזאגט אתם עדי רבותי דער ונייל האט מען אן גיצונדען
פיייער זע איה וויא זיא טריישילט מיט דיא הענט אונ זאגט ונאו ונאו זעט באיי מיר איז
ניטא נישט אויף דיא הענט קיין קלאפ האב איה ניט גיהערט דער נאך האט זיא גיוועלט
אונעק גיין האפט זיא דער מאן פארין קורטקע אונ זאגט ונארט ביז מיא וועט גיפונען
דעם פינגעריל האט ער זיא גיהאלטין ביז מיא האט גיפונען דער נאך האט זיא זיך אונש
גירישין אונ איז אונעק גיגאנגען אונ דיא קורטקע איז גיבליבען באיי אים כל הנ"ל הגידו
לפנינו העדים הנ"ל אחר דרישה וחקירה בתו"ע באליונ"ע עולראיה באעה"ח היום יום ב'
ו' שבט תקצו"ו לפ"ק פ"ק מאהילוב יצ"ו: נאום מאיר ברלין ונאום אליעזר פיי"ס מ"מ

ומו"ד פ"ק הנ"ל ונאום צבי הירש במ' יצחק נאיימרק מכתב מהמ"צ דרהאטשוב: ובענין שאילתא דשאילנא מן קדמוהי הנני להשיבו על ראשון ראשון כפי הרשום בזכרוני כי לא נשאר בידי שום העתק מהגב"ע דפה ודמאהילוב פי הנחתתי אותם אשתמד בבית הרב ר' הלל מפאריז.

והוא הא' שמות העדים מהגב"ע שפנינו ר' דוב בר' אברהם שטרעסינער ממחנינו והוא בעל האכסניא הנז' בגב"ע ושנים מהרעקרוטין א' שמו ניסן מטיחאניץ והב' אינני זוכרו קרוב להיות שהוא אליעזר בר"ד הנז' במכתב מעל' הב' בנגידון הלשון ואחז בידה הפתוב בגב"ע דפה.

כן הגידו העדים בפנינו סתם: רק הבעל הודה שאחז בידה בחזקה ולזה כתבתי באגרת הב' שלי להרב מוהרי"א סג"ל שהבעל והאשה מודים שהי' בע"כ: הג' האחיזה בידה היתה מתחלת נתינת הטבעת עד אחר גמר אמירתו אדם עדים ומרומז בלשונו מ"ש"ך מ"ה הד'.

התחלת הגדת העדות היתה בפני הבעל והאשה. רק תיכף התחילו האשה ואביה לבלבל דבריהם בצעקות וקטטות וקללות אשר ממש לא היה באפשרי לשמוע דברי העדים מתמתן.

ואחרי העיון בח"מ סי' כ"ח סט"ו בהגה"ה שפכושש קטטות ומריבות תקנת הגאונים לקבל עדות שלא בפני [בע"ד] ע"כ הוציאנו את הבעל והאשה לחוץ עד שגמרו עדותן ותיכף שנקנסו חזרו והגידו בפניהם בלי שינוי זאת ועוד אחרת מצאתי א"ע מחונייב להודיע מה שנזכרתי דבר א' אשר אני חושש אולי נשמט בגב"ע הנ"ל שאמרו כולם פה א' הבעל והאשה והעדים שתיכף אחר המעשה רצתה האשה לברוח ולצאת מהבית וסגר הבעל הדלת בעדה ולא הניחה ללכת עד שמצאו את הטבעת להראותו לכל העומדים שהוא של כסף ויש בו שנה פרוטה ומזה ג"כ קצת הוכחה שנעשה בע"כ.

שוב הפל שלום: עוד כ' המ"ץ דרהאטשוב ונ"ל ידעתי בנפשי שפכותבי לשון הגב"ע הא' דקדמתי שלא להוסיף ושלא לגרוע ושלא לצאת מכוננת דבריהם אפילו כמלא נימא והן עתה שותא דמרן לא ידענא וכו' ואולי מלות זיא האט זיף גיבאדרעויט שהוסיפו במאהילוב הוא דרף פירוש ובקאור למה שהגידו בפנינו סתם בפרט שגם הבעל הודה בפנינו שאחז ידה בחזקה כאשר השבתי מאז עכ"ל הר"ר ר' אברהם הלוי מרהאטשוב: במוטב תלתא בי דינא כחזא הוינא בשלישי בשבת בתשעה ימים לחודש מרחשון שנת תקצ"ח לפ"ק נאתא לקדמנא הרב המ"ץ דפ"ק ראהטשוב ה"ה ר' אברהם בר' שמואל הלוי והעיד בפנינו בתו"ע כד"ת בזה"ל מפח דעם גב"ע וואש מיר האבין מקבל גיווען פאר צוויי יארין וינטער מפח דיא קדושין וואש דער ציצערסקער רעקרויט האט מקדש גיווען זיין גרושה וויא איף גידיינק דעם לשון העדות וואש זייא האבין עדות גינאגט פאר אונזער ב"ד איף אונ' ר' חיים דער שוחט אונ' ר' ירחמיאל מלמד דאש איז גיוועזין זונטאג דראינצענטער טאג אין טבת תקצו"ו האבין זייא אזו גינאגט נעכטין צו שלש סעודות איז זיא גיקומען צו אונז אונ' איז גינעסין אויפין בעטיל מיט דער יונגער בעל הבאסטע בעריל שטרעסינערש ווייב אונ' איז גינעסין ביזין מיר האבין אונש גידאווינט מעריב מיטין מינן.

איז ער גיקומען צו איר און זאגט ווייז מיר דאס האנט איה וועל דיר עפעס געבן האט זיא עם דער לאיינגט דיא האנט. האט ער זיא גינומען פארין האנט און האט איר אן גיטאן דעם פינגעריל און האט גיזאגט הרי את מקודשת וגו' און אתם עדים כו' ער האט זיא גיהאלטען אהיפשע וויילע האבן זיא אלע אן גיהייבין צו לאחין און שרייען מקודש מקודש האט ציא אראפ גיטריישילט דעם פינגעריל אויף דער ערד און שרייט ניטא גאר נישט און בשעת מעשה האט מען גיבלאזין פייער אופן קאמעניק האט מען תיזף גיבראכט דעם פאיער און ער האט זיא ניט גילאזין אונעק גיין ביז מען האט אוף גיהייבין דעם פינגעריל און אלע האבן גיזעהין אז ער איז אזילבענער און מער גידייניק איה ניט קיין משמעות פרטיות.

און מפת תקירות ודרישות העדים באיזו שנה באיזה שבוע וכו' האבן מיר בודאי ניט חוקר ודורש גיווען פלל ווארעם דיא קבלת עדות איז גיווען אום זונטיג האבן זיא גיזאגט דעם לשון נעחטין צו שלש סעודות ממילא וואש האבן מיר גיזאלט מער פרעגין נאך אזאך האב איה זיך דער מאנט אז מיר האבן פאר געסין שרייבין אין ערשטין גב"ע אז איינער פון דיא עדים האט אונז גיזאגט אז בעריל שטרעסינערש ווייב האט גיוושט פון גאר דער קנוניא ווארום זיא האט פאר קופט דעם ט"ק שלה להבעל בעש"ק שהוא בכיזון פון דעשט וועגין און זיא איז גיזעשין לעבין דער אשה הנ"ל בשעת דיא קדושין הנ"ל האט ציא זיך אן גילייגט מיט איר האנט אופן שום של האשה הנ"ל בכדי צו פאר שטעלין זיא זאל ניט, קעגן אנטלופען עכ"ל עדות המ"ץ הנ"ל יום הנ"ל פ"ק הנ"ל ולראיה באעה"ח: נאום בן ציון במוהרי"א זצלה"ה ונאום שרגא פיייוש במ' יצחק ז"ל ונאום יהודא במ' נפתלי הירש הלוי עפשטיין ואח"כ באו לפנינו ר' חיים בר' אברהם שו"ב ואמר לפנינו בתו"ע פנ"ל בזה"ל מפת קדימת הנתינה או האמירה או בבת אחת גידייניק איה גאר ניט ווארעם מיר האבן דרוף ניט מדקדק גיוועזין צו פרעגין רק מפת תקירות ודרישות גידייניק איה בודאי אז מיר האבן באיי זיא גאר נישט גיפרעגט פלל ולראיה באעה"ח יום הנ"ל פ"ק הנ"ל: נאום בן ציון במוהרי"א ז"ל ונאום שרגא פיייוש במ' יצחק ז"ל ונאום יהודא במ' נפתלי הירש הלוי עפשטיין הדיין הג' ר' ירחמיאל פ"ץ אינו בביתו כי הוא מלמד בבאברויסק ע"כ לא נגבה עדות מפיו: ותכן העגן לפי הגב"ע דרהאטשוב הוא שהמגרש אמר לה הבה ידך לי ואמתן לה מדעם ופשטה ידה אליו ונתן לה את הטבעת ואמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדמו"י ואחז בידו את ידה מתחלת נתינת הטבעת עד אחר גמר אמירתו אתם עדים פמבואר במכתב ההמ"צ דרהאטשוב ואמר להעומדים שם אתם עדים כו' אז השליכה את טבעתו מינה לארץ והיא אומרת שאחז ידה בחזקה גם מכחשת המעשה כו' והפשיטת יד שפשטה היה בשביל חצי רוכ"ס שהבטיח ליתן לה וזה יוכל להיות אמת גם לדברי העדים גם יוכל להיות שהאמירה הי' אחר הנתינה שקבר תחב הטבעת בינה או עכ"פ אחר התחלת התחובה ולפי הגב"ע שבמאהילוב אמרו העדים בסגנון אחר שאחד מהעדים אמר שלא פשטה ידה כ"א שלקח את ידה בחזקה והיא סירבה ולא רצתה ושניהם אומרים שלא ראו הנתינה פלל: ושאלה זו נשאלה ממני ולא רציתי להורות בה פלל רק אח"כ נודע לי שאחד מהרבנים התירה וכתבתי שובה זו דלקמן מה שיש לצדד בזה והוא שי"ל דגם לפי גב"ע דרהאטשוב יש צדדים לומר להקל בקדושין ונהגם שא"א לסמוך ע"ז למעשה

י"ל שִׁיכוּלִים לַחֲזוֹר בְּהֵן מֵהַטַּעַם שִׁיתְבָּאָר לְקַמֵּן וּלְפִי חֲזָרְתֶם בְּמֵאָה־לוּב יֵשׁ לְהַתִּירָה וְלָכֵן אִף שְׁלֹא סְמַכְתִּי עַל־זוֹ לְהַתִּיר עַכ"ז ג"כ לֹא אֲמַרְתִּי בְּהַ אִיסוּר כִּי מִהֵנִי תִּרִי טַעַמִּי י"ל שְׁפָדִין הִתְרָה: הִנֵּה גַם אִם בָּאנוּ לְדוֹן ע"פ גב"ע דְּרַהֲאֻטְשׁוּב לְכַאוּרָה קְלִישָׁא הַחֲשָׁשׁ קְדוּשִׁין דָּאָם בָּאנוּ לְהַחְמִיר מֵהֵדִין דְּבִשְׁעַת מַתָּן מְעוֹת מְקוֹדְשָׁת יֵשׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת לְהַקְלֵל וְאֶפְשָׁר שְׁלִשָּׁה סְפִיקוֹת וְאִם מִשׁוּם הַשְׁתִּיקָה דְּלֹאֲחַר מַתָּן מְעוֹת עַד שִׁשְׁחָקוּ עָלֶיהָ וְאִז הַשְׁלִיכְתָּה נִרְאָה דַּע"ז יֵשׁ לְהַקְלֵל לְגַמְרִי בַּנְד"ז שְׁאַחַז יָדָהּ.

וּמִתְחִלָּה נִדְבָר מִנְדוֹן אִם שְׁיָיֵךְ כָּאֵן לֹמַר שְׁתִּיקָה בְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת שֶׁהוּא יוֹתֵר עֵיקָרִי וְהִנֵּה פִּי בְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת פִּרְש"י בְּקְדוּשִׁין (דָּף י"ב ע"ב) אִם קוֹדֵם שְׁקַבְּלָתָן אֲמַר לָהּ הַתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ וְכ"כ בַּש"ע ס' כ"ח ס"ד אִם אֲמַר לָהּ כֵּן קוֹדֵם שְׁנִטְלָתוֹ וְנִטְלָתוֹ כו' וְהוּא לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ה אָכֵן הַטּוֹר ס' כ"ח כ' אִם אֲמַר לָהּ כֵּן בְּשַׁעַת שְׁנִטְנָה לִידָה אוֹ קוֹדֵם לָכֵן וְהַב"ח שָׁם סַע"י ד' תָּמָה עַל הַרְמַב"ם לָמָּה לֹא פָתַח נִמְי לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא בְּדָאָמַר לָהּ בְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת וְגַם מִשְׁמַע בַּב"ח דְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת פְּשׁוּט יוֹתֵר דְּהֵי קְדוּשִׁין מֵאִם אֲמַר לָהּ כֵּן קוֹדֵם לָכֵן וְכֵן הוּא בְּהַדְּיָא בְּסִפְרֵי הַמְּקַנָּה בַּק"א ס' כ"ח רַסַּע"י ד' וַצַּע"ג אִיֵּךְ גַּעְלָם מְעִינֵיהֶם לְפִי שַׁעַת לְשׁוֹן רַש"י שְׁפִי דְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת הִינְנוּ מִמֶּשׁ שְׁקוֹדֵם שְׁקַבְּלָתָן אֲמַר לָהּ.

וְזֶהוּ מִמֶּשׁ דַּעַת הַרְמַב"ם וְש"ע דָּאִין כָּאֵן ב' אוֹפְנִים כָּלֵל כַּמ"ש הַטּוֹר בְּשַׁעַת שְׁנִטְנָה לִידָה אוֹ קוֹדֵם לָכֵן וְלִרַש"י וְהַרְמַב"ם וְהַש"ע אִין נִק' שַׁעַת מַתָּן מְעוֹת אַא"כ אֲמַר לָהּ כֵּן קוֹדֵם שְׁנִטְלָתוֹ וְנִטְלָתוֹ כו' וְהַטַּעַם פְּשׁוּט מִשׁוּם כֵּינֵן דְּשְׁתִּיקָה דְּלֹאֲחַר מַתָּן מְעוֹת לֹא כְּלוּם הִיא כִּי אִין הָאִשָּׁה מִתְקַדְּשָׁת אֲלֵא לְרַצוֹנָה וְדַעְתָּהּ וּמִשְׁתִּיקָה דְּלֹאֲחַר מַתָּן מְעוֹת אִין מִמְּנָה הוֹדָאָה שְׁרַצוֹנָה לְהַתְקַדֵּשׁ א"כ הָא דְּבִשְׁתִּיקָה דְּבִשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת מְקוֹדְשָׁת וְחָשׁוּב הוֹדָאָה שְׁרַצוֹנָה לְהַתְקַדֵּשׁ זֶהוּ מִפְּנֵי שְׁקַבְּלָתָהּ שְׁמַקְבָּלַת הַסַּלַּע הִיא מְקַבְּלַת ע"ד קְדוּשִׁין וְזֶה לֹא יִצְוִיֵּר אַא"כ שְׁקוֹדֵם שְׁמַקְבָּלַת יָדְעָה שְׁמַקְבָּלַת הַסַּלַּע זֶה וְכַמּוֹ שִׁפְרַש"י אִם קוֹדֵם שְׁקַבְּלָתָן אֲמַר לָהּ הַתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ מְקוֹדְשָׁת דְּכִי קַבְּלִיתִיהָ אֲדַעְתָּא דְּהִכִּי קַבְּלִיתִיהָ וְכַמ"ש ג"כ הַרִיב"ש ס' ק"ע כֵּינֵן שְׁכָבֵר שְׁמַעָה שְׁנָתָן לָהּ לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְהִיא מְקַבְּלַת וּבַחמ"ח ס' כ"ח סְקִי"ב דְּזֶהוּ עַנְיֵן דְּעַבְדָּה מַעֲשָׂה דְּמוּכָח דְּנִיחָא לָהּ מִשְׁא"כ אִם לֹא אֲמַר לָהּ שְׁמַקְבָּלַת הַסַּלַּע זֶה עַד שְׁנִטְנָה לִידָה א"כ אִין מִמְּנָה הוֹדָאָה עַל קְדוּשִׁין רַק שְׁתִּיקָה דְּהִיא לֹא עָשְׂתָה מַעֲשָׂה אַחַר שְׁיָדְעָה מִהַקְדוּשִׁין וְלָכֵן צְרִיךְ לְפָרֵשׁ גַּם לְשׁוֹן הַטּוֹר דְּבִשַׁעַת שְׁנִטְנָה לִידָה הִינְנוּ שְׁאוּמֵר לְשׁוֹן הַקְדוּשִׁין בְּשַׁעַת שְׁהַסַּלַּע עַדִּינֵן בְּיָדוֹ וְלֹא בְּיָדָהּ וּמ"ש אוֹ קוֹדֵם לָכֵן הִינְנוּ קוֹדֵם הַתְחִלַּת הַנְּתִיבָה לְגַמְרִי וּבְשַׁעַת שְׁנִטְנָה הִינְנוּ כְּשִׁמְתַּחֲחִיל לִיתָן לִידָה אֲבָל מ"מ אֲמַר ל' הַקְדוּשִׁין קוֹדֵם שְׁקַבְּלָתוֹ לִידָה וְרַש"י וְהַרְמַב"ם וְהַש"ע לֹא עָשׂוּ מִזֶּה שְׁנֵי חֲלוּקוֹת כֵּינֵן דַּע"כ פ' הַכֵּל קוֹדֵם שְׁנִטְלָתוֹ אֲמַנָּם אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַטּוֹר שֶׁהוּא ע"ד מ"ש בְּשׁו"ת מֵהַרִּי"ט חֲאָה"ע ס' ל"ח (ד"ה וְנִבְּאוּ לְעֵדוֹת הָעֵדִים) וְז"ל לְשׁוֹן זֶה (שְׁלֵל הָעֵד) מְסוּפָק וּמְגוּמָגָם שְׁמָמָה שְׁאֲמַר נִתְּנָה לִידָה אִז אֲמַר לָהּ וְכו' מִשְׁמַע שְׁקוֹדֵם נְתִיבָה לְאֲמִירָה וּמִמָּה שְׁאֲמַר אֲלֵא שְׁנִטְלָתוֹ וְנִטְנָתוֹ בְּאַרְגֵּז מִשְׁמַע שְׁעַדִּינֵן לֹא נִטְלָתוֹ כְּשִׁאֲמַר לָהּ דְּבָרֵי הַקְדוּשִׁין כו' וְנִרְאָה לְתַרְצֵי דְּבָרֵיו וְלֹמַר שֶׁהָאֲמִירָה הִיְתָה בֵּין נְתִיבָתוֹ לְנִטְלָתָהּ שְׁעַדִּינֵן הִיוּ שְׁנֵיהֶם אֲדוּקִים בּוֹ דַּעַד שְׁלֹא סַלַּק יָדוֹ לֹא מִקְרִי נְתִיבָה כְּדָאָמְרִי בְּהַזְרוּק לְעַנְיֵן גִּיטִין גִּטֵּי בְּיָדָהּ וּמִשִּׁיחָה בְּיָדוֹ כֵּל שִׁיכוּל לְנִתְקוֹ וְלִהְבִּיאֻ אֲצִלוֹ לֹא מִקְרִי נְתִיבָה וְהִכָּא אֶפְיָלוֹ אִינוּ יְכוּל לְנִתְקוֹ אֲצִלוֹ כֵּל שְׁהִיְתָה יְכוּלָה לְסַלַּק יָדָהּ וְיִשְׁאַרוּ הַקְדוּשִׁין בְּיָדוֹ לֹא מִקְרִי שְׁתִּיקָה

לְאַחַר מִתְּנַן מְעוֹת דְּטַעְמָא דְּשִׁתְּיָקָה דְּלֵאחַר מִתְּנַן מְעוֹת לֹא כְּלוּם הִיא מְשׁוּם דְּסִבְרָה אִי שְׁדִינָא לִיה מְחִיבָנָא בְּאַחֲרֵי־יִתְיָה אֲבָל זֹו שְׁהִיְתָה יְכוּלָה לְסַלֵּק יְדָה וְיִשְׁאַר בְּיָדוֹ שְׁלֵא יְפֹול ע"ג קַרְקַע וְלֹא עֲשֵׂתָה אֲלֵמָא נְתַרְצִית בְּקַדוּשִׁין עכ"ל מֵהֵרִי"ט וּא"כ פֶּן י"ל בְּכַוְנַת הַטּוֹר בּמ"ש אִם אָמַר פֶּן בְּשַׁעָה שְׁנַתְנוּ לִיְדָה ר"ל אִף אִם אָמַר פֶּן בְּשַׁעָה שְׁהִי הַסְּלַע גַּם בְּיְדָה מ"מ מֵאַחַר שְׁגַם יָדוֹ הִיָּה אָדוּק בּוֹ א"כ אִין זֶה שְׁתִּיקָה דְּלֵאחַר מִתְּנַן מְעוֹת וּמְטַעַם שְׁכ' מֵהֵרִי"ט שְׁהִרִי הִיְתָה יְכוּלָה לְסַלֵּק יְדָה וְיִשְׁאַר הַסְּלַע בְּיָדוֹ כּוֹ' וּמ"ש הַטּוֹר אִו קוֹנְדָם לְכֹן הִיְנוּ קוֹנְדָם שְׁנַתְנוּ לִיְדָה דָּאָז וּדְאִי אִין שְׁיִיְדָה מְשׁוּם שְׁתִּיקָה דְּלֵאחַר מ"מ (וּאֵע"ג דֵּא"כ הִוִּי זֹו וְאֵצ"ל זֹו יֵשׁ לֹוֹמַר דְּגַם בְּזֶה יֵשׁ רְבוּתָא ע"ד שְׁכ' בַּס' הַמְּקַנָּה ע"ש) וְאֵמָנָם רַש"י שְׁפִי דְּשַׁעַת מִתְּנַן מְעוֹת הִיְנוּ דְּוָקָא קוֹנְדָם שְׁקַבְּלָתָן כּוֹ' י"ל מְשׁוּם דְּהָא רְבָא לֹא הִזְכִּיר עֲדִינָן עַנְיָן אִי לֹא נִיחָא לָהּ תְּשַׁדְּיָנָהוּ כ"א זֶה חִיָּדְשׁוֹ בְּפֹום נְהָרָא מְשׁוּם רַב הוּנָא בְּרִיָּה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ.

וּא"כ מְשַׁמַּע לִי לְרַש"י דְּהָא דְּבִשְׁעַת מִתְּנַן מְעוֹת מְקוֹנְדֶשֶׁת לֹאוּ מֵהֵאִי טַעְמָא דְּאִי לֹא נִיחָא לָהּ תְּסַלֵּק יְדָה הוּא נְמִשְׁףָּה כ"א שְׁקַבְּלָתָה הוּא הוּדְעָה עַל הַקְּדוּשִׁין וְעוֹד דֵּא"כ ה"ל לְרַב הוּנָא בְּדֵר"י לְהִבִּיא רֵאִי לְדְּבָרֵיו מְרִישָׁא פִּינָן דְּבְרִישָׁא ג"כ הַטַּעַם רַק מְשׁוּם דְּאִי אִיְתָא דְּלֹא נִיחָא לָהּ תְּסַלֵּק יְדָה ה"ה דְּאֵמְרִינָן אִי לֹא נִיחָא לָהּ תְּשַׁדְּיָנָהוּ א"ו דְּבְרִישָׁא הַטַּעַם מְשׁוּם דְּמַעֲשֵׂה הַקְּבֵלָה הִוִּי הוּדְעָה עַל קְדוּשִׁין וְלְכֹן הוּנְצָרָה רַש"י לְפָרֵשׁ דְּפִי בְּשַׁעַת מ"מ הִיְנוּ שְׁקוֹנְדָם שְׁקַבְּלָתָן אָמַר לָהּ הַתְּקַדְּשִׁי לִי בּוֹ דְּכִי קְבִילְתִּיהָ אֲדַעְתָּא דְּהִכִּי קְבִילְתִּיהָ וְעוֹד דְּגַבִּי כְּנִסִּי סְלַע זֹו שְׁאֵנִי חִיָּב לִיכִי שְׁם הַהִכְרַח לְפָרֵשׁ דְּבִשְׁעַת מִתְּנַן מְעוֹת הִיְנוּ קוֹנְדָם שְׁהִיְעִי לִיְדָה דָּאֵם שְׁם יְפָרְשׁוּ ג"כ שְׁפָכְרָה הוּא בְּיְדָה אֲפִשְׁרָה שְׁאֵף אִם שְׁנִיָּהֶם אָדוּקִי בּוֹ לֹא מֵהֵנִי אֲמִירְתָּה אִין לְמַהֲוִי קְדוּשִׁין וְדֵאִין כְּדֵאִיְתָא בְּגַמ' פ"ק דְּב"מ (דָּף ז' ע"א) גְּבִי הֵאִי סוּדְרָא פִּינָן דְּתַפְּסִי בִּיהָ כּוֹ' וְנָתַן לְרַעְהוּ קְרִינָא בִּי וּל"ד לְגַט דְּבַעֲיָנָן כְּרִיתוֹת וְעֵינָן בַּש"ע ח"מ ס' קצ"ה ס"ד שׁוֹב רֵאִיתִי בְּתִשׁוּ' הַגָּאוֹן רַע"ק אֵיגְרָה נ"י ס' צ"ז דַּס"ל דְּנִדּוֹן דְּמֵהֵרִי"ט לֹא נִק' בְּשַׁעַת מִתְּנַן מְעוֹת אֲלֵא דְּמֵהֵרִי"ט מְחַמִּיר מְשׁוּם דֵּה"ל לְסַלֵּק יְדָה כּוֹ' א"כ לַפ"ז א"א לֹוֹמַר דְּהַטּוֹר מֵיְיָרִי בְּכַה"ג פִּינָן דְּלֹא עֲבָדָה מַעֲשֵׂה.

וּכ"מ בְּב"ח שְׁם ס"ד דַּס"ל דְּגוֹנוֹנָא דְּהַטּוֹר פְּשׁוּט יוֹתֵר דְּהוּוּ קְדוּשִׁין מְגוֹנוֹנָא רַש"י וְהֵרַמְב"ם וּא"כ עַכְצ"ל דְּמַפְרֵשׁ דְּבְרֵי הַטּוֹר כְּדְּפָרְשִׁית אַחַר זְמַן גְּדַפְּסִי סְפָר חֲמִדַת שְׁלֵמָה וְשְׁם חֵאָה"ע מַסִּי מ"ח עַד ס' נ"א מְבִנְיָרָה שְׁגַם הַגָּאוֹן תּוֹרַת גִּיטִין ס"ל כְּהַגָּאוֹן רַע"ק אֵיגְרָה וְהַחֲמִדַת שְׁלֵמָה חוֹלֵק וּבַעַל מַחֲלָקוֹתוֹ הוּא הַגֵּט מְקוֹנְשָׁר דַּס"ל כְּהַגָּאוֹנִים הַנִּל בְּתִשׁוּ' מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ ס' ל"ז: קִיצוֹר.

רַש"י וְהֵרַמְב"ם וְהַש"ע ס' כ"ח ס"ד פִּי דְּבִשְׁעַת מִתְּנַן מְעוֹת הִיְנוּ שְׁאֵמַר הַתְּקַדְּשִׁי לִי בּוֹ וְאַח"כ גְּטָלְתָן וְהַטּוֹר כ' דְּאָמַר לָהּ פֶּן בְּשַׁעָה שְׁנַתְנוּ לִיְדָה וְהִיָּה אֲפִשְׁרָה לֹוֹמַר דְּכַוְנַתוֹ שְׁאֵמַר לָהּ פֶּן בְּשַׁעָה שְׁהִי שְׁנִיָּהֶם אָדוּקִים בּוֹ דְּמְשַׁמַּע בְּתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ט חֵאָה"ע ס' ל"ח דְּלֹא נִק' שְׁתִּיקָה דְּלֵאחַר מ"מ אֲכֹן בְּתִשׁוּ' רַע"ק אֵיגְרָה ס' צ"ז פִּי דְּאֵפִילוּ לְמֵהֵרִי"ט אִין זֶה בְּשַׁעַת מִתְּנַן מְעוֹת פִּינָן דְּלֹא עֲבָדָה מַעֲשֵׂה: ב וְהִנֵּה בַּנ"ד לְשׁוֹן גַּב"ע דְּרַהֲאֲטָשׁוֹב (דְּמִמְנוּ גְּמִשְׁףָּה הַחֲוֹמָרָא) וְנָתַן אֶת הַטַּבְּעַת בְּאֲצָבָעָה וְאָמַר הִרִי אֶת מְקוֹנְדֶשֶׁת לִי בַּט"ז כְּדִמוּ"י א"כ פֶּשֶׁט הַלְּשׁוֹן הַגַּב"ע מְשַׁמַּע שְׁקָדָם הַנְּתִינָה לְהֵאֲמִירָה.

שמתחלה נתן את הטבעת באצבעו ואח"כ כשהיה כבר הטבעת באצבעו אמר. דאל"כ הל"ל ובשעת נתינה אמר וכה"ג דקדק מהרי"ט כנ"ל ממה שאמר נתן לידה אז אמר לה כו' משמע שקדם נתינה לאמירה ולולי שנמצא שם סתירה ממה שאמר נטלתו כו' משמע שהיה דן ע"ז שתיקה דלאחר מ"מ מלשון העד הנ"ל.

אף י"ל דקדוקו דמהרי"ט הוא מלשון אז אמר כו' אז דוקא משא"כ בנ"ד ונתן כו' ואמר כו' אפשר לפרש ג"כ שבשעה שנתנו לידה אמר. ע"ד שפכת מהרי"ט לסוף בנדון שלו כנ"ל ומ"מ גם בנ"ד יש דקדוק כעין זה מדהארי"ה ונתן את הטבעת באצבעו ואמר כו' משמע קצת דכשהיה באצבעו אמר וא"כ אז לא שייך לומר שתסלק ידה וישאר בי"דו.

ועוד דכיון דבגב"ע שהגבה במאהילוב אמר המקדש עצמו לפני בד"צ שאחר נתינת הטבעת אמר לשון הקדושין א"כ י"ל שדבריו יהיה סיוע שגפרש פן גם ל' הגב"ע דרהאטשאב כיון דבלא"ה י"ל פן יותר בפ"י הגב"ע וקיי"ל דורשין לשון הדיוט כדאימא פ"ק ט' דב"מ (דף ק"ד ע"א) ומבואר שם גבי אנשי אלפסנדריא דאפילו לענגן אסור ממזרות דאשת איש סמכו ע"ז וכו' הנ"י שאע"פ שאפשר הי' לפרש הלשון כפשוטו לכשתנשא הי' לשואה גמורה כו' אלא שא"כ כו' ובח"י ה"ר"ן שם הביא ראיה לפי זה מהירושלמי פ"ד דכתובות גבי זה מדרש דרש ר"א בן עזריה אלא שבתוס' שם דאי דוקא כשפכתו כו' משמע שגפרשי בע"א וכ"מ ב"רש"י שם ועי' בחי' הריטב"א שם בשם הרמב"ן פ"י ג"כ בע"א: ובתשובה בענגן גט פתבתי ש"ל דהתוספות לא פליגי רק שמוסיפים דאף שלא כתב ה"ל כמו כתב יעו"ש ומ"מ בנד"ז י"ל דקרוב יותר שפ"ה הי' המעשה שהרי לדברי הפל אהזו ידה מהתחלת הנתינה עד אחר אתם עדים א"כ לא סמך שתקבל ברצון א"כ מסתמא ג"כ לא אמר ל' קדושין קודם הנתינה וכמו שגפר ג"כ ממה שאמר תחלה הבה ידה ואתן לה מדעם ולא רצה להזכיר לשון קדושין לומר ואקדש אותה מפני שבנדאי לא תקבל וכמו שהוכיח סופה שהשליכה הטבעת ובקחה כו' א"כ י"ל שקרוב הדבר יותר שגם לא אמר כלל דיבור הקדושין רק אחר שנתן הטבעת באצבעו אמר וגם אהזו ידה כו'.

והנה א"כ הנה המעשה אין כאן עכ"פ דין דבשעת מתן מעות מקודשת שאפילו תכ"ד לנתינה נקרא אחר מתן מעות כמ"ש רמ"א בד"מ סי' כ"ח סק"ד וכ"ד מהרי"ט בתשובה הנ"ל דלכל הפחות לא נקרא בשעת מתן מעות אלא כשעדיין היו שני' אדוקים כו' כדלעיל משמע כל שידו הי' מסולקת אף תכ"ד להנתינה לא נקרא בשעת מתן מעות.

ואף ש"ח ע"ז מ"מ רוב הפוסקים ס"ל פן. ולכן אם האמירה הנה אחר גמר הנתינה הנה ראוי להקל לכאורה: קיצור ובנ"ד יש לספק שאמר אחר שפכתו נתן הטבעת באצבעו כמו שהודה בעצמו במאהילוב וכ"מ יותר מהגב"ע וא"כ אין שייך כאן דין בשעת מ"מ: ג אלא שמ"מ יש לומר דספיקא מיהו הניא שפ"א הי' האמירה בשעת הנתינה וא"כ באנו לדין בשעת מתן מעות שבגמ' אלא שלכאורה גם אפילו אם הנה בכה"ג יש לצדד כמ"ש כת"ר וז"ל מיהו יש לומר דאף שלא הזכירו העדים ברהאטשאב שהיא דתקה ומשכה ידה לאחור בעת הנתינה של הטבעת באצבעו הוא משום שלא בינתנו הדיינים בזה ובמאהילוב שבינתנו הגידו האמת כאשר הוא ואין בזה הכחשה מעדות דמאהילוב לרהאטשאב ולפ"ז הרי יש כאן הוכחה גדולה שלא נתרצית בקדושין עכ"ל ויש ראיה

לזה דאין זה נקרא הכחשה ממ"ש הב"י בח"מ סי' כ"ט מקודש ג' בשם תשובת הר"ן וכמש"ל וא"כ חזר הדין שאין לחוש לדין בשעת מתן מעות מקודשת.

דהתם ה"ט משום שפודאי גתרצית בקדושין בשעת קבלתה וכמש"ל בשם רש"י והרמב"ם וכ"כ בתשו' הריב"ש סי' ק"ע שהביא כת"ר: משא"כ הכא אדרבה בשעת מתן מעות נדאי לא גתרצית שהרי עושה מעשה בהפך שמושכת ידה לאחור ואף שלא אמרה איני רוצה מאחר שעשה מעשה המורה ע"ז שאינה רוצה הרי מעשה לא גרע מדבור ועכ"פ אין פאן שום קדושין ברצון.

ומ"ש כת"ר וז"ל אמנם דבכה"ג לא הוי לה למישתק אלא למצונח דנקא דלא ניחא לה ולא די במשיכת ידה לאחור עכ"ל אינו מוכן לי דהרי עושה מעשה שנוכר ממנו שאין רצונה בשום אופן להתקדש ואין האשה מתקדשת אלא לרצונה וגם מ"ש מהא דסי' ל' ס"ז זרקתו כו' דלא הנה קדושין אע"ג שלא דברה מאומה וה"נ משיכת ידה ממנו הוי כזרקתו ואם משום אמאי לא השליכה את"כ זה אינו שייך עכ"פ לדין בשעת מ"מ רק משום שתיקה דלאחר מ"מ וידובר לקמן מזה בס"ד ובהגמ"ר דגיטין סי' תע"א נהביאו רמ"א סי' מ"ב סעי' א' לקח יד האשה בחזקה דהוי מקודשת היינו משום טעם אמאי לא זרקה את"כ וא"כ אדרבה משם מבואר דאין זה ענין לדין בשעת מתן מעות פנין דלקח ידה בחזקה אלא דחיישי' משום שתיקותא דאת"כ אחר שהניח ידה אמאי לא זרקה כמו דחיישינן בשתיקה דלאחר מתן מעות כמ"ש החמ"ח שם סק"ב והב"ש סק"ג וא"כ לפ"ז בנ"ד ג"כ עכ"פ אין לחוש לדין בשעת מ"מ מקודשת שבגמ' רק לחוש משום שתיקותא דלאחר מ"מ וע"ז יש לצדד בנ"ד כמש"ל ובפ"ט לפ"ז שאחז ידה בחזקה א"כ אין זה דומה פלל לשתיקותא שבגמ' אף מ"מ הרי בנ"ד רק אחד מהעדים הגיד פן במאהילוב שהיא דחקה ומשכה ידה לאחור וא"כ אף שיש יכול לפרש פן דבריו שברהאטשוב מ"מ הרי הוא רק עד אחד והעד השני שהגיד במאהילוב לא הגיד פלל מזה שהיא דחקה ומשכה ידה לאחור או לא פנין שלא ראה פלל ונהרי מה שאומר שלא ראה פלל הוא מכחיש עדותו שהעיד ברהאטשוב שהעיד ונתן בידה כו' וכיון שהגיד ברהאטשוב שוב אינו חוזר ומגיד (זולת מטעם שלא עשו דו"ח ולא גמרו עדותן עדיין ברהאטשוב שזהו היתר בפ"ע ואינו שייך לחקירה זו שאנו דנין לפי הגב"ע דרהאטשוב) וא"כ פנין שברהאטשוב העידו ע"ז שלשה עדים היינו שני האנ"ח שחזרו והעידו במאהילוב בסגנון אחר פנ"ל ועוד הבעה"ב מאכסני' שלקחם והוא לא היה במאהילוב נמצא אף גם שאחד מן השלשה עדים חזר ופ"י דבריו שהיה הנתינה בעל פרוחה.

מ"מ נשארו שני עדים שהעידו סתם ונתן בידה כו' ולא ביארו פלל שהיא דחקה ומשכה ידה לאחור: ואף דגם הם פ"י שאחז ידה וגם המקדש אמר לפני הב"ד דרהאטשוב שאחז ידה בחזקה מ"מ מאחר שעכ"פ העדים לא הגידו שהיא משכה ידה לאחור י"ל אין פאן עדות מהם שהיה הנתינה בעל פרוחה.

דאחז ידה י"ל דאין זה בעל פרוחה כו' ול"ד למ"ש רמ"א לקח יד האשה בחזקה דהכא העדים לא אמרו בחזקה וא"כ העד השלישי שפ"י שהיה בעל פרוחה ה"ל חד לגבי תרי ואף שהמקדש מסייע לו י"ל דלא מהני נגד שני העדים שהעידו בסתם.

דאע"ג דמבואר בש"ע ח"מ סי' כ"ט שיש לנו לתרץ דברי שני עדים הנראים מכחישים זה את זה פדי שתהא עדותן מכוננת ואף פאן פיון שגם השני עדים הנשארים ברהאטשוב ג"כ לא פיל להפך שלא משכה ידה לאחור א"כ יש לנו לומר שאין זה נחשב הכחשה להעד השלישי וכמ"ש כת"ר שי"ל שלא הנפירו זה ברהאטשוב מפני שלא פתחו הדיונים בזה מ"מ אין לנו עכ"פ ע"ז רק עד אחד רק שנקרא עד אחד שלא בהכחשה וכמו שכ' הריב"ש בתשו' סי' תע"ו שהביא הסמ"ע סי' כ"ט סק"ו דמועיל שם בנדון הריב"ש לחייב הפרורים שבועה נגד הסזן להכחיש העד כו' אבל מ"מ פשיטא דמה"ט שיש לנו לתרץ כו' אין לנו פת להמשיך מזה פיל גם בדברי השני עדים הנשארים דמ"ש ואחזי ידה היינו בחזקה מאחר שמ"מ הם לא העידו פן בפיל.

וכמ"ש הריב"ש א"א בפיל הא דאמרינן פ"ב דכתובות (דף י"ט ע"ב) והאי דקאמר תנאי ה"ל חד ואין דבריו של אחד במקום שנים דהיינו אפיל אין מכחישין זה את זה הובא בש"ך בח"מ סי' מ"ו ס"ק ק"ח ואף דשם קיי"ל דהאומר תנאי נאמן זהו משום דלא אמרינן תרנוניהו בשטרך מעליך קא מסהדי פיון דהאומר תנאי עוקר סהדוניהו והוא נאמן בכך משא"כ בכאן דנשארו שני עדים בלעדו א"כ אף דהוא נאמן לפרש דבריו מ"מ אין דבריו של אחד במקום שנים ונמצא לדברי שני העדים ההם דרהאטשוב הוי קדושין (אם האמירה הנה בשעת הנתינה לאפוקי אם קדמה הנתינה כו') דה"ל שתיהן בשעת מתן מעות.

לכן אף שיש עד א' שלא בהכחשה המפרש שלא שתקה כ"א דחקה ומשכה ידה לאחור הרי י"ל ע"א בקדושין לאו פלום הוא אף שלא בהכחשה. וכ"ש להקל נגד שני עדים.

אלא שמ"מ י"ל דעכ"פ מצד העדאת העד ושהמקדש הודה ג"כ שאחזי ידה בחזקה גורם דספיקא מיהו הניא בעדות השני עדים ג"כ שהרי הניחו מקום ספק באמרם שאחזי ידה והיינו שאחזי ידה מתחלת הנתינה עד סוף האמירה אתם עדים כמ"ש ההמ"ץ דרהאטשוב א"כ י"ל דכה"ג מהני הע"א שלא בהכחשה והמקדש לעשות מזה ספק גמור שפא מ"ש השני עדים שאחזי ידה ר"ל בחזקה ובעל פרחה בהצטרף זה הספק לספק הראשון שפא הנה האמירה אחר גמר הנתינה ה"ל שני ספיקות להקל היינו הספק הא' שפא האמירה הנה אחר שפבר נתן הטבעת באצבעה והספק השני שאף אם אמר בשעה שהיה הטבעת בידו דילמא האמת שהיא ניתקה ידה ממנו ואין פאן שתיקותא ובתשובת מהרי"ט ח"א ססי' קל"ח מצדד להקל בשני ספיקות גבי קדושין אף שהביא ד' מהריב"ל ח"ב סי' ז' המתמיר בזה (וכ"ה בח"א סי' י"ז): ואם נאמר דבשני ספיקות ממש לא תמיר מקי' דרבנן א"כ בכה"ג ודאי יש לצדד ע"פ ההיתר דמהני החזרה דמאהילוב כו' ולכאורה משמע בפירק האיש מקדש בסוגיא דקדושין שאין מסורין לביאה (דנ"א תחלת עמוד ב') דאפילו מדאורייתא אין שני ספיקות מועילים פלום דאמרינן אלא לאו דאמר להו אחת מכם וקתני אין האחיות מקודשות ואי איתא דשני ספיקות מהני א"כ י"ל וליטעמך לרבא מי ניתא הרי יש שני ספיקות שפא האחת היא מן הנכריות ואת"ל מן האחיות דילמא זו היא וא"כ בכל א' מהאחיות יש שני ספיקות הרי דאעפ"כ נקרא קדושין שאין מסורין לביאה אלמא דס"ס לא מהני וכן משמע עוד בש"ע סי' מ"א ססעי' ג' ואם אמר א' מפולכן כו': קיצור.

אלא דמ"מ ספיקא הניא ומ"מ אף אם אמר קודם הנתינה ממש יש עוד ספק שני להקל לפמ"ש א' מהעדים במאהילוב שהיא דחקה ומשכה ידה לאחור בעת הנתינה וא"כ אין זה שתיקותא שהרי אדרבה עבדה מעשה להפך אלא דמ"מ פנין רק א' מהעדים פ"א פן ושני עדים נשאר דבריהם בסתימות אף שגם המקדש הודה פן במאהילוב אין לעשות מזה רק ספק אף ספק מיהו הוי אף שהוא נמשך רק מעד א' והמקדש פנין שגם השני עדים אמרו שאחז ידה כו' וא"כ על בפשעת מתן מעות יש שני ספיקות להקל: ד עוי"ל שיש פמו ספק שלישי אם שניין פאן דין דבפשעת מתן מעות היינו אף אם לא משכה ידה לאחור פמו בספק השני וגם לא הנה האמירה אחר גמר הנתינה פמו בספק הא' עדיין י"ל שפא הנה האמירה בפשעה שהיו שניהם אדוקים בהטבעת ר"ל אחר התחלת תחיבת הטבעת באצבעה ומהתחלת התחיבה עד גמר התחיבה אמר לשון הקדושין וא"כ י"ל שאין זה נקרא בפשעת מתן מעות דהא מהרי"ט לא בא ע"ז רק מחמת אם לא ניחא לה תשדינהו וזה שניין בלאחר מתן מעות פן מצאתי בתשו' הגאון ר' עקיבא איגר נ"י סי' צ"ז ודפח"ח ע"ש פנין דלא עבדה מעשה שפשהתחיל לתחוב לא ידעה עדיין שלקדושין מכונן וגם פשפשעה לשון הקדושין אינה מנחת אצבעה שיתחוב בה הטבעת פי אם הוא אוחז ידה ותחוב בה א"כ מה מעשה עבדה דטעמא דבפשעת מ"מ מקודשת הוא כדפרש"י די"ב ע"ב דכי קבילתיה אדעתא דהכי קבילתיה וכמו שכ' הריב"ש סי' ק"ע שהביא כת"ר שקבלתה הניא הודאה כו' א"כ בעינו שפשעה מעשה.

משא"כ בגדון זה דלא עשיתה שום מעשה כ"א הוא אחז ידה בחזקה או עכ"פ סתם אחז ידה) ואזי אח"כ נתן עליה הטבעת א"כ אף אם לא משכה ידה לאחור מ"מ לא דמי לשאר מתן מעות שמשקבלת המעות בידה או אף אם מקדשה בטבעת והיא מנחת ידה מעצמה שיתן עליה הטבעת אף שאינה מקבלת הטבעת בידה י"ל דנקרא מעשה וכ"ש בקדושין שפזמנת ופושטת ידה שיתן הטבעת עליה פמו קדושין הנהוג בינינו אבל הכא בגדון זה שהוא אחז ידה ומניח הטבעת עליה א"כ אין פאן מעשה ממנה רק שי"ל דהוא הוכחה דנתרצית דאל"כ אמאי לא עשיתה מעשה להפך למשון ידה ממנו מ"מ אין זה רק מגיעת דבר וע"ז יש לתרץ דאולי אחז ידה בחזקה שלא יכלה למשון ידה בקל ממנו פמו דמתרצין על אם איתא דלא ניחא לה תשדינהו סברה דתתחייב באחריות כו' ובפרט שגם הוא הבעל הודה שבאמת אחז ידה בחזקה וא"ת אפתי הנה לה לעשות מעשה ולהלחם עמו לשמוט ידה ממנו י"ל דס"ל לפה לי זה פי אטו בעל פרוה תתקדש לו.

הלא היא אינה עושה מאומה וכה"ג כ' בחי' הריטב"א די"ב ואיהי לא בעיא למטען בהדיה כו' ומ"ש כת"ר דנד"ז היינו ממש הך דתניא בברייתא בפשעת מ"מ מקודשת כו' ואין לומר דברייתא מייירי פשפשטה ידה לקבל הקדושין כו' דאיכא גילוי דעת שרצונה להתקדש כו' דאם איתא דדוקא בעינו פשטה ידה ליפלוג וליתני בדידה כו' ודחוק לחלק בין סלע שצריך אחיזה בידי אף לאחר פשיטת יד ובין טבעת שמאליו הוא נאחז באצבעה דכל שעושה מעשה בגופה ממש פדרך קדושין גמורים אי איתא דלא ניחא לה לא הוי שתקה עכ"ל כת"ר תמיהני הרי רש"י כ' בהדיא אם קודם שקבלתו אמר לה התקדשי לי פו מקודשת דכי קבילתיה אדעתא דהכי קבילתיה.

א"כ אף דלא בעינן פשיטת יד מ"מ בעינן קבלה שהיא מקבלת הקדושין א"כ לכאורה אין שום דוחק לחלק בין סלע שמקבלת לידה ובין טבעת שהיא אינה מקבלתו כלל רק שהוא תוחבו על אצבעה אלא דבאמת אין לחלק בהכי והיינו אם מנחת אצבעה מעצמה שיתחוב הטבעת עלי' י"ל דה"ז קבלה פינון שמנחת אצבעה בלי שום הכרח שיתן עליו הטבעת אבל בנד"ז שלא כן הוא רק הוא אחז ידה ותחב הטבעת עליה הרי אם האמת כמו שהודה שאחז ידה בחזקה א"כ היא לא עשתה שום מעשה רק הוא עשה מעשה על אצבעה בחזקה ומה ענין זה לדין הבריייתא דמיירי שקבלה ממש מרצונה כנ"ל.

ואף שהעדים לא העידו בפ' שאחז ידה בחזקה מ"מ מאחר שהגידו שאחז ידה וי"ל שאחז בחזקה וכמו שאחז מהעדים הגיד כן במאהילוב ביתר שאת. א"כ אין לנו ידיעה ועדות שקיבלה הקדושין ברצון ולא דמי כלל לדין הבריייתא שיש לנו עדות שקיבלה ברצון כנ"ל ובפרט דנד"ז מוכח תחלתה וסופה שהיה שלא ברצון כלל וגם בשעת מעשה אין שום ראיה שהיה רצון שהרי היא לא עשתה שום מעשה רק הוא עשה בה מעשה והיינו ע"י שאחז ידה א"כ, י"ל דאין פאן ידיעה מראי' זו על קדושין וה"ל כעדות ראיה בלי ידיעה דלא משפחת לה דמהני רק בממון פדאיתא בשבועות (דף ל"ג ע"ב ודל"ד ע"א) ועיין בחי' הרשב"א דף ה' גבי נתן הוא ואמרה היא שכ' הטעם דאינה מקודשת גמורה משום דהודאת עדים בעינן כו' יעו"ש וכו' י"ל בנד"ז דאין פאן עדות על קבלתה וכ"ש שהוא והיא אומרים שהי' בע"כ: קיצור.

עו"ל שיש ספק ג' להל היינו שאם האמירה הי' בשעת נתינה ר"ל אחר נתינת הטבעת בראש אצבעה אין זה נקרא בשעת מ"מ וגדולה מזו י"ל דאף אי מדלית מהכא הפ' של העד שהיא ניתקה ידה כו' מ"מ פינון שלדברי כל העדים עכ"פ אחז ידה מהתחלת הנתינה והאמירה והוא הודה שאחז ידה בחזקה א"כ אפ"ל דאין פאן עדות על קדושין שהרי בשעת מ"מ לא ראו שום מעשה ממנה שמספמת על קדושין: ה ועוד יש לחזק סברא זו דהא לכאורה יש מקום וסברא לומר דכל שאחז ידה ותחב הטבעת באצבעה פינון דהיא אינה עושה שום מעשה אין זה קדושין לדעת הרמ"ה שהביא הטור סי' כ"ח והביאו הרמ"א בש"ע סי' כ"ח ס"ד בהג"ה והרב"י בסי' ל"מ"ד ס"ו בשם י"א.

ועיין במסכתמכות פ"ג (ד"כ ע"ב) דהניקף נקרא שאינו עושה מעשה ואינו חייב אא"כ מסייע לו ופרש"י שמזמין השערות למקיר וכמבואר בש"ע יו"ד סי' קפ"א סעיף ה'. שוב ראיתי בשו"ת משיבת נפש להגט מקונשר סי' ל"ו כ' וז"ל והנה תחלה נבאר שמ"ש רמ"א בחזקה אין הפוננה שנתעצמו ונתאבקו זע"ז כו' אלא כל שהוא שלא ברצונה ולקח הוא ידה מבלי שפשטה ידה מקרי בחזקה והיינו דמפרש רמ"א שלא ברצונה עכ"ל והנה בספר המקנה סי' כ"ח ס"ד הביא ראי' לדעת הרמ"ה מהא דאיתא בקדושין (דף י"א ע"א) פשטה ידה וקיבלה לא קאמינא פי קאמינא דקינשה בליליא ולא קאמר פי קאמינא בזרק לה משמע דכל שלא פשטה ידה וקיבלה אפילו זרק לה ושתקה לא הוו קדושין אפילו לבית הלל עכ"ל והטעם דמהיכי תיתי שנתרצית להתקדש לו פינון דלא עבדה מעשה ואע"ג דכאן הוי שתיקה בשעת מתן מעות לא דמי לשתיקה דבשעת מ"מ שבבריייתא דשם מקבלת ועושה מעשה משא"כ הכא מה איכפת לה במעשה דידן' היא לא עבדה מידי וגם מבואר דלהרמ"ה בכה"ג קיל אפילו משתיקה דלאחר מ"מ דאמרינן לדעת רב

הוּנָא אַם אִיתָא דְלָא נִיחָא לֵה תְשַׁדְיָנָהּוּ מִשָּׂא"כ הֶכָּא לָא חֲנִינִישׁ הֶרַמ"ה לְזֵה וְכ' בְּסִפְרָ בֵּית
מֵאִיר סִי' כ"ח ס"ד דְּטַעְמוּ דֵּהֶרַמ"ה דַּס"ל דְּלֵא שְׁיִיף אַם אִיתָא דְלָא נִיחָא לֵה תְשַׁדְיָנָהּוּ
אַלָּא בְּעֵבְדָה מַעֲשָׂה וּפְשָׁטָה וְקִיבְלָה דְּוּמִיָּא דְּצִיפְתָּא בְּזֵה רְצוּ לְדוֹן דֵּהִשְׁתִּיקָה הוֹכְחָה
לְרִיצוּי דְּאִי אִיתָא דְלָא נִיחָא לֵה מִיבְעִיָּא לֵה לְמִיבְעֵבֵד עֹבְדָא דְּזִרְיָקָה לְבַטֵּל מַעֲשָׂה הַקְּבֵלָה
אַבְל בְּלֵא פְשָׁטָה אַלָּא אִיהוּ זָרַק לֵה אַף דְּמִקְדָּשׁ בְּשַׁעַת זְרִיקָה וְשְׁתִּיקָה גַם לֵא נִיעֲרָה לְאוּ
פְלוּם הוּא כִּי מָה אִיכְפַת לֵה בְּדִידָה עַכ"ל וַא"כ לַפ"ז בַּנ"ד ג"כ דְּלֵא עֵבְדָה שׁוּם מַעֲשָׂה
אֵע"ג דֵּה"ל שְׁתִּיקָה בְּשַׁעַת מ"מ לְאוּ פְלוּם הוּא דְלָא דְּמִי לְשַׁאֲר שְׁתִּיקוּתָא בְּשַׁעַת מ"מ
לֵא מִיבְעִיָּא בְּפְשָׁטָה יְדָה וְקִיבְלָה דְּהוּי מַעֲשָׂה גְדוּל אַלָּא אֶפְיִלוּ הֵיטָה יְדָה פְּשׁוּטָה פִּינּוּ
שְׁמַקְבֵּלַת הַקְּדוּשִׁין לִיְדָה הוּי נְמִי מַעֲשָׂה וְאַפְיִלוּ אִינָה מְקַבֵּלַת כ"א שְׁמַנְחַת אֶצְבָּעָה
מַעֲצָמָה וְהוּא תוֹחְבוּ עֲלֵיהָ י"ל דְּהוּי נְמִי מַעֲשָׂה וְל"ד לְזִרְיָקָה דֵּהֶרַמ"ה (וְזֵהוּ פְעִין נִיְקָף
כְּשִׂאִינוּ מְסִיעַ דַּמ"מ נִקְרָא לְאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה וְחִיב לַר"י דְּאָמַר לְאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה
לוֹקִין עֲלֵיו פִּינּוּ דְּמַנִּיחַ א"ע לְהַקִּיר וְדוֹגְמַת זֵה גְבִי קְדוּשִׁין כְּשִׁמְנַחַת אֶת אֶצְבָּעָה וְהוּא
תוֹחַב הַטְּבַעַת עֲלֵיהָ אַבְל כְּשִׁלְקַח יְדָה וְתַחַב הַטְּבַעַת עֲלֵיהָ י"ל קִיל מְנִיקָף וצ"ע) אַבְל
הֶכָּא שְׂאֵחַז יְדָה וְאַח"כ נָתַן הַטְּבַעַת בְּאַצְבָּעָה אִין שְׁתִּיקוּתָהּ הוֹדָאָה עַל קְדוּשִׁין וְהוּהּ כְּמוֹ
בְּשְׁתִּיקָה בְּשַׁעַת מ"מ דְּרָף זְרִיקָה דְּחַד טַעְמָא הוּא דֵּהִיא לֵא עֵבְדָה מִיְדֵי.

וּמ"ש כַּת"ר שִׁי"ל דְּאַפִּילוּ הֶרַמ"ה נְמִי יוֹדָה בְּגִדוֹן שְׁלַפְנִינוּ דְּדוֹקָא בְּזָרַק לְחִיקָה קְאָמַר
שִׁי"ל דְּלֵא אִיכְפַת לֵה וְלֵא בְּנָתַן בְּיְדָה אַף שְׂאֵחַז יְדָה וְאַפִּילוּ בַּחֲזוּקָה כו') הִנֵּה בְּאֵם אֵחַז
יְדָה בַּחֲזוּקָה וְדֵאִי ס"ל לְהַחֲמ"ח סִי' מ"ב סק"ב דֵּלְהֶרַמ"ה לֵא גְרַע מְזִרְיָקָה פִּינּוּ דְּלֵא עֵבְדָה
מַעֲשָׂה וְכ"ד הַב"ש שָׁם.

אַלָּא שְׁלַכְאוּרָה י"ל דְּאַפִּילוּ בְּסַתָּם כָּל שְׂאֵנוּ רֹאִין שְׂאֵחַז יְדָה אַף אַם לֵא יְדַעִינוּ שְׂאֵחַז
בַּחֲזוּקָה י"ל דֵּלְהֶרַמ"ה אִינָה מְקוֹדֶשֶׁת וְרֵאָל' ע"ז מִהַש"ס דְּקְדוּשִׁין (דָּף י"א) שְׁהִבִּיא בְּסִפְרָ
הַמְקַנָּה פְּשָׁטָה יְדָה כו' דְּקִיבְלָה בְּלִילִיָּא וְאַם אִיתָא הַל"ל כִּי קְאָמִינָא דְּאַחַז יְדָה וְנָתַן עֲלֵי
טְבַעַת א"ו מְשַׁמַּע דְּכָל שְׁלֵא עֲשִׂתָה מַעֲשָׂה לְקַבֵּל לֵא הוּוּ קְדוּשִׁין אֶפְיִלוּ לְבֵית הַלֵּל דְּאִין
לוֹמַר דְּזֵה הוּהּ כְּפְשָׁטָה יְדָה וְקִיבְלָה דֵּהֵא הַתָּם בְּעִינּוּ גִילּוּי דַּעַת שְׁרַצוֹנָהּ לְהַתְקַדָּשׁ בְּכַדִּי
שְׁיֵהָ' מְהַנִּי אֶפְי' בְּפְרוּטָה לְבֵית שְׁמַאי דַּאֵע"פ דַּב"ש ס"ל דְּאַשָׁה אִינָה מְתַקְדָּשֶׁת אַלָּא
בְּדִינָר מְשׁוּם דְּסַתָּם אִשָּׁה מְקַפְדַת עַל עֲצָמָה וְאִינָה מְתַקְדָּשֶׁת בְּפָחוֹת מִדִּינָר מ"מ פִּינּוּ
שְׂאֵנוּ רֹאִין שְׁזוּ מְגַלָּה דַּעַתָּה שְׁרַצוֹנָהּ לְהַתְקַדָּשׁ בְּפְרוּטָה מְתַקְדָּשֶׁת דְּגִלְתָּה דַּעַתָּה דְּאִינָה
מְקַפְדַת כַּמ"ש הַתּוֹס' וְזֵה וְדֵאִי לֵא שְׁיִיף אַלָּא בְּדַעְבְּדָה מַעֲשָׂה עַכ"פ דְּוּמִיָּא דְּפְשָׁטָה יְדָה
וְקִיבְלָה אוּ שְׁמַקְבֵּלַת מַעֲצָמָה עַכ"פ וְעוֹשָׂה מַעֲשָׂה אַבְל בְּאֵם הִיא אִינָה עוֹשָׂה שׁוּם מַעֲשָׂה
כְּגִדוֹן שְׁלַפְנִינוּ וְדֵאִי לִיכָּא גִילּוּי דַּעַת כ"כ עַד שְׁיֵהָ' מְהַנִּי אֶפְיִלוּ לְבֵית שְׁמַאי בְּפְרוּטָה
דֵּהֵא י"ל דְּשְׁתִּיקָתָהּ הוּא מְשׁוּם דְּסַבְרָה מָה אִיכְפַת לִי פִּינּוּ שְׂאִין מְקַדָּשָׁה כְּדָרָף סַתָּם
קְדוּשִׁין דֵּהוּא בְּדִינָר לַב"ש וְכִינּוּ דְּשׁוֹתְקַת וְאִינָה עוֹשָׂה מַעֲשָׂה וְדֵאִי לַב"ש לֵא הוּהּ קְדוּשִׁין
בְּפְרוּטָה עַכ"פ.

וַא"כ אִי אִיתָא דְּלְבֵית הַלֵּל הוּי קְדוּשִׁין נִימָא דְּפְלִגְתָּתָם הוּא בַּכַּה"ג. א"ו דְּאַפִּילוּ לַב"ה
לֵא הוּוּ קְדוּשִׁין פִּינּוּ דְּלֵא עֵבְדָה שׁוּם מַעֲשָׂה וְכַמוּ בְּזִרְיָקָה לַפ"ד סַהֲמ"ק וצ"ע אַם יֵשׁ
לְהִבִּיא רֵאִי לְהַפְדָּ מְהֵא דְּאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין (דַּע"ד ע"ב) אֶסְתַּר קְרַקַע עוֹלָם הֵיטָה וּפְרַש"י
אִינָה עוֹשָׂה מַעֲשָׂה הוּא עוֹשָׂה בְּהַ מַעֲשָׂה וְהִנֵּה קְרַקַע עוֹלָם לֵא מְהַנִּי רַק בְּאַנוּסָה מִשָּׂא"כ

באינה אנוסה אף שאינה עושה שום מעשה כגון שלקחה ועשה בה מעשה ודאי חייבת אם לא נלקחה עמו כמ"ש ע"ד אשר לא צעקה כו' וא"כ נידוק מזה לנ"ד אף שאחזו ידה כיון שלא נלקחה עמו ה"ז כמעשה דיש לחלק דעתם שאני שמונהרת ע"ז כמו האי"ש וא"כ כל שאינה עושה כל היכולת להנצל ממנו עברה על ל"ת זו שמונהרת עליה.

משא"כ גבי קדושין בעינן שיהי' גילוי דעת שידע שרצונה להתקדש לו והא ליכא. והתם מספיקא חיישינן דמרצונה אם לא כשידע שאנוסה.

משא"כ הכא אפילו באמת רצתה אינו פלוג כ' שיש לומר שאין ראי' שרצתה דהא בעינן עדים על קדושין וכדמוכח מענין היתר שתיקה דלאחר מ"מ: והנה בס' עצי ארזים על אה"ע סי' כ"ח סקט"ו כ' שמדברי הרשב"א בחי' די"ב יש להוכיח שחולק על סברת הרמ"ה מדכ' וכגון דשדא זויי בתיקה ואמר לה בפסוק התקדשי כו' ע"ש והנה פליצא בזה הוא לשון הריטב"א שם.

אמנם בסהמ"ק סי' כ"ח ס"ד כ' דמ"ש הרשב"א ואמר לה בפסוק ולא פתב שאמר בשעת זריקה כמ"ש הרמ"ה משום דהם היו צריכים לשאול ממש פההוא עובדא דציפתא שנתרצה בתחלה להתקדש אם מהני דהיינו שדיף ובזה מועיל כשאמר בשעת זריקה כמ"ש הרמ"ה לקף הנצרך לומר דשדי זויי בתיקה ואמר לבסוף עכ"ל ועפ"ז ג"כ י"ל דלק"מ מה שהקשה הבית מאיר סי' כ"ח ס"ד על הרמ"ה מסוגיא (דנ"ב ע"ב) די"ל דהתם היינו לומר דאפילו בדשדיף אינה מקודשת ומש"ה הטעם דנאק משום דקודשת בגזל דעלמא משא"כ מטעם שתיקה בשעת מ"מ דזריקה הי' מהני בדשדיף.

גם לכאורה עכצ"ל דהתם מיירי בדשדיף דאל"כ לכ"ע אינה מקודשת דהא התם איתא ושדא לה אבל לא נזכר בתיקה או במשיכלא. ומשמע שזרק קרוב לה ובכה"ג ודאי דאם לא נתרצית תחלה להתקדש לכ"ע אינה מקודשת עי' סי' ל"מ ד"ס"ה מיהו הגמ"ר סוף גיטין סי' תע"א פליג על הרמ"ה כמ"ש החמ"ח אף שהב"ש כ' שי"ל דלא פליג הוא דוחק.

והנה כ"ז באם אחז ידה סתם אבל באם אחז ידה בחזקה י"ל דליכא משום שתיקה דבשעת מ"מ לכ"ע ומ"מ י"ל כיון שבדברי העדים נזכר רק שאחז ידה ולא פלי בחזקה אף שקרוב הדבר שכן הנה פנ"ל מ"מ ודאי אין לדון כ"ז רק כמו ספק דהא דינו דהרמ"ה שבטור ורמ"א סי' כ"ח ס"ד ובש"ע סי' ל"מ ד"ס"ו הוי רק ספק והבית מאיר הקשה עליו מהא דדף נ"ב אף שסהמ"ק הביא ראי' לדבריו כמש"ל מ"מ אין לדונו רק כמו ספק ובנדון זה שאחז ידה ונתן לה אם לא אחז ידה בחזקה לא ברירא כ"כ דגם להרמ"ה הוי פדין זרק לה קדושיה כו' ע"כ לא ברירא לי מילתא לדון זה כמו ספק ממש והנה בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' מ"ב העתיק שם תשו' הגאון השאגת אריה שהשיב דדין זה דשני ספיקות בקדושין פליגא בהא דחוששין לסבלונות בקדושין פרק האי"ש מקדש (ד"נ ע"ב) דלפני ר"ח בתוספות שם דחיישינן למיעוטא בחשש קדושין משום חוקר דאשת איש ולא אזלינן בטר רובא כמ"כ לא מהני שני ספיקות להקל אבל לפי הרשב"א והריטב"א שם דהתם משום דאינו רוב גמור כו' וכ"ש לגירסת רש"י שם דלא חיישינן למיעוטא יש להקל בשני ספיקות ולפ"ז בנד"ז אם היינו אומרים דיש שלשה ספיקות הי' מקום לצדד להקל דהא לדעת הש"כ בי"ד סי' ק"י בהשגתו עמ"ש הט"ז שם ס"ט ט"ו העולה מדברינו

כו' מהני שלשה ספיקות אף להוציאה מחזקת אשת איש כו' ונהי דהט"ז שם חולק ע"ז כמ"ש אפילו הנה כמה ס"ס כו' מ"מ בנד"ז דאדרבה החזקה מסייע להנה שלשה ספיקות דקא בחזקת פנויה עומדת י"ל דאפילו לפי ר"ח דתיישינן למיעוטא אפילו נגד רובא מעליא באיסור אשת איש מ"מ בשלשה ספיקות טובים יש מקום לצדד להקל פיון דלהש"ך מהני כה"ג אף להוציאה מחזקה ומ"מ אינו מוכרח ואין פאן מקומו פיון בלא"ה לא ברור דיש שלשה ספיקות כנ"ל רק פנונתי לומר דגם ע"פ גב"ע דרהאטשוב יש כמה ספיקות בכך יש לסמוך יותר לדון ע"פ גב"ע דמאהילוב ששם חזרו בהו השני עדים בכמה פרטים וכמשי"ת הטעם לקמן דיכולים לחזור בהו משום שלא נגמר עדותו עדיין ומכמה טעמים אלא דלפמ"ש כי גם לפי הגב"ע דרהאטשוב יש כמה ריעותות בהקדושין ע"כ יש לסמוך יותר על טענות דלקמן: קיצור ורא' לזה מדעת הרמ"ה ובסה"מ"ק הביא רא' לדבריו ומה שבעצ"א כ' דהרשב"א חולק אינו מוכרח כלל והנה להרמ"ה כל שלא עבדה מעשה אין לחוש דבעינן גילוי דעתה שרצונה להתקדש וכשאנינה עושה מעשה אין פאן ג"ד ובנד"ז פיון שפשיטת ידה הנה ע"ד לקבל החצי רו"כ ולא לענין קדושין ח"ו ואח"כ מתחלת נתינת הטבעת עד גמר הענין אחז ידה ויש סברא שאחז ידה בחזקה כמו שאמרה היא והוא א"כ לא עבדה שום מעשה שיהי' הוראה שמספמת על קדושין מיהו הגמ"ר פליג על הרמ"ה ומ"מ בנד"ז שי"ל דאחז ידה בחזקה יש לצדד: וועתה יש לחקור על חשש שתיקה דלאחר מתן מעות שלא השליכה הטבעת עד אחר ששחקו העדים עליה והנה כ' ההמ"צ דרהאטשוב שהאחיזה שאחז ידה הנה מתחלת נתינת הטבעת עד אחר גמר אמירתו אתם עדים ומרומז בלשונו (בהגב"ע) משך מה עכ"ל אכן עכ"ז לא ביאר אם בשעה ששחקו כולם עליה לומר עתה תלך עמנו ונהי את אשתו ככראשונה ג"כ עדיין אחז ידה ולפ"ז נמצא שהשליכה הטבעת תומ"י שהניח ידה או י"ל שלא אחז ידה רק עד אחר גמרתו אתם עדים ואפשר התחילו לשחוק אחר גמר דבריו לגמרי וא"כ לפ"ז נרקה הטבעת אחר פדי דבור מגמר דבריו: והנה מקודם צריך לחקור בדין שתיקה דלאחר מ"מ אם הוא בענין שליכא למיתלי דסברי אי שדינא להו מיחייבי באחריות.

אם הני קדושין דאורייתא או ספק קדושין או רק קדושין דרבנן וראיתי בפנ"י די"ג ד"ה שלח ליה דלרבא אפילו בכה"ג אין פאן חשש קדושין כלל והטעם פיון בעידי קדושין בעינן דבר ברור וכו' והכא י"ל ששתיקה משום דלא איכפת לה ור"ל די"ל דסברה הרי אני לא עשיתי שום מעשה וכו' (ועי' בחה"ר גפי אמרה היא ונתן הוא שפכת סברא זו וכמש"ל אף בק"א סי' כ"ח אסברה לה הפנ"י משום שהספק דילמא לא שדיתניהו מצד דסברה שתתחייב באחריות ומה"ט אין זה דבר ברור לעדים משמע היכא דליכא ה"ט משום לא איכפת לה לחוד אינו מוציא מדבר ברור) ונ' ליתן טעם לדבריו דהנה איתא בחה"ר (דף י"ג ד"ה ופריף) בשם הרמב"ן וא"ת לימא ליה שקול דינך כו' אנו לא אתינן עליה משום דלא טענה כו' יעו"ש הרי דאין מצריכין ממנה רק שלא תעשה מעשה שהוא הודאה על קדושין אבל אין מצריכין אותה לעשות מעשה או אפילו לדבר דיבור ביטול הקדושין כמו שתאמר איני רוצה בקדושין וכן כ' בחי' הריטב"א שם סד"ה אמר רבא אלא שהוסיף טעם דלא בעי למיטען אי משום כסופא כו' אמנם בפרש"י (דף י"ג ע"א) ד"ה מי דמי שפכת והאי דלא מחאי משום דלא איכפת לה משמע כמ"ש הרשב"א דאין מצריכין אותה לטעון, אפילו בלא טעמא דכסופא כו' וזהו מ"ש רש"י דלא איכפת לה

וכנ"ל דהחייב עלי' רק שלא תעשה מעשה שהיא הודאה כו' ולא לדבר ולמחות כו' ומעשה צ"ל א"כ למה הוצרכו ליתן טעם על הא דלא השליכה המעות משום דסברה שתתחייב באחריות ת"ל הא בלא"ה נימא שאין מחייבין אותה לעשות מעשה ולהשליך המעות כמו שאין מחייבין אותה לטעון ולמחות בדברים וצריך לומר משום דאדרבה אחיזתה המעות נחשב כמו מעשה הודאה על הקדושין דלא דמי להעדר הדיבור והמחאה שהוא שב ואל תעשה אבל העדר השלכת מעות הקדושין אינו נחשב שב ואל תעשה דאדרבה י"ל דאחיזתה אותם נחשב מעשה ומש"ה הוצרכו ליתן טעם דאע"פ שיש פאן מעשה אין זה הודאה על קדושין פ"ן די"ל שהוא מחמת שפבורה שתתחייב באחריות כו' ולפ"ז לכאורה דבר זה אם נק' העדר ההשלכה מעשה או שב ואל תעשה תליא בפלוגתא.

דהנה איתא במפות (דף כ"א) הי' לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת כו' פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת ובגמ' שם אמר רב ביבי אמר ר' יוסי פושט ולובש לובש ממש כו' רב אשי אמר כו' והקשה בחי' הריטב"א היאך לוקה לדברי רב אשי הא לא עבד מעשה ותיגרץ בשם התוספות דכיון שהי' יכול לפשוט ואינו פושט ועומד במלבושו זה חשיב מעשה כו' והביאו ראי' מהא דאיתא בברכות (דף י"ט ע"ב) המוצא פלאים בבגדו פושטו ואפילו בשוק כו' ואותבינו עלה כו' ומפרקינן שב ואל תעשה שאני כו' משמע דהא דאינו פושט נקרא קום ועשה עכ"ד וכ"מ שם בברכות (דף כ' ע"א) ברש"י סד"ה שוא"ת ובתוס' דשבועות (דף י"ז ע"א) ד"ה או אין לחד תירוץ איתא דלרב ביבי אין זה נק' מעשה אכן לב' תירוצים משמע דמודה רב ביבי דנקרא מעשה והנה ביבמות (דף צ' ע"ב) איתא דקשלבובש סדין בלא ציצית נק' שב ואל תעשה והקשו התוס' מהא דבברכות דקשאינו פושט לבוש הפלאים נק' קום ועשה ואור"י דשאני פלאים דעיקר האיסור בשעת לבישה שלבש באיסור כו' וביאור דבריהם נראה כמו שכ' בתוס' דשבועות שם דאפילו רב אשי דפליג עלי' דרב ביבי וחשיב שהיה כמעשה היינו פ"ן דתחלת הלבישה ע"י מעשה ור"ל מעשה דאיסורא מש"ה אע"ג דלבסוף ליכא מעשה חשוב כמעשה משא"כ גבי סדין בלא ציצית אע"ג דתחלת הלבישה הי' ג"כ ע"י מעשה מ"מ פ"ן דהוי מעשה דהתירא דלא מתחייב בציצית עד אחר שנתעטף מש"ה מה שלבובש ואינו פושט לא מצטרפת למעשה הראשונה למיחשב מעשה וע"כ נק' בגמ' שוא"ת וכן רצה המל"מ (פ"ג מהל' ביאת מקדש הכ"א ד"ה גרסינן בגמ' פ"ב דשבועות) לומר בכוננת התוס' דשבועות כמש"ש ועד פאן לא אמרינן כו' אבל כשהיתה בהיתר כו' אלא שאח"כ כ' דנראה פ"ן התוס' כל שתחלת הדבר הנה ע"י מעשה אף שהיה בהיתר חשיב כמעשה אם נעשה איסור אח"כ בלתי מעשה ולפע"ד דמתנס' דיבמות הנ"ל מוכח פסברתו הראשונה וכ"מ בתוס' דנזיר (דף מ"ג א') ד"ה פגון וכן מצאתי בס' שושנת העמקים להפ"מ ג' כלל ו' (ד"ה ודע דראיתי) שכ' והרואה יראה שא"א לפרש כלל דברי התוס' כ"א כמ"ש דכיון שלבש בהיתר השהיה לא הוי מעשה וכלאים דהלבישה באיסור הוי השהיה מעשה כו' והשתא פ"ן דלתנס' מה שאינו פושט לא נק' מעשה מצד עצמו אלא ע"י צירוף שמתחלה עשה מעשה באיסור כו' א"כ גבי קדושין בשתיקה לאחר מתן מעות.

הרי ודאי מעשה הראשונה אינה שניקה לקדושין וה"ל כמו מעשה דהתיירא א"כ מה שאינה משלכת אח"כ אינו נק' רק שוב ואל תעשה כמו מה שאינה פושט הסדין שבלתי ציצית אמןם לפ"ד המל"מ הנ"ל נק' קום ועשה וסדין בלי ציצית דנק' שוא"ת היינו מטעם שכ' המ"א סי' י"ג וביארו הפמ"ג בש"ה שם דציצית אין אסור ל"ת בכלאים כ"א מ"ע שצריף לעשות ציצית וכשאינו עושה הוי שוא"ת כו' ואי לזאת הרי כ' הפוסקי' גבי סברה אי שדינא להו מיתחייבי באחריותא דאע"פ שמדינא אינו חייבת באחריות אמרינן דטועה וסברה דמיתחייבא באחריות ולרב אחאי אמרינן דטועה אפילו טעות רחוק כו' א"כ לפ"ז ה"נאפילו את"ל דהלכה פסברת המל"מ מ"מ אטו נשי דינא גמירי ונימא דסברה שזהו שוא"ת והיא אינה מחוייבת לעשות מעשה כו' ולכן י"ל דשפיר כ' הפנ"י בחידושו דלרבא אין שום חשש קדושין בשתיקה דלאחר מ"מ מטעם שי"ל דלא שדיתנהו משום דלא איכפת לה כו' וא"כ ליכא עדים על קדושין: קיצור.

ועתה יש לחקור משום שלא השליכה הטבעת עד אחר ששחקו עליה וגם ספק אם השלכת הטבעת הנה תומ"י אחר שהניח ידה או אחר כ"ד והנה בפנ"י ר"ל דלרבא בכל ענין שתיקתא דלאחר מ"מ לאו פלוג' הוא ולכאורה יש ליתן טעם לזה דהא מוכח מהרשב"א לרש"י דאין מצריכין אותה שתאמר לא.

א"כ כמ"כ י"ל דלא איכפת לן במה שאינה משלכת הפסוף דה"ל כשכ' ואל תעשה לדעת התוס' דיבמות (דף צ' ע"ב) אף כי לדעת המל"מ פ"ג מהל' ביאת מקדש הכ"א נקרא זה מעשה אטו נשי דינא גמירי וסברה דזהו שוא"ת: ז אמןם משמעות הגמ' אינו כן דהא גם רב אחאי שס"ל כרבא לא קאמר רק מטעם דגם בעובדא דציפתא היא טועה וסברה דתתחייב באחריות כו' אף י"ל דרביןא דהשיב בסתם אנו לא שמייעא לן הא דרב הונא בריה דרב הושע ופ"י בזה"ר לפ"ד הרמב"ם דר"ל דלא חש לדברי ר"ה אפשר דהיינו מטעם דאין לחוש פלל בשתיקה דלאחר מ"מ אף בזולת טעמא דאחריות דהא לא הנפיר רביןא פלל טעמ' דרב אחאי אלא אנו לא שמייעא לן כו' וכ"מ ממ"ש הרשב"א והריטב"א דהא דשלח ליה רב אחאי לקמיה דרביןא לאו עובדא דציפתא שלח ליה אלא כגון דשדא זוזי בשתיקה ואמר לה לבסוף התקדשי לי בהן ואשתיקה.

והנה בכה"ג י"ל דלא שניף פלל הא דרב אחאי דסברה אי שדינא להו ומיתבדא מיתחייבנא באחרותיהו דנה לא שניף רק בכמו עובדא דציפתא דמתחלה קיבלה הציפתא ברצון ונהי דלאו בתורת חיוב שמירה קבילתינהו מ"מ י"ל דאעפ"כ סברה דתתחייב באחריותן שהרי קיבלתם מרצון כ' משא"כ גבי זריקה ודאי ליכא למימר הכי (ועוד דאי גבי זריקה גמי שניף ה"ט א"כ תו אין שום אופן שלא יהיה שניף ה"ט וא"כ כ"ש דבנ"ד שניף ה"ט) וא"כ הא דהשיב רביןא דלא שמייעא לי' פלומר דלא ס"ל הא דרב הונא עכצ"ל דהוא מטעם הנ"ל דס"ל דרבא מילתא פסיקא אמר דבשתיקה דלאחר מ"מ ליכא חששא דקדושין פלל וכמ"ש הפנ"י וכן משמע קצת בירושלמי פ' האיש מקדש סוף הלכה א' שהביאו שם הברייטא פנסי סלע זו ובשעת מתנה אמר כו' אם משנתנה לה רצת ה"ז מקודשת לא רצת אינה מקודשת שממנה דייק רבא בש"ס דילן דשתיקה דלאחר מ"מ לאו פלוג' הוא והרי שם בירושלמי לא נזכר פנסי סלע זו בפקדון כ"א פנסי סלע זו כו' אלא שי"ל מטעמ' דרב אחאי או דמייירי בפקדון: והנה מ"מ לדניא הרי להפוסקים

דחיישינו להא דרב הונא ודאי לא ס"ל סברא הנ"ל ויש לומר הטעם דאע"ג שי"ל שנה נקרא שב ואל תעשה מ"מ לא דמי פלל לשב ואל תעשה דדיבור ומחאה שלה דהכא הוי פלבוש סדין בלא ציצית דעכ"פ יש פאן דבר מעשה לפנינו אלא דבהתירא אחי לידן לפיכה נחשב כשוא"ת וה"ל עכ"פ פמבטל מ"ע בשוא"ת ולכן גבי קדושין אין דרף האשה לבטל עשי' זו בשוא"ת בחנם אם אינה רוצה בקדושין משא"כ מגיעת הדבור הוא שוא"ת גמור שאין פאן שום מעשה לפנינו שמבטלתו בשוא"ת או מטעם דכסיפא לה שכ' הריטב"א ואעפ"כ אפשר לומר דאין פאן רק חששא דרבנן מדהקשה הריטב"א אהא דמסקינן חישו לה תפוק ליה משום דשמואל דחיישינו שפא הציפתא שנה פרוטה במדי.

וגבי הא דשמואל כ' הריטב"א שמדינא אפי' ודאי ש"פ במדי אינה מקודשת רק דהוי קדושי ספק מדרבנן וכ"ד רוב הפוסקים כמ"ש הב"ש סי' ל"א סק"ו וסקי"א. וא"כ אי איתא דחישו לה לומר דהוי ספק קדושין דאורייתא ודאי יש הבדל עצום ביניהם כמ"ש מהריב"ל ח"א סי' י"ז.

ויש נפ"מ ג"כ לענין הדין הנז' בש"ע סי' ל"א סס"ד וי"א שאם ילדה משני כו' וצ"ל לפ"ז דאפילו לרב הונא ה"ל רק קדושי ספק ולדין דרב חיישינו לרב הונא ה"ל פמו ספק ספיקא כו' וא"כ לפ"ז אפילו היכא דנדאי ליכא הסברא דאחריות הוי רק ס"ק פמו לדעת רב הונא בנדון דציפתא מיהו הוכחה זו רק לפ"ד הריטב"א בהא דשמואל משא"כ לפ"ד הרשב"א ור"ן שם ובסהמ"ק דף י"ב (ד"ה אמר רבא הוי שתיקותא) כ' דלרב הונא בעובדא דציפתא הוי מקודשת ודאי אמנם נ' שכ"כ רק ליישב דעת הרמב"ם ומדברי הרמ"ה נ' להוכיח כמ"ש לעיל דמשום דמגיעת ההשלקה הוי שוא"ת מש"ה אין חוששין לקדושין אלא דמחלק קצת דהנה כבר נת' למעלה דתירץ הבית מאיר דעת הרמ"ה דס"ל דלא שייך אם איתא דלא ניחא לה תשדינהו אלא בעבדה מעשה בתחלה כו' אבל בלא פשטה אלא איהו זרק לה כו' פנ"ל וצ"ל מה נפ"מ בעבדה מעשה הרי המעשה הנה ע"ד פקדון פמו בכנסי סלע זו בפקדון כו' ולא ע"ד קדושין ואעפ"כ הנה אמרינן תשדינהו לולי דיש טעם דאחריות וע"כ לכאורה אין דרף לתרץ אא"כ משום דמה שאינה משלכת ה"ל מצד עצמו כשוא"ת ולאו פלום הוא אלא דבעבדה מעשה תחלה אף מעשה דאינו שייך לקדושין רק קבלת מעות אלו עכ"פ אז מצטרף האחיזה שאינה משלכת להחשב כמעשה וכמו שכ' המל"מ כל שתחלת הדבר הנה ע"י מעשה אף שהי' בהיתר כו' פנ"ל: קיצור.

אמנם לכאורה משמעות הגמ' פאן דבמגיעת ההשלקה יש חשש קדושין כשאין תירוץ ע"ז וכ"ד כל הפוסקים וי"ל דאף את"ל דנקרא שוא"ת מ"מ אין דרף האשה לאחוז הקדושין אם אין רצונה להתקדש ולא דמי למגיעת הדבור ומ"מ מהריטב"א יש להוכיח דבשתיקה דלאחר מ"מ אף שאין תירוץ ליכא רק ספק קדושין מיהו לשא"פ אין זה מוכרח: ח וכ"ז בשתיקה שפגמרא שביכולתה להשליך המעות ואין לה מונע אבל בנ"ד שאחז המקדש ידה (בחזקה לפי הודאתו או עכ"פ סתם) ואשת בעריל שטרעשינער האט זיך אן גילייגט מיט איר האנט אופען שוס של האשה (הגרושה שקודשה) בכדי צו פאר שטעלין זי זאל ניט קענען אנטלופען א"כ לא יכלה להשליך הטבעת אא"כ ע"י מלחמה ולכן אף אם לא נלחמה הוי זה שוא"ת גמור כמגיעת המחאה דלכ"ע לא מצריכין שתמחה

ותאמר איני רוצה בקדושין וה"נ אף שלא עשתה מלחמה להשליך אין בכך פלוג
דשתעשה מלחמה זהו מעשה גמור וזה ודאי אינו מעפב בקדושין דלאחר מ"מ עכ"פ
(ועמש"ל אות ה') כ"ש שלפי עדות דמאהילוב באמת משכה ידה לאחור אלא שלא יכלה
לו כו' ועוד יש טעם להקל פינן שבאמת השליכה אח"כ וכן איתא בהגמ"ר
דקדושין סי' תקל"א בענין שתיקה דלאחר מ"מ שלא השליכה הקדושין עד שאחד מן
העדים אמר לה השליכי פי לקדושין נתנו לה ואז השליכה וכו' רא"ם דהוכיח סופה על
תחלתה שהשליכתה ואמרו פ"ב דחולין (דף ל"ט ע"ב) ופי"נ (דף קל"ו) דכ"ע מודו
היכא דאיכא למיתלי השתיקה באמתלא מוכחת הוכיח סופה על תחלתה אמרינן עכ"ל
ובנ"ד ודאי אמתלא מוכחת שלא השליכה רק מפני שאחז ידה ותומ"י שהניח ידה
השליכה ואף אם המעשה הנה שמה ששחקו עליה הנה אחר שהניח ידה ואז אח"כ
השליכה הרי גדון דהרא"ם הוא ג"כ כה"ג ועכ"ז מיקל כה"ג פינן דאיכא למיתלי
השתיקה באמתלא מוכחת והיינו משום שי"ל שלא השליכה תחלה מפני שלא סברה
שיהיה בזה חשש קדושין פינן האמירה היא לאחר מ"מ ולכן פשאר לה השליכי פי
לקדושין נתנו לה השליכה ולכואף שהשליכה הנה אחר כ"ד טובא מהני להוציא מחששא
דשתיקה שלאחר מ"מ.

וה"נ בנ"ד י"ל שלא סברה שיהיה זה ענין כ"כ וגם י"ל שלא השליכה מפני שאם יאבד
לא יתן החצי ר"כ שהבטיח ליתן לה או שרצתה לעפב הטבעת עבור החצי ר"כ ותיכף
שאררו לה שיש בזה חשש קדושין מיד השליכה א"כ יש כאן אמתלא על השתיקה ומהני
ההשלקה להוציא מידי ספק כו' כמ"ש הרא"ם.

ומ"ש כת"ר הדבר פשוט בעיני דמה שהשליכה הטבעת אחר השחוק ממנה ואחר האחיזה
בידה משוה מה אין זה דומה פלל למ"ש באה"ע ס"ל ס"ז השליכתו לים כו' דהתם היינו
נדאי שעשתה פן תכ"ד פלשון תשו' הרא"ש שהביא הרב"י ס"ס' ל' שהשליכתו מיד כו'
וכלשון תשובת מהר"מ הובאה רס"י מ"ב בפשיטות דתכ"ד נדאי בעינן כו' וכ"ה בחמ"ח
להדיא סכ"ח סקי"ב דבלא השליכתו מיד הוי ס"ק.

ויתר על הכל לשון הגמ' תמורה (דף כ"ה סע"ב) אלא פל אימת דבעי מימליך אמר ר"פ
לא נצרכה אלא תכ"ד ע"כ אלמא דאחר כ"ד תלינן בשינוי דעת וה"נ אית לן למיחש
שמה גם היא נתרצה מתחלה ואח"כ נשתנה דעתה ובפרט מחמת השחוק ששחקו עליה
שמה אל לבה ביותר צער ההילוף אחריו וחררה אז משתיקתה והספמתה שמקודם עכ"ל
הנה אם כת"ר דן נ"ד לשתיקה בשעת מתן מעות אז נדאי שפיר קאמר דההשלקה אחר
שאחזה משוה מה לא מהני ולא פלוג אכל הרי פנונתנו לומר בענין שהשתיקה בנ"ד לא
נקרא שתיקה בשעת מ"מ כמו שנת' למעלה וגם כת"ר מספיק ע"ז אח"כ משום דס"ל
שבשעת הנתינה והאמירה נדאי לא נתרצית בקדושין כמו שנת' בגב"ע דמאהילוב שהיא
דחקה ומשכה ידה לאחור ואין בזה הכחשה מעדות דמאהילוב לרהאטשוב (ועמש"ל ע"ז
שא"ז מוכרח) וכיון שפן השתיקה שאח"כ ה"ל שתיקה דלאחר מ"מ מאחר שמתן מעות
היא באונס ולא פלוג הוא ובשתיקה דלאחר מ"מ אם אחר כך השליכה אפילו לאחר כ"ד
אין שום ראי' מפל הראיות שכ' כת"ר דלא יהיה מהני ואדרבה אפשר יש משם ראיה
להפך כמו שית' א"ה.

פי הנה מהדין דסי' ל' ס"ז שהביא כת"ר הרי התם נטלתו אחר שאמר התקדשי לי בו וא"כ בהקבלה לכאורה נגמרו הקדושים ולכן אדרבה יש להפליא איך מהני אפילו השלכה דתכ"ד הא קיי"ל דבגיטין וקדושין תכ"ד לאו פדבור דמי ומה שתירץ ע"ז בתשו' ח"צ סי' קט"ו דהיינו דוקא לאחר שפבר נגמרו הקדושים בנדאי פגון שאמרה הן או שאמרה לו בוא וקדשני כו' אבל בלא אמרה ולא מידי אלא הוא אמר ונתן לה קדושיה והיא נטלתו וזרקתו כו' מעולם לא נתרצית בקדושים כלל פינו שנטלתו וזרקתו ודוקא שזרקתו תכ"ד עכ"ל לכאורה אינו מובן אמאי אין זה פנגמרו הקדושים מאחר שקיבלה אחר ששמעה ל' הקדושים ועי' בב"ב פי"ב (דף קל"ח) תחלת ע"א נכאן בשותק ולבסוף צונח דלא מהני ע"ש פרש"ם וצ"ל כמ"ש בס' המקנה סי' ל' ססעי' ז' דהקא שאני דמוכחא מילתא דלא קיבלה מתחלה לקדושים אלא לזריקה.

ואף שהניח זה בצ"ע מ"מ נראה שפן עיקר ועי' ט"ז באה"ע סי' ל"ז ס"ק י"ט. וא"כ אדרבה פמו דסמכי התם אהוכחה זו פ' י"ל בנד"ז דשתיקה לאחר מ"מ יש לסמוך על הוכחה אף אם השליכה אחר כ"ד כו' וכסברת הרא"ם ועוד ראי' מהא דב"מ (דף כ"ח ע"ב) מסתברא לא מיייתי כו' דהוכחה מהני שלא נאמר דהוי פחוזר ומגיד יעו"ש ובב"י בח"מ רס"י כ"ט: וה"נ פינו שיש הוכחות שרצתה מאד להתגרש מהני לומר שזה שהשליכה אח"כ מוכיח סופה אתחלתה שאין זה שינוי דעתא: קיצור וכ"ז בסתם שתיקה אבל בנ"ד דאחזו ידה ומחמת זה לא השליכה נהרי הוא הודה שאחזו דה בחזקה והעדים לא אמרו בהפך עכ"פ א"כ לכ"ע י"ל שאין לחוש בלאחר מ"מ עכ"פ בכה"ג (ועמש"ל אות ה') ועוד יש טעם להקל פינו שהשליכה אח"כ אמר בהגמ"ר דקדושים סי' תקל"א דהוכיח סופה על תחלתה היכא דאיכא למיתלי השתיקה באמתלא ומ"ש כת"ר דהשלכה אחר כ"ד לאו פלום הוא זהו בדין דסי' ל' ס"ז דה"ל בשעת מתן מעות ואדרבה שם צ"ל איך מהני אפילו תכ"ד דהא בקדושים תכ"ד לאו כד"ד אלא התם מהני משום דמוכח דנטלתו פדי לזרוק אבל בנ"ד דהשתיקה אחר מ"מ יש להקל אפילו השליכה אחר כ"ד היכא שיש אמתלא על השתיקה כמ"ש הרא"ם בהגמ"ר ה"ל: ט והנה לכאורה יש להקשות על הרא"ם שבמך דקדושים סי' תקל"א דהא אדרבה בהדיא דפי"ב (דקל"ו) פליגי רבנן ארשב"ג דלא אמרינו הוכיח סופה על תחלתה אע"ג דאיכא למיתלי השתיקה באמתלא דרשב"ג ובח"מ סי' רמ"ו סי"א פסק בש"ע דהוי ספק אי הלכתא פרבנן או פרשב"ג והסמ"ע כ' דהרי"ף וקרא"ש ס"ל דהלכתא פרבנן.

וצ"ל דכוננת הרא"ם פ' דרבנן לא פליגי אלא משום דלא חשיבא להו אמתלא אבל היכא דאיכא אמתלא מוכחת מודו דתלינו השתיקה בהכי וס"ל דבנד"ז הוי אמתלא מוכחת ועיין בב"י בי"ד רס"י קכ"ז הביא בשם ריצב"א אם שותק ולבסוף צונח ונותן אמתלא לדבריו דמה ששיתק לא בשביל שהודה כו' ה' שתיקה לאו פהודאה דמיא כו' והביא ראי' ע"ז מב"מ (דף ל"ז ע"ב) וצ"ל מ"ש מהא דרבנן דרשב"ג וצ"ל דהתם ס"ל לרבנן דאין זו אמתלא מקובלת כלל דאף דלא מטא לידיה הנה לו לצונח פשיטתה לו בפניו ע"י אחר דהא זכין לאדם וכל זמן שאינו מוחה ואומר שאינו רוצה לקבל מתנה הנה מסתמא נקרא זה זכות וא"כ מהו הטענה דכי לא מטא לידיה אמאי אצנח משא"כ התם בנדון דריצב"א האמתלא מקובלת ול"ד להא דפ"ק דב"מ (דף ו' ע"א) בבבאי דשיתק ולבסוף צונח דסלקא בתיקו אף שיש לו אמתלא על השתיקה דהא קא חזו לי רבנן די"ל התם שאני דהא אף

בלא השתיקה והתקיפה הנה לנו ספק שמה היא של זה התוקף לכן בכה"ג השתיקה כהודא' דמי ואין זו אמתלא משא"כ כשהיתה בחזקת של מי שתקפו ממנו אפי' שתק מתחלה עד סוף לאו כהודאה דמי עיין קצה"ח סי' קל"ח סק"ב מה שדקדק מפרש"י שם ועיין תומים סי' קל"ח סק"ה בשם הרמב"ן והריטב"א ועוד יש ראיה על זה דטעמא דרבנן דפליגי ארשב"ג הוא משום דלא חשיבא להו אמתלא וית' בסמוך בס"ד.

ועוד לפמשנ"ת למעלה דבשתיקה לאחר מ"מ אף אי ליכא אמתלא על השתיקה י"ל דאין כאן רק ספק קדושין משום דלרבא ורבינא י"ל דבכל ענין לאו כלום הוא וכינן שפון מאחר שהשליכה אח"כ וגם יש אמתלא על השתיקה יש לקיים סברת הרא"ם ומיהו בנד"ז איכא עוד טעמא עפ"מ"ש בגיטין (דס"ו) אם הוכיח סופו על תחלתו ה"ז גט וכ"פ הפוסקים וכ' הר"ן הטעם דהכא שאני דאמר פתבו פדאימא בחולין (דף ל"ט ע"ב) ושם פרש"י דכינן דאמר פתבו איכא קצת הוכחה בתחלה כו' ע"ש נשמע מזה דאף לרבנן דרשב"ג דלא אמרי הוכיח סופו על תחלתו מ"מ כשיש הוכחה בתחלה וסוף מודו דמהני ובנד"ז מלבד הוכחה דסוף מה שהשליכה.

איכא הוכחות עצומות גם בתחלה שאין רצונה בשום אופן להיות אשתו. דאל"כ למה אחז ידה מתחלת נתינת הטבעת עד גמר אמירת אהם עדים.

וגם הודה להמ"ץ שאחז ידה בחזקה וכ"ש לפי מה שפירש דבריו אחד מהעדים במאהילוב שהיא משכה וניתקה את ידה ממנו לאחור אף שתקף באצבעה בחונק וא"כ אין לה הוכחה מתחלה גדולה מזו שאינה רצונה בקדושין גם עוד הוכחה ממ"ש א' מהעדים ברהאטשוב ג"כ שאשת הבעה"ב ישבה אצלה במתכוין וסמכה עליה כדי שלא תוכל לברוח כו' א"כ נראה נדאי שלא הנה רצונה ע"ז פלל: קיצור אף לכאורה יש קושיא על הרא"ם דהביא עזר פנגדו דהא לרבנן שם אמרינן פיון דשתק אע"ג דלסוף צונח לאו כלום הוא אע"ג דיש שם אמתלא על השתיקה כמ"ש רשב"ג וצ"ל משום דהתם לא חשיבא אמתלא פלל לרבנן משא"כ כשיש אמתלא טובה וכ"מ בב"י בי"ד רס"י קכ"ז בשם ריצב"א שהוכיח מב"מ (דף ל"ז) ול"ד להא דב"מ דף ו' דהתם אף בלא השתיקה הי' ספק פיון דשניהם אדוקים בה ועי' בתומים סי' קל"ח סק"ה ועי' לקמן בסמוך ראי' לתירוץ זה שבישוב ד' רא"ם ועוד דבנ"ד איכא הוכחה ג"כ בתחלה ובדאיכא הוכחה בתחלה וסוף מוכח בגיטין (דף ס"ו) דלכ"ע מהני ולא פליגי רבנן ארשב"ג בכה"ג ע"ש בר"ן: ועתה אבא על סדר דברי כת"ר מ"ש וגם הא חזינא דאיכפת ואיכפת לה ודחקה להוציא ידה מתחת ידו בתחלה ואעפ"כ אחר שגבר עליה ונתן הטבעת באצבעה שתקה ולא צונחה הודאה גמורה היא עכ"ל והנה אם פוננתו לומר דשתיקה זו גרעא משאר שתיקה דלאחר מתן מעות משום דאע"ג דאין כאן משום דין בשעת מ"מ פיון שדחקה להוציא ידה מתחת ידו אלא שגבר עליה ונמצא הי' הנתינה בע"כ עכ"ז בשתיקותא דאח"כ חיישינן טפי דהודאה היא דנראה דאע"ג דתחלתה באונס סופה ברצון איני מוצא לזה שום טעם דאדרבה מסברא י"ל להיפך דבשאר שתיקותא דלאחר מ"מ י"ל דשייך טפי החששא דרב הונא דאי איתא דלא ניתא לה תשדינהו אבל הכא י"ל דסברה הא קא חזו פולי דמשכה ידה ממנו בתחלה ושניתן לה בעל פרהה כו' לכן י"ל דסברה דתו א"צ לעשות מעשה עוד משא"כ התם וראיה לזה ממ"ש הטור אה"ע סי' למ"ד בשם התוס'

גבי תנהו על הסלע ואפילו זרקו לתוך חיקה בשתיקה כיון שגלתה בדעתה שאין רצונה להתקדש יכולה לומר בתורת מתנה קבלתיו עכ"ל וכ"כ הרא"ש שם בפ"ק דקדושין סי' י"ב: וגם מהגמ"ר יש ראיה דעכ"פ לא גרעא משאר שתיקה כמשמעות החמ"ח סי' מ"ב סעיף א' סק"ב והב"ש סק"ג ואם פוננתו דיש להתמיר בזה כמו בשתיקה דלאחר מ"מ כבר נת' מה שיש לצדד בזה דל"ד לשתיקה דלאחר מ"מ שבגמרא.

ומ"ש ואין לומר דמש"ה שתקה דסברה הא קא חזו העדים דלא בעינא דכיון דאח"כ צווחה היינו בעינן דפ"ק דמציעא תקפה אהד כו': במחכ"ת אין הנדון דומה לראיה (בראש מ"ש כת"ר ומי לא אסקינן נמי התם שהוא נתעצם עמו ולא הניחו לתקוף כו' לא עיין בשט"מ שם ד"ה אי דאישתיק שפי' דאישתיק כשתקפה ועודה בידו ולבסוף צווח תקיף כשהוציאה מידו כו' אף אף גם אם הפי' כמ"ש כת"ר מ"מ) הנה כ' הריטב"א בחי' שם וז"ל כ' הרמב"ן ז"ל דמדקאמר תקפה אהד בפנינו כו' פשיטא לן דכל אהד שתוקף לחבירו מה שבידו דאי אשתיק לאו הודאה הוא אלא הכא דמעיקרא תרנוייהו תפסי בה וכל א' אומר כולה שלי והשתא תקפה מיני' ואישתיק בה מספקא לן אי הויא הודאה או לאו עכ"ל והובא ג"כ בתנאים סי' קל"ח סק"ה וכ"כ ג"כ בחי' הר"ן כיון דנדאי טלית זו מתחלה בספק היתה עומדת כו' אף בספק הודאה סגיא ליה אבל אילו היינו תופסים אותה בתחלה פאילו היא של שניהם בנדאי הדבר ברור שאין זו מעמידתה בחזקת התופס עכ"ל וגדולה מזו דקדק בקצה"ח סי' קל"ח סק"ב דאפילו בדתפסי תרנוייהו לא מהני תקיפה אחר שנשבועו דאז כבר זכה בחציו תו לא אמרינן אודויי אודי ליה ואפילו שתק מתחלה ועד סוף לא אמרינן שתיקה כהודאה נשמע דלא מספקינן דשתק ולבסוף צווח שמא הויא הודאה אא"כ הוא בענין כשגם מבלעדי השתיקה הי' לנו ספק גמור שמא הוא של זה שתקף כו' משא"כ כשהיא בחזקת א' מהם וכמו בנספא דר' אבא משמע דאין השתיקה שום ספק כמ"ש הקצה"ח וכ"מ מהרמב"ן (וילהר"ן י"ל דהוי ספק רק דאין מוציאין מחזקתו וי"ל דגם הר"ן לא ס"ל דהוי ספק רק בדתפסי תרנוייהו ועי' בפנ"י שם (דף ו') שהאריך ג"כ בזה ועולה כמ"ש הרמב"ן וכ"ד האו"ת סי' קל"ח כמש"ל) וא"כ ב"ד דקודם השתיקה הרי היא פנויה גמורה ובחזקת עצמה היא א"כ את"ל דהאחיזה וההשליכה שאח"כ הוי כמו שתק ולבסוף צווח אין זה פועל שום ספק ובאמת לפמ"ש בשם הרמב"ן דכשהוא בחזקת א' מהן אין השתיקה שום ספק א"כ הא דגבי קדושין מספקינן בשתיקה דלאחר מ"מ צ"ל משום דשתיקה דהכא גרעא טפי דה"ל כמעשה דאוחזת הקדושין ואי לא ניתא לה תשדינהו ול"ד לשתיקה דגבי נספא דר' אבא ולפ"ז בנ"ד דהאחיזה הוא מפני שאחז ידה ולא הניחה להשליך א"כ ה"ל כשאר שתיקותא דלאו פלוג הוא וכ"ש שהשליכה אח"כ: קיצור: ראי' מהרא"ש פ"ק דקדושין סי' י"ב ומהטור סי' ל"מ דנ"ד שגילתה דעתה בשעת הקדושין שאין רצונה בשום אופן להתקדש אף אם שתקה אח"כ לא גרע משתיקה דלאחר מ"מ עכ"פ ומ"ש כת"ר מבעינן דפ"ק דב"מ (ד"ו) אינו ענין לכאן ואדרבה מ"ש הרמב"ן שם הי' נ' לומר דשתיקה דלאחר מ"מ לאו פלוג הוא ומה שפקדושין מחמירין בגמ' כשאין טעם על השתיקה צ"ל משום דשתיקה דהכא גריעא טפי דה"ל כמעשה משא"כ בנ"ד: יא ועוד דהנה לכאורה צ"ל אמאי לא הביאו בגמ' פ"ק דב"מ לפשוט בעינן דשתק ולבסוף צווח אי הוי הודאה או לא מפלוגתא דרשב"ג וחקמים בב"ב (דף קל"ז ע"א) ובחולין (דף ל"ט ע"ב) שחלקו בהדיא בדין זה

והתוס' בְּחֻלְיֵין שְׁם הַעִירוּ בְּזֶה אֶלְמָא דְלֵא כָּל שְׂתַק וּלְבִסּוּף צוּנחַ שְׁוִים הֵם וּכְמ"ש הַתּוֹס' שָׁם.

והנה התוס' שם פי' דלרשב"ג אע"ג דבגדון שלו ס"ל דשתק ולבסוף צונח לא הוי הודאה היינו משום דיש אמתלא על השתיקה משום פי לא מטא לידיה אמאי אצונח ולכאורה אין זה מספיק דהא גם שם איפא אמתלא על השתיקה משום הא חזו לי' רבנן ואדרבה עכצ"ל דאמתלא זו עדיפא לרבנן דרשב"ג מאמתלא דברשב"ג כמ"ש התוס' שם וא"כ איך נאמר דלרשב"ג היא גריעא טפי והוי פלוגתא רחוקה ולכן נ' לומר דלרשב"ג החילוק כמש"ל דבגדון דרשב"ג בלא השתיקה הרי אין שום ספק שאינה של זה שזיכה לו ולא באת לומר שהיא שלו רק משום השתיקה וכינון שצנח אח"כ ויש אמתלא על השתיקה אין עושין ספק מהשתיקה ונשאר על חזקתו הראשונה משא"כ בהא דפ"ק דב"מ דאף בלא השתיקה היה לנו ספק שמה היא שלו ע"כ התם השתיקה גריעא טפי ולרבנן דרשב"ג י"ל להפך דהכא ה"ט דס"ל דאמתלא זו דכי לא מטא לידיה אמאי אצונח גריעא טובא משום דהכל יודעין דזכין לאדם ומתנה זכות הוא מהסתם דהא קיי"ל זכין לאדם שלא בפניו כמ"ש בש"ס בכמה מקומות ועבב"י בח"מ רס"י רמ"ג ונהי דאי טעין לא בעינא אין זוהי בע"כ משום דיש בזה ג"כ קצת חובה דכתי' ושונא מתנות יחי' מ"מ מן הסתם נק' זכות.

אא"כ מוחה בפ' ולכן גבי זיכוי קרקע לכתוב עליו פרוזבול מהני אף שלא בפניו עי' ר"ן פ' השולח ולכך אמתלא זו גרועה היא ביותר ועוד דע"י השתיקה נעשה כמו קנין גמור מאחר דמהסתם זכות הוא ונהי זיכה לו ע"י אחר בפניו ושתק א"כ נעשה ק"ג לו ולכן לא מהני הצנחה דאח"כ לבטל כ"ז משא"כ התם פ"ק דב"מ דיש אמתלא על השתיקה וגם לא שייך לומר שע"י השתיקה נעשה ק"ג מש"ה י"ל דס"ל לרבנן התם דלאו הודאה היא ומעתה בגדון שלנו הנה יש אמתלא טובה ובריאה על האחיזה אם משום שהרי לא הניחה להשליך ואחזי ידה ואם משום דקא חזו כ"ע שנתן שלא מרצונה כו' וגם שבלא השתיקה לא הי' שום ספק קדושין וגם לא שייך לומר שע"י השתיקה נעשה ודאי ק"ג כמו בהא דזכין כו' א"כ י"ל דלכ"ע הך שתיקה ולבסוף צונח לאו פלום הוא ולא מיבעי' לרשב"ג דגם התם בגדון שלו ס"ל דאע"ג דשתק פינן דלבסוף צונח לאו פלום הוא דכ"ש הך ש"ל פן פינן דקונם השתיקה לא הי' שום ספק כמו התם וגם אמתלא דהכא לא גריעא מאמתלא ההיא.

(אע"ג דהכא מטיא לידה מ"מ הרי מטיא בע"כ או מטיא שלא בתורת קדושין פנ"ל לפי הספיקות הנז"ל) אלאאפילו לרבנן דהתם לא מהני הצנחה שאח"כ היינו מטעם הנ"ל דע"י השתיקה נעשה ק"ג וגם האמתלא גריעא ע"כ לא אמרינן הוכיח סופו על תחילתו משא"כ בנד"ז שאף אם לא השליכה פלל אין פאן רק ספק קדושין וגם האמתלא טובה יותר לכן פשהשליכה אח"כ אמרינן הוכיח סופה על תחלתה וכמ"ש הרא"ם בהגמ"ר דקדושין סי' תקל"א כמש"ל וכש"כ דאיפא הך הוכחה תחלה וסוף וכמש"ל: ועפ"ז יתברך ד' הרא"ם מה שלכאורה יש להקשות עליו איך הביא ראיה מההיא דפי"ג דקל"ו וחו"ל דל"ט דהא רבנן ס"ל התם דלא אמרינן הוכיח סופו על תחלתו וכנ"ל ולפמ"ש א"ש דהא מדלא פשוטו מזה בש"ס פ"ק דב"מ בעינין דשתק ולבסוף צונח לא מהני לרבנן

מְנוּכָרָה לומר דְטַעַמָא דְרַבְנָן הֵתֵם מְשׁוּם דְלֹא חֲשִׁיבָא לְהוּ אֲמַתְלָא עַל הַשְּׁתִיקָה וְגַם מְשׁוּם שַׁע"י הַשְּׁתִיקָה נַעֲשֶׂה כְמוֹ ק"ג מִשְׁא"כ בְּבַעֲיִין דַּפ"ק דַּב"מ דְּהִנּוּ אֲמַתְלָא נְסַתְפָקוּ בַגְמ' אֲפִילוּ לְרַבְנָן וְהִינּוּ דְוָמְיָא דְהֵתֵם דְגַם קְוֹדֵם הַשְּׁתִיקָה הִיָּה סְפָק שְׂמָא הוּא שְׁלוּ מִשְׁא"כ בְּנִדּוֹן דַּהֲרָא"ם דְקְוֹדֵם הַשְּׁתִיקָה אִין שׁוּם חֲשַׁשׁ קְדוּשִׁין רַק מִחֲמַת הַשְּׁתִיקָה נּוֹלַד סְפָק לְהִכִּי ס"ל דְכָשֶׁהִשְׁלִיכָה אַח"כ וַיֵּשׁ אֲמַתְלָא עַל הַשְּׁתִיקָה מְהֵי לַכ"ע: קִנְצוּר וְעוֹד דְמִדְלָא הִבִּיאוּ בַפ"ק דַּב"מ לְפָשׁוּט הַאִיבְעִיָא מְרַבְנָן וְרַשְׁבָּ"ג צ"ל כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּחֻלִּין (דָּף ל"ט ע"ב) דְבִין רַבְנָן וּבִין רַשְׁבָּ"ג יְכוּלִים לְסַפּוֹר שְׁם אוֹ פָּה אוֹ פָּה וְא"כ לְרַשְׁבָּ"ג צ"ל מְשׁוּם דְהֵתֵם בְּלֹא הַשְּׁתִיקָה הִיָּה סְפָק וְזֶה רֵאז' לְדַעַת הַרַמְבָּ"ן וְלְרַבְנָן צ"ל מְשׁוּם דְהִכָּא הֲאֲמַתְלָא גְרוּעָה וְגַם ע"י הַשְּׁתִיקָה נַעֲשֶׂה כְמוֹ ק"ג מִשְׁא"כ הֵתֵם בַּפ"ק דַּב"מ (ד"ו) וּמִזֶּה רֵאז' לְסַבְרַת הַרָא"ם דְלַעִיל שְׁבַנְד"ז שְׁבִלָא הַשְּׁתִיקָה לֹא הִי שׁוּם סְפָק וְגַם הֲאֲמַתְלָא טוֹבָה וְגַם לֹא שְׁיָיָה לומר שַׁע"י הַשְּׁתִיקָה נַעֲשֶׂה כְמוֹ ק"ג.

מִש"ה בַּכַּה"ג כְּשֶׁהִשְׁלִיכָה אֲמַרִינָן לַכ"ע הוֹכִיחַ סוּפָה עַל תְּחִלָּתָהּ. וְכ"ש בַּנ"ד דְאִיפָא הוֹכִיחָה תְּחִלָּה וְסוּף: סִימָן קָג וְעַתָּה נְבוֹא לְבָאָר שְׁיְכוּלִים הַעֲדִים לְחֻזֹר בְּהוּ וְשִׁלְכָה יֵשׁ לְדוֹן בְּהַקְדוּשִׁין ע"פ הַגַּב"ע שְׁהַגְבִּיהַ בַּק' מְאֵהִילוּב: א תָּנָן רַפ"ד דְסַנְהֶדְרִין (דָּף ל"ב ע"א) אַחַד דִּינִי מְמוֹנּוֹת וְאַחַד ד"נ בְּדַרְיָשָׁה וּבַחֲקִירָה (חֲקִירוֹת וּדְרִישׁוֹת שְׁדוּרְשִׁין אַת הַעֲדִים) שְׁנַאֲמַר מְשַׁפֵּט אַחַד יִהְיֶה לָכֶם (וּבַד"נ כְּתוּב וְדַרְשָׁתָּ וְחֲקַרְתָּ).

מַה בֵּין ד"מ לַד"נ. וְכ' הַתּוֹסְפוֹת אַע"ג דְשׁוּיִם בְּחֲקִירָה וּדְרִישָׁה מְדַכְתִּיב מְשַׁפֵּט אַחַד יִהְיֶה לָכֶם לַעֲנִין מִיָּלִי דַתְלוּ בְזָכוֹת וְחוֹבָה אִין שְׁיָיָה לְהַשְׁוֹתֵם דְלֹא שְׁיָיָה בַד"מ עַכ"ל וּבַחֲנִי הַר"ן כְּתוּב וַיֵּל אִיפָא לְמִדָּק בֵּינָן דְכַתִּיב מְשַׁפֵּט אַחַד יִהְיֶה לָכֶם וּמִיָּנִיָּה יִלְפִינָן דְרִישָׁה וְחֲקִירָה לַד"מ נִילָף נְמִי מִהֵתֵם וְנִימָא דְכָל מִיָּלִי דְנִהִיגִי בַד"נ לְהוּי נְמִי בַד"מ וְאַנָּן מְנִינָן עֲשֶׂרָה דְבָרִים דְאִיפָא בִּינֵיהוּ בְּמַתְנִיתָן כו' וַיֵּשׁ לְתַרְזֵן וְלוֹמַר דְקָרָא דְמְשַׁפֵּט אַחַד יִהְיֶה לָכֶם לֹא אַתָּא אֲלָא בְּעִיקַר הַדִּין שְׁהִיא קַבְלַת הַעֲדוֹת וְכִיּוֹצֵא בּוּ הִינּוּ דְרִישָׁה וְחֲקִירָה אֲבָל הַנְּהַגְתָּ הַדִּינִין בַּד"נ אִינוּ שְׁנוֹה לַד"מ שְׁיֹוֹתֵר רֵאזִי שְׁנַחֲמִיר בַּד"נ מְבַד"מ עַכ"ל וְלְכַאוּרָה הִי נְרָאָה לְתַרְזֵן עוֹד עַפְמ"ש הַתּוֹס' פ"ק דְסַנְהֶדְרִין (דָּף ג' ע"א) ד"ה שְׁנַאֲמַר מְשַׁפֵּט אַחַד כו' וַיֵּל וְא"ת ת"ל דְעִיקַר דְרִישָׁה וְחֲקִירָה כְּתִיב בַּפ' שׁוֹפְטִים בַּד"מ וּבַד"נ וַיֵּל דַּמ"מ לֹא הוּא מְצַרְכִּינָן דו"ח בְּשַׁאָר ד"מ אֲלָא דְנִקָּא בְּעֲדִים זֹמְמִין אִי לֹא דְכַתִּיב מְשַׁפֵּט אַחַד עַכ"ל וְלַפ"ז י"ל דְכִינָן דְדו"ח כְּתִיב ג"כ בַּד"מ בְּעֲדִים זֹמְמִין ע"כ מְהֵי הַקָּרָא דְמְשַׁפֵּט אַחַד לְהַשְׁוֹת כָּל עֲדִים דַּד"מ לְדו"ח אֲבָל אִין לְלַמּוֹד מְזֶה לְשַׁא"ד דְלֹא כְּתִיבִי כָּלֵל בַּד"מ: אַךְ בְּפָרָק זֶה בּוֹרַר (דָּף כ"ח ע"א) יִלְפִינָן נְמִי מְשַׁפֵּט אַחַד דְקָרוּבֵי הָאָם פְּסוּלֵי בַד"מ כְּמוֹ בַד"נ.

עוֹד י"ל דַּפִּי מְשַׁפֵּט אַחַד הִינּוּ מְשַׁפֵּט הַשְּׁנוֹה לְכוּלְכֶם כְּדָאז' פַּז"ב שְׁם וּבְכַתְּוּבוֹת (ל"ג א') וּבַב"ק (דָּף פ"ג ע"ב וְדָף פ"ד ע"א) וְהִינּוּ שְׁפָדִין א' לֹא יִהְיֶה שְׁיָנוּי וְה' קַבְלַת עֲדוֹת דִּין א' הוּא לֹא יִהְיֶה שְׁיָנוּי בְּזֶה בֵּין ד"מ לַד"נ וְכֵן קָרוּבֵי הָאָם מִשְׁא"כ הַנְּהַגְתָּ הַדִּינִין זֶה אִינוּ דִין וּמְשַׁפֵּט שְׁנַצְרִיף שְׁיָהֵל שְׁנוֹה ד"מ לַד"נ: וּפְרִיף הַש"ס ד"מ מִי בְּעִינָן דְרִישָׁה וְחֲקִירָה וְרִמְיָנִיהַ כו' וְאִי סְלָקָא דְעַתָּה בְּעִינָן דו"ח הִיכִי חִיִּישִׁינָן שְׂמָא אִיחְרוּהוּ וְכַתְּבוּהוּ (מְפָדִי דְרִישָׁה וְחֲקִירָה לְאִכְחוּשֵׁי קָא אַתָּא וְהִיכָא דְקָא מִיתְּכַחְשׁוּ קָמָן נִיקוּ אֲנָן מְתַרְצִינָן לְמִילְתֵּי בְשַׁמָּא) וְצָרִיף לְהַבִּין דְהָא בַד"נ אַע"ג דְוַדָּאִי בַעִי' דו"ח אַפ"ה מְתַרְצִינָן

למילתיהו בא' אומר בשנים בחדש וא' אומר בג' בחדש: וכן א' אומר בשתי שעות וא' אומר בג' ויש לחלק משום דהתם שניהם שונים שעיקר העדות אמת.

הגם דלקמן גבי שטרי חוב המאותרים ג"כ העדים השני' מעידין ג"כ שמהלכה אמת מ"מ הם אינן מודים שהי' מלוגה בשטר משא"כ התם שניהם שונים לגמרי בעיקר העדות עוי"ל משום התם שניהם פינונו היום א' בשבת עוי"ל התם רופא דעלמא עבידי דטעו בהכי.

וכדאימת בהדיא בסנהדרין פ'ק בן סורר (דף ס"ט ע"א) דהיינו טעמא דתלינו בטעות הנ"ל: ומתוך הש"ס אומר רבי חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד ד"נ בדרישה ובחקירה שפטר אחד יקנה לכם ומה טעם אמרו ד"מ לא בעינן דו"ס כדי שלא תנעול דלת בפני לוי (ומתניתו דאורייתא קמי תשנתא וברייתא דרבנן בטר תשנתא רש"י).

וצ"ל דמתניתו דשביעית דשטרי חוב המאותרים היא ג"כ בטר תשנתא). ופסקו פן הפוסקים דמדאורייתא בעינן בד"מ ג"כ דו"ס אלא דתשנתא דרבנן הוא וק' דהא רפ"ק דסנהדרין (דף ג' ע"א) פליג רב אחא ברי' דרב איקא על רבי חנינא דלרבי חנינא בעינן בד"מ מדאורייתא ג"כ שלשה דייני' מןמחין ומדברבנן הקילו שא"צ מןמחין מטעם הנ"ל ולרב אחא מדאורייתא ג"כ חד פשר אפילו אינו מןמחה וא"כ י"ל כמ"כ לרב אחא א"צ בד"מ דו"ס מדאורייתא דהיינו בהודאות והלנואות אף באמת שם רוב הפוסקים פסקו דלא פרב אחא אכן הרמב"ם דפסק כר"א פ"ג מהל' סנהדרין ואעפ"כ לענין דו"ס פסק בהל' עדות כמ"ש ר' חנינא צ"ל דס"ל דנדאי לענין דו"ס מודה ר"א ג"כ דשנה ד"מ לד"נ משום משפט א' ורק גבי דיינים פליג דהא אפילו לר' חנינא לא דמי בזה ד"מ לד"נ דד"מ בשלשה וד"נ בעשרים ושלשה ור' חנינא לא אמר פלל מילתו' רק לענין דו"ס אלא דהש"ס ר"ל דמה"ט הקילו ג"כ בד"מ שא"צ מןמחין ולר"א א"צ לזה לענין דיינים דבלא"ה חד פשר פנ"ל גם בסוף מסכת יבמות הובא הך דרבי חנינא בענין דו"ס דד"מ משמע דלכ"ע נקטינן הכי כמ"ש ר' חנינא.

ולענין עדי נשים כ' הרמב"ן והרשב"א שם דכד"מ דמ"א ור"ל מדאורייתא בעי' דו"ס אלא דתקון רבנן וכו' ובתשו' רבינו בצלאל סי' ה' הביא ד' הריטב"א סוף יבמות ב' ה"א"ה בשם אחיו ר' פנחס ז"ל דלכ"ע בענין שריותא דאתתא בענין גטין וקדושין לא בעי' דו"ס מן התורה והוא ז"ל דחה סברא זו ושכ"ד פל הפוסקים דמדאורייתא בעו דו"ס והב"ש סי' מ"ב סק"ד הביא תשו' המ"ב סי' נ"א דעדי קדושין צריכין דו"ס כד"נ.

ובמ"ב מייירי פשהאשה מכחשת שאז י"ל דהנה פדין מרומה ובמרה"צ ס"ק ע"ח האריף לחלוק על המ"ב ומסיק דעת פל הפוסקים זולת המרדכי פאד"מ דלא בעו דו"ס כד"מ וכדעת הרמ"א בסי' מ"ב ס"ד ובתשו' הב"י בדיני קדושין סי' ד' נראה דס"ל דעדי קדושין צריכין דו"ס פמו לאסור אשה על בעלה דכ' הגמ"י פכ"ד מה"א אות כ' דצריף דו"ס ומ"מ נראה דלא פסיקא ליה מילתא והשאגת אריה בתשובה שבשו"ת בית אפרים חאה"ע סי' מ"ב בתחלת תשובתו דצ"ה סע"ב כ' וז"ל תדע שהרי עדי קדושין ועדות לאוסרה על בעלה לדעת רוב הפוסקים בעינן דרישה וחקירה עכ"ל ובסדר אלי' דף ק"י ע"ג העלה דהני ספיקא דדינא ותמיהני שלא הביאו המרה"צ שם ואפשר לא ראהו עדיןובסעי' כ' עיין בהקדמתו סעי' ח"י וי"ט הגיע לידי כו' ובו בפ'ק הגיענו ס' סד"א כו'

אָפּשָׁר אַחַר סַעִי כ' וּמ"מ ק"ל מְהָא דאִי פ"ק דְּקְדוּשִׁין (דָּף י"ב ע"ב) הָא אִיפָּא סְהָדִי בְּאִידִית כּו' וּבִתּוּס' פְּלוּמֵר יֵצֵא הַקּוּל וּכו' וּבְגִיטִין (פ"ט א') פְּלוּנִי הֵיכֵן שְׁמַע מְפֻלוּנִי וּפְלוּנִי מְפֻלוּנִי וְהִלְכוּ לָהֶם לַמְדָּנָה"י.

הָרִי בְּעֵדִים מְפִי עֵדִים חֲזִינְשִׁי כ"ש וּק"ו בְּעֵדִים שְׁלֵא דְרִשׁוּם בְּדו"ס וּצ"ל פְּנוּנָת מ"ד דְּצָרִיף דו"ס דְּכָשְׁלֵא נְחָקְרוּ הָנִי רַק כְּמוֹ קוּל וּג"ז דּוּחַק לְהַשְׁוֹת עֵדִים מְפִי עֵדִים לְעֵדִים מְמַשׁ שְׁלֵא דו"ס וְעוֹד דְּבַעַמְפ"ע וְדָאִי לֹא שְׁיָיֵף דו"ס א"כ דְּכּוּוּתָה גְּבִי עֵדִים י"ל הָנִי קְדוּשִׁין מְדַאֲוֵרִינְיָתָא: ב וְגֵרְסִינָן בְּגַמ' פֶּאד"מ (דָּף ל"ב ע"ב).

רַב פְּפֵא אָמַר כּו' פֶּאן בְּדִין מְרֻנְהָ כּו' וּפְרַש"י שֶׁב"ד מְכִירִין כּו' אוּ מְבִינִים וּכו' וְהַתּוּס' כ' לֹא שְׁיֻדְעִים וּכו' דָּא"כ וּכו' אֶלֶא ר"ל דְּכָאן מְיִירִי דְּמְסַפְקָא לְהוּ וּבְשִׁבּוּעוֹת מְיִירִי שְׁיֻדְעִים וְרַש"י פִּי בְּשִׁבּוּעוֹת (דָּף ל"ה) שְׁהוּא מְרֻנְהָ שְׁלֵמָד מִתּוּף דְּבָרֵי עֵדִים שְׁאִין עֵדוּתָן אָמַת.

וְהָכָא פִּי שְׁמְבִינִים טַעֲנַת רַמְאִי בְּדְבָרֵי הַתּוּבַע וְאָפְשָׁר דַּמְש"ה הָכָא סְגִי בְּדו"ס וְהָתָם אִין לְדוּוּנֵי פְּלָל וְכֵן הַסְפִּים בַּחֲי' הָר"ן פּו"ב שְׁזָהוּ הַחֲזִילוּק. וְהָרָא"ש בְּשֵׁם רַבִּינוּ מְאִיר תִּירָץ בַּע"א וּכ"כ בַּהֲגַמְי"י רַפ"ג מַה' עֵדוּת וְהִנֵּה בְּעֵדֵי קְדוּשִׁין בְּדִין מְרֻנְהָ ג"כ בַּע"י דו"ס כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' הָרִיב"ש סִי' רַס"ו וּכ"כ הַמְרָדְכִי רַפֶּאד"מ בְּשֵׁם ר"י וּכ"כ רַמ"א בַּא"ה עֵ סִי' מ"ב ס"ד וְכֵן מְסִיק בְּתִשׁוּ' רַבִּינוּ בְּצִלְאֵל דְּלֵא כַּד' הַמְאִירִי שֵׁם וּבַנְד"ז וְדָאִי הָנִי דִּין מְרֻנְהָ לְכָל הַפִּי דְּלֵא מְיַבְעֵי לְפִי הַתּוּס' הָרִי אֶפִּילוּ בְּשִׁמְסַתְפָּקִים שְׁהַדִּין מְרֻנְהָ צָרִיף דו"ס וְכֵן הַסְפִּים בְּתִשׁוּ' מַהֲר"מ אֶלְשִׁיף סִי' מ' דְּהַעֲלָה שְׁיֵשׁ ה' גְּוֹנִי דִּין מְרֻנְהָ חֲדָא דְּלֵא אֲתַחְזִיק בְּדַעֲתִיָּה דְּדִינְיָא דְּהוּא מְרֻנְהָ אֶלֶא דְּמְסַפְקָא לִיָּה וּמַש"ה בְּעֵי דו"ס לְבָרוּרִי מְיַלְתָּא שְׁנִית דְּמַשְׁמַע לִי דְּהוּא מְרֻנְהָ וְדָאִי וּמַש"ה אֶפִּי מִיָּדָן לֹא דְּיִינְיָן לִי וְכִינּוּן בְּדְבָרֵי הַתּוּס' אַע"פ שְׁלֵא הִבִּיא דְּבָרֵיהֶם אֶלֶא אֶפִּילוּ לְפִרְש"י דְּלְפִירוּשׁוֹ אִין מְוֹכַרְח לֹמַר דְּגַם בְּסַפֵּק דִּין מְרֻנְהָ צָרִיף דו"ס וְלְכַאוּרָה ק' אִם בְּסַפֵּק ג"כ צָרִיף דו"ס א"כ בְּהָא דְּפֶאד"מ שֵׁם (דָּף ל"ב ע"א) בְּשִׁטֵּר כּו' וּבְכָאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ בֹּא' בְּנִיסָן עֲמֵנוּ הֵייתֶם ה"ל סַפֵּק דִּין מְרֻנְהָ דְּהָא אָפְשָׁר שְׁאִיחְרוּהוּ וּכְתַבּוּהוּ וְאָפְשָׁר לֹא אֲחִירוּהוּ וְא"כ יֵשׁ פֶּאן הֲנֻמָּה וְא"כ הָא צָרִיף דו"ס וְאִיף תְּלִינָן בְּאִיחְרוּהוּ כּו' וּצ"ל דְּהַתּוּס' לֹא כְּתַבּוּ בֵּן רַק כְּשִׁנְרָאָה הֲצַד דְּהוּא דִּין מְרֻנְהָ מִצַּד גּוּף הָעֵנָן וְכַה"ג וּמ"מ בַּנְד"ז אֶף לְפִרְש"י הָנִי דִּין מְרֻנְהָ אִם מִצַּד טַעֲנַת הַתּוּבַע שְׁהָרִי הוּדָה לְפָנֵי הַמ"ץ דְּרַהֲאֲטָשׁוּב דְּאֲחִז יָדָה בְּחֻזְקָה א"כ אִם הִי קְדוּשִׁין בְּרַצּוֹן לֹא הִי צָרִיף לְזָה גַם הוּדָה בְּמֵאֵהִילוּב שְׁהֲאֲמִירָה הִי אַחַר גְּמַר הַנְּתִינָה וְעוֹד בְּלֵא"ה מְבִינִים טַעֲנַת רַמְאִי בְּדְבָרֵי דְּאֲשָׁה זֹו שְׁמַהֲדַרְתָּ אַחַר הַגֵּט בְּכָל כַּחַה וְהוּצָרְכָה לְפִיִּסוּ בְּרַצִּי כְּסָף עַד שְׁנָתָן לָה גֵּט אִיף תִּשְׁתַּגַּע וְתַחְזוֹר לְהַתְקַדֵּשׁ לוֹ וְלִילְיָף אֲתוּ לְמָקוֹם אֲשֶׁר לֹא יֵשֵׁב אָדָם שֵׁם וּכו' נִיכָר וְדָאִי שְׁזָהוּ רַמְאִית וְעוֹד כ' הַמ"ץ דְּרַהֲאֲטָשׁוּב רֵאִי שְׁהִי בְּעֶרְמָה מְמַה שְׁאֲחֻזָּה בְּקוּרְטָקַע וְלֹא הַנִּיחָה לְלָכַת עַד שְׁמַצָּאוּ הַטַּבְעַת עַל הָאֲרָץ אִם מִצַּד הָעֵדִים שְׁהָרִי בַב"ד דְּמֵאֵהִילוּב חֲזָרוּ בְּהֵן בְּכַמָּה דְּבָרִים בְּשִׁנְיָוִי מְמַה שְׁהַעִידוּ בְּרַהֲאֲטָשׁוּב א"כ נִיכָר שְׁאִין עֵדוּתָן אָמַת אוּ פֶּאן אוּ פֶּאן וְה"ז פְּהָא דְּפִרְש"י בְּשִׁבּוּעוֹת שְׁלֵמָד מִתּוּף וּכו' דַּה"נ מְבִין שְׁנֵי הַהֲגָדוֹת אֲנִי רוֹאִים שְׁבַפ"א אִין עֵדוּתָן אָמַת מִיָּהוּ י"ל פִּינּוּן לֹוִלִי הַגְּדָתָן בְּמֵאֵהִילוּב אִין נִיכָר מְהַעֲדִים בְּרַהֲאֲטָשׁוּב שְׁאִין עֵדוּתָן אָמַת ה"ל נְגַמְרָה עֵדוּתָן שְׁהָרִי

א"צ דו"ס וְשׁוֹב אֵין יְכוּלִים לְחַזֵּר וּלְהַגִּיד וּל"ד לְפָרֵשׁ"י בְּשָׁבוּעוֹת (דָּף ל"ב) דְּבִשְׁעַת עֲדוּתוֹן מוּבָן וְנִיכָר שְׂאִין עֲדוּתוֹן אֲמַת.

וּבְהָא א"ש הָא דְרַפְאָד"מ בְּשִׁטְר ש"כ' בּו' א' בְּנִיסָן כּו' דְּלֹא נִק' דִּין מְרוֹמָה אָף לְפִי הַתּוֹס' בִּינּוֹן דְּכִשְׁהוּצִיא הַשִּׁטְר קוֹנְדָם שְׂפָאוּ הַעֲדִים הָאוּמְרִים בֹּא' בְּנִיסָן עֲמָנוּ הֵייתָם הָרִי נְתַקְבֵּל הַעֲדוּת בְּטוֹב וְנִגְמְרָה עֲדוּתוֹן תּוּ לֹא מְהַנִּי הַסְּפֵק דָּאָס"פ לְהַצְרִיף דו"ס וְעוֹד דַּעכ"פ מְהַעֲדִים שְׂאָמְרוּ ג"כ שְׂאָחוּז יָדָה מִתְחַלֵּת הַנְּתִינָה עַד אַחַר אֲמִירַת אַתָּם עֲדִים.

מְזָה מוּבָן קִצַּת שְׁהִיָּה בַע"כ וְעוֹד כ' הַמ"ץ דְּרַהֲאָטְשׁוּב שְׂאָמְרוּ בְּנִלְם פָּה א' הַבְּעַל וְהָאִשָּׁה וְהַעֲדִים שְׂמִיכָף אַחַר הַמְּעֻשָּׁה רְצָתָה הָאִשָּׁה לְבְרוּחַ וְלִצְאָת מִהַבֵּית וְסִגְר הַבְּעַל הַדָּלַת בַּעֲדָה וְלֹא הַנִּיחָה לְלָקַח עַד שְׂמָצָאוּ אֶת הַטְּבַעַת לְהִרְאוּתוֹ לְכָל הַעֲדִים שֶׁהוּא שֶׁל כְּסָף וַיֵּשׁ בּוֹ שְׁנָה פְּרוּטָה וּמְזָה ג"כ קִצַּת הוֹכְחָה שֶׁהִי בַע"כ עַכ"ל וְעוֹד כ' עַכְשֵׁיו מַה שְׁהַגִּיד אֲז א' מְהַעֲדִים נִידוֹן שְׂאִשְׁתָּ בְּעֵרְוִל שְׂטְרַעְשִׁינְעֵר יָדְעָה מְכַל הַקְּנוּנִיָּא כּו' הָאֵט צִיָּא זִיף אָן גִּילִיגַט מִיט אִיר הָאָנְט אוֹפֶען שְׁוִיִס שֶׁל הָאִשָּׁה הַנְּ"ל בְּכַדִּי צוּ פֶּאָר שְׂטַעֲלִין זִיָּא זָאל נִיט קְעֻנָן אַנטלופֶען עַכ"ל מְזָה ג"כ הוֹכְחָה דְּהַקְדוּשִׁין הִי דְרָף עֲרָמָה שֶׁלֹּא מְרָצוֹן הָאִשָּׁה הַמְתַקְדָּשֶׁת וְלָכֵן בֵּין לְפָרֵשׁ"י בֵּין לְהַתּוֹס' הָיִי פְּדִין מְרוֹמָה דְּצָרִיף דו"ס וּמַהֲר"מ שְׁבַהֲרַא"ש וְהַגְמִי"י לֹא פְּלִיג ע"ז וְעֵינֵן כְּנַה"ג בַּח"מ ס' לְמ"ד בְּהַגְהַת הַטּוֹר אוֹת ה' וּבְמַהֲר"מ אֲלֵשִׁיף ס' מ' בְּשֵׁם מַהֲרִי"ק ס' ס"ז: אָמְנָם כ' הַב"י בַּח"מ ס' לְמ"ד מְחַוְדָּשׁ א' וְז"ל וְכ' הָרִיב"ש נ' דְּבַהוּדָאוֹת וְהַלְנוּאוֹת אֲפִילוּ בְּדִין מְרוֹמָה כּו' ע"ש.

וְהַכְנָה"ג בְּהַגְהַב"י שָׁם כ' בְּשֵׁם ה"ר בְּצִלְאֵל בְּתִשׁוֹ' ס' ה' הַנְּ"ל שְׁהִבִּיא כְּמָה אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי שְׂסוּבְרִים דְּדִין מְרוֹמָה דְּד"מ כְּד"נ מְמַשׁ כּו' וּבְעֵרְוָה הַחֲמוּרָה רְאוּי לְחוּשׁ לְדַבְרֵי הָרִיב"ש עַכ"ל וְהִנֵּה לְפ"ז שְׁבַנְד"ז לֹא חִקְרוּ בְּכַמָּה בַּחֲוֹדָשׁ וְכ"ש שֶׁלֹּא חִקְרוּ בְּאִיזוֹ שָׁבוּעַ בְּאִיזָה שְׁנָה בְּאִיזָה חוֹדָשׁ הָרִי לְהָאוּמְרִים דְּהָיִי כְּד"נ עֲדוּתוֹן בְּטִילָה אָף אִם לֹא חֲזָרוּ בְּהוֹן בְּמֵאֵהִילוּב וְאָף שְׂאָמְרוּ אָמַשׁ הִי הַמְּעֻשָּׁה מְבוֹאָר בְּהַרְמָב"ם פ"ב מִהַלְכוֹת עֲדוּת ה"ד שׁוֹאֲלִין לְהוֹן בְּאִיזָה שָׁבוּעַ בְּאִיזוֹ שְׁנָה כּו' וְכ' הָר"ן ר"פ הָיִי בּוֹדֵקִין שְׁפָן מְשַׁמַּע פְּשֻׁטָא דְּגַמְרָא וְשַׁכ"ד הַר"ד ז"ל וְשְׁהַרְז"ה לֹא ס"ל בְּנֵן וְע"ש בְּר"ן וְנִפְקָא מִינָהּ לְדִין מְרוֹמָה כּו' פְּדַעַת הָרְז"ה מְשַׁמַּע דְּלְהַרְמָב"ם בְּדִין מְרוֹמָה אֲפִילוּ אָמַר אָמַשׁ הִי הַמְּעֻשָּׁה צָרִיף כָּל ז' חֲקִירוֹת הַנְּ"ל וְזָה סוּמְרָ לְמ"ש פֶּאָד"מ סְד"ה פֶּאָן בְּדִין מְרוֹמָה וְכ' הַר"ד כּו' ע"ש וּמִיָּהוּ י"ל אֲפִילוּ לְהָרְז"ה לֹא נִגְמַר הַחֲקִירוֹת דְּמָקוֹם פִּי אָף שְׁהַעֲיָדוּ שְׁהִיָּה זָה בְּבֵית בְּעֵרְוִל שְׂטְרַעְשִׁינְעֵר הָרִי לֹא נִתְפָּרַשׁ אִם בְּבֵית אוֹ בְּקִאמְעֵר וְכַה"ג וְאִתָּא בְּכַנָּה"ג ס' לְמ"ד בְּהַגְהַב"י אוֹת י"ט בְּשֵׁם מְהַרְיב"ל ס"ג ס' י"ב א' אוֹמֵר בְּבְרָאנְדָאֲרִי וְא' אוֹמֵר בְּבֵית הָיִי הַכְּחֻשָּׁה בְּחֲקִירוֹת לְפִי הָרִיב"ש גְּבִי דִּיוֹטָא הַעֲלִיוֹנָה וְדִיוֹטָא הַתְּחַתּוֹנָה וְכו' וְעִי' בְּהַרְמָב"ם רְפִי"ט מַה עֲדוּת בְּמִזְרַח הַבֵּירָה וְכו'.

וְלְכַאוּרָה כְּמוֹ גְּבִי פְּנוּנַת הַזְּמַן צָרִיף לְיָדַע גַּם בְּאִיזָה שְׁעָה: כַּמ"כ גְּבִי פְּנוּנַת הַמָּקוֹם צָרִיף לְחַקוֹר הַמָּקוֹם בְּפִרְטוּת דְּהָא גְּבִי בְּדִיקוֹת בְּדִקְלִי תֵּאנָה זֹו עֲנוּקְצִיָּה גְּסִין אוֹ דִּקִּין וְכ"ש בְּעַנְיַן הַמָּקוֹם שְׁזוֹ הִיא הַמוֹעֶלֶת לְהִבִּיא אֶת כָּל הַחֲקִירוֹת לְהַזְמָה שְׁיֵשׁ לְחַקוֹר עַל פְּרִטֵי הַמָּקוֹם אֲלֹא שְׁיֵשׁ לְהַשִּׁיב דְּכִינּוֹן דְּמ"מ יוֹכַל לְבֹא לְהַזְמָה ע"י אִם יֵאמְרוּ עֲמָנוּ הֵייתָם בְּמָקוֹם אַחַר לְגַמְרֵי דִּי בְּכָף פְּאוּתָה שְׂאָמְרוּ פ"ב דְּגִיטִין (דָּף י"ז ע"ב) אֲהַנּוּ לְשַׁבְּוֶעַ דְּלַקְמִיָּה כּו' אַע"ג דְּבְכַנּוּנַת הַזְּמַן לֹא סָגִי בְּהִכִּי הֵיִינוּ מְשׁוּם דְּשַׁבְּעָה חֲקִירוֹת יִלְפִינּוּ מְקָרָא

ומוקמינו ששה על פנונת הזמן עד שנתרבה לחקור גם באיזו שעה אכל בכנונת המקום דלא למדו ע"ז רק חקירה א' י"ל בכללות המקום סגי.

מיהו ק' א"כ הא דאיתא ר"פ היו בודקין (דף מ' ע"ב) ושמנה חקירות מי איפא כו' בכמה בשעה כו' באיזה יוכל וכו' ומאי דוחקא אי איתא דבאיזה מקום שבמשנה הפי' רק פללות המקום א"כ לימא דהחקירה השמינית הוא המקום פרטי דוגמת שעה ביום.

א"ו דבאיזה מקום היינו כל פרטיות המקום והא דלכונן הזמן בפרטות צריף ששה חקירות היינו דשם החקירות על הזמן העבר שאפילו אמר אמש הי' המעשה צריף לחקור באיזו שנה כו' מש"ה צריף לימודי' בפ"ע על כל א' משא"כ פנונת המקום דהוא החקירה [על] המקום של שעת המעשה מלימוד א' שפיר ילפינו שצריף לומר המקום בפרט לכו אין צריף ע"ז שני לימודים כו' ולפ"ז אפילו להר"ן לא נגמר הדיו"ח אמנם לדעת הריב"ש שבב"י בח"מ סי' ל' מחודש א' והר"ן רפאד"מ בדין מרומה דד"מ אין כ"ז מעכב פנ"ל ועיין בכנה"ג שם בהגב"י אות ט' שנתלקו האחרונים בדעת הריב"ש ודעת מהר"י בי רב שם י"ל בנ"ד שלא נעשה דרישה נחקירה כלל אפילו להריב"ש עדותו בטלה אמנם כ"ז לענין אם עדותו בטלה מעצמן אבל לענין אם יכולים לחזור בהן משמע דאפילו לדברי הריב"ש כל שלא נעשה דיו"ח יכולים לחזור בהן כמ"ש בסי' רס"ו (סד"ה אבל מה) ואע"פ שאם לא עשו דיו"ח אין עדותו בטלה אבל מ"מ פינון שצריף דיו"ח כו' לא נגמרה והי' יכול וידאל דבנריאן לחזור בו עכ"ל וצ"ע דמהר"ר בצלאל לא הבין פן בהריב"ש עי' בכנה"ג שם אות יו"ד מיהו י"ל פנונת הריב"ש כשלא עשו דיו"ח הצריכי' בדין מרומה דד"מ אזי לא נגמרה אבל אם לא שאלו באיזו שנה כו' בכמה בחודש י"ל אין יכול לחזור בו שנה לא הי' צריף אפילו לכתחלה בדין מרומה דד"מ פינון שאמרו אמש הי' המעשה כו'.

וא"כ נגמרה העדות קרינו בי' להריב"ש ומ"מ לפ"ד הרמב"ם שיהביא מהר"ב בתשו' הנ"ל ודאי יכולים לחזור בהן והוא ז"ל כ' ששטת הרמב"ם עיקר דדין מרומה שנה ממש לד"נ ואע"ג שמהר"ב כ' באיסור ערוה החמורה ראוי לחוש לדעת הריב"ש י"ל דהיינו רק לענין שאין עדותו בטלה מעצמן אף שלא עשו דיו"ח והוא דין מרומה אבל לענין שיכולין לחזור בהן פינון שלדעת ר"י שבמרדכי פאד"מ משמע דאפילו בד"מ ואין הדין מרומה דא"צ דיו"ח מ"מ פינון דמדאורייתא צריף דיו"ח ע"כ אם חזרו בהן קודם דיו"ח יכולין לחזור בהן פן פי' דבריו בסדר אלי' רבא שלנה נתפנין במ"ש ועוד פי' אפילו בעדות הודאות והלואות צריף דיו"ח וכן ראיתי שפי' בחי' הגהות שפטור סימן כ"ט והב"י סי' כ"ט העתיק ועוד דהוי בדין מרומה כו' ולכן השנה דעת ר"י לדעת הר"ן ובאמת אין נז' כלל במרדכי דין מרומה ולכן צ"ל הפי' כמ"ש הסא"ר.

ובכנה"ג סי' כ"ט בהגב"י אות ה' כ' שהרא"ם בתשו' סי' כ"ד הביא מחלוקת הפוסקים בדין זה בשם הרשב"א ז"ל כ' בדברי הר"ן שבתשו' סי' ל"ד המובא בב"י סי' כ"ט ובשם הר' ישעיה' כ' שחזרין ומגידין והיינו כפי' הסא"ר בדברי ר"י שבמרדכי ואפשר שגם דעת הרמב"ם פן שיהי' אחר שכ' רפ"ג מה' עדות שחקמים אמרו שעדי ממון א"צ דיו"ח עכ"ז כ' שם דין ה' כל עד שחקרה עדותו בין בד"מ בין בד"נ אינו יכול לחזור בו כו' פללו של דבר כו' אחר שחקרה עדותו כו' אין שומעין לו עכ"ל מדקלל בזה ד"מ עם

ד"ג דווקא אחר שנקקרה עדותו אין יכול לחזור בו משמע דאע"ג דאמרו חכמים דד"מ א"צ דו"ח מ"מ לענין שיכול לחזור בו כ"ז שלא נקקרה עדותו הוא פמקודם התקנה ואוקמוה אדאורייתא דלענין זה לא תיקנו כו' דאל"כ ה"ל להרמב"ם לומר דבד"מ מיד שגמרו עדותן א"י לחזור בו ולמה כ' שנקקרה עדותו כו' וא"כ בדין מרומה פשלא נעשה דו"ח י"ל דיש לסמוך עכ"פ שיכולים לחזור בהן פסברת רוב הפוסקים החולקים על הריב"ש ועיין במהריב"ל ח"ג ססי' כ"ה הביא בשם הרשב"א דא"י לחזור בהן מ"מ אין כן דעת רוב הפוסקים פנ"ל: ד אמן עוד נ' לצדד אפילו לדעת הריב"ש (והרשב"א שהביא מהריב"ל) והוא עפ"מ שבתשו"מ"ב סי' ק"ו שאפילו בד"מ שא"צ דו"ח כל זמן שלא נגמרה עדותן וצריכין אנו עוד לדברי העד יכול לחזור בו ולא הוי פחוזר ומגיד משום דכ"ז שלא נגמרה עדותו הוי תכ"ד עכ"ל והביא ראיות ע"ז מתשו" הרשב"א סי' אלף י"ב ומתשו" הר"ן ומתשו" הריב"ש סי' רס"ו ומהרמב"ם והנ"י ומיהו ראיתו מהנ"י לא הבינותי דהנ"י פ' מי שמת אע"ג דכ' ולא שייך לומר פנין שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דהא לא הגיד עדיין לגמרי מ"מ מיירי בענין שאינו סותר דבריו הראשונים פלל רק מפרש אותם וכן מיירי הרשב"א בתשו"הנ"ל אמן מהרמב"ם פ"ג מה"ע דין ה' י"ל דשפיר הוי ראי' דלכל הפחות אחר שנקקרה דגבי ד"מ שבהרמב"ם שם היינו כמ"ש הר"ן שנגמרה עדותו ואין אנו צריכין עוד לדבריו כו' וכן מהר"ן והריב"ש שפיר מייתי ראיה ולכאורה משמע מלשון הריב"ש דאפילו חסר מדברי העדות בד"מ דברים שאין מעפבין דיעבד רק שלכתחלה היו צריכים לברר עדותן ג"כ נק' לא נגמרה שהרי כה"ג כ' גבי דו"ח דדין מרומה כמ"ל דכשלא עשו דו"ח נק' לא נגמרה עדותן ויכול לחזור בו אף שאם לא חזר בו אין העדות בטלה ואין חסרון הדו"ח מעפב כו' ע"ש ובנ"ד ל דלא מיבעי' שנשאר דברים שלכתחלה היינו צריכים לשאול מהן אלא נשאר חסרון פי' בדברים שהן גוף העדות ועיקרו ממש שהרי בל' הגב"ע ונתן את הטבעת באצבעה ואמר הרי את מקודשת לי בט"ז כדמו"י אינו מבואר הפי' אם האמירה היתה אחר גמר הנתינה דהיינו שאמר כשהיו ידיו מסולקות מן הטבעת והיתה הטבעת באצבעה דא"כ לפ"ד הרבה פוסקים אינה מקודשת פלל דה"ל שתיקה דלאחר מ"מ ואפ"י היתה האמירה תכ"ד להנתינה כמ"ש רמ"א בד"מ סי' כ"ח סק"ד וכ"ד מהרי"ט.

ואע"פ שי"ח ואם הי' הנתינה והאמירה בבת א' ה"ל בשעת מתן מעות וא"כ היו צריכים לברר עדותן ובגב"ע דרהאטשוב אין מבואר ששאלו ע"ז פלל וכן מבואר בגב"ע מא' מדיינים מקבלי הגב"ע שהעיד וז"ל מפח קדימת הנתינה או האמירה או בבת אחת גידיינק איה גאר ניט ווארעם מיר האבן דרוף ניט מדקדק גיווען צוא פרעגין רק מפח חקירות ודרישות גידיינק איה בנדאי אז מיר האבן ביאי זיאי גאר נישט גיפרעגט עכ"ל וההמ"ץ דרהאטשוב שהוא עיקר שקיבל העדות דקדושין ברהאטשוב כ' ידעתי בנפשי שבכותבי ל' הגב"ע הא' דקדקתי שלא להוסיף ושללא לגרוע ושללא לצאת מכוונת דבריהם ואפילו כמלא נימא עכ"ל א"כ מדלא מבואר בגב"ע שהוא אם היתה האמירה אחר גמר הנתינה או לא משמע שלא בירו זה פלל בעדותן ברהאטשוב וא"כ עדיין לא נגמרה עדותן בדברי' שכמעט תלוי בזה עיקר הענין ועוד דבנד"ז שהוא דין מרומה היתה צריף לחקור בזה היטב אם קדמה הנתינה לאמירה או לא וחקירה ברוחה נדאי לא עשו בזה.

גם בענין נאחז ידה משף מה לא נתבאר הפי' אם היא הניחה א"ע שיאחזו ידה או לא רק שלא עצרה פח פנגדו ונהרי כ' המ"צ שהמקדש עצמו הודה שאחזו ידה בתזקה ובמאהילוב הגיד א' מהעדים אז זיא האט זיך גיבאדרעוויט מיט אים.

ואם היו חוקרים מהם זה ברהאטשוב י"ל שגם שם היו אומרים פן וכמ"ש עכשיו ההמ"ץ דרהאטשוב שאולי מלת זיא האט זיך גיבאדרעוויט שהוסיפו במאהילוב הוא דרף פי' וביאור למה שהגידו בפנינו סתם שאחזו ידה בפכרט שגם הבעל הודה בפנינו שאחזו ידה בתזקה עכ"ל וא"כ חסר תקירה ושאלה מהם ג"כ עוד בדבר שעיקר ענין הקדושין תלוי בו ולכן י"ל דלכ"ע נק' לא נגמרה עדותן ויכולים לחזור בהן אף אם לא היה הדין מרומה כ"ש בדין מרומה שלדעת הר"ן והריב"ש זהו עיקר ענין הדו"ס שצריך לעשות בדין מרומה שהוא פהיה דרבי טרפון שלהי יבמות לא פה אמרת לי יונתן פן יוחנן כו' שאינה דו"ס דזמן ומקום כ"א הי' דורש וחוקר בכוננת המעשה היטב אוילי יתפנה את דבריו כו' וכמ"כ פאן היה צריך לחקור ולדרוש בענינים הנ"ל דקדימת הנתונה לאמירה ובענין מהות אחיות ידה פנ"ל והדו"ס היינו כמ"ש בגמ' שם גבי ר"ט לא פה כו' ונדקדק עליו שנים ושלשה פעמים כו' וא"כ להריב"ש כפולא דקדקו פן הרי לא עשו הדו"ס ואע"ג שאין עדותן בטלה מ"מ יכולים לחזור בהן וכ"ש שבנד"ז משמע שלא שאלו לגמרי אודות זה פלל (ובס' שער משפט סי' כ"ט הביא דברי ריב"ש ותשו' מ"ב סי' ק"ו הנ"ל והניח בצ"ע וכבר נת' שאדרבה בתשו' מהר"ר בצלאל סי' ה' הביא אשלי רב רבי דמקילים יותר מהריב"ש וגם שבנד"ז דהוי דין מרומה גם להשע"מ י"ל דיכולים לחזור בהן): ה ועו"ל שזה שאמר א' מהעדים במאהילוב זיא האט זיך גיבאדרעוויט אין זה עוקר דבריו הראשונים פלל רק פי' וביאור שהרי גם ברהאטשוב העידו שאחזו ידה לכן נאמן ע"ז וכמ"ש בב"י בח"מ סי' כ"ט מחודש ג' בשם הר"ן.

ולכאורה יש לדמות הוספה זו להא דתנאי היה דברינו בפ"ב דכתובות (דף י"ט ע"ב) דנאמנין משום דל"ד למודעא נאמנה דקא עקרי לי' לשטרא אבל הקא מילתא אחריתי היא ופרש"י וזו עדות אחרת היא ושטרא ממילא מעקר ולדעת רוב הפוסקים נאמנים אף שכת"י יוצא ממקום אחר אף התוס' שם ד"ה או דילמא פי' ואינו נעקר אם יתקיים התנאי הלפ"ד אין פאן הורעת השטר ולפ"ז שעי"ז שהוסיפו במאהילוב אז זיא האט זיך גיבאדרעוויט נעקר העדות למפרע י"ל דל"ד לתנאי ואינו נאמן ואפשר לחלק בין התם שעוקרים שטר ובין הקא שאין פאן מעיקרא רק עדות על פה או י"ל דהתם שאני שתנאי הוא דבר חדש לגמרי ונגד משמעות השטר דלא נזכר בו רמז תנאי ע"כ אינו נאמן רק משום שאין פאן עקירת השטר אם יתקיים התנאי ומש"ה ג"כ בעינן להרבה פוסקים שאין כת"י יוצא ממ"א אבל הקא שבעדותן הראשונה נזכר ג"כ נאחז ידה א"כ י"ל שזה סובל הביאור שהוסיף במאהילוב אז זיא האט זיך גיבאדרעוויט וה"ט דהר"ן שבב"י שהדברים סתומים וסובלים ביאור כו' רחוק כו' פל שאנו יכולים לכונן כו' ולכאורה קשה ע"ז מהא דתנאי די"א שאינו נאמן כשכת"י יוצא ממ"א.

ועוד דהתם הטעם כמ"ש התוס' משא"כ הר"ן שבב"י סתם קאמר אע"כ צריך לחלק דהקא שאני לפי שאפשר לכונן זה בדבריו הראשונים אף שהוא ביאור רחוק עדיף מהא דתנאי שאין לזה שום רמז בהשטר ואדרבה כו' והריב"ש בתשו' סי' תע"ו שכ' ואיני

רוֹאֵה מִי שְׂיִכְחִישׁ עֵדוּתוֹ שֶׁל ר' שֵׁם טוֹב כּו' אֶפְשָׁר שֶׁהֵם כּו' י"ל הֵתֵם ה"ט שְׁזָה מְהַנִּי
רַק שְׂאִינוּ נִקְרָא הַכְחָשָׁה מִמֶּשׁ לרש"ט וְלִכְּנֵן רש"ט שֶׁפִּיר נִקְרָא עַד א' שֶׁהוּא עֲצָמוֹ לֹא
אָמַר תְּחִלָּה שְׁכָל הַתְּנָאִים נִכְתְּבוּ וְנִחְתְּמוּ כּו' וְעֵינֵן בַּסֵּמ"ע ס' כ"ט סק"ו וצ"ע מְהָא
דְּכִתְּנִיבּוֹת (דף י"ט ע"ב) תְּרַנְּוּיָהּ בְּשִׁטְרָא מְעֵלְיָא קָא מְסַדִּי כּו': סִימָן קַד עוֹד תְּשׁוּבָה
עַל עֵינֵן הַנִּי"ל א כַּת"ר וְנ"ל בְּעֵינֵקֶר הַיְסוּד שֶׁהִחְלִיט מֵעַל שֵׁנ"ד יֵשׁ לוֹ דִּין מְרֻנְמָה לְכַאוּרָה
צ"ע דָּאֵם מִשׁוּם חֲזַרְתָּ הָעֵדִים בְּמַאֲהֵלִיב א"י אִיךָ שְׂיִיךָ לֹמַר מְפָנִי זֶה דְלִהְיִי לְמַפְרַע
ד"מ מֵאִין הִיָּה לָהֶם לִב"ד דְּרַהֲטָשׁוּב לִינְדַע שְׂיִחְזְרוּ בָּהֶם דְּלִיֶּצְטָרְכוּ אִז דּו"ח וְשִׁנְאַמַּר
דְּכִינֵן דְּלֹא עָשׂוּ דּו"ח לֹא נִגְמְרָה עֵדוּתָן וִיכּוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶן וּא"כ בְּכָל חוֹזְרִין וּמִגִּידִין
דְּעֵלְמָא נִימָא הִכִּי וְנִפְל דִּין פִּינֵן שֶׁהִגִּיד כּו' בְּבִירָא בְּכָל ד"מ וְכַה"ג אִם לֹא שְׁעָשׂוּ מִתְּחִלָּה
דּו"ח עכ"ל הִנֵּה גַם אֲנִי לֹא הֵעֵמְדִיתִי יְסוּד ע"ז שְׂמִפְנֵי חֲזַרְתָּ הָעֵדִים יִקְרָא דַּמ"ר.

וְיֵשׁ קֶצֶת רְאָיָה ע"ז מְסוּגְיָא דַּפֵּאד"מ גְּבִי חֲזִינְשִׁי שְׂמָא אִיחְרוּהוּ וְכִתְּבוּהוּ דְכִינֵן דְּבִשְׁעָה
שְׂנִתְקַבְּלֵ הָעֵדוּת לֹא הִיָּה מְקוּם לְקִרוּתוֹ דַּמ"ר שׁוּב אִף אִם אַח"כ נִתְחַדֵּשׁ דְּבָר מִצַּד אַחַר
לְסַפֵּק עַל הָעֵדוּת אִין לְזָה דִּין מְרֻנְמָה אֲמַנָּם לְכַאוּרָה בַּמְהַרִּי"ק שֶׁרֵשׁ ס"ז מְבֻנְאָר לְהִיָּפֹךְ
שְׁכ' אֵהָא דְתַנּוּן פ"ב דְּכִתְּנִיבּוֹת הָעֵדִים שְׂאֲמָרוּ כְּתִב יְדִינוּ הוּא זֶה אָבֵל אֲנוּסִים הִינּוּ כּו'
מִשְׁמַע מְכָאן שְׂאֲפִילוּ בְּמְקוּם שֶׁהִדִּין נִרְאָה מְרֻנְמָה כִּי הֵתֵם שֶׁהָעֵדִים עֲצָמָם מְכַחֲשִׁים
הַשְּׁטֵר וְאִיתְּנָהוּ קָמֵן אַפ"ה אֲמָרִינוּ דְּנַעֲשֶׂה כְּמִי שְׂנַחְקָרָה עֵדוּתָן בַּב"ד עכ"ל הִרִי ס"ל
דְּמַחְמַת חֲזַרְתָּ הָעֵדִים נִק' דִּין מְרֻנְמָה אֵלָא דְהֵתֵם מוֹעִיל עֵדוּתָן דַּה"ל כְּמוֹ שְׂנַחְקָרָה עֵדוּתָן
וּר"ל דְּהָא גַם בְּדִין מְרֻנְמָה מְהַנִּי דּו"ח וּא"כ בַּנְד"ז שְׁלֹא עָשׂוּ דּו"ח בְּתִחְלָה ה"ל כְּדִין
מְרֻנְמָה שְׁלֹא נִחְקָרָה הָעֵדוּת תְּחִלָּה וְגַם בְּתִשׁוּ מְהַר"מ אֶלְשִׁיף ס' מ' מִשְׁמַע דַּס"ל דְּכַה"ג
נִקְרָא דִּין מְרֻנְמָה כַּמֶּש"ש בְּתִחְלַת הַתְּשׁוּ"ו וְנ"ל וּמִיָּנָה דְּאִי הִנּוּהוּ כּו' הוּא שְׂשִׁינּוּ פְּסוּלִי
עֵדוּת הִינּוּ כּו' הֵהוּא נְמִי דִּין מְרֻנְמָה הוּא כְּדִכְתֵּב מְהַרִּי"ק ס' ס"ז עכ"ל עוֹד כ' שֵׁם חֲדָא
כּו' שְׁנִית כּו' ג' כּו' וּמִש"ה בְּבָבָא תְּנִינְאָ כּו' הִרִי ס"ל אִפִּי דְזָה הוּא מְדַרְגָּה שְׁנִית שְׂבָדִין
מְרֻנְמָה ע"ש אִף צ"ע דָּאֵם הִפִּי כְּמוֹ שְׂנַחְקָרָה עֵדוּתָן דְּמִי ר"ל כְּאִילוּ עָשׂוּ שְׂבַע דּו"ח א"כ
מֵאִי פְּרִיף הַש"ס בְּסִנְהֶדְרִין רַפֵּאד"מ (דף ל"ב ע"א) וְאִי ס"ד בְּעֵינֵן דּו"ח הִכִּי חֲזִינְשִׁינּוּ
שְׂמָא אִיחְרוּהוּ כּו' וּמֵאִי קוּשְׂיָא דְכִינֵן שְׁעָשׂוּ דּו"ח תְּחִלָּה מִש"ה אִף שֶׁאֲח"כ נוֹלַד סָפֵק
מִהַכְחָשֶׁת עֵדִים אַחֲרֵים לֹא מְרַעִינּוּ הָעֵדוּת שְׂנַחְקָרָה תְּחִלָּה.

פִּינֵן דְּלִיכָא וְדֵאִי הַכְחָשָׁה דְּבָכָל מְקוּם לֹא מְהַנִּי הַכְחָשָׁה דְּעֵדִים אַחֲרֵים לְבַטֵּל עֵדוּת שְׂלִימָה
אִא"כ יֵשׁ כְּאֵן הַכְחָשָׁה וְדֵאִית כְּמְבֻנְאָר בַּגַּמ' וּפּוֹסְקִים וְעֵינֵן בְּמַכּוּת (דף ה') גְּבִי בְּמִזְרַח
הַבִּירָה עֲמָנוּ הִיָּיתֵם כּו' וְכִינֵן דְּהָכָא לִיכָא הַכְחָשָׁה וְדֵאִית פִּינֵן שִׁי"ל אִיחְרוּהוּ וְכִתְּבוּהוּ
א"כ ה"ל רַק סָפֵק הַכְחָשָׁה וְלִכְּנֵן אִין זֶה פּוֹסֵל הָעֵדוּת שְׂפָכֵר נִחְקָרָה כְּדִין וְלַעוֹלָם אִימָא
לָךְ דְּדִינֵי מְמוֹנוֹת בְּעוֹ דּו"ח.

וְשִׂאֲנֵי הֵתֵם דַּעַה"ח עַה"ש"ט ה"ל כְּמִי שְׂנַחְקָרָה עֵדוּתָן כּו' א"ו דֵּאִין הִפִּי כְּמִי שְׂנַחְקָרָה
עֵדוּתָן בְּשְׂבַע דּו"ח דְּמִי רַק כְּשִׂאָר עֵדוּת בַּע"פ דַּד"מ שֶׁא"צ דּו"ח. דְּכַה"ג ג"כ נִקְרָא
נִחְקָרָה עֵדוּתָן פִּינֵן שֶׁא"צ דּו"ח וְכַמֶּש"ש הִר"ן בְּתִשׁוּ"ו ס' ל"ד אָכֵן בְּאַמְתָּ אִין זֶה הוֹכְחָה
דְּאִדְרָבָה אַת"ל דַּעַה"ח עַה"ש"ט אִינוּ כְּמוֹ שְׁעָשׂוּ שְׂבַע דּו"ח א"כ מַה נִּתְחַבְּטוּ בַּגַּמ' שֵׁם
לְהוֹכִיחַ דְּדִינֵי מְמוֹנוֹת א"צ דּו"ח הָא בְּפִשְׁיִטוֹת יֵשׁ הוֹכְחָה מְדֻסְמְכִינֵן בְּהוּ עַל עֵדוּת
שְׂבִשְׁטֵר כּו' א"ו מִשְׁמַע לְהִיָּפֹךְ דְּעֵדוּת שְׂבִשְׁטֵר ה"ל כְּמוֹ שְׂנַחְקָרָה עֵדוּתָן בְּשְׂבַע דּו"ח

כִּינּוּן שְׁפוֹתָבִים הַזְמַן וְהַמְקוֹם וְאֵף שְׁאִין כּוֹתְבִין בְּאִיזָה שְׁבוּעַ י"ל דְּמַהֲנֵי מְשׁוּם שְׁפוֹתְבִין לְשָׁנוֹת הַמְלָךְ וְה"ל כְּשֶׁנֶּה שְׁבַשְׁבוּעַ פְּלוּנֵי כּו' וְאֵעֲפ"כּ מִקְשָׁה הַש"ס שְׁפִיר דַּאס"ד דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּעִינֵן דּו"ס הֵיכִי חִינְיִשִּׁין שְׁמָא אִינְתְּרוּהוּ כּו' דְּהָא הָתָם יֵשׁ הַכְּתָשָׁה גְמוּרָה בְּזַמְן שְׁבַשְׁטֵר וְא"כ אֵף שְׁנַחְקְרָה עֲדוּתָן בְּשַׁבַּע דּו"ס הָא יֵשׁ עֲדִים שְׁמַכְחִישִׁין אוּתָן בְּתַקִּירוֹת הַכְּתָשָׁה גְמוּרָה וְא"כ אֵף שְׁאֲפִשֵׁר לְתַרְזַן דְּבַרְיָהּם שְׁאִינְתְּרוּהוּ מ"מ פְּשִׁיטָא דְתַקִּירוֹן זֶה אִינוּ טוֹב יוֹתֵר מֵאֵם לֹא עָשׂוּ כְּלָל הַתַּקִּירָה דְזַמְן הַהוּא דְאֲדַרְבָּה גְרַע טוֹבָא מִיְגִי' וְזֶה מְבוֹאָר בְּלִשׁוֹן רִש"י שֵׁם מְפָדֵי דְרִישָׁה נְחִיקְרָה לְאֲכַחוּשֵׁי קָא אֲתִיָּא וְהֵיכָא דְקָא מִיתְפַּחְשׁוּ קָמוּן נִיקוּ אֲנִן מְתַרְצִינָן לְמִקְלִתִּיהוּ בְּשַׁמָּא עכ"ל וְר"ל דְּהַכְּתָשָׁה זֶה אֵף שְׁיֵשׁ לְתַרְצָה בְּשַׁמָּא מ"מ שְׁמָא זֶה וְדַאי לֹא עָדִיף מֵאִילוּ לֹא הֵיזָה הַכְּתָשָׁה כְּלָל (אָרְף) [אַדְף] שְׁלֹא נְחַקֵּר הַזְמַן כּו' וְגַרַע יוֹתֵר דְּהָתָם לִיפָא רִיעוּתָא וְהָכָא אִיפָא רִיעוּתָא וְסַפֵּק הַכְּתָשָׁה כּו' וְא"כ לִפ"ז מוּבָן דְאֲדַרְבָּה עַה"ח עַה"ש"ט כַּשְׁכ' הַזְמַן וְהַמְקוֹם בְּשַׁטֵּר כְּדִין ה"ל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת כְּאִילוּ נְחַקְרָה עֲדוּתָן בְּדְרִישָׁה נְחִיקְרָה מְמֵשׁ וְכֵן מְשַׁמַּע בַּש"ט מ"פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דִּי"ח ע"ב) גְּבִי כְּמִי שְׁנַחְקְרָה עֲדוּתָן בְּב"ד דְּמִי בַּמִּש"ש וּמִיָּהוּ כּו' אֶלָּא בְּמִיָּדֵי דְבְּעֵי תַקִּירוֹת כּו' וְא"כ, שְׁפִיר י"ל כַּמ"ש מֵהַרִּי"ק וּמֵהַר"ם אֲלִישִׁיף דְחֻזְרָת הָעֲדִים נִקְרָא דִין מְרוּמָה וְאֵעֲפ"כּ אִם כַּת"י יוֹצֵא מִמְקוֹם אַחַר אִין נֶאֱמָרֵן דְּהָא כְּנַחְקְרָה עֲדוּתָן בְּשַׁבַּע דּו"ס דְּמִי וְכ"מ בְּהַדְיָא בְּמַהֲרִי"ק שֵׁם וּבְשַׁטֵּר בַּח"מ סִי ע"א ס"ק כ"ח.

וְאֵע"פ שֶׁהַכְּרִיחַ מִתְּשׁוּ הָרָא"ש הַהוּבָאָה בְּטוֹר ח"מ סִי ע"א סְעִי כ"א דְכְּשִׁישׁ אֲמַתְלָאוֹת שְׁהַדִּין מְרוּמָה אִזִּי אִפִּי בַעַה"ח עַה"ש"ט הֵגַם דְּנַעֲשָׂה כְּמִי שְׁנַחְקְרָה עֲדוּתָן בְּב"ד עכ"ז צָרִיף דּו"ס אִין לְהַכְּרִיחַ מִזֶּה דְנִדּוֹן הַמְּשָׁנָה דְפְסוּלֵי עֲדוּת הֵינּוּ לֹא נִקְרָא דִין מְרוּמָה מִדַּא"י לְחֻזְרָת בְּהוּ דְאֲלֵמָא א"צ דּו"ס עוֹד.

דַּע"כ מוּכָח מִמַּהֲרִי"ק וּמֵהַר"ם אֲלִישִׁיף דְגַם נִדּוֹן הַמְּשָׁנָה ה"ל כְּדִין מְרוּמָה אֶלָּא דַּא"י לְחֻזְרָת בְּהוּ כִּינּוּן שְׁנַחְקְרָה עֲדוּתָן כְּדְבְעֵי וְנִדּוֹן הָרָא"ש י"ל דְּשִׁאֲנֵי דִישׁ אֲמַתְלָאוֹת טוֹבָא שְׁהַדִּין מְרוּמָה אִזִּי לֹא סְגִי בְּדו"ס שְׁבַשְׁטֵר כ"א בְּעִינֵן עוֹד דּו"ס אַחֲרַת ע"ד מ"ש הַרִיב"ש בְּתֻשְׁבָּה סִי רס"ו שְׁהַדִּין מְרוּמָה הוּא כְּהֵיא דר' טַרְפוֹן שְׁלֵהִי יְבָמוֹת לֹא כְּףֵי אֲמַרְתָּ לִי כּו' יַעו"ש בַּפֶּרֶש"י אוּלַי יִהְיֶה אֵת דְּבַרְיוֹ כּו' וּבְגַמ' שֵׁם וְדַקְדַּק עָלָיו ב' וְג' פְּעָמִים כּו' וְאֵף דְּהַרִיב"ש ס"ל דְּבַדְמ"ר א"צ רַק דּו"ס זֶה וְכ"ד הַר"ד בַּחֲזִי הַרְ"ן ר"פ אד"מ מִיָּהוּ לִפ"ד רַב הַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים ע"ז וְס"ל דְּבַדִּין מְרוּמָה בַּעִי' דּו"ס כְּמוֹ בַּד"נ מְמֵשׁ כְּמוֹ שֶׁהוּבָא בְּתֻשְׁבוֹת מֵהַר"ב אֲשַׁכְּנִי סִי ה'.

מ"מ י"ל דְּהַדִּין אֲמַת כַּמ"ש הַר"ן וְהַרִיב"ש דְכְּשִׁנְרָאָה לְדִינֵן צַד רְמָאוֹת שְׁצָרִיף לְדַרְוֶשׁ וְלַחְקוֹר אוֹתוֹ צַד רְמָאוֹת שְׁחוּשׁשׁ בּוּ נוֹסֵף עַל שְׁבַע דּו"ס שְׁבַמְשָׁנָה וְזֶה מְוַכְרַח מֵהֵיא דר"ט הַנ"ל: וּמַעֲתָה בְּנִדּוֹן פְּסוּלֵי עֲדוּת הֵינּוּ דְלֹא שְׁיִיף צַד רְמָאוֹת דִּי בְּשַׁבַּע דּו"ס שְׁבַמְשָׁנָה וְכַבֵּר נַעֲשׂוּ בְּשַׁטֵּר.

מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן הָרָא"ש דְּהֵיזָה אֲמַתְלָאוֹת טוֹבָא הַמְרָאִים עַל רְמָאוֹת הֵיזָה צָרִיף ג"כ דּו"ס דְּהַר"ן וְהַרִיב"ש וְלַדּו"ס זֶה נִתְפַּנֵּן הָרָא"ש בְּתֻשׁוֹ אוּ דְצָרִיף לְחַקוֹר ג"כ בַּע"פ שְׁנִימִים וְשְׁלִשָׁה פְּעָמִים ג"כ כְּלָל הַשְּׁבַע דּו"ס וְאֲפִשֵׁר לְהַבִּיא רְאִיָּה לְדַעַת מֵהַרִי"ק וְהַאֲלִישִׁיף מִדְּבַרֵי ר"י בַּעַל הַתּוֹס' שְׁבַמְרַדְכֵי ר"פ אד"מ מ"מ מ"ש וְלִבְסוּף חֻזְרָת בּוּ אֶחָד מִן הָעֲדִים וְהַשִּׁיב ר"י כּו' כִּי אֲפִילוּ בְּעֲדוּת הוֹדָאוֹת וְהַלְלוֹנוֹאוֹת צָרִיף דּו"ס עכ"ל דְּלַכְּאוּרָה יְפֹלָא הָא בְּעֲדוּת

הודאות והלונאות א"צ דו"ס והרב"י בסי"כ ט נתפנון לתרץ זה במ"ש דהוי פדין מרונה:
ניש לומר דהטעם דהוי דין מרונה היינו משום שחזר בו אחד מן העדים.

וא"כ הוא ממש פדעת מהרי"ק והאלשיך ויש שטה אחרת בדברי ר"י לומר דאף בדיני
הודאות והלונאות פיון דמדאורייתא צריף דו"ס ע"כ הגם דרבנן תקנו שא"צ דו"ס מ"מ
אם חזרו בקו מהני חזרתו ואין בזה משום פיון שהגיד וכו' ודלא כמ"ש הר"ן פן ביאר
בסדר אלי' רבא שער ב' דף צ"ט סע"א.

גם בכנה"ג בח"מ סי' כ"ט בהגהת הב"י אות ה' הביא שהרא"ם בתשובות סי' כ"ד הביא
מחלוקת הפוסקים בזה. וכ"מ לכאורה דעת הרמב"ם פ"ג מהל' עדות דין ה': וא"כ לפ"ז
אין להכריח מדברי ר"י ראי' לדעת מהרי"ק ומר"ם אלשיך מ"מ לפ"ז בלאה"נ יכולים
לחזור בקו אפילו לא יקרא זה דין מרונה אלא דע"ז נדאי אין לסמוך נגד פסק הרב"י
סי' כ"ט פתשו הר"ן סי' ל"ד וכ"מ במהריב"ל ח"ג ססי' כ"ה דלא נחלקו אלא בדין
מרונה משמע דס"ל בד"מ דין שאינו מרונה א"י לחזור בקו אף שלא עשו דו"ס מ"מ
הא נגד זה י"ל דלהב"י אליבא דר"י נקרא זה דין מרונה מטעם הנ"ל שוב ראיתי בתשו'
ר"ב אשכנזי סי' ה' הביא נוסח מרדכי ישן כ"י מונה דכ' בהדיא כמ"ש הב"י ונ"ל ועוד
פי אפילו בעדות הודאות והלונאות צריף דו"ס בדין מרונה פדמוכח פאד"מ וכיון דצריף
דו"ס יכולים לבטל עדותן כ"ז שלא נחקרה עדותן עכ"ל ומ"מ י"ל דטעמי' דר"י דנקרא
דין מרונה הוא מפני שהטעה להעיד כו' וכמ"ש בחי' הגהות שונדפסו בטורים בסי' כ"ט.

מיהו י"ל ע"כ נתנדע זה אחר העדות כשחזר בו אחד מן העדים סיפר פן וא"כ סוף סוף
מוכח דכשחזר בו א' מן העדים וסיפר דברים הנכחים והוכחות איהו שהעדות הנה בטעות
נקרא דין מרונה וא"כ גם בנד"ז שחזרו העדים וגם יש הוכחות גדולות שלא הנה המעשה
ומ"ש כת"ר מאין הי' להם לב"ד דרהאטשוב לידע שיחזרו בקו דליצטרכו דו"ס כו'
לפע"ד לק"מ דאין זה קנסא מפני שלא עשו פדין אלא דאע"ג שעשו פדין מ"מ פיון
שנדע אח"כ שהדין מרונה.

חזר הדין דבעי' דו"ס כמו מדינא דאורייתא ולא הקילו רבנן בכה"ג ומ"ש עוד וא"כ נפל
דין פיון שהגיד כו' בבירא ג"ז אינו קושיא דעיקר דין פיון שהגיד כו' היינו כשנחקרה
עדותן וכמו שעכצ"ל פן לפ"ד סד"א בדעת ר"י ולהפוסקים שהביא הרא"ם כו' אלא
דלדידהו היינו מצד דגם בלא דין מרונה יכולים לחזור בקו ולמהרי"ק ותשו' מהר"ם
אלשיך הוא משום דכה"ג נק' דין מרונה ולא מועיל עדותן אא"כ עשו דו"ס תחלה ותקנת
חז"ל דבד"מ א"צ דו"ס מהני כשלא חזרו בקו שאין הדין מרונה גם אפשר יש לצ"י
פיון שהגיד שוב כו' בשתתורה הוא בפרט א' שאין מוכח מזה שהדין והעדויות מרונה וגם
מה שהקשתי מר"פ אד"מ גבי חיישי' שמא איחרוהו וכתבוהו י"ל דהתם מתמת ספק זה
אין לקרותו דין מרונה מאחר שהעדים עצמן התתומים עהש"ט לא חזרו בקו כ"א נולד
ספק מתמת הכחשת עדים אחרים וכיון שי"ל איחרוהו וכתבוהו אין פאן דין מרונה
מש"ה א"צ דו"ס משא"כ כשהעדים עצמן חזרו בקו הרי ניפר שהעדויות והדין הי' מרונה
כמ"ש מהרי"ק: ב אמנם עיקר פיונותי שהדין מרונה היינו דכל מקום הספק שיש לחוש
לפי גב"ע דרהאטשוב הוא מפני שאינו מבואר מהגב"ע שהקדושין היו בעל פרה בשעת
הנתינה כגון שמשכה ידה ממנו לאחורי' אלא שגבר עליה.

משא"כ לפי גב"ע דמאהילוב שהיא ניתקה את ידה כו' שהנתינה הי' בעל פרהה וגם לא נתבאר אם אחז ידה בתזקה או שהניחה א"ע ושיאחו ידה. וע"ז נדאי יש הוכחות עצומות שהקדושין היו שלא ברצונה וא"כ מה שבגב"ע דרהאטשוב אע"פ שהעידו שראו הנתינה והאמירה ושאחו ידה ולא אמרו כלל שניתקה את ידה ממנו.

הרי ממ"נ או שהעלימו האמת או שלא שאלו זה מהם ולפי ב' האופנים ה"ז מה שהגב"ע משמע שהקדושין היו בלי הכרח הוא אינו אמת לפי ההוכחות המראות בהפך וא"כ התובע בא בעקיפין וטוען שקר על האשה שטוען שקודשה ובאמת אין פאן קדושין וזהו נדאי דין מרומה וכדפרש"י פאד"מ (דף ל"ב ע"ב) דדין מרומה היינו שב"ד מפירין בתובע זה שהוא רמאי או מבינים טענת רמאי בדבריו עכ"ל הרי לא נזכר שהדין מרומה מחמת שמבינין מדברי העדים שאין עדותן אמת.

רק דדי במה שמבינים טענת רמאי בדברי התובע וא"כ עכ"פ הדין מרומה וע"כ בעי דו"ח אולי עי"ז יתברר מדברי העדים לדחות טענת רמאות שבדברי התובע וזה הפך מדברי כת"ר שכתב וז"ל ואם מפני שיש אומדנות והוכחות שהי' בערמה ובע"כ ושללא כיוונה לקדושין אין זה ענין לדין מרומה שענין ד"מ היינו שאנו חוששין שהעדים משקרים וכאן אין ראיה והוכחות שגוף המעשה הי' שקר כו' עכ"ל ולפע"ד ז"א לפרש"י הנ"ל אלא דאע"ג שאין חוששין שהעדים משקרים הוי דין מרומה פשמבינים טענת רמאי כו' וא"ת א"כ מה מהני דו"ח של העדים אם אין חוששין שהם משקרים.

י"ל דאנו חוששין שלא ביארו דבריהם היטב בכוננת המעשה וכשיבארו היטב ע"י דו"ח תתגלה בהתתיה של טענת רמאי דהתובע וכן מתבאר בהדיא בחי' ה"ר"ן פאד"מ שם דכ' דהיא דשבועות (דף ל"ב) דמשמע דבדין מרומה אין לדין להזקק כלל אפילו ע"י דו"ח פרש"י בשבועות שם דהיינו פשהדין לומד מתוך דברי העדים שאין עדותן אמת אבל הקא דדין ע"י דו"ח היינו כדפרש"י דהדין מרומה מחמת התובע כו' פנ"ל וה"ר"ן עצמו הסכים ג"כ לחילוק זה וא"כ לפ"ז מוכח אדרבה להפך דאם חוששין שהעדים משקרים לא מהני דו"ח כלל וצריף שלא ידונו הדין כלל אלא היכא דהריעותא בטענת התובע ע"ז צריף דו"ח העדים.

ואף דהתוס' ומה"ר"ם בהרא"ש והגמ"י פ"ג מהל' עדות חילקו בע"א מפרש"י וה"ר"ן בין סוגי' דשבועות וסוגיא דפאד"מ. מ"מ ע"ז דמבואר מרש"י וה"ר"ן דכשמבינים טענת רמאי בדברי התובע צריף דו"ח ע"ז לא יחלקו כלל וא"כ מה לי שמבינים טענת רמאי בדברי התובע או עכ"פ שמוכן שהענין אינו כפי דמשמע מתוך הגב"ע שמגב"ע משמע שהקדושין היו בלי הכרח ובאמת מוכח טובא שהיה בע"כ הרי עכ"פ הענין מרומה מהפך להפך.

ולכן לפי האופן דאין חושדין שהעדים שיקרו במזיד רק שלא ביארו הענין היטב מ"מ עכ"פ מה שמוכן מהעדות הפך מה שהי' באמת נק' דין מרומה לפרש"י וה"ר"ן ובדין מרומה צריף לדרוש ולחקור העדים בשבע דו"ח לפ"ד רוב הפוסקים כי עי"ז יתגלה תוכן כוננת המעשה כי מתוך זה יבואו לחקור ג"כ בכוננת המעשה היטב.

והוא ע"ד דפרש"י ריש מס' גיטין ד"ה לפי שאין בקיאיין לשמה וממילא שנילינן לי' אם נכתב לשמה כו' ודו"ק: ג ומ"ש כת"ר עוד ואף אם ניתן לזה שם דין מרומה מצד זה. ז"א כ"א להצריף דו"ח באותו ענין שנפל לנו הספק כו' כמו לברר איך היה אחיות היד אם בתוקה כו' וג"ז לא שייך פאן לפ"מ שהודית האשה שפשטה ידה עכ"פ לקבלהתצי רו"כ כו' גם אין ראיה כ"כ שלא חקרו ע"ז אלא שהעדים לא הרגישו כ"כ אם הוא ביד חזקה או ברצון כו' אבל להצריף ע"י האומדנות הנ"ל כל הז' דו"ח בזמן ומקום לכאורה אין סברא פלל מאחר שלא נפל לנו שום ספק בזמן ומקום בגוף עיקר המעשה לומר שלהד"מ וכ"ש שלא יהיה מספיק מה שאמרו אתמול בעת שלש סעודות כו' ומה ש"א פן הפל ע"כ הוא רק בענין שאנו חוששים שפל עיקר המעשה להד"מ עכ"ל לפע"ד אינו פן מאחר דבגמ' פאד"מ נזכר רק דבר פסוק דדין מרומה צריף דו"ח ולא חילקו אם הוא מרומה באופן זה או באופן זה ואדרבה המפרשים פולם הכריחו דדין מרומה זה הוא מרומה פחות מדין מרומה הנז' בשבועות (דף ל"ב).

וכמ"ש בתשו' מהר"ם אלשיך סי' מ' שיש ה' גונוי דין מרומה זה למעלה מזה ודין מרומה דפאד"מ הוא מדרגה הראשונה שהיא הקלה שבכולם וע"ז אמרו שצריף דו"ח וכבר הסכימו רוב הפוסקים דצריף שבע דו"ח כד"נ ממש ולא פדעת הר"ן בשם הר"ד בונפיר והריב"ש סי' רס"ו.

וה"ט דמדאורייתא אפילו כשאין הדין מרומה פלל צריף דו"ח אלא דרבנן הקילו וכשהדין מרומה אוקמיה אדאורייתא וא"כ נדאי אף שלא נפל הספק בזמן ומקום דעדים רק שפכינים טענת רמאי בטענת התובע ע"ז אמרו בגמ' שהעדים צריכים דו"ח והיגו שבע דו"ח כמו בד"נ ממש והטעם פנ"ל שעי"ז ממילא יבואו ג"כ לדרוש ולחקור בגוף פוננת המעשה ויתגלה השקר כו' ואין תימא אם עיקר הדו"ח הצריף לזה הוא דקדוק פוננת המעשה כמ"ש הר"ן והריב"ש ועכ"ז יצטרכו דוקא השבע דו"ח שבד"נ.

דכה"ג ממש הוא מש"ל בשם רש"י ריש גיטין דעיקר מה שהצריכו לומר בפנ"כ ובפנ"ח הוא משום שישאלו מהם אם נכתב ונחתם לשמה ועכ"ז לא הצריכו שיאמרו בפנ"כ לשמה ובפנ"ח לשמה רק בפנ"כ ובפנ"ח וסמכין דממילא שנילינן לי' אם נכתב לשמה כו'.

וכף פאן חז"ל לא ראו בדין מרומה רק לאוקמי אדאורייתא שהוא להצריף דו"ח דזמן ומקום ועי"ז ממילא יבואו ג"כ לשאול מהם דקדוק פוננת המעשה איך ומה הוא כו' ולא הצריכו דו"ח דכוננת המעשה לעכב פי זהו דבר חדש והם לא רצו לחדש דבר.

רק לאוקמי אדאורייתא דצריף דו"ח וממילא יבואו ג"כ לבדוק העדים בבדיקות ויתנדע הענין היטב וזה כמ"ש רב"א סי' ה' בפ"ד הסמ"ג דה"ק בדין מרומה צריף לעיפובא דו"ח השנויין במתניתן ומצנה להוסיף עליהן פפי היכולת כו' והנה אף שהתוס' בגיטין פ"א בע"א מפרש"י והספיק לזה הרשפ"א מ"מ בחי' הר"ן הביא ראי' מהירושלמי לפרש"י וע"ש בירוש' בתוס' קה"ע וע"י בפנ"י ובק"א שהעמיד ג"כ פרש"י וגם להתוס' י"ל דהכא שאני דבכלל דו"ח נדאי ממילא יבאו לבדוק ג"כ יותר בגוף המעשה ולא מיבעיא לדעת הרמב"ם דס"ל פ"א מהל' עדות דכוננת המעשה הוא מפלל החקירות והדרישות א"כ היכא שא"צ דו"ח א"צ לחקור כ"כ בכוננת המעשה ג"כ רק מה דלא סגי בלא"ה וכמ"ש

בְּהִדְיָא רפ"ב וְלֹא אֶת הַמְּנָה אִם הָיָה מִמְּטַבֵּעַ פְּלוּנֵי כו' וְהִיכָא שְׁצָרִיף דו"ח צָרִיף לְחַקְרָא יוֹתֵר בְּכּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה ג"כ א"כ מִמִּילָא א"ש דְּכִשְׁהֶצְרִיכוּ בְּדִין מְרוֹמָה דו"ח מִמִּילָא יִתְבָּרַר כּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה ג"כ.

אָבֵל מ"מ הַחַיִּיב הוּא שְׁבַע דו"ח ג"כ הַמְּנוּיִין בְּמִשְׁנֵה נִמְצָא שְׁנִיָּהּ בְּכִלְלָא אֶלָּא אַף לִשְׂא"פ דְּלֹא ס"ל כְּהַרְמַב"ם אֶלָּא ס"ל דְּכּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה הוּא גּוּף הָעֵדוּת שְׁאִינוּ שְׁיָיָה לְקִירוֹתוֹ לֹא חִקְרוֹת וְלֹא בְּדִיקוֹת וְכַמ"ש בְּגִי"ת שְׁעַר ס"ו וְזֶה מְעַכְבַּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת ג"כ וְהַחִילוּק בֵּין הִיכָא שְׁצָרִיף דו"ח לְהִיכָא שְׂא"צ הוּא רַק בְּעֵנָן פְּנוּנַת הַזְּמַן וְהַמְּקוֹם לֹא בְּכּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה מ"מ מֵאַחַר שְׁהִיכָא שְׁצָרִיף דו"ח צָרִיף ג"כ לְבָדוּק הָעֵדִים בְּבְדִיקוֹת וְהַבְּדִיקוֹת הֵם בְּיֵאוּר וְסִימָן בְּעֵנָן הַמַּעֲשֵׂה.

הָרִי דְהָא בְּהָא תְּלִיא וְכַמ"ש בְּהִדְיָא בַּח' הָר"ן פּו"ב ד"ל ד"ה אָמַר רַבָּא דד"מ נְפָקִי מְכָלֵל בְּדִיקוֹת לְגַמְרֵי כו' וְאֵע"פ שְׁהוּא מַה"ת בַּד"נ כו' אָבֵל בְּדִין מְרוֹמָה כִּיּוֹן דְּאִוּקְמוּהוּ אַדְאוּרִיָּתָא וְדָאִי דְצָרִיף ג"כ לְשִׂאוֹל וְלְבָדוּק הַבְּדִיקוֹת דְהָא מְדְאוּרִיָּתָא גַם בַּד"מ צָרִיף בְּדִיקוֹת דְהָא כַּתִּי מְשַׁפֵּט א' יְהִי לְכֶם כו' אֶלָּא דְהִקְלִיּוּ בַּד"מ בְּבְדִיקוֹת יוֹתֵר וּבְדִין מְרוֹמָה וְדָאִי צָרִיף בְּדִיקוֹת כִּיּוֹן דְּאִוּקְמוּהוּ אַדְאוּרִיָּי מְשַׁפֵּט אֶחָד כו' א"כ מִמִּילָא מְבֹאֵר דְּבְדִין מְרוֹמָה צָרִיף כָּל הַשְּׁבַע דו"ח.

דְּהַתּוֹרָה לֹא חִילְקָה לְחַקְרָא רַק זֶה וְלֹא זֶה כו': וּמ"ש עוֹד כַּת"ר וְכ"ש שְׁלֹא יְהִי מְסַפִּיק מַה שְׁאִמְרוּ אֶתְמוּל בְּשַׁעַת שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת כו' הִנֵּה מֵאַחַר שְׁנַת' שְׁהַסְפַּמַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּדִין מְרוֹמָה דְּמִי לַד"נ מְמַשׁ כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' רַב"א ס' ה' בַּד"ה וּמ"מ הָאִי שְׁיִטְתָּא.

עַד וְהִילְכָף כו'. שְׁכֵן מְשַׁמַּע פְּשָׁטָא דְגַמְרָא יַעו"ש וְא"כ אֶפְיִלוּ בְּאוּמַר אָמַשׁ הִי הַמַּעֲשֵׂה הָרִי כ' הָר"ן בַּח' דְּמִשְׁמַע פְּשָׁטָא דְגַמ' שְׁצָרִיף כָּל הַשְּׁבַע דו"ח הוּבָא בְּתִשׁוּ' רַב"א שְׁם וְאַף שְׁבַכְנָה ג' בַּח"מ ס' לְמ"ד בְּהַגְה"ט אוֹת כ"ב כ' בְּשֵׁם הַרְדְּבַ"ז שְׁבְדִין מְרוֹמָה דַּד"מ יֵשׁ לְפִסְנוֹק בְּזֶה פְּדַעַת הָרַז"ה דְּבְאוּמַר אָמַשׁ כו' אֶפְשָׁר הִיָּינוּ לְעַנְיָן שְׁאִין עֵדוּתוֹן בְּטִלָּה מְעַצְמוֹן מְבִלִי חֲזָרָה אָבֵל דְּלַעֲנִין דְּמַהֲנֵי חֲזָרָה דְּבִלְא"ה יֵשׁ צַד מְקִיל' בְּזֶה כַּמְש"ל בְּשֵׁם תִּשׁוּ' רַא"ם ס' כ"ד וְגַם גְּבִי קְדוּשִׁין הִבִּיא הַב"ש סַמ"ב סְקִי"ד בְּשֵׁם תִּשׁוּ' מ"ב דְּפּוֹסֶק דְּצָרִיף דו"ח לְכֹן בַּכּה"ג אֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ לְסַמְחָא עַל מְשַׁמְעוֹת פְּשָׁטָא דְגַמְרָא שְׁכ' הָר"ן דְּלֹא כְּהַרְז"ה כו' בְּפִרְט שְׁבַנְד"ז יֵשׁ עוֹד סְנִיפִין הַרְבֵּה שְׁהָרִי לֹא נִגְמַר גּוּף הָעֵדוּת הִיָּינוּ כּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה מַה שְׁהוּא עֵצָם הָעֵדוּת אִם נִתְקָה יָדָה לְאַחֹר אוֹ לֹא שְׁזָה לֹא נִזְכָּר בַּגַּב"ע דְּרַהֲאֻטְשׁוּב וּבְנִדְאִי דְּכָל כִּי הָאִי הִי צָרִיף לְשִׂאוֹל וְלוֹמַר בְּפִירוּשׁ וְאִם חִקְרוּ ע"ז וְדָאִי הִיוּ אוּמְרִים הֵן אוֹ לֹא אוֹ אִין אָנוּ יוֹדְעִים וְלֹא רְאִינוּ וְהִי לְהֵם לְבָאֵר זֶה בַּהַגְב"ע וְהַמ"ץ כּוֹתֵב שְׁנִזְהָר בְּנִפְשׁוֹ לְכַתּוּב הַגַּב"ע.

גַּם נִידוֹן קְדִימַת הַנְּתִיבָה לְהַאֲמִירָה אוֹ בַּב"א וְא"כ זֶה נִק' לֹא נִגְמְרָה עֵדוּתוֹן אַף אִם אִין הַדִּין מְרוֹמָה דְהָא כּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה נוֹגַע לְגוּף הָעֵדוּת יוֹתֵר מִחִקְרוֹת וּדְרִישׁוֹת כַּמ"ש בְּגִי"ת שְׁעַר ס"ו פְּנ"ל וְא"כ אַף בְּדִין מְמוֹנוֹת כְּשִׂאִין הַדִּין מְרוֹמָה י"ל דְּכִשְׁלֹא חִקְרוּ כּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה יְכוּל לְחַזְרָא בּוּ בַּמְכ"ש מְחַסְרוֹן דו"ח דַּדְמ"ר כו' שְׁהָרִי הַב"י בַּח"מ ס' כ"ט נְסַתְפַּק אֶפְיִלוּ בְּחַסְרוֹן דו"ח גַּם בְּשִׂאִין הַדְמ"ר כו' וְלֹא פְּשִׁיט מִתִּשׁוּ' הָר"ן סְל"ד רַק כִּיּוֹן שְׁנִגְמַר עֵדוּתוֹ וְאִין אָנוּ צָרִיכִים עוֹד לְדַבְּרֵי כו' מִשְׂא"כ כְּשְׁצָרִיכִין עוֹד לְדַבְּרֵי בְּיֵאוּר עֵצָם כּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה מַה שְׁהוּא נְפָקוּתָא לְדִינָא מְהַקְצָה אֶל הַקְצָה כו' הָרִי לֹא נִגְמְרָה עֵדוּתוֹן

ולכן יכול לחזור בו: קיצור מתשובה הנ"ל בתשובת מהר"ם אלשיך סימן מ' ע"פ תשובת מהרי"ק שרש"ס ז' מבואר דמתמת חזרת העדים נק' דין מרומה והא דאיתא פ"ב דכתובות (דף י"ח) פסולי עדות היינו אין נאמנים כשכת"י יוצא ממק"א היינו משום דעה"ח עהש"ט כמו שנתקרה עדותן בב"ד בשבע דו"ח דמי והרא"ש שהצריף בשטר דו"ח היינו משום דהיה הוכחות טובא שהדין מרומה ע"כ בעי' דו"ח ע"ד הדין דר"ט שלהי יבמות לא כו' לא נעשה בעה"ח עהש"ט.

ולפי' הב"י בהמרדכי ר"פ אד"מ בשם ר"י דהוי דין מרומה וכ"כ בתשו' רב"א סי' ה' י"ל דהטעם משום שחזר בו א' מן העדים מיהו י"ל משום שהטעה את העדים. וא"ת א"כ נפל דין פינון שהגיד כו' י"ל דבלא"ה י"א דדוקא פשנחקה עדותן אמרי' פן כמ"ש בכנה"ג בח"מ סי' כ"ט בהגהב"י אות ה': אמנם עיקר פנונתי שנק' דמ"ר הוא ע"פ משמעות רש"י בסנהדרין שם דמ"ר היינו שמבינים טענת רמאי בדברי התובע ואז צריף דו"ח וסגי בזה.

משא"כ פשמבינים מדברי העדים שאין עדותן אמת ע"ז אפילו דו"ח לא מהני כדמשמע ברש"י בשבועות (דל"ב) וכן ביאר בחי' הר"ן ר"פ אד"מ בשם רש"י והסכים לזה וא"כ כמו כן אם מוכן לנו בהוכחות טובא שהקדושין היו שלא ברצונה וזהו הפך המוכן מהגב"ע למה לא נק' זה דמ"ר והיה צריף דו"ח ובדיקת העדים שעי"ז יתגלה הענין איף שלא הי' ברצונה וכמו שפאמת העידו פן במאהילוב: ומה שתמה למה צריף ע"ז שבע דו"ח י"ל דנדאי עיקר הפעולה בדמ"ר הוא ע"י התקירה ע"ד שכ' הריב"ש פעננו הא דר"ט סוף יבמות או ע"י בדיקות אלא שבד"מ שא"צ דו"ח כ"ש שא"צ בדיקות כלל אבל בדמ"ר שהצריכו שבע דו"ח עי"ז יבואו לבדוק ג"כ בבדיקות ואז יתברר המעשה: סימן קה בעלת הבית שלחה משרתת שלה שהיא בת י"ג שנה ויותר לקנות שמרים לשבת בעד מטבע צעהנער וציותה להמשרתת שתקח בעד פינפער שמרים ופינפער תקח אנוש גאב והנה פשבאה המשרתת לבעל השמרים באותו פעם ומדדה לה אשתו השמרים וקבלה ממנה הצעהנער ונתנה האשה להמשרתת אנוש גאב פינפער אסימון בלי צורה ולא קיבלה והחזירה השמרים להאשה וקבלה הצעהנער ממנה בחזרה והלכה לה ובעל האשה העושה שכר הי' יושב אצל השולחן וקראה בעד החלון ואמר שיש תח"י פינפער טוב וחזרה הבתולה והלכה אצל האשה ומסרה הצעהנער ליד האשה והאשה מדדה לה השמרים ועמד הבעל ואמר בפני שני עדים בעת מסירת הפינפער ליד הבתולה הרי את מקודשת לי בטבעת זו פדת משה וישראל ונתן הפינפער לידה והבתולה קיבלה ושתקה והלכה לה ואח"כ שחק המקדש ואמרו לו העדים מה זה עשית ויאמר מה בכך יהי' לי שתי נשים ע"כ המעשה ועכשיו אומר המקדש שלא פינון לשם קדושין אלא לשחוק בעלמא והבתולה אומרת שלא הבינה דבריו: תנו פ"ב דקדושין (דף מ"ח ע"ב) התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש של דבש ונמצא של יין.

בדינר זה של כסף ונמצא של זהב כו' על מנת שאני עשיר ונמצא עני כו' אינה מקודשת והנה מלשון ונמצא משמע לכאורה שבשעת קבלתה הקדושין לא ידעה שהוא של דבש ואדעתא דהוא של יין קבלתו ואח"כ נמצא של דבש וכדאמרינו פ"ב דשבועות (דף י"ח ע"א) והא נמצא קתני ונמצא לבתר הכי משמע וגם דומיא דעל מנת שאני עשיר ונמצא

עני דבשעת קבלת הקדושין קא סברה שהוא עשיר ואח"כ נמצא שהוא עני וכ"כ הטור
סי' ל"ח ונ"ל או שאמר התקדשי לי בכוס של יין ונמצא של דבש פגון שהיה מכוסה ולא
הפירה בו עד אח"כ שאילו ראתה אותו וקבלתו סברה וקבלה עכ"ל והב' כ' ע"ז ופשוט
הוא ושכ"כ הרשב"א בתשו' סי' א"ף קפ"ו אבל אם ראתה כו' לפי שהרי ידעה היא שאין
זה טבעת ואפ"ה פשוטה ידה וקבלתו כו' ומ"מ אין אתנו ראיה מוכרחת שתהא מקודשת
נדאית עכ"ל וכ"ה תשו' זו ג"כ בתשו' המנוקחות סי' קכ"ו וע"ש בתשו' הרשב"א
שראיתו ג"כ ממ"ש במשנה ונמצא של דבש כו' גם דיקמה זה למ"ש בגמ' פ"ק דקדושין
(דף ח' סע"א) האי דינר של נחשת היכי דמי אי ידענה ביה הא סברה וקיבלה לא צריכא
דיהבה ניהליה בלילא ועי' מנה בש"ע סי' כ"ט ס"ז או שנמצא מהם דינר נחשת ולא
הפירה בו תחלה עוד הביא ראיה מהא דב"ב פ' בית פור (דף ק"ו ע"ב) אמר ליה סברת
וקבילת ואעפ"כ סינים ומ"מ אין אתנו ראיה מוכרחת וכנ"ל ועיין בספר עצי ארזים סי'
ל"ח סעי' כ"ד ס"ק סמ"ך כ' דטעם החולקים על הרשב"א ע"פ הא דאמרין בגמ' (דף
מ"ח סע"ב) באוקימתא דרבא ומאי נמצא דצייר בבליתא כו' דמשמע דבתרוץ רבא הוא
שחינדש פן אבל לה"ד דמיירי שקידש הוא עצמו להאשה עצמה אפילו אינו מכוסה אינה
מקודשת שלא חששה לקבל אותו שיודעת דלאו פלום הוא עכ"ל ובספר המקנה דמ"ח
ד"ה התקדשי לי הביא ראיה לדעת הרשב"א ונ"ל וכיין דגבי המקדש אף שאומר בפירוש
שהוא של כסף אפ"ה ס"ל לר' שמעון דאם הטעה לשבח מקודשת אע"ג דשבח דידה
גריעותא הוא לגבי דידה אפ"ה אמרינן פיון דידע דהוא של זקב ונתרצה ליתן אע"פ
שאמר בפירוש שהוא כסף מהני א"כ ממילא נשמע אם היתה יודעת אפי' לגריעותא הוי
קדושין דמאי עדיפא דעתה דידה מדעתא דידה עכ"ל ור"ל ורבנן לא פליגי עליה דר"ש
רק משום שהטעה אותה משא"כ מחמת המקדש הוי מודו דהוי קדושין אע"פ שאמר
התקדשי לי דינר זה של כסף והוא של זקב וא"כ ה"ה להפך פשאמר התקדשי לי דינר
זה של זקב והוא של כסף והוא מגולה וראתה שהוא של כסף וקיבלה אותו ג"כ הדין
דמקודשת דהאמירה של זקב אינו מקלקל פיון שראתה שאינו של זקב כ"א של כסף
וקיבלה אותו וכמו בדידה אין האמירה מקלקל פיון שהוא מרוצה פנ"ל ועי' בספר מחנה
אפרים עמ"ש הרמב"ם פי"ז מה' מכירה דין ב' גבי שחמתית ונמצאת לבנה ונ"ל צ"ע אי
איירי בשידע המוכר מעיקרא ואפ"ה יכול לחזור או דילמא איירי היכא דלא ידע ומדברי
רשב"א בשמעתין נראה דהיינו דוקא בדלא ידע והה"מ בפ"ז מה' אישות דין י"ז כ'
דלשון נמצא הכי משמע עכ"ל.

וא"כ לדבריו משו"ה המקדש לא יוכל לבטל הקדושין משום שאמר של יין ונמצא של
דבש שהרי הוא ידע מעיקרא שהוא של דבש ועי' עוד שם ד"ה ומאי נמצא פי' מכאן
בהפך העצ"א ולכאורה לא נמצא בפוסקים חולק על הרשב"א ועי' במרדכי פ' המפקיד
סי' רצ"א דאע"ג שלא הוציא בפיו שהוא של זקב הפל הוי פאילו הוציא בפיו שהוא
מוכרו בתורת זקב כו' ע"ש וזה ראיה לדעת הרשב"א שאם ראתה כו' ה"ל פהוציאה
בפיה שסברה וקיבלה אולם רבינו ירוחם נתיב כ"ב חלק ד' פתב ונ"ל ויש מפרשים דוקא
כשלא הפירה בו כשקבלו אבל הפירה בו וקבלה כו' הוי מקודשת דסברה וקיבלה וכן
כתב הרא"ש עכ"ל מדכתב תחלה סתם אינה מקודשת ואחר כך פתב ויש מפרשים משמע
בהדיא דס"ל שי"ל מלשון המשנה דאפילו הפירה אינה מקודשת אלא שיש מפרשים כו'

ולכאורה נראה דהרמ"ה שהביא הטור שם חולק על סברת הרשב"א דאהא דתנו (דף מ"ט סע"ב) ובכולם אע"פ שאמרה בלבי היתה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת והאי בכולן קאי ג"כ אהא דנמצא של דבש כמ"ש הטור שם וכ"כ בתשו' הרשב"א הנ"ל ומוכרח הוא דהא ע"כ קאי ג"כ אהא דתנו שם (דמ"ח) ע"מ שאני עשיר ונמצא עני דהנה ממש כהנהו דע"מ שיש לי בת או שפחה כו' וא"כ מסתמא קאי ג"כ אהא דכוס זה של זין ונמצא של דבש דהוא חד בבא עם ע"מ שאני עשיר כו' והנה ע"ז כ' הרמ"ה ודוקא שאמרה בלבי הנה ולא הוציאה בשפתיה אבל אם אומרת כן בשעת קדושין הווי קדושין כיון ששמע הבעל ושתק נתבטל התנאי עכ"ל וכ"כ רי"ו שם בשם הרא"ש הובא ב"י וכ' הב"י ואיכא למיזק כי אמרה כן בשעת הקדושין מאי הנה הא כיון שהבעל לא קידש אלא על מנת כף כל שלא הי' כף איך יחולו הקדושין שלא מדעת המקדש כו' ונ' דה"ק כיון שבשעה שאמר המקדש ע"מ כף וכף אמרה היא נאפני' לא יהיה כף אני מתרצה להתקדש ושתק המקדש נדאי שהסכים לדבריה וקידש בלא תנאי עכ"ל ובאמת שנה מבואר ממ"ש הרמ"ה כיון ששמע הבעל ושתק כו' הרי מבואר מהרמ"ה ורי"ו והב"י דלאו בדידה לחוד תליא משום שיזענוו שהיא סברה וקיבלה להתקדש אף שלא יהי' כמו שהתנה אלא ג"כ משום שגם הבעל ושתק כשאמרה כן ועי"ז דוקא נתבטל התנאי הא אם הבעל לא שמע מה שאמרה אע"פ שאמרה כן אינה מקודשת שהרי מ"מ הוא קידש על תנאי זה והרי אינו כמו שהתנה ולא אמרינו הא הוא רצונה לקדשה והוא הטעם אותה בהתנאי וא"כ מצידה באנו לחוש לבטל הקדושין והרי היא סברה וקיבלה ולמה הקדושין בטלים א"ו דכיון דבעינו ונתנו ואמר והרי אמירה זו גרועה מאד שמקדשה על תנאי שאינו אמת הרי הקדושין בטלים וא"כ דכונתה גבי התקדשי לי בכוס זה של זין ונמצא של דבש אף אם הפירה בשעת מעשה שהוא של דבש וא"כ סברה וקיבלה מ"מ הרי הבעל קידשה רקבאמרו שהוא כוס של זין והרי אמירה זו גרועה ועומד הוא שאינו של זין ונמצא לא קידשה ומה שהיא סברה וקיבלה לא עדיף ממה שאמרה בפירוש שרצונה להתקדש בלי תנאי דאעפ"כ אינה מקודשת אא"כ שמע הבעל ושתק כו' דאז דייקא נתבטל התנאי משא"כ בנד"ז אף שהפירה שהוא של דבש אף דלגבי דידה י"ל הא סברה וקיבלה מ"מ לגבי הבעל לא שייך לומר דה"ל כשמע ושתק כו' דהתם שאני דכיון דפירשה דבריה שאפני' לא יהי' כן אני מתרצה להתקדש והוא שומע ושומק ונותן הקדושין מוכח מלתא דהסכים לדבריה וקידש בלא תנאי וכמו שפיאר זה הרב"י שם ד"ה וכ' הרמ"ה עיין עליו משא"כ ה"כא שלא פירשה בהדיא שאף שהוא של דבש רצונה להתקדש רק מחמת הוכחה לבד אנו אומרים כן דיינו לקיים הקדושין מצידה אבל אין פח בהוכחה זו לעשות מזה עוד הוכחה שניה שגם המקדש ביטל התנאי והדברים שאמר בכוס זה של זין וכו' שהרי גם בנגידון דהרמ"ה כ' הב"י ואיכא למיזק וכו' הרי דאפני' שם אין הדבר מוכרח כ"כ וגם רבינו ירוחם כ' דין זה רק בשם ויש מפרשים דדוקא כו' אבל אם אמרה כן כו' ע"ש וכן מצאתי בספר עצי ארזים ס"ק ס"ב שדקדק מדברי רבינו ירוחם שיש חולקים על דינו דהרמ"ה וס"ל דאפילו בכה"ג אינה מקודשת כיון שמ"מ לא השיב הוא על דבריה הן וה"ל כנתן הוא ואמרה היא כו' וא"כ בנ"ד שאף היא לא אמרה בפירוש רק דמוכח דסברה וקיבלה נדאי גם להרמ"ה אינה מקודשת.

והיינו מחמת הבעל דהא אמירתו גרוע שקידשה בכוס של יין וה"ל פקידשה על תנאי שהיא פהן ואינו פהן דארף דהיא סברה וקניבלה מ"מ הקדושין בטלים וא"כ נראה לכאורה ברור דהרמ"ה ובעלי מחלקותו חולקים על דינו דהרשב"א וס"ל דאפילו הפירה בו שהוא של דבש אינה מקודשת.

והיינו משום דאמירת הבעל לית בה משנשא ומאי מהני הא דסברה וקניבלה דאין לומר הא ראינו שמקדשה וא"כ לא יגרע מאלו נתן לה בשתיקה ועסוקין בענין קדושין דמהני דהא ליתא דמוכרח בהדיא בגמ' (דף ו' ע"א) דכשאומר לשון גרוע גרע טפי ואפי' עסוקין בענין קדושין לא מהני יעו"ש.

ולכן איתא שם דאת"ל דהני לישני דמיוחדת מיועדת כו' לא לישני דקדושין הוא אינה מקודשת אף שעסוקין באותו ענין וא"כ בנ"ד דפשיטא דהאמירה הפך ענין קדושין אמיתיים שאומר בכוס של יין והוא של דבש י"ל דאין פאן קדושין כלל כ"ז נראה לומר בטעם החולקים על סברת הרשב"א אף ק"ל על סברת הרמ"ה מפלוגתא דר"ש ורבנן בעל מנת שאני עני ונמצא עשיר דלר"ש מקודשת מפני שהטעה לשבח ומשמע דרבנן לא פליגי רק מצידה דאיכא דניחא ליה בעני יותר ולהרמ"ה אפי' היא ניחא לי' בעני מ"מ הוא לא קידשה אלא בתנאי זה ויש לדחות דהא בגמ' מדמו לי' לחומץ ונמצא יין דשניהם יכולים לחזור בהן א"כ גם מצידו אין ממש בהקדושין כמו שהלוקח והמוכר שניהם יכולים לחזור בהן כו' ואין להקשות עוד על הרמ"ה ממש"ש אפ"י הכא במאי עסקינן ועי' רש"י גבי דידה כו' גבי דידה כו' אשר מבואר מכאן דגבי דידה לא קפדינן אטעות אפילו השליח שינה בדבריו לדעת ר' שמעון משא"כ גבי דידה וא"כ גם לרבנן י"ל דכשאין מי שמטעה אותו פגון בהתקדשי לי בכוס של יין ונמצא של דבש מאחר דהוא ידע שהוא דבש לכ"ע מצידו אין לבטל הקדושין כו' אף י"ל דזה אינו ראיה דגבי טעות ששלוחו שינה מדבריו יש להקל טפי כמו באוקימתא דרבא דמקילים בטעות שלוחה לומר דמראה מקום היא לו ובקניבלה עצמה אמרינן איכא דניחא ליה בכספא כו' וצ"ל הטעם כיון דעשתה שליח אמרינן דסמכה עליו מה שקניבל לקדושין יקבל ותלינן דמ"ש שאמר לי כו' מראה מקום היא לו משא"כ בקניבלה בעצמה הדין דחיישינן לקפידא כו' כמ"כ י"ל החילוק בהמקדש בעצמו דכשעשה שליח לקדש סמוך מה שיסתן יתן ועיין בחי' הריטב"א ובתוספות רי"ד מ"ש בזה.

אבל בקידוש בעצמו ואמר ע"מ שאני עני עד"מ הרי קידשה בפ"י בתנאי זה כו': ולכאורה דבריהם מוכרחים מהש"ס (ד' נ' ע"א) גבי ודילמא שאני התם כיון דאתניה לאו פל פמינה דעקרא לה לתנאיה.

וע"כ הפ"י דארף אם דברים שבלב הוו דברים וה"ז פאלו אנו ידעינן דסברה וקניבלה להתקדש לו בכל ענין (וגם אנו מאמינים לה שכן הנה בלבה ע"ש במפרשים דהפ"י פן ור"ל דאם משום שאינה נאמנת לבד אמאי אין הקדושין תופסין אף לחומר אלא ונדאי דארף אם נאמנת אין פאן קדושין) אפ"ה אינה מקודשת ועל פרוץ היינו רק מצד אמירת הבעל שמ"מ הוא לא קידשה אלא על תנאי זה וכן משמע שם לכאורה בפרש"י ד"ה כיון דאתניה והנה רש"י ד"ה כיון דאתניה כ' שפירש תנאו בפ"י כו' למיעקר תנאו כו' מזה משמע דגם מחמתו התנאי מבטל הקדושין אף א"כ צ"ל מ"ש ולא מיתתה כו' אפי' אם

מִיִּחְתָּהּ הַקְדוּשִׁין בְּטָלִים מִחֲמַתּוֹ אֶלָּא מִזֶּה מִשְׁמַע לְכַאוֹרָה דְּהַבְיָטוּל אֵינּוּ רַק מִחֲמַתָּה אֶלָּא דַּמ"מ לֹא מְהַי דְּבָרִים שְׁבַלְב אַע"ג דְּהוּ דְּבָרִים וְכַעֲנִין שְׁכ' הַרִיטְב"א דְּהוּי לְבוֹ סוֹתֵר אֵת דְּבָרֵי פִּיּו כּו' וְשִׁמְעִינּוּ מִהֶכָּא כּו' ע"ש מִיְהוּ י"ל דָּאָם מִיִּחְתָּהּ מְהַי מִשׁוּם מ"ש הַרמ"ה דְּכִינּוּן שְׁשִׁמְעַע וְשִׁתְקַ נְתַבְטַל הַתְּנַאי וְכֵן צָרִיף לֹמַר לְהַרִיטְב"א דָּאָם אֵימָא דָּאִין הַבְיָטוּל רַק מְצִיָּדָה לְבַד א"כ אִיף הַדְּבָרִים שְׁבַלְב אַע"פ שֶׁהֵן דְּבָרִים לֹא מְהַי מִשׁוּם שֶׁהֵן סוֹתֵרִים לְאֶמְרֵי פִּיּו.

הַרִי הִיא לֹא אֶמְרָה כְּלוּם רַק הוּא אֶמַר עַל מְנַת כּו' וּמְצִיָּדוֹ אֵין לְבַטַל הַקְדוּשִׁין רַק מְצִיָּדָה וְהַרִי אֶמְרָה שְׁבַלְבָּה כּו' וְדְבָרִים שְׁבַלְב הוּו דְּבָרִים כְּשֶׁלֹּא אֶמַר לְהַפָּה וְהִיא לֹא אֶמְרָה דְּמִקְבַּלַת עַל תְּנַאי זֶה כּו' אֶלָּא מִשְׁמַע דְּהַקְדוּשִׁין בְּטָלִין מְצִדוֹ וְכַמ"ש בַּגְמ' דְּכִינּוּן דְּאֶתְנִיָּה כּו' לְתַנַּאי כּו' (וְכֵן רְאִיתִי ג"כ בַּס' עֲצִי אֶרְזִים ס"ק ס"ב שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה מִפְּאֵן לְהַחֲזוּקִים עַל הַרמ"ה וְכ"ש שְׁיִהְיָ זֶה רֵאִי לְהַחֲזוּקִים עַל הַרְשָׁב"א) וְאַע"ג דְּמִסְתַּמָּא הַנֶּה תְּנַאִים הַתְּנָה הַבְעַל לְטוֹבַת הָאִשָּׁה וְאֵנּוּ יִדְעֵנוּ דְּהִיא סְבָרָה וְקִיבְלָה לְהַתְקַדֵּשׁ גַּם בְּלֹא"ה עַכ"ז כִּינּוּן שְׁהַתְּנָה כֵּן אִף שְׁהַתְּנָה לְטוֹבַת הָאִשָּׁה מ"מ מֵאַחַר שְׁהַתְּנָה הַתְּנַאי קִיָּים שְׁאָם לֹא יִמְצָא כֵּן אֵינּוּ קְדוּשִׁין וְעֵינּוּ בַּפְנֵי שֵׁם (ד' נ') ד"ה אֶלָּא אֶמַר אַבְיִי שְׁבִיאָר כֵּן וְעִי' בַּח"מ רְסִי ר"ז וְכֵן מִשְׁמַע בַּגְמ' (דע"ז) גְּבִי זְכוּ בְּשִׁדָּה זֹו לְפָלוּנִי ע"מ שֶׁתְּכַתְּבוּ לּוֹ אֵת הַשְּׁטֵר דְּעַד שְׁלֹא כְּתָבוּ לּוֹ הַשְּׁטֵר חוֹזֵר בֵּין בְּשִׁטֵּר בֵּין בְּשִׁדָּה דַּע"פ שְׁהַמְזַכָּה הַתְּנָה תְּנַאי שְׁהוּא לְטוֹבַת הַזּוֹכָה לְבַד הוּי תְּנַאי גְּמוּר גַּם לְטוֹבַת הַמְזַכָּה דְּלִכְף עַד שְׁלֹא נִתְקַיָּים הַתְּנַאי יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ וְכַמ"ש בַּב"י בַּח"מ ס' רמ"א ס' רמ"א ס' רמ"א בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְהַר"ן פ"ק דְּקְדוּשִׁין וְהַרמ"מ וְכ"כ עוֹד בַּס' רמ"ג ס"ח בְּשֵׁם הָרֵא"ש דְּב"ב שֵׁם פֶּרֶק הַסְּפִינָה סְסִי' ה' וְכ"כ ג"כ הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו פ"ק דְּקְדוּשִׁין דְּכ"ז סד"ה ע"מ שֶׁתְּכַתְּבוּ וְנ"ל וְכ"ה הַרְמַב"ן נר"ו דְּמִהָא שְׁמַעֲינּוּ דְּתַנְאָה בְּהַנְּאֵת מְקַבַּל תְּנַאָה הוּי וְלֹא בְּעֵינּוּ בְּהָא דְּוּמִיא דְּבַנִּי גַּד וְבַנִּי רְאוּבֵן כּו' עַכ"ל וְכ"כ בַּח"י הַרִיטְב"א שֵׁם וְנ"ל וְאֶגַּב אוֹרְחִין שְׁמַעֲינּוּ שְׁהַנּוֹתֵן עַל תְּנַאי וְאוֹתוֹ תְּנַאי הוּא לְהַנְּאֵת הַמְקַבַּל אִם לֹא נִתְקַיָּים נְתַבְטַלָּה הַמְתַּנָּה וְאֵין הַמְקַבַּל יְכוּל לְמַחֵל אוֹתוֹ תְּנַאי עַכ"ל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הוּא לְשׁוֹן הַר"ן שֵׁם שְׁהִבִּיא הַב"י ס' רמ"א ס' רמ"א וְאֵין הֵלָּה יְכוּל לֹמַר הַרִינִי כְּאִילוֹ הַתְּקַבְּלָתִי שְׁהַמּוֹכֵר ג"כ לְפִיכָף תְּלָה הַדְּבָר בְּתַנַּאי כְּדִי שְׁיִוְכַל לְחַזֵּר בּוֹ בְּכָל שְׁעָה קוֹדֵם שְׁיִתְקַיָּים הַתְּנַאי עַכ"ל וְלְכַאוֹרָה מְכ"ז קְשִׁיא טוֹבָא עַל סְבָרַת הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּ' ס' אֶלְף קפ"ו הַנ"ל דְּמֵאֵי מְהַי דְּהָאִשָּׁה סְבָרָה וְקִיבְלָה מ"מ הָא כִּינּוּן שְׁאֵינּוּ מִתְקַיָּים כְּמוֹ שְׁאֶמַר מִתְבַּטַּל הַמַּעֲשֶׂה וְאֶפְשָׁר לְחַלֵּק דְּדוֹקָא בְּתַנַּאי שְׁאֶפְשָׁר שְׁיִתְקַיָּים בְּכַה"ג אֶמְרִינּוּ דְּאִף שְׁהַתְּנָה הַנּוֹתֵן טוֹבַת הַמְקַבַּל מִחֲשִׁיב תְּנַאי אֶבַל בְּנַד"ז שְׁהַתְּנָה דְּבָר שֵׁם א"א שְׁיִתְקַיָּים הַתְּנַאי שְׁאֶמַר בְּכּוֹס זֶה שֶׁל יֵין וְהַרִי הוּא דְּבַשׁ א"כ אֵת"ל דְּבַדְּוֹקָא הַתְּנָה הַרִי מְעִיקְרָא עֲשֶׂה דְּבָרִים בְּטָלִים ע"כ אֶמְרִינּוּ דְּוֹדָאֵי לֹא נִתְפַּנּוּן לְתַנַּאי רַק לְעֲשׂוֹת רְצוֹן לְהָאִשָּׁה דְּאוּלֵי חִפְזָה בְּיֵין כּו' וְמַש"ה כִּינּוּן שְׁהִיא סְבָרָה וְקִיבְלָה לְהַתְקַדֵּשׁ בְּדַבְּשׁ ג"כ הוּי קְדוּשִׁין וְה"ל כְּעִין הָא דְּאֶמְרִינּוּ בְּגִמְרָא פ' בְּתַרְאֵדְגִיטִין (ד' פ"ד) גְּבִי תְּנַאי שֵׁם א"א לְקִיָּמוֹ דְּהִלְכָה כּו' יְהוּדָה כֵּן תִּימָא דְּאֶמַר דְּאֵינּוּ אֶלָּא כְּמַפְלִיגָה בְּדְבָרִים וְהַתְּנַאי בְּטַל וְהַמַּעֲשֶׂה קִיָּים.

אִף א"כ קְשִׁיא אֵהָא דְּאֶמְרִינּוּ בְּקְדוּשִׁין (ד' נ') וְדִילְמָא שְׁאֵנִי הֵתֵם כִּינּוּן דְּאֶתְנִיָּה כּו' דְּהָא הֵתֵם ג"כ הַתְּנָה תְּנַאי שֵׁם א"א שְׁיִתְקַיָּים שְׁאֶמַר ע"מ שְׁאֵנִי כֵּהֵן וְהַרִי הוּא לּוֹי וְכִינּוּן דְּהִיא סְבָרָה וְקִיבְלָה אִיף יְבַטַל הוּא הַקְדוּשִׁין ע"י תְּנַאי זֶה שְׁיִדְעַע שֵׁם א"א שְׁיִתְקַיָּים אַעֲכָצ"ל דַּמ"מ כִּינּוּן שְׁהַתְּנָה הַתְּנַאי קִיָּים וְמִיְהוּ י"ל דְּמִהֵתֵם לְק"מ דַּל"כ תְּקַשָּׁה הִלְכְתָּא אֵהִלְכְתָּא

דקי"ל דתנאי שא"א לקיימו אינו מבטל המעשה וגבי ע"מ שאני פהן כו' התנאי מבטל המעשה אעכצ"ל דזה נק' תנאי שאפ"שר שיתקיים שהרי בשעה שהתנה התנאי לא ידעה האשה שאינו פהן ואף שבאמת אינו פהן מ"מ מאחר שענין זה מצד עצמו אינו מן הנמנעות בעצם כמו ע"מ שתעלי לרקיע כו' אין זה נק' פלל תנאי שא"א לקיימו משא"כ גבי התקדשי לי בכוס זה של יין פהן שהוא של דבש ושניהם רואים שהוא דבש ולא יין ה"ל כמו תנאי שא"א לקיימו שא"א בדרף הטבע שיתהפך כוס זה של דבש להיות יין כמו שא"א בדרף הטבע שתעלה לרקיע ולכן התנאי בטל והמעשה דקדושין קיים ואמנם משמע דהרמב"ם פליג על סברא זו גבי המקדש ע"מ שאין בה מומין דכ' ה"מ והרב"י בבד"ה סי' ל"ט הביאם הב"ש שם ס"ק י"א דס"ל דאפי' מומין שבגלוי מבטלין הקדושין הרי אע"ג דראה המומין וא"כ ה"ל התנאי א"א להתקיים אפ"ה בטילין הקדושין.

אעכצ"ל דאין זה ענין לתנאי שא"א לקיימו דזה אינו אלא דבר שהוא נמנע לכל כמו שתעלי לרקיע כו' אבל ע"מ שאין בה מומין אף שבאשה זו א"א שיתקיים התנאי מ"מ פהן דבעצם ענין תנאי זה הוא דבר שאפ"שר שיתקיים לכן גם באשה זו ה"ל תנאי אף זה אינו דלא גרע מעל מנת שתבעלי לאבא או לאביה דנק' תנאי שא"א לקיימו לפי שאין בידה שאחרים יעשו איסור כדאי' פ' בתרא דגיטין וכ"ש דנד"ז נק' א"א לקיימו שיהיה כוס זה יין כשהוא דבש וכן גבי מומין כשאומר ע"מ שאין בה מומין ורואה שיש בה מומין.

הרי רואה שאי אפ"שר שיתקיים התנאי. ומצאתי בספר המקנה סי' ל"ט פתב דאין ראיה משם דהכא אינו נדאי שראה המומין כמו התם כשהכוס מגולה כו' ע"ש אף בלא"ה א"א לומר דטעמיה דהרשב"א גבי התקדשי לי בכוס זה של יין דאם הוא מגולה מקודשת משום דה"ל כתנאי שא"א לקיימו דדוקא גבי תנאי אמרינן הכי דכשהתנאי א"א לקיימו התנאי בטל והמעשה קיים משא"כ הכא שלא בדרף תנאי אמר פהן רק בדרף מעשה הקדושין שמקדשה בכוס של יין נמצא אף שא"א שיתהפך הדבש ליין מ"מ לא שייך לומר שהתנאי בטל והמעשה קיים דאין כאן מעשה שהרי לא קודשה עדיין דאע"ג שיש כאן נתינה מ"מ האמירה כמאן דליתא ובדבר שא"א לקיימו ממש כמו שתעלי לרקיע אילו אמר זה שלא בדרף תנאי רק התקדשי לי בטבעת זו כשתעלי לרקיע או ה"ז גיטך ולא תתגרשי בו אלא אחר שתעלי לרקיע י"ל דאין כאן גט וקדושין פלל שאף שתלה בדבר שא"א לקיימו מ"מ הרי לא עשה המעשה עד אחר שיהי' הדבר שא"א לקיימו וחיובין בין תנאי לענין פזה שלא גירש עד שיהי' המעשה מבואר בהרמב"ם פ"ט מהל' גירושין הל' ו' וכן מצאתי בס' המקנה סי' ל"ח סכ"ד שכ' פהן בהדיא וז"ל ונראה דבסיפא יש לדחות פהן דאמר בלשון ע"מ שהוא תנאי י"ל פהן שידעה שאינו פהן ה"ל כמתנה על דבר שא"א לקיימו.

דאמרינן לעיל דהתנאי בטל והמעשה קיים משא"כ ברישא דלא אמר בלשון תנאי עכ"ל הרי כמו שכתבתי דכשלא אמר בלשון תנאי רק שעושה המעשה עד"ז גרע טפי ולא שייך לקיים הקדושין משום שא"א לקיים הדבר דמ"מ הא לא קודשה רק בכענין זה וכנ"ל: ג וצ"ל טעמא דהרשב"א דהכא פהן שלא התנה בדרף תנאי ע"מ שהוא יין א"כ אדרבה עדיף יותר דאין לבטל הקדושין כאן רק משום שהאמירה גרוע וליכא ואמר הוא

והכא לא גריע פלל דלא דמי ללישני גריעי דבפ"ק ד"ו שי"ל שאין במשמעון לשון קדושין פלל וא"כ אומר שאינו מקדשה רק שתהי' לו שפחה וכה"ג אבל הכא הרי אמר בפה מלא התקדשי לי בכוס זה והרי הכוס דבש די נדי שתתקדש בו והיא סברה וקיבלה להתקדש לו בזה דבש כיון שראתה שהוא דבש ומקבלתו בתורת קדושין אלא שבאנו לבטל המעשה משום שאמר בכוס זה של יין.

והרי אינו יין ומה בכך הרי זה דבר הנראה שהוא דבר שוא ושקר שהוא דבש ולא יין וכי מפני שאמר דבר שוא על העמוד של אבן שהוא של זהב יתבטלו הקדושין שמ"מ קידשה בכוס זה יהי' מה שיהי' ואין זה דומה פלל לאמירה גרועה מצד עצמה שאין בה הוראה על קדושין פלל משא"כ הכא אמר לשון קדושין בטוב שתתקדש לו בכוס זה שנותן לה אלא דפתיף ג"כ דבר שוא הנראה לו ולה ולהעדים שהוא שוא וכי מפני השוא והשקר יתבטלו הקדושין וגם ראי' לזה מהא דר' שמעון דאם הטעה לשבח מקודשת והיינו משום דאנו סהדי דבונדאי סברה וקיבלה וקשה מה בכך דסברה וקיבלה מ"מ האמירה גרוע דאמר התקדשי לי בכוס של יין ונמצא של דבש א"כ האמירה הוא שקר אעכ"ל דמשום השקר אין שייך לבטל הקדושין פל שפונדאי סברה וקיבלה וכמש"ל ודחוק לחלק דשקר של שבח אינו גורע פח האמירה כיון בונדאי סברה וקיבלה משא"כ פשהשקר באמירה הוא להפך אע"ג שהוא מגולה וסברה וקיבלה מ"מ י"ל אין פאן אמירה כיון שאמר התקדשי לי בדינר של זהב ונמצא של כסף אע"ג שהיה מגולה וסברה וקיבלה י"ל אין חשוב אמירה.

חילוק זה הוא דחוק קצת ולפ"ז י"ל דהרמ"ה לא פליג פלל על הרשב"א דדוקא גבי ע"מ שאני פהו שאמר דרף תנאי בההוא ס"ל להרמ"ה דארף שסברה וקיבלה להתקדש אף שלא יהי' פהו מ"מ מאחר שהוא אמר שמקדשה ע"מ פן דוקא א"כ בטלים הקדושין אא"כ ביטל התנאי מעיקרא ע"י ששמע ושתק כו' אבל בנידון התקדשי לי בכוס זה של יין שאינו דרף תנאי כ"א ל' קדושין גמורים רק דעירב בזה דבר שוא הנראה לכל לכן פשסברה וקיבלה להתקדש לו ואינה מקפדת על השוא כו' הוי קדושין גמורים ואע"ג דלענין דבר שא"א לקיימו פשאומר לא בדרף תנאי מבטל המעשה טפי זהו כשי"ל שעדיין לא עשה המעשה פלל כמ"ש הרמב"ם פ"ט מה"ג משא"כ הכא שעשה מעשה וקידשה ואמר ונתן רק דעירב בו שקר וע"כ צריכין אנו לחלק פן לדעת הטור דס"ל גבי התקדשי לי בכוס זה של יין פדעת הרשב"א וגבי ע"מ שאני פהו ס"ל כהרמ"ה א"ו צריף לחלק פנ"ל.

ורבינו ירוחם שכ' דינו דהרשב"א בשם יש מפרשים דמשמע דמסתפק בדין זה וכן הרשב"א ג"כ כ' שאין ראי' מוכרחת ע"ז אפשר דהוא רק מצד האשה דאולי לא שייך כ"כ לסמוך ע"ז דסברה וקיבלה שהרי יכולה לומר שלא חששה לקבל אותו כיון שרואה שהוא דבש והוא אומר שמקדשה כיון וא"כ משטה היא בו והוא בה ומיהו י"ל שגם מצד הבעל הוי אמירה גרוע דאע"ג דאמר התקדשי לי בכוס זה וה"ז לשון קדושין בטוב מ"מ כיון שפירש דבריו של יין.

ה"ז פאומר שהוא משטה בה שמקדשה כיון והרי באמת אינו יין ואין להקשות על הרשב"א מהא דרפ"ב דנזיר (דף ט' ע"א) הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש

אומרים נזיר וב"ה אומרים אינו נזיר ובגמ' ב"ש סברי לה כר' מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וב"ה סברי לה כר' יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס וכ' התוספות שם וא"ת ואמאי קאמר ב"ה כר' יוסי לימא דסברי ב"ה פרבנון דר"מ כו' ותימצו דר"ל דאפי' לר' מאיר בקא אינו נזיר ולא דמי לערף פלי כו' וע"כ הוציא דבריו לבטלה כו' ע"ש וא"כ ה"נ י"ל דדמי לנזיר מן הגרוגרות דהא השינוי מיין לדבש הוי כמו מענבים לגרוגרות ולא דמי לשינוי מערף לדמים וא"כ אפילו לר' מאיר ע"כ הוציא דבריו לבטלה ועוד דקיי"ל פרבנון דר"מ דיש לחלק דהתם שאני פינן דבגמר דבריו אדם נתפס ונזירות בגרוגרות ליפא לכן לא אמר פלוגא אלא רק הדבור של יין הוציא לבטלה ומחמת דבור זה לא בעיקר הענין לא לבטלה הוא אלא רק הדבור של יין הוציא לבטלה ומחמת דבור זה לא תבטל המעשה שיכולה לחול ע"י זה הנשאר מהדבור שלא לבטלה כו' ואף לא דמי לערף פלי דלא אמר פלוגא לרבנון דר' מאיר משום דערף ליפא בכלי אבל הכא יש קדושין ע"י דבש כמו ע"י יין כו' וא"כ המעשה אינו לבטלה.

וגם בהדבור עם שיש קצתו לבטלה היינו תיבת של יין מ"מ קצתו אינו לבטלה היינו התקדשי לי בכוס זה ודבריו סותרים זה את זה דאמר בכוס זה ואמר ג"כ של יין ע"כ ההכרח לבטל א' מהדבורים פינן שהם סותרים זא"ז ע"כ אנו אומרים שהדבר הבטל הוא מה שבאמת הוא שוא ושקר היינו מ"ש של יין.

ודבור התקדשי לי בכוס זה נשאר בתקפו וחל על המעשה ואין פאן לבטלה ועי' בב"י בח"מ סי' מ"ב סעי' י"ח בשם בעה"ת דדיבור א' הוא וא"א לחלק ביניהן וכיון דדבריו סותרים זא"ז אמרינן דבעה"ש ט על הפחתונה כו' ע"ש אלמא אע"ג שהדברים סותרים זא"ז מקיימים עכ"פ הפחות שבלשונות ולא אמרינן דא"כ הפל תבטל אלא מקיימין מה שאפשר וכו' וא"כ ה"נ אע"ג דדבור א' הוא וסותר קצתו את קצתו מקיימין מה שראה שהוא אמת ומבטלין מה שראה בחוש שהוא שוא ושקר כו' וכעין זכר לדבר ממ"ש עוד בשו"ת ח"צ סי' מ"ד והמאמר שהוא לאין יחשב כו' והביא ראיה מהרמב"ם פ"ב מהל' קדוש החדש דין ו' ועי' בבעל המאור פ"ב דר"ה הרי גם בעדות דבעינן ודאי שלא יסותרו דבריו את דבריו עכ"ז אמרינן שהמאמר שהוא לאין יחשב כו' כמ"כ י"ל פאן ומיהו גם שם משמע ברש"י ותוס' דהטעם בענין אחר יעו"ש: ד והנה אף שנת' ליישב דעת הרשב"א על נכון בס"ד עכ"ז מאחר שקבר נת' דיי"ח ע"ז לכן לדבריהם צריך ליישב הראיות שהביא בתשו' מהא דסברה וקיבלה שנו' פ"ק דקדושין (דף ח' סע"א) גבי קדושין ממש ומהא דסברת וקיבלת דפ' בית פור (דף ק"ו ע"ב) לענין מכירה ועי' בעצי ארזים ס"ק שגדחק ליישב ההיא דקדושין ולפע"ד י"ל החילוק דהתם השינוי אינו רק בקצת הדבר כמו גבי בית פור דעד שתות בלא"ה אינו נק' שינוי פלל פינן דאמר ליה בית פור בסימניו ומצריו רק שפאן נוסף שחסר עד רביעי לכן מ"מ מאחר דעדין שמו עליו ע"ז שייך לומר דהוי מכירה פינן דידע סבר וקיבל וכן פ"ק דקדושין אף שיש דינר של נחשת מ"מ שם מנה עליו משא"כ הכא שהוא שינוי מהקצה אל הקצה שאומר של יין והוא דבש.

הרי השם שהוא אומר אינו שייך לגמרי לכוס זה ע"ז אין ראיה כ"כ מהנהך תרתי עובדי הנ"ל ועי' בח"מ סי' רי"ח סט"ז דאף למ"ש הה"מ שם ל"ד פלל לנד"ז וכ"ש לפמ"ש

הש"ע שם. ויש להקשות על הרשב"א מדידן' אדידן' מהא דכ' הב"י סי' מ"ב בפ"א שכו' בפ' האיש מקדש דמ"ג ונדוקא בפ"א שנים שהם אצלם אבל הכמין לה עדים כו' דדילמא אי ארגישה בהו לא מקבלה קדושין וכו' וכ"כ הר"ן שם וכ"כ בחי' הריטב"א שם (רק שכ' עוד טעם דהא דהטמין לה עדים לא חשיב עדות בדבר שגוף הדבר צריך לעדות אלא בדבר שצריך עדות משום שקר [כו'] ועי' בספר בית מאיר סי' מ"ב ס"ג דהרשב"א ור"ן לא הזכירו טעם זה וכו' הרשב"א דשבש"ג פז"ב דלקמן לא הזכירו טעם זה רק טעם דמשטה כו') וכ"כ הריב"ש סי' רס"ו ואף אם שמעו מפיה שהיא מקבלת אותם בתורת קדושין אינה ראיה שנתרצית בקדושין אלא אומרת פן מפני שסבורה שאין שם עדים ויודעת שהמקדש בלא עדים אין חוששין לקדושין עכ"ל ופסק שם פן בש"ע סעי' ג' וא"כ לכאורה ה"נ בגדון התקדשי לי בכוס זה של יין אין ראיה שנתרצית לקדושין אף שראתה שהוא של דבש וקיבלה אותו דדילמא קיבלה מפני שסבורה דשחוק בעלמא הוא שהרי אומר שתתקדש לו בכוס של יין ובאמת הוא דבש וכמ"ש העצמי ארזים כמ"ש"ל ואפשר לחלק לפמ"ש רמ"א בהג"ה בשם תשו' מהרמ"פ דדוקא שאומרת שפיוונה לשחוק אבל אם פנונתם הי' לשם קדושין מהני א"כ י"ל ה"נ בגדון דהרשב"א בתשו' סי' אלף קפ"ו הרי כ' בהשאלה ששניהם מודים שלשם קדושין נתפוננו ומש"ה הני קדושין אבל אה"נ אם טוענת דלשחוק נתפוננה לא הני קדושין אכן לפ"ד החמ"ח שם ס"ק ז' ח' ולפ"ד מהרי"ט שהביא הב"ש שם סק"י דאף שמודה שפיוונה לשם קדושין לא מהני א"כ לכאורה ק' דגם בגדון זה י"ל פן מאותו הטעם והנה הב"ש סקי"א חילק בין טעם החמ"ח לטעם דמהרי"ט וכ' דנפ"מ בין הטעמים אם הקדושין היו וכו' ע"ש ולפע"ד י"ל דאף לטעם מהרי"ט מ"מ בגוננא שהוא הני מקודשת דטעמו דמהרי"ט היינו דכינון שיכולה לומר משטה אני א"כ אף אם באמת פיוונה לקדושין הרי ה"ל כאלו אין עדים על הקדושין כלל מאחר דיכולה לומר לשחוק פיוונתי וסברא זו יש לה סמך בחי' הרשב"א דף י"ג ד"ה יכלה למימר אין שקלי וידי שקלי ודף ה' סד"ה הא נתן הוא ואמרה היא אע"פ שהוא מודה כו' אפ"ה אין פאן עדות כו' ע"ש משא"כ בגוננא דצנייר הב"ש דלא יכלה למימר לשחוק פיוונתי א"כ הרי העדים שמפחוץ הם עדים גמורים על קדושין רק טעמא דמהרי"ט בגדון שלו משום דה"ל פנמצא א' מהן קרוב או פסול וכו' ע"ש וא"כ לפ"ז קשה דאי איתא דבנ"ד אם טוענת שלשחוק פיוונה לא הני קדושין כמ"ש"ל א"כ אפילו מודה דלשם קדושין פיוונה ה"ל כאלו אין עדים ע"ז ומדפסק הרשב"א בתשו' דסי' אקפ"ו דהני קדושין עכצ"ל דאפ"י טוענת דלשחוק פיוונה לא נאמנת להפקיע הקדושין וצריך לחלק משום דהתם מידע ידעה טפי דהמקדש בלא עדים אין חוששין לקדושין ע"כ רצתה לשחק בו משא"כ הכא אף שאמר בכוס זה של יין והוא באמת דבש לא שייך לומר דמידע ידעה דאין בקדושין אלו פלוס דהא באמת אין הדין פשוט כמו שם ואדרבה אם סברה וקיבלה מקודשת ע"כ אין יכולה לומר שלשחוק נתפוננה כו' ועי' בש"ג בסנהדרין פ' זה בורר הביא דין זה דסי' מ"ב ס"ג בשם הרשב"א דומבואר שם הטעם משום דטוענת משטה אני וכו' וגם כ' שי"ח ע"ז לומר דהני מקודשת והביא ראיה לדבריהם מפרק מצות חליצה גם בספר עצמי ארזים סי' מ"ב סעי' ג' מסיק פדעת מהרמ"פ שברמ"א והיינו פדעת הרשב"א הנ"ל וא"כ לדבריהם אפשר שיש לצדד גם בנד"ז דאם טוענת שלשחוק נתפוננה מפני שאמר כוס של יין והוא דבש י"ל דנאמנת

כו' עוי"ל דהנה הרשב"א בסי' אקפ"ו נשאל בענין שמתחלה היו מדברים על עסקי קדושין אבל אם לא דברו תחלה על עסקי קדושין י"ל דיש לדמותו לדין נטן הוא ואמרה היא דספיקא הוי ותיישינו מדרבנן והק' הפוסקים מ"ש מנתן בשתיקה כשמדבר על עסקי קדושין ועי' התירוץ בחה"ר שם דכמ"כ שייף תירוץ זה גם באמירה גרוע דכאן שאמר הוא ולכן אם טוענת שפיונונה לשחוק יש מקום לצדד ולהקל פשלא דברו תחלה על עסקי קדושין דהא דהתם ספיקא הוי מדרבנן י"ל משום דילמא אמירה דינדה נמי מהני משא"כ ה"א באמירה גרוע וכשטוענת לשחוק כו' מיהו בחי' הריטב"א שם ד"ה כ' דהספק שם רק נשאל הי' דעתו בנתינתו על סתם שלה כו' ע"ש וא"כ לפ"ז פאן נמי י"ל ספיקא הוי מדרבנן: ה' ומ"מ כ"ז רק לפלפולא אבל למעשה נדאי י"ל דבגידון דהרשב"א הוי ס"ק ממש מדאורייתא כפ"שט לשון הש"ע סי' ל"ח סכ"ד (הג"ה אחר זמן וגם י"ל שחמור יותר מספק קדושין כדמוכח מהא דר' שמעון דהיכא דנדאי סברה וקיבלה לא איכפת לן הטהעאה שבאמירה ורבנן לא פליגי עליה דר' שמעון רק כשי"ל שלא סברה וקיבלה משום דאיכא דניחא ליה בכספא כו' משא"כ היכא דנדאי סברה וקיבלה כגידון דהרשב"א עכ"ה).

אף בנ"ד בלא"ה אין שייף כ"כ לומר דכיון שהפירה סברה וקיבלה כיון שהפינפער נתן לה מה שמגיע לה אנוש גאב מהצענער א"כ אף שאמר לה ג"כ לשון קדושין הרי נדאי"ל דהיא לא סברה וקיבלה לקדושין רק לקבל המגיע לה ולכן אף אם הוא בענין שאם אמר לה התקדשי לי כפינפער זה לא יכלה לומר אין שקלי ודידי שקלי מ"מ מאחר שאמר לה בטבעת זו אז אין להחמיר רק משום כיון שהפירה שאינו טבעת סברה וקיבלה וכאן ליכא למימר ה"כ דהא יש עכ"פ ספק גדול שלא נתכוננה רק לקבל המגיע לה ולכן אף שאם אמר לה התקדשי לי במטבע זו אפ"ש לא הי' הספק מספיק להוציא מחשש קדושין אבל אם אמר בטבעת זו אז נדאי פל שיש ספק דלא סברה וקיבלה לקדושין אינה מקודשת מאחר שאינו טבעת כו' ורא"ל לזה מהתקדשי לי בדינר של כסף ונמצא של זהב דאינה מקודשת משום דאיכא דניחא לי בכספא כו' אף שבאמת הוא חששא רחוקה ביותר שהרי עבור ד"ז יקנה כ"ה דינרי כסף לפ"ד הריטב"א ורוב הפוסקים דד"ז ממש קאמר אפ"ה כיון שאמר בד"ז ויש מקום לומר דלא ה"ה סברה וקיבלה ע"ז אינה מקודשת.

כ"ש בנ"ד שיש ספק גדול ועצום דלא סברה וקיבלה פלל לקדושין וקיבלה הפינפער על האנוש גאב דאינה מקודשת פלל מאחר שאמר בטבעת זו כו'. והרי נדון זה שקיבלה הפינפער המגיע לה אנוש גאב אף אם נאמר שנשבעה והבינה מה שאמר הרי את מקודשת לי בטבעת זו כיון שנתן לה פינפער ואינו טבעת והרי אם בשעת מעשה לא ראתה שזהו פינפער ונמצא שהוא פינפער אין פאן קדושין פלל אף אם לא ה"ה מגיע לה הפינפער פלל וכדין התקדשי לי בכוס זה של דבש ונמצא של יין וה"א אף שראתה שזהו פינפער דהא י"ל יותר שלא סברה וקיבלה להתקדש בו כ"א לקבל האנוש גאב המגיע לה וזה קרוב יותר הרבה מהקפידא בין יין לדבש.

דשם מייירי שרצונה להתקדש רק מפני שאמר בכוס זה של יין ונמצא של דבש אינה מקודשת משום דילמא לא ניחא לה להתקדש בשל דבש. כ"ש ה"א שי"ל בנדאי שלא

ניחא לה להתקדש כָּלֵל וְלֹא קוֹיְבֵלְתוּ כ"א על המגיע לה וכיון דאמר בטבעת זו וְהָרִי אֵינוֹ טבֵּעַת בְּעֵינָן הוֹכְחָה דְסִבְרָה וְקוֹיְבֵלָה לְהִתְקַדֵּשׁ גַּם בְּאֵינוֹ טבֵּעַת וְכָל דְלִיכָא הוֹכְחָה אֵינְהָ מְקוֹדֶשֶׁת וְלָכֵן בְּנִמְצָא שְׂאֵינוֹ טבֵּעַת אֵינְהָ מְקוֹדֶשֶׁת וְהָכָא אָרְף שְׂרָאֲתָהּ שֶׁהוּא פִּינְפֵּעֶר אֵין שׁוּם הוֹכְחָה דְסִבְרָה וְקוֹיְבֵלָה לְהִתְקַדֵּשׁ וְאֲדַרְבֵּהּ י"ל יוֹתֵר שְׁלֹא עָלָה עַל דַּעְתָּהּ לְהִתְקַדֵּשׁ א"כ לֹא גָרַע זֶה מֵהִתְקַדְּשֵׁי לִי בְּכּוֹס שֶׁל דְּבִשׁ וְנִמְצָא שֶׁל יָיִן.

וְעוֹד דְּבִכְה"ג וְדָאֵי יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְדִין הַש"ע ס"מ"ב ס"ג הַנ"ל דְּמִפְּנֵי שְׁלֹא יָדְעָה שְׂיֵשׁ עֲדִים קוֹבֵלְתוֹ וְרָצְתָה לְשַׁחַק בּוֹ א"כ ה"נ י"ל דְּמִפְּנֵי שְׂצָרִיכָה לְקַבֵּל הַפִּינְפֵּעֶר הַמְּגִיעַ לָהּ אֲנֹשׁ גָּאֵב לָכֵן קוֹיְבֵלְתוֹ וְאָרְף שְׂאָמֵר לְשׁוֹן קְדוּשִׁין סִבְרָה דְשַׁחּוּק בְּעֵלְמָא הוּא מְאַחַר שְׂאָמֵר בְּטבֵּעַת זוֹ וְהָרִי אֵינוֹ טבֵּעַת כ"א הַפִּינְפֵּעֶר הַמְּגִיעַ לָהּ וְא"כ בְּהַצְטֵרָף הַנִּי תְרִי טַעְמֵי שְׂמִיעַ לָהּ הַפִּינְפֵּעֶר וְהוּא אָמֵר בְּטבֵּעַת זוֹ י"ל דְּלֹא גָרַע מִדִּין הַנ"ל וְאֲדַרְבֵּהּ גַּם לַפ"ד הַש"ג פּו"ב דְּחוֹלֵק עַל דִּין דְּסִי' מ"ב ס"ג הַנ"ל.

י"ל דְּמוּדָה פָּאן דְּהֵתָם אֵין לְתַלּוּת דְּלִשְׁחוּק פִּינּוּנָה רַק מְסִבְרָא דְּמִידַע יָדְעָה דְּהִתְקַדֵּשׁ בְּלֹא עֲדִים אֵינוֹ כְּלוּם וְכו' וְע"ז יֵשׁ לְפַקְפֹּק מְסוּנְגָא דַּפ' הַמְדִיר (דָּף ע"ד ע"א) אָבֵל בְּהַנְדוּ טַעְיֵי וְכו' ר"ל גַּבֵּי הַמְּקַדֵּשׁ בְּמַלְוָה אֵין הַכֹּל בְּקִיאֵין בְּהַלְכוּת קְדוּשִׁין כַּדְּפַרְש"י שֵׁם וְעֵי' בַב"ש סִי' ל"א ס"ק כ"א אָבֵל עֵיקַר נִרְאָה בְּשִׁלְשֻׁתָן צָרִיכָה גַט לְחוּמְרָא וְקְדוּשִׁין שֶׁל אַחַר תּוֹפְסִין בַּהּ עַכ"ל הָרִי דְּלְחוּמְרָא חִיּוּשִׁין שְׂמָא טַעָה וְסִבְר דְּקְדוּשִׁין תּוֹפְסִין אִפִּי בְּפָחוֹת מִשְׁנֵה פְּרוּטָה כּו' וְכִיּוּצָא וְא"כ כְּמוֹ שְׂיִוְכַל הָאִישׁ לְטַעוֹת בְּהִתְקַדֵּשׁ בְּמַלְוָה כַּמ"כ יְכוּלָה הָאִשָּׁה לְטַעוֹת בְּמַקְדֵּשׁ בְּלֹא עֲדִים דְּהָנִי קְדוּשִׁין דְּהָא בַּגְמ' קְדוּשִׁין (דָּף ס"ה ע"ב) אֵיתָא ג"כ אֵי מַה לְהַלֵּן הוֹדְאָת בַּע"ד כְּמֵאָה עֲדִים דְּמִי וְכו' וְא"כ מִי לָנוּ הָעֵרֵב שְׁלֹא תְטַעָה הָאִשָּׁה בְּזָה וְכַדְּאָמְרִינָן פ"ק דְּקְדוּשִׁין (דָּף י"ג) אֲטוּ בְּנִלְהוּ גְשִׁי דִּינָא גְמִירִי וְעַל טַעַם שְׂהַזְכִּיר בַּחֲלִי הָרִיטְב"א דַּמ"ג דְּהָא לֹא חָשִׁיבָא עֲדוּת כּו' ע"ז יָפָה הַשִּׁיג הַש"ג מְעַדִּי רוֹאֵין אוֹתוֹ מִבְּחוּץ דְּחָשִׁיב עֲדוּת פ' מְצוֹת חֲלִיצָה ע"ש גַּם בְּתוֹשׁוֹ מְהַרִּיב"ל ח"ג סִי' פ"ו דְּקִדְקָ דְּהָרָא"ש הַדִּין דְּסִי' מ"ב ס"ג פּו"ב.

מִשָּׂא"כ בְּדִין זֶה שְׂיֵשׁ טַעַם הַגּוֹן לְתַלּוּת דְּלֹא פִּינּוּנָה רַק לְקַבֵּל הַמְּגִיעַ לָהּ וְגַם שְׂהָאֲמִירָה גְרוּעַ שְׂאָמֵר לָהּ בְּטבֵּעַת זוֹ וְאֵילּוּ נִמְצָא אַח"כ שֶׁהוּא פִּינְפֵּעֶר וְדָאֵי דְּאֵינְהָ מְקוֹדֶשֶׁת. וְא"כ גַּם עֲתָה שְׂהַפִּירָה הָרִי עֲלֵיָהּ הָרָאִיָּה דְּסִבְרָה וְקוֹיְבֵלָה פִּינּוּן שִׁי"ל דְּלֹא סִבְרָה וְקוֹיְבֵלָה רַק שְׂקִיבֵלָה לְאֲנֹשׁ גָּאֵב.

וְלְתַלּוּת דְּלֹא סִבְרָה וְקוֹיְבֵלָה לְקְדוּשִׁין מַה"ט הוּא יוֹתֵר מִתְקַבֵּל מִבְּדִינָר זָהָב וְנִמְצָא שֶׁל פְּסָף כּו' פּו"ב (וְיִשׁוּב דִּין דְּסִי' מ"ב ס"ג מְהַקְוֶשֶׁא שְׂהַקְשִׁיתִי ע"ז מִהַדִּין דְּבַב"ש סִי' ל"א ס"ק כ"א אַפ"ל בְּדוֹחַק פִּי הַדִּין כֹּל שְׂאָפְשֵׁר שְׂהִיָּה טַעוֹת וְלֹא נִתְפְּוֹנָה לְקְדוּשִׁין אֵינְהָ מְקוֹדֶשֶׁת מִשׁוּם דְּלִיכָא עֲדִים עַל הַקְדוּשִׁין וְזֶהוּ הַדִּין דְּסִי' מ"ב ס"ג וְס"ל דְּזָהָב ג"כ נִקְרָא לִיכָא עֲדִים פִּינּוּן, הַעֲדִים מְסַתְּפָקִים שְׂמָא פִּינּוּנָה לְשַׁחּוּק אֲמָנָם מַה"ט גּוּפָא גַּם בְּדִינָי' שַׁבַּב"ש סִי' ל"א ס"ק כ"א אֲשֶׁר שֵׁם וְדָאֵי קְרוּב יוֹתֵר שְׁכָל אָדָם יוֹדַע שְׂאֵין קְדוּשִׁין ע"י פָּחוֹת מִש"פ כּו' וְא"כ יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר דְּבַעִיל אַח"כ לְשֵׁם קְדוּשִׁין דְּהָא אַאֵעַבְב"ז וְה"ל כְּמוֹ יֵשׁ עֲדִים עַל קְדוּשִׁין ע"י הַבְּעִילָה אַעפ"כ מְאַחַר שְׂאָפְשֵׁר שְׂיִטְעָה הָאָדָם בְּזָה וְיִדְמָה שְׂקְדוּשִׁין תּוֹפְסִין גַּם ע"י פָּחוֹת מִש"פ וְכַה"ג וְא"כ לֹא בְּעִיל לְשֵׁם קְדוּשִׁין לָכֵן לִיכָא עֲדִים מִמֶּשׁ עַל הַקְדוּשִׁין ע"י הַבְּעִילָה וְאַעפ"כ מִפְּנֵי שְׂקְרוּב יוֹתֵר שְׂאָדָם יוֹדַע כּו' לָכֵן צָרִיכָה

גט כו' וא"כ אדרבה משם קצת ראיה לדין דהרשב"א דסי' מ"ב ס"ג דהיכא שיש ספק ממש שפא לא כיוונה וכו' אין חוששין לקדושין כלל כיון דאפ"ל במקום שי"ל שנדאי בעיל לשם קדושין לא תשיב ה זה רק ספק כו' ולהחולקים על הרשב"א י"ל גבי הדין דסי' מ"ב ס"ג כיון העדים רואים הקדושין נקרא יש עדים על הקדושין ומה שיש להסתפק שפא כיוונו לשחוק אף אם הי' מקום להסתפק אין זה נקרא אין עדים על הקדושין שפא' ביש ספק להעדים אם היו הקדושין קרוב לו או קרוב לה נקרא יש עדים על הקדושין רק שהו קדושי ספק מחמת שפא הנה קרוב לה מחמת שאין עדים וכ"ש הקא בהדין דסי' מ"ב ס"ג שאין לנו לבדות מלבנו שמכוננים לשחוק כיון שאומרים בפ"י לשון קדושין ואין לנו אמתלא מהמעשה לתלות על שחוק כו' ע"י מהריב"ל ח"ג סי' פ"ו שהזכרתי לעיל ואזלינו הפל לחומרא כמו בדינים שבב"ש סי' ל"א ס"ק כ"א משא"כ הקא דאמר בטבעת זו והוא אינו טבעת דעליה הראיה שסברה וקיבלה והרי יש אמתלא מבוארת מהמעשה דלא סברה וקיבלה כלל כו' י"ל דלכ"ע אין לחוש לקדושין הג"ה.

ומיהו לקמן בתשובה השניה פתבתי לפקפק ע"ז דיש לחוש שלא הבינה כלל פ"י בטבעת זו דהיינו פינגערייל כו' וע"ש עוד מזה. עכ"ה): ו הא נדא להתיירא ועוד י"ל כי אפ"י אם הנה אומר ה"א מקודשת לי בפינפער זה.

י"ל דאין פאן קדושין דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי כמו באומר פנסי סלע זו שאני חייב ליכי כו' דה"נ הרי חייב לה ליתן הפינפער בשעת מעשה ואע"ג דהרשב"א בתשו' סי' א' רכ"ז כ' וז"ל ולא עוד אלא פשנתן לה סלע ולא הנפיר לה פרעון מעיקרא אינה יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי ואע"פ שהגיע זמן המלנה עכ"ל הקא ה"ל פהנפיר לה א פרעון מעיקרא שהרי קראה בעד החלון ואמר שיש תח"י פינפער טוב אז חזרה הבתולה כו' הרי אמר לה בפירוש שיתן לה תומ"י אנוש גאב פינפער טוב ועל אופן זה דוקא נתרצית ליקח השמרים וא"כ יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי ואע"ג דהתם בגמ' מייירי כשאמר לה בשעת נתינה פנסי סלע זו שאני חייב ליכי.

לקח בכה"ג הוא שי"ל דאע"ג שחזר בשעת נתינה ואמר לה התקדשי לי בו יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי כיון דסמוך לזה ממש אמר פנסי סלע זו שאני חייב ליכי כו'. ע"כ יכולה לומר אני סומכת על לשון ראשון אבל הקא שמה שקראה בעד החלון כו' הי' קודם למדידת השמרים ולנתינת הפינפער ובשעת נתינה אמר לה רק הרי את מקודשת לי כו' י"ל דאין לנו להוסיף לומר דגם בכה"ג יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי וע"ד שכ' בתשו' הרשב"א שם מאין לנו להוסיף על חידושו של נחמן כו' אף נראה דדוקא נדון דהרשב"א שם נקרא הוספה כמש"ש מאין לנו להוסיף כו' אלא שהנה חייב לה ושהיא יכולה לתפוס בו מן הדין עכ"ל אבל בנד"ז הרי חייב לה הפינפער ויכולה לתפוס מן הדין פינפער טוב שלו ול"ד למשכון וגם אפ"י אם הי' חייב לה ולא אמר תחלה שיתן לה הסלע פעת ע"ז ודאי י"ל ג"כ מאין לנו להוסיף כו' אבל הקא דאמר לה תחלה שיש תח"י פינפער טוב כו' אין זו הוספה דהיא היא דרב נחמן כיון שאנו רואים בנד"ז שהבתולה החזירה השמרים תחלה מחמת שהפינפער הנה גרוע א"כ גליא דעתה שאין רצונה ליקח עד שיתנו לה תומ"י פינפער טוב והבעה"ב קראה בעד החלון ואמר שיש תח"י פינפער טוב.

ועל סמך זה חזרה א"כ מצדה יש פאן מעשה המורה דמקפדת דוקא ליקח המגיע לה ועדיף מבגדון דרב נחמן דליפא מעשה מהאשה שרצונה דוקא ליקח החוב כו' לכו אף גם אם מצד המקדש עדיף קצת בגדון דרב נחמן י"ל דשקולים הם ויכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי פנין העדיפות שבגדון דרב נחמן מצד המקדש הוא מעט מזעיר שהרי גם בנ"ד קראה בעד החלון כו' ועי' במשנה ג' פ"ב דנזיר מעשה באשה אחת כו' ואמרו חכמים לא נתפוננה זו אלא כו' הרי מפני ההוכחה מבטלין הדבור שאמרה הריני נזירה ממנו שהדין שהיא נזירה ומפני ההוכחה אומרים דלא נתפוננה לנזירות וה"ה פאן איפא הוכחה גדולה ממה שהחזירה השמרים והפינפער שבלא צורה והלכה לה ולא חזרה עד שקראה והבטיחה ליתן לה פינפער טוב ששקויבלה אח"כ הפינפער ממנו ודאי לאנש גאב קיבלה אותו.

ועדיף ממחשבתו ניפרת מתוך מעשיו הנזכר בפ"ק דחולין (דף י"ג) והנה כמחשבה ומעשה דאפי' גבי קטן שם מהני לומר דלשם פן עשה וא"כ אף שהוא אמר לשון קדושין יכולה לומר דידי שקלי כ"ש שטוענת אח"כ שלא הבינה כלל לשון הקדושין.

וגם בנד"ז יש עוד מעליותא מבגדון דרב נחמן דהכא היא שלים מבעלת הבית שלא ששלחתה אחר השמרים וליקח פינפער אנש גאב א"כ מוכרחת לקבל האנש גאב אף ששמעה לשון הקדושין דאימת בעה"ב שלא עליה וסמכה טפי ע"ז שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי מבגדון שבגמ' דהתם הנה חייב לה ולא הנה לה לקבל פששמעה לשון הקדושין ואף שמגיע לה ממנו תהא מאמינתו כמו שהאמינתו עד הנה משא"כ הכא מאי הנה לה למיעבד ויש להסתייע ג"כ מחזקת שלים עושה שליחותו דה"נ פניונה לעשות שליחותה של גבירתה לקבל הפינפער לאנש גאב.

וגם מהר"מ בתשו' מיימוני דשייכי להלכות אישות סי' ג' נסתייע מחזקת שלים עושה שליחותו בענין קדושין יעו"ש ועי' במל"מ פ"ד מהל' בכורות קודם הלכה ז' דאף דקיי"ל דלא מהני חזקת שלים לקולא היכא דהשלם פתח לומר שהוא רוצה לעשות פעולה אחת אמרינן חזקת שלים עושה שליחותו ואפי' לקולא.

ולפ"ז בנד"ז ג"כ שאימת גבירתה עליה ונחזינו דקפדא טובא לקיים צווייה ולא לקחה פינפער רע י"ל דסמכינו יותר על חזקת שלים עושה שליחותו מבשאר שלים שלא ידענו ממנו שזהיר לקיים צווי המשלם וכינו דאפי' התם בעובדא דנורשכי אמרינן יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי כ"ש בנד"ז שאינו שלא וגם מעיקרא לא רצתה להאמינו שהרי חזרה השמרים כשלא נתנו לה פינפער טוב כו' ועי' לח"מ פ"ה הי"ב אבל גזלן כו' דאנן סהדי כו' וקרוב לזה י"ל בנ"ד דאנן סהדי כו' שהרי החזירה השמרים תחלה כו': אף הנה לכאורה אף אם נאמר דנ"ד הוי כהזכיר לה פרעון עדיין י"ל דלא דמי לנדון שבגמ' דאמר לה פנסי סלע זה שאני חייב ליכי משא"כ הכא עכ"פ לא הנה רק פאומר פנסי סלע שאני חייב ליכי שמתחלה אמר לה שיש לו פינפער טוב.

ולא אמר פינפער זה ולכן אח"כ כשנתן לה פינפער וא"ל הרי את מקודשת לי כו' י"ל דהוי קדושין ומצינו גבי משכון דחילקו החמ"ח והב"ש בסי' כ"ח ססעי' ג' ס"ק י"א דאע"ג דכ' הרשב"א דבאומר לה הלוגי דינר על משכון זה ונתנה לו המעות ואח"כ נתן לה המשכון לשם קדושין הנה ספק קדושין מ"מ אם אמר לה הלוגי על משכון סתם

ואח"כ נתן לה משפון לשם קדושין אפשר דאין פאן ספק דאפשר דיתן לה משפון אחר
לבטחון הלנאה וא"כ שפא כמ"כ גם לענין חוב יש לחלק בין אומר פנסי סלע זה שאני
חייב ליכי דאזי י"ל אין שקלי ודידי שקלי ולא באומר פנסי סלע שאני חייב ליכי דאפשר
א"י לומר דידי שקלי דיתן לה סלע אחר לחוב שקלה אף מדברי הב"ש שם ס"ק י"א
משמע בהדיא דדוקא גבי משפון חילקו פן אבל גבי חוב אין לחלק אא"כ לא אומר לה
פלל פנסי סלע שאני חייב לה וכ"מ ג"כ מלשון רמ"א שם בהגה"ה וכו' פשאמר לה פנסי
סלע שאני חייב לה כו' ולא כ' סלע זה והחמ"ח והב"ש לא השיגוהו ע"ז כמו שהשיגו
עליו גבי משפון וטעמם ונמוקם עמם דכף משמע ממ"ש הה"מ פ"ה הי"ב בשם הרשב"א
ונו"ל ומ"מ בשלא הזכיר פלל בתחלה פרעון אלא שהוא חייב לה מנה והגיע זמנו ואמר
הרי את מקודשת במנה זו ונטלתו ושתקה מקודשת אע"פ שלא שידך ואע"פ שאמרה לא
נתפוננתי להתקדש אלא כדי להפרע מחובי קבלתיו אינה נאמנת עכ"ל והוא מדברי
הרשב"א בחידושו ובתשו' דלעיל הרי משמע דוקא שלא הזכיר פלל בתחלה פרעון אבל
כשאמר לה פנסי סלע שאני חייב ליכי אף שלא אמר סלע זה ואח"כ נתן לה סלע ואמר
הרי את מקודשת לי בסלע זה אינה מקודשת ויכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי והטעם
י"ל משום דגבי משפון פיון דאפילו אמר לה תחלה הלוני דינר על משפון זה ס"ל
להרשב"א דקרוב לומר שא"י לומר אין שקלי ודידי שקלי משום דאין יכולה לתפסו
מדינא וכמ"ש הרשב"א שם בתשובה שאינו קנוי לה ולא משועבד לה יותר משאר נכסיו
ואינה יכולה להכניסו אלא כשאמר נכסיו עכ"ל ולכן ס"ל להחמ"ח וב"ש דבלא ייחוד לה
המשפון אין פאן ספק שאינה יכולה לתפוס משפון זה דהא כתיב והאיש אשר אתה נושה
בו יוציא אליה את העבוט ונרכו של איש להוציא פחות שבפלים ובדידך תליא רחמנא
שיתן איזה משפון שירצה א"כ ס"ל דאפשר שאין ספק שא"י לומר אין שקלי ודידי
שקלי דאיהו הוא דינא פיון שלא ייחודה לה למשפון ונותנו לשם קדושין אבל גבי חוב
שחייב לתת לה סלע ואמר לה שיתן לה סלע לסילוק חובה לכן כשאח"כ נתן לה סלע
יכולה לומר דידי שקלי שהרי הוא חייב לה סלע כזה ממש שנתן לה וכמ"ש הרשב"א
שם בחידושו דלענין דינא הדין עמה שאפי' לא הזכיר לה פרעון יכולה לומר דידי שקלי
דאילו הנה חייב מנה לשמעון ומנה ללוי וא"ל לשמעון הולך מנה זה ללוי שאני חייב לו
וקבלתו בשתיקה יכול לומר לו שמעון ללוי אין שקלי ודידי שקלי אבל לענין קדושין
דחזקה כל הנשים רוצות להתקדש כל שלא הזכיר לה פרעון מעיקרא לשם קדושין
נתפוננה עכ"ל והיינו דוקא כשאמר לה פרעון פלל משא"כ כשאמר פנסי סלע שאני
חייב ליכי הרי הזכיר פרעון יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי ועוד דנד"ז עדיף מהזכיר
פרעון שהרי היא תבעה הפרעון דוקא והוא הבטיחה שיתן לה הפרעון ולכן י"ל דמעלה
זו עדיף מכנסי סלע זו כו' שלא תבעה הפרעון ואעפ"כ יכולה לומר אין שקלי ודידי
שקלי ועי' לקמן בסמוך: הג"ה ודברי הרשב"א במשפון ג"כ יש להתלמד בהם עכמ"ש
דודי הה"ג מוהרי"ל ז"ל בשארית יהודה בתשו' דשייכי לחלק או"ח סי' זו ונו"ל ולענין
שעבוד ודאי דמעות קונות לכ"ע שנשתעבד בקבלת המעות בלבד בלי שום קנין דהא
למ"ד שעבודא דאורייתא (פב"ת דב"ב קע"ה ב') ה"ט דנשתעבד כמו שנשתעבד הערב
מן התו' כו' וע"ש ובתשו' דסי' ט' שזהו מחלוקת הר"ז"ה פ' כל שעה עם הרמב"ן
במלחמות שם בסוגיא (דף ל"א) נכרי שהלוה את ישראל על חמצו והנה בס' המקנה

בקו"א סי' כ"ח ס"ג ד"ה ביקש ממנה שתלנה לו מעות על המשכון כתב וז"ל עי' ב'רשב"א בתשו' שם דטעמא דכל זמן שלא משך לא קנה המשכון ולא ידענא מנא ליה הא דהא גבי מקח קיי"ל דמדאורייתא מעות קונות ולא משיכה אלא תקנת חז"ל משום שלא יאמר לו נשכרפו חטיף בעליה כו' וגבי משכון לא שייך האי טעמא דנתן המעות ולא נתן המשכון אין אחריות המשכון על המלנה כו' א"כ מנ"ל דתקנו חכמים בזה מעות אינו קונה עכ"ל והנה בש"ע ח"מ סי' קצ"ח ס"ו י"א דשכירות המטלטלין נקנה בכסף דליפא למיחש שמא יאמר לו נשכרפו חטיף בעליה דכיון שהגוף שלו טרח ומציל עכ"ל והוא ממ"ש הב"י רס"י הנ"ל בשם הר"ן בנמוק"י פ' ה'הב"ב וז"ל כ"ש במלנה על המשכון דנקנה לו המשכון לשעבודו אף שהוא עדיין אצל הלנה ויש להעיר עוד מדברי בעה"ת שער מ"ח דין א' בשם הרמב"ן ובש"ע ח"מ סי' ל"ט ס"ז ובש"ע שם וא"כ פיון ש"ל שיש לה שעבוד במשכון זה דוקא וגם הענינים סמוכים זה לזה שהיא מלנה לו הדינר על משכון זה ע"פ בקשתו והיא נותנת לו הדינר והוא נותן לה המשכון א"כ י"ל אין שקלי ודידי שקלי ועוד דאף אם לא קנתה המשכון מ"מ אם לא יתן לה המשכון מחויב להחזיר לה המעות שהלנתה לו שהרי לא הלנתה לו כ"א על משכון זה ודמאי להא דאמרינן בב"מ פ'ק ה'אןמנין (דע"ט סע"א) אילמא בספינה זו ויין סתם אם נתן אמאי לא יטול נימא הב לי ספינתא ופרש"י הב לי ההוא ספינתא גופא דהא אמרת לי ספינה זו כו' וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם דאי מייתי ליה אחריתא אמר ליה לא שקילנא אלא ההיא דאגירנא מינה כו' ובש"ע ח"מ סי' שי"א ס"א שהקפדה גדולה יש בספינה זו כו' וכמ"כ ודאי יש הקפדה בין משכון למשכון ואף אם נאמר דשם גבי ספינה זהו משום שטבעה יינו לכן כל שיש הקפדה לא מחייבין אותו זהו שם שנטבע הספינה (ואינה) [ויינה] ע"כ זה שבעל הספינה יהיה הדין שלא יוכל להביא אחרת הטובה כזו הוא דוקא משום שנטבע יינו אבל בנד"ז שהמשכון שהלנתה עליו קיים בידי הלנה י"ל ודאי אם אין רצונו ליתנו לה מחויב להחזיר לה המעות וראיה ממ"ש בגמ' פ' ה'הב"ב (דף מ"ה סע"ב) אי אמר ליה מארנקי חדשה יהיבנא לך לא מציי יהיב ליה מארנקי ישנה אע"ג דעדיפא מינייהו וכ"ש ה"א גבי משכון שיכולה לומר אין רצוני להלוות רק על משכון זה דוקא מאיזו טעם שיהיה.

וא"כ פיון פשלא יתן לה המשכון זה מחויב להחזיר לה הדינר הרי יש לה תביעה על המשכון הנה שמחויב ליתן לה משכון זה דוקא ואם לאו מחויב להחזיר לה הדינר וכיון שאין דעתו להחזיר לה הדינר כ"א שמקיים דברו ונותן לה אותו המשכון כמזכיר אף שאומר ג"כ לשון קדושין י"ל שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי כסברת השואל שם בהרשב"א ומ"ש הרשב"א וז"ל מ"מ משכון זה אינו קנוי לה ולא משועבד לה יותר משאר נכסיו ואינה יכולה להכניסו אלא כשאר נכסיו עכ"ל יש להשיב ע"ז דלדעת הש"ע ח"מ סי' קצ"ח ס"ו י"ל שמשועבד לה בנדאי ע"י הדינר שהלנתה לו עליו דשעבוד מטלטלין נקנה בכסף כמו שכירות מטלטלין אף שכתב פן רק בשם י"א ואין זה ברור לגמרי מ"מ פיון שעכ"פ אם לא יתן לה משכון זה מחויב להחזיר לה הדינר א"כ משכון זה משועבד לה יותר משאר נכסיו ועוד ה'א אמרינן אטו פוליה נשי דינא גמירי ולכן פיון ש"ל שפסבורה אין שקלי ודידי שקלי אין מקבלתה המשכון ראיה והודאה שהיא מתרצית על קדושין.

שְׁהָרִי י"ל דְּקַבְּלָתָהּ הִנֵּה בְּכַדִּי שְׁתַּהֲיֶה בְּטוּחָהּ בְּהַדְיָנָר שְׁהַלּוּוּתָהּ לֹו שַׁע"מ פֶּן שְׁיִתֵּן לָהּ מִשְׁכּוֹן זֶה הַלּוּוּתָהּ לֹו וְכָל שְׂאִין מְקַבְּלָתָהּ רֵאזָה שְׁדַעְתָּהּ לְהַתְקַדֵּשׁ לֹו י"ל דְּאִינוּ קְדוּשִׁין כְּמוֹ גְּבִי פְּנֹסִי סְלַע זֹו שְׂאֲנִי חֲזִיב לִיכִי כו': וּמ"ש הַרְשָׁב"א וְטַעַמָּא דְּמִקְלָתָא מְשׁוּם דְּסַתָּם אִשָּׁה נִיחָא לָהּ לְהַתְקַדֵּשׁ מִדְר"ל דְּאָמַר טָב לְמִיתַב טָן דְּוִי כו' אִין זֶה מְסַפִּיק אַא"כ שְׁדִיָּךְ תַּחֲלָה הָא לֹאוּ הִכִּי לֹא סְמַכִּינוּ ע"ז דְּהָאִשָּׁה נְקִיבָתָהּ דְּוִקָא וְתַדַּע דַּא"כ הַתְקַדְּשִׁי לִי בְּדִיָּנָר שְׁל פְּסָרְךָ וְנִמְצָא שְׁל זֶהָב שְׁשֹׁנָה כ"ה דִּינָרִי כְּסָרְךָ אִמְרִי אִינָה מְקַוְדָּשָׁתָא ו'וּ בְּעִינֵי דַעְתָּהּ מִמֶּשׁ וְעִי' בְּחִידוּשֵׁי הַרִיטְבָ"א דָּף י"ג, ע"א) גְּבִי סְבָרָה אִי שְׁדִינָא וּמִיִּתְבָּדָא מִיִּחְזִיבָנָא בְּהוּ הַהוּבָא לְעִיל וּבְחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א שְׁם דְּבְעִינֵי דְעַבְדָּא עֲוֹבְדָא דְמוֹכַח דְּנִיחָא לָהּ וְעִי' עוֹד בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א פ"ק דְּקְדוּשִׁין דָּף י"ג א' (בד"ה פְּנֹסִי סְלַע זֶה שְׂאֲנִי חֲזִיב לִיכִי כו' וְהוּא שְׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ אֲבָל הִנֵּה [חֲזִיב] לָהּ וְלֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ וְאָמַר לָהּ הַתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנָה זֹו וְאִשְׁתִּיקָה מְקַוְדָּשָׁתָא כו' עכ"ל וּפְלִי הַגָּאוֹן מֵהוּ' יְהוֹנָתָן ז"ל בְּסִפְרוֹ בְּנֵי אֶהוּבָה פ"ה מַה"א הִי"ב דְּמִיָּנָרִי שְׂאָמַר לָהּ פְּנֹסִי סְלַע זֶה שְׂאֲנִי חֲזִיב לָהּ וְחִזְרָא מְדַבְּרִי וְאָמַר לָהּ הַתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ דְּכִינֵן שְׁהוּא תוֹף זְמַן פְּרַעוֹן ס"ל דְּחִזְרָתוֹ חִזְרָה וְאִינָה יְכוּלָה לֹוּמַר אֲדַבְּרוּךְ הָרַאשׁוֹן סְמַכְתִּי פִּינֵן שְׁהוּא תוֹף זְמַן פְּרַעוֹן וּבִט"ז ס"ק ה' וּבִב"ש ס"ס"ק ט' חוֹלְקִים עַל דִּין זֶה וְדִין זֶה י"ל לֹא גָרַע מִגְּבִי מִשְׁכּוֹן זֶה אִף בְּאַמַּת הַבְּנֵי כ' דְּאִינוּ חוֹלְקִים אֲלֵא בְּאוֹמַר פְּנֹסִי סְלַע זֶה שְׂאֲנִי חֲזִיב לָהּ וְהַתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ וּבְזֶה גַם הַרְשָׁב"א ס"ל פֶּן אֲבָל בְּאוֹמַר פְּנֹסִי סְלַע זֹו שְׂאֲנִי חֲזִיב לָהּ וְחִזְרָא וְאָמַר לֹא לְשֵׁם פְּרַעוֹן אֲנִי נּוֹתְנּוֹ לָהּ אֲלֵא לְשֵׁם קְדוּשִׁין יוֹדוּ דְּהוּי קְדוּשִׁין פִּינֵן שְׁהוּא תוֹף זִמ"פ וּכ"כ בַּעַצ"א ס"ק י' וּמ"מ הַדִּין דְּמִשְׁכּוֹן זֶה צ"ע פְּאֲשֶׁר בְּהַסְמָ"ק הַנִּיחּוֹ בַּצ"ע: קִצְוֹר דִּינוֹ דְּהַרְשָׁב"א ס' אֶל"ף רכ"ז צ"ע דִּין בְּחוּב פְּשְׁהוּא תוֹף זִמ"פ אִם אָמַר פְּנֹסִי סְלַע זֹו שְׂאֲנִי חֲזִיב לִיכִי וְחִזְרָא וְאָמַר לֹא לְשֵׁם פְּרַעוֹן אֲנִי נּוֹתְנּוֹ לָהּ אֲלֵא הַתְקַדְּשִׁי לִי בּוֹ י"ל אִפִּי קִיבְּלָתוֹ בְּשִׁתִּיקָה מְקַוְדָּשָׁתָא עכ"ה) וּמ"מ לִפְמִ"ש הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ' שְׁם וּבְחִידוּשֵׁי דְלַבָּה"ג וְרִש"י וְהַרְמַב"ם י"ל שְׂאֵף כְּשִׂאָמַר פְּנֹסִי סְלַע זֶה שְׂאֲנִי חֲזִיב לִיכִי וְחִזְרָא וְאָמַר לָהּ לֹא לְפְרַעוֹן אֲלֵא לְקְדוּשִׁין אִפִּי קִיבְּלָתוֹ בְּשִׁתִּיקָה אִפ"ל דְּמְקַוְדָּשָׁתָא וּבְחִי' הַנִּיחַ זֶה בַּצ"ע וְהִבִּיאוּ הַה"מ פ"ה הִי"ב וְהַרְמַ"א הִבִּיאוּ ג"כ ס"ג בְּשֵׁם י"א וְעַחֲמ"ח וּב"ש שְׁם וּבַעַצ"א ס"ס"ק ח' וַא"כ הִיכָא שְׁלֵא אָמַר תַּחֲלָה פְּנֹסִי סְלַע זֶה רַק סַתָּם שְׁיִתֵּן לָהּ סְלַע כו"ד אֲזֵ אִפִּי בְּשַׁעַת נְתִיבָהּ לֹא אָמַר לֹא לְפְרַעוֹן אֲלֵא לְקְדוּשִׁין כ"א שְׂאָמַר לְשׁוֹן קְדוּשִׁין לְבַד ה"ל כְּמוֹ גְּבִי פְּנֹסִי סְלַע זֶה שְׂאֲנִי חֲזִיב לִיכִי וְאָמַר אַח"כ לֹא לְפְרַעוֹן כו' דְּהִכָּא נְתִיבָהּ סַתָּם לְקְדוּשִׁין ה"ל כְּמִפְרָשׁ דְּהַתָּם לֹא לְפְרַעוֹן כו' דְּהַתָּם כְּשִׁלָּא פִי' לֹא לְפְרַעוֹן דַּעְתּוֹ שְׁתַּתְקַדֵּשׁ וְשְׁתַּהֲיֶה נְפָרַעַת מִשָּׂא"כ הִכָּא כְּשִׁלָּא אָמַר תַּחֲלָה פְּנֹסִי סְלַע זֶה א"כ כְּשִׁנְתָּן לָהּ אַח"כ סְלַע לְקְדוּשִׁין וְדַאי אִין הִפִּי' שְׁתַּהֲיֶה נְפָרַעַת ג"כ וּמִיָּהוּ אִין זֶה מְוַכְרַח דְּהָא הַרְמַב"ם פ"ה הִי"ב וְכֵן בַּש"ע סכ"ח ס"ג לֹא הִזְכִּירוּ לְשׁוֹן פְּנֹסִי סְלַע זֶה שְׂאֲנִי חֲזִיב לִיכִי כ"א הַחֲזִיר לָהּ חוּב וְאַעֲפ"כ כ' בְּאוֹמַר לָהּ ה"א מְקַוְדָּשָׁתָא וְכו' יְכוּלָה לֹוּמַר אִין שְׁקִלִי וְדִידִי שְׁקִלִי (וְלִהַרְשָׁב"א הִינּוּ פִּינֵן שְׁלֵא אָמַר לֹא לְפְרַעוֹן כו').

א"כ נד"ז נְמִי שְׁמוּבָן מְהַעֲנִין שְׁמַחֲזִיר לָהּ אֲנִשׁ גָּאָב אַע"פ שְׂאָמַר לְשׁוֹן קְדוּשִׁין אִינָה מְקַוְדָּשָׁתָא פִּינֵן שְׁלֵא אָמַר לֹא לְפְרַעוֹן כו' וְעוֹד דְּהָא מְבִנְאָר בַּחֲז"ר דְּאָף גַּם לְשַׁטַּת בַּה"ג וְרִש"י וְהַרְמַב"ם הוּא צ"ע דְּבַאָמַת אִף כְּשִׂאָמַר לֹא לְפְרַעוֹן אִמְרִי נִיזִיל בְּתַר דַּעְתָּהּ פִּינֵן דִּיכּוּלָה לֹוּמַר אִין שְׁקִלִי וְדִידִי שְׁקִלִי כו' וְלִשָּׂא"פ י"ל וְדַאי אִינָה מְקַוְדָּשָׁתָא וְנַד"ז שְׁלֵא

אמר בפירושו לא לפרעון כו' י"ל שאין לחוש ועוד דנד"ז הרי בשעת קדושים אמר בטבעת זו א"כ אדרבה מוכח דלא חזר בו מנתינת הפינפער לאנש גאב דהא לא אמר שמקדשה בהפינפער כ"א בטבעת כו' ואע"ג דאין פאן טבעת י"ל דבאמת לשחוק פיון כו' ולכן עכ"פ לא דמי למ"ש הרשב"א פשחור ואמר לא לפרעון אלא לקדושים בסלע זה משא"כ הקא שאמר בטבעת זו ועו"ל דנ"ד שאני דאיפא הוכחה טובא דלשם אנש גאב קבילתיה שיהרי ראינו שמתחלה פשלא היה לו אנש גאב טוב החזירה השמרים א"כ קפדה ליקח אנש גאב דאימת גבירתה עליה והיא דאיפא הוכחה ודאי אפי' לא אמר פלל פנסי סלע זה שאני חייב ליכי אינה מקודשת וכמ"ש הלח"מ פ"ה הי"ב ליישב הא דגבי חטף סלע מידה אינה מקודשת אף שלא אמר תחלה פנסי סלע זה דגבי גזל אע"ג דנתנו לה סתם אנו סהדי דהיא קיבלה בחזרת הגזל שלה כו' ע"ש ועי' ב"ש סי' כ"ח סק"ז מיהו יש לומר הטעם בע"א דבלא"ה לא דמי כ"כ חטף סלע מידה לחוב.

דגבי חוב הרי הסלע הוא שלו ממש ויש במה שתתקדש רק החסרון משום דאין פאן ראי' שנתרצית לקדושים פיון שחייב לה ויכולה לתפוס סלע זה מן הדין ומ"מ פיון שהוא עדיין שלו ואומר שנתנו לקדושים והיא מקבלתו אין תולין דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי אא"כ אמר לה תחלה פנסי סלע זה שאני חייב ליכי כו' דאל"כ ליפא הוכחה לבטל הקדושים שמקדשה בסלע שלו והיא מקבלת.

משא"כ גבי חטף סלע מידה שמקדשה באותו סלע שחטף ממנה שהוא שלה וע"י מה יחולו הקדושים הא לא נתן לה מאומה. א"כ כל דליפא הוכחה להיפך דאחילתי' הסלע פמו בשדוק אינה מקודשת ע"כ אף אם לא אמר תחלה פנסי סלע זה שחטפתי ממך אינה מקודשת ול"ד לחוב פנ"ל מיהו אם נאמר דחטף סלע מידה מיידי שקידשה לאו דוקא בסלע זה שחטף מידה אז בטל חילוק זה אף בגמ' (דף נ"ב סע"א) איתא שחטף סלע מידה וקידשה בו ומ"מ י"ל ה"ה שקידשה בסלע אחר ועוד דאפשר גם לר' שמעון דס"ל סתם גזילה יאוש בעלים מודה בחטף סלע מידה וקידשה בו דאינה מקודשת משום דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי וא"כ צריכין אנו לחילוקו של הלח"מ אלא שאין ראיה ע"ז דר"ש מודה בדין זה וגם אין ראי' דמיידי בסלע אחר ולפ"ז אין מוכרחים ד' הלח"מ ומ"מ בנד"ז דאיפא הוכחה טובא דמקפדת ליקח האנש גאב וגם קראה תחלה בעד החלון ואמר שיתן לה פינפער טוב אף שלא אמר תחלה פינפער זה מ"מ יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי ואף אם אין פל היתר מהנה שני היתרים מספיק בפ"ע מ"מ בהצמדם יחד נראה דנדאי יש להתיר דכיון שאמר בטבעת זו והרי הוא פינפער דפחות הרבה מדמי טבעת אין לדון שנתקדשה רק משום דכיון דפשטה ידה וקבלה סברה וקיבלה כמ"ש הרשב"א מהא דקדושים (דף ח' סע"א) ובנד"ז הרי קרוב הדבר שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי וא"כ מנלן דסברה וקיבלה כו': קיצור מתשובה הנ"ל מ"ש הרשב"א גבי התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש שאם ראתה שהוא של דבש י"ל דהוי מקודשת משמע ברבינו ירוחם שי"ח ע"ז ובעצי ארזים הביא ראיה לדבריהם ומיהו בספר המקנה הביא ראי' להרשב"א מדברי ר' שמעון שבמשנה גם לכאורה הרמ"ה דכתב פיון ששמע הבעל ושתק נתבטל התנאי משמע דלא ס"ל כהרשב"א דהא ס"ל דלאו בדידה לחוד תליא והיינו משום דאמירה דהבעל גרוע ומאי מהני הא דסברה וקיבלה: ולכאורה יש ראי' לזה מהגמ' (ד"נ) פיון דאתניה כו' ואף שמסתמא התנאי לטובת האשה

מ"מ אם לא נתקנים אע"פ דהיא סברה וקניבלה בטל המעשה פדמוכח בב"ב (דף ע"ז) ובב"י בח"מ סי' רמ"א סי"א וסי' רמ"ג ס"ח ויש לחלק דדוקא בע"מ שאני פהו וכה"ג אבל הקא שאמר בכוס זה של יין ושניהם רואים שהוא של דבש לא גרע מתנאי שא"א לקנימו דהתנאי בטל והמעשה קיים ומיהו ז"א פיון שלא בדרף תנאי אמר פן אין לקנים המעשה מחמת דה"ל פתנאי שא"א לקנימו דמ"מ י"ל שלא עשה המעשה עי' רמב"ם פ"ט מה"ג הל' ו': מיהו לא דמי דהתם בהרמב"ם י"ל שעדיין לא חל המעשה כלל אבל הקא הרי עשה המעשה קדושין וכוס זה מצד עצמו די שתתקדש בו א"כ מפני שעירב דבר שוא לא תתבטל המעשה פיון שלא התנה וא"כ י"ל הרמ"ה דכ' דינו גבי תנאי לא פליג כלל על הרשב"א וכן מוכח מהטור ואין להקשות על הרשב"א מהרני נזיר מן הגרוגרות ומערך פלי דשאני התם דנזירות בגרוגרות ליפא אבל הקא קדושין שייכי ע"י דבש פמו ע"י יין וא"כ המעשה אינו לבטלה רק בהדבור סותר קצתו את קצתו אם פן אנו אומרים שהדבר הבטל היינו מה שפאמת נראה לעין שהוא שוא ושקר ועי' בב"י בח"מ סי' מ"ב ס"ח וכיון דדבריו סותרים זא"ז כו' ובתשו' ח"ץ סמ"ד והמאמר שהוא לאין יחשב כו': ואף שנת' ליישב דעת הרשב"א עכ"ז הראות שהביא יש ליישב דלק"מ להחולקים ע"ז ויש להקשות על הרשב"א מדיד' אדידיה היינו מהדין הנז' בש"ע סי' מ"ב ס"ג וצריף לחלק דהתם ידוע יותר שהמקדש בלא עדים לאו פלום הוא לכף יכולה לומר דלשחוק פיונה ולכן אף אם היא מודה דלקדושין פיונה לאו פלום הוא לפ"ד הח"מ והב"ש שם משא"כ הקא משום שאמר של יין והוא דבש אינו פשוט כ"כ דלא הוי קדושין פיון דסברה וקבלה לכף לא יכלה לומר לשחוק פיונה מיהו לפ"ד מהרמ"פ דגם שם דוקא בטוענת דלשחוק פיונה לא הנה קדושין ולא במודה וכ"ד הרמב"ד הובא בש"ג פז"ב לפ"ז אפשר שגם בנד"ז דשל יין נהרי הוא דבש אם טוענת דלשחוק פיונה לא אמר הרשב"א דמקודשת גם יש להעיר מנתן הוא ואמרה היא דספיקא הנה ותיישין מדרבנן וה"נ אע"ג דאמר הוא פיון שאמר של יין והוא דבש י"ל דה"ל פאמרה היא כו': ומ"מ למעשה יש לדון בדינו דהרשב"א דהוי ס"ק מדאורי' לכה"פ וא"א להקל מהטענה שלה ללשחוק פיונה אף בנ"ד יש להקל דהא פל טענת הרשב"א משום דנדאי סברה וקניבלה ובנ"ד קרוב הדבר להפך שלא נתפונה רק לקבל אנוש גאב המגיע לה.

ואף אם הוא ספק עכ"פ דלא סברה וקניבלה יש להקל פיון שאמר בטבעת זו והוא פינפער עליה הראיה שסברה וקניבלה ונהרי אם בשעת מעשה לא ראתה שהוא פינפער אין בכאן חשש קדושין כלל אף אם לא היה מגיע לה פינפער משום דילמא לא סברה וקניבלה א"כ הקא דמגיע לה פינפער והיא בע"ח דוחק לגבות הפינפער וא"כ אף כשראתה שהוא פינפער ה"ל פמו לא ראתה דהא גם כשראתה י"ל יותר שלא סברה וקניבלה לקדושין כלל כ"א לגבות הפינפער שהיא מוכרחת לגבותו ולקבלו קושיא על דין הנ"ל דסי' מ"ב ס"ג מהדינים שבב"ש סי' ל"א ס"ק כ"א שהוא גמרות מפורשות וישוב קצת ע"ז: עוד צד להתיר דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי פיון שחייב לה אנוש גאב והזכיר שיתן לה ואע"ג דלא אמר בשעת נתינה ממש פנסי סלע זה שאני חייב ליכי כ"א מקודם כשקראה בעד החלון נגד זה איכא עדיפות מצידה דעשתה מעשה והחזירה השמרים והלכה לה ולא חזרה עד שהבטיחה ליתן לה פינפער טוב א"כ מוכח דאדעתא דהכי דייקא קניבלה הפינפער ועדיף ממחשבתו ניקרת מתוך מעשיו וגם אימת גבירתה עלה ובנדאי

לְאֹשׁ גָּאֵב שְׁקֵלָה: לְכַאוֹרָה יֵשׁ פֶּאֶן עוֹד חֶסְרוֹן דְּגַם כְּשִׁקְרָאָה לֹא אָמַר כְּפִי סֵלַע זֶה רַמְסֵי סֵלַע וְגַבֵּי מִשְׁכּוֹן חִילְקוֹ בֵּין מִשְׁכּוֹן זֶה לְמִשְׁכּוֹן (בְּלֹא זֶה).

מִיְהוּ מוֹכַח מִהֶרְשֶׁבֶ"א וְהֵה"מ וְרַמְ"א וְחַמ"ח וּב"ש דְּגַבֵּי חוּב אֵין חִילּוּק וְיֵשׁ טַעַם לְחִלְקָא בֵּין חוּב לְמִשְׁכּוֹן לְעֵנִין זֶה מִיְהוּ לְפַמ"ש בַּחֲה"ר בְּשֵׁם בַּה"ג רַש"י וְרַמְבַּ"ם יֵשׁ לְחוּשׁ קֶצֶת מִיְהוּ אֵינוֹ מְוַכָּרָח וְעוֹד הֵיכָא דְאֵיפָא הוֹכְחָה כ"ע מוֹדוֹ וְהֵכָא אֵיפָא הוֹכְחָה דְלְאֹשׁ גָּאֵב קְבִילְתִּיהָ כְּנ"ל: סִימָן קוֹ עֵינִין בַּש"ע ח"מ ס' רל"ב ס"ג בַּהֲגַה"ה מְכַר לֹו כְּפִי שְׁלַעֲזָן וְאָמַר לֹו שְׁהוּא שָׁל זֶהָב הוּאֵיל וְהִלּוּקְתָּ חֲזִי לִיָּה מְצִי אָמַר לִיָּה דְטוֹב כְּפִי שְׁלַע זֶהָב אֲמַרְתִּי וְהוּא מִהֶנְמוֹק"י פ' בֵּית פּוֹר גַּבֵּי עֲנֻבָדָא דְרַב פְּפָא בַּגְמ' (דָּף ק"ו).

וְהִנֵּה הַנ"י שָׁם כ' אֶבֶל גַּבֵּי פֶרְדָּס אֲמַרְי' דְּבַעֲיָנָן דְּמַתְקַרֵּי פֶרְדָּס וְאֵע"ג דְּקֵאֵי בְּגוּיָה דְהוּי כְּפֵעִין פֶּרְדָּס זֶה וְהוּא עֵנִין הַנְּזַפֵּר בַּב"מ ר"פ הַמְקַבֵּל (דָּף ק"ד ע"א) וּבַב"ב (דָּף ז' ע"א) וְהוּא דְּמַתְקַרֵּי פֶרְדָּס אַף לְכַאוֹרָה בַּגְמ' אֵין הֶכְרַח דְּמִיָּרִי דְּקֵאֵי בְּגוּיָה מִיְהוּ הַתּוֹס' בַּב"ב שָׁם ד"ה וְהוּא דְּקָרוּ כְּתָבוּ בְּהִדְיָא פֶּן וְנֶאֱפִילוּ אִם רוּאָה בְּשַׁעַת מְכִירָה שְׁאֵין שָׁם בֵּית פּוֹר יָכוֹל לֹוּמַר סְבוּר הֵייתִי שְׁהֵיָה מְשָׁלִים לִי בֵּית פּוֹר וְצ"ל הָא דְּבַעֲנֻבָדָא דְרַב פְּפָא לֹא אֲמַרְי' שְׁיָכוֹל לֹוּמַר סְבוּר הֵייתִי שְׁיִשְׁלִים לִי הֵיָינוּ מְשׁוּם דְּאָמַר לִיָּה כְּסִימָנִיו וּמְצָרִיו וְהִנֵּה הַנ"י כ' וְטַעַמָא דְּשִׁנֵּי הַתָּם דְּמְצִי אָמַר לֹוּקַח הֵייתִי סְבוּר כִּי אָמַר לִי פֶרְדָּס דְּבַעֲזִי לְמִימַר שְׁיַעֲשֶׂהָ שָׁם פֶּרְדָּס וְזֶה כְּפֵעִין מ"ש הַתּוֹס' הַנ"ל סְבוּר הֵייתִי שְׁיִשְׁלִים לִי כו' מִשָּׂא"כ גַּבֵּי מְכַר לֹו כְּפִי עֵץ וְאָמַר לֹו שְׁהוּא שָׁל זֶהָב לֹא שְׁיָיֵף לֹוּמַר פֶּן כִּי אֵיף יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ שְׁיִהְיֶה כּוֹס שָׁל זֶהָב עַכ"פ מוֹכֵן מִזֶּה הֵיכָא שְׁאֲפָשֶׁר לְנִתְקוֹ לְעֵנִין הַלְשׁוֹן שְׁהַזְפִּיר יָכוֹל הִלּוּקַח לֹוּמַר סְבוּר הֵייתִי כו' וְכִמוֹ שְׁפִי בַח'י אֲנֹשִׁי שָׁם שָׁם.

וְא"כ לַפ"ז בַּנ"ד שְׁנַתָּן לָהּ פִּינְפֵעַר וְא"ל הַתְּקַדְשִׁי לִי בְּטַבְעַת זֹו אֵע"ג שְׁרָאָתָה שְׁהוּא פִּינְפֵעַר י"ל כְּסְבוּרָה הֵייתִי שְׁיִשְׁלִים עַד שְׁיִוְכְלוּ לְקַנּוֹת טַבְעַת קַדּוּשִׁין הַנְּהוּג וְה"ל כְּדִין הַתְּקַדְשִׁי לִי בְּמִנְהָ וְנָתַן לָהּ דִּינָר דְּמִקְוֵדָשֶׁת וְיִשְׁלִים וְכ' הַב"ש בַּס'י כ"ט ס"ק י"ב דָּאֵם לֹא נָתַן הַשָּׂאֵר בְּטַלִּים הַקַּדּוּשִׁין כו' ע"ש וְעוֹד כֵּינֵן דְּמַהֲנֵי טַעֲנָה דְלֹוּקַח סְבוּר הֵייתִי שְׁיִשְׁלִים לִי כַּמ"ש הַתּוֹס' אוֹ מ"ש הַנ"י שְׁיַעֲשֶׂהָ שָׁם פֶּרְדָּס.

ה"ה י"ל דְּמַהֲנֵי הַטַּעֲנָה דְּקַבְלִיתִי לְאֹשׁ גָּאֵב כו' דְּמַאיִזוּ טַעַם מַהֲנֵי טַעֲנוֹת הַנ"ל הֵיָינוּ מֵאַחַר שְׁאָמַר בֵּית פּוֹר וּפֶרְדָּס. ה"נ י"ל מֵאַחַר שְׁאָמַר בְּטַבְעַת זֹו וְנִרְאִיתִי שְׁאֵינוֹ טַבְעַת ע"כ וְדָאֵי שְׁחוּק הוּא וְקַבְלִיתִי עַל אֹשׁ גָּאֵב כו' סִימָן קז עוֹד תִּשּׁוּ עַל הַנ"ל: א הֶרַב הָאוּסַר מִי הֶכְרִיחָה לְקַבֵּל בְּשִׁתְיָקָה פְּהוּדָאָה הֵיָה לָהּ לֹוּמַר תָּן לִי מַה שְׁאֲתָה חֲיִיב לִי וְדָמִי לְמִי שְׁבַקְשׁ מִמֶּנָּה שְׁתַּלְנָה לֹו מְעוֹת עַל מִשְׁכּוֹן כו' הָרִי אֵע"פ שְׁהֵיָתָה מְוַכָּרַחַת לְקַבֵּל הַמִּשְׁכּוֹן כֵּינֵן דְּבַכְף הוּי הַתְּנָאֵי אֵע"פ"כ כֵּינֵן דְּקַבְלִיתָהּ בְּשִׁתְיָקָה הוּי קִידּוּשִׁין עַכ"ל הִנֵּה מ"ש הִי לָהּ לֹוּמַר קִוְשִׁיאָ כְּזוֹ מְבִנְאָר בְּהֶרְאִשׁוּנִים גַּבֵּי סְבָרָה אֵי שְׁדִינָא לָהּ מְחִיבָנָא בְּהוּ (דָּף י"ג ע"א) שְׁמְבִנְאָר בְּחִידּוּשֵׁי הֶרִיטְב"א שָׁם הַקֶּשֶׁה הֶרָאָב"ד אֵי מְשׁוּם הָא הוּא דְלֹא שְׁדִיתִינָהּ תִּשְׁדִּינָהּ וְלִימָא לִי שְׁקוּל פְּקוּדוּנָהּ דְּהַשְׁתָּא לֹא מְחִיבָא בְּהוּ כו' וְתִיָּרְצוּ דְהֵכָא אֵין אָנוּ בָּאֵין לְדוֹן אֶלָּא עַל שְׁתִּיקָתָהּ וְעַכּוּב הַמְעוֹת אִם הִיא הוּדָאָה שְׁמוּדָה בְּקוּדּוּשִׁין אוֹ לֹא כו' וְאֵיָּהֵי לֹא בְּעִיָּא לְמִיטְעוֹן בְּהִדְיָה וְלֹא לְמִימַר אֵינִי רוּצָה בְּקוּדּוּשִׁין וְלֹא לֹוּמַר לֹו טוֹל אֶת שְׁלָףֵי אֵי מְשׁוּם כְּסוּפָא וְצִנִּיעוּתָא אֵי מְשׁוּם דְּמֵאֲנִס לָהּ דְּבוּרִיָּה עַכ"ל וְא"כ כַּמ"כ י"ל הֵכָא דְמַה שְׁלֹא הִשִּׁיבָה לֹו זֶהוּ מְשׁוּם כְּסוּפָא וְצִנִּיעוּתָא אוֹ מְשׁוּם דְּמֵאִיס לָהּ דְּבוּרוֹ וְהֶרְשֶׁבֶ"א

שם תירץ בענין אחר ונ"ל סברה אי שדינא להו מתבדי ומחיבנא בהו וא"ת לימא ליה לא י"ל דלא איכפת לה פינן דלאו מידי קא עבדה דמוכח דניחא לה וכן פרש"י והא דלא מחאי משום דלא איכפת עכ"ל והנה מ"ש דלא קא עבדה מעשה צריף פירוש דהא י"ל דהאחיזה שאוחזות המעות ואינה משלכת אותם חשיב מעשה לדעת רב אשי במכות פ"ג (דף כ"א ע"ב) דאומר אפי' לא שקה אלא פדי לפשוט וללבוש חייב וכמ"ש במ"א [בסי' ד'] וצ"ל דכוננתו שאינו מעשה גמור המורה בקום עשה שרצונה להתקדש לכן אינה מחוייבת לומר לו לא א"כ גם בנד"ז פינן שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי אין קבלתה מעשה המורה על שרצונה להתקדש ולכן אינה מחוייבת כלל להשיב לו לא (קיצור).

מ"ש הי' לה לומר ככר פתבו הרשב"א והריטב"א דאין מחוייבין אותה שתאמר לו לא וסגי במה דאין ממנה הודאה על קדושין משום דלא עבדה מעשה גמור וה"ה בדעבדה מעשה כשהמעשה אינה הודאה על קדושין משום שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי): ומ"ש ודמי למי שביקש ממנה שתלנה לו מעות על משכון הרי גבי משכון ג"כ אין הטעם משום שלא טענה עמו אלא משום דס"ל להרשב"א דמשכון זה עצמו אינו קנוי לה ולא משועבד לה יותר משאר נכסיו כו' ומדמה זה לאילו הי' חייב לאשה מנה והגיע זמנה של מלנה ונתן לה פלי ואמר לה התקדשי לי בזו משא"כ הכא שחייב ליתן לה פינפער טוב ובהם הם עסוקים א"כ מטבע פינפער שצריף ליתנו לה תומ"י בדוקא ונתנו לה ודאי יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי.

ואין פאן שום הודאה על קדושין אף אם הי' אומר לה הרי את מקודשת לי בפינפער זה וא"צ כלל לטעון עמו פינן שי"ל דלא מידי עבדה דקבלתה הפינפער היא צריכה לקבל המגיע לה ומן כרחת לקבל גם י"ל דנד"ז עדיף מכנסי סלע זה שאני חייב ליכי דהתם היא לא התחילה כלל לתבוע ממנו הסלע רק הוא התחיל כנסי כו' ואעפ"כ יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי אבל הכא היא הקפידה מאד על הפינפער אנוש גאב והחזירה השמרים כשהפינפער לא הי' טוב ולא חזרה ליקח השמרים אלא בשביל שהבטיחה שיתן פינפער טוב וכיון שהיא התחילה לתבוע ולבקש הפינפער אנוש גאב יש סברא דאף אם תבעה דבר משלו בתורת מתנה ונתן לה והזכיר לשון קדושין אין חשש משום דאדעתא דמעינא קבלה כמו שהיתה מבקשת שלא בתורת קדושין פן קיבלה ולשיטתה אזלא כ"כ התוס' פ"ק דקדושין (דף ט' ע"א) בד"ה הב אשקי ושדי: וע"ש בהר"ן מ"ש ואיכא מ"ד דטעמא דמילתא משום דאדבורא קמא קא סמכא ועי' בש"ע סי' כ"ט ס"ט אם אמרה הן כו' ובב"ש שם ס"ק כ"ג אבל שתיקה לא מהני פאן פינן דשאלה בתחלה שלא לשם קדושין והוא אמר בדרף שאלה כ"כ בד"מ וב"ח עכ"ל ונהו שם שהחפץ שלו ולכן שם י"ל אם אמר שלא בדרף שאלה הוי קדושין ולא סמכינן ע"ז לבד שביקשה תחלה החפץ שלא ע"ד קדושין כלל לומר דעל דעת הראשונה עושה פינן שאמר לשון מוחלט דקדושין לא סמכינן ע"ז אבל בנד"ז שחייב לה הפינפער ויכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי ודאי יש לצרף זה לסייע גדול מה שהיא תבעה בתחלה הפינפער טוב מה גם קצת י"ל דהכא שהלשון קדושין בטבעת זו גרוע שהרי הוא פינפער ה"ל כמו שלא אמר לשון קדושין בהחלט גם לפ"ד הב"י שהביא הב"ש שם ולפ"ד הט"ז שם עכ"פ מה שהתחילה היא הדבר לבקש שלא ע"ד קדושין זהו אחד מהעמודים דלא חיישינן לקדושין אף בחפץ

שלו א"כ בענין שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי מצטרף ענין זה להגדיל פח ההיתר: קיצור.

מה שרצה חכם א' ללמוד נד"ז מדין שביקש ממנה שתלנה לו מעות על משפון לא דמי כלל דהתם ס"ל להרשב"א דמשפון זה דומה לשאר כלי שאין להאשה תביעה עליו יותר משאר נכסים אבל הקא שנתן לה פינפער זהו שמגיע לה ושמחוייב ליתן לה עוד י"ל שיש פאן עוד.

טעם דעדיף אף מכנסי סלע זו שאני חייב ליכי והינינו משום דהקא היא התחילה בתביעת הפינפער אנוש גאב והיכא דהיא התחילה לבקש אף חפץ שלו ס"ל להתוס' דף ט' ע"א (שעם עוד ב' טענות מספיק) להקל לומר שעל דעת דייבורה הראשון מקבלת ולא ע"ד קדושין א"כ בענין שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי נדאי יש לצרף זה ג"כ: והנה בענין ההיתר הראשון שפתיבתי בתשובתי הראשונה משום שאמר בטבעת זו והרי הוא פינפער ולא טבעת יש לחוש שלא ידעה ולא הבינה כלל ל' בטבעת זו דהינינו דוקא טבעת עד שנאמר לדון בו דין התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש מאחר שקרוב הדבר שלא הבינה כלל שטבעת קאמר וא"ת א"כ נימא שלא הבינה כלל שמקדשה כמו שאומרת.

ע"ז י"ל דלשון הרי את מקודשת לי נדאי כל הנשים מבינות אבל פ"י בטבעת זו יותר י"ל שאין מבינות וא"כ י"ל שיש לדון בזה כאלו אמר סתם התקדשי לי בזה ונתן לה הפינפער דלא מהני הטענה דיכולה לומר דלא סברה וקיבלה כלל לקדושין רק לאנוש גאב את"ל דלא דמי לכנסי סלע זו שאני חייב ליכי כו' פדלקמן מיהו בתשו' הרשב"א סי' א"ל קפ"ו משמע דאע"ג שלא הבינה מה שאמר בטבעת זו עכ"ז הקדושין בטילים אא"כ ידענו דסברה וקיבלה בשעת קדושין להתקדש לו במה שקודשה דייקא שהרי כ' וז"ל ולעיקר הדיון שאלת במי שמקדש בכוס ואמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו אם היא לא ידעה בו פגון שפשטה ידה ועיניה מפוסות ואמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו שורת הדיון אינה מקודשת שטעות היא זו ואפ"י הטעה לשבח ואין אומרים בכינוצא בזה לא ידעה ולא הבינה דמ"מ הרי הטעה אותה עכ"ל הצריך לענינו משמע מלשוננו דאע"ג שלא ידעה ולא הבינה שאמר לה בטבעת זו אינה מקודשת פ"י שמ"מ הטעה אותה אא"כ ידעה בנדאי שאין זה טבעת ואעפ"כ פשטה ידה וקבלתו כו' ע"ש וא"כ ה"ה בנד"ז אף את"ל שלא ידעה ולא הבינה מהו טבעת מ"מ פ"י שהטעה אותה באמרו בטבעת זו אינה מקודשת אא"כ פשטה ידה לקדושין וכל שי"ל דלא סברה וקיבלה כלל לקדושין עדיף מפשטה ידה לקדושין רק שעניה מכנסות כו' מיהו לכאורה אין טעם לזה דאם נדאי לא ידעה ולא הבינה מהו טבעת דקאמר מדוע יגרע זה מאם ראתה היא במה מקדשה דמקודשת לפי שהרי ידעה היא שאין זה טבעת ואפ"י פשטה ידה וקבלתו וסברה וקיבלה לשם קדושין וה"ה והוא הטעם כשלא הבינה כלל דר"ל טבעת דוקא רק הבינה לשון הרי את מקודשת לי וכו' א"כ סברה וקיבלה לשם קדושין וצ"ל דמ"מ בהטעה גרע טפי ולפ"ז בנ"ד שלא הטעה י"ל דאין להקל אם נדאי לא ידעה ולא הבינה דטבעת הינינו פינגערייל דהא פ"י דלא הטעה ופשטה ידה וקבלתו ה"ל קדושין מעליא ומה שי"ל דילמא לא סברה וקיבלה כלל לקדושין רק לאנוש גאב זהו טענה אחרת ולא מהני אא"כ

דומה ממש לדין פנסי סלע זו שאני חייב ליכי כו' אבל מצד טענה שאמר בטבעת נהרי הוא פינפער אין להקל: (מ"ש האוסר מי הכריחה לקבל כו' אינה טענה פנין דבעינו שיתהל סברה וקניבלה ובנד"ז י"ל דלא סברה וקניבלה כלל ומה שקניבלה רק לאוש גאב ובפרט שי"ל דאדיבורה קמא דידה קא סמכא ואוחזות א"ע בדיעה אחת מתחלתה עד סופה רק בענין היתר הראשון דאנמרו בטבעת זו נהרי אינו טבעת יש להחמיר דקרוב שלא ידעה ולא הבינה כלל ענין דטבעת היינו פינגעריל וא"כ ה"ל פאומר התקדשי לי בזה דלא מהני הא דיכולה לומר דידי שקלי אא"כ הוא דוגמת מ"ש בגמ' גפי פנסי סלע זה שאני חייב ליכי כו' ואף שמתשו הרשב"א נראה שאין אומרים בכיוצא בזה לא ידעה ולא הבינה דמ"מ הטעה אותה היינו בהטעה דוקא משא"כ הכא): ג ומיהו פנין שטוענת שלא הבינה כלל מה שהוא אומר אע"ג דהב"י סי' כ"ז כתב דבלשון הרי את מקודשת לי לא מהימנא לומר שלא הבינה דהא נדאי כ"ע ידעי דלשון קדושין הוה בתשו' מיימוני דשייכי לה' אישות סי' ג' מצאתי לכאורה שחולק ע"ז שהרי כ' וז"ל ועוד אפ"ל הוא נתפנין לקדשה במה שאמר הרי את מקודשת לי נישיללה לדידה אם היא נתרצית להתקדש לו אם לאו ואם אמרה דלא נתרצית והאי דשתקה משום דלא ידעה מאי קאמר פי לא הבינה לשון הקדש מהימנא דעד אחד נאמן באיסורין היכא דלא אתחזק איסורא ונהכא נדאי לא אתחזק איסורא דלא אתחזק מעולם שנתרצית לו עכ"ל הרי בהדיא דמהימנא לגמרי לומר שלא הבינה לשון הקדש אף בלשון ה"א מקודשת לי וזה לכאורה פדעת הב"ש שם סי' כ"ז סק"ה דכ' אפ"ל אם אמר ה"א מקודשת צריף לידע שהיא מבין שהוא לשון קדושין דלאו כל הנשים מבינים לשון הקדש וכ"כ ב"ח ולא כב"י עכ"ל.

ואדרבה ההיא דמהר"מ עדיפא דאלו להב"ש וב"ח אם אמרה דלא הבינה הוי ספק קדושין משא"כ למהר"מ נאמנת לומר שלא הבינה משום דע"א נאמן באיסורין היכא דלא אתחזק איסורא ובאמת שיש חולקים וס"ל דע"א אינו נאמן בדבר שבפירוהו אע"ג דלא אתחזק איסורא כמ"ש הרמב"ן ריש גיטין.

והנה בחי' הרשב"א ונהריטב"א מבואר בהדיא לחלק בין לשון הרי את מקודשת לשאר לשונות אף שהן לשון קדושין ונדאין וזה כהב"י דלא פהב"ח וז"ל הרשב"א אבל נדאי היכא דקאמר לה בלישנא דידעי לה נשי פגון הרי את מקודשת לי דכולהו נשי ידעי ליה מקודשת דהא ידעה מאי קאמר וגמרה ומיקדשא עכ"ל.

וז"ל הריטב"א מיהו היינו לדידהו אבל השתא לדין דלא בקיאיין נשי בלישנא דהני ואינם יודעות לספר בלשון הקדש כל היכא שאין מדבר עמה על עסקי קדושיה ואמר לה אפ"ל מהנהו לישני דמניא בהו מקודשת לא חיישינן לה דאיהי לא ידעה מאי קאמר אבל במדבר עמה על עסקי קדושיה הא ידעה דלקדושין קאמר לה וכיון דהווי לישני דקדושין ה"ז מקודשת גמורה ובאומר הרי את מקודשת לי ה"ז לשון ברור ומובהק ונחזקה הוא דידעה ואפ"ל בשאין מדבר עמה על עסקי קדושיה חוששין לה שידעה והוי מקודשת וזו שטת גדולי רבותינו ז"ל והיא הנכונה בעיני עכ"ל וכן פסק הבית מאיר רס"י כ"ז כהב"י וכ"ד העצי ארזים שם סק"ה אף פנלם לא הביאו דברי מהר"ם בתשו' מיי הנ"ל שגראה מדבריו להפך ועי' תשו' מהר"ם לופלין סס"י קל"ט ונראה לתרץ דמהר"מ אין ר"ל שגאמנת לומר שלא הבינה כלל שזהו ענין קדושין אלא דר"ל שלא הבינה תיבת

לי דהפין שְמַקְדָּשָׁה הַשְּׁלִיחַ לַעֲצֻמוֹ פִּי אֵינָה מְבִינָה לֵה"ק לְהֵבִין פִּי כָּל תִּיבָה בְּפֶרֶט אָבֵל מ"מ וְדַאי דְרַף כָּלֵל יוֹדַעַת דְּהָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי זְהוּ לְשׁוֹן הַנְּהוּג לֹמֵר כְּשֶׁמְקַדֵּשׁ הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלִכְּנֵן אֵינָה נְאֻמָּנָת לֹמֵר שְׁלֵא הֵבִינָה וּמִשְׁמַע שְׁאֵינָה נְאֻמָּנָת אִפִּי לַעֲשׂוֹת סְפֵק קְדוּשִׁין וּמ"ש הָרִיטָב"א חוֹשֵׁשִׁין לָהּ שְׂיִדְעָה י"ל דְּאִין ר"ל דְּהוּי סְפֵק מִמֶּשׁ כ"א שְׁמַחְמַת חֲשָׁשׁ זֶה עֲשָׂאוּהָ לְחוּמְרָא כְּנֻדַי מְקוֹדְשֵׁת כְּדֹסְיִים וְהוּי מְקוֹדְשֵׁת רַק דִּמ"מ נִקְרָא רַק חוֹשֵׁשִׁין וְהֵינּוּ כִּמ"ש הַחֲמ"ח סִק"א דְּלְחוּמְרָא נְאֻמָּנָת לַעֲנִנְן זֶה אִם קְדָשָׁה שְׁנֵי שְׂצָרִיכָה גַט גַּם מִשְׁנֵי דְהָא שְׁוִיתָה נִפְשָׁה פְּנוּיָה לְגַבֵּי רֵאשׁוֹן לְפִי דְבָרִיָּה עַכ"ל וְהִנֵּה מְלִשׁוֹן הַחֲמ"ח מִשְׁמַע שְׁאֵינָה נְאֻמָּנָת לְחוּמְרָא רַק מִשׁוּם דְּשְׁוִיתָה נִפְשָׁה חֲד"א כּו' וְזֶה צ"ע דְּהִנְיָחָא לְעֵלְמָא שְׁאִם יִגְרָשָׁה רֵאשׁוֹן אֵינָה מְוַסְרָת לְעֵלְמָא עַד שְׂיִגְרָשָׁה ג"כ שְׁנֵי דְהָא שְׁוִיתָה נִפְשָׁה חֲד"א לְעֵלְמָא מִשָּׂא"כ לְגַבֵּי רֵאשׁוֹן עֲצֻמוֹ אִם רוּצָה לְקִיּוּמָה אֲמַאי צָרִיכָה גַט מִשְׁנֵי הָא בַּכָּה"ג לֹא מְהַנִּי טַעְמָא דְחֲד"א פִּינּוֹן דְּמִשְׁוַעְבָּדָת לֹא לָאו כָּל פְּמִינָה לְהַפְקִיעַ א"ע מִבְּעֵלָה כְּמוֹ בְּדַבְרֵיהּ דְּר' חִיָּיא קְדוּשִׁין (י"ב) וּבש"ע אה"ע סי' מ"ח ס"ז וצ"ע אֶלְא אֶפְשָׁר דְּלְחוּמְרָא חוֹשֵׁשִׁין לְדְבָרִיָּה אָבֵל לְהַקֵּל לַעֲשׂוֹתוֹ ס"ק מִמֶּשׁ שְׂיִצְטָרֵף אִם יֵשׁ עוֹד סְפִיקוֹת לְסִמְנָה ע"ז לְהַקֵּל לַדַּעַת הַפּוֹסְקִי הַמְקוֹלִים בְּשְׁנֵי אוֹ בְּשִׁלְשָׁה סְפִיקוֹת וְדַאי אִין מְצָטָרֵף כָּלֵל וְעִי' בַּס' הַמְקַנָּה סִי' כ"ז סֵעִי' ב' וּמ"מ בְּנֻד"ז שְׂיֵישׁ לָהּ מִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אֶמְרָה שְׁהֵבִינָה ג"כ שְׁאֹמֵר בְּטַבְעַת זֶה דְּהֵינּוּ פִּינְגְּעֵרִיל וּא"כ הַקְדוּשִׁין בְּטֵלִים מִהֵאִי טַעְמָא דְּכִינּוֹן שְׁאֹמֵר בְּטַבְעַת זֶה וְאִין כָּאֵן טַבְעַת קִיבְלָהּ הַפִּינְפֵּעֵר לְאֹשׁ גָּאֵב לְכָה י"ל כִּי אוֹמְרָת ג"כ שְׁלֵא הֵבִינָה כָּלֵל שְׂזָהוּ עֲנִין קְדוּשִׁין י"ל דְּמַהִימָנָא פִּי זְהוּ מִיגוֹ טוֹב [צַע"ק].

יַעַן שְׁמַלְבָּד הַמִּיגוֹ הוּי קֶצֶת כְּמוֹ מ"נ שִׁי"ל אוֹ שְׁלֵא הֵבִינָה כָּלֵל אוֹ שְׁהֵבִינָה ג"כ מ"ש בְּטַבְעַת זֶה וּמִדּוּעַ נִתְפָּס הַחֶבֶל בְּשְׁנֵי רֵאשֵׁין לֹמֵר שְׁהֵבִינָה שְׂזָהוּ עֲנִין קְדוּשִׁין וְלֹא הֵבִינָה מ"ש בְּטַבְעַת זֶה הֵגַם שְׂיֵישׁ סְבָרָא לֹמֵר כֵּן וְכַנ"ל בְּפִי תִשׁוּ' מִהֲר"מ מ"מ אִין זְהוּמְנִכְרַח כ"כ פִּי הֵנָּה מְאִיזוֹ טַעַם אֶמְרִינּוּ דְּהָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת הוּא חֲזָקָה שְׁהַנְּשִׁים יוֹדַעוֹת וּמְבִינּוֹת הֵינּוּ רַק מְפִנֵי שְׁהַמְנַהֵג הַפְּשׁוּט בְּכָל חֲנוּפָה וְקְדוּשִׁין לֹמֵר לְשׁוֹן זֶה הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי וּמִשָּׂה אֶמְרִינּוּ דְּכ"ע יְדַעֵי דְּלִשׁוֹן קְדוּשִׁין הֵן וּא"כ הָרִי הַמְנַהֵג הַפְּשׁוּט שְׁאֹמֵר ג"כ בְּטַבְעַת זֶה דְּהֵינּוּ שְׁמַקְדָּשִׁין בְּטַבְעַת וְזֶה יְדוּעַ וְדַאי יוֹתֵר לְכָל הַנְּשִׁים עֲנִין טַבְעַת קְדוּשִׁין וּא"כ אֶפְשָׁר לֹמֵר ג"כ דְּכ"ע יְדַעֵי פִּי בְּטַבְעַת זֶה דְּהֵינּוּ הַפִּינְגְּעֵרִיל שְׁנַק' טַבְעַת קְדוּשִׁין כְּמוֹ שְׂיִדְעוֹת דְּהָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת הוּא לְשׁוֹן קְדוּשִׁין וְלִכְּנֵן גַּם בְּלֹא הַמִּיגוֹ אֶפְשָׁר אִין לְחוּשׁ לְהַחְמִיר כ"כ דְּהֵינּוּ גַּם אִם נִחְזִיק שְׁהֵבִינָה שְׂזָהוּ לְשׁוֹן קְדוּשִׁין י"ל שְׁאִין לְחוּשׁ לְבָדוֹת מְלַבְּנוּ שְׁלֵא הֵבִינָה דְּבְטַבְעַת זֶה הֵינּוּ טַבְעַת קְדוּשִׁין אֶלְא דִּמ"מ אִין לְסִמְנָה ע"ז כ"כ וְכִמ"ש לְעֵיל לְחוּשׁ לְזֶה שְׁמָא לֹא הֵבִינָה מִהוּ טַבְעַת.

אִף י"ל דַּע"ז מְהַנִּי הַמִּיגוֹ לְהַאֲמִינָה שְׁלֵא הֵבִינָה כָּלֵל שְׂזָהוּ עֲנִין קְדוּשִׁין אִף בְּסִפְרַת הַמְקַנָּה שְׁם כ' שִׁי"ל דְּלֹא אֶמְרִינּוּ מִגוֹ בְּמִקוֹם חֲזָקָה אִף לְפִימִש"ש בְּשֵׁם הַשְּׂ"ף דְּאִין כָּל הַחֲזָקוֹת שְׁוֹת וְלִכְּנֵן בְּנֻד"ז שְׁהִיא בְּתוּלָה הֵגַם שְׁהִיא יוֹתֵר מִי"ג שְׁנָה אֶפְשָׁר אִין חֲזָקָה עֲצוּמָה כ"כ שְׁבֻדַי יְדַעָה וְכִדְמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַחֲמ"ח שְׁכ' וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב יוֹדַע' שְׂזָהּ לְשׁוֹן קְדוּשִׁין כּו' וְעוֹד שְׁהִיָּתָה טְרוּדָה בְּעֲנִין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹת גְּבִירָתָה לִיקַח הַשְּׁמָרִים וּלְקַבֵּל הָאֹשׁ גָּאֵב י"ל שְׁלֵא נִתְנָה לֵב כָּלֵל לְפִטוּמֵי מִיִּלִּין אֶשְׁר דְּבַר לָהּ בְּעֵת נְתִיבַת הָאֹשׁ גָּאֵב כּו'.

ועוד דמיגו במקום חזקה הוא בעיא דלא איפשיטא וא"כ עכ"פ הוי ספק גמור שפא לא הבינה כלל שזהו ענין לשון קדושין והספק השני אף את"ל שהבינה שפא הבינה ג"כ פי' בטבעת זו דאז ג"כ הקדושין בטלים והספק השלישי דאף אם הבינה ג"כ פי' בטבעת זו שפא מ"מ יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי היינו אף את"ל דלא דמי ממש לכנסי סלע זה שאני חייב ליכי מ"מ מידי ספיקא לא נפקא פיון שהזכיר פירעון האנש גאב שהרי אפי' גבי הלוגי דינר על משפון כ' רמ"א דהוי ספק קדושין אע"ג דהחמ"ח והב"ש השיגו עליו דהיינו דוקא באומר משפון זה מ"מ פנסי סלע דהחזרת חוב אפי' בלא סלע זה פשיטא דעדיף ממשפון זה ולכן בכה"ג פשיטא דספק גמור הויה: (מה שטוענת שלא הבינה שזהו לשון קדושין להב"י אינה נאמנת ולהב"ח י"ל דהוי ס"ק ולכאורה ראי' להב"ח ממחר"מ בתשו' מיי" סי' ג' אף הרשב"א והריטב"א כ' בהד"א כהב"י וד' מהר"מ י"ל שאין חולק ע"ז וכ"ד האחרונים כהב"י ומשמע דאינה נאמנת אפי' לעשות זה ס"ק רק לחומרא ולא לקולא.

ומ"מ בנד"ז שיש לה מגו הגם דזהו מגו נגד חזקה י"ל דנאמנת להיות ספק מדינא פי' גם בלא"ה י"ל דחומרא היא לבדות שאע"פ שהבינה לשון הקדושין לא הבינה פי' בטבעת זו ומאחר דנאמנת להיות ספק נגד חומרא זו א"כ יש עוד שני ספיקות והוי ג' ספיקות להקל: ד יש לפקפק במיגו הנ"ל ממ"ש באורים ותומים בסי' פ"ב בדיני מיגו סעי' כ"ח אין להאמין לע"ה במיגו דטען טענה דאפשר דהוא לא ידע פי' אין טענה זו גלויה לכל עכ"ל וביאר שם שהוא מדברי הרא"ש בכתובות פ' הכותב ססי' כ"ח.

וכ"פ בש"ע א"ע סי' ק"ה ססעי' ב' וה"נ י"ל שלא ידעה דטענה שאמר בטבעת זו יהי מהני ע"כ אין זה מיגו כו' מיהו הב"ש בא"ע שם ס"ק ז' הקשה ע"ז קושא נכונה ותיגרין וע"ש ועי' באו"ת בדיני מיגו שם סעיף ק"ד והוא מהכנה"ג בדיני מיגו ס"ק ק"צ וס"ק קע"ו ומ"מ בס"ק קע"ח כ' מצינו מיגו אף במקום שטענתו יותר טובה מטענת המיגו בפ"ב דכתובות גבי שדה זו של אביה היתה ולקחתיה הימנו כו' ואולי י"ל דהנה בפ"ק דכתובות (דף י"ב ע"ב) קיי"ל כר"ג ור"א דאמרי' מיגו וכ' התוס' (דף י"ג א') ד"ה גסתר דהתם לא הוי מיגו גמור כו' וכ' מהריב"ל ח"ג ססי' ע"ט דהא דמהימנא במיגו גרוע פי' האי היינו משום שיש צירוף בריא ושפא א"נ היכא דאיכא חזקת הגוף כו' וא"כ בנ"ד מסייע חזקת פנויה להמיגו ועוד יש לצדד משום דהמקדש אומר שלא פיון אלא לשחוק בעלמא והנה צריך לעיין אם הי' נאמן שפיון לשחוק אם מהני לבטל הקדושין פי' י"ל דאע"ג דכיון לשחוק מה בקדש דברים שפלב אינם דברים פיון שמוציא בפיו בכוננה הפך מה שפלב ו גם עושה מעשה.

וכ"מ ברש"י ותוס' פ"ב דקדושין (דף מ"ג סע"א) גבי הא דאמרינו אלא מעתה קידש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדיי ה"נ דלא הוי קדושין. וכ' רש"י ותוס' דלא מצרכי לומר אתם עדיי כ"א בהודאה כו' אבל בעלמא לא משמע בקדושין לא שייך כלל טענת משטה אני בה וי"ל מטעם הנ"ל דה"ל דברים שפלב ולא מהני נגד ואמר ונתן דקדושין אמנם בחי' הרשב"א והריטב"א ובהר"ן שם ובתשו' הריב"ש סי' רס"ו מבואר דבהכמין לה עדים אחרים הגדר ולא הרגישה בהם אע"ג שפשיטה ידה וקיבלה קדושין אינה מקודשת כו' דרצתה לשחק בו והאחרונים נחלקו בזה אם בעיניו שתטעון כן

דנתפוננה לשחוק או לא וכמש"ל ועכ"פ ס"ל להפוסקים הנז' דמה שפניננה לשחוק מבטל מעשה הקדושין וצ"ע דהא ה"ל דברים שבלב כו' וצ"ל משום דהכא גם המעשה אינה כדבעי שלא ראתה העדים והכל יודעים דהמקדש בלא עדים אין חוששין לקדושין ע"כ דברים שבלב מהני לבטל מעשה זו.

וא"כ אפשר לפ"ז ה"ה בנד"ז שהמעשה אינה כדבעי מפמה טעמים הא' שהאמירה גרוע שאמר בטבעת זו הב' שגם המעשה גרוע שהרי נתן לה הפינפער לאוש גאב. וכינון שפן אף את"ל דל"ד ממש לכנסו סלע זה שאני חייב ליכי כו' מ"מ אין פאן מעשה ואמירה כדבעי.

י"ל דאם טוען ג"כ שפנינו לשחוק הנה זה מבטל ממש הקדושין וכיוצא בזה מצינו בחי' הרשב"א רפ"ק גבי לשונות דהוי קדושין רק דסתם נשים לא ידעי לה פמו הרי אתי זקוקתי דאי מודה דינדעה ולשם קדושין קבלינהו מקודשת ואי אומרת דלא ידעה ולא הבינה כלל אינה מקודשת כשלא דיבר עמה תחלה על, עסק קדושין אלמא כשהאמירה גרוע תולה הענין בה דעל ידי הודאתה תוכל לעשותם קדושין וכשאינה מודה אינם קדושין כלל והנה הכא האמירה והנתינה גרוע יותר מהתם לכן אף את"ל דאם הנה טוען דנתפונן לקדושין הוי קדושין מ"מ עכשיו שטוען שפנינו לשחוק בעלמא י"ל דאינה מקודשת כלל גם יש לדמותו למ"ש החמ"ח סי' כ"ז סק"ד והב"ש שם סק"ט דבאמר לה הרי אתי מיןעדת לי וכו"ג מלשונות המסופקים דקיי"ל דאם דיבר עמה תחלה על עסק קדושין מ"מ נאמן לפרש דבריו דלא היתה פנונתו לקדושין וה"נ פניו האמירה גרוע שאמר בטבעת זו וכמשנת"ל דאפ' נתפונן לקדושין י"ל דאין פאן רק ספק קדושין ועוד שגם הנתינה גרוע ע"כ י"ל דנאמן לפרש דבריו שלא היתה פנונתו רק לשחוק ואף שפבית מאיר שם סי' כ"ז ס"ב תמה על החמ"ח והב"ש דכינון דהיו מדברים תחלה על עסק קדושין י"ל שלא יהיה נאמן לפרש שנתפונן בהאמירה להפך ממה שדיבר תחלה עמה כו' מ"מ הכא שלא היו מדברים כלל על עסק קדושין ולא עלתה על לבם י"ל דלכ"ע נאמן לפרש דבריו שנתפונן רק לשחוק ואדרבה פאן יש רגלים לדבר שפנינו רק לשחוק או לצעורה מפני שהקניטה את אשתו בעסק לקיחת השמרים שהחזירה השמרים מחמת שהפינפער אנוש גאב לא הנה טוב עד שהוכרח לקרוא אותה שנית ולהבטיחה ליתן לה פינפער טוב ע"כ פנינו לצעורה ולא שיהיו קדושין ממש רק שיצא עליה קול קדושין כו' וכמ"ש המ"צ דדיסנא דאומדנא דמוכח הוא שלשחוק פניו שהוא איש פשר שלא נשמע עליו שמץ פסול ונהרי יש לו אשה ובנים ואיך ימעול בחר"ג ומה שכנגדו כתב ע"ז דאינו אומדנא אף שהמורה קורא אותו אדם פשר א"כ מה הנחת לפשרים באמת כו'.

י"ל דמ"מ א"א שייכנון באמת לקדושין שהרי יודע שלא יניחוהו ליקח שתי נשים והוא יש לו אשה ובנים וזה עדיף ממ"ש בתשו' מיי' דשייכי להל' אישות סי' א' דאיכא למימר דאנו סהדי דלא נתפוננה אלא להתלוץ כו' אע"ג דאמרה לו פלוני בא וקדשני כו' כ"ש בנד"ז שלאדיברו מעולם ע"ק ולא עלתה ע"ד ואע"ג דהתם העלה שאין לסמוך ע"ז כלל היינו דוקא התם דהאמירה והנתינה הנה כדבעי משא"כ הכא שהאמירה והנתינה גרועים ויש ג"כ אומדנא שפנינו לשחוק י"ל דלכ"ע נאמן לפרש דבריו שלא פנינו לשם קדושין: (גם י"ל מה שטוען שפנינו לשחוק מבטל הקדושין אע"ג דה"ל דברים שבלב

מ"מ הרי מצינו דס"ל להרשב"א כפשיטא ראתה העדים אמרינו רצתה לשחק בו אע"ג שהאמירה והנתינה הנה פהגון וי"ל כ"ש הכא שהאמירה והנתינה גם שניהם גרועים שי"ל אף שאם נתפגון לקדושין הנה ספק קדושין מ"מ כפשיטא שפגון לשחוק נאמן ועדיף זה ממ"ש החמ"ח סי' כ"ז סק"ד והב"ש שם סק"ט פי שם היו מדברים תחלה עע"ק משא"כ פאן ואדרבה פאן יש אומדנא שלא פגון לקדושין כו'): ה נמצא העולה מזה יש בקדושין אלו ד' טענות להקל (או חמשה עי' לעיל רס"י) אשר גם אם הם כמו ספיקות יש ד' ספיקות וכ"ש ששנים או שלשה מהם שפל א' בפ"ע כמעט מספקת להקל אמנם היסוד העיקרי להקל הוא דיש לדמות דין זה לדין פנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחסור ואמר לה התקדשי לי בו דכל שלא אמרה אין אינה מקודשת ומפני שלא אמר סלע זה אין לחלק בנ"ד עכ"פ פנזפר לעיל הטעמים ע"ז וראיתי בלח"מ פ"ה הי"ב שכ' דבעינו שפזפר לה פנסי חוב זה כו' הרי ס"ל בהדיא דלא בעינו סלע זה רק חוב זה והרי הכא הזכירו שניהם שישלך לה חוב זה היינו האנש גאב ויש קצת ראיה לזה מהירושלמי פ"ק האיש מקדש סוף הלכה א' דאיתא התם אהיה דחטף סלע מינה וכו' במה קידשה כו' סלע דרפה להתחלה והפ"י היינו שי"ל שאין זה הסלע שחטף מינה כ"א נתחלה אצלו ודלא כפי' קה"ע שם והגם דלכאורה הירושלמי אינו פסוגיא ש"ס שלנו זו הסברא י"ל אמת גם לפי הש"ס שלנו וא"כ לפ"ז אין לומר דכנסי סלע זו בנדוקא תנא אלא ה"ה באומר פנסי סלע שאני חייב ליכי כו' ועוד דנ"ד דומה קצת לכנסי סלע זו שהרי החזירה השמרים מפני שלא היה להם אנש גאב פינפער טוב ואח"כ קראה בעד החלון ואמר שיש תח"י פינפער טוב א"כ כשאח"כ נתן לה הפינפער טוב משמע דהוא הוא שפזפר עליו כשקראה בעד החלון ועוד דבנד"ז יש הוכחה טובא דנדאי לא קיבלה אלא לחזרת האנש גאב מטעמים הנזכרי' לעיל שמתחלה החזירה השמרים הרי לא רצתה להמתין האנש גאב כו' (הגה"ה ומה גם לפמ"ש"ל אות א' לחזק היתר זה משום שי"ל ג"כ דעדיף מכנסי סלע זה וכו' משום דהכא היא התובעת מתחלה ועד סוף האנש גאב משא"כ התם ממה לא היה שום תביעה על החוב רק שיש לה לומר שעל דברים הראשונים שלו קא סמכה.

והרי חזר בו מדבריו הראשונים. אבל הכא יש תרתי דבור שלו ג"כ שקראה בעד החלון ואמר שיתן לה פינפער טוב אנש גאב ודיבור שלה שמחזקת בו חזק מתחלה ועד סוף שתובעת אנש גאב ע"כ באמת היתר זה לבד ג"כ מספיק עכ"ה): ב' יש לצרף מה שאמר בטבעת זה ואין פאן רק פינפער שפצירוף זה עם מה שי"ל דלא סברה וקיבלה פלל על קדושין רק על אנש גאב אינה מקודשת.

ג' מה שהיא טוענת שלא הבינה לשון הקדושין וא"ת דאינה נאמנת א"כ הבינה גם כן מה שאמר בטבעת זו. גם מה שהוא טוען שלא פגון רק לשחוק: סימן קח אחר שנתן לה א' ז"כ עבור הדבש שהיה המקח ששה קטנים פסוף אח"ז אמר הראיני מה בינך והראתה לו א' ז"כ אחז בהמטבע ובנדה ואמר ה"א מקודשת לי ואתם עדים ואח"כ לקח המטבע א' ז"כ הנ"ל והלה לו: לכאורה יש פמה טעמים לבטל הקדושין א' דה"ל שתיקומא דלאחר מתן מעות ואין שייך שתשליף המטבע דהא יש לה בו ו' קט"כ.

ועוד איך תשליך הרי אחז ידה והמטבע ואח"כ לקח המטבע ב' אפילו היה האמירה בשעת מ"מ פיון שאחז ידה בע"כ כתוב בהגמ"ר דגיטין הובא ב"י רס"א ל"מ"ד (קנ"ד ד"ה הנשאל ל"ה הבעל) מאחר שלא נרקה צריכה גט ובנ"ד אין שייך זה שהרי אח"כ לקחו מינה ועיין בחמ"ח סי' מ"ב סק"ב דהרמ"ה שבש"ע סי' ל' ס"ו חולק על הגמ"ר ומיקל אפילו לא השליכה והב"ש סק"ג פ"י דגם הגמ"ר לא קאמר אלא פשפתחלה היה רצונה להתקדש נשמע לפ"ז בנד"ז שלא היה שום רצון י"ל שאין פאן חשש קדושין מטעם הב' אף אם לא השליכה מכ"ש שבנד"ז לא שייך הטענה דשלא השליכה פנ"ל הג' דאין פאן שום נתינה דבשעה שנתן לא אמר כלום כ"א אח"כ יותר מתכ"ד התחיל לומר ובסיום דבריו לקח המטבע מינה אף שאמר תחלה אתם עדים פיון שתומ"י בסיום דבריו אתם עדים לקח המטבע ה"ל אמירה בלא שום נתינה וה"ל דומיא נטלתו ונרקתו לים פ"ק דקדושין (דף ח' ע"ב) וכ"ש הקא דנטל הוא ואין לומר דה"ל נתינה רק אח"כ גזל ממנה המטבע ואף שהגזילה היה תכ"ד להנתינה י"ל בקדושין תכ"ד לאו כד"ד דא"כ גבי נטלתו ונרקתו נמי נימא הכי אע"כ בכה"ג הוכיח סופו אתחלתו דנטלתו לזרק וה"ל פ"ו ובמ"א פתבתי מדין נטלתו ונרקתו אף עוד נראה דהקא מוכח היטב תחלה וסוף שהנתינה של א' ז"כ לא היה כלל בשביל הקדושין שפתחלה נתן עבור הדבש ובסוף לקחו לגמרי לחזרה והיא דמוכח תחלה וסוף משמע בחולין ס"פ השוחט (דף ל"ט ע"ב) דגם רבנן דרשב"ג דפרק התקבל (דף ס"ו) מודו דאזלינן בתר אומדנא ועיין בש"ע אה"ע סי' קמ"א סי"ח ובב"ש שם ס"ק כ"ו ואפ"ל אף אם רבנן פליגי על רשב"ג גם כה"ג היינו משום בתחלה ליפא הוכחה גמורה דכתבו בלא תנו אינו הוכחה גדולה משא"כ הקא נתינתו תחלה רק עבור דבש הרי ברור שאין פאן קדושין ועוד אף אם ה"ל רק כמו כתבו דשם הרי בכה"ג הלכה פרשב"ג עכ"פ: סימן קט גרסינן בפ"ק דקדושין (דף י"ג ע"א) הריא איתתא דנהה קא מזבגי ונרשכי כו' ואמר ר"נ יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי וכ' הב"ח בתשו' סי' צ"ו שיש להקשות אמאי לא קאמר רב נחמן טעם דלית דחש להא דר' שמעון דאמר סתם גזילה יאוש בעלים כדאמרין בפרק האי שם מקדש (דף נ"ב ע"ב).

וגם רבא שהקשה לר"נ קשה עליו דהא ס"ל שם לית דחש להא דר"ש: ואין לחלק משום דהתם מיירי בגזל דעלמא והקא מיירי בגזל דידה דהא ממתני דפרק האי שם מקדש מעשה בחמש נשים כו' מוכיח רב (שם דף נ"ב ע"א) דבגזל דידה נמי אינה מקודשת כו' ותיגרין דהאי עובדא דנורשכי בידיע היה דלאחר יאוש הנה ומ"ה קאמר ר"נ דאף בזו יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי והיינו משום דלא קני ליה גזלן ביאוש כדי כו' ולסוף העלה פיון דמדרבנן לגבי ממון יאוש כדי קנה לגבי גזלן ישראל אף לענין קדושין קני מדרבנן ובעיא גט וכ"כ בחיבורו רס"א כ"ח דאם קידש אשה בגזל דידה לאחר יאוש מקודשת מדרבנן ובתשוב' א"ש ססי' כ"ב כ' דהב"ח לא קאמר אלא בידיע שנתאיאשה ולא בסתמא לחוש לסתם גזילה בגזלן ישראל הוי יאוש ולא ראה שהב"ח בתשו' הנ"ל התמיר בכה"ג ממש וכ' הב"ש סי' כ"ח סק"ו לפ"ז צ"ל בכה"ג א"י לומר דידי שקלתי פיון דנתאיאשה ממנו ואין דבריהם מוכרחים גם דברי הרמ"ה בטור לא משמע פן עכ"ל וכ"כ ס"ק הנ"ל ור"ל דאף את"ל לחוש להסבא דיאוש כדי קונה מדרבנן מ"מ עדיין י"ל דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי פיון דמדאורייתא צריף להחזיר ולא גרעמכנסי סלע זה שאני חייב ליכי כו' דאע"ג דהסלע שולו לגמרי עדיין מ"מ שחייב לה יכולה לומר אין

שקלי ודידי שקלי כ"ש הכא שעכ"פ חייב לה הממון וגם עיקר החפץ שלה מדאורייתא וכן בעצ"א סק"ה תמה על הב"ח שהרי לפמ"ש הב"ח דעובדא דנורשכי מיירי לאחר יאוש מוכח דאפילו קדושין דרבנן ליכא פדמשמע לישנא דרב נחמן יכלה למימר אין שקלי כו' אף בתשו' הב"ח בתחלה כתב דר"נ ס"ל דיאוש פדי לא קני פלל אבל אנו דחיישי' להא דרבא דיאוש פדי קנה כמ"ש הרא"ש פ"ק מרבא לכו חיישי' לקדושין מיהו אין זה מספיק פלל לדחות דברי רב נחמן ורבא בכדי דמנ"ל דרב נחמן לשיטתיה דס"ל יאוש פדי לא קני פלל הא אדרבא ר"נ אמר רק הטעם יכלה למימר אין שקלי כו' אשר י"ל דטעם זה שייך גם למ"ד יאוש קני דמ"מ יכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי מפמה וכמה טעמים האחד שהרי מנ"ל דנתייאשה יכלה למימר לא נתייאשה פלל וכמו שהביא הבאה"ט סי' כ"ח סק"ד בשם הסמ"ע סי' שס"ח סק"ד דבחסף מידה בפניה לא מתייאשה ומ"ש הב"ח בתשו' לחלק בגזלו ג"כ בין גזלן גוי דלא מתייאשה ובין גזלן ישראל דמתייאשה הנה בשחטף מידה בפני עדים לא שייך לחלק בין גוי לישראל כו' הב' דאפילו את"ל שנתתיאשה מ"מ פיון דרוב הפוסקים ס"ל יאוש לא קנה פלל אפילו מדרבנן וכ"פ הש"ע בח"מ סי' שנ"ג ס"ב א"כ יכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי פרוב הפוסקים דהא גבי עובדא דקדיש בצפיפתא ס"ל לא חיישינן לאי איתא דלא ניחא לה תשדינהו משום דאטו פוליהו נשי דינא גמירי וסברה אי שדינא להו ומיתבדי מיחייבנא בהו ואף להמחמירי שם פרוב הונא בריה דרב יהושע היינו משום דהתם קצת רחוק, שתטעה כ"כ בזה פיון שלא ניתן לה בתורת פקדון פלל והיא משלכת בפניו משא"כ הכא השכל והסברא אדרבא דנדאי הוא שלה וכו' דרוב הפוסקים באמת א"כ אף לרבה עצמו דס"ל יאוש קני מ"מ אטו פוליהו נשי דינא גמירי וי"ל דטעמה וס"ל דלא קני פלל דאף לרבה יש פאן בכדי שהדעת טועה וראיה דהא תנו פ"ב דקדושין (דף נ') המקדש שתי נשים בשונה פרוטה או אשה אחת בפחות משונה פרוטה אע"פ ששלח סבלונות לאחר מיכן אינה מקודשת שמחמת קדושין הראשונים שלח וכן קטן שקידש ובגמרא אמר רבה דחוששין לסבלונות שפא קדושין הן ומתניתן דקתני טעמא שמחמת קדושין הראשונים שלח הכא הוא דטעי כו' נהרי טעות ההוא אינו בכדי שהדעת טועה דהא לכ"ע אין חשש קדושין פלל בפחות מש"פ וכן קטן שקידש אעפ"כ מאחר שי"ל דטעה לא חיישינן לסבלונות אלא דהיינו גבי סבלונות דהוא רק חששא דקדושין שם לא חיישינן אפילו בטעות פהנ"ל משא"כ פשיש לחוש לקדושין גמורים נדאי לא מהני טעות פהנ"ל (ועי' בפ"ק המדיר (דף ע"ד) מיהו התם שאני דאין אדם עושה בב"ז) מ"מ בשטעות קרוב מאד ומתקבל בשכל פגדון דנורשכי נדאי גם רבה יודה להא דר"נ דיכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי וכ"ש וק"ו לדין דרוב הפוסקים לא ס"ל הא דרבא פלל שי"ל אטו פוליהו נשי גמירי הא דרבא דיאוש פדי קני שתמנע לקבל גזילתה מחמת זה ועיין בחי' הרשב"א ד"ה יכלה למימר ואפילו מודה דלשם קדושין נתפוננה אינה מקודשת עכ"ל והטעם צ"ל פיון דאפשר וקרוב הדבר דלא נתפוננה לשם קדושין רק דידה שקלה א"כ אף אם באמת לשם קדושין נתפוננה ה"ל דברים שבלב ובחי' הרשב"א (דף ה' ע"ב) סד"ה הא נתן הוא ואמרה היא פי' אפיוצא בזה דה"ל כמקדש בלא עדים כו' ע"ש וא"כ זהו ג"כ טעם לגדון זה דאף פדי קני מ"מ מאחר שקרוב הדבר מאד דהיא סברה דלא קני ודידה שקלה אין פאן שום עדות על קדושין וה"ל דברים שבלב כו' השלישי י"ל דהא

אף אם יאוש קונה עכ"פ חייב לה הממון של הגזילה ומאחר שהחוק גזלן על חפץ זה יכולה למימר שפדי להציל מעוטיה לקחה החפץ ממנו ול"ד למ"ש בתשובת הרשב"א סי' א' א' רכ"ז דגבי פאשר נתן לה המשפון א"ל התקדשי לי בו וקבלתו בשתיקה ה"ל ס"ק אלמא לא מהני הטענה שפדי להיות בטוח במעוטיה קבלתו י"ל התם שאני שהרי הלנה לא החוק גזלן ע"כ אין לחוש כ"כ אבל הכא דהחוק גזלן על חפץ זה שאני ובפרט שפקבלת זה החפץ ממש ועי' בב"ב פחז"ה (נ"ד מ"ז ע"א) פגון שהחוק על שדה זו בגזלנותא כו' ע"ש ועוד י"ל דל"ד למשפון דהכא ע"י תפיסה מהני לכ"ע לגוף החפץ ממש ועדיף מהא דהרשב"א והה"מ גבי פנסי סלע זו שאני חייב ליכי שמיעטו אם לא הזכיר לה פרעון אע"פ שחייב לה הממון והגיע זמ"פ לא יכלה לומר אין שקלי כו' ואף שפדינא יכולה לתפוס הממון בחובה כו' ע"ש והיינו דוקא התם שהממון זה הוא שלו לגמרי קודם שנתן לה וגם לא החוק גזלן על ממון זה משא"כ הכא דעיקר החפץ הוא שלה ומשורש הדיו מהני תפיסה ממש לגוף החפץ ג"כ.

כיון דרוב הפוסקים ס"ל יאוש לא קנה פלל גם להרא"ש פ"ק מרובה דמספקא לי' אין הספק רק על שפא מדרבנן קני וכיון דמדאורייתא לכ"ע לא קני רק הספק בדרבנן ודאי מהני תפיסה לכ"ע מדינא והוא חייב לה ועדיף מהגיע זמ"פ.

וגם החוק גזלן על ממון וחפץ זה י"ל דנדאי יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי כיון שיש לה זכיי' בגוף החפץ ע"י תפיסה לכ"ע וגם מקודם תפיסה נוטה יותר שהוא שלה פנ"ל וגם החוק גזלן וכ"ה דעת הלח"מ פ"ה מהל' אישות הי"ב לחלק בין גזל לחוב ונ"ל דגבי גזל אע"ג דנתנו לה סתם אנו סהדי דהיא קיבלה בחזרת הגזל שלה דע"כ לא אמרינן דלאו פל כמינה לומר בתורת חוב קבלתי אלא גבי חוב דאפשר שהיא סבורה שיפרע לה החוב אם"כ אבל גזלן כיון שהוא גזלן וגברא אלמא וחטף מידה פשפא לידה ודאי לא קיבלה אלא לדעת חזרת הגזל עכ"ל הרי ס"ל דדוקא בחוב אע"פ שהגיע הזמ"פ הוא דלא מהני פשלא הזכיר פרעון כו' משא"כ בגזל כה"ג יכלה למימר דידי שקלי ולכן אע"פ שנתניאשה מה בכך מאחר דתפיסה מהני לכ"ע פנ"ל לא גרע מחוב שהגיע הזמ"פ דג"כ הטעם משום דתפיסה מהני אלא דהתם החסרון משום דאפשר שהיא סבורה שיפרע לה החוב אם"כ אבל גזלן כו' ודאי לא קיבלה כו' פדחילק הלח"מ וע"ש שהכריח זה מהגמ' דאל"כ קשה איך אמרו ומנא תימרא דשני לן בין שדיף ודלא שדיף כו' דתניא וכו' הא ליכא ראיה פלל: (הנה הב"ח בחיבורו פתב דאם קידשה בגזל דידה לאחר יאוש מקודשת מדרבנן ובתשובת א"ש ססי' כ"ב [כ'] דאין להחמיר אלא בנדאי יאוש ולא בסתמא ומשמע שם דגם לב"ח הדין פן ולא ראיה שהב"ח בתשו' סי' צ"ו החמיר אפי' בכה"ג ממש מיהו הב"ש כ' די"ל דיכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי ובאמת בסתמא יש כמה טעמים להקל.

הא' כיון שחטף ממנה בפני עדים א"כ אפילו בגזלן ישראל י"ל ליכא יאוש פלל הב' דאמרי' בגמ' אטו פולהו נשי דינא גמירי אפילו היכא דלכ"ע אין הדין פן. א"כ עכ"פ הכא דרוב הפוסקים ס"ל יאוש לא קני י"ל אטו תגמור לחוש למיעוט הפוסקים הג' דהא אפי' ידעה דעת המיעוט מ"מ הא חייב לה הממון לכ"ע וגם תפיסה מהני לגוף החפץ וכיון דגברא אלמא הוא והחוק גזלן על חפץ שלה י"ל דיכולה לומר דידי שקלי): ב

והנה בעצ"א שם כ' להביא ראיה מסוגיא דנ"ב דאפילו קדושין דרבנן ליפא מדמתרין
אקושיא וקא רב נמי גזל דידה קאמר לא קשיא הא דשדף כו' ואמאי לא מוקי לבריינתא
אפילו בלא שדף ומיירי לאחר יאוש וילהכי מקודשת דרבנן ורב ע"כ מיירי קודם יאוש
(דקא רב מיירי גם בגזל דעלמא ורב ס"ל בב"ק ס"ז יאוש פדי קני וא"כ בגזל דעלמא
ל"ל דאינה א"ו מיירי קודם יאוש) א"ו דבגזל דידה לא מהני יאוש ובעינן דוקא שדף
וכדעת הרמ"ה עכ"ל ונהבית מאיר סי' כ"ח ססעי' א' כ' שיש קצתראיה מסוגיא דנ"ב
לדעת הב"ח דלא שדף לומר אין שקלי ודידי שקלי אלא קודם יאוש אבל לאחר יאוש
לא הואיל ויש לו קנין במקצת מדברי רב שאמר ש"מ המקדש בגזל אינה מקודשת
ואפילו בגזל דידה ופירשו התוס' שם סד"ה והוא דחידוש רב בגזל דלא אמרינן לענין
קדושין אף קודם יאוש מקודשת לחומרא להצריכה גט וקשה א"כ מנ"ל לרב להוכיח זה
ממתניתין ומה דשמעינן במתניתין היינו בגזל דידה ומשום דיכולה לומר דידי שקלי אלא
משמע דקא ביקא תליא דאם בגזל דאחרים מקודשת לחומרא אף בגזל דידה אינה יכולה
לומר דידי שקלי הואיל והוא דידיה במקצת עכ"ל.

ומהר"ד בן לב בתשו' מהריב"ל ח"א אחר פלל ג' בד"ה טורים סי' כ"ח כ' ג"כ תחלה
דנראה שהתוס' הג'ל חולקים על הרמ"ה מדהקשו שם וא"ת לרב כו' מאי אתי
לאשמעינן כו' ולא אמרו דרב אשמעינן דאפילו איכא יאוש אם קדשה בגזל דידה אינה
מקודשת ואס"פ תירץ קושיותו ובספר שער הפלך פ"ה מהל' אישות ה"י כ' ג"כ לתרץ
להוכיח דרב מיירי קודם יאוש ולפמש"ל בשם העצ"א מוכרח דרב מיירי קודם יאוש
כנ"ל וראיית העצ"א ג"כ אינו ראיה פלל דהנה הפני"ש שם ד"ה גמרא מתיביה פתב דליפא
למימר דבריינתא לאחר יאוש מיירי דא"כ בגזל דאחרים מאי למימרא הא ה"ל יאוש
ושנויי רשות כו' ומיהו י"ל זו אינה דחיה דקא אדרכה הריטב"א שם הקשה פינן דקיי"ל
דיאוש פדי לא קני א"כ בעוד שהיה ביד המקדש לא היה שלו וליפא פאן נתינה ותירץ
פינן דכי מטא לידה קנייתה דהוי שנויי רשות אחר יאוש אף הוא קונה אותה יעו"ש שגוהו
פוננתו בשנויי לשון.

גם בס' המקנה סי' כ"ח ססעי' א' פתב שיש סברא לומר דליפא נתינה לגבי המקדש וא"כ
פל פי האי צריך לאשמעינן דאעפ"כ הוי מקודשת אלא שי"ל פינן דבריינתא תניא או
שחטף סלע מידה וקדשה בו משמע דהקדושין היה באותו מעמד מיד פשחטף א"כ בכה"ג
דוחק לומר דמייאשה דקא לא שקה זמן בינתיים וגם מסתמא העדים ראו שחטף הסלע
מידה ומדוע תתיאש במהרה כ"כ ע"כ דוחק להעמידה לאחר יאוש והוכחת הבית מאיר
להפך ג"כ אינה הוכחה לפמ"ש בפני יהושע שם ד"ה וש"מ המקדש בגזל דמתניתין
גופא מוכרח דבגזל דאחרים אינה מקודשת וכ"כ בסהמ"ק שם בד"ה ש"מ קידשה בגזל
כו' ע"ש שכ' ויותר נראה דליף גזל דאחרים מעיקר מתניתין ועוד פתב שם בפנ"י סד"ה
הג'ל אע"ג דבשדף כו' מכ"ש כו' וג"ז מספיק לדחות הוכחת הבית מאיר דאף שבגזל
דידה יש פאן קולא יותר משום דיכולה לומר אין שקלי כו' הא לעומת זה יש פאן סברא
להחמיר מדרבנן אטו שדף כו' משא"כ בגזל דאחרים גם הנה מהר"ד בן לב שם הכריח
דלא גרסינן במילתיה דרב ואפילו בגזל דידה מדפריף שם והא מתניתין דגזל דידה וקאמר
רב דאינה מקודשת שמהה נראה בהדיא דרב לא אמר בפ"י ואפילו בגזל דידה ולכאורה
יש קושיא עצומה דאיה נאמר דמתניתין אשמעינן דבגזל דידה דומיא דמתניתין אינה

מקודשת היינו אם לא הייתה של שביעית והא במתניתן תנו וקובלה אחת מהם ע"י פולם וכו' הרא"ש שם שאמרו לה קבלי בשביל פולנו וא"כ היינו שעשאוה שלים לקבל הקדושין וברי בגמ' (נ"ד י"ג) מדמה ר"נ גזל דידה לדין פנסי סלע זה שאני חייב ליכי דתניא רצתה מקודשת והיינו דאמרה אין וכינו דעכ"פ באמרה אין מקודשת א"כ ה"ה פשעשמה חברה שלים לקבל הקדושין ה"ל באמרה אין ודוחק לומר דבגזל גרע טפי דאפילו אמרה אין לא מהני משום דנדאי אערומי קא מערמה כדי שיחזיר לה גזילתה כיון דגברא אלמא הוא משא"כ גבי חוב.

ולא מהני בגזל אא"כ שדיף שנתרצית מעיקרא קודם הגזל להתקדש לו דהרי"ף וקרא"ש כ' בהדיא שם בפ"ק דבאמרה אין אע"ג דלא שדיף קדושיו קדושין בין בחוב דילה בין בגזל דילה וכ"פ הרמב"ם פ"ה ה"י ואם אמרה הן ה"ז מקודשת והוא מוכרח בגמ' שם גבי נורשכי דאמרינו שקלתיה ואשתיה דדוקא משום דלקחתה בשתיקה אר"נ יכולה לומר כו' משא"כ אילו השיבה הן אפילו קודם שנטלתו משמע נדאי דהוי קדושין וא"כ בנדון דחמש נשים אילו אמרו לה קבלי הקדושין בשבילנו היינו דאמרה הן.

וצריף ליישב דמ"ש הרא"ש דאמרו לה קבלי בשביל פולנו אין זה דומה כלל לאמרה הן שזהו פ"א שרצונה להתקדש לו כמו שאמר משא"כ ה"כא אין מלשונם קבלי בשביל פולנו תשובה שרצונם להתקדש לו כיון שלא אמרו קבלי לקדושין בשביל פולנו דכיון שלא הזכירו לקדושין יכולים לומר דלא נתפוננו כלל לקדושין כ"א לקבל חזרת הגזלה שלהם וע"כ אינה מקודשת ובספר המקנה ד"ה בגמרא המקדש בפירות שביעית הבין פ"א ד' הרא"ש דמייירי שאמרו לה שתקבלם לקדושין בשביל פולם וגם פ"א שעשו אותה שלים לקבל קדושין מפלוני סתם והוא נתן פירות שביעית וקבלה בשביל פולנו וכיון שעשו אותה שלים קדושין סתם הרי נתצו להנשא לו.

וה"ל פשדיף. א"כ ליכא למימר מטעם גזל דידה דהא בשדיף מתקדשת בגזל דידה אעכ"ל משום גזל דאחרים אף לגבי אותה שקיבלה הקדושין שייף טעמא דגזל דידה דהיא לא דמי לשדיף כיון שלא עשתה שלים כו' והנה מ"ש שעשו אותה שלים לקבל קדושין סתם הוא נגד לשון המשנה דתנו ואמר הרי פולכם מקודשות לי בכלפלה זו וקובלה אחת מהם ע"י פולם.

משמע דענין שליחות הקבלה הנה אחר שאמר בכלפלה זו א"כ ע"ד כלפלה זו נעש' שלים מהם לקבלה לכו לא דמי כלל לשדיף אלא דמ"מ דומה לאמרה אין דהנה ג"כ קדושין אע"ג דלא שדיף.

והיינו אם מייירי שאמרו לה לקבל לקדושין בשביל פולם אבל יותר נכון כמשנ"ת דהענין שאמרו לה רק לקבל ממנו. אבל לא הזכירו לשון קדושין כלל ואפשר ג"כ אין צריף לפרש שאמרו קבלי בשביל פולנו רק שאמרו לה קבלי ממנו דגם בזה נעשית שלוחם לקבלה ומ"מ אינם מקודשות אילו לא הייתה שביעית משום דקינדשם בגזל דידהו וברי לא אמרה אין שוב אחר זמן רב ראיתי בק"נ פ"ב דקדושין סי' כ"ז ס"ק נ"ה עמ"ש הרא"ש אמרו ה קבלי בשביל פולנו כ' וז"ל היינו שמזמן הקודם אמרו לה קבלי בשביל פולנו דאין לומר דמייירי שאמרו לה עכשיו פשקבלה קדושין דא"כ האף דייק רב במתניתן דקינדשה בגזל אינה מקודשת הא קיי"ל בדאמרה אין אע"ג דלא שדיף קדושיה

קדושים בגזל דילה כמ"ש הרי"ף ורבינו בפ"ק סי' י"ט עכ"ל ועיין ביש"ש פ"ב דקדושין סי' כ"ב ובב"ק סי' כ' שלא הרגיש בקושיות הק"נ (ובזה יתורץ ג"כ קושיות סהמ"ק דה"ל שלים לדבר עבירה מאחר שלא אמרו בפ"י שתקבל לקדושין רק קבלי סתם גם בלא"ה י"ל דאיסור לקדוש בפירות שביעית ה"ל רק איסור דרבנן ובכינוצא בזה י"ל דלא אמרינן אין שלים לד"ע עיין בתשובת נ"ב חאה"ע ססי' ע"ח): (בעצ"א הביא ראיה מהגמ' (דף נ"ב) נגד הב"ח והבית מאיר הביא ראיה מהתוס' שם להב"ח ובאמת דברי שניהם אינו ראיה לא להאי גיסא ולא לאידך גיסא ויש קושיא על סוגיא הנ"ל איך אמרי' שם דאינה מקודשת משום גזל דידה הא פשאמרו לאחת מהם לקבל הקדושין ה"ל כאמרה אין ובסהמ"ק פי' דבאמת ליכא משום גזל דידה משום דלדבריו שם ה"ל פשיטא וזה אינו נראה דל"ד לשדך אבל מ"מ קשה דדמי לאמרה אין וצ"ל דלא אמרו לה רק לקבל ממנו הפלפלה אבל לא פירשו שתקבלם לקדושין ע"כ לא דמי לדין אמרה אין): ג והנה עפ"ז אפשר ג"כ לתרץ הקושיא שהביא בשעה"מ פ"ה מהל' אישות ה"י ונ"ל וראיתי להרב החידושין ו"ל שם שהקשה ונ"ל ותימא הוא הא דאמר רב נחמן פ"ק ומנא תימרא דשני לן בין שדך ללא שדך דתניא כו' אדמיהדר אברייתא אמאי לא פשיט לה ממתניתין דקתני שלהם היתה ושל שביעית היתה אלמא דאי לאו דשל שביעית היתה לא היתה מקודשת עכ"ל ולפמ"ש פי הנה ענין יכולה לומר דידי שקלה הוא טעם נוסף זולת ענין דהמקדש בגזל אינה מקודשת וכמו בכנסי סלע זה שאני חייב ליכי כו' דמקדשה במקוון ש"ל ש"אין בו דררא דגזל פלל רק דמשום דיכולה לתופסה בחובה והוא הזכיר לה תחלה פ"עון ע"כ אף שאח"כ חזר ואמר התקדשי לי בו יכולה לומר דידי שקלי ולכן אין להכריח פלל דין זה מהמשנה דהתם אי לאו דשביעית לא היתה מקודשת היינו משום קדושי גזל דידה דכיון דלא שדך ולא אמרה אין.

הרי ליכא שום מחילה ממנה. והיא בחזקת קדושי גזל ואיזה ראיה יש מכאן למקדש בסלע ש"ל ויכולה לומר דידי שקלי ונהגם שי"ל דהא ב"הא תליא דהא פ"נ בגזל דידה ג"כ אם אמרה אין הוי קדושין משום דאחילתיה וא"כ הא דאינה מקודשת בקיבלה בשתיקה היינו משום דאמרינן דלא אחילתיה ומה שקיבלה עכצ"ל דהיינו דידה שקלה וא"כ ה"ה והוא הטעם גבי כנסי סלע זה שאני חייב ליכי כו' אף באמת זה אינו ולא קרב זה אל זה דהתם דהוא גזל ממש מספיק הטעם שי"ל דידה שקלה להעמיד הענין כמו שהוא בחזקת קדושי גזל אבל איך נלמוד מזה ש"ספיק טעם זה לבטל חזקת קדושין גמורים שקדשה במעות ש"ל ממש ע"ז אין שום ראיה מהמשנה רק מברייתא דכנסי סלע זה שאני חייב ליכי כו' יש ראיה ע"ז ובהכי א"ש ג"כ מה דגבי דין המשנה אמרו רק הטעם שי"מ המקדש בגזל אינה מקודשת ואפילו בגזל דידה ולא הזכירו הטעם שיכולה לומר דידי שקלי דהתם עיקר הטעם משום דמקדש בגזל ולא יהיב לה מידי הגם שצריך טעם שלא נאמר דמחלה לו ע"ז פשיטא ש"ספיק טעם דיכולה לומר דידי שקלה ואין בזה שום רבותא דהא מדינא ג"כ א"א להוציא דבר מחזקת בעליו לומר שמתלו ונתנו לאחר אלא ע"י ראיה ברורה וכאן אין שום ראיה ע"ז דמה שקיבלה אין שום ראיה דפשוט די"ל שלא חשה לדבריו וקיבלה את שלה וכיון דאין פאן ראיה נשארו הפירות בחזקתו וה"ל קדושי גזל ואולם טעם יכולה לומר דידי שקלי הנלמד מהברייתא היינו לומר שמהני אף לבטל חזקת קדושין גמורים שהם מעות שהם ש"ל ממש בעת היותו בידו רק

משום שיכולה לומר שלקחתם בחוב ולא קיבלתם לקדושין ועפ"ז אפ"ש עוד לומר שבדין המשנה פינון דהנשים עשו שליח לקבל ממנו אף שלא אמרו קבלי לקדושין כמש"ל.

מ"מ פינון דאמרו לקבל גרע טפי מאילו קיבלה בשתיקה פנדון דהברייטא (די"ג) דכנסי סלע זה דקיבלה בשתיקה וי"ל בפשיטות דידי שקלי משא"כ ה"תם פינון שאחר שאמר פולכם מקודשות לי בכלפלה זו אמרו לאחת מהם לקבל ממנו אמירה זו גריעא מקבלת עצמה בשתיקה די"ל דהפי' לקבל ממנו היינו כמו שאמר לקדושין אלא דמ"מ פינון דלא אמרו לקדושין ע"כ אין ראיה דאחילתיה לכן פשהקדושין הם בגזל דידה גם בכה"ג הקדושין בטילין מצד קדושי גזל אבל גבי חוב כה"ג י"ל דלא ה"ה מהני פגון אם אמר להם פנסי סלע זה שאני חייב לכם וחזר ואמר להם התקדשו לי בו ואמרו הם לאחת מהם לקבל ממנו אפ"ש לומר דחוששין לקדושין.

דדוקא כשקיבלה בשתיקה יכולה לומר דידי שקלי אפילו בחוב פה"ל אבל באמרו לקבל ממנו אחרי שאמר התקדשי י"ל דלא מהני הטענה דדידי שקלי לבטל קדושין שקודשה במעות שלו רק בקדושי גזל מהני ואם נאמר פן אנדא לה הוכחת הבית מאיר שהביא ראיה להב"ח מדברי רב כנז' לעיל.

פי שפיר יליף רב גזל דאחרים מגזל דידה דאם בגזל דאחרים מקודשת גם בגזל דידה אין להקל מחמת די"ל דידי שקלי כי מאחר שאמרו לקבל ממנו ריעא קצת טענה זו ולא מהני לבטל חזקת קדושין ולא מהני רק את"ל דהמקדש בגזל דאחרים אינה מקודשת ולכן גם בגזל דידה הרי אין פאן שום חזקת קדושין ושבחוש להחמיר יותר בגזל דידה משום דילמא אחילתיה ע"ז מספיק טענת דידי שקלי אף בכה"ג שאמרו לקבל אבל את"ל דבגזל דאחרים מקודשת לחומרא וא"כ גם בגזל דידה הוא חזקת קדושין דמאי שנא שהרי עכצ"ל שיש פאן חשש נתינה ואין להקל רק משום טענת דידי שקלי וזה לא מהני לבטל חזקת קדושין משום דריעא קצת טענה זו מחמת שלא ה"ה שתיקה ממש אלא שאמרו לקבל פנ"ל: (ועפ"ז יש לתרץ ג"כ קושיא למה הביא ר"נ ראיה מהברייטא ולא מהמשנה פי אע"ג דבדין הינצא מדיוק המשנה דאינם מקודשות בגזל ג"כ צריף לטעם דידי שקלי מ"מ שם אין טעם זה משמש רק שלא לחדש דבר חדש ע"י קבלתה לומר שפחלה הגזל לו רק להעמיד הדבר כמו שהוא בחזקתו אבל מהברייטא מוכח דטעם זה מהני אף לבטל קדושין שקודשה במעות שלו ממש וי"ל דלא מהני אלא פנדון דהברייטא שקיבלה בשתיקה ממש.

משא"כ אילו אמרה לשליח לקבל ממנו י"ל דלא ה"ה מהני בענין הברייטא אע"ג דמהני בדין המשנה משום דהתם עיקר הטעם שקודשה בגזל וכנ"ל ואם נאמר פן אנדא לה בפשיטות הוכחת הבית מאיר להב"ח מדברי התוס'): ד וימיהו צריף להבין פנדון דוורשכי שקודשה בגזל דידה ממש א"כ ה"ה רב נחמן יכול להביא ראיה דאינה מקודשת מהמשנה.

ולמה הביא ע"ז מהברייטא ומשום ד יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי אשר שם משמש טעם זה לבטל קדושין שאינן בגזל ולמה הוצרך לזה על נדון שלו דהנה גזל ממש ואפ"ש לומר פינון שאמר אי ה"בנא לה מיקדשת לי י"ל דלשון זה משמע שקודשה בהנאת חזרה שפחזיר לה הגזל.

שלא תצטרף לטרונם עליו בדינא ודיינא עד שתוציא ממנו. ובנדאי יש בהנאה זו שנה פרוטה וכדאמרנו עביד אינש דזבין דיגיה וכמו שהביא בתשובת מהרי"ל סימן צ"ו דהא דקידשה בגזל דידה בשתיקה אינה מקודשת היינו טעמא דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי דילמא היינו משום דהיה עליה לטורח למיזל לבי דינא דלאו אורחא דנשי למיזל לבי דינא ואפי' בגברא ארינו כה"ג פב"ת דכתובות זה היה פקח כו' ופחז"ה אי לא דאודי ליה כו' ועביד אינש דזבין דיגיה עכ"ל וא"כ יש בהנאה זו שנה פרוטה אלא דאעפ"כ פשקדשה סתם בגזל דידה אינה מקודשת כלל דדעתיה על גוף הדבר שבה מקדשה ולא בהנאת החזרה וכמו שהמקדש במלנה אינה מקודשת אע"פ שאם פי' ששקדשה בהנאת מלנה מקודשת ופרש"י (דף ו' ע"ב) דהיינו אם מחל לה כל המלנה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו ואעפ"כ אם אמר סתם התקדשי לי במלנה שאמה חייבת לי אמרינו דמקדשה בעיקר המעות ולא בהנאת מלנה ואינה מקודשת כמ"כ גבי גזל דידה אע"פ שאם פירש ששקדשה בהנאת שמחזיר לה גזילתה יש פאן נתינה דומיא דהנאת מלנה אעפ"כ אם אמר סתם הילך את זה והתקדשי לי בו אמרינו דמקדש בגוף הדבר שגזל ממנה וא"כ לא קנהיב לה מידי ואמנם בנדון דנורשכי שאמר לה אי יהיבנא לך מקדשת לי משמע הפירוש שתתקדש לו עבור שמחזיר לה ולא בגוף הדבר ועצמותו וא"כ י"ל דיש פאן נתינה היינו הנאת שמחזיר לה אלא דלכאורה תליא בפלוגתא דרש"י ותוספות בכתובות פרק המדיר (דף ע"ד א') הביאה הב"ש סי' כ"ח דלפרש"י לא נקרא הנאת מלנה אא"כ הזכיר בפ' לשון הנאת דהיינו שאמר בהנאת מחילת המלנה אבל אם אמר במחילת מלנה לא משתמע דבהנאה שמוחל לה קאמר כ"א בגוף המלנה אף שהזכיר לשון מחילת מלנה אבל להתוס' שם (ד"ה המקדש במלנה) אין נקרא מקדש במלנה עצמה אא"כ פי' ששקדשה במעות מלנה שהיא חייבת לו אבל פשאמר במחילת מלנה מפרשינו דאינו מקדשה בהמעות מלנה עצמן כ"א בהנחת רוח שיש לה ממחילת מלנה וא"כ ה"ה בנדון דנורשכי שאמר אי יהיבנא לך שהוא פענן לשון מחילת מלנה.

פן ה"נ היינו החזרת הגזל י"ל דלרש"י נדאי פיון שלא הזכיר בהנאת החזרה ה"ל מקדש בגוף הדבר אבל להתוס' י"ל דהפ' ששקדשה בהנחת רוח ובהנאה שיהיה לה מחזרה זושיחזיר ויתן לה הדבר פיון שאמר אי יהיבנא.

דה"ל פמו במלנה אם הזכיר במחילת מלנה. והנה הב"ש סי' כ"ח ס"ק כ"ה פסק פירש"י ולא פתוספות ומיהו י"ל דהכא אפי' לפרש"י י"ל דדעת' על הנאת החזרה ולא אגוף הדבר דדוקא התם גבי מלנה יש לומר מסתמא דעתיה אמלנה עצמה מלומר דדעתיה אהנאת מחילה שהרי המלנה עצמה שנה כפלי כפלים יותר מההנאה ולמה יעשה הטפל עיקר שהרי גם מעות המלנה הן שלו ממש ומדוע נאמר דדעת' אההנאה שהיא טפל דטפל לגבי עצם המלנה דאפילו גבי מלנה ופרוטה איכא מ"ד דדעתיה אמלנה מה"ט ואפילו למ"ד דדעת' אפרוטה והכי קיי"ל היינו משום שהפרוטה בעין אבל הכא דגם הנאת מחילה אינה דבר ממש בעין ממש כפרוטה י"ל דלכ"ע מסתמא דדעתיה אמלנה עד שיבאר בפ' בהנאת מחילה.

אבל פשאמר במחילת מלנה שי"ל שסובל ב' פירושים אמרינו דדעתיה אמלנה עצמה משא"כ הכא גבי גזל דידה. כל שהלשון סובל ששקדשה בהנחת רוח מחזרת הגזל ולא

בגוף הדבר אף שיש לפרש ג"כ להיפך שהפירוש שמקדשה בגוף הדבר י"ל דלכ"ע אמרינו דדעתיה על הנאת החזרה שהרי גוף הדבר הוא שלה שחטף ממנה ואיך יקדשה בדבר שלה ע"כ מסתבר יותר דדעתיה על הנאת החזרה ולכן כל שהלשון סובל פן י"ל דמפרשינו פן אף לפרש"י ג"כ: ומעתה בנדון דנורשכי י"ל הפי' אם יהיבנא לה מינדשת לי היינו עבור הנאת החזרה תתקדש לו וכמ"ש ריא"ז בש"ג פ"ק דקדושין גבי הנאת מלנה שהרי לא ה"ה דעתה להתקדש במנה של מלנה אלא בנחת רוח שעשה לה להרחיב הזמן וכל נחת רוח שעושה האיש לאשה בעת נתינת הקדושין שיש בו שנה פרוטה הרי היא בנתינת כסף עכ"ל: ועוד יש ראיה לזה דהנה איתא פ"ק דקדושין (דף ז' ע"א) הילך מנה ואקדש אני לה ופרש"י והוא קיבלו ואמר לה התקדשי לי בכך מקודשת.

אם האיש אדם חשוב דבהיה הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה. ופרש"י בהיה הנאה שתרכזה זאת לתת פרוטה לאדם לפייסנו לזה לקבל הימנה מתנה והוא דוגמא ממש שפרש"י (דף ו' ע"ב) גבי הנאת מלנה ע"ש.

והשתא צ"ל מדוע התם אינה מקודשת לפרש"י אא"כ פירש בהדיא שמקדשה בהנאת מחילה זו פנ"ל הא לאו הכי אמרינו דבמלנה עצמה קודשה. והכא משמע בהדיא בפרש"י שדי באומר התקדשי לי בכך.

ומפרשינו מעצמינו שמקדשה בהיה הנאה שתרכזה לתת פרוטה כו' ואמאי לא נאמר שקודשה בגוף הדבר שנתנה לו ונלא לא היא ולא הוא הנפירו שיהיו הקדושין בהנאת פרוטה כו' אמת שהרמב"ם ז"ל פ"ה הכ"ב הצריך שיאמר הרי את מקודשת לי בהנאה זו שקבלתי ממך מתנה.

וכ"כ בחי' הרשפ"א וכגון שחזר הוא ואמר לה התקדשי לי בהאי הנאה דקא שקילנא מינה מתנה עכ"ל וכ"כ בחידושי הריטב"א וביאר זה יותר דמה"ט גבי קנין לא מהני בכליו של מקנה אף אם הוא אדם חשוב דהיינו פשקונה סתם ולא פירש בהיה הנאה כו' הא באדם חשוב ומפרש בהנאה שקיבלת ממני חליפין אלו נדאי קנה עכ"ל הרי ביאר דבעינו דוקא שפרש שמקדשה בהיה הנאה שקבלתי ממך מתנה זו.

הא לאו הכי אינה מקודשת אפילו באדם חשוב מיהו מפרש"י משמע דא"צ לומר בהנאה רק די באמר לה התקדשי לי בכך וכן הביא בספר המקנה ססי' כ"ז שכ"ד הרא"ש והתוס' והרי"ף שא"צ שיאמר בהנאה וכ"מ פשטא דגמרא וצ"ל הטעם דל"ד למלנה דבעינו שיאמר בהנאת מחילת מלנה משום דהכא סתמא כפירושו דבהנאה קא אמר דהא הפל יודעים שהאיש המקדש צריך ליתן להאשה כסף קדושין שהרי הוא הקונה וכן ידוע ג"כ המנהג בכל יום שהאיש נותן.

וא"כ פשהיה נותנת ואומרת שעי"ז תתקדש לו וגם הוא אמר פן שתתקדש לו בזה נדאי פוננתם שבהנאה זו שמקבל ממנה תהיה מקודשת לו משא"כ במלנה כיון שהמעות שלו י"ל נדאי דכוננתו על מעות מלנה עצמו עד שיפרש ויאמר בהנאת מחילת מלנה ולפ"ז במקדש בגזל דידה כיון שהוא חפץ שלה יש לומר ג"כ דסתמו כפירושו דכוננתו שמקדשה בהיה הנאה שמחזיר לה החפץ ולא בגוף החפץ דהא גוף החפץ הוא שלה ואין פאן נתינה ממנו אלא דאעפ"כ אינה מקודשת משום שקיבלתם בשתיקה ויכולה

לומר אין שקלי ודידי שקלי ולא נתרציתי לו פלל להתקדש בהנאה זו אף שיש פאן הנאה ולא קובלתי החפץ רק ע"ד דידי שקלי שהרי באמת מחוייב להחזיר לי חנם.

אף א"כ גם בסוגיא דפרק האיש מקדש (דף נ"ב) הנה צריף הש"ס לומר הטעם דאינה מקודשת בגזל דידה משום יכולה לומר דידי שקלי ונהרי התם לא נזכר טעם זה אלמא דבגזל דידה אין נתינה פלל ולכן צ"ל דבגזל דידה אין סתמו פפירושו דלא דמי להילף מנה ואתקדש אני לה דהיא נותנה ולא הוא ע"כ מסתמא בהנאה קאמרין אבל גבי גזל דידה פיון דמ"מ הוא נותן לה החפץ י"ל מיטעא קא טעה וסובר דיש פאן נתינה ע"כ פיון שאומר שמקדשה בחפץ זה אין לנו לעשות פירוש מעצמנו לדבריו לומר דבהנאה קאמר ולכן שם בגמ' דנ"ב דאמר שיתקדשו לו בכלפלה זו אין פאן נתינה אם לא משום דשביעית היתה פיון שאמר בהדיא שמקדשה בכלפלה של תאנים שהיא גזל דידהו משא"כ ה"כא גבי עובדא דנורשכי שלא אמר התקדשי לי בנורשכי אלא אמר אי יהיבנא לה שעבור שמחזיר לה תתקדשי לו דלשון זה סובל ג"כ שבהנאת החזרה תתקדש לו ולא בעצם החפץ אע"פ שי"ל פן שבעצם החפץ מקדשה וה"ל פלשון מחילת מלנה דמפרשין דלא בהנאה קאמר היינו גבי מלנה מטעם דלעיל אבל גבי גזל דידה יותר י"ל דבהנאה של החזרה מכנין לקדשה משנאמר שמקדשה בשלה וכיון דהלשון סובל פירוש זה פנה מפרשין פן ולכן י"ל דיש פאן נתינה ע"כ הוצרכו רב נחמן לומר דמ"מ יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי שהרי באמת החפץ שלה ומחוייב להשיב לה אלא שאינו רוצה וע"כ אף אם מחמת אלמותו יש שנה פרוטה בחזרה זו מ"מ מאחר שמדינא אין פאן נתינה ע"כ יכולה לומר דידי שקלי ולא נתפוננה לקדושין והביא ראיה ע"ז מדין פנסי סלע זה שאני חייב ליכי וחזר כו' דאע"ג שהוא נותן סלע שלו ממש שהרי אע"פ שחייב לה מ"מ פל זמן שלא נתן לידה הסלע שלו נהרי אומר עתה שנותנו לקדושין ויש פאן מצידו נתינה ממש והסלע שחייב לה יסלק לה אח"כ ועכ"ז אף שמקבלת בשתיקה יכולה לומר אני נתפוננתי לקבל המגיע לי הפך ענין נתינתו כמ"כ גם פאן אף שמתכנין לקדשה בהנאת החזרה היא יכולה לומר אני מתפונן ליקח את שלי כמו שמחוייב מהחזרה להחזיר לי חנם ומדע שהרי בגמ' (דף ח' סע"ב) יש סברא דמשום דמדאורייתא מחוייב לאצולה לכן אף שנותן כפר שלו על פיה לפלג שרץ אחריה לנושכה אינה מקודשת מה"ט דמחוייב ליתן הכפר ואף דהתם נשאר בתיקו היינו משום דמ"מ הכפר שלו ממש משא"כ ה"כא דהחפץ שלה והוא מחוייב להחזיר לה ודאי יכולה לומר דידי שקלי לכ"ע: סימן קי יש"ש אה"ע סי' כ"ח סכ"א.

דין זה פתב הרב"י סס"י כ"ח בשם תשו' הרשב"א סימן תר"ב שאשה שצדקה הנאה מראובן ואמרה פל נכסי פלוני עלי פקרבן ואח"כ בא אותו ראובן וקדשה נראה בעיני פשוט שאינה מקודשת וכן הנהגתי אני במקומי להסיר הפכשולות בפני הרמאין עכ"ל.

והביאו הרמ"א להלכה. וכל האחרונים לא הביאו ערער ע"ז.

אף בספר נתיבות המשפט ססי' ער"ה הביא שהרב בעל מחנה אפרים בהלכות זכניה מהפקר סי' ג' הביא דברי הר"ן פ"ה דנדרים (דף מ"ז ע"א) שכתב על המשנה פ"ט דב"ק (דף ק"ט ע"א) האומר לבנו קונם אם אתה נהנה משלי כו' בחייו ובמותאם מת לא יירשנו ויחזיר לבניו או לאחיו לאו למימרא דכיון דנכסים אלו אסורים לו בהנאה לא

ינפה בהם דהא קתני ויתן לבניו או לאחיו או לנהו ובע"ח, באים ונפרעים מהם אלא נדאי נכסים דידיה גינהו אלא שאינו רשאי ליהנות מהם עכ"ל הר"ן וכו' המתנה אפרים דלדברי הר"ן ה"ה בנדון דהרשב"א הקדושין שנתן לה ראובן דינה גינהו אע"ג דאסורים לה בהנאה ויכולה ליתנם לאחיו או לבע"ח.

וא"כ אמאי לא יהיו קדושין אע"פ שכתב שיש לחלק דלא דמי האי דאסרה נכסי ראובן על עצמה להיא דאסר לו אביו נכסיו דהתם כיון דאינו הוא האוסר לא הפקיר זכותו ומש"ה אית ליה קנין בגנוניהו ליתנם לאחיו או לבע"ח: אבל זו שאסרה נכסי ראובן על עצמה חשוב כאלו הפקירם.

וחילוקו זה מוכרח לדברי הר"ן עצמו פרק בתרא דנדרים (דף פ"ה ע"א) גבי רבא אמר שאני תרומה כו' שנוניא עפרא בעלמא יעו"ש מ"מ נראה מדברי המתנה אפרים שלא נתפייס בחילוקו זה ולכן נשאר בקושיות על תשובת הרשב"א דסי' תר"ב הג"ל גם הקשה עליו עוד מהמשנה פב"ת דנדרים (דף פ"ח א') המדיר הנאה מחתנו כו': קיצור.

(הדין שהביא הב"י והרמ"א סי' כ"ח ססעי' כ"א אשה שנדרה הנאה כו' הקשה ע"ז המתנה אפרים הל' זכיה מהפקר סי' ג' מהמשנה פ"ט דב"ק (דף ק"ט ע"א) וממשנה פב"ת דנדרים): ע"כ נעתיק פה שו"ת הרשב"א סי' תר"ב שאלת אשה אחת שנדרה הנאה מראובן ואמרה כל נכסי פלוני עלי פקרבן ואח"כ בא אותו ראובן וקידשה מה דינו של קדושין אם נאמר הואיל ומותר לשאר העולם הרי היא מקודשת כענין מערבין לגזיר ביין אי נמי הואיל ויכולה לישאל (הגה"ה ביאור הדברים דתנן רפ"ג דערובין (דף כ"ו סע"ב) מערבין לגזיר (ערובי תחומין) ביין (ואע"ג דלא חזי לדידיה חזי לאחריני וכיון דמזונא הוא גבי אחריני שרו ליה רבנן).

ולישאל בתרומה (דהא חזיא לכהן) סומכוס אומר בחולין (דמידי דחזי ליה בעינן ובגמרא מפרש מ"ט לא פליג סומכוס איין לגזיר). ובגמרא שם (דף ל' ע"ב) דבית הלל ס"ל שמערבין לישאל בתרומה כמו שמערבין לגדול ביוה"כ למי שהוא גדול שהביא שתי שערות שחייב בעינוי ואע"ג דלמחר לא חזי ליה הואיל וחזי לקטן שאינו בר עונשים).

וטעמא דסומכוס דס"ל מאי דחזי ליה בעינן וגדול ביוה"כ"פ שאני דאיכא סעודה הראויה מבפוד יום. (של ערב יוה"כ"פ) ופריה ואלו לגזיר ביין לא פליג סומכוס מאי טעמא.

אפשר דמתשיל אנזירותיה (ישאל לחכם ונתיר לו נדרו ויהא יין ראוי לו) אי הכי תרומה נמי אפשר דמתשיל עלניה ויפתח בחרטה לא נתפוננתי לקח ותנן בגזיר פרק ה' (דף ל"א) הקדש טעות אינו הקדש).

אי מיתשיל עלה הדרה לטיבלא וטבל לא חזי כו' עכ"ל הגמרא עם פרש"י וע"ש בתוספות ד"ה תרומה נמי וד"ה אלא סומכוס וכתב רש"י בגמ' ד"ל סע"ב בד"ה שמיה אהל דבין ר' יהודה ובין רבנן דפליגי גבי ולפהן בבית הקברות פסומכוס סבירא להו דאמר מידי דחזי ליה למיכלא בההיא שעתא בעינן.

והרא"ש שם ססי' ב' כתב ול"נ דאין זה תלוי במחלוקת סומכוס ורבנן כו' ולית הלכתא פסומכוס ואע"ג דסתם משנה פי"ז דמסכת פלים פנותיה כו' כמ"ש בגמרא (דף ל' ע"ב).

ועפ"ז מבואר דברי השואל שבהרשב"א לענין קדושין אם נאמר כו' כענין מערבין לגזיר
בינו לת"ק דהטעם הואיל נחזי לאתריני ומ"ש אי נמי הואיל ויכולה לישאל.

ר"ל אפילו לסומכוס דאין מערבין לישאל בתרומה משום דמידי דחזי לדידיה בעינן
עכ"ז מודה דמערבין לגזיר בינו משום שישאל על גזירותו ויהיה נין מותר לו וה"נ
יכולה האשה לישאל על נדרה ויהיו פספס הקדושין דראובן חזי לה ממש וכמו דסמכין
על הואיל ויכול לישאל לענין ערובין לסומכוס כמ"כ נאמר דלענין קדושין נמי תהיה
מקודשת מהאי טעמא.

עכ"ה).

(ראיני הרשב"א מפ"נ אינו מוכרח כ"כ דשם שאמר אי אפשי נתבטל המתנה אבל הכא
הרי קיבלה הקדושין ואי משום שאסורי' לה בהנאה באמת לא תהנה מהם כלל עד
שתשאל על נדרה.

וי"ל משום בשעת הקדושין לא היו שנה פרוטה יש לדחות דשנה בינו דמהני שאלה. כמו
שמערבין לגזיר בינו לסומכוס ועוד ה"ל כמקדש לאחר שלשים יום היינו אחר שתשאל
מיהו בינו שאינה רוצה לישאל לא שיהי זה).

או שמא הואיל ואינה יכולה ליהנות והיא אינה רוצה לישאל אלא רוצה בקיומו אין
דבריו קיימין פלום דבכדי לא מקניא נפשה (הג"ה נראה מדברי השואל דאם היא רוצה
לישאל על הנדר אזי חלין הקדושין אף שיעדיין לא נשאלה וא"כ לכאורה אמאי לא נישחוש
שמא רצתה פהיה דע"מ שירצה אבא.

וצ"ל דהכא מייירי שאמרה בפ"י שאיננה רוצה בהקדושין כלל עכ"ה) וכהיה דאמרינו
בכפר זה עלי הקדש שאין מערבין בה הגה"ה והוא בפ"ג דערובין (דף ל"ד ע"א). ר"א
אומר כפר זו עלי מערבין לו בה (דאמר לקמן אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו
ליהנות ניתנו הלכך משום הנאה לא איכפת לן ואי משום דלא חזיא ליה הא חזיא לאחרים
דומיא דגזיר בינו) כפר זו הקדש אין מערבין לו בה לפי שאין מערבין בהקדשות (כפר
זו הקדש לא חזיא לא לדידיה ולא לאתריני ואנן סעודה הראויה בעינן פדלקמן זה עיקר
רש"י וכ"כ בחידושי הריטב"א שם).

ולפ"ז איני מבין מה ראיה מביא השואל מהקדש שאני התם דהכפר אסור לאחרים ג"כ
ע"כ הוא דאין מערבין לו בה אבל הכא דהקדושין אינן אסורים רק עליה לבד ולאחרים
הם מותרים אין שום דמיון לשם שלא יהיו קדושין משמע משם כמו דהא דחזי לאתריני
ולא לו נמי מילתא היא ומערבין לו בה אף שיעליו אסור בהנאה כמו גבי כפר זה עלי
קונם שמא כמ"כ הכא גבי קדושין יש לומר כן ואם נאמר דלא דמי עכ"פ י"ל משום
הואיל כמו לסומכוס שם וכנ"ל עכ"ה): קיצור.

השואל נסתפק שמא כמו לענין ערובין קיי"ל דאף מידי דאסור ליה באכילה ואפילו
בהנאה עכ"ז מערבין לו בה משום דחזי לאתריני שמא כמ"כ לענין קדושין נמי אף
שמעות אלו אסורים עליה בהנאה עכ"ז בינו שראויים לאחרים ואף לאמה ולאחיה לכן
הוי קדושין ואף אם נאמר דבקדושין בעינן שיהיה ראוי לה עצמה הנה גבי ערובין ג"כ
ס"ל לסומכוס דמידי דחזי לדידיה בעינן ואעפ"כ ס"ל דמערבין לגזיר בינו אף שאסור

לו משום שיכול לישאל על נזירותו וניהגה מותר לו היינו וה"נ פיון דיכולה לישאל על נדרה וניהגה הקדושין מותרין לה הני קדושין מטעם הואיל או שפא לא מהני הואיל מאחר שאינה רוצה לישאל על נדרה): ג וע"ז השיב הרשב"א וז"ל דברים אלו נראים בעיני פשוטים שאינה מקנדשת ולא שינה בהאי ענין ערובין שאמרת דמה שבאתה לדמותה לה היא דמערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה משום דחזי לאחרוני הרי היא פשלו ולומר דהכא קדושין אלו אע"ג דלא חזו בדידה הואיל וחזו לאחרוני הרי הם פשלה ומקנדשת הא ליתא דלגבי עירוב היינו משום דלא בעיא סעודה הראויה לו ממש.

אלא פל שראויה לעלמא הנה עירוב וכבית הלל דאמרי מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה דאלו לבית שמאי בעי סעודה הראויה לו ממש דעליה הוא נסמך לשבות שם משום סעודתו אבל הכא פיון דלא חזי לדידה אע"פ דחזי לאחרוני מאי נפ"מ: והא אינה מתקדשת אלא במה שיש לה הנאה ממש דהנאות אחרים מאי מהני לה (הג"ה).

צ"ע פ"ק דקדושין (דף ח' סע"ב) אפילו עני כו' מ"ט כו' אבל עכ"ז חשוב הנאה לה נהרי דכא היתה יכולה לומר לעניים קחו לכם. וכן (דף ז' ע"א) דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה כו' מיהוא"כ גבי המקדש בערלה יכולה לומר לנכרים קחו לכם.

ואולי תגיע לה הנאה ממש עי"ז מהם אח"כ ואעפ"כ אינה מקנדשת פלל ונהינו דהא אפילו טובת הנאה משמע בגמ' ספ"ב דקדושין (דף נ"ח ע"א) דאינו ממון לענין קדושין וכ"פ הרמב"ם פ"ה מהל' אישות דין ו'.

מיהו הרא"ש שם ס"פ הנ"ל בשם ר"ח פסק דט"ה חשוב ממון. וצ"ל זה גרע מט"ה.

דט"ה הוא נדאי משא"כ הכא וגם דבר הגורם לממון י"ל, דלא הניא עכ"ה). אא"כ אמרה תן מנה לפלוני ואקדש אני לה ומדין ערב פ"ק (ד"ז ע"א) אבל הכא דלית לה הנאה מידי פי מקדשה (נראה שיש כאן חסרון ואולי צ"ל במאי מקדשה) ומשום הואיל נמי ליפא דלגבי עירוב עיקרא דמילתא לא משום הואיל הוא דא"כ אפילו בהקדשות נמי.

דהא קיי"ל כבית הלל דאמרי יש שאלה להקדש אלא משום דחזי לאחרוני הוא (הגה"ה דבריו אלה לכאורה צ"ע דהא לסומכוס בעינן מידי דחזי לדידה ופרש"י דגם ר' יהודה ורבנן הכי ס"ל והרא"ש כ' שפן בסתם משנה דכלים פי"ז וכמש"ל סעיף ב' ואעפ"כ ס"ל דמערבין לנזיר ביין משום הואיל וא"כ אמאי כפר זה הקדש אין מערבין לו בה.

ובחידושי הריטב"א פ"ג דעירובין (דף ל' ע"ב) בד"ה דאפשר דמיתשיל בנזירותיה פתב וז"ל וא"ת א"כ למה אין מערבין לדברי הפל בטבל דאי בעי (מעכה) שם מיניה וביה. ובכפר של הקדש דהא א"כ אפשר דמיתשיל עליה י"ל דלא אמרינן הואיל אלא במידי דבלא הואיל חזי לאחרוני ומעתה אין לנו טעם הואיל בענין עירוב אלא לסומכוס דאילו לרבנן בלא הואיל מערבין בו פיון דחזי לאחרוני עכ"ל ועיין בש"ע א"ח סי' שפ"ו ס"ח ועיין בגמרא רפ"ב דנזיר (דף ט' ע"א) מבואר בהדיא דנזירות הרי הוא כהקדש ממש לענין שאלה משום דכתיב קדוש יהיה גדל פרע יעו"ש.

ובדברי הרשב"א פאן משמע טעם אחר דלא אמרינן הואיל רק במה שהוא שולו כו' עכ"ה). והטעם שאמרת משום דיכולה לישאל א"כ לא אשפחן בכי הא הואיל דלא אמרינן הואיל אלא במה שהוא שולו אלא דארזא דאיסורא רביע עלה דנזיר ביין שולו בין

שְׁעָרָבוּ לוֹ אַחֲרֵימָּהּ בְּשִׁלְהֵן זֹכָה הוּא בְּגוֹף הַיָּיִן דְּהָא מְוֹתָר לוֹ לִיקְהוֹת מְמַנּוּ וּבְשִׁלּוֹ אֲמַרְיִנּוּ הוּאִיל אִי נְמִי בְּמָה שְׁאִין לְאַחֲרֵימָּה רְשׁוּת בְּגוֹן הַפְּקָר אוֹ בְּמִי שְׁלִיקֵט אֶת הַפְּאָה וְאָמַר הָרִי זֶה לְפָלוּנִי עָנִי דְאֲמַרְיִנּוּ בְּזֵה אֲפִילוּ תְרִי מִיגּוֹ דְהֵינּוּ מִיגּוֹ דְאִי בְּעֵי מַפְקִיר לְנַכְסִיָּה וּמִיגּוֹ דְזָכִי לְנַפְשִׁיָּה זְכִי נְמִי לְחַבְרִיָּה פ"ק דב"מ (דף ט' ע"ב) ופ"ק דגִּיטִין (דף י"ב ע"א) אָבֵל לְזָכוֹת בְּמַתְנָה שְׁנַתְנּוּ לוֹ אַחֲרֵימָּה וּבְאוֹתוֹ שְׁעָה שְׁאִינוּ יְכוּל לִיקְהוֹת בּוֹ שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹ נִימָא הוּאִיל וְאִי בְּעֵי מִיתְשִׁיל אִינוּ דְכִינּוּן שְׁבִשְׁעָה שְׁקַבְלוּ אִינוּ יְכוּל לְזָכוֹת בּוֹ וְאִינוּ שְׁלוֹ שׁוּב אִין לוֹ בּוֹ זְכוֹת וְאֵע"ג שְׁנַשְׂאֵל אַחַר מִפְּנֵי.

דְכִינּוּן דְבִשְׁעָת מַתְנָה לֹא זָכָה שׁוּב אִינוּ יְכוּל לְזָכוֹת עכ"ל: קִיצוּר: שְׁהִשִּׁיב הַרְשָׁבָא דְקְדוּשִׁין לֹא דְמִי לְעָרוּב דְהֵתֵם הָעֵיקָר מְשׁוּם דְקִי"ל דְלֹא בְּעִינּוּ שְׁיִהְיֶה הַדְּבָר רְאוּי לוֹ וְסָגִי בְּמָה שְׁרְאוּי לְאַחֲרֵימָּה אָבֵל גְּבִי קְדוּשִׁין אִינְהּ מְתַקְדָּשֵׁת אֲלֵא בְּמָה שְׁיִשׁ לָהּ הַנְּאָה בּוֹ וְהוּאִיל לֹא אֲמַרְיִנּוּ רַק בְּדָבָר שְׁהוּא שְׁלוֹ אוֹ בְּשִׁל הַפְּקָר כְּמוֹ בְּפְאָה אָבֵל כְּפֹאֵן שְׁאַחַר נִתַּן לָהּ וְהִיא אֲסוּרָה בְּהַנְּאָה וּבְשְׁעָה שְׁקַבְלָתוֹ אֲסוּר הַדְּבָר עֲלֶיהָ בְּהַנְּאָה לֹא מְהִי הוּאִיל כְּלָל וְאֵע"פ שְׁנַשְׂאֵלָה עֲלִיו לֹא מְהִי וּכ"ש דְהוּאִיל לֹא מְהִי: ד וַיִּשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַרְשָׁבָא מְהַסְגִּיא פ"ג דְפְסָחִים (דף מ"ו ע"ב) אֲמַתְנִיתֵן דְהֵתֵם ר"א אוֹמַר לֹא תִקְרָא לָהּ שֵׁם עַד שְׁתַּאֲפָה כּו' וְהָא בְּהוּאִיל קְמִיפְלָגִי ר"א סָבַר אֲמַרְיִנּוּ הוּאִיל וְאִי בְּעֵי אִיתְשִׁיל עֲלֶיהָ מְמוּנִיָּה הוּא.

וּפְרַשׁ"י דְעַל כָּל נֶדֶר וְהַקְדָּשׁ וּתְרוּמָה הַקְדוּשׁ בְּאֲמִירַת פֶּה יְכוּל לִישְׂאֵל לְחַכְמָם וּלְעַקְוֹר דִּיקְבוּרוֹ הַלְפָּה מְמוּנִיָּה הוּא וְעָבַר עֲלֶיהָ כּו'. ור' יְהוֹשֻׁעַ סָבַר לֹא אֲמַרְיִנּוּ הוּאִיל וּפְרַשׁ"י הַלְפָּה עַל חִימוּצָה אִינְהּ עוֹבֵר כּו' וּבְגַמְ' (דף מ"ח ע"א) תְּנִיא רַבִּי אוֹמַר הַלְכָה כּו' אֲלִיעֶזֶר וְכּו' פִּי הָרִי"ף בְּהַדְּיָא דְהַלְכָה כּו' אֲלִיעֶזֶר דְאֲמַרְיִנּוּ הוּאִיל וְאִי בְּעֵי מִיתְשִׁיל עֲלֶיהָ כְּדִידִיָּה דְמִי וּמְוֹזָהָר עֲלֶיהָ בְּבַל יִרְאָה וּב"י וּכ"פ הָרִא"ש שֵׁם וְאֵע"ג דְרַשׁ"י (דף מ"ח ע"א) בּוֹד"ה אָבֵל הָכָא כ' דְאִין הוּאִיל בְּזֵה בְּדָבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ דְנִימָא הוּאִיל וְאִי בְּעֵי מִימִי לִיה בְּרְשׁוּתָהּ כּו' וְאוֹ מְמַשׁ כְּדָבָרִי הַרְשָׁבָא בְּתִשׁוּ' הַנ"ל דְלֹא אֲמַרְיִנּוּ הוּאִיל אֲלֵא בְּמָה שְׁהוּא שְׁלוֹ אָבֵל הָרִי הָרִי"ף וְהָרִא"ש שְׁפִירְשׁוּ הוּאִיל דְר"א וְאִי בְּעֵי מִיתְשִׁיל עֲלֶיהָ מְוֹכְרָח דְלֹא ס"ל כֵּן וְכּו' מְשֻׁמַּע גִּירָס' הַש"ס שְׁלִפְנִינּוּ וּכ"מ בְּפִשְׁטוֹת דְעַת הַתּוֹס' (דף מ"ו ע"ב) ד"ה הוּאִיל יַעו"ש וּכ"כ בְּשׁוֹ"ת שְׁאֲגַת אֲרִיָּה סְסִי' ס"ג שְׁכ"ד הַתּוֹסְפוֹת וְהָרִי"ף וְהָרִא"ש כְּמוֹ שְׁכַתְבִּיתִי וּמִיָּהוּ רְאִיתִי שְׁהָר"ן שֵׁם בּוֹד"ה אִיתְמַר הָאוּפָה מִיּו"ט לְחֹל הַשִּׁיג עַל הָרִי"ף דְאֲפִשֶׁר דְר"א דְסָבַר שְׁעוֹבְרִין עֲלִיו בְּב"י וּב"י טַעֲמִיָּה מְשׁוּם דְטוֹבַת הַנְּאָה מְמוֹן וְלֹא מְשׁוּם הוּאִיל כּו': וְעוֹד קָשְׁיָא מ"ש הַרְשָׁבָא בְּפִשְׁטוֹת דְכִינּוּן שְׁבִשְׁעָה שְׁקַבְלוּ מְמַנּוּ אִינוּ יְכוּל לְזָכוֹת בּוֹ וְאִינוּ שְׁלוֹ דְמַנְלָן שְׁאִינוּ שְׁלוֹ.

דְכִינּוּן שְׁזֵה נִתַּן לָהּ הַדְּבָר בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין י"ל דְחָשִׁיב שְׁלָה וְאֵע"פ שְׁהַדְּבָר אֲסוּר עֲלִיו בְּהַנְּאָה יִשׁ לְוֹמַר שְׁעַדִּין אִין זֶה מוֹנַע שְׁלֹא יִהְיֶה חָשִׁיב שְׁלָה כִּי יִשׁ כְּמָה דְבָרִים שְׁאֲסוּרִים בְּהַנְּאָה וְנַעֲשִׂים שְׁלוֹ אִף שְׁאֲסוּרִים עֲלִיו בְּהַנְּאָה וְהוּא דִין הַמְשָׁנָה פ"ט דב"ק כְּמַש"ל סְעִי א' בְּשֵׁם הָר"ן פ"ה דְנִדְרִים וּכ"כ בְּשֵׁט"מ פ"ט דב"ק (דף ק"ח ע"ב) אֲמַתְנִיתֵן הַנ"ל בְּשֵׁם הָר"ר יְהוֹנָתָן וְאֵע"פ שְׁאֲסוּר לִיקְהוֹת מִהֵן אֲפ"ה שְׁלוֹ הֵן וּכ"כ עוֹד בְּשֵׁם הָרַב הַמְאִירִי וְנ"ל ר"ל לֹא יִירְשֻׁנוּ לְעַנְיָן שְׁיִהָא מְוֹתָר בְּהַנְּאָתֵם שְׁאֵע"פ שְׁמַמִּילָא אַחַר שְׁלֹא חִלְקֵם עַל פִּיו לְאַחֲרֵימָּה יוֹרֵשׁ הוּא מ"מ הָרִי הוּא פְּיוֹרֵשׁ אִיסוּרֵי הַנְּאָה וְהָרִי הוּא זֹכָה בִּירְוִשָׁה מִן

הדין אלא שְׁנָאסר בְּהִנָּאָתָם עכ"ל וְזֶה שְׁלֵא כמ"ש בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א שָׁם וע"ק הַאִיף בְּעֲלֵי חוּב בְּאִין וְנִפְרָעִין מִהוּ וְהָרִי אִין לוֹ בְּהֵן כְּלוּם וְאַפְּלוּ נִתְּנָם לוֹ הָאָב אִינוּ זוֹכֵה בְּהֵם עכ"ל וְהָרִי הַר"ר יְהוֹנָתָן וְהָרֵב הַמְּאִירִי ס"ל לְהַפְּדֵי שֶׁהוּא זוֹכֵה בְּהֵם מִן הַדִּין רַק שְׁנָאסר בְּהִנָּאָה וּכְיוּרֵשׁ אִיסוּרֵי הִנָּאָה וְנִרְאָה מְדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א עֲצָמוּ דכמ"כ וכש"כ כְּשִׁנּוּתָן לוֹ הָאָב הַדִּין כְּמוֹ בִּירוּשָׁה וְלַהַר"ר יוֹנָתָן וְהָרֵב הַמְּאִירִי זוֹכֵה בְּהֵן וכ"מ דַּעַת הַיִּש"ש פ"ט דב"ק סי' סמ"ף.

גַּם שָׁם סִי' ס"א פֶּסֶק וַז"ל וּמָה שְׁאִוְסָר עָלָיו בְּקוֹנָם יָכוֹל לִיתְּנוּ לְצַדִּיקָה אוֹ כה"ג וְאַחֲרֵים אִינּוּ יָכוֹלִים לִיטְלוֹ מִמֶּנּוּ בְּעַל פְּרָחוֹ וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִף מוֹצִיאִין מִיָּדָן ומ"מ אִי אֶכְלוּ כְּבָר פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם וְאִי אִיתְּשַׁל עָלֶיהָ וְנִשְׁאַר מֵאוֹתוֹ דְּבַר הַנֶּאֱסָר עָלָיו מִחֻוּבֵיבֵים לְשַׁלֵּם מָה שְׁאֶכְלוּ דְּאִין שְׁנִיף לומר שְׁזָכוּ מִן הַהֶפְקֵר כ"א גְּבֵי תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת עכ"ל וְכ' עוֹד שָׁם בְּפָנִים דַּאֲע"פ שְׁאִוְסוּרִים עָלָיו כְּגוֹן שְׁאִסָּר אוֹתָן בְּקוֹנָם עָלָיו מ"מ אִינּוּ הֶפְקִירָא וְיָכוֹל לִיתְּנָם לְצַדִּיקָה וְחָלַק עַל הַרְשֵׁב"א פב"ת דְּנִדְרִים (דף פ"ה ע"א) וְהָר"ן לְשָׁם שֶׁהֵבִיאֻ דס"ל הַפְּדֵי מִזֶּה וְס"ל דְּהַאִוְסָר הַנָּאוֹת פִּירוּתָיו עַל עֲצָמוּ יָכוֹלִים אַחֲרֵים לִיטְלוֹ אוֹתוֹ בְּעַל פְּרָחוֹ כו' ע"ש.

דְּהַרְשֵׁב"א לְשַׁטְתוֹ דס"ל כְּשִׁוְסוּרִים עָלָיו בְּהִנָּאָה אִין לוֹ זְכוּת בְּהֵן וְאִינּוּ שְׁלוֹ וְכִהֶפְקִירָא וְהַיִּש"ש ס"ל כְּמַשְׁמַעוֹת הַמְּשֻׁנָּה פ"ט דב"ק וְכַפְּלֵי כָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁהֵן שְׁלוֹ וְכַנ"ל וְא"כ כִּינּוּן שֶׁהוֹכַחְנוּ דְּרֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל שֶׁהֵן שְׁלוֹ וְה"ה כְּשֶׁהִיא אֶסְרָה עַל עֲצָמָה בְּקוֹנָם א"כ כְּשֶׁקְדִּישָׁה רָאוּבֵן הָרִי זְכָתָה בְּהֵן וְא"כ אִף שְׁאִוְסוּרִים עָלֶיהָ בְּהִנָּאָה הָרִי בְּדָבָר שֶׁהוּא שְׁלָה גַּם לַפְּרָש"י פְּסָחִים מ"ח א' אֶמְרִינּוּ הוּאִיל וְאִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עָלֶיהָ כו' וְכ"ד הַרְשֵׁב"א עֲצָמוּ בְּתִשׁוּבָה הַנ"ל אֶלָּא דְּאִזְגִּיל לְשַׁטְתוֹ דְּחִשִּׁיב אִינּוּ שְׁלָה וְאִזְגִּיל לְשַׁטְתוֹ בְּכִי' הַמְּשֻׁנָּה פ"ט דב"ק שֶׁפִּירְשָׁה בְּשֵׁם הַרְאָב"ד בְּדָרְדֵי אַחַר שִׁמ"ש וְיִחְזִיר לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו קָאֵי עַל הָאָב הַמְּדִיר כְּלוּמַר שֶׁהָאָב הַמְּדִיר יָכוֹל לִיתְּנוּ לְבָנוּ שֶׁל הַמְּוֹדֵר וְכֵן פּוֹרַע לוֹ חוּבוֹ כו' מִשׁוּם דְּהוֹקֶשֶׁה לוֹ כְּמָה קוֹשִׁיּוֹת לְשַׁטְתוֹ אִיף יָכוֹל הַבֵּן הַמְּוֹדֵר לִיתְּנָם לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו כו' וְאח"כ הַקְּשָׁה גַּם עַל פִּי' זֶה וְתִירָץ בְּשֵׁם הַרְמַב"ם דְּלַעוֹלָם אֲנִידֵר קָאֵי אֶלָּא דְּכִינּוּ דְּאוּמַר אֵלוּ נְכָסִים שְׁאִסָּר עָלֵי אָבָא אִין זֶה כְּנוֹתָן מִשְׁלוֹ אֶלָּא כְּמַגְבִּיָּה לְהֵן מְצִיאָה כו' וּבִנְדָרִים ס"פ הַשְׁוֹתְפִין (ודמ"ז א') כְּתִב בַּח"ר דְּאִינוּ יָכוֹל לִיתְּנוּ לְבָנָיו גַּם מ"ש בְּכֻוֹנָת הַרְמַב"ם דַּע"י שְׁמוֹדֵעִם שֶׁהֵם נְכָסִים שְׁאִסָּר עָלָיו אָבָא אִין זֶה כְּנוֹתָן מִשְׁלוֹ אֶלָּא כְּמַגְבִּיָּה מְצִיאָה אִינוּ מְוֹכַרְח כְּלָל דַּהֲכ"מ שָׁם פִּי' הַטַּעַם דַּע"י ז' ה"ל כְּאִין לוֹ טוֹבַת הִנָּאָה מִמָּה שְׁנוֹתְנָם לָהֶם.

אֲבָל לַעוֹלָם הָעֵנִין שְׁנוֹתָן אֶת שְׁלוֹ וְלִכֵּן כָּל הַפּוֹסְקִים שָׁם דְּמַכְרִשִׁים הַמְּשֻׁנָּה כְּפִשׁוּטוֹ ע"כ ס"ל שֶׁהֵן שְׁלוֹ וְא"כ אֶמְרִינּוּ בְּזֶה הוּאִיל לְכָל הַדְּעִוֹת גַּם הִנָּה פִּי' וְיִחְזִיר לְבָנָיו הִינּוּ לְבָנוּ שֶׁל הַמְּוֹדֵר מִמֶּשׁ כְּמִבְּנֵי מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת שָׁם (דף ק"ח ע"ב) אִף שֶׁכְּתוּבוֹ כֵּן עַל הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו כו' וְדַאי הַפִּירוּשׁ לְבָנָיו דְּגַבִּי מְוֹדֵר ג"כ לְבָנָיו מִמֶּשׁ וְכ"כ הַרְמַב"ם פ"ה מֵהַל' נְדָרִים דִּין ח' וְכ"כ הַרְאָב"ד שָׁם וְהֵלָּא בְּלֹא תְּנָאֵי אָנוּ אוֹמְרִים יִתְּנוּ לְבָנָיו כו' וְכ"כ הַטוּר י"ד סי' רכ"ג אֶלָּא שֶׁהָר"ן כ' דְּלֹאוּ לְמִימְרָא שִׁיתְּנָם לָהֶם מִמֶּשׁ אֶלָּא שֶׁמְרָאָה לָהֶם מְקוֹם כו' וְהַכ"מ כ' וְלַעֲד"נ שֶׁאֲע"פ שִׁיתְּנָם לָהֶם מִמֶּשׁ מְוֹתֵר כו' ע"ש א"כ מְכ"ז גְּלִמוֹד שֶׁהֵם שְׁלוֹ מִמֶּשׁ גַּם הִנָּה הַרְמַב"ם שָׁם כ' וְכֵן אִם פְּרָעוּ בְּחוּבוֹ וְהַטוּר הַשִּׁיג עָלָיו וְהַכ"מ כ' עַל

הטור דאשמתמיטתיה מתניתין דהגוזל קמא הנ"ל והלח"מ שם תירץ דההשגה היא דהמשנה אמרה ובעלי החוב באים ונפרעים והינו שב"ד מגבין להם אבל לא שיפרע הוא בעצמו להם כו' וכ"כ הט"ז סי' רכ"ג סק"ד א"כ לא מיבעי להרב"ם אלא אף להטור י"ל דהו שילו ממש.

רק פנין שאסורים עליו בהנאה אינו יכול לפרוע בעצמו. , קיצור.

דמדברי הרי"ף והתוס' פ"ג דפסחים מבואר דקיי"ל דאמרין הואיל אי בעי מיתשיל עליה אף שעכשיו אינו שילו וכ"פ הרא"ש, שם רק רש"י שם ס"ל כמ"ש הרשב"א דלא אמרין הואיל בדבר שאינו שילו אף בנד"ז י"ל דאף לפרש"י אמרין הואיל והינו משום דחשיב שילו אף שאסור עליו בהנאה שכ"כ בשט"מ פ"ט דב"ק בשם הר"ר.

יונתן והרב המאירי וכ"פ היש"ש פ"ט דב"ק סי' ס"א ובחידושי הרשב"א שם הוכרח להוציא לשון המשנה מפשוטו לומר ויחזיר לבניו קאי על האב המדיר וזה נגד פל המפרשים וכמ"ש התוספות שם וכ"פ הרמב"ם פ"ה מהל' נדרים דין ח' והראב"ד שם: ה' ונ"ל הרשב"א בחידושו בנדרים פ"ק השותפין (דף מ"ז ע"א) בד"ה בחייו ובמותו כו' ומשמע שיתן המנדר לבניו או לאחיו לאחר מיתת אביו קאמר וכ"כ הרמב"ם כו' וקשיא לי כו' אדרבה הוא אסור ליתנו כשאר איסורי הנאה ואם הוציא מעל וב"ח שזוכה בנכסים מן ההפקר הוא זוכה פחמץ בפסח וכע"ל וכלאי הכרם.

(הגה"ה.)

פ"ק דפסחים (דף ז') סע"ב ופ"ג דב"ק (דף כ"ט ע"ב) ע"ש בפרש"י שני דברים אינו ברשותו של אדם בור ברה"ר וחמץ בפסח ופרש"י לפי שאסור בהנאה וא"כ ע"י שאסור בהנאה חשיב אינו ברשותו א"כ כמ"כ נאמר גבי קונם חשיב אינו ברשותו ובשט"מ בב"ק שם בשם הר"י מוינא הקשה אמאי לא חשיב שור המועד והנה גבי חמץ בפסח אינה מקודשת א"כ כמ"כ בקונם ויש לחלק חדא דגם שם עכ"פ עשאן הפתוב פאלו הוא ברשותו א"כ ה"נ בקונם אלא דהתם אין מקודשת שהרי לא תוכל ליתן לבע"ח שלכולם אסור בהנאה משא"כ גבי קונם ועוד התם ליתא בשאלה ומוכרחת לבערו דעובר עליו בב"י וב"י משא"כ ה"נ דמותרת להשהותו וישנו בשאלה פנ"ל עכ"ה).

והראב"ד פירשה על האב המדיר כו' עכ"ד ושם דף מ"ח ע"ב ד"ה ורב נחמן האריף עוד בקושטא זו ונ"ל וקשיא לי אם נותן הוא לבנו או לאחיו היכי קתני לא יירשנו ודאי יורש הוא שהרי יכול הוא ליתנו לבנו או לאחיו כו' ועוד האריף נותן לבניו או לאחיו שהרי מועל הוא וכדאמרין בר"פ אין בין המנדר (דף ל"ה ע"א) באומר לחבירו כפרי עליך ונתנה לו מקבל שהוא הנדר מעל לכשיוציא ועוד קשה האריף אפשר שיירשנו וקלא פנין שאסור בהנאתו אין לו בהם פלום כו' ועוד קשיא לי כו' וקלא אפילו שתיק מיניה כו' עכ"ל ולע"ד יש ליישב דהנה ס"פ השותפין שם (דף מ"ח ע"ב) שהוא גב"ר כו' אסרינהו לנכסי עליה פי' הרא"ש והתוספות שם אסרינהו עליו בחייו ובמותו כו' ליקני הדין ואי הוה בר בריה כו' וכ' הרשב"א בחידושו שם וקשיא לי האריף אפשר לבן לקנות נכסים אלו פלל דהא אסרו עליו האב בהנאה וכיון שכן האריף הוא יכול להקנותם לבנו לכי הנה צורבא מרבנן שאם הוא לא קנאם אינו יכול להקנותם ותירץ דרב נחמן ס"ל דכיון שאין

הבן קונה נכסים אלו אלא להקנותם לבנו לא נכנס זה בכלל איסורו פלל ומיהו קנה להקנותו עכ"ל.

וא"כ עד"ז ממש יש לפרש הטעם של המשנה פ"ט דב"ק בחייו ובמותו אם מת לא יירשנו ונחזיר לבניו או לאחיו שלכן לא מעל הבן הנזדר דכינון שאינו זוכה בהן לעצמו פלל רק ליתן לבניו או לאחיו לא נכנס זה בכלל האיסור דומיא דהקא שאסרן עליו בחייו ובמותו ואעפ"כ התירו שיוכל לומר לו שיקנה בשביל להקנות לבנו כו' ועיין תוספות פ"ט דב"ק (דף ק"ח ע"ב) דבן הבן מפח אבנה דאבא קאתי.

והקושיא הראשונה היא קתני לא יירשנו כו' פבר תגרז הר"ן פ"ה דנדרים דף מ"ז ע"א). ומ"ש וע"ק היא אפשר שירשנו פבר פתבתי לעיל בשם השט"מ דה"ז פמו שירש איסורי הנאה כו' ועיין במשנה פ"ו דדמאי משנה יו"ד והקושיא האחרונה עיין תירוץ בכ"מ פ"ה מהל' נדרים דין ח' וכבר פתבתי לעיל סעיף ד' בשם היש"ש פ"ט דב"ק סי' ס"א דמה שאסר עליו בקונם אינו הפקר.

ולע"ד יש ראיה ברורה לזה ממשנה שלמה ספ"ד דנדרים (דף מ"ג א') אם אין עמהן אחר מניח על הסלע או על הגדר ואמר הרי הן מופקרים לכל מי שיחפץ והלה נוטל ואוכל ורבי יוסי אוסר ואי איתנהו לדברי הרשב"א דכשאסורים עליו בקונם אינם שלו וחשוב הפקר א"כ גם לר' יוסי יש תקנה ועצה שהמדיר יאסור על עצמו בהנאה פבר לחם אחד שלו ואז ה"ל הפקר ויהיה זה המנדר מותר לאוכלו דה"ל זוכה מן ההפקר וכענין מ"ש הרשב"א ובעל חוב שזוכה בהנכסים מן ההפקר הוא זוכה כו' פנ"ל ומדלא שמעינן עצה זו פלל מוכרח שאף שאסר הנאה מפברו לא חשיב הפקר פלל נהרי הוא שלו כמקודם ואסור להמנדר הנאה לאוכלו: קיצור גם בחמץ בפסח עשאו הכתוב פאלו הוא ברשותו וכ"ש בקונם דליפא ב"י וב"י מה שהקשה הרשב"א היא נותן לבניו והלא מועל הוא מבואר בדברי קדשו בעצמו תירוצו בכעין זה על דאמר ואי בר פרא צורפא מרבנן ליקנינהו כו' גם לכאורה ראיה מהמשנה ספ"ד דנדרים גבי יוסי אוסר דע"י קונם לא חשיב הפקר: ונהנה המתנה אפרים הביא עוד ראיה מהסוגיא פ"ד דנדרים (דף ל"ה סע"א) כפרי עליה ונתנה לו במתנה מי מעל למעול מקבל יכול לומר דהתירא בעייתי דאיסורא לא בעייתי וכתב הר"ן שאילו היה יודע שהוא של איסור לא היה רוצה לזכות בה.

ונמצא זכיה בטעות ואינה זכיה עכ"ל משמע דאי הוה נחא ליה איסורא מעל ואי לא קנה אמאי מעל כדאמרינן פרק השואל (דף צ"ט ע"א) גבי המשאל קרדום של הקדוש כו' ואי לא קנאו אמאי מעל כו'.

ור"ל א"כ ה"נ גבי כפרי עליה ונתנה לו מתנה קנה המקבל א"כ מוכח מזה דאע"ג דאסור להמקבל ליהנות ממנו מ"מ זכה בו לענין להורישו לבניו או לאחיו או לב"ח עכ"ל ונהנה בענין ליתנו לבניו אפשר לחלק דהתם שאני שהבן יכול לומר מפח אבנה דאבא קא אתינא משא"כ הכא אכל לענין בעל חוב פא ונפרע ודאי חד דינא הוא אף אפשר גם שם נותנו לבנו או לאחיו לאו דוקא דה"ה גם לאחר אלא דרבותא קתני לפמ"ש הר"ן פ"ה דנדרים (דף מ"ז ע"א) דלאו למימרא שיתנם להם ממש אלא מראה להם מקום כו' וגם לפמ"ש הכ"מ שיוכל ליתן להם פיון שמודיעם שהם אסורים עליו א"כ י"ל ה"ה לאחר

וצ"ע דהא גבוי חמץ בפסח אחר זמן איסורו משמע דאסור ליתנו לנכרי כו' והנתי"מ ססי' ער"ה הקשה על המתנה אפרים וז"ל ולק"מ דודאי אסור לה לזכות בשביל זה דאין לה הנאה גדולה מזו עכ"ל ר"ל מה שבע"ח יתנהג נפרע מזה ולא ידעתי מנין לו מ"ש מהמשנה פ"ט דב"ק ה"ל והנתי"מ לא עיין בדברי הר"ן פ"ה דנדריים (דף מ"ח ע"ב).

גם מה שדחה ראיות המח"א מהא דכפרי עליה אינו נכון. דמדברי הר"ן מוכרח דאילו רוצה לזכות בו זכה בו אף שאסור עליו בהנאה אלא שלמ"ד יש מעילה בקונמות חייב עי"ז קרבן מעילה ולמ"ד אין מעילה בקונמות אין עליו איסור כלל דזכה בו לא לענין שיהנה ממנו רק לענין שבע"ח בא ונפרע וכנ"ל בשם השט"מ דב"ק דה"ל פירוש איסורי הנאה כו'.

, ואפשר לחלק בין ירושה דממילא באה לכן אף שאביו אסר עליו בהנאה ה"ל פירוש איסורי הנאה אבל הקא שמקבל המתנה בידי והיא אסורה עליו בהנאה י"ל יש איסור מ"מ אינו מוכרח די"ל דמקבל ע"מ שלא יתנה רק מה שמוותר נהרי אין פאן איסור ב"י וב"י ועוד אף דעבדא איסורא מ"מ פנין שאין זה איסור הנאה ממש רק קצת איסור פמערים לשבא בע"ח ויגבה י"ל חשוב זכיה ולכן נהי דבקונם דידיה י"ל אינה מקודשת דהא לא מהני ביה שאלה שלה פדאיתא ביבמות פרק האשה רבה (דף פ"ח ע"א) אי דידיה משום דבידו לאיתשולי עליה אלא דאחר וכו' אבל בקונם דידה דבידה לאיתשולי עליה שפיר י"ל דאמרינו הואיל ומקודשת וכנ"ל.

וגם שפיר יכולה לקבלם לא כמערים בשביל שב"ח יפרע מהן אלא משום שתלה אצל חכם ויתיר הנדר. והנה ראיתי בחידושי הרשב"א פ"ה דנדריים וספ"ט דב"ק דעיקר ראיתו שהמקדש בקונם אינו מקודשת הוא מהסוגיא דפ"ה דנדריים (דף מ"ז א' ב') וז"ל דמ"ח ב' בד"ה ורב נחמן נהלא פנין שאסור בהנאתו אין לו בהם פלוס ואפילו נתנם לו האב אינו זוכה בהם ואם קדש בהן את האשה אינה מקודשת וכדמשמע בפירוש באותה שמועה שבפרקין איבעיא להו קונם פירות אלו על פלוני מהו בחילופיהו ואתיא למיפשטא מהא דתנו המקדש בערלה ובכלאי הפרם אינה מקודשת מכרו וקידש בדמיהו מקודשת אלמא אוסר פירותיו על חבירו בערלה ובכלאי הפרם דמו ליה.

ואם קדש בהן את האשה אינה מקודשת. וכ"כ הרב"ד ז"ל שאפילו המקדש בגידולין צריף לחזור ולקדש עכ"ל ולע"ד יש לדחות דעיקר האיבעיא אם חליפי האיסור חשובין כמו האיסור או לא ולכן פשט ממכרו וקידש בדמיהו דאי איתא דחליפין פגוף האיסור דומה א"כ גבוי חליפי ערלה הנה צריף להיות הדין דאינה מקודשת פנין שהמקדש בערלה אינה מקודשת א"כ כמ"כ בחליפי ערלה אי איתא דהחליפין ה"ל כמו עצם האיסור ומדקתני מקודשת אלמא דחליפי האיסור לאו פגוף האיסור דמו ומינה גבוי קונם פירות האלו על פלוני החליפין של הפירות מותרים לפלוני ולא פגוף הפירות דמו דמ"ש מחליפי ערלה אבל לענין קדושין לא עלה ע"ד הש"ס לזמות חליפי קונם לחליפי ערלה פנין גם המקדש בקונם עצמו מקודשת משום דאפשר בשאלה אלא האיבעיא הנה לענין הנאה אם חליפי פירות הנ"ל דקונם מותרים בהנאה לחבירו ומדין קדושין בחליפי ערלה יש לפשוט לענין דין הנאה בחליפי קונם ועוי"ל אף את"ל דהפשט משמע כמ"ש הרשב"א דאוסר פירותיו על חבירו ה"ז על חבירו כמו ערלה וכלאי הפרם שאם קדש

בְּהֵן אֶת הָאִשָּׁה אֵינָה מְקַוְּשֶׁת שְׂאֵנִי הֵתָם דָּאִין בְּיַד חֲבִירוֹ הַמְקַדָּשׁ לְשִׂאוֹל עַל הַקּוֹנָם שֶׁל הַמְדִיר וְכַדְאֲמַרִינּוּ רַפ"י דִּבְמֹת אֱלָא דְאָחַר כּו' מִשָּׂא"כ בְּקוֹנָם שֶׁל הָאִשָּׁה הַמְתַקְדָּשֶׁת כַּנְדוֹן שְׁנֵשְׂאֵל בְּסִי' תִר"ב שְׁבִינְדָה לְיִשְׂאֵל עָלָיו שְׁפִיר י"ל דְּמְקַדָּשֶׁת: קוֹצוֹר הַמַּח"א הֵבִיא רָאִיָה מִפְּרִי עֲלִיָה וְנִתְנָה לוֹ בְּמִתְנָה נְדָרִים (דל"ה סע"א) דְּמִבְּנֵי אָר שָׁם וּבְהֶר"ן דִּיכּוֹל הַמְקַבֵּל לְזָפוֹת בּוֹ וְאֶפְשָׁר כְּשִׁזְכָּה לֹא ע"ד לְהִנּוֹת כ"א שְׂיָבֵא בַע"ח וְיִפְרַע מִמֶּנּוּ אִין בְּזָה אִיסוֹר וְעַכ"פ אַף אִם עֵבֵד אִיסוֹר אֲבָל זְכִיָּה שְׂיִיָּה בּוֹ וְדִלָּא כַהֲנִתִּי"מ.

וּבְקוֹנָם דִּינְדָה שֶׁהִיא זֹכָה ע"ד שְׂלֵא תִהְיֶה עַד אַחַר שְׁתִּשְׂאֵל עַל נְדָרָה י"ל לִיפָּא אִיסוֹרָא כְּלָל וְרָאִינִית הַרְשָׁפָ"א דְּבְקוֹנָם אֵינָה מְקַדָּשֶׁת מִהַסְּנֵינָא פ"ה דְּנְדָרִים (דף מ"ז) גְּבִי מְכָרוֹ וְקוֹדֵשׁ בְּדַמִּיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּלִק"מ עַל הַמַּח"א מְשָׁם.

וְעוֹד שָׁם מִיָּרִי בְּקוֹנָם שְׂאִין בְּיַד הַמְקַדָּשׁ וְלֹא בְּיַד הַמְתַקְדָּשֶׁת לְיִשְׂאֵל עָלָיו אֲבָל בְּקוֹנָם דִּינְדָה שְׁבִינְדָה לְשִׂאוֹל עָלָיו אִין שׁוֹם רָאִיָה מְשָׁם כְּלָל: [תְּסַר]: סִימָן קִיא בְּחֹר יִרָא שְׁמִים נְשִׁתְדָּה עִם בְּתוּלָה בַת י"ד שְׁנָה בְּרִצּוֹן אֲבִיָּה וְעִשׂוֹ ת"כ וְקַבְלוּ ק"ס וְכַתְבוּ תְּנָאִים אַח"כ כָּא אִישׁ אֶחָד שְׂיֵשׁ לוֹ מְמוֹן הַרְבֵּה וְדִיבֵר עִם אֲבִי הַבְּתוּלָה שְׂיִתְזוֹר מִהַשְׂדִּיחוֹ הַנָּ"ל וְיִתְנַנְּה לוֹ וְהַבְּתוּלָה כְּשִׁמְעָה אֶת זֹאת הִלְכָה אֲצֵל הַחֲתָן וְהִסְפִּימוּ בִּינֵיהֶם שְׂיִקְדָּשׁ אוֹתָהּ כְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה מוֹעִיל מֵהַ שְׂאֲבִיָּה רוֹצָה לְחַזֵּר בּוֹ.

וְקוֹדֵשׁ בְּטַבְעַת בֵּינוּ וּבֵין עֲצָמָה וְכַשְׁנוֹדַע לוֹ שֶׁהַמְקַדָּשׁ בְּלֹא עֵדִים אִינּוּ קְדוּשִׁין אֶפְיָלוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים בְּדָבָר כְּמִבְּנֵי בַש"ע ס' מ"ב ס"ב כְּרָא אוֹתָהּ שְׁנִית וְאֶמְרָה לְפָנֵי שְׂלֵשָׁה אֲנָשִׁים עֵדִים שְׂרִצוֹנָה שְׂיִקְדָּשׁ אוֹתָהּ וְקוֹדֵשׁ אוֹתָהּ שְׁנִית בְּפָנֵיהֶם וְהַטַּבְעַת הִיָּה מְכֻסָּף טְהוֹר רַק שְׁבִתְחַלַּת עֲשִׂיתוֹ הִיָּה מְוָזָה (גִּיגִילֵט) וְכַעַת נִמְחַק הַזֶּהָב מִמֶּנּוּ אַעפ"כ מְכִירִים שְׁהִיָּה מְוָזָה וְגַם שְׂיֵשׁ עַל הַטַּבְעַת הַפְּרוּב (עֲנִין הַפְּרוּב הִינּוּ אִם הוּא 14 פְּרוּב אוֹ 12 פְּרוּב) וְאֲצֵל הַפְּרוּב יֵשׁ עוֹד אֵינָה צִאצְקָה, (ר"ל אֵינָה רִוּשָׁם עֲשׂוּי לְנוֹי) הַכְּלָל שֶׁהוּא טַבְעַת מַחְנוֹת שְׁעוֹשִׁים לְמוֹכְרָם וְהַטַּבְעַת הַנָּ"ל נִתֵּן לְהַמְקַדָּשׁ אִישׁ חֹבֵר וְרִיעַ שְׂלוֹ: א וְהִנְּה נִדְוֹן הַטַּבְעַת אִין לְחוּשׁ מִהַדִּין הַנְּזַכָּר בַש"ע ס' ל"א ס"ב בַּהֲגַה"ה אוֹ בְּסֵתָם טַבְעַת וְנִמְצָא שֶׁל נְחֻשֶׁת חִיָּשִׁינּוּ לְקְדוּשִׁין מְשֻׁמַּע שְׁהֶם רַק קְדוּשִׁי סָפֵק הִינּוּ מִשׁוּם דְּהִנְּה נִרְאָה טַבְעַת שֶׁל זֶהָב וְנִמְצָא שֶׁהִיא שֶׁל נְחֻשֶׁת יֵשׁ לְחוּשׁ מִדִּין הַתְּקַדָּשִׁי לִי בְּדִינָר שֶׁל זֶהָב וְנִמְצָא שֶׁל כֶּסֶף וְגַם שָׁם בְּאֶמֶת לֹא דְמִי לְזֶה כְּלָל בֵּינוֹ דְּלֹא אָמַר שֶׁהוּא שֶׁל זֶהָב כְּמִבְּנֵי בְּתָשׁוּ מִיָּמוֹנֵי דְּשְׂיִיכִי לְהִלְכוֹת אִישׁוֹת סְסִי' י"ט בַּד"ה שׁוֹב שְׁמַעְתִּי שְׂאוֹתָהּ טַבְעַת בְּחֻזְקָתָה שֶׁל זֶהָב הִיָּתָה כּו' וְנִשְׁתַּבְּרָה אַח"כ וְנִמְצָאָתָה שֶׁל נְחֻשֶׁת כּו' אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵה פְּרוּטָה מְקוֹדֵשֶׁת בֵּינוֹ שְׁקַבְּלָה סֵתָם וְלֹא אָמַר שֶׁהוּא שֶׁל זֶהָב כּו' ע"ש וְהִיא תְּשׁוּבַת רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן בַּעַל הַתּוֹסְפוֹת וּמַהֲר"מ בְּתָשׁוּבָה שְׂאֲחָרִיָּה שָׁם ס' כ' לֹא פִקְפַק רַק כְּשֶׁהָעֵדִים אָמְרוּ בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין שֶׁהִיא טַבְעַת שֶׁל זֶהָב אֲעֵדִים קָא סְמָכָה וְה"ל כְּאוֹמֵר הַמְקַדָּשׁ הַתְּקַדָּשִׁי לִי בְּדִינָר שֶׁל זֶהָב וְנִמְצָא שֶׁל כֶּסֶף אֲבָל אִם לֹא אָמְרוּ הָעֵדִים כְּלָל שֶׁהִיא שֶׁל זֶהָב י"ל דְּלֹא פְּלִיג כְּלָל עַל הָרָא"ש דִּה"ל קְדוּשִׁין וְכ"ז אִינוּ שְׂיִיָּה בַּנְּד"ז דִּהִיא שֶׁל כֶּסֶף וְנִמְצָא כֵּן שֶׁל כֶּסֶף וְאִם הִיָּתָה מְוָזָהּ לְגַמְרִי וְתוֹכָה שֶׁל כֶּסֶף ג"כ עֲדִירָה אֶפְיָלוּ מִדִּינוֹ שֶׁל רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן דְּהִיָּתָה שֶׁל נְחֻשֶׁת וּמְוָזָהּ כְּאִילוֹ שֶׁהִיא שֶׁל זֶהָב וְכִינּוּ שְׂאִין דְּרָךְ לְהַזְהִיב כְּלִי שֶׁל נְחֻשֶׁת ה"ל הַטְּעָאָה אֲבָל כְּלִי שֶׁל כֶּסֶף דְּרָךְ לְהַזְהִיב וְאִין כָּאֵן שׁוֹם הַטְּעָאָה דִּה"ל לְמִסְקָ אֲדַעְתָּה שְׂאֶפְשָׁר הִיא שֶׁל כֶּסֶף וּמְוָזָהּ לְכֵן אַף אִם טְעַתָּה וְסַבּוּרָה שֶׁהִיא כְּנֻלָּה שֶׁל זֶהָב ה"ל כְּדִין

הנזכר במשנה ה' פ"ג דקדושין המקדש את האשה ואמר קסבר הייתי שהיא כהנת ונהרי היא לוייה כו' עשירה ונהרי היא ענייה ה"ז מקודשת מפני שלא הטעתו ופרש"י אלא הוא הטעה א"ע וכינן דלא פירש לאו כל פמיניה דנהנה להו דברים שבלב.

וה"נ פיון שלא אמר לה לא הוא ולא העדים שהיא של זקב אע"פ שהיא מונהבת הנה לה לשאול אם היא פולה זקב או רק כסף מונהב לכן אע"פ שפסבורה שהיא של זקב ה"ל דברים שבלב אע"ג שי"ל שאני הכא שפיון שהיתה מונהבת מבחוץ סמכה שהיא פולה תוכה כמו ברה זה אינו פיון דדרך ג"כ להזהיב פלי כסף אם איתא דמקפדת שתהיה דוקא של זקב הנה לה לשאול דאפשר גם גבי עשירה ונהרי היא ענייה הנה לו מקום לחשוב שהיא עשירה כגון שהלכה בבגדים חשובים שאין דרך עניים ללבוש כן ואעפ"כ פיון שלא פירש מקודשת בנדאי אף אם היא ענייה וה"נ דכונתה.

וכ"ז אפילו הנה מונהב היטב בענין שיש להסתפק שמה פולו של זקב אעפ"כ פיון שלא הזכיר שהוא של זקב מקודשת נדאי. כ"ש בנדון הלנה שנמחק מעט הזקב ממנו וניכר שהוא טבעת של כסף שהי' מונהב.

א"כ ליכא שום חשש הטעאה. והוי קדושין גמורים: ב רק עוד יש לפקפק משום שהטבעת לא הנה שלו רק שהוא של חבירו שנתן אותו לו שיקדש בו את הבתולה הנ"ל והנה בש"ע סי' כ"ח סעיף י"ט פסק השואל חפץ מחבירו והודיעו שרוצה לקדש בו האשה מקודשת כש"כ הכא שלא נזכר לשון שאלה כ"א לשון נתינה שנתן לו הטבעת שיקדש בו את הבתולה לשון נתינה עדיף טובא מלשון שאלה וזהו המבואר בתשו' מימוני דשייכי להל' אישות סי' י"ח דכיון דמסר לו הטבעת על מנת לקדש בו האשה וא"א לה להתקדש אא"כ היתה שלו במתנה או במקר אין לו לשמעון אלא דמיו עכ"ל די"ל דהרשב"א בעל התוס' בעל תשו' זו לא ס"ל דינו דהרא"ש בהשואל את הטבעת דכיון דנתנו לו בפירוש בתורת שאלה.

אף שהודיעו שרוצה לקדש בו את האשה אין לומר שבמתנה או במקר נתנו לו שהרי אמר בפירוש ששואל וכמו שיבואר לקמן אבל כשנתנו לו סתם לקדש בו את האשה ולא הזכיר ל' שאלה אז אמרינן דאין לו אלא דמיו וכמ"ש מזה בתשו' אחת באריכות וכ"ש שזה הטבעת של כסף הוא ממין טבעות שנמכרים פן בחנויות א"כ אין קפידא כ"כ בהחזרת דמים פיון שיש ויש לקנות בדמים אלו פיוצא בו או טוב ממנו בכה"ג נדאי י"ל יותר דנתנו לו לחלוטין ע"מ שיחזיר הדמים או שיקנה לו טבעת פיוצא בו.

ועי' כה"ג בהרמב"ם הל' שאלה ופקדון רפ"ו גבי אם הנה הפקדון דבר שכל מינו שנה ומצוי בשוק לקנות כמותו כו' אין משביעין השומר שבועה שאינה ברשותו וכה"ג בנד"ז לא יש מקום קפידא כ"כ שיחזיר לו טבעת זה דוקא ולא אחר כמותו חדש וכיון שנתנו לו בדרך נתינה לקדש בו אשתו י"ל שאין לו עליו אלא דמים אבל בנותן לו בפירוש בתורת שאלה נ' שהרשב"א בעל התוס' בתשו' הנ"ל לא ס"ל הא דהרא"ש פי הנה הרא"ש פ"ק דקדושין סי' כ' כתב דכיון שהשואל לו אדעתא לקדש בו את האשה כו' לכל הפחות תהיה מתנה עמ"ל והניא מקודשת ויקנהו מן האשה ויחזירו לו כו' ונהרי הרשב"א בתשו' הנ"ל ס"ל דאפי' נתנו לו בפ"י במתנה עמ"ל וקידש בו לא הוי קדושין ע"ש דלא האמין לשמעון שנתנה לו רק במתנה עמ"ל פיון שנתן לו סתם בלי שום תנאי

על שיקדוש בו האשה וכיון דהרב הב"י בש"ע סי' כ"ח סי"ט פסק פהרא"ש כ"ש וק"ו
בנד"ז דחבירו נתן לו הטבעת סתם שיקדוש בו הבתולה דמקודשת דהיינו נדון של
הרשב"א דעדיף טובא מדינו של הש"ע סי' כ"ח סי"ט: מה שיש להסתפק עוד כיון בנערה
קיי"ל כר' יוחנן קדושין (נ"ג מ"ג ע"ב) דאביה ולא היא וכ"פ בש"ע רס"י ל"ז ושם ס"ד
א"כ שמה עדיין נערה היא ולא בוגרת אף שכ' בהשאלה שהיא בת י"ד שנה.

י"ל שמה עדיין לא הביאה שתי שערות או אף שהביאה שמה רק ערף ב' חדשים שהביאה
או על השנים צריף עדים. אף י"ל אף שאין לה שתי שערות חוששין שמה נשרו כדאי'
בגדה פ"ה (נ"ג מ"ו סע"א) הלכתא חוששין שמה נשרו כו' דאיכא ספיקא דאורייתא כו'
אלא ש"ל הכא הנה ס"ס שמה לא נשרו ואת"ל נשרו שמה עדיין היא נערה ולא בוגרת
ועי' תשובת הרשב"א סי' אלף רי"ו לא הקיל בשני ספיקות וכ"ש היכא דלא בדקו אם
יש בה שתי שערות הרי אמר רבא שם קטנה שבאה לכלל שנותיה חזקה הביאה ש"ש
והיינו לענין שלא תוכל למאן כמ"כ הכא שהיא בת י"ד חזקה שפכר בגרה ועי' בהרמב"ם
פ"ג מהל' קדושין הי"ד היתה הבת ספק בוגרת כו' ועי' פ"ט (דב"ב קנ"ו א') גבי בודקין
לקדושין: סימן קיב על אודות המקרה אשר קרה בקהילתנו פה לאדיזין באחד מבע"ב
העיר שמו דוד במ' אליעזר ההולך בתום דרף ואין עול בו ביום ה' פ' עקב תר"ט העבר
שלח אחריו הפאווערינא של הקאנטאהר אטקופ שלנו ואמר לו לך אל אחד הנגידים
ותלנה מעות על בטחוני סף ארבעה מאות רו"כ: פי נצרכתי לשלם ראטי להקאזנא ונהלך
ר' דוד הנ"ל בפקודתו לקבץ מעות עבורו כי מוזג שלו הוא ומנכרץ לקיים תפקידו ונהלך
בין החנוונים ושם אשה אלמנה חנונית שאל אותה היש אתך מעות להלוות ואמרה יש
ת"י סף מאה וחמשים רו"כ והניחה ונהלך לו לשאר החנוונים ושאל גם אותם היינו לר'
ניסן חנווני ולר' נחמן חנווני היש אתכם מעות ענה ר' ניסן יש ת"י מאה וחמשים רו"כ
ואתן לכם.

ור' נחמן השיב גם לי מאה רו"כ ואתן לכם. ולקחו צרור כספם והלכו יחד עם ר' דוד
השליח הנ"ל אל חנות האשה ציריל הנ"ל לקחת גם את הסכום אשר הבטיחה ליתן
ולקחו המעות וימנו ומעות שלהם ג"כ ויצורו אותם בטיכל של ר' דוד הנ"ל כי הנה סבור
שהוא ישא המעות להקאנטאהר ולקח צרור הכסף ועקר רגליו ללכת מהחנות.

ותחזק האשה הטיכל עם המעות לאמר אני בעצמי אשא המעות להקאנטאהר כי אני
אוציא יותר עיסקא ממנו מאשר תקח אתה וירא ר"ד הנ"ל כי היא מתאמצת בתפיסת
המעות ענה לה הא לך המעות הרי את מקודשת ולא סיים לי והעדים החנוונים הנ"ל
שמעו זאת ויהי כמצחק בעיניהם ופיערו פיהם בשחוק.

ובשעת אמירה נתן לה המעות עם הטיכל והיא קיבלה מידו והלכה בעצמה להקאנטאהר
ותתן להפאווערינע וקבלה מידו קוויטל על המעות ומשך זמן ההלנואה רק על כמה
ימים.

כ"ז העידו בפנינו עדים פשרים ונאמנים ה"ה מ' ניסן ומ' נחמן בתורת עדות גמור
ובאליונ"ע בזה הלשון ממש ומעתה ילמדנו מו"ר מה לעשות בזה אם להצריכה ג"פ
דוקא אם לא והאשה ציריל הנ"ל נגידה וחשובה וחרפה לה לעמוד לפני ב"ד לקבל ג"פ

גם ר' דוד הנ"ל איש נכבד הוא נגיד בעיר בידעתו חשב פי צחוק הוא והנה כל הפוסקים מקילים בזה אם לא אמר לי אף הב"ח חושש לקדושין.

אכן הב"ש מקיל אף לדעת הב"ח אם נמצא עוד ריעותא אשר תורה קלקול הקדושין: א הנה בענין אומרו הרי את מקודשת ולא אמר לי מבואר בב"י סי' כ"ז דרוב הפוסקים רובם ככולם ס"ל דאין חוששין לקדושין ובבד"ה כ' שהריב"ש סי' י"ח פתב אין חוששין לה להצריכה גט וכ"כ ביש"ש פ"ק דקדושין ססי' ד' וז"ל ומה שפתבתי שאם לא אמר לי דלא היו קדושין פלל אפילו לחומרא לא בעינן גט עכ"ל רק הב"ח מחמיר בזה כמ"ש מעלתו ובספר עצמות יוסף כ' בשם רבו מהרשד"ם שלא הספיק להקל אלא כשמוצא גריעות אחר בענין הקדושין אם מצד הלשון או מצד הענין עכ"ל.

ובספר גט פשוט בפללים שבסוף הספר פלל ה' הביא בזה מחלוקת מהריב"ל ומהרשד"ם אשר מהריב"ל ח"א סי' י"ט פתב וז"ל וכיון דכן הוא מסתברא דאין לנו להחמיר פסברת היחיד (הינו ה"ש מי שאומר שהביא ה"ר"ן דלענין קדושין אזלינן לחומרא אע"ג דלא אמר לי) היכא דכל חכמי ישראל חולקים וכתבו להקל וכמ"ש מהרי"ק כו' אין לנו לומר קים לי בפלוני הגאון היכא דכל ישראל חולקין עליו אבל בנידון דאיכא שדוכין נראה לי להחמיר אע"ג דלא אמר לי עכ"ל מהריב"ל ומהרשד"ם חושש להחמיר היכא דלא אמר לי אם לא היכא דאיכא סניף אחר דהוא פוסק להקל כמ"ש בכמה תשובות עכת"ד הג"פ והרב"י בתשו' סי' ח' כ' ומענין פסק דין הקדושין יפה דנת' שלא לחוש להם מאחר דלא אמר לי מאחר שכל הפוסקים הנשוו בכך זולת סברא אחת כו' עכ"ל וזה פדעת מהריב"ל ועי' בכנה"ג בהגהת הב"י אות מ"ג נטה קצת להחמיר וכ"כ הב"י עוד בתשו' סי' ד' ובאות מ"ו כ' לאו דנקאגריעותא דמתבטלת הקדושין אלא אפילו באומדן דעתא פגון דאין דרף לקדש דרף שחוק ולעג כו' אין לחוש לידיים שאין מוכיחות מהר"א בן חיים ז"ל עכ"ל.

וע"ש אות מ"ד ואות ע"ז. ועיין בב"ש סי' כ"ח ס"ק י"ד: אף אגן בנד"ז אין צריכים לכל זה ולא נכניס עצמינו בכל זה דבנד"ז יש עוד ריעותות גדולות ועצומות אשר קרוב דמתבטלות הקדושין מחמתן לבד.

ע"כ פשיטא דבהצטרף זה אל זה שאמר הרי את מקודשת ולא אמר לי שאין צריכה שום גט אפילו להחמירם וכמשי"ת: גרסינן בגמרא פ"ק דקדושין (דף ט' ע"א) אמרה ליה הב לי חד שוכא אמר לה אי יהיבנא לך מיקדשת לי (בלשון שאילה) אמרה ליה הבה מיקהבא אמר רב חמא כל הבה מיקהבא לא פלוג הוא ומסקינן דה"ה אם אמרה הב (דלא כפולתיה לדבורה) וכ' התוס' וא"ת מי גרע מתן מעות לפלוני דמקודשת (ד"ו סע"ב) כ"ש כשאומרת תן לי וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קדושין ומש"ה איכא למימר כשאומרת הב דאדעתא דמעיקרא אמרה עכ"ל וממ"ש רש"י בלשון שאילה י"ל דבעינן עוד תנאי שאמר אי יהיבנא לך מיקדשת לי שהוא לשון שאילה ע"כ בכנה"ג הוא דכי אמרה הב הוא דסמכה דעתה דתשובתה הוא אדעתא דמעיקרא מטעם הנ"ל שהרי בא בלשון שאילה ותשובתה נראה שמבקשת רק על דעתה הראשון אבל אם לא אמר בלשון שאילה אלא כשביקשה תחלה הב לי חד שוכא אמר הרי את מקודשת לי בו ונתן אע"פ שאמרה הבה מיקהבא י"ל דמקודשת ובתשובת מהר"א ששון ססי' קע"ה

משמע דס"ל דלהתוס' דעיקר טעמם משום דמעיקרא היתה שואלת כו' ומש"ה כו' דאדעתא דמעיקרא אמרה אין חילוק שאפילו לא אמר בלשון שאלה אלא אמר הרי את מקודשת לי בו והדרה איהי ואמרה הבה או הבה מיהבה אינה מקודשת (וכ"נ דעת רמ"א בהגה"ה סי' כ"ט סעי' י' פדלקמן אות ג' ואינו מוכרח כי רמ"א מייירי פשמקודם הנה ג"כ לשון שאילה אי יתיבנא לה כו') רק להרשב"א כ' שם שני סברות בזה ונ"ל ובהא מסתפקא לי מה יספור הרשב"א ו"ל פשאמרה לו הב לי חד שוכא ולא אמר איהו בלשון שאלה אי יתיבנא לה מקודשת לי אלא אמר לה הרי את מקודשת לי והדרה איהי ואמרה הבה או הבה מיהבה מהו מי אמרינו פניו דלא אמר בתורת שאלה אע"פ שהיא אמרה מעיקרא הבה לי לא אמרינו דבתר מאי דקאמרה מעיקרא אזלינו או דילמא אין הכי נמי דהרשב"א מודה בזה אלא דעדיפא מיניה קאמר דאפילו לא קאמרה מעיקרא פלום כו' אבל איה"נ שיודה פשאמרה הבה מעיקרא ולבסוף אע"פ שלא אמר הוא בלשון שאלה עכ"ל מדכתב לשון דהרשב"א מודה כו' איה"נ שיודה כו' למאן קא מודה עכצ"ל להתוס' דטעמם הוא משום דמעיקרא היתה שואלת כו' ולפע"ד דממ"ש רש"י בלשון שאילה נראה דגם זה בעיניו אבל אם לא אמר בלשון שאילה אע"פ שאמרה מעיקרא הבה וכן לבסוף יש לחוש לקדושין שהר"ן כ' ג"כ ול"נ כל שלא אמרה בלשונות האמורים בגמרא איפא לספוקי בלשון קדושין כו' ונלע"ד קצת ראיה ממ"ש ביש"ש ססי' י"ד ונ"ל מה שהקיל הרשב"א אפילו התחיל הוא ואמר בלשון שאלה אם אתן לה כו' והיא אמרה הבה מיהבה שאין פאן קדושין כו' אומר אני שהן קדושין גמורין דדוקא פשהיא תבעה מתחלה שלא לשם קדושין כו' אבל פשהיא התחיל בלשון שאלה והיא השיבה שיפן אין לה ריצוי גדול מזה כו' ע"ש א"כ אפילו פשהיא תבעה מתחלה שלא לשם קדושין כו' פשהיא אמר ע"ז שלא בתורת שאלה פלל כ"א בספינא חריפא הרי את מקודשת לי בו והיא אמרה הבה מיהבה י"ל שפסקמת לדבריו רק פשאומר בלשון שאלה אזי י"ל פשאומרת הבה אין זו הספמה דאם הנה הספמה הנה לה להשיב פדרה שמשביים על שאלה היינו הן וכיון דמעיקרא תבעה שלא בתורת קדושין וגם מתשובתה ניפר לא ע"ד הספמה אז ע"י הני תרתי סמכינן דלאו פלום הוא אבל בחסרון א' מהם א"א לומר דלאו פלום הוא וכן מצאתי בט"ז ס"ק י"ד ונ"ל ונראה דס"ל ג"כ דכל שאומר הוא לשון שאלה הוי ליפנא גריעא כו' והיינו דתרתי לריעותא בעינן חדא שהיא אומרת תחלה הב שנית שאומר אח"כ לשון שאלה אז הווינו הני ליפני לגריעותא אבל כו' ע"ש שוב ראיתי מזה במל"מ פ"ד מה"א דין ה' בד"ה כ' הר"ן ובד"ה עוד גסתפק הרב ונוטה ג"כ לדעת הט"ז רק שלא ראה דבריו ומ"מ לולי פרש"י בלשון שאילה מהגמ' עצמו אין הכרח לזה דאע"פ שפגמ' נז' בלשון אי יתיבנא לה כו' שהוא לשון שאילה הלא לקמן (דף י"ג ע"א) בעונבדא דההיא איתתא דזבנה ונרשכי כו' נזכר ג"כ הלשון אי יתיבנא לה מקודשת לי ושם נדאי ה"ה אף אם אמר לה לא בלשון שאלה כ"א בלשון הלכה פסוקה הרי את מקודשת לי אפ"ה אינה מקודשת משום דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי וכדאמרינו שם לענין חטף סלע מידה וקודשה בו דבלא שדנה אינה מקודשת וכ"כ כל הפוסקים ופירשו שאמר הרי את מקודשת לי כמ"ש הרמב"ם פ"ה דין יו"ד והטוש"ע סי' כ"ח ס"ב הרי אנו רואים דמ"ש בגמרא שם אי יתיבנא לה כו' ה"ה אף אם אמר הרי את מקודשת לי ג"כ הדין פן דאינה

מקודשת א"כ גם פאן הב לי חד שוקא כו' הבה מיהבה י"ל ג"כ דאף שגזפר אי יתיבנא לך כו'.

ה"ה גם אם אמר הרי את מקודשת לי ג"כ אינו פלום פינו דאיהי לא אשתיקה אלא אמרה הבה מיהבה גילתה דעתה דאדעתא דמעיקרא אמרה וכמ"ש מהר"א בן ששון ובפרט אם פפלתיה לדבורה ואמרה הבה מיהבה.

עיין ב"ש ססי' כ"ט מיהו מלשון רש"י נראה דדוקא כשאמר בלשון שאילה פנ"ל ובפרט בחידושי הרשב"א עשה מזה עיקר גדול מה שאמר בלשון שאילה וכן נראה ודאי שפך דעת נוטה: קיצור פל הבה מיהבה לאו פלום הוא פ' התוס' משום דמעיקרא היתה מבקשת שלא בתורת קדושין ורש"י פתב מפני שגם הוא אמר בלשון שאילה (הגה"ה).

ועיין בב"י ססי' כ"ט שהה"מ כ' דהרשב"א ס"ל להקל רק משום טעם זה שאמר בלשון שאילה אף שהיא לא ביקשה תחלה כלל והמרדכי פ"ק דקדושין סי' תפ"ז כ' ונ"ל פל הבה מיהבה לאו פלום הוא ספק בידי רבי היכא דאינה מבקשת אותו דבר תחלה פי הכא אלא הוא אומר אם אתן לך דבר פלוני תהא מקודשת לי ואמרה הבה מיהבה אם היא מקודשת לו אם לא עכ"ל הרי מה דהרשב"א מיקל המרדכי מספקא ליה וכ"פ הרמ"א ססי' כ"ט עכ"ה).

ומהר"א בן ששון ס"ל דלהתוס' אפי' לא אמר בלשון שאילה אינה מקודשת ואף להרשב"א יש לספק בזה ואפ"ל דרש"י בעיניו שני הטעמים דהתוס' והרשב"א וכ"מ דעת הר"ן והיש"ש ס"ל דספיקו דהמרדכי הוא קדושין גמורים א"כ י"ל ס"ל כמ"ש הט"ז דתתי לריעותא בעיניו וכ"ד המל"מ פ"ד מה"א דין ה' ואף שמהגמ' אין הברח גמור לזה מ"מ פן הדעת נוטה פדעת הר"ן ויש"ש והט"ז והמל"מ דאין לפסוק דלאו פלום הוא אא"כ יש תתי לריעותא פהמעשה שבגמרא: ומעתה נוציא מזה לנד"ז דמה שמתקנת הפרך מעות ואינה רוצה ליתן לידו הרי עדיף טובא מן תבעה היא שלא לשם קדושין וגם מהחל ועד סוף היא מתקנת על דעת זו וא"כ עדיף מאומרת מעיקרא הבה ולבסוף הבה מיהבה וא"כ אם הנה אומר לה בלשון שאילה אי יתיבנא לך מקודשת לי פשיטא דלאו פלום הוא דאיהי מתקנת אדעתא דמעיקרא אלא שיש לחוש משום שאמר לא בלשון שאילה.

כ"א סתם הרי את מקודשת וכבר פתבתי שמהר"א בן ששון ס"ל דלהתוס' אף שלא אמר בלשון שאילה אינה מקודשת כלל ואע"פ שפתבתי שלפע"ד העיקר אינו פן. היינו התם דהם רק דבורים שלא ניש הפסק בין דבור ראשון שאמרה הבה ובין דבור השני א"כ יש לחוש שבדבור השני מספמת לקדושין פינון שהשיבה פן אחר לשון הגוזר אבל הכא שאינו דבור אלא מעשה רב שאוחזת הפרך בחזקה ובטענה אמיתית שאין רצונה ליתן לידו את שלא והמעשה הזה היא עושה מתחלה ועד סוף בלי שום הפסק א"כ נראה לכל שגם בסוף אוחזת רק על דעתה הראשון לבד ועוד דדוקא התם פינו קודם דבורה השני לא הנה החפץ בינה כ"א בידי א"כ י"ל שלא הנה לה לקבל כשאמר התקדשי לי בו ואף שאמרה הבה לא הנה לה לסמוך ע"ז די"ל הבה לשם קדושין אבל הכא דכבר מתקנת ומעפכת מעות שלא א"כ מה שאינה מנחת לו אחר שאמר לשון קדושין אין זה פלום דהא מוכן לכל מעשה אחד דמעיקרא שאין רצונה ליתן לידו ואין ממנה שום

גילוי דעת על קדושים פלל וכלל יותר מבאמירת הבה אחר לשון שאילה פאן נראה יותר שאינו שייך לקדושים אף שלא אמר בלשון שאילה דהתם רק מצד דקדוק הלשון באנו לומר שאין פאן הספם ורבינא חולק בהם בלא פפלתיה לדיבורה אבל הכא אינו מצד דקדוק הלשון ולא מצד דיבור כ"א דבר הנראה לעיני פל מעשה רב שלה אשר רק פוננתה שאין רצונה ליתן לידו המעות ועי' רפ"ג דקדושים (דף נ"ט ע"ב) ובחולין פ"ק (די"ב ע"ב) ובמס' טהרות פ"ח סוף משנה ו' דמעשה עדיף מדבור ואם בשתיקה דלאחר מתן מעות בפקדון אינה מקודשת משום דאמרינן ששתיקתה ואחיזתה המעות אינו גילוי דעת על קדושים כש"כ הכא שמעשה עכבה זו עשתה מעיקרא ועד סוף מטעם וענין אמיתי אין פאן שום גילוי דעת על קדושים והאשה אינה נקנית אלא מדעתה.

ועדיף טובא מהבה מיהבה דלאו פלום הוא. ועוד דהנה רמ"א בהגה"ה סי' כ"ט ס"י ונ"ל ואם אמר לה בשעשה שהיא נותן לה הרי את מקודשת לי וקיבלה בשתיקה מקודשת והיא מ"ש הרא"ש פ"ק ססי' י"ד ונראה שאם אמר כו' הראב"ד ו"ל עכ"ל וע"ז כ' הרמ"א עוד ואם לא קיבלה בשתיקה (פן הגיה הט"ז וכ"ה בבאה"ט סס"ק י"ז) רק חזרה ואמרה תן לי או השלף וכיוצא בו אינה מקודשת עכ"ל הרי אף שאמר אח"כ לא בלשון שאילה אינו פלום מחמת שאמרה אז ג"כ הבה.

ונהו כמש"ל בשם מהר"א בן ששון להתוספות וא"כ לדבריהם כ"ש וק"ו בנדון זה דעדיף מדבור (ג"פ) הבה פי הוא מעשה אחד מתחילה ועד סוף לא לשם קדושים ואף ששם הרבה חולקים על דינו דרמ"א וגם דברי הרא"ש אינו מוכרח פלל לפרש דמייירי שקיבלה בשתיקה אלא דקאי ג"כ על דאמרה הב או הבה מיהבה אעפ"כ פיון שלא אמר בלשון שאילה רק מאמר מוחלט הרי את מקודשת לי ס"ל דהוי קדושים גמורים וכן משמע ברבינו ירוחם נכ"ב שלאחר שפפל ושילש בענין שתאמר תחלה הב לי ואח"כ אמרה הבה מיהבה יעו"ש כ' ויש מפרשים דאע"פ שאמרה אלו הלשונות אם אמר לה בשעשה שנתן לה הרי את מקודשת לי וקיבלה ממנו מקודשת עכ"ל.

מבואר בהדיא דהיינו אף שאמרה תחלה תן לי כו' וגם אח"כ אמרה הבה מיהבה אעפ"כ [אם] אמר לה בשעשה שנתן לה וכו' וכנ"ל ואפשר ג"כ פוננתו דמייירי שאמרה תחלה תן לי וכו' ואמר הוא בלשון שאילה אי יתיבנא לה מיקדשת לי כו' ואמרה הבה מיהבה ואח"כ בשעת נתינה חזר ואמר לה הרי את מקודשת לי וקיבלה בשתיקה ה"ז מקודשת גם בחידושי הרשב"א מפרש פן דלבסוף בשעת נתינה חזר ואמר לה ה"א מקודשת לי אלא דס"ל דאעפ"כ אינה מקודשת והראב"ד והרא"ש ס"ל דבכה"ג הוי מקודשת והגמ' מייירי שלא אמר לה מידי בשעת נתינה פכאן נראה שידו דאינו פלום: ג כ"ש אם נצטרף לזה דאמרו הרי את מקודשת בלא תיבת לי אף להמתמירים בזה לא עדיף מלשון אם יתיבנא לה מיקדשת לי הגם דאין הריעותות שונים מ"מ י"ל ג"כ שמפני שלא אמר לי סמכה יותר לעכב בינה פמקדם שוב מצאתי פדברי בשו"ת הרב"י בדיני קדושים סי' ח' בתשובת חכם א' ששיבחו הרב"י ושמו ר' יעקב בן גחמיאש ונ"ל ומעתה בנ"ד פיון שהעדים העידו שהיא אמרה מעיקרא שיתן לה הפאנדירו והוא לא השיב לשון קדושים גמורים אלא אמר טומלא דו פור קדושים ולא אמר לי דהוי לשון גרוע כו' פמו הרי את מקודשת לא הוי קדושים מקל וחומר ומה היכא דאמר אי יתיבנא לה מיקדשת לי דהנה

לשון קדושין והיכא דלא אָמַרָה מְעִיקְרָא הַבּ שְׁלֵא לְשֵׁם קְדוּשִׁין הוּוּ קְדוּשִׁין גְּמוּרִים וְאִפְ"ה הֵיכָא דְקָאָמְרָה מְעִיקְרָא הַבּ אֵינָהּ מְקַוְדָּשֶׁת בְּגִדּוֹן דִּינָן דְּהֵיכָא דְלֵא אָמְרָה הִיא מְעִיקְרָא הַבּ לֵא הֵוִי אֵלָא סְפֵק מְקַוְדָּשֶׁת וּמִשּׁוּם חוּמְרָא דְאִשְׁתּוּ אִישׁ הֵיכָא שְׁאָמְרָה מְעִיקְרָא הַבּ שְׁלֵא לְשֵׁם קְדוּשִׁין לֵא כ"ש דְלֵא הוּוּ קְדוּשִׁין כָּלְל עַכ"ל וְע"ש שְׁרָצָה לְהַקֵּל מֵה"ט אַף שְׁקִיבְלָתוֹ בְּשִׁתְיָקָה וְלֵא אָמְרָה הֵבָה מִיְהֵבָה אוּ הֵבָה וְע"ז חֵלֶק עָלָיו הֵרַב י"י שְׁם וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרוֹ ב"י ס' כ"ט דָּאָם אַחַר שְׁאָמְרָה הֵבָה לִי חַד שׁוּכָא וְאָמַר אִם יְהִיבְנָא לָךְ מִקְדָּשָׁתְךָ לִי קִיבְלָתוֹ בְּשִׁתְיָקָה וְלֵא אָמְרָה הַבּ מְקַוְדָּשֶׁת וְלֵא כַמ"ש הֵרַב ב"ם אִם אָמְרָה הֵן וְכוּ' וְלִכּוֹן בְּגִדּוֹן שְׁל הַחֲכָם הַגָּ' לְשְׁקִיבְלָתוֹ בְּשִׁתְיָקָה לֵא הֵסְפִים הֵרַב י"י לְצַרְף קוֹלָא זֹו אֵלָא דְפָסֵק לְהַקֵּל בְּלֵא צִירוּף קוֹלָא זֹו מִשּׁוּם דְּכָל שְׁאָמַר הֵרַי אֵת מְקַוְדָּשֶׁת וְלֵא אָמַר לִי אֵינָהּ מְקַוְדָּשֶׁת כָּלְל וְכַמ"ש לְבִשְׁמוֹ עַכ"פ בְּגִדּוֹן זֶה יֵשׁ לְצַרְף גַּם צַד זֶה פְּדִי לְצִאָת י"ח הַמַּחְמִירִים דְּהָא בַנ"ד הֵוִי לְכָל הַפְּחוֹת פְּאוּמְרַת מְעִיקְרָא וְלִבְסוּף הֵבָה פְנ"ל וְא"כ בַּכַּה ג' הֵרַי פָּסֵק הַחֲכָם הַגָּ' לְדַכְּשָׁאוּמַר רַב הֵרַי אֵת מְקַוְדָּשֶׁת לֵא הֵוִי מְקַוְדָּשֶׁת כָּלְל אֶפְיָלוֹ לְמ"ד דִּישׁ לְחוּשׁ לְקְדוּשִׁין אַף בְּלֵא אָמַר לִי.

וּמִטַּעַם הַגָּ' לְדַלָּא עֲדִיף מְאֹם יְהִיבְנָא לָךְ כּוּ' וְהֵרַב י"י לֵא עֲרַעַר ע"ז רַב מִשּׁוּם דְּהֵתָם קִיבְלָתוֹ בְּשִׁתְיָקָה מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דַּה"ל פְּאוּמְרַת מִתְחַלָּה וְעַד סוּף הֵבָה מִיְהֵבָה וְכַנ"ל וְעֵינָן בַּלַּח"מ פ"ה סוּף דִּין י"ב בְּמָה שְׁחִילָק בֵּין מְלוּה לְגִזּוּל וְכוּ' אֲבָל גִּזְלוֹן כּוּ' דְאַנּוּ סְהַדֵי שְׁבִתוֹרַת חֲזַרְתָּ הַגְּזוּלָה קִיבְלָה וְכַדְכְּתִיבְנָא עַכ"ל וְעַד"ז גַּם פְּאֵן יֵשׁ לְחֵלֶק בֵּין הַבּ לִי חַד שׁוּכָא שְׁפַגְמָ' וּבֵין נ"ד דְּהֵכָא י"ל יוֹתֵר דְאַנּוּ סְהַדֵי שְׁבִתוֹרַת שְׁמַעְפֻּכַת אֵת שְׁלָה בְּיַדָּהּ לְקַחְתָּהּ וְתוֹ לֵא מִדִּי הֵרַי נִתְבְּאַרוּ ג' טַעְמִים שְׁאִין בְּהַקְדוּשִׁין כְּלוּם הָא' מִשּׁוּם דְלֵא אָמַר לִי הַב' דַּה"ל פְּהָא דְרַב חֲמָא (דָּף ט' ע"א) פְנ"ל ס"ב הַג' עוֹד טַעַם לוֹמַר דְעֲדִיף מְדַרְבַּח חֲמָא: קִיצוּר מְסַעֵי ב' ג' מַה שְׁמַחְזֵקַת הַכְּרָף מַעוֹת מִתְחַלָּה וְעַד סוּף ע"ד שְׁתוּלִיף בְּעֲצָמָה דְּוָקָא לְהַקְאֻנְטָאֵהָר וְזֵהוּ מְבִוּקְשָׁה עֲדִיף טוּבָא מִדִּין הַבּ לִי וְהֵבָה מִיְהֵבָה.

לִכּוֹן פְּאֵן אַף אִם הֵיָה אוֹמַר הֵרַי אֵת מְקַוְדָּשֶׁת לִי וְלֵא בְּלִשׁוֹן שְׁאַלָה י"ל דְאַיְנוּ כְּלוּם דְּהָא הִישׁ"ש וְהֵרַב"א וְהֵרַב"א בְּן שְׁשׁוֹן ס"ל דְּאַף בְּהָב וְהֵבָה מִיְהֵבָה כַּה"ג אֵינָהּ מְקַוְדָּשֶׁת וְאַף שְׁנַרְאָה הֵרַבָּה חוֹלְקִים ע"ז הֵיָינוּ גְבִי דִּיבּוּרִים וְיֵשׁ הֶפְסֵק בֵּין הַדִּיבּוּרִים וְהַחֲפִץ הֵיָה בְּיָדוֹ תְּחַלָּה וְהִיא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וּמְקַבְּלַת אוֹתוֹ אַחַר אוֹמְרוֹ הֵרַי אֵת מְקַוְדָּשֶׁת לִי אֲבָל הֵכָא שְׁהוּא מַעֲשֶׂה רַב מְמַנָּה שְׁלֵא עַל דַּעַת קְדוּשִׁין כָּלְל וְכָלְל מְקַוְדָּם אֲמִירָתוֹ וְגַם אַח"כ מַחְזֵקַת עַל דַּעַת זֹו י"ל דַּלְכ"ע אֵינָהּ מְקַוְדָּשֶׁת כָּלְל דְּמַעֲשֶׂה עֲדִיף טוּבָא מְדַבּוּר וְגַם נִיפְרָ שְׁמַתְחַלָּה וְעַד סוּף הוּא מַעֲשֶׂה אַחַת וְלֵא עֲשֻׂתָה שׁוּם מַעֲשֶׂה הַמּוֹרָה קֶצֶת עַל קְדוּשִׁין וְאַפְיָלוֹ אִם הֵיָינוּ אוֹמְרִים דְּהַמַּעֲשֶׂה רַב לֵא עֲדִיף מְאִמִּירָה בְּתַחֲלָה הַבּ וְאַח"כ הֵבָה מִיְהֵבָה עַכ"ז אֵין חֲשֵׁשׁ בְּהַקְדוּשִׁין לַכ"ע כִּי הֵרַי אֵת מְקַוְדָּשֶׁת בְּלֵא אָמַר לִי זֶה הַדִּבּוּר חָלוּשׁ יוֹתֵר מְדַבּוּר אֵי יְהִיבְנָא לָךְ מִקְדָּשָׁתְךָ לִי וְכֵן מְבִוּאָר בְּתַשׁוּ' הַב"י דִּינֵי קְדוּשִׁין ס' ח': ד הַטַּעַם הַד' שְׁהֵרַי יְכוּלָה לוֹמַר אֵין שְׁקִלִי וְדִידִי שְׁקִלִי כַּמַּעֲשֶׂה הַמְבִוּאָר בַּגַּמ' (דָּף י"ג ע"א) גְבִי הִיא אִיתְמַתָּ דַּהֲוָה מְזַבְּנָא וְנִרְשָׁכִי אֵתָא הִיא גְבָרָא חֲטָף וְנִרְשָׁכָא מִיָּנָה כּוּ' ע"ש וּבְטוּש"ע ס' כ"ח ס"ב וְהֵכָא עֲדִיף שְׁהֵרַי עֲדִינָן לֵא חֲטָף מִיָּנָה לְגַמְרִי וְלֵא יֵצְאוּ הַמַּעוֹת עֲדִינָן מִתַּחַת יָדָהּ וְאִם מִשּׁוּם דְּהֵכָא בְּהַכְּרָף יֵשׁ ג"כ עוֹד סָף שְׁנֵי מַאוֹת וְחַמִּישִׁים ר"ו כְּשֵׁאִינָן שְׁלָה כ"א שְׁל הַשְּׁנֵי אֲנָשִׁים ר' נִיסָן וְר' נַחְמָן וְא"כ הֵלֵא שְׁקִלָה גַם הַמַּעוֹת דְּלֵאוּ דִּיָּדָה וְאִיף תֵּאמַר וְדִידִי שְׁקִלִי אַף זֶה אֵינוֹ פִּינּוֹן שְׁהֵוִי מַעוֹתֶיהָ מֵאָה וְחַמִּישִׁים ר"ו כְּכַרְף אַחַד עִם מַעוֹת שְׁל

שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנֵּל וְלֹא הָיָה אֲפֹשֶׁר לָהּ לִיטּוֹל אֶת שְׁלָה בְּלִתִּי אִם תִּקַּח כָּל הַכֶּרֶךְ וְהָרִי א"כ הֵינּוּ דִידֵי שְׁקָלֵי דְהַפְּרוּשׁ שְׁלֵא נִתְּפוּנוּהָ לְקְדוּשֵׁין כ"א רַק לִיקַח אֶת שְׁלָה.

וה"נ פִּינּוּ שְׁנֵי תְּפוּנוּהָ לִיטּוֹל אֶת שְׁלָה א"כ אֵין פֶּאן גִּילוּי דְעֵת עַל קְדוּשֵׁין וְאִם מִפְּנֵי שְׁלִקְחָה גַם הִר"נ ר"כ שְׁלָהֶם הָרִי לֹא הָיָה אֲפֹשֶׁר בְּעֵינֵן אַחַר וְהָרִי שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים עוֹמְדִים בְּצַדָּה וְהֵם לֹא אִיכְפַת לָהֶם בְּמָה שְׁלִוְקַחַת הִיא הַמְּעוֹת לְהוֹלִיף לְהַקְאֲנִטָּאָהָר וְאֲדַרְבָּה זְהוּ טוֹבְתָם כְּמוֹ טוֹבְתָהּ וְהָרִי לֹא מִיחוּ בְּיָדָהּ לֹא מְרַצוּנוּהָ שֶׁר"ד יוֹלִיף א"כ לְפַחוֹת לֹא אִיכְפַת לָהֶם זְהוּ וְכֵן עֲשֵׂתָהּ וְהוֹלִיכָה כָּל הַמְּעוֹת לְהַקְאֲנִטָּאָהָר ה"ז וְדָאֵי רַק דִּידֵי שְׁקָלֵי, וְאֲדַרְבָּה הֵכָא עֲדִיף דְהֵתָם שְׁקַלְתִּיהָ וְאֲשִׁתִּיקָה אֲלֵא דִיכּוּלָּהּ לֹא מְרַצוּנוּהָ אֵין שְׁקָלֵי וְדִידֵי שְׁקָלֵי וְהֵכָא הָרִי עֲשֵׂתָהּ הַמְּעֻשָׁה בְּפִנְעַל כְּמוֹ שְׁבִיבְתָהּ תַּחְלָה שְׁתּוֹלִיכִים לְהַפְּאוּיַעְרַנְעָה וְתַקְבֵּל הַצְּעֻטִיל מִמֶּנּוּ בְּשָׁבִיל כְּנֵלָם הֵינּוּ בְּשָׁבִילָהּ וּבְשָׁבִיל שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנֵּל דְּמִסְתַּמָּא כֵּן אֲמָרָה לְהַפְּאוּיַעְרַנְעָה א"כ הָרִי בְּפִירוּשׁ גִּילְתָּהּ דְעֵתָהּ שְׁאִינָה מְקַבֵּלָת זְהוּ לְשֵׁם קְדוּשֵׁין דָּא"כ הִיּוּ כָּל הָאֲרַבְעָה מְאוֹת רֹכ"ס שְׁיִיכִים לָהּ לְבַד וְהִיא וְדָאֵי אֲמָרָה לְהַפְּאוּיַעְרַנְעָה אוֹ עַכ"פ לְר' גִּיסֵן וְר' נַחְמָן הַגְּזַפְרִים שְׁרַק ק"נ הוּא שְׁלָה וְסָף ר"נ הֵם שְׁלֵי שְׁנֵי אֲנָשִׁים ר"נ וְר"נ הַחֲנֻנִים הַנֵּל א"כ עֲדִיף מְשַׁקְלְתִּיהָ וְאֲשִׁתִּיקָה: קִיצוֹר הַטַּעַם הַד' שְׁהָרִי יְכוּלָּה לֹא מְרַצוּנוּהָ אֵין שְׁקָלֵי וְדִידֵי שְׁקָלֵי כְּדִין הִיא אִתְּתָא דְמִזְבְּנֵי וְנִרְשְׁכֵי כּו' וְאִף שְׁבִיבְתָהּ הִיּוּ ג"כ מְעוֹת שְׁאִינּוּ שְׁלָה מ"מ יְכוּלָּה לֹא מְרַצוּנוּהָ אֵין פִּינּוּ שְׁבִיבְתָהּ הַמְּעוֹת הַנֵּל לֹא אִיכְפַת לָהֶם כְּלָל אִם הִיא תּוֹלִיכִים לְהַפְּאוּיַעְרַנְעָה דְהַקְאֲנִטָּאָהָר וְלֹא מִיחוּ ע"ז נִרְאָה שְׁהִסְפִּימוּ שְׁהִיא תּוֹלִיכִים וְגַם שְׁבִלְתִּי אֲפֹשֶׁר הָיָה לָהּ לִיקַח אֶת שְׁלָה לְבַד פִּינּוּ שְׁהִי הַפֵּל בְּכֶרֶךְ א' לְכֵן י"ל שְׁיִכּוּלָּהּ לֹא מְרַצוּנוּהָ אֵין שְׁקָלֵי וְדִידֵי שְׁקָלֵי וְגַם בְּאֵמַת הֵכָא עֲדִיף דְהֵתָם שְׁקַלְתִּיהָ בְּשִׁתִּיקָה מִשָּׂא"כ הֵכָא אֲמָרָה שְׁרַצוּנָהּ לְהוֹלִיף בְּעֵצְמָהּ דְּנֹקָא: ד הַטַּעַם הַזֶּה שְׁהָרִי כָּל הַמְּעוֹת הָאֲרַבְעָה מְאוֹת רֹכ"ס אֵינּוּ שְׁלֹו וְא"כ קִידָשׁ בְּדָבָר שְׁלֵי חֲבִירוֹ וְאֵין זְהוּ שׁוּם קְדוּשֵׁין כְּלָל וְכַמ"ש הֶרֶמְב"ם פ"ה דִּין ח' וְהַטּוּש"ע ס' כ"ח סְעִיף י"ז וְהוֹאִיל וְקִידָשׁ בְּמִזְבֵּן חֲבִירוֹ שְׁלֵא מִדְּעַת חֲבִירוֹ הָרִי זְהוּ גִזְל וְאִינָה מְקַנְדָּשֶׁת כּו' וְהוּא מִהַש"ס פ"ב דְּקְדוּשֵׁין (ד' נ"ב ב') גְּבִי הִהוּא סְרִסְיָא דְקִידָשׁ בְּפִירוּמָא דְשִׁיכְרָא כּו'.

וְאֵין לֹא מְרַצוּנוּהָ שְׁאִי שְׁקַבֵּל הַמְּעוֹת מִר' גִּיסֵן וְר' נַחְמָן בְּהַלְוָאָה וְא"כ הָרִי הֵן כְּשִׁלּוֹ וְיִכּוּל לְקַדָּשׁ בְּהוּן הָאִשָּׁה דְזָה אֵינוּ מִתְרִי טַעְמֵי הָאֲחָד שְׁלֵא הִלוּ לֹו הַמְּעוֹת כ"א עֲשָׂאוּהוּ שְׁלִיחַ שְׁיִלְוָה לְהַפְּאוּיַעְרַנְעָה דְקִאֲנִטָּאָהָר וְאֵין לֹו רְשׁוּת לִיקַח אוֹתָם לְעַצְמוֹ וְאִם הִי לֹוּקְחָם לְעַצְמוֹ הָרִי אֲפִילוֹ שׁוֹאֵל שְׁלֵא מִדְּעַת קִי"ל דְּגִזְלָן הוּא בְּפֶרֶק הַמִּפְקִיד (דף מ"א ע"א) וּבְהֶרָא"ש שָׁם ס' י"ט וּבַטּוּש"ע ח"מ ס' ש"ט ס"ה וְזָה אֲפִילוֹ בְּשָׂאֵלָה דְהֶדְרָא בְּעֵינֵיהּ וְנוֹטְלוֹ רַק לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְפִי שְׁעָה וְכ"ש לְלוֹת מְעוֹת שְׁלֵא מִדְּעַת אֲפִילוֹ עַל דְּעֵת לְשֵׁלֵם דְּהַלְוָאָה לֹא הֶדְרָה בְּעֵינֵיהּ דְּבִשׁוֹאֵל שְׁלֵא מִדְּעַת יֵשׁ פְּלוּגְתָּא דְר"י וְנַחְמָנִים אִם נִקְרָא שׁוֹאֵל אוֹ גִזְלָן בְּפֶרֶק הַסְּפִינָה (דף פ"ח ע"א) וּבְפֶרֶק הַמִּפְקִיד (דף מ"ג ע"ב) דְּלֹר' יְהוּדָה לֹא נִקְרָא גִזְלָן אֲלֵא שׁוֹאֵל וְהֵינּוּ מִשׁוּם שְׁדַעְתוֹ לְהַחְזִיר זְהוּ הַחֲפִץ עֲצָמוֹ מִיָּד אֲלֵא דְקִי"ל כְּחֻמְרֵי פְּדִמְשָׁמַע בְּפֶרֶק הַמִּפְקִיד (דף מ"ג ע"ב) וְכַמ"ש הֶרֶמְב"ם ספ"ג מִהַל' גִּזְלָהּ וּבַטּוּש"ע ס' ש"ט ס"ה פנ"ל אֲבָל בְּלוּהָ שְׁלֵא מִדְּעַת אֲפִילוֹ ע"ד לְשֵׁלֵם לְכ"ע נִקְרָא גִזְלָן כְּמִבְּנָאָר בַּטּוּר ס' ש"ט ס"ג וּבב"י שָׁם מְסוּגִיָּא דְפֶרֶק הַכּוֹנֵס (דף ס' סע"ב) וְכֵן מִבְּנָאָר בְּהֶדְיָא מִהֲדִין שְׁבַש"ע אה"ע ס' כ"ח סְעִיף י"ח לְעֵנֵן קְדוּשֵׁין וְאֲפִילוֹ אִם הִיּוּ הַמְּעוֹת נִתּוּנִים לֹו בְּעִסְקָא יֵשׁ מְקוּם עֵיוֹן אִם קִידָשׁ בְּהֵם אִשָּׁה אִם אֵין זְהוּ קִידָשָׁה בְּגִזְל דְּהָא הִיא

עִסְקָא פִּלְגָא מְלִנָּה פִּלְגָא בְּפִקְדוֹן וְאֶפִּילוּ בְּהַפְלָגָא מְלִנָּה אָסוּר לֹו לְהוֹצִיא בִּיצִיאוֹתָיו כְּדָא מְרִינֵן בְּב"מ פֶּרֶק הַמְקַבֵּל (דָּף ק"ד סע"ב) פִּי יְהִיבָנָא לָהּ לְאַעְסוּקֵי בֵּיהּ וְלֹא לְמִשְׁתַּיָּה בֵּיהּ שְׂיִכְרָא וְאִם מֵת אֵינָה נַעֲשֶׂה מְטַלְטְלִין אֲצֵל בְּנֵי יְעו"ש: וְעכ"פ זֶה שְׂקִידָשׁ בְּכָל הַמְעוֹת א"כ קִידָשׁ גַּם בְּפִלְגָא דְּפִקְדוֹן וְה"ל מְקַדָּשׁ בְּגִזְלֵי וְיֵישׁ לְהַעִיר מִמ"ש בְּמִשְׁנֵה ספ"ה דְּנִדְרִים (דָּף מ"ח ע"א) לֹא נִתְתִּי לָהּ אֶת שְׁלֵי שְׁתַּקְדִּישָׁם לְשָׁמַיִם כּו' עַד כָּל מִתְנָה שְׂאֵינָה שְׂאֵם הַקְדִּישָׁה מְקַדָּשֶׁת כּו' וְאִף שְׂיֵישׁ טַעְמִים ע"ז הֵינְנו הֵתָם שְׁנִתְנָה לְשָׁם מִתְנָה אֲבָל הֵכָא כְּשֶׁהִפְקִיד וְנָתַן לֹו הָעִסְקָא וְדָאִי בְּרוּר שְׁלֹא נָתַן לֹו עַל מְנַת שְׂקִידָשָׁם לְשָׁמַיִם וְאִם הַקְדִּישָׁם וְדָאִי אֵינֹו הַקְדָּשׁ א"כ כִּמ"כ אִם קִידָשׁ בְּהֵם אִשָּׁה אֵין פֶּאן קְדוּשִׁין וְכֵה"ג פֶּסֶק הַרְמַב"ם פ"ז מֵהַל' שְׁלוּחִין הַל' ה' וְז"ל הַמְתַּעֲסֵק שְׁנִתְנָן מִתְנָה לְאַחֲרִים מִן הַמְטַלְטְלִין שְׁלַ עֵסֶק אוֹ מְמַעוֹת הָעֵסֶק וְהִבִּיא בְּעַל הַמְעוֹת רִאֲיָה בְּרוּרָה שְׂאֵלוּ הַמְטַלְטְלִין אוֹ הַמְעוֹת מְשַׁלַּ עֵסֶק הֵן מוֹצִיאֵין אוֹתָן מִיָּדוּ וְאֶפִּילוּ שְׂיִנָּה הַמְקַבֵּל אוֹתָן כּו' עכ"ל וְכ"מ בְּשֵׁם הַמ"ע דְּאִיתִיָּה בְּתִשְׁבַּת הַגָּאוֹנִים וּבִסְמ"ג וְצ"ע מִמ"ש הַב"י בִּי"ד סְסִי קע"ז בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יִרְחֹם שֶׁכ' בְּנִתִּיב שְׂמִינֵי ח"ג בְּסוֹפּוֹ ע"ד הַרִי"ף דְּלֹא מְהַנִּי תְּנָאִי לְחֻלּוֹק כּו' וְע"ז כ' רִי"ו וְנִרְאָה דְּנִקָּא כְּשֶׁלֹּא שְׂיִנָּה שְׂאֵם שְׂיִנָּה כְּגוֹן שְׂאֵמֵר לְהַתַּעֲסֵק בְּדַבְּרֵי פְלוֹנִי וְנִתְעַסֵּק בְּדַבְּרֵי אַחֵר וְאֵמֵר בְּפִירוּשׁ לְעַצְמִי אֲנִי קוֹנֵה מִמְחַצָּה מְלִנָּה הַכֹּל לְעַצְמוֹ פֶּאֶשֶׁר תִּמְצָא בְּשְׁלִיחוֹת בְּחֻלּוֹק א' וְדִנְקָא שְׂאֵמֵר כֶּף בְּפִנֵּי עֵדִים כִּי נַעֲשֶׂה גִזְלָן עַל הַמְעוֹת וְקִנְיָה בְּשִׁנּוּי עכ"ל וְהוּא בְּנִתִּיב כ"ח חֻלּוֹק א' מֵהַש"ס דפ"ט דב"ק (דק"ב).

וְעֵינֵן מְנָה בְּטוֹר ח"מ ס' קפ"ג ס"ו וס"ג וּבב"י שְׁם וּבְתוֹלְדוֹת אָדָם לְהַרְשָׁב"א ס' ש"ס ט הָאֲרִיף בְּזָה וְע"ש סוֹף הַסִּימָן וְעוֹד צ"ע אִם י"ל גְּבִי הַמְקַדָּשׁ בְּמַעוֹת עִסְקָא דֵה"ל כְּמוֹ קִידָשָׁה בְּגִזְלֵי לְאַחֵר יֵאוּשׁ שְׁהָרִי הַבְּעָלִים נִתְנוּהוּ לֹו ע"ד שְׂיֵישׁלָם מְעוֹת אַחֲרִים תַּחְתִּיתֵיהֶם א"כ נִתְנִיָּאֲשׁוּ מִגּוֹף הַמְעוֹת הִלְלוּ וְעוֹד דְּסַתָּם נוֹתַן מְעוֹת בְּעִסְקָא דְּעָתוֹ שְׂיִוְכַל הַמְקַבֵּל לְהוֹצִיא מֵהַמְעוֹת לְצָרְכּוֹ כִּי עֵיקַר נוֹתַן לֹו עַל בְּטוּחוֹת שְׁלוֹ שְׂיִסְלַק לֹו וְאֵין הַפְּנָאִי מְסַכִּים לְעֵינֵן בְּכָל זֶה.

מִיָּהוּ בְּנִד"ז שְׁהַמְעָשָׂה הִיָּה בְּפִנֵּי הַמְלִוִּים וְדָאִי יְכוּלִים לְתַבְנֹעַ מְמַנּוּ וּמְמַנָּה הַמְעוֹת שְׂאֵדְעָתָא דְּהִכִּי לֹא נִתְנָנוּ לָהּ א"כ ה"ל קִידָשָׁה בְּגִזְלֵי וְצ"ע בְּפּוֹסְקִים וְאֵין לֹוֹמֵר תַּתְקַדָּשׁ בְּהִטִּיכְעַל שְׁלוֹ דְּהִכָּא וְדָאִי הִיָּה הַמְכּוּנִן שְׁתַּתְקַדָּשׁ בְּהַמְעוֹת וְעֵינֵן בִּפ"ב דְּקְדוּשִׁין (דָּף מ"ט ע"ב) אֶפִּילוּ אֵמֵר הַתְקַדָּשִׁי לִי בְּכּוֹס זֶה לְפַעְמִים אֶמְרִינֵן בְּמָה שְׁבַתּוֹכוֹ וְלֹא בּוֹ וְכ"ש וְק"ו הֵכָא דְּוְדָאִי הִיָּה הַמְכּוּנֵן רַק בְּהַמְעוֹת שְׁעַל זֶה הִיָּו מִתְאַבְּקִים וְאֶפִּילוּ אֵת"ל שְׁהִיָּה הַמְכּוּנֵן בְּהַמְעוֹת וּבְהִטִּיכְעַל פִּינֵן דְּהַמְעוֹת אֵינֵן שְׁלוֹ לָאוּ פְלוּם הוּא וְעֵינֵן בִּמ"ש הַה"מ פ"ה מֵהַל' אִישׁוֹת דִּין ט' בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א לְפִי שְׁבַכְלוּ הִיא מִתְקַדָּשֶׁת לֹו לֹא בְּחֻצְיוֹ אֵא"כ פִּירֵשׁ כּו' ע"ש וְהוּבָא בִּש"ע ס' כ"ח סְעִיף י"ח בְּהַגְהַת רַמ"א כ"ש וְק"ו הֵכָא דְּהַטִּיכְעַל טָפַל לְגְבִי הַמְעוֹת סָף רַב כְּזֶה וְהִנֵּה עוֹד זֹאת עִפ"ז יֵישׁ ג"כ סְנִיף אֵל חִיזוּק הַטַּעַם דְּבִיטוּל הַקְדוּשִׁין מְצַד חֶסֶד אֶמִירַת לִי דָאִף לְמ"ד יָדִים שְׂאֵין מוֹכִיחוֹת הֵוִינֵן יָדִים וְחוֹשְׁשִׁין בְּהָרִי אֵת מְקַדָּשֶׁת מְשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא קְרוֹב יוֹתֵר שְׂמַקְדָּשָׁה לְעַצְמוֹ מ"מ הֵכָא שְׂאֵנִי פִינֵן דְּקִידָשָׁה בְּמַעוֹת שְׂאֵינֵן שְׁלוֹ כ"א שְׁל ר' נִיסָן וְר' נַחְמָן הָעוֹמְדִים בְּצַדוֹ אֵיכָא לְמִימֵר יוֹתֵר דְּפִי הָרִי אֵת מְקַדָּשֶׁת אֵינֹו לִי כ"א לְמִי שְׁהַמְעוֹת הֵן שְׁלֵהֵן דָּאִיף יְקַדָּשׁ לְעַצְמוֹ בְּמַעוֹת שְׂאֵין שְׁלוֹ א"כ שְׁפִיר י"ל שְׂאוּמֵר הָרִי אֵת מְקַדָּשֶׁת לְמִי שְׁהַמְעוֹת שְׁלוֹ וְא"כ כֵּה"ג לֹא חָשִׁיב אֶפִּילוּ יָדִים שְׂאֵינֵן מוֹכִיחוֹת פִּינֵן דְּכָף י"ל שְׂקִידָשָׁה לְבַעַל הַמְעוֹת כְּמוֹ שִׁי"ל שְׂמַקְדָּשָׁה לְעַצְמוֹ

א"כ זה לא תשיב כלל יד כמ"ש בתוס' פ"ק דקדושין דף ה' ע"ב בד"ה הא לאו הכי וי"ל דטפי משמע אהא לשון נזירות מלשון תענית כו' מבואר דאם אינו משמע טפי לשון נזירות מלשון תענית אז אפי' יד שאינו מוכיח לא הוי ע"ש וא"כ בנד"ז אין משמע טפי שמקדשה לעצמו כיון דהמעות אינן שלו כ"א של ר"נ ור"נ העומדים בצדו כף י"ל שמקדשה להם כמו שי"ל שמקדשה לו.

מיהו י"ל כיון דאיתתא לבי תרי לא חזיא ובעלי המעות הם שנים א"א שמקדשה להם כ"א לו מיהו י"ל שהכל לשחוק או להקניטה וא"כ בכה"ג הכל מודים דאין זה ידים כלל: קיצור עוד טעם להתיר שהרי כל המעות שבהפך אינן שלו כלל ולא ניתנו לו רק ע"ד להלוות ולהפאווערנע ואם יקדש בהן ה"ז גזל א"כ זהו הדין הנזכר בש"ע סי' כ"ח סעיף י"ז כשקידש במזון חבירו שלא מדעת חבירו אינה מקודשת ועוד מה"ט נתגדל החסרון דאמירת לי: ו הטעם הששי י"ל שעדיין לא הגיע אפילו לדין קידשה בגזל פי קידשה בגזל היינו שפך החפץ הוא בידו כמ"ש נ"גזל את החנית מיד המצרי אזי יש פנים לומר דקנאו ע"י יאוש לא כן הכא שעדיין לא גזלו כלל מידה שהרי החזיקו שניהם בהמעות הוא מקצה מזה והיא מקצה מזה והיא מתאמצת בתפיסת המעות (וגם מסתמא לא הנה יכול לנתק ולהביא המעות אצלו וגם אם יוכל לנתק להביא אצלו אינו פלוג עיין ב"י סימן קצ"ה סעי' ה' ב"מ שחלקו על הרמב"ם).

ועיין בהרמב"ם פ"ה מהל' מכירה דין ז' ובטור ובב"י סי' קצ"ה ס"ה גבי קנין סודר ונ"ל אע"פ שלא תפס המוכר כל הפלי שהקנהו חלף ממכרו אלא אחז מקצתו כו' והוא בגמ' פ"ק דב"מ (דף ז' ע"א) האי סודרא כיון דתפיס ביה כו' י"ל דאע"ג דהתם מהני אף שאינו תופס בכל הסודר רק במקצתו זהו מפני שמקנה לו מקצתו מרצונו הטוב משא"כ הכא דהיא אין רצונה ליתן לו והוא בא לחטוף בעל פרוח א"כ כל שלא יכול לחטוף מידה עדיין לא פלוג הוא.

ולא הגיע אפי' למדריגת גזל. שהרי עדיין אינו בידו ולא דמי לשנים שהגביהו מציאה דעכ"פ כל אחד קנה מחצה וכו' שותפין שגנבו דהא אמרינן בגמרא פ"ק דב"מ (דף ח' ע"א) אמר רמי בר חמא זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו (וכרש"י מתנייתן דקתני שנים שהגביהו מציאה קנאוהו ויחלוקו וכשמגביה מגביה לדעת שיקנה חבירו חציה ש"מ המגביה מציאה כו') דאי ס"ד לא קנה חבירו תיעשה זו כמי שמונחת ע"ג קרקע וזו כמי שמונחת ע"ג קרקע ולא יקנה לא זה ולא זה (וכל הרוצה יחטפנה מידם) אלא לאו ש"מ המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ובשט"מ שם דתפיסת כל א' מבטל קנין חבירו כו' ע"ש וא"כ הא דקיי"ל דהגביהו שנים קנאוהו זהו משום דכל א' מכונן ג"כ שינקה גם חבירו מחצה וכמ"ש בסמ"ע סי' רס"ט סק"ג.

אבל בנד"ז שכל אחד מכונן שישאר רק בידו ולא ביד חבירו א"כ לא קנה ר"ד כלל דעצם המעות אינן שלו וגם לא הגיע לידו והאשה אינה מתכונן לזכות לו כ"א להפך שמתאמצת שישאר בידה לבד א"כ לא קנה אף מחצה ואף שהריטב"א בחידושו שם ד"ה אמר רמי בר חמא פתב ואע"פ שאינו מתכונן להגביהו לחבירו כו' אלא לעצמו כו' ע"ש הנה הפנ"י שם חלק עליו ואף להריטב"א עכ"פ מיירי שאינו מתכונן לחטוף מחבירו כ"א ששניהם הגביהו בלי שיגזול א' מחבירו כו' אף עכ"ז נראה דמה שתפוס בידו קנה

אף נִשְׁחַד אֵינָהּ רוֹצֵה לִיתֵן לוֹ מ"מ מֵה שְׁתַּפּוּס בְּיָדוֹ פְּשִׁיעוֹר מְעוֹת ר"נ ור"נ הַנִּל י"ל דְּקָנָה דְּהָא בְּגַמ' שָׁם (ד"ז) גַּבִּי סוּדְרָא אֲמַרִּינָן שְׁמַע מִינָהּ הָאֵי סוּדְרָא וּפְרַשִׁי ש"מ מִדְּקַתְנֵי עַד שְׁיָדוֹ מַגְעַת קְנוֹי לוֹ ש"מ וּכ"כ הֲרִי הִלְכָהּ הָאֵי סוּדְרָא כו' וְעֵינֵי בְּהֶרְמַב"ם פ"ט מֵהֵל' טוֹעֵן ה"ט וְעִי' בִּשְׁט"מ בְּדָף ח' ע"א סד"ה תִּיעֶשֶׂה שְׂכ' וְהָיִי יוֹדֵעַ כו' אֲבָל מֵה שְׁכָל א' תַּפּוּס בְּיָדוֹ פְּשִׁיטָא דְּקָנָה לַכ"ע וּכ"כ בַּפְנֵי שָׁם וּבִשְׁ"ע סִי רִס"ט.

וא"כ י"ל מֵה שְׁבִידוֹ חֲשִׁיב כְּגֹזֵל עַכ"פ וְהַשְׁאָר אֵינּוּ אֲפִילוּ כְּגֹזֵל כ"א שֶׁל אַחֲרֵים לְגַמְרֵי וּמַעֲתָה אֵילּוּ הִיָּה מְקַדָּשׁ בְּמַעֲט הַמְּעוֹת שְׁבִידוֹ הֵינּוּ בְּאֵים לְדִין קִידָשָׁה כְּגֹזֵל אֲבָל פִּינּוֹן שְׁאֲמַר הָא לָהּ הַמְּעוֹת הֲרִי אֵת מְקַנְדָּשָׁת מִשְׁמַע שְׁקִידָשָׁה בְּכָל הַמְּעוֹת וְהֲרִי רֹב הַמְּעוֹת אֵינּוּ בְּיָדוֹ אֲפִילוּ דְרָף גֹּזֵל וְחֲטִיפָה כ"א אֵינּוּ בְּיָדוֹ כְּלָל וְקִידָשָׁה בְּשִׁלָּה וּבְשִׁלָּה אַחֲרֵים לְגַמְרֵי וְגַרְע מְקִידָשָׁה כְּגֹזֵל: קִיצוֹר י"ל כָּאֵן גְּרַע מְקִידָשָׁה כְּגֹזֵל פִּי עֲדִינּוֹן לֹא הָיָה בְּיָדוֹ וּמ"מ מֵה שְׁתַּפּוּס בְּיָדוֹ מִשְׁל ר"נ ור"נ י"ל דֵּה"ל כְּמוֹ גֹּזֵל וּכ"כ קִידָשָׁה כְּגֹזֵל וּבְמֵה שְׁגַרְע מְגֹזֵל וְלָכֵן אֵינּוּ כְּלוּם הֲרִי נִתְבָּאָר שְׁשָׁה טְעָמִים ע"ז שְׁאֵין בְּהַקְדוּשָׁתִין מִשְׁל כְּלָל הָאֲחָד מִשּׁוּם שְׁלֹא אָמַר לִי וְכַנ"ל סְעִיף א' וְסְעִיף ה' הֵב' דֵּה"ל כְּהָא דְרַב תַּמָּא ד"ט ע"א פְּנ"ל ס"ב הֵג' עוֹד טַעַם לֹא מֵר דְּעֲדִיף מְהָא דְרַב תַּמָּא הֵד' שְׁעֲדִיף מְהָא דְאֲמַרִּינָן (דָּף י"ג א') שְׁיִכּוּלָהּ לֹא מֵר אֵין שְׁקִלֵי וְדִידֵי שְׁקִלֵי כְּנ"ל ס"ד הֵה' דֵּה"ל מְקַדָּשׁ בְּמִמּוֹן חֲבִירוֹ שְׁלֹא מַדְעַת חֲבִירוֹ כְּנ"ל ס"ה.

הַשְׁשִׁי דְּגַרְע מְקִידָשָׁה כְּגֹזֵל כְּנ"ל ס"ו: וְהֵנִי חוֹזֵר וּמְזַכֵּיר בְּקִצְרָה טְעָמֵי בִּישׁוּל הַחֲשִׁשׁ קְדוּשָׁתִין רַאשׁוֹנָה יֵשׁ לְהַתִּיר מִשּׁוּם דְּהִנּוּיָן יָדִים שְׁאֵינּוּ מוֹכִיחוֹת שְׁהֲרִי לֹא אָמַר לִי שְׂכ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים כְּמ"ש הֲרַב"י בִּשְׁ"ע וּכ"פ מְהֲרִיב"ל ח"א סִי י"ט וְעֵינֵי מְזָה ג"כ בְּכָלֵים שְׁבָסוֹף סָפַר גֹּט פְּשׁוּט כְּלָל ה' מֵה גַם שְׁבַנְדוֹן זֶה שְׁהַמְּעוֹת הֵן אֵינּוּ שְׁלוֹ כ"א שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים אַחֲרֵים הַעוֹמְדִים בְּצִדוֹ אֲפִשֶׁר לֹא מֵר דְּגַם לְהַמְחִמִּירִים שְׁהִבִּיא הֲרַמ"א חֲשִׁיב יָדִים שְׁאֵינּוּ מוֹכִיחוֹת כְּלָל כְּמִשְׁנ"ת בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה וְאֵת"ל שְׁגַם בְּזָה יֵשׁ עֲדִינּוֹן חֲשִׁשׁ לְהַחְמִיר לַפ"ד הַב"ח שְׁהִבִּיא רומע"ל יֵשׁ לְהַקֵּל לְפִי שְׁהִיא תְּבַעֲתֵם וְהַחֲזִיקְתֵם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף שְׁלֹא בְּתוֹרַת קְדוּשָׁתִין כ"א לְהַחֲזִיק מְעוֹת שְׁלָה א"כ אֵף שְׁהוּא אָמַר בִּינְתִימֵי לְשׁוֹן קְדוּשָׁתִין יֵשׁ לְדוֹן דְּתַפְסִיטָה שְׁבָסוֹף וְלִקְיַחְתָּהּ הוּא רַק אֲדַעֲתָא דְּמַעֲקָרָא כְּדִין הֵב לִי חַד שׁוֹכָא כו' הֵבָה מִיְהִבָּה שְׁבַגְמ' דָּף ט' ע"א וּבִשְׁ"ע סִי כ"ט סְעִיף יוֹד: וְאֵת"ל שְׁגַם בְּזָה יֵשׁ לְפַקְפַק עֲדִינּוֹן וְלֹא מִשְׁמָא לֹא דְמִי כ"כ לְגַמְרֵי לְנִדוֹן שְׁבַגְמ' הַנִּל יֵשׁ לְהַקֵּל מִטַּעַם שְׁיִכּוּלָהּ לֹא מֵר אֵין שְׁקִלֵי וְדִידֵי שְׁקִלֵי כְּדִין הַנּוֹ בְּגַמ' דָּף י"ג ע"א וְאֵף שְׁבַהֲכָרָה הִיּוּ ג"כ מְעוֹת שְׁאֵינּוּ שְׁלָה מ"מ יְכוּלָהּ לֹא מֵר כֵּן פִּינּוֹן שְׁבַעֲלֵי הַמְּעוֹת הַנִּל לֹא אִיכְפַת לְהֵן כְּלָל אִם הִיא תוֹלִיכֵם לְהַפְּאוּוֹיִעֲרָנֵעַ וְלֹא מִיְחוּ ע"ז וְהֲרִי נִרְאָה שְׁהַסְפִּימוּ שְׁהִיא תוֹלִיכֵם וְגַם שְׁבַלְתִּי אֲפִשֶׁר הִי לָהּ לִיקַח אֵת שְׁלָה לְבַד פִּינּוֹן שְׁהִיָּה הַכָּל בְּכָרָף אֲחָד לְכֵן י"ל שְׁיִכּוּלָהּ לֹא מֵר אֵין שְׁקִלֵי וְדִידֵי שְׁקִלֵי וְאֵת"ל שְׁמָא גַם בְּזָה יֵשׁ לְפַקְפַק יֵשׁ לְצַרְף עוֹד דְּהֲרִי כָל הַמְּעוֹת שְׁבַהֲכָרָה אֵינּוּ שְׁלוֹ כְּלָל וְלֹא נִיתְנוּ לוֹ רַק ע"ד לְהַלּוֹתוֹן לְהַפְּאוּוֹיִעֲרָנֵעַ וְאִם יִקְדָּשׁ בְּהֵן הֲרִי זֶה גֹזֵל א"כ זֶהוּ הַדִּין הַנּוֹ בִּשְׁ"ע סִי כ"ח סְעִיף י"ז כְּשִׁקְדָּשׁ בְּמִמּוֹן חֲבִירוֹ שְׁלֹא מַדְעַת חֲבִירוֹ אֵינָהּ מְקַנְדָּשָׁת.

מפל הלין טעמי נלע"ד פשוט דאין שום חשש קדושין פלל וכלל ואין להצריכה גט פלל חנם ומ"מ אין רצוני להיות גם לפי בהוראה להורות לבדי אא"כ יספיקו לזה הרבנים דסביבותיכם היושבים על פסא ההוראה.

אזי תהא האשה הזאת מותרת להנשא בלי גט: סימן קיג בגמרא פ"ק דקדושין (דף ט' ע"א) אמר רב חמא פל הבה מיהבה לאו פלום הוא וכ' התוס' וא"ת מי גרע כו' וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קדושין ומש"ה איכא למימר פשאומרת הב דאדעתה דמעיקרא אמרה עכ"ל וכ"כ הר"ן משום דאדיבורה קמא קא סמכה והוא מדברי הרשב"א שכתב פו בפירוש דברי התוס' וצ"ע להעיר מהא דגיטין פרק התקבל (דף ס"ג ע"א) דיש סברא לומר אדיבורה דידה קא סמיך אע"פ שהשליח לא אמר כמו שאמרה כמ"כ שיש לומר פאן דאדיבורה קמא שלא קא סמכה אע"פ שהוא אומר אופן אחר דהתם מיירי דאמר הילך כמו שאמרה.

א"כ יש גילוי דעת דאדיבורה דידה קא סמיך ה"נ יש לדמות פו דהא נמי אומרת הבה מיהבה או הב. היינו כמו שאמרה אלא דא"כ קשיא דהא התם קיי"ל דהוי ספק כמו שפסק בטוש"ע סי' ק"מ ס"ט וא"כ אמאי קיי"ל דהכא אינה מקודשת פלל ויש לחלק דהתם אינו ידוע לבעל שאמרה אשתו התקבל לי גיטי ע"כ אף שאמר הילך כמו שאמרה י"ל אדיבורה דידה קא סמיך אבל הכא שפיר י"ל יותר דאדיבורה קמא שלא ממש קא סמכה ועוד דשאני התם דהשליח אומר בפירוש להפך ואשתה אמרה הבה לי גיטי אבל הכא האיש אומר רק בלשון שאילה אי יהיבנא לך מיקדשת לי ע"כ פיון שאומר רק בלשון שאילה ומדבריה נזכר דאדיבורה קמא דידה קא סמכת לכו מחליטין דאינה מקודשת ולכו באמת י"ל דתיתי בעינו שיהיה שייך לומר אדיבורה דידה קא סמכת ושיאמר הוא רק בלשון שאילה אי יהיבנא לך מיקדשת לי אבל אם לא אמר בלשון שאילה כ"א כשאמרה תן לי אמר הרי את מקודשת לי בו ואמרה הבה מיהבה ונתן לה בשתיקה מקודשת כדמשמע מדברי הרא"ש בשם הראב"ד וכמ"ש רי"ו נכ"ב ח"א והיינו פיון דאומר לשון מוחלט שנותן בתורת קדושין לא אמרינו אדיבורה דידה קא סמכת: קיצור התוספות ס"ל דעיקר הטעם משום אדיבורה קמא דידה קא סמכת אע"ג בגיטין (דף ס"ג א') ובב"מ פרק האומנין נשאר בספק אי אמרינו אדיבורה דידה קא סמיך יש לחלק דלגבי נפשה י"ל יותר אדיבורה דידה קא סמכת או משום שאמר בלשון שאילה: ב ומהר"א בן ששון בתשו' סי' קע"ה משמע דס"ל דלהתוס' אפי' לא אמר בלשון שאילה אלא אחר שאמרה הב לי אמר הרי את מקודשת לי בו והשיבה היא ואמרה הבה מיהבה או הבה אינה מקודשת משום דאמרינו אדיבורה קמא ששאילה החפץ שלא לשם קדושין קא סמכת (רק לפ"ד הרשב"א דלסברתו העיקר משום שהוא אמר בלשון שאילה נסתפק בדיו זה).

וכן מצאתי ביש"ש פ"ק דקדושין ססי' י"ד וז"ל גם מ"ש הר"ן בתחלת דבריו שאפילו אמרה איהי מתחלה שלא לשם קדושין וחזר ואמר בשעת נתינה התקדשי לי בו ואמרה איהי הבה מיהבה לי דמקודשת דעת הרמב"ן דאינה מקודשת כדפרישית והיינו טעמא דלעולם אדיבורה קמא קסמכת שלא היו לשם קדושין אם לא שקיבלה בשתיקה וכ"ד הרא"ש דלא פסק כשחזר ואמר התקדשי לי בו דיש בו ממש אלא פשקיבלה בשתיקה

(ומ"ש ביש"ש אם לא קיבלה בשתיקה הוא ט"ס וצ"ל אלא שקיבלה בשתיקה או שצ"ל אם לא שקיבלה בשתיקה ור"ל דבכה"ג דנקא מיירי ה"ר"ש בשם הר"אב"ד) וכמ"ש ג"כ לעיל היש"ש בפ"י דברי הר"א"ש וז"ל ונראה בעיני דנקא קיבלה הימנו בשתיקה אבל אם חזרה ואמרה הבה מיהבה או באחד מהלשונות שאין משמעות לשון קדושין לא מהני ולא מידי עכ"ל ועי' לח"מ ומל"מ וכ"נ דעת רמ"א בהגה"ה סי' כ"ט ס"י שפתיב ונאם אמר לה בשעה שהיא נותן לה הרי את מקודשת לי וקיבלה בשתיקה מקודשת ונאם קיבלה בשתיקה רק חזרה ואמרה תן לי או השלף וכיוצא בזה אינה מקודשת עכ"ל וכו' הט"ז שצ"ל ונאם לא קיבלה בשתיקה רק חזרה וכו' וכ"כ בבאה"ט ס"ק י"ז והיינו שפירש פן דברי הר"א"ש.

אבל לפע"ד אין נ' פן בדברי הר"א"ש דמיירי שקיבלה בשתיקה אלא דקאי ג"כ על דאמרה הב או הבה מיהבה אעפ"כ פיון שלא אמר בלשון שאלה רק מאמר מוחלט הרי את מקודשת לי ס"ל דהוי קדושין וכן אפילו אם אחר שבקשה תן לי אמר בלשון שאילה אם יתקבצא לה מקודשת לי והיא עכ"ז (אם) אמרה הבה מיהבה ונאם"כ בשעת נתינה אמר לה הרי את מקודשת לי וקיבלתו בשתיקה ס"ל דהוי מקודשת וכן משמע ברבינו ירוחם נכ"ב ח"א שלאחר שפפל ושילש הענין שתאמר תחלה תן לי והוא יאמר בלשון שאילה ונאם"כ אמרה הבה מיהבה.

כתב ויש מפרשים דאע"פ שאמרה אלו הלשונות אם אמר לה בשעה שנתן לה הרי את מקודשת לי וקיבלה ממנו מקודשת ולכאורה נראה דמיירי באופן השני שפתיבתי שאמרה תן לי ונאמר אי יתקבצא כו' ואמרה הבה מיהבה ונאם"כ בשעת נתינה אמר לה הרי את מקודשת לי וקיבלה ממנו מקודשת גם בחידושי הרשב"א מפרש פן דבמעשה שבגמ' מיירי ג"כ דלאחר הדבורים אמר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי וס"ל דאינה מקודשת והר"אב"ד ונאם"ש ס"ל דבכה"ג הוי מקודשת והמעשיות שבגמ' מיירי דלאחר שאמרה הבה מיהבה נתן לה בשתיקה ולא אמר שום דבור עוד מענין קדושין בכה"ג דנקא פסקו בגמרא דאינה מקודשת אבל אם בשעת הנתינה חזר ונאמר לה הרי את מקודשת לי וקיבלתו ס"ל להר"אב"ד והר"א"ש דמקודשת וא"כ ודאי ה"ה אף אם בשעת הנתינה נתן בשתיקה אם (מקודשת) לאחר שאמרה תן לי לא אמר בלשון שאילה כ"א בלשון החלט הרי את מקודשת לי והיא אמרה הבה מיהבה ונתן בשתיקה הוי ג"כ מקודשת: קיצור היש"ש ורמ"א ומהר"א בן ששון ס"ל דלהתוס' אע"פ שלא אמר בלשון שאילה כ"א בלשון החלט אינה מקודשת פיון שאמרה תחלה הב וגם אע"פ אמרה הבה מיהבה או הב וא"כ ה"ה אם אמר בלשון שאילה ולאחר שאמרה הבה מיהבה אמר הרי את מקודשת לי וקיבלתו אינה מקודשת אבל הר"אב"ד והר"א"ש ורבינו ירוחם בשם י"מ ס"ל דמקודשת אא"כ אמר בלשון שאילה ואחר שאמרה הבה מיהבה נתן בשתיקה וקיבלתו אזי דנקא אינה מקודשת: ג ומדברי המרדכי פ"ק דקדושין סי' תפ"ז ספק ביד רבי כו' נראה דמפרש ג"כ שלאחר שאמרה הבה מיהבה נתן בשתיקה דאל"כ אין מקום לספק והוי ודאי קדושין והנה כ"ז שטת התוס' דעיקר הטעם משום דאמרה מעיקרא תן לי ולכן פשאמרה אע"פ הבה מיהבה או הב י"ל אדיבורה קא סמכת אבל הר"ן כ' שהרשב"א ס"ל שאפילו לא אמרה איהי מעיקרא מידי פיון דאיהו אמר לה בלשון שאילה אי יתקבצא לה מקודשת לי ואיהי לא מהדרא ליה אין מקודשתא לה אלא אמרה ליה הב או

הבה מיתהבה אפילו חזר ואמר לה הרי את מקודשת לי בזה לא מהני ולא מידי דעיקר טעמא דאינה מקודשת היינו משום פינו דבלשון שאלה קאמר אם איתא דמרצא ליה הי' לה לאהדורא אין מקודשא לה ומדלא מהדרא הכי אלא אמרה הבה מיתהבה ודאי הכי קאמרה בקידושי לא ניחא לי אלא במתנה ולפיכך אפילו חזר ואמר התקדשי לי אינה מקודשת נראה לי כל שלא אמר לה בלשונות האמורים בגמרא איפא לספוקי בלשון קדושין וצריכה גט שכל כיוצא בזה אין לנו אלא מה שאמרו חכמים עכ"ל והמוכן מדברי הר"ן בשם הרשב"א דאפילו אם פשחזר ואמר התקדשי לי בו קיבלה בשתיקה אינה מקודשת פינו שהשיבה תחלה הבה מיתהבה שמוכן דבקדושי לא ניחא לה.

והה"מ פ"ד דין ה' פתב וז"ל וכתב הרשב"א ז"ל הטעם מפני שהוא אמר בלשון שאלה מתחלה באפי' חזר ואמר לה בשעת נתינה התקדשי לי והיא אומרת אחד מן הלשונות שהזכיר רבינו אינה מקודשת אבל אם שתקה ודאי מקודשת עכ"ל והנה מ"ש והיא אומרת אחד מן הלשונות יש לפרשו שאמרה זה להשיבו על השאלה אע"פ שאח"כ פשחזר ואמר לה בשעת נתינה התקדשי לי קיבלה בשתיקה וכמשמעות הר"ן אבל י"ל דגם פשחזר בשעת נתינה ואמר התקדשי לי אמרה ג"כ עוד הפעם אחד מן הלשונות הנ"ל אזי היא דאינה מקודשת אבל פשקייבלה בשתיקה מקודשת ועיין מזה במל"מ שם בד"ה עוד כ' הרב בעל פ"מ שהפ"מ ס"ל פסברא האחרונה והמל"מ ס"ל פסברא הראשונה וכמשמעות הר"ן בהרשב"א וכו' מ"מ בחי' הרשב"א (הרשב"א ס"ל דאע"ג שלא אמרה תחלה הב לי רק הוא התחיל בלשון שאילה והשיבה הבה מיתהבה או הב אינה מקודשת ואע"פ שאמר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי).

אבל המרדכי כ' דהוא ספק מקודשת והיינו אע"פ שנתן לה בשתיקה ולא אמר הרי את מקודשת לי וז"ל סי' תפ"ז כל הבה מיתהבה לאו פלום הוא ספק ביז רבי היכא דאינה מבקשת אותו דבר תחלה פי הכא אלא הוא אומר אם אתן לה דבר פלוני תהא מקודשת לי ואמרה הבה מיתהבה אם היא מקודשת לו אם לא עכ"ל הרי להמרדכי הוי ס"ק אפילו אם לא אמר לה אח"כ בשעת נתינה הרי את מקודשת לי וכינון שפן נראה דאם אמר לה בשעת נתינה לשון מוחלט להמרדכי הוי מקודשת ודאי והיש"ש ס"ל דהוי קדושין גמורים אפילו לא אמר לה מידי בשעת נתינה וז"ל ססי' י"ד והנראה בעיני מה שהקיל הרשב"א כו' אומר אני שהם קדושין ודאין גמורין דדוקא פשהיא תבעה מתחלה שלא לשם קדושין הוא דאמרינן דלאו פלום הוא כדברי התוס' והרא"ש אבל פשהוא התחיל בלשון שאילה והיא השיבה שיתן אין לה ריצוי גדול מזה כו' ואדרבה אמרה תן והנני מוכן לקבל אמרינן חיזוק לשון הוא כמו כל הפולים שבתורה עשר תעשר כו' עכ"ל.

ור"ל אפי' השיבה הבה מיתהבה בלשון כפול הוי קדושין גמורים והיינו אף שבשעת נתינה לא אמר מידי: קיצור (המרדכי ס"ל היכא שהוא התחיל השאלה והשיבה הבה מיתהבה הוי ס"ק אף שבשעת נתינה לא אמר מאומה והיש"ש ס"ל דהוי קדושין גמורים ואם בשעת נתינה אמר הרי את מקודשת לי נראה דגם להמרדכי הוי קדושין גמורים): ד והנה במ"ש לעיל ססי' ב' דלהיש"ש ורמ"א כשאמרה תחלה הב ולבסוף הבה מיתהבה או הב אע"פ שהוא לא אמר בלשון שאילה אינה מקודשת.

הנה הָר"ן ונדאי פליג ע"ז מאחר דס"ל דכל שלא אמר לה בלשונות האמורים בגמ' איפא לספוקי בלשון קדושין כו' פנ"ל סעיף ג' וכן מצאתי בט"ז סי' כ"ט ס"ק י"ד ונ"ל דתרתמי לריעותא בעינן קדא שהיא אומרת תחלה הב שנית שאומר אח"כ לשון שאלה אז הוויין הני לישני לריעותא כו' עכ"ל והיינו פשאמרה ג"כ לסוף הבה מיהבה או הב פהמעשה שפגמרא ואף אם הנה פמעשה שפגמ' אם אח"כ בשעת נתינה חזר ואמר ה"א מקודשת לי וקיבלתו כבר נת' לעיל ססי' ב' שיש דעות שמקודשת.

ואפ"ל שגם אם השיבה גם אז הבה מיהבה וקיבלתו הני קדושין דהבה מיהבה אחר לשון הקלט של קדושין יש לפרשו שמספמת ע"ז ועי' כנה"ג בשם מהרשד"ם כ' דרוב הפוסקים חולקים על הרשב"א דלעיל סעיף ג': סימן קיד שאלה מעשה שהיה בשנת תקפ"ח נשאת קטנה לאיש אחד ואביה היה בעיר בביתו ולא היה בשעת החופה וקדושין רק אמה היתה ומ"מ סעודת הנשואין היה בבית אביה ואח"כ היתה ג"כ הקטנה ואישה בבית אביה ערף ג' שבועות ואח"כ הרחיק הבעל נדוד ולא נשמע ולא נודע מקומו איה והיא יושבת בעיגון מחמתו זה עשר שנים ועתה אומר אבי האשה ר' שמשון טוען לפני ב"ד שהקדושין והחופה היה שלא לרצונו ולכן לא היה אצל החופה וגם המעט זמן שהיה המקדש בביתו עם בתו היה הפל שלא לרצונו וברוגז היה עמו ולא ייחדו החתן והכלה לחדר אחד אפי' פעם א' עכ"ד אבי הקטנה.

וגם מעיד עד א' שמו ר' זכריה במו' יצחק איף שר' יחזקאל אבי חורגו של בעל הקטנה הנזכרת ביקש אותו בעת החתן מאל שילף עמו איין ריידען את אבי הכלה ווארום (שהוא) אבי הכלה וניל ניט הערין אונ ניט זעהען דעם שידוך והלקתי עמו ולא מצאתיו בביתו רק אשתו אמרה ער (בעלה) איז משוגע גיווארין וניל ניט הערין ניט זעהין דעם שידוך עכ"ד העד ר' זכריה הנ"ל.

ונה אשר העיד ר' יחזקאל שהיה בעת החופה וקדושין הנ"ל אבי חורגו של הבעל וכעת מתה אשתו אמו של הבעל הנז' ונה עדותו בשעת חופה האט מו' שמשון ניט גיוואלט גיין להסנן שרייבען די פתובה ער האט גינאגט איף האב פריער ניט גיוואלט איף וניל האיינט ניט גייט אייף צום חנן שרייבט אייף דיא פתובה עש האט צו מיר ניט בין איף גיגאיינגען צום חנן און האב גישריבען דיא פתובה אונ באיי דער חופה איז ער ניט גיוועזין עס איז גיווארין איין שמועת באיי דער חופה האט מען גיענטפערט אז ער האט זיך באהאלטין ער וניל ניט גיין צו דער חופה און נאך דער חתונה איז גיווען כמה פעמים אז ער איז גיקומען מיט איין בכיה לאשר שחוטנו מגרש אותו מביתו און וניל אים ניט קענען אונ גיט אים ניט עשין על פי רוב פלעגט ער קומען בשבת והיה בביתו לערף שלשה שבועות עכ"ד ר' יחזקאל אבי חורגו של הבעל הנ"ל.

ומקודם שהוגבה העדות הלז נחקר פ"א אצל אבי הקטנה ואמה ונשפח פעת הדבר איף השיבו וכמדומה שהשיבו שההכנות החופה. והסעודה הנה ברצון וכעת השיבה אמה שסוכרת שפך יפה הדבר להתיר ועל דברי אביה אין לעמוד פי הוא איש קל מאד שאין לעמוד על דבורו קלל ובתשו' הרב דק"ק קאניוב נזכר שפ"א השיב האב בזה הלשון איף וניל ניט טוט אייף וואש איר ווילט.

וְהָרַב מִקְּוֹאֲסִילָקוֹב אוֹמֵר שֶׁפְּמִדְוֹמָה לֹא שֶׁשָּׁמַע מֵאַנְשֵׁים שֶׁבָּעַת הַחֹפֶה אַח"כּ בָּעַת הַסְּעוּדָה בְּלִילָה שְׁתֵּה הָאֵב עִמָּהֶם יי"ש רַק שֶׁאָמַר שֶׁאֵין זֶה רְאִיָּה גְמוּרָה שֶׁנִּתְרַצָּה כִּי אֶפְשָׁר מִגִּנְדֵּל הַשְּׁכָרוֹת שֶׁל אָבִיָּה הַנִּזְ"ל עָשָׂה זֶה וְהַטְּבַעַת קְדוּשֵׁין שֶׁלָּה נֶאֱבַד תִּיכַף אַחַר הַחֲתוּנָה קוֹדֵם שֶׁהִגְדִּילָה זֶה תוֹרֵף הַגַּב"ע: וְהִנֵּה הָרַב מוֹה' שְׂאוֹל הַפֶּהן נ"י כ' דְּכִיּוֹן שֶׁסִּיִּים אָבִיָּה אֲנִי אֵינִי רוֹצֶה טוֹט אֵינִי וּוְאֵשׁ אֵיךְ וּוִילַט י"ל דְּזֶה דוֹמָה לְהַפְקִיר זְכוּתוֹ שֶׁפְּרַשׁ"י פ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ (דָּף מ"ו ע"א) וְהָרַב מו' מִשֵּׁה שְׁלוֹם נ"י הָעִיר לְדוֹן בְּזֶה מִדִּין חֲזָרָה וּלְבִסּוֹף הָעֵלָה וְצִיָּדָד לְהַקֵּל: וְהִנֵּה מִתְחַלֵּה יֵשׁ לְדוֹן מִהַלְשׁוֹן אֵיךְ וּוִילַט גֵּיט טוֹט אֵינִי וּוְאֵשׁ אֵיךְ וּוִילַט דְּהֵינּוּ הַפִּירוּשׁ שֶׁאֵינּוּ חֲפִץ לְקַדְּשָׁה לְהַחֲתוּן וּמ"מ מַעֲבִיר עַל מְדוּתוֹ וּמִבְטֵל רְצוֹנוֹ לְרְצוֹן אִשְׁתּוֹ וְשָׂאֵר אַנְשֵׁים כְּעֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֵּאמַר רוֹצֶה אֲנִי וְהוּא ע"ד אֲוֹנְסִיָּה דְּנַפְשִׁיָּה הַנְּזַכָּר פ' חֲזָקַת (דָּף מ"ז ע"ב) וְדִלְמָא שֶׁאֵינִי אֲוֹנְסִיָּה דְּנַפְשִׁיָּה מֵאֲוֹנְסִיָּה דְּאַחֲרֵינִי.

וּמ"מ אֵין רְצוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר בְּעֶצְמוֹ כִּיּוֹן שֶׁאֵין לוֹ חֲפִץ בְּזֶה אֲבָל מִסְפִּים לְהֵם שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ בְּשִׁלְיַחוֹתוֹ הַב' י"ל אַף אִם נֶאֱמַר דְּכִיּוֹן שֶׁאָמַר אֵיךְ וּוִילַט גֵּיט אֵין זֶה שְׁלִיחוֹת עַכ"ז י"ל דְּאָוֶמְרוּ טוֹט זִיךְ וּוְאֵשׁ אֵיךְ וּוִילַט הֵינּוּ חֲזָרָה מִמָּה שֶׁאָמַר אֵיךְ וּוִילַט גֵּיט וְנוֹתֵן לְהֵם רְשׁוּת לְקַדְּשָׁה וְאַח"כּ יֵשׁ לְדוֹן מִצַּד דְּאָף אַת"ל דְּלֹא תִלִּינּוּ בְּחֲזָרָה וְגַם אֵין זֶה נְתִינַת רְשׁוּת עֲדִינּוּ יֵשׁ לְדוֹן מִצַּד הַדִּין הַפְּקִיר זְכוּתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהַמְבֹאֵר בְּפִרְשׁ"י פ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ (דָּף מ"ו ע"א) דַּג"כּ חֲשׁוֹב קְדוּשֵׁין וְנִשְׂוֹאֵין וְאַח"כּ יֵשׁ לְדוֹן מִצַּד שְׂעִדַע הָאֵב מִהַהֲכַנָּה שֶׁל הַחֲתוּנָה וְשֶׁנַּעֲשֶׂה סְעוּדַת הַנִּשְׂוֹאֵין בְּבֵיתוֹ וּמִצַּד שֶׁהַכְּנִיסוֹ הַזֶּה אַח"כּ לְבֵיתוֹ לְהִיּוֹת פְּאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וְגַם אָבִי הַפְּלָה הִנֵּה בְּבֵיתוֹ מִשְׁוֵף הַנִּזְ"ל וְלִבָּא אֶל הָעֵיוֹן בְּזֶה הִנֵּה עֵינַיִנִי תְּחַלֵּה בְּחֻשׁ הַב' אִם י"ל דְּהֵי חֲזָרָה: א הִנֵּה בְּקְדוּשֵׁין פֶּרַק הָאוֹמֵר (דָּף נ"ט ע"ב) גַּבִּי מַעֲכָשׁוֹ וְלֹא אַחֲרַי ל' יוֹם פְּשִׁטָּא לִיָּה לְשִׁמוּאֵל דְּתַנְאָה הָיִי וְלֹא חֲזָרָה וּפְרַשׁ"י תַּנְאָה הָיִי אִי לֹא אֲחֻזְרוּר בִּי בְּתוֹף שְׁלֹשִׁים יְהִי קְדוּשֵׁין מַעֲכָשׁוֹ וּבְחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א הַקָּשׁוֹ עַל פְּרַשׁ"י דְּכִיּוֹן שֶׁאֵין הַתְּנָאִי מְפֹרָשׁ בְּלִשׁוֹנוֹ דְּבָרִים שֶׁבִּלְבַב הֵם ר"ל שֶׁהָרִי לֹא הִזְכִּיר חֲזָרָה בְּדַבְּרֵי פֶלֶל וּפִי הַרְמַב"ן וְהָרִיטְב"א דְּהִכִּי פִירוּשׁוֹ דְּתַנְאָה הָיִי וּר"ל הָרִי אֵת מְקוֹדְשַׁת מַעֲכָשׁוֹ אִם יְרָצָה הָאֵל יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּגְיַע שְׁנֵינּוּ וְנִחְזֶה עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא פּוֹקֵי דְּאִי מְיִיַת חַד מִיְנֵיהוּ תוֹף ל' יוֹם לֹא הָיִי קְדוּשֵׁין עַכ"ל וְלִכְאוּרָה פְּרַשׁ"י נִכּוֹן יוֹתֵר דְּלִפְיִירוּשׁ הָרִיטְב"א קָשָׁה מ"ש בְּמִשְׁנָה וּבָא אַחֲרַי וְקַדְּשָׁה תוֹף שְׁלֹשִׁים יוֹם מְקוֹדְשַׁת לְשַׁנִּי דְּנִהִי דְּשִׁמוּאֵל מְפֹרָשׁ דְּמְקוֹדְשַׁת לְשַׁנִּי רַק עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא אַחֲרַי ל' יוֹם פְּקַעִי קְדוּשֵׁי שְׁנֵי וְגַמְרֵי קְדוּשֵׁי רֵאשׁוֹן דְּמ"מ אֵיךְ מְקוֹדְשַׁת לְשַׁנִּי אֶפְיָלוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם כִּיּוֹן שֶׁקְדוּשָׁה הָרֵאשׁוֹן לְגַמְרֵי וְאֵינּוּ יְכוֹל לְחַזְרוּר בּוֹ רַק שֶׁאִם יָמוּת יִתְבַּטְלוּ הַקְדוּשֵׁין הָרִי י"ל לְמִיתָה לֹא חֵיִישֵׁינּוּ פֶלֶל פְּדַתְנָן פ"ג דְּגִיטִין (דָּף כ"ח ע"א) וְנִהִי דְּמַסִּיק הָתָם לְשִׁמָּא מֵת לֹא חֵיִישֵׁינּוּ לְשִׁמָּא יָמוּת תַּנְאִי הִיא.

הָרִי עַכ"פּ תַּנְאִי הִיא וְאֵיךְ אוֹמֵר בְּמִשְׁנָה בְּפִשְׁטוֹת מְקוֹדְשַׁת לְשַׁנִּי ע"כּ נִרְאֶה יוֹתֵר כְּפִרְשׁ"י וְעֵינֵין בְּפִנֵּי שֵׁם ד"ה לְרַב מְסַפְקָא לִיָּה מְדַבְּרֵי יוֹבֵן תִּירוּץ עַל קוּשְׁיַת הָרִיטְב"א שֶׁהַקָּשָׁה עַל פְּרַשׁ"י וּבְחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א ד"ה לְרַב מְסַפְקָא לִיָּה ג"כּ כְּהַסְפִּים עִם פְּרַשׁ"י וְתִירוּץ בְּטוֹב קוּשְׁיַת הַרְמַב"ן וְעִי' בְּב"ש ס' מ' סק"ו: (פִּירוּשׁ תַּנְאָה הָיִי הֵינּוּ אִם לֹא אֲחֻזְרוּר בִּי בְּתוֹף שְׁלֹשִׁים יְהִי קְדוּשֵׁין מַעֲכָשׁוֹ כ"כ רַש"י וְהָרִיטְב"א וְלֹא כְּפִי הַרְמַב"ן) וְלְרַב מְסַפְקָא לִיָּה אִי תַּנְאָה הָיִי אִי חֲזָרָה הָיִי.

פרש"י אי תנאא הוי כנ"ל לשמואל אי חזרה הוי ממאי דקאמר מעכשיו וקאמר איני
אומר מעכשיו אלא התקדשי לי לאחר שלשים וכ' עוד הריטב"א וכי תימא וכי חזר בו
מאי הנה דהא קיי"ל כל תכ"ד כד"ד חוץ ממגנף ומגרש דלא מצוי הדר ביה אף תוף פדי
דבור (עיינן במכמ"א שער ז' סי' ג') איפא למימר דהתם הוא בטר דמטא גיטה או קדושיה
לידה דתו לא מצוי הדר ביה אבל הכא קודם נתינת הגט והקדושין לידה אמר לשון זה
דהנה יכול למיהדר ביה ועל לשון זה נתן הגט והקדושין ולהכי ומספקא לן אי הנה נתינה
מעכשיו בתנאי או לאחר ל' יום כו' עכ"ל ובקדושין הרשב"א רצה לפרש תחלה באופן
אחר ולבסוף העלה ג"כ ומסתברא דהכא באומר לה קודם נתינת המעות כו' ע"ש וא"כ
לדבריהם אם נתן המעות לידה באומר הרי את מקודשת לי מעכשיו ותיבות ולאחר ל'
יום גמר אחר שהיו המעות בידה י"ל אין שייך לספק בחזרה דהא משהגיעו הקדושין
לידה שוב אינו יכול לחזור בו ועי' בעצ"א סי' מ' סק"ז וצ"ע די"ל פינון שהכל דבור אחד
ממש אין שייך פאן הדין שבקדושין לא יוכל לחזור בו דזהו בחזרה לגמרי אבל הכא
נראה הכל דבור אחד ממש וכמ"ש התוס' בב"מ ס"פ השואל (דף ק"ב ב') ובב"ב פ"ק
בית פור (דף ק"ה ע"א) ד"ה ובא מעשה דבכולהו לר' יוסי פאלו הוציא שניהן יחד וכיון
שפן אין זה נוגע לדין שלא יוכל לחזור בו דה"ל פהא דאמר ר' יוסי אם לכו נתפנון
מתחלה הרי דבריו קיימין וה"ל תמורת עולה ותמורת שלמים וה"ל לכו נתפנון מתחלה
לומר שני הדבורים משנים עשר דינרים לשנה מדינר זהב לחדש לפי דלא אסיק אדעתיה
חודש העיבור ואעפ"כ פינון שעצם זה הלשון סותר קצתו את קצתו מספקינון שמא מדינר
זהב לחדש הוא עיקר וה"ל גבי מעכשיו ולאחר שלשים יום פינון דדבור אחד הוא.

דיינינו ליה פאלו לכו נתפנון מתחלה לומר כן אבל מ"מ מספקינון שהלשון סותר קצתו
את קצתו וחזרה הוא ור"ל שלכן נתפנון מתחלה לומר קדושין מעכשיו ולומר קדושין
לאחר שלשים יום דהיינו חזרה וא"כ לפ"ז אף אם נתינת החפץ לידה הנה קודם אומר
ולאחר שלשים יום פינון דהכל דבור אחד הוא שייך לספק בחזרה לרב: קיצור פירוש
תנאא הוי העיקר כדפרש"י שיהי' הקדושין מעכשיו אם לא יחזור בו לאחר שלשים יום
וכן הסכים הרשב"א בקדושין והקשה על תירוץ הרמב"ן והריטב"א ועיינן ב"ש סי' מ'
סק"ו ובענין אי חזרה הוי הקשו הרשב"א והריטב"א הא בגיטין וקדושין לא מהני
חזרה אפילו תכ"ד ותיקצו דמייירי שאמר הלשון הזה קודם נתינת הקדושין לידה ואפ"ל
דכיון דדבור אחד הוא ה"ל פאלו לכו נתפנון מתחלה ומ"מ שייך לספק שמא ולאחר [
שלשים] יום חזרה הוא ממעכשיו ולכן נתפנון מתחלה לומר פה וגם פה דבר וסותרו:
והנה הטעם דשמואל ס"ל דתנאא הוי ולא מספק בחזרה נראה משום דכולו דבור אחד
מעכשיו ולאחר שלשים יום ורחוק מאד שיהיה זה חזרה נוגמת מ"ש הב"י רס"ל ל"ח
פינון דדברים אחרים הם בלי הפסק כו' ועי' במל"מ פט"ו מהל' מעה"ק מה שהביא
מהסוגיא פ"ט דב"ב (דף קמ"ח ע"ב) שכ"מ שחילק פל נכסיו אם כמחלק כו' אם כמחלק
כו' ובהמגיד פ"ח מהל' זכיה דין כ"א בשם רש"י אם כמחלק שאינו שותק בין דבור
לדבור כו' וכ"כ הנמוק"י שם אם כמחלק שאינו מפסיק בדבורו כו' וכ"כ בטוח"מ סי'
ר"ן סעיף י"ז ועיינן בסהמ"ק סי' ל' ססעי' ז' גבי נטלתו וזרקתו שהקשה אמאי לא חיישינו
דמה שזרקתו הוי חזרה מהא דנטלתו.

והעלה לסוף משום דמוכחא מילתא דלא נטלתו אלא פדי לזרקו ועי' תשוב' ח"צ סי' קט"ו לכן כמ"כ ס"ל לשמואל דסמכינו גם הכא אהוכחה דזהו פלו דבור אחד וכווננה אחת ואין פאן חזרה אלא תנאה הוי ואעפ"כ קיי"ל פ"ב דמספקינו בחזרה פינו דלא פא מפנרש שזהו תנאי ע"כ תיישינו שפא הוא חזרה אף שזהו רחוק פנ"ל.

ועיין ג"כ בטוש"ע סי' קמ"ה ס"ג ובמכמ"א ש"ח סי' מ"ה: קיצור. (דקי"ל בקדושין וגיטין בענין מהיום ולאחר שלשים יום מספקינו בחזרה אף שקרוב הלשון יותר שאינו חזרה פלל) ומפאן לכאורה ראיה נגד מ"ש מהרי"ט חאה"ע רס"י ל"ט בדין מי שאמר לאשה לשון קדושין וסיים בסבלונות פמנהג קושטא וידוע שסבלונות בקושטא אינו קדושין פלל.

שר"ל תחלה בחזרה הוא ומהדר הוא דקהדר ביה שלא רצה לתת אלא בתורת סבלונות פמנהג שנהגו בקושטא וסיים אלא שבראה שלא אמרו להסתפק אי חזרה הוי אלא היכא דאין הלשון מתפרש בענין אחר כמו מהיום ולאחר מיתה שהם שני דברים סותרים זה את זה דאי לאחר מיתה לאו מהיום ולשון תנאה נמי לא שייך בענין זה דהול"ל אם ימות ומ"מ משום בחזרה נמי מילתא דלא שכחא שיחזור בו תכ"ד בלי שיגלה דעתו בחזרה וכיון דא"א בענין אחר מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי וע"ש סי' מ' דהא הכא ג"כ אפשר לפרש בתנאה ולכן רבי ס"ל פנה גט ומהחזרה דחוק מאד ואעפ"כ מספקינו בחזרה א"כ גם בנדון שלו יש לספק פו.

ויש לישב דלא מספקינו בחזרה רק לחוש לחומרא ומה"ט גופא אין להקל בנדון דמהרי"ט: קיצור הערה על תשובת מהרי"ט חאה"ע ס' ל"ט וסי' מ' גבי ל' קדושין וסבלונות שכתב שאין להסתפק בחזרה): והנה מהרי"ט הביא מהא דב"ב פ"נ (דף קל"ז א') גבי הכותב נכסיו לבנו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דלא מספקינו לא בתנאה ולא בחזרה משום דאפשר לפרש גופא מהיום ופירי לאחר מיתה ואע"ג דשם ג"כ אפשר דאמרו ולאחר מיתה חזרה הוי מאמרו היום.

עכ"ז לא מספקינו ומפקינו ארעא מחזקת מרא קמא פל שאפשר לפרשו שלא יסתור דבריו הראשונים. וע"ש בפרשב"ם שכתב דהכי משמע טפי ר"ל לומר שנתן שני מתנות גופא מהיום ופירי לאחר מיתה משמע טפי מענין תנאה ומענין חזרה ובפרק בית כור (דף ק"ה ע"א) משמע אע"ג שיש לפרש אמרו מדינר זהב לחדש פירושי קא מפרש ואעפ"כ מספקינו ג"כ דילמא מיהדר קא הדר ביה מיהו התוס' ביבמות (דף צ"ג ע"א) סד"ה קנויה כ' דלא בכ"מ אמרי' דהפ' גופא מהיום ופירות לאח"כ כ"א דוקא גבי מהיום ולאח"מ דמסתברא דלהבריית נכסים משאר יורשים קאתי ומקני לי' לגוף מהשתא.

משא"כ גבי משוף פרה זו ותהיה קנויה לה מעכשיו ולאחר ל' יום לא אמרי' הפ' גופא מהיום פדמוכח בכתובות (דף פ"ב א') דאל"כ הנה קונה אפילו עומדת ברה"ר כו' ע"ש בתוס' דיבמות ה"ל אלא דלר' יוחנן קנה בעומדת באגם משום.

דלית ליה תנאה הוי ולא חזרה הוי אלא מעכשיו מתחיל הקנין ואינו נגמר עד לאחר שלשים כמ"ש התוס' בכתובות שם סד"ה הא דאמר. ולפ"ז לרב דמספק בחזרה י"ל דאפילו בעומדת באגם לא קנה ואע"ג דאמר מעכשיו וכמ"ש התוס' בהדיא ביבמות שם

דלרב דמספקא ליה אי חזרה הוי לא מהני מידי מה שעומדת באגם ולכן הקשה הט"ז בח"מ ססי קצ"ז מאחר דבאה"ע סי' מ' קיי"ל דמספקינו בחזרה אמאי פסקו גבי פרה כר' יוחנן ולכאורה י"ל דבמזון לא החמירו לספק בחזרה רק בגיטין וקדושין החמירו פן וכ"ה שטת הרמב"ם עיין מפתחות] פדלקמן אף אין פן שטת התוס' הנ"ל וכן משמע פשטא דגמ' בב"ב קל"ז דגם לענין מזון מספקינו בחזרה בחזרה לולי שמוכח הפי' גופא מהיום כו' פנ"ל והקא לא מוכח פנ"ל ויש ליישב קושיות הט"ז משום דהא רב נחמן בכתובות (פ"ו ב') לדעת הר"ן והרבה פוסקים ס"ל דאפי' בלא מעכשיו קנה אלא דיש פוסקים דוקא במעכשיו לכן במעכשיו עכ"פ אין לחוש ועוד דאף גם להפוסקים דבלא מעכשיו לא קנה י"ל דמ"מ במעכשיו קנה גם לרב כמ"ש בשט"מ בכתובות (דף פ"ו) בשם הרמב"ן דבפרה ליכא לספוקי בחזרה כיון דאפשר למימר בה גופא מהיום ופירא לאחר שלשים יום עכ"ל וכ"כ הר"ן שם ולא ס"ל פהתוס' דיבמות הנ"ל אף צ"ע לשטתם ליישב מ"ש התוס' ביבמות צ"ג סד"ה קנויה דא"כ אפילו בר"ה כו' ומזה הכריחו דלא מפרשינו פן וי"ל התוס' כ"כ לר' יוחנן אבל לרב י"ל דבאמת ה"ה אפילו בר"ה אלא דאנן קיי"ל ג"כ כר' יוחנן ולפ"ז מתורץ קושני' הט"ז בח"מ ססי קצ"ז דשם ממ"נ קונה בין לר' יוחנן בין לרב וא"כ יצא לנו דגם במזון מספקינו בחזרה נגד פי' דתנאה אלא משום שי"ל גופא מהיום כו' ולהתוס' אפילו היכא שי"ל הפי' גופא מהיום מספקינו בחזרה לרב ואנן לא סמכינן לומר דקנה רק משום שרבו האומרים דאפילו בלא מעכשיו קנה פנ"ל ולשט"מ נגד פי' גופא מהיום כו' לא מספקינו בחזרה ועיין ב"ש סי' קמ"ו ססק"א דהרמב"ם ס"ל גבי איסור א"א מספקינו בחזרה אבל במזון ס"ל דתנאי הוא וכ"כ הלח"מ ספ"ב מהל' מכירה ומ"מ הניחו דבריו בצ"ע וצ"ל לרב ושמואל אמאי לא מספקינו גבי קדושין לפי דר' יוחנן דהתתלה מעכשיו והגמר לאחר שלשים יום דאין לומר משום דס"ל דכה"ג ליכא שום קדושין מצד שיוור עי' ריטב"א מ"מ אם אפשר שלזה נתפנין אמאי לא נפרש פן ויהיו הקדושין בטלים ונפ"מ לדינא יש ודאי מפ"י זה וצ"ל דלא ס"ל פי' זה פלל וצ"ע: ב ובב"מ (דף ק"ב ע"ב) אמר רב פלוו למשפיר משום דס"ל דחזרה הוא ותפוס לשון אחרון אע"ג שי"ל דאין פאן חזרה רק פירושי קמפרש ע"ד מ"ש ר"י בתוס' שם ד"ה הנה אמינא והוי פלוו לשוכר הרי מוכח משם דאף בענין שי"ל אינה פירוש תופסי' דחזרה הנה.

ויש לדחות משום דאם נאמר פירושי קמפרש י"ל ג"כ הפי' בענין שפלוו למשפיר והוא כפי' שכ' רשב"ם בב"ב ק"ה ב' ונהביא והוה התוס' דב"מ שם וכיון שרקע בחזקת בעלים עומדת לכן פלוו למשפיר אמנם מהא דאיסתרא מאה מעי דס"ל לרב דהוי חזרה ותפוס לשון אחרון אע"ג שי"ל פי' קמפרש וכפי' התוס' בב"מ שם הגם שי"ל ג"כ הפי' בע"א שייספים להיות פלשון אחרון והוא פי' שכ' רש"י מ"מ מספיקא איך מפקינו ממונא אלא צ"ל לרב תפסינו יותר דהוי חזרה משנאמר פי' קמפרש פי' דחוק וזה ראיה לכאורה לד' התוס' דיבמות (דף צ"ג) הנ"ל שכ' ולרב כו' דלא כמ"ש השט"מ ב' הרמב"ן דבפרה כו' כיון כו' ועוד מוכח פן ממ"ש התוס' בב"ב (דף ק"ו ע"א) ולא ידע ר"י דמנא לן א"כ דסבר רב תפוס לשון אחרון אלא נראה משום דהנה דחויי לאו עיקר טעם ניהו עכ"ל הרי מוכרח דבאמת לא אמרינו לרב פרושי קא מפרש אלא דחזרה הוא ותפוס לשון אחרון וכ"כ רשב"ם שם (דף ק"ה ע"ב) ד"ה דהתם א"ו מנהדר קא הדר ביה כו' ע"ש

והא דב"ב (דף קל"ז) צ"ל כדפ"י רשב"ם שם ונ"ל וכיון דאיכא למימר הכי לא נתפנין לא לתנאי ולא לחזרה דהכי משמע טפי עכ"ל וכמ"ש התוס' ביבמות (דף צ"ג סע"א) כנ"ל ועפ"ז צע"ג עמ"ש מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' ל"ט ורס"י מ' במ"ש דלא מספקא לן פ"נ אי תנאה או חזרה הוי אלא שאין הלשון מתפרש בענין אחר תדע דגבי ממונא אפשר לפרשו בחזרה ואפ"ה לא מספקינו ומפקינו ארעא מחזקת מריה עכ"ל שדכריו אלו הם נגד מ"ש התוס' בב"ב דף ק"ו) וכ"מ בגמ' דלרב אמרינן דחזרה הוא ותפוס לשון אחרון אע"ג שיש לפרש הלשון בענין אחר כנ"ל ומה שהביא ראיה תדע דגבי ממונא ונתפנין לההיא דב"ב (קל"ז א') כב"ר כ' התוס' ביבמות (צג א') הטעם משום דהתם מסתבר הפי' טפי וכ"כ רשב"ם.

משא"כ בשאין מוכח הפי' כ"כ הא מספקינו בחזרה כמו גבי משוה פרה כו' כנ"ל והא דקיי"ל שם דקנה נת' הטעם משום כיון דיא דגם בלא מעכשיו קנה וכ"מ פשטא דגמ' דכתובות (פ"ו ב') כמ"ש הר"ן שם.

וביותר גבי קדושין מבואר בהדיא בפוסקים דלא כמהרי"ט דהא גבי משנתנו רפ"ג דקדושין מעכשיו ולאחר ל' יום י"ל הפי' הפשוט כמ"ש ר' יוחנן דאין פאן לא תנאי ולא חזרה רק שהקדושין מתחילין מעכשיו ונגמרינן לאחר ל' יום ואעפ"כ קיי"ל ג"כ כרב דמספקינו בחזרה ובתנאי ובשלמא לרב עצמו י"ל דלא ס"ל פלל פי' דר' יוחנן ומש"ה מספק בחזרה אבל אנו הא שמיע לן הא דר' יוחנן וס"ל פנותייה ג"כ ואעפ"כ מספקינו בחזרה כרב מזה מוכח דחיישי' לחזרה אע"ג שי"ל פירושי קמפרש אם לא כשהפירוש מסתבר טפי כההיא דב"ב קל"ז וכ"ש להרמב"ם דס"ל דבב"ב קל"ז ה"ט דבמזון לא הוזמירו כל פה כנ"ל וצריף ליישב ד' מהרי"ט דכוננתו דלחומרא לא מספקינו בחזרה אבל לא להקל ח"ו ויש להקשות מזה על תשו' הרא"ש שהביא הטור סס"י קמ"א למה יש לנו לתלות בחזרה יש לומר דליפות פחו נתפנין כו' ע"ש והקשה ע"ז בתשו' מהריב"ל ח"ב סס"י ג' ותיקן דשאני התם דדין הוא דמספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי כו' אבל בנ"ד כו' אית לן למימר טפי דליפות פחה נתפנין כו' עכ"ל ומהתוס' דיבמות (צ"ג) ה"ל ומהא דרפ"ג דקדושין קשה על זה: ג ובנ"ד שאמר אביה.

איה וניל ניט טוט אייף וויא איר ונילט (ונ"א וואש איר ווילט) ופעם אחר אמר איה האב ניט גיוואלט פריער אונ וניל היינט אנה גייט אייף צום חזן אונ שרייבט אייף דיא פתובה עכ"ל.

י"ל דמספקינו בחזרה דמאי שנא מהא דרפ"ג דקדושין. דאין לומר משום דניכר שהפל המשוה דיבור א' ואיך נפסיק בין הפרקים לומר דהוי חזרה.

הרי אין לה דיבור אחד יותר קצר מהא דמעכשיו ולאחר ל' יום דניכר שהפל פנונה א' לכאורה וי"ל הפנונה כדפ"י ר' יוחנן או כדפ"י שמואל דהנה תנאי ואעפ"כ מספקינו ג"כ בחזרה.

וכן גבי ההיא דמרחץ דס"פ השואל ושא"ד ה"ל וכן גבי גט אפילו במעכשיו ולאחר ל' יום כמ"ש בב"ש רס"י קמ"ו וכמ"ש ב"ר"ן פ' הכותב והר"ן שהקיל שם היינו משום דס"ל דאף אם חזרה הויא מגורשת עכ"פ מבואר משם דפשיטא ליה דמספקינו בחזרה אף

שְׁהַפֵּל דִּיבּוּר א' מִמֶּשׁ כ"ש בנד"ז שְׁיֵשׁ כָּאן דִּיבּוּרִים וְתִיבּוֹת רַבִּים שְׁיֵשׁ לְסַפֵּק דְּמָה שְׁאָמַר טוֹט אֵינְךָ וּוּאֵשׁ אֵיךְ וְוִילֵט הֵי תְּזַרְהּ וְנִפְלְאֵתִי עַל מ"ש הָרַב הַמ"צ דִּק' קִאֲנוּיּוֹב וְנ"ל אֵין לֹאמַר דְּהֵי תְּזַרְהּ פִּינּוֹ דְּבַתּוֹף כ"ד אֵין דְּרָךְ ב"א לְהַתְּזִיר מְדַבְּרִי הֶרְאִשׁוּנִים וְלִסְתּוֹר אוֹתָם יַעו"ש בַּח"מ ס' מ"ב דְּהַפֵּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתְּחַתּוֹן דְּנִדְּאֵי תְּזַרְהּ הוּא: אָבֵל אַם כ' בַּתּוֹף כ"ד מֵאָה שְׁהֵם מְאִתִּים אוֹ פוֹר בְּלִמָּד סָאָה בְּסַלַע וּמִדָּה בְּחֻבֵל הֵן חֶסֶר הֵן יִתִּיר כּו' דְּבַהֲנָה לִישְׁנָא מְסַפְקָא לָן אֵי תְּפִנּוֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן אוֹ תְּפִנּוֹס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן וְלֹא אֶמְרִינוּ דְּהֵי תְּזַרְהּ פִּינּוֹ דְּהוּא בַּתּוֹף כ"ד אֵין דְּרָךְ בַּנ"א לְחַזֵּר תּוֹף כ"ד עַכ"ל הָרַב הַגָּל הֵנָּה מ"ש וְלֹא אֶמְרִינוּ דְּהֵי תְּזַרְהּ.

לֹא נִז' כָּלֵל בְּב"י שְׁם ס' מ"ב ס"ד וְכָל פְּנוּנַת הַב"י שְׁם בְּשֵׁם בַּעַה"ת שְׁכ' בְּשֵׁם ר"י בֶּן מִיגַשׁ וְהוּא בַּח'י ר"י בֶּן מִיגַשׁ פ' גַּט פְּשׁוּט וְכַנּוּנָתוֹ רַק לִיתֵן טַעַם אַמְאֵי הֶתֶם בְּמִשְׁנֵה פַּג"פ לְפַעְמִים אֶמְרִינוּ דְּאֵם יֵשׁ שְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת בְּשִׁטְר הַסּוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה הוֹלְכִין אַחַר הַתְּחַתּוֹן אַף לְהוֹצִיא וְהִינּוּ עֲנִין תְּפּוּשׁ לְשׁוֹן אַחֲרוֹן וְהִינּוּ עֲנִין פֶּתַב בּוֹ מְלַמְעֵלָה מְנָה כּו' וְלְפַעְמִים בְּרוּב הַמְּקוֹמוֹת קִי"ל דְּסַפִּיקָא הֵי וְיָד בַּעַה"ש"ט עַל הַתְּחַתּוֹנָה וַע"ז תִּיגְרָן דְּכִשְׁהַפְּרִישׁ בִּינֵיהֶם בְּעֲנִין אַחַר אֶז אֶמְרִינוּ שְׁהַתְּחַתּוֹן עֵיקָר.

אָבֵל כְּשֶׁהֵן סְמוּכִין זל"ז לֹא אֶמְרִינוּ שְׁהַתְּחַתּוֹן עֵיקָר אֲלֵא סַפִּיקָא הֵי וְכַמ"ש הַנ"י פ' הַשְׁוֹאֵל שְׁם בְּשֵׁם הָרִיטְב"א אֲלֵא הוֹלְכִים אַחַר הַפְּחוֹת שְׁבַלְשׁוֹנוֹת וְכ"כ הָרִשְׁב"א בַּתְּשׁוֹ בַּת"א ס' רס"ט שְׁהַבִּיא הַב"י שְׁם מְחַוֵּדֵשׁ ה'.

וַא"כ ה"ה בנ"ד גְּבִיִּיק דְּוִשִׁין כְּשֵׁיִשׁ ב' לְשׁוֹנוֹת סְמוּכִין זל"ז וְהֵם סוֹתְרִים זא"ז. הוֹלְכִים אַחַר הַלְּשׁוֹן הַמְּחַמֵּר בְּמַפְל שְׁכַן מְמִמוֹן הַקַּל דְּאֶמְרִי חוֹמְרָא לְתוֹבַע וְקוֹלָא לְנִתְבַּע וְכָל שְׁכַן בְּעֶרְוָה הַתְּמוּרָה הֵן אֶמֶת שְׁבַתְשׁוֹ הָרִשְׁב"א הַגָּל מְסִיִּים וּמִיָּהוּ כּו' בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת כּו' דְּחַזְרָה הִיא זוּ בְּבִירוֹר כּו' דְּמִזָּה מְשַׁמַּע דַּס"ל בְּשְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת הַסְּמוּכִי הַסּוֹתְרִים זא"ז לֹא אֶמְרִינוּ דְּחַזְרָה הִיא זוּ וְכֵן מְשַׁמַּע קֶצֶת מְלִשׁוֹן בַּעַה"ת בְּשֵׁם ר"י מִיגַשׁ שְׁכ' וְכִי אֶמְרִינוּ הֵלֶךְ אַחַר הַתְּחַתּוֹן כּו' אֶמְרִינוּ מִזְּהַדְר קָא הִדְר בִּיָּה מְעֵלִיּוֹן כּו' ע"ש בְּב"י מְשַׁמַּע דְּבַסְמוּכִין לֹא אֶמְרִי דְּהֵנָּה תְּזַרְהּ אַף מ"מ אֵין נַפ"מ לְדִינָא דְּהָא מ"מ ס"ל דְּהוֹלְכִים אַחַר הַפְּחוֹת שְׁבַלְשׁוֹנוֹת דְּאֵין לֹאמַר דְּכַנּוּנָתָם מְשׁוּם דְּאֶמְרִינוּ דְּפִירוּשֵׁי קְמַפְרָשׁ וְהוֹלְכִין אַחַר הַפִּי הַפְּחוֹת דַּז"א דְּבַהֲדִיָּא כ' בַּעַה"ת שְׁדַבְּרִי סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה אֲלֵמָא דְּהוֹלְכִין אַחַר הַפְּחוֹת שְׁבַלְשׁוֹנוֹת אַף שְׁאֵין אוֹמְרִי פְּרוּשֵׁי קְמַפְרָשׁ וְכֵן מוֹכְרַח בְּהִדְיָא בְּש"ס (בְּב"מ דַּק"ב ב') אֵי מְהֵתָם ה"א פְּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ כּו' הָרִי דְּבַאֲמַת אֶמְרִינוּ דְּאֵין זֶה פְּרוּשׁ אַף שְׁהַלְשׁוֹנוֹת תְּכוּפִי זל"ז וְכ"ה בְּב"ב שְׁם דַּק"ה ע"ב וְאַף דְּהִינּוּ לְרַב דְּאֶמַר תְּפִנּוֹס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן מ"מ הָרִי כ' רִשְׁב"ם שְׁם ד"ה דְּהֵתָם דְּבַהֲא לֹא פְּלִיג שְׁמוּאֵל עֲלֵיהּ דְּרַב כּו', וְלֹא מְסַפְקָא לָן אֵי פְּרוּשֵׁי מְפָרֵשׁ אוֹ לֹא א"ו מִזְּהַדְר קָא הִדְר בִּיָּה כּו'.

וְכ"כ הַתּוֹס' בְּב"ב דַּק"ו סד"ה פְּרוּשֵׁי וְנ"ל וְאַצְטְרִיכוּ נְמִי שְׁלִשָּׁה מְקִלֵי דְּשְׁמוּאֵל כּו' דְּפְרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ כּו' ע"ש הָרִי דְּבַאֲמַת ס"ל לְשְׁמוּאֵל שְׁאֵין זֶה פִּי וְדַבְּרִי סוֹתְרִים זא"ז וְכ"כ עוֹד הַתּוֹס' שְׁם דַּק"ה ע"א ד"ה וְכֹא מַעֲשֵׂה שְׁהָרִי סוֹתֵר זא"ז כּו' וְהִיא דְּנִזִּיר דְּמְפָרֵשׁ דְּבָרֵי כּו' הָרִי ס"ל דְּהִקָּא גְּבִי מְרַחֵץ אֵין זֶה מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי כ"א דְּבָרֵי סוֹתְרִים זא"ז וְהִינּוּ גַם לְשְׁמוּאֵל וְכ"כ עוֹד בְּב"מ דַּק"ב ע"ב ד"ה וְכֹא מַעֲשֵׂה וְעוֹד דְּבַהֲדִיָּא אֶמְרִינוּ בַּגְמ' בְּב"ב (דַּק"ל ז' ע"א) גְּבִי הַפּוֹתֵב נְכִסּוֹ לְבָנָיו מִהִיּוֹם וְלֵאחַר מִיָּתָה דְּהֵנָּה מְסַפְקִינוּ

בְּחֻזָּה לְוִלֵי שִׁי"ל פִּי גּוֹפָא מֵהַיּוֹם וּפִירֵי לְאַח"מ וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּהִכִּי מִשְׁמַע טְפֵי הָא בְּעֵלְמָא מְסַפְקִינָן בְּחֻזָּה אַף שְׁהֶלְשׁוֹנוֹת סְמוּכִין זַל"ז מִמֶּשׁ וְאַף אִם אֶפְשָׁר לֹאמַר בְּדוּחַק פְּרוּשֵׁי קְמַפְרֵשׁ אֵין זֶה מוֹצִיא מְסַפֵּק חֻזָּה פְּנ"ל וְא"כ עַכְצ"ל מ"ש הֶרְשֵׁב"א וּבַעַה"ת דְּכַשְׁהֶם בְּב' מְקוֹמוֹת אֲמָרִינָן דְּחֻזָּה הִיא זֹו בְּבִירֹור פְּנוּנְתָם דְּבַכָּה"ג אֲמָרִינָן שְׁהַחֻזָּה הוּא שְׁמִסְפִּים כְּמוֹ שְׁאָמַר בְּאַחְרוּנָה דְּהֶלֶף אַחַר הַתְּחַתּוֹן מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהֶלְשׁוֹנוֹת סְמוּכִים זַל"ז אַף שְׁדַבְּרִיו סוֹתְרִי זַא"ז לֹא אֲמָרִינָן דְּבַנְדָּאי הִסְפִּים כְּמוֹ שְׁאָמַר בְּאַחְרוּנָה כ"א סְפִיקָא הִיא שְׁמָא עֵיקַר הִסְפָּתוֹ כְּמוֹ שְׁאָמַר בְּרֵאשׁוֹנָה כו' וְהֵינּוּ דְמְסַפְקָא לָן אֵי תַפְנוֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן אוֹ לְשׁוֹן אַחְרוֹן וְעִי' בַח'י הֶרְשֵׁב"א רפ"ג דְּקַדוּשִׁין דַּנ"ט ד"ה אֵי חֻזָּה הָוֵי שְׁבִיִּאר בְּהִדְיָא דְמְסַפְקִינָן בְּחֻזָּה מִמֶּשׁ אִפִּי כְּשֶׁהוּא דְבוּר אֶחָד מִמֶּשׁ כְּמוֹ מַעֲכָשְׁוֹ וְלֵאחַר ל' יוֹם כו' וְלֹא כְּעֵין חֻזָּה כ"א חֻזָּה מִמֶּשׁ ע"ש: ד וּמִשָּׂא"ע רֵא"י מְח"מ ס' רנ"ז דְקִי"ל גּוֹף מֵהַיּוֹם וּפִירֵי לְאַח"מ וְלֹא תְלִינָן בְּחֻזָּה כְּבָר נַת' דְּהִיא שְׁאֵנִי כַמ"ש הַתּוֹס' דִּיבְמוֹת צ"ג וְאֵע"ג שְׁבַנְתִּי"מ סְסִי קצ"ז כ' דַּהֲשָׁע ס' רנ"ז לֹא ס"ל כְּהַתּוֹס' אֶלָּא דְגַם בְּמַעֲכָשְׁוֹ וְלֵאחַר ל' אֲמָרִינָן בְּמָמוֹן גּוֹף מֵהַיּוֹם וּפִירֵי לֵאח"ז.

וְעַפ"ז יִישָׁב קְנוֹשָׁי הַט"ז סְסִי קצ"ז וּבְאַמַּת לַפַּע"ד לֹא נִתְפַּוּוֹן רַמ"א ס' רנ"ז בַּהַג"ה לְהַכְרִיעַ נֶגֶד הַתּוֹס' דִּיבְמוֹת הַנ"ל כ"א שְׁהַעֲתִיק דַּעַת הֶרְשֵׁב"א וְהִיא דְסְסִי קצ"ז כְּבָר נַת' הַתִּירוֹץ לְעִיל וְעוֹד דְאַפִּילוֹ לְהֶרְשֵׁב"א וְהַר"ן דְּוָקָא בְּמָמוֹן שִׁי"ל הַפִּי גּוֹף מֵהַיּוֹם וּפִירֵי לְאַח"מ סְמִכִינָן ע"ז שְׁהוּא פִי טוֹב מִשָּׂא"כ כְּשֶׁאֵין הַפִּי מְרַנּוּחַ אֶפִּילוֹ בְּמָמוֹן תְּלִינָן בְּחֻזָּה כְּדִלְעִיל בְּאַרְיכוֹת מְהָא דְמַרְחֵץ וְאַסְתְּרֵאֵי.

וְא"כ מִי יֵאמַר לָנוּ דְכָאן זֶהוּ פִי טוֹב לְפָרֵשׁ דְּבָרֵינוּ מֵהַ שְׁאוּמַר טוֹט אֵינְךָ וּוּאֵשׁ אֵינְךָ וְנִילֵט גֵּיט אֵינְךָ צוּם חֲזָן אוֹנֵן שְׁרִיבְט דִּיא כְּתוּבָה שְׁנֵאמַר שְׁפּוּנוּתוֹ שְׁהֶם יַעֲשׂוּ נֶגֶד רְצוּנוֹ וְשִׁיְהִיו הַקְדוּשִׁין בְּטָלִים הֲלֹא פִי זֶה גְרוּעַ מְאֹד שְׁיִרְצָה שְׁיַעֲשׂוּ דְבָר שֶׁל בְּטָלָה וְה"ל כַּמ"ש הֶרְשֵׁב"א בְּתוֹשׁוֹ ס' תַקס"ג שְׁמַפְנֵי שֵׂא"א בְּהַקְדָּשׁ לֹאמַר הַפִּי גּוֹפָא מֵהַיּוֹם וּפִירֵי לְאַח"מ ע"כ אֲמָרִינָן דְּחֻזָּה הָוֵי מְסַפֵּק כו' וְה"נ י"ל כֵּן מַחֲמַת סְפֵק עָרוּהָ לְהַחֲמִיר כו' וְעֵינָן בְּפִסְחִים (דָּף נ"ג ע"ב) בְּפִרְש"י ד"ה ה"ג: מִשּׁוּם דָּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְבָרֵינוּ לְבְטָלָה כו' וְכ"ש לְשִׁטַּת הַרְמְב"ם שְׁהִבִיא הַב"ש ס' קמ"ו לְחַלֵּק בֵּין מָמוֹן לְקַדוּשִׁין וּגְרוּשִׁין דְּאַף הֵיכָא דְבְּמָמוֹן לֹא מְסַפְקִינָן בְּחֻזָּה מ"מ בְּקַדוּשִׁין וּגְרוּשִׁין מִשּׁוּם חוּמְרָא דֵא"א מְסַפְקִינָן בְּחֻזָּה וְעוֹד דְּבַגְמ' בְּקַדוּשִׁין (דָּף מ"ה ע"ב) אֵיתָא דְרַבָּא ס"ל דְּסְמִכִינָן עַל חֻזָּה אֵין אָדָם טוֹרַח בְּסַעוּדָה וּמְפִסְדָּה בְּעַנְיָן קַדוּשִׁין ע"ש וְא"כ בַּנְד"ז ג"כ אִם לֹא הִי רוּצָה בְּקַדוּשִׁין לְגַמְרֵי לְמָה הַנִּיחַ שְׁיִטְרַחוּ בְּסַעוּדָה לְהַפְסִידָהּ וְכ"ש לַפְמ"ש בַּגְב"ע שְׁאַבִּיָה וְאַמָּה אֲמָרוּ שְׁהַהֲכָנוֹת הַחֻזָּה וְהַסַּעוּדָה הֵיוּ בְּרַצוֹן אֲבִיָה כו' ע"כ גַּלְע"ד שְׁיִישׁ לְהַחֲמִיר ג"כ לְחַוֵּשׁ לְחֻזָּה דְּהֵינּוּ שְׁמָה שְׁאָמַר טוֹט אֵינְךָ כו' הַכִּי שְׁנוֹתָן רְשׁוֹת לְקַדְשָׁה וְלְהַשִּׂיאָה: ה וְעוֹד דְּבַנְד"ז אַף גַּם אִם נֵאמַר דָּאֵין כָּאן חֻזָּה וּפְרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ דְּבָרֵינוּ יוֹתֵר קְרוֹב הַפִּירוּשׁ לְהַחֲמִיר מִהַפִּירוּשׁ לְהַקְלֵי שְׁהָרֵי אִם בְּאֵנוּ לֹאמַר הַפִּי לְהַקְלֵי הֵינּוּ שְׁהוּא אֵינוּ נוֹתֵן רְשׁוֹת כְּלָל לְקַדְשָׁה וְמָה שְׁאָמַר טוֹט זִיף הֵינּוּ מִדַּעַתְכֶם כְּמוֹ קִטְנָה שְׁהַשִּׂיאָה אֲמָה שְׁלֹא מְרַצוֹן הָאֵב וְהָאֵב כָּאן דֵּא"כ אֵין זֶה שׁוּם קַדוּשִׁין וּלְפִי"ז צִינָה לְעֵשׂוֹת דְבָר בְּטָלָה וְטַרְחַת הַסַּעוּדָה הוּא לְהַפְסֵד וְהָרֵי י"ל הַפִּירוּשׁ אֵיפְכָא טוֹט זִיךְ כו' הֵינּוּ שְׁנוֹתָן לְהֶם רְשׁוֹת לְקַדְשָׁה וְאַף שְׁאָמַר שְׁאֵינוּ רוּצָה גַם עַכְשָׁיו מ"מ אֵין רְצוּנוֹ לְהַעֲמִיד עַל דְּבָרֵינוּ כ"א מְבַטֵּל רְצוּנוֹ לְמַעֲשֵׂה לְרַצוֹן אֲשֶׁתּוֹ וְזֶהוּ מִמֶּשׁ כְּעֵין הַמַּעֲשֵׂה הַנֵּז' בַּגְמ' (דָּף מ"ה) כְּפַתִּיָה עַד דְּאָמַר תְּהֵוֵי

לקריבה רק שמ"מ אין רצונו כ"כ לעבור על מדותיו ולקדשה בעצמו כ"א שיהיו הקדושין נעשין על ידם אבל הוא ברשותו ונמצא זה נק' נתקדשה מדעת אביה ממש אע"פ שבאמת אין לו חפץ בקדושין אלו מאחר שמ"מ נתן רשות לקדשה ולא גרע מגט המעושה דכשאמר רוצה אני ה"ל גט אע"פ שנעשה ע"י עישוי גמור רק פשהוא מעושה כדיון בישראל אף שידענו שבאמת לבו כל עמו כ"ש הכא דאין פאן עישוי פלל רק ע"ד כפתו' בדברים שאף שאמר שאין לו רצון בזה באמת אבל מ"מ מאחר שאעפ"כ נותן רשות לקדשה ה"ז קדושין גמורים ואף שאין זה מוכרח שהפני' פן ואפשר לומר ג"כ דהפני' טוט זיה כו' שלא ברשות מ"מ יותר קרוב הפי' דה"ל כנותן רשות ולפחות ספיקא מיהו הניא: ו אף כ"ז לפי לשון הנז' בשו"ת הרבנים שהעד מעיד שהאב אמר הלשון הנז' לעיל איה וניל גיט טוט אינה וואש איר ונילט וכ"ש אם אמר הלשון גייט אינה צום חזן שרייבט דיא פתובה ע"ז יש לדון דמה שאמר טוט אינה כו' וכ"ש מה שאמר גייט אינה כו' הני חזרה שנותן רשות לקדשה ולהשיאה אף בגוף הגב"ע מבואר שר' יחזקאל העיד ונ"ל בשעת חופה האט מו' שמשון אבי הכלה גיט גיוואלט גיין להסזן צו שרייבען דיא פתובה ער האט גינאגט איה האב פריער גיט גיוואלט איה וניל היינט גיט גייט אינה צום חזן שרייבט אינה דיא פתובה עש האט צו מיר גיט בין איה גיאנגען צום חזן און האב גישריבין, דיא פתובה אונ באיי דער חופה איז ער גיט גיווען עכ"ל א"כ מאחר שאחר תיבת גייט אינה צום חזן און שרייבט אינה דיא פתובה הוסיף עוד ואמר עש האט צו מיר גיט.

משמע שאין הפי' גייט אינה כו' שנותן להם רשות וכח ע"ז דא"כ מהו עש האט צו מיר גיט הלא אם נותן להם רשות הן הן שלוחיו וכלשון המשנה פ"ד דקדושין דף (ע"ח ב') מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו כו' וכמ"ש הריב"ש בפשיטות בתשו' סי' קצ"ג דאם נתן לה רשות הרי עשאה שליח כו' ומדאמר עש האט צו מיר גיט משמע נדאי דלא נתפונן לעשות שלוחים שלו וא"כ עכצ"ל פי' דבריו גייט אינה צום חזן כו' שאין זה ע"ד נתינת רשות כ"א גייט אינה כו' בלי שליחותו אף זהו דחוק דמ"מ לשון גייט אינה כו' שרייבט כו' משמע נתינת רשות.

ומה שפייס עש האט צו מיר גיט י"ל משום דקסבר שכל שאין זה דרף ציווי ממש ממנו אין זה שליחות ממנו ולא פולי עלמא דינא גמירי דנתינת רשות היינו שליחות. ומאחר שבאמת זהו לשון שליחות כדמוכח מהמשנה וכמ"ש הריב"ש א"כ מפני שאמר א"כ עש האט צו מיר גיט י"ל דלא עקר לשליחותיה פי' פוננתו אינו לעקור הנתינת רשות רק להודיע שאין זה ציווי ממנו ואין לו חפץ בזה רק שמבטל רצונו למעשה ונותן להם רשות אף מ"מ נראה מאחר שבאמת משמעות לשון עש האט צו מיר גיט היינו שאין שלוחים שלו א"כ אף את"ל שכלבו נתפונן בענין אחר ע"ד שנת' מ"מ הולכים אחר משמעות הלשון ואין פאן שליחות וכמ"ש הרשב"א בהידושיו רפ"ג דקדושין (דף ס' ע"א) אהא דאמר אביי בגמ' שם מהו דתימא האי לישנא משמע תנאה ומשמע חזרה ותבעי גיטא מפל חד וחד קמ"ל ולא שירדו חכמים לסוף דעתן של בריות שאין אומר כף אלא פולן משום תנאי או פולן משום חזרה אלא שלחכמים נסתפק להן משמעות הלשון האיה והלכה אע"פ שזה אומר לכה נתפוננתי וזה אומר אני בהיפה זה נתפוננתי אנו אין לנו אלא לדקדק עיקר משמעות הלשון ודינו שפוננת המקדש אינה נשמעת

לעדים ואין פאן עדים אלא מעיקר הלשון ומשמעותו עכ"ל וא"כ ה"ה בנד"ז מאחר שלשון עש האט צו מיר גיט משמע ודאי דאינן שלוחים שלו הולכים אחר לשון זה ואף שהה"מ פ"ז מהל' אישות הובא ב"י סי' מ' פי' דהרמב"ם לא ס"ל פאביי אלא דמספקינן ליה בתנאה לחוד ובתנאה לחוד ובתנאה ונתורה פהדדי מ"מ הרי הרא"ש ונהרמב"ן הובאו ב"י שם ס"ל בפשיטות פאביי ועוד גם להרמב"ם י"ל דהלשון ההוא דוקא סובל ב' פירושים ממש אבל פאן לשון עש האט צו מיר גיט משמע ודאי דאינן פאן שליחות ממנו ואין לומר דמ"מ אין זה מספיק מלהוציא הלשון גייט אייך כו' שרייבט כו' מנתינת רשות.

ומה שאמר אח"כ עש האט צו מיר גיט זהו חזרה וחישינן לתפוס לשון ראשון. דמ"מ אין פאן חשש פיון שבתחלת דבריו אמר ג"כ איך וניל היינט גיט כו' וגם סוף דבריו ג"כ פו.

א"כ ודאי לא חישינן למה שבאמצעות דבריו משמע נתינת רשות דהא בין ללשון ראשון בין ללשון אחרון אין פאן שליחות ממנו כו' וגם דבריו האמצעיים הוא לשון מסופק ולכן אם בתחלה נסוף אמר הלשון הנז' לעיל ודאי אין לחוש לנתינת רשות ומיהו לפי מ"ש הרבנים שלא נז' בדבריהם שסיים עש האט צו מיר גיט.

י"ל דה"ל פנתינת רשות אף שלא הזכיר בפ"י רק שרייבט דאי פתובה ולא חנופה וקדושין מ"מ ענין הפתובה היינו להשיאה לחנופה וקדושין ועיין במרדכי בכתובות פרק מי שהי' נשוי סי' רמ"ב שכתב דגבוי שליחות לא בעינן רק גילוי דעת כו' ועי' בהרא"ש פ"ב דקדושין סי' ז' שאם גילה בדעתו כו' וצ"ע בהריב"ש סי' קצ"ג בד"ה אבל עדות ר' זרח במ"ש ואע"פ שאינו אומר בפ"י שתהי' שליח שלו מהני דלא מפקינן בר"פ המדיר אלא כל הן אינו מפסיד כו' וע"ש לעיל מינן' בד"ה גם עדות רבי יהודה כו' וכ"ש שאמר עוד לשון אחר איך וניל גיט טוט אייך וואש איר ווילט שלשון וואש איר ווילט כולל ג"כ חנופה וקדושין ושם לא סיים עש האט צו מיר גיט י"ל שהלשון טוט אייך וואש איר ווילט ה"ל נתינת רשות להשיאה ואף את"ל שבלשון איך וניל גיט טוט אייך וואש איר ווילט דחוק לומר דפירושי קא מפרש דאע"פ שאינו רוצה מ"מ נותן רשות דאיך יתיישבו שני הענינים יחד מ"מ י"ל דבאמת טוט אייך וואש איר ווילט הוא חזרה ממה שאמר איך וניל גיט וכמבואר למעלה דחישינן לחזרה במעכשיו ולאחר שלשים יום אע"ג דאינו סובל יותר חזרה מבלשון זה כו': אף באמת זאת נראה דאף גם אם סיים עש האט צו מיר גיט היינו ממש ענין הפקיר זכות שיש לו בה שכ' רש"י בקדושין (דף מ"ו ע"ב) כמו שכ' הרב מוה' שאול נ"י דכיון דאמר איך האב פריער גיט גיוואלט איך וניל היינט גיט גייט אייך צום חזן שרייבט דאי פתובה אין לה הפקיר זכותו שיש לו בה יותר מזה ואף שסיים עש האט צו מיר גיט.

היינו שבאמת אין פאן שליחות רק שמ"מ אין זה פאומר שלא יהי' מעשיהם פלום לפי שאינו רוצה דא"כ מהו גייט אייך כו' אלא הפ"י שאינו מבטל מעשיהם אלא שהוא אינו עושה מאומה בזה ולא איכפת ליה כלל יעשו מה שיעשו א"כ היינו ממש הפקיר זכותו כו' ורואה אני שהדברים ק"ו מדין נתקדשה שלא לדעת אביה וניסת שלא לדעת ואביה פאן לרב הונא ורבא דהוי קדושין משום דכיון ששמת כ"כ אמרינן דהפקיר זכותו שיש לו כדפרש"י כ"ש הקא דהפקיר זכותו בפה מלא.

ובכה"ג י"ל אפילו ר' ירמיה לא פליג דלא פליג אלא בשתיק לגמרי דאין לנו ראיה
שהפקיר זכותו אלא י"ל מירתיח קא רתח משא"כ פשאמר בכי' שמפקיר זכותו ושיעשו
הם מה שיעשו י"ל דלא פליג על רב הונא גם יש עוד עדיפות הכא שהפקיר הזכות קודם
למעשה החופה וקדושין כו' משא"כ התם (עיין מפתחות): ולכאורה יש בזה עוד מקום
עיון דהא קיי"ל דהפקר היינו דוקא כשמפקיר לכל כשמטה כמבואר בש"ע ח"מ סי'
רע"ג ס"ה.

ועיין בהר"ש רפ"ו דפאה שהביא פלוגתא דר' יוחנן ור"ל במפקיר לאנשי עיר אחת ולא
לאנשי עיר אחרת דלר"י הוי הפקר ולר"ל לא הוי הפקר ומלשון הש"ע נ' דס"ל כר"ל
מדקאמר כשמטה והר"ש לא הכריע בזה וכן בתוס' דגיטין (נ"ד מ"ז סע"א) וכ"ה בשט"מ
פרק אלו מציאות דל"א בשם תוס' שאגנז ועכ"פ גם לר' יוחנן דוקא לכל בני העיר נק'
הפקר משא"כ לעניים ולא לעשירים מבואר משנה שלמה רפ"ו דפאה דאינו הפקר וא"כ
זה שמפקיר זכותו אדעתא למסרו לאשתו שהיא תעשה בקדושי ונישואי בתם פרצונה
אין זה הפקר כלל וכיין שאינו הפקר א"כ לא יצתה מרשותו אף באמת צריף לומר דמ"ש
רש"י הפקיר זכותו אין ר"ל ממש פדין הפקר אלא פוננתו שזכותו שיש לו בבתו סילק
עצמו מזכות זה פאומר אי אפשי בזכות זה אע"ג דלא שייף ממש לומר שהפקירו בענין
שיוכלו לזכות בזכות זה העולם פשאר הפקר נכסים דהא דברי רש"י היינו על ענין
נתקדשה שלא לדעת אביה וניסת שלא לדעת אביה ואביה פאן א"כ פשהפקיר זכותו
ממילא היינו דקדושין ונשואין אילו קנימין וא"כ א"א לקיים ענין ההפקר רק באופן
שיזכה בה איש א' לבד הוא המקדש ואפ"ה מהני א"ו דלא בעינן בהפקר זה שיהי' שייף
בו דין הפקר של נכסים ממש בכל הצדדים רק הפוננה דדומה להפקר בצד א' היינו במה
שמסלק זכותו ועי"ז ממילא יכולה להתקדש דכל זמן שרשותו עלי' אין לה יד להתקדש
בלי ידיעתו ורצונו אבל כשמסלק זכותו יכולה להתקדש ועוד דעכצ"ל דגם בענין סילוק
זה שמסלק זכותו שיש לו בה אינו דומה לסילוק זכות שמסלק זכותו מנכסיו כשמפקיר
נכסיו דהנה לכאורה צ"ל כשמפקיר זכותו שיש לו בה איף עי"ז יכולה להתקדש ולהנשא
מעצמה מדאו' מהו החילוק בינה ליתומה שאין לה אב שאין קדושין שלה פלום
מדאורייתא וכעין זה איתא בהרא"ש פ"ק דקדושין סי' כ"ה אבל יתומה קטנה נהי שיש
לה פח לזכות לעצמה אין לה פח להקנות א"ע לבעלה דאין מעשה קטנה פלום אבל האב
מקנה אותה לבעל בקבלת קידושיה עכ"ל וא"כ שהאב מפקיר זכותו שיש לו בה הרי
אינו עושה מעשה ההקנאה לבעל וא"כ מ"ש מיתומה קטנה ולכן עכצ"ל דהכא עדיף כי
זה שמפקיר ומסלק פחו אנו חושבין פאלו נותן רשות להתקדש וה"ל כנתקדשה מדעת.

שהרי מדעתו ורצונו הוא מפקיר זכותו ומניחה להתקדש משא"כ ביתומה ל"ל הכי וה"ה
פשמת האב אחר שהפקיר זכותו ועדיין לא נתקדשה ודאי אין קדושין שלה פלום
מדאורייתא.

כי פשמת האב שוב אין פאן שום דעת האב בשעת הקדושין ועיין בהריטב"א פ"ק
דקדושין (נ"ד י"ט) גבי אמר לה צאי וקבלי קדושיך ומת דא"א לה להתקדש עוד והיינו
מטעם הנ"ל אבל פשהאב קיים אנו חושבין זה שמדעתו הוא מסלק א"ע ממנה ע"ד
להניחה להתקדש פאילו יש פאן דעת האב.

וא"כ מאחר שאדרבה מוכרחים אנו לומר שגם אחר שהפקיר זכותו נחשב כאילו יש רשותו עלי' לומר שמדעתו נתקדשה והוא ההפך משאר הפקר ששם עיקר הענין לומר שהבעלים נסתלקו מזה לגמרי ולכן אם מתו אחר ההפקר לא נגרע פח ההפקר משא"כ ה"א דכשמת תו לא מהני ההפקר כלל פנ"ל ולכן ממילא מוכן דא"צ פאן שיהי' פדין הפקר נכסים שיוכלו כל העולם ונקא לזכות משום דילפינן משמטה אבל ה"א אין זה ענין לשמטה דהא בשמטה יוצאה הקרקע מרשותו לגמרי משא"כ ה"א פנ"ל.

אלא עיקר פוננת רש"י שקורא הפקיר זכותו היינו דהכריח מהגמ' שזה שמדעתו ורצונו הוא מסלק זכותו ממנה ומניחה להתקדש ולהנשא מהני וה"ז כעין הפקר וכה"ג מצינו ג"כ בגמ' שקוראים לכה"ג הפקר אע"ג שאינו הפקר ממש כשמטה ואין לו דין הפקר.

כמ"ש בב"ק (דף קי"ו ע"א) אדעתא דארנה אפקרין אדעתא דכ"ע לא אפקרין ובגמ' (דף מ"ז סע"א) נהי דמפקרי אדעתא דישראל כו' ע"ש ונהרי כה"ג אין לזה דין הפקר שפבגמ' ועי' בתוס' דב"ב פי"נ (דף קל"ז ע"א).

ואפ"ה נק' הפקר אדעתא דארנה אפקרנה והוא לשון מושאל וכו' עד"ז נתפונן רש"י במש"כ או הפקיר זכותו כו' אע"ג דאפקרין רק אדעתא דידה מהני מטעם הנ"ל וה"ה בנד"ז שהפקיר זכותו והניחו ע"ד אשתו ודעימה בעסק הקדושין שקדושה הבת והשיאה לאיש שהוא הני קדושין גמורין מדאורייתא לפ"ד רש"י וכן דעת הר"ן שם ונהריב"ש סי' קצ"ג דאוכלת בתרומה דאורייתא דלא כהפנ"י.

והנה במה שנת' בפ"י וענין הפקיר זכותו שכ' רש"י נסתלק הקושיא שהקשה המופ' מוהר"ר פסח נ"י על שטת רש"י הא הפקר צ"ל ונקא בפה ולא בלב כו' לפ"ד הר"ן ריש פסחים ועוד הקשה ע"ז והנה באמת אף אם לא היינו מוצאים תירוץ על דברי רש"י.

מי הוא זה שיערב לבו להשיג עליו במקום שלא הקשו שום אחד מהראשונים על דבריו ודי לנו להבין דבריו אכן באמת כפר נת' דלק"מ ודברי רש"י מוכרחים ג"כ בגמרא והפקר זה אינו אלא שם המושאל לענין סילוק זכות כו' וכנ"ל הרי מבואר טעמים הרבה להחמיר אף אם הי' פאן עדות המועיל שאמר האב מה שמעיד ר' יחזקאל: ח אף באמת אף את"ל דלשון זה לא משמע הפקיר זכותו מ"מ פיון שאין ע"ז רק עד א' וגם הוא קרוב שהרי היא לו אשת חורגו דפסול להעיד לה כמ"ש בגמ' פז"ב (דף כ"ז ע"ב) וכ"ש דעדות זו הוא ג"כ על חורגו שמעיד שזו אינה אשתו ואנו מחזיקין שהיא אשתו א"כ פשיטא דאין בעדות זו ממש להוציאה מחזקתה ולכן צריך לחקור אם הייתה בחזקת אשת איש ע"י החופה וקדושין או לא פיון שעכ"פ ידוע בנדאי גם בלא העד שאביה לא הי' בשעת חופה: והנה פשוט דלרב הונא ורבא דס"ל דנתקדשה שלא לדעת אביה וניסת שלא לדעת אוכלת בתרומה דאורייתא א"כ פשיטא דלפ"ז בנ"ד הוי בחזקת אשת איש מדאורייתא דלכל היותר אין לנו להחזיק זה שלא הי' האב בשעת החופה וקדושין רק כאילו נתקדשה וניסת שלא לדעתו ושתיק אבל אין לנו להחזיק זה כאילו אמר שאינו רוצה דהא אין לנו עדות ע"ז שאמר פן רק הקרוב הנ"ל והוא אינו נאמן ועוד דהא יש לנו ראי' דשתיק שהרי אחר החו"ק הי' הבעל בבית חמיו עם אשתו הנ"ל כמה שבועות וזה לא גרע עכ"פ משתיק ועדיף מיניה טובא.

וגם באמת אדרבה קרוב לומר שזהו בחזקת שנתקדשה ונשאת מדעתו. כי פי' וענין נתקדשה שלא מדעת פירש"י (נ"ד מ"ד ע"ב) לא אמר לה אביה לקבלם ולא ידע (נדף מ"ה סע"ב) גבי ונשאת שלא לדעת פרש"י ולא הודיעתו ובנד"ז א"א לומר שבתו לא הודיעתו שהרי גם הכנת הסעודה הי' ע"פ הסכם האב.

וגם פרסום פנה הנהוג עכשיו בנשואין בכלי זמר לפני כל הקהל ועדה ודאי שיזע מפל אלה וא"כ איך נחזיק כ"ז בחזקת נתקדשה וניסת שלא מדעתו דהיינו שלא ידע ולא הודיעתו והכא אנו סהדי דידע והודיעתו מכ"ז ואף דהר"ן כ' תחלת הסוגיא ואפילו בשאביה פאן כל שלא נתרצה האב בפירוש כו' י"ל דהיינו כמ"ש הריב"ש סי' תע"ט או אם הוא פאן ולא הי' שם בשעת הקדושין ולא נתקדשה בפניו זה נק' שלא לדעת כמו שפרש"י ז"ל שם לא אמר לה אביה לקבלם ולא ידע עכ"ל משמע דס"ל דכשנתקדשה בפניו אף שלא אמר לה לקבלה חיישינן דה"ל מדעת האב אמנם בתשו' הרשב"א סי' אלה רי"ט משמע לכאורה דגם כה"ג י"ל דנק' נתקדשה שלא לדעת האב ע"ש בהשאלה בפני האב כו' אף י"ל דהיינו בדידעו העדים שלא נתרצה האב בפני משא"כ מהסתם אמרינן שיזע ובידיעתו נעשה וכמו שפייס הרשב"א שם כי בנדאי נראים הדברים שע"פ האב וברצונו נתקדשה ונשאת כו' ובנד"ז אף שלא הי' האב בשעת חופה וקדושין מ"מ מאחר שנעשו בפרסום כהנ"ל א"כ פשיטא שיזע מזה.

וא"כ אין זה דומה לנתקדשה שלא לדעת שפי' רש"י ולא ידע וכמ"ש הריב"ש ויש לדמותו למ"ש בגמ' דקדושין (נ"ד נ' ע"ב) גבי סבלונות דבאתרי דרובא מקדשי ונהדר מסבלי וה"נ עכ"פ רוב חופה וקדושין הנעשים בכיוצא בזה הנהוג עכשיו בתנפים ובמחולות בפני קהל ועדה וסעודות ודאי הם ע"פ רצון האב ואע"ג שם כ' הב"ש סי' מ"ה ססק"א דאפי' במקום שרובא מקדשי ונהדר מסבלי מ"מ אין בסבלונות רק חשש בעלמא ולא חזקה גמורה והוא מהתה"ד סי' ר"ז ובפסקיו סי' ע"ד נ' דהטעם משום דעל פרחינו זה המארע אינו דומה להרוב דרובא אורחיהו לקדושי ברישא ואח"כ שולח סבלונות וכאן אנו רוצים לומר דסבלונות אלו הם לשם קדושין לפרש"י א"כ אינו ממש כמו הרוב לכן אין זה רק חששא ולפני' תוס' דהחשש שפא קידשה כפר י"ל דבאמת ברובא מקדשי תחלה הוי איסור דאורייתא וכן דקדק הבית מאיר מתשו' רשב"א שבב"י ומכ"ש כו' וכ"מ בהריטב"א דאפי' לענין לחוש למיעוטא כ' דספיקא דאורייתא הוא א"כ ברובא מקדשי ודאי ה"ל חמור מספיקא דאורייתא וכ"ד החמ"ח סי' מ"ה סק"ז ואף להב"ש סס"ק י' לחלק דהתם לאחזוקי פולא מילתא אינו אלא חששא משא"כ הכא דנדאי יש פאן חו"ק ואנו מסופקים על רצון האב ע"ז ודאי מהני הרוב וכעין זה חילק הר"ן בפ"ק דקדושין גבי מש"ש בגמ' (נ"ד י"ב) שהוא דקדשי באבנא דכוחלא כו' היינו לאחזוקי פולי מילתא משום קלא כו' לא חיישינן לקלא דלא אמתחוק אבל הכא דפשטה ידה וקיבלה קדושין אלא דלא ידעינן אי אית בהו שנה פרוטה אפילו בקלא דלא אמתחוק חיישינן עכ"ל ועיין בב"ש ססי' מ"ה ס"ק כ"ג בשם הטור וגם הנה בגמ' (נ"ד מ"ה ע"ב) סמכו אפילו לקנלא אהא דלא חציף אינש לשוני' אפנה שליח פן י"ל אנד"ז דבנדאי לא חציפא הבת לילך לחופה בפרסום פנה בלי שאלת פי אביה ובלי ברכתו פנהוג.

גם הנה גבי אבנא דכחלקא לולי שנתברר שעכ"פ עכשיו אין ש"פ ודאי מספק היא אסורה לכו"ע וכ"ש לשמואל דאפילו ודאי אינו ש"פ פאן חיישינן ש"פ במדי א"כ מדוע לא נחוש ג"כ שנתקדשה וניסת מרצון האב ואע"ג דשמואל באמת חייש לנתרצה האב ואנו קיי"ל פרביןא מיהו הא התם קיי"ל לשמואל וצריף לומר דנדקא פשידוע שהנשואין קיה שלא מדעתו ביהא ל"ח ש"מא נתרצה פינון דעכשיו ודאי אין פאן קדושין משא"כ גבי אבנא דכחלקא שהספק שבשעת קדושין קיה ש"פ או ש"מא ש"פ במדי או י"ל ספק דש"פ הוא קרוב יותר וש"מא ש"פ במדי זהו רק חומרא דרבנן.

ומ"מ גם לפ"ז בנד"ז שהספק ג"כ קרוב שהיה מדעת האב מטעמי הנ"ל ודאי חיישינן ואף את"ל דליפא בכה"ג רבא כ"כ פי יש לומר דזה שתשמע לציווי אמה בלתי רצון אביה אין שייף כ"כ ע"ז לומר רבא ומיעוטא וגם לא שייף לבדות סברא לומר ע"ז לא חציפא הבת כו' מ"מ הרי כ' בתשובת הרשב"א סי' אלף רי"ט וז"ל וכן אם עשה סעודה דחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה פדאימתא בקדושין פרק האיש מקדש עכ"ל והיינו דבכה"ג חשבינן לה מקודשת דאורייתא לומר שפודאי מרצון האב נתקדשה ע"ש וכ"כ הריב"ש ס'תע"ט ולא טרח בנשואיה להורות שחפיץ בהם.

וא"כ בנד"ז אשר עשו סעודה בבית אביה א"כ היא בחזקת מקודשת ודאי מרצון האב ושנחוש ונבדה מלבינו ש"מא אמה טרחה בסעודה בלי אביה זה ודאי לא נימא להקל דאין לאשה קנין בלא בעלה ונהרי משל האב נעשו כ"ש שגם הוא בא ואכל עמהם בסעודה נמצא אפילו לרב ירמיה בר אבא ועולא דפליגי ארב הונא בנתקדשה שלא לדעת וניסת שלא לדעת דאינה אוכלת בתרומה י"ל דכאן יודו דאוכלת מטעם הנ"ל דהיא בחזקת שנתקדשה וניסת לדעת משום חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה כמ"ש הרשב"א: ועוד יש לאלומי פח החזקה משום שעכ"פ ידוע שאחר החופה קיה האיש עם אשתו הקטנה הזאת בבית חמיו כמה שבועות וכיון שהאב הניח בתו להיות גדילין בבית עם איש זה שנשאת לו כדרך איש ואשתו ה"ל חזקה גמורה שמדעתו ורצונו נשאת לו או שנתרצה אח"כ עכ"פ וכדאימתא שלהי קדושין (דף פ' ע"א) איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין זה על זה ונשרפין זע"ז ואע"פ שאין אנו מכירין בהם בעדות גמור שזהו איש ואשתו כו' רק בחזקה זו חשבינן לי איש ואשתו כמ"ש רש"י שם.

וא"כ ה"נ ממש דכונתה שאע"פ שאין לנו עדות גמור שהאב נתרצה בקדושין מ"מ מאחר שהניחן להיות שוהין בתוך ביתו בחזקת איש ואשתו זהו חזקה שנתרצה האב ואף להחולקים על מהרי"ק שרש פ"ז פדלקמן ובעיני חזקה ע"י מעשה כמו איש ואשה שהגדילו כו' שיש פאן מעשה מהם.

משא"כ פאן בעיני חזקה על רצון האב וא"כ מעשה שלהם מה מהני אף נ' דזה שהאב מחזיקם בביתו ה"ל כמו מעשה מהאב ג"כ שעושה מעשה שהניח איש זה לבתו להיות איש לביתו כו' וה"ז ע"ד את בתי נתתי לאיש הזה ואף שהאב אומר עכשיו שפול זמן שהיה בביתו לא קיה יחוד בין הזוג לא מפיו אנו חיים ואינו נאמן ע"ז פלל רק אנו צריכים לדון על מה שראינו שנכנס לביתו עם אשתו כדרך איש ואשתו כו' ואף ששם בקדושין (דף פ') בעיני חזקה שלשים יום כמש"ש ריא"ז בש"ג בשם הירושלמי וכ"כ

הַרְמַב"ם ספ"א מהא"ב ה"א (וד' הה"מ שכ' שהוא מהש"ס בב"ב קס"ז צ"ע) יש לחלק ע"ד שנת' לעיל בשם הַר"ן פ"ק דקדושין דהתם דבעינו לאחזוקי פולא מילתא ע"י חזקה זו שְהרי אין לנו ידיעה מעצמינו כלל שהן איש ואשתו רק מחמת חזקה זו מש"ה בעינו חזקה ל' יום ע"ד מ"ש רשפ"ם בב"ב (דף קס"ז ע"ב) דכל כף כו' זמן מרובה כו' אבל הָא שידענו המעשה שנתקדשה ונשאת לזה רק שאנו מסופקים על רצון האב מפני שלא היה בשעת חו"ק ע"ז מהני החזקה שהניחם לביתו כדרך איש ואשתו אפילו בזמן מועט משלשים יום גם יש לדמותו למ"ש בגמ' פ"ק חז"ה (דף ל"ה ע"ב) אהא דתנו חזקתן שלש שנים מיום ליום א"ר אבא אי דלי ליה איהו גופי' צנא דפרי לאלתר הני חזקה ופרשב"ם שאל"כ לא היה לו לסייעו כו' אא"כ טען לפירות הורדתיו.

וא"כ הָא דלא שייך טענה זו אמרינו דאם איתא שלא נתרצה בנשואין כלל לא היה לו להניחו לביתו להיות לאיש לבתו א"ו שנתרצה בדרך והני חזקה לאלתר ועדיף מחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה הנז' בגמ' דקדושין (דף מ"ה ע"ב) דלא לתר הני חזקה שנתרצה האב וכ"ש חזקה זו שהכניסם לביתו דלא לתר הני חזקה גם יש לדמותו להחזקה נדה בשכינותיה דבעלה לוקה עליה משום נדה והיינו ע"י שלבשה בגדי נדות וא"צ ע"ז חזקה דל' יום והב"ח סי' י"ט הביא ראיה מנה דלגבי דינהו לא בעי' למ"ד יום והחמ"ח שם סק"ג כ' ואין זו ראיה דהתם א"א לומר שלשים יום דאין דרך ללבוש בגדי נדה יותר מימים אחדים כו' אבל חזקה דשאר בשר אינה פחותה משלשים יום עכ"ל ובנ"ד אף להחמ"ח נ' דסגי בפחות משלשים יום מטעם הנ"ל ועוד דכיון שידוע שהיו הזוג בבית האב וזה שלא היו כ"א ג' שבועות אינו ידוע רק ע"פ הקרוב א"כ י"ל דלא נגרע כח החזקה.

ועוד יש להגדיל החזקה ע"פ מ"ש מהרי"ק שרש פ"ז דכיון שיצא הקול זמן ארוך כ"כ בלי הפסק שהיתה ארוסתו כו' שיש להחזיקה בחזקת מקודשת כו' ע"ש הובאו דבריו בתשו' אאזמו"ר הגאון ז"ל (בתשו' המתחלת הנה זה לשון תשו' הרא"ש) וכ' דכוננת מהרי"ק מה שעמד הקול זמן ארוך כ"כ משגי' לי בחזקה וה"נ הרי עמדה בחזקת אשת איש זה עשרה שנים דהיא אגידא ביה ויושבת בעיגון מחמתו א"כ ה"ל חזקת אשת איש ואף דבתשו' הנ"ל דחה דעת מהרי"ק וכן הבית מאיר ססי' י"ט כ' ג"כ פ"מ מהיינו שע"י עמידת הקול לבד בלי שום מעשה לא מהני אבל בנ"ד שיש בתחלתו מעשים רבים מהחופה וקדושין ושנעשה הסעודה בבית האב ושהכניסם לביתו ודאי יש לצרף ג"כ עמידת הקול זמן ארוך כ"כ שמורה על אמיתית המעשים האלו שבאמת ה' בזה רצון האב שטרח בסעודה והכניסם לביתו מרצונו והסקמתו כו' ועיין בתב"ש סי' י"ח ס"ק כ"ט מ"ש בפ"ה הגמ' פ"ב דכתובות גדולה חזקה כו' וחזקה זו אינה כשאר חזקות שבגמ' כו' דהא הָא לא ברור פשרותן מעולם כו' רק ה"ק שא"א לשנות דבר שנוהגין בו היתר לנהוג בו איסור כ"א בראיה ברורה עכ"ל והדברים ק"ו לנד"ז דחזקה זו ברורה יותר שהרי היא חזקה שיש עמה טענה מצד המעשים הנ"ל המורים על רצון האב כו' לכן הדבר ברור שאפילו לרב ירמ' בר אבא ועולא היא בחזקת א"א גמורה כ"ש לרב הונא ורבא דפשיטא דהיא בחזקת א"א אף גם בלי הטעמי' האלו וכמשנ"ת למעלה ומה שכ' המופ' ר' פסח נ"י לחלק בין הקדושין ונשואין דעכשיו שעושין שניהם כא' דהני פחדא שתיקה משא"כ בזמן הש"ס דהיה בין הקדושין ונשואין לא פחות מי"ב חדש.

הנה אדרבה בהריב"ש ססי' תע"ט מבואר דבכה"ג (דנהוג עכשיו) שייך טפי סברת רב הונא ורבא ע"ש במש"כ ואע"ג דאיכא לדחויי דההיא דנתקדשה שלא לדעת וניסת שלא לדעת מיירי פגון שלא שמע הקדושין מתחלה עד שנשאת ואז שמע הקדושין והנשואין יחד עכ"ל הרי בכה"ג פשיטא ליה טפי דהנה קדושין ונדאין דבנדאי נתרצה אע"ג דאין פאן רק תדא שתיקה פיון ששמע הקדושין והנשואין יחד והנה הרמב"ן ריש גיטין כ' ונ"ל ודבר שבפירו לא אפתחוק איסורא נמי אין פחות משנים עכ"ל וכ"מ בחי' ה"ן שם ד"ה הוי דבר שבפירו.

וגם כמ' קצת בה"ן באלפס שם ד"ה וידין הוא אבל מהר"מ בתשו' מיי' דשייכי להל' אישות סי' ג' ס"ל דעד א' נאמן גם בדבר שבפירו היכא דלא אפתחוק איסורא וכ"כ מהרי"ק סוף שרש ע"ב ותמיה שלא הביא לו עזר בתשו' מהר"מ הנז' והנה לדעת הרמב"ן וה"ן פשיטא וכ"ש דאין ע"א נאמן בנד"ז דה"ל דבר שבפירו ואפתחוק איסורא ולכאורה גם למהר"מ ומהרי"ק אינו נאמן מה"ט.

אלא דמהר"מ שם בתשו' כ' ואע"ג דאפתחוק לן ביה איסורא כל מה דלא אמר דאטעיניה לדבוריה הא לא מקרי אפתחוק איסורא אלא היכא דאף לדברי העד הבא להתיר האיסור מפאן ולהבא מודה הוא דמעיקרא אסור היה עכ"ל ע"ש וא"כ לדברי מהר"מ אף דלדין אפתחוק לן ביה איסורא דא"א מ"מ את"ל דלדברי עדות מ' יחזקאל לא היה שום חשש קדושין הרי זה נק' לא אפתחוק איסורא וא"כ י"ל דנאמן אף באמת פיון דהרמב"ן וה"ן ס"ל דאפילו לא אפתחוק איסורא כלל אין ע"א נאמן בדבר שבפירו ונדאי אין להקל עכ"פ בדבר דאפתחוק בו לדין איסורא וגם מהר"מ לא הקיל רק מצד שהיה שם אומדנות והוכחות טובא שפן האמת.

וגם שהיה שם בפעולת מעשה ממש שבאנו להחזיק איסורא תומ"י אמר העד דבטעות היה משא"כ בנד"ז דגדולה החזקה מכמה טעמים כנ"ל דאין ע"א נאמן וכ"ש שהוא ג"כ קרוב ופסול לעדות וכ"ז אף אם נתפוס שלדברי עדות מ' יחזקאל אין פאן חשש קדושין אבל באמת זה אינו דאפילו לפי עדותו יש לומר דהוי כהפקיר זכותו וא"כ אדרבה ה"ל קדושין גמורים ואפילו את"ל דזה אינו כהפקיר זכותו מ"מ הרי זה היה קודם החוק ואולי את"כ נתרצה מדטרח בסעודה ומדהכניסם לביתו והריהרשב"א ס"ל דאפילו נתקדשה שלא לדעת וגם את"כ פששמע האב צונח שאינו רוצה מ"מ אם את"כ נתרצה מקודשת כמבואר בחידושי פ"ק האיש מקדש דמ"ד ד"ה אתמר קטנה כו'.

ואע"ג דהריטב"א והמרדכי לא ס"ל כן אלא דאם מיחה פששמע תו לא מהני ריצויי דידיה את"כ היינו פשמיקה אחר הקדושין דכיון שנתבטלו מיד פשמיקה שוב א"א להן לחול דהא לא קידשה את"כ שיהיה מהני מה שנתרצה האב משא"כ הכא שלא נתרצה קודם החוק י"ל דלכ"ע מהני הריצויי אחר הקדושין פיון שלא היה מחאה בין הקדושין לריצויי.

ואף את"ל דגם בכה"ג לא מהני הריצויי דהא טעם הריצויי משום דזכות הוא לו כמ"ש התוס' דמ"ו ע"א וה"ן וכשמעיקרא אמר שאינו רוצה לא שייך כ"כ זכות ומדע דהא י"א דבעינן שדיף דוקא כו' ואי לא שדיף לא ואע"ג שי"א בנתרצה בפ"א את"כ לא בעינן שדיף מ"מ פשמיקה בפ"א קודם שאני.

מ"מ פֶּאן דְּשִׁדְיָהּ מְעִיקְרָא אַף שְׂאָמַר אַח"כּ שְׂאִינוּ רוּצָה יֵשׁ לְסַפֵּק שְׂמָא קוֹדֵם הַחוּ"מ
צוּהָ לְבַתּוֹ לִילָהּ לְחוּפָהּ. וְיֵשׁ מְקוֹם לְסַפֵּק בְּזֶה דְּמִסְתַּמָּא בִּירוּדָא אוֹתָהּ כְּפִי הַחוּ"מ לְכּוֹן
כְּשֶׁנִּתְרַצָּה אַח"כּ מְהֵנִי לַכ"ע וְעוֹד הָרִי לְכַמָּה גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים שְׂבִמְרָדְכִי א"צ לֹאמַר
דְּהַקְדוּשִׁין חֲלִין לְמַפְרַע כ"א מְשַׁעַת הַרְצוּי וְאִילָהּ כְּשֶׁלֹּא נִתְאַפְלוּ הַמַּעוֹת בְּשַׁעַת הַרְצוּי
כְּלָלָא דְּמִקְלָתָא שְׂיֵשׁ כְּמָה טְעָמִים לֹאמַר דְּאַפִּילוּ נְאֻמִּין לְעֵדוּת מ' יְחֻזְקָאֵל יֵשׁ פֶּאן חֲשִׁשָׁא
גְּמוּרָה בְּהַקְדוּשִׁין כ"ש דְּמְעִיקְרָא הַדִּין אֵין לְהַאֲמִינוּ כְּלָל שְׂהוּא ע"א וְקָרוּב וְכָאן אַתְחֻזְק
אִסּוּרָא דֵּא"א וְדָבָר שְׂבַעְרָוּהּ וְחֲלִילָהּ לְהַקְלָ בְּזֶה ח"ו: מַעֲתָה פִּינּוֹן שְׂהִיא בְּחֻזְקָתָא א"א אֵין
ע"א נְאֻמִּין וְעוֹד אִפִּי הָיוּ שְׂנֵי עֵדִים שְׂקוֹדֵם הַחוּ"מ לֹא רָצָה הָרִי לְהַמְרָדְכִי פִּינּוֹן דְּהַקְדוּשִׁין
חֲלִין רַק מְשַׁעַת רְצוּי כְּשֶׁלֹּא נִתְאַפְלוּ א"כ פִּינּוֹן שְׂעַשְׂהָ סְעוּדָה וְהַכְּנִיסוּם ה"ז נִתְרַצָּה וְיֵשׁ
לְדַחוֹת לְפַמֵּשׁ ל' דְּטַעַם מַר' מְשׁוּם זְכוּת ה"ל כְּמוֹ דְּבָר שְׂבִידוֹ וְהָכָא שְׂלֹא רָצָה אֵינוּ זְכוּת
וּי"ל מ"מ עֲצָם הַעֲנָנָן הוּא זְכוּת כו' אוֹ טַעַם זֶה אֵינוּ בְּמְרָדְכִי וְכ"ש לְהַרְשֵׁב"א וְהַרְמ"ה
דְּחֲלִין הַקְדוּשִׁין וְאוּלָם לְרִש"י צ"ע דְּהָא אֵינוּ זְכוּת וְעִי רִיא"ז י"א דְּנוֹקָא שְׂדִיָּהּ וְאַף
לְהַאֲמִירִים לֹא בְּעֵינּוּ שְׂדִיָּהּ מ"מ לֹא רָצָה גְּרַע וְרָאָה מְקוֹשְׁיָי הַרְשֵׁב"א וְהָרִיב"ש עַל כָּל
הַפּוֹסְקִים וְהִבִּיאוּ רֵאִי לְרִי"ף מְדַרְךָ מ"ו א' שְׂצָרִיכָה קְדוּשִׁין אַחֲרִים וְל"מ נִתְרַצָּה וּי"ל
מְשׁוּם ה"ל כְּמוֹ דְּרָף בְּזִיּוֹן וְצ"ל בְּכַה"ג אֲפִילוּ רִצְוִי בְּפִי לֹא מְהֵנִי פִּינּוֹן דְּאֵין פֶּאן זְכוּת
לְמַפְרַע וְכ"ש לְתוֹס' שָׁם וְכ"ש בְּנֵד"ז שְׂלֹא רָצָה בְּפִירוּשׁ מִיהוּ י"ל אֲפִילוּ לְרִש"י הָא נִק'
נִיסַת לְדַעַת אֲבִיהָ שְׂזָה שְׂהַכְּנִיסוּם לְבֵיתוֹ ה"ל כְּמוֹ חוּפָה.

וְעִי כְּתוּבוֹת מ"ח ב' סְתָם חֲצַר דִּידְיָהּ לְנִשְׂוֹאִין וְשָׁם נ"ו א' דְּסְתָם חוּפָה לְבִיָּאָה קִינְיָא
מְשַׁמַּע חוּפָה הֵינּוּ יְחוּד וְעֵינּוּ סוּפָה כ"ה ב' בְּתוֹס' שָׁם סַע"ב א"כ בְּנֵד"ז זְהוּ חוּפָה וְעֵינּוּ
תְּשׁוּבַת רִשְׁב"א אֶלְף רִי"ט וְכּוֹן אִם מְסָרָה הָאֵב לְחוּפָה כו' וְעֵינּוּ חַמ"ח סִי נ"ה סַק"ו דְּהָא
הָר"ן הִבִּיאוּ רָאָה כו' וְלַע"ד רָאָיוּתוֹ תְּמוּהָ דְּבִהֲדָיָא אֵיתָא בְּגִמְרָא דַּמ"ח ע"ב וְר"ל אָמַר
כו' אָמַר רַבִּינָא כו' הָרִי שְׂפִתְוִבְתָּה מְאַחַר מְנָה אַף שְׂעֵדִינּוּ לֹא נִכְנָסָה לְחוּפָה רַק שְׂמָסַר
הָאֵב לְשִׁלּוּחֵי הַבַּעַל כו' דְּהֵינּוּ קִירוּב נִשְׂוֹאִין וְמ"מ לְדַעַת הָר"ן נִק' זֶה חוּפָה אַע"ג דְּלֹא
יִיחָדוּם וְכּוֹן לְתוֹס' סוּפָה כ"ה ב' נִקְרָא זֶה חוּפָה וְעִי ב"ש שָׁם סַק"ה וְעִי בִי"מ שָׁם דְּאַף
לְהַרְמִב"ם לָאוּ הֵינּוּ יְחוּד מְשַׁשׁ כ"א בְּמְקוֹם צְנוּעָה וְע"ש דְּאַפִּילוּ בְּאַלְמָנָה שְׂיִידָהּ חוּפָה
כְּלָלָא יְחוּד וְהֵינּוּ כְּנִיסָה לְבֵיתוֹ כו' וְעֵינּוּ תִשׁוּ' פ"י סִי ג' וְע"ש מְסִיטוּמָתָא כו' וְהֵנָּה בְּנֵד"ז
אַף שְׂהִבִּיתָ שְׁלֵ אֲבִי הַפְּלָה הֵנָּה כְּתוּבוֹת מ"ח ב' אֲמַרִּין סְתָם חֲצַר דִּידָהּ לְלוֹן מִשְׁא"כ
הִיכָא דְּהִיא לְנִשְׂוֹאִין כְּנֵד"ז הָיוּ חוּפָה וְהֵנָּה מְאַחַר שְׂחוּפָה הֵינָּה לְדַעַת הָאֵב י"ל גַּם לְמַ"ד
חוּפָה אֵינוּ קוּנָה גוֹמֵר הַקְדוּשִׁין דְּשְׂלֹא לְדַעַת כו' וְעֵינּוּ בְּשַׁעַת"מ בְּחוּפַת חַתָּנִים סְעִירָא א'
רִש"י ס"ל דְּקִי"ל כַּר"ה וְע"ש סַסְעִי ט' בְּשָׁם גְּדוּל א' דְּנִשְׂוֹאִין וְחוּפָה תְּרִי מִקְלֵי נִינְהוּ
וְאוֹתוֹ בֵּית שְׂשׁוּמָחִין בּוֹ נִק' חוּפָה כו' וְע"ד עַד הַמַּעֲיָד שְׂתִיכְרָא אַחַר הַנִּשְׂוֹאִין לֹא קִיבֵל
מִז"ט הָרִי מַע"ל מְסוּפָק אִם לְסַמּוֹךְ עָלָיו וְעוֹד ע"א הוּא וְעוֹד מַה מְהֵנִי זֶה נִגְדַּד שְׂהַכְּנִיסָה
לְחוּפָה אַח"כּ לְבֵיתוֹ לְשִׁמּוֹחַ כו' וְיֵמָה שְׂיֵשׁ פֶּאן ע"א שְׂלֹא רָצָה הַשְׂיִדּוּף לָאוּ כְּלוּם הוּא
וְאַף לְצָרְף ב' הָעֵדִים אֵין פֶּאן עֵדוּת כִּי נִתְקַדְּשָׁה וְנִיסַתָּ שְׂלֹא לְדַעַתוֹ ה"ל כְּפִהֲפִקִיר וְא"כ
מַה בְּכָף שְׂלֹא רָצָה אֲדַרְבָּה לְכּוֹן הַפְּקִיר זְכוּתוֹ וְלֹא מִיחָה וְגַם לְפִי דְּנִתְרַצָּה הָא יֵשׁ פֶּאן
הוֹכְחוֹת טוּבָא שְׂנִתְרַצָּה וְכו': קִיצוּרִים מִתְּשׁוּבָה הַנ"ל בְּעֵנִין הַלְשׁוֹן שְׂאָמַר אִיָּהּ הָאֵב
פְּרִיעָר נִיט גִּיּוֹנְאֵלְט אִיָּהּ וְנִיט הַאִינֵט נִיט גִּיּוֹט אִיָּהּ צוּם חֲזָן שְׂרִיבְטָא דְּיָא כְּתוּבָה: א גְּבִי
מַעֲשִׂיו וְלֹאחַר ל' יוֹם לְהַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת דַּצ"ג ד"ה קְנוּי' מְסַפְקִין בְּחֻזְרָה אֲפִילוּ בְּמָמוֹן

ואע"ג שפממון י"ל הפי' גופא מהיום ופירי לאחר שלשים יום ולא סמכינן על פי' זה שלא לספק בתורה אלא היכי דמוכח שהפלי' פן ולקרמב"ן ולקר"ן פנין שי"ל הפי' גופא מהיום ופירי לאח"ז לא מספקינן בתורה אבל כשא"א לפרש פן הגם שי"ל יותר דתנאיה הוי לא סמכינן ע"ז ומספקינן בתורה וקרמב"ם לפ"ד הלח"מ והב"ש רס"י קמ"ו ס"ל דגבי ממון אמרינן דתנאי הוא וגבי איסור אשת איש מספקינן ג"כ בתורה: ב מהא דס"ל לרב גבי איסורא מאה מעי דאזלינן בטר לשון אחרון מוכח דס"ל דאמרינן תורה הוא אע"ג שי"ל פירושי קמפרש וכ"כ התוס' בב"ב דק"ו ע"א ועפ"ז קשה על מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' ל"ט מ' וביותר קשה עליו דהא לדינן גבי הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל' יום י"ל פירש מרנוח כדר' יוחנן שם ואעפ"כ קיי"ל דמספקינן גם פן בתורה: ג ולכן בנ"ד בהלשון שאמר איך וניל גיט טוט אייך וואש איר ווילט יש לומר דטוט אייך וואש איר ווילט היינו תורה ונותן להם רשות לקדשה ומ"ש הרב דקאניוב דבתוך כ"ד לא תלינן בתורה והביא ראיה ממ"ש הב"י בח"מ סימן מ"ב ס"ד בשם בעה"ת לא פינוג יפה דהתם המכונן שפשהלשונות סמוכים לא אזלינן בטר לשון אחרון אבל לעולם מספקינן בתורה אף שהוא הפל דיבור אחר: ד דרמ"א בח"מ סימן רנ"ז לא ס"ל פהתוספות דיבמות אינו מוכרח ועוד דגם להרשב"א וקר"ן י"ל בנ"ד"ז שפירוש גרוע מודו דמספקינן בתורה וכ"ש לשטת הרמב"ם דלעיל: ה ועוד דגם אם נאמר דאין לספק בתורה ופירושי קא מפרש י"ל ג"כ הפי' היינו שאין רצונו לקדשה ומ"מ מעביר על מדותיו ומבטל רצונו לרצון אשתו ולכן נותן להם רשות שיעשו מה שירצו רק שמ"מ אין רצונו לעשות פן בעצמו כ"א יהיה נעשה על ידם: ו אף זהו לפי הלשון שאמר איך וניל גיט טוט אייך וואש איר ווילט אבל לפי הלשון גייט אייך צום חזן כו' עש האט צו מיר גיט משמע דאין זה נתינת רשות וגם לא שייך להחמיר משום תורה פינוג דתחלתו וסופו מורה על בלתי רצון: ז אף גם לפי הלשון השני נהי דאינו נתינת רשות ולא תורה מ"מ י"ל שזהו ענין הפקיר זכותו לוי ביה הנזכר ברש"י דמ"ו ואפשר גם רבי ירמיה לא פליג אכה"ג שפקיר זכותו בפירוש.

ומה שיש מקום עיון דאינו הפקר כשמטה הגה בלא"ה צ"ל דאין זה דומה ממש להפקר נכסים אפילו לענין סילוק רשות דהכא אם מת האב תו לא הוי קדושין משא"כ בהפקר נכסים ואשפחן כה"ג מה שאינו הפקר נק' הפקר בגמרא בלשון מושאל והוא בב"ק קי"ו א' ובגיטין מ"ז א': ח ומלבד כ"ז הרי היא בחזקת א"א לא מיבעיא לרב הונא ורבא פינוג דנתקדשה וניסת שלא לדעת אביה ואין עדות שמיקחה וצונח אדרבה אח"כ הכניסום לביתו א"כ הוי קדושין דאורייתא אלא אפילו לרב ירמיה ועולא נד"ז לא דמי לשלא לדעת דעכ"פ נדאי ידע מכ"ז והעיקר פינוג שנעשה סעודת הנשואין בביתו חזקה שנתרצה ע"ז כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' אלף רי"ט: ועוד יש טעם לחזקה משום שהניחם בביתו ה"ז ע"ד את בתי נתי לאיש ואף דבאיש ואשה שהגדילו בתוך הבית בעינן חזקה ל' יום שאני התם שזולת חזקה זו אין אנו, יודעים מאומה אבל הכא שידוע החזקה וקדושין רק לא ידעינן שנתרצה האב ע"ז י"ל דלא תמר שהכניסם לביתו הוי חזקה וראיה מדלי ליה צנא דפירי ומחזקה אין אדם טורח בסעודה ומהחזקה נדה בשכנותיה דלא תמר הוי חזקה ועוד יש טעם להגדיל החזקה ע"פ דעת מהרי"ק שורש פ"ז מעמידת הקול זמן ארוך כ"כ ואף שהשיגו עליו מ"מ בנ"ד"ז נדאי מצטרף להחזיק המעשים הנ"ל וכ"ז אפילו לרב

ירמיה וכ"ש לרב הונא דפסקו פנותיה הר"ן והריב"ש: סימן קטו תשובה קצרה על ענין הג"ל הנה אשה זו היא נדאי בחזקת אשת איש גמורה מדאורייתא מכמה טעמים.

דהנה גם אם היינו אומרים דזה שידוע שאביה היה בעיר ולא היה בשעת החנופה הוי פנתקדשה שלא לדעת אביה וניסת שלא לדעת הרי הר"ן בסוגיא זו כפל שלשה פעמים דהלכה פרב הונא דהנה נשואין מדאורייתא וכ"כ הריב"ש סי' קצ"ג כמו שהביאו כת"ר ג"כ.

(דלא כהפנ"י שכתב דאוכלת רק בתרומה דרבנן וגם ברש"י ותוספות שם דמ"ה סע"ב משמע דלא פנותיה). כ"ש שיש פאן הוכחות טובא דנתרצה האב פדלקמן.

ומ"ש המנפ' ר' פסח נ"י לחלק בין הקדושין ונשואין דעכשיו ששניהם בבת א' הוי פחדא שתיקה הנה בהריב"ש ססי' תע"ט משמע דאדרבה כה"ג שייך טפי סברת רב הונא ורבא יעו"ש וא"כ בזולת דברי העדים שבגב"ע הויא בחזקת א"א מדאורייתא ואפילו לדברי הרמב"ם ספ"ח מהל' תרומות שהביא הר"ן פאן דמשמע דפוסק כעולא וכ"כ בכ"מ שם נראה דנד"ז לא דמי לשלא לדעת שבגמרא דהיינו שהבת לא הודיעתו כלל מהקדושין והנשואין ולא ידע מזה כדפי' רש"י וכ"כ הריב"ש סי' תע"ט ובחנופה וקדושין הנהוג עכשיו בפרסום רב בפני קהל ועדה ובכלי זמר ובהכנה דרבה נדאי שהאב ידע מכ"ז ובתו הודיעתו ועם היות שמ"מ אין לנו ראיה שברצונו נעשה זה י"ל דמ"מ מידי ספיקא לא נפקא ומה שלא היה בשעת החנופה אינה ראיה ברורה ע"ז.

דאפשר מחמת איזה תיגרא לא היה. ועוד דהא עכ"פ מוכן מהגב"ע שאחר החנופה הי' סעודת נשואין בבית האב וכנהוג וא"כ זהו חזקה גמורה שנתרצה בהחנופה וקדושין כמ"ש הרשב"א בתשו' סימן אלף רי"ט וכן אם עשה סעודה חזקה כו' ע"ש וכ"מ בהריב"ש סימן תע"ט הג"ל.

ושנחוש להקל שפא נעשה כ"ז שלא ברצון האב מנלן לחוש פן להקל וסתמא דמילתא כל איש שורר בביתו כ"ש שגם האב בא ושמה עמהם בסעודה. יתר על פן גדולה החזקה פינן שהי' החתן בבית חמיו עכ"פ לדברי הפל"ג שבועות עם אשתו.

הנה אף שהאב אומר שלא ייחדו החתן וכלה בחדר א' הנה מלבד שאינו נאמן ע"ז אף עכ"פ שנה שהניחו לביתו ע"ד חתן בבית חמיו הרי זה הודאה גמורה שנתרצה בהחנופה וקדושין וכמו את בתי נתי לאיש הנה ולא בעינן פאן חזקה שלשים יום כמו באיש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית בקדושין דף פ' ע"א דהתם הוא זולת חזקה זו אין לנו ידיעה כלל שהי' להם חנופה וקדושין מש"ה בעינן חזקה ל' יום: משא"כ הכא שידוע לנו מהחור"ק רק חסר לנו ידיעת רצון האב א"כ כל שהאב עושה מעשה שמוכחא שנתרצה לאלתר הוי חזקה וראיה מחזקה אין אדם טורח בסעודה שברשב"א: וכמו החזקה נדה בשכנותיה דלא בעינן ל' יום ואף להחמ"ח סי' י"ט סק"ג גדון זה יש לדמות לשם מטעם הג"ל גם הוא פעין מ"ש בגמרא פרק חזקת (דל"ה ע"ב) אי דלי ליה איהו גופא צנא דפירי לאלתר הוי חזקה אא"כ טעין כו' והכא לא שייך טענה ההיא וא"כ מה שהניחו לבא לביתו בדרך נשואין ה"ז חזקה שנתרצה על החנופה וקדושין וכבר אמרנו שאין לנו לבדות מלבינו דכ"ז נעשה בביתו בלי רצונו פינן שהיה האב בביתו וא"כ זה

שהובאו בביתו הוי פעין מעשה מהאב ומה שהקרוב מעיד שפכל שפת הי' בא אליו ואמר שחונתנו מגרשו הרי אין הקרוב נאמן ע"ז ועוד דאולי אח"כ נתחרט יתר על פן נלע"ד שי"ל דנה שהכניסו בביתו ע"ד חתן בבית חמיו הוי ממש נשואין לדעת אביה ואף לדבריו שאומר שלא ייחדום: פי הנה ה"ר"ן רפ"ק דכתובות כ' דחנפה לאו היינו יחוד אלא פל שהביאה הבעל מבית אביה לביתו לשם נשואין כו' עד שאנו נוהגין עכשיו לעשות חנפה בלא יחוד וקביאו רמ"א סי' נ"ה ס"א בהג"ה והחמ"ח שם סק"ו פתב דכ"ע מודו בדין זה וא"כ לפ"ז ה"ר ה"ה בנד"ז שהביאו החתן והפלה לבית האב לשם נשואין אע"ג דהוא בית האב וה"ר"ן פתב שהביאה הבעל מבית האב לביתו אורחא דמילתא קתני אבל באמת פל שהביאום לשם נשואין אין חילוק ולא מחלקינן בגמרא בכתובות דף מ"ח ע"ב בין חצר דידיה לחצר דידיה אלא בסתמא משא"כ פשבאו לשם נשואין כנד"ז אין חילוק וכן הוא בתוס' במסכת סוכה דכ"ה סע"ב וצריף לדקדק מה היא חנפה כו' ע"ש ובהרא"ש שם סימן ח' ונוהגין באשכנז כו' אבל אם הולך לגמרי לבית אחר כו' גם שם נק' חנפה א"כ לפ"ז פשיטא דבית האב שהביאו לשם החתן והפלה תומ"י אחר החנפה זהו עיקר החנפה וא"כ לפ"ז בנד"ז אף את"ל שלא הי' יחוד מ"מ עכ"פ יש להחזיק שהי' נשואין וחנפה מדעת האב פינו שנקנסו לביתו לשם נשואין כהנ"ל ועיין בבית מאיר סימן נ"ה ובספר שעה"מ פ"י מהל' אישות בחנפת חתנים ססע"י ט' והנה לפ"ז הרי הרשב"א סימן אלה רי"ט כ' להחמיר פדברי ר"ח דחנפה קונה פקדושין ובשעה"מ שם סע"י א' פתב דרש"י ס"ל דקיי"ל דחנפה קונה וגם ל"ד דחנפה אינה קונה מ"מ גם הקדושין הקודמים מהני פינו דחוננו שנתרצה האב בהחנפה וכמו שכ"ד פל הפוסקים זולתי הרי"ף.

וא"כ ברור שהיא בחזקת אשת איש מדאורייתא לכ"ע כ"ש שנה עשרה שנים שעומדת בעיגון מחמתו דמהרי"ק שרש פ"ז ס"ל דנה לבדו הוי חזקה ואף שגדולי האחרונים פתבו דאין זו חזקה מ"מ מצטרפי עכ"פ לאלומי פח החזקות הנ"ל מעתה א"א להוציאה מחזקה אא"כ ע"י ברור גמור ע"פ שני עדים פשרים שיעידו בברור שפל הנ"ל מהחנפה וקדושין והסעודת נשואין וביאת החתן לבית חמיו הנה הפל רק מדעת האם לבד ושהאב מיחה בכל זה בפירוש ושהפל נעשה בעל פרוח מה שהשכל אינו נותן כ"ז שיהיה כ"ז נעשה נגד רצונו כו' ואפילו היו עדים ע"ז אפשר היו צריכים דרישה וחקירה היטב.

כ"ש שלפי הגב"ע אין אפילו עד א' ע"ז. פי ר' זכריה במ' יצחק הוא עד מפי אשה אמה של הקטנה.

ור' יחזקאל הוא קרוב וגם אדרבה לפי עדות ר' יחז' יש להחמיר טובא דה"ל פהפקיר זכותו כמ"ש הרב מ' שאול נ"י כ"ש פשנוסף ע"ז מההוכחות שנתרצה ג"כ אח"כ אף גם לפי המכתב שכתב הרב ר"ש נ"י זה מקרוב שנתחדש מקרוב שאמה של העגונה אמרה שתיכף אחר הנשואין לא קיבל מז"ט ואמר אז איך וועל טאן מיט אנאנדערין אנשידוף וועל איך אפ נעמין מז"ט ויש ע"א שמעיד על זה (אלא שמסופק אם לסמוך על עד זה לקבל עדותו) גם פתב דיש ע"א חוץ מן ר' יחזקאל הנ"ל (שהוא קרוב) שלא רצה האב השידוף ולא ידעתי אם פנונתו על ר' זכריה הנ"ל הרי הוא עד מפי אשה קרובה פנ"ל ובגב"ע לא נזכר עדות אחר אף גם אם נתחדש שיש עד אחר ע"ז אין בעדותן פלום מפמה טעמים שהרי עד המעיד על שלא נתרצה בעת השידוף אינו פלום לבטל מה

דחזינו ממפמה חזקות שנתרצה אחר החנפה וקדושין ומה בכך שלא רצה מקודם פינו שאח"כ הוא בחזקת שנתרצה ועד השני הנה אפילו הנה נאמן הוא רק ע"א וגם לדבריו לא מהני פלום דאפילו מיתה האב אחר החנפה אם אח"כ נתרצה בפשה שהכניסום לביתו ובפשת הסעודה מהני מדאורייתא מפמה טעמים לפ"ד גדולי הפוסקים אם ע"פ דעת חי' הרשב"א פ"ק האיש מקדש דף מ"ד ד"ה אתמר קטנה כו' שלדעתו חלין הקדושין הראשונים עי"ז ואם משום דזה שהביאום לביתו הני כחנפה ואנן חוששין כמ"ד חנפה קונה וכ"ש שאפילו לדבריו אין פאן מחאה גמורה וגם הוא עד א' ע"כ אין בכ"ז פלום והיא בחזקת א"א גמורה מדאורייתא: סימן קטז הנה רש"י פ"ק האיש מקדש (דמ"ד ע"ב) ד"ה והוא ששידכו ס"ל כשנתרצה כששמע הנה להו קדושין למפרע לרב ושמואל ונ"ל דאיכא לספוקי שמא נתרצה כששמע ונהו להו קדושין למפרע עכ"ל.

ומסתמא י"ל דה"ה לרבינא כשנתרצה בפירוש כששמע וכ"כ בתוס' רי"ד שם ד"ה אתמר ונ"ל דרב ושמואל ס"ל פינו דשידכו יש לחוש שמא נתרצה האב כששמע וכינו דנתרצה כששמע אמרינו הוכרר הדבר דבפשת קבלת הקדושין נמי פאלו נתרצה האב בפירוש דמי וקווי להו קדושין למפרע וכך פ"ה המורה ונהו להו קדושין למפרע ועולא סבר אע"פ שנתרצה אביה עכשיו כששמע מה מועיל זה הרצון פינו שבפשת קבלת הקדושין לא ידע ולא הנה רצונו שם ולא אמרינו הוכרר הדבר למפרע שרצה האב אלא בעינו רצון האב באותה השעה וכינו שלא הנה שם רצונו אפי' מיוון אינה צריכה עכ"ל ועי' פנ"י בד"ה רש"י בד"ה והוא ששידכו שהקשה על סברא זו לומר דה"ל קדושין למפרע וכן משמע דעת התוס' (דף מ"ו א') ד"ה בין דזכות הוא לו כו' שפ"ה פ"ג ה"ר"ן ד"ה אתמר קטנה ונ"ל אכל פל שנתרצה גלי אדעתיה דזכות הוא לו ומהני מעשה ראשונה עכ"ל וכ"כ המרדכי סי' תקט"ו בשם ר"י מועיל ריצוי האב למפרע אם אומר כו' (אכל אם כו' ע"ש) וכ"כ שם בשם ר"ת וכ' ה"ר"ן בד"ה גרסינו תו בגמרא קטנה שנתקדשה חזילי הקדושין משעת קבלתה ואע"פ שנתאכלו המעות קודם שנתרצה האב כו' דביאה ליתיה בעולם כשנתרצה עכ"ל וכ"מ מדברי ר"י שבמרדכי סי' תקט"ו ה"ל מדהקשה ע"ז תחלה דדמי לכנסי סלע זה שאני חייב לה כו' דאם המעות בעין י"ל דדומה לפקדון כמש"ש המרדכי תחלה סי' תקי"ד ובלא"ה צ"ל פן לדעת הפוסקים דס"ל דה"ל קדושין למפרע והנה ריא"ז בש"ג כ' בשם ר"י דבעינו תרתי ששידכו עליה קודם קדושין נתרצה האב בעת ששמע כו' וכ"מ בתוס' רי"ד וכן בה"ג סוף הל' קדושין כ' פינו דשידכו ה"ל פמאן דארצי קמיה כו' ע"כ י"ל דייקא בכה"ג ה"ל קדושין למפרע וריא"ז עצמו כ' אע"פ שלא שידכו כו' גם לכאורה משמע בגמ' דמ"ו גבי קטנה שנתקדשה כו' שלא נזכר שידכו ומשם הוכיח ה"ר"ן דחזילי קדושי למפרע ע"ש קיצור.

(רש"י ותוס' וסיעתם ס"ל כשנתרצה כששמע ה"ל קדושין למפרע ואע"פ שנתאכלו המעות קודם שמיעה): והרמ"ה בטור ורי"ו ס"ל ג"כ דאפי' נתאכלו המעות קודם שמיעה מהני ריצוי דאב אלא דמ"מ ס"ל הקדושין חלין משעת שמיעה כ"כ הטור סי' ל"ז בשמו אבל ברי"ו לא נזכר דחלין משעת שמיעה דוקא ועיין פנ"י בד"ה רש"י ה"ל כ' ונ"ל ונהי דבפשת שמיעה ודאי איכא למימר דהו קדושין מהאי שעתא אע"פ שנתאכלו הקדושין פינו דמעיקרא בתורת קדושין אתאי לידה כו' עכ"ל והנה הרא"ש ס"ל ג"כ כששת רש"י דכשנתרצה האב הו קדושין למפרע וכ' הטעם דנהו פאלו אומר לבתו צאי

וקבלי קדושיה כ"כ בסי' ו' ובסי' ח' ולקאורה לא משמע פן ברש"י (נ"ח מ"ה ב') ד"ה
שפא אכל גברא דייק כו' ולהרא"ש א"צ לזה דאפ' נתרצה הבן אח"כ אינו מועיל כו'
ע"ש בהרא"ש סי' ו' גם בחי' הריטב"א דמ"ד ד"ה אתמר ביאר דדין נתרצה האב אין לו
עגנו לדין אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי כו' וכ"כ בפנ"י שם: קיצור.

שאין הטעם משום דה"ל פאומר לבתו צאי וקבלי קדושיה אלא דה"ל פאלו נתרצה
בפירוש בשעת קבלת הקדושין: שטה ב' המרדכי סי' תקי"ד בשם רבינו אליקים וראב"ן
ורשב"ם ונאביו ר"מ שאם היו הקדושין בעין פשנתרצה חלו הקדושין דאז ה"ל פאומר
לבתו צאי וקבלי קדושיה אבל אם נתאפלו פשפא האב או נאבדו או נשרפו מקודם לא
חיילי הקדושין וכ"כ שם סי' תקי"ג בשם ראב"ן והמבואר שם דקדושה בביאה ה"ל אין
הקדושין בעין ועפ"ז יתנה נדחה הראיה שהביא בחי' הרשב"א (נ"ח מ"ו) והריב"ש סי'
קצ"ג לשטת הרי"ף ממ"ש אב"י בגמ' (נ"ח מ"ו א') צריכה קדושין לדעת אביה כו' שגהו
פרי"ף דשא"ה שבעילה הראשונה אינה בעין כו' וכ"ד הריטב"א בחידושי דבעיני
שיהיה הפסוק בעין בשעה שמתרצה האב כו' וגמרי הקדושין מדין תן מנה לפלוני או
לפלב ותתקדש בתי לה כו' אלא דחילק דהיינו דוקא בקטנה אבל בבתו נערה לא בעיני
שיהיה הפסוק בעין בשעת ריצוי כו' וכי שמע האב ונתרצה זכתה לו למפרע כו' ומקודשת
למפרע משעה שזכתה לו כו' וק"ק על שטה זו ממ"ש בגמ' (מ"ו א') א"ל רב כו' יכול
לשנויי כו' והרי התם משמע דמייירי בקטנה והבעילה אינה בעין אפ"ה משמע דמהני
הריצוי כו' ואפשר מייירי בנערה: קיצור.

והרבה גדולים הובאו במרדכי ס"ל דבעיני שיהיו הקדושין בעין בשעת ריצוי וחיילי
הקדושין משעת ריצוי והריטב"א ס"ל בנערה פרי"ף ובקטנה פהמרדכי: שטה ג' בחי'
הרשב"א דה"ל פהתקדשי לי ע"מ שירצה אביה שמקודשת לכשישמע כו' ואע"פ שלא
חלו בשעת נתינה כו' ואע"פ שנתאפלו הפעות קודם שישמע האב כו' דה"ל פהרי את
מקודשת לי לאחר ל' יום דאע"פ שנתאפלו הפעות מקודשת כו' וזהו פשטת הרמ"ה
דלעיל שהקדושין חליו משעת שמיצה פשנתרצה ואע"פ שנתאפלו הפעות מקודם.

ובמהרי"ק שרש ל"ב הביא טעם לשטת הרמ"ה דאע"ג שנתאפלו הפעות לא דמי למקדש
במלנה פינו דבתורת קדושין יתבניהו כו' והביא דוגמות לזה מגמ' ותוס' אף הטעם של
הרמ"ה נ' שאינו פטעם דהרשב"א דה"ל פהתקדשי לי ע"מ שירצה אביה כו' דאין הנדון
דומה לראי' דהתם בפ' האומר גבי ע"מ שירצה אבא הרי היא גדולה ויש לה יד לקבל
הקדושין רק שתולין בתנאי ומה עגנו זה לקטנה שאין לה יד ועי' בפנ"י (נ"ח מ"ד) ברש"י
ד"ה והוא ששידכו שכ' ונהי דבשעת שמיצה כו' אבל במ"ש הרשב"א כו' הנה הסכים
בפשיטות לדברי הרמ"ה ותמה על סברת הרשב"א ואפשר לומר דראיה דהרשב"א הוא
משום דבפ"ג דגיטין (נ"ח כ"ה ע"ב) איתא דתנאי על מנת שירצה אבא תולה באם יש
ברירה והנה אנו קי"ל דאין ברירה וא"כ הא דע"מ שירצה אבא מקודשת צ"ל דלא חלו
הקדושין עד אחר שירצה האב דבכה"ג א"צ לברירה כמ"ש בתולדות אדם סי' פ"ב וז"ש
אע"פ דלא חלו בשעת נתינה משום דאין ברירה אעפ"כ הם חלים אח"כ כמ"כ בקטנה
אע"ג דלא חלו עכשיו חלים לכשישמע כו' ובש"ע סי' ל"ח משמע דס"ל דא"צ בזה
לברירה (ועוד דגם לפמ"ש הרשב"א בת"א שם אבל בדבר שקיומו אין תלוי בברירה

כְּמִכָּר וּכְמִתְנָה כּו' וְכֵן בְּהֵרִי עָלֵי עוֹלָה וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזַה עכ"ל י"ל דְּגַם בְּקִדּוּשֵׁי לֹא צָרִיךְ לְבַרְרִירָה מֵה"ט וע"ש וּבְחֵי הַרְמַב"ן רפ"ג דְּגִיטִין כ' בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת דַּא"צ בְּזַה לְבַרְרִירָה וְהוּא ו"ל לֹא הִסְכִּים לְסִבְרַתָּם) וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק ע"ד חִילּוּק הַגַּמ' בְּבִכּוּרוֹת (דף מ"ט) הֵתָם בְּיָדוֹ לְקִדְשָׁה מְעַכְשָׁיו כּו' בְּלִי תְנָאֵי דַע"מ שְׁיִרְצָה אַבָּא וּמִש"ה יְכוּל לְקִדְשָׁה ג"כ עַל תְּנָאֵי זֶה וְיַחְוִלוּ הַקִּדּוּשֵׁי עכ"פ לְאַחַר שְׁיִרְצָה הָאֵב לְמ"ד דְּזַה תּוֹלָה בְּדִין בְּרִירָה (ע"י פנ"י וּבֵית מֵאִיר ס"י ל"ח ס"י) מִשָּׂא"כ הֵכָא גְבִי קִטְנָה שְׂאִין יְכוּל לְקִדְשָׁה עַכְשָׁיו כָּלֵל בְּלֹא רְצוֹן הָאֵב וְכִיּוֹן שְׂפֵן לֹא חָלִים הַקִּדּוּשֵׁי אִף לְאַחַר שְׁיִרְצָה הָאֵב כַּמ"ש בְּבִכּוּרוֹת שֵׁם הֵכָא אֵין בְּיָדוֹ לְפָדוֹת מְעַכְשָׁיו וְכַדְלַקְמֵן: שְׁטָה ד' הוּא מ"ש הַרְשָׁב"א (דמ"ד ד"ה אַתְמַר) בְּשֵׁם הַרְאָב"ד דְּהַסְוֵגֵי מִיַּרְי שְׁנַתְקִדְשָׁה בְּפָנֵי הָאֵב וְלֹא מִיַּחָה דַּה"ל פְּאוּמַר צָאֵי וְקַבְלֵי קִדּוּשֵׁי כּו' דָּאֵם נִתְקִדְשָׁה שְׁלֹא בְּפָנֵי כּו' כִּי שְׂמַע הָאֵב וְהוּדָה מַה בְּכַף כּו' וְהִנֵּה עִם הַיּוֹת שְׁהַרְשָׁב"א כ' שְׂאִין פִּירוּשׁוֹ מְחַנּוֹר הֵינּוּ בַּמ"ש דְּשְׁלֹא בְּפָנֵי לֹא מְהֵי רִצְוֵי דָּאֵב אַבְל מ"מ אֶפְשָׁר ה"ה אִפִּי נִתְקִדְשָׁה בְּפָנֵי ג"כ דֵּינָא הֵכִי וְכ"מ לְכַאוּרָה בְּהַר"ן שְׁכ' וּמְדַאֲמֵרִינּוּ סְתָמָא קִטְנָה שְׁנַתְקִדְשָׁה כּו' מְשַׁמַּע דְּבָכָל עֵנִין אִיַּרִי כּו' אִף אֵין זֶה מְוַכְרַח כָּלֵל בְּהַר"ן דְּכַוְנָתוֹ בְּכָל עֵנִין הֵינּוּ שְׁהוּא בְּעִיר אַבְל אֵם נִתְקִדְשָׁה מְמַשׁ בְּפָנֵי י"ל דַּנְק' לְדַעַת הָאֵב וְכ"כ הַרִיב"ש ס"י תַע"ט וְז"ל הֵתָם הוּא שְׁהָאֵב בְּמִדֵּינַת הַיָּם בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשֵׁי אוֹ אֵם הוּא פְּאֵן וְלֹא הִיָּה בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשֵׁי וְלֹא נִתְקִדְשָׁה בְּפָנֵי זֶה נִקְרָא שְׁלֹא לְדַעַת כְּמוֹ שְׁפַרש"י ו"ל שֵׁם כּו' וְלֹא יָדַע עכ"ל וע"ש מַה שְׁדִּימָה זֶה שְׁנַתְקִדְשָׁה בְּפָנֵינוּ לְקַטְוֵן הַעוֹשָׂה ע"ד אֲבִיו הַנּוֹ בִּיבְמוֹת פ' חֲרַשׁ וּפְרַש"י שְׁהִתִּינוּק צוּפָה בְּאֲבִיו וְרוּאָה שְׁנוּחַ לּוֹ בְּכַף וְאֲבִיו עוֹמֵד לּוֹ עָלָיו דְּהוּא כְּאֵלוֹ מְצוּהוֹ לַעֲשׂוֹת עכ"ל מִיָּהוּ זֶה פְּשׁוּרָא שְׁנוּחַ לְאֲבִיו בְּכַף מִשָּׂא"כ בְּנִתְקִדְשָׁה סְתָם בְּפָנֵי וּמ"מ מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא פִּינּוֹ דְלֹא דְמִי לְנִתְקִדְשָׁה שְׁלֹא לְדַעַת דְּהֵינּוּ שְׁלֹא בְּפָנֵי כָּלֵל וְלֹא יָדַע מְזַה פְּנ"ל וְעוֹד הֵרִי בַש"ע ס"י ל"ז סַסְעִי י"א בַּהֲגַה"ה הִבִּיא רַמ"א י"א דָּאֵם שְׂמַע הָאֵב וְשַׁתַּק וְלֹא מִיַּחָה מִיָּד הוּי כְּאֵלוֹ נִתְרַצָּה וְנִהֵי שְׁהַב"ש שֵׁם סַכ"א כ' שְׁנַרְאָה דְּכָל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז הֵינּוּ כְּשֵׁלֹא הִיָּה בְּמַעַמַּד הַקִּדּוּשֵׁי אַבְל בְּנִתְקִדְשָׁה בְּפָנֵי מְמַשׁ וְשַׁתַּק וְלֹא מִיַּחָה י"ל כ"ע מוֹדִים לְהַמְרָדְכִי דְחֵיִישֵׁינּוּ שְׁנַתְרַצָּה: הַשְׁטָה הַה' הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם דַּאֲפִי נִתְרַצָּה הָאֵב בְּפִירוּשׁ אַח"כ לֹא מְהֵי וּמְשַׁמַּע אִפִּי הַקִּדּוּשֵׁי בְּעֵין נֶאֱפִי שְׁיָדְכוּ מְדֵלֵא מְצָא לְתַרְזַן דְּבָרֵי אַבְיִי וְרַבָּא רַק מְשׁוּם שְׂמָא שְׁלַח לָהּ קִדּוּשֵׁי בְּחֻשָּׁאֵי כּו' וְהֵתָם מְשַׁמַּע שְׁהַקִּדּוּשֵׁי בְּעֵין וְגַם ה"ל כְּמוֹ שְׁיָדְכוּ כַּמ"ש הַרִיטְב"א שֵׁם דְּהָא גְלִי דַעְתִּיהָ טְפִי דְנִיחָא לִי מְשַׁדִּיךְ כּו' א"ו גַּם בַּכַּה"ג לֹא מְהֵי נִתְרַצָּה כּו' וְהַרִיטְב"א (דמ"ה ד"ה א"ל רַבָּה) וְהַרִיב"ש ס"י י"ד כ' שְׁכ"ד ה"ג וְלֹא נִמְצָא זֶה בְּהַדְיָא בַּה"ג וּמַהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ ל"ב כ' שְׁכ"ד סְמ"ג וְסְמ"ק וְכֵן מְצָאֵי דַעַת תּוֹס' רִי"ד דַּמ"ד ד"ה אַתְמַר קִטְנָה כּו' וְהַש"ג בְּשֵׁם מַז"ה ס"ל בְּקִטְנָה פְּדַעַת הַרִי"ף וּבְנַעֲרָה ס"ל דְּמַהֲנֵי נִתְרַצָּה הָאֵב כּו'.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ רְאִיָּה לְהַרִי"ף מַמ"ש בַּב"מ (דף כ"ב א') דְּלֹאֲבֵי דַס"ל יֵאוּשׁ שְׁלֹא מְדַעַת לֹא הוּי יֵאוּשׁ לֹא אֲמַרִינּוּ פִּינּוֹ דְּעַכְשָׁיו נִיחָא לִיָּה לְמַפְרַע הִנֵּה נִיחָא לִיָּה וְנֶאֱפִי בְּתַרוּמָה דְּהוּא מְצוּהָ וְעִי מְזַה בַּט"ז בִּי"ד ס"י שְׁל"א ס"ק ט"ו מִיָּהוּ יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵכָא ה"ל זְכוּת טְפִי שְׁזוּכָה כְּסָף קִדּוּשֵׁיָה לְבַד הַמְצוּהָ וְגַם לְהַשְׂיָא בְּתוֹ נְחֻשָׁב זְכוּת טְפִי מְשַׁאֲרַר מְצוּהָ שְׂאִין בְּהַ הַנְּאִת הַגּוֹף דְּמְצוּת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְנוּ וְעוֹד כְּשֵׁשְׁיָדְכוּ תַחֲלָה שְׂאֵנִי וְעוֹד הַרְמַב"ם וְהַש"ע שֵׁם פּוֹסְקִים דְּבְתַרוּמָה פִּינּוֹ דְּהוּא מְצוּהָ אֲמַרִינּוּ דְּגַם לְמַפְרַע נִיחָא לִיָּה ע"ש בַּט"ז וְעִי

עוד בעירובין פ' הדר (דע"א א') בפרש"י ד"ה פלך אצל יפות דלפירושו שם זהו ממש כשיטתו פאן וע"ש בתוס' מה שהקשו על רש"י ותיקצו והריטב"א שם תירץ בע"א ונ"ל ואע"פ שלא אמרו פלך אצל יפות אלא בדשונניה של יח סתם כדפרישית בפ' אלו מציאות הקא גבי עירובי חצרות דרבנן די לנו בגלויי דעתא דהשתא עכ"ל ולפי פסק הרמב"ם וש"ע יו"ד סי' של"א סעי' ל"א אתי שפיר סגיא גמרא דעירובין הנ"ל כפרש"י ועי' קדושין פ"ב (דף נ"ב ע"ב) גבי לא אמרו פלך אצל יפות ובתוס' שם ובחז' הריטב"א שם בד"ה ההוא גברא דקדיש בפרוזמא דשיקרא ועי' בש"ע סי' כ"ח סעיף י"ז בחמ"ח סק"ל ובב"ש ס"ק מ"ד: קיצור והרשב"א והרמ"ה ס"ל שהקדושין חלין משעת שמיצה ואע"פ שנתאכלו המעות קודם ששמע.

והראב"ד ס"ל דהסוגיא מיירי שנתקדשה בפני האב אבל הריב"ש כ' דבנתקדשה בפניו ה"ל לדעת האב אלא מיירי שלא בפניו דווקא והרי"ף והרמב"ם פליגי על פל הנ"ל וס"ל דבנתקדשה שלא לדעת לא מהני ריצוי דאב פלל ומשמע אפי' הקדושין בעין נאפ' ג"כ שדיף: ב והנה מה שהביא מהרי"ק ראיות לשטת הרמ"ה דאפילו נתאכלו המעות קודם שמיצת האב חלין הקדושין כשמתרצה מהא דקדושין (דף נ"ט) גבי ה"א מקודשת לי לאחר ל' יום כו' דבריו הם נגד תלמוד ערוך בבכורות (דף מ"ט ע"ב) ושמואל אמר לך התם ביזו לקדשה מעכשיו הקא אין ביזו לפדותו מעכשיו ומש"ה לא מהני בנתאכלו המעות אף אם אמר לאחר ל' יום וא"כ כש"כ וק"ו הקא דהרי אין ביזו לקדשה מעכשיו פינון שעדיין לא שמע האב ולא נתרצה דחסרון שמיצת האב ורצונו לא גרע ממחוסר זמן דהתם שהרי הוא דבר שאינו ביז שניהם פלל וכל דבר שתולה ביז אחרים נדאי נקרא אין ביזו וראיה מכתובות (דף פ"ב ע"א) התם ביזו הקא לאו ביזו משום דמחוסר מעשה היבום וה"ה בנד"ז מחוסר מעשה שמיצת האב ורצונו שזהו עיקר מעשה הקדושין וכיון שכן איך אמר שמואל פאן דחיישינן לנתרצה האב ולהרמ"ה היינו אפילו נתאכלו המעות הא בכה"ג לא מהני לשמואל אפי' אמר לו בפירוש ה"א מקודשת לי לאחר שיתרצה האב אם נתאכלו המעות קודם שמיצת האב כנ"ל וכ"ש באומר סתם ה"א מקודשת לי די"ל דמשמע מעכשיו וגבי פדיון הבן מבואר שם בין לרב בין לשמואל דאפי' איתנהו המעות בעין לאחר ל' יום כמש"ש (דף מ"ט א') דכ"ע מעכשיו כו' פי פליגי לאחר ל' יום ואיתנהו כו' מבואר דבמעכשיו אפי' איתנהו אחר שלשים יום לאו פלום הוא ועי' בש"ף בי"ד סי' ש"ה ס"ק י"ט שכ' ואפשר דכל הפוסקים מודים בזה לדינא דהפודה בסתם דעתיה במעכשיו עכ"ל (ועי' קדושין דס"ב לכשיתלשו כו' משמע הא בסתם הפי' דתורם מעכשיו ומ"ש הקא גבי פדיון וקדושין) וזו קשה ג"כ על שטת המרדכי בשם רשב"ם וראב"ן וסיעתם דבאיתנהו הקדושין בעין אחר שנתרצה חלין הקדושין שקדשה תחלה והיינו שחלין אז כשנתרצה דא"כ מ"ש מהא.

דפדיון הבן תוף שלשים דלא מהני אפי' איתנהו בעין אחר שלשים יום דהש"ס מדמה אותם להדדי וצ"ל לדעתם דהמקדש בסתם ה"ל פאומר לאחר שיתרצה האב כו' והוא נגד מ"ש הש"ף בשם הפוסקים והגם שי"ל הטעם בזה ע"ד שכ' בחז' הרשב"א ונ"ל וטעמא דמילתא משום דכל מאן דמקדש את הקטנה שלא לדעת יודע שאין קדושיה קדושין אא"כ נתרצה האב בקדושיה ועל דעת שיתפייס האב הוא מקדש וה"ל כמתנה על מנת שירצה אביה כו' עכ"ל אף קשה דא"כ בפדיון הבן נמי י"ל פן דכל אדם יודע

שפדיון הבן צ"ל אחר חנדש ימים וזיל קרי ביה רב הוא מקרא מלא בתורה מן חנדש תפדה וכשפודה בתוך שלשים יום בסתם דעתו ודאי שיחול הפדיון לאחר שלשים ואיך אמרינו דדעתו מעכשיו אעכ"ל משום דמ"מ משמעות הלשון פן הוא דכיון שפודה בסתם משמע מעכשיו א"כ גבי קדושין נמי י"ל פן אף עכ"פ על סברת הרמ"ה דס"ל דאפי' נתאפלו מהני ודאי קשה ואין לתרץ דהרמ"ה אמר דינו פרב שם דס"ל אע"ג שאין ביזו לפדותו מעכשיו מהני דא"כ מ"ט דשמואל דהא רב ושמואל פאן קנימי בחדא שיטתא וצ"ל דבאמת לשמואל בעינן שלא נתאפלו המעות עד שמיעת האב אלא דפסק פרב וגם ע"ז קשה דרב ג"כ לא אמר רק פשאמר בפירוש לאחר שלשים וגם פאן היינו דוקא באומר שיהיו קדושין לאחר שיתרצה האב וע"ז יש לדחוק דס"ל ג"כ דסתם ה"ל פאומר כו' אכן עכ"פ הוא נגד גירסת ספרים שלנו בפ"ס שם דהלכה פשוטא ועי' תה"ד סי' רס"ט שפן גירסת רוב הספרים ושפן משמע בתוספות נדה ט"ז ב' שפן הגירסא ושכ"פ התוס' דמרבנה ובפסקיו סי' רל"ד כ' ג"כ שפן עיקר ונהביאו בד"מ סי' ש"ה ס"ק י"א וגם לרב יש לחלק דאפשר ע"כ לא פליג רב עליה דשמואל אלא התם דכיון ששניהם רוצים האב וכהן רק שמחוסר זמן וזמן ודאי ממילא יבא א"כ נקרא ביזו לפדותו שאע"פ שאין ביזו לפדותו מעכשיו מ"מ ביזו לפדותו עכשיו על לאחר שלשים יום ע"י שיהיו המעות שנותן עכשיו בעין ואין פאן חסרון מעשה וע"כ מדמה זה לקדושין אף דשם ביזו לקדשה מעכשיו ממש מ"מ אינו מחלק בהכי אבל בנד"ז דאין ביזום פלל שיהיו הקדושין קנימין ותולה ביד אחרים לגמרי דהיינו בהאב י"ל דנדאי רב נמי מודה פסוגיא דכתובות (דף פ"ב ה"ל).

ועוד דאף את"ל דרב פליג אפי' בכה"ג כמ"ש התוס' דכתובות שם ד"ה התם ביזו מדאמר רב בפ"ק דב"מ (דף ט"ז) שדה זו לכשאקחנה כו' הרי כ' התוס' דרב לשיטתו דס"ל אדם מקנה דשלב"ל ולא קי"ל הכי כו': וכן מתבאר בהדיא לחלק בכה"ג בגמ' דקדושין (דס"ב סע"ב) לאו ביזו כו' משום דצריף שלשה כו' מי יימר דמזדקקי לי' כו' משא"כ בדבר שביזו אע"ג דמחוסר מעשה ה"ל פנעשה המצוה וה"ל להפוסקים בבכורות פרב צ"ל משום דה"ל פמו ביזו מטעם הנ"ל דהזמן ממילא יבא וכ"כ במל"מ פ"ד מה"א ה"ו סד"ה ודע דמסוגיא דבכורות וז"ל דשאני פדיון דהוא מחוסר זמן וזמן ממילא קא אתי ולא חשיב דשלב"ל כו' ע"ש.

משא"כ הכא דתולה ברצון האב ה"ל פמי יימר דמזדקקי ליה וכ"ז אפי' לרב וכ"ש לשמואל דאפי' בפדיון ס"ל דלא מהני בנתאפלו המעות: קיצור מה שהביא מהרי"ק ראנה להרמ"ה מקדושין (דנ"ט) יש להשיב פמו שחילקו בהדיא בבכורות (דף מ"ט ע"ב) לשמואל שם ואין לתרץ דהרמ"ה אמר פרב דא"כ מ"ט דשמואל פאן ועוד גם לרב יש לחלק טובא וגם על שטת המרדכי יש להקשות ממ"ש הש"ף בי"ד סי' ש"ה ס"ק י"ט פשם הפוסקים שוב ראיתי שגם בחי' הרשב"א נזכר סברת מהרי"ק וז"ל והכא אע"פ שנתאפלו המעות קודם ששמע האב נמי חוששין לה דה"ל פהרי את מקודשת לי לאחר ל' יום דאע"פ שנתאפלו המעות מקודשת ולא זכיתי להבין דבריו הק' דהא עכ"פ לשמואל א"א לומר הטעם פן פדאמרינו בהדיא בבכורות שם ובנדאי דכאן פסוגיא טעם א' לרב ושמואל בדין זה גם לפי מה שהעלה אש"כ דה"ל פמתנה ע"מ שירצה אביה כו' יש להשיב פן דמ"מ מה יועיל זה לענין נתאפלו המעות פיון דהקדושין אי אפשר שיחולו

כ"א לאחר שנתרצה האב ואפ"י בלא נתאכלו יש לדון ולענין בזה איך מהני שיחולו אז את"ל דלא חלו למפרע משעת קדושין: וכדי להבין בזה יש להציע עוד סגיונות דשייכי קצת לענין זה ג קדושין פ' האומר דס"ב אין תורמין מן התלוש על המקובר ואם תרם אין תרומתו תרומה אמר פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מקוברת לכשיתלשו ונתלשו הוי תרומה דכל שבידו לתולשם לאו כמחוסר מעשה דמי וכו' בש"ע והוא שהביאו שניהם שליש בעת שאמר וכן משמע בגמ' יתר על פן כו' ולא קי"ל כראב"י ומשמע ברש"י דס"ב סע"א ד"ה ונתלשו דהוי תרומה למפרע וצ"ע ממ"ש הר"ש פ"ג דחלה מ"א לכשתעשה כולה גוש א' תקדש כו' ובש"ע י"ד סי' שכ"ז ס"א ודוקא כו' מיהו משם אין ראיה פלל נגד פרש"י דהתם מתנות פו במקנון ועי' מענין בידו בב"מ פא"נ דע"ד ע"א.

אבל (משנה שם) האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגנייר אינה מקודשת ולא נקרא בידו להתגנייר כיון דצריך שלשה מי יימר דמנדקקי ליה ומשמע אפילו אחר שנתגנייר לא חלו הקדושין אא"כ מקדשה אז ואפ"י איתנהו המעות קדושין בעין צריך שיאמר הוא והיא תספיקים גמ') וכן הנותן פרוטה לשפחתו ואמר ה"א מקודשת לי לאחר שאשחררה אע"ג דבידו לשחררה וא"צ שלשה (עי' תוס') מ"מ אינה מקודשת משום דמעיקרא בהמה והשתא דעת אחרת וגרע מהחילוק שבין מקובר לתלוש לפ"ז י"ל ה"ה המקדש הקטנה ואמר לה ה"א מקודשת לי לאחר שתגדיל וגיידלה והקדושין בעין אינה מקודשת דמעיקרא לאו בר דעת השתא בר דעת.

ועי' ח"י הרשב"א בקדושין (דף ס"ב ד"ה) הו' דתוצי' התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת ה"ה דסליק אגר וגירות דהכא נמי מעיקרא כו' השתא דעת אחרת עכ"ל וכ"כ הריטב"א שם. א"כ לפ"ז גם במקדש הקטנה לאחר שתגדיל י"ל פן.

וגם לפמ"ש הרשב"א לחלק בין שפחה לגירות מ"מ בקטנה י"ל ודאי מעיקרא לאו בר דעת כו' ועוד דבקטנה גם אינה בידה כ"כ שתגדל כ"א בידי שמים וה"ל כמו פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מקוברים לכשיביאו שליש ויתלשו ועדיין לא הביאו שליש דאין תרומתו תרומה אף אחר שהביאו שליש ונתלשו כו' וא"כ מפאן קשיא ג"כ על דין המרדכי בשם רשב"ם דנתרצה האב מהני משום שהקדושין בעין וחיילי אז כיון דאין בידו שיתרצה האב ה"ל כמו קודם שהביאו שליש דלא מהני ועי' בסימני סה"ת סי' פ"ג שי"א דלא מצוי לעשות שליח למידי דלא יוכל לעשות בעצמו עכשיו א"כ כש"כ שלא יוכל לקדשה עכשיו בענין זה על אח"כ כו' ואף להחולקים שם שאני התם שהשליח יעשה המעשה אח"כ פדבעי כו' שוב ראיתי שהמל"מ פ"ד מה"א ד"ז העיר בדין זה כו' ועי' בעצ"א סי' מ' ס"ק ט"ז ועי' בס' בני אהובה שם וכמ"ש לקמן סעיף ו': הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה האמ"ל לאחר שאגרשך אינה מקודשת משום דאין בידו לקדשה אם יגרשנה שמה לא תתרצה בקדושין ול"ד למ"ש בבכורות (דמ"ט) דהאמ"ל לאחר שלשים יום נקרא בידו לקדשה מעכשיו אע"ג דאין בידו לקדשה לאחר ל' יום דהכא הרי גם מעכשיו אין בידו לקדשה ועוד דהתם גם לאחר ל' יום נקרא בידו לקדשה אם תעמוד בדעתה דעכשיו שמתרצית בכך משא"כ ה"כא נק' אין בידו לקדשה דמה שמתרצית עכשיו אין זה ענין קדושין פלל דעכשיו היא אשתו אבל הנותן לאשה

שתי פרוטות באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחת א"ל התקדשי לי לאחר שאגרשך נק' אין בידו לקדשה משוגרשנה ומ"מ י"ל דמהני משום מיגו (רש"י) דבידו לקדשה מעכשיו והוי ספיקא אע"ג דבכורות (דמ"ט) נקרא זה בידו ולא ספיקא התם שאני (שאין השולשים יום חשיב הפסק כ"כ בין הקדושין דעכשיו לאחר ל' יום כמו שחשיב הפסק הקדושין והגירושין כו' לגבי הקדושין השניים) שבידו ממש לקדשה אותן הקדושין שיעשה אח"כ (ר"ן בנדרים ד"ל) אבל הכא מנלן שבידו עכשיו לקדשה ב"פ הרי ע"ז אנו דנין רק מה שבידו נדאי הוא לקדשה פעם א' והנה פ"י המיגו י"ל לא ע"ז מיגו דאי בעי כו' לבד כדפרש"י אלא כמ"ש בגמ' מיגו דתפסי קדושי מהשתא ר"ל מתוך ששקדשה פעם א' חל ג"כ על פ"ב זה עדיף ממיגו דאי בעי לכן י"ל דמהני אף לדבר שאין בידו וכמ"ש לקמן: איתא בכתובות פ' אע"פ (דנ"ט ע"א) האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לה לכשאקנה ממך תקדש קדשה אם מכרה וחזר ולקחה משום דבידו להקדישה עכשיו ולכן יכול לקדשה אף על זמן שיקנה אחר שיקנה (רשב"א קדושין ס"ב).

ואע"ג דאינו מקדשה אלא אחר שיחלוף עליה זמן שא"א לו להקדישה דהיינו פשהיא מכורה אפ"ה לא מקרי דשלב"ל פיון דבידו להקדישה עכשיו ולכומה"ט דעת הרמב"ם לפשוט הספק הג"ל שבקדושין (דס"ב) בנותן לאשה שני פרוטות באחת אמ"ל כו' דמקודשת והר"ן בנדרים (דף ל' ע"א) כ' דלא דמי דהכא שאני שאותו הקדש עצמו שהוא מקדישו לאחר זמן אף מעכשיו הוא יכול להקדישו משא"כ בקדושי אשה שאותה קדושי שנייה אי אפשר לה שתחול עכשיו שפיון שהוא מתפסי בהו קדושה ראשונה א"א לאותה קדושה שנייה לחול עכשיו כו' אע"פ שהאומר לחבירו שדה זו שמכרתי לה לכשאקנה ממך תקדש ולקחה ממנו אינה קדושה משום דאין בידו להקדישה עכשיו מ"מ האומר לחבירו שדה זו שמכרתי לה לכשאקנה ממך תקדש ממש איתה תתקדש שהרי בידו לפדותה ולהקדישה נאפי' ממשפנת לעשר שנים שאין בידו לפדותה עכשיו מ"מ הואיל ובידו לפדותה אחר עשר שנים ועוד שגם עכשיו אין לבעל המשכון בה קנין הגוף ממש ונפ"מ בין הטעמים במוכר לזמן קצוב עי' בש"ע ח"מ סי' רי"ב ס"ד דלא שייך טעם הב' אבל שייך טעם הא' בטוב יותר שהרי אחר הזמן תחזור לרשותו ממילא כו' ועי' בהרא"ש בנדרים דף כ"ח סע"א ועי' לקמן: קיצור: אע"פ שהתורם מן התלוש על המקובר אין תרומתו תרומה אם אמר שיהיה תרומה על המקובר לכשיתלש ונתלש תרומתו תרומה ונדוקא כשהמקובר הביא שלישי דראוי לתרומה כשייתלש עכשיו משא"כ כשהמקובר עדיין לא הביא שלישי אין תרומתו תרומה אבל האומר לאשה ה"א מקודשת לי לאחר שאתגיר אין מקודשת אע"ג דדומה למקובר לכשייתלש שא"ה דבידו לתלוש משא"כ הכא מי יימר כו' והאומר לשפחתו האמ"ל לאחר שאשחרך אע"ג דבידו לשחררה אינה מקודשת משום דמעיקרא כו' הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה האמ"ל לאחר שאגרשך אינה מקודשת משום דאין בידו לקדשה כשיגרשנה וגם עכשיו לא שייך בה קדושין אבל הנותן לאשה שני פרוטות כו' הנה ספק אם חלין הקדושין השניים פיון דעכשיו שייך בה קדושין איכא מיגו כו' והרמב"ם ס"ל דהנה נדאי קדושין ואין פן דעת הר"ן.

וכ"פ בש"ע פהר"ן ועי' בתשו' הרשב"א סי' אלה רי"ב (כתובות נ"ט) האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לה כו' וכ' הרשב"א ואע"ג כו' האומר שדה זו שמשכנתי כו' מתוך שבידו ועוד דהגוף שלו: ד איתא בנדריים (דכ"ח) הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות כו' עי' בפ"י הרא"ש הרי כו' עד כו' אין להם פדיון ובגמ' (כ"ח ב') ולעולם אומר בר פדא כו' וכ' הרא"ש בפ"י (דכ"ט סע"ב) ד"ה לבר פדא דעולא נמי מודה דחוזרות.

וקדושות ולא פליג אלא דכשנקצצו פקעה קדושתן בכדי וא"צ פדיון וכ"מ בהרמב"ם ספ"ד מהל' מעילה דהא פסק כעולא ואעפ"כ פסק שבכל עת שיפדו כו' וכן משמע לשון המשנה אין להם פדיון וא"כ ע"כ עולא נמי מודה בזה אבל הר"ן כ' דבירושלמי ס"ל לר' יוחנן דפדאן פדויים ופי' אין להם פדיון היינו לכשיקצצו א"צ פדיון ושהו דעת עולא.

והרשב"א ס"ל פהרא"ש ורמב"ם ונפ"מ לדינא באומר יהא קרקע זה לעניים עד שאעלה לירושלים כו' עי' ר"ן שם וכ' הרא"ש (דכ"ח סע"א) הטעם דחוזרות וקדושות פדאמר בפ' אע"פ כו' וצ"ע דמהו הדמיון למשכון דגופא שלו משא"כ הכא פיון שהקדיש יצא מרשותו כו' ואע"פ דבפ' אע"פ נזכר הטעם שבידו לפדותו י"ל דלא מהני רק כשהגוף שלו ולא בכה"ג.

ועי' פהר"ן (ד"ל. ע"א) דהרשב"א מדמה זה למ"ש בפ' אף על פי שדה זו שאני מוכר כו' והר"ן השיב ע"ז יפה דהתם הטעם שעכשיו בידו להקדישה אותו הקדש משא"כ הכא הרי אין בידו עכשיו להקדישה רק פעם א' אשר זה הוא בידו בנדאי ואנו רוצין לומר שיהיה יכול להקדישה פעם אחר פעם ומנלן שזה בידו עכשיו והרי ע"ז אנו דנין וא"כ מה דס"ל לבר פדא דחוזרות וקדושות אין זה מטעם דפ' אע"פ משום שבידו עכשיו כו' אלא משום שני טעמים הא' שמ"מ בידו בנדאי עכ"פ להקדישה פ"א עכשיו ע"כ י"ל מיגו עי' רש"י קדושין ס"ב ע"ב גם י"ל המיגו ע"ד מ"ש מיגו בפ"ק דב"מ (ד"ט ע"ב) דאע"ג דהמגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מ"מ מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה כו'.

וכעין זה י"ל פאן מתוך שחל ההקדש על עתה חל ג"כ לכשיפדה כו'. הב' דוקא בפדאן הוא שלא יצא מרשותו משא"כ פדאן אחרים אע"פ שהכניסום אח"כ לרשותו אין חוזרות וקדושות ולא מהני מיגו הנ"ל דל"ד לפ"ק דב"מ דמגביהו לו עכשיו משא"כ הכא שיחול ההקדש אחר שתפדה כו' ולפ"ז בהא דפ' אע"פ באומר שדה זו שאני מוכר לה פל זמן שאקונה פעם אחר פעם תקדש י"ל דלא קדשה רק פעם א' דהא כשמכרה ה"ל כפדאיה אחרים ולא שנייה רק הטעם הא' לבד משום שבידו עכשיו להקדישה ולכן אע"פ שבינתים יוצאת מרשותו ומרשות הקדש לגמרי מהני שיחול ההקדש אח"כ כשתבא לרשותו והינו משום שבידו ממש עכשיו להקדישה והרי מה שבידו בנדאי להקדיש עכשיו אינו רק פעם א' פנ"ל ולכן גבי הנותן שני פרוטות לאשה כו' הנזכר בגמרא הרי ג"כ לא שנייה לומר שבידו נדאי לקדשה עכשיו רק על פעם א' והי' ראוי לומר דלא מהני הקדושין השניים כמו בשדה לא מהני על ב' פעמים רק על פעם א' שיקונה פנ"ל אלא שיש לחלק לכאורה משום דהכא איכא מיגו דחל הקדושין עכשיו ויחולו ג"כ אח"כ דזה י"ל דמהני אע"פ שאין בידו להקדישה ב"פ פנ"ל מענין מיגו דזכי לנפשיה כו' משא"כ מיגו דאי בעי זכי לנפשיה לא אמרינן עי' רש"י שם וכו' גבי שדה זו הנה כמו מיגו דאי

בְּעֵי מְקַדְּשָׁה עֶכְשָׁיו לְכֵן יַחֲוֹל הַהֶקְדָּשׁ גַּם אַחֲ"כּ וְזֶה אֵינּוּ מְהֵנִי רַק פְּעַם א' פִּיכּוּלַת הַמִּיגּוֹ דָּאִי בְּעֵי מְקַדְּשָׁה כּוּ' אֲבָל גְּבִי הַנּוֹתֵן לְאַשָׁה שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת כּוּ' דּוּמָה לְמִיגּוֹ דְזָכִי לְנַפְשָׁי שְׁהָרִי מְקַדְּשָׁה מִמֶּשׁ עֶכְשָׁיו ג"כ אֵלָא דֹאעֲפ"כּ אֵין מוֹעִיל אִפִּי' מִיגּוֹ כְּזֶה בְּיוֹצֵאת מְרֻשּׁוֹתוֹ אַחֲ"כּ שְׁהָרִי בְּנִטְיֵעות כה"ג פֶּסֶק ר' יוֹחֲנָן דְּפָדָאוּם אַחֲרִים אֵין חוֹזְרוֹת וּקְדוּשׁוֹת וּא"כ לִפ"ז י"ל דֵּה"נ אֵין הַקְדוּשִׁין שְׁנֵיִים פְּלוּם אֵלָא הָא דֹאעֲפ"כּ מִשְׁמַע דְּלֹא אִיפְשָׁטָא הִבְעִיָּא לְאִידָּה גִיסָא הִיִּינוּ כּמ"ש הַרְשָׁב"א בַּחֲ"י דְּלֹא דְמִי לְגַמְרִי לְפָדָאוּם אַחֲרִים דְּהֵתָם לְאַחַר שְׁפָדָאוּם אַחֲרִים אֵין בּוֹ פֶּחַ לְהַקְדִּישׁ כּוּ' אֲבָל אֵשָׁה זֹו פִּינּוֹ דְשְׁנֵיָהֶם רוֹצִים עֶכְשָׁיו כּוּ' וְלְכֵן י"ל דְּהֵנִי סְפֵק קְדוּשִׁין אֲבָל מ"ש הַרְשָׁב"א עוֹד וּבִקָּה דְשְׁמַעְתִּין נְמִי אֵילוּ אָמַר נְטִיֵעות הָאלוּ קָרְבָּן עַד שְׁיִקְצָצוּ וְנֹאפִי' יְפָדוּם אַחֲרִים אֲקַחֶם מֵהֶם לְהַקְדִּישׁ וְדָאִי קְדוּשָׁן כִּהִיָּא דְהָאוּמַר לְחִבְרֵי שְׂדֵה זֹו שְׁאֲנִי מוֹכֵר לָהּ כּוּ' לִפ"ד הַרְ"ן נ' דְּבַכְה"ג וְדָאִי לֹא חָל הַהֶקְדָּשׁ כָּלֵל כְּשִׁפְדָּאוּם אַחֲרִים דל"ד כָּלֵל לְשְׂדֵה זֹו דְהֵתָם הִטְעַם מִשׁוּם שְׁבִידוֹ מִמֶּשׁ לְהַקְדִּישָׁה עֶכְשָׁיו וְזֶה לֹא בְּיָדוֹ וְדָאִי רַק עַל פְּעַם א' וּכְמַש"ל דְּבִשְׂדֵה כה"ג עַל ב"פ י"ל דְּנִדָּאִי אֵינּוּ קְדוּשָׁה רַק פְּעַם א' וְהִנֵּה רֹאִי לְסַבְּרָא זֹו דְהַרְ"ן דְּהִנֵּה הַרְשָׁב"א הַקְשָׁה אֲשַׁעְתִּי' קְוֹשִׁיָּא עֲצוּמָה וְנ"ל וְאִי קוֹשִׁיָּא לָהּ א"כ מֵאִי קָאָמַר לְהוּ ר' יִרְמְיָה וְאַשָׁה כְּפָדָאוּם אַחֲרִים דְמִי הָא.

אִפִּי' כְּפָדָאוּם אַחֲרִים שְׁאָמַר בְּפִי' כּוּ' וְתִירוּצוֹ אֵינּוּ מְסַפִּיק כָּלֵל דְהָא בְּפ' אַע"פ שֶׁם אָמַרְיָנָן זֶה לְדָבָר פְּשׁוּט מִי לֹא קְדוּשָׁה כּוּ' אֲכֹן לְהַרְ"ן א"ש דְּבַכְּפָדָאוּם אַחֲרִים וְדָאִי לֹא קְדוּשָׁה אִפִּי' אָמַר בְּפִי' שְׁיִקְדוּשׁ וּל"ד כָּלֵל לְשְׂדֵה זֹו מִטְעַם הַנ"ל וְעִי' תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א סִי' אֵלָף רִי"ב הִבִּיָּאוּ בִשְׁעָה מ"פ ז"ז מֵה"א הִי"ד וְע"ש: וּבְנוֹתָן לְאַשָׁה שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת וְאוּמַר לָהּ בֹּא' תִּתְקַדְּשִׁי לִי לְאַחַר שְׁאֲקַדְּשָׁה וְאֲגַרְשָׁהּ וּבֹא' תִּתְקַדְּשִׁי לִי הַיּוֹם י"ל אֵף לְהַרְ"ן מְקַדְּשֵׁת וְדָאִי דְהִקָּא לֹא בָּאֵנוּ לְפַעוּל ע"י הַמִּיגּוֹ שְׁבִידָה לְקְדוּשָׁה רַק קְדוּשִׁין פְּעַם א' הִיִּינוּ אוֹתָן שְׁיַחֲוִלוּ לְאַחַר שְׁיִקְדוּשָׁה וְיִגְרַשְׁנָה לְכֵן אֵף דֹּאשָׁה כְּפָדָאוּהָ אַחֲרִים דְמִי מְהֵנִי כְּמוֹ בְּשְׂדֵה זֹו דְמֵהֵנִי עַל פ"א.

וְאֵין לְחַלֵּק דְּפַעַם זֶה הָא' לֹא דּוּמָה לְקְדוּשִׁין דְּעֶכְשָׁיו שְׁהֶם קְדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה. מִשֶּׁא"כ הַפְּעַם הַב' הוּא קְדוּשָׁה שְׁנֵיָה וְאֵין לוֹמַר מִיגּוֹ מְקַדְּשָׁה רִאשׁוֹנָה לְקְדוּשָׁה שְׁנֵיָה וּכְמוֹ שְׁמַשְׁמַע ל' הַרְ"ן דֹּא"כ גְּבִי שְׂדֵה נְמִי אֵין דּוּמָה קְדוּשָׁה זֹו דֹּאחַר שְׁיִמְכּוֹר וְיִקְחָנָה לְקְדוּשָׁה דְּעֶכְשָׁיו אֵלָא דִּמ"מ שֶׁם קְדוּשָׁה הוּא לְכֵן אָמַרְיָנָן מִיגּוֹ וְלֹא אִיבְעִיָּא לָהּ לְרַב אוֹשְׁעִיָּא רַק בָּאוּמַר תְּחִלָּה הִתְקַדְּשִׁי לִי הַיּוֹם כּוּ' דִּישׁ כָּאֵן שְׁנֵי קְדוּשׁוֹת וְלְכֵן י"ל דְּלֹא מְהֵנִי הַמִּיגּוֹ מֵאַחַר שְׁמַקְדְּשָׁה עֶכְשָׁיו ג"כ הָרִי הוֹצִיָּא פֶּחַ הַמִּיגּוֹ וְאִיָּה יִהְיֶה מְהֵנִי עַל קְדוּשִׁין הַשְּׁנֵיִים אֲבָל בְּמִשְׁאִיר פֶּחַ הַמִּיגּוֹ עַל קְדוּשִׁין שְׁנֵיִים לְבַד י"ל דְּמֵהֵנִי וְעִי' כה"ג בְּסַמ"ע סִי' ק"ה ס"ק ג' גְּבִי מִיגּוֹ דָּאִי בְּעֵי זָכִי לְנַפְשָׁיָה כּוּ' אֵף יֵשׁ לְחַלֵּק דִּי"ל דֹּאפִּי' בְּכה"ג אֵינּוּ מִשְׁאִיר כָּלֵל פֶּחַ הַמִּיגּוֹ שְׁהָרִי שְׁפָתָיו בְּרוּר מְלִלוֹ שְׁיַחֲוִלוּ הַקְדוּשִׁין קְדוּשָׁה שְׁנֵיָה דֵּהִיִּינוּ לְאַחַר שְׁיִקְדוּשָׁה וְיִגְרַשָּׁה א"כ ה"ל כְּמוֹ שְׁנֵי קְדוּשׁוֹת מֵאַחַר שְׁמַזְכִּיר עֶכְשָׁיו שְׁיִקְדוּשָׁה פְּעַם א' תְּחִלָּה וּשְׁאֲח"כ יַחֲוִלוּ קְדוּשִׁין הַשְּׁנֵיִים וּל"ד לְדִינוֹ שֶׁל הַסַּמ"ע דְּכִשְׁתּוֹפֵס לְחִבְרֵי לֹא מְזַכִּיר תְּפִיסָתוֹ לְעֲצָמוֹ כָּלֵל כּוּ' ע"כ אֵף אִם אַחֲ"כּ יוּכַל לְתַפְּסֵם לְעֲצָמוֹ אֵינּוּ מְזִיק כּוּ' וּכ"מ מְסַתִּימוֹת הִבְעִיָּא דְלַעוּלָם הֵנִי סְפִיקָא אִם יוּכַל לְקַדְּשָׁה קְדוּשָׁה שְׁנֵיָה עֶכְשָׁיו כּוּ' וּבִס' עֲצִי אֲרָזִים סִי' מ' ס"ק י"ח כ' דְּבַכְה"ג אֵף לְהַרְ"ן מְקַדְּשֵׁת וְדָאִי וְאֵין דְּבָרָיו מְוַכְרַחִים כָּלֵל גַּם מֵה שְׁהַשִּׁיג עַל הַרְ"ן וּכ' וְה"נ בְּאַשָׁה לֹא הֵנִי כְּפָדָאוּהָ אַחֲרִים כּוּ' הוּא נֶגֶד הַגַּמ' דְּנָדָרִים.

גם מ"ש דלענגן כו' אין סברא לחלק כו' סברא עצומה היא פי באותו ההקדש עצמו יש למיגו פח גדול משא"כ קדושה שנייה אין בכת המיגו כו' ולכאורה דין זה דפלוגתא רשב"א ור"ן אם מהני מיגו כה"ג הוא כפלוגתא דהסמ"ע הנ"ל עם הב"י והש"ף שם סק"ב וי"ל דגם להב"י ורשב"א לא דמי דהתם זוכה לחבריה עכשיו משא"כ הכא ענגו אחר הוא ואין ללמוד פלל משם: קיצור.

(נדרים כ"ט ל') הרי נטיעות כו' עד שיקצצו פדאן הוא חל עליהם קדושה שנייה (וי"ח ונ"מ כו') ובפדאן אחרים אין חל קדושה שנייה והנחתן לאשה ב' פרוטות כו' י"ל בפדאן אחרים דמי ואין חל קדו' שני' וי"ל דל"ד והוי ס"ק ובאומר להפך שמקדים בדבריו הקדו' שנים כ' העצ"א דהוי ודאי מקודשת ואינו מוכרח ובאומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לה כו' י"ל לכ"ע אין ההקדש חל רק פ"א: ה והנה במל"מ פ"ד מה"א ה"ז כ' ונסתפקתי בקטן שקודש כו' עד וזמן ממילא אתי וכו"ה ודע דמסוגיא דבכורות הביא ראיה לזה ובחז' הרמב"ן בקמות ל"ד כ' ג"כ כשטת התוס' שם דאין הקדו' חליו אף לאחר שיגדיל ומ"ש המל"מ דזמן ממילא קא אתי י"ל דמ"מ הרי חסרון הזמן גורם שהקטן אינו בר דעת וה"ל כתבואה שלא הביאה שלישי דלא מהני כשאמר פירות תלושים אלו יהיו תרומה על ערוגה זו לכשיביאו שלישי ויתלשו אע"ג דאינו מחוסר רק זמן אלא דהיינו משום שג"כ מחוסרין גידול וה"נ ממש בקטן שקודש משא"כ בבכורות (מ"ט) דבין קודם לבן חודש לבן חודש אין שום נפ"מ בדעת רק דגזה"כ הוא להתוס' שם או שע"ז נתברר שאינו נפל לפרש"י שם ד"ה יחזיר.

א"כ אגלאי מלתא אלמפרע דגם קודם ל' יום לא היה נפל לכן שם שפיר י"ל מ"ש המל"מ דשאני זמן דממילא קא אתי משא"כ הכא דהקטן מחוסר דעת וה"ז קרוב למ"ש בקדושין (ס"ב ב') גבי שפחה מעיקרא בהמה והשתא אדם דאע"ג דשם בידו לגמרי לשחררה לא מהני מה"ט.

וכף י"ל פאן דמעיקרא אינו בן דעת פלל והשתא בן דעת וכ"ש דגם אינו בידו פל כף שיגדל ויהיה בן דעת וכמו גידול כתבואה הנ"ל ועוד נראה לדמותו לדין הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשך דאינה מקודשת משום דנהי דבידו לגרשה בידו לקדשה בתמיה וכי בידו לקדשה אם יגרשה שמה לא תתראה בקדושין רש"י וכו' בחי' הרשב"א וז"ל תמיה לי והלא שניהם מרוצים עכשיו בכף ואע"פ שאין בידו לקדשה בע"כ מדעתה יכול הוא לקדשה וכל שביד שניהם אמאי מחוסר מעשה ויש לומר פיון שאין ביד אחד מהם מחוסר מעשה הוא שאף אם תרצה היא להתקדש לו אחר שתתגרש אין בידה בעל פרוחו וא"נ אף היא שמה תהיה אחר גירושין בדעת אחרת וכיון שעכשיו אינה ראויה לקבל קדושין ולאחר גירושין תהיה בדעת אחרת אין בדבריהם פלוגתא ותירוץ זה עולה לכל השנויים במשנה עכ"ל.

והנה התם הרי מצד שעדיין לא גרשה לא חשיב כמחוסר מעשה משום דבידו לגרשה רק מ"מ אין חליו הקדושין שמקדשה לאחר שיגרשה משום שמה אחר הגירושין תהי' בדעת אחרת לכן לא מהני פלוגתא מה שמקדשה לאחר שתתגרש ולא אמרינן אוקי מילתא אחזק' והרי עכשיו רצונה להתקדש אחר שתתגרש והיא בר דעת אעפ"כ פיון דעכשיו אינה ראויה לקבל קדושין ולאחר גירושין יוכל להיות שתתחרט ולא תרצה להתקדש

לו לכן אין בדבריהם דעכשיו כלום א"כ כמ"כ ממש במקדש הקטנה לאחר שתגדיל
אע"פ שרצונה עכשיו להתקדש לו אחר שתגדיל מ"מ מאחר שעכשיו אינה ראויה לכל
לקבל קדושין מדאורייתא ואחר שתגדיל שמה תהיה בדעת אחרת א"כ אין בדבריהם
כלום ולכאורה הדברים ק"ו דהתם עכשיו היא ג"כ גדולה ובת דעת אעפ"כ משום שמה
תהיה לאחר גירושין בדעת אחרת לא מהני הקדושין וכ"ש הכא שהיא עכשיו קטנה
ואינה בת דעת ש"ל כשתגדיל תהיה בדעת אחרת וא"כ אף אם יהיבנא ליה להמל"מ
סברתו דזמן ממילא קא אחי מ"מ פשיטא דלא עדיף מבידו לגרשה דהוא ודאי בידו
ואפ"ה לא מהני מטעם הנ"ל פיון דעכשיו אינה ראויה לקבל קדושין ולאחר גירושין יוכל
להיות שתהיה בדעת אחרת כנ"ל וה"נ דכונתה ואין מקום לחלק רק משום דבקטנה
עכשיו חלין קדושין מדרבנן משא"כ בנותן פרוטה לאשתו כו' נהרי ע"ז י"ל כמ"ש
מהרי"ק מה תועיל תקנת חכמים לענין חלות הקדושין דאורייתא ואע"פ שפח"י הרשב"א
ביבמות פ' בית שמאי (דף ק"ט) ד"ה הא דאמרין דכי גדלה גדלי קדושין בהדה כ' קצת
טעם ע"ז משום שנשאר עליה שעבוד הדינר כו' פיון דתקיננו לה רבנן נשואין כו' צ"ל
שזהו רק ליתן טעם להקס"ד דגמרא שם אבל באמת הא קי"ל דלא גדלי קדושין בהדה
וא"כ אפי' מתנה בפ' לאחר שתגדיל לא מהני ומדע דהא בנותן פרוטה לאשתו וא"ל
ה"א מקודשת לי לאחר שאגרושה נמי אע"פ שעכשיו אין הקדושין חלין לכל אעפ"כ
נשאר שעבוד הדינר עליה דגדולה היא ומשתעבדת ד"ת ואעפ"כ לא חלו הקדושין אחר
הגירושין כנ"ל וה"ה לקטנה אע"פ שנשאר שעבוד הדינר עליה כו' ואין לחלק משום
דבמקדש אשתו ה"ל שעבוד הדינר רק כמלנה משא"כ בקטנה פיון דלשם קדושין נקיטנו
ל"ד למלנה פיון שיש בה קדו' דרבנן עכשיו ג"כ די"ל דגם באשתו לא דמי למלנה ועוד
דבאשתו אפי' הפרוטה בעין לאחר שאגרשה משמע ודאי דאינה מקודשת דהא הטעם
משום אין בידו לקדשה וא"כ פשיטא דשעבוד הדינר של הקטנה לא עדיף מפשהדינר
או הפרוטה בעין אצל אשתו ויותר יש להביא ראי' מדין הנזות ב' פרוטות לאשה דנשאר
בבעיא אם חלין הקדושין שניים ולא מבעיא לן דיהיה מהני רק משום מיגו דדילמא פי
הכי דתפסי קדושין עכשיו תפסי נמי לאחר מכן הא לאו הכי לא נהרי התם ג"כ בידו
לגרשה רק שאין בידו לקדשה קדושיה הב' דילמא אחר הגירושין תהיה בדעת אחרת
כנ"ל בשם הרשב"א ונהרי הכא מקבלת שני הפרוטות בבת אחת כשהיתה עדיין פנויה
ושנייה בה קדושין א"כ י"ל שגם על פרוטה הב' שמקבלת בתורת קדושיה הב' ג"כ חל
עכ"פ שעבוד הדינר ולא גרע זה ממ"ש מהר"ק שרש ל"ב בשם תוס' רבינו פרץ פ'
המדיר דע"ב דאע"ג שנתאכלו המעות כו' פיון דנתנו לה לשם קדושין כו' אע"ג
שא"אלקדושין לחול מתחלה פי התם שקידשה ע"מ שלא יהיה בה מומין ונהרי יש בה
מומין אפ"ה לא הוי כמלנה ע"ש וא"כ ה"נ גם הפרוטה הב' פיון שניתן לה בתורת קדו'
אע"ג שא"א לקדו' אלו לחול אז לא הוי כמלנה וא"כ לאחר שאגרשה יחולו הקדושין
וכיון דקיי"ל דאפ"ה לא חלין הקדושין לכל רק הספק משום מיגו דדילמא פי הכי כו'
וא"כ בקטנה דלא שנייה מיגו מקדושין דרבנן לקדושין דאורייתא וכדמוכח בפ"ק דסוּפָה
(דף ז') גבי מיגו דשבת וסוּפָה ע"ש בתוס' ושאר מפרשים (ועי' עוד בכנה"ג בח"מ סי'
פ"ב בדיני מיגו אות ר"ז) א"כ פשיטא דלא חלו הקדושין אחר שתגדיל וכ"ש מה
שנסתפק המל"מ בקטן שקודש שיחולו הקדו' לאחר שיגדיל כו' ונדאי לא מהני ואע"ג

שְׁמַעוֹת בְּעֵין וְאֵע"ג דְּבִפְדִיּוֹן הַבֵּן פְּחוֹת מִבֵּן חֲדָשׁ לַכ"ע מְהֵנִי כְּשֶׁאֹמֵר שְׂיַחּוּל הַפְּדִיּוֹן לְאַחַר ל' יוֹם וְהַמְעוֹת אֵיתְנָהוּ בְּעֵין וְאֵע"ג דְּעַכְשָׁיו אֵין בְּיָדוֹ לְפָדוֹתוֹ הֵנָּה מְלַבֵּד שִׁי"ל הַתִּירוֹץ כַּמ"ש לְעֵיל דְּהֵתָם הוּא שְׂאִינוֹ כַּדְשֵׁלֵב"ל פִּינֵן דַּע"י שְׂיַהוּי שְׁלֵשִׁים יוֹם נִתְבָּרַר דְּגַם מִקְנָדָם שְׁלֵשִׁים יוֹם לֹא נִפְל הוּא וְאֵין זֶה כְּמוֹ גְּדֵלוֹת דְּקִטָּן וְקִטְנָה שְׁנַעֲשֶׂה בְּהֵם עַכְשָׁיו הֵנִיחָה חֲדָשָׁה וּבָאוּ לְכָלֵל דַּעַת וְלֹא גִילוּי אֶלְמַפְרַע אִף עוֹד זֹאת הָרִי אִף אַת"ל דְּגַם כָּאֵן י"ל זְמַן מְמִילָא קָא אַתִּי כְּמוֹ שֶׁם וְאֵין פָּאֵן דְשֵׁלֵב"ל עַכ"ז הֵכָא שְׂיַיָּהּ הַטַּעַם שְׁבַגְמָ' גְּבִי הַנּוֹתָן לְאַשְׁתּוֹ כו' וְכַמ"ש הַרְשָׁבָ"א וְרַש"י דִּילְמָא אַח"כ תְּהִיָּה בְּדַעַת אַחֲרַת וְאֵין זֶה בְּיַד אֶחָד מֵהֶם.

מִשָּׂא"כ הֵתָם גְּבִי פְדִיּוֹן הַבֵּן י"ל דְּהוּא בְּיַד א' מֵהֶן הֵינְנוּ בְּיַד הָאָב וְה"ל כְּמוֹ פָּאֵן בְּנוֹתָן לְאַשְׁתּוֹ אֵילוֹ הֵנָּה בְּיָדוֹ לְקַדְשָׁה ג"כ אַחַר שְׂיַגְרָשְׁנָה דְאֵין לֹאמַר דְּהֵתָם ג"כ שְׂמָא לֹא יִרְצָה הַפְּהֵן לְקַבֵּל אַחַר ל' יוֹם חֲדָא דְזָכוֹת גְּמוּרָה הוּא לוֹ וּמִסְתַּמָּא יִרְצָה בְּזָכוֹתוֹ מִשָּׂא"כ גְּבִי אִשָּׁה אוֹלִי תַחְפֹּן אִזּוּ בְּאִישׁ אַחַר.

וְעוֹד דְּהָא כְּתַב הָרַא"שׁ סוֹף בְּכוּרוֹת גְּבִי בְּכוּר בְּהֵמָה וְהַפְּהֵן צָרִיף לְקַבְּלוֹ וְאֵינוֹ רַשָּׁאי לְסַרְבַּ מִשּׁוּם דְּהוּי כְּמַבְזָה מִתְּנוּת כְּהֻנָּה וְאֵינוֹ מוֹדָה בְּהֵן וְהוּבָא בַש"ע ס' ש"ו ס"ד וְעוֹד דְּגַם בְּהָאָב אֵין זֶה כְּמוֹ בְּקַדוּשֵׁין דְּהֵתָם אִף אִם הֵנָּה בְּיָדוֹ לְקַדְשָׁה הֵינְנוּ רְשׁוּת אֲבָל הֵכָא הוּי חוֹב גְּמוּרָה עַל הָאָב שָׂא"א לְהַפְטֵר מִבְּלַתִּי יִתֵּן פְדִיּוֹן בְּנוֹ לְפָהֵן עַכ"פ לְכֵן מְהֵנִי טַעְמָא שֶׁם בְּנוֹ פְדוּי כְּשֶׁאֹמֵר שְׂיַחּוּל הַפְּדִיּוֹן לְאַחַר ל' יוֹם אִם הַמְעוֹת בְּעֵין דְּלִמְאִי נִיחּוּשׁ לָהּ מִשָּׂא"כ הֵכָא הֵינְנוּ הַדִּין דְּנוֹתָן פְּרוּטָה לְאַשְׁתּוֹ אוֹ נוֹתָן ב' פְּרוּטוֹת לְאַשָּׁה כו' גַּם בַּח' הַרִיטְבָ"א בִּיבְמוֹת שֶׁם כ' כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' דְּקִטָּן שְׂקִינְדָּשׁ לְאַחַר שְׂיַגְדִּיל לֹא פְלוּם הוּא וְגַם לְפִרְש"י י"ל דְּנוֹקָא כְּשֶׁקִּינְדָּשׁ בְּיוֹם הָאַחֲרוֹן דִּיג"ש כַּמ"ש הַמַּל"מ בְּשֵׁם מְהַר"י טַאֲיִטְצָאק וְגִדּוּלָה מִזּוּ יֵשׁ לְהַפְלִיא עַל הַמַּל"מ מ"ש דְּעַבְדָּ אוֹ שְׁפָחָה שְׂקַבְּלוֹ גַּט שְׁחָרוּר לְזְמַן כו' דְּאֵינוֹ מִחְזָר שׁוּם מַעֲשֶׂה אֲלָא זְמַן דְּפָשִׁטָא דְחָלוֹ הַקְדוּשֵׁין עַכ"ל דְּהוּא נֶגֶד תַּלְמוּד עֲרוּף בְּמִקְוָמוֹ קְדוּשֵׁין (ס"ב ב') הַנּוֹתָן פְּרוּטָה לְשִׁפְחוֹתוֹ כו' דַּע"ג דְּמָה שְׂבִינְדוֹ לֹא פְּמִחְזָר מַעֲשֶׂה דְּמִי אַפ"ה אֵינָה מִקְנֻדְשֵׁת מִשּׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא כו' וְהֵינְנוּ מִמֶּשׁ הַנְּדוֹן שְׁלוֹ: קִצּוֹר יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה דְּקִטָּן שְׂקִינְדָּשׁ שְׂיַחּוּלוֹ הַקְדוּשֵׁין לְאַחַר שְׂיַגְדִּיל וְכֵן קִטְנָה שְׁנִיתְקַדְשָׁה עַד"ז לֹא חָלוֹ הַקְדוּ' אַחַר שְׂיַגְדִּילוֹ דְּלֹא כַּמַּל"מ פ"ד מְהַ"א ה"ז דַּה"ל דְשֵׁלֵב"ל כְּתוּבָא שְׁלֵא הַבִּיאָה שְׁלִישׁ וְגַם דּוּמָה לְנוֹתָן פְּרוּטָה לְאַשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ הַאֲמ"ל לְאַחַר שְׂאֲגָרְשָׁה דְּלֹא חָלוֹ הַקְדוּ' וְאֵע"ג דְּבִקְטָנָה שְׂיַיָּהּ גַּם עַכְשָׁיו קְדוּ' דְּרַבְּנָן אֵין לְחַלְקָה וְכ"ש בְּקִטָּן דְּגַם קְדוּ' דְּרַבְּנָן לֹא שְׂיַיָּהּ עַכְשָׁיו דּוּמָה מִמֶּשׁ לַד"ז וְאַפ"י הַמְעוֹת קְדוּשֵׁין הֵם בְּעֵין אַחַר שְׂהַגְדִּילָהּ לֹא מְהֵנִי אַא"כ מִסְפִּים שְׂיַיָּהּ הַמְעוֹת לְקְדוּשֵׁין עַכְשָׁיו וְגַם הִיא רוּצָה וְל"ד לְפְדִיּוֹן הַבֵּן: וְהֵנָּה ז"ל הַרְמַב"ן בְּחִזְדוּשֵׁיוֹ בִּיבְמוֹת שֶׁם וְקִשְׂיָא לָן פִּינֵן שְׂמִסְרוֹ הַקְדוּשֵׁין כְּשֶׁהֵן בְּקִטְנוֹתָן הַאִיף הֵם חָלִים לְעוֹלָם וְהִלָּא דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם הֵן בְּשִׁלְמָא דְנִשְׂי מִשְׁפַּחַת לָהּ ע"י אֲבִיהֶן אֲלָא קִטְנִים א"א לָהֶן לְקַדְשׁ אֲלָא מִשְׁהַגְדִּילוֹ וְיֵשׁ שְׁנִדְחָקוּ בָּהּ כו' מֵאִיר (בְּקַדוּשֵׁין דַּס"ב) דַּאֲמַר לְאַחַר שְׂאֲשַׁתְּחַרֵּר מִקְנֻדְשֵׁת כו' עַכ"ל וְכ"ה ל' הַרִיטְבָ"א דְּזָכְרִים וְנִקְבּוֹת אֵלוֹ בְּקִטְנוֹתָם נִתְּנוּ וְקַבְּלוּ הַקְדוּשֵׁין וְלֹא הוּי קְדוּשֵׁין עַכ"ל הָרִי מְבוֹאֵר בְּהַדְּיָא דְּגַם בְּקִטְנָה שְׂקִינְבְּלָה קְדוּשֵׁין בְּקִטְנוּתָהּ שְׂיַחּוּלוֹ לְאַחַר שְׂתַגְדִּיל לֹא פְלוּם הוּא כְּמוֹ בְּקִטָּן וְאֵע"ג דְּקִטְנָה תְּקִינּוּ לָהּ נְשׁוּאִין מְדְרַבְּנָן בְּקִטְנָה שְׂאֵין לָהּ אָב אַפ"ה מֵאַחַר דְּמִדְּאוּרִיָּתָא אֵין לָהּ קְדוּשֵׁין לֹא שְׂיַיָּהּ כְּלָל לֹאמַר שְׂפִינֵן שְׂקִינְבְּלָה הַקְדוּשֵׁין בְּעַת שְׂיַישׁ לָהּ קְדוּ' מְדְרַבְּנָן

שִׁיחֵיו מֵהֵנִי לְגַבֵּי דְאוֹרֵייתָא אַף אִם הִתְנִוּ בְּהִדְיָא שְׁיַחֲוִלוּ לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל וְלִכְּן לֹא מְצָא
הֶרְמֵב"ן בְּקִטְנָה רַק ע"י אֲבִיָּהּ כו' אֲבָל ע"י עֲצָמָן א"א כְּמוֹ בְּקִטְנָה וְהִנֵּה אַע"פ שְׁבַתוֹס'
וְחִי הֶרְשֵׁב"א לֹא עָשׂוּ הַקְּנֻשָׁיָא רַק מֵהַקְּטָנִים וְלֹא הִזְכִּירוּ הַנְּקֻבוֹת הַיְיָנוּ וְדַאי מְשׁוּם מ"ש
הֶרְמֵב"ן דְּבִנְקֻבוֹת מִשְׁפַּחַת לָהּ ע"י אֲבִיָּהּ כו' אֲבָל לְדִינָא וְדַאי ס"ל כְּהֶרְמֵב"ן וְהֶרִיטְב"א
דַּאל"כ הַל"ל בְּשִׁלְמָא בְּקִטְנוֹת פִּינָן דִּישׁ לָהּ קְדוּ' מְדַרְבְּנָן כו' א"ו דַּאִין חִילּוּק וְכ"מ בַּגְמ'
(דק"י ע"ב) דְּלַרְבָּנָן בְּנֻדַאי לֹא גְדִלִי קְדוּשִׁין דְּקִטְנָה וְכֵן לר"ג וְהִשְׁתָּא אַת"ל דְּבַמְתָּנָה
בְּהִדְיָא שְׁיַחֲוִלוּ לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל הֵנִי קְדוּשִׁין אֲמַאי פְּשִׁיטָא לָן דְּלֹא גְדִלוּ שְׁמָא ה"ל כְּפִירֵשׁ
שְׁיַחֲוִלוּ כו' וְהִנֵּה מַכ"ז יֵשׁ סְתִירָה לַמ"ש מֵהֶרִי"ק שֶׁרֵשׁ ל"ב הֶרְאִשׁוֹן בְּקְדוּשִׁי קִטְנָה שְׁלֹא
לְדַעַת אֲבִיָּהּ דְּרִיצוּי דִּינָה מֵהֵנִי כְּשִׁגְדִלָּה כְּשִׁהַקְּדוּשִׁין בְּעֵין שְׁיֵשׁ לֹמֵר שְׁחִלוּ הַקְּדוּשִׁין
כְּשִׁגְדִלָּה וְנִתְרַצִּית כו' דְּמַדְבְּרֵי הֶרְמֵב"ן וְהֶרִיטְב"א מוֹכַח בַּק"ו דַּאִין בְּקְדוּשִׁין אֵלוּ פְּלוּם
פִּינָן דַּאֲפִילוּ הִתְנִוּ בְּפִי שְׁיַחֲוִלוּ כְּשִׁתַּגְדִּיל לֹא מֵהֵנִי וְכִשְׁלֹא מִיַּחְתָּה ה"ל כְּנִתְרַצִּית מֵאַחַר
דִּהִתְנִוּ בְּהִדְיָא כֵּן שְׁיַחֲוִלוּ כְּשִׁתַּגְדִּיל וְהִיא מִחֻזְקַת הַקְּדוּ' כְּשִׁהַגְדִּילָהּ כו' וְכ"ש דְּקִנְדֻשָּׁה
סְתָם וְנִתְרַצִּית אַח"כ דְּלֹא מֵהֵנִי שְׁהֶרִי בַּחֲזִי הֶרְשֵׁב"א בִּיבְמוֹת פֶּרֶק ב"ש דַּק"י ד"ה הָא
דַּאֲמַרִּינוּ דְּכִי גְדִלָּה גְדִלִי קְדוּשִׁין בְּהִדְיָא פִּי דַּעֲשָׂאוּם כְּמִתְנָה בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין הֶרִי אַתָּה
מְקַנְדֻשָּׁת לִי לְאַחַר גְּדֻלוֹת כו' וְהוּבָא בְּנ"י שָׁם.

א"כ מְבִנְיָא דְּמִתְנָה בְּפִי עֲדִיף טוּבָא וְכִינָן דַּקִּי"ל דַּאֲפִי מִתְנָה בְּפִי לֹא מֵהֵנִי כ"ש דְּכִי
קִנְדֻשָּׁה סְתָם וְגְדֻלָּה וְנִתְרַצִּית דְּלֹא מֵהֵנִי וְהִנֵּה בַּמ"מ פ"ד מֵה"א ה"ז הִבִּיא הֶרֶב הַמַּגִּיָּה
רְאִיָּה מְדַבְּרֵי הֶרְשֵׁב"א וְהֵנ"י הַנ"ל דַּס"ל דְּהַמְקַדְּשׁ קִטְנָה שְׁיַחֲוִלוּ הַקְּדוּ' לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל
דְּמֵהֵנִי וְהַסְפִּים לָנָה בַּס' בְּנֵי אֶהוּבָה וְלַפַּע"ד מְשֻׁם רְאִיָּה לְהַפֵּךְ דְּהֶרְשֵׁב"א כ"כ לְפָרֵשׁ
טַעַם הַסְבָּרָא דְּכִי גְדֻלָּה גְדִלִי קְדוּ' בְּהִדְיָא דְּהוּא מְשׁוּם דַּעֲשָׂאוּם כְּמִתְנָה כו' וְא"כ פִּינָן
דַּקִּי"ל דְּלֹא גְדִלִי קְדוּ' בְּהִדְיָא אֲפִילוּ לר"ג א"כ י"ל דַּאֲפִי תְּנַאי בְּפִי לֹא מֵהֵנִי אַע"ג שִׁי"ל
דְּתַנַּאי בְּפִי מֵהֵנִי אֲלֵא דְּבַסְתָּם לֹא מֵהֵנִי מְשׁוּם דְּלֹא עֲשָׂאוּם כְּמִתְנָה כו' מ"מ יוֹתֵר י"ל
דַּאֲפִי תְּנַאי בְּפִי לֹא מֵהֵנִי דַּאל"כ ה"ל לְחֻזֵּשׁ דְּכְמִתְנָה דְּמִי שְׁעַתָּה יַחֲוִלוּ הַקְּדוּ' מְדַרְבְּנָן
וְלִכְשִׁתַּגְדִּיל יַחֲוִלוּ מִדְּאוֹרֵייתָא וְעִי רִשְׁב"א שָׁם דְּהִנְיָ קְדוּ' דְּרַבְּנָן לֹא סְתָרִי לְתַנַּאי דְּקְדוּ'
דְּאוֹרֵייתָא כְּשִׁגְדִלָּה וְאִדְרַבָּה עִי"ז דְּנֻקָא יֵשׁ סְבָרָא לֹמֵר דְּהִתְנַאי מֵהֵנִי מְשׁוּם שְׁנַשְׂאָר
עֲלִי שְׁעֵבוֹד הַדִּינָר כו' פִּינָן דְּתַקִּינוּ לָהּ רַבְּנָן נִשְׂוִאִין וְא"כ אֲמַאי פְּשִׁיטָא לָן דְּגַם לְכִי גְדֻלָּה
אִין שׁוּם קְדוּ' מִדְּאוֹרֵייתָא אֲלֵא י"ל יוֹתֵר מְשׁוּם דַּאֲפִילוּ תְּנַאי לֹא מֵהֵנִי בַּכַּה"ג וְכַמ"ש
הֶרְמֵב"ן וְהֶרִיטְב"א בְּפִשְׁטוֹת פ' ד"א כַּנ"ל וְרְאִיָּה לָנָה דְּהֶרִיטְב"א פַּב"ש כְּתַב ג"כ מ"ש
הֶרְשֵׁב"א וְהֵנ"י וְא"כ אִיף כְּתַב פַּד"א בְּהַפֵּךְ א"ו דַּבַּפ' ב"ש כ"כ לְפִי הַקַּס"ד דְּכִי גְדִלִי
גְדִלִי קְדוּ' בְּהִדְיָא מִשָּׂא"כ לְפִי הַמְסַקְנָא מִיָּהוּ בַּחֲזִי הֶרְשֵׁב"א בְּקְדוּשִׁין בְּסוּגִיָּא דְּנִתְרַצִּיהָ
הָאָב מְדַמָּה זֶה לַע"מ שְׁיַתְרַצִּיהָ הָאָב אִיף י"ל דְּהִינְנוּ דְּנֻקָא בְּקִטְנָה שְׁיֵשׁ לָהּ אָב וְכַמוֹ שְׁחִילְקָא
אַאֲזַמוּ"ר הַגָּאוֹן ז"ל בֵּין קִטְנָה שְׁיֵשׁ לָהּ אָב דְּבַת קְדוּשִׁין הִיא מִדְּאוֹרֵייתָא אִילוּ מִתְרַצִּיהָ
הָאָב וּבֵין קִטְנָה יְתוּמָה כו' ע"ש: וְהִנֵּה אַף אַת"ל דְּתַנַּאי בְּפִי מֵהֵנִי בְּקִטְנָה יְתוּמָה מ"מ
מ"ש מֵהֶרִי"ק לְהוֹכִיחַ מְרַאבְּנִי דַּאֲפִילוּ בְּקִנְדֻשָּׁה סְתָם אִם הֵי קְדוּשִׁין בְּעֵין מְשֻׁגְדִלָּה
אַז נַעֲשׂוּ קְדוּ' מִהִתּוֹרָה כו' הוּא וְדַאי נֶגְדַד הֶרְשֵׁב"א וְהֵנ"י הַנ"ל אַף לְפִי הֶרֶב הַמַּגִּיָּה
שְׁבַמ"מ כו' גַּם מ"ש מֵהֶרִי"ק דְּלַעֲגָנָן דִּינָא דְּאוֹרֵייתָא אִין לְחִילְקָא בִּינְקֻטְנָה יְתוּמָה לְקִטְנָה
שְׁיֵשׁ לָהּ אָב כו' אַף שְׁקִטְנָה שְׁיֵשׁ לָהּ אָב לֹא תַקִּינוּ לָהּ קְדוּשִׁין אַף מְדַרְבְּנָן כו' הוּא נֶגְדַד
מ"ש הֶרְשֵׁב"א וְנ"י שָׁם פַּב"ש דְּכָל הַסְבָּרָא שְׁיֵשׁ לֹמֵר דְּמִתְנָה בְּפִי שְׁיַחֲוִלוּ מְשֻׁגְדִלִי

יהיה מהני הוא משום דיש לה קדושין מדרבנן ושייך שעבוד הדינר עליה כו' מיהו יש לדחות דזהו בנתאפלו המעות אבל פשהמעות בעין פשנתגדלה י"ל דא"צ לזה שיהיה עליה שעבוד מתחלה כו' אלא דא"כ עכ"פ אין פאן קבלה וה"ל פטלי קדושיה מע"ג קרע: קיצור: הרמב"ן והריטב"א פד"א ס"ל בהקדא דלא כמל"מ הג"ל וכ"כ התוס' והרשב"א בפשיטו בקטן עכ"פ וי"ל ה"ה בקטנה ומה שהביא המגיה במל"מ והבנ"א ראיה מזה"ר ונ"י פב"ש דמהני זהו להקס"ד דגדלי קדושין משא"כ לפי הפסקנא ועפ"ז קשה אמרי"ק שרש ל"ב: והנה עפ"ז צ"ע ג"כ על שטת המרדכי בשם ר"א וראב"ן ורשב"ם בסוגיא דנתרצה האב דבשעה שנתרצה חלין הקדושין פשהו בעין דקשה דהא ג"כ הקטנה מצד עצמה א"א לה לקדש א"ע ומאחר דתלוי ברצון האב א"כ ה"ל דבר שתלוי ביד אחרים וה"ל כדבר שלב"ל וכמ"ל ממ"ש קדושין (ס"ב) מי ימר דמנדקקי ליה כו' וא"כ אפילו מקדשה בפירוש שיחולו הקדושין לכשיתרצה האב י"ל דלא מהני ויש לחלק דהתם גבי מי ימר איפא תרתי דמחוסר מעשה ומי ימר דמנדקקי ליה אע"ג דאם לא המי קי"ל כל שבדו לאו פמחוסר מעשה דמי מ"מ פינו דאיפא מי ימר עם המחוסר מעשה ה"ל דשלב"ל אבל הכא דאין מחוסר מעשה רק מי ימר שיתרצה האב י"ל דלא נק' דשלב"ל ומ"מ י"ל דדומה להנותן פרוטה לשפחתו כו' דאע"ג דנקרא לגמרי בידו ולא פמחוסר מעשה דמי אפ"ה אין חלי' הקדושין משום דמעיקרא כו' וה"נ דעתה לאו פלום היא וכשנתרצה האב מילתא אחריתי היא.

מיהו בנערה י"ל דל"ל הכי ומ"מ גם כן י"ל דדומה לדין הנותן פרוטה לאשתו או שני פרוטות לאשה הג"ל דאע"ג דנקרא דבר שבדו לגרשה ואינו מחוסר מעשה רק מ"מ לאו בידו שתרצה היא אח"כ ואע"ג דעכשיו היא רוצה וכ"ש דאין בידו שיתרצה האב ולכן את"ל דא"א לקדושין שיחולו עכשיו ע"י רצון האב רק מעת שנתרצה ואילך א"כ לכאורה דומה לדין הג"ל משא"כ לשטת רש"י דהקדושין חלין למפרע לק"מ מהתם דשם א"א בשום ענין שיחולו הקדושין עכשיו כ"א לאחר זמן ובכה"ג אמרינו פשאין בידו לקדשה לא מהני אבל בנד"ז שיוכלו הקדושין לחול עכשיו ממש אע"ג שתלויים ברצון האב ואין בידו שיתרצה האב אין ראיה משם דלא מהני ומ"מ יש לדחות דגם לשטת המרדכי דהקדושין לא חלין רק משעת ריצוי ל"ד לנותן לאשתו פרוטה דמחוסר מעשה הגט אע"ג שהוא בידו מ"מ מצטרף לחסרון דיעת רצונה אז משא"כ הכא אין מחוסר רק רצון האב וצ"ע ועיין בדברי הגאון אאזמו"ר ז"ל ד"ה מ"ש הח"מ סימן ל"ז כו' שהאריך לחלק בטוב טעם בין נתרצה האב ליתומה דלא מהני מה שנתרצית בגדלותה כו' ויש לזה תנא דמסייע הרמב"ן והריטב"א פד"א דס"ל דאפילו תנאי מפורש לא מהני ביתומה שנתגדלה כו' אכן עכ"ז גם בנתרצה האב יש לפקפק פנ"ל אשר ע"כ המחנור יותר בסוגיא דנתרצה האב הוא סברת רש"י וסיעתו דכשנתרצה חלין הקדושין למפרע משום דזכות הוא לו כו' (רק צ"ע ליישב קושניית הפנ"י ה"א אין לה יד).

ומ"מ אפשר לפ"ז ג"כ ליישב דעת המרדכי פינו די"ל דזכות הוא לו ומקודשת אפילו למפרע. לכן עכ"פ מהני ה"ט שלא יהיה נחשב דשלב"ל מחמת שעדיין לא נתרצה האב פינו דזכות הוא לו וקרוב הדבר שיתרצה וכעין דבר שבדו לאו פמחוסר מעשה דמי וה"נ פינו שקרוב הדבר לזכות כו' לכן לא הנה דשלב"ל וכשיתרצה חלין הקדושין אז כמו במחנור לכשיתלש ונתלש דהני תרומה.

ול"ד לנותן פרוטה לאשתו דאפשר אין זה זכות כ"כ להתקדש אחר גרושין וכמ"ש
בנדריים (דס"ו) כף הוא וסתו של פלוני מגרש את נשיו כו' ועוד ג"כ מחוסר מעשה הגט
אע"ג דבידו לא דמי לכאן שאין מחוסר מעשה פנ"ל.

ועוד הא פאן יש תפיסת קדושין עכשיו אילו רצה האב וכיון שי"ל דזכות כו' משא"כ
התם באשתו: קיצור. עפ"ז צ"ע ג"כ על שטת המרדכי בסוגיא דנתרצה האב אכן שטת
רש"י א"ש ומ"מ יש ליישב ג"כ דעת המרדכי: גרסינו בקדושין (י"ט א') אמר רבא אר"נ
אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושיך ועי' תוס' שם ד"ה צאי דבדעת אחרת מקנה
יש לה זכייה מדאורייתא וביאר דבריהם הרא"ש סי' כ"ה דהחילוק בין זו ליתומה נהי
שיתומה יש לה ג"כ פח לזכות לעצמה אין לה פח להקנות עצמה לבעלה כו' אבל האב
מקנה אותה וצ"ל הא דאעפ"כ, קדושי יעוד אין נקרא ע"י האב הגם שבע"כ צ"ל שהאב
מקנה אותה פי ענין הקנאה זו היינו כמ"ש הרא"ש תחלה קמ"ל ר"נ דאותו פח וזכות כו'
מדעתה וכיון שמדעתה מתקדשת אלא שהיא נתן לה פחו שע"ז תוכל להקנות א"ע ע"כ
אין נקרא קדושין אלו ע"ש האב ממש שהרי מדעתה נתקדשה רק שהאב נתן לה פחו
והנה להרא"ש פספ הקדושין הוא שלה ולא של האב כמש"ש דלרב חסדא זוכה לעצמו
כו' אכן בהר"ן מבואר דאב זכיא ממילא דכיון דכל שבח נעוריה לאביה פל מה שהיא
זוכה הרי היא של אב כו'.

ובחי' הריטב"א פתב בזה ג' פירושים הא' דאע"ג דקטנה אין לה יד מעצמה פיון שאביה
שיש לו יד עליה מרשה אותה ומרקן רשותו אצלה הרי ידה פידו ואע"ג שאין לה זכייה
במזון י"ל פשאין פאן זכיית ממון כגון שקדשה בשטר או במאכילה ומשקה שנה פרוטה
כו' הב' שהיא זוכה בקדושין לאביה ואתא רבא למימר דמדברי ר' יוסי בר' יהודה שמעינו
דקטן וקטנה יש להם יד לזכות במזון לאחרים ומיירי בשאמר תחלה למקדש שכל זמן
שיתן מנה למי שיזכה בו בשבילו תתקדש בתו לו כו' (וצ"ל דהוצרך לזה משום דאל"כ
אין לה יכולת להקנות א"ע להמקדש אע"פ שיש לה יד לזכות פקושית הרא"ש הג'
דקא מדין זרוק מנה לים ותתקדש בתי לה אמינו עליה ואע"פ שלא דבר תחלה עם
המקדש פן פיון שאמר לה צאי וקבלי קדושיך סתמו כפירושו כו' וזה מוכח מדברי ר'
יוסי בר' יהודה כו'.

ובתוס' רי"ד די"ח פתב דמדאורייתא היא מקודשת פיון שהאב הרשה אותה. ועיין פנ"י
שכתב שטה אחרת בסוגיא זו והנה רש"י די"ח ע"ב פירש ואין קדושין אלו ע"י האב.

וגזרת הכתוב הוא והנה מ"ש דקדושין אלו אינו ע"י האב מוכרח בגמרא שם ודף מ"ה
דאל"כ הרי אין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות וכבר נת' זה אפילו לדעת התוס'
והרא"ש אף מ"ש דגזה"כ הוא פתב ע"ז בתוס' רי"ד ואינו נראה לי דלקמן לפינן מדר'
יוסי דאומר אדם לבתו צאי וקבלי קידושיך ומדאורייתא היא מקודשת פיון שהאב הרשה
אותה עכ"ל ועי' בפנ"י די"ח ע"ב ד"ה ואמר רב עמרם שכתב דלפרש"י יעוד לא מטעם
צאי וקבלי קידושיך כו' ולכאורה י"ל דרש"י לשיטתיה בגיטין (ס"ד ע"ב) דזכי' קטן
הנזכר שם לרב יהודה ורב חסדא הוא רק מדרבנן לבד.

אבל מדאורייתא אין לו זכי' אפילו בשדעת אחרת מקנה אותו וא"כ לפ"ז יהיה נסתר
טעם התוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן בטעם דאומר אדם לבתו צאי וקבלי קידושיך

דהוא משום דיש לה זכיני' מדאורייתא וז"א לדעת רש"י וכ"כ הריטב"א בגיטין שם וגם
הר"ן שם מסכים לפרש"י ומש"ה צ"ל דגזזה"כ הוא גבי קדושי יעוד אלא דמיינה ילפינו
ג"כ לקדושי דאומר אדם לבתו צאי וקבלי כו' דשם קדושיין חד הוא ומאחר דגזזה"כ הוא
בקדושי יעוד ה"ה בשאר קדושיין כה"ג מיהו דוקא פשהאב קיים ואמר לה צאי וקבלי
כו' משא"כ פשמת האב כו' ואפשר הגזזה"כ דילפינו קדושיין מגרושיין ונהרי גבי גרושיין
קטנה יש לה יד להתגרש אף אם נתקדשה קדושי תורה ע"י אביה פדאיתא בגיטין (דף
ס"ה א') והיינו משום דלא בעינו דעתה ומתגרשת בע"כוא"כ כמ"כ בקדושיין היכא דא"צ
דעת פגון שיש דעת אביה היינו בקדושי יעוד וכן באמ"ל צאי וכו' ואפשר גזזה"כ הוא
אף שגם דעת אביה אין פאן לגמרי רק שהרשה אותה שתתקדש מדעתה ה"ל פאילו יש
פאן דעת האב וילפינו מגרושיין כו' ועי' בפנ"י די"ט מ"ש בלשון התוס' ד"ה אומר.

קרוב לזה במ"ש דנהי דיתומה כו' אבל לדעת אביה כו' פדאשפחן כו' לענין גט כו' ע"ש
ועפ"ז י"ל דהפקיר רשותו שפירש"י דמ"ו ע"א ה"ל קדושיין דאורייתא ממש כדמשמע
פשט הסוגיא שם (דף מ"ה ע"ב) דמייירי בתרומה דאורייתא עי' ברש"י שם ד"ה ומודה
רב אכלה מדאורייתא וכ"ה בתוס' ד"ה אוקי ולרב הונא בהפקיר רשותו לפרש"י אוכלת
בתרומה כהנ"ל ויש לומר הטעם משום דזה גופא שפסקיר רשותו ומניחה שיהיה
הקדושיין לדעתה זה נקרא לדעת אביה ואף שאין זה דעת גמור דידיה מ"מ קצת נחשב
מדעתו שיהי מדעתו מפקיר רשותו להניחה שתתקדש דאם לא היה מפקיר רשותו אין
שום מקום להקדושיין וכיון דהכא גבי קדושי יעוד ג"כ אין פאן דעת גמור דהאב שיהי
מה"ט נחשבו קדושיין אלו שלא ע"י האב כנ"ל ומש"ה כתב רש"י דגזזה"כ הוא א"כ גם
בקצת דעת דהפקיר רשותו נמי ה"ל קדושיין דאורייתא לרב הונא ול"ד ליתומה דה"ל
שלא לדעת לגמרי ואע"פ שהפנ"י כתב דהפקיר רשותו הוי רק קדושיין דרבנן אין נראה
לפי פשט הגמרא שם וכ"כ בהדיא הר"ן שם וז"ל הלכך נשואין גמורין הנה ויורשה
ומיטמא לה דהא אכלה בתרומה דאיסורא דאורייתא עכ"ל וכ"כ עוד בתחלת הסוגיא וכ"כ
הריב"ש בתשו' סימן קצ"ג וז"ל ופסק רבינו חננאל פנותיה משום דרבא מפרש טעמיה
הואיל ונעשו בה מעשה יתומה בחיי האב ומשמע דלדידיה קדושי נדאי הווי פינו דאוכלת
בתרומה דהוי איסור דאורייתא עכ"ל ועי' בהר"ן פ"ק קמא דקדושיין גבי פתב לה על
הנזיר דה"ה בקטנה שאמ"ל אביה צאי וקבלי קדושיה דמתקדשת בשטר ואע"פ שהר"ן
כתב ולפי נוקפי מ"מ כ"ד פמה פוסקים ועי' במכמ"א ש"ה סי' ב' גבי גט בקטנה שיש
לה אב להאזמרים דאביה ואלא היא מ"מ אם קיבלה גיטה מדעת אביה פתב הרשב"א
דמתגרשת היא בלי ספק הובא ב"י סימן קמ"א והביא שם י"ח ועי' בב"ש סי' קמ"א
סק"ה מכ"ז יש לשמוע דבהפקיר רשותו שיש פאן קצת דעת אביה י"ל דהוי קדושיין
דאורייתא כו' דילפינו קדו' שפדעת אביה מגרושיין שא"צ דעתה.

וה"נ בקדושיין פשיש דעת אביה ע"ד הנ"ל: סימן קיז היות שיש בכאן אשה אחת שזה
ח' שנים שהיא עגונה ושפולה וגופא דעובדא הכי הוה שבעלה מסר גט פטורין לשליח
והשליח היה שליח לקבלה שהיא עשיתה אותו שליח לקבלה כדין אף מחמת שבכאן
סיביר עושים כל א' מה שילבו חפץ ולקח אותה בתקיפות ודר אתה ב' שנים בלא חנופה
וקדושיין נולד לה ממנו בת בשתי השנים שדר אתה ואת נמסר הוא למשפט ושלחו
אותו ליערקוצק וזה שמונה שנים אשר לא נשמע ממנו ואינה יודעת אם הוא חי או מת

והאשה בת כ"ה שנים וקרוב הדבר להיות הפקר אכן יורנו כ"ק איך להתנהג: זאת ועוד אחרת היות ששני בעלי בתים בני פפרים עשו שינדוף וכאשר באו בני הפפרים על ימים הנוראים הלך החתן וקינש הפלה פדת בפני פמה עדים ואבי הפלה לא הנה בשעת הקדושין והפלה בת י"א שנים ותיכף פששמע אביה אמר אבי הפלה איך אתם יכולים לקדש את בתי הפלה אף מחמת גנדל הפצרת אבי החתן נתרצה אבי הפלה ואמר אין צועקין כו' ולאחר יום פפור תיכף לקח אבי החתן את הפלה אצלו מחמת שאבי הפלה הוא איש עני והיתה אצל אבי החתן עד לאחר פסח ואחה"פ לקחה אביה אצלו ומיד שינדף אותה לאיש אחר והשיאה לאיש אחר והוא פהו וילדה ממנו שני בנים אכן למדנו רבינו איך להתנהג: ע"ד השאלה הא' עמ"ש רמ"א בהג"ה רס"א קמ"ט או שגלוי לכל וכו' ועי' ב"ש ואם לא נשאה פדין נשואין מהכ"ת לומר דבעל לשם קדושין וכדין נשואין פי' הבית מאיר ע"י חופה וד' הב"ש אינם מוכנים כלל הא קי"ל במגרש את אשתו ואח"כ בא עליה דנדאי בעל לשם קדושין משום דאין אדם עבב"ז ואע"ג דבבא על שאר אשה ל"א פן זו שהיתה אשתו תחלה שאני וכיון שפן אף שלא נשאה פדין נשואין ר"ל שלא ע"י חופה וקדושין מ"מ פיון שגלוי לכל שבא עלי' אמרי' דמקדשה ע"י ביאה אלא מ"מ הריב"ש סי' ו' חולק על סברת התוס' וס"ל דעדי יחוד דוקא בעינו ועוד י"ל פיון שלקחה ע"י תקיפות בלא רצונה א"כ אף את"ל דבא עליה לשם קדושין ה"ל מקדש אשה בע"כ דאינה מקודשת כמ"ש בטוש"ע רס"א מ"ב ואף דאפשר וקרוב לנדאי שאח"כ נתרצתה מ"מ וכי כל הבעילות בעל לשם קדושין נדאי לא בעל רק בעילות ראשונות ונהרי אז הנה בע"כ ואף את"ל דגם בביאות ראשונות הנה הבעילה מרצונה דאפשר הלכה למקנה מ"מ י"ל שלא נתרצתה כלל להתקדש לו רק נבעלה שלא ע"ד קדושין וזה דחוק דכשם שאין אעבב"ז פה באשה י"ל פן רק צ"ל שהוקרחה והנה באונס ואע"פ שהלכה למקנה הוקרחה פן דאל"כ יבעול בנדות עוי"ל דאולי הנה סובר דהגט אינו גט ומש"ה לא קידשה וזה קרוב יותר משום דאל"כ נדאי הנה מקדשה ע"י חו"ק ואפשר טעה משום עכשויו אין נוהגין לעשות ש"ק ע"כ הנה סבור דאפילו דיעבד אינו גט וא"כ ה"ל פאותה תשוב' הרא"ש שהביא הטור סס"א קמ"א והב"י הביאה ג"כ בסי' קמ"ט בכה"ג אמרינו נדאי שלא פיון עכשויו לקדשה פיון דסבור דהגט אינו גט: ע"ד שאלה הב' הנה לכאורה פיון שאח"כ נתרצה האב הוי קדושין פי' היש"ש פרק האיש מקדש פתב דבטלה דעת הרי"ף נגד המשיגים עליו אכן הב"י בש"ע סל"ז סי"א הביא דעת הרי"ף ראשונה ועי' ריב"ש סי' י"ד פתב שכ"פ בה"ג.

אף בנד"ז יש לצדד פיון שמעיקרא פששמע אמר איך כו' לקדש כו' ה"ל פמיחה ובמיחה תחלה לכ"ע לא מהני אף שנתרצה אח"כ כמ"ש בש"ע שם. אף י"ל דאין זה מחאה דאינו רק תימה שהוא מתמיה איך עשו זאת.

אבל לא אמר שרצונו לעקור הקדושין ועיין בהריב"ש סי' קצ"ג שכתב ואין לה מחאה גדולה מזו ואע"פ שלא פי' בהתראתו שאינו חפץ בקדושין כו' ע"ש מזה משמע דבנד"ז אינו מחאה מיהו לעומת זה י"ל דגם מה שנתרצה האב אח"כ אין פאן נתרצה בפירוש שאמר אין צועקין כו' אדרבה משמע דמשום שסובר שאין בידו לעקור הקדושין מש"ה בעל פרחו עונה אמן ונהרי לפי ב' הטעמים שהביא הב"ש סי' ל"ז סי"א סק"כ הטעם דמהני פשנתרצה בפ"א אי משום זכין אי משום דה"ל פאומר צאי כו' י"ל דבכאן אין שום

משמעות ע"ז ולכן כיון שענין שנתרצה אינו מפורש ע"כ ע"ז יהיה מהני הקצת מחאה שמקודם ואם משום שאח"כ עשה מעשה שלקח אבי החתן את הפלה אין זו הוראה שנתרצה אבי הפלה על הקדושין פי הרי היתה תחלה משודכת לו וי"ל שנתרצה על השודך שבתחלה אבל יהי' קדושין אחרים: סימן קיח ע"ד השאלה באשה שנשאת לנער חרש שאינו לא שומע ולא מדבר בתורה וקדושין פאורם כל ארעא ונשה עמה לערף חמשים יום ושבת חיים לנו ולכ"י ועתה היא זקוקה ליכם קטן מאד.

ובא המורה המסדר קדושין שילה ואמר שבעת חופתה צוה לאביו שהוא יתן הטבעת על ידה ויאמר הרי את מקודשת לבני וכו' ואפשר לפ"ז אין ממש בקדושין דחרש לאו בר משוי שליח הוא ועוד זאת אומרת שלא נבעלה כלל וגם אביו ואמו אומרים פן שהיה נשען על ביתו ולא יעמוד עכ"ל השואל: הנה בדין אם חרש עושה שליח לקדש הנה לכאורה מאחר שתקנו קדושין לחרש וחרשת י"ל שמתקמא תקנו לו פכל דיני קדושין בפסק שיוכל לקדש ע"י שליח ועוד דהא עיקר שליחות בקדושין ילפינו משליחות דגרופין בגמרא ר"פ האיש מקדש.

וגבי גרופין ע"כ יש שליחות לחרש לפ"ד הפוסקי' דבכתיבת הגט בעינו שליחות דוקא וכמ"ש מזה בב"ש סימן קכ"א סק"ט וז"ל ואין להביא ראיה מפאן דאין צריך שליחות דאל"כ איך כותב הסופר ע"י רמיתו הא חרש אינו יכול לעשות שליח די"ל כיון דקדושיו לאו קדושין הם א"צ פאן שליחות גמור אבל בעלמא צריכים שליחות גמור עכ"ל א"כ אפשר גם בקדושין מהני כשקדש ע"י אחר ובפרט בפניו ממש דהא שנינו פשם שכונס ברמיזה פך מוציא ברמיזה ונהרי מוציא ע"י שליחות בענין הפתיחה והחתימה א"כ כמ"כ כונס פן וצ"ע במתניתן פ"ב דגיטין (דכ"ג ע"א) הפל פשרים להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן מי נימא דבגט של חרש יכול החרש להיות שליח להביא את הגט דלא משמע פן מלשון המשנה אלא שאין החרש שליח כלל בשום גט.

וענין בש"ע סימן קמ"א סעיף ל"א ועוד דהא גבי קדושי קטנה פשאמה ואחיה מקבלים קדושיה נחלקו הפוסקים ר"פ בית שמאי דאהא דתנו התם איזהו קטנה שצריכה למאן כל שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה איכא דס"ל דהשיאוה דוקא והקשו ע"ז מהא דתנו דארוסות צריכי מיאון ותירץ הרמב"ן דכל הני דאמרין דצריכי מיאון מייירי פשקבלה היא קדושיה אבל ע"י אמה ואחיה לא תקנו לה אלא נשואין וכתב הטעם משום שאין שליחות לקטנה כו' ונהביאו ג"כ הרשב"א שם וסיים וצריך תלמוד וכ"כ הנ"י שם אמתניתן איזהו קטנה שצריכה למאן הובאו ב"י רס"י קנ"ה, וע"ש בב"ש רס"י הנ"ל מ"ש בשם מהרש"ל שדקדק פן מהסמ"ג בה' מיאון אבל ביש"ש פסק להיפוך וכמ"ש לקמן והריטב"א חלק על זה בחידושו ר"פ הנ"ל וס"ל דאף שאמה או אחיה מקבלים הקדושין מתקדשת פאילו קיבלה בעצמה וכ"נ דעת רש"י בגיטין פ"ק התקבל דס"ה ע"א ד"ה וכן גידן שכתב ומתקדשת בקדושי אמה או אחיה לדעתה או בקבלת עצמה אם תומה היא עכ"ל מדכ' או בקבלת עצמה משמע ברישא מייירי שאין היא עצמה מקבלת אלא אמה או אחיה ולכאורה גבי גט דמוציא ברמיזה אפשר לומר אף נתינת הגט ג"כ ע"י רמיזה כמו בפסק שאומר כתבו ותנו פך החרש רומז על כתבו ותנו דאל"כ אמאי לא השמיענו במשנה וגמרא גבי חרש שצריך שיתן הגט בעצמו דוקא ולא סגי בכתבו ותנו ע"י רמיזה

והנה גבי נתינה בעינין שליחות לכ"ע וא"כ אם נאמר דבחרש מהני ענין תנו ג"כ ע"י רמיזה ע"כ יש לו שליחות לענין הגט א"כ כמ"כ לענין קדושין תקינו קדושין לקטנה אף ע"י שליחות רק דצ"ל אמה ואחיה כמ"כ ה"כא פשאביו קידש לו וכ"ש פשמקדש בפניו תחת החופה דדומה למ"ש בש"ע סימן ל"ז ס"ז או יעמוד אצלה פשתקבלן דה"ל פאלו קבלן בעצמו וכה"ג איתא בתשו' הרשב"א ססי' אלה ר"ז שהיה הבעל במעמד כו' שזה פאלו קבלו מיד הבעל כו' ע"ש ועיין מזה בב"י בהל' גיטין ססי' קמ"א ובהרמ"א ובב"ש רסי' ה"ל והנה הב"ש רס"י קנ"ה כ' אף אחר שנעשה פיתומה בחיי האב לא גרע מיהא פח האב מפח אמה ואחיה עכ"ל ועי' עוד בב"ש ססי' מ"ג סק"ה ויש להעיר ממ"ש בגמ' פ"ק דכתובות (דף י"ג ע"א) לענין קטן דניחא ליה במה דעביד אפנהו ועי' בתשובות מהרי"ט חאה"ע סי' מ"א לענין קטן שקידש לו אביו שי"א דהוי קדושין משום זכיה שזכין לקטן ואע"ג שהרבה לחלוק ע"ז בראיות היינו בקטן דלא תקינו ליה רבנן נשואין אבל גבי חרש דתקינו לי רבנן נשואין י"ל פינו דניחא ליה במאי דעביד אביו ועשאו ג"כ שליח לקדש לו י"ל מהני הקדושין אע"ג שי"ל דוקא קטן אית ליה זכיה ר"ל שזכין לקטן מדאורייתא משום דאתי לכלל שליחות בב"מ פא"נ (דף ע"ב א') אבל עכומ"ז לית לי זכיה משום דלא אתי לכלל שליחות וא"כ חרש דג"כ לא אתי לכלל שליחות י"ל לית ליה זכיה אף הרמב"ם פ"ד מהל' זכיה דין ז פתב שהמזכה לשוטה ע"י פן דעת זכה והמגיד הביא ראיה לזה מהגמ' וכ"פ בש"ע סימן רמ"ג סט"ז וע"ש בטור סעיף כ"ב.

עכ"פ לרש"י והריטב"א י"ל כמו בקטנה מהני קדושי אחיה ואמה ה"נ בחרש ע"י אביו בפניו והנה בספר חנון ישועות ביבמות ר"פ ב"ש חלק ג"כ על סברת הרמב"ן וס"ל פדעת הריטב"א וכן פסק ביש"ש שם רסי' א' וגם הרמב"ן עצמו פתב פן רק להעמיד תשו' הרי"ף וסייג שצריף תלמוד א"כ יש לתפוס לכאורה דיש שליחות לחרש לענין קדושין בפרט ע"י אביו דמ"ש מקטנה וכן בב"מ פ"ק איזהו נשף (דף ע"א ב') מצינו שיש, שליחות לחומרא לענין רבית אף לפ"ד הרמב"ן דאין שליחות לקטנה לענין קדושין מ"מ בנשואין עם הקדושין מהני אף שאמה ואחיה שהם שלוחים מקבלין הקדושין כמש"ש בהד"א כמ"כ ה"כא פינו הקדושין הנה תחת החופה ומברכין ברפת ארוסין וברפת נשואין שהקדושין והנשואין הם יחד ואביו קידש ברצונו בפניו ע"פ צווי המורה המסדר נדאי חשיב קדושין ונשואין אף אם אין שליחות לחרש דמ"ש מקטנה וגם שמתחלה אחז החרש עצמו הטבעת קדושין ע"ד ליתן להמתקדשת ועפ"י צווי המורה לקח אביו ממנו ונתן לה: קיצור.

שלקאורה י"ל דיש שליחות לחרש בקדושין פשאביו קידש לו בפניו ממש וכמו בגרושין פותב הסופר ע"י רמיזתו ולפ"ז י"ל שגם נותנין הגט ע"י רמיזתו גם יש להעיר מהא דניחא ליה במה דעביד אפנהו ועם דעתו ג"כ וכשהיו נשואין עם הקדושין כמו בחופה שלנו נראה נדאי דמהני אף שהקדושין היו על ידי אביו: ב ועוד מטעם אחר דאף אם היינו אומרים דאין שליחות לחרש עכ"ז יש להכריח בנדון זה דהוי קדושין גמורים כמו שאגיד בס"ד.

דהנה זה שהחרש ה"ל תחת החופה עם אשתו ועמד לקדש את אשתו בפני קיבוץ אנשים כפנהוג במזמוטי חתן וכלה עדיף טובא יותר מדין רמיזה דחרש. וכ"ש וק"ו מדין קפיצה

דְּהֵנָּה בְּתִשְׁבִּי הָרֶשֶׁבֶת א הוּבָא ב"י באה"ע רס"י צ"ו פֶּתַח לַעֲנִין שְׁבֻעַת אֶלְמִנָּה שְׁנֵי שְׁבֻעַת
וְלֹא שְׁנֵי אַחַר רְמִיזוּתוֹ אֶלֶּא הֶרְפַּנְת הָרֶאֱשׁ דְּהֶרְפַּנְת הָרֶאֱשׁ פְּדָבוּר כּו' ע"ש הָרִי ס"ל
דְּהֶרְפַּנְת הָרֶאֱשׁ עֲדִיף מְרִמִּינָה.

ואע"ג דְּרְמִינָה פֶּרֶשׁ"י ג"כ בְּיָדוֹ וּבְרֵאשׁוֹ מ"מ עכ"פ בְּאַצְבָּעוֹתָיו הָרִי רְמִינָה וּכְמ"ש הַטּוֹר
וְהַסְמ"ע סְסִי רל"ה סְעִיף י"ז וְכֵאֵן ס"ל לְהֶרְשֵׁבֶת א דְּלֹא סְמִינָן עַל רְמִינָה כ"א עַל הֶרְפַּנְת
הָרֶאֱשׁ דְּעֲדִיף מְרִמִּינָה וְה"ל פְּדָבוּר וְהֵנָּה בְּגִמְרָא פ"ק דְּחֻלְיִין (דָּף י"ג ע"א) מְסַקִּינָן
דְּמַעֲשָׂה דְּחַשׁ"ו עֲדִיף טוּבָא גַם מְדָבוּר דְּחַשׁ"ו יֵשׁ לְהוֹן מַעֲשָׂה נְאֻפִי מְדָאוּרִינָתָא וְאִין לְהֵם
מְחַשְׁבָּה (דְּהֵינָנו דְּבוּר אֶפְיָלוֹ מְדָרְבָּנָן מְחַשְׁבָּה נִיכְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו מְדָאוּרִינָתָא אִין לוֹ
מְדָרְבָּנָן יֵשׁ לוֹ וְכ' הַתּוֹס' שָׁם דְּרִשׁ"י פ"י דְּמַעֲשָׂה עִם הַדְּבוּר חֲשִׁיב מַעֲשָׂה וּמְחַשְׁבָּה גְרִידָא
הֵינָנו דְּבוּר בְּלֹא מַעֲשָׂה וּמְחַשְׁבָּתוֹ נִיכְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו הֵינָנו מַעֲשָׂה בְּלֹא דְבוּר וְאִין לְשׁוֹן
הַש"ס מְשַׁמַּע פְּדָבְרֵי דְיֵשׁ לְהוֹן מַעֲשָׂה מְשַׁמַּע מַעֲשָׂה גְרִידָא אע"פ שְׁלֹא אָמְרוּ כְּלוּם כּו'
וְנִרְאָה לְפָרֶשׁ כּו' מַעֲשָׂה גְמוּר כְּגוֹן הֵהִיא דְּאֵלוֹן וְרִמּוֹן דְּפִשְׁיטָא דְּהֵם חוֹקְקִים לְצוּרָה בֵּית
קָבוּל כּו' חֲשׁוּב מַעֲשָׂה גְמוּר כּו' מְחַשְׁבָּתוֹ נִיכְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו כְּמוֹ עוֹלָה דְּהֵנָּה קִינָמָא
בְּדָרוּם וְאַתִּינָה בְּצָפוֹן פְּדֻלְקָמָן כּו' ע"ש וּבְחִידוּשֵׁי הָרֶשֶׁבֶת א מְסִיק כְּהַתּוֹס' וְעֵינָן בְּלַח"מ
פ"א מֵהַל' פְּסוּלֵי הַמְּקוֹדְשִׁין דִּין ו' דְּהַרְמַב"ם מְשַׁמַּע ג"כ ס"ל כְּהַתּוֹס' וְגַם פֶּתַח דְּלִרְשׁ"י
יֵשׁ ג"כ חוּמְרָא דְּאֵם אָמַר הַקָּטָן בְּפִי כּו' ע"ש.

וּבְגִדוֹן זֶה נִרְאָה לְכ"ע ה"ל מַעֲשָׂה גְמוּר דְּלֹא מִיבְעִינָא לְהַתּוֹס' דָּא"צ פְּלָל דְּיָבוּר כ"א
מַעֲשָׂה גְמוּר שְׁלֹא יִהְיֶה בּוֹ סְפִק שְׁמָא לֹא נִתְפַּנֵּין לְזֶה הֵינָנו לְאַפּוּקִי כְּמוֹ עוֹלָה דְּהֵנָּה קִינָמָא
בְּדָרוּם וְאַתִּינָה בְּצָפוֹן שְׁאִינוֹ חֲשִׁיב מַעֲשָׂה גְמוּר מְשׁוּם שְׁאֵנִי יְכוּלִּלְתָלוֹת מְשׁוּם דְּמִקּוּם
הוּא דְּלֹא אִתְרַמֵּי לִיהֵ לִפ"ז הָכָא מֵה שְׁהֵלָה מִבֵּיתוֹ לְעַמּוּד עִם אֲשֶׁתּוֹ תַּחַת הַחֻפָּה וּמִסְתַּמָּא
לְבַשׁ בְּגָדֵי חֲתָן הַכֹּל כְּפִי הוּג וְעַמּוּד תַּחַת הַחֻפָּה וְשָׂאָר עֲנִינִים פְּדָרָה פֶּה"א וְדָאִי חֲשִׁיב
מַעֲשָׂה גְמוּר וְא"א לְתָלוֹת דְּהֵנָּה צָרִיף לִילָף לְמִקּוּם הַנְּ"ל בְּעֻלְמָא.

וְהָאֵרִיכּוֹת בְּנָה לְמוֹתָר אֶלֶּא אֶפְיָלוֹ לְפֶרֶשׁ"י דְּבַעֲי מַעֲשָׂה עִם דְּבוּר וְכֵאֵן לִיכָא רַק מַעֲשָׂה
מ"מ נִרְאָה בְּנ"ד דְּאִיכָא מַעֲשָׂה גְמוּר וְטוֹב חֲשִׁיב מַעֲשָׂה אִף בְּלֹא דְבוּר וּמְנָא אֶמִינָא לֵה
מְשַׁנָּה שְׁלִיקָה שְׁנִינָנו פ"ח דְּטִהְרוֹת מְשַׁנָּה ו' גּוֹזֵל שְׁנַפְל לְגַת כּו' חֲשִׁיב עָלָיו חֲרַשׁ שׁוֹטָה
וְקָטָן טִהוּר אִם הֵעֲלָהוּ טְמֵא שְׁיֵשׁ לְהוֹן מַעֲשָׂה וְאִין לְהֵם מְחַשְׁבָּה וְע"ש בְּר"ש מֵה שְׁפֶתַב
וְל"ד לְהֵעֲלָהוּ חַשׁ"ו דְּכַב"ת דְּמַכְשִׁירִין כּו' יַעו"ש וּבְהָרָא"ש שָׁם.

וְצ"ל דְּמִינֵי שְׁהֵעֲלוּהוּ וּנְתַנּוּ לְגוֹי וְהוּבָאוּ בְּתוּי"ט וּמְדָבְרֵי הַרְמַב"ם ספ"ג מֵהַל' טוּמְאָת
אוֹכְלִין לֹא מְשַׁמַּע פְּדָבְרֵיהֶם וְעֵינָן בְּתוֹס' חֲדָשִׁים מְמוּהַרְש"ח. וְהָרִי חֲרַשׁ אִין יְכוּל לְדַבֵּר
וְאִין בּוֹ רַק מַעֲשָׂה לְבַד אֶפ"ה יֵשׁ לוֹ מַעֲשָׂה וְא"כ ה"נ דְּכּוֹנְתָה וְאִף לְפִי ר"ש וְהָרָא"ש
מַעֲשָׂה דְּהָכָא עֲדִיפָא אִף מְשַׁם כְּשִׁנְתָנוּ לְגוֹי דְּהָא הָכָא אַחַר הַקְּדוּשִׁין וְהַחֻפָּה דָּר עִם
אֲשֶׁתּוֹ פְּדָרָה אִישׁ וְאֲשֶׁתּוֹ א"כ פְּשִׁיטָא דְּעֲדִיף מְפָל הַמַּעֲשִׂים הַנְּ"ל וְהֵנָּה מַעֲשָׂה גְמוּר
מְדָאוּרִינָתָא א"כ עֲדִיף טוּבָא לְאִין עֲרָף מְרִמִּינָה.

שְׁהָרִי הֶרְפַּנְת הָרֶאֱשׁ עֲדִיף מְרִמִּינָה וְהֵינָנו רַק מְשׁוּם דְּהָרִי פְּדָבוּר וּמַעֲשָׂה גְמוּר עֲדִיף טוּבָא
מְדָבוּר וְכ"ש מֵהֶרְפַּנְת הָרֶאֱשׁ וְכ"ש מְרִמִּינָה וְאִין לּוֹמַר דֵּה"ל מַעֲשָׂה שְׁלֹא נְגַמַר פִּינּוֹן שְׁלֹא
נִתְּן הַקְּדוּשִׁין בְּיָדוֹ לֵה י"ל פִּינּוֹן אִם אָמַר לֵה טְלִי קִידוּשִׁיךָ מַעַג"ק הָרִי קְדוּשִׁין פְּדֻלְקָמָן

א"כ כּאן המעשה שׁלו עדיף מדבור טלי קידושה ונתינת אביו לא יאה אלא כּטלי מע"ג קרקע וכדלקמן: קיצור.

עוד טעם שאין צריך כּאן משום שליחות כי אם שיש כּאן מעשה גמור ממנו על הקדושין וחש"ו יש להן מעשה העדיף מרמיזה: ג מיהו ודאי מע"ג דיש לו מעשה מדאורייתא עכ"ז גבי קדושין נראה דאין קדושין מדאורייתא: הטעם ע"פ מ"ש התוס' שם בחולין (דף י"ג ע"א) דכיון דקטן יש לו מעשה כו' לענין גט נמי יועיל כו' ע"ש ומאחר דלענין גט באמת לא מהני מדאורייתא א"כ כמ"כ לענין קדושין ג"כ וה"ה לחרש וענין מזה בספר בית מאיר ססי' קכ"א אבל עכ"פ לענין קדושי חרש דרבנן יש כּאן מהחירש מעשה גמור המועיל מדאורייתא בשא"ד יותר מרמיזה כנ"ל ולכן חשיב קדושין ונשואין גמורין מד"ס כּל קדושי חרש: ועוד דלא גרע מנתן לה בשתיקה כשעסוקים באותו ענין דמשנה שלימה שנינו פ"ד דמעשר שני מ"ז הנה מדבר עם האשה על עסקי גיטה וקדושיה ונתן לה גיטה וקדושיה ולא פירש רבי יוסי אומר דיו והכי קי"ל פ"ק דקדושין (ד"ו ע"א) והכא שעמדו שניהם תחת החופה במזמטי חתן וכלה עדיף מהנה מדבר עם האשה כו'.

ואם משום דהכא גם נתינה ליכא כי אביו נתן פיון שכתב נתבאר דכאן חשיב מעשה א"כ לא גרע מדין אמר לה טלי קידושיך מע"ג קרקע דלפ"ד רוב הפוסקים חשיב קדושין ענין תשובת מהריב"ל ח"ב סי' ל"ג ואע"פ שיש חולקים העיקר כהאומרים דהוי קדושין א"כ אף את"ל דאין שליחות לחרש בקדושין ואין אביו נעשה לו שליח פיון שהחרש עשה מעשה לקדשה והטבעת הנה תחלה בידו ועמד עמה תחת החופה לקדשה אלא שאח"כ צנה המסדר שאביו יקח מידו הטבעת ויתן לה ויאמר הרי את מקודשת לבני כו' א"כ אף אם נתפס שאין אביו נעשה שולחו פשיטא דלא גרע מטלי קידושיך מע"ג קרקע וחשיב קדושין וענין במעילה פירק השליח דכ"א סע"א ובתוספות ד"ה נתנו במ"ש לכן נראה דהכא מייירי כו' ע"ש וגבי קדושין טלי מע"ג קרקע מהני יש לזמות להדין דהתם דאע"ג דחש"ו אין נעשי' שולחים מהני שם יעו"ש וה"נ כּאן פיון שניתן לה הטבעת בפניו מהני מפל הלין נלע"ד פשוט שזקוקה גמורה היא עד שתחלוץ ואף אם מהיבם קטן.

דמשום עיגון אין להקל: קיצור. ועוד דלא גרע מדין טלי קידושיך מע"ג קרקע שלפ"ד רוב הפוסקים חשיב קדושין: ד וכ"ז כתבתי אף גם לפי תשובת רומע"ל אמנם לפי מה שכתב לי מזה בשם צורב אחד מלמד שהבעל אינו חרש גמור כ"א שומע גם בלשון עלגים דבר אף לא כּל אדם ויודע להשיב בלעג לשונו.

ומעשה הקדושין כּף הנה כל היום קודם החופה למדו את הבעל לומר בעצמו הרי את מקודשת וכאשר שמע הרב דפה שאינו מדבר בלשון בני אדם צנה הרב שיקח אביו מידי הבעל את הטבעת ואמר הרי את מקודשת לבני ובהבעל שמע והבין כל הענין כאשר הוא פקח עכ"ל א"כ לדבריו ה"ל קדושין גמורים דאורייתא שהרי הפר"ח בסי' קכ"א ס"ק י"ו וז"ל ומסתברא נמי דאף שאינו שומע כשמדברים עמו בקול רם זולת ע"י מין חצוצרות וכיוצא דלא מקרי חרש עכ"ל גם החלוץ כתב שהוא בשנת הי"ב ולא קטן ממש.

אף גם לפמ"ש הרב המןפלג מוהר"ר אברהם הפהן נ"י ג"כ פשוט לפע"ד שצריכה חליצה בלי שום ספק: קיצור. אם שומע פשמידיברים עמו ע"י חצוצרות לא מיקרי חרש וא"כ הקא אינו חרש פלל: סימן קיט תוכן השאלה בענין שעשו מרמה וקראו נערה א' לבית על טיניא ושם קידשוה במרמה.

והעד הוא מפורסם לרשע וגם חתם א"ע על עדות הקדושין בשקר שהוא נקרא אברהם מרדכי וחתם א"ע אברהם ישעיה. ומעשה הקדושין הוא ממש פאשר יקום איש על רעהו לסבב עליה קדושין שלא מדעתה ורצונה אם מקבלין עדות על אברהם מרדכי הנ"ל לפוסלו מעדות אף שלא בפניו פי לקבל בפניו אי אפשר ותוכן התשובה דלקבל פוסול עדים שלא בפניהם ה"ל פלונגתא דרבנותא אכן בנד"ז יש טעמים להכריע פדעת הפוסקים דמהני הקבלה שלא בפניו: פ"ב דכתובות (דף י"ט ע"ב) ת"ר שנים חתומים עהש"ט ומתו ובאו שנים כו': הריב"ש ס"י רס"ו בד"ה עוד יש טעם אחר לבטל הקדושין הנזכרים והוא דהעדים יכולים להעיד על פוסול עדים לפסול ולבטל עדותן ע"י פוסול הגוף אפילו שלא בפניהם כמ"ש הרמב"ן שפירש פסולי עדות היו מחמת קנרבה דאי משחקי בקוביא כפרש"י י"ל לא הנה אמרינו תרי ותרי ניהו דאטו לא מצי למיפסלינהו בגזלנותא כו' משמע דכשהן חיים דומיא דמתו דהיינו שלא בפניהם מצי למיפסלינהו עכ"ל וכ"מ בתוספות שם ד"ה ואם לא שאומרים שעדיין הם פסולים דא"כ אמאי אין נאמנין וקאי על מתו הרי אף שאינן לפניהם נאמנין לפוסלן וכ"ש חיים דומיא דמתים דהיינו שאינן לפניהם כמ"ש הרמב"ן דזהו כש"כ ועיין בשט"מ דף י"ט סע"ב ד"ה ובאו שנים מן השוק וכן מבואר בש"ע ח"מ סי' מ"ו סל"ז אבל אם העדים עדיין חיים כו' וכן הכריע הש"ך שם ס"ק ק"ב וגם היש חולקים ומכשירים השטר והוא הרא"ש פ"ב דכתובות שם סי' י"ג שחלק על השטר הוא מטעם אחר הביאו הסמ"ע וכ"מ עוד בש"ך ס"י ל"ח בד"ה כתב הריב"ש סי' רס"ו וע"ש ס"ל גבי הזמה שלא בפניהם אין העדים נפסלים ובמעידין עליהם שהם גזלנים נפסלים ועי' באו"ת סי' ל"ח דף פ"ד עמוד שני ד"ה נדע נראה מספיק להש"ך וכן בסי' מ"ו סל"ז באורים סי' קי"ז וע"ש בנתי"מ וכ"מ בתשו' מהרי"ט חאה"ע ס"י ל"ז דלפסול העדים נאמנין שלא בפניהם ומש"ש דספיקא הויא י"ל לענין הזמה שלא בפניהם ובתשובת נ"ב חאה"ע סי' ע"ב גבי ובענין היתר החמישי הביא מ"ש הב"י באה"ע סי' מ"ב בד"ה מצאתי כתוב שאחד קידש בפסולי עדות אם לא נתקבלה עדות פסולם בפניהם עדות הפסולים בטלה (ר"ל עדות הפוסלים אותם היא בטלה) ומי שהורה להתירה אם לא ידע שלא נתקבל עדות פוסולם בפניהם ראוי לנדותו וכו' עכ"ל.

ובכנה"ג שם אות קע"ח הביא הרבה פוסקים דס"ל פן והרבה שחולקים ע"ז וס"ל פהריב"ש מהרלנ"ח בתשו' סי' קל"א מבואר דחולק על הריב"ש גבי הזמה ולא פשמעידים לפסול אותן בגזלנותא ע"ש דף רכ"ט ע"ג וע"ד שחלק בין לפסול עה"ח על השטר יש מקום לומר פהריב"ש דא"צ בפניהם משא"כ בעדות שנתקבלה בע"פ בב"ד י"ל שלפסול העדים צריך שיעידו בפניהם וכ"כ בנתי"מ סי' מ"ו סל"ז ס"ק כ"ב בשם מהרלב"ח דאין העדים נפסלים שלא.

בפניהם ושכ"כ הש"ף שם ס"ק ק"ב לפ"ד ה"רא"ש גם התנאים סימן ל"ח קודם ד"ה ודע דאף פתב ומהרלב"ח באמת תמה אף לענין גזל למה יקבלו העדות שלא בפניהם עכ"ל ומדברי מהריב"ל ח"ד סי' ב' נראה דס"ל דדין זה הוי ספיקא דדינא ועיין בהג"א פ"ב דכתובות בסי' ט"ו פסק ראב"ה כו' וריב"א הוכיח כו' דהכחשה לא הוי חוב העדים פלל כו' ועיין מזה בתשו' מיימוני דשייכי להל' עדות סי' ו' א"כ לפ"ז לפוסלן בגזלנותא דהוי חוב העדים י"ל דלא מהני להריב"א וגם קשה אראב"ה דא"כ אמאי הנה רק הכחשה דמשמע דין תרי ותרי הרי הם פוסלין אותן וצ"ל משום מ"מ גבי הזמה שלא בפניהם עיקר עדותן על הממון.

משא"כ פשפוסלין את העדות בגזלנותא עיקר עדותן על העדים נפסל השטר לגמרי אבל גבי הזמה שלא בפניהם הוי רק פתרי ותרי וכ"מ בהרמב"ם פי"ח מהל' עדות ודלא כהנתי"מ סי' מ"ו ס"ק כ"ב דכתב בהזמה שלא בפניהם לכ"ע בטל השטר דלא עיין בתשו' מהרלב"ח סי' קל"א ותשו' מהרי"ט דלעיל ועיין בתשו' רמ"א סי' י"ב במ"ש דהא אמרינן פ"ב דכתובות שנים התומים על השטר כו' ה"נ אע"ג דלא נפסלו בהעדאת עדים אלו עליהם שלא בפניהם כו' זהו נגד התוס' והרמב"ן פנ"ל וכדעת הפוסקים החולקים עליהם.

ועיין ב"י בח"מ סי' ל"ד מחנודש ג' ותשו' מ"ב סי' נ"א: ובנד"ז עי' בכנה"ג באה"ע סי' מ"ב בהגב"י אות קע"ט אם הנה מוחזק ומפורסם לרשע א"צ לקבלת עדות שמפני חזקתו פוסלים אותו הר"ם אלבילה בתשו' כ"י וכ"כ הרמ"א בתשו' סי' י"ב עכ"ל והנה הרמ"א שם נסתייע ע"ז מפסקי מהרא"י סי' רכ"ד אם הוא מן הריקים הפוחזים כו' וגם לא גרע מהא דכל שאינו במקרא ובמשנה ובד"ר ארץ עכת"ד ועיין בש"ע אה"ע סי' י"ז ס"ו בהג"ה.

עוד העיר הרמ"א שם מהא דסוקלין על החזקות ויש להעיר ג"כ מהא דהחזוק מסור ג"פ ומהא דעבירות מחזקות פ"ט דסנהדרין (דפ"א ע"ב). הרי ע"י שהחזוק רשע מכניסין אותו לכיפה מכ"ש לענין לפוסלו לעדות מכ"ש לעדות אשה אפילו לעיולי בקל יותר לפוסלו עיין טור ח"מ סי' ל"ד ובתשו' מהרמ"ל סי' פ"א.

מכ"ש שפאן בכתיתתו על העדות חתם א"ע שקר בשמו שנקרא אברהם מרדכי וחתם א"ע אברהם ישע"י דכיון ששיקר איך נסמוך על עדותו הגם שהשקר אינו בגוף העדות מ"מ שקר הוא והר"ן בתשו' סי' מ"ז לא הקיל רק משום שהיה אומר שישנה שמו ובב"י ח"מ סי' כ"ח סי"ח בד"ה מצאתי אבל בדבר ברור שאין בו חשש א"כ לפ"ז גם כאן י"ל פינון שמפורסם לרשע ה"ל פדבר ברור ולכן מקבלים עדות להציל המתקדשת ע"י שיפסול מעדות אף שלא בפניו וע"ש בכנה"ג בהגהב"י אות נ"ד עדים שנתקדשה פלונית לפלוני דבר ברור מיקרי עכ"ל לפ"ז כש"כ פהנ"ל וע"ש בכנה"ג אות נ"ב ועוד בב"י שם סעיף ד' דהא מדרבנן היא כו' (ועיין בהרד"ך בית כ"ב חדר ב' ס"ל ג"כ דמדרבנן הוא) והם אמרו דהיא דאיכא אונס מקבלין כו' ע"ש וא"כ כש"כ פשהענין מפורסם פו.

וכ"נ מדברי מהרא"י בפסקיו סי' קע"ה שהביא הרמ"א בד"מ שם סק"ט שמקילינן בדבר היכא דאיכא צד וטעם ובסי' ק"י בב"י ססע"י ט"ו וכתב בעה"ת בשער י"ד ח"א אם גזל אביו כו' דקיי"ל פרבנן כו' דבגזילה מקבלין עדים שלא בפני בע"ד עכ"ל וכ"פ בש"ע סי' שס"א ס"ז וא"כ ה"נ מעשיו של עד זה ה"ל כמו גזילה פאשר יקום איש על רעהו

ורצחו לסבב עליה קדושין שלא מדעתה ורצונה ע"כ י"ל מקבלין עדות עליו לפוסלו אף שלא בפניו: סימן ככ נידון קדושין שקידש אחד בפני שני עדים קרובים זה לזה היינו אב ובנו וגם היא מיד ששמעה שאומר לשון קדושין השליכתם לפניו ונתנה עליו בקולה איש רע ובליעל כו' כמו שמבואר לקמן בסמוך: הנה גם לדברי המקדש אין שום חשש קדושין משני טעמים האחד מטעם שזרקה תומ"י וצווחה והנה לדבריו ביקשה היא ממנו מקודם להלוות לה איזה מטבע פסף ונתן לה רבע פסף ואמר לה בשעת נתינה דנא זאלשט צנא מיר מקודש ווערין והיא תיקף פשמעה זה השליכה מידה בכעס לארץ ואמרה דנא פאדלעץ דעם אנדער מאל זאלשט דאש ניט טאן וועשט אבייזין סוף האבן האב איך אויף גיהייבין דעם רבע כ' און בין אונעק גיגאנגען עכ"ל והנה הגם ששמעתי ממע"ל שמה שביקשה להלוות הנה זמן רב קודם.

מ"מ פיון תיקף ששמעה לשון קדושין זרקה המטבע למאי ניהוש לה היינו הא דת"ר בקדושין (ח' ע"ב) התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו כו' אינה מקודשת ומשמע התם דאפילו זרקתו בשתיקה אינה מקודשת כמש"ש סברה איבדקה כו' ואילו אמרה בפ' איני רוצה לא שייך לומר כן וכ"מ בכל הפוסקים ובפרט בב"ש ס' ל' ס"ק י"ב בשם הב"ח ע"ש והב"ח שבב"ש ששהמיר שם בזרקה בתוך חצירה היינו חצירה דנא דנא משא"כ בנ"ד החצר של אביה (והקדושין נדאי אינם שייכים לאביה דמסתמא נדאי פבר בגרה) ומיהו בספר המקנה שם כתב דה"ה אם זרקתו למקום שיכולה לשומר פיון דמתקדשת בכה"ג כמ"ש בסימן ל' ס"ה י"ל דה"נ מקודשת וע"ש בסעיף ה' דאפילו בחצר שאינה של שניהם מקודשת פשיכולה לשומר א"כ לכאורה אין הזריקה מצד עצמה מועלת בנ"ד דאולי היתה יכולה לשומר מיהו בתשו' מיי' דשייכי להל' אישות רסי' א' מבואר דעכ"פ בחצר שאינה של שניהם אין לחוש בזריקה יעו"ש (וסהמ"ק הביאו ומירוצו צ"ע דהא יכולה לשומר מהני נמי בחצר שאינה של שניהם פנ"ל).

וגם המעיין בב"ח ס' מ"ב ס"ב יראה דלא כ' דינו רק דהו"א לחוש כן ולא החליט זה פלל וכ"מ ממש"ש אה"פ והמעיין כו'. אף בנ"ד שאמרה בפ' דנא פאדלעץ כו' נדאי אין כאן חשש פלל וזהו פנדון שנשאל הרא"ש בתשוב' הובאה בטור רסי' מ"ב שהשיב שאין כאן בית מיוחד פלל והב"ח שם הקשה מאי קמ"ל הטור דפשיטא ופשיטא הוא וע"ז תירץ דאפילו האשה עומדת בחצירה כו' ומה שיש מקום עיון בפרייתא הנ"ל עמדו בזה האחרונים דהנה פשיטא דבריי' משמע שהציע דבריו ואמר לה התקדשי לי במנה ואח"כ נטלתו וזרקתו כו' וא"כ מאי מהני הזריקה הא קיי"ל דבקדושין לא אמרינן תכ"ד כד"ד א"כ אמאי לא נחוש פיון שננטלה מדעתה שמה בתחלה גתרצית ואח"כ חזרה בה כו' ולמה פשיטא ליה להש"ס פיון דשדיתניהו קמ"ל לא הווי קדושין וסהמ"ק תי' דהכא שאני דמוכחא מילתא דלא קיבלה בתחלה לשם קדושין אלא לזריקה וצ"ע עכ"ל ואע"פ שהניח בצ"ע נ"ל שתי' זה עיקר וראיה לדבר בתוס' ב"ק דע"ג ב' ד"ה ונמלה דלמאי דהוי ס"ל דר' יוסי ס"ל תכ"ד לאו כד"ד עכ"ז לענין לפרש דבריו מהני תכ"ד והכא הוי כמפרש וגם מוכח כן דלזה נתפוננה ואף שבתוס' שם ד"ה תרי מבואר דלמסקנא דבתוך כד"ד גדול אין מועיל אפי' לפרש ובתכ"ד קטן דנאמן לפרש י"ל משום דיכול גם לחזור וא"כ בקדושין דתכ"ד קטן נמי לאו כד"ד י"ל דאינונאמן גם לפרש דבריו וכ"מ בש"ע ס' ל"ז ס"ט"ז בהג"ה והוא בב"י בשם המרדכי וא"כ הדרה קושיא לדוקתה אמאי לא נחוש שמה

בתחלה פשוט לתה נתרצתה כו' אמנם הב"ח רס"י ל"ח כתב דלהרמב"ם נאמן תכ"ד לפרש דבריו ובאמת מוכרח הוא ברמב"ם פט"ו מהל' מעשה הקרבנות כמ"ש במ"א מיהו א"כ ק' לפ"ד התוס' וש"ע סי' ל"ז סט"ז הנ"ל דאינו נאמן פלל לפרש וכ"כ הט"ז שם ס"ק י"ט לכן לכאורה י"ל כמ"ש הב"י רס"י ל"ח פיון דדברים אחרים הם בלי הפסק עדיף מתכ"ד ומהני אפילו בקדושין והיגו דמהני לומר שלכן נתפנון מתחלה ואין פאן חזרה פלל וגם לא פירוש כ"א שלזה נתפנון מתחלה ובספר המקנה סי' ל"ח סעי' ב' הביא ראיה לזה מרי"ו שבב"ש סי' ל"א סקי"ג והב"ח הקשה אהב"י דא"כ במגדף נמי נימא הכי ולק"מ דהתם חזרה הוא ולא מהני מה שדברים אחרים מאחר שמ"מ חזרה הוא וחזרה לא מהני אבל בקדושין פיון דדברים אחרים הם נראה לעין שפן הנה פונונתו בתחלה ואין פאן חזרה אלא שלכן נתפנון מתחלה והשתא א"ש פרייתא דנטלתו וזרקתו כו' דעדיף מתכ"ד פי הנטילה והזריקה הם בלי הפסק א"כ נ' לכל שנטלתו ע"ד לזרק והיגו כמ"ש סה"מ ק' דמוכתא מילתא כו' פנ"ל לכן אין חוששין שפא הנה חזרה ויש ראיה לזה והוא מה שהעיר המל"מ פט"ו מהל' מעשה הקרבנות מהסוגיא פ"ט דב"ב דקמ"ח ע"ב שכ"מ שחילק מכל נכסיו אם פחלק כו' אם פנמלך כו' וכתב המגיד פ"ח מהל' זכייה דין כ"א בשם רש"י אם פחלק שאינו שותק בין דבור לדבור אם פנמלך ראשונה אמר זו לפלוני וחשב פמעט ואמר זו לפלוני כו' וכ"כ הנ"י שם אם פחלק שאינו מפסיק בדבורו כו' אם פנמלך פלומר דנראה מדבורו דבשעה שצינה לתת לראשון לא הנה בדעתו לצוות עוד פלוס אלא שפנמלך כו' וכ"כ הטור ח"מ סי' ר"ן סעיף י"ז אם לא הפסיק בין אחד לחבירו כו' הרי מזה מבואר דשייך הבנה שאנו מבינין אם מתחלה נתפנון לכה לחלק לכולם או לא אלא נמלך.

והיגו אם לא הפסיק בדבורו נראה שלכן נתפנון מתחלה וא"כ ה"נ דכותה שפיון שנטלתו וזרקתו בלי שום הפסק פלל בין הנטילה לזריקה אנו סומכין לומר דלכה נתפנונה מתחלה והנה המל"מ פט"ו מהל' מעה"ק שם מפרש סוגיא זו דאפילו תוף פדי דבור חשוב נמלך פל ששהה בין זה לזה אמנם בהג"א בב"ב שם כתב וז"ל פ' אם שהה בין אחד לאחד יותר מפדי דבור רק שלא יהא נראה פממתין וחושב מה לעשות במותר קנו פולן עכ"ל ולכאורה זה קאי ארישא דכה"ג הני פחלק אע"ג דשהה מאחר שאינו פממתין וחושב וקצת משמע פן בפ' רשב"ם שלא התנה גבי אם פחלק שאינו שותק ומפסיק בנתיים כו' פמו שהתנו הה"מ והנ"י והטור וצ"ע והנה לא מיבעיא לפי המל"מ זהו ראיה גמורה לכאן דאפי' לגבי תכ"ד יש חילוק אם נראה שלכן נתפנון מתחלה או לא.

אף אפי' לפי הג"א מא"ז מ"מ ג"כ מוכן משם דיש הפרש בין שפרא שלכה נתפנון מתחלה או לא ומינה ג"כ לנד"ז אפילו תכ"ד הגם שתכ"ד לאו כד"ד היגו בחזרה אבל פל שפרא שלכן נתפנון מתחלה מהני ואפילו התוס' דב"ק י"ל דלא פליגי רק פשיש הפסק בינתיים רק דאע"פ שההפסק מועט תכ"ד דשאילת תלמיד לרב אבל פל שהוא בלי הפסק פלל ונראה מפש שלכן נתפנון מתחלה גם הם מודים ע"ז.

ועי' בתשובת ח"צ סי' קט"ו ג"כ כתב בשוב הברייתא הנ"ל דנטלתו וזרקתו וז"ל היגו בזרקתו תוף פדי דבור ואף דאמרינן בב"ב פ"ג תכ"ד פדבור דמי בר מקדושין היגו לאחר שפכר נגמרו הקדושין בודאי פגון שאמרה הן או שאמרה לו בוא וקדשני ונתן לה

קדושיה אינה יכולה לחזור אפילו תכ"ד אבל בלא אמרה ולא מידי אלא הוא אמר ונתן לה קדושיה והיא נטלתו וזרקתו להם או בפניו מעולם לא נתרצית בקדושין כלל פיון שזרקתו ונדקא שזרקתו תיכף תכ"ד עכ"ל ודבריו קרובים לדברי הט"ז סי' ל"ז ס"ק י"ט שחילק ג"כ בין אם סיגים דבורו תחלה אלא שלאח"כ בא לפרש דבזה לא מהני אפילו תכ"ד וכ"ש אם בא לסתור דבריו הראשונים דלא מהני ובין אם בדבורו הראשון אין פאן סיגים עדיין ע"כ מהני אם הסיום הוא תוף פדי דבור ע"ש ועי' בב"ש סי' ל"ז סעי' כ"א ס"ק מ"ד.

ולכאורה יש נפקותא בין פ"ה הח"צ ובין מ"ש לעיל דלהח"צ משמע אף שהיה הפסד מועט בין הנטילה לזריקה רק שהיה הפסד מועט מאד עד שהזריקה היה תוף פדי דבור לנטילה מהני אמנם לפמ"ש בשם הב"י סי' ל"ח ורבינו ירוחם שבב"ש סי' ל"א ס"ק י"ג י"ל דלא מהני אא"כ לא היה שום הפסד כלל בין הנטילה להזריקה שאז נראה בעליל שנטלתו רק פדי לזרוק ובתשובת אבי הש"ך בסוף ספר גבורות אנשים משמע ס"ל כשתוף כ"ד לנטילה זרקתו סיג ועיין בתשובת מהר"ם לופלין ססי' קל"ט ג"כ מענגן זה.

וצ"ע: וישנן הרא"ש בתשו' פלל ל"ה סי' יו"ד וזרקתו לאלתר מידה כו' ולשון הריב"ש סי' ק"ע ומיד ששמע האב דבורו נער בגדיו כו' וכן לשון התשב"ץ ח"א סי' כ"ג וכששמע ראובן הדבר הזה מיד השליף הטבעת ובגדון דידן פיון שתיכף ששמעה שמזכיר לשון קדושין זרקה הרבע פסוף מידה משמע שהיה בלי שום הפסד בינתיים ודאי אין לחוש כלל באפילו אמר תחלה דבריו ונטלתו וזרקתו מיד אין פאן חשש פנ"ל.

מכ"ש שגם הוא אומר שלא אמר דבריו רק בשעת נתינה והיא תיכף השליכה כו' דא"כ בכה"ג י"ל שאין שייף כלל הקנשיא הנ"ל שפקדושין לא אמרינן תכ"ד דבור דמי שזה אינו שייף אא"כ נטלתו אחר ששמעה לשון קדושין.

משא"כ כשלא אמר לה רק בשעת נתינה א"כ הוצרכה לגמור הקבלה פדי לזרוק ולהראות שאינה חפוצה בשום אופן בהקדושין. ובהריב"ש סי' ק"ע סד"ה עוד יש טעם אחר משמע קצת שמפרש הברייתא דנטלתו וזרקתו בכה"ג שהרי כו' ועוד שאפילו אמר לה בשעת נתינה כו' והיא לקחה אותה בידה והשליכתו לפניו לארץ כו' דגרסינן בפ"ק ת"ר כו' עכ"ל ויש להסתפק בדשדוף תחלה ואח"כ אמר התקדשי כו' ונטלתו וזרקתו כו' אי חיישינן לקדושין או לא ואין להוכיח להחמיר ממ"ש בתשובת מיימוני לאסור משום דשמעו העדים דאיהי אמרה לו מעיקרא פלוני בוא וקדשני דלא דמי כלל דזה עדיף טובא משדוף.

וע"ש שגם הוא אמר בשעת קדושין פלונית ביקשה ממני לקדשה וכו' אעשה ושתקה. דכל זה עדיף טובא משדוף אלא דשם אוסר מהר"מ אפילו לא נטלתו כלל רק שזרקו לתוף חיקה כו' ותומ"י נענעה בגדיה מיהו פאן א"צ לחקירה זו אף ששמעתי שהמקדש אומר שהיה פעין שדוף מ"מ הרי שמעתי ג"כ שהיא מכחשת בזה וא"כ פיון דליכא עדים דשדוף אין פאן בית מיוחד וכדמשמע מתשובת מיי"ה הנ"ל דשמעו העדים כו' כ"ש שקרוב שגם המקדש אינו אומר שהיתה מרוצה ממש להתקדש לו ושדוף לא נקרא אא"כ נתרצית כו' מיהו אף אם אמר שנתרצית אין פאן בית מיוחד אם אין עדים ע"ז זאת היא טענה א' מספקת שאין ממש בהקדושין אף גם לדבריו שאומר שאמר לה בשעת נתינה

התקדשי כו' הטענה השנית הוא שהרי קדש בפני אב ובנו שהם פסולי עדות דאורייתא ונזמנם להעיד שהרי אמר להם איך דארף אייך כו' וגם עכ"פ העידו בב"ד וקיי"ל שאם נמצא בין העדים קרוב או פסול עדותן בטלה ופי' בטילה היינו שאינן אפילו כעד א' פשר ואינו זוקק אפילו לשבועה כמ"ש בחידושי הריטב"א פ"ק דמכות בשם הגאונים וכ"כ בתשובת הרשב"א שהביא הב"י בח"מ ססי' ל"ו סעי' ה' אין משביעין כו' דנדאי בטלה לגמרי כו'.

ומ"ש התוס' פ"ק דמכות שם שבדיני ממונות אפי' בשנים שנמצא א' מהן קרוב או פסול השני אינו בטל לגמרי דמחייב שבועה פי' הריטב"א שם דהיינו לר' יוסי אבל לרע"ק ורבי דגמרי דיני ממונות מד"נ מה התם בד"נ עדות היחיד בטלה לגמרי אף בדיני ממונות בטילה לגמרי ואינו קם אפילו לשבועה עכ"ל וכ"כ בכנה"ג בהגהת הטור בח"מ סי' ל"ו אות א' ובתשובת מהר"מ פאדוה סי' ל"ז ש'לכן אפילו למ"ד המקדש בעד א' חוששין לקדושי אין לחוש בכה"ג ומ"ש הב"ש סימן מ"ב סק"ח שלשטת הרא"ש שבטור ח"מ סי' ל"ו אע"ג דנתפוננו לשם עדות והעידו כבר כו' אבל פאן בעת הקדושים עדיין לא נתבטלו עדותן א"כ הקדושים היו קדושים פשרים עכ"ל.

לפע"ד אינו מוכן דהא כתב הסמ"ע סי' ל"ו ס"ק ז' וסי' מ"ה ס"ק ל"ד דשוב אין תיקון אפילו יחזרו ויעידו הפשרים לבדן בב"ד אחר והט"ז שם רסי' ל"ו הביא ראיה לזה מהמשנה פ"ק דמכות וא"כ הרי אין פאן שום עדות על הקדושים וגם פיסולן התחיל בשעת הראיה מעת שנתפוננו להעיד ונגמר פשהעידו בב"ד א"כ איך היו פשרים בשעת הקדושים ואם משום דאז בשעת הקדושים עדיין לא נגמר פיסולן עד שהעידו בב"ד מ"מ לאחר שהעידו בב"ד אפשר לומר שהעדו פסולה משעת ראיה וכ"מ בתוס' פ"ק דמכות (ד"ו) סד"ה אמר רבא במ"ש ואם פן עדותן התחיל מראיה שלהם וכו' ע"ש הרי אע"ג דבב"ד אינן מעידים בבת אחת עכ"ז אזלינן בתר שעת ראיה העדות שראו בבת אחת.

ועיין מזה ג"כ בב"י בח"מ סי' ל"ו ססע"י א' דאפי' לפ"ד הרא"ש הדין פן וכן התוס' במכות שם ד"ה שמואל אומר קיימי בשטת הרא"ש ע"ש גבי לכן נראה לר"י כו' ואפילו איבע לאחר פדי דבור וכמו דהתם אזלינן בתר שעת ראיה להחשיבם פת עדות אחת פך י"ל דכשהעידו בב"ד חשבינן להו עדות פסולה משעת ראיה פינו דאז ג"כ נתפוננו להעיד ועוד ראיה נגד דעת הב"ש מגוף דברי התוס' ה"ל ד"ה שמואל אומר שכתבו קשה האיה מצינו ידינו ורגלינו פשנותנין גט שיש במעמד קרובים כו' ותירצו לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי לא אמרו דעדותן בטילה אלא דוקא באותן שמעידים בב"ד אבל בשביל ראיה לחוד לא עכ"ל מבואר דלא מצאו טעם לקיים הגיטין רק משום שלא יבואו הקרובים להעיד בב"ד וכ"כ עוד בפ"ק יש גוחלין (דף קי"ג ע"א) סד"ה אבל בליה אלא פשהעידו אח"כ בב"ד דאלת"ה אין לה גט כו' או קדושים כו' עד שיעידו בב"ד עכ"ל ע"ש משמע דעכ"פ אילו באו הקרובים והעידו בב"ד היו הקדושים בטלים וזה הפך דברי הב"ש שכתב דלהרא"ש וכ"ד התוס' אע"ג דהעידו בב"ד הוי קדושים פשרים פינו שבשעת הקדושים עדיין לא נתבטלו עדותן ומהתוס' ה"ל מורה בהדיא להפך א"ו צ"ל דאע"ג שהתוס' והרא"ש ס"ל דאין העדות פסולה ע"י צירוף קרוב או פסול עד דאיכא תרתי לריעותא שנתפוננו להעיד ושהעידו בב"ד מ"מ עכ"פ בדאיכא הנה תר"ל בטלה עדותן

מעיקרא ומש"ה לא מצאו טעם לקנינים הקדושין והגיטין רק משום שהקרוכים לא יבואו להעיד בב"ד שוב מצאתי בספר שער משפט על ש"ע ח"מ בסי' ל"ו סק"ד שהאריך ג"כ להוכיח דגם לשטת התוס' והרא"ש הצירוף הוא משעת ראיה אלא שהקפידה התורה שהקרוכ יתא מקינים הדבר בב"ד.

ולכן אפילו העיד הפסול בב"ד שלא בפני העדים הפשרים כלל בטלה כל העדות הפשרים ג"כ שראו יחד עם הפסול כו' דאלת"ה א"כ פשיעידו הפשרים שנית בב"ד לבדם בלי הפסולין יתפטר עדותן כו' דה"ל תחלתו וסופו בכשרות כו' ע"ש אלא דמ"מ ס"ל שטעם פיסולן דה"ל תחלתו בכשרות וסופו בפסלות.

ודבריו אלה אינן מתקבלים דמאחר דעיקר הוא מה שנתפרסם יחד בשעת ראיה א"כ איך יקרא זה תחלתו בכשרות. הא אדרבה אפי' להתוס' ורא"ש זהו עיקר הפיסול וכמש"ש בעצמו דלא משוינו פלוגתא רחוקה בין התוס' והרא"ש להרמב"ם וכיון דלדעת הרמב"ם וסיעתו בכיון להעיד לחוד תליא הפיסול אף שלא העיד כלל בב"ד נתבטל כל העדות א"כ נהי דלשטת הרא"ש תרתי בעינו כיון לראות כדי להעיד וכא לב"ד והעיד מ"מ עכ"פ הא דכיון לראות גורם מחצה הפיסול עכ"פ או יותר שהרי העלה בעצמו דלא איכפת לן אף שבשעת עדותו לא נצטרף כלל עם העדים הפשרים א"כ עכצ"ל דהעיקר מעשה הפיסול הוא מה שפינו להעיד בשעת ראיה שאז נצטרפו יחד ונהי דעכ"ז אם לא העיד בב"ד לא נפסלו הפשרים ע"י הראי' לבדה עכ"ז אחר שהעיד בב"ד ונגמרו ב' תנאי הפיסול אז עכצ"ל דע"ז נחשב ג"כ תחלתו בפיסול ואדרבה קרוב לומר שזהו עיקר מעשה הפיסול גם להתוס' והרא"ש אלא דתולה ג"כ בתנאי שיעיד ג"כ בב"ד ואם לא נתקיים התנאי ב' בהפיסול שלא העיד בב"ד אז גם מעשה הפיסול מה שפינו לראות כדי להעיד אין בו כדי לפסול אבל כל שנתקיים התנאי והעיד בב"ד אז י"ל שנתקיים מעשה הפיסול מעיקרא משעה שפינו לראות כדי להעיד כו' מאחר דזהו לבד המצטרף להיות נחשב פת עדות אחת ותו דאפילו להב"ש דלהרא"ש ה"ל מקדש בעד א' מ"מ פינו דלהרבה פוסקים בח"מ סי' ל"ו הנ"ל גרע מעד א' פנ"ל וכ"פ הש"ך שם סק"ח א"כ אין לחוש כלל לקדושין דהא רוב הפוסקים ס"ל דהמקדש בעד א' אין חוששין לקדושין ונהי דאנן חוששין להחמיר לדעת הסמ"ג די להחמיר במקדש בעד א' משא"כ בנ"ד שלפ"ד הרבה פוסקים לא חשיב כלל אפי' מקדש בעד א' כ"ש שגם לדעת הרא"ש י"ל באמת ג"כ פן וכן מצאתי בספר עצי ארזים סי' מ"ב ס"ק י"א שהשיג על דברי הב"ש הנ"ל בפ"א דעת הרא"ש ולכאורה יש לעיין דתנן פ"ט דסנהדרין (דף פ"א ע"ב) ההורג נפש שלא בעדים מכניסין אותו לכיפה וכתב הר"ן שם שזהו הל"מ ומוקי לה בגמרא בעדות מיוחדת כו' ויש לעיין איך הוא אם היו ג' עדים ונמצא אחד מהן קרוב או פסול דלכאורה מאחר דעדות אמת הוא רק דגזה"כ הוא דמה שנים כו' א"כ י"ל דג"כ הוי בכלל דין הנ"ל ועי' רש"י שם סד"ה בעדות מיוחדת אבל ע"פ עד אחד כו' משמע הא פדון הנ"ל שיש שני עדים פשרים אף שנתפרף עמקם עוד עד ג' פסול מכניסין אותו לכיפה וא"כ פינו דבד"נ סמכינו ע"ז איך המקדש אשה בעדות פנה לא יחושו לקדושין ולכאורה מזה ראיה לרפני שפירא שבהגהת סמ"ק בסי' קפ"ב שפי' מהרמ"פ בתשו' סימן ל"ז דס"ל כו' ע"ש אף יש להשיב דאף את"ל דשם מכניסין אותו לכיפה עי"ז אין ללמוד מזה לקדושין להאומרים דאפילו לשבועה אין מחייבין עי"ז ועכצ"ל הטעם שם גבי כיפה כמ"ש

הַרְמַב"ם פ"ד מְהַלְכוֹת רוּצָח ה"ט וְשֵׁהוּא מְשׁוּם גְּנֹדֵל הַרְעָה דְשִׁפְיָכוֹת דְּמִים שְׂאֵנִי ע"ש
בְּאַרְיָכוֹת וְעוֹד י"ל דְּגַם שָׁם לֹא מְכַנְיָסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה עי"ז דְּהָא בְּגִמְרָא שָׁם אוֹקְמָה רַק
בְּעֵדוֹת מְיֻחָדוֹת אוֹ דְּאַתְכַחֵשׁ בְּבִדְיָקוֹת דְּעֵדוֹת זֶה פְּשִׁירָה בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת כְּדֵאִיתָא פ"ק
דְּמִפּוֹת (דָּף ו' ע"ב) וּבְסִנְהֶדְרִין (ד"ל סע"ב) וְכִינּוּן דְּבִד"מ פְּשִׁירָה לְכֵן מְכַנְיָסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה
מְשׁוּם גְּנֹדֵל הָעוֹן דְּשִׁפְיָכוֹת דְּמִים מִשָּׂא"כ גְּבִי נִמְצָא אֶחָד מֵהֵן קֵא"פ דְּפִסּוּלָה אֶפִּילוּ בְּד"מ
י"ל דְּאִין מְכַנְיָסִין לְכִיפָה ע"י עֵדוֹת זֶה אֲמַנָּם לר' יוֹסִי דְּס"ל דְּבִד"מ תְּתַקְיָם הָעֵדוֹת
בְּשִׂאָר י"ל וְדֵאִי דְּמְכַנְיָסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה ע"י שְׁנֵי עֵדוֹת פְּשִׁירִים הֵגַם שְׁהַשְׁלִישִׁי קָרוֹב אוֹ
פְּסוּל וְהָא דְּלֹא אוֹקְמוּהָ פֶּן בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף פ"א ע"ב) י"ל דְּלֹא רְצוּ לְהַעֲמִיד הַמְשָׁנָה
בְּפְלוּגְמָא דְּרַבִּי ור' יוֹסִי וְכָל זֶה הוּא אֶפִּילוּ לְדַבְרֵי הַמְקַדָּשׁ עֲצָמוּ וְכ"ש לְדַבְרֵי הָעֵדִים אָב
וּבְנוּ שְׁהַמְקַדָּשׁ תְּלָה הַקְדוּשִׁין בְּהֵם ה"ה ר' מְרֻדְכִי וּבְנוּ ר' יִצְחָק פְּמִבְּנֹאָר בְּגַב"ע שְׂאָמַר
שְׂקָרָא אוֹתָם כו' וְהִנֵּה הֵם אוֹמְרִים שְׁמַתְחִלָּה נָתַן לָהּ מְטַבְעָא פְּסָף הַנְּ"ל וְאַחַר הִנְתִּינָהּ
תִּיכְף אָמַר לָהּ דְּנָא זְאֻלְשֵׁט צְנָא מִיר מְקַנְדָּשׁ וּוְעֵרִין וְתִיכְף פְּשִׁשְׁמַעָה זְרָקָה בְּכַעַס וְאַמְרָה
דְּנָא פִּאדְלַעֲזִי דְּנָא אַחְבַּרְעֵשׁ קִיסְלַעַר וְכו' כְּנֹז' לְעֵיל בְּדַבְרֵי הַמְקַדָּשׁ וּלְדַבְרֵיהֶם שְׂאֲמִירְתוּ
הִנֵּה אַחַר הִנְתִּינָהּ הִנֵּה א"כ אֶפִּי' לֹא הִיָּתָה זֹרְקָת הַמְטַבְעָא וְלֹא הִיָּתָה אוֹמְרַת מְאוּמָה קִי"ל
שְׁתִּיקָה דְּלֹאֲחַר מִתֵּן מְעוֹת לָאוּ פְּלוּם הוּא וְאַפִּילוּ תכ"ד לְמַתֵּן מְעוֹת לָאוּ פְּלוּם הוּא כְּמ"ש
בְּד"מ סִימָן כ"ח וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזֶה בְּתִשׁוּבָה אַחַת אִף שְׂיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְחַוֵּמָא מְשׁוּם שְׂלֵא נָתַן
לָהּ בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן רַק בְּסֵתָם וְיֵשׁ דִּיעוֹת בְּזֶה בְּאַחְרוּנִים מ"מ בְּקְדוּשִׁי עַד אֶחָד אִין לְהַחְמִיר
בְּזֶה וְכ"ש דְּבַנ"ד זְרָקָה תוּמ"י הַקְדוּשִׁין וְדִין זֶה דּוּמָה מְמַשׁ לְתִשׁוּבַת רִיב"ש סִי' ק"ע
שְׂפַתְבָּ שָׁם שְׂאִין מְמַשְׁבְּהַקְדוּשִׁין וְאַמְנָם עֲנִין הַהִיָּתָר דְּזִרְקָתוֹ הִיָּינוּ דְּזִקָּא בְּזִרְקָה תכ"ד
לְסוּף דַּבְרֵי הַמְקַדָּשׁ כְּמ"ש בְּתִשׁוּ' אָבִי הַש"ף סוּף סְפָר גְּבוּרַת אֲנָשִׁים.

וְהִיָּתָר דְּשְׁתִּיקָה לְאַחַר מ"מ הִיָּינוּ עכ"פ פְּשִׂאֲמִירְתוֹ הִנֵּה אַחַר סִילּוּק יָדוֹ מִהַמְטַבְעָא אִף
בְּנ"ד שְׂאָמַר הַמְקַדָּשׁ וְהָעֵדִים תִּיכְף פְּשִׁשְׁמַעָה זְרָקָה מְשִׁמַּע דְּהִיָּינוּ תכ"ד וּמְצִינוּ בְּהַרִיב"ש
סִי' ק"ע שְׁהִתִּיר מְטַעַם שְׁנִיעַר בְּגִדְיוֹ תִיכְף כו' מְשִׁמַּע דְּסַמְיָה דְּתִיכְף הִיָּינוּ תכ"ד וְיֵשׁ
לְהַסְתַּפֵּק מְאִימְתִי מוֹנִין הַתכ"ד אִם מְתִיבַת מְקַנְדָּשׁ שְׂאָמַר הַמְקַדָּשׁ אוֹ מְגַמַר דַּבְרֵיו
דְּהִיָּינוּ תִיבַת וּוְעֵרִין דְּלִכְאוּרָה גַם אִם לֹא אָמַר תִּיבַת וּוְעֵרִין הִנֵּה מְסַפִּיק הַלְשׁוֹן עַל קְדוּשִׁין
א"כ אִף שְׁלִיפּוּי הַלְשׁוֹן וְלִבְיָאוּר הָעֲנָנִין צְרִיף הִנֵּה לּוֹמַר תִּיבַת וּוְעֵרִין י"ל דְּמוֹנִין הַתכ"ד
מְקַנְדָּשׁ וְנִרְאָה דְּמוֹנִין מְגַמַר דַּבְרֵיו מְמַשׁ: דְּכִינּוּן שְׁתִּיבַת וּוְעֵרִין צְרִיף הִנֵּה לּוֹמַר לִיפּוּי
הַלְשׁוֹן וּבִיָּאוּר הָעֲנָנִין הַכֹּל דִּיבּוּר א' הוּא וְהִכִּי מְשִׁמַּע בְּשִׁבּוּעוֹת (דָּף ל"ב ע"א) תכ"ד שְׁל
חֲבִירוֹ וּפְרַש"י פְּשִׁגְמַר זֶה כו' וְהִתָּם נְמִי תִיבּוֹת ל"ך עֲדו"ת אִינָן מְעַפְבִּין דְּכְשִׂאֲמַר שְׁבּוּעָה
שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין הָיִי כְּפִירָה וְמָה שְׁפִיָּים לָהּ עֵדוֹת הִיָּינוּ בִּיָּאוּר הָעֲנָנִין וְאַעֲפ"כ מְשִׁמַּע
דְּמוֹנִין הַתכ"ד אַחַר לָהּ עֵדוֹת.

וְעִי' מִפּוֹת (ד"ו ע"א) וְעִי' רַמְבַּ"ם ספ"ב מֵהַל' שְׁבּוּעוֹת. דְּגַם לְהַרְאָב"ד שָׁם הִדִּין דְּנ"ד
אֲמַת פִּינּוֹן דְּמִלְשָׁף שְׂיִיכִי אֶהְדְּדִי הַדִּיבּוּרִים וְהַכֹּל גְּמַר דִּיבּוּר א' וְעוֹד רֵאִי מ"ש הַתּוֹס'
בְּכַתְּנּוּבוֹת (דָּף ל"ג ע"א) ד"ה וְנִתְרִי בְּהוּ תכ"ד דְּכ"ז שְׁעִסּוּקִי בְּאוֹתוֹ דְּבָר חֲשִׁיב הַכֹּל
תכ"ד.

וְא"כ כ"ש בְּנ"ד. וּבְעֲנָנִין שְׁתִּיקָה דְּלֹאֲחַר מ"מ פְּתַב מֵהֵרִי"ט חֵאָה"ע סִי' ל"ח וְנִרְאָה
שְׂאֲפָשֵׁר לְתַרְזֵן דַּבְרֵיו וְלוֹמַר שְׁהַאֲמִירָה הִיָּתָה בֵּין נְתִיבָתוֹ לְנִטְיִלְתָּה שְׁעֵדִינּוּ הָיִי שְׁנִיָּהֶם

אָדוּקִים בּוֹ כּוֹ' לֹא מְקַרֵי שְׁתִּיקָה דְלֹאֲחֵר מ"מ כּוֹ' וּבְכַף אֵין דְּבָרֵי הָעֵדִים מְכַחֲשִׁים זֶה זֶה כּוֹ' יַעוֹ"ש א"כ אָף אָנוּ נֹאמֵר כְּדֵי לְתַרְץ דְּבָרֵי הַמְקַדָּשׁ (שְׁאָמַר לְפָנָי הַב"ד שְׁאָמַר לֵה בְשַׁעַת נְתִינָה) עִם הָעֵדִים (שְׁאָמְרוּ בַב"ד שְׁאָחֵר הַנְּתִינָה אָמַר לֵה) שְׁהֶאֱמִירָה הִיָּה בֵּין נְתִינָתוֹ לְנְטִילָתָה כּוֹ' מִיְהוּ ז"א פִּינָן דְּבַגְב"ע מְבֹנָאָר שְׁהָעֵדִים אָמְרוּ וְתִיכְף אַחֵר הַנְּתִינָה כְּבִירוֹר דְּוָקָא אָמַר זֹא לִשְׁט כּוֹ' א"כ אֵין לְבָדוֹת חֲשָׁשׁוֹת מְלַבִּינוּ כְּדֵי לְתַרְץ דְּבָרֵי הַמְקַדָּשׁ.

מָה גַם שְׁשִׁמְעֵתִי מִמַּעַ"ל שְׁדְּבָרֵי הַמְקַדָּשׁ שְׁנֹז' בְּשַׁעַת נְתִינָה לֹא נִכְתַּב בְּדִקְדוּק שְׁגָם הוּא אָמַר אַחֵר נְתִינָה וְא"כ ה"ל שְׁתִּיקָה לְאַחֵר מ"מ וְכ"ש שְׁאֵין פֶּאן שְׁתִּיקָה אֲלֵא זְרִיקָה וְצִוּוּחָה רַבָּה. וְאָף שְׁהָעֵדִים הֵם קְרוּבִים וְאֵין לְהֶאֱמִינָם.

מ"מ מֵאַחֵר] שְׁתַּלְהָה הַקְדוּשִׁין בְּהֵם א"כ מִפִּיָּהֶם אָנוּ חַיִּים וְלָכֵן מֵאַחֵר שְׁלִדְבָרֵיהֶם אֵין שׁוּם מְמַשׁ בְּהַקְדוּשִׁין לְמֵאֵי נְחוּשׁ לֵה. וְעִי' בְּטוֹר אַה"ע ס' מ"ו בְּשֵׁם הַרְמ"ה כְּגוֹן אוֹתָם שְׁתַּלְהָה בְּהֵם הַקְדוּשִׁין כּוֹ' וְמַה"ט אֵין לְחוּשׁ שְׁמָא הֵיוּ עוֹד עֵדִים אַחֲרֵים שְׁהָרֵי הַמְקַדָּשׁ תַּלְהָה רַק כְּאֵלוֹ גַם לֹא הִיָּה שׁוּם קוֹל שְׁהָיוּ עֵדוֹת אַחֲרֵים גַם אֵין לְחוּשׁ מְשׁוּם דִּי"א דְלֵא מְבַטְלִינָן קָלָא דְבַנ"ד לֹא הִיָּה קָלָא שְׁהַקוֹל צ"ל שְׁנִתְקַדְּשָׁה בְּפָנָי שְׁנִימָם עַכ"פ וְבַנ"ד הִיָּה הַקוֹל שְׁנִתְקַדְּשָׁה בְּפָנָי אָב וּבְנוֹ גַם הוּא קוֹל וְשׁוּבְרוֹ עִמּוֹ כַּמ"ש בְּתַשׁוּבַת הָרֵא"ש פְּלָל ל"ה ס' י' הוּבָא בַב"י ס' מ"ו וְדוּמָה לַמ"ש הָרִיב"ש ס' ק"ע וְעִי' בַּמ"ב ס' י"ו וְפ"ח מְפָל הֵלִין נִרְאָה פְּשׁוּט שְׁאֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ פְּלָל בְּקְדוּשִׁין אֵלוֹ וְהִיא פְּנוּיָה גְמוּרָה וּמִתְרַת לְכָל אָדָם: סִימָן קַכָּא זֶה דְּבַר הַשְּׁאֲלָה ע"פ גַּב"ע מַב"ד הַבָּאִים עַה"ח ח"מ בְּמוֹתָב תַּלְתָּא כְּפִדָּא הוּיָנָא כָּא אֵלִינוּ מוּה' יְקוּתִיאַל וְיִצְעַק צְעָקָה גְדוּלָה עַל הַנְּעֻשָׁה לוֹ מְנַעַר שְׁמוֹ יַעֲקֹב עָרִיץ וְפָרִיץ בְּן בְּלִיעַל נְעוּז פְּנִים אָבִי הַנְּעַר וְזִקְנֵוֹ הַמִּירוֹ דַּת מְפָכָר וְהוּא גַם הוּא נָקַל לוֹ לְהַמִּיר וְזֶה הַנְּעַר קִידָשׁ אֶת בַּת ר' יְקוּתִיאַל הַנְּ"ל בְּחִתִּיקָה מֵאַטְעָרִי' שֶׁל חֲצִי מְשִׁי וְהַקְדוּשִׁין הִיָּה שְׁלֵא מְדַעַת וְרִצּוֹן בַּתוֹ וְחֻקְרָנוּ אַחֵר עֵדִים וּבָא לְפָנֵינוּ זְקַן אֶחָד וְשְׁמוֹ ר' מְנַחֵם נְחוּם וְהִגִּיד לְפָנֵינוּ זֹאת הֵייתִי בְּחֻדָר שְׁבַחְצָר וְאַשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר הָרֵי אֶת מְקוֹדְשָׁת לִי בְּזֶה אֵט מִיט דְּעַם זִי"ד וְיִצְעַק נְכָדִי לֵאמֹר קִידָשׁ יַעֲקֹב אֶת רַבְּקָה קוֹל דְּבָרִים אֵלוֹ שְׁמַעֲתִי וּמְאוּמָה לֹא רֵאִיתִי וְלִי בַת וְשְׁמָה ג"כ רַבְּקָה וְיִאֲחֻזְנִי רַעְדָּה כִּי דְמִיתִי שְׁקִידָשׁ אֶת בַּתִּי כִּי מַעוֹלָם לֹא שְׁמַעֲתִי עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין עִם מוּה' יְקוּתִיאַל הַנְּ"ל אוֹ עִם בַּתוֹ וְאַרְוִין הַחוּצָה וְהִנֵּה אֵין אִישׁ כִּי גַם הַנְּעַר יַעֲקֹב הַנְּ"ל וְהַמֵּאֲטְעָרִי' מְנַחֵם עַל הַשְּׁלַחֵן שְׁבַחְצָר וְאַשְׁת ר' יְקוּתִיאַל לְשַׁמַּע אֲנֹזָן דְּאַבָּה נְפֻשָׁה בְּשַׁמְעָה כְּבִירוֹר כִּי אֶת בַּתָּה קִידָשׁ הַנְּעַר הַנְּ"ל וְלִהְיוֹתָה בְּהוּלָה מְאוּד נִתְחַל לְהַפּוֹת אֶת בַּתָּה וְתֹאמַר מָה זֹאת עֲשִׂיתְּ וְתַעֲזֵן הַבְּתוּלָה וְתֹאמַר אֲמִי מְדוּעַ תְּכַנֵּי מָה עֲשִׂיתְּ רַע כִּי לֹא הִבִּינָה לְשׁוֹן הַקְדוּשִׁין וְלֹא הִרְגִישָׁה פְּלָל לְעַנְזֵן קְדוּשִׁין וְלֹא רֵאֲתָה שׁוּם עַד בְּעוֹלָם.

זֶה יוֹצֵא וְזֶה בָּא נְכָדוֹ שֶׁל הַזְּקַן ר' נְחוּם הַנְּ"ל הַבְּחֹר שְׁמוֹ אַבְרָהָם וּמְפָכָר יֵצֵא עָלָיו חֲשָׁד בְּדַבַּר עָרְוָה שְׁלֵא בְּעֵדִים וְאָמַר לְפָנֵינוּ הַח"מ הַבְּתוּלוֹת יִשְׁבּוּ בְּחֻדָר וְעֲסוּקוֹת בְּמִלְאֲכָתָן אָמַר אֵלֵי הַנְּעַר יַעֲקֹב זֶה בְּלִט הַפְּנִס נָא לְהַחְדָר שְׁבַחְצָר וּמֵאַחֲוִרֵי הַפּוֹתָל תְּפִיט וְתִרְאָה אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה לְהַבְּתוּלוֹת וְנִכְנַסְתִּי לְהַחְדָר וְלֹא יִדְעֵתִי מָה בְּדַעַתוֹ לְעֲשׂוֹת וְאַבִּיט מֵאַחֲוִרֵי הַפּוֹתָל וְהִנֵּה הַנְּעַר יַעֲקֹב אוֹחֻז בְּיָדוֹ חִתִּיכַת מֵאַטְעָרִי' וְיִגַּשׁ אֶל הַבְּתוּלוֹת וְיֹאמַר אֲלֵיהֶם הַמַּעֲטָרִי' זֹאת יְאוֹת לְכֶם עַל לְתַפְּנֹר פִּסִּים הַנְּקָרָא קַעֲסִינְקַעס וְכֹאֲשֶׁר לְקַחָה הַבְּתוּלָה רַבְּקָה בַת ר' יְקוּתִיאַל הַנְּ"ל אֶת הַמֵּאֲטְעָרִי' בְּיָדָה וְיִצְעַק הַנְּעַר יַעֲקֹב הָרֵי אֶת מְקוֹדְשָׁת

לי בזה אט מיט דעם זייד ויכשמעני ואנעק בקול גדול קידש יעקב את רבקה והיה פהרימי קולי וינס הנער יעקב החוצה: הנה בהגב"ע לא נזכר אם פששמעה הבתולה מאמר הנער יעקב הרי את מקודשת לי השליכה המאטעריי מייד או לא דאם מייד השליכתו פשוט שאין פאן שום חשש קדושין וכמ"ש בתשובת הרא"ש שבטור סי' מ"ב ובתשובת מהר"מ שבמיי' המובא בב"י שם דע"כ לא הקמיר שם מהר"מ אלא משום שנתרצית תחלה להתקדש לו כו' ע"ש משא"כ בנ"ד כנז' בהגב"ע שלא נשמע אפי' משידוכים כלל ביניהם א"כ פשיטא דבהשליכה מייד דלא הוה קדושין פדאיתא בקדושין (ד"ח ע"ב) נטלתו וזרקתו כו' ע"ש ואף גם בדינו של מהר"מ צ"ע לכאורה דהתם בפרייתא הנ"ל איתא התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו כו' ופשיט ל' זה מורה שאמר לה התקדשי קודם שנתן לה המנה ואח"כ נטלה ממנו המנה וזרקתו כו' ואמרינן דלא הוה קדושין ול"ח לומר שפשנטלתו מייד נתקדשה ואח"כ פשזרקתו רצונה לחזור ולא מהני נהגם דלכאורה נ' שכ"ה דאם לא נתרצת תחלה למה נטלתו ואעפ"כ ל"ח להא פיון דמייד השליכתו מוכחא מילתא דלא חזרה בה אלא דרצתה להראות לו במעשה איה שאינה חפצה בו.

א"כ בנדון דמהר"מ נמי נימא הכי וצ"ל דשא"ה משום שנתרצתה בפ' ואמרה לו פא וקדשני כו' מיהו מש"ש וגם שוב כו' טעם זה אינו מספיק לפי' פרייתא הנ"ל מיהו אפשר דמהר"מ מפרש הפרייתא בשלא אמר לה התקדשי קודם שנטלתו אלא אח"כ ומ"ש נטלתו וזרקתו כו' פי' שנטלה המנה שפכר בידה וזרקתו כו' אבל הנטילה מייד הנה קודם ששמעה ממנו התקדשי כו' אבל אם אמר לה התקדשי לי במנה זו ואח"כ נטלה ממנו המנה וזרקתו י"ל דמקודשת מייד פשנטלה ממנו ושוב לא מהני הזריקה דדילמא מיהדר קא הדרה בה ולא מהני חזרתה אפילו תכ"ד דקיי"ל דבקדושין וגיטין ל"א דתכ"ד כד"ד פדאיתא בנדרים (דף פ"ז ע"א): אף בתשובת הריב"ש סימן ק"ע פי' דבריייתא הנ"ל מייירי דאמר לה התקדשי לי בשעת נתינה והיא לקחה אותו בידה והשליכתו כו' ולא ראיתי לא מן המפרשים שעמד על חקירה זו בפרייתא הנ"ל זולתי הגאון מוהר"פ ז"ל בס' המקנה שלו לשם ובקו"א סי' ל' סעיף זיין ד"ה נטלתו ומ"ש דמעשה מוציא מידי מעשה הוא צע"ג דלא א"ש לפמ"ש הר"ן בטעם דבגיטין וקדושין לא הוי תכ"ד פדבורע"ש ועי' בספר מכתב מאלהו שער ז' סי' ג' דמדאורייתא הוא וגם מש"ש בענין משליכה דלא מהני חזרה תכ"ד הוא נגד דעת הרב"י בח"מ סי' קצ"ח שדחה דעת העיטור: והעיקר כמש"ש הגאון המקנה בק"א ססי' ל' וז"ל וצ"ל דהכא שאני דמוכחא מלתא דלא קיבלה בתחלה לשם קדושין אלא לזריקה וצ"ע עכ"ל: ב אכל הנלע"ד בשוב זה הוא כמ"ש הב"ח סי' ל"ח ססע"י ב' בשוב דעת הרמב"ם דאם מפרש דבריו שלכן נתפון מתחלה ולא שחזור בו מהני תכ"ד אף בגיטין וקדושין ואף שכתב פן מסברתו לבד מ"מ יש לזה ראיה ממשנה שלמה ומייתי לה בב"ק (דע"ג) ובזבחים (ד"ל) דר' יוסי אומר גבי תמורת עולה ותמורת שלמים שאם לכן נתפון מתחלה דבריו קיימין והיינו עכצ"ל במקום דלא מהני חזרה דהיינו פדמוקי לה בב"ק שם תוף פדי שאילת שלום דתלמיד לרב ואפ"ה מהני אם מפרש שלכן נתפון בתחלה וכ"כ שם להדיא התוס' והשט"מ וא"כ משם יש ללמוד לתכ"ד בקדושין וגיטין דאע"ג דלאו כד"ד היינו דלא מהני חזרה אבל אם מפרש שלכן נתפון מתחלה נאמן תכ"ד ואע"ג שהתוס' שם פתבו דלמסקנא אין צריכין לחילוק זה מ"מ לדעת הרמב"ם פט"ו ממעשה הקרבנות עכצ"ל חילוק זה

דְּהַרְמַב"ם ס"ל דְּבַהֲקֻדְשׁ ג"כ הַדִּין כְּמוֹ בְּקִדּוּשֵׁי וְגִיטִין תַּכ"ד לָאוּ כַּד"ד כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיף
הַמַּל"מ שֵׁם וְאֵעִפ"כ נֶאֱמָר לֹמַר שְׁלֹכַן נִתְפָּנֵן מִתְחַלֵּה כו' וּמֵהֵתָם יֵשׁ לְלִמּוּד לְדִין בְּרִיּוּתָא
דְּקִדּוּשֵׁי הַנָּ"ל דְּהֵתָם נְמִי פִּינּוּ דְאָמַר תְּמוּרָה תְּמוּרָה תְּרִי זִמְנִי וְלֹא אָמַר תְּמוּרַת עוֹלָה
וְשְׁלָמִים י"ל לְכַאוּרָה דְחֻזְרָה הוּא אֱלָא מְשׁוּם דִּי"ל נְמִי דְלָאוּ חֻזְרָה הוּא וְקָאָמַר הָכִי כו'
כְּדֵאִיתָא בְּזִבְחִים (ד"ל) הוּא נֶאֱמָר ה"נ גְּבִי הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמִנְהָ וְאַח"כ נְטִלְתוּ וְזָרְקְתוּ הַגֵּם
שִׁי"ל לְכַאוּרָה דְהִזְרִיקָה חֻזְרָה הוּא דֹא"ל"כ לְמָה נְטִלָה מִיָּדוּ מ"מ פִּינּוּ דִי"ל נְמִי שְׁאִינוּ
חֻזְרָה וְשִׁנְטִלְתוּ לְהִרְאוּתוֹ בְּמַעֲשֵׂה שְׁאִינוּ חִפְּיָצָה בּוּ וְלִהְכַעֲסוּ הִיא נֶאֱמַנְת פְּשִׁמְפְּרִשְׁת כּוּ
וְאַף גַּם לְדַעַת הַתּוֹס' דַּב"ק הַנָּ"ל י"ל דְּהֵכָא נֶאֱמַנְת פִּינּוּ שְׁמִיד הַשְּׁלִיכְתוּ מוֹכַחַא קֶצֶת
דְּאִינוּ חֻזְרָה (וְעִי' בַּמַּל"מ שֵׁם שְׁדַבְּרִיו קְרוּבִים לַמ"ש הַרִי"ו שְׁבַב"ש סִי' ל"א סְקִי"ב)
לְכוּ נֶאֱמַנְת עַכ"פ עַל פִּירוּשָׁה כְּשִׁאוּמְרַת שְׁלֹכַן נִתְפָּנֵן מִתְחַלֵּה וּלְפ"ז צ"ע מ"ש בַּהֲגַה"ה
סִימָן ל"ז סט"ז וְאַפְּי' חֻזַר תַּכ"ד וּפִי' בַּתְּרֵף פ' אִינוּ מוֹעִיל וְצ"ל דַּהֲגַה"ה הַנָּ"ל ס"ל כְּהַתּוֹס'
בַּב"ק הַנָּ"ל וּמְשׁוּם דְּהִיָּה שִׁיְהוּי קֶצֶת עַכ"פ מִשָּׂא"כ בְּבְרִיּוּתָא הַנָּ"ל הַג"ה שׁוּב מְצֵאֲתִי
בַּח"ץ רְסִי' קִט"ו שְׁפִלְפֵל בְּבְרִיּוּתָא הַנָּ"ל וּמ"ש מְשׁוּם שְׁלֹא נִגְמְרוּ הַקִּדּוּשִׁין כו' יֵשׁ לְכוּנִן
לַמ"ש דְּהִיָּנוּ מְשׁוּם דַּבְכָה"ג נֶאֱמַנְת לְפָרֵשׁ דְּבְרֵיהָ מִשָּׂא"כ כְּשִׁאוּמְרָה הֵן א"כ לֹא שִׁיְיָד
אֱלָא חֻזְרָה אֲבָל אֵין לֹמַר דְּכָל שְׁלֹא אֲמָרָה הֵן לֹא הֵנִי גָמַר וְאַפְּי' חוֹזְרַת מְהִי דְזָה אִינוּ
דָּאָם מְקַבְּלַת בְּרִצּוֹן בְּאַמַּת ה"ז גָּמַר מִיָּד וְשׁוּב לֹא מְהִי חֻזְרָה: וּמַעֲתָה בַּנ"ד אִם מִיָּד
הַשְּׁלִיכָה הַמְאֻטְעָרִי אֵין לְחוּשׁ לְהַקִּדּוּשִׁין.

וּכ"ש לְפִי מְשִׁמְעוֹת הַגַּב"ע שְׁאָמַר לָהּ הָרִי אֶתְּ מְקוֹדְשֵׁת אַחַר שְׁפָכְר נְטִלָה הַמַּאֲטַעְרִי
מִיָּדוּ וּבַכָּה"ג לִית דִּין וְלִית דִּינָן דְּבַהֲשְׁלִיכְתוּ מִיָּד שְׁשִׁמְעָה הַקִּדּוּשִׁין שְׁאִין לְחוּשׁ לְחַשְׁשׁ
קִדּוּשִׁין כַּמ"ש מַהֲר"מ וְהָרָא"ש פִּנ"ל אֶמְנָם אֵף גַּם אִם לֹא הַשְּׁלִיכָה מִיָּד אֱלָא אַחַר כ"ד
דַּבְכָה"ג י"ל דְּלָא מְהִי הַשְּׁלִיכָה וּכַמ"ש בַּתְּשׁוּבָה שְׁבַסוּף סְפָר גְּבוּרַת אֲנָשִׁים מ"מ עֲדִינָן
יֵשׁ לְבַטֵּל הַקִּדּוּשִׁין מִחַמַּת שְׁאָמַר לָהּ הָרִי אֶתְּ מְקוֹדְשֵׁת לִי אַחַר שְׁנַתֵּן בְּיָדָהּ הַמַּאֲטַעְרִי
וְא"כ פִּינּוּ דְשִׁתְּקָה ה"ל שְׁתִּיקוּתָא דְלֵאחַר מִתָּן מְעוֹת דְּלָא מְהִי לַפ"ד הַרְמַב"ם וְכַתְּב
הָרִיב"ש סִי' ק"ע שַׁכ"ד הָאֲחֻרוּנִים הוּבָא בַּב"י סִימָן כ"ח.

וְהַגֵּם פִּי הָרִי"ף וְהָרָא"ש חָשׂוּ לָהּ וּמְצָרִיף גִּט מְסַפֵּק: מ"מ כְּפָר כ' מַהֲרַמ"פ בַּתְּשׁוּ' סִי'
כ"ד דְּלִדִּין הֵנִי סְפִק סְפִיקָא וְגַם נְטָה לְהַקֵּל דִּי"ל דְּלָא חָשׂוּ הָרִי"ף וְהָרָא"ש אֱלָא כְּעוֹבְדָא
דְּצִיפְתָּא דְדָמִי לְשִׁדְיָהּ וּבַתְּשׁוּבַת אָבִי הַשֵּׁ"ף בַּס' ג"א הַנָּ"ל שֶׁהַחֲמִיר בְּזָה בְּיוֹתֵר הִיָּנוּ
כַּמ"ש בְּעַצְמוֹ שְׁלֹא הִיָּה תְּשׁוּבַת מַהֲרַמ"פ בְּיָדוּ לְכוּן הַשֵּׁיָא דַּעַתוֹ לְדַרְךָ אַחֲרַת דְּבִאוּמַר
תְּתַקְדֵּשׁ לִי הַרְמַב"ם נְמִי מוֹדָה וּז"א כְּמִבְּנָאָר בַּתְּשׁוּ' הַנָּ"ל שְׁאָמַר הַנְּנִי מְקַדְּשׁ אוֹתָהּ בְּאֵלָהּ
הָרִי הַזִּכְרִי שֶׁהוּא הַמְקַדְּשׁ וְהִיא הַמְתַּקְדְּשֵׁת וְהֵנִי כְּהָרִי אֶתְּ מְקוֹדְשֵׁת לִי כְּמִבְּנָאָר מִתּוֹךְ
תְּשׁוּבַת רִיב"ש סִי' רס"ו שְׁבַב"י סִימָן כ"ז וְעוֹד דְּהַשְּׁאֵלָה שְׁבַתְּשׁוּבַת מַהֲרַמ"פ הַנָּ"ל הִיא
הַשְּׁאֵלָה עֲצָמָה שְׁבַשְׂאֲרִית יוֹסֵף סִימָן כ"ח וְשֵׁם נִזְכַּר אֶתְּ מְקוֹדְשׁ לִי כו' וְהַשֵּׁ"י כְּתַב שֵׁם
שְׁמַהֲרַמ"פ הַסְּכִים עֲמוּ וְהִיָּנוּ הַתְּשׁוּבַת מַהֲרַמ"פ סִימָן כ"ד שֶׁהַקֵּל בְּזָה וְגַם י"ל דַּנ"ד
שְׁלִקְחָה מִיָּדוּ בְּסִתְמָא דְמִי לְפַקְדוֹן דְּחִיָּבַת בְּאַחֲרִיּוֹת דַּבְכָה"ג הָרִי"ף וְהָרָא"ש נְמִי מוֹדוּ
וְאַף לַד' אָבִי הַשֵּׁ"ף שֵׁם דְּבַנְדוֹן שְׁלוֹ ל"ד לְפַקְדוֹן הִיָּנוּ מְשׁוּם שֶׁהַאֲשָׁה אֲמָרָה לוֹ תְּחַלֵּה
תְּנָה לִי בְּמִתְנָה וְנָתַן לָהּ בְּסִתְמָה וְאַח"כ א"ל שֶׁתְּתַקְדֵּשׁ בְּזָה וְשִׁתְּקָה וּס"ל דַּכָּה"ג לֹא
נִתְחַיְיבָה בְּשִׁמְרַתָּה שְׁהָרִי נָתַן לָהּ בְּמִתְנָה אִי לֹא נִיחָא לָהּ לְשִׁדְיָי מִשָּׂא"כ בַּנ"ד שְׁלֹא
נִזְכַּר תְּחַלֵּה לְשׁוֹן מִתְנָה וְדֵאִי י"ל דְּדָמִי לְפַקְדוֹן דְּהָרִי"ף וְסִיעַתוֹ נְמִי מוֹדוּ דַּל"ח לְקִדּוּשִׁין

אלו ועי' בתשובת הב"י סימן ב' שהקיל בזה ועי' בתשובת מהריב"ל ח"ב סימן ז' שדקדק מל' רי"ו להחמיר בזה מיהו בח"ג סימן כ' ובח"א סוף פלל ג' דנטה להקל ועי' בתשובת מהרי"ט חאה"ע סי' ג' שהקיל בזה ובמל"מ פ"ג מהל' אישות ה"ח השיגו (ואעפ"כ י"ל דלא השיגו רק דל"ד למתנה אבל י"ל דלא גרע מפקדון כו').

ועב"י בח"מ רס"י ע"ה מקודש א' דילמא במתנה כו' ועי' בחמ"ח סי' כ"ח ס"ק י"ג שעם היות שמהרמ"פ החמיר קצת לחוש לקלא עכ"פ להצריכה גט מ"מ הרמ"א והחמ"ח פתבו להקל בפשיטות בלי גט: ד מיהו מה שצ"ע בזה הוא אם תכ"ד פשלקחה המאטעריי"א ל' הרי את מקודשת לי דבכה"ג י"ל דלא הני שתיקותא דלאחר מתן מעות פינון שהיא תכ"ד למתן מעות.

וראיתי בד"מ סי' כ"ח סק"ד פתב בשם תשובת ריב"ש סי' ק"ע דאפ"י תכ"ד למתן מעות ל"א דכד"ד ולא מצאתי זה בתשובת ריב"ש סי' ה"ל ועיין מזה בספר עצי ארזים סימן כ"ח ס"ד ס"ק ט"ז שהניח הדבר בצ"ע ונלע"ד דלדעת הרי"ף אפשר יש להחמיר (את"ל דלא בעי שדיק עיין לעיל) והיינו דכיון דתכ"ד כד"ד א"כ נתבטל ענין משיכתה בתורת פקדון ע"י אמירה זו ושוב אינה חייבת באחריותו וא"כ אי לא ניחא לה לשדי' ומיהו לפ"ד העיטור דגבי משיכה ל"א תכ"ד כד"ד י"ל דלא נתבטל תורת פקדון עי"ז ועמש"ל סוף אות א' שהב"י פסק דלא פהעיטור אבל לפ"ד הרמב"ם שפסק כמ"ד אטו פולי נשי דינא גמירי כו' י"ל דאין לחלק דאע"ג שא"ל פן תכ"ד למתן מעות לאו פלום הוא ועו"ל דגם להרי"ף אין לחלק והוא לפמ"ש הרשב"א והר"ן דבפקדון נמי אי שדי' לא מחייבי באחריות מדינא אלא ה"ק דסברה פינון דבפקדון אתא ליגדה לא נפיק מרשותה כו' אבל היכא דאתו ליגדה בתורת קדושין ס"ל שאין לה שום אשה שתחשוב שאם תשליכם תתחייב בהם והלכך אם לא ניחא לה תשדינהו ולפ"ז בנ"ד שלא באו ליגדה בתורת קדושין אלא שתכ"ד אמר לה התקדשי י"ל דלא שייך לומר שאין לה שום אשה שתחשוב כו' דלאו כ"ע ידעי בהא דתכ"ד כד"ד.

וכיון דאף לדעת הרי"ף י"ל דאין להחמיר בזה א"כ נראה דלדין יש להקל עכ"פ פינון דרוב הפוסקים ס"ל פהרמב"ם וכן"ל בשם מהרמ"פ ועי' בתשובת מהריב"ל ח"ג ס"ב ובתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' ל"ח דכשעדיין שניהם אדוקים בו לא מיקרי שתיקה דלאחר מתן מעות כו' משמע דאם פבר הוא ביגדה לבד אע"ג שהיא תכ"ד לנתינתו מקרי לאחר מתן מעות.

ועי' בס' המקנה סי' כ"ט ס"ב ד"ה אמרה לו: ה ואעפ"כ אין לסמוך על טעם זה לחוד להקל פי בתשו' מהריב"ל ח"ב סימן ז' העלה להחמיר בנתן לה תחלה בסתם. ומיהו בח"ג סימן כ' לא משמע פן וכ"ה בח"א סוף פלל ג' וכ"ה בתשובת מהרי"ט חאה"ע סימן מ"ג ד"ה ובפדויות יהודה אבל בנ"ד איפא עוד טובא צדדים להקל והוא שהרי לפי הגב"ע אין פקדון רק עד א' על הקדושין ונדעת רוב הפוסקים דהמקדש בעד אחד אין חוששין לקדושין אפילו שניהם מודים ואף שיש מחמירים בזה ונדעת רמ"א סי' מ"ב ס"ב דאין להקל אלא במקום עיגון ודוחק מ"מ בנ"ד דאיפא לצרף טעם הנ"ל משום דה"ל שתיקה דלאחר מתן מעות הנה נראה להקל אף גם שלא במקום עיגון וכ"ש לפמ"ש במכתב מע"ל שיש חשש עיגון ועוד דבנ"ד הכתולה אומרת שלא הבינה לשון הקדושין וכתב

הב"ח בתשוב' סימן צ"ז דכשאוּמרת שלא הבינה קרינו ביה אינה מודה לדברי העד ואז אין חוששין לקדושין לכ"ע גבי עד אַחַד וְלֹא אַמְרוּ הָרֵא"ש וְהָה"מ וְהָר"ן דְּאִינְה נְאֻמְנַת לומר שלא הבינה אלא במקדש בפני ב' עדים כו' ע"ש באריכות ולתשובה זו רמז ג"כ בחיבורו סימן מ"ב ססע"י ג' לענין אומרת שמשטה היתה בו כו' ואע"ג שהחמ"ח וב"ש השיגו על הב"ח מ"מ בתשובת ח"ץ סי' קט"ו החזיק ביד הב"ח וישיב קושני' הב"ש.

ומיהו י"ל שהח"ץ לא הספיק להב"ח אלא בטענת השטאה ומשום מיגו אכל בטענת שלא הבינה לשון הקדושין י"ל דהוי מיגו במקום עדים דאנו סהדי דמבינה ל' מקודשת לי כמ"ש הב"י סימן כ"ז דהא נדאי כ"ע ידעי כו' מיהו בב"ח שם רס"ה הנ"ל חולק עליו ומסיק בשם רי"ו דכשאוּמרת שלא הבינה הוי ס"ק וכיון דספיקא מיהו הוי י"ל דנאמנת במיגו בנ"ד.

ואפ"י את"ל דבנ"ד הוי מיגו דהענה שיהי הוי ג"כ נשים ובתולות במעמד ההוא ואע"פ שאין נאמנות מדין עדות מ"מ עכ"פ קשה לה להכחישם וזכר לדבר מ"ש בח"מ סימן ע"ב סי"ח בהגה"ה דמפנין הוי פראה כו' מ"מ הרי י"א דמיגו דהענה נמי הוי מיגו כמ"ש בש"ך סימן פ"ב.

ועוד דבב"ח לא נזכר פלל מיגו וי"ל דאף על גב דלית לה מיגו פלל כל שאינה מודה בהקדושין אין חוששין לקדושין בעד א' ועמ"ש הב"ש בענין משטה ובתשב"ץ ח"א סימן ע' בהשאלה לא משמע פן) וכ"מ בתשובת מהרי"ט חאה"ע סי' מ"ג ד"ה נראה דאף לאותם כו': ו עוד יש טענה חזקה בנ"ד לבטל הקדושין עפ"מ"ש הרשב"א בחי' לקדושין בדר' מ"ג אכל הכמין לה עדים אחרים הגדר לא כו' וכ"כ הריב"ש בתשוב' סימן רס"ו וכ"פ הרב"י בש"ע סימן מ"ב ס"ג ובנ"ד הרי הפחור אברהם הביט מאחורי הפותל לבד והבתולה אומרת שלא ראתה שום עד בעולם וא"כ אפילו הוי שני עדים לא היתה מקודשת כ"ש בעד א' והו אמת דלקאורה יש לי מקום עיון בדברי הרשב"א משום דכל פי האי חידושא ה"ל להש"ס לפרש וגם צ"ע מתוספתא שהביא הרי"ף בפרק מי שאחזו א' שחרית וא' בין הערבים זה הנה מעשה ואמרו אין מצטרפין וכו' הר"ן אע"ג דלגבי ממון קיי"ל בפז"ב דהודאה אחר הודאה כו' מצטרפין לגבי אישות דשייך בדיני נפשות בבת אחת בעינין להו וכבר עמד ע"ז מהרי"ט חאה"ע סי' ל"ח למה הונוקק הר"ן לטעם זה ולא פי' משום דבקדושין שני עדים בעינין כו' ור"ל דכיון שהבעל והאשה ראו שאין שם אלא עד א' לא נתפנוו לשם קדושין אלא לשם זנות וכמ"ש הרשב"א בפ' הזורק והינינו ע"ד מ"ש בקדושין (דר' מ"ג) פנ"ל וכמו שבאמת פי' הב"י בח"מ סי' ל' ס"ז דה"ט ותי' מהרי"ט שם דלישני' דברייתא קשיתי' דקתני אין מצטרפין ומאי צירוף שייך בהא אפ"י אם מצטרפו ונאמין אותם בזה אפתי אין שם קדושין כו' וכ"כ בתשובת מ"ב סי' נ"א דמל' הנ"ל הוכיח הר"ן שהטעם משום דס"ל שאין מצטרפין ולפ"ז הדרה הקושני' על הברייתא גופא למה הונוקק לטעם זה (ומ"ש מהרי"ט דמיירי בשפל, א' מעיד שנתניחדה בפני שנים כו' הוא דוסק גדול מל' הברייתא ראוה שנים שנתניחדה כו' א' בשחרית כו' והאי א' בשחרית ארונה קאי שזה הא' לבד ראה בשחרית) והלא הטעם שלדעת הרשב"א עדיף טפי דאילו משום דאין מצטרפין הרי לא א"ש את"ל דדיני גיטין וקדושין

דמי לד"מ וכמשמעות סוגיא דגיטין (דף ל"ג) דמדמי שם ע"ח דגיטין לד"מ כו' וכ"ד הרב"י בבד"ה בח"מ סימן ל"ד והמ"ב סי' נ"א.

וא"כ לפ"ז צ"ל דמ"ש בפרייתא דאין מצטרפין היינו משום דס"ל פרייתא דריב"ק וא"כ הל"ל טפי טעם הנ"ל דא"ש אפילו לריב"ק א"ו משמע לכאורה דברייתא הנ"ל לא ס"ל טעמו של הרשב"א פלל והיינו דכיון דאא"ע בעילתו ב"ז י"ל דנתפנין לשם קדושין ואע"ג שלא היו ב' עדים י"ל דלא ידע הדין וכי האי גוונא אי' בכתובות (דע"ד) דאמרין גבי מקדש במלנה ובעל דא"צ הימנו גט משום דע"ד קדושין הראשונים בעל וטעי קסבר המקדש במלנה מקודשת ולא הפל בקיאים בהל' קדושין וא"כ ה"נ י"ל בנתייחדה עמו לפני עד א' שחרית כו' דונדאי לאו כ"ע ידעי דהמקדש בעד א' אינה מקודשת פיון דאיפא מ"ד בגמ' דמקודשת והוא כ"ש מדין מקדש במלנה וה"נ י"ל אפילו במקדש בלא עדים פלל דטעי בקהא ואין לומר דהרשב"א מדמי לי' לפחות משנה פרוטה דאמרי' התם דבהא לא טעי אינשי דמאן מפס דאדרבה הסברא נותנת מבחין דלא איברי סהדי אלא לשיקרי כדאייתא בקדושין (דף ס"ה) וי"ל דכסבורי' פיון שמקדשה בל' קדושין אע"ג דליפא עדים מקודשת ועוד דגם בקודשה פחות משנה פרוטה י"ח וכיון שפן אע"ג דאנו בעינו שיהיו עדים מ"מ פיון דאיפא עדים ההכמנה נמי מהני ואולם מ"ש הריב"ש שאין העדים יכולים להעיד שנתרצית בקדושין שהרי אף אם אמרה כן הי' לפי שיזדעה שאין ממש בדברי' פיון שפסבורה שאין שם עדים כו' זהו לכאורה טענה אחרת לבטל הקדושין משום דאין פאן עדים באמת שפודאי נתקדשה כו' פיון שאפשר לפי שיזדעה כו'.

אבל באמת סברא זו פבר פרכה בס' המקנה סי' מ"ב סעי' ג' בהגה"ה ד"ה ונראה. וע"ש שהניח בצ"ע ד' מהרי"ט והחמ"ח והב"ש בזה ולפמ"ש אף גם דינו של הרשב"א צ"ע ולא הייתי יכול לומר כן לולי שראיתי במהריב"ל ח"ג ססי' פ"ו שכתב דהרא"ש בתשוב' לא ס"ל פהרשב"א וסיים דהמחמיר בזה לכתחלה לא הפסיד ועי' בסהמ"ק רסי' מ"ח פלפל בתשובת הרא"ש הנ"ל ואשתמיטתי' ת' מהריב"ל הנ"ל.

ולפמ"ש יש ויש מקום להחמיר בזה ולדונו פדין ס"ק. ואע"פ שהרא"י מהברייתא הנ"ל אפשר לדחות והוא משום דבהתוספתא עצמה לא סיים אין מצטרפין כו' ע"ש אלא אחד הוא כו' ול' זה יש לפרשו בדוחק כטעמו של הרשב"א ועי' מ"ב ססי' נ"א ודבריו דחוקים מאד.

וגם להעמיס הפי' שכתבתי לטעמו של הרשב"א הוא ג"כ דוחק ועוד דבירוש' הגירסא אין מצטרפין כמ"ש הב"י בח"מ סי' ל"ד ס"ז וגם מהגמ' דכתובות הנ"ל יש קושני' לעיקר טעמו של הרשב"א ועי' בסי' כ"ח סי"ו וססי' ל"א.

ומ"מ לא חמירי מס"ק עכ"פ פמו בדיני' הנ"ל וא"כ יש לצרפו עכ"פ לסניף בנ"ד: ו ובהא א"ש טובא דעת מהרמ"פ בתשו' ולק"מ קושני' החמ"ת עליו ונהפוך הוא. ובתשובת ב"י בדיני קדושין ססי' י' מסיק דאפילו לא ראתה שניהם פיון שהיא לא טענה שרצתה לשחק בו אנו לא טענינו לה ולא עוד אלא אפילו חזרה היא וטענה כן אינה נאמנת לפי שהוחזקה כפרייתא כו' והיינו ממש כדעת מהרמ"פ וכבר פתבתי שאני מסתפק מאד בעיקר דין זה אי נאמנת באומרת שרצתה לשחק כו' די"ל דמידי ספיקא לא נפקא שוב מצאתי בש"ג פ' זה בורר הביא שנהלקו בזה הראשונים ועין בקצה"ח סימן פ"א סקי"ג שוב

מִצָּאתִי בְּמַרְדְּכֵי בְּכַתְּנֹבוֹת ר"פ הַנוֹשָׂא וּבַהֲג"א דְּמִשְׁמַע דְּבַמְמוֹן א"צ לומר אֲתֵם עַדִּי אֶלָּא
כְּדִי שְׂיִדְעוּ שְׁהַעֲדִים עוֹמְדִים סְגִי וּא"כ הָא דְאֶמְרִינוּ גַבִּי קְדוּשִׁין דְאֶצְ"ל אֲתֵם עַדִּי הִיָּינוּ
וְדַאי אֶפְיִלוּ אֵין יוֹדְעִים שְׁהַעֲדִים עוֹמְדִים שָׁם.

מִיְהוּ סְבָרָא הַגְּ"ל צ"ע וְגַם נִלְע"ד רְאֵיהּ מְהָא דַּס"ל ב"ה דְאֶמְרִינוּ הוּ הוּ ע"י הוּ הוּ ע"ב
בְּגִיטִין ס"פ הַזּוֹרֵק גִּט וְאִי אֵיתָא לְסְבַרְת הַרְשָׁב"א מְנַלְן דְּהַמְקַדָּשׁ וְהַמְתַּקְדָּשׁת יוֹדְעִים
הַדִּין דְאֶמְרִינוּ הוּ הוּ ע"י כו' שְׁהָרִי ב"ש ס"ל דְלֹאֲמַרִינוּ כֵּן וְכֵן ר' יוֹחָנָן סוֹבֵר דְגַם ב"ה
לֹא ס"ל כֵּן דֹּא"כ הָרִי הַמְקַדָּשׁ וְהַמְתַּקְדָּשׁת ס"ל דְאֵין עֲדִים כָּלֵל עַל קְדוּשִׁין וְה"ל הַמְקַדָּשׁ
כֵּלָּא עֲדִים וְעַבְב"ש ס' קל"ג תְּמָה עַל הַר"ן וּלְפַמ"ש א"ש) מִיְהוּ בַּפ"ב דְקְדוּשִׁין כְּתַב
הַרְשָׁב"א בְּלִשׁוֹן אַחַר דְדִילְמָא כו' וְגַם זֶה צ"ע הָאִיף ע"י סְפַק גְּבַטְל הַקְדוּשִׁין וְצ"ל דַּס"ל
דְּמִסְפַּק אֹוקְמָא אַחְזַקְת פְּנוּיָה וְרְאֵיהּ לְדַבְרֵיו מְכַתְּנֹבוֹת (ע"ד) אֶבְל בְּהַנָּה מִיטְעָא טְעִי.

וְאַפְתִּי קָשָׁה פִּינּוֹן דְסְפַק הוּא א"כ נְצַרְיָה גִט מְסַפַּק וְצ"ל מְשׁוּם חֲזַקְת פְּנוּיָה מִיְהוּ יֵשׁ
לְדַחֲוֹת דְשִׁאֲנִי הֵתֵם שְׁאֲתָה בּוֹדָה דְבָר מְלַבֵּף לומר דְלִשְׁם קְדוּשִׁין בְּעֵיל מְחַדָּשׁ וְעֵלְיָהּ
הַרְאֵיהּ וְכִינּוֹן שִׁי"ל דְטְעִי אֵין כָּאן רְאֵיהּ מִשְׁא"כ הֵכָא נְהַפּוּף הוּא שְׁאֲנִי רֹואִים שְׁמַקְבְּלַת
לִשְׁם קְדוּשִׁין וְאֲתָה בּוֹדָה מְלַבֵּף לומר דְהִיא מְשַׁחֲקַת מְשׁוּם דְיִוְדַעַת שְׁאֵין קְדוּשִׁין כֵּלָּא
עֲדִים וְעֵלְיָהּ הַרְאֵיהּ (עַחְה"ר יְבָמוֹת ל"א וְלִישְׁנָא אַחְרִינָא כו') וְכִינּוֹן שִׁי"ל דְטְעִי אֵין כָּאן
רְאֵיהּ וְעוֹד דְבַקְדוּשִׁין (ד"ג) וְרַסִּי מ"ג בְּקֶטֶן שְׁקִידָשׁ אַע"פ שְׁשַׁלַּח סְבָלוֹנוֹת כו' אֶמְרִינוּ
דְטְעִי וְאֵע"פ שְׁהַפְּל יוֹדְעִים שְׁאֵין קְדוּשִׁי קֶטֶן כְּלוּם מ"מ לֹא אֶמְרִינוּ הֵכִי אֶלָּא הִיכָא דְבְעֵיל
דְדִיִּיק וְבְעֵיל אֶבְל בִּלְא"ה אֶמְרִינוּ שְׁאֵין יוֹדַע כו' וְכ"ש שִׁי"ל כֵּן לַעֲגִין קְדוּשִׁין כֵּלָּא עֲדִים
וְכ"ש שְׁשׁוֹמְעִים שְׁאֲמָרָה לִשְׁם קְדוּשִׁין וְעִי בְתַשׁוּבַת רְשָׁב"א ס' תש"פ וְשָׁם נִרְאָה דְהוּא
בְּעַצְמוֹ אֵינוּ מְחַזִּיק סְבָרְתוֹ: ה וְאֵין לְהַחְמִיר בַּנ"ד מְשׁוּם שְׁלַפִּי הַנִּרְאָה מִהַגְּב"ע הִנְהִי קַבְּלַת
הַעֲדוֹת שְׁלֹא בְּפָנֵי הַמְקַדָּשׁ וְקִי"ל דְעֲדוֹת שְׁנִתְקַבְּלָה שְׁלֹא בְּפָנֵי בַע"ד אֵין דְנִין עַל פִּיו
כְּמִבְּנָאָר בַּח"מ ס' כ"ח וְה"ה לַעֲדוֹת נְשִׁים כַּמ"ש הָרֵא"ש כָּלֵל מ"ו וְהוּבָא בַש"ע ס' י"א
וְעִי בַכְּנֵה"ג ח"מ סכ"ח בְּהַגְהַת ב"י אוֹת פ"ה מִיְהוּ בְתַשׁוּ' מְהָרִיב"ל ח"ג ס' ד' וְסו"י
פ"ד דְבְדִינֵי נְשִׁים יְכוּלִים לְקַבֵּל הַעֲדוֹת שְׁלֹא בְּפָנֵי בַע"ד וּבַכְּנֵה"ג בַּח"מ ס' כ"ח בְּהַגְהַת
ב"י אוֹת צ"ט כ' וְז"ל לֹא הִנְהִי הַבַּע"ד בְּעֵיר וְהוּא עֲדוֹת קְדוּשִׁין שְׁבָאֵין לומר שְׁנִתְקַדָּשָׁה
לְפָלוּנֵי לַכ"ע מְהַנִּי עֲדוֹת שְׁנִתְקַבְּלָה שְׁלֹא בְּפָנֵי בַע"ד הַרַח"ש ז"ל חֲאֵה"ע ס' מ"ב עַכ"ל
וְעַבְב"י בַּח"מ סו"י כ"ח מ"ש בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בְּעַנְיָן לֹא הִנְהִי הָאֲשָׁה בְּעֵיר כו' וּמְפַל הֵלִין
נְשַׁמַּע דְבִלָּא הִנְהִי הַמְקַדָּשׁ בְּעֵיר וְדַאי דְדַנִּין ע"פ קַב"ע שְׁנִתְקַבְּלָה שְׁלֹא בְּפָנֵי וְעִי בַכְּנֵה"ג
שָׁם אוֹת צ"ט הָרֵאשׁוֹן שְׁאַחַר צ"ז וְעִי אוֹת ס"א אֶמְנָם אִם הִנְהִי בְעֵיר אֵין לְסַמּוֹךְ עַל תַּשׁוּ'
רְשָׁב"א נְגִד שֵׁא"פ שְׁחֹלְקִים ע"ז שְׁהָרִי הַרְשָׁב"א כְּתַב בְּדִינֵי נְשִׁים כו' מְשׁוּם דַּל"ד עֲדוֹת
אֲשָׁה לַעֲדוֹת מְמוֹן עֵינּוֹן בַּמְהָרִיב"ל ח"ג סו"י פ"ד וְאֵילוּ הָרֵא"ש כְּתַב לְהַפּוּף כַּנ"ל וּבְתַשׁוּ'
רַמ"א ס' י"ב וְרַש"ל ס' י"א מְחַמְרֵי יוֹתֵר בַּע"נ מְבַמְמוֹן אֶלָּא שְׁבָאֲמַת י"ל לְכַאוּרָה
דְבַעַל דִּין נִקְרָא הָאֲשָׁה מִשְׁא"כ הַמְקַדָּשׁ וְעוֹד שְׁהָאֲשָׁה בָּאָה לְפָטוֹר א"ע וְכַתַּב הַר"ן
בַּפִּי"א דְכַתְּנֹבוֹת וְהוּבָא בַש"ע ח"מ ס' כ"ח ס"ח דְהַמְבִּיא עֲדִים לְפָטוֹר א"ע מְקַבְּלִים
שְׁלֹא בְּפָנֵי בַע"ד וְעַש"ך וְתוֹנְמִים שָׁם דְלְדַבְרֵיהֶם י"ל דַּה"ה בַּנ"ד אֶבְל לְפַמ"ש מִהָרִי"ט
חַח"מ סִימָן ל"ב בַּפִּי דְבָרֵי הַר"ן דְדַבְרֵיו אֵלוּ אֵינָם אֶלָּא הִיכָא שְׁבָאִים לְהוֹצִיא מִהַלְוָה
שְׁלֹא בְּפָנֵי הַמְלָוָה כו' מִשְׁא"כ בְּשִׁאֲנוּ תוֹבְעוּ כו' וּבַקְצָה"ח הַסְפִּים לְזֶה ע"ש א"כ אֵין
שְׁיָיָה לומר בַּנ"ד כְּשִׁאֲנוּ הַמְקַדָּשׁ תוֹבְעוּ כו' אֶבְל הַטְעַם הָרֵאשׁוֹן י"ל שְׁהוּא אֲמַת דַּשֵּׁא"ה

שְׁהַמְלִיחַ נִקְרָא בְּעַל דִּין כִּינּוּן שְׂדוּעָה בְּעֵדִים שְׁהַלְנוּהוּ וְכֵן הַמְעַרְעֵר לְגַבֵּי הַמְחֻזֵּק כִּינּוּן
 שְׂדוּעָה שְׁהִיטָה שֶׁל אֲבוֹתָיו דֵּה־מְעַרְעֵר מִשָּׂא"כ בִּנ"ד דְּעֵדֵינּוּ אֵין יָדוּעַ לָנוּ שְׁקִידָשָׁה אֱלָא
 שְׁאָנוּ בָּאִים לְבָרֵר זֶה א"כ מֵהַכ"ת לֹאמַר שְׁלֵא נִקְבַּל עֲדוּת אֱלָא בְּפָנֵי הַמְקַדָּשׁ שְׁהָרִי א"י
 לָנוּ כְּלָל אִם הוּא בִּע"ד אוֹ לֹא דְשָׂמָא לֹא קִידָשָׁה כְּלָל וּבְשָׂלְמָא עַל הָאִשָּׁה שְׂיִיף לֹאמַר כֵּן
 שְׂאִין מְקַבְּלִים הָעֲדוּת אֱלָא בְּפָנֵי שְׁהָרִי בָּאִים לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָתָה שְׁהִיטָה פְּנוּיָה וְהָרִי
 הִיא בְּנֻדָּא בִּע"ד דַּע"כ"פ מִתְחַלָּה הִיטָה פְּנוּיָה בְּנֻדָּאֵי וְאֵין לֹאמַר דְּגַבֵּי הַמְקַדָּשׁ נְמִי שְׂיִיף
 לֹאמַר כֵּן דַּע"כ"פ עֵינֵי קִדּוּשֵׁין בָּאִים לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָתָה פְּנוּיָתוּ עַכְשָׁיו שְׂיִישׁ חֲר"ג הָא לִיתָא
 דַּא"כ אֵי מַה"ט אֲתִית עֲלָהּ א"כ הָרִי בִּנ"ד נִזְדַּכָּה עַפ"י גַּב"ע זֶה שְׁהָרִי מִחֻזְקֵינוּ לִיָּה בְּפָנֵי
 וּבַכַּה"ג לַכ"ע מְהֵנִי עֲדוּת שְׁנִתְקַבְּלָה שְׁלֵא בְּפָנֵי בִּע"ד כַּמ"ש כְּנַה"ג בַּח"מ סִימָן כ"ח
 בְּהֶגְהֵת ב"י אוֹת ס"ח (וְעִי' בְּתִשׁו' שֶׁא"י ס'י' כ"ח דִּי"ל דַּבְּס"ק לֹא שְׂיִיף חֲר"ג עַל הַמְקַדָּשׁ
 לְשָׂלֵא יִשָּׂא אֲחֶרֶת וְעוּי"ל דַּא"ת"ל דְּאֵין הַקַּב"ע כְּלוּם נְמִי אֵין בְּכַף כְּלוּם דַּמ"מ מ"מ
 תִּאסְרָנָה כִּינּוּן דְּלִיכָא עֵדִים וְעַד א' הִזָּה אֲפִילוּ אִם אָמַר שְׁנִתְקַדָּשָׁה קִדּוּשֵׁין גְּמוּרִים אֵין
 בְּכַף כְּלוּם א"כ מֵאֵי נ"מ שְׁנִתְקַבְּלָה שְׁלֵא בְּפָנֵינוּ וְעוֹד דְּעַד א' לֹא עֲדִיף מְקַלָּא וּבְקַלָּא וְנָדָא
 דְּמְקַבְּלִים שְׁלֵא בְּפָנֵי הַמְקַדָּשׁ לְחַקּוֹר אֲחֶרֶיוּ כְּדַמְכֹּחַ בְּגִמְרָא שְׁלֵהִי גִיטִין גַּבֵּי יִצָּא קוֹל
 שְׁנִתְקַדָּשָׁה כּו' מוֹכַח בְּגִמְרָא דַּל"ח לְקַלָּא כְּלָל אַא"כ גְּרוּת דוֹלְקוֹת כּו' אוֹ אֵי אֵיכָא שְׁנֵי
 עֵדִים שְׁשֻׁמְעוּ מִשְׁנֵי עֵדִים דְּהֵינּוּ עַד"מ שְׂרָאוּבֵן שְׁמַע מִשְׁמַעוֹן שְׁנִתְקַדָּשָׁה וְכֵן שְׁמַע לֹוי
 מִיְהוּדָה הָא בְּעַד א' מִפִּי א' אוֹ שְׁנַיִם מִפִּי עַד א' ל"ח לְקַלָּא כְּלָל וַא"כ י"ל דַּה"ה בְּעַד א'
 מִמֶּשׁ אַף אִם הִיָּה אֹמֵר שְׂרָאָה הַקִּדּוּשֵׁין ל"ח לְזֶה דְּשְׁנַיִם מִפִּי א' הָרִי הֵם כְּעַד א' וְכ"מ
 בְּתִשׁו' הָר"ן ס'י' לְמ"ד דְּבַעַד א' לֹא עֲדִיף מְקַלָּא וְכִינּוּן דַּל"ח לְקַלָּא כְּלָל בַּכַּה"ג א"כ לֹא
 שְׂיִיף לֹאמַר שְׂאִין מְקַבְּלִים עֲדוּת כ"א בְּפָנֵי בִּע"ד כִּינּוּן דַּל"ח כְּלָל לְקַלָּא אַף אִם הִיָּה הָעַד
 אֹמֵר שְׁנִתְקַדָּשָׁה א"כ כ"ש בְּאוֹמַר שְׁלֵא נִתְקַדָּשָׁה מִיְהוּ אִם הִיָּה שְׁנֵי עֵדִים שְׁהִי מְעִידִים
 עַל הַקִּדּוּשֵׁין רַק שְׁהֵינּוּ מְבֻטְלִים מִחֻזְקָתָה דְּלִאֲחֵר מִתֵּן מְעוֹת בְּזָה אֲפֻשֵׁר שְׂאִין
 מְקַבְּלִים עֲדוּת [שְׁלֵא] בְּפָנֵי בִּע"ד אִף לַפְמִש"ל דִּי"ל שְׁלֵא נִקְרָא בִּע"ד כְּלָל י"ל דְּמְקַבְּלִין
 וְעֵינּוּ בְּגִיטִין שְׁמֵ אֵינִי רַמְב"ח לְאֲבוּהַ כּו' וּמִשְׁמַע דְּנִתְקַדָּשָׁה בְּפָנֵי ב' עֵדִים וַאֲעַפ"כ לֹא
 אֵינִי לְהַמְקַדָּשׁ עֲצָמוּ וְשָׂמָא שְׁלַח הוּא אֲבוּהַ וְהֵינּוּ דִּינּוּ שֶׁל הָר"ן לְפִירֵשׁ מִהֲרִי"ט וְיִהְיֶה
 אִיף שְׁיִהְיֶה מ"מ בִּנ"ד דְּלִיכָא אֱלָא עַד א' בְּנֻדָּאֵי מְקַבְּלִין וְעִי' בְּכַתּוּבוֹת דַּכ"ז דְּעַד א' גְּרַע
 מְקַלָּא דְּאִילוּ עֲרַעֵר חַד לֹא הָוִי עֲרַעֵר מִשָּׂא"כ ע"י קְלָא אֲחֻתִּינָה כּו' וְאֵין לֹאמַר כִּינּוּן
 דְּבֻדָּאֵי קִיבְּלָה קִדּוּשֵׁין אִתְרַע כַּמ"ש הַתּוֹס' כְּתוּבוֹת כ"ג וְלֹא דְמִי לְשָׂאָר עַד א' דְּעַלְמָא
 דְּגֵרַע מְקַלָּא דְּשָׂאֵנִי הָתָם דְּיָדוּעַ לָנוּ עַפ"י ב' עֵדִים כְּשֵׁרִים שְׁזָרְק לָהּ קִדּוּשֵׁין מִשָּׂא"כ הֵכָא
 נֻדַּע עַפ"י עַד א' וּמִשׁוּם שְׁהִיא מוֹדִית א"כ מ"מ נִתְאָמֵין לָהּ שְׁלֵא הִבִּינָה וְשָׂלֵא רְאָתָה עַד
 כּו' וְעוֹד דְּלֹא שְׂיִיף אִתְרַע אֱלָא בְּשְׁזָרְק לָהּ קִדּוּשֵׁין לְפָנֵי ב' עֵדִים מִשָּׂא"כ בִּנ"ד.

וְגַם אֵין לְחֻזַּשׁ מִשׁוּם שְׁלֵא שְׁלַחוּ אֲחֵר הַמְקַדָּשׁ לְשָׂאוֹל מִמֶּנּוּ אִם יֵשׁ לוֹ עֲדוּת דְּכִינּוּן
 דְּבִיִּאֲרָנוּ דַּב"ד לֹא תִמִּיר מְקַלָּא וְהָרִי מוֹכַח שְׁלֵהִי גִיטִין דַּל"ח לְקַלָּא אַא"כ אֲתַחֲזֹק כּו'
 וְכ"ש בִּנ"ד דְּשׁוֹבְרוּ עֲמוּ וְלֹא מְצִינוּ שְׁשָׁלְחוּ אֲחֵר הַמְקַדָּשׁ מִיְהוּ בְּתִשׁו' הָר"י כֵּן הָרֵא"ש
 שִׁבְב"י ס"ס"י מ"ב מִשְׁמַע דְּצָרִיף לְשָׁלוֹחַ אֲחֵר הַמְקַדָּשׁ וְכ"מ מִתְשׁוּבַת הָרֶשֶׁב"א שְׁמֵ
 לְפִיכַף נ"ל שְׁיִשְׁלַחוּ אֲחֵר הַמְקַדָּשׁ שְׁיִבְרַר זְכוּתוֹ וְאִם לֹא יִמְצָא לוֹ עֲדוּת יוֹתֵר בְּטָלָה עֲנִין
 הַקִּדּוּשֵׁין וְכ"מ בְּתִשׁו' ר"ן ס'י' לְמ"ד שְׁשָׁלְחוּ לְהַמְקַדָּשׁ וְכֵן בְּתִשׁו' רִיב"ש ס'י' ק"ע פְּתַב
 ר"ש חֲלָאִין לְאֶהֱרֵן הַסּוֹפֵר שְׂיִדְעֵי מִי הֵם כּו': סִימָן קַכְבַּ תְּשׁוּבָה שְׁנִיָּה עַל שְׂאֵלָה הַנ"ל.

והנה עפ"י גב"ע זה נלע"ד שאין ממש בהקדושים לפי שהיו רק בעד א' הבחור אברהם וגם הוא עמד אחורי הפנתל והבתולה אומרת שלא ראתה אותו ושלא הרגישה ולא הבינה מענין קדושים כלל ונדוע דרוב הפוסקים ס"ל דהמקדש בעד א' אין חוששים לקדושים אפילו שניהם מודים וכ"פ הרב"י בש"ע סי' מ"ב ואף שרמ"א שם הביא דעת היש מקמירים וכ"ה בתשו' האחרונים מ"מ בנ"ד שאומרת שלא הבינה לשון הקדושים דעת הב"ח בתשו' סימן צ"ז דלד"ה אין חוששים לקדושים אלא שהחמ"ח וב"ש בסי' מ"ב השיגו עליו ובתשובת ח"צ סימן קט"ו החזיק ביד הב"ח ומ"מ לדבריו נמי י"ל דבנ"ד אינה נאמנת במיגו דהיתה מכחשת העד משום דנתפרסם ממעשה הקדושים ע"י אמה והבתולות שפחצרו והזקן ר' נחום ולא היתה מעיזה כ"כ להכחיש אותם וליכא מיגו וכה"ג אי' בב"ב דל"ג ע"א ובתוס' שם ד"ה לקוחה והובא בכנה"ג בדינימיגו אמנם באמת המעיין בתשו' הב"ח עצמו (ונ' שהחמ"ח וב"ש וח"ץ לא ראו תשו' ב"ח רק מ"ש בחיבורו) יראה דלאו משום מיגו אתי עלה אלא משום דס"ל דאף למ"ד המקדש בעד א' חוששים לקדושים היינו דייקא בששניהם מודים אבל פשאומרת שלא הבינה או שנתפגון לשחק כו' אינה מודה לדברי העד קרינן בה ובכה"ג לכ"ע אין חוששים לקדושים וכ"ד מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' מ"ג וכן פסק בתשו' ושב הפהו סי' נ"ב רק שבפני יהושע בקדושים דס"ה ע"ב פי' דאיכא למימר דרב פפא דאמר חוששים לקדושים מיירי אפילו באין שניהם מודים ולדבריו יש להחמיר בנ"ד וכ"ד מהרמ"פ בתשו' סי' ל"ב ועי' בח"ץ סי' קט"ו שכתב דמהרמ"פ לא חזר בו בסי' ל"ז ונהגם שהרמ"א פסק בפשיטות דעד א' בהכחשת בעל דבר ג"כ אין חוששים מ"מ יש לחוש עכ"פ לדעת החמ"ח וב"ש וח"ץ דס"ל דהיינו דייקא כשמכחישתו ואומרת להד"מ.

ולא פשאינה מודה לו בטענה שאין נאמנת עליו כגון בטענת השטאה ומ"מ י"ל דטענת שלא הבינה עדיף מטענת השטאה משום די"א דבטענת שלא הבינה הוי ס"ק אפילו בשני עדים כמ"ש הב"ח רס"י כ"ז ועי' בחמ"ח שם בשם רי"ו ועב"ש שם.

וכיון שאפ"י לדעת החמ"ח וסיעתו י"ל דהוי רק ספק קדושי עד א' א"כ אפשר דיש לסמוך על הב"ח וסיעתו דס"ל דאין פאן חשש קדושים כלל ואף את"ל שאין להקל מה"ט לחוד פיון שי"א דאין נאמנת לומר כלל שלא הבינה ל' הרי את מקודשת כו' ולפ"ז להחמ"ח וסיעתו הוי כמו ודאי קדושים בעד א' דאנו חוששים להחמיר להם מ"מ יש לצרף להקל מה שלא ראתה את העד דהא דעת הרשב"א והובא להלכה בש"ע סי' מ"ב ס"ג דאפי' בשני עדים אם אין המקדש או המתקדשת רואים אותם א"צ ממנו גט ולכאורה לפ"ז לא היינו צריכים עוד טעמים אחרים לנ"ד אלא שבתשו' ב"י סי' ט' כתב דהיינו דייקא בשטוענת שרצתה לשחק בו (והיינו פדעת מהרמ"פ שהביא רמ"א ודברי מהרי"ט והחמ"ח וב"ש בזה פבר הניח הגאון בעל ס' המקנה בצ"ע וגם תשו' הב"י היא כנגדם ואנן לא טענינו לה כו' ולפ"ז בנ"ד שאינה טוענת פן רק שלא הבינה לשון הקדושים איכא לאסתפוקי להאומרים דאינה נאמנת כלל לומר שלא הבינה פנ"ל אי נאמנת בנ"ד משום מיגו שהיתה יכולה לומר שרצתה לשחק בו.

משום די"ל דכסבורה שטענה דשלא הבינה עדיפא ומתקבלת יותר מטענה שרצתה לשחק בו ובכי האי גוונא לא אמרינן מיגו כמ"ש הכנה"ג בח"מ סי' פ"ב בדיני מיגו אות

ע"ז וק"ץ ובתנאים שם אות כ"ח הביא לו סמוכות מהרא"ש והטוש"ע עיי"ש ומיהו הש"ך בס"י ס"ו ס"ק נ"ו חולק עליהם וצ"ע בתוס' בכתובות פ' הכותב פ"ה א' סבורה היתה שהיא טענה מעולה וגם לפמ"ש בכנה"ג שם אות קנ"ח בשם מהר"י טא"י צק דמיגו שאם היה אומר טענה היה מתבייש ממנה לא אמרינו וכ"מ בר"ן פ"ק האשה שנתארמלה גבי האומר שטר אמנה כו' וא"כ י"ל ה"נ דבטענה שרצתה לשחק בו היתה מתביישת מזה דבושה היא לבתולה לשחק עם נער בעגנו קדושין וקושיות התנאים שם אות ק"ז יש ליישב דבטענת נאנסתי לא פשעה היא במידי ואין פאן ביוש כ"כ.

משא"כ היכא דהביוש הוא מצד מעשיה (וגם מצד גוף הטענה דשלא הבינה י"ל דאינה נאמנת אפי' במיגו לדיעה הנ"ל כעין טענה דטעיתי עבח"מ סי' קכ"ו סי"ג מיהו זה יש לדחות) ועוד דבתשו' מהריב"ל ח"ג ססי' פ"ו הוכיח שהרא"ש חולק על דינו של הרשב"א וגם מתשו' הרשב"א עצמו סי' תש"פ הביא סתירה לדין הנ"ל ובאמת שיש בזה מקום עיון ואעפ"כ בנ"ד שהקדושין היו רק בעד א' לבד יש לעשות מזה סניף להקל ויש לדקדק קצת פן מדפרש"י דס"ה סע"א ד"ה מהו וקא הימנוה כו' (וכבר עמד על דקדוק לשון זה בושב הכהן שם) דבעד א' פיון שאינו נאמן מהתורה רק לשבועה אינו חשוב לעגנו קדושין אלא היכא דאחשבוהו ג"כ המקדש והמתקדשת והאמינוהו עליהם ואין שייך לומר פן עכ"פ רק פשידעו ממנו שאז י"ל דמה שמקדש אותה בפניו היינו שמאמינים אותו עליהם משא"כ בנ"ד שלא ידעה מהעד כלל ולכן אף את"ל כמ"ש מהריב"ל דהרא"ש ס"ל דאפי' כשעדים רואים מבחוץ והמקדש והמתקדשת אין יודעים מהם נמי הוי קדושין היינו דייקא בשני עדים שנאמנים מהתורה משא"כ בעד א' פנ"ל.

וכיון דהכי הוא דאף להחמ"ח וסיעתו אפשר להקל בנ"ד א"כ נראה דאין להחמיר כ"כ בקדושין דעד א' ויש לסמוך על הב"ח וסיעתו דלדבריהם יש להקל בפשיטות מה גם פי החמ"ח וב"ש עצמן מקילים בשלא ראתה העדים בכל עגנו ואף שדבריהם צ"ע בזה מ"מ נ"ד עכ"פ בין למר בין למר שרי ואין לתפוס כל החומרות בקדושי עד אחד שרוב הפוסקים מקילים בזה לגמרי בלא"ה פנ"ל: ועוד יש צד להקל בנ"ד מלשון העד וכאשר לקחה הבתולה את המאטעריי' בינה ויצעק הנער יעקב הרי את מקודשת לי בזה אט מיט דעם וייד וא"כ אם צעקתו היה אחר שסילק ידו מן המאטעריי' וייד לבד היתה אוחות המאטעריי' אזי פיון שלא אמרה הן רק ששתקה ה"ל שתיקה דלאחר מתן מעות כמבואר למעיין בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' ל"ח וקא מהני לפ"ד הרמב"ם ואע"ג שאמר לה תכ"ד לנתנה (עד"מ סי' כ"ח סק"ד וכ"נ במהריב"ל ח"ג סי' ד' ומתשו' מהרי"ט הנ"ל וכ"מ משאר פוסקים) ואף להרי"ף והרא"ש דפליגי עם הרמב"ם י"ל דמודו בנ"ד משום דנ"ד שנתן לה בסתם תחלה י"ל דדמי לפקדון דמודו ביה הרי"ף והרא"ש ועי' במשנה למלך פ"ג מהל' אישות שהניח בצ"ע דברי מהרי"ט י"ל דהיינו לעגנו דלא עדיף מפקדון ומהני באמרה הן והן אמת פי מהריב"ל בתשו' ח"ב סי' ז' דקדק מל' רי"ו להחמיר בזה ג"כ אפי' בשתיקה אבל בחלק א' סוף פלל ג' ובח"ג סי' ד' נטה להקל בשתיקה עכ"פ ואע"פ שהגאון מוהר"מ אבי הש"ך בתשו' שבוסף ספר גבורת אנשים החמיר בזה לומר דבאומר מתקדש לי הרמב"ם נמי מודה מ"מ הרי כתב בעצמו שלא היה אז לפניו תשו' מהרמ"פ ושהרוצה יעיין שם וראיתי במהרמ"פ סי' כ"ד שהשיב על השאלה שבשו"ת שארית יוסף סי' כ"ח ששם אמר אתה מקודש לי כו' ואעפ"כ השיב בפשיטות דלהרמב"ם לא

מהני והנה אפי' את"ל דנ"ד ל"ד לפקדון מ"מ הרי כתב מהרמ"פ דהוי ספק ספיקא לדידן וא"כ הוא צד גדול להקל בנ"ד עכ"פ שהקדושין היו בעד א'.

ועוד אפשר לעשות סניף להקל מחמת הקול שעל העד אלא שאין מהצורך כי די בצדדי היתר הנ"ל לבטל מעשה הקדושין בפשיטות ולהחזיקה בפנויה כמו שהיתה קודם הקדושין אלא שבאחת אני תמה על מקבלי הגביית עדות שלא נזכר שישלחו אחר הנער יעקב המקדש לשאול ממנו נידון ענין הקדושין דהיינו אולי יאמר שיש לו זכות בזה שקידש בפני שני עדים וכן משמע בב"י ססי"מ"ב בשם רש"י שצריך לשלוח אחר המקדש והדעת נותנת לזה כדי להוציא הדבר לאמיתו וכמ"ש בש"ע סי' מ"ו ויש לב"ד לחזור ולדקדק כו' ואולם אם באמת שלחו אחריו ואמר ג"כ פנ"ל או שישלחו אחריו עתה ויאמר פנ"ל אזי לפע"ד קדושין אלו בטלים ומבטלים לגמרי ובתנאי אם יסכימו לזה שני ממורי הוראה מפורסמים כי אע"פ שלפע"ד דין זה פשוט מאד להקל אעפ"כ מחומר הנושא חלילה לי לתקוע עצמי לדבר הלכה ולא הייתי משיב כלל בעניני קדושין רק לא יכולתי להשיבו ריקם והנה אף שגם אם יאמר המקדש שקידש בפני ב' עדים אלא שירחיק עדותו לומר שנסעו מזה למרחקים מאד אין אנו צריכים לחוש לדבריו וכמ"ש הר"ן בתשו' סימן למ"ד ובש"ע סי' מ"ח ס"ה שזוהי ששנינו בפרק האומר דקדושין האומר לאשה קדשתיה והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ואוקימנא בגמרא כגון דאמר לה קדשתיה בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים מ"מ הם במקום קרוב צריכים לשאול מהם ומסתמא אם יהיה בזה שינויים יחזרו וישלחו השאלה למי שיוכשר בעיניהם ולמה לנו להחליט הדין בזה עכשיו אבל זאת עכ"פ שבאם שעפ"י המקדש יתגלה ג"כ שהמעשה היה כמו שכתוב בהגב"ע אין לחוש כלל לקדושין אלו.

אם יסכימו לזה שני מורים מפורסמים פנ"ל. ד' אהו' הד"ש וטובתו מנחם מענדל באמ"ו מוהר"ר שלום שכנא זללה"ה: סימן קכג בדין עידי קדושין אם צריכים דרישה וחקירה א הנה הרמ"א באה"ע סימן מ"ב ס"ד כתב עידי קדושין אינם צריכים דרישה וחקירה אם לא בדבר שגראה שיש בו רפאות.

והוא מהמבואר בב"י שם ד"ה כתב הרש"י א בתשו' סי' תקס"ו אין בודקין עידי נשים בדרישה וחקירה בין בגרושין בין בקדושין דקיי"ל כת"ק דרע"ק ור"ט וכ"ד הגאונים והרמב"ם והרמב"ן וכ"כ נמוק"י סוף יבמות עכ"ל ומ"ש כת"ק דרע"ק זה אינו בגירסת הש"ס שלפנינו דהת"ק הוא רע"ק כמ"ש בגמרא סוף יבמות (דף קכ"ב ע"ב) דתניא אין בודקין עידי נשים בדרישה וחקירה דברי ר' עקיבא ר' טרפון אומר בודקין: והנה בסדר אלי' רבא שער ב' דף קו"ף עמוד ג' כתב וז"ל סוף דבר העולה בידינו כי מ"ש הרב מוהר"ש דגיטין וקדושין לדיני ממונות דמו אליבא דכ"ע.

והר"ן (פרק מי שאחזו גבי ולא תתייחד עמו) שכתב דלד"נ דמו הוא יחיד בסברתו אין זאת כמו שכתבנו פעם ופעמיים דהרי"ף והרמב"ם ור"י בעל התוס' ור' פרץ קיימא פנותי וסלקא בידין דפלוגתא דרבנותא היא אם דיני נשים בקדושין וגיטין וזנות אי לד"נ דמיין או לד"מ דמיין ולכן בכל נדון ונדון ראוי להחמיר לפי הנושא ומ"מ גבי עדות מיתה כבר עלתה הסכמת פולם פה אחת בלי פוצה פה ומצפצף דלא בעי דרישה וחקירה

למר פטעמיה ולמר פטעמיה כו' עכ"ל והנה מ"ש דהרי"ף ס"ל פהר"ן זהו ממ"ש סוף יבמות ולא בעינן בעדות אשה דרישה וחקירה משמע רק בעדות אשה ושמת בעלה לא בעינן דו"ס והיננו כי שם ע"א נאמן ועד מפי עד.

ומדלא פתב דכל עידי נשים אין צריכים דו"ס משמע דבזה ס"ל כמ"ד דצריף דו"ס. וכן משמע מהרמב"ם ס"פ י"ג מה"ג דין כ"ח שכתב ואין בודקין עידי אשה בדרישה וחקירה שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל משום התרת עיגונא עכ"ל משמע דרק בעדות אשה שמת בעלה הקילו בזה וכמ"ש בכ"פ א"ח פ"ד דין כ"ט ובלא דרישה וחקירה כו' מפני שאפשר לעמוד על בוריו שלא מפי העד הזה (ר"ל שהוא מילתא דעל"ג) לפיכך הקילו חכמים בדבר זה כו' ובלי דו"ס פדי שלא תשארנה בנו"י עגונות עכ"ל א"כ מדבריו מוכן דעידי גיטין וקדושין שאינן מילתא דעל"ג צריכין דו"ס וע"ש בלח"מ שהקשה על הרמב"ם דבגמרא אמרו הטעם דכינן דאיכא פתובה למשקל פדיני ממונות דמי ולמה לא כתב רבינו טעם זה אלא שכתב שהטעם משום עיגונא דהקילו רבנן ותיירץ דצ"ל דטעם דאזלו בטר פתובה הוא משום דבעיגונא אקילו רבנן וכ"כ מהרש"ל ביש"ש סוף יבמות סי' כ"ח וכבר קדמם הרשב"א בזה בחידושו סוף יבמות ולעד"נ דהרמב"ם לא מעייל בפשי' בפלוגתא דת"ק עם רע"ק ור"ט משום דמסתברא לי יותר טעמא דרע"ק ור"ט דבשביל הפתובה אין שייף להקל בעיקר הדין דהיתר אשת איש וכמו שהקשו ע"ז ג"כ הרמב"ן והרשב"א ועי' מזה ג"כ במהרש"ל ביש"ש שם.

ולכן לא פסק דא"צ דו"ס רק בעדות אשה שמת בעלה משום דהקילו בזה בעד מפי עד ובגמל"ת וע"כ נדאי א"צ דו"ס. ולכן מ"ש הרשב"א דבגיטין וקדושין לכ"ע א"צ דו"ס לא משמע פן מהרי"ף והרמב"ם ולכאורה נראה ראיה דמצינו שמחלקים בין עצם ההיתר להפתובה כמשנ"ת בש"ע אה"ע סי' י"ז סל"ה לענין משאל"ס דאע"פ שלא תנשא י"א דגובה הפתובה וע"ש, בב"ש ס"ק ק"ז.

הגם שיש לחלק דשם אם נשאת לא תצא מ"מ עכ"פ מחלקין בין עצם האיסור לגביית הפתובה. גם ס"פ המדיר כ' ה"ר"ן בשם הירושלמי דהיכא שאמרו יוציא ויתן פתובה ולא אמרו שכופין להוציא אין כופין להוציא ואעפ"כ כופין שישלק הפתובה הרי בהדיא שלא שנה ההיתר דהגט לסילוק הפתובה וזה נוטה לדברי רע"ק ור"ט דמשום דאיכא פתובה למישקל לא אמרינן שיהיה עצם הדין דאיסור א"א נידון כד"מ אלא האי פדיניה והאי פדיניה גם התוס' פ"ק דמכות ד"ו סע"א ד"ה שמואל שכתבו דהגט הנה כמו ד"נ דשרינן א"א לעלמא משמע ג"כ דס"ל כמ"ד דעידי נשים לד"נ דמיין וצריכים דו"ס ולא פדיני ממונות עי' ב"י בח"מ סי' ל' ובתשובת מ"ב סימן נ"א ובתשובת נו"ב חאה"ע סי' ע"ב מדינים אלו: קיצור.

הרמ"א פסק דעידי קדושין אין צריף דו"ס על פי תשובת הרשב"א סי' תקס"ו ומ"מ מדברי האלפס שם יבמות לא משמע פן וכדבריו משמע בהרמב"ם סוף הל' גרושין דרק בעדות מיתה א"צ דו"ס משום דה"ל מילתא דעל"ג ולא בשאר עידי נשים ואע"ג דאיכא פתובה למישקל אין זה עיקר הטעם ועי' ר"ן סוף פ"ק המדיר מחלקים בין עצם הגט להפתובה ועי' בש"ע אה"ע סימן י"ז סל"ה.

ועי' פתובות פֶּרֶק המדיר (ז' ע"ג ב') גבי ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא א"ו דהרי"ף והרמב"ם וסייעתם מסתברא להו טעמיה דרע"ק ור"ט יותר מהאי טעמא וגם התוס' פ"ק דמפות (ד"ו סע"א) ודאי לא ס"ל פתשובת הרשב"א הנ"ל: ב והנה הב"י בח"מ סימן ל"מ ד סעיף א' ד"ה ומשמע הביא שפיתבו התוס' פ"ק דסנהדרין (ז').

ח' ע"ב) סד"ה והביא וז"ל ויש ללמוד מפאן דאי אתו עדים ואמרו אשת פלוני זנתה דצריף דרישה נחקירה לאנסרה על בעלה וסברא הוא דלא גרע מגולות נחבלות עכ"ל. וכן פתב בפסקי תוספות שם סעיף כ"ב אמרו אשת פלוני זנתה בעי דרישה נחקירה לאנסרה על בעלה עכ"ל.

ובאגודה שם סעיף ח' פתב ויש ללמוד לפירוש ר"ת דאי אתו סהדי. ואמרו אשת פלוני זנתה צריף דרישה נחקירה לאנסרה על בעלה וכשלא כיוונו עדותן או שהוכחשו מותר' עכ"ל משמע דזהו רק לפי ר"ת דכוליה שמעתא מיירי שהאב תובע מאה סלעים אבל לפרש"י דמפרש דהבעל טוען פתח פתוח מצאתי להפסידה פתובתה אין ללמוד משם דין זה.

וכ"כ בהגמ"י פכ"ד מהל' אישות אות כ' וז"ל נאמר בשם ר"ת שצריף דרישה נחקירה לאנסרה על בעלה עכ"ל וכן פתב הסמ"ג במ"ע סימן מ"ח קרוב לס"י וז"ל בשם רבינו יעקב אמרו ששנים שהעידו על אשת איש שזנתה שצריכים דרישה נחקירה לאנסרה על בעלה עכ"ל לפ"ז צ"ל מ"ש האגודה סוף יבמות בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה דברי ר' עקיבא רבי טרפון אומר אין בודקין בדרישה נחקירה פסק רב אלפס קיי"ל כר' טרפון דאמר אין בודקין בדרישה נחקירה עכ"ל פדי שלא יסתור א"ע למ"ש בשם ר"ת בסנהדרין דעידי זנות צריף דרישה נחקירה וכאן פסק בפשיטות דעידי נשים א"צ דרישה נחקירה צ"ל דכאן קאי רק על עדות אשה שמת בעלה.

דע"ז משמע מרב אלפס דפסק דלא בעי דרישה נחקירה. אבל עידי זנות י"ל שצריף דו"ח וכ"מ ממ"ש האגודה בסנהדרין ר"פ אהד דיני ממונות בשם ר"י כי עדים שבאים לאנסרה (לומר שנתקדשה לפלוני) צריכים דרישה נחקירה הואיל והיא מכחישתו כו' הרי ע"כ להאגודה צריף לחלק בין עדות אשה שמת בעלה ובין עידי זנות ועידי קדושין (ונשמע דהאגודה גורס דרע"ק ס"ל דעידי נשים צריכים דו"ח וכן הגירסא בב"י בח"מ שם: ולגירסא זו אפילו נאמר דקאי על פל עידי נשים בין בגיטויבין בזנות י"ל הלכה כרע"ק מחבירו אף נגד ר' טרפון פדאימתא בכתובות פֶּרֶק הפותב (ז' פ"ד ע"ב) ולכן רק בעדות אשה הקילו כיון דנאמן גמל"ת ועד מפי עד מיהו גירסא שלנו הוא בהפך מיהו מצינו ביבמות (ז' קי"ח ע"ב) דהלכה כר' טרפון נגד רע"ק) וכן הביא הב"ח בח"מ סימן ל' מהאגודה פֶּרֶק הבע"י ושם סעיף ע"ז פתב ויחקרו אותם בדו"ח כמו על עידי נפשות מ"ש בהגהת דרו"פ שם סי' ל"מ ד אות א' דהטעם הואיל והיא מכחישתו אינו מוכן דממנ"פ אם לד"מ דמי הלא אף שהנתבע מכחיש א"צ דו"ח וא"כ ה"נ מה בקב שיהא מכחישתו.

והב"י שם רס"י כ"ט פי' מ"ש הואיל והיא מכחישתו היינו דאל"כ שווייה אנפשה חד"א. והנה הרב"י בבד"ה שם הביא תשובת הריב"ש סי' רס"ו דפסקו הגאונים בשלהי יבמות דאין בודקין עידי נשים בדרישה נחקירה דלדיני ממונות משוינו להו וכ"ש לכל דיני

א"כ אם ענין מאןקח גרע מהכחשה דחקירות דימי החדש א"כ אף שאין צריף דו"ס איף מכשירין השטר אעכצ"ל דזה לא דמי פהוכחשו ממש בחקירות מ"מ זה ודאי לא עדיף מדין אם אמר אחד איני יודע באיזה חקירה דגם פו בטל העדות היכא שצריף דו"ס וענין מאןקח י"ל ודאי לא עדיף מדין איני יודע באיזה חקירה ולכן זהו הקושיא דאס"ד ד"מ צריכין דו"ס מאןקח אמאי פשר דזה ודאי לא עדיף מדין איני יודע באיזה חקירה: והנה מקור הדין דגט מאןקח פשר בגט אשה גם פו הוכחו התוס' פ'ק ב' דגיטין (דף י"ז ע"א) ד"ה ריש לקיש ונ"ל ובפ'ק גט פשוט (דף ק"ס ע"א) בהמשנה ר"פ ג"פ מוכח דגט מאןקח פשר מדאמר מקנשר שכתבו עדיו מתוכו פשר מפני שיכול לעשותו פשוט ואז יהיה מאןקח כו' ע"ש ומ"ש ה"ר"ן שיש לדחות דאיירי לא בגט אשה הוא דוסק גדול.

דקא מבואר שם דתקנת גט מקנשר היה רק בשביל גט דאשת פהו וגם פלוגתא דר' חנינא פו גמליאל שבמשנה ורשב"ג משמע בגמ' יותר דקאי על גט אשה. כמ"כ בעידי זנות מאחר דלאבני פ'ק האומר (דף ס"ו א') אפילו עד א' נאמן א"כ סב'א הוא דאף לר'א דצריף שני עדים עכ"ז א"צ דו"ס ועוד דקא הא דר'א מצריף שני עדים הוא משום דהוי דבר שבפ'רה ואין דבר שבפ'רה פחות משנים ונהרי רפ"ק דגיטין (דף ב' ע"ב) פי' רש"י דקא דאין דבר שבפ'רה פחות משנים הוא משום דיליף דבר דבר ממזון וא"כ פיון בגיטין דילפינו ג"כ ממזון לא בעינו דו"ס כמו"כ י"ל בעידי זנות ועוד דקא נאסרת ע"י קינוי וסתירה אף על ידי עד אחד דטומאה פדאי'א בגמרא פ"ק דכתובות (דף ט' ע"א) ופרש"י שם משום שרגלים לדבר שזינתה שהרי קינא לה ונסתרה ועד אחד מעידה שהיא טמאה כו' נשמע שנאסרת בגמ' הדבר אף על ידי עד אחד משא"כ בדבר שבמזון אין מוציאין מזון בכה"ג אף שיש רגלים לדבר אא"כ בדבר ברור ממש ע"פ שני עדים ולא על ידי עד אחד והא דמפסדת הפתובה היינו פי' גם פו על ידי קינוי וסתירה לבד מפסדת הפתובה פדאי'א במשנה פ'ק ארוסה (דף כ"ד ע"א) בדין מתו בעליהו עד שלא שיתו דס"ל לב"ה שלא נוטלות פתובה וכדמפרש הטעם בגמרא שם (דף כ"ה ע"ב) ובפרש"י שם.

ובמשנה ר"פ מי שקינא (דף ל"א ע"א) מבואר דאף חמש נשים ששונאות אותה נאמנות לאוסרה על בעלה אף שאין נאמנות להפסידה פתובה. הרי הקילו פסוף העדות להאמין גם חמש נשים מה שאין נאמנות אף על הפתובה ועיין בשו"ע אה"ע סימן קע"ח סעיף י"ד וסעי' ט"ו א"כ אין להחמיר בעדות זנות בשני עדים להצריכו דרישה וחקירה גם בעידי קדושין הנה מבואר בגמרא פ"ק דקדושין (דף י"ב ע"ב) דמשום דנפיק קלא דאיכא עדים באידית שיודעים שהיו הקדושין שנה פרוטה ס"ל לאבני ור'א לאסור אותה משא"כ גבי שבו' אין אוסרין אותה מחמת הקול אף שיצא הקול שיש עדי טומאה פמבואר בה"ר"ן משום דמנוולה נפשה לגבי שבאי אמרינו שאין הקול אמת ואם נאמר דעידי קדושין צריכין דוקא דרישה וחקירה לאוסרה לכולי עלמא והיכא שצריף דו"ס אם לא פינוו בדו"ס אין העדות מהני פלל.

א"כ למה נחלקו אבני ור'א על רב חסדא שהרי אף אם יש עדים עדיין יש ספק אם פינוו בדו"ס ואין זה גרע מהא דמנוולה נפשה לגבי שבאי: קיצור. ולכאורה יש ראיה

מהגמ' דעדי גיטין א"צ דו"ח דהא ר"פ אד"מ מוכרח דהיכא דשט"ח המאונקתין פשרים א"צ דו"ח.

וגם י"ל טעם ע"ז דמאונקת לא עדיף מדין אינו יודע באיזה תקירה ונהרי התוס' בגיטין דף י"ז ע"א הוכיחו דגט מאונקת פשר מהמשנה והגמ' פרק גט פשוט.

א"כ פנין דמאונקת פשר משמע דעדי גיטין א"צ דו"ח וכמ"כ גבי עידי זנות פנין לאביי י"ל נאסרת אפילו ע"י עד אקד לבד א"כ גם לרבא דצריה שני עדים לא תמירא מעידי גיטין גם בעדות אחרונה לכ"ע נאסרת ע"י עד אקד ואפילו אחת מחמש נשים נאמנות לאונסרה משא"כ בדיני ממונות גם בעידי קדושין י"ל פן וכ"מ קצת בקדושין (דף י"ב ע"ב) מדקשו לקלא שיש עדים: סימן קכד ב"י באה"ע ס"י מ"ב בדין המקדש בפסולי עדות דרבנן ורס"י ק"ל במגרש בפסולי עדות דרבנן ועי' מזה בתשו' הרשב"א סי' אלה קס"ו ובתשו' להרמב"ן סי' קכ"ה וצ"ע מדוע לא העירו מהא דפרק שבועות העדות דל"א ע"א בענין ואינה נוהגת אלא בראויין להעיד.

דאף משחק בקוביא שהוא פסול לעדות רק מדרבנן ומדאורייתא פשר לעדות עכ"ז אינו חייב על שבועות העדות מדאורייתא פנין מדרבנן פסול להעיד וא"כ ה"נ נימא הכי דכיון דפסול לעדות מדרבנן א"כ גם מדאורייתא אין זה עדות ויש לחלק עפ"מ ש בגמרא רפב"ת דיומא (דף ע"ד ע"א) שאני התם דאמר קרא אם לא יגיד ופירש"י משמע מי שהגדה שלו מועלת לבעל הדין והאי לא מהני הגדה דידיה הואיל ולא מקבלינן לה מדרבנן עכ"ל.

ולכן אף מדאורייתא פטור בשבועות העדות. אבל גבי גיטין וקדושין לא שייך לומר הכי. דכיון דמדאורייתא נאמן להעיד י"ל חשיב עדות אף דהמקדש בפני משה ואהרן אין זה קדושין פלל וה"ל כמקדש בלא עדים דאף שקדש אינו פלום מ"מ הקא י"ל פנין מדאורייתא פשרים לעדות אף דפסולי מדרבנן אין זה כמקדש בלא עדים.

ול"ד לשבועות העדות דהתם הוא תולה במה שבעדותו יגבה המזון וכיון דבעדותו לא יוכל לגבות המזון א"כ אין הגדתו מועלת לו וכנ"ל ועיין עוד מזה בתשו' הרשב"א סי' אלה קפ"ה ועיין בגיטין פ' הזורק דע"ט סע"ב בתוס' ד"ה וצריכה דלכאורה י"ל דהר"ר יוסי ס"ל פהרשב"א אבל לרש"י גם המגרש בפסולי עדות דרבנן ג"כ אין הגט פלום כמו בהנה פסולים שבמשנה דג"כ רק פסולי דרבנן ואעפ"כ ס"ל לרש"י דאין הגט פלום ועיין בהר"ן שם השיג ג"כ על פרש"י ועי' ב"ש סי' קכ"ח סק"ו הביא שטת רש"י.

מיהו אפ"ל דגם לשטת רש"י יש לחלק דשאני התם ששינה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין. אבל הקא בהחתיים עדות הפסולים מדרבנן י"ל שאין זה ענין לשינוי מטבע שטבעו חכמים בגיטין ואפ"ל ראיה להרשב"א מהבריתא דפ"ק דגיטין המביא גט ממדה"י ולא אמר בפנ"כ ובפנ"ח.

דלרבנן לא הוי הנלד ממזר אע"פ שאין פאן עדים גמורים מדרבנן רק מדאורייתא: סימן קכה במשנה ספ"ק דקדושין (דף מ' ע"ב) וכל שאינו לא במקרא כו' ובגמ' א"ר יוחנן ופסול לעדות ופירש"י דכיון שאינו מן הישוב כו' וכן האוכל בשוק כו' וכ' הרמב"ם ר"פ י"א מהל' עדות ה"ז בחזקת רשע ופסול לעדות מדבריהם מבואר דמדאורייתא אינו פסול

ואף שכ' חזקה שהיא עובר כו' מ"מ מדאורייתא אינו נפסל בחזקה זו עד שיבואו שני עדים שעבר על ל"ת.

ופי' בדרה ארץ נראה מדבריו שם דין ג' דהיינו שהוא הולך בדרכי הישרים ועי' בחגיגה (כ"ב סע"א) כמאן מקבלין האידינא סהדותא מע"ה פמאן כר' יוסי וכו' הר"ן ספ"ג דפסחים דלא פליגא אר' יוחנן דספ"ק דקדושין דהתם בחגיגה מייירי בע"ה דליתיה בתורה אבל בדרה ארץ ומצות איתא כו' וקרא"ש ספ"ג דפסחים סי' יו"ד דאדרבה מהתם מוכח שפסול לעדות כו' ואהא קאמר רב פפא כו' אפשר ס"ל דאף פשאינו בדרה ארץ מקבלין סהדותי דר' יוחנן לא קאמר רק דפסול לעדות מדינא אבל מ"מ צריכין למיחש למאי דתיישב רבי יוסי וכן הבין הרב"י בח"מ סי' ל"ד סכ"ז בפי' דברי הרא"ש.

ובנ"ד נדון היהודים אנ"ח שהעידו על מיתת אחד מהם להתיר הזקוקה לו שבמדינתנו מה שחשש רב א' לפסול עדותן מטעם וכל שאינו לא במקרא כו' נראה אף לדבריו הרי כ' הרמב"ם שפסולים לעדות מדבריהם והפסול מדרבנן פשר לעדות אשה ולכן אף את"ל שהו בחזקה שעוברים על פמה עבירות היינו עד"מ מפני שהן שנים רבות בארץ רוסיא שאין שם שו"ב אפשר אכלו פעמים טריפות או שמא מפני ששרוים בלא אשה י"ל שמא עשו עבירה ח"ו.

הרי פיון שאין שום עדות ע"ז רק סברא בעלמא לא גרע ממ"ש הרמב"ם ר"פ י"א מהל' עדות מי שאינו לא במקרא כו' חזקה שהיא עובר על רוב העבירות שיבואו לידו עכ"ל ואעפ"כ פתב ופסול לעדות מדבריהם אבל מדאורייתא אינו נפסל דאין לפסול האדם מחזקת פשרות אלא על ידי שני עדים פשרים ולא ע"י אומדנות וחזקות וכו' ג פסק בשו"ת משאת בנימין סי' נ"א שאפילו ע"י קלא דלא פסיק מגזילה שיצא על אדם אחד עם שני עידי פיעור ממש נידון גזילה הנ"ל אין לפסול האדם ולא נעשה עי"ז אפילו פסול מדרבנן ולא כמשמעות תשו' הרשב"א שהביא הב"י בח"מ רס"י ל"ד מחודש ג' ועיין בתשו' מהר"מ לובלין סי' פ"א ס"ל כתשו' הרשב"א אבל הסמ"ע סי' ל"ד סעיף כ"ה ס"ק ס' ס"ל כהמ"ב וכן משמע בהרמ"א שם ובנד"ז דאין פאן לא קול ולא ע"כ רק סברא בעלמא ודאי לכ"ע הדין כן: ועוד דכמו שיש לחוש שמא עברו על עבירות כף י"ל שעשו תשובה.

וע"ש בתשו' מהרמ"ל הנ"ל. סס"י הנ"ל שצירף להכשיר הגיטין שחתם בהן העד שהוא מחמת מה שנוהגין המסדרי גיטין להזהיר העדים שיהיה הרו בתשובה כו' והביא ג"כ תשו' מהרי"ק סי' פ"ה בשם רש"י במעשה באנוס שקידש בפני אנוסין שקדושיו קדושין מטעם שמא הרהרו בתשובה כו' ובתשו' מהר"ם פאדוניה סי' ל"ז כו' ואף שמהרמ"ל לא סמך ע"ז לבד היינו משום דהתם החשש שידוע בעדים שנפסל אבל הקא שבאנו לחוש מסברא ומספק כמ"כ י"ל דספק התשובה מוציא מידי ספק העבירה ע"ד אתי ספק ומוציא מידי ספק כדאיתא פ"ג דעבודת כוכבים (דף מ"א ע"ב) ובפ"ב דנדה (דף ט"ו ע"ב) ועיין בפסקי מהרא"י סי' ר"כ ורכ"א ס"ל אף מי שידוע שהיה רשע גמור לכל עבירות שבתורה ושב אח"כ אף דלא מקרי בעל תשובה שלימה עד דעביד תשובה מעליא כו' היינו מדרבנן.

אָבֵל מִדְּאוֹרֵייתָא י"ל דתומ"י שֶׁשָׁב בְּתוֹשֻׁבָה אֵינּוּ פְּסוּל לְעֵדוּת כ"א מִדְּרַבְּנָן פְּסוּל וְלִכְּנֵן רָצָה לְהַכְשִׁירוֹ לְעֵדוּת אִשָּׁה וְע"ש מְזָה ג"כ בְּסִי קל"ח וּבְמַהֲרִי"ו ס' קס"ד וּבְקִלְוּטִי ס' מ"ה וּבְתוֹשׁוֹ מְהֵרִיב"ל ח"ג ס' ו' נְקוּט מְזָה לנ"ד דְּלֹא יִדְעֵנוּ פְּלִל שֶׁנִּפְסְלוּ דְּפְשִׁיטָא דְּכַשְׁרִים לְעֵדוּת אִשָּׁה עכ"פ אַף שֶׁבְּנֵדוֹן דְּמַהֲרָא י" לא סְמָךְ לְהַקֵּל מ"מ הֵכָא שְׂאֵנִי דְּעֵדִיף טוֹבָא: וְעוֹד אִפ"ל שֶׁאֲפִילוּ אָכַל טְרִיפוֹת אֵיזוּ פְּעָמִים מְפָנִי שֶׁתְּקִפוּ יִצְרוּ שְׂלֹא אָכַל בְּשׂוֹר זְמַן רַב כְּמוֹ שְׁנָה וּשְׁנָתִים לֹא נִפְסַל לְעֵדוּת אִשָּׁה עכ"פ וְלֹא דְּמִי לְשֶׁאֵר אוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן שֶׁפְּסוּל לְעֵדוּת מִדְּאוֹרֵייתָא כְּמוֹ שֶׁאֲבָאָר בְּס"ד דְּגֵרְסִינָן בְּסִנְהֶדְרִין (פז"ב דכ"ו סע"ב) אָמַר רַב נַחְמָן הַחֲשׂוֹד עַל הָעֲרִיּוֹת כְּשֶׁר לְעֵדוּת אִשָּׁה וְכ' הַתּוֹס' תִּימָא מ"ש מֵאוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן כו' וי"ל דְּמִיָּרִי הֵכָא בְּחֲשׂוֹד בְּעֵלְמָא כו' א"נ הֵכָא מְשׁוּם דְּיִצְרוּ תוֹקְפוּ וְלֹא דְּמִי לְגְבִילָה וְגַם לְרַבִּיעָה דְּלִיפָא יִצְרוּ תוֹקְפוּ כ"כ כְּמוֹ בְּעֵרְוָה עכ"ל ור"ל לְפִי הָאֵי גְּמִי הִינְנוּ אַף שֶׁבָּא עַל הָעֵרְוָה מְמַשׁ כְּשֶׁר לְעֵדוּת וְכ"כ הֵרָא"ש בְּשֵׁם ר"ת וְאִיךָ שֶׁכֵּן מְשַׁמַּע מִתּוֹךְ דְּבָרֵי רַב אֶלְפִּס וְכ"כ בְּחִזְיוֹשֵׁי הָרַ"ן שֶׁם וְנ"ל פ"א.

הֵרִי"ף ז"ל פְּגוֹן שֶׁבָּא עַל הָעֵרְוָה וְכֵן פִּירְשׁוּ הָרַאשׁוֹנִים עַד שֶׁנִּמְצָא בְּמַקְצֵת גְּנוּסָאוֹת אָמַר לִיה רַב שֶׁשֶׁת עָנִי מֵאַרְיָה אַרְבָּעִין אַכְתָּפִיָּה וְכִשֶׁר אָמַר לִיה יִצְרוּ תוֹקְפוּ וְזֶהוּ טַעְמוֹ שֶׁל רַב נַחְמָן שֶׁהַכְשִׁיר וְהַקְשָׁה עָלָיו הָרַב הַמְּאוֹר כו' וּמ"מ נִרְאֶה שֶׁהִפְּלִי הוּא כְּדָבָרֵי הֵרִי"ף ז"ל כו' וּפְלוּגָתָא דר"נ וְרַב שֶׁשֶׁת לֹא שִׁיכָא בְּפְלוּגָתָא דְּאַבְיִי וְרַבָּא אִם רִשְׁעֵי דְּחֶמְסֵי בְּעֵינָן כו' אֵלָּא מְשׁוּם דר"נ הֵנָּה מְכַשִּׁיר דְּיִצְרָא דְּעֵבְרִיָּה תְּקִיף לִיה טוֹבָא כו' וְטַעַם אוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן דְּפְסוּל לְכ"ע מְפָנִי שֶׁהוּא רִשְׁעֵי דְּחֶמְסֵי שֶׁאוֹכֵל אוֹתָהּ מְפָנִי שֶׁמוֹצָא אוֹתָהּ בְּזוּל עכ"ל וְכֵן פִּירֵשׁ"י דָּף כ"ז ע"א מוֹמֵר אוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן ד"ה פְּסוּל דְּכִינּוֹן דְּמְשׁוּם מְמוֹן קָא עֵבִיד דֵּהָא שֶׁכִּיחָא בְּזוּל טְפִי מְדַהֲתִירָא כו' וְהֵנָּה וְדָאֵי אַף מוֹמֵר אוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן שְׂאֵינּוּ רִשְׁעֵי דְּחֶמְסֵי פְּגוֹן דְּלֹא אָכִיל גְּבִילוֹת אֵלָּא בְּדִלָּא מְשַׁכַּח פְּלִל בְּשׂוֹר כְּשֶׁרָה ג"כ פְּסוּל לְעֵדוּת לְדִידָן דְּקִי"ל כְּאַבְיִי דְּלֹא בְּעֵינָן רִשְׁעֵי דְּחֶמְסֵי וְעוֹד דְּמִבְּנָאָר בִּי"ד ס' ב' סע"א ב' דָּגַם ע"ד הַנְּ"ל נִקְרָא מוֹמֵר אוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן כְּמ"ש בְּט"ז שֶׁם סק"ב דְּכָל כְּפָה דְּמְשַׁכַּח הַתִּירָא כו' אַף בְּנֵדוֹן זֶה שְׂלֹא אָכַל טְרִיפוֹת זְמַן רַב וְסָבֵל עֵינּוּיִים יָמִים רַבִּים שֶׁאָכַל רַק לְחֵם וִירְקוֹת וְכֵה"ג אֵלָּא שֶׁבְּרַבּוֹת הַיָּמִים לֹא יָכוֹל לְעַמּוֹד עַל נִפְשׁוֹ וְאָכַל טְרִיפוֹת וְגַם מְפָנִי שֶׁהִיוּ מְאַיִימִים עָלָיו שִׂיאָכַל י"ל דְּזֶה חֲשִׁיב יִצְרוּ תוֹקְפוּ שֶׁהָרִי מְצִינּוּ בְּתוֹרָה הַתְּאוּוֹ תְּאוּוֹ כו' מִי יֵאָכִילְנוּ בְּשׂוֹר כו' וְעַתָּה נִפְשִׁינוּ יִבְשֶׁה כו' וְעוֹד דְּאִיתָא בְּמִדְּרָשׁ רַבָּה ר"פ וַיִּקְרָא ע"פ גְּבִנְרֵי כַח עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ בְּשׁוֹמְרֵי שְׁבִיעִית הַפְּתוּב מְדַבֵּר.

אָדָם עוֹשֶׂה מְצוּה לְיוֹם אֶחָד כו' לְחֻדְשׁ אֶחָד כו' וְדִין חֲמִי כו' ע"ש הָרִי מֵה שְׂאֵינּוּ זוֹרַע שְׁנָה א' נִקְרָא גְּבוּרֵי פַח. וּא"כ זֶה שֶׁשׁוֹמֵר מְלֶאכֶלֶת טְרִיפוֹת שְׁנָיִם רַבּוֹת וְאֵינּוּ טוֹעֵם טַעַם בְּשׂוֹר פְּלִל אֵינּוּ לֵה גְּבוּרֵי פַח גְּדוּל מְזָה וְעֵינּוֹן בְּתַה"א בֵּית שְׁנֵי שַׁעַר שְׁלִישִׁי דל"ג סע"ב בְּשֵׁם הַיְלָמְדָנוּ מִי יִגְלֶה עֶפְרַיִם מְעִינִיָּה אֲדָה"ר שֶׁאֲתָהּ לֹא יָכוֹל לְעַמּוֹד בְּנִסְיוֹנָהּ אֲפִילוּ שֶׁעָה אַחַת וְהָרִי בְּנִיָּה מְשַׁמְרִין כָּל הַמְצוֹת כו' בּוֹדֵק בְּרִיאָה וְנִמְצָא טְרִיפָה מוֹנֵעַ וְאֵינּוּ אוֹכֵל עכ"ל הָרִי נִחְשָׁב זֶה לְנִסְיוֹן וּא"כ מֵה יֵאָמְרוּ בְּמִי שֶׁמוֹנֵעַ א"ע מִלְּטַעְנוֹם טַעַם בְּשׂוֹר שְׁנָיִם רַבּוֹת וְדָאֵי קְדוּשׁ יֵאָמַר לוֹ וְלִכְּנֵן אַף אִם ח"ו יִצְרוּ תוֹקְפוּ וְלֹא יָכוֹל לְעַמּוֹד בְּנִסְיוֹן נָהִי דְּחוּטָא גְּמוּר הוּא וְאֵינּוּ לוֹ שׁוּם תְּקִרוּץ מ"מ י"ל שֶׁלֹּא נִפְסַל לְעֵדוּת דְּשִׁינִיָּה לּוֹמַר ע"ז יִצְרוּ תוֹקְפוּ כְּמוֹ בְּעֲרִיּוֹת לְרַב נַחְמָן שֶׁאֵף דְּרִשְׁעֵי הוּא וְאַרְבָּעִין אַכְתָּפִיָּה כְּשֶׁר לְעֵדוּת מְטַעַם הַנְּ"ל.

כמ"כ הָכָא. וְהִנֵּה אֵף שֶׁהַמְּפָרְשִׁים פֶּן דְּבָרֵי נַחְמָן פְּסָקוּ פָּרַב שְׁשֵׁת וּכמ"ש הַב"י בַּח"מ ס"י ל"ד סְעִיף ח' וְז"ל וְלַעֲנִין דִּינָא לַכ"ע כו' פְּסוּל כו' מ"מ בַּכְּנֵה"ג שְׁם אוֹת ל"ו הַקְּשָׁה עָלָיו דְּלִסְבָּרַת בְּעַל הָעֵיטוּר שֶׁהֵבִיא הַנ"י דְּמְפָרֵשׁ כַּפְר"ת וּפּוֹסֵק ג"כ פָּרַב נַחְמָן כו' וְכֵן מְצֵאתִי בְּאַגְוֵדָה בְּסִנְהֶדְרִין ס"י כ' שֶׁהֵבִיא וּר"ת פִּירֵשׁ בָּא עַל הָעֵרְוָה יֵשׁ פּוֹסְקִים דְּהִלְכָה פְּר"ש.

מִשְׁמַע יֵשׁ מִהַפּוֹסְקִים ס"ל הִלְכָה כַּר"נ וְאַף לַפְר"ת. דְּלָאוּ הָא בְּהָא תֵּלְיָא.

וְעוֹד אַפ"ל פִּינּוּן בְּלֵא"ה אִיכָא מ"ד בְּגִמְרָא פ"ב דִּיבְמוֹת (דָּף כ"ה) דְּאַפִּילוּ רִשְׁעֵי דְאַוּרְיִיתָא כְּשֶׁר לְעֵדוּת אִשָּׁה אֵף דְּהַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ פָּרַב מְנַשֶּׁה דְּחוֹלֵק ע"ז שְׁפָן מִשְׁמַע בַּגְמ' ספ"ק דַּר"ה. מ"מ בְּגִדוֹן פֶּה"ל דְּלַרְב נַחְמָן כְּשֶׁר לְכָל עֵדוּת י"ל דְּסִמְכִינּוּ ע"ז בְּעֵדוּת אִשָּׁה וְאַף שְׁלֵא הֵינּוּ סוּמְכִין ע"ז לְמַעֲשֵׂה מ"מ בַּנְד"ז שְׁיֵשׁ בְּלֵא"ה שְׁנֵי סְפִיקוֹת טוֹבִים שְׁמָא לֹא חֻטְאוּ כְּלָל וְשְׁמָא עֲשׂוּ תְּשׁוּבָה נִרְאָה שְׁאִין לְחוּשׁ כְּלָל: סִימָן קָכוּ מַה שֶׁהַקְּשָׁה עַמ"ש הָר"ן פַּב"ת דְּנִדְרִים (דָּף פ"ז א') בְּעֵנְיָן תַּכ"ד פְּדִיבּוּר דְּמִי דְּהֶרְמַב"ן פִּי"נ כ' בְּשֵׁם ר"ת דְּתַמְנָתָא הוּא דְּתַמְנוּן רַבְּנָן וְקִשָּׁה לוֹ ע"ז מְהָא דְּפָרְק אֵלּוּ נְעֻרוֹת (דָּף ל"ג ע"א) דְּאַמְרִינּוּ וְנִתְרִי בְּהוּ תַכ"ד וְהִנֵּה הַתּוֹס' בְּנִדְרִים שְׁם פְּתִיבוּ ג"כ דִּיעָה זֹו דַּר"ת בְּשֵׁם רַבִּינוּ אֱלִיעֶזֶר שְׁפִירֵשׁ דְּמִדְּרַבְּנָן הוּא פְּדִי שְׁיֵשִׁיב אָדָם וְיִשְׁאַל בְּהַפְּסָק מִחֲבִירוֹ וְלֹא יִפְסִיד וְקִשָּׁה דְּהָא גַבִּי דִּינִין דְּאַוּרְיִיתָא הוּא כְּגוֹן גַּבִּי מְנַחַת חֻטִּין מִן הַשְּׁעוֹרִין וְגַבִּי שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֱמָרִינּוּ לִיה וְצ"ל דְּהֵי דְּאַוּרְיִיתָא עַכ"ל גַּם הַתּוֹס' פָּרְק מְרוּבָה דָּף ע"ג ע"ב ד"ה פִּי לִית לִיה הֵבִיאוּ סְבָרַת ר"ת תִּיקְנוּ חֻכְמִים כו' וְהֵבִיאוּ לוֹ רְאָיָה מְנִזִיר רַפ"ד (ד"כ סַע"ב) גַּם הֶרְמַב"ן פִּי"נ דָּף קכ"ט כ' שְׁמִשְׁם הִיא רְאָיָתוֹ וּמ"מ הַתּוֹס' פָּרְק מְרוּבָה שְׁם לֹא נ"ל סְבָרְתוֹ וְהַקְּשׁוּ עָלָיו מִדִּין קִרְיָעָה וְצ"ל אִמָּאֵי לֹא הַקְּשׁוּ מִהַסְּוִיגָא דְּשְׁם גּוּפָא דְּמִבְּנֹאֵר שְׁם דְּלַעֲנִין פְּיִסוּל הָעֵדוּת אֱמָרִינּוּ ג"כ תַּכ"ד כַּד"ד שְׁכַּשְׁהוּזְמוּ עַל הַטְּבִיחָה נִפְסְלוּ גַם עַל הַגְּנִיבָה אִם הִיתָה הָעֵדוּת דְּטְבִיחָה תַכ"ד לְעֵדוּת דְּגְנִיבָה וְאִיךָ נִיחָא לְהוּ כְּאֵן לַר"ת יוֹתֵר מְהָא דְּקִרְיָעָה וְצ"ל שְׁזָה נִיחָא לְהוּ מִשּׁוּם שִׁי"ל יוֹתֵר שַׁבְתַּכ"ד אִין מִשְׁתַּנָּה הָאָדָם וְכִינּוּן שְׁהוּחְזוּקוּ שְׁקִרְנִים עַל הַטְּבִיחָה מִחְזוּקִין לְהוּ שְׁקִרְנִים ג"כ עַל עֵדוּת הַגְּנִיבָה אֵף שֶׁהִיָּה קוֹדֵם עֵדוּת הַטְּבִיחָה פִּינּוּן שְׁהִיָּה תַכ"ד לֹא אֱמָרִינּוּ שַׁתַּכ"ד נַעֲשׂוּ שְׁקִרְנִים וּמִתְחַלָּה תַכ"ד לֹא הָיוּ שְׁקִרְנִים.

לְכֵן זָהוּ נִיחָא לְהוּ שְׁמִשְׁם אִין קוֹשְׁיָא עַל ר"ת דְּסְבָרָא הוּא וְא"כ לַפ"ז ג"כ לַק"מ הָא דְּאַמְרִינּוּ וְנִתְרִי בְּהוּ תַכ"ד דְּלַעֲנִין עֵדוּת סְבָרָא הוּא דַּתַּכ"ד כַּד"ד. כֵּן צ"ל לַפ"ד הַתּוֹסְפוֹת דַּבְב"ק הַנְּ"ל וְהִנֵּה פ"ק דְּמַפּוֹת (דָּף ו' ע"א) מְבֹאֵר דְּלַעֲנִין עֵדוּת אֱמָרִינּוּ תַכ"ד כַּד"ד לַעֲנִין שְׁיִחְשְׁבוּ מְאָה עֵדִים כְּשֵׁנִים דְּאַמְרִינּוּ מַה שְּׁנִים כו' ע"ש.

וְלִשְׁטַת רַש"י הוּא ג"כ לַעֲנִין מַה שְּׁנִים אִם נִמְצָא א' מִהֵן קְרוּב אוּ פְּסוּל עֵדוּתוֹן בְּטִלָּה וְאִיךָ לֹא הַקְּשׁוּ מִשְׁם לַר"ת אִיךָ מַחְמַת תַּקְנָתָא דְּרַבְּנָן יִבְטְלוּ הָעֵדוּת וְנִפְיָק מִיְגִיָּה קוֹלָא שְׁאֵם הָעֵדִידוּ עַל קְדוּשִׁין וּמְבִטְלִים עֵדוּתוֹן מַחְמַת שְׁנִמְצָא א' מִהֵן קַא"פ מִתִּירִין אִשָּׁת אִישׁ לְעִלְמָא ע"ש בְּתוֹס' דָּף ו' סַע"א וְאִין לְתַרְץ דַּס"ל לַר"ת פְּדִיבּוּר אֱמָרִינּוּ לַעֲנִין שְׁבוּעוֹת הָעֵדוּת דְּאַף אִם אִין פְּסוּל לְעֵדוּת רַק מְדַרְבְּנָן וּמְדִאֲוּרְיִיתָא כְּשֶׁר כְּמוֹ מְשַׁחַק בְּקוּבָא עַכ"ז לֹא חָלָה עָלָיו שְׁבוּעוֹת הָעֵדוּת מְדִאֲוּרְיִיתָא גַּם כֵּן בְּפָרְק שְׁבוּעוֹת הָעֵדוּת דָּף ל"א ע"א דְּזָה אִינוּ חָדָא דְּהוּא פְּלוּגְתָא בַּגְמ' שְׁם וְעוֹד דְּגַם לְמֵאן דַּס"ל שְׁם כֵּן זָהוּ כַּדְפִירֵשׁ"י שְׁם וְרַב אַחָא ס"ל הוּאִיל וְסוּף סוּף אִי מְסִהִיד לֹא מְקַבְּלִין מִיְגִיָּה לֹא קִרְיָנָן בִּיָּה וְהוּא עַד עַכ"ל וְר"ל דְּהַכְּתִיב אִם לֹא יִגִּיד וְכִינּוּן דְּהַגְּדוּתוֹ לֹא מְהַנִּי לֹא קִרְיָנָן בִּיָּה וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ כו' וְהִיָּנוּ

דוקא לענגן שבוועות העדות לא חלה שבועה ע"ז פֿינן דלא מהני הגדתו אַבל הָכָא וַדַּאי
לא סמכינן ע"ז וכמ"ש הרשב"א הובא בב"י אה"ע סי' מ"ב המקדש בפסולי עדות דרבנן
פֿינן מדאורייתא הם פֿשרים ה"ז מקודשת לחומרא וכ"ש וק"ו לענגן שִׁיפְסְלוּ מֵאָה עֵדִים
מחמת שִׁנְמֵצָא א' מהן קא"פ שהגיד תכ"ד זה וַדַּאי א"א לומר אא"כ נאמר דתכ"ד כד"ד
מדאורייתא והנה תִּכְוֶן קוֹשְׁיֵיתוּ שֶׁל רו"מ הוא דאם תכ"ד לאו כד"ד מדאורייתא א"כ
עדים זוממין לאו בְּנֵי הַתְּרָאָה נִינְהוּ מְדַאֲוֵרֵיתָא א"כ אף שִׁמְדַרְבְּנָן תכ"ד כד"ד מְזַלְן
להצריכן התראָה ע"ז י"ל דְּהֵנָּה בִּשְׁט"מ בְּכַתְּוֹבוֹת שֶׁם הַקֶּשֶׁה בְּשֵׁם הַרְאָב"ד דְּלַמָּה לִי
הַתְּרָאָה תכ"ד אֲפִילוּ אֲתָרוּ בָּהֶם לְאַחַר כִּמְּהָ יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם תכ"ד שֶׁל הַתְּרָאָה דְּהָא
לא נגמר חיוב עדותן עד דמתרין בָּהֶן.

וּמִירֵץ דְּהֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּלְאַחַר כ"ד יְכוּלִים לומר אֲשַׁתְּלִינן מֵה שֶׁהַעֲדוּנו עכ"ל וכ"כ
שֶׁם בְּשֵׁם הַרְאָ"ה וּא"כ לְדַבְּרֵיהֶם פְּשִׁיטָא דְּלִק"מ וּבְסִפּוֹר הַפְּלָאָה שֶׁם ד"ה דְּלָאוּ בְּנֵי
הַתְּרָאָה נִינְהוּ הַקֶּשֶׁה גַּם כֵּן כְּקוֹשְׁיֵיתְהֵרְאָב"ד וְהַרְאָ"ה עמ"ש בגמ' נְאִי אֲתָרוּ בְּיָה בְּתַר
הָכִי מֵאִי דְּהֵנָּה אֲמַאי הָא קִי"ל דְּעֵדוֹת שְׂאִי אֲתָה יְכוּל לְהַזְיָמָה לָאו עֵדוֹת א"כ אִי
נִימָא דְּבַעֲי הַתְּרָאָה אִם כֵּן כָּל זְמַן דְּלֹא הִתְרוּ בָּהֶן עֵדִים לֹא נִגְמַר הָעֵדוֹת דֹּא"א לְקַנִּים
בְּהוּ פֶּאֶשֶׁר זְמַם וְכִינּוּן שְׂאִין הָעֵדוֹת נִגְמַר מִמִּילָא דִּיכּוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶן דְּלֹא חֲשִׁיבָא הַגְּדָה
עֲדִינן וְשִׁפִּיר יוֹעִיל הַתְּרָאָה וּמִירֵץ פֿינן דר"א מִיִּירֵי בְּעֵדוֹת מְמוֹן דְּהָא קָאִי אֲפִלוּגְתָא
דְּר"מ וּרְבָנָן וּבְמִמוֹן לֹא בְּעֵינָן עֵדוֹת שְׂאֵתָה יְכוּל לְהַזְיָמָה וְעֵינָן ש"ף ח"מ סס"י ל"ג א"כ
פֿינן שֶׁהַעֲדִיּו כְּבָר נִגְמַר הָעֵדוֹת וּמֵאִי דְּהֵנָּה הָנָּה עכ"ל לְכֵן גַּם לְדַבְּרֵי י"ל מ"מ פֿינן
דְּתַכ"ד כד"ד אף שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן שִׁפִּיר תִּקְיֵנוּ רְבָנָן הַתְּרָאָה תכ"ד פֿינן דַּע"פ עֵדִים זוֹמְמִין
בְּנֵי הַתְּרָאָה נִינְהוּ מְדַאֲוֵרֵיתָא בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת אִף לְאַחַר כְּדִי דְּבוּר לְכֵן גַּם בְּד"מ תִּקְיֵנוּ
הַתְּרָאָה תכ"ד ועי' שו"ת הרשב"א בת"א סימן קל"ה וְהֵנָּה הַרְשָׁב"ם פְּרָק י"ג (דף קכ"ט
סע"ב) שְׁכַתְּבָ דְּהָא דְּגַבֵּי קְדוּשִׁין תכ"ד לָאו כְּדִיבּוּר דְּמִי זְהוּ חוּמְרָא דְּרְבָנָן מְשׁוּם לְעַז
מְזוּרוֹת ע"כ ס"ל דְּהָא דְּתַכ"ד כְּדִיבּוּר דְּמִי בְּכָל מִילֵי הוּא מְדַאֲוֵרֵיתָא וְדִלָּא כר"ת.

וּמִתּוֹךְ ד' הַשְׁט"מ לִב"ב פֿי"ג (דף קכ"ט) הַכְּנֵתִי דְּטַעַם הָאוּמְרִים דְּתַכ"ד כד"ד הוּא
מְדַרְבְּנָן זְהוּ מִפְּנֵי שְׁבִיבִיטִין וְקְדוּשִׁין אֲמִרִינן דְּתַכ"ד לָאו כְּדִיבּוּר דְּמִי וּס"ל דְּשֶׁם הָעֵמִידוּ
אֲדַאֲוֵרֵיתָא דְּהַפְּסֵק הוּא וְלֹא כְּדִפְרָשְׁב"ם שְׁזַהוּ רַק חוּמְרָא דְּרְבָנָן וְאִם כֵּן מִמִּילָא מוּכָן
דְּהָא דְּבִשְׁאָר מִילֵי תכ"ד כד"ד הוּא מְדַרְבְּנָן אִף בְּאַמֶּת אֵינּוּ כֵּן דְּגַם לִפ"ד כָּל הַפּוֹסְקִים
דְּלֹא ס"ל כְּרַשְׁב"ם אֲלֵא דְּבִגִּיטִין וְקְדוּשִׁין תכ"ד לָאו כד"ד הוּא מְדַאֲוֵרֵיתָא וְכַדְמִשְׁמַע
בְּהַרְמָב"ם פ"ז מֵה"א הַכ"ב וְכַדְלַקְמֵן עכ"ז הָא דְּבָכָל מִילֵי תכ"ד כד"ד הוּא גַּם כֵּן
מְדַאֲוֵרֵיתָא מִמֶּשׁ כְּדִמּוּכַח הַסּוּגִיָּא דְּב"ק פְּרָק מְרוּבָה (דף ע"ג וְדִשְׁבוּעוֹת הָעֵדוֹת וּפ"ק
דְּמַכּוֹת פֿנ"ל וּכְמ"ש הַתּוֹס' בְּנִדְרִים שֶׁם.

וְטַעַם הַחִילּוּק בֵּינֵיהֶם הוּא כְּמ"ש הַר"ן בְּנִדְרִים שֶׁם דְּבִשְׁאָר מִילֵי דְּלֹא חֲמִירֵי כְּפִילֵי הָאִי
כְּשִׂאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם לֹא בְּגִמַר דְּעֵתוּ הוּא עוֹשֶׂה אֲלֵא דְּעֵתוּ שְׁיֻכַּל לְחַזֵּר בּוֹ תכ"ד אַבְל
הָנִי פֿינן דְּחִמִּירֵי כְּפִילֵי הָאִי אֵין אָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם אֲלֵא בְּהַסְפָּמָה גְּמוּרָה וּמִש"ה חֲזַרְהָ
אֲפִילוּ תכ"ד לֹא מֵהָנִי עכ"ל (רְאִיָּה מְגַלּוּיָּא דְּעֵתָא בְּגִיטָא לָאו מִילְתָּא הִיא מִשָּׂא"כ בְּמִתְנָה
וְכֵן בְּקַנְיָן כ"ז שְׁעֵסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֵנָן יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ) וּכ"כ הַרִיב"ש בְּתִשּׁוּב' סִימָן רס"ו.

והר"ן בתשוב' ס"י מ"ג הובא ב"י ס"י קל"ד ועיין בש"ע אה"ע סימן ל"ח סל"ד בחמ"ח ובב"ש שם ובסי' מ"ט ס"ב ועי' בעצי ארזים סימן ל"ח ס"ק ס"ט מה שהביא ראיה להרשב"ם ועי' חידושי הרשב"א קדושין (דף נ"ט ע"ב) ד"ה אי חזרה הני שהקשה קושא זו ותירץ בשני אופנים והתירץ הראשון י"ל דהא ה"א הפל דבור אחד ממש אלא שזהו פ"עין חזרה ואפ"ל דוקא תכ"ד לאו כד"ד בקדושין וגרושין פ"ן שהפסיק אף מעט אבל כשאומר דיבור אחד בלי שום הפסק י"ל אף בקדושין וגרושין מהני חזרה שהרי זהו דבור ושוברו עמו דנגמט מנחה מן השעורים במנחות פ"ב (דף ק"ג ע"א) דמקשה אמאי נדר ופתחו עמו הוא ופרש"י שמתחרט וכ"מ לכאורה ממ"ש בברייתא פ"ק דקדושין (דף ח' ע"ב) נטלתו וזרקתו לים וקשה הרי נטלתו.

ומה שזרקו לים ה"ל חזרה תכ"ד ולא מהני אלא משום שניכר שפ"ע דבור אחד הוא ולא פ"ע תכ"ד ועי' ספר המקנה סימן ל"ח סל"ד וסי' מ"ט ס"ב ועי' בקצה"ח סימן רנ"ה סע"י ג' שכתב במסירה להדיוט יכול לחזור בו תכ"ד דלא כמ"ש ספר המקנה: סימן קכז ב"ב (דף קכ"ט ע"ב) תכ"ד כד"ד.

קדושין (דף י"ג א'): רצתה דאמרה הו ובקדושין (נ"ב סע"א) דאחילתיה וקבלתו לשם קדושין. ור"ל שפעודו בידו זכה בו פי מחלתו.

וצ"ע בח"מ סימן רמ"א אם מחילה מהני בדבר שהוא בעין וכשקבלתו אחר המחילה קבלה דבר שלו ממש וא"כ לאחר שנתנו בידה אף תכ"ד לא שייך לומר פ"ן דאף דתכ"ד כד"ד מ"מ איך יזכה בו המקדש והיא לא תוכל לזכות לו את שלה כדתנן פ' חלון וחכ"א לא זכו לו מעותיו אבל עוי"ל דפי' רצתה דאמרה הו אין הענין שהיא מזכה לו החפץ דהא לפעמים אמרה הו בשעה שפ"ע הוא גם בידה פ"ע ששניהו אדוקים בו ואיך מהני ליה הזכיה מיהו י"ל פ"ע שהיא מזכה לו מרצונה ודעת אחרת מקנה אותו מהני אף כה"ג וצ"ע גבי קנין סודר בח"מ סימן קצ"ה אף י"ל שזהו ע"ד נתנה היא באדם חשוב מקודשת בהיה הנאה דמקבל מינה הנאה זו חשוב בנתינה כמ"כ ה"א פ"ע דאמרה הו א"כ יש לה הנאה מזה שמתקדשה א"כ הנאה זו חשוב בנתינה אף שהחפץ שלה וא"כ לפ"ז אף תכ"ד אמרה הו יש לומר דמהני דתכ"ד משוי זה נתינה אף עוי"ל פ"ע אחר הנתינה אמר הרי את מקודשת לי ד' תיבות א"כ תשובתה הו זהו אחר פ"ע דבור מהנתינה וזה תלוי בדיעות אם יש לומר פ"ע שנתחיל תכ"ד חשוב תשובה שלה גם פ"ע תכ"ד עי' שבועות (דף ל"ב).

מלשון הש"ע כ"ח ב' ונתנו בידה ואמרה הו והוא לשון הטור משמע פ"ל שבשעת נתינה אמר התקדשי לי בו אע"פ שתשובתה הו ה"ה אחר שהוא בידה מקודשת מוכח קצת בפירוש הב' אף ק' דא"כ בכל נתינה אפילו באדם שאינו חשוב פ"ע דשד"ה נ"מ אף בנתינה היא מקודשת.

ובה"ג ס"ל דספיקא הו"א וי"ל דמ"מ לא דמי נתנה היא לה"א דנתן הוא רק שהחפץ שלה רי"ו נכ"ב ח"א קמ"ד ג' ואם אמרה אין כשאמ"ל אם אתן כו' משמע שצריך שתשיב אין קודם הנתינה עי' בהרא"ש פ"ק דקדושין ס"כ פ"ב ג"ז דידה בשד"ה זהו משום אומדנא דאנן סהדי כו' ע"ש עי' מענין תכ"ד בחוס"י ב"ב שם בשם הב"י אה"ע קל"ד בסוף הסימן עי' בעה"ת שכ"ח ח"ד סימן א' הובא ב"י ח"מ רס"י קכ"ו לר"ת בכל

הקנינים חוזר בעסוקי' בא"ע והוא נחלק ע"ז עכ"פ תכ"ד ודאי חוזר ועי' ח'י הרמב"ן פי"נ קי"ד ב' סד"ה והלקתא.

והוי יודע כו' אלא בתכ"ד: ובנ"י שם ד"ה קנין ומיהו בקנין שטר וכסף. צ"ע למה לא נקט משיכה: סימן ככח בב"ש סי' מ"ב ס"ד ס"ק י"ב מהני בלא ראיה וס"ל פמרדכי כו' וכ"ד התומים ס"י צ' ס"ק י"ד פי' דברי המרדכי דה"ל ידיעה ודאית דומיא דנחבל שם בעלתה לו נשיכה בגבו וס"ל פתוספות שבועות ל"ד א' דמהני בדיני נפשות גם כן והרשב"א ס"ל דבדיני נפשות לא מהני אף דומיא דנחבל ובאמת י"ל נחבל לא עדיף מאומדנא דר"ש בן שטח עי' מהרי"ק שרש קכ"ט משמע עכ"פ ידיעה ברורה בעיני דומיא דנחבל וכן פתב הבית מאיר סי' מ"ב ס"ד דידיעה דמוכח דומיא דאומדנא דרבי אהא בגמל האחר לא מהני ולא חשוב אף ספק קדושין וס"ל העובדא דתשובת הרשב"א סימן אלה קצ"ג הוי ידיעה כידיעה דגמל האחר ואף על פי כן פסק הרשב"א דאינה מקודשת כלל אף אם קדושין לדיני ממונות דמיא והתה"ד סימן ר"ז ודאי ס"ל דגם אומדן כגמל האחר חשיב ספק קדושין לפ"ד רבינו שמחה שם דאפילו לפרש"י לא בעיני עדים בשעת נתינת הסבלונות לידה אלא שישלח בעדים ואנו סמכינן על חזקה שלוח עושה שליחותו כו' כמו הן הן עדי יחוד כו' ובדאי דחזקה זו לא עדיף מאומדנא דגמל האחר כדאיתא בגיטין פ"ק התקבל (דס"ד סע"א) דלא סמכינן על חזקה זו להקל ואפשר לחלק שם שאני דכבר משודכת לו וא"כ ודאי גם כן חזקה שתקבל הסבלונות וכמש"ש הא"ז בשם רבינו שמחה דהוי חזקה מפת הרוב ועדיף משאר חזקה כו' וכן פתב הר"ח פ"ו שפ"ב קבלה קנין על הקנס כו' ועי' בעצ"א סימן מ"ה ס"ק י"ג וסימן מ"ב ס"ק י"ג שהקשה על תה"ד ולא ירד לחילוק זה שחילקתי ומיהו מהא דהן הן עדי יחוד הן הן ע"ב משמע דאומדן כגמל האחר מהני דהא התם איכא תרי מייעוטי להקל אהד שמה לא ידעו דא"א טבכ"ז ובעל בלי פנונת קדושין השני שמה לא בעל כלל ובהצטרף הני תרי מייעוטי יחד י"ל לא חמור ממיעוטיא דגמל האחר והרי חשיב ספק קדושין וי"ל שם גם כן על ידי היחוד אפרעי החזקה שהרי נתיחדו יחד מרצון שניהם ובכה"ג דאפרעי החזקה יש לומר אפילו ספק שקול מהני כמו ספק קרוב לו ספק קרוב לה דכיין שזרק מרצונה כמ"ש התוס' פ"ק ב' דכתובות (דף כ"ג א').

והרמב"ן במלחמות פ"ק ב' דכתובות סד"ה שלשה שישבו לקיים את השטר העלה אלא ש"מ דלא אמרינן אוקמא אתתא אחזקה ולעולם חולצת משמע פשיש ספק אם קרוב לה הוי ס"ק מדאורייתא וקשיא עמ"ש פ"א אכל אם לא ראו הנתינה ממש לידה כו' ויש לחלק דשם הרמב"ן מייירי בשני פתי עדים אם כן הרי יש פת אהד מעידין בבירור על קדושין.

וגם בכת אהד הרי העד אהד אומר ברור שהיה קרוב לה וישגם העד השני ראה כן א"כ לדבריו יש עדות ברורה רק השני משקר. ובכת אהד ששניהם מסופקים ס"ל למהר"ם בתשובת מי"י סימן א' דאינה מקודשת.

ולהרשב"א יבמות (דף ל"א) דהוי ס"ק. י"ל משום שזרק לה מרצונה כו': סימן ככח מעשה שאירע בקהלה אחת סמוכה לפה איש אהד ושמו יצחק רצה להשתדד לפני בתולה

אחת בת מוה' דוד ושלח אנשים לאבי הנערה לדבר על לבו שיחפון בשידוכין והשמיט את עצמו וגיוסם שיירבה לו מוהר ומתן והיה זאת משוה זמן ולא נגמר הדבר.

ועשה אבי הנערה שידוך אחר ובא הר' יצחק הנדבך הראשון לפני ב"ד במענה פזאת את האלקים אני ירא ואודיע לכם קושט הדברים שבאותו העת שדיברו לפניו להשתדך לפני הבתולה הזאת הזמן עדים ארבעה אנשי חיל בני י"ח שנים.

ואמר להם תשמעו מה שאומר להבתולה בפניכם ולקח דג חשוב הנקרא קאפצאנקע ואמר לה בזה"ל בדעתתי איז אז דנא זאלשט זאיין מיין ווייב ע"כ גיב איך דיר דאש פון דעסט וועגין אז דנא זאלשט זאיין מיין ווייב ונתן לה הדג וקובלה בידה והלכה לה פן אומר לפנינו ב"ד שכוף אומר לה בפני העדים ולזאת עתה שנשתדכה לאחר מודיע הדברים וחפץ ליתן לה גט פטורין על הוצאות שילו בכדי להצילה מאיסור חמור כזה והמשונדך שילה עתה אינו פהו.

כ"ז אמר בפני הבתולה והעדים שמפרש שאמר פן בפניהם הלכו למאסקווע והבתולה מכחשת אותו בפניו על כל דבריו שלא דיבר עמה ולא נתן לה שום דג ואינה רוצה לקבל ג"פ ממנו זולת בתרקבי דדינרי והר' יצחק אומר שיברר דבריו על הוצאותיו אף שתמתין מלהנשא לאיש עד שיברר אף שרוצה ליתן לה ג"פ תיקף על הוצאות שילו.

זהו תנרף השאלה: א בקדושין פ' האומר (דף ס"ה ע"א) האומר לאשה קדשתיה כו' והובא פ"ק דכתובות (דף ט' ע"א) ומוקים לה בגמ' פאן דאמר לה קדשתיה בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים וכו' הריטב"א ומדלא פרקינן דהכא במאי עסקינן בעד אחד שהעיד שנתקדשה בפני שנים שמעינן דאפילו בהא נמי אין חוששין לו דגוזה"כ הוא דבאיסור ערוה אין פחות משנים כו' ועי' בהרמב"ם פ"ט הט"ז והלכו למדינה אחרת.

וא"כ בנד"ז אף לדבריו שקדשה בפני ד' אנ"ח פיון שאומר שהלכו העדים למאסקווע. פיון שהיא מכחשת אותו לגמרי.

הרי מותרת להנשא להמשונדך שילה כמו שמותרת בקרוביו דהיינו להנשא לאביו דאם נחוש לדבריו יש פאן איסור אשת איש ואיסור הבא על פלתו דהוא בסקילה ואפ"ה לא חיישינן לדבריו כלל כש"כ שמותרת להנשא להמשונדך.

ועוד ראיה מהמשנה בגיטין ס"פ המגרש יצא שמה בעיר מקודשת ופרש"י פנויה יצא עליה קול פלונית מתקדשת היום לפלוני ויש דברים נראים כדמפרשי אמוראי בגמרא ה"ז מקודשת ופרש"י ולא תנשא לאחר בלא גט.

ובגמרא שם (דף פ"ט ע"א) ובתוס' שם ד"ה עד שמגיעין מבואר דלא חשוב הקול אלא בשני אופנים האחד פשיש רגלים לדבר חזקים שהקול אמת והוא מש"ש לא שישמעו קול הברה אלא כדי שיהיו גרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסים ויוצאים ואומרים פלונית נתקדשה היום הב' אף שאין רגלים לדבר פאופן הנ"ל אלא שיש שני עדים אף שכל אחד רק עד מפי עד מ"מ פיון שיש שני עדים שנתקדשה אף שהן עד מפי עד בכה"ג חיישינן ולא תנשא בלא גט אבל בעד אחד אומר נתקדשה לא מיבעיא אם הוא עד מפי עד אלא אפילו בעד מפי שני עדים אין חוששין לה פיון שהיא אומרת ששקר הדבר וכן כתב בחידושי הרשב"א שם שלא הכשירו אלא עד מפי עד אבל לא עד אחד.

וכן פתב הר"ן שם. זולתי הרמב"ם פ"ט מה"א הכ"ב מחשיב קול פשהם שנים ששמעו מאחד שנתקדשה בפני שנים וגם לדבריו היינו פשיש רגלים לדבר קצת שאומרים השנים שראו כמו שמחת אירוסין וע"ש בלח"מ שגם לדבריו דוקא פשבאו שנים ואמרו פן לא פשבא העד אחד כו' וא"כ בנד"ז שאין שום רגלים לדבר שקדשה וגם אין שום עד שקדשה פשיטא דאינה מקודשת ור"ל דמותרת לינשא לאחר בלי שום גט ואף גם לדעת הרמב"ם אין צריף גט דהא בעי גם פן שיבואו שנים ויאמרו ששמעו מאחד כו' ומצריף גם פן רגלים לדבר קצת.

משא"כ בנד"ז דליכא שום רג"ל וליכא שנים שיאמרו כ"א הבחור לבד שאומר שקדשה דאינו חשוב כלל גם פעד אחד כי הוא בעל דין ולא עד: ב ועוד ראיה מפ"ק דקדושין (דף י"ב ע"ב) והא איכא סהדי באידית דינדעי דבהוא יומא הנה ביה שנה פרוטה השתא מיהא ליתנהו קמן כו' עידיה בצד אסתו ותאסר.

וכ' התוספות שם ד"ה והאיכא. נראה לר"י לפרש והא איכא סהדי כלומר שיצא הקול שיש עדים באידית או במדה"י ואפ"ה ס"ל לרב חסדא דלא חיישינן לקול זה ומותרת להשני.

כ"ש בנד"ז שאין שום קול רק הבחור שרוצה ליקחה אומר פן. לכן אף לאביי ורבא שם דלא ס"ל הא דרב חסדא וחיישינן לקלא.

זהו לקלא דוקא דקלא עדיף אף מעד אחד פמבואר בגמרא בכתובות פרק האשה שנתארמלה דף כ"ו סע"א) גבי וכי תימא ערער חד איכא בינייהו כו' האמר ר' יוחנן ד"ה אין ערער פחות משנים וכ' התוספות לאפוקי חד דלא הוו ערער אבל קול גמי פוסל בתרומה קודם שפא העד והכשיר עכ"ל וכ"כ עוד בתוספות פרק חז"ה (דף ל"ב ע"א) ד"ה אין ערער וא"כ י"ל דלא פליגי אביי ורבא על רב חסדא רק פשיצא קול שיש עדים באידית אבל לא פשליכא קול רק עד אחד אומר פן שיש עדים לא חיישינן לזה וכ"ש וק"ו הכא שאין אף עד אחד אומר פן רק הבחור פשיטא דיודו אביי ורבא לרב חסדא לומר עידיה בצד אסתו ותאסר דהא היינו המשנה המפורשת דקדושין (דף ס"ה ע"א) דלעיל האומר לאשה קדשתיה (בפני פו"פ והלכו להם למדה"י) והיא אומרת לא קדשתני שהיא מותרת בקרוביו וממילא מוכן דא"צ כלל להמתין עד שיברר דהא רב חסדא אומר עידיה בצד אסתו ותאסר הרי שאין מצריף להמתין עד שיתברר ובכה"ג דליכא קלא ולא ע"א פולסמודים לרב חסדא שא"צ להמתין.

ועוד דהנה הריטב"א שם פ"ק דקדושין מפרש ג"כ והאיכא סהדי באידית שיצא קול שיש עדים באידית ולא אמתחוק הקול בב"ד וע"ז הקשה וז"ל ואע"ג דקיי"ל התם (ס"פ המגרש) דכל קלא דלא אמתחוק בב"ד לאו קלא הוא קסבר הני רבנן דהתם הוא שקול הקדושין יוצאין לגמרי ואין קדושין מוחזקים כלל אלא ע"פ הקול דלא מחזיקין קדושין מעיקרא אפומייהו אבל בזו שפבר היא מקודשת בפנינו אלא דמספקי לן בקידושי אי הנה שנה פרוטה או לא בכי הא חיישינן לקלא אע"ג דלא אמתחוק ורב חסדא סבר פיון דסהדי ליתנהו לא חיישינן לקלא דלא אמתחוק אפילו בכי הא עכ"ל וכן פתב הר"ן שם.

אם פון לדבריהם בנד"ז פון שאין שום קדושין מוחזקים פלל אם פון אף אם הנה קול לא חיישינו אף לאבני ורבא. אם לא בקלא דאתחזק ע"פ ב"ד פההיא דס"פ המגרש.

וכ"ש בנד"ז שאין שום קול ואף לא עד אחד. כ"א הבחור אומר פון שאין שום חשש פלל ומותר להנשא להמשנדה שלה.

ע"י ב"י ס"י מ"ב ע"י תשובת רמ"א סימן ל'. וכבר האריף בזה הרשב"ץ בתשוב' ח"א סימן קל"ב וסי' קנ"ד ושם הביא מעשה שהיה בימי הרשב"א ז"ל והתירה לינשא אף שהיה גם פון עד אחד מעיד פדברי הטוען שקידשה וגער מאד על מי שחלק עליו וכן כתב הר"ב"ש סימן קכ"ג דאפילו אומר שהעדים במקום קרוב לא חיישינו הביאו הד"מ סימן מ"ו סק"ב כ"ש בנד"ז שהוא מקום רחוק מאד: ומ"ש רומע"ל דכיון דהאיש הזה אינו רוצה ליקנס רק לפטור אותה בגט א"כ שוב לא ה"ל נוגע בדבר וה"ל פעד אחד שמעיד שנתקדשה בפני שנים וכו' הנה נראה שאינו דומה פלל לעד אחד דאולי פאשר יסדרו את הגט ובשעת נתינה יחזור בו ויאמר איזו לשון שמקלקלה כמו שיאמר הרי את מגורשת כו' ונהרי את מותרת לכל אדם לאחר עשרה שנים כמו שאירע מקרה פזה בסביבותיכם או שיאמר הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני שבזה בטל, הגט לגמרי או אף שיאמר על מנת שלא תנשא לפלוני שהוא המשנדה שלה ואז אפשר תוכרח להנשא אליו דכיון שקבר סדרו גט פדריה שמגרש האיש את.

אשתו מוחזקת ע"ז בחזקת אשת איש פדמשמע בגמ' (דף ס"ה א') גבי היא אומרת קדשתני והוא אומר לא קדשתיך ואם בקשו אותו שימתן לה גט פדי להתירה הוא נאסר על ידי זה בקרובותיה אף שמחזיק במאמרו שלא קידשה ורק על ידי בקשה פכת לה גט נאסר בקרובותיה וכן פכת הה"מ פ"ט מהל' אישות הלכה ט"ז ודע שפל שמתן לה גט נאסר בקרובות שלה כו' ולשון רבינו שכתב שאין לו בזה הפסד צ"ע עכ"ל והיינו אף באומר לא קדשתיך.

ואם פון ממילא ה"ה בהוא אומר קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני אם נחמיר עליה שמוכרחת לקבל גט י"ל גם פון שנאסרה בקרוביו ואף שהרמ"א בש"ע סימן מ"ח חילק בין האיש ובין אשה בכה"ג הרי חלק עליו החמ"ח שם ס"ק ג' גם בתשובת הרשב"א סימן תק"נ הביא ראיה מהגמרא הנ"ל לדיון האשה גם פון שנאסרת על ידי קבלת הגט כמו שהוא נאסר אף שאומר לא קדשתיך כמ"כ האשה נאסרת גם פון בכה"ג הביאו הב"ש סימן נא"ו ס"ק ג'.

ונה פדברי הר' אלעזר מפיהם שבהגמ"ר דקדושין סימן תקל"א. ולא פדעת ר"י הלכות והרא"ם שם דמחלקים בין האיש לאשה.

ועיין ב' רס"י י' מ"ש בשם תשובת הרא"ש פלל ל"ה סי' י"ג וכתב ועיין בתשובת הרשב"א שכתבתי סימן י"ג ובמרדכי פרק האומר. וע"ש בכנה"ג פהגהת הב"י אות ב' דכוננת הב"י לומר שתשובת הרשב"א שהביא בסימן י"ג חולק על תשובת הרא"ש הנ"ל ותשובת הרשב"א זו הוא מה שהביא בב"י סימן י"ג בד"ה מעשה פאחת שנתגרשה ויצא קול של פיסול על הגט ז"ל הב"י שם בשם הרשב"א וכבר נשאלתי על דבר זה פלשון רחב כו' ואם נפשה לומר הרי שנינו פפרק האומר קדשתני והוא אומר לא קדשתיך כו'

אָבֵל לְאַחַר שְׁנֵת־בְּרַר שְׁלֵא הָיָה בְּדַבְרֵי רְאוּבֵן זֶה פְּלוּם כּו' גַּט זֶה שְׁנֵתָן שְׁגֵעוֹן בְּעֶלְמָא
הוּא וְאִין בּוּ מִמֶּשׁ כּו' לְאֹנְסָרָה לְכַהֲנָה עַכ"ל וְהַכְנֵה ג' סִי וְאִי בְּהַגְהַב יי אֹת ה' פְּתַב
דְּתִשׁוּבַת הָרֶשֶׁבֶת אִי סִימָן תַּק"ן סוּתְרַת תְּשׁוּבָה זֹו דְּהָרֶשֶׁבֶת אִי שְׁהַבִּיא הַבִּי סִי יי ג.

וּבְאַמַּת הָעֲנִינֵן שְׁבִתְשׁוּב' שְׁהַבִּיא הַבִּי סִימָן יי ג חֲמוּר יוֹתֵר מִהָעֲנִינֵן שְׁבִתְשׁוּב' סִימָן תַּק"ן.
שְׁבִתְשׁוּב' דְּסִי תַּק"נ לֹא הָיָה שׁוּם עַד שְׁקִינְדְּשָׁה.

וְגַם שְׁמַעוֹן הַמְּשׁוּדָּה לֹא אָמַר שְׁקִינְדְּשָׁה אַעפ"כ כִּינֵן שְׁנֵתָן לָהּ גַּט פְּסֻלָּה לְכַהֲנָה וּבִתְשׁוּב'
דְּסִימָן יי ג הָיָה עַד אֶחָד שְׁקִינְדְּשָׁה וְאַעפ"כ פְּתַב לְהַתִּיר גַּם לְכַהֲנָה כִּינֵן דְּעַד אֶחָד בְּהַכְחָשָׁה
לֹא פְּלוּם הוּא א"כ מוּבָן שְׁהַתְּשׁוּ סוּתְרוֹת זֹו אֶת זֹו כַּמ"ש הַכְנֵה ג.

גַּם הַט"ז רַס"י וְאִי ס"ק ב' פְּסֻק פְּהַתְּשׁוּ דְּסִי תַּק"ן וְשְׁאַפְּיִלוּ דִיעֵבַד אִם נִשְׂאֵת לְכַהֵן
תַּצָּא וְחָלַק עַל הַב"ח דְּס"ל שְׂאֵם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא. וְכִינֵן שְׁלִדְעַת הָרֵא"ש וְהָרֶשֶׁבֶת אִי
בִתְשׁוּב' סִימָן תַּק"נ וְהַר"א מְבִיָּהֶם בְּמִרְדְּכִי פָּרַק הָאוּמֵר סִי תַקל"א כֹּל שְׁקִינְבְּלָה גַט אַף
שְׁלֵא הָיָה צָרִיף מְדִינָא לְהַגִּט חֲשִׁיבָא גְרוּשָׁה וְאַסוּרָה בְּקִרְוּבֵי א"כ מִמִּילָא אִם נִתְבַּטַּל
אַח"כ הַגִּט מְאִיזוּ פִּיְסוּל אִסוּרָה לְכּוּלִי עֲלָמָא מִחֲמַת אִיְסוּר אִשְׁתּוּ אִישׁ כְּמוֹ שְׁאַסוּרָה
לְקִרְוּבֵי כְּשֶׁהַגִּט כָּשֵׁר וְהוּא גַּם כְּש"כ מִהֲדִין דְּתִשׁוּבַת הָרֵא"ש פְּלִל ל"ה סִימָן יי ג
שְׁאַסוּרָה לְהַתְּזִירָה לְרֵאשׁוֹן מִשׁוּם מַחְזִיר גְרוּשָׁתוֹ שְׁנִחְשָׁב אִיְסוּר קַל לְגַבִּי אִיְסוּר אִשְׁתּוּ
אִישׁ וְאִם כֵּן עַפ"ז מוּבָן שְׁזָה הַבְּחֹר שְׁאוּמֵר שְׁקִינְדְּשָׁה אַף שְׁרִצוֹנוֹ לִיתָן גַּט חֲשׁוּב נִגְע
בְּעֵדוּת וּבַעַל דִּין מִמֶּשׁ דְּגָרַע מְנוּגָע בְּעֵדוּת וְלֹא דְמִי פְּלִל וְכֹלֵל לְעַד אֶחָד גַּם יי ל דְּאַתְיָא
בַּמְכ"ש מִמָּה שְׁעַד שְׁצָרִיף שְׁבוּעָה אַף שְׁנִשְׁבַּע לֹא חֲשׁוּב עַד כְּמִבְּנֹאֵר בַּפ"ב דְּקְדוּשִׁין (דף
מ"ג ע"ב) בְּתוֹס' ד"ה וְהִשְׁתָּא.

כ"ש זֶה הָאוּמֵר שְׁקִינְדְּשׁ שְׁעַכְשָׁיו הוּא בַּעַל דִּין וְלֹא עַד אֵלָא אַחַר שְׁיִגְרַשׁ בְּגַט כָּשֵׁר יַחְשָׁב
עַד זֶה וְדַאי אִינּוּ וְאִין צָרִיף פְּלִל רְאָיָה ע"ז כִּי זֶהוּ נִגְדַּד הַשְׁכָּל וְהִנֵּה יי ל עוֹד דְּהָא אֲדַרְבֵּה
לְפִי תִשׁוּבַת הָרֶשֶׁבֶת אִי שְׁהַבִּיא הַבִּי סִי יי ג דְּפִלְגָא עַל תְּשׁוּב' דְּסִימָן תַּק"נ דְּבָרֵי
מְבֹנְאָרִים שְׁאַפְּיִלוּ יֵשׁ עַד אֶחָד אוּמֵר שְׁנֵת־קְדְּשָׁה לָאוּ פְּלוּם הוּא וְאִין צָרִיף גַט פְּלִל וְכ"ד
הַרִיטְב"א פְּדִלְעִיל אוֹת א' שְׁהוֹכִיחַ כֵּן מִהַגְמָרָא מְדָלָא מְתַרְץ הַגַּמ' (דף ס"ה ע"א).

אִם כֵּן אַף אִם הָיָה נִחְשָׁב זֶה הַבַּעַל דִּין כְּעַד אֶחָד מִשׁוּם שְׁרִצוֹנוֹ לִיתָן גַּט לֹא חִיְיִשִּׁין
לְדַבְרֵי פְּלִל. כ"ש שְׁאִינוּ דוּמָה פְּלִל וְכֹלֵל לְעַד אֶחָד וְעִינֵן בַּפְּרָש"י פ"ב דְּכְתוּבוֹת (דף
כ"א סע"ב) ד"ה מִשְׁחַתְּמוּ אַף רַק כְּשִׁי"ל שְׁמַעִיד מְפַנִּי שְׂאֵל"כ גְּנָאִי הוּא לוֹ לֹא חֲשׁוּב
עַד.

אִם כֵּן הֵכָא וְדַאי גְּנָאִי הוּא לוֹ יוֹתֵר אִם הָעֲנִינֵן שְׁאוּמֵר שְׁקִינְדְּשָׁה הוּא שְׁקֵר לְגַמְרִי. וְגַם
יי ל שְׁרִצוֹנוֹ לְפָגְוּם אוֹתָהּ לוּמֵר שְׁקִינְבְּלָה קְדוּשִׁין ע"כ אִינוּ חֲשׁוּב עַד נוֹסֵף עַל הַטְּעָמִים
הָעִיקָרִיִים דְּלְעִיל: ד וּמָה שְׁהַעִיר מַע"ל עוֹד לְהַחְמִיר ע"פ מ"ש הַט"ז בִּי"ד סִי קכ"ז
סִק"ד שְׁהַקְּשָׁה מִהַגְמָרָא פָּרַק הַנִּיזְקִין (דף נ"ד סע"ב) דְּאַמְרִינֵן מִתּוֹף שְׂאֵתָה נְאַמֵן
לְהַפְּסִיד שְׁכָרָה אִתָּה נְאַמֵן לְפִסּוּל ס"ת עַל הַש"ס דְּקְדוּשִׁין (דף ס"ה) בְּהִיא אוּמֵרָת
קְדוּשַׁתְּנִי וְהוּא אוּמֵר לֹא קְדוּשַׁתִּיף דְּמוֹתֵר בְּקִרְוּבוֹתֶיהָ וְלֹא אִמְרִינֵן מִתּוֹף שְׁנִאֲמַנְתָּ לְאַסוּר
א"ע תְּהָא נְאַמְנָת גַּם כֵּן עַל קְרֻבוֹתֶיהָ וְתִיגְרֵן הַט"ז מִשׁוּם דְּזוֹ יֵשׁ לָהּ חֲזַקַת פְּנוּיָה מִשְׂא"כ
הַס"ת וְעַפ"י"ז דֵּן מַעַל בְּנִד"ז גַּם כֵּן כִּינֵן שְׁאוּסֵר א"ע לִישָׂא אַחֲרֵת מִחֲמַת תַּקְנַת רַגְמ"ה

אם פן יהיה נאמן גם עליה והוסיף חומרא על חומרא דגם חזקת פנויה ושמכחשת את הבחור לא יועיל לה.

כל אלה הם דברים בטילים במח"כ לחפש חומרות זרות נגד המשנה המפורשת האומר לאשה קדושתה והיא אומרת לא קדשתי דאין דבריו פלוג לבי דידה ונאמר בראש גם קושית הט"ז אינו פלוג במחכ"ת הקדושה.

דמה ענין פתיבת ס"ת דשם יש דיעות רבות דעד אחד נאמן באיסורין אלא מפני שלא אמר לו בפעם ראשון אינו נאמן ע"כ פשיש לומר מתוך שנאמן להפסיד ש"כרו כו' נאמן משא"כ בעניני קדושין דעד אחד אינו נאמן כלל ובענין שני עדים דוקא ואפילו שניהם מודים אין נאמנים לא שיקר כלל וכלל לומר שיהיה הוא או היא נאמנת על ידי.

סברא של מתוך כו' וראיה לזה מדין האומרת טמאה אני לה למשנה אחרונה דשלהי נדרים (דף צ' ע"ב) דאינה נאמנת לאסור א"ע על בעלה והקשה הר"ן כו' עד ואחרים תירצו דמדינא נדאי אין האשה נאמנת לומר טמאה אני לה להפקיע א"ע מבעלה כו' עד אוקמוה אדינא עכ"ל יעו"ש בדבריו וקשה אם פן באומרת טמאה אני לה שזינתה ברצון אמאי לא נאמנת מדינא נימא מתוך שנאמנת על עצמה להפסיד פתובתה תהא נאמנת גם פן לאסור א"ע על בעלה כמו דאמרינן בגיטין (דף נ"ד ע"ב) מתוך שאתה נאמן להפסיד ש"כר כו' אלא נדאי צריף לומר דאע"ג שרוצה להפסיד פתובתה לא נאמנת לאסור א"ע על בעלה פיון דאין האשה נאסרת על בעלה אלא בשני עדים לא מהני הסברא דמתוך ה"ל.

משא"כ בדבר איסור דע"א נאמן באיסורים שם הוא דאמרינן מתוך כו' אבל בדבר דבענין שני עדים לא אמרינן מתוך שנאמן להפסיד כו'. וכן ראיתי בספר פתחי תשובה ביו"ד הל' ס"ת ס"א רפ"א ס"ק י"ב שהביא פן בשם תשובת שבו"י ח"ב סימן ע"א: והנה התוספות בכתובות פרק אע"פ (דף ס"ג ע"ב) ד"ה אבל כתבו וז"ל ויש לדחות דהתם נוטלת פתובתה (משום דבגמרא שלהי נדרים מוקמינן המשנה באשת פהו שאמרה שנאנסה) דוקא איכא למיחש ש"מא עיניה נתנה באחר אבל הכא דיוצאה בלא פתובה לא עכ"ל הנה עלתה ע"ד דהיכא דיוצאה בלא פתובה לא חיישינן לעיניה נתנה באחר וא"כ זהו כעין סברא מתוך שאמה נאמן להפסיד ש"כר כו' וע"ש גם פן בהרא"ש סימן ל"ד ויש דוחין דדוקא היכא דיוצאת ונוטלת פתובה חיישינן ולא דחוייא הוא כו' אבל הרי כל הפוסקים ס"ל דגם באשת ישראל שאומרת שזינתה ברצון אע"פ שמפסדת פתובה לא נאסרה על בעלה כמבואר בהרמב"ם פכ"ד מהל' אישות הלכה י"ח.

ובטוש"ע סימן קט"ו ס"ו וכ"מ בגמרא סוף נדרים (דף צ"א א') דאמרינן אילימא באשת ישראל אי ברצון פום יש לה פתובה מבואר דזה שאינה נאסרת על בעלה לא קשיא להו אף באשת ישראל אף שאין לה פתובה דאל"כ ה"ל להקשות אי באשת ישראל פלוג יש לה פתובה וכלום מותרת לבעלה שמתוך שמפסדת פתובה לא נחויש לעיניה נתנה באחר א"ו זה לא קשה להו דאע"פ שמפסדת פתובה לא מהימנא על ידי זה לאסור א"ע על בעלה ואמרינן דשקורי משקרא ולא אמרינן מתוך כו' וכ"ד הגמ"ר דקדושין רפ"ג וכן כתב מהרש"א שם פרק אע"פ דאין לחלק בין אשת פהו לאשת ישראל ועוד ראיה מהמשנה פב"ת דקדושין (דף ע"ח ע"ב) ואפילו שניהם אומרים על העובר שבמעיה

ממזר הוא אינם נאמנים ופרש"י שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר ואמאי לא נאמר מתוך שונאמנים לאסור את עצמן זה על זה כיון לדברי שניהם זינתה האשה בכה"ג אף למשנה אחרונה דשלהי נדרים נאמנים וא"כ נאמר מתוך שונאמנים לאסור א"ע זע"ז עד שחייב לגרשה יהיו נאמנים גם כן לפסול את העובר שבמעיה לעשותו ממזר א"ו כיון דלפסול גברא בעינו שני עדים בכה"ג לא מהני מתוך.

ור' יהודה דס"ל נאמנים היינו משום דמוכח מקרא שהתורה האמינה את האב כו' ולא משום מתוך כו' ואין לומר דהתם מיירי ממזר הוא על ידי שזינתה באונס דליכא מתוך דזהו דוחק גדול מכמה טעמים ועוד קצת ראיה לדבר מהמשנה פ"ג דקדושין (דף ס"ד א') נשפית ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן אע"פ שיש לו מיגו דאי בעי הוה אמר קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה נהרי היא קטנה דהנה נאמן לכו' ינהה נאמן גם כן בקטנה באומר נשפית ופדיתיה ונה"ן ונהריטב"א שם הקשו קושיא זו ועיין בה"ר"ן שם הביאו הב"ש סי' ז' ס"ק ט"ו.

והנה מיגו נדאי עדיף טובא מענין מתוך שאתה נאמן כו' עיין גיטין (דף ס"ד א') מיגו דאי בעיא כו' ואם כן כיון דיש מקומות דאפילו מיגו לא מהני להאמין האב לפסול בתו כ"ש הכא גבי קדושין דצריף שני עדים דאין להחמיר ע"י מתוך כו' דגרע טובא ממיקו להאמין לבעל דין כו': כ"ש דהוא אוסר א"ע באיסור קל דרגמ"ה ושאינו איסור עולם שאם תנשא לאחר מתבטל איסור זה ממנו ואיך ינהה נאמן על ידי זה לאנסרה באיסור חמור דאשת איש ושאין היתר לאיסורה אלא על ידי גט דלאו בדידה תליא שיתן הגט.

כ"ז מוקצה מן הדעת וישתקע הדבר ולא יאמר כלל. גם לפי מ"ש לקמן יש לומר שלא הכניס א"ע בשום איסור דממנ"פ אם התולדה תרצה להנשא לו הרי זהו תשוקתו ואם לא תרצה להנשא לו ותכחיש הקדושין יש לומר שמוטר לו לישא אחרת כדלקמן ואם כן ליכא שום ענין מתוך כלל: ה"מ"ש רומע"ל עוד ונ"ל ועכ"פ בנ"ד דאפשר לברר דמיניחז מקום העדים אפשר לומר דלכ"ע צריכין לחוש לדבריו ולקונעה מלינשא עד שתברר כו' וכן מבואר נגלה מדברי תשובת מ"ב סימן פ"ח שכתב ונ"ל אמנם אם הבחור יודע ומפיר מי הם הבחורים ששמע מהם בכה"ג נ"ל לכ"ע דחיישינן לקדושין אפילו חז מפי תרי כיון דאפשר לשאול הבחורים שיעידו בב"ד אמתת הדבר כו' עכ"ל מע"ל והם דברים תמוהים שהרי המ"ב מסיים וזה לא דמי לההוא דר' אבא (גיטין דף פ"ט דבחד מפי תרי לא חיישינן) שהלכו העדים למדינת הים דהתם אי אפשר לשאול העדים ולהכי לא חיישינן לקדושין כל כמה דליכא תרי מפי תרי אבל הכא בנדון זה דאפשר לשאול העדים ולמיקם עליה דמילתא אפילו בחד מפי תרי חיישינן עכ"ל הרי מבואר מדברי המ"ב דאינו מחמיר רק בנדון שאלו שהבחור שפתי המעיד ששמע מפי בחורים היינו שהם כולם באותו עיר שהתולדה דר' שם ולכן שפיר קורא לנה שפדינו למיקם עליה דמילתא אבל כשהלכו העדים למדה"י כתב המ"ב עצמו דבכה"ג אי אפשר לשאול העדים ואם כן בנדון זה שאומר הבחור יצחק שהעדים הם אנ"ח והלכו למאסקווע שזהו רחוק מעירכם יותר מעשרה מאות וויארסט נדאי נקרא שאי אפשר לשאול העדים ונהרי בתשובת הריב"ש סימן קכ"ג כתב ונ"ל ואין חילוק בין אם הם במקום רחוק בין אם הם במקום קרוב כל שאינו כאן כו' עד נראה מלשון זה דכל שאין העדים כאן הרי הוא כאלו

הם רחוקים הרבה עכ"ל והיתכן שהמ"ב יחלוק על הריב"ש ולא יביא גם דבריו פלל אלא ודאי דברי המ"ב אמורים בשהבחורים שאמר שפתי מפייהם הם פאן ממש ולכן אפשר לשואלם משא"כ פשהן אינן פאן וכש"כ בנד"ז שרחוקים ממקום הבתולה ערף שני מאות פרסאות שזהו יותר מהרחוק דמדינת הים שבגמרא.

ודאי היא מותרת להנשא תומ"י ממש וחסילה מלמנעיה להנשא עד שתברר ולעשות בנות ישראל מרמס לעושי עולה ומ"ש מע"ל עוד ראי' לדבריו מתשובת הרשב"ץ ח"א סימן קל"ב שאם רואים בטענותיו שאין פוננתו לעגנה צריכים לקבוע לו זמן לברר הנה הרשב"ץ שם נשאל על פאשר טוען שהעדים שהוא אומר הם במקום קרוב ואפשר לברר טענתו אם חוששין לדבריו או לא חיישינן ליה פלל וע"ז השיב נ"ל שאין חוששין פלל לדבריו (והיינו כמ"ש הריב"ש סימן קכ"ג פנ"ל).

אלא שאח"כ כתב שאף על פי שזהו שורת הדין עכ"ז אם ב"ד יראי שמים רואים שיש ממש בטענותיו אפשר להם לקבוע זמן לברר טענותיו הרי מבואר שזהו אינו משורת הדין. וגם דוקא פשהעדים הם במקום קרוב.

וגם פשוט אין שיש ממש בטענותיו והכא העדים שאומר הם במקום רחוק מאד וגם אפשר שהלכו להם ממאסקווע למקום אחר וגם איזו ממש מצא רומע"ל בטענותיו הלא נהפוך הוא כמ"ש מעל' בעצמו נרק משום שרוצה ליתן גט אין זה חשיב פלל שיש ממש בטענותיו כי י"ל שזה גופא הוא תחבולה כמו שכתבתי לעיל ועכ"פ להביאה לידי ביזון פי זהו ודאי ביזון שבתולה תקבל קדושין בסתר בלי שום שדוכין ובלי דעת אביה כו' וע"כ פיון גם פשיש ממש בטענותיו והעדים שאומר הם במקום קרוב אינו משורת הדין לקבוע זמן לברר טענותיו רק דרף חומרא בנד"ז שאין ממש בטענותיו שהרי אינו מביא שום ראיה לדבריו וגם אין שום קול שנתקדשה לו זולת ממה שהוא אומר בעצמו לבד ואם היה אמת פדבריו שקידשה בפני ארבעה יהודים אנשי חיל היה ודאי קול יוצא שנתקדשה פלונית לפלוני פי חברה חברה אית ליה ומדליכא שום קול זה מורה שהפך שזהו שקר וגם העדים שאומר הם במקום רחוק הרבה אין לבוא ע"ז אפילו מדרף חומרא לקבוע לו זמן לברר טענותיו עוד י"ל במקום קרוב אף שיתקבל העדות שלא בפני הבתולה אפשר אח"כ לעשות' שיעידו בפני הבתולה עי' בחו"מ סי' כ"ח סט"ו.

משא"כ ממאסקווע לא יוכלו לעולם להעיד בפני הבתולה. ועי' תשו' נו"ב חאה"ע סי' ע"ב בהיתר הרביעי ועי' בש"ע אה"ע סי' י"א ססע"י ד'.

ובתשו' דסי' קנ"ד הביא תשו' הרשב"א שהורה למעשה במי שטען שקידש האשה בשני עדים ועד אחד היה פאן ומעיד פדבריו ועד אחד הלך לו והאשה מכחשת והתירה הרשב"א וכעס על מי שבעט פנגדו וכ' שפיון שאינו נאמן אין לשום אדם לפרוש ממנה והרי לא נתן לו שום זמן עד שיברר טענותיו רק מ"מ יש לומר לה כמ"ש הריב"ש סי' קכ"ג שהיא תחוש לעצמה.

ור"ל אולי אמת הדבר שנתקדשה לו תחוש לעצמה: נידון הבחור יצחק נראה שאף לדבריו שקידשה פיון שהיא מכחשת ואין רצונה להנשא לו י"ל בכה"ג לא גזר רגמ"ה דהרי בש"ע סי' א' סעיף יו"ד מבואר בארוסה לא גזר רגמ"ה.

והח"צ סי' קכ"ד פי' שאף בארוסה מותר לישא עליה פשידעתו לגרש את הארוסה והסכים הבית מאיר לפי זה אמנם הבה"י פי' שבארוסה לא גזר רגמ"ה לענין שיוכל לגרשה בע"כ אבל קודם שגירשה אינו יכול לישא עליה ופי' הבית מאיר דמ"מ אם היא אינה רוצה להנשא ולא לקבל גט אז יש להקל לו לישא אשה.

וא"כ בנד"ז הרי היא אינה רוצה להנשא לו וגם לא לקבל גט ממנו מפני שאומרת שלא קידשה כלל א"כ יש להתיר לו לישא אחרת וענין בעצי ארזים סי' א' ס"ק י"ב מה שהביא שהח"צ סי' קכ"ד כ' שמקרי"ל חולק על מהרי"ק והקשה על רמ"א למה פסק כמהרי"ק ולא חש למקרי"ל.

מ"מ פשהארוסה אינה רוצה לא להנשא לו ולא לקבל גט לכ"ע יכול לישא אחרת א"כ נד"ז הוא כה"ג ושוב ראיתי פן בשו"ת חתם סופר חאה"ע סי' ק"ד ושוב ראיתי בכנה"ג סי' א' בהגהת הב"י אות כ"ו ונ"ל האומר לאשה קדושתה בקדושתין ובסבלונות וכפי הדין האשה מותרת לשוק אע"פ שגאסר בקרובותיה אין חר"ג מונעו מלישא אשה אחרת רש"ל.

בתשו' סי' כ"א: וראיתי בגוף התשו' שם ס"י כ"א כ' שהרי אין העפכה ממנו ולא תיקן ר"ג שיתבטל האדם מפריה ורביה וכבר יש בידי תשובות חבילות ע"ז דמותר לו לישא אחרת עכ"ל: קיצור.

ע"ד השאלה מעסק החפש הקדושין שטוען הבחור יצחק שאמר לה לשון קדושין בפני עדים אנ"ח ונתן לה דג אחד והאנ"ח העדים הלכו להם למאסקווע והבתולה מכחישתו מפל וכל גלע"ד פשוט שאין בזה שום בית מיחוש והבתולה מותרת להנשא להמשוודי שלה ואין צריכים כלל להמתין עד שיברר הבחור יצחק טענתו ממאסקווע פן מבואר מהמשנה והגמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים פי' הבתולה נאמנת לגמרי ואין שום חשש מדברי הבחור יצחק שאומר שקידשה שאינו נאמן כלל וכלל רק שמ"מ יש לב"ד לומר לה מקודם שאף שהיא נאמנת מ"מ היא תחוש לעצמה שמא ח"ו אמת הדבר פולו או מקצתו אבל אם עכ"ז תחזיק בדבריה שהדבר שקר מפל וכל אין לעכב עליה מלהנשא להמשוודי שלה תומ"י וגם המשוודי שלה אין לו לחוש מלישא אותה מכיון שהיא נאמנת והבחור יצחק אינו נאמן וחלילה מלכופה שתקבל גט מן הבחור יצחק הנ"ל וע"ד הבחור יצחק הנה אחר שתנשא הבתולה להמשוודי שלה נדאי מותר לו לישא אשה אלא אף גם קודם שתנשא אפ"ש ג"כ שיש להתיר לו לישא: סימן קל בענין שידוכים שכתבו קישורי תנאים והפלה אין רצונה להנשא להמשוודי מפני שנתונדע לה אחר התנאים שהמשוודי יש בו מום שדדיו גדולים והיא לא ידעה ממום זה כלל כי הוא מעיר אחרת ועכשיו כשצ"ל הנשואין נודע לה ממום זה: הנה צריך לחקור בזה ב' תקירות האחד אם גם פן הוא פדבריה אם יכולה לבטל הקישורי תנאים לענין שאין צריכה קנס ושא לא יחול עליה איסור שמביישת את החתן הב' אם נאמנת ע"ז שלא ידעה ממום זה פיון שלא ערערה זמן רב עד עתה שהגיע זמן הנשואין והנה דדיו גדולים י"ל שזה חשוב מום כמ"ש במשנה בבכורות פ"ק מומין אלו (דף מ"ד ע"ב) דדיו שוכבות כשל אשה ופרש"י דדיו גדולים.

הרי דדיו גדולים חשוב מום. אף הרמב"ם בהל' ביאת המקדש פ"ח הלכה ט' כתב מי שדדיו שוכבים על בטנו פדדי אשה עכ"ל אף במשנה בנדה פ"ק ה' משנה ט' שנינו לענין

סימני בוגרת משיעלה הקמט תחת הדד ופרש"י שגדלו דדיה עד שפפול מעט על הקנה ויראה קמט עכ"ל ובגמ' שם אמר שמואל לא שיעלה הקמט ממלש כו' וא"כ לענין פהנים בגדון זה שדדיו גדולים י"ל דחשוב מום אם הוא פשיעור הנ"ל ואיתא בכתובות פרק המדיר (דף ע"ב ב') פל המומין הפסולין בפהנים פוסלין בנשים והיינו גם כן לענין פנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה וכ"פ בש"ע אה"ע סי' קי"ז סעיף ד' וז"ל וכן הכונס את האשה סתם ונמצא בה מום ממומי הנשים שנתבארו בסי' ל"ט ולא ידע הבעל במום זה תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספת עכ"ל.

ומשמע אפילו קידשה סתם וכנסה סתם הדין כן לענין כתובה וכן משמע בגמ' שם (דף ע"ג ע"ב ב' בין לרבה בין לרבא וכו' מבואר בקרב"ם פכ"ה מהל' אישות דין א"ב ובהה"מ שם. וכיון דהאשה מפסדת כתובתה ותוספת כתובה ע"י מום זה י"ל כמ"כ אם נמצא מום כזה בהמשך פטורה היא ג"כ מהקנס ואין עליה שום איסור א מלהנשא לאחר מחמת התנאים.

כיון שהיה בו מום ולא הודיע אותה איהו דאפסיד אנפשיה: קיצור דכמו בכנסה סתם ונמצאו בה מומין מפסדת הכתובה והתוספת אע"פ שגם הקדושין היו סתם כמ"כ י"ל כאן כשנשדדו סתם ונמצאו בו מומין.

אין מחייבין אותה להנשא לו ופטורה מהקנס ומהאיסור דאיהו דאפסיד אנפשיה שהיה לו להודיעה: אע"ג האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא י"ל נהי דאין כופין אותו מ"מ גם אותה אין מחייבין שתדור עמו וכמשמעות המרדכי המובא בהגהת הש"ע סי' קנ"ד ס"ה.

ובמשנה פרק מומין אלו משמע דנכפה שנה למומין וא"כ כמו בנכפה אין כופין אותה שתהיה עמו כמ"כ גם במומין אין מחייבין אותה שתהיה עמו ואע"ג שהש"ע שם ס"ד מחשיב אותה כמורדת אם נאמר דהמרדכי לא פליג נצטרך לומר דהמרדכי מייירי בהיו בו מקוים והיא לא ידעה והש"ע ס"ד מייירי בנולדו אבל יותר י"ל דהמרדכי פליג ולהמרדכי אפילו בנולדו נהי דאין כופין אותו להוציא מ"מ גם אותה אין כופין ולא חשיבא כמורדת וראיה לזה דהא לחייא בר רב דאומר דמתני' שאין כופין האיש להוציא היינו בהיו בו מומין אבל נולדו לא.

ר"ל דבנולדו כופין אותו להוציא רק בהיו אין כופין אותו להוציא ור"ל בהיו והיא ידעה מהם כ"כ בשט"מ שם א"כ אע"ג דקיי"ל פרב יהודה דגם בנולדו אין כופין אותו להוציא י"ל מ"מ גם אותה אין כופין ואף את"ל כהש"ע ס"ד דבנולדו חשיבא כמורדת זהו משום דלא פשע אבל בהיו בו מקוים ולא הודיע אותה דפשע י"ל דלכ"ע עכ"פ אין מחייבין אותה להיות עמו ולא חשיבא כמורדת: ואף בנולדו בו מומין כ' הרע"ו בפ"ה המשנה משנשאה וכ' התוי"ט וז"ל וכ"כ הרמב"ם פכ"ה מהל' אישות אחר שנשאה.

ונראה דר"ל דאי אחר שאירסה אע"ג דאין כופין אותו להוציא ה"נ אין כופין אותה שתכנס משא"כ משנשאה דאם אין רצונה שתשב עמו דנין אותה כדן מורדת עכ"ל וא"כ שידוכין אף שנתחייבו בקנס מ"מ לא חמירי מאירוסין וזה אפילו בנולדו וכש"כ בהיו בו המומין השדוכין ולא הודיע אותה: על דינו דהש"ע סעיף ד' שהעתיק ל' הרמב"ם פכ"ה

מה"א דין י"א קשה ממ"ש הה"מ שם דהרמב"ם לשיטתיה אגיל פי"ד שבמורדת כופין אותו לגרש א"כ לפ"ז לדין דבמורדת אין כופין אותו לגרש י"ל שאין דינה כמורדת: והנה שנינו במשנה ס"פ המדיר (דף ע"ז ע"א) האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא וכו' הרמב"ם פכ"ה מה"א הי"א ואם לא רצתה תצא בלא פתובה פדין מורדת וכ"פ בש"ע סי' קנ"ד סעיף ד' וצ"ל מדוע בנולדו מומין בהאשה מפסדת פתובה אלמא אין מחייבין הבעל לדור עם האשה בעלת מום וכאן בנולדו בו מומין אמרינן דאם אין האשה רצונה לדור עמו נחשבת כמורדת ונהרי אדרבה בנולדו בה מומין י"ל נסתפקה שדהו: ע"כ מצאנו: סימן קלא שייך לאה"ע סימן ע"ז: ע"י תשו' מהר"מ שבמרדכי שלהי פתובות בענין הוא אומר לעלות והיא אומרת שלא לעלות תצא שלא בפתובה שלכאורה יש להקשות הרבה על דבריו הא' מ"ש ולשניה לא דמי כו' דלענין אי איתנהו אין נ"מ בין שניה לאיילונית וממאנת דבשני' נמי נוטלתן ואם פן למה הנצרך לומר דל"ד לשניה דמשמע דאילו הנה דמי לשניה לא היתה נוטלתן אפילו איתנהו הב' מ"ש גבי ממאנת שאני' דעקרתינהו לנשואין כו' וה"ל פאילו לא קבל עליו אחריות כו' דה"ט לא סגי אלא לנגב או נאבד הא אם הפסידן בידים לצורכו מחייב לשלם ונהרי מדברי רש"י והתוס' שם (דק"א) משמע דאפילו הוציאן שלא פדין פטור הג' מ"ש דההיא דמורדת מיירי פגון שנגנבו כו' וההיא דפ' אלמנה מיירי פגון ששלח בהן יד כו' אבל נצ"ב ברשות עבד ולא ישלם כו' ונהרי בדינא דמתיבתא נמי כ' הרי"ף שמחייב לשלם נצ"ב גם במה שנפסדו ע"י מה שנשתמש בהן ברשות והנה לזו הקושיא הג' י"ל דאיה"נ דמדינא דגמ' פטור לשלם נצ"ב שהפסיד ברשות אבל מדינא דמתיבתא חייב בהו לשלם דכיון דחייבו נמי לשלם מה שנגנב או נאבד מנצ"ב אע"ג דפטור בזה מדינא דגמ' משום דלא קבל עליו אחריות אלא לשלם כשיוציאנה מדעתו ולא כשיוציאנה מחמת מרדה ואעפ"כ תקנו דה"ל פאילו מוציאה מדעתו ומחייב לשלם מה שנגנב או נאבד א"כ ה"ה דמחייב נמי לשלם בנצ"ב מה שנפסדו אע"פ שנשתמש ברשות פינן דאילו הוציאה מדעתו הנה מחייב לשלם אם פחתו פחתו לו השתא נמי מחייב לשלם אבל בנ"מ פטור מלשלם כמבואר בדינא דמתיבתא שברי"ף היינו משום דמיירי שנשתמש בהן ברשות.

דוגמת דמיירי התם בנצ"ב דמיירי שנשתמש ברשות הלכך פטור מלשלם בנ"מ שהרי אילו הוציאה מדעתו נמי הנה פטור מלשלם אבל באמת בנ"מ שהוציאן שלא ברשות אילו בהוציאה מדעתו פשיטא דהנה חייב לשלם א"כ י"ל דה"ה במוציאה מחמת מרדה דמ"מ מאי הנה ליה גפיהו וכדמוכח מההיא דאיילונית: ב ועפ"ז יבוא אל נכון פסק החמ"א סי' ע"ה סקי"ט דנצ"ב שהפסיד הבעל נמי חייב לשלם והיינו אפילו שנשתמש בהן ברשות ודלא כמ"ש הב"ש שם דבכלו מחמת השמוש שלו אז בנצ"ב פטור דזה אינו דמהר"מ לא קאמר אלא לדינא דגמ' ונהרי לדינא דגמ' אפילו בנגנבו ונאבדו פטור כמ"ש להדיא אלא דהא דחייב היינו משום שתקנו דה"ל לענין נכסיה פאילו מוציאה מדעתו כמ"ש להדיא ולפ"ז אם פן מה שפלו מחמת השימוש נמי חייב לשלם דהא במוציאה מדעתו חייב לשלם ולדעת רמ"א והב"ש צ"ל דעשו אותה כמוציאה מדעתו לענין גניבה ואבידה ולא לענין השימוש שנשתמש וזה דוחק.

וגם ברי"ף פ' אע"פ מבואר דשוין הן וכו' בהג"ה ש"ע סי' ע"ז ס"ג בדינא דמתיבתא ע"ש וראיתי בב"ש סי' ע"ז ס"ק כ"ז שפי' נמי בד"מ דבשלח בהן יד פטור בנצ"ב וא"א

לומר פן בלשון הרי"ף במ"ש אָבֵל מאי דְּבִלּוֹ כו' ומ"ש הב"ש דְּאֵינְרִי שְׁכָלוּ מִחֲמַת שְׁאִינוּ מְשַׁמֵּר הוּא דִּנְחָק עֲצוּם וְעוֹד דְּסוּף סוּף עַכְצ"ל דְּהִטְעַם שְׁמַתְחִיב הוּא דְּעָשׂוּ אוֹתָהּ כְּאִילוּ מוֹצִיאָה מִדְּעֻתָהּ א"כ ה"ה בְּכָלוּ מִחֲמַת הַשְׁיָמוּשׁ פִּנ"ל: ג וּבִישׁוּב הַקְּנוּשָׁיָה הִרְאֵנוּהָ י"ל דְּהָא הָר"ן שָׁם פְּלִיג עַל פֶּרֶש"י וְכ' שִׁמ"ש רַש"י שֶׁבִּנ"מ נָמִי אַע"פ שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת הוֹצִיאָם יָכוֹל לֹמַר אֵין לִי לְהַחְזִירָם עַד שֶׁאֲגַרְשֶׁנָּה מִדְּעֻתִי הוּא תִּימָה גְּדוֹל הָאֵיף הוּא יָכוֹל לֹמַר שֶׁלֹּא יִחְזָרָם וּלְפִיכָף פִּי הַסּוּגִיָּה בְּדָרְךָ אַחַר וּמַעֲתָהּ י"ל דְּהָר"מ נָמִי לֹא ס"ל כִּפְרִש"י ז"ל.

אֵלָּא שְׁאֵנִי תָּמָה עַל הָר"ן דְּלִדְבָרָיו דְּהָא דְּאָמְרִי בְּמִמְאָנָה אֵי דְּלִיתְנָהּוּ אִידי וְאִידי ל"ל מִיִּירִי בִּנ"מ שֶׁהוֹצִיאָן בְּרִשׁוֹת א"כ מִדּוּעַ בְּאֵיילוֹנֵי אֲמָרִינָן דִּנ"מ אֵית לָהּ וְנִצ"ב ל"ל וּמִסְתַּמָּא נ"מ דְּאֵיילוֹנֵי הֵינּוּ כִּנ"מ דְּמִמְאָנָה שֶׁבְּרִשׁוֹת הוֹצִיאָם וְא"כ מִדּוּעַ אֵית לָהּ הִנ"מ בְּאֵיילוֹנֵי וּמ"ש נ"מ מִנְצ"ב פִּינָן שֶׁשְׁנֵיהֶם הוֹצִיא בְּרִשׁוֹת: סִימָן קֶלֶב בְּאִישׁ דְּלֹא מִיתְדַּד לִיהָ עִם אִשְׁתּוֹ אִף שֶׁשָּׁהָה עִמָּה זֶה קָרוֹב לִכ"ה שְׁנָה וְטוֹעֵן דְּהִיא אִשָּׁה רַעָה וּבִלְתִּי אֶפְשָׁר לוֹ לְדוֹר עִמָּה גַּם לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה שְׁמָתוֹ הַבְּנִים וְהִיא כְּמַעֲט אֵינָה רְאוּיָה לִילָד עוֹד וּכְבָר נִפְרַד מִמֶּנָּה שְׁשָׁה שָׁנִים: בַּהֲג"א פֶּרֶק אִף עַל פִּי בְּסוּגִיָּה דְּמוֹרְדָת פְּתַב דְּרַגְמ"ה פֶּסֶק גַּם כֵּן כְּדִינָא דְּמִתִּיבְתָא בְּטוֹעֵנָה מְאִיס עָלֵי שְׁכּוֹפִין אֵת הַבְּעַל לְהוֹצִיא וּכְדַעַת הָרַמְבַּ"ן בְּמִלְחָמוֹת וְרִיא"ז ב"ש ג' שָׁם וְהָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁבַּ"ם ס"ל דְּמִדִּין הַגְּמָרָא כֵּן הוּא וּכְמוֹ שֶׁהָאֲרִיף בְּזוֹהַר בְּשׁו"ת שֶׁבְּסוּף סֶפֶר סֵדֶר אֲלֵיהּוּ סִימָן י"ג דָּף ל"ח ע"ד וְכַתְּבִיתִי בִּמ"א דצ"ל שֶׁהִטְעַם מִשׁוּם שְׁסָמְכוּ עַל הָא כֹּל דְּמִקְדָּשׁ אֲדַעֲתָא דְּרַבְּנָן מְקַדָּשׁ וְאֶפְקַעֲיָנָהּוּ רַבְּנָן לְקִדּוּשֵׁין מִיָּגִיָּה כ"כ הִטְעַם בְּתִשׁוּבַת הָרַא"ש.

דְּלֹא כִּמ"ש בְּפֶסֶקִי מֵהֵרָא"י וּבְתִשׁוּבַת הָרַדְּב"ז טַעַם אַחַר שְׁאִינוּ עוֹלָה לִפ"ד כֹּל הַפּוֹסְקִים דִּס"ל דְּגַט הַמְּעוֹשָׁה שֶׁלֹּא כְּדִין אִף בִּב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִגִּט פְּסוּל מִדְּאוֹרְיִיתָא וְעַפ"ז נ' דְּרַגְמ"ה שְׁתִּיקוֹן שֶׁלֹּא לְגַרְשׁ אִשָּׁה בַּע"כ וְשֶׁלֹּא לִישָׂא אַחֲרָת עָלֶיהָ הָא פִּינָן דְּנִדְּאִי לֹא יִיפָּה פֶּח הָאִשָּׁה מִכַּח הָאִישׁ כִּמ"ש בְּתִשׁוּבַת הָרַא"ש אִם כֵּן בְּטוֹעֵן מְאִיס עָלֵי וְנוֹתֵן אֲמִתְלָא אֲמִיתִית נ' דג"כ יָכוֹל לְגַרְשָׁה בַּע"כ מֵאַחַר דְּאֶפִּילוּ הָאִישׁ כּוֹפִין כַּה"ג אִף שְׁאִינוּ מִדְּאוֹרְיִיתָא מ"מ תִּיקְנוּ כֵּן א"כ וְדִאִי גַּם בְּאִשָּׁה יֵשׁ לְנִהוּג כֵּן דְּלֹא יִהְיֶה חֲמוּר פֶּח חֲר"ג מֵהַפְּקַעַת קִדּוּשֵׁין וְכִינּוּן דְּרַגְמ"ה עֲצָמוֹ ס"ל לְנִהוּג כְּתַקְנַת הַמְּתִיבְתָא אֶפִּילוּ בְּאִישׁ.

כִּמ"כ בְּאִשָּׁה מִסְתַּמָּא לֹא הִחְמִיר יוֹתֵר בְּתַקְנָתוֹ אֵלָּא שִׁי"ל שִׁמ"מ צָרִיף הִתֵּר מְאֵה רַבָּנִים. אִף שְׁשָׁם גְּבִי אִשָּׁה לֹא הִצְרִיכוּ מְאֵה רַבָּנִים אֶפְשָׁר מִשׁוּם דָּאִם כֵּן לֹא תִתְקַיֵּים הַתְּקִנָּה כְּלָל אָבֵל עַכ"פ ע"י מְאֵה רַבָּנִים נִרְאָה וְנִדְּאִי דִּיכוֹלִים לְהִתִּיר וּז"ש בְּהַתְּקִנָּה שֶׁהוֹבָאָה בְּסוּף תִּשׁוּבַת מֵהֵרָא"מ ב"ב בְּכִלְפוּ סִי קִי"ז עַד שֶׁיִּרְאוּ טַעַם מְבוֹרָר דְּלֹא קָאִי עַל דְּבַר מְצוּהָ מִמֶּשׁ דָּאִין זֶה בְּלִשׁוֹן טַעַם מְבוֹרָר וְעוֹד דְּבִמְקוֹם מְצוּהָ מִמֶּשׁ ס"ל לְרֹב הַפּוֹסְקִים דְּלֹא תִיקְנוּ רַגְמ"ה כְּלָל וְכִמ"ש הַגְּאוֹן מוֹהֲרָצ"ה חֲתָנוּ שֶׁל וְשֶׁב הַפְּהֵן א"ו קָאִי אַכַּה"ג דָּאִין לָה טַעַם מְבוֹרָר מְזִה פִּינָן דְּאֶפִּילוּ בְּאִשָּׁה הַתְּקִינוּ שֶׁיִּכּוֹפוּ הָאִישׁ וְאִף דָּאֲנָן קִי"ל דָּאִין כּוֹפִין הָאִישׁ הֵינּוּ מִשׁוּם שֶׁלֹּא רְצוּ לְסַמְּוֹד עַל הַפְּקַעַת קִדּוּשֵׁין אָבֵל לְהִתִּיר חֲר"ג טַעַם מְבוֹרָר הוּא דִּל"ד כְּלָל לְהַפְּקַעַת קִדּוּשֵׁין שֶׁהוּא אִיסוּר א"א וּמְמַזְרוּת מִשָּׂא"כ חֲר"ג כְּתַב הָרִיב"א בְּתִשׁוּבַת מְהָר"ם סִימָן תַּתְּס"ו דְּגָרִיעָא טוֹבָא מְחִיבֵי לְאוּיָן וּר"ל דְּקִילָא טוֹבָא מְחִיבֵי לְאוּיָן יַעו"ש: מִכ"ש דְּרַגְמ"ה גּוּפָא ס"ל דְּאֶפִּילוּ בְּאִישׁ כּוֹפִין א"כ וְדִאִי לֹא נִתְפָּוּן

להקמיר באשה יותר וכן נראה לי ראיה לזה ממ"ש בתשובת מהר"מ סימן תתרי"ח ורוב רבני אןשטרן יפה שהתירו לרבי ברוך לגרש את אשתו בעל פרהה מפני עיגונו אף כי היא היתה חפצה להיות עמו עכ"ל וכינן דהיא היתה חפצה להיות עמו ע"כ צ"ל שהמניעה הנה ממנו שטען דמאיסה עליו או שהיא אשה רעה בדעותיה וכינן שעכ"פ הנה מעונן מחמת זה ולא נתחבר עמה התירו לו לגרשה בע"כ.

משום שזהו טעם מבןרר פיון במתיבתא תקנו אף להפקיע קדושין מה"ט שאינה פשויה שתבעל לשנאויה לה מכש"כ באיש שהרי אשה בכל דהוא ניחא לה דטב למיתב טן דו כו' ס"פ ט"ו דיבמות (דף קי"ח סע"ב).

וכמ"ש סברא זו במרדכי בשם רבינו יואל לענין נכפה דאף על גב דבאשה הני מום י"ל דבאיש אינו מום משום דאשה בכל דהוא ניחא לה והובא בתשובת מהרמ"ל סי' א' וכ"פ שם מהרמ"ל דגבי אשה נכפית כופין אותה לקבל גט אף שבאיש י"ל שאין כופין א"כ הקא גבי מאיס עלי שגם באיש תקנו שיכופו מכ"ש דגבי אשה י"ל שלא תיקן הגאון שלא יכופו ועכ"פ מהני היתר מאה רבנים ושוב מצאתי בכנה"ג סימן א' בהגהת הב"י סעי' ל"ג המורד על אשתו ואמר מאיסה עלי פתבתי בתשובה שחרגמ"ה מונעו מלישא אשה אחרת עליה והרבית ראות לזה עכ"ל ונראה שדבריו אלה הם למה שהסקימו הפוסקים דאין כופין האיש ואין בזה די השב למ"ש שרגמ"ה פסק בהתקנה ע"כ סברא שלא פיון לתמן שבאשה כה"ג יהיה חמור מהאיש ונשאל יועיל היתר מאה רבנים כו' וכ"ש הקא שמעונן והוא נפרד ממנה זה ערף ששה שנים ואעפ"כ אינו מתחבר עמה בשום אופן וידוע שהוא איש פשר וחרד לדבר ה' א"כ אנו סהדי דבאמת מאיסה עליו או שאינו אפשר לדור עם נחש בכפיפה דאל"כ לא הנה סובל ששה שנים.

ועדיף זה מהא שהתירו לרבי ברוך דלא נזכר שהיה מעונן כ"כ זמן רב. והנה בספר בני אהובה פי"ד מהל' אישות הט"ו הביא מ"ש הרמ"א סימן ע"ז סעיף א' בהגה"ה ובחמ"ח סק"ג בשם תשוב' מוהרא"מ ושהחמ"ח וב"ש השיגו עליו ופי' הוא דמוהרא"מ מייירי בטוען מאיס עלי שאילו ידעו שהאמת בדבריו הנה בידו לגרשה רק דאין אנו מאמינים לו א"כ לענין הוצאות מזונות יש לומר אני יודע דהאמת הוא פדברי כו' ולמד זאת מהרמב"ם דס"ל דאם היא טוענת מאיס עלי כופין אותו לגרש שלא יהיו בנות ישראל פשויות ואע"פ דלא קיי"ל פרמב"ם היינו לגבי אשה בספק איסור דאורייתא דשמא נתנה עיניה באחר דגט מעושה פסול שלא פדין וגם לעשות מעשה לגרש לא פסקינו פנותיה אבל בענין חרם דר"ג וגם רק בענין ממון פדאי הוא הרמב"ם לסמוך עליו דאינו עובר חרדר"ג ופטור ממזונות דהא לדינא דרמב"ם אף לגרשה בע"כ מותר ולית פאן חרם דר"ג עכ"ל.

אם כן זה ראיה למ"ש שמאחר דרגמ"ה עצמו ס"ל כפסק הרמב"ם גבי טוענת מאיס עלי דכופין אותו לגרשה אלא לא מטעמיה דלהרמב"ם זהו מדינא דגמ' ולרגמ"ה היינו מתקנת רבני סבוראי אם כן מסתמא לגבי אשה הנה ג"כ כפונת תקנתו שלא לאסור עליו בכה' והניח דבר זה לחכמי הדור ע"פ מאה רבנים שאם יראו טעם מבןרר שבאמת מאיסה עליו יתירו לו וכ"מ מלשון תשוב' הרשב"א שהביא מהרי"ק סוף שורש ק"א שכתב וז"ל שלא עשה אלא לגדור בפני הפריצים וההוללים המעוללים בנשותיהם שלא פראוי כו'

שְׁתוּלִין מַעֲשֵׂיהֶם בְּדַבְרֵים בְּטִילִים כּו' עכ"ל משא"כ אם מאיסה עליו באמת מה יעשה וכמ"ש מהרי"ק שרש"ק ק"ז שְׁהָרִי אִם יְהִי בְּנִים מִמֶּנּוּ הֵם בְּנֵי שְׁנוּאָה וּגְרוּשָׁת הַלֵּב וּכ"ש בְּאִשְׁתּוֹ שְׁנִיָּה דְכָתַב בִּש"ע סי' קי"ט אָבֵל שְׁנִיָּה אִם שְׁנֹאָה יִשְׁלַחנָה וּכ"ש אִם הִיא רָעָה בְּדַעוֹתֶיהָ דְמַצְנָה לְגִרְשָׁה אֶפְיָלוּ בְּזִיווּג רֵאשׁוֹן י"ל פֶּל זֶה נִכְלָל בִּמ"ש בְּהַתְקַנָּה עַד שִׁירָאוּ טַעַם מְבֻרָר כּו' וְז"ל סֵפֶר הַחִינוּךְ פ' תַּצֵּא ס' תַּקַּע"ט מִשְׁרָשֵׁי הַמַּצְנָה לְפִי שְׁהִיאָשָׁה נִבְרָאת לַעֲזֹר לְאָדָם וְהִיא לוֹ פְּאָחַד מִפְּלִי חֲמֻדָּתוֹ כּו' וְאַחַר שֶׁכֵּן הָיָה מְרֻצוֹנוֹ ב"ה שֶׁפֶל זְמַן שִׁיקוּץ נִפְשׁוֹ בְּכָלִי הִזָּה שִׁיּוּצֵיָאָנוּ מִבֵּיתוֹ כּו' וְאַחַר שֶׁהִיא לוֹ מוֹרֶת רוּחַ וְנִפְשׁוֹ קָצָה בָּהּ אֵין הִכְרַח עָלָיו לְהִיּוֹת אִתָּהּ עכ"פ כְּאֲשֶׁר יַעֲשׂוּ קָצֵת מִן הַעֲכוּמ"ז שִׁיכְרָתוֹ בְּרִית עִם הָאִשָּׁה בְּרִית חֲזָקָה עַד שְׂאוּל תַּחֲתִית כּו' עכ"ל וְהָאֲרִיף וּכ"כ אִיף אֶפְשָׁר שְׂרַגְמ"ה יִתְקַן בְּהַחֲלֵט הַפֶּה מְכַנְּנֵת הַמַּצְנָה א"ו הַעֲנִין שְׁמֶסֶר הַדְּבָר לְחַכְמֵי הַדּוֹר שִׁיּוּכְלוּ לְהַתִּיר הַחֲרָם אִם רוֹאִין שֶׁבְּאֵמַת מְאִיסָה עָלָיו וְנִפְשׁוֹ קָץ בָּהּ כּו' וּכ"נ מִתְּשׁוּב' רִיב"א שֶׁבְּתְּשׁוּב' מִהַר"מ ס"י תַּתְּס"ו שֶׁכָּתַב וְעוֹד דָּלָא דְמִי פֶּלֶל לְשַׁאֲרַי אִיסוּרִין דְּהָא מִיִּשְׂרָאֵל שְׂרִי לִיה בְּהַתְּרַת הַחֲרָם עכ"ל וְאִיף פְּסִיקָא לִיה שִׁיּוּכְלוּ לְהַתִּיר הַחֲרָם בְּשִׁבְלֵי מַצְנֵת יְבוּם פִּינוּ דְאֶפְשָׁר לְחַלּוֹץ וְאֵע"ג דְּמַצְנֵת יְבוּם קוֹדֶמֶת מ"מ דִּילְמָא הַב"ד ס"ל פְּרִש"י וּר"ת דְּמַצְנֵת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת וְלֹא יִתִּירוּ לוֹ וְעוֹד פִּינוּ שִׁישׁ לוֹ.

אִשָּׁה הָרִי י"א דְּבַכָּה"ג לִכ"ע מַצְנֵת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת כִּמ"ש הַב"י סִימָן קס"ה בְּשֵׁם תְּשׁוּבָת הַרִיב"ש סִימָן ש"ב אֶלָּא נִרְאָה דִּס"ל לְהַרִיב"א פִּינוּ אִף לְמ"ד מַצְנֵת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת עכ"פ יְבוּם מַצְנָה הִיא ע"כ יְכוּלִים לְהַתִּיר הַחֲרָם מֵאַחַר שֶׁאִינוּ רוֹצִים לְחַלּוֹץ כ"א לִיְיָבָם וּכ"כ גַּם בְּשַׁעַת נְפִילָה הָרִי אֲנִי קוֹרָא יְבָמָה יְבֵא עָלֶיהָ דְּהָא אֶפְשָׁר לְהַתִּיר הַחֲרָם וּמִזָּה נִשְׁמַע דִּס"ל שְׂרַגְמ"ה מְסַר הַדְּבָר לְחַכְמֵי הַדּוֹר שִׁיּוּכְלוּ לְהַתִּיר בְּעֵינֵי שְׁנֹאָה לְהֵם שֶׁהִכְרַח הוּא.

וְאִף שִׁישׁ פְּמָה פּוֹסְקִים דְּפִלְגִי וּס"ל שֶׁאִין מִתִּירִין הַחֲרָם לִיְיָבָם הֵינּוּ דְּכִינוּ דִּס"ל מַצְנֵת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת אֵין הִכְרַח לְהַתִּיר הַח' אָבֵל בְּנִד"ז שְׁזָה טוֹעֵן דְּמְאִיסָה עָלָיו וְנִפְשׁוֹ קָץ בָּהּ וּכְשִׁישׁ רְאִיּוֹת שְׂאֵמַת הַדְּבָר יוּכְלוּ לְהַתִּיר בִּמְכ"ש מְדִין תַּקְנֵת רַבָּנָן סְבוּרָאֵי הַנָּז"ל וּבַהַגְמָ"ר דִּיבְמוֹת פֶּרֶק הַחֹלֶץ ס' ק"ז וְז"ל וְאֶפְשָׁר הַצְּרִיף רַבִּינוּ גְּרִשׁוֹן מֵאָה אֲנָשִׁים אִינוּ רַק לְהוֹצִיא בְּעַל פְּרָחָה בְּגַט (מִש"ש בְּלֹא גֵט הוּא ט"ס) ע"י הוֹרָאת שְׁעָה ע"פ גְּדוּלִים עכ"ל מְלִשׁוֹן הוֹרָאת שְׁעָה מִשְׁמַע דְּאִינוּ בְּמִקּוֹם שֶׁהַגְּרוּשִׁין הֵם הִכְרַח גְּמוּר מְדִינָא כְּמוֹ בְּשָׁהָה עֲמוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה וְכֵה"ג דָּאִם פֶּן אֵין זֶה הוֹרָאת שְׁעָה פִי אֶדְרַבָּה זֶהוּ חוֹק לְדוֹרוֹת שְׁבַכָּה"ג יֵשׁ לְהַתִּיר חר"ג: וְאֵין שִׁיף לְקוֹרוֹתוֹ הוֹרָאת שְׁעָה וְעֵינֵי מַעֲנִין הוֹרָאת שְׁעָה בְּמִשְׁנָה פ"ז דְּפָרָה מִשְׁנָה ו' ז' דְּהֵינּוּ שְׁמַחֲמַת שְׁעַת הַדְּחַק הַתִּירוּ מֵהַ שְׁמַדִּינָא הוּא פְּסוּל.

וְדוּמָה לִמ"ש בְּגַמְרָא פ"י דִּיבְמוֹת (ד"צ ע"ב) לֹא מִפְּנֵי שֶׁרְאוּי לְכַף אֶלָּא שֶׁהַשְׁעָה צְרִיכָה לְכַף מִשְׂא"כ בְּעֵינֵי שְׁהָה עֲמָה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה אֵין הַשְׁעָה גוֹרָם כ"א דִּין זֶה פְּסוּק פֶּן בְּכָל זְמַן ע"כ נִרְאָה דְּמִיִּירִי אִף שֶׁאִין טַעֲנָה מוֹחֲלָטַת גְּלוּיָה לְכָל פְּעִין שְׁהָה עֲמָה ע"ש וְלֹא יִלְדָה אֶלָּא רַק שֶׁהִיא אִשָּׁה רָעָה וְטוֹעֵן מְאִיס עָלֶי ע"ז שִׁיף לְקוֹרוֹתוֹ הוֹרָאת שְׁעָה וּבַהַגְמָ"ר דְּכַתְּבוֹת סִימָן רצ"א בְּשִׂאֲלַת הַר"ר חֲזַקְיָה נ' דְּכָלְלוֹת חר"ג הוּא מְדַרְבְּנָן כִּמְש"ש ה"נ שְׂדוּכִים דְּחֲרָם דְּרַבָּנָן פְּקַעֵי הִזְיקָה לְעֵינֵי חֲרָם, דְּרַבָּנָן הֵינּוּ חר"ג ע"ש וּכ"מ דַּעַת רַמ"א בְּד"מ סִימָן א' דְּכָתַב לִילָף בְּסִפְיָקוֹ לְהַקְלֵל וְזֶה דְּלֹא פְּמִשְׁמַע בַּמְהַרִּי"ק ש' ק"ז

שְׁהַחְמִיר בְּפִשְׁיטוֹת בְּסִפְיָקוֹ דְחַר"ג גַּם בְּתַשׁוּבַת הַר"ר אַבִּיגְדוֹר בְּמִרְדְּכֵי שְׁם שְׁלֵא גְזוּר הַגְּאוֹן אֶלָּא מְשׁוּם קִטְטָה וְלֹא מְשׁוּם דְרָרָא דְאִוְרֵייתָא פְּלֵל כּו' וּלְגַבֵּי גְזִירַת גְּאוֹן דְלִית בֵּיהּ דְרָרָא דְאִוְרֵייתָא פְּלֵל כּו' עַכ"ל וְאִם הַחֲרָם הוּא מְדִאוּרֵייתָא מִמֶּשׁ אַף שְׁגִזוּר מְשׁוּם קִטְטָה עַכ"פ הֵי אִיסוּר דְאִוְרֵייתָא מִמֶּשׁ אֶלָּא מִשְׁמַע דַּס"ל דְהֵי דְרַבְנָן וְעֵינָן עוֹד בְּמִרְדְּכֵי דִיבְמוֹת סִימָן נ"ה יֵשׁ חֲרָם כּו' הַלְפָּה יִתְּן פְּתוּבָה כּו' וְשֵׁם סִימָן נ"ז וּמִוְרֵי הַר"א מְהֵרָה נִוְהֵג לְהַתִּיר חַר"ג לִישָׂא ב' נְשִׁים לִיבָּם כּו' שְׁבִמְקוֹם מְצֻנָה לֹא נִגְזְרָה גְזִירָה כּו' וְשָׂאָר רַבּוֹתֵי לֹא נִהְגּוּ פֶּן עַכ"ל וְעֵינָן בְּפִירוּשׁ סֶדֶר חֲלִיצָה סְעִיף מ"ו וּבִזְוֵה"ז אַע"ג דְלִיפָּא חֲדַר"ג שְׁלֵא גְזוּר אֶלָּא עַד סוּף אֶלְף הַחֲמִישִׁי כּו': אַף מִמַּהֲרֵי"ק שָׂרֵשׁ ק"ז מְבִוּוּאָר דְלֹא ס"ל מ"ש שְׁבִמְאִיסָה עָלָיו יִכְלוּ לְהַתִּיר חַר"ג דְהָא הֵתֵם שְׁהֵינָה לָּהּ מוּם עַד שְׁכַתְּבַת שְׁיֵשׁ לוֹ צַעֲרָא דְגִוּפָא לְהִיּוֹת לוֹ אִשָּׁה שְׁהוּא קָץ בָּהּ וְאִינָה מְתַקְבְּלַת בְּעֵינָיו וּבְפִרְט שְׁיֵשׁ טַעַם גְּדוּל בְּדָבָר וְאֵעִפ"כ פִּינּוֹן דִּינְדַע בְּהַמוּם שְׁהֵרֵי שְׁהָה עֲמָה כְּמָה יָמִים וִי"ל דְמַחְל רַק שֶׁאֵח"כ א"י לְסַבְּוֹל הַעֲלָה דְאִין בְּיַדְנוּ לְהַקְל מְסַפֵּק לְהַתִּיר לוֹ לְגַרְשׁ בַּע"כ דְסַפֵּק אִיסוּרָא לְחַוּמָרָא וְכ"ש אִיסוּר כִּי הָאִי דְחַמִּיר רַק שֶׁא"א לְחַיִּיבוּ בְשָׂאָר וְכִסוּת ג"כ מְסַפֵּק כּו' וְהַשְׂתָּא מַה בְּכַף דִּינְדַע וּמַחְל בְּתַחֲלָה מ"מ לֹא גְרוּעַ מְאִשָּׁה שְׂאִין בָּהּ מוּם דָּאֵם הֵי יוֹדְעִים דְאֵח"כ מְאִיסָה עָלָיו בְּאֵמַת הֵי הִדִּין נוֹתֵן לְהַתִּיר חַר"ג כַּמ"ש גַּם פֶּן בְּשֵׁם הַבְּנֵי אֶהוּבָה אִם פֶּן הֵכָא דְעַל פֶּל פְּנִים וְדָאִי מְאִיסָה עָלָיו מִצַּד הַמוּם אִין לְהַחְמִיר עָלָיו וְגַם פִּינּוֹן מַה שְׁיַדַע הוּא ג"כ אַחַר הַנְּשׂוֹאִין כּו' וְע"ש שָׂרֵשׁ ק"ה הַחְמִיר בְּזָה יוֹתֵר.

וְצ"ל דַּס"ל פִּינּוֹן דְקִי"ל דְעַכְשָׁיו אִין כּוּפִין הָאִישׁ לְגַרְשׁ פְּשִׁטוּעֵנָת מְאִיס עָלֵי א"כ ה"ה הָאִשָּׁה אִין כּוּפִין בְּטַעֲנָה זֹו. דַּר"ג הַשְׁוֵה הָאִשָּׁה לְאִישׁ וְלֹא יֵרַד לְחַלְק לַמ"ש דְכִינּוֹן דַּרְגַּמ"ה אִית לִיה גַּם בְּאִישׁ כְּדִינָא דְמַתִּיבְתָא שְׁכּוּפִין מְסַתְּמָא לֹא הַחְמִיר בְּאִשָּׁה יוֹתֵר.

אַבְל לַפְמ"ש שְׁיֵשׁ לוֹמַר פֶּן א"כ אִין דְבָרֵיו מְוַכְרְחִים וְגַם מ"ש דְסַפֵּק אִיסוּרָא לְחַוּמָרָא זֶהוּ נִגְד הַרְמ"א בַּד"מ וְהַגְמ"ר דְכַתּוּבוֹת הַנ"ל. גַּם לְבַד זֶה אִין לְהַשׁוּוֹת הָאִשָּׁה לְאִישׁ.

וְכַמ"ש בְּתַשׁוּבַת מַהֲרַמ"ל ס"י א' וּבַב"ש סִימָן קי"ז ס"ק כ"ב וּבְסַפֵּר מִים עֲמֻנְקִים בְּתַשׁוּבָה מַהֲרַאנ"ח סִימָן ל"ב בְּאִשָּׁה שְׁאֵחַר הָאִרוּסִין נִסְמִית בַּב' עֵינֵיהּ הַעֲלָה דִיכּוּל לְגַרְשָׁה בַּעַל כְּרַחֵה וּבְנִסְמִית בְּעֵין אֶחָד נִסְתַּפֵּק בְּדָבָר וְהַנִּיחַ בַּצ"ע.

וּבְאֵמַת בְּאִישׁ אֶפְלוּ בַב' עֵינָיו חוֹלֵק הַש"ף בְּסַפֵּר גְבוּרַת אֲנָשִׁים סְעִיף מ"ד מִיְהוּ י"ל מַהֲרַאנ"ח נִמְשָׁף אַחֲרֵי דְבָרֵי הָרַא"ש בְּפִסְקֵיו דְכּוּפִין כּו' וְעֵי בְתַשׁוּבַת מִיְמֻנֵי דְשְׁיִיכֵי לְסַפֵּר נְשִׁים סִימָן ל"ג וְהֵנָּה בַש"ע ס"י א' אַבְל בִּיבְמָה לֹא גְזוּר כּו' וְע"ש בַּב"ש וְהַכְנָה"ג אוֹת מ"ב שְׁכ"כ הַר"א מְסִימָן י"ד וּמַהֲר"מ גְּלַאנְטֵי בַסִּי"ז וּבְתַשׁוּבַת מַהֲר"מ אֶלְשֶׁקֶר ס"י צ"ה אוֹ גְדוּד עֲבִירָה אוֹ אִיזָה סְפָה הַמְחַיִּיבַת הַגְּרוּשִׁין כּו' א"נ בְּמַקּוֹם מְצֻנָה מְגַרְשׁ וּמְגַרְשׁ עַכ"ל וְהֵנָּה הֵרֵי יֵשׁ ב' דִּיעוֹת בְּמַשְׁנֵיּוֹת וּגְמָרָא אִם מְצֻנָת יְבוּם קוֹדְמָת.

אוֹ מְצֻנָת חֲלִיצָה קוֹדְמָת. מַה גַּם כְּשֶׁהוּא נְשׂוּי ס"ל לְהַרִיב"ש דַּלְכ"ע מְצֻנָת חֲלִיצָה קוֹדְמָת וְאֵעִפ"כ לֹא הֵחֲרִים בִּיבְמָה.

מְזָה יֵשׁ רְאָיָה דְכַמ"כ יְכוּלִים לְהַתִּיר הַח' בְּשִׁבְלֵי שְׁלֵא לְהַכְרִיחוּ לְהִיּוֹת פֶּל יָמָיו עִם אִשָּׁה הַמְאֹסָה וְשִׁנוּאָה לוֹ נִגְד פְּנוּנַת הַתּוֹרָה בְּמַצְנָה לְגַרְשׁ וְאֶפְשָׁר שְׁזָהוּ שְׁכ' מְהַר"ם אֶלְשֶׁקֶר אוֹ אִיזוֹ סְפָה הַמְחַיִּיבַת הַגְּרוּשִׁין וְהֵנָּה בַכְנָה"ג סִימָן א' סְעִיף י"ח רְשׁוֹת ב"ד לֹא מְהַנִּי

אָלָא ע"פּ הדין כּו' ובסעיף י"ט כ' אָפּילוּ שְׁהֵתָה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה לֹא מְהֵנִי רְשׁוּת
ב"ד לְדַעַת הַמְרָדְכִי ו"ל דְּתַקְנַת רַגְמ"ה חָלָה אַף בְּשִׁהֲתָה ע"ש וְלֹא יִלְדָה תּוֹמַת יִשְׂרָאֵל
סִי פ"ד אָמַר הַמַּאֲסָף וְאֲנִי מְגַמְגֵם בְּזֶה וְעֵינַי בְּסִפְרֵי פְנֵי מֹשֶׁה סִי נ"ה עכ"ל פְּנוּנָתוֹ לֹמַר
דָּאָף שְׁלֵהֲמַרְדְּכִי נִכְלָל בְּגִזְרֵת רַגְמ"ה גַּם פְּשִׁשְׁהֲתָה ע"ש וְלֹא יִלְדָה מ"מ הֵיטֵר ב"ד מְהֵנִי
בכּה"ג.

וְהַמְרָדְכִי אֵינוֹ מִחֲמִיר אֲלָא נֶגְדַּד הָאוֹמְרִים דֹּא"צ בכּה"ג הֵיטֵר ב"ד כָּלֵל וְעֵינַי תְּשׁוּבָה הַב"ח
סִי צ"ג פְּשִׁיגִיעַ אֵינָה עֵנִין שְׁבִין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ כּו' ע"ש. ועפ"ז לֹא רְחוּק הַדְּבָר לֹמַר
דכּמ"כ מְהֵנִי רְשׁוּת ב"ד גַּם לְעֵנִין טַעֲנַת מְאִיסָה עָלָיו פְּשִׁנְתְּבֵרֵר שְׁבָאָמַת פֶּן הוּא וְעכ"פ
לְהָאוֹמְרִים דְּבִמְקוֹם מְצוּדָה לֹא גָזַר רַגְמ"ה כָּלֵל וְא"צ הֵיטֵר ב"ד א"כ בְּאֵינָה עֵנִין צָרִיךְ
הֵיטֵר ב"ד וּמְהֵנִי הֵיטֵר ב"ד י"ל בכּה"ג וּכְמִש"ל אוֹת א': וּמִיָּהוּ צ"ע דְּהָא מְבֹאָר בְּגִמְרָא
סוּף גִּיטִין (דָּף צ' ע"ב) ע"פ כִּי שְׁנָא שְׁלַח דְּבִזְוּוּג רֵאשׁוֹן שְׁנֵאוּי הַמְשַׁלַּח וְהֵינּוּ אַף
כְּשִׁשׁוֹנָא אוֹתָהּ א"כ לְכֹאֲרָה אַף בְּמְאִיסָה עָלָיו אֵין פֶּאן מְקוֹם לְהַתִּיר חֲר"ג מֵאַחַר דְּשְׁנֵאוּי
הַמְשַׁלַּח וּלפ"ז פְּלֹגְתָא דב"ש וּב"ה בְּמִשְׁנָה זְהוּ בְּזוּוּג שְׁנֵי כ"כ הַב"ש בְּשֵׁם הַרְמְב"ם
וְהַטּוֹר וּבג"פ סִימֵן קי"ט סק"ו פְּתַב דְּלְרִש"י וְהָר"ן פְּלֹגְתָא דב"ש וּב"ה זְהוּ בְּזוּוּג רֵאשׁוֹן
וְא"כ מ"ש ר' יוֹחָנָן דְּשְׁנֵאוּי הַמְשַׁלַּח זְהוּ פְּשִׁמְגְרִשָּׁה בְּלֹא דְבָר רַק שְׁמָצָא אַחֲרֵת נָאָה
הִמְנָה וּמִשׁוּם דְּלִית הַלְכָתָא כְּרַע"ק אֲלָא כב"ה וְהַבֵּית מֵאִיר.

כְּתַב דְּלְהַרְמְב"ם וְהַטּוֹר ג"כ פִּי פְּלֹגְתָא דב"ש וּב"ה בְּמִשְׁנָה מֵיָּרִי בְּזוּוּג רֵאשׁוֹן רַק מ"מ
מְפֹסוּק כִּי שְׁנָא שְׁלַח דְּשְׁנֵאוּי הַמְשַׁלַּח יֵשׁ לְהַחֲמִיר דְּהֵינּוּ מִדְּבָרֵי קַבְלָה וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת א"כ
מ"ש מְבֹאָשָׁה דְּכְשִׁאוֹמְרֵת מְאִיס עָלֵי לֹא כְּיִיפִינּוּ לֵה אַע"ג דֹּאֲתָתָא כָּלֵל דְּהוּ נִיחָא לֵה.

וּאפ"ל דמ"מ כּוּמוּ בְּאִשָּׁה אֵין כּוּפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁ ה"נ לֹא יִגְרִשְׁנָה בְּעַל פְּרֻחָה כ"א מִדְּעַתָּה
וּכ"מ בַּפְנִי א"נ אָפְשֵׁר לְחַלֵּק בֵּין שְׁנֵאָה וּבֵין מְאִיס דְּמְאִיס הָוִי יוֹתֵר מְשִׁנְאָה ע"ד מ"ש
בְּמִדְרָשׁ סוּף אֵיכָה אִם מְאִיסָה הִיא לִית סְבַר כּו' וְהַפְּסוּק כִּי שְׁנָא שְׁלַח דְּשְׁנֵאוּי הַמְשַׁלַּח
י"ל דְּלֹא מֵיָּרִי בכּה"ג דְּמְאִיסָה עָלָיו וְצ"ע מְפֹסוּק וְאִשְׁתּוֹ גְּעוּרִים כִּי תִמְאַס בִּישְׁעֵיהּ נ"ד
ו' דְּהַפִּי שְׁאָף אִם תִּמְאַס לֹא יִתְמִיד הַמְאִיֹּס כִּי יָשׁוּב וְנַחֵם לְפִי שְׁהִיא אִשְׁתּוֹ גְּעוּרִים
וְכִדְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"ב סע"א) לְכָל יֵשׁ תְּמוּרָה חוּץ מֵאִשְׁתּוֹ גְּעוּרִים שְׁנֵאָמַר וְאִשְׁתּוֹ
גְּעוּרִים כִּי תִמְאַס.

וּמ"מ י"ל הַכָּל לְפִי הָעֵנִין כִּי הִלָּה עוֹמֵד וְצוּנֵם שְׁהִיא רַעָה בְּדַעוּתֵיהּ וְעוֹד שְׁכָל הַבְּנִים
שְׁהִיוּ לוֹ עֲמָה מֵתוֹ אִם פֶּן לֹא הִצְלִיחַ זְוּוּגָם וְעוֹד אַפ"ל דמ"ש שְׁשִׁנְאוּי הַמְשַׁלַּח י"ל הֵינּוּ
בְּזִמְן שְׁלֹא הָיָה חֲר"ג וְהָיָה יָכוֹל לִישָׂא אַחֲרֵת שְׁתֵּהָא אֶהוּבָה לוֹ.

אַבְל שְׁיֵהֵיָה מְוֹכְרָח לְדוּר כָּל יָמָיו עֲמָה לְבַדָּה י"ל אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ א"כ עַכְשָׁיו דְּאִיכָּא
חֲר"ג י"ל דֹּאֵין שְׁנֵאוּי הַמְשַׁלַּח כְּשִׁמְאִיסָה עָלָיו גַּם הַת"י בְּמִלְאָכֵי סִי ב' מְפָרֵשׁ כִּי שְׁנָא
שְׁלַח כְּרַב יְהוּדָה דָּאִם שְׁנֵאָת שְׁלַח וּמִשְׁמַע דְּמֵיָּרִי אַף בְּזוּוּג רֵאשׁוֹן.

מכ"ז אפ"ל דְּבַעֲנִין זְהוּ שְׁצוּנֵם וְעוֹמֵד שְׁהִיא אִשָּׁה רַעָה שְׁעֲשִׂתָהּ לוֹ דְּבָרִים הַרְבֵּה לְרוּעַ
עַד שְׁכּוּחוֹ כְּשֵׁל לְסַבּוּל וּמְעוֹנָן מְמָנָה שְׁשֵׁה שָׁנִים אֵין נִקְרָא שְׁנֵאוּי הַמְשַׁלַּח. וּמ"מ כ"ז
נִרְאָה לְהַלְכָה אַבְל לֹא לְמַעֲשֵׂה מִשׁוּם דְּלֹא חֲזִינּוּ שְׁנַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה כְּזֶה לְהַתִּיר חֲר"ג בְּטַעֲנַת
מְאִיס עָלֵי.

ועי' במהרי"ק סוף שרש ס"ג שאם יתירו במוֹרֶדֶת יבואו כו' כִּי י"ל על גִּדּוֹן זֶה אֶבֶל מ"מ בנד"ז יש עוד טעם גדול שְׁהָרִי לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה שְׁהִיּוּ לָהֶם בְּנִים וּמֵתוּ בְּנֵלָם וְלֹא נִשְׁאָר לּוֹ שׁוּם זֶרַע וְהִיא כְּבָר בָּאָה בְּשָׁנִים עַד שְׁפִמְעַט אֵינָה רְאוּיָה עוֹד לִילֵד שְׁהִיא בַת מ"ו או מ"ז שָׁנִים.

א"כ בכה"ג שאין לו תקנה עוד לקנים מצנות פו"ר על ידה. הרי גבי נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה פסק הב"ש דכופין לגרש אף שבתשו' שב"י סי' א' לא פסק בן.

דבריו תמוהים דבנה פסקו על סברא של פוסק א' נגד כל הפוסקים והטוש"ע וכבר האריף בזה הגאון מוהרצ"ה חתנו של ושה"כ והעלה בפשיטות דכופין האשה להתגרש בעל פרהה וכ"ד הבית מאיר סס"י קנ"ד שחלק על השב"י הנ"ל גם שם בבחקה השלישית העלה דרוב הפוסקים ס"ל שבמקום מצנה לא תיקון רגמ"ה כלל ומצנת פו"ר גדולה מקל המצות דלא כמָהָר"י מינץ וכ"ש הקא דג"כ מעונן ונחשש הרהור כו' ותשו' רש"ל סי' ס"ה היא סברא של יחידאה שהתמיר בחר"ג יותר מבידין כפייית האיש שהוא איסור אשת איש שנשא ברואה מ"ת ג"פ עד שהתחזקה לו באיסור עולמית ולא התיר לגרש בעל פרהה.

והרי באשה שטוענת על בעלה שאינו יכול לשמש עמה והוא מודה מבואר בתוספות ס"פ הבע"י (דף ס"ה ע"ב) דצריף ליתן גט וכתובה פיון דאינו יכול לכל לקיים עונה ומבואר בטור סי' קנ"ד דכופין אותו להוציא ושכ"כ הרא"ש בתשו' וכ"כ הב"י שם בשם כל הפוסקים ולא נחלקו אלא לענין אם נאמנת ע"ז כשהוא אינו מודה שזהו ענין השמים ביני לבינה שבמשנה סוף נדרים לפירוש הירושלמי דלמשנה אחרונה אינה נאמנת אבל כשהוא מודה לכ"ע כופין אותו וכמ"ש בש"ע סי' קנ"ד ס"ז וכופין כו' ובסעיף ג' וכן הדין למי שאינו רוצה לשמש שכופין אותו והוא ממ"ש התוס' בכתובות ס"ג סע"א ובהרא"ש שם סי' ל"ב דהא אמרינן פ"ד דכתובות (דף מ"ח ע"א) אפילו האומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה וכ"ש מונע ממנה תשמיש עכ"ל ועיין בש"ע סס"י ע"ו סעיף י"ג ואף דלשון יוציא אינו מוסכם לכ"ע דכופין בשוטים מ"מ גבי מונע תשמיש לגמרי משמע לכ"ע כופין בשוטים וה"ה באינו יכול פנ"ל וא"כ אף באשה כשאסורה לו עולמית לא יכופו אותה לקבל הגט הלא לענין מורדת מתשמיש התמירו יותר על האשה מהאיש המורד משום דצערו גדול יותר.

וגם האיסור דכפייית האיש גדול יותר מחר"ג פנ"ל א"כ פיון דכופין האיש כה"ג כ"ש האשה. ע"כ דבריו תמוהים בזה במח"כ ומלבד זה הרי רגמ"ה עצמו התיר להתיר הח' ע"פ מאה רבנים פשיש טעם מבןרר בדבר ואין לה טעם מבןרר פנה ואף החליט רש"ל לאסור לגמרי.

ולא כ' רק שיתאמצו לעשות לה רצון כו' א"כ בהצטרף הני תרי טעמי דקיום מצנות פו"ר וטענת מאיס עלי שיש לה הוכחה שהוא אמת פהנ"ל שמעונן ששה שנים נראה להתיר לו על פי מאה רבנים לישא אחרת רק שישליש כתובה ותוספת ביד נאמן: סימן קלג לאה"ע סי' ע"ז: דין מי שאומר שמאסה עליו אשתו ראשונה בס' ג"פ העלה דבזווג ראשון אסור לו לגרשה ושנאוה המשלח וצ"ע מכתובות (ס"ג ב') דלא פפינו לה ועוד צ'

יוליד בְּנֵי שְׁנוּאָה וּכ"מ בְּכַתְּוֹבוֹת שָׁם דְּמַה"ט לֹא כְּפִינָן לָהּ דְּחִיּוּשֵׁינָן שְׁלֵא יִהְיוּ הַבְּנִים הַגּוֹנִים וּמִש"ה מִיִּתִי עֲוֹבְדָא דְּמַר זִוְטְרָא דְּהֵתָם סִינְעֵתָא דְּשִׁמְיָא הָהּ ע"כ נלע"ד דָּאָף עַל גַּב דָּאָסוּר לֹו לְגַרְשָׁה מ"מ אִינוּ מְחֻיָּיב לְשַׁמֵּשׁ עִמָּה דְּלֹא גָרַע עכ"פ מִיָּנָה וְאִם עִי"ז מְתַרְצִית לְקַבֵּל גֵּט שׁוֹב אֵין לְחַוֵּשׁ דְּהָיִי מְדַעְתָּה וְשָׂרִי כַּמ"ש בִּש"ע ס' קו"ט וּכ"כ בִּפְנֵי"י שְׁלֵהִי גִיטִין: סִימָן קַלֵּד מְשֻׁנָּה כְּתוּבוֹת פְּרָק הַמְדִיר (דָּף ע"ב ב') הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנַת שְׂאִין עֲלֶיהָ נְדָרִים.

וּבְתוֹסְפוֹת ד"ה עַל מְנַת תְּיָמָה לר"י כו' מִשׁוּם סְמִפּוֹן ע"ש בַּגְמ' (דָּף נ"ז סע"ב וְדָף נ"ח סע"א). וּבְרִש"י שָׁם (דָּף נ"ז סע"ב) וּמוּם בְּאִשָּׁה כו' שְׁמַבְטֵל הַמְקַח קְרוֹי סְמִפּוֹן וְעִינָן פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (דָּף י' סע"ב) מִשׁוּם סְמִפּוֹן פִּרְש"י שְׁמָא יִמְצָא בָּהּ מוּם וְנִמְצָאוּ קִדּוּשֵׁי, טְעוֹת עכ"ל וּבְעֶרְוָה עֶרְוָה סְמִפּוֹן (הַשְּׂנִי) מִשׁוּם סְמִפּוֹן שְׁמָא יִמְצָא בָּהּ מוּם וְנִיחָזְקָה וְנִמְצָא בְּשִׁעָה שְׁאֵלָה בְּתֵרוּמָה כִּי זָרָה הִיָּתָה עכ"ל וְתִירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת וְעוֹי"ל דְּנָהִי דְּשִׁינָה בָּהּ סְמִפּוֹן אֲפִילוּ בְּקִדּוּשָׁה סְתָם וְלֹא תֹאכַל בְּתֵרוּמָה מ"מ צְרִיכָה גֵּט מְדַבְרִינָהּ אוּ מְדַאֲרִינָהּ מְסַפֵּק עכ"ל וּמ"ש מְדַאֲרִינָהּ מְסַפֵּק לֹא מְשַׁמַּע כֹּן מְלִשׁוֹן רִש"י שְׁכַתֵּב שְׁמַבְטֵל הַמְקַח וְנִמְצָאוּ קִדּוּשֵׁי טְעוֹת וְכֵן מ"ש הָעֶרְוָה כִּי זָרָה הִיָּתָה דְּמִשְׁמַע דַּע"י הַמוּם מְתַבְטְלִין הַקִּדּוּשֵׁין לַגְמָרִי.

וְעוֹד דָּאָם אָף שְׁנִמְצָא בָּהּ מוּם יֵשׁ סְפֵק דְּאֲוִרִינָהּ בְּהַקְדוּשֵׁין א"כ לֹא הִיָּה לְגִזּוּר שְׁלֵא תֹאכַל בְּתֵרוּמָה שְׁמָא יִמְצָא בָּהּ סְמִפּוֹן דַּה"ל שְׁנֵי סְפִיקוֹת וְעַדִּיף מְשַׁנֵּי סְפִיקוֹת דְּנִדְאִי רֹב בְּשִׁים אֵין בָּהֶם מוּמִים וְה"ל רַק מִיעוּטָא וְלָכֵן ד"ת אוֹכְלֵת בְּתֵרוּמָה דְּלֹא חִיּוּשֵׁין לְסְמִפּוֹן וְרַבָּנָן גְּזָרוּ וְאִם שְׁאֵלָה יִמְצָא סְמִפּוֹן הָהּ רַק סְפֵק לֹא הִיָּה לְגִזּוּר כ"כ אֶלֶּא מְשַׁמַּע יוֹתֵר שַׁע"י הַמוּם ה"ל קִדּוּשֵׁי טְעוֹת וּכ"מ לְשׁוֹן סְמִפּוֹן שְׁמַבְטֵל הַדְּבָר לַגְמָרִי בְּמִשְׁנָה סִפְּק דַּב"מ (דָּף כ' ע"א).

וְעַמ"ש עַל הַמְשָׁנָה רַפ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת בְּעִנְיָן בְּתוּלָה נִשְׂאָת לַיּוֹם הַרְבִּיעִי כו' שְׁאִם הִיָּה לֹו טְעֻנַּת בְּתוּלִים כו' וְשָׁם נִת' דְּחִיּוּשֵׁין לְשַׁנֵּי סְפִיקוֹת וְאֲפִילוּ שְׁיֵשׁ שְׁלִשָּׁה סְפִיקוֹת יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵתָם תְּקִנָּה דְּלִכְתּוּחָה לְצִאָת מִיַּדִּי כֹּל סְפֵק אֲבָל הֵכָא לְמוֹנַעָה מְלֶאכֶל בְּתֵרוּמָה לֹא שְׁיִיף לְהַחְמִיר כ"כ: קִצְוֹר.

מְשַׁמַּע דַּע"י מוּמִין מְתַבְטְלִים הַקִּדּוּשֵׁין לַגְמָרִי מְדַאֲרִינָהּ רַק מְדַרְבְּנָן צְרִיכָה גֵּט: ב וְכַתֵּב בִּשְׁט"מ דַּס"ל לְהַתּוֹס' דְּנְדָרִים וּמוּמִין חֻדָּא נִינְהוּ ב כו' וְאִין לָהּ מוּם גְּדוֹל מֵאִשָּׁה נְדָרְנִית דְּבַעֲזוֹן נְדָרִים בְּנִים מִתִּים כו' הַלְכָף קוֹשְׁיִית הַתּוֹסְפוֹת קֵאִי נְמִי אֲנָדְרִים וּבְחִיּוּשֵׁי רִיב"ש כְּתֵב דִּישׁ מִי שְׁמַחֲלֵק וְאוֹמֵר דְּהֵכָא בְּסִתָּם מוּמִין כְּגוֹן כֹּל הַמוּמִין הַפּוֹסְלִים בְּפִהֵנִים וְהֵיא דְּאֵרוּסָה בֵּת יִשְׂרָאֵל [הוּא] מִשׁוּם סְמִפּוֹן דְּמוּמִין גְּדוֹלִים כְּגוֹן בַּעַל פּוֹלִיפּוֹס וְדְּכּוֹתִיָּה כו' וְהַר"י מְטַרְאֵנִי תִּירֵץ כְּתִירוּצוֹ שֶׁל רִיב"ש שֶׁכ' וְז"ל וְנָדָא בְּשִׁאָר הַמוּמִין כְּגוֹן הַנִּי דְּתַנְיָנָן שְׁכַל הַמוּמִין הַפּוֹסְלִין בְּפִהֵנִים פּוֹסְלִין בְּנִשִּׁים אִי אֲתַנִּי עֲלֵיָּהוּ הוּא דְּלֹא הוּוּ קִדּוּשֵׁין אֲבָל מְסִתְמָא הוּוּ קִדּוּשֵׁין אֲבָל בְּמוּמִין הַמְּכּוֹנְעֵרִים כְּגוֹן רִיחַ הַפֶּה וְרִיחַ הַחֻטָּם וּמְפּוֹת שְׁבָגוּפָה אֲפִילוּ מְסִתְמָא הָהּ מְקַח טְעוֹת וְעֲלֵיָּהוּ קֵאֲמָרִי דְּחִיּוּשֵׁין מִשׁוּם סְמִפּוֹן עכ"ל.

וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דָּאָם כְּדַבְרֵי הַרִיב"ש א"כ מוּם מְכּוֹנְעֵר לֹא שְׁכִיחַ כְּלָל וּמִדּוּעַ יִגְזָרוּ בְּאִסּוּר תְּרוּמָה לְחַוֵּשׁ לְמִיעוּט כְּזֶה דְּלֹא שְׁכִיחַ וְנִהְרִי סְמִכִּין עַל חֻזְקָה בְּאִסּוּר תְּרוּמָה פ"ג דְּגִיטִין בֵּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכַהֵן כו' וּפְרָק ט"ו דִּיבְמוֹת (דָּף קו"ח ע"א) הִיָּתָה בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן

תאכל בתרומה כו' ורוב פְּזָה שְׁהִמְיָעוּט לֹא שְׁכִיחַ כָּלְל עֲדִיף מְחֻזָּקָה וְעִי' בְּהֶרְמַב"ם פֶּט"ו
מהל' מְכִירָה דִין ה' וְדִין ו' אֶלָּא הַדְּבָר הַשְּׁלֵם כו' וְנִרְאֶה שְׁמִדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת אֵלּוּ יֵשׁ רְאֵיָה
גְדוּלָה לְהַדִּין שְׁפָתַי הַב"ש ס"י קי"ז ס"ק כ"ד אָבֵל אִם הָיָה בָּהּ מוּמִין וְהוּא לֹא יָדַע כו'
דְּכִינּוּ דְלֵהֲתוֹסְפוֹת מְבֹנָאָר שְׁהַקְדוּשִׁין בְּטָלִים לְגַמְרֵי מְדַאֲרֵינִי תֵּא מְחַמַּת זֶה א"כ.

אִף דְּצָרִיכָה גִּט מְדַרְבָּנָן אוֹ אֶפְיֵלוּ מְדַאֲרֵינִי תֵּא מְסַפֵּק וְדַאי דַּעכ"פ כּוֹפִין אוֹתָהּ לְקַבֵּל הַגִּט
דְּפִשְׁיטָא דְרַגְמ"ה לֹא תִיקָן בְּכַה"ג שְׁהַתּוֹרָה הַקְפִידָה שְׁאִין הַקְדוּשִׁין כְּלוּם כו' אִף זֶהוּ
בְּקִדּוּשִׁין לְבַד אָבֵל בְּנִשְׁוֹאִין הָא ס"ל לְרַב דְּאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילְתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וְצָרִיכָה
גִּט וְכ' הָרֵא"ש בְּהַמְדִיר ס'י י"א דְהוּי נִשְׁוֹאִין גְּמוּרִים וְאִם קוֹדֶשֶׁה אַחַר י"ל דַּא"צ גִּט
וַא"כ אִין רְאֵיָה מֵהַתּוֹסְפוֹת לְהַב"ש דְּמִיָּרֵי בְּנִשְׁוֹאִין: קוֹצוּר הָרִיב"ש תִּירָץ דְּסַמְפוֹן לֹא
הוּי רַק בְּמוּמִין גְּדוּלִים וְלֹא בְּסַתָּם מוּמִין הַפּוֹסְלִים בְּנִשְׁוִים וְנִרְאֶה יוֹתֵר פְּהַתּוֹס' וּמִזֶּה
רְאֵיָה גְדוּלָה לְדִינוּ שְׁל הַב"ש ס"י קי"ז ס"ק כ"ד דְּאִם הָיָה בָּהּ מוּמִין וְהוּא לֹא יָדַע כּוֹפִין
אוֹתָהּ לְקַבֵּל גִּט.

מִיָּהוּ י"ל שְׁאִינוּ רְאֵיָה: עוֹד כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת וַא"ת לְפִי מַה דְּפָרְשִׁית דְּקוֹדֶשֶׁה סְתָם צָרִיכָה
גִּט מ"ש דְּבִנְמַצָּאָת אֵילוּנִית דַּא"צ גִּט כו' וְצָרִיף לְחַלֵּק בֵּין מוּם דְּאֵילוּנִית לְשָׂאָר מוּמִין
עכ"ל וְהִנֵּה גְבִי אֵילוּנִית ס"ל לְהַתּוֹסְפוֹת דְּאֶפְיֵלוּ נִשְׁוֹאִת וְכַא עָלֶיהָ א"צ גִּט דְּהָא רִש"י
פָּרַק הַשּׁוֹלַח (דָּף מ"ו ע"ב) פִּי' הַטַּעַם דְּאֵילוּנִית צָרִיכָה גִּט מִשּׁוּם דְּאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילְתוֹ
זְנוּת וְהַתּוֹסְפוֹת פִּירְשׁוּ דְּמִיָּרֵי בְּסַפֵּק אֵילוּנִית.

מִשְׁמַע וְדַאי אֵילוּנִית אֶפְיֵלוּ נִשְׁוֹאִת א"צ גִּט וְשֵׁם כ' וְהָא דְּפִלִּיגִי בְּהַמְדִיר בְּקוֹדֶשֶׁה עַל תְּנַאי
וּכְנֻסָּה סְתָם דְּבַעֲיָא גִּט מִשּׁוּם שְׁאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּב"ז הִיָּינוּ בְּשָׂאָר מוּמִין דְּמַחְזִיל אָבֵל
בְּאֵילוּנִית לֹא מְחַל עכ"ל וְהִנֵּה הָא דְּקוֹדֶשֶׁה עַל תְּנַאי וּכְנֻסָּה סְתָם צָרִיכָה גִּט זֶהוּ דְּבָרֵי רַב
בְּהַמְדִיר שֵׁם אָבֵל שְׁמוּאֵל שֵׁם ס"ל דַּא"צ גִּט כו' א"כ לְשְׁמוּאֵל גַּם בְּשָׂאָר מוּמִין א"צ גִּט
וַא"כ ה"ה בְּקוֹדֶשֶׁה וּכְנֻסָּה סְתָם ג"כ לְשְׁמוּאֵל א"צ גִּט רַק מְדַבְּרִיהֶם אוֹ מְסַפֵּק כְּמִבְּנָאָר
בַּגְמ' (דַּע"ג ב') וְעכ"פ בְּמוּמִין גְּדוּלִים י"ל כֵּן לְשְׁמוּאֵל וְהִגַּם דְּאִנּוּן קִי"ל כְּרַב עכ"פ נַפ"מ
דִּישׁ לְכוּפָה לְקַבֵּל הַגִּט דְּכִינּוּ דְּלְשְׁמוּאֵל א"צ גִּט רַק מְדַבְּרִיהֶם אוֹ מְסַפֵּק א"כ וְדַאי לֹא
תִּתְּנֵן הַגָּאוֹן בְּכַה"ג שְׁלֵא יוּכַל לְגַרְשָׁה בַּע"כ וְהִיָּינוּ אִם וְדַאי שְׁלֵא יָדַע מֵהַמוּמִין עַד אַחַר
זְמַן וְכַמְשִׁי"ת.

וְעוֹד אִף לְרַב הָא עכ"פ לַעֲנִין כְּתוּבָה תִּצָּא שְׁלֵא בְּכַתוּבָה אִף בְּקוֹדֶשׁ סְתָם וּבְעִיל סְתָם
וְכַמ"ש בְּב"ש ס'י ל"ט ס"ה ס"ק ט"ז וְכִינּוּ דְּאִין לְהַ כְּתוּבָה מְחַמַּת סְמְפוֹן י"ל בְּכַה"ג לֹא
תִּתְּנֵן רַגְמ"ה וְזֶהוּ פְּדַעַת הַב"ש ס'י קי"ז ס"ק כ"ד הַנְּז"ל אִף בְּהַפְּלָאָה שֵׁם ס"י קי"ז ס"ק
י"ח נִסְתַּפֵּק בְּזֶה וְז"ל י"ל דְּבִנְשְׁאָה פִּינּוּ דְּאֶמְרִינוּ א"א עוֹשֶׂה בְּב"ז וּמְכַנִּין לְקוֹדֶשֶׁה בְּבִיאָה
אֶפְיֵלוּ אִם לֹא יִתְקַיֵּים הַתְּנַאי תוּ אִינוּ יָכוֹל לְכוּף אוֹתָהּ כו'.

מִיָּהוּ י"ל פִּינּוּ דַּעכ"פ הָיָה בְּרַמָּאוֹת יְכוּלִים לְכוּפָה וַצ"ע עכ"ל וּלְפַע"ד בְּקוֹדֶשֶׁה עַל תְּנַאי
אִף שְׁכַנְסָה סְתָם פִּינּוּ דְּלְשְׁמוּאֵל א"צ גִּט וְדַאי אִף דְּקִי"ל כְּרַב דְּצָרִיכָה גִּט יְכוּלִים לְכוּפָה
אִף הַב"ש מִיָּרֵי אִף בְּקוֹדֶשֶׁה סְתָם וּכְנֻסָּה סְתָם וְהִיָּינוּ פִּינּוּ דְּתִצָּא שְׁלֵא בְּכַתוּבָה אִף לְרַב
וְלְשְׁמוּאֵל צָרִיכָה גִּט רַק מְסַפֵּק י"ל וְדַאי לֹא תִיקָן רַגְמ"ה בְּכַה"ג וְעכ"פ בְּמוּמִין גְּדוּלִים
שְׁהָיָה בָּהּ מְקוּדָם וְהוּא לֹא יָדַע כְּגוֹן חוּלֵי גְדוּל שְׁיֵשׁ בָּהּ אִף שְׁאִינוּ נְכַפָּה מִמֶּשׁ רַק חוּלֵי

קשה להתרפאות שלא ישאר ממנו רושם ודרך בני אדם להקפיד הרבה ע"ז בכה"ג נדאי י"ל שלא תיקן רגמ"ה ומהני עכ"פ היתר ע"פ מאה רבנים.

נהרי הריב"ש בלא"ה מחלק בין מומין קטנים למומין גדולים וא"כ לדבריו במומין גדולים אפילו קידשה סתם וכנסה סתם ה"ל פקידשה על תנאי וכנסה סתם דלשמואל א"צ גט ונהנה בתשו' מהר"ם אלשיך סי' פ"ו נשאל בנשבע שלא ישא אשה על אשתו בחייה ואח"כ נסמית האשה משני עיניה והעלה דיכול לישא אחרת עליה בחייה וא"כ לכאורה לא יהא חרגמ"ה חמור משבועה ותשו' הג"ל מיירי אף שנסמית אח"כ א"כ בהנהיגה בה מתחלה מומין גדולים והיא הטעתו ואמ"ל שאין בה מומין כלל שי"ל דלא תיקן רגמ"ה ועיין בתשובת מהרח"ש חלק שלישי בסוף הספר עוללות הכרם סי' ז' וסי' ח' ג"כ בכעין השאלה דתשו' מהרמ"א הג"ל ועוד פינן במום דאילונית ס"ל להתוספות דאפילו קידשה סתם וכנסה סתם א"צ גט כלל.

א"כ נהי שכתבו שצריך לחלק בין מום דאילונית לשאר מומין מ"מ החילוק מספיק לענין שצריכה גט אבל לא שלא יוכל לגרשה בע"כ אפילו אחר התקנה ועכ"פ במומין הגדולים כהג"ל בהנהיגה לה תחלה ולא ידע מהו: סימן קלה בדין מאיס עלי הטעם דתקנות רבנן סבוראי ונפ"מ בענין פשהבעל טוען מאיס עלי: במשנה המורדת על בעלה: הנה בהרי"ף פ' אע"פ דקיפינן ליה כו' מעיקר תקנתא.

ובמאור כ' הוראת שעה היתה. ובמלקמות חולק שלדורות תקנו כו' ונהגו בה כו' פתמ' מאות שנה כו' ומשמע דנשאי לנהוג פן גם עתה וכ"פ ריא"ז בש"ג ובמרדכי הביא פן ושר"ת חלק ע"ז וסיים ואמר ראב"ה כו' יתנו לב כו' שלא תצאנה בנו"י לתרבות רעה עכ"ל ס"פ אע"פ וכ"כ בהג"א פ' אע"פ סי' ל"ה בשם רב האי ורגמ"ה ובתשו' סד"א סי' י"ג דנ"ח ע"ד בשם העיטור אות מ בשם רב שרירא שראו חכמים שפנות ישראל הולכות ותולות עצמן בעובד כוכבים ליטול מבעליהן גט באונס כו' תקין מר בר רב הונא נ"ע כו' והרא"ש בתשו' פ"ל מ"ג סי' ח' כ' וסמכו על כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש והספימה דעתם להפקיע הקדושין כו' וזה לא פהרדב"ז ח"א סי' קפ"ז שכ' הטעם דכיון שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני אנו סהדי דגמר בדעתו לגרש ברצון כדי לשמוע דברי חכמים כו'.

ואף שכ"כ בפסקי מהרא"י סי' קל"ח הוא תמוה דא"כ צ"ל דגט המעושה שלא כד"ד של ישראל פשר מן התורה מטעם הג"ל דאנו סהדי דגמר לגרש כו' ואמת שכ"ד הרמב"ם אבל כבר חלקו ע"ז כל הפוסקים וס"ל דהגט בטל מן התורה וכמ"ש בב"י סי' קל"ד וכבר האריך בזה המכמ"א שער זי"ן סי' י"ג וא"כ לכל הפוסקים הג"ל א"א לומר כמ"ש מהרא"י והרדב"ז אלא עכצ"ל כמ"ש הרא"ש בתשו' הג"ל והרא"ש פ' אע"פ סי' ל"ה כ' מוטב כו' ולא ירבו ממזרים כו' מ"מ בתשו' פ"ל ל"ה ס"י א' צירף תקנה זו לענין הנדון שהוא שעשה בקדושין שלא פהוגן לכופו לגרשה כו' ולכאורה יש לדון מזה לנד"ז שיש לחוש שלא יצא האיש לתרבות רעה מחמת שאינו חפץ באשתו ומאיסה עליו וגם עיגנה אותו זה יב"ח ולא נודע מקומה וכמו שפיעז פניו לומר פן ואע"ג דגזים אינש ולא עביד עכ"ז פינן ששהציר פניו לומר פן יש לחוש שהרי מהרי"ק שורש ק"ס סוף ענף א' פתב דר"י ט"ע פסק כרבינא פ"ז דסנהדרין (דף ס"א ב') ולכן אף לחולקים אתקנה הג"ל היינו

שלא לכוף האישי דזהו מדאורייתא אבל להתיר תקנת רגמ"ה י"ל לכ"ע מתירין כה"ג ונהרי ראב"ה כ' אף באיש כו' לכן עכ"פ באשה כו' אף לכאורה יש סתירה ע"ז ממה שנתקלקו הט"ז והש"ף בנקה"כ בי"ד רס"י של"ד.

ורוב האחרונים ס"ל פדעת הש"ף וכמ"ש בספר פתחי תשובה ועיקר הטעם כי זהו תיקון לכל העם שימנעו מלחטוא ואין חוששין לספק ת"ר של זה הפושע משום דאל"כ יש לחוש שיתגבר הנגע באחרים כו' וא"כ לק"מ ממ"ש בא"ח סס"י ש"ו דהתם אין שייך חששא זו רק החשש דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו.

וע"ז העלה שם הרב"י דמוטב שיעשה זה איסורא זוטא כו' ועי' נ"ש סי' פ"ג משא"כ בי"ד סי' של"ד דהחשש מצד קלקול דאחרים כו' אף א"כ גם על הא דפרק אע"פ ה"ל יקשה פן איה תקנו בשביל שלא תצאנה כו' הא יש לחוש שיתרבו לומר פן וע"ז תירץ הרדב"ז ח"א סי' קפ"ז ה"ל דשם אין זה חשש כ"כ דאנו סהדי דגמר לגרש פנ"ל וא"כ הגט פשר אבל.

הכא אף שלקהתיר חר"ג ג"כ אין חשש יותר משם דהא י"ל רגמ"ה לא תיקן בכה"ג שמתחמת זה יצא ח"ו לת"ר מ"מ יש חשש שיבואו לומר כמו שאומר זה הבליעל ואמירה זו הרי לרבינא כו' פנ"ל אבל להרא"ש דשם הפקעת קדושין וזה ודאי דבר גדול ויש חשש כו' עי' רש"ב"א סי' אלף קפ"ה ואפ"ה לא חשו.

לפ"ז צריך לחלק בע"א דהכא שאני שבפעם הענין הינושר עמה שאינה כשבויה שתבעל למי שהוא מאוס לה ונהרי פתיב דרכיה דרכי נועם כו' ע"כ חסו עליה לעשות לה תקנה פשיש לחוש שמתצא לת"ר ועיין בתוספות ביבמות פרק האשה רבה (דף פ"ט סע"ב) ד"ה פיון שיש פח ביד חכמים לעקור דבר שהוא מן התורה בדבר הדומה כדפירש לעיל עכ"ל והוא בתוספות (דף פ"ח סע"א) ד"ה מתוך וכ"ש פשיש סעד לזה ע"י שהפקיעו הקדושין שא"כ אין זה גם עקירת דבר מה"ת ועיין בתה"ד סי' רכ"ג בשם רב נחשון גאון גבי וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וקיימי רבנן ומתקני בה מילתא דאיתי לידי תקלה כו' ע"ש נראה שצירפו זה לפוטרה בלא חליצה משום דאחי המקדש אמר בשעת קדושין ה"א מקודשת כו' פדת משה וישיראל וכיון שפן א"א שיקיימו רבנן מילתא דאיתי בה לידי תקלה כו' ועיין מענין פנה בפרש"י רפ"ק דכתובות (דף ג' ע"א) ד"ה שווייה רבנן שהרי הוא תלה בהן וכ"כ בפ' השולח גט (דף ל"ג ע"א) ויש בהן פח לכה שהרי כשקדש על מנהג חוק דתם קודש ואע"ג דאנו לא קיי"ל פהנה גאונים שבתה"ד כמ"ש הרב"י בש"ע סי' קנ"ז ס"ד זהו משום דכתב הרש"ב"א דבכדי לא מפקע להו רבנן קדושין אלא היכא דאיכא בידה גיטא פדהכא עכ"ל הביאו השט"מ פ"ק דכתובות שם.

ופי' בגיטא ר"ל אע"פ שמדאורייתא יש לומר שהגט בטל לגמרי כמ"ש בגמרא שם ומי איכא מידי דמדאורייתא לא הוי גיטא ופרש"י שמצינו טענת אונס מה"ת כו' אפ"ה משום צנועות ומשום פרוצות סמכו רבנן להפקיע הקדושין ע"י גט פנה משא"כ בלא גט פלל לא הפקיעו הקדושין ולכן לא קיי"ל פהנה גאונים ה"ל דס"ל להפקיע הקדושין בלי שום דבר ועפ"ז י"ל טעמא דהנה גאונים דס"ל שכופין הבעל לגרש בטענת מאיס עלי משום פיון שראו שהכרח היה בזמנם פן ע"כ סמכו על הפקעת קדושין ע"י גט פנה ג"כ כמ"ש הרא"ש בתשו' וטעם רוב הפוסקים שחולקים ע"ז י"ל דהיינו משום דהא בפרק

השולח גט (דף ל"ג ע"א) גבי ביטולו מבוטל פליגי רבי ורשב"ג אם סמכינן בזה על הפקעת קדושין ואיפסיקא הלכתא פרבי דלא סמכינן בזה כלל על הפקעת קדושין ע"י גט בזה וה"ל א"א מדאורייתא א"כ כמ"כ י"ל גבי כפיית גט דמאיס עלי ג"כ לא סמכינן על הפקעת קדושין ולא דמי לדין אין אונס בגיטין שסמכו' שם על הפקעת קדושין דהיכא דאתמר אתמר היכא דלא אתמר אין לנו ולכן זהו לגבי איסור גרושין שלא ברצון האישה דה"ל איסור א"א ממש אבל בענין להפקיע תקנת רגמ"ה שלא לגרש שלא מרצון האשה י"ל דשפיר יש לסמוך היכא דאיפא חששא זו כמו באומר הבעל מאיס עלי ויש חששא כו' אבל בי"ד סי' של"ד שזה כבר פשע ועשה מעשה רשע אין אנו אחראים לתקונו כו' וא"כ עפ"ז בנד"ז שבגוף המעשה היושר אצלו שאינו מחוייב לדור עם נחש בכפיפה וגם שאינה [חסר קצת] כלל ועד מתי ימתין כו' שפיר י"ל שיש לחוס עליו שלא יצא לת"ר כו' ואף שגם זה פשע באמירה הנ"ל י"ל פינן שבגוף הענין היושר עמו אזלינן בתר העיקר כו' סימן קלו לאה"ע סימן קט"ו: שאלה בתולה שנישאת ושמשה כמה פעמים בנדתה ומתרחצת שלא ידעה שזה עון חמור כ"כ אם הבעל יכול לקיימה: בתשובת מהר"י הלוי אחיו של הט"ז סימן ל"ט הפליג להחמיר בענין עוברת ע"ד ופסק דבעוברת ע"ד משה ב' פעמים כופין אותו להוציא ולא משמע פן ברמב"ם פכ"ד מה"א הי"ד שכתב ונזרה ועברה אם רצה הבעל להוציא כו' מכלל דאם לא רצה רשאי לקיימה אף שעברה ע"ד שני פעמים ומה שתירץ בתשוב' הנ"ל דכינן דמיירי בלא עדים ומש"ה אין כופין והוי כמו אמר לו עד א' נאמן כבי תרי שזנתה ע"ש בתשוב' ד"ה אמנם וד"ה ועוד יש לתרץ ובד"ה לענין שפופין כתב טעם דחיישינן שמא הוא משקר כו' ע"ש וכ"ז ליתא דשם גבי נאמן כב"ת כתב ואסור לו לבא עלי' משא"כ הכא כתב אם רצה משמע דאם אינו רוצה אפילו לדבריו אינה אסורה לו ולא משום דאמרין שמשקר כו' וזה ברור לכל מודה על האמת.

וגם לדינא משום דאין נאמנת על להבא אין חילוק בין פ"א לפ"ב דהא החשוד אינו נאמן לאותו דבר אפי' בפ"א וא"כ פינן דאעפ"כ כתב דרשאי לקיימה פשעברה ע"ד בפ"א א"כ ה"ה ב"פ ועי' חו"ד סי' קפ"ה סק"א: מיהו י"ל בב"פ ה"ל חזקה לרבי ונקרא מועד עי' ש"ך בי"ד סי' קכ"ז סק"כ שחילק בין חשוד למועד ומומר לדבר ואפשר מהר"י הנ"ל לשיטתיה אזיל דס"ל דבהתרה בה ועברה ע"ד אינו רשאי לקיימה וא"כ בב"פ לא גרע מהתרה משום דבפ"א יש לתלות בשוגג כו' אבל הב"ח סי' קט"ו ס"ד פסק דגם בהתרה רשאי לקיימה וכ"כ להדיא בחי' הרמב"ן שלהי גיטין ולעד"נ להביא ראי' לדברי מתשובת מהר"ם שבתשובת הרשב"א סימן תתל"ג שהבעל ראה באשתו שלשה דברים מכווערים ואעפ"כ התירה מהר"ם ופשוט דדבר מכווער גרע מעוברת עד"מ תדע דאין צריך התראה וגם בזה שגג מהר"י בתשובה הנ"ל דף כ"ג ע"א ד"ה ואם תאמר שכתב דשוין הן וזה אינו כמ"ש ברמב"ם פכ"ד וכ"מ בש"ע סימן קט"ו ס"ד ובב"ש סימן י"א וכיון דאפי' בג' דברים מכווערים אינה נאסרת עליו כ"ש בעוברת עד"מ וגם האוסר בתשובת הרשב"א לא אסרה אלא משום דס"ל דגרע מדבר מכווער והוי פראה שזנתה כו' ע"ש הלכך ד' תשוב' מהר"י לא ברירן לי ואע"פ שד' ר"ת לכאורה כדבריו מ"מ עכ"פ דעת הרמב"ם והר"ם וש"פ אינו פן.

ולכן נלע"ד שאין להחמיר עכ"פ כששקבלת תשובה ולפי ראות עיני הדיין אם באמת מתחרטת מה גם בנ"ד שהיא אומרת תירוץ הגם בתשובת מעיל צדקה סי' ס"א כ' דאינה יכולה לתרץ בכך דאין לה מנשי ישראל כו' י"ל דבתולה שאני וגם פי בבתולה גם כן אין להאמינה שלא ידעה מאיסור נדה כלל פי מסתמא אמה מגדת לה מ"מ י"ל שזה אמת שלא ידעה מחוקר העון כ"כ א"כ הוי פתשוד לדבר קל שאינו חשוד לדבר חמור ומ"מ אם הפעל רוצה לגרשה י"ל דבנ"ד נמי יוכל לגרשה בע"כ ולא יאמין לה שלא ידעה כו' ועוד דמ"מ ידעה שזה עבירה א"כ לא עדיף ממאכילתו שאינו מעושר שהוא רק דרבנן וא"כ יש לה דין עוברת עד"מ שיוכל לגרשה בע"כ ומצנה קעביד אבל אם רצה לקיימה נלע"ד דיש להתירה לו: סימן קלז משנה בכתובות ס"פ אלמנה ניוזנית (דף ק' סע"ב) הממאנת והשניה והאילונית אין להם פתובה כו' אם מתחלה נשאה לשם אילונית יש לה פתובה וכתב הרי"ף ואחריו הרא"ש ס"י כ"ח מדמפליג תנא באילונית ולא מפליג בשניה ש"מ דשניה בין הפיר בה בין לא הפיר בה אין לה פתובה ועוד הוכיחו כן מהש"ס ביבמות פ"ק יש מותרות מיהו הוכחה זו היא לרב יהודה אבל לרב הונא דס"ל באלמנה לכה"ג אפילו לא הפיר בה יש לה פתובה אינה הוכחה ומ"מ הא קיי"ל פ"ב יהודה.

וההוכחה מהמשנה מדמפליג תנא היא אפילו לרב הונא וכ"פ בטוש"ע אה"ע סי' קי"ו ס"ד. וכתבו התוספות ד"ה והאילונית ואין לדקדק הא גיטא בעיא כדפרישית בפ"ק המדיר עכ"ל ושם דע"ב סע"ב) דהכא איכא למימר דמשום שניה נקט אין לה פתובה לדקדק הא גיטא בעיא דהא ע"כ ממאנת לא בעיא גט עכ"ל ור"ל כמו דממאנת לא בעיא גט כמ"כ י"ל דאילונית שלא הפיר בה ג"כ לא בעיא גט והוכיחו כן מהמשנה ריש מסכת יבמות וכתבו וצריך לחלק בין מום דאילונית לשאר מומין והיינו דבשאר מומין כשקידשה סתם ונמצא בה מומין ס"ל דצריכה גט אף שלא בא עליה עדיין דאין שנייה לומר הסבא אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קדושין עי' רש"י בגיטין פ"ק השולח (דף מ"ו ע"ב).

והיום נקרא סמפון שמבטל הקדושין אף שקידשה סתם כמו שהוכיחו מפרק אע"פ (דף נ"ז סע"ב) מ"מ צריכה גט מדבריהם או מדאורייתא מספק היינו כמ"ש בגמ'. (דף ע"ג ב') לרבה ורב חסדא א"צ גט רק מדבריהם ולרבה צריכה גט מספק מדאורייתא אבל במום דאילונית אין צריכה גט אפילו מדבריהם והנה הא דגיטא בעיא בשניה אף בלא הפיר בה ואף בלא בא עליה עדיין.

צ"ל אם הוא רק מדבריהם לרבה ורב חסדא אבל מדאורייתא לא בעיא גיטא כמו בקידשה סתם ונמצאו עליה נדרים משום ד יכול לומר אי אפשי באשה נדרנית וכמ"כ י"ל בקידשה סתם ונמצאת שהיא שניה.

מדאורייתא י"ל דלא בעיא גיטא פיון שאסורה לו מדבריהם יכול לומר אי אפשי באשה האסורה ואף שהאסור מדרבנן מ"מ הקדושין י"ל אינן כלום אף מדאורייתא כמו קפידא דנמצא עליה נדרים או מומין ועי' כה"ג בגמרא בשבועות פ"ק שבועות העדות (דף ל"א א') ורב אחא בר יעקב אמר לאפוקי משחק בקוביא אף על גב דרק מדרבנן פסול לעדות עכ"ז אין עליו חיוב שבועות העדות מדאורייתא ואף לרב פפא שם י"ל הכא שאני דפסול ואיסור דבריהם נחשב גם כן כמום דהא לבד האיסור בידי שמים שחמורים דברי סופרים

מד"ת הנה הוא בזיון גדול לפני אנשים או שמא יש לומר פניו שהאיסור רק מדבריהם י"ל שמא צריכה גט מדאורייתא אף לרבה ורב חסדא: קיצור.

גבי שניה אפילו הפיר בה אין לה פתובה. ולענן גט ס"ל להתוספות דאילונית שלא הפיר בה אין צריכה גט ושניה אף שלא הפיר בה צריכה גט.

ויש להסתפק בשניה אם אין צריה גט רק מדבריהם או מספק דאורייתא או שצריכה גט בנדאי: ב ולכאורה נראה ראיה מהא דאמרין בגמרא (דף ק"א סע"א) אמתניתין אין להם פתובה אבל תוספת יש להן וכתב הר"ף בס"פ יש מותרות דקאי גם כן על חייבי לאונו שלא הפיר בהן פגון גרושה לכהן וממזרת לישראל ובחידושי הריטב"א בכתובות שם הקשה ע"ז הא"ף יש להן תוספת שהרי מקחם מקח טעות כו' וכת"ה הנה להם לחוש ולבדוק אם אילונית או אלמנה הא ליתא דסתם נשים לאו בחזקת אילונית ואלמנה קיימי כו' (הגה"ה ולכאורה הנה לו להקשות דאם מה"ט אמאי אין לה פתובה כו' עכ"ה) לפיכך פ"ה הר"ב ד"ז"ל דכל שלא הפיר בה ונהיה מקחו מקח טעות כשם שאין להם פתובה כ"ף אין להם תוספת כו' ומיהו בירושלמי נראה בפירושי הר"ף ז"ל עכ"ל וע"ה מדברי הר"ב ד"ה שגות פכ"ד מה"א ה"ב ועיקרו בספר תמים (דעים) סימן רל"ח ס"פ אלמנה גיזונית ונה"ן פסק פה"ר"ף וכ"פ בטוש"ע סימן קי"ו וע"ה בכנה"ג שם הא"ף אם יכול המנוחזק לומר קים לי פה"ר"ב ד או לא ולכאורה פניו שיש להן תוספת אי אפשר א"כ היא מקודשת גמורה וצריכה גט בנדאי דהנה ג' טעמים יש בזה דתוספת יש להן הא' פרש"י דמתנה בעלמא יהיב לה משום חגיבת ביאה ור"ל דלא דמי למנה ומאמים דתקנת חכמים הוא ע"כ כשיש מקח טעות לא תקנו משא"כ התוספת דהוא מעצמו יהיב לה מתנה זהו רק משום חגיבת ביאה יש לה נהרי עכ"ז קי"ל דהא שיש לה תוספת זהו רק כשהוא רוצה להוציאה אבל אם היא רוצה לצאת אין לה תוספת כמ"ש הרמב"ם.

פכ"ד מה"א ה"ג והה"מ שם דאדעתא למיפק לא אקני לה א"כ פניו שלא הקנה לה התוספת אלא ע"ד שתהיה עמו ותהיה אשתו אם כן מוכרח שקידשה וכןסה בתורת נדאי שתהיה אשתו דאם אין פאן קדושין לא שייך תוספת דהא דמתנה יהיב לה בשביל חגיבת ביאה אין ר"ל בשביל חגיבת ביאה דפנויה ע"ד אנתן כ"א בשביל חגיבת ביאה דנשואין שהיא אשתו ולכן כשהיא רוצה לצאת ממנו אין לה פתובה אם כן מוכח מזה דכיון דיש לה תוספת היא גם כן אשתו ומיהו יש להשיב ע"ז דהא התוס' ס"ל דאילונית שלא הפיר בה א"צ גט כלל ואפילו נשאת ולא אמרין בזה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כמו שכתבו בפרק השולח (דף מ"ו ע"ב), וריש יבמות (דף ב' ע"ב) סד"ה או שנמצאו אילונית ואעפ"כ יש לה תוספת ואפשר התוספות ס"ל פה"ר"ב ד מיהו זה דוחק לכן להתוס' אין מפאן ראיה אכן לשטת רש"י פרק השולח (דף מ"ו ע"ב) דאילונית כשנשאת צריכה גט משום דאין אדם עושה בב"ז.

א"כ יש לומר הא דיש לה תוספת משום דהיא ג"כ מקודשת ועיין בפנ"י בגיטין שם שהא"ף לחזק דעת רש"י וע"ה פה"ר"ב ש פרק המדיר סי' י"א שכתב דמשמע מפרש"י ומתוך דברי התוספות דהא דאין אדם עושה בב"ז קדושין גמורים הם ואם קדשה אחר א"צ גט משני כו' וע"ה מזה בב"י סימן ל"ט שיש דעות בזה ונהנה החמ"ח ר"ס קי"ו דנסתפק אף בחייבי פרישות שלא הפיר בה שמא יש לה תוספת והב"ש שם החליט בשמו

דינש ליה תוספת ע"כ ס"ל בפשיטות דגם היכא שאין צריה גט פלל שנייה תוספת אבל באמת הבית מאיר שם השיג עליהם דלא אמרו פן אלא בחיובי לאוין דנקרא מקח דהקדושין תופסין בה כו' אבל חיובי פרייתות אין פאן מקח פלל ובמה תנפה בתוספת ואף בהפיר בה לפ"ד עדיין צ"ע עכ"ד.

א"כ ס"ל כמ"ש דהיכא דא"צ גט משום שאין פאן קדושין אין שנייה תוספת. ולכאורה יקשה עליו מאילונית שלא הפיר בה דגם פן אין שם מקח להתוספות ואעפ"כ יש לה תוספת ומ"ש מחיובי פרייתות וצריה לחלק דגבי אילונית שנייה מקח אם הפיר בה ע"כ אף שלא הפיר בה והמקח בטל זהו מחמתו לכן התוספת יש לה.

אבל בחיובי פרייתות דאפילו הפיר בה אין שנייה מקח פלל א"כ עכ"פ כשלא הפיר בה אין שנייה תוספת שוב ראיתי בספר הפלגה סימן קט"ז ס"ק א' כתב וז"ל ומשמע דפשיטא להו להחמ"ח והב"ש דאע"פ שאין הקדושין תופסין אפ"ה שנייה תוספת משום חיבת ביאה והיינו דמוכח מאילונית נדאי לדעת התוספות והרא"ש בריש יבמות כו' ולפמ"ש אין ראיה מאילונית לשטת רש"י והרא"ש פ"ק המדיר סי' י"א ועי' עוד בית מאיר רס"י קי"ו הקשה מהדין דח"מ סי' ר"ל שהוא מהמשנה ספ"ה דבכורות ואולי יש לחלק בין הנאת אכילה ובין ביאה דיצרו תוקפו והוא החליט דהעיקר כמ"ש הר"ן והוא מ"ש הר"טב"א דהנה לו לחוש ולבדוק כו' ומדלא חקר יערב עליו המקח וא"כ מה"ט י"ל כמ"כ לענין הקדושין שמדלא חקר קודם בהחלט: קיצור.

לכאורה מהא דתוספת יש להן לחיובי לאוין שלא הפיר בהן מוכח דינש פאן קדושין דאף על גב דמתנה יחייב לה משום חיבת ביאה אין ר"ל סתם ביאה דפנויה. אלא חיבת ביאה דאשתו.

אף החמ"ח והב"ש וההפלגה ס"ל דאף היכא שא"צ גט פלל יש לה תוספת משום חיבת ביאה ואפילו בחיובי פרייתות והבית מאיר חולק ע"ז ולכאורה מדאמרין בגמרא ר"פ אע"פ דהתוספת שם כתובה עליו מוכח פהבית מאיר ולטעם השני מדלא חקר י"ל כמ"כ לענין קדושין: והנה הר"ן במשנה הממאנת והשנייה כתב ומיהו לא דמו לגמרי דאילונית בשלא הפיר בה לא בעיא גט כו' ואילו אלמנה לכה"ג אפילו לא הפיר בה צריכה גט עכ"ל וכתב בהפלגה דה"ה לכל חיובי לאוין.

אף ל' צריכה גט י"ל או מדבריהם או מספק דאורייתא. אף הא מוכח דבהם הסברא יותר שיערב עליו המקח מבמומין שהרי מה"ט יש להן תוספת כתובה משא"כ במומין אין לה גם תוספת כתובה פלל וכינן גבי מומין ג"כ צריכה גט לרבא מספק דאורייתא ולרבה ורב חסדא מדבריהם א"כ הכא יש סברא דצריכה גט ביותר אפ"ש ע"ד ודאי או עכ"פ מספק גמור גם מהא דבמומין אין לה גם תוספת מוכח קצת פהבית מאיר דהא משום חיבת ביאה יחייב לה היינו ע"ד שהיא אשתו דנקא ולא פשיטא אשתו כמו בחיובי פרייתות והנה גם מהא דרב הונא ס"ל דחיובי לאוין שלא הפיר בהן יש להן כתובה אע"ג דלא קיי"ל פנותיה מ"מ לענין גט י"ל ודאי גם לרב יהודה צריכה גט וכמ"ש הר"ן ונוסף ע"ז לרש"י דכיון שפא עליה אמרינן אאעבב"ז ע"כ קרוב לנדאי דצריכות גט: סימן קלח מי שהיה נשוי אשה ויש לו בנים ותקפו יצרו וייחד לו עוד אשה בלי קדושין וייחד לה בית והיה נכנס ויוצא בביתה ויש לו בת ממנה ויש יותר מעשרה שנים שנוהג עמה פן

פְּדָרָה פִּלְגָשׁ וְלֹא הָיְתָה טוֹבֶלֶת לַגְּדֻתָהּ ג"כ בְּרוֹב הַעֲתִים רַק בַּתְּחִלָּה י"א שְׁהִיְתָה טוֹבֶלֶת וְכַעַת רְצוּנָהּ לַהֲנִיחוֹ וְלַהֲנַשֵּׂא לְאִישׁ אִם יְכוּלָה לַהֲנַשֵּׂא בְּלִי גִט מִמֶּנּוּ: בְּסִנְהֶדְרִין פָּרַק כה"ג (דף כ"א ע"א) תָּנַן לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים אֲלֵא שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה וּבִגְמָרָא וְהִכְתִּיב וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד נָשִׁים וּפְלִגְשִׁים בִּירוּשָׁלַיִם בְּשִׂמוּאֵל ב' ס' ה' אֶלְמָא טוֹבָא הוּוּ לִיה נָשִׁים) לְמַלּוּנֵי שְׂמוּנָה עֲשָׂר מֵאֵי נָשִׁים וּמֵאֵי פְלִגְשִׁים נָשִׁים בְּכַתְּוֵבָה וּבְקִדּוּשֵׁין פְּלִגְשִׁים בְּלֹא כְּתוּבָה וּבְלֹא קִדּוּשֵׁין וְכַתְּב הַרְמַב"ם פ"ג מהמ"ל ה"ב בֵּין הַנָּשִׁים וּפְלִגְשִׁים הַפֶּל שְׂמוּנָה עֲשָׂר וְהִרְאָב"ד הַשִּׁיגוֹ וְכַתְּב שֶׁהֵן שְׂמוּנָה עֲשָׂר חוּץ מִן הַפְּלִגְשִׁים וְהַכ"מ כְּתוּב וּלְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ מִצְאָתֵי רֵאָה כו' לִיְיָחַד עִם אַבִּישָׁג כו' לָמָּה לְהוֹ לְמַשְׁרֵי יְחִוּד וְנִסְיָבָה לְפִלְגָשׁ א"ו אַף פְּלִגְשִׁים אֵינּוּ יְכוּל לְהוֹסִיף עַל שְׂמוּנָה עֲשָׂר פְּדָרָה רַבֵּינוּ עכ"ל וְאִם כֵּן מִזֶּה מְוַכַּח דְּלְהַרְמַב"ם פְּלִגְשׁ אַף שְׁהִיא בְּלֹא כְּתוּבָה וּבְלֹא קִדּוּשֵׁין עכ"ז צְרִיכָה גִט שְׁהָרֵי אֶמְרִינּוּ שָׁם (דף כ"ב סע"א) אָמַר רַב שְׁמֹן בַּר אֲבָא בָּא וּרְאָה כְּמָה קָשִׁין גְּרוּשֵׁין שְׁהָרֵי לְדוּד הַתִּירוֹ לוֹ לִיְיָחַד (עִם אַבִּישָׁג וְאֵע"פ שְׁנַאָסֵר יְחִוּד שֶׁל פְּנוּיָה) וְלֹא הַתִּירוֹ לוֹ לְגַרְשׁ (אֲחַת מִ"ח וַיִּשְׁאַנָּה) וּלְשׁוֹן גְּרוּשֵׁין מִשְׁמַע גִּט וְא"כ כִּינּוּן דְּשְׂמוּנָה עֲשָׂר הֵם עִם הַפְּלִגְשִׁים וְע"ז אָמַר קָשִׁין גְּרוּשֵׁין מְוַכַּח דְּגַם פְּלִגְשׁ אֵינָה קוּנָה אֶת עֲצָמָה לְהִיּוֹת מְוַתְרַת לְעֶלְמָא אֲלֵא ע"י גִּט וְאֵף שְׁבִהֲדִיא אֶמְרוּ שָׁם דְּפִלְגָשׁ הִיא בְּלֹא כְּתוּבָה וּבְלֹא קִדּוּשֵׁין אֵע"כ מְוַכַּח לִפְי"ז דְּצְרִיכָה גִּט.

וְצ"ל הַטַּעַם כִּינּוּן שְׁהִיְתָה מְיֻחָדָת לוֹ אִיף תִּצָּא מִמֶּנּוּ בְּכַדֵּי זֶה אִי אֶפְשָׁר וְאַמַּת שֶׁהַלַּח"מ שָׁם כְּתוּב דְּלְפִלְגָשׁ א"צ גְּרוּשֵׁין כו' דְּזִה הָיִי כְּגְרוּשֵׁין לְהוֹצִיאָהּ כו' אָכֵן דְּבָרֵי דְחֻקִּין דְּגְרוּשֵׁין מִשְׁמַעוּ כְּפִשׁוּטוֹ ע"י גִּט מִמֶּשׁ וְאִין זֶה תִּימָא שְׁהָרֵי כֵּן מִשְׁמַע ג"כ מִהַתּוֹס' פ"ק דְּגִיטִין (ד"ו ע"ב) גְּבִי וְתַזְנָה עָלֵיו פְּלִגְשׁוֹ זְבוּב מִצָּא לָהּ נִימָא מִצָּא לָהּ וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' וְא"ת מְנַלן דְּלֹא הָנָה זְנוּת מִמֶּשׁ וְאָמַר ר"ת מְדַרְצָה לְהַחְזִירָה כְּדַמוּכַח קְרָאֵי דְאַפִּילוּ פְּלִגְשִׁים לֹא הָיָה דְרָפָם לְהַחְזִיר אַחַר זְנוּתָם פְּדַכְתִּיב בָּא אֶל פְּלִגְשִׁי אַבִּיךָ וְכַתִּיב וְתַהֲיִין צְרָרוֹת עַד יוֹם מְוַתֵּן אֶלְמָנוּת חַיּוֹת עכ"ל וּמְדַכְתְּבוּ לֹא הָיָה דְרָפָם.

מְוַכַּח שְׁאִין זֶה דִּין תּוֹרָה מִמֶּשׁ וְהִינּוּ עַל כְּרַחֲמֵי שְׁלֵא הִי לְהֵם קִדּוּשֵׁין וְאֵע"כ הָיִי נוֹהֲגִים בְּהֵם חוּמְרָא זֹו שְׁבַזְנוּת אֲסוּרָה לוֹ. לְפִי שְׁלֵמְרָאִית הָעֵין נִרְאִית כְּאֵלוֹ הִיא אֲשַׁתּוֹ וְכה"ג אֶמְרוּ אֲשַׁת חֲמִי אֲסוּרָה מִפְּנֵי מִרְאִית הָעֵין.

וְכִינּוּן שְׁכֵן ה"ה דְּאֵינּוּ יוֹצְאָה מִמֶּנּוּ בְּלִי גִט דְּנֻדָּאֵי הָא בְּהָא תְּלִיא. מֵאַחַר דְּחַשִּׁיבָא קְשׁוּרָה בּוֹ עַד שְׁאַסוּרָה לְעֶלְמָא וְנִקְרָאת זֹוּנָה וְנִאָסְרָה עָלֵיו אִיף תִּצָּא מִמֶּנּוּ בְּלֹא כְּלוּם וְכ"כ בְּחִדּוּשֵׁי הַרְמַב"ם וְהָר"ן וְהַרִיטְב"א בְּגִיטִין שָׁם.

דְּאֵילוּ בְּרַצוֹן לֹא הָיָה מְחַזְרָה וְאַמַּת שְׁהָרִיב"ש בַּתְּשׁוּבָ' סִימָן שצ"ו הַקְּשָׁה עַל הַתּוֹסְפוֹת וְז"ל וְאִין לֹמַר לְפִי שְׁהִיְתָה אֲסוּרָה לְהֵם מִפְּנֵי שְׁהִיְתָה מְיֻחָדָת כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת כו'. וְאִם כֵּן צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גִט וְלֹא מִצִּינוּ גִּט בְּלֹא קִדּוּשֵׁין עכ"ל וְכִסִּי שצ"ח ד"ה וְמָה שְׁכַתְּבַת שְׁאָדָם אֲסוּר בְּפִלְגָשׁ חֲבִירוֹ נִרְאָה דְלְהַרְב ר' חֲסִדָּאֵי הַחֹלֵק עָלֵיו וְדָאֵי צְרִיכָה גִּט וְעכ"פ לְפִי הַרְמַב"ם דְּלְעִיל שְׁמִסְפֵּר שְׂמוּנָה עֲשָׂר הוּוּ עִם הַפְּלִגְשִׁים וְעז"א כְּמָה קָשִׁים גְּרוּשֵׁין מְוַכַּח דִּין זֶה שְׁפִלְגָשׁ אֲסוּרָה לְעֶלְמָא בְּלִי גִט: קִיצוּר.

(לְפִי הַרְמַב"ם שְׁמִסְפֵּר שְׂמוּנָה עֲשָׂר נָשִׁים הוּוּ בֵּין נָשִׁים וּפְלִגְשִׁים מְוַכַּח דְּגַם פְּלִגְשׁ אֲסוּרָה לְעֶלְמָא בְּלִי גִט וְכֵן יֵשׁ לֹמַר לְדַעַת הַתּוֹס' פ"ק דְּגִיטִין (ד"ו ע"ב) וְהָרִיב"ש הַקְּשָׁה ע"ז שְׁלֵא מִצִּינוּ גִּט בְּלֹא קִדּוּשֵׁין מ"מ הָרַב ר' חֲסִדָּאֵי ס"ל כֵּן בְּהָרִיב"ש ס' שצ"ח דְּצְרִיכָה

גט): אכן להראב"ד דס"ל דמספר שמונה עשר הם לבד הפלגשים אין ראיה מהגמרא הג"ל דפלגש צריכה גט וכ"ד חידושי הר"ן בסנהדרין שם פהראב"ד וז"ל (דף כ"ב ע"א) ד"ה אמר לה אסירת עלי פי' שכבר נשא ח"י נשים וא"ת לינסבה לפלגש ותירצו המספר י"ח הם בין נשים ופלגשים וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהמ"ל והקשו ע"ז דהא דוד נשא רצפה בת איה דכתיב ואת נשי אדוניך בחיקך.

ולפיכא למימר שנשאה בחופה וקדושיה דא"כ הנה להו שבע וקאמר ליה נביא פהנה וכהנה לפיכך פירשו דאין ה"נ דאם נתרצית אבישג להיות פלגש שהיה מותר בה אלא שלא נתרצית להיות פלגש וכיון שלא נתרצית היה אסור בה כו' וכתב הר' דוד ז"ל שכן עיקר שפן מצינו ברחבעם שנשא י"ח נשים פדינו והיו לו נשים פלגשים פדכתיב בדברי הימים ב' סי' י"א כ"א עכ"ל ולפ"ז מאי דקאמר בגמרא קשין גרושין לא קאי פלל על פלגש כ"א על אחת משמונה עשר נשים שהיה צריף לגרש אחת מהן דוקא לישא את אבישג וע"ז שפיר אמר קשין גרושין אבל פלגש י"ל דא"צ גט פלל ואין שנייה ע"ז קשין גרושין דלא כהלח"מ: אף אעפ"כ לכאורה יש ראיה גמורה דפלגש ה"ל פאשה ממש וצריכה גט.

מהא דאיתא בירושלמי ביבמות פ"ק פ"ב ד' אשת חמיו (שאניה חמותו) אסורה מפני מראית העין אי תימר תורה (אין לומר אשת חמיו מן התורה אסורה) הרי דוד שנשא רצפה בת איה שהיתה אשת שאול.

חמיו וא"ת דוד שלא פדין עשה או שפא לא נשאה לאשה הא כתיב ואתנה) שנאמר ואתנה לה את בית אדוניך ואת נשי אדוניך בחיקך (מדנביא הוא דקאמר שניתנו לו מאת הקב"ה ש"מ דבהתיירא קא נסיב לה) ונהביאוהו התוס' ביבמות (דף כ"א ע"א) וקרא"ש שם ואי איתא מאי ראיה מרצפה הלא רצפה בת איה היתה רק פלגש שאול כמ"ש בשמואל ב' סי' ג' ז' ומאחר דפלגש א"צ גט אינה ענין לאשת חמיו ושפיר יש לומר דאשת חמיו אסורה מן התורה ופלגש חמיו מותרת וכמ"ש בתשובת הרא"ש פלל ל"ב סי' א' דאע"ג דאשת אחי אביו היא ערוה דאורייתא פלגש אחי אביו מותרת לו ע"ש.

הובא בש"ע ס"י ט"ו א"ו צ"ל דס"ל להירושלמי דפלגש ה"ל פאשתו לענין זה ותיובתא פלפי סנאיה דהרא"ש בתשוב' שם ומה שדיקמה זה הרא"ש שם פלגש למפותה צ"ל דלהירושלמי לא קרב זה אל זה פלל דמפותה אקראי בעלמא הוא משא"כ פלגש המיוסדת לו ה"ל פאשה וכמו שאמר הפתוב ששים המה מלכות ושמונים פלגשים אלמא יש להן קצת דמיון למלכות ועוד נלענ"ד ראיה ברורה מתורה שלקמה.

בפ' נישלח וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו ואמרו בגמ' פ"ה דנשבת (דף נ"ג ע"ב) תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר מוצל אותו צדיק מאותו עון ולא בא מעשה זה לידו אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עיבל ולומר ארור שוכב עם אשת אביו ויבא חטא זה לידו אלא מה אני מקיים וישכב את בלהה פלגש אביו עלבון אמו תבע כו' ע"ש ואי איתא מאי קושיא אף את"ל שהמקרא פשוטו אין זה ענין לשוכב עם אשת אביו ח"ו כיון שהיתה פלגש אביו והרי הרא"ש בתשובה הג"ל למד ממה שאחיתנפל אמר לאבשלום בא אל פלגשי אביך שאין הפלגש דומה פלל לאשה והרי בכל הש"ס והמדרשים לא מצינו לימוד זכות זה על ראובן כ"א רק לומר שמוצל ממעשה זו לגמרי

ולא שהמעשה עצמה אינה חטא ועון גמור וזה הפך לגמרי מדברי הרא"ש שם ומדברי תשובת מהר"מ פאדוונה סימן י"ט שדקדמו פלגש לענין אנוסת אביו ומפנות אביו דא"כ למאי דקיי"ל נושא אדם מפנות אביו יקשה פנ"ל א"ו נראה הדבר ברור פהירושלמי דפלגש ה"ל פאשתו לענין זה: קניצור.

(א) ה"ר"ן כתב בשם הר"ד ראיה ברורה מפסוק בדברי הימים ב' סימן י"א כ"א פהראב"ד דמספר שמונה עשר הן לבד פלגשים ולפ"ז בטלה ראיה הנ"ל אף עכ"ז יש להכריח מהירושלמי פ"ב דיבמות ה"ד ונהביאוהו התוס' והרא"ש ביבמות (דכ"א) בענין רצפה פלגש שאול שמשם מוכרח דפלגש ה"ל פאשה וכן מוכח לכאורה מענין ראובן): ג אף הנה מצאתי בק"נ רפ"ב דיבמות סק"ד הביא בשם הכנה"ג שהקשה קושא הנ"ל האיה מוכח מדנשא דוד רצפה בת איה הלא פלגש שאול היתה ומשום הכי אין כאן איסור אשת חמיו ותיגרין או דס"ל להירושלמי דפלגש בקדושין או דס"ל פמו שאסור פלגש אביו ה"ה פלגש חמיו ומה שאומר דס"ל להירושלמי דפלגש בקדושין קשה שהוא נגד הירושלמי פ"ק אע"פ דפליגי רבי מאיר ור' יהודה אם פלגש יש להם פתובה או לא ואי ס"ל דפלגש בקדושין הוי פשיטא שיש להן פתובה וכ"כ ביש"ש פ"ק זה סי' י"א ע"ש באריכות עכ"ל הק"נ והנה מאי דפשיטא ליה מהירושלמי הנזכר דפלגש היא בלא קדושין אדרבה המפרש בירושלמי שם בעל קרבן העדה ס"ל בפשיטות מירושלמי זה להפך דפלגש היא ע"י קדושין רק הפלוגתא היא אם יש לה פתובה והוא בפ"ק אע"פ ה"ד ואיזהו אשה ואיזהו פלגש רבי מאיר אומר אשה יש לה פתובה פלגש אין לה פתובה ר' יהודה אומר אחת זו ואחת זו יש לה פתובה אשה יש לה פתובה ותנאי פתובה פלגש יש לה פתובה ואין לה תנאי פתובה.

וכתב הקה"ע בתוספותיו וז"ל בבבלי בסנהדרין פ"ב גרסינן מאי נשים ומאי פלגשים אמר רב יהודה אמר רב נשים בכתובה ובקדושין פלגשים בלא פתובה ובלא קדושין ופליגא אסוגיין דמשמע לכולי עלמא פלגש היא בקדושין עכ"ל הרי הבין בפשיטות להיפוך מכוונת הק"נ בהירושלמי בשם מהרש"ל וכדבריו משמע מדברי רש"י בפ"י החומש ס"פ חיי שרה כ"ה ו' בפסוק ולבני הפילגשים אשר לאברהם שכ' וז"ל נשים בכתובה פלגשים בלא פתובה פדאמרין בסנהדרין בנשים ופלגשים דדוד עכ"ל והרמב"ן שם חלק עליו ואמר שאין הדבר כן כי לא תקרא פלגש אלא כשהיא בלא קדושין והרא"ם בפירושו על רש"י הביא ראיה לפרש"י מהירושלמי הנ"ל ונמצא לפ"ז אין קושא מהירושלמי גבי רצפה בת איה דקורא לה אשת חמיו פיון דלהירושלמי פלגש היא ע"י קדושין א"כ ה"ל אשת חמיו ממש ובהא לק"מ ג"כ מראובן וכמוכח וכן ראיה לפי המדרש דקטורה היא הגר והיא הנק' פלגשם ע"ש בפרש"י והוא במד"ר שם פס"א.

והרי גבי קטורה פתיב ויקח אשה ושמה קטורה מוכרח עכ"פ שהיה ע"י קדושין מדכתיב אשה ומה שנקראת פלגש צ"ל לפי שלא היה לה פתובה אמנם היש"ש פ"ב דיבמות סימן י"א כתב דמירושלמי זה משמע להיפוך ונהביא עוד ראיה שפלגשי דוד היו בלא קדושין דאל"כ וכי היה אבשלום כל כך משוגע כו' וכ"כ בכנה"ג בא"ח בסופו בבאיורו להרמב"ם המ"ל פ"ד וז"ל דאדרבה פשוטן של פתובים מוכיחים שמה שיעץ אחיתופל לא היה גילוי עריות כו' שהעצה שיעץ לא היה אלא כדי שידעו כל ישראל שמרד באביו כמ"ש

וְשָׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי נִבְאֲשָׁתָה אֶת אָבִיךָ כו' בַּשּׁ"ב סִימָן י"ו כ"א וְאֵם הַפְּלִגְשִׁים הָיוּ
בְּקִדּוּשֵׁינָם אִיךָ הָיָה הוֹכְחָה שְׁמֵרָד בְּאָבִיו פִּינּוֹן שְׁהִמְרָד הָיָה ג"כ בַּהֲקַב"ה שְׁפָא עַל אֲשֶׁת
אִישׁ וְעַל אֲשֶׁת אָבִיו כו' אֲלֵא שְׁהַדְבָר מוֹכִיחַ שְׁהַפְּלִגְשִׁים הָיוּ בְּלֹא קִדּוּשֵׁינָם עַכ"ל וְכ"נ
לְכַאוּרָה עוֹד רְאִיָּה מֵהָא שְׁהַכְרִיחוּ הַר"ד וְהַר"ן דְּלֹא יָרְבֶּה לּוֹ נָשִׁים יוֹתֵר מִשְׁמוּנָה עֲשָׂרָה
הֵינּוּ לְבַד פְּלִגְשִׁים וְאִי אִיתָא שְׁהַפְּלִגְשִׁים הֵם ג"כ ע"י קִדּוּשֵׁינָם אִין טַעַם כ"כ לְהַתִּירָם
דְּהָא דָּא וְדָא מְקַוְדָּשָׁתָהּ הִיא לּוֹ מִמֶּשׁ וְהַקָּה"ע שָׁם מְחַמַּת זֶה הַעֲלָה לְחַלֵּק בֵּין פְּלִגְשֵׁי הַמְּלָךְ
שְׁהֵם בְּלֹא קִדּוּשֵׁינָם לְפִלְגֵשׁ דְּהַדְיוּטָה שְׁהִיא ע"י קִדּוּשֵׁינָם וְזֶהוּ דְּחֻסָּה קֶצֶת וּמַעֲתָה אִם פְּלִגְשׁ
הִיא בְּלֹא קִדּוּשֵׁינָם וְאֵפ"כ אָמְרוּ בְּמִדְרַשׁ רַבָּה פ' נח ר"פ ל"ב ור"פ ל"ח שְׁאַחֲתִינְפֹל
שְׁאָמַר בָּא אֶל פְּלִגְשֵׁי אָבִיךָ הַתִּיר גִּילּוּי עֲרִיּוֹת מְנוֹכְרָח דְּאָף שְׁהִיא בְּלֹא קִדּוּשֵׁינָם פִּינּוֹן
שְׁמִינְיֻסְדָּתָה לּוֹ נִחְשָׁבָתָה לְעַנְיָן זֶה כְּאֵלּוּ הִיא אֲשֶׁתוֹ וּמָה שְׁתִּירָץ ע"ז הַכְּנַה"ג שָׁם מְשׁוּם
דְּאִסּוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּשַׂרְבִּיטוֹ שֶׁל מְלָךְ זֶהוּ דְּחֻסָּה דְּאִין זֶה שְׁיִיךָ כְּלָל לְגִילּוּי עֲרִיּוֹת וּמִדְּקָרִי
לֵה גִילּוּי עֲרִיּוֹת מְנוֹכְרָח דְּחֻסְבִּינּוֹן לֵה לְעַנְיָן זֶה כְּאֵלּוּ הִיא אֲשֶׁתוֹ וְכַתְּבֵהּ הַכְּנַה"ג שְׁכ"ד
מֵהַר"ר אֵיזִיק שְׁטֵינְן בְּבִיאורוֹ לְסִמָּ"ג עֲשִׂינָן סִימָן קט"ו שְׁפָתָהּ וְ"ל אֲבָל לְעֵיל דְּקָאִי עַל
אִסּוּר בִּיאָה מוֹכַח שְׁפִיר דְּלִיכָא אִסּוּר דְּאוֹרִינְיָתָא בְּאֲשֶׁת חֲמִיּוֹ מִדּוֹד שְׁנִישָׁא רְצָפָה בַּת
אִיָּה דְּלְעַנְיָן אִסּוּר בִּיאָה אֲפָשָׁר שְׁאִין חִילּוּק בֵּין נָשִׁים לְפְלִגְשִׁים עַכ"ל וְהַרִי הַסִּמָּ"ג
בְּלֵאנִין סִימָן רכ"ב כְּתִב דְּפְלִגְשִׁים הֵם בְּלֹא כְּתוּבָה וּבְלֹא קִדּוּשֵׁינָם וְאֵפ"כ ס"ל לְבִיאור
הַסִּמָּ"ג דְּאִסּוּר אָדָם בְּפְלִגְשׁ אָבִיו וְלֹא דְּמִי לְמִפְנוֹת אָבִיו דְּהוּי בְּאִקְרָאִי בְּעֵלְמָא עַכ"ד
הַכְּנַה"ג וְע"ש בְּסִמָּ"ג הַבִּיא הַירוּשְׁלָמִי דְּפָרַק אַע"פ מִזֶּה מְשַׁמַּע דְּמִפְרָשׁ הַירוּשְׁלָמִי כְּמוֹ
שְׁפִי מְהַרְשֵׁ"ל הוּבָא בַּק"נ כְּדִלְעִיל: קִיצוּר.

הַקָּה"ע מְפָרֵשׁ דְּהַירוּשְׁלָמִי ס"ל דְּפְלִגְשׁ הִיא ע"י קִדּוּשֵׁינָם וְכֵן דַּעַת הַמְּזַרְחִי ס"פ חֲיֵי שְׁרָה
לפ"ז לק"מ מִירוּשְׁלָמִי דְּגַבֵּי רְצָפָה אָף הִישׁ"ש וְכַנְה"ג ס"ל דְּפְלִגְשׁ הִיא בְּלֹא קִדּוּשֵׁינָם
וְשְׁכ"ד הַירוּשְׁלָמִי ג"כ לפ"ז מְנוֹכְרָח דְּגַם בְּכַה"ג ה"ל כְּאֲשֶׁתוֹ מֵהַמְּדַרְשׁ רַבָּה פ' נח ר"פ
ל"ב ור"פ ל"ח וְכַתְּבֵהּ הַכְּנַה"ג שְׁכ"ד מֵהַר"א שְׁטֵינְן בְּבִיאורוֹ לְסִמָּ"ג בַּמ"ע סִימָן קט"ו: ד
וּבְמִדְרַשׁ רַבָּה פ' וִיקְרָא סוּף פְּרָשָׁה א' וְרַבְּנָן אָמְרִי מְשַׁל לְמְלָךְ שְׁהִיָּה לּוֹ אִשָּׁה וּפְלִגְשׁ
כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ אֲצֵל אֲשֶׁתוֹ הוֹלֵךְ בְּפִרְהָסִיא וְכִשְׁהוּא הוֹלֵךְ אֲצֵל פְּלִגְשׁוֹ הוֹלֵךְ בְּמִטְמוּנִים
עַכ"ל וְאִי אִיתָא דְּפְלִגְשׁ הִיא ע"י קִדּוּשֵׁינָם א"כ אִין כְּאֵן גְּנָאִי כ"כ שְׁיִצְטָרֵךְ לִילֵךְ בְּמִטְמוּנִים
וְכ"ש דַּר' יְהוּדָה ס"ל דְּיֵישׁ לֵה כְּתוּבָה וְא"כ אִם גַּם קִדּוּשֵׁינָם יֵישׁ לֵה ה"ז קְרוּב.

לְאִשָּׁה גְּמוּרָה אֲלֵא מִזֶּה מְשַׁמַּע כְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ן וְסִיעֵתוֹ שְׁהִיא בְּלֹא קִדּוּשֵׁינָם וְכִינּוֹן דַּעַכ"ז
אָמְרוּ בְּרַבּוֹת וּבִירוּשְׁלָמִי שְׁפְלִגְשׁ אָבִיו אֲסוּרָה לּוֹ דְּלֹא כְּתוּבָה הָרָא"ש א"כ מִמִּילָא א"א
לְהַתִּירָה לְעֵלְמָא בְּחֲזֵי בַּעֲלָה בְּלִי גַט וְאָף שְׁמִדְבְּרֵי תְּשׁוּבָה הַר"ן ס' ס"ח גְּרָאָה ג"כ שֶׁא"צ
גַּט וְכֵן בְּתִשׁוּבַת מֵהַרמ"פ ס' י"ט אֲפָשָׁר הֵם מְפָרְשִׁים דְּהַירוּשְׁלָמִי פְּלִיגָא עַל ש"ס דִּילָן
הֵינּוּ דְּלְהַירוּשְׁלָמִי פְּלִגְשׁ הִיא ע"י קִדּוּשֵׁינָם וּמִש"ה אָמְרוּ בְּרַבּוֹת פ' נח זֶה הַתִּיר גִּילּוּי
עֲרִיּוֹת דְּהַרְבּוֹת הוּא אֲגָדָה יְרוּשְׁלָמִי אֲבָל לְש"ס דִּילָן דְּפְלִגְשׁ הִיא בְּלֹא קִדּוּשֵׁינָם י"ל שְׁאִין
זֶה נִקְרָא גִילּוּי עֲרִיּוֹת וְכ"נ מִדְּבְּרֵי הַתּוֹס' בְּיוֹמָא פָּרַק שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים (דָּף ס"ו
ע"ב) גַּבֵּי שְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פְּלוּנִי מֵהוּ לַעוּה"ב פַּר"ת אֲבָשְׁלוּם שְׁפָא עַל פְּלִגְשֵׁי
אָבִיו מֵהוּ לַעוּה"ב מִי ס"ל הָא דְּאָמַר רַב נָשִׁים בְּכְתוּבָה וְקִדּוּשֵׁינָם פְּלִגְשִׁים בְּלֹא כְּתוּבָה
וּבְלֹא קִדּוּשֵׁינָם אוֹ לֹא וְכ"כ בְּתוֹסְפוֹת יְשָׁנִים הִבִּיאוּ הִישׁ"ש מְשַׁמַּע דְּמִסְפָּקָא לָן אִם הֵעֲנִין

כמ"ש רב ע"כ י"ל הירושלמי ס"ל דלא פרב לכו ס"ל להרא"ש והר"ן דפלגוש שפלי קדושין א"צ גט וס"ל להרא"ש דפלגוש אחי אביו מותרת לו.

אבל לפ"ד הפוסקים שאין עושים פלוגתא בין הירושלמי לש"ס דילן ושי"ל לכ"ע פלגוש הוא בלא קדושין ואפ"ה פלגוש אביו אסורה לו ונקרא גילוי עריות יש לומר דצריכה ג"כ גט. וכן נראה מדברי התוספות פ"ק דגיטין (ד"ו ע"ב) כמבואר למעלה פן נראה לענ"ד.

אף קשה לי שמצאתי בדברי האחרונים העומדים בשטה זו שעכ"ז ס"ל שאין צריך גט היינו ביש"ש ביבמות פ"ב ס"י י"א פתב דכתיב ותהיין צרורות אלמנות חיות אין הפירוש שיהו צריכים גרושים כו' עכ"ל הרי ס"ל שא"צ גרושין ומהירושלמי פרק כה"ג שהביא שם נראה דצריכה גרושין אלא שהיא ו"ל פירשה פשיטתו ע"ש וכ"כ בכנה"ג שם בפ"ג מהמ"ל בד"ה וכן מה שהקשה וז"ל דכיון דפלגוש היא בלא פתובה ובלא קדושין אלא ביחוד בעלמא פיון שפכר יתדה אין לו תקנה לגרשה אלא פשיעשה מעשה המורה שאין לו חפץ בה לעולם כו' ועי"ל דלגרש לאו דוקא בגט כו' עכ"למיהו י"ל שמ"מ מסופק אם צריכה גט ועוד שזה פתב מקודם שהעלה אח"כ בפ"ד ע"פ הירושלמי דאסור אדם בפלגוש אביו אף שהיא בלא פתובה וקדושין אבל לאחר שהעלה שם פן אפשר ס"ל דצריכה גט ומדברי הרמ"א בש"ע סעיף יו"ד ס"א נראה ודאי דאין צריכה גט וכן משמע יותר מהדין שבש"ע סימן כ"ו ססע"י א' בהגה"ה.

ועיין בספר המקנה סימן כ"ו מדין פלגוש ומה שהביא מהש"ס דיבמות (דף ל"ז) מאן הניא ליומא לומר שזהו פלגוש פכר נזפר מזה בתשוב' הריב"ש סי' שצ"ז ובבית מאיר רס"י יו"ד עמ"ש רמ"א אפילו היתה מנוחדת פתב וז"ל עיין תוספות גיטין (ד"ו ע"ב) ד"ה זבוב משמע דמ"מ אם זינו עם אחר לא הנה דרפם להחזיר ולדינא מבואר מדבריהם כפסק הש"ע עכ"ל לדבריו כמו שהם לא הנה דרפם להחזיר דרף חומרא על שרש הדין כמ"כ אין דרף לאיש אחר שישאנה בלתי גט מהראשון מיהו לדברי הר' חסדאי שבתשוב' הריב"ש סימן שצ"ז שפתב שאדם אסור בפלגוש חבירו ושירשנו דבר זה מבני נח כו' ע"ש שפיר י"ל חילוק שאף שאם זינתה תחתיו אסורה לו מ"מ יוצאה ממנו בלי גט ע"ד שפתב הרמב"ם פ"ט מהמ"ל דין ח' ב"נ שייחד שפחה לעבדו כו' משיוצאנו מביתו וישלחנה לעצמה כו' מיהו קשה דהא בב"נ לא מצינו שתאסר אשתו.

עליו על ידי שזינתה וכ"מ בבראשית רבה ס"פ י"ח איני קורא עליו לא יוכל בעלה הראשון. ועי' מזה בירושלמי פ"ק דקדושין ה"א באריכות אם פן פלגוש של ישראל דאסירא פשינתה חמירא טובא מאשת ב"נ אם פן ממילא יש לומר דצריכה גם גרושין על ידי גט כפי להנשא לאחר.

הנה זה מדינא או ממנהגא סוף סוף שניהם שוין ר"ל פיון שפאסרה עליו בזנות צריכה גם פן גט ובני"ר ר"פ נושאין על האנוסה מבואר בשם הריטב"א גם פן דפלגוש ה"ל פאנוסה ומפותה הביאו הב"ש סי' ט"ו ס"ק י"ב והנה בחולין פרק פל הבשר (דף ק"ט סע"ב) פל דאסר לן רחמנא שרא לן פנותי' אשת איש גרושה בחיי בעלה וקשה אמאי לא אמר רבותא יותר דשרא לן פלגוש חבירו אף בלא גט פלל ותוספות בשם הקליר פתבו פנגד אשת איש פת תנאר ש"מ פלגוש אסורה להנשא לחבירו בלי גט דאם לא פן זהו רבותא יותר לומר דפלגוש חבירו שהיא אצלו שרא לן פשיוצאה ממנו אף בלי

גט פלל הו אמת דמזה לא נוכל להקשות דהא אף פשהיא תחתיו יש לומר אין בזה איסור דאורייתא אף לדעת התוס' פ"ק דגיטין (ד"ו ע"ב) כ"ש לדעת תשוב' הרא"ש פלל ל"ב סימן א' ועיין כנה"ג סוף חלק א"ח מ"מ ע"ז י"ל דנדאי מדרבנן אסור ואם כן לא שרא לן רחמנא אכו פשרוצה להוציאה פינון שמונתרת בלי גט: שפיר י"ל שרא לן רחמנא אלא משמע דבאמת לא שריא בלי גט: ה ועתה יש לעיין אם יש עוד טעם משום חששא דאין אעבב"ז הנזכר בגיטין ס"פ הזורק (דף פ"א ע"ב).

והנה מדברי התוס' שם שכתבו וב"ה סברי דלעולם אא"ע בב"ז. משמע אף שלא קדמו קדושין ביניהם ולא דוקא בהמגרש את אשתו אמרו כן אלא אפילו בפנויה כמו שדקדק כן מדבריהם בתה"ד סי' ר"ט.

ויותר דקדק כן מדברי התוספות דיבמות ר"פ בית שמאי שכ' אבל הכא כו' ובעלמא כו' ע"ש. והביא עוד שפן פסק ר"ב במרדכי בקדושין פרק האומר סי' תקל"ג אבל הרמב"ם פ"י מה"ג פתב שלא אמרו חכמים חזקה זו אלא באשתו שגרשה בלבד כו' וכ"כ הרא"ש פרק הזורק שם.

וכ"כ בחידושי הרשב"א שם ובהריטב"א וכ"כ בחידושי הר"ן שם בשם הרמב"ן והתה"ד שם כ' דקשה לסמוך ע"ד הרמב"ם והרא"ש נגד האוסרים ואפ"ל שכתב כן מפני שלא ראה שהרמב"ן והרשב"א והר"ן והריטב"א גם כן עומדים בשטת הרמב"ם והרא"ש.

די"ל שאין להחמיר כ"כ לחוש למיעוט הפוסקים פינון שיש מ"ד בגמרא פרק מי שאחזו (דף ע"ד ב') דאפילו באשתו שגרשה לא אמרינו דלשם קדושין בועל וס"ל שלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה ועוד דא"כ פלגש דהיא בלא כתובה ובלא קדושין היכי משפחת לה.

גימא חזקה אא"ע בב"ז ואפ"ל בפלגש אף התוספות מודים פינון דמעיקרא התנה עמה כן שתיקה מיוחדת לו על אופן זה לא חיישינו לומר דילמא אימליף אח"כ ובעל לשם קדושין אלא מעמידין הדבר על חזקתו דומיא בממנה סופר ועדים לכתוב וליתן גט לאשתו דאין חוששין שמה נמלה וביטל דבורו אמת הכנה"ג ס"ס קמ"ט בהגהת הטור הביא תשו' בנימין זאב סי' קי"א דאף בפלגש י"ל אא"ע בב"ז לדעת התוס' ודעימיה וכנה"ג שפחלק עליו י"ל באופן הנ"ל: אכן י"ל כ"ז במקומות שהיו נוהגים קצת היתר בפלגש ע"פ דעת הרמב"ן בתשו' סי' רפ"ה ודעימיה אבל במדינות אלו שאנו חוששים פהמחמירים ואומרים דגם מדינא אסור פלגש בלא קדושין וכתובה להדיוט כמו שהאריף בזה בתשו' הריב"ש סי' שצ"ה ובספר עצמות יוסף תחלת מס' קדושין ובשאר פוסקים ומעולם לא נשמע פלל דבר זה א"כ ודאי זה שייחד לו פלגש הנ"ל הנה סבור שזהו איסור פנויות ממש ולא ידע דעת הרמב"ן שייסמוך עליו א"כ י"ל דבנדאי לא עשה בב"ז כ"כ פעמים רבות ומה שכתב מעלתו משום פשיש לו אשה אין לחוש שיקדש זו דא"כ פוגע בחרם ר"ג כמ"ש בתה"ד ס"ס ר"ט הנה יש לחלק דהתה"ד לא פתב כן רק על סתם ב"ז אבל בנ"ד שאת"ל שלא קידשה ה"ל ג"כ פלגש אצלו ובפלגש שייף ג"כ חר"ג כמ"ש היש"ש פ"ב דיבמות ס"ס י"א וא"כ פינון שאף אם לא יקדשה עבר על זה אמאי לא גימא שאין אע"ב ב"ז ובכנה"ג סימן א' אות משמע בפלגש ליכא חר"ג ולא ראה דברי היש"ש ונהיתר השני שכתבו מצד מ"ש בתה"ד שם דדוקא בסתם בני אדם כו' ע"ז איני יכול לידע ולכן בהצטרף חשש זה אל חשש הראשון דעצם פלגש אפילו לא

קידושה י"ל שצריכה גט אין בידי להתיירה לעלמא בלי גט ונכון להתאמץ לדבר על לבו שיתן גט וא"צ לפרום פלל כ"א יאמר דבור לסופר שיכתוב ולעדים שיתמו ושיהיו עדי מסירה והסופר עצמו יהיה שליח להולכה וסגי בהכי גם א"צ פלל פרום עשרה כ"א די בשלשה אנשים הנ"ל עם מעלתו ואז תנשא בהיתר גמור ואם אי אפשר לפעול אזי אני איני אומר בזה לא איסור ולא היתר ואיסור איני יכול לומר נגד תשו' הרא"ש ותשו' הר"ן ומהרמ"פ.

והפוסקים המקילים בחשש השני ג"כ. והיתר איני יכול לומר מחמת הירושלמי דגבי רצפה בת איה והמדרש רבה פרשה כח ר"פ ל"ב ור"פ ל"ח מה גם שנוסף ע"ז החשש השני לדעת כמה פוסקים: אחר כך ראיתי בספר פרשת דרכים להמל"מ דרוש ראשון (דף ב' ע"א) מ"ש ברבות ויחי פצ"ח א"ל יעקב איני לא מרחק ולא מקרבה כו' עד שיבא משה כו' דיעקב נסתפק לפי שבלהה היתה פלגש ובישראל אין דינה כא"א פלל אכן בבני נח דלית בהו קדושין אלא בבעילה תליא מילתא דפשיטא היא דחייב על פלגש אביו משום אשת איש ומשום אשת אב והנה יעקב נסתפק אם יצאו מכלל בני נח לגמרי כו' ע"ש ויש לתמוה עליו דאם פשיטא ליה דבן נח חייב על פלגש חבירו והוא פדעת הר' חסדאי בתשו' הריב"ש סי' שצ"ז א"כ הרי י"ל מי איכא מידי דלישראל שרי ולבן נח אסור כדאמרין בסנהדרין (דף נ"ח ע"ב) בסמוך ממש לענין בן נח שייחד שפחה לעבדו דהיינו כענין פלגש כמו שפי' הר' חסדאי בתשו' הנ"ל וכן איתא שם עוד (דף נ"ט סע"א) ליכא מידעם דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור ופריה ונהרי יפ"ת (שאסורה להם כדאמר לעיל דף נ"ז ע"א) ומשני התם משום דלא בני כיבוש נינהו וע"ש בפרש"י ובחני' הר"ן דף נ"ז ע"א סד"ה פותי בכותי והו אמת דרש"י (דף נ"ז ע"א) פ"ה הא דבן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה דהיינו משום גזל ואע"פ שאין זו בעולת בעל כ'הרי הר"ן שם נחלק ע"ז וכ"ד הרמב"ם פ"ט מהמ"ל דין ח' שנהרג משום אשת חבירו ואף לפרש"י היינו דוקא בעבדו ושפחתו ס"ל דלא שייך אישות אבל בן נח שייחד לו פלגש י"ל שיודה שחבירו נהרג עליה וכדעת המל"מ וא"כ נימא מי איכא מידי דלבן נח אסור ולישראל שרי וכן מסקנא ג"כ בחולין פרק השוחט (דף ל"ג ע"א) גבי אחד נכרי ואחד ישראל מותרין בו וכ' התוספות משמע דטעמא משום דליכא מידי דלישראל שרי ולב"נ אסור וכ"כ בזה"ר שם וז"ל וכן הלכה ותמיהני על הרמב"ם ז"ל שפסק בספר שופטים דלישראל שרי ולב"נ אסור כו' עכ"ל.

וכ"כ עוד רש"י פ"ט דחולין (דף קכ"א ע"ב) ד"ה אחד נכרי וכמו שהביא הש"ך בי"ד ס' כ"ז סק"ב. ועיין מזה ג"כ בהריב"ש סי' שצ"ח שהעיר מזה וכו' וז"ל ולדבריה שאין במיוחדת שום איסור והיא אשת איש גמורה עכ"ל.

עוד כ' הרי גם זו מקודשת אלא שאין בה מיתה עכ"ל. הרי הר' חסדאי סובר שאסורה לעלמא כמו אשת איש רק שאין בה מיתה א"כ י"ל שצריכה נדאי גט להתיירה לעלמא: גם מ"ש עוד המל"מ בדרוש הנ"ל (דף ד' סע"ד) בשם מהר"ש יפה שתיגרז המדרש רבה פ' נח ר"פ ל"ב בענין אחיתופל שהתיר ג"ע דאולי ס"ל כר"י דס"ל דלא יגלה פנה אביו היינו אנוסת אביו.

הן דברי תימה לאוקמי המדרש בשני מקומות שיהיה לנגד רבנו ומה קשה לו הלא הירושלמי גבי רצפה בת איה ג"כ סובר פן פהמדרש פדלעיל גם מ"ש המל"מ דתנאי דס"פ במה בהמה פליגי בפלוגתא דר"י נחכמים הם ג"כ דברים בטלים במח"כ.

ע"ן עוד במל"מ בדרוש י"ב (דף כ"ז ע"ד) מה שהקשה על התוספות דגיטין פ"ק (דף ו' ע"ב): ואחר כותבי פל הג"ל מצאתי סתירה לפסק דלעיל מהא דגרסינו בנדה פ"ק בא סימן (דף נ"ב ע"א) ויש לה אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקדושיה קדושי טעות שאע"פ שפנה מורכב על פתיפה ממאנת והולכת לה.

ופרש"י דלאו נשואין הוי לענין זנות נמי לא מיתסרא עליה דפנויה בעלמא היא כו' עכ"ל וכתבו התוספות שם דר' ישמעאל בקדושי קטנה נמי איירי שהרי בתו שבאת למאן הוי קדושי קטנות כו' ושמואל לא סבר כר' ישמעאל אלא בקדושי טעות אבל בקדושי קטנות לא סבר פנויה וכו"כ עוד התוספות רפ"ק דיבמות בד"ה ואי אתה יכול לומר בתמותו.

והנה מאי דשמואל לא ס"ל כר' ישמעאל בקדושי קטנות זהו מפני שהיו קדושין דרבנן ולא תיקנו מיאון כ"א עד י"ב שנה ולא יותר וכמבואר מדברי התוספות שהכריחו דשמואל לא ס"ל פרי"ש מסוגיא פ"ט דב"ב (דף קנ"ו ע"א) גבי ולמיאונין כו' וכ"כ בהד"א הרמב"ן בחידושי בנדה שם וז"ל ומיהו דרבנן הוא מפני שנתאית פגדולה שנתקדשה או מפני שלא מיחתה בקדושי דרבנן שעה אחת שוב אינה יכולה למחות מדבריהם עכ"ל ובח"י הר"ן בנדה שם כ' ואינו נראה שיהיה קדושי קטנות בכלל כו' כ"ע מודו שפשהוא בועל לאחר גדלות לשם קדושין הוא בועל כו' עכ"ל ודבריו צ"ע איך כ"ע מודו הרי שמואל בכתובות (דף ע"ג ע"א) בהד"א לא ס"ל פן ע"ש בפרש"י בד"ה צריכה גט.

ובחידושי הריטב"א ביבמות פ"ק ב"ש (דף ק"ט ע"ב) נראה ס"ל ג"כ פדברי הר"ן. והוא מדברי הרשב"א בחידושי שם.

אף הרשב"א שם כ' הטעם משום דלא תקינו רבנן מיאון אלא בקטנות כו' ומפי גדלה תקינו לה רבנן נשואין גמורין ואינה ממאנת עכ"ל והשתא מדברי פולם מוכרח שאע"פ שהיא מיוחדת לו לאשה ממש בלי שום תנאי ששואה קטנה ע"י אמה ואחיה והגדילה ונשואה לו ברצון וילדה לו בן אפ"ה פ"ן שע"ד קדושין הראשונים בועל היא פנויה גמורה מדאורייתא והחולקים ע"ז הוא רק משום שלא תקינו רבנן מיאון רק עד שהגדילה פנ"ל וכ"ן שא"י למאן נשואו הקדושין שקדשו אמה ואחיה דה"ל קדושין רבנן וא"כ פלגש שאינו מכונן לשם קדושין כלל לא חמור מקדושי קטנות לר' ישמעאל דממאנת והולכת לה וא"צ שום גט והכא אפילו מיאון אין צריכה פ"ן שלא היו אפילו קדושי דרבנן כלל וכמ"ש המפרשים שם גבי קדושי טעות שא"צ שום גט ומה שכתבנו לעיל לאסור מפני שמיחדת לו לאשה הלא מכאן מבואר סתירת דבר זה שהרי קטנה שהגדילה היא מיוחדת לו לאשה גמורה ולא לפלגש לבד ועכ"ז פ"ן שע"ד קדושין הראשונים בועל אין כאן שום קדושין וה"ל פנויה גמורה מדאורייתא וע"י המיאון לרי"ש עוקרת גם הקדושין דרבנן וכ"ש הכא דאין שום קדושין שיהיו צריכה עקירה א"כ ממאנת והולכת לה וע"ד מ"ש הרמב"ן וז"ל שאם לא רצתה בבעל הולכת לה ולא שתהא צריכה גט מיאון עכ"ל וא"כ לפ"ז הירושלמי דגבי רצפה בת איה שמדמה זה לאשת חמיו צ"ל

דס"ל דפּלגָשִׁים הוא בְּקִדּוּשֵׁי רַק הַמְחַלְקֵת בִּירוּשָׁלַיִם פָּרָק אַע"פּ הוּא לְעֵנֶן כְּתוּבָה לְבַד וְכֹאשֶׁר כְּתוּבָה מִהַסּוּגָיָא דְנִדְהָ כּוּן מִשְׁמַע גַּם כּוּן מִהַסּוּגָיָא דְכְּתוּבוֹת פָּרָק הַמְדִיר (דָּף ע"ג ע"א) דס"ל לר' אַמִּי דְדוּקָא הַמְקַדֵּשׁ בְּפָחוֹת מִשְׁנֵה פְּרוּטָה וּבְעַל צְרִיכָה הֵימְנוּ גֵט דְבָהָא הוּא דְלֹא טְעִי אֲבָל הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה וּבְעַל א"צ הֵימְנוּ גֵט דַּע"ד קִדּוּשֵׁי הָרָאוּשׁוֹנִים הוּא בּוֹעֵל אֶלְמָא כִּינּוּן דְהַקְדוּשֵׁי אֵינּוּן כְּלוּם אַע"פּ שִׁמ"מ דֵּר עֲמָה כְּדָרָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ א"צ שׁוּם גֵּט כְּלָל וּמִשְׁמַע נִדְאִי אַף שְׁדָר עֲמָה שְׁנַיִם רַבּוֹת הֲדִין כּוּן וְאַע"ג דְלֹא קִי"ל פְּרַבִּי אַמִּי זֶהוּ מִשׁוּם דְמִסְפָּקָא לָן שְׁמָא יָדַע דְקִדּוּשֵׁי מִלְוָה אֵינּוּן כְּלוּם וּבּוֹעֵל לְשֵׁם קִדּוּשֵׁי מִשְׁא"כ הֵיכָא דְלֹא בְּעַל לְשֵׁם קִדּוּשֵׁי אַף שְׁמִינּוּחָתָהּ לּוֹ אֵינּוּ כְּלוּם וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ' מִיְּמוֹנֵי דְשִׁיכִי לְהַלְכוֹת אִישׁוֹת סִימָן י"ט גְּבִי וְאַפִּילוּ בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שְׁנִתְבָּרַר דְלִיכָא שְׁנֵה פְּרוּטָה אִי לִיכָא עַדִּי יְחוּד אֵינּוּן חוֹשְׁשֵׁי לְקִדּוּשֵׁי כּוּ' מוּכַח ג"כ כַּנ"ל וְע"ש בְּתִשׁוּ' סִי י"ח: מַה שֶׁהִשְׁבַּתִּי ע"ז לְשֵׁם מַעֲשֵׂה: הִנֵּה גַם בְּעֵנֶן פְּלִגְשׁ יֵשׁ מְקוּם עֵינּוּן כִּי הִנֵּה לַפ"ד הָרַמְבַּ"ם בְּסִפְרֵ שׁוֹפְטִים שְׁמִסְפָּר שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה נְשִׁים שֶׁהִתְרוּ לְדוּד פ"ב דְסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"א ע"א) הֵם בֵּין הַנְּשִׁים וּפְלִגְשִׁים א"כ הָא דְאִתָּא שָׁם בְּגִמְרָא (דָּף כ"ב ע"א) כְּמָה קָשִׁים גְּרוּשֵׁי כּוּ' וְלֹא הִתִּירוּ לּוֹ לְגַרְשׁ עַל כְּרַחְנוּ קָאִי גַם עַל פְּלִגְשׁ דַּא"כ יְגַרְשׁ פְּלִגְשׁ אַחַת וְיִשְׂאֵ אֲבִישׁג לְאִשָּׁה אֶלְא ע"כ קָאִי גַם עַל פְּלִגְשִׁים א"כ מוּכַח דְלֹא דְמִיָּא כְּלָל לְאַנוּסָה וּמְפֻתָּה וּפְשִׁט לְשׁוֹן גְּרוּשֵׁי כּוּ' לְגַרְשׁ מִשְׁמַע שְׁצָרִיכָה גֵט.

והכ"מ שם חִזּוּק שְׁפָדַעַת הָרַמְבַּ"ם הוּא הַעֲיָקָר הָרִי דַּע"ג שְׁפָלְגָשׁ הִיא בְּלֹא קִדּוּשֵׁי וּבְלֹא כְּתוּבָה צְרִיכָה גֵט וְאֵינּוּן לְתַמּוּהָ ע"ז אַף שֶׁהוּא נֶגֶד תִּשׁוּ' הָרָא"ש כְּלָל ל"ב סִי א' וְתִשׁוּ' הָר"ן סִי ס"ח שֶׁהָרִי עכ"ז נִרְאָה שֶׁכּוּן דַּעַת הָרַב רַבִּי חֲסִידָאִי בְּתִשׁוּ' הָרִיב"ש סִי שצ"ח.

שְׁכַתְבֵּ שֵׁם וְלִדְבָרֶיהָ שְׁאִין בְּמִינּוּחָתָהּ שׁוּם אִיסוּר וְהִיא אִשָּׁת אִישׁ גְּמוּרָה כּוּ' הָרִי גַם זֶה מְקוּדָשׁת אֶלְא שְׁאִין בָּהּ מִיְתָה עכ"ל וְטַעְמוֹ שֶׁל הַחֲכָם הַנ"ל הוּא מִשׁוּם דְאַמְרִינּוּן בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף נ"ח ע"ב וְדָף נ"ט ע"א) דְלִיכָא מִיְדַעַם דְלִישְׁרָאֵל שְׁרִי וּלְב"נ אָסוּר עכ"ל וְכּוּן אִיתָא בְּש"ע י"ד סִי כ"ז בְּש"ף שָׁם סק"ב וְהוּא מִהַגְמ' חוּלִין (דָּף ל"ג ע"א): וְהִנֵּה גְּבִי ב"נ שְׁיִיחַד לּוֹ פְּלִגְשׁ מִשְׁמַע לְהַר' חֲסִידָאִי הַנ"ל דְנִחְשָׁבַת כְּאִשָּׁת אִישׁ וְכּוּן דַּעַת הַמַּל"מ בְּסִפְרֵ פְּרָשׁת דְרָכִים דְרוּשׁ א' וְז"ל אֲכּוּן בְּב"נ דְלִית בְּהוּ קִדּוּשֵׁי מִיְלְתָא דְפְּשִׁטָּא הִיא דְחִיב עַל פְּלִגְשׁ אֲבִיו מִשׁוּם אִשָּׁת אִישׁ וּמִשׁוּם אִשָּׁת אָב עכ"ל וְאִם כּוּן הָרִי י"ל בְּפִשְׁטוֹת דְלִיכָא מִיְדַעַם כּוּ' וְז"ש בְּהַרִיב"ש שָׁם שְׁאָדָם אָסוּר בְּפְלִגְשׁ חֲבִירוֹ אַף בְּלֹא קִדּוּשֵׁי וְשִׁירְשׁוֹ דְבָר זֶה מְבַנֵּי נַח כּוּ' עכ"ל וְאַף שֶׁהַרִיב"ש שָׁם חוּלֵק ע"ז הֵינּוּ דס"ל שְׁאֵף לְב"נ אֵינּוּן פְּלִגְשׁ חֲבִירוֹ אָסוּרָה וְהִנֵּה הַמַּל"מ כ' בְּפִשְׁטוֹת לְהַפְּדָה.

וְהִנֵּה אַף שְׁאֵדוּלֵי הַפּוֹסְקִים לֹא ס"ל כּוּן הֵינּוּ הָרָא"ש וְהָר"ן כַּנ"ל עכ"ז יֵשׁ קוּשְׁיָא עָלֵיהֶם מִהִירוּשָׁלַיִם שֶׁהִבִּיא הָרָא"ש עֲצָמוֹ פ"ב דִּיבְמוֹת סִי א' אִשָּׁת חֲמִיו אָסוּרָה מְפִנֵי מְרִאִיתְהֵעִינּוּ וְא"ת תּוֹרָה הָרִי דוּד נִשְׂא אֶת רַצְפָּה בַּת אֵיָה וְהַקְשָׁה הַכְּנֵה"ג הִלָּא רַצְפָּה פְּלִגְשׁ שְׁאוּל הֵיְתָה כְּמִבְנֵי אֶרֶץ בְּפִסּוּק בְּשִׁמוּאֵל ב' סִי ג' א"כ מַהוּ הָרָאִיָּה מְפִלְגָשׁ חֲמִיו לְאִשָּׁת חֲמִיו.

לְעוֹלָם אִימָא לָהּ אִשָּׁת חֲמִיו אָסוּרָה ד"ת וּפְלִגְשׁ שְׁאֵנִי דְאַפִּילוּ פְּלִגְשׁ אֲבִיו אוֹ אַחֵי אֲבִיו שְׁרִיָּא לְהָרָא"ש א"ו ס"ל לְהִירוּשָׁלַיִם דְפְּלִגְשׁ אֲבִיו הָרִי הִיא כְּאִשָּׁת אֲבִיו וְכּוּן תִּיְרַץ

הכנה"ג שם לחד תירוצא הובא בק"נ ביבמות שם סק"ד ועל תירוצו הראשון הקשה הק"נ שם.

אף אף שיש פוסקים ס"ל לתירוצו הראשון מ"מ יש ג"כ רבים דס"ל בהירושלמי פסברת הק"נ שם. והנה במדרש רבה פ' נח ר"פ ל"ב ור"פ ל"ח משמע גם כן בהדיא פהירושלמי הנ"ל דפלגש דומה לאשת איש ואמרו על אחיתופל שהתיר גלוי עריות.

והמל"מ בדרוש הנ"ל נדחק מאד במדרש הזה אבל באמת דבריו פשוטים דס"ל כמ"ש הירושלמי גבי רצפה בת איה ועיין ברבות פ' ויקרא ספ"א שהיה לו אשה ופלגש כו' מוכח קצת דפלגש היא בלא קדושין ואפ"ה פתבו מ"ש בפ' נח ריש פ' ל"ב פנ"ל: ונוסף ע"ז החפש דאין אע"ב ב"ז כמ"ש בתה"ד סימן ר"ט.

ובכנה"ג סי' קמ"ט בהגהת הטור אות כ' הביא דלדברי ספר בנימין זאב סי' קי"א נראה דגם בפלגש יש לחוש לזה והוא נחלק עליו ומה שצייד מעל' משום דא"כ עבר אחר"ג אין זה עולה לפמ"ש היש"ש פ"ק שני דיבמות ס"י י"א דבפלגש בלא"ה שייך חשש זה כשנשוי אשה ולזאת היה ראוי שיפ"ט גט ואין צריך לפרסומא כ"א יבקשו ממנו רק דבור שיצוה לסופר לכתוב ולעדים לחתום ויעשה את הסופר לשליח הולכה ויכתבו ויתנו שלא במעמדו כלל וליכא שום בזיון ואז תנשא בהיתר גמור ואם בלתי אפשר זה א"א לי לומר בזה היתר וגם לא איסור ברור ומ"מ מהסוגיא דנדה פ"ק בא סימן (דף נ"א) משמע דא"צ גט: סימן קלט בענין מ"ש בתשו' מהר"מ אלשיקר סי' ל"ה איזו קולא בענין שער באשה כו' שהביא המ"א סימן ע"ה סק"ד הנה בשו"ת מים רבים חאה"ע סי' למ"ד הביא בשם הכנה"ג באה"ע סי' כ"א בהגהת הטור אות ז לאחר שהביא תשו' מהרמא"ל הנ"ל כ' שמעולם לא ראה מנהג זה ואין מוציאין שום שערוות להתנאות בהן ואפילו על המנהג שראה מקצת נשים שלוקחים משי שחור ומשימים בפדחתם כדי להתניפות משום שבגי אדם הרואים טועים בהם וחושבים שהם שערוות שלהם כתב רע עלי המעשה.

ולכן בעל תשו' מים רבים צונח ככרוכיא על מנהג שראה במקצת מקומות פעין ההיתר דמהר"מ אלשיקר דנדאי לא מייירי המים רבים בפרועות ראש ממש דזה דאורייתא היא כמ"ש בגמרא פתובות (דף ע"ב סע"א) אע"כ מייירי בכעין המנהג שהביא מהרמא"ל.

וע"ז כ' הוא ז"ל אצעק חמס וריב כו': ובאמת יש לתמוה על מהרמא"ל שיסוד דבריו להתיר במקום שנהגו כן בנה על דקדוק חלוש מלשון חידושי הרשב"א פ"ג דברכות (דף כ"ד ע"א) מה שבאמת יש לומר שאינה ראייה כלל ואיך אשתמיטתיה לשעה שהיא תלמוד ערוף בשבת פ"ק במה אשה (דף ס' ע"א) דס"ל לרש"י בהדיא דשיער באשה ערוה אף שיער היצא חוץ לצמתה ע"ש בפר"שי ד"ה הואיל ואשה אוגרת בה שיערה.

ובד"ה ותהוי כבירית ולכן מותרת לצאת במחט זו בשבת דנדאי לא שלפא המחט ומחויא משום דשיער באשה ערוה יע"וש. וגם מהתוספות ד"ה הואיל והר"א שם סי' ז' מבואר כן דאף שהתוספות שם ד"ה ותהוי כבירית פתבו לפרש טעם אחר להא דלא חיישינן דילמא שלפא ומחויא דהיינו משום שהמחט אינו תכשיט ולא סמכו על טעם דרש"י הנ"ל כפר פי' הט"ז סי' ש"ג ס"ק ח' דאם אוגרת בהמחט גופא שערותיה כפרש"י שאם תסיר

המחט יתגלו מיד קצת שערוטיה לחוץ מודים התוספות ג"כ דאפילו אם המחט עשויה כעין תכשיט לא חיישינו דילמא שלפא ומחניא מטעם שפירש רש"י אלא לפי שהם פירשו שתוחבת המחט בתוך השבכה ואוגרת בה השבכה כדי שלא יצאו שערוטיה חוץ לקישוריה וא"כ אף אם תסיר המחט לא יצאו שערוטיה מיד לכן בכה"ג ס"ל דאיפא למיחש דילמא שלפא ומחניא כמו דחיישינו כה"ג גבי בירית לשיטתם שהוא ג"כ מה"ט שאם היתה שולפת בירית לא היו שוקיה מתגלות מיד אלא לאחר שיפלו פתי שוקיה כמ"ש הרא"ש שם סי' ז' ובכה"ג דוקא הוצרכו לטעם דהמחט אינה תכשיט וכן ביאר דבריהם בספר תוספת שבת סי' ש"ג ס"ק ט"ז.

ועוד הכריח התו"ש שם דהרא"ש חולק על התוספות בזה וס"ל דאפילו בכה"ג לא חיישינו דילמא שלפא ומחניא מהטעם דפרש"י דשיער באשה ערוה ולכן אפילו המחט עשויה כעין תכשיט שרי וכן פי' הקרבן נתנאל פרק במה אשה סי' ז' ס"ק יו"ד דברי הרא"ש ושפן מבואר ברבינו ירוחם נתיב י"ב חלק י"א.

וכ"כ הקמ"ד משה סימן ש"ג סק"א בפ"י דברי הרא"ש והטור וכן פסק הלבוש סימן ש"ג סעיף ט' וכן כתב האליה רבא שם ס"ק י"ג דאף שהמחט הוא תכשיט מותר לכתחלה בין שדוחק המחט לשערות תחת צעיפה היינו כפרש"י באוגרת בה שערה) בין שתוחב המחט על הצעיף שלא תפול (היינו כפי' התוס') דמשום גילוי שער לא משלפא ומחניא כו' וכן מבואר בהרא"ש ורמזים ורבינו ירוחם וראב"ן סימן שמ"ט כו' עכ"ל וע"ש דס"ל ש"ל דבגילוי שער צנועה האשה יותר אף מבגילוי שוקה וכ"כ בבבאיורי הגר"א סי' ש"ג ס"ק כ"ב בבבאיור ד' הרא"ש פנ"ל ושכ"פ הטוש"ע יעו"ש נמצא מבואר דהכל סוכרים כפרש"י דגם במקצת שערה היוצא חוץ לצמתה אמרינו שער באשה ערוה.

וזה ממש בדברי המורה שהביא מהרמ"ל שאסר המנהג שהוא משום דשיער באשה ערוה. ואין לדחות ולומר דהמשנה והגמ' דשבת מיירי במקום שנהגו פן שלא לגלות שערוה כלל דזהו דוחק גדול דאם במנהגא תליא לא שייך לומר שיער באשה ערוה ועוד דא"כ כדפריה הש"ס ותהוי כבירית טהורה ותשתרי יתר דכיון שבמקום שנהגו לגלות אסור לילך במחט זו גזרינו במקום שלא נהגו אטו מקום שנהגו א"ו לא שייך בזה מנהג להקל ח"ו דכיון דשער באשה ערוה כמו שוק באשה ערוה ולהאליה רבא חומר משוק הנאמר שאם נהגו לגלות שוקן בימי הקנין זמן החום יהיה מותר שהרי נהגו פן ישתקע הדבר ולא יאמר דכיון שהוא ערוה לא מהני מנהג: ומנהג כזה הוא אותיות גהינם כמ"ש כה"ג בשל"ה.

ותדע דא"כ מדוע צונח שעיה הנביא סי' ג' יען פי גבהו בנות ציון ותלכנה כו' הרי נהגו פן. וכך י"ל פאן ועיין עוד בגמרא פרק במה אשה (דף נ"ז סע"ב) כמה מיני לבושים לובשת בכדי שלא יגלו שערוטיה האחד כפה של צמר ועליה שבכה שמכסה השערות יותר ומתפשטת למטה מהשבכה ואח"כ יש עוד אסטמא והוא הנקרא פליא פרוחי לכלוא ולמנוע שלא יצאו שערות קטנים חוץ לקישוריה ע"ש בפרש"י ד"ה פליא פרוחי וד"ה פליא ובפרוץ ערוך סבכה איתא דכשיצאת לשוק משימות עוד סודר בראשיהם הביאו הר"ש פכ"ד דכלים משנה ט"ז: ב וראייתו דמהרמ"ל מהרשב"א ברכות כ"ד ובב"י סי' ע"ה אינה שום ראייה כלל והוא דהנה במ"ש שם בגמרא טפח באשה ערוה ואסיקנא

אָלאַ באַשטוּ וּלְק"ש יֵשׁ ב' שְׁטוֹת הָאֶחָד כַּפְשֵׁטָא דְגַמְרָא דְדוֹקָא בְּאִשְׁתּוֹ הַנְּצָרְכוּ לְזֶה לֹא מֵר
טַפַּח בְּאִשָּׁה עֶרְוָה אַבְל בְּאִשָּׁה אַחֲרַת שְׂאִינְהָ אִשְׁתּוֹ לֹא שְׂיִיךְ זֶה דְאַפִּילוּ פְּחוֹת מְטַפַּח
וּכְמ"ש בַּהֲגַמְי"י פ"ג מֵהַל' ק"ש דִּין י"ו בְּשֵׁם בַּה"ג.

הַב' מְשַׁמְעוֹת הַטּוֹר וְהַב' יִבְש"ע נְשַׁכְתּוּ אֶפְּלוּ הִיא אִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּע דַּה"ה גַּם בְּאִינְהָ אִשְׁתּוֹ
כְּמ"ש הַב"ח רַס"י ע"ה. וְעַי' מְזֵה בַש"ע רַס"י ע"ה וְהַקְּשָׁה הַב"ח עֲצָמוּ עַל פִּירוּשׁוֹ
דְּבְאִינְהָ אִשְׁתּוֹ הָרִי אֶפְּלוּ הַמְּסַתְּפַל בְּאַצְבַּע קַטְנָה שֶׁל אִשָּׁה שֶׁהוּא מְקוּם מְגוּלָה שְׁבָה
וּפְחוֹת מְטַפַּח הוּא פְּאֵלוּ מְסַתְּפַל בְּמְקוּם הַתּוֹרָה.

וְאִם כֵּן לְמָה אָמְרוּ דְּוֹקָא טַפַּח וּמְקוּם הַמְּכַוְּסָה כְּמוֹ שׁוּק וְכַה"ג וְנִדְחָקוּ בְּזֶה וְעִיקַר
הַתִּירוּץ בְּזֶה צָרִיךְ לֹא מֵר דַּס"ל דְּגַבֵּי עֶרְוָה לְעַנְן קְרִיאַת שְׁמַע לֹא סְגִי בְּמָה שְׂאִינְוּ מְסַתְּפַל
וְאֶפְּלוּ מְעַצִּים עֵינָיו מֵרָאוֹת לֹא מְהַנִּי אֲלֵא עַד שְׂיַחְזִיר אֶת פָּנָיו וְדִלֵּא כַּה"ש ע"ס"י ע"ה
ס"ו אֲלֵא כְּמ"ש בַּב"י בְּשֵׁם הַרְוֹקַח וְכ"כ הַמ"א שֶׁם סַק"ט שְׁכֵן פְּסַק הַב"ח דְּדוֹקָא הַחֲזַרְת
פָּנִים מְהַנִּי דְהָנִי מְחַנְהוּ קְדוּשָׁה אַבְל עֲצִימַת עֵינָיִם לֹא מְהַנִּי וְלִכֵּן אֲתִי שְׁפִיר דְּהָא דְהַמְּסַתְּפַל
בְּאַצְבַּע קַטְנָה שֶׁל אִשָּׁה פְּאֵלוּ מְסַתְּפַל בְּמְקוּם הַתּוֹרָה זֶהוּ כְּשֶׁמְסַתְּפַל אַבְל כְּשֶׁעוֹצֵם עֵינָיו
סְגִי אֵף לַק"ש אַבְל טַפַּח הַמְּגוּלָה מְקוּם שְׂדַרְכּוֹ לְהִיּוֹת מְכַוְּסָה הָנִי עֶרְוָה וְלִכֵּן לֹא מְהַנִּי
אֵף שְׁעוֹצֵם עֵינָיו עַד שְׂיַחְזִיר אֶת פָּנָיו וְכֵן מְשַׁמַּע הַתִּירוּץ בְּעֲטָרַת זְקָנִים רַס"י ע"ה בַּמ"ש
וְלֹא מְהַנִּי הַעֲלַמְתָּ עֵינָיו יְעו"ש אַבְל לְשֵׁטָה הַרְאִשׁוּנָה דְּבְאִשְׁתּוֹ דְּוֹקָא מִיְיָרִי י"ל הַטַּעַם
כַּפְשׁוּטוֹ דְּבְאִשָּׁה אַחֲרַת שְׂאִינְהָ אִשְׁתּוֹ לֹא שְׂיִיךְ דִּין זֶה דַּמְמַנ"פ אִיךְ מִיְיָרִי אִם בְּמְסַתְּפַל
בְּהַרְי בְּלֵא"ה אִפִּי אַצְבַּע קַטְנָה ה"ל כְּמְקוּם הַתּוֹרָה וְאִם בְּעוֹצֵם עֵינָיו מֵרָאוֹת אֵף אִם
טַפַּח מְגוּלָה בְּהַ מְקוּם הַמְּכַוְּסָה מוֹתֵר לְקָרוֹת ק"ש מְשׁוּם דַּס"ל כְּמ"ש הַשׁו"ע ע"ס"י ע"ה
בְּדִין הִיָּתָה עֶרְוָה כְּנִגְדוֹ דְּסְגִי בְּעוֹצֵם עֵינָיו מֵרָאוֹת דְּבְרָאִיָּה תְּלִי רַחֲמָנָא וְהָא לֹא חֲזִי לְהַ
ע"כ אִי אֶפְשָׁר לְצִייר דִּין זֶה כ"א בְּאִשְׁתּוֹ דְּוֹקָא שְׁהָרִי מוֹתֵר לוֹ לְהַסְתְּפַל בְּהַ אֵף בִּימֵי
גְדוּתָהּ עֵינָיו בְּהַרְמַב"ם פֶּרֶק כ"א מֵהַא"ב דִּין ד' וּבַש"ע י"ד סִי קַצ"ה ס"ז.

אֵף לְעַנְנֵי ק"ש אָמְרוּ דְּטַפַּח הַמְּגוּלָה בְּהַ מְקוּם שְׂדַרְכּוֹ לְהִיּוֹת מְכַוְּסָה חֲשִׁיב עֶרְוָה גַּם
לְגַבֵּי בְּעֵלָה לְעַנְנֵי ק"ש וְאֵף שְׂאִינְהָ גְדָה וְטְהוּרָה הִיא וְהִינְנוּ דְּוֹקָא בְּרֹאָה וּמְסַתְּפַל בְּהַ
אַבְל בְּמְעַצִּים עֵינָיו מֵרָאוֹת שְׂרִי.

וְכֵן הַרְמַב"ם כְּתִיב רַק לְפִיכֶךְ לֹא יִסְתְּפַל וְכֵן הַר"ר יוֹנָה וְעֵינָיו בְּבֹאֵר הֵיטֵב סִי ע"ה סַק"ג
שְׁהַקְּשָׁה עַל שְׁטָה דְּאִשְׁתּוֹ לֹא דְּוֹקָא וְכַבֵּר קְדָמוּ בְּקוֹשְׁיָא זֹו גַּם כֵּן הַלַּח"מ פ"ג מֵהַל' ק"ש
דִּין י"ו וְהַעֲלָה דְּדוֹקָא בְּאִשְׁתּוֹ מִיְיָרִי וְהִנֵּה הַרְשָׁב"א וְדָאִי מְפָרֵשׁ גַּם כֵּן דְּלֵא מִיְיָרִי אֲלֵא
בְּאִשְׁתּוֹ דְּוֹקָא כְּמִבְּנֵי מְלִשׁוֹנוֹ וְאִוְקִימָנָא בְּאִשְׁתּוֹ וּבַק"ש כו' וּבְאִשָּׁה אַחֲרַת אָסוּר
לְהַסְתְּפַל בְּשׁוּם מְקוּם כו' עַד אֲלֵא הָכָא מְשׁוּם דְּמִיְטְרִיד וּבְרֹאָה עַכ"ל וְר"ל דְּמִיְיָרִי
בְּאִשְׁתּוֹ דְּוֹקָא וּבְרֹאָה בְּהַ לְכֵן בְּטַפַּח מְקוּם הַמְּכַוְּסָה אָסוּר לַק"ש מְשׁוּם דְּמִיְטְרִיד
וּבְאִשָּׁה אַחֲרַת כֵּינּוּ דְּאָסוּר לְהַסְתְּפַל אֶפְּלוּ בְּאַצְבַּע קַטְנָה א"כ מִמִּילָא אָסוּר לְהַסְתְּפַל כְּלָל
וְא"כ כְּשֶׁאִינְוּ מְסַתְּפַל מוֹתֵר לְקָרוֹת ק"ש אֶפְּלוּ בְּטַפַּח כֵּינּוּ שְׁעוֹצֵם עֵינָיו יְעו"ש דְּוֹדָאִי
כ"ה כְּוִנְתּוֹ גַּם בְּלֵא"ה הַכְּרִית הַב"י סַס"י ע"ה מְדַבְּרִי הַרְשָׁב"א דְּבְעוֹצֵם עֵינָיו שְׂרִי
לַק"ש.

אֵף שֶׁהַמ"א סַס"י ע"ה דְּחָה רְאִיָּתוֹ מ"מ הָרִי כָּאֵן כְּתִיב בְּהַדְּיָא דְּמִיְיָרִי בְּרֹאָה דְּוֹקָא אֲלֵמָא
בְּאִינְוּ רֹאָה לֹא שְׂיִיךְ דִּין זֶה וְאִפ"ל אֵף לְשֵׁטָה הַמ"א מְשׁוּם דְּאִינְוּ עֶרְוָה מְמַשׁ ע"ד לְבוֹ

רוֹאֵה אֶת הָעֶרְוָה דר"ל עֶרְוָה מִמֶּשׁ אֶלָּא מֵה שְׁכָל גּוֹף הָאִשָּׁה עֶרְוָה כַּמ"ש הַרְמַב"ם זְהוּ מִשׁוּם הִרְהוּר לְכֹן סָגִי פְּשׁוּעִים עֵינָיו מִרְאוֹת וְכִינּוּן דְּהַרְשָׁב"א מִיִּירֵי רַק בְּאִשְׁתּוֹ לְבַד וּלְק"ש וְלָכֵן אִינוֹ אֲסוּר אֶלָּא בְּטַפַּח מִמְּקוֹם הַמְּכֻסָּה דְּנוֹקָא אוֹ בְּשַׁעֲרָה שְׁמַחְמַת זֶה מִיִּטְרִיד וּמְהַרְהֵר ע"ז שְׁפִיר אָמַר דְּרַף אֶפְשָׁר יַעו"ש דְּשַׁעֲרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה חֲשִׁיב לְגַבֵּי בַּעֲלָה לְעַנְנֵי ק"ש כְּמוֹ פְּנִיָּה וְיָדִיהָ שְׁרָגִיל בְּהֵן וּמְנוֹתָר לְקִרוֹת ק"ש פְּנִגְדּוֹ אִף בְּרוֹאֵה בָּהּ דַּה"נ לְגַבֵּי בַּעֲלָה שְׁעֵרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה אִינוֹ נִקְרָא מְקוֹם הַמְּכֻסָּה דְּרָגִיל בְּהֵן.

מִשׁוּם דְּבִבְיָתָה לְגַבֵּי בַּעֲלָה שְׁרֵי לָהּ לְגַלוֹת שְׁעֵרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה דְּכָל הָאִיסוּרִים בְּשִׁיעָר בְּאִשָּׁה עֶרְוָה פְּנִיָּה בְּנִזְכָּר בְּגִמְרָא דְּשַׁבַּת ד"ס הַנ"ל זְהוּ לְגַבֵּי אַחֲרֵינֵי לֹא כֵן עִם בַּעֲלָה. וּמִמְשַׁמְעוֹת הַגְּמָרָא פְּתוּבוֹת (ע"ב ב') וּבְהַרְמַב"ם פַּכ"ד מַה"א דִּין י"ב י"ג בְּבִיתָה עִם בַּעֲלָה סָגִי כְּשִׁיעָרָה מְכֻסָּה בְּמִטְפַּחַת אַע"פ שְׁאִין עֲלֶיהָ רְדִיד.

אִף שְׁמַמְנָה גְּצִנִיעוֹת אָמְרָה קְמַחִית בְּיוֹמָא רַפ"ה (דָּף מ"ז ע"א) שְׁלֹא רְאוּ קוֹרוֹת בֵּיתָה שְׁעֵרוֹת רְאוּשָׁה וְהַרְבֵּה נוֹהֲגִים כֵּן ע"ש. מ"מ מְשֻׁנְרֵשׁ הַדִּין לְגַבֵּי בַּעֲלָה לְבַד אִין אִיסוּר בִּיצִיאַת שְׁעֵרָה חוּץ לְצַמְתָּה כִּינּוּן עֵיקַר שְׁעַר הָרְאוּשׁ הוּא מְכֻסָּה.

עַל כֵּן לְגַבֵּי בַּעֲלָה דְּנוֹקָא חֲשִׁיב שְׁעֵרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה כְּמוֹ פְּנִיָּה וְיָדִיהָ וְשְׁרֵי לְקִרוֹת ק"ש אִף בְּרוֹאֵה דְּלֹא מִיִּטְרִיד כָּלֵל אֶבֶל לְגַבֵּי אִישׁ אַחַר שְׁאִינוֹ בַּעֲלָה הָא לֹא מִיִּירֵי מִזֶּה הַרְשָׁב"א כָּלֵל וּבְנֻדָּי לְגַבֵּי חֲשִׁיב זֶה שְׁעַר בְּאִשָּׁה עֶרְוָה כְּדַמּוּכַח הַסּוּגִיא דְּשַׁבַּת (דָּף ס' ע"א) הַנ"ל אֶלָּא דְּלֵהֲרַשְׁב"א לִיכָּא נִפְקוּתָא כָּלֵל לְעַנְנֵי קְרִיאַת שְׁמַע דַּמְנ"פ בְּשִׁאוֹתוֹ הָאִישׁ מַעֲצִים עֵינָיו שְׁרֵי אֶפִּילוֹ טַפַּח מִמְּקוֹם הַמְּכֻסָּה מְגוּלָּה וּבְשִׁאוֹתוֹ מַעֲצִים עֵינָיו אֶפִּילוֹ אֶצְבַּע קִטְנָה אֲסוּר אֶלָּא דְּלִשְׁטָה דַּס"ל דְּבַטְפַּח הַמְּגוּלָּה אֲסוּר אֶפִּילוֹ בְּמַעֲצִים עֵינָיו עַד שְׁיַחְזִיר אֶת פְּנָיו.

וְאִם הָיוּ אוֹמְרִים דְּבְשַׁעֲרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה אִין צָרִיף אִישׁ אַחַר גַּם כֵּן לְהַחְזִיר אֶת פְּנָיו הִנֵּה זֶה רְאוּשָׁה לְדִינוֹ שְׁל מְהַר"ם אֶלְשֶׁקֶר דְּלְגַבֵּי אַחַר ג"כ אִינוֹ חֲשִׁיב כְּשִׁיעַר הַמְּכֻסָּה שְׁבִאִשָּׁה אֶבֶל בַּמַּחְכ"ת הַרְמָה אָנָּה מְצָא דִין זֶה הָרִי שֶׁא"פ לֹא דְּבָרוּ מִדִּין שְׁעֵרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה זוּלְתֵי הַרְשָׁב"א וְהוּא בְּהַדְּיָא פִּירֵשׁ דְּמִיִּירֵי רַק לְבַעֲלָה.

וּבְאִישׁ אַחַר שְׁאִינוֹ בַּעֲלָה פִּי בְּהַדְּיָא דְּאֲסוּר לְהַסְתַּפֵּל כָּלֵל וְזֶה סָגִי לִיָּה לְק"ש אֶפִּילוֹ נִגְדַּ טַפַּח בְּאִשָּׁה מִמְּקוֹם הַמְּכֻסָּה וּלְפ"ד שֶׁא"פ י"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּשַׁעֲרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה לְגַבֵּי אִישׁ אַחַר חֲשׁוּב כְּטַפַּח בְּאִשָּׁה מִמְּקוֹם הַמְּכֻסָּה וְאִם שָׁם לֹא סָגִי בְּמַעֲצִים עֵינָיו עַד שְׁיַחְזִיר אֶת פְּנָיו ה"ה בְּזֶה.

וְכֵן מִשְׁמַע בְּהַרְא"ש וּבְמִרְדְּכִי שְׁהַמְרְדְּכִי שָׁם ס' פ' כ' אֶבֶל בְּתוּלָה הַרְגִילָה בְּגִילוֹי שְׁעַר לֹא חִיָּיִשִּׁינּוּ דְּלִיכָּא הִרְהוּר עַכ"ל וְכ"כ הַרְא"ש שָׁם ס"י ל"ז וְלֹא הַנְּפִירוֹ כָּלֵל הַהִתְרַם דְּשַׁעֲרָה שְׁחוּץ לְצַמְתָּה בְּנִשְׁוֹאָה וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּהֵם ס"ל דַּה"ה לְגַבֵּי אַחֲרֵינֵי שְׁאִינָה אִשְׁתּוֹ שְׁיִיף דִּין זֶה וְכְמוֹ שְׁנִקְטוּ לְהַתִּיר בְּתוּלוֹת וְאִם כֵּן ע"כ הֵם עוֹמְדִים בְּשִׁטָּה הַשְּׁנִינָה דְּנִפְקוּתָא לְעַנְנֵי שְׁצָרִיף לְהַחְזִיר אֶת פְּנָיו.

וְע"ז כְּתוּבוֹ דְּשַׁעֲרָה בְּתוּלָה אִינָה עֶרְוָה אֶבֶל נֻדָּי אֲסוּר לְהַסְתַּפֵּל בָּהּ וּבְשַׁעֲרָה כַּמ"ש בְּרִית כְּרִיתִי לְעֵינָי וּמָה אֶתְבוּנָן עַל בְּתוּלָה וְכֵן הִבִּיא הַב"י בַּאֵה"ע ס' כ"א בְּשֵׁם הַר"ר יוֹנָה לְלַמּוֹד מִפְּסוּק זֶה אִיסוּר הַהַסְתַּפְּלוֹת אִפִּי בְּפִנוּיָה וְא"כ מַה שְׁהַתִּירוֹ הַמְרְדְּכִי וְהַרְא"ש

בשער בתולות בק"ש היינו רק לומר שאין לזה דין ערוה אלא כמו פניה וידיה שהם מקומות המגולים שבאשה.

ופשיטא דאעפ"כ אסור ההסתכלות בהם אפילו בלא ק"ש וכש"כ בשעת ק"ש אלא דהמכונן שאין צריכה להחזיר פניו וכנ"ל וסגי בעצימת עיניו ושעכ"פ אין לזה דין ק"ש נגד ערוה פנ"ל ואם פן קשה אמאי לא נקטו היתר שערה שחויץ לצמתה בנשואה דהווי רבותא טפי משער הבתולות אלא ודאי דבאמת לשטתם זה חשוב שער באשה ערוה.

משום דרק בעלה לבד רגיל בשערה שחויץ לצמתה כמש"ל אבל לאיש אחר זהו בכלל שער באשה ערוה וכל אשה זהירה שלא יתגלה שערה כלל בפני כל איש שבעולם חוץ מבעלה. ולכן זהו ממש פדין טפח באשה ממקום המכוסה וכיון דהם מפרשים דה"ה לגבי אחריו לא מצאו רק להתיר שער הבתולות לבד ולא בנשואה כלל וכלל לא אף שערה שחויץ לצמתה ורק הרשב"א לבד חידש דין זה משום דס"ל דבק"ש נגד טפח ושער האיסור רק במסתפל ורואה ולא במעצים עיניו פנ"ל ולכן ס"ל דדין זה לא אפשר למצוא רק לענין אשתו לבד דוקא ולק"ש דבאיש אחר הרי אסור להסתפל בלאו הכי אפילו באצבע קטנה שהוא מקום המגולה ופחות מטפח וכיון דמירי רק באשתו לבד והאיסור רק במקומות המכוסים שאינו רגיל בהן דאז מיטריד ע"כ כתב דשערה שחויץ לצמתה לגבי בעלה אין לו דין מקום המכוסה דהוא רגיל בה ולא מיטריד והיינו בעלה דוקא משא"כ לגבי שאר איש שאינו בעלה יודה הרשב"א דחשיב שער באשה ערוה כמו טפח משוקה וכש"כ דשאר פוסקים שלא הזכירו דין זה ודאי ס"ל פן ואם פנוממילא בטלה לגמרי ראיותו של מהרמא"ל ונקטינו דשיער באשה ערוה לגמרי אף שערה שחויץ לצמתה וכמו שאומר הפתוב שה"ש רס"י ד' מבעד לצמתה שערה ופרש"י מבעד הוא לשון מבעדים צמתה לשון דבר המצמצם השער שלא יפריח לצאת וזו היא השבכה והקישורים עכ"ל: ומה שהביא עוד ראיה מפירוש הערוה בענין בת צדעא והובא גם פן בב"י סימן תק"ס שכתבו הר"ן סוף תענית בשם בעל העיטור הלא יש עוד פירושים אחרים בענין צדעא ובת צדעא דהרשב"ם במקומו ס"פ חז"ה (ד"ס ע"ב) פי' להסיר שיער דק וכן פרש"י בשבת פרק המוציא יין (ד"פ ע"ב) וצדעא פי' להשכיב שער הצדעים ולעולם י"ל שהיה מכוסה וגם לפרש"י בנזיר (ד"ג ע"א) שמקפל השער פדי להעמיד על גבן כפה שבראשה אם פן המכונן אינו כלל לגלות השער ח"ו כ"א להפך שלא יפול השער שבאזן למטה יעו"ש וכיון שעל הכפה יש עוד שבכה ותחתיה אסטמא פנ"ל ודאי י"ל שזה השער היה מכוסה גם בערוה עצמו ערוה אנדיפי פי' באופן אחר ענין בת צדעא ונ"ל לסוף הפדחת סדין שלא יהיה שערות שיהא מצחן גדול עכ"ל אם פן זהו אדרבה להפך להסיר השיער וכפי' רשב"ם.

ואם פן איך יסמוך על פירוש אהד נגד כמה פירושים ועוד דגם לפי פירוש זה י"ל שהיתה מראה הבת צדעא רק בביתה עם בעלה לבד וכמש"ל בענין שערה שחויץ לצמתה לפי הרשב"א אבל חלילה לא בפני שאר אדם כש"כ שבאמת אסרו בת צדעא כמבואר בגמרא ס"פ חז"ה ובהרי"ף סוף תענית.

והנה בתה"ד סימן רס"א כתב אפילו לענין נט"י דקיי"ל ספק שבטרת ידים טהור עכ"ז מאי דאשכחנא בהדיא בפסקי הגאונים לאיסור ולא אשכחנא בפסקי גאון אחר בהדיא

היתר אלא דדייקינו מיניה בהוכחה דהכי סבר קשה לסתור בזה דברים המפורשים להדיא עכ"ל הביאו הב"י בא"ח רס"ח קנ"ט ולא חלק עליו אלא היכא שדבררי הגאונים החרים מוכרח לפרש פן דאז ס"ל דה"ל כמפורש בהדיא.

וא"כ ה"א לדברי שניהם פיון הסוגיא דגמרא בשבת (דף ס' ע"א) וכל הפוסקים שם מוכח דשיער באשה ערוה אף בשערה שחויץ לצמתה א"כ אף אם ה"ה הוכחה שאינה מוכרחת כ"כ להפך ממקום אחר לא דחינו הסוגיא המפורשת לאיסור וכ"ש שבאמת אין שום ראיה כלל להפך אף נדחה דברים המפורשים לאיסור לכך אף שלעגנו שלא לגלח שער ראשה אין איסור רק שלא יצאו חוץ לצמתה (זולתי שקשה מאד לעגנו טבילה צריכה להזהר מאד שלא יצא קצת שער ראשה חוץ ח"ו שאז לא עלתה לה טבילה כלל).

אבל לגלות קצת שערן זהו איסור גמור: סימן קמ בגמרא סוף נדרים שהוא גביר דהנה מיהרזק בביתא כו' אמר רבא ואיתתא שריא כ' הר"ן והא דאצטריף להני טעמי כו' לצאת ידי שמים. וז"ל הרשב"א באשת פהן נמי ניהו וא"נ באשת ישראל ולמי שרוצה להחמיר על עצמו הא לאו הכי שריא כו' לכאורה משמע באשת פהן אף למי שאינו רוצה להחמיר על עצמו כו' ועי' פסקי מהרא"י ס"י רכ"ב ומ"ש משום דאשת פהן היא כו' נראה דאין פאן בית מיחוש כו' וכ' בתשו' אאזמ"ו הגאון ז"ל דס"ל דאין להחמיר באשת פהן יותר מבאשת ישראל וכן משמע בתשו' מיימוני דשייכי להל' אישות ושם סי' ח' מעשה באדם אחד פהן שראה אשתו כו' עכ"פ הרשב"א והר"ן ס"ל דמדינא אין פאן איסור רק לצי"ש והתוס' פ' פ' (דף ס"ג ע"ב) משמע להו ואתתא שריא מטעם כו' ולולי זה הטעם יש פאן איסור מדינא ומוקי לה באומרת טמאה אני לה וז"ל דהנה מיהרזק כו' אם פן לכאורה נראה דבאומרת טמאה אני לה איירי דאי לאו הכי אמאי הוית מיתסרא כו' ואחר כך כתבו דבאומרת טמאה אני לה אין נראה כלל להתיירא מטעם דאינכופסי הנה מירכס פיון דשנייה נפשה חתיכה דאיסורא וכתב בפסקי מהרא"י סי' רכ"ב ע"ג דלמשנה אחרונה לא חיישינו למאי דשנייה נפשה חד"א יש לומר דהיכא דאיכא רגלים לדבר בלאו הכי ואומרת נמי טמאה אני כה"ג אין להתיר משום דשנייה נפשה חד"א וכתבו התוס' שם דלהשאלתות דמפרשים היכא דאיכא עדים בדבר מכווער תצא אף מן הבעל אתי שפיר דמייירי בלא אומרת טמאה אני לה וזה לא כמ"ש הרא"ש פ"ב דיבמות ובעדים שראו דבר מכווער דוקא אבל אם הבעל לבדו ראה דבר מכווער כו' דהא ה"ה בגדרים רק הבעל ראה דבר המכווער וס"ל להתוספות דלהשאלתות ה"ל פ' עדים שראו דבר המכווער כו' והתוס' ביבמות פ"ב (דף כ"ד ע"ב ודף כ"ה ע"א) כתבו דהני עובדי הנ"ל דהנה מיהרזק כו' מייירי באומרת טמאה אני פי מתנימן דהתם דעלה קאי ואפ"ה שריא מהנהו טעמי כו' ואין לתמוה אמאי שריא כו' ס"ל דאע"פ שיש גם פן רג"ל ואומרת טמאה אני לה מ"מ אי איכא טעמא להתיירא פגון דאם איתא דעביד איסורא אינכופסי הנה מירכס שריא כמ"ש החמ"ח סי' קט"ו ס"ו ס"ק כ"א.

והב"ש שם ס"ק כ"ג כ' דלהתוס' פ' פ' רג"ל אין להתיר כה"ג והיינו משום דרג"ל עדיפי מהטעם דאם איתא כו' ושנייה נפשה חד"א באומרת ט"ל ונהנה בש"ע סי' קט"ו ודוקא שאין רגלים לדבר אבל אם יש רג"ל נאמנת כתב אאזמ"ו ר הגאון נ"ע בתשו'

הנ"ל ונהנה מקור האיסור ברג"ל נובע מהני עובדי דשלהי נדרים מההוא גברא דהנה מהרזק כו' כמ"ש בפסקי מהרא"י סי' רכ"ב בשם התוס' דיבמות פ"ב הנ"ל וקרא"ש שם.

ושם מבואר דלא הוצרכו לפרשם באומרת טמאה אני אלא לשטת ר"ת ושם פ"ב דיבמות דהא דאמר רבי הואיל ומכונער הדבר תצא מן הרוכל קאמר אם נשאת לו דאין לומר תצא מן הבעל כו' אבל לפרש"י דמפקינן מבעל בעידי פיעור אתי שפיר בלא"ה וכן פתבו בהדיא התוס' פרק אע"פ דלשטת השאלות דמפקינן מן הבעל בעידי פיעור אתי שפיר כנ"ל ור"ל דא"כ לשטת רש"י אין ראיה מפאן לאסור בטא"ל אפילו אם יש רג"ל אא"כ בעידי פיעור דנאסרת על ידי זה מצד עצמן אבל לא שאר רג"ל.

וכן מצאתי בספר בני אהובה פכ"ד מה"א אחר שהאריך בדין רג"ל ושהעיקר פהתוס' דיבמות סיים ונ"ל ובאמת דהך דינא דברג"ל נאמנת אין לו שורש רק מהנהך עובדי דסוף נדרים כו' ובאמת הרשב"א והר"ן פתבו דהנהך עובדי מייירי בלי הודאתה רק דלולי הנהך סברות הנהך ראוי לבעל נפש לחוש לעצמו ואם כן אין פאן ראיה דברגלים לדבר נאמנת עכ"ל רק אח"כ פתב להביא ראיה מהירושלמי פ"ק דסוטה על משנה ג' ואלו אסורות מלאכול בתרומה האומרת טמאה אני לה.

ומקשה שם מתניתן לא כמשנה הראשונה דתנינן בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות פתובה האומרת טמאה אני לה כו' ומתיר א"ר אבין נאפילו תימא כמשנה האחרונה מ"מ יש רגלים לדבר וכתב בקה"ע פלומר שאני הכא דאייירי לאחר קינוי וסתירה ואיפא רגלים לדבר הלכך אסורה מלאכול בתרומה אף באמת זה אינו ראי' פלל דשאני התם שהם רגלים לדבר דאסורה מחמתן לבד עד שתשתה להכי כשאומרת גם כן טא"ל לא מהני השתיה וכמו שברג"ל הנ"ל גם ע"א דטומאה נאמן.

וכמ"ש בגמרא פ"ק דכתובות (ד"ט סע"א) ובפרש"י שם. אם כן משם משמע להפך דסתירה בלא קינוי לא חשוב רג"ל.

אלא הבנ"א פי' דשם מייירי שמחל לה הקינוי ולשטת מהרא"י בפסקיו סימן רכ"ב דס"ל דאומרת טא"ל ואיפא גם כן ע"א דטומאה חמור יותר מטא"ל עם רג"ל ע"ש במ"ש והוי כהודאה אחר הלוואה שמצטרפין כו' ור"ל דאז האיסור מדינא ולא משום שויתתה אנפשה חד"א לבד אם כן לפ"ז הרמב"ם פכ"ד מה"א ותשובות להרמב"ן וור"ו דמתירים בטא"ל עם עד אחד עד שיהיו שני עדים לפמ"ש אאזמו"ר הגאון ז"ל בתשוב' הנ"ל בדבריהם וכן מצאתי בספר גאון צבי בתשובה סי' א' אם כן כש"כ שיתירו באומרת טא"ל עם סתם רג"ל שאינן כהנהך דירושלמי פ"ק דסוטה הנ"ל.

וכ"מ קצת מתשוב' מיימוני דשייכי להל' אישות שהבאתי לעיל דשם הנה רג"ל טובא ואף על פי כן ס"ל להתיר משום דא"כ פל הנותנת עיניה באחר תוכל למצוא לה דרך ליפטור מבעלה פדרף הנה אם כן מוכח דגם בהצטרף לזה אמירתה טא"ל גם כן לא מהני.

דהא אם כן תוכל למצוא לה דרך כו'. ומ"מ ראיתו אינה מוכרח פלל דאנן לא חיישינן רק שבשביל ענ"ב תאמר דבור טא"ל ולא שתעשה עבור זה מעשה דברי פיעור כו' כהנהך דהתם ובספר בית מאיר סי' קט"ו וסי' נא"ו סי"ג הביא ראיה מהגמ"ר דיבמות סי' ק"א בשם הסמ"ג מ"ע מ"ח בשם הירושלמי אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ופי'

אמתלא היינו רג"ל ונהביאו הד"מ סי' קט"ו אות י' וכ"ה גם פן בקיצור פסקי המרדכי
שבוסוף פרק חולין הלכות איסורי ביאה סי' ק"א והוכיח מזה ג"כ דהאיסור בטא"ל עם
רג"ל הוא מדינא ולא משום דשונייה נפשה חז"א וחקק על מהרא"י אבל באמת לימא
זה לא בירושלמי ולא בסמ"ג שם.

ומ"מ למעשה חלילה לנו לזוז מפסקי מהרא"י ונהרמ"א להחמיר בטא"ל עם רג"ל אבל
מ"מ אין להחמיר רק ברגלים לדבר חזקים וכמ"ש הבני אהובה ובתשוב' א' פתבתי מזה:
סימן קמ"א שאלתי מכ"ק שי שימחול להודיעני חוות דעתו הקדושה בנידון השידוך אשר
הסכסוך היה בינינו שרצונה שאקבע דירתי בביתה ואין דעתי נוחה מזה.

שזה הוא נגד רצון בני ועוד שביתי הוחזק בסימנא טבא ולהפך כאשר לא נכתה לבנים
ומעמדה נגרע נכון שתשנה מקומה: תשובה קשה עלי להכריע בזה כי יש פנים לכאן
ולכאן ע"פ טענות שניהם כי בגמרא פ"ב דכתובות (דף כ"ח ע"א) אמרו טלטולא דגברא
קשה מדאיתא אף נגד זה אמרו פרק אע"פ (דף ס"א א') עולה עמו ואינה יורדת עמו
וגם לחיים ניתנה ולא לצער ע"כ כיון שדירתה חשובה יותר מדירתו וחשש צער וקטטה
י"ל ג"כ שהדין עמה לכן קשה עלי להכריע בזה רק דרך אפשר יש לומר שידורו בביתו
על תנאי אם יהיה מתקבל לה ידורו בביתו למז"ט או יסמכו על אנשים ממוצעים ומ"מ
י"ל הא דטלטולא דגברא אתמר גבי גרושין אבל לענין נשואין האשה נקרא ביתו וכתוב
ע"כ יעזוב איש כו' וכ"ש שיעזוב ביתו לדור בביתה שהיא ביתו כו' סימן קמב ב"מ
שצריך להשיא אשה לבנו גדול בן ט"ו שנה ויש שני שידוכים א' בת ט"ו כמזהו וב' בת
י"ב שנה ושמונה חדשים: לכאורה ממ"ש בפ"ב דנדה (דף י"ג ע"ב) אלא דנסיבי קטנות
כו' משמע כל שראויה לילד עדיף טפי ובנדאי דבת ט"ו ראויה טפי אף שם עכצ"ל קטנות
ממש שלא הגיעו ליב"ש ויום א' דאל"כ תיקשי ממ"ש פ"ט דסנהדרין (דף ע"ו ע"ב)
והמשיאין סמוך לפרקו כו' הרי אף בתו סמוך לפרקה מצנה להשיאה מכ"ש אחר פרקה
ודין הראשון דפ"ב דנדה הובא בהרמב"ם פכ"א מהא"ב דין י"ח והמל"מ שם דין כ"ה
אשתמיט ליה זה ודין דפ"ט דסנהדרין הובא גם פן בהרמב"ם שם דין כ"ה וכן מבואר
בהדיא בסנהדרין פרק חלק (דף ק"ד סע"א) ע"פ העיר רבתי עם שהיו משיאין קטנה
לגדול ופרש"י ולא קטן וקטנה ממש אלא שעומדים על פרקו שראויין הן להוליד כו'
הרי שבעומדין על פרקו שרי אם פן כש"כ אחר פרקו.

ומ"מ אם שניהן שוין נראה דבת ט"ו ראוי יותר אבל אם בת י"ב ושמונה חדשים עדיף
לו מאיזו טעם נראה דרשאי ועוד ראיה ברורה מכה"ג דאסור לו לישא קטנה ולא בוגרת
אלא נערה דוקא פדאיתא פ"ו דיבמות (דף ס"א ע"א) ובהרמב"ם פ"ז מהא"ב דין י"ג:
אם פן הרי בתולה אחר יב"ש ויום אחד עדיף טפי מבת ט"ו לענין כה"ג א"כ גם לישראל
עכ"פ לית בה שום נדנדוד: סימן קמג בדבר ששאלו ממני על קישורי התנאים שהמחנות
נקרא שמואל בנימין וגיסכם שהוא המחנות השני נקרא ג"כ שמואל ואחותיכם אשת
גיסכם הנ"ל חוששת אולי מחמת זה נתגבר עליה החולאת שלה לפי ששמעה שיש לחוש
לזה ע"פ צוונאת ר' יהודה חסיד נ"ע הנה בתשוב' שב יעקב חאה"ע סי' כ"ג נשאל על
פיוצא בזה ששם החתן והמחנות היו שוים והשיב ששמע מפמה גדולי רבנים שלא
הקפידו ע"ז אפילו לכתחלה מטעם המבואר שם ש"ל שצוונאה זו היא רק לזרעו דהחסיד

נ"ע וכיוצא בזה פתב בשו"ת נודע ביהודה מה"ת חאה"ע סי' ע"ט וְהָאֵרִיךְ בְּזֶה אִף בְּנֶדוֹן זֶה.

אין צריך לכל זה פיון שאין שמותיהם שונים ממש שנה נקרא שמואל וזה נקרא שמואל בנתימין א"כ אין זה כלל שמותיהן שוין (וכן השיב כאאזמו"ר הגאון נ"ע שגם בענין אם שם הכלה בשם שמותה שנה יש קפידיא יותר משאר שמות שוין לפי שנה הנוצר בספר משנת חסידים גם כן דף פ"ה ע"א ולא הנוצר שם עוד דבר כלל ואפשר הוא מהאריז"ל ולא נזכר שם שיהיה זה לזרעו דוקא משא"כ בצונאת רי"ח שי"ל שנהו רק לזרעו כו' עכ"ז אם אין השמות שוין ממש כגון שהאחת נקראת רחל והב' נקראת רבקה רחל עד"מ אין לחוש כ"ש בנדון זה דשמות המחותנים שוין שבלא"ה אין זה קפידיא לפ"ד השב יעקב בשם גדולי הרבנים פנ"ל דכשאין שוין ממש בנדון זה אין שום חשש כלל וכלל).

ובחנם היא מצטערת ותולה בוקי סריקי בהשידוך ח"ו על לא דבר ממש דבנדון זה אין שום חשש בעולם כלל: סימן קמד תשובה להמ"ץ דאולע: והנה קודם כל אני תמיה על רומע"ל מה ששלח שאילה זו אלי מהיות בענין זה המנהג המדינה הוא העיקר ועל פיו דנין כמ"ש הרמב"ם וש"ע אה"ע סי' ס"ו סעיף י"א והוא משנה שלמה פ"ו דכתובות ר' שמעון בן גמליאל אומר הפל כמנהג המדינה וכתב הרי"ף ז"ל והלכתא פנותיה ועי' ר"נ שם שכן פסקו הגאונים ואם כן דבר זה צריך להתברר בעיר גדולה דשם ע"פ רוב משלישים הרבה נגידים גדינאי זמן רב קודם החתונה ליד שלישי המרוצה לצדדין ומסתמא יש שם מנהג קבוע איך פותבים התוספת כתובה אם רק עיקר הגדן לבד וע"ז מוסיפים שלישי ותו לא מידי או שכוללים גם הריוח שהרויח עד החתונה או שמוסיפים גם ע"ז שלישי כפי הספיקות שנסתפקו כבוד מעלתם וכיון שכן היה לרומע"ל לשאול בוויטעפסק או בפאלצק ואחריהם ומשכו ע"ד מארז"ל ספ"ד דכתובות גהרדעא וכל פרדויהי גהוג כו' שהעצירות קטנות נמשכין בדבר שבמזון מן הסתם אחר העיר הגדולה שבמדינה וכן ראיתי בתשו' גאוני בתראי ובשקלאב כמדומה לי יהיה נדאי ידוע המנהג יותר להיותם מורגלים בזה מימים כבירים ובנדאי המנהג א' בשנה בשקלאב ופאלצק וויטעפסק.

לכן משם היה מתברר לכם ביותר תוכן הענין והנהוג, אף מאחר ששלחו אלי ציר מיוחד א"א להשיבכם ריקם ע"כ ההכרח להשיב דלכאורה מצד המנהג כמדומה לי שהוא שכותבים רק עיקר סף.

הגדינאי לבד שנתן אבי הכלה מפיו ע"ז מוסיפים שלישי והריוח שעלה עד החתונה שייך להחתן כמו הריוח שיעלה ביד השליש אחר החתונה. וגם י"ל מילתא בטעמא כי מוסיפים שלישי מלבד תכשיטים השייך לגופה ובכלל זה כמה תכשיטים שייפיקו נגד הריוח כו' וכן שמעתי מאיזהו מקומן שעשו כן להוסיף השליש רק על עיקר הגדן וגם מדינא נראה כן דלשון המשנה כתובות (דף ס"ו) פסקה להכניס לו כספים סלע כסף בעשה ששה דינרין דהיינו הוספה שלישי מלבד המנהגינו הרי נתן להכניס לו א"כ משעה שהיא מכנסת לו על אותה שעה צריך לחשוב כמה הכניסה לו והן אמרו אם הכניסה הגדן בעת החופה צריך להוסיף שלישי אבל מ"מ גם כשהכניסה לו מקודם גם כן אין צריך להוסיף רק שלישי על מה שהכניסה לו דאין לומר כשהכניסה לו מקודם יחשב

הרינוח שמקנדם התנפה לה ויהיה פאלו מכנסת בעת התנפה דגם פן צריף התתן להוסיף שלישי דהא ליתא דאם הכניסה רק בעת התנפה הרי היו המעות עד זמן זה באחריותה להפסד וכיון דאם הפסידו הפסידו לה ה"נ אם הרנויחו הרנויחו לה משא"כ פשהכניסה לו מקנדם הנשואין כמנהגינו שמשלישין הגדן ביד שלישי המרוצה לצדדין ה"ז פאלו פאו לרשותו של התתן דהשלישי חשוב מוחזק מפחו גם פן כמ"ש בב"ש סי' נ"ג סקי"א במ"ש ואם עשאו שלישי לטובת הזוג ובחמ"ח שם ס"ק י"ג וס"ק ט"ו ואם פן אם ח"ו הפסידו הפסידו לו ואין צריף אבי הפלה להשלישי גדן אחר דהא פבר סילק ליד שלישי ועשה מה שמוטל עליו ולכאורה נראה שמחזיב התתן ליתן פתובה לאשתו פפי הגדן שהכניס לו אבי הפלה ואף שפסד מהגדן קודם התנפה וכמ"ש רמ"א באה"ע סי' נ"א בהגה"ה וכן חתן שפסק לעשות לה פתובה כו' צריף לקיים ואיהו מייגרי שפסק בתורת מתנה ולכן אין צריף לקיים רק מצד הקנס אבל פשקילבל הגדן נראה דצריף לקיים מדינא אא"כ יחזיר הגדן מפיסו וגם ישלם הקנס כו'.

וכיון דאם הפסידו הפסידו לו פף אם הרנויחו הרנויחו לו דהכי הוא ענין נדוניא שנקרא נכסי צאן ברזל. אבל שיהא ההפסד על התתן והרינוח יהיה לפלה זה אינו פסתם נצ"ב ומנ"ל להתמיר על התתן וגם י"ל דהוי רבית לפ"ד הראב"ד שהביא בעה"ת פדין המקבל צ"ב מחבירו וקבל עליו פל האחריות ונתן הרינוח לבעל הבהמה שחכמי לונגיל התירו והראב"ד אסר הובא ב"י בי"ד רס"י קע"ז ד"ה וכתב הר"ן ע"ש ואף דרמ"א שם בש"ע סי' קע"ז ס"א בהג"ה פסק פחכמי לונגיל דהכא יודה שיש לחוש משום דהתתן יהנה מן הרינוח שהרי יהי ברשותו וכו'.

וכ"ש אם פאנו לעשות פשר שמחצה הרינוח יהיה שניף לה יש לפ"ז חשש רבית אפי' לחכמי לונגיל בפשיטות יותר דוק שם ומשכח ול"ד למ"ש בהפלאה סס"י ס"ו בטעם דלא שניף איסור רבית בכתובה מההוספה שלישי ע"ש הטעם דאינו ענין לנד"ז שיהיה רינוח בעיקר ההכנסה כו' שיש לחוש והנה דין תורה לא ידענא רק הנלע"ד מפל הג"ל שאין לכתוב רק עיקר הגדן וע"ז יוסיפו שלישי אף לבד תכשיטין השניף לגופה אא"כ הנה מדובר בפ"י נידון התכשיטין ואם הנה הגדן באחריות אבי הפלה שאם הנה הפסד הנה צריף לשלם מפיסו אז נדאי גם הרינוח שניף להפלה אבל מהסתם אין שניף אחריות על אבי הפלה כ"א ההפסד והרינוח להזוג א"כ זהו באחריות התתן ומ"מ נראה שטוב יותר שיכתבו לשקלאב לשאול איף נהוג שם שהמנהג הוא עיקר בזה פנ"ל: ד' אהו' ד"ש באהבה מנחם: